

အမရပူရမြို့၊
မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်

အရှင်သုဇနာဘိဝံသ

၏

ဓမ္မပဒဘာသာဋီကာ

ဒုတိယတွဲ

(စိတ္တဝင်၊ ပုပ္ဖဝင်၊ ဗာလဝင်)

သာသနာ-၂၅၆၂

ကောဏ-၁၃၈၀

ခရစ်-၂၀၁၉

အမရပူရမြို့၊
မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက်

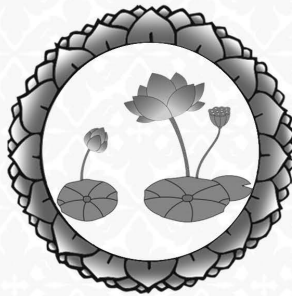
အရှင်သုဇနာဘိဝံသ

၏

ဓမ္မပဒဘာသာသီကာ

ဒုတိယတွဲ

(စိတ္တဝင်၊ ပုပ္ဖဝင်၊ ဗာလဝင်)

သာသနာ-၂၅၆၂

ကောဏ-၁၃၈၀

ခရစ်-၂၀၁၉

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤကျမ်းစာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက်

၁။ အရှင်ဂန္ဓသာရ(သီတဂူကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်)ဦးဆောင်သော အလှူရှင်များက ၄,၁၈၃,၀၀၀(လေးဆယ့်တစ်သိန်းရှစ်သောင်းသုံးထောင် ကျပ်)သော နဝကမ္မဝတ္ထုငွေများကို လှူဒါန်းခဲ့ကြသည်။

၂။ တပည့်များဖြစ်ကြသော ကိုဇော်ဝင်းထွန်း (ခ) ကိုသက်မှူနှင့် အရှင်သုဝီရ (သာသနဓဇဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစကစာချ)တို့က ကွန်ပျူတာ ပညာဖြင့် ကူညီခဲ့ကြသည်။

၃။ တပည့်များဖြစ်ကြသော အရှင်အဂ္ဂဝံသ(သာသနဓဇဓမ္မာစရိယ၊ ဂဏဝါစကစာချ)က ကွန်ပျူတာစာစီပေးခဲ့ပြီး အရှင်အာစာရာလင်္ကာရ (ဂဏဝါစကစာချ)က ပရုဖတ်ပေးခဲ့သည်။

၄။ အရှင်ကုန္ဒာလောကာလင်္ကာရ(သာမဏေကျော်၊ သာသနဓဇဓမ္မာ စရိယ၊ ဓမ္မကထိကဗဟုဇနဟိတဓရ၊ ဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ)က အထွေထွေ ကိစ္စများကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် ဖော်ပြပါအားလုံးကို အထူးကျေးဇူးတင်ထိုက်သူများအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ပါသည်။

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

စိတ္တဝင်

၁။	မေယိယဝတ္ထု	၁
၂။	အညတရဘိက္ခုဝတ္ထု	၁၂
၃။	အညတရဥကဏ္ဍိတဘိက္ခုဝတ္ထု	၃၇
၄။	သံဃရက္ခိတဘာဂိနေယျဝတ္ထု	၄၇
၅။	စိတ္တဟတ္ထဧဝဝတ္ထု	၅၈
၆။	ပဉ္စသတဘိက္ခုဝတ္ထု	၇၉
၇။	ပူတိဂတ္တတိဿဧဝဝတ္ထု	၉၃
၈။	နန္ဒဂေါပါလကဝတ္ထု	၁၀၃
၉။	သောရေယျဧဝဝတ္ထု	၁၁၀

ပုပ္ဖဝင်

၁။	ပထဝိကထာပသုတပဉ္စသတဘိက္ခုဝတ္ထု	၁၂၈
၂။	မရိစိကမ္မဋ္ဌာနိကဧဝဝတ္ထု	၁၃၃
၃။	ဝိဇ္ဇုဇ္ဈာနဝတ္ထု	၁၃၉
၄။	ပဋိပုဇ္ဇိကမာရိဝတ္ထု	၁၉၈
၅။	မစ္ဆရိယကောသိယသေဋ္ဌိဝတ္ထု	၂၀၇
၆။	ပါဝေယျကာဇိဝကဝတ္ထု	၂၃၄
၇။	ဆတ္တပါဏိဥပါသကဝတ္ထု	၂၄၅
၈။	ဝိသာခါဝတ္ထု	၂၅၅
၉။	အာနန္ဒဧဝဝတ္ထု	၃၄၂
၁၀။	မဟာကဿပထေရပိဏ္ဍပါတဒိန္နဝတ္ထု	၃၄၉

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

၁၁။	ဂေါဓိကထွေရပရိနိဗ္ဗာနဝတ္ထု	၃၆၈
၁၂။	ဂဟရဒိန္နဝတ္ထု	၃၈၃

ဗာလဝဂ်

၁။	အညတရပုရိသဝတ္ထု	၄၂၁
၂။	မဟာကဿပထွေရသဒ္ဓိဝိဟာရိကဝတ္ထု	၄၅၇
၃။	အာနန္ဒသေဌိဝတ္ထု	၄၇၀
၄။	ဂဏ္ဍိဘေဒကစောရဝတ္ထု	၄၈၂
၅။	ဥဒါယိထွေရဝတ္ထု	၄၈၈
၆။	တိသမတ္တပါဝေယျကဘိက္ခုဝတ္ထု	၄၉၁
၇။	သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဌိဝတ္ထု	၄၉၄
၈။	ကဿကဝတ္ထု	၅၀၄
၉။	သုမနမာလာကာရဝတ္ထု	၅၁၀
၁၀။	ဥပ္ပလဝဏ္ဏထွေရိဝတ္ထု	၅၂၉
၁၁။	ဇေမ္ဗုကထွေရဝတ္ထု	၅၄၁
၁၂။	အဟိပေတဝတ္ထု	၅၇၀
၁၃။	သဌိကုဋပေတဝတ္ထု	၅၈၆
၁၄။	စိတ္တဂဟပတိဝတ္ထု	၆၀၂
၁၅။	ဝနဝါသီတိဿသာမဏေရဝတ္ထု	၆၂၈
	မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ်	၆၈၁
	ကျမ်းညွှန်းအက္ခရာစဉ်	၆၉၇

မာတိကာ ပြီးပြီ။

၃-စိတ္တဝင်ဘာသာဦးကာ

၁-မေယိယတ္တေရဝတ္ထုဘာသာဦးကာ

ဖန္ဒနံ စပလံ စိတ္တန္တိ-ဟူသော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ **စာလိ-ကာယ**-စာလိကာမည်သော၊ ပဗ္ဗတေ-တောင်၌၊ ဝါ-တောင်ပေါ်ကျောင်း၌၊ ဝိ-ဟရန္တော-စဉ်၊ အာယသ္မန္တံ မေယိယံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။

တဿ-ထိုအရှင်မေယိယ၏၊ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုကို **ဝိဘာဝနတ္ထံ**-ထင်ရှားပြခြင်းငှာ၊

စာလိကာယ။ ။စလတိ စလမာနာ ဝိယ ဥပဋ္ဌာတီတိ စာလိကာ၊ [စလ+ဏ္ဍု+အာ] စာလိကာတောင်သည် စာလိကာမြို့အနီး၌ ရှိ၏၊ မြို့တည်စဉ်က ပတ်ဝန်းကျင်၌ အနက်ရောင်ရွံ့ညွန့်များ လှုပ်ရှားလျက်ရှိခြင်းကြောင့် ၎င်းမြို့သည် “စာလိကာ” ဟု အမည်ရသည်၊ သာဝတ္ထိမြို့သွားသည့်လမ်း၊ ကောသမ္ပိမြို့အနီးတွင် ရှိသည်၊ ယခုအခါ ဣန္ဒိယနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ဗာန်ဒါအရပ်၌ တည်ရှိသည်ဟု ဆို၏၊ ၎င်းစာလိကာမြို့၏ အနီး၌ရှိသော တောင်ကိုလည်း တစ်တောင်လုံး ဖြူဖွေးနေသဖြင့် လဆုတ်ဥပုသ်နေ့မှာ ကြည့်သူတို့အား လှုပ်ရှားနေသလို ထင်ရသောကြောင့် “စာလိကာ”ဟု ခေါ်သည်၊ ဤ၌ ထိုတောင်ပေါ်ဝယ် ဆောက်လုပ်ထားအပ်သော ကျောင်းတိုက်ကြီးကို ဌာနူပစာရ အားဖြင့် ယူပါ၊ ဘုရားရှင်သည် ၁၃ဝါမြောက်၊ ၁၈ဝါမြောက်၊ ၁၉ဝါမြောက်အားဖြင့် ၃ကြိမ်တိုင် စာလိကာတောင်ပေါ်ကျောင်း၌ ကြွရောက်ဝါကပ်တော်မူခဲ့သည်။ ။ (အံ. ဋ-၃၊ ၂၅၈၊ ဥဒါန. ။-၁၉၆၊ ဗုဒ္ဓာ-၂၇၇-၈၊ မဇ္ဈိမ-၇၇)

အာဝိဘာဝတ္ထံ။ ။ “တဒတ္ထငှာ၊ တုံငှာတစ်ထွေ၊ ဝိသေသန၊ ဟိတ်လည်းရ၊ ထွန်းပြည့်နက်(ရွှေ-၁၆၃)”ဟူသော နိယံအရ ထွန်း၏အနက်သည် “ထင်ရှားပြခြင်း အကျိုးငှာ”ဟု ပေးရသော တဒတ္ထအနက်နှင့် တုမတ္ထအနက်၊ “ထင်ရှားပြလို၍”ဟု ပေးရသော ကြိယာဝိသေသနအနက်၊ “ထင်ရှားပြလိုသောကြောင့်”ဟုပေးရသော ဟိတ်အနက်၊ “ထင်ရှားပြလိုလသော်”ဟု ပေးရသော လက္ခဏအနက်”ဟု သဒ္ဒါကျမ်း သုံးအနက်အားဖြင့် ၅မျိုးရှိသည်၊ “ဟိတ်လည်းရ”ဖြင့် လက္ခဏအနက်ကို ဆည်းယူ သည်၊ သဒ္ဒါကျမ်းသုံးအားဖြင့် အနက်၅မျိုးဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနက်အားဖြင့် “ကြောင့်-၍-သော်-ငှာ၊ နက်ငှာ၊ ပေးပါ ထွန်း”နှင့်အညီ ငှာနက်သာတည်း၊ ဤ၌

သဗ္ဗံ-သော၊ မေယိယသုတ္တန္တံ-မေယိယသုတ်ကို၊ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗံ-ကျယ်ပြန့်စေ
 ထိုက်၏။ ဝါ-အကျယ်ချဲ့ထိုက်၏။ [မေယိယသုတ်ကို အံ-၃, ၁၆၆၊ ဥဒါန-၁၁၆၅
 ခု။] ပန-ဆက်ဥူးအံ့၊ သတ္တာ-သည်၊ တီဟိ-(ကာမဝိတက်၊ ဗျာပါဒဝိတက်၊ ဝိ
 ဟိသာဝိတက်အားဖြင့်) ဂုပါးကုန်သော၊ ဝိတက္ကေဟိ-တို့သည်၊ အန္တာသတ္တ-
 တာယ-အစဉ်ငြိကပ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တသ္မိံ အမွှာဝနေ-ထိုသရက်
 ဥယျာဉ်၌၊ ပဓာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို၊ အနုယုဉ္ဇိတုံ-အားထုတ်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကု-
 ကိတ္တာ-မစွမ်းနိုင်၍၊ အာဂတံ-ပြန်လာသော၊ မေယိယတ္ထေရံ-ကို၊ အာမန္တေတွာ-
 တဒတ္တအနက်အပြင် “ထင်ရှားပြလိုလသော၊ (ထင်ရှင်းပြချင်လျှင်)”ဟူသော လက္ခဏာ
 အနက်လည်း ရနိုင်သည်။

ဝိဘာဝနာနိ ဝိဂြိုဟ်။ ။ကစ္ဆည်းအလို “ဝိဘာဝိယတေ ဝိဘာဝနံ၊ [ဝိ+ဘာ+ဏော+
 ယု၊]”ဟုပြု၊ အာယ စတုတ္ထေကဝစနဿ တု၌ တုသဒ္ဒါဖြင့် စတုတ္ထိသဝိဘာတ်ကို ဖွဲ့ပြု၍
 “ဝိဘာဝနတ္ထံ”ဟု ပြီးသည်။

မောဂ်၊ နိသာဋီ။ ။ မောဂ်-၂၊ ၄၄သုတ်အလို ဝိဘာဝနတ္ထနောင် တတိယာ
 သတ္တမိနဉ္စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် စတုတ္ထိအနက်၌ အံဝိဘာတ်သက်၍ ပြီးသော ဒုတိယန္တတည်း၊
 နိသာဋီ-၁၂၆၊ ၂၅၁၌ အာလပနေ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် စတုတ္ထိအနက်၌ ပထမာ သိဝိဘာတ်
 သက်၊ သိကိုအံပြု၍ ပြီးသော ပထမန္တဟု ဆို၏။ “ဝိဘာဝနဿ+အတ္ထော ဝိဘာဝန-
 ထော”ဟု ပြု၍ “ဝိဘာဝနတ္ထံ-ထင်ရှားစေခြင်းအကျိုးငှာ”ဟုပေး။

တစ်နည်း။ ။ဆရာတို့ကား ဆဋ္ဌိတပျုရိသ်အပြင် “ဝိဘာဝနံ စ+တံ+အတ္ထော
 စာတိ ဝိဘာဝနတ္ထော-ထင်ရှားပြခြင်းဟူသောအကျိုး”ဟု ကမ္မဓာရည်းပြုသေး၏(ရူ-
 ဘာ-၆၁၃)၊ ထို့ပြင် “ဝိဘာဝနံ+အတ္ထော ယဿာတိ ဝိဘာဝနတ္ထံ(မောဂ်-၃၊ ၁၀၊ နိ
 သာဋီ-၁၂၆၊ ၂၅၁)”ဟုလည်း ပြုကြသေး၏။ ထိုအလို “ဝိဘာဝနတ္ထံ-ထင်ရှားပြခြင်း
 ဟူသော အကျိုးရှိသောကြောင့်၊ (ဟိတ်အနက်) ဝါ-ရှိအောင်(ကြိယာဝိသေသန
 အနက်)”ဟု ပေး။

သက္ကတ၊ ရူပသိဒ္ဓိ။ ။သက္ကတနှင့် ရူ-၁၉၅အလို “ဝိဘာဝနဿ+က္ကဒံ ဝိဘာဝန-
 ထံ-ထင်ရှားပြခြင်း၏ ဥစ္စာ”ဟုပြု၊ “ထင်ရှားပြခြင်း၏ဥစ္စာ”ဟူသည် “ထင်ရှားပြခြင်း
 အကျိုးငှာ၊ ထင်ရှားပြဖို့”ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သက္ကတအလို စတုတ္ထိအနက်၌ ပထမာ
 သက်၍ “ဝိဘာဝနတ္ထံ-ထင်ရှားပြခြင်းအကျိုးငှာ”ဟုပေး။(ဝါတ္ထိကာ၊ သိဒ္ဓန္တ၊ မောဂ်နိ-
 ၁၊ ၃၉၈၊ ရူဘာ-၁၊ ၆၁၀)

ခေါ်တော်မူ၍၊ “ မေယိယ-မေယိယ! တေ-သည်၊ အတိဘာရိယံ-အလွန်ဝန်
 လေးသောအမှုကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ မေယိယ-ယ! ယာဝ-အကြင်မျှလောက်
 ကာလပတ်လုံး၊ အညောဝိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ကောစိ-တစ်ပါးတစ်လေ
 သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ (မမ-၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့) အာဂစ္ဆတိ-လာလိမ့်မည်၊
 [ယာဝနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် အနာဂတ်အနက်ပေးသည်၊] တာဝ-ထိုမျှလောက်
 ကာလပတ်လုံး၊ အာဂမေဟိ-ဆိုင်းငံ့ပါဉ်း၊ တာဝ-လုံး၊ (အဟံ)၊ ဧကကော-တစ်ပါး
 တည်းသည်၊ အမှီ-ဖြစ်နေ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ယာစန္ဒိ-တောင်းဆိုနေသော၊ ဧက-
 ကံ-တစ်ပါးတည်းဖြစ်သော၊ မံ-ငါ့ကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဂစ္ဆန္တေန-သော၊ ဘိက္ခုနာ
 နာမ-မည်သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိတ္တဝသိကေန-စိတ်၏ အလို၌ ဖြစ်သူသည်၊ ဝါ-
 စိတ်အလိုလိုက်သူသည်၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ ဧတံ စိတ္တံ နာမ-ဤ
 စိတ်မည်သည်၊ လဟုကံ-လျှင်မြန်၏၊ တံ-ထိုစိတ်ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဝသေ-၌၊
 ဝတ္တေတုံ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-မိန့်တော်မူ၍၊ ဒွေ-၂ပုဒ်
 ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ-နည်း?) ဖန္ဒနံ၊
 ပေ ၊ ပဟာတဝေတိ-ဟူ၍၊ အဘာသိ။

အာဂမေဟိ တာဝ၊ပေ၊ အာဂစ္ဆတိ။ ။အံ-၃, ၁၆၆၊ ဥဒါန-၁၁၇တို့၌ “အာဂမေဟိ
 တာဝ မေယိယ၊ ဧကကမ္ပိ တာဝ၊ ယာဝ အညောဝိ ကောစိ ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတိ”ဟု
 ရှိ၍ အံ. ၄-၃, ၂၅၉၊ ဥဒါန. ၄-၁၉၇တို့၌ **“အာဂမေဟိ တာဝါတိ** သတ္တာ ထေရဿ
 ဝစနံ သုတ္တာ ဥပဓာရေန္တော “န တာဝဿ ဉာဏံ ပရိပတ္တ”န္တိ ဥ တွာ ပဋိဗာဟေန္တော
 ဧဝမာဟ။ **ဧကကမ္ပိ တာဝါတိ** ဣဒံ ပနဿ “ဧဝမယံ ဂန္ဓာပိ ကမ္မေ အနိပ္ပဇ္ဇမာနေ
 နိရာသင်္ကော ဟုတ္တာ ပေမဝသေန ပုန အာဂစ္ဆိဿတိ”တိ စိတ္တမဒ္ဒဝဇနနတ္ထံ အာဟ။
ယာဝ အညောဝိ ကောစိ ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတိတိ အညော ကောစိ ဘိက္ခု မမ
 သန္တိကံ ယာဝ အာဂစ္ဆတိ၊ တာဝ အာဂမေဟိ”ဟု ဖွင့်၏။ ဓမ္မ. ၄၌ “ဧကကောမ္ပိ
 ယာဝ အညောဝိ ကောစိ ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတိ”ဟု “ဧကကောမ္ပိ”နှင့် “ယာဝ အညောဝိ”
 စသော ဝါကျတို့ တစ်ဆက်တည်း ရှိနေသည်မှာ စာပျက်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ အံ-၃,
 ၁၆၆၊ ဥဒါန-၁၁၇တို့အတိုင်း “အာဂမေဟိ တာဝ မေယိယ၊ ဧကကောမ္ပိ တာဝ၊
 ယာဝ အညောဝိ ကောစိ ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတိ”ဟုသော်လည်းကောင်း၊ ရှေ့မှ “တာဝ”ကို
 လိုက်စေ၍ “အာဂမေဟိ တာဝ မေယိယ၊ ဧကကောမ္ပိ၊ ယာဝ အညောဝိ ကောစိ
 ဘိက္ခု အာဂစ္ဆတိ”ဟုသော်လည်းကောင်း ရှိရမည်။

ဖန္ဒနံ စပလံ စိတ္တံ၊ ဒုရက္ခံ ဒုန္နိဝါရယံ၊

ဥဇ္ဇံ ကရောတိ မေဓာဝီ၊ ဥသုကာရောဝ တေဇနံ။

ဖန္ဒနံ-ရူပသဒ္ဒ၊ စသည့်အာရုံ၊ ကာမဂုဏ်တို့၌၊ တုန်လှုပ်တတ်သော။ စပ-
လံ-တရားနှင့်စပ်၊ အာရုံမြတ်၌၊ မရပ်မတည်၊ လျှပ်ပေါ်လော်လည်သော။
ဒုရက္ခံ-ကောက်ပင်တွေကြား၊ နွားအလားသို့၊ တရားကိုဖောက်၊ မသွားရောက်
အောင်၊ စောင့်ရှောက်နိုင်ခဲ့သော။ ဒုန္နိဝါရယံ-ဝိသဘာဝ၊ ခေါ်ဆိုရသည့်၊ မိန်းမ
ယောက်ျား၊ အာရုံများသို့၊ သွားမိတုံလစ်၊ မသွားဖြစ်အောင်၊ တားမြစ်နိုင်ခဲ့
သော။ စိတ္တံ-အာရုံသောင်းပြောင်း၊ အကြောင်းကြောင်းကြောင့်၊ ဆိုးကောင်း
၂သွယ်၊ ဆန်းကြယ်သော စိတ်ကို၊ ဥသုကာရော-မြားလုပ်သမားသည်။ တေဇနံ-
ကောက်သောမြားကို၊ ဥဇ္ဇံ-ဖြောင့်မတ်အောင်၊ ကရောတိ က္ကဝ-ပြုသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-
တူ၊ မေဓာဝီ-အဆီအနှစ်၊ ပညာစစ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဥဇ္ဇံ-ဖြောင့်မတ်အောင်၊
ကရောတိ-ပြု၏။

ဝါရိဇောဝ ထလေ ခိတ္တော၊ ဩကမောကတ ဥပ္ပတော၊

ပရိပ္ပန္နတိဒံ စိတ္တံ၊ မာရဓေယျံ ပဟာတဝေ။

ဝါရိဇော-ရေ၌ ပေါက်ဖွားသော ငါးသည်။ ဩကမောကတော-ရေတည်း
ဟူသော နေရာအိမ်မှ၊ ဥပ္ပတော-ထုတ်ဆောင်အပ်သည်။ (ဟုတ္တာ)။ ထလေ-
ကြည်းကုန်း၌၊ ခိတ္တော-ချထားအပ်သည်။ (သမာနော-သော်)။ ပရိပ္ပန္နတိ က္ကဝ-
အဖန်ဖန် တုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ ဝါ-တဖျတ်ဖျတ် တုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ က္ကဒံ
စိတ္တံ-ကာမဂုဏ်ကြား၊ အာရုံများသို့၊ လှည့်သွားလိုရိပ်၊ ဤကောက်သော စိတ်
သည်။ မာရဓေယျံ-မာရ်မင်းသည် ထားအပ်သော ကိလေသဝဋ်ကို၊ ပဟာတဝေ-
ပယ်ခြင်းငှာ၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနေ-ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ၌၊ ခိတ္တံ-ချထားအပ်
သည်။ (သမာနံ-သော်)။ ပရိပ္ပန္နတိ-အဖန်ဖန်တုန်လှုပ်၏။ (ဧဝံ သန္တေပိ-ဤသို့ပင်
ဖြစ်ပါသော်လည်း။) မေဓာဝီ-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ ပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဥဇ္ဇံ-
ကမ္မဋ္ဌာန်းဝိပဿ်၊ အာရုံမြတ်၌၊ ဖြောင့်မတ်လေအောင်၊ ကရောတိ-ဝီရိယ၂ပါး၊
ရှေ့ဆောင်ထား၍၊ ကြိုးစားအားထုတ်၊ ပြုလုပ်လေသတည်း။

(တစ်နည်း) ဧဝံ-တူ၊ က္ကဒံ စိတ္တံ-ဤစိတ်သည်။ ပရိပ္ပန္နတိ-မာရ်မင်းတည်

ထား၊ ဝဋ်တရားကြောင့်၊ မနားမနေ၊ တုန်လှုပ်လေ၏။ (တသ္မာ-ကြောင့်) မာရ-
ဓေယျံ-မာရ်မင်းတည်ထား၊ ကိလေသဝဋ်တရားကို၊ ပဟာတဝေ-မချွတ်ဧကန်၊
အမှန်ပယ်ထိုက်သတည်း။

တတ္ထ-တို့၌၊ ဖန္ဒနန္တိ-ကား၊ ရူပါဒီသု-ရူပအစရှိကုန်သော၊ အာရမဏေသု-
အာရုံတို့၌၊ ဝိပ္ပန္နမာနံ-တုန်လှုပ်ထသော၊ စပလန္တိ-ကား၊ ဧကဏ္ဌရိယာပထေန-
တစ်ခုတည်းသော ဣရိယာပုတ်ဖြင့်၊ အသဏ္ဌဟန္တော-မတည်နိုင်သော၊ ဂါမ-
ဒါရကော ဝိယ-ရွာ၌ ကလေးငယ်သည်ကဲ့သို့၊ ဝါ-ရွာသူသားငယ်သည်ကဲ့သို့၊
ဧကသ္မိ အာရမဏေ-တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌၊ အသဏ္ဌဟနတော-မတည်နိုင်
ခြင်းကြောင့်၊ စပလံ-အလွန်လှုပ်ရှားထသော၊ ဝါ-လျှပ်ပေါ်လော်လည်၊ မတည်
ကြည်ထသော၊ စိတ္တန္တိ-ကား၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဉ်ကို၊ [ဥဇ္ဇံ ကရောတိ၌ စပ်၊] ပန-
ဆက်ဦးအံ့၊ ဘူမိဝတ္ထုအာရမဏကိရိယာဒိဝိစိတ္တတာယ-ဘုံ၊ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ အမူ
အရာအစရှိသည်တို့အားဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤ
ဝိညာဉ်ကို၊ စိတ္တန္တိ-စိတ္တဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဟောတော်မူအပ်၏။ ဒုရက္ခန္တိ-ကား၊ ကိဋ္ဌ-
သမ္မာဓေ-ကောက်ပင်တို့ဖြင့် ကျဉ်းမြောင်းသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ ကိဋ္ဌခါဒက-
ဂေါဏံ ဝိယ-ကောက်ကို စားသောနွားကိုကဲ့သို့၊ ဧကေကသ္မိ-တစ်ခုတစ်ခု
သော၊ သပ္ပာယာရမ္မဏေယေဝ-လျောက်ပတ်သော တရားအာရုံ၌သာလျှင်၊
ဒုဋ္ဌပနတော-ခဲယဉ်းသဖြင့် ထားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ထားနိုင်ခဲ
သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုရက္ခံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်ထသော၊ ဝါ-
စောင့်ရှောက်နိုင်ခဲထသော၊ ဒုန္နိဝါရယန္တိ-ကား၊ ဝိသဘာဂါရမဏံ-သဘော
မတူသောအာရုံသို့၊ [သမာနော+ဘာဂေါ ယဿာတိ သဘာဂံ၊ န+သဘာဂံ ဝိ-
သဘာဂံ-တူသော အဖို့ရှိသည်မဟုတ်သော (သဘောမတူသော) အာရုံ၊ ဝိသဘာဂံ
စ+တံ+အာရမဏံ စာတိ ဝိသဘာဂါရမဏံ။] ဂစ္ဆန္တိ-သွားသောစိတ်ကို၊ ပဋိသေ-
ဓေတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ ဒုက္ခတ္တာ-ခဲယဉ်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုန္နိဝါရယံ-
ခဲယဉ်းသဖြင့် တားမြစ်အပ်ထသော၊ ဝါ-တားမြစ်နိုင်ခဲထသော၊ ဥသုကာရော-
ဝ တေဇနန္တိ-ကား၊ ယထာ နာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ဥသုကာရော-မြား
လုပ်သမားသည်၊ အရညတော-တောမှ၊ ဧကံ-တစ်ချောင်းသော၊ ဝင်္ဂဒဏ္ဍကံ-

ကောက်သောတုတ်ငယ်ကို၊ အာဟရိတ္တာ-ဆောင်ယူ၍၊ နိတ္တစံ-အပေါ်ခွဲမရှိသည်ကို၊ ကတ္တာ-ပြုပြီး၍၊ ကဗ္ဗိယတေလေန-ပအုံးရည် (ပုန်းရည်) ရောအပ်သောဆီဖြင့်၊ မက္ခေတ္တာ-သုတ်လိမ်းပြီး၍၊ အင်္ဂါရကပလ္လေ-မီးအိုးကင်း၌၊ တာပေတွာ-ပူစေပြီး၍၊ ဝါ-မီးကင်ပြီး၍၊ **ရုက္ခာလကေ**-သစ်သားညှပ်၌၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဥပ္ပိဋ္ဌေတွာ-အပေါ်က ဖိနှိပ်၍၊ နိဝင်္ဂီ-အကောက်မရှိသည်ကို၊ ဥဇ္ဇ-ဖြောင့်မတ်သည်ကို၊ ဝါလဝိဇ္ဈနယောဂ္ဂံ-သားမြီးကို ပစ်ခွင်းခြင်း၌ လျှောက်ပတ်သည်ကို၊ [ဝါလဿ+ဝိဇ္ဈနံ ဝါလဝိဇ္ဈနံ၊ ဝါလဝိဇ္ဈနေ+ယောဂေါ ဝါလဝိဇ္ဈနယောဂေါ။] ကရောတိ ယထာ-ပြုသကဲ့သို့။ ၈ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဉာဏ်အံ့၊ ကတ္တာ-ပြုပြီး၍၊

ကဗ္ဗိယတေလေန။ ။ကဗ္ဗိတော+နိဗ္ဗတ္တံ ကိဗ္ဗိယံ-ဆန်ဆေးရည်မှ ဖြစ်သော ပုန်းရည်၊ [ကဗ္ဗိ+ဣယ၊-မဋီ-၂၊ ၄၃၊] ကေန ဇလေန+အဗ္ဗိယံ အဘိဗျတ္တံ အဿာတိ ကဗ္ဗိယံ၊ [က+အဗ္ဗိယ၊-ဓာန်ဋီ-၄၆၀၊] ကဗ္ဗိယေန+သံသဋ္ဌံ+တေလံ ကဗ္ဗိယတေလံ၊ (တစ်နည်း) ကဗ္ဗိယဿ+တေလံ ကဗ္ဗိယတေလံ၊ ကဗ္ဗိယကို ပုန်းရည်၊ ပအုံးရည်ဟု ပေးကြ၏။ ပုန်းရည်နှင့် ပအုံးရည်သည် အတူတူပင်၊ ပုန်းရည်(ပအုံးရည်)အမျိုးအစား၊ ပြုလုပ်ပုံ ၊ အကျိုးဂုဏ်များကို ဥတု-၁၅၅၊ ၁၅၆၊ ၁၅၇၊ ၁၅၈၊ ၁၅၉၊ အခြေပြုဆေးဓာန်-၃၁၂၊ ၃၁၃တို့၌ ရှုပါ။

ရုက္ခာလကေ။ ။ P-T-S စသော အဘိဓာန်တို့၌ အာလက၊ အာဠကသဒ္ဒါ၏ ဟောနက်ကို “နွားခြံ၊ မြားဖြောင့်သောကျည်၊ ဆင်ချည်တိုင်၊ ချုံအမျိုးအစား၊ ညှပ်” ဟူသော အနက်တို့ကို တွေ့ရ၏။ ဤ၌ “မြားဖြောင့်သောကျည်နှင့် ညှပ်”ဟူသော အနက်၂မျိုးကို ယူပေးကြ၏။ “အဘိမုခံ လာတိ ဂဏှာတိ ဧတေနာတိ အာလကော-ဖြောင့်အောင် ရှေးရှုလျက် ယူကြောင်းညှပ်၊ ဝါ-မြားဖြောင့်သောကျည်၊ [အာ+လာ+ဣ၊](တစ်နည်း) “အလံ ဝိဘူသနံ ကရောတိ ဧတေနာတိ အာလကော၊ [အလံ+ကရ+ကိ၊] အာလကော ဧဝ အာလကော-တန်ဆာဆင်မှုကို ပြုကြောင်းညှပ်၊ ကျည်”ဟု ကြံ၊ ထိုနောက် “ရုက္ခေန+ကတော+အာလကော ရုက္ခာလကော-သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောညှပ်၊ ဝါ-သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော မြားဖြောင့်သောကျည်”ဟုဆက်ပါ။ “ရုက္ခ+အာလကေ”ဟုလည်း ဖြတ်ကြ၏။ အာလကသဒ္ဒါ “ဆံရစ်ခွေ၊ မာလာကျီကျူ၊ ခွေးရူး၊ မိန်းမပျို၊ ကုဝေရနတ်မင်း၏ မြို့တော်”တို့ကို ဟောသည်ဟု ထောမနိဓိ၌ ဆို ၏။ “ညှပ်၊ ကျည်”ဟူသော အနက်များ မပါသဖြင့် ထိုသို့ ဖြတ်ခြင်းကို စဉ်းစားသင့်သည်။ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၄၀၃၌ “ရုက္ခာဠကေန”ဟု ရှိခြင်းကို ထောက်၍ ကရိုဏ်းအနက် တစ်နည်း ပေးသည်။

ရာဇရာဇမဟာမတ္တာနံ-မင်း၊ မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့အား၊ သိပ္ပံ-လေးအတတ်ကို ဒဿေတွာ-ပြပြီး၍၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ **သက္ကာရသမ္မာနံ**-ကောင်းစွာ ပြုအပ်သောလား၊ ကောင်းစွာ မြတ်နိုးခြင်းကို၊ ဝါ-ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ပြုစုပူဇော်ခြင်း၊ ကောင်းစွာမြတ်နိုးခြင်းကို၊ လာဘတိ ယထာ-ရသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ မေဓာဝိ-အဆီအနှစ်၊ ပညာစစ်ရှိသော၊ ပဏ္ဍိတော-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ သဘာဝပညာရှိသော၊ ဝိညူ-အထူးသဖြင့် သိမြင်တတ်သော၊ ပုရိသော-ယောက်ျားသည်၊ ဖန္ဒနာဒိသဘာဝံ-တုန်လှုပ်ခြင်းအစရှိသော သဘောရှိသော၊ ဧတံ စိတ္တံ-ဤစိတ်ကို၊ ဓုတင်္ဂီရညာဝါသဝသေန-ဓုတင်ဖြစ်သော တော၌ နေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝါ-ဓုတင်ဖြင့် တော၌ နေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ (ဓုတင်ကျင့်၍ တော၌ နေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်)၊ နိတ္တစံ-(ကိလေသာဟူသော)အခွံမရှိသည်ကို၊ အပဂတဩဠာရိကကိလေသံ-ကင်းသော ရုန့်ရင်းသော ကိလေသာရှိသည်ကို၊ ဝါ-ရုန့် ရင်းသော ကိလေသာမှ ကင်းသည်ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ သဒ္ဓါသိနေဟေန-သဒ္ဓါတည်းဟူသော အစိုအစေးဖြင့်၊ တေမေတွာ-စိုစေ၍၊ ဝါ-နှူး၍၊ ကာယိက-စေတသိကဝီရိယေန-ကိုယ်၌ဖြစ်သောဝီရိယ၊ စိတ်၌ဖြစ်သောဝီရိယဖြင့်၊ တာပေတွာ-ပူစေပြီး၍၊ ဝါ-မီးကင်ပြီး၍၊ သမထဝိပဿနာလကေ-သမထ ဝိပဿနာတည်းဟူသော ညှပ်၍၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဥပ္ပိဋေတွာ-ဖြစ်ညစ်၍၊ ဝါ-ဖိနှိပ်၍၊ ဥဇ္ဇိ-ဖြောင့်မတ်သည်ကို၊ အကုဋိလံ-မကောက်သည်ကို၊ **နိဗ္ဗိသေဝနံ**-(အာရုံသို့ဖြောင့်မတ်စွာ သွားအောင်) ထိုးဆွရခြင်း မရှိသည်ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏။

သက္ကာရသမ္မာနံ။ ။သမ္မာ+ကရိယတေတိ သက္ကာရော-ကောင်းစွာ ပြုအပ်၊ အထူးတလည် ပြုအပ်သောလား၊ (တစ်နည်း) သုဠ+ကရဏံ သက္ကာရော-ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ပြုစုပူဇော်ခြင်း၊ သမ္မာ+မာနီယတေ သမ္မာနော-ကောင်းစွာ မြတ်နိုးခြင်း၊ သက္ကာရော စ+သမ္မာနော စ သက္ကာရသမ္မာနော-ကောင်းစွာပြုအပ်သော လားနှင့် ကောင်းစွာမြတ်နိုးခြင်း၊ ဝါ-ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ပြုစုပူဇော်ခြင်း ကောင်းစွာ မြတ်နိုးခြင်း။

နိဗ္ဗိသေဝနံ။ ။ဝိသေဝနံ တုဒနံ ဝိသေဝနံ၊ [ဝိ+သေဝ (တုဒန-ထိုးဆွခြင်းအနက်) +ယု၊-ဌပြု၊] နတ္ထိ+ဝိသေဝနံ ယဿာတိ နိဗ္ဗိသေဝနံ-ထိုးဆွရခြင်းမရှိသောစိတ်၊ ဝါ-တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသောစိတ်၊ **[နိဗ္ဗိသေဝနန္တိ** ဝိဂတတုဒနံ၊ မာနဒဗ္ဗေသေန အပဂတ-ဝိပုန္နနံတိ အတ္ထော(ဒီဇီ-၁, ၂၈၈၊ သီဇီသစ်-၂, ၂၀၇)၊ **နိဗ္ဗိသေဝနတ္ထာယာတိ** ဝိ-

၈ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့၊ ကတ္တာ-ပြုပြီး၍၊ သင်္ခါရေ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို၊ သမ္မသိတ္တာ-အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု သုံးသပ်၍၊ မဟန္တ-ကြီးစွာသော၊ အဝိဇ္ဇာန္တ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အတုံးအခဲကို၊ ပဒါလေတ္တာ-ဖောက်ခွဲ၍၊ တိဿော-ဥပါးကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့လည်းကောင်း၊ ဆ-၆ ပါး ကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့လည်းကောင်း၊ နဝ-၉ပါးကုန်သော၊ လောကုတ္တရဓမ္မေ-လောကုတ္တရာတရားတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမံ ဝိသေသံ-ဤတရားထူးကို၊ ဟတ္ထဂတမေဝ-လက်၌ ရောက်သည်ကိုသာ၊ ကတ္တာ-၍၊ **အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဘာဝံ**-မြတ်သည်ဖြစ်၍ အလှူခံထိုက်သူ၏ အဖြစ်ကို၊ လဘတိ-၏။

သေဝနဿ ဝိပုန္နိတဿ နိရောဓနာယ(သံဋီ-၂၊ ၃၃၀)။]

ပဋိဂံ-၂၁၈၊ ၂၆၄။ ။ ထိုအလို “ဝိရူပံ+သေဝနံ(သေဝနာ) ဝိသေဝနံ (ဝိသေဝနာ)-ဖောက်ပြန်သောမှီဝဲခြင်း၊ နတ္ထိ+ဝိသေဝနံ ယဿ၊ ဝိသေဝနတော ဝါ နိဂ္ဂတံ နိဗ္ဗိသေဝနံ-ရာဂစသော ဖောက်ပြန်သောမှီဝဲခြင်းမရှိသောစိတ်၊ ဝါ-ရာဂစသော ဖောက်ပြန်သောမှီဝဲခြင်းမှ ထွက်မြောက်သောစိတ်”ဟုပြု။ [ရာဂါဒိဝိသေဝနတော နိဂ္ဂတတ္တာ **နိဗ္ဗိသေဝနံ**(ပဋိဂံ-၂၁၀)၊ **နိဗ္ဗိသေဝနတ္ထော**တိ ဝိရူပသေဝနာနိဗ္ဗတတ္ထော(ပဋိဂံ-၂၆၄)။]

ဇာဋီ-၂၁၊ ၅၇၃၊ ဇာဋီသစ်-၂၈၀။ ။ ဝိသေဝနသဒ္ဓါ တေဇ၏ ပရိယာယ်ယူ၍ “နတ္ထိ+ဝိသေဝနံ ယဿာတိ နိဗ္ဗိသေဝနံ-တန်ခိုးအရှိန်အစော်မရှိသောစိတ်”ဟုပြု။ (တစ်နည်း) ဝိသေဝန သေဝီယတေတိ ဝိသေဝနံ-ကိလေသာတို့သည် အထူးအားဖြင့် မှီဝဲအပ်သောစိတ်၊ ဝါ-တန်ခိုးအရှိန်အဝါမရှိသောစိတ်၊ န+ဝိသေဝနံ နိဗ္ဗိသေဝနံ-ကိလေသာတို့သည် အထူးအားဖြင့် မမှီဝဲအပ်သောစိတ်၊ ဝါ-တန်ခိုးအရှိန်အဝါရှိသောစိတ်၊ ချဲ့ဦးအံ့-စိတ်သည် ကိလေသာတို့ မှီဝဲကပ်ရောက်လျှင် တန်ခိုးအရှိန် အဝါကင်းမဲ့သွား၏။ စုတင်အကျင့်၊ သမထဝိပဿနာအကျင့်ဖြင့် ဖိနှိပ်ထားလျှင် ကိလေသာ ဖြစ်ခွင့်မရသဖြင့် တန်ခိုးအရှိန်အဝါရှိလာ၏။ ထို့ကြောင့် ကိလေသာတို့ မှီဝဲကပ်ရောက်အပ်သောစိတ်ကို ဝိသေဝန-တန်ခိုးအရှိန်အဝါမရှိသောစိတ်၊ ကိလေသာတို့ မမှီဝဲ မကပ်ရောက်အပ်သောစိတ်ကို နိဗ္ဗိသေဝန-တန်ခိုးအရှိန်အဝါရှိသောစိတ်ဟု ဇာဋီအလို အဓိပ္ပာယ် မှတ်ရာ၏။

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဘာဝံ။ ။ဒက္ခန္တိ ဝဗ္ဗန္တိ သတ္တာ ဧတာယာတိ ဒက္ခိဏာ၊ [ဒက္ခ+ဣဏ+အာ၊] ဒက္ခိဏံ+အရဟတီတိ ဒက္ခိဏေယျာ-သတ္တဝါတို့၏ တမလွန်ဘဝ၌ ကြီးပွားကြောင်းဖြစ်သော အလှူကို ခံထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ (တစ်နည်း) ဒက္ခိဏာယ+

ဝါရိဇောဝါတိ-ကာ၊ မတ္ထော ဝိယ-ငါးကဲ့သို့ ထလေ ခိတ္တောတိ-ကာ၊ ဟတ္ထေန ဝါ-လက်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပါဒေန ဝါ-ခြေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဇာလာဒီနံ-ပိုက်ကွန်အစရှိသည်တို့တွင်၊ အညတရေန ဝါ-တစ်မျိုးမျိုးဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ထလေ-ကုန်း၌၊ ဆဉ္စိတော-ပစ်ချအပ်သော။ [ဝါရိဇော၌ စပ်၊] **ဩကမောကတဥပ္ပတော**တိ-ကာ၊ ဩကပုဏ္ဏေဟိ-ရေတို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ စိဝရေဟိ-သက်န်းတို့ဖြင့်၊ (ဥပသင်္ကမိသု-ချဉ်းကပ်ကြကုန်ပြီ) ဣတိ ဧတ္ထ-ဤ ပါဠိရပ်၌၊ (မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ ကထိနက္ခန္ဓကဉ်)၊ ဥဒကံ-သည်၊ ဩကံ-ဩကမည်၏၊ ဩကံ-ဝိညာဉ်၏တည်ရာ ရူပါရုံ စက္ခုဝတ္ထုအစရှိသော အရပ်ကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ အနိကေတသာရီ-ရူပနိမိတ်စသောအိမ်ကို အမှတ်မရသော၊ (မုနိ-

ဟိတော ဒက္ခိဏေယျော-သတ္တဝါတို့၏ တမလွန်ဘဝ၌ ကြီးပွားကြောင်းဖြစ်သော အလှူဒါန၏ အစီးအပွားဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်(အဋ္ဌိ-၂၊ ၁၉၅)၊ [ဒက္ခိဏာ+ဏေယျ၊] အဂ္ဂေါ စ+သော+ဒက္ခိဏေယျော စာတိ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော-အမြတ်ဆုံးသော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၊ (ရဟန္တာ)၊ (တစ်နည်း) အဂ္ဂါ+ဒက္ခိဏာ အဂ္ဂဒက္ခိဏာ-မြတ်သောအလှူ၊ အဂ္ဂဒက္ခိဏံ+အရဟတီတိ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော-မြတ်သောအလှူကို ခံထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်(ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ-၁၊ ၁၇)၊ (တစ်နည်း) ဒက္ခိဏေယျေသု+အဂ္ဂေါ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊ [ဒက္ခိဏေယျ+အဂ္ဂ၊ ရှေ့နောက်ပြန်၊-မဏိ-၂၊ ၅၆၉၊] အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဿ+ဘာဝေါ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဘာဝေါ-အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရဟန္တာအဖြစ်ဟူသောဂုဏ်။

ဩကမောကတဥပ္ပတော။ ။ဩကဩကတော+ဥပ္ပတော၊ ဆန်းကြောင့် ဩကိုချေ၊ ထိုကျေရာ၌ အ-လာ၊ သုခုစ္စာရအကျိုးငှာ မ-လာ၍ “ဩကမောကတ”ဟု ရှိ၏၊ ဩကသဒ္ဓါ “ရေ၊ မှီရာ၊ တည်ရာအိမ်”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောရာ “ဥဒကသင်္ဂါတာ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် ရှေ့ဩကသဒ္ဓါသည် “ရေ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “အာလယာ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် နောက်ဩကသဒ္ဓါကား “တည်ရာ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “အဝတိ ဧတ္ထ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ ဩကံ၊ [အဝ+ဏ္ဍ၊အဝကို ဩပြု၊] ဥဂစ္ဆတိ ဧတ္ထ ဝေဒနာဒိဟိ သဒ္ဓိ သမဝေတိတိ ဩကော၊ [ဥ+ဂမု+က္ခိ၊ ဥကို ဩ၊ ဂကို ကပြု၊-သံ၊ ၄-၃၊ ၁၆၈၊ သံဋီ-၂၊ ၂၀၉၊ ၄၀၈၊ နီတိဓာတု-၂၂၃။] ဥစတိတိ ကြကော၊ [ဥစ+ဏ္ဍ၊-ရူ-၃၅၇၊] ဥစတိ ဧတေနာတိ ဩကော-ကျဲနေ၊ ကွဲနေသောအရာဝတ္ထုကို ပေါင်းစုကြောင်းရေ၊ တည်ရာအိမ်(ဌပြု-၂၆၁)၊ ဩကံ+စ+တံ+ဩကံ (ဩကော)စာ တိ ဩကမောကံ (ဩကမောကော)”ဟု ပြုပါ။

ရဟန်းတော်သည်။ ဣတိ ဧတ္ထ-ဤပါဠိရပ်၌၊ (သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ၊ အဋ္ဌကဝဂ်၊ မာဂဏ္ဍိယသုတ်၌) အာလယော-ငြိကပ်တွယ်တာရာ အာရုံ ဝတ္ထုဟူသော အိမ်သည်။ (ဩကော-ဩကမည်၏။) ဧတ္ထ-ဤဩကမောကတောဟူသောပါဠိ၌၊ ဥဘယမ္ပိ-၂ပါးစုံကိုလည်း၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ် ရနိုင်၏။ ဟိ-မှန်၏။ ဩကမောကတ-ဥဗ္ဘတောတိ ဧတ္ထ-ဩကမောကတဥဗ္ဘတောဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ဩကမောက-တောတိ ပဒဿ-ဩကမောကတောဟူသော ပုဒ်၏။ ဥဒကသင်္ခါတာ-ရေဟု ဆိုအပ်သော၊ အာလယာ-တည်ရာအိမ်မှ၊ ဣတိ အယံ-ဤသည်ကား၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ ဥဗ္ဘတောတိ-ကား၊ ဥဒ္ဓဋ္ဌော-ထုတ်ဆောင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ပရိပ္ပန္နတိံဒံ စိတ္တန္တိ-ကား၊ ဥဒကာလယတော-ရေတည်းဟူသော တည်ရာမှ၊ ဝါ-ရေတည်းဟူသောအိမ်မှ၊ ဥဗ္ဘတော-ထုတ်ဆောင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ထလေ-ကုန်း၌၊ ခိတ္တော-ချထားအပ်သော၊ သော မဇ္ဈော-ထိုင်းသည်၊ ဥဒကံ-ကို၊ အလဘန္တော-မရသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပရိပ္ပန္နတိ ယထာ-ထက်ဝန်းကျင် တုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ ဝါ-တဖျတ်ဖျတ်လူးနေသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ပဉ္စကာမဂုဏာ-လယာဘိရတံ-၅ပါးသော ကာမဂုဏ်တည်းဟူသောအိမ်၌ အလွန်ဓမ္မလျော်သော၊ ဣဒံ စိတ္တံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ တတော-ထိုကာမဂုဏ်တည်းဟူသောအိမ်မှ၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ မာရဓေယျသင်္ခါတံ-ကိလေသမာရ်၏ တည်ရာဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝါ-ကိလေသမာရ်သည် ထားအပ်သည်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဝဋ်-ဝဋ်ဒုက္ခကို၊ ပဟာတုံ-ပယ်ခြင်းငှာ၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနေ-ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ ခိတ္တံ-ချထားအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကာယိကစေတသိကဝီရိယေန-ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဝီရိယ၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ဝီရိယဖြင့်၊ သန္တာပိယမာနံ-ကောင်းစွာ ပူလောင်စေအပ်သော၊ ပရိပ္ပန္နတိ-ထက်ဝန်းကျင်တုန်လှုပ်၏။ သဏ္ဌာတုံ-ကောင်းစွာ တည်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဧဝံ သန္တေပိ-ဤသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဓုရံ-လုံ့လဝီရိယကို၊ အနိက္ခိပိတွာ-မလျော့ချမှု၍၊ မေဓာဝိ-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ ပညာရှိသော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ တံ-ထိုစိတ်ကို၊ ဝုတ္တနယေနော-ဆိုအပ်ပြီးသော

ဓုရံ ။ ။ဓုရသဒ္ဓါသည် “ပဓာနေ စာန္တိကေ(ဓာန်-၁၀၀၄)” ဂါထာလာ အနက်တို့တွင် ပဓာန(ဝီရိယ)အနက်ဟောတည်း၊ “ဓာရေတိ အနေနာတိ ဓုရော-အားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယ၊ [ဓရ+အ၊ ဓ၏ အ-ကို ဥ ပြ]”ဟုပြု။ (ဋ္ဌပြု-၂၆၃)

နည်းဖြင့်သာ၊ ဥဇ္ဇိ-ဖြောင့်မတ်သည်ကို၊ ကမ္မနိယံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု၌ကောင်းသည်ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ **အပရော နယော-**တစ်နည်းကား၊ တစ်နည်း=(ပုဗ္ဗနယတော-ရှေးနည်းမှ) **အပရော-**တစ်ပါးသော၊ **နယော-**နည်းကို၊ (ဧဝံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏) တစ်နည်း=(ပုဗ္ဗနယတော-မှ) အပရော-သော၊ နယော-ကို၊ (မယာ-သည်၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုဦးအံ့) **မာရဓေယျံ-**မာရ်မင်း၏ တည်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ-မာရ်မင်းသည် ထားအပ်သော၊ ကိလေသဝဋ်-ကိလေသဝဋ်ကို၊ အဝိဇ္ဇဟိ-တွာ-မစွန့်မူ၍၊ ဌိတံ-တည်သော၊ ဣဒံ စိတ္တံ-သည်၊ သော ဝါရိဇော ဝိယ-ထိုငါးကဲ့သို့ ပရိပ္ပန္နတိ-အဖန်ဖန် တုန်လှုပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ မာရဓေယျံ-မာရ်မင်းသည် ထားအပ်သော ကိလေသဝဋ်ကို၊ **ပဟာတဝေ-**ပယ်ထိုက်၏၊ ကိလေသဝဋ်သင်္ခါတေန-ကိလေသဝဋ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ ယေန မာရဓေယျေန-အကြင်

အပရော နယော။ ။ရှေ့အနက်မှ ထူးသောအနက်ကို ပြလိုခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကြောင်း(အနက်)၊ အကျိုး(သဒ္ဓါ)ကို လဲလိုခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ “အပရော နယော”စသည်ကို မိန့်သည်၊ များသောအားဖြင့် အနက်ကို လဲလို၍ မိန့်သည်က များသည်၊ ဤ၌ ပဟာတဝေ၏ ကတ္တုသာဓ်၊ ဘာဝသာဓ်၊ သမ္ပဒါန်အနက်မှ ကမ္မသာဓ်၊ လိင်အနက်ကို လဲလို၍ “အပရော နယော”ကို မိန့်သည်။ [အဝိစ အပရော နယော၊ တက်သောဝါကျ၊ ရှေးအတ္ထမှ၊ ထူးထအနက်၊ ဆိုလျက်တက်(တွင်းကြီး-၆၀)။ ကြောင်းကျိုး၂ပါး၊ လဲလိုငြား၊ ထားကြ အပရောသာ(တောင်တွင်း-၁၁၃)။]

မာရဓေယျံ။ ။ဓိယတိ တိဌတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ ဓေယျံ၊ [ဓာ+ဏျ၊] မာရဿ+ဓေယျံ မာရဓေယျံ-ကိလေသမာရ်၏ တည်ရာ ဖြစ်သောဝဋ်(သာရတ္ထ-၂၊ ၁၈၀၊ အံဇ္ဇိ-၂၊ ၂၃၈)၊ (တစ်နည်း) “ဓိယတိ ထပိယတိတိ ဓေယျံ(မူလဇ္ဇိ-၃၊ ၄၄၊ နိတိဓာတု-၃၇၇)၊ မာရေန+ဓေယျံ မာရဓေယျံ-မာရ်မင်းသည် ထားအပ်သောဝဋ်(ဌပြု-၂၆၂)။

ပဟာတဝေ။ ။ “ပဟာတံ”ဟုဖွင့်သော ရှေ့နည်းအလို ဟောရိုးဖြစ်သော ကတ္တုသာဓ်၊ ဘာဝသာဓ်၊ သမ္ပဒါန်အနက်၌ ဣစ္ဆတ္ထေသု သမာနကတ္တုကေသု တဝေတုံ ဝါ သုတ်ဖြင့် တဝေပစ္စည်းသက်၊ “ပဟာတဗ္ဗံ”ဟုဖွင့်သော နောက်နည်းအလို ၎င်းသုတ် ဝါသဒ္ဓါဖြင့် တဗ္ဗပစ္စည်း၏အနက်(ကမ္မသာနေ)၌ တဝေပစ္စည်းသက်(ဓမ္မဇ္ဇိ-၇၀၊ သပြေ-၃၊ ၈၉၊ မောဂ်နိ-၂၊ ၂၃၃၊ စလင်းဂဏ္ဍိ-၂၊ ၆၉၅)၊ “တဝေတုံတုနတွာနတွာ၊ ဘာဝေ ကတ္တရိ ကမ္မနိ”ဟူသော ဇာလိနီအလို တဝေပစ္စည်းသည် ကတ္တား၊ ကံ၊ ဘောအနက်၃မျိုး၌ သက်နိုင်သောကြောင့် နောက်နည်းအလိုလည်း သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် သက်ရမည်။

မာရ်မင်း၏ တည်ရာဖြစ်သော တရားကြောင့်သာလျှင်၊ ဝါ-အကြင်မာရ်မင်းသည် ထားအပ်သော တရားကြောင့်သာလျှင်၊ (စိတ္တံ-သည်) ပရိပ္ပန္နတိ-၏၊ တံ (မာရဓေယျံ)-ထိုမာရ်မင်းသည် ထားအပ်သော ကိလေသဝဋ်ကို၊ ပဟာတဗ္ဗ-ပယ်ထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤကား အနက်၊ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း၊ ဂါထာ-ပရိယောသာနေ- ဌ၊ မေဃိယတ္ထေရော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-ဌ၊ ပတိ-ဌိတော-ပြီ၊ အညေပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟူ-များစွာသော သူတို့သည်၊ သောတာပန္နာဒယော-သောတာပန်အစရှိသူတို့သည်၊ ဇာတာ-ဖြစ် ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား မေဃိယတ္ထေရဝတ္ထု အပြီးတည်း။

မေဃိယတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီးပြီ။

၂-အညတရဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ဒုန္နိဂ္ဂဟဿ လဟုနောတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အညတရံ-တစ်ပါးသော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ ကိရ-ချဲ့၊ ကောသလရညော-ကောသလမင်း၏၊ ဝိဇိတေ-နိုင်ငံ၌၊ ပဗ္ဗတပါဒေ-တောင်ခြေ၌၊ မာတိကဂါမော နာမ-မာတိကရွာမည်သော၊ ဧကော-တစ်ခုသော၊ ယန-ဝါသော-ထူထပ်သော လူနေအိမ်ခြေရှိသော၊ ဝါ-လူနေအိမ်ခြေထူထပ်သော၊ ဂါမော-သည်၊ အဟောသိ-ရှိခဲ့ပြီ၊ အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သဌိမတ္တာ-ခြောက်ဆယ်အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌ ယာဝအရဟတ္တာ-တိုင်အောင်၊ ကမ္မဌာနံ-ကို၊ ကထာပေတ္တာ-ဟောစေ၍၊ တံ ဂါမံ-

ကမ္မဌာနံ။ ။ကမ္မဌာန်းသည် အာရုံကမ္မဌာန်း၊ အရမ္မဏိကကမ္မဌာန်းဟု ၂မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ပထဝီကသိုဏ်းစသောအာရုံ၊ တေဘူမကသင်္ခါရဟူသော အာရုံများသည် အာရုံကမ္မဌာန်းတည်း။ “ကဇိယတေ၊ ကရဏံ ဝါ ကမ္မံ-ဘာဝနာအလုပ်၊ ဝါ-အားထုတ်မှု၊ တိဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ၊ ကမ္မဿ+ဌာနံ ကမ္မဌာနံ-ဘာဝနာအားထုတ်မှု၏+တည်ရာအာရုံ”ဟုပြု။

အာရမ္မဏိကကမ္မဌာန်း။ ။ပွားများအားထုတ်မှုသည် အာရမ္မဏိကကမ္မဌာန်းမည်၏။ ကမ္မအရ နောက်နောက်အားထုတ်မှု၊ ဌာနအရ ရှေးရှေးအားထုတ်မှုကိုယူ။ “ကမ္မဿ+ဌာနံ ကမ္မဌာနံ-နောက်နောက်အားထုတ်မှု၏+တည်ရာဖြစ်သော ရှေးရှေး

သို့ ဂန္ဓာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုရဟန်းတို့ကို၊ တဿ ဂါမဿ-ထိုရွာ၏၊ သာမိကော-အရှင်သခင်ဖြစ်သော၊ ဝါ-အကြီးအကဲဖြစ်သော၊ ယော မာတိကော နာမ-အကြင်မာတိကမည်သူသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တဿ-ထိုမာတိက၏၊ မာတာ-အမေသည်၊ ဒိသွာ-၍၊ ဂေဟေ-၌၊ နိသီဒါ-ပေတွာ-ထိုင်စေပြီး၍၊ နာနဂ္ဂရသေန-အထူးထူးပြားပြားသော မွန်မြတ်သော အရသာရှိသော၊ ယာဂုဘတ္တေန-ယာဂု၊ ဆွမ်းဖြင့်၊ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစုလုပ်ကျွေး၍၊ “ဘန္တေ-အရှင်ဘုရားတို့၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်သို့ ဂန္ဓကာမာ-သွားခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သနည်း? ကုတိ ပုစ္ဆိ “မဟာဥပါသိကေ-ဥပါသိကာမကြီး! ယထာဗာသု-ကဋ္ဌာနံ-အကြင်အကြင်ချမ်းသာရာအရပ်သို့ (ဂန္ဓကာမာ-ကုန်၏၊) ကုတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ၊ သာ-ထို မာတိက၏အမေသည်၊ “အယျာ-တို့သည်၊ ဝဿာဝါသ-ဋ္ဌာနံ-မိုးလပတ်လုံး နေရာအရပ်ကို၊ ဝါ-ဝါဆိုရာအရပ်ကို၊ ပရိယေသန္တိ မညေ-ပရိယေသန္တိ မညေ-ရှာမှီးကြသည်ထင်၏၊ ကုတိ-သို့၊ ဥ တွာ -၍၊ ပါဒမူလေ-၌၊ နိပဋ္ဌိတွာ-ပျပ်ဝပ်၍၊ “အယျာ-တို့သည်၊ ကုမံ တေမာသံ-ဤလပတ်လုံး၊ ကုမ-ဤရွာ၌၊ သစေ ဝသိသန္တိ-အကယ်၍ နေကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) အဟံ-သည်၊ တီဏိ-၃ပါးကုန်သော၊ သရဏာနိ-သရဏဂုံတို့ကိုလည်းကောင်း၊

အားထုတ်မှု”ဟု ရှေ့နည်းအတိုင်းပြု၊ (တစ်နည်း) “ကမ္မမေဝ+ဌာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ-တရားထူးကို ရခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းမှု၊ ဝါ-ယောဂီ၏ ချမ်းသာထူးကို ရခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းမှု”ဟုပြု၊ ပရမတ္ထ-၂၊ ၃၌ “အာရမ္မဏေ နိစ္စလဘာဝေန တိဋ္ဌတိတိ ဌာနံ၊ ကမ္မမေဝ+ဌာနံ ကမ္မဋ္ဌာနံ-အာရုံ၌ တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် တည်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းမှု”ဟု ပြု၏။(မူလဋီ-၂၊ ၁၅၅၊ ၁၅၆၊မဏိ-၂၊ ၄၇၃၊ ၄၇၄၊ ဝိနိစ္ဆယဋီ-၂၊ ၃၇၇၊ ပရမတ္ထ-၂၊ ၃၊ ပဒီ-၅၄၂၊ အဘိဝိ-၂၅၆၊သမ္မောဘာ-၂၊ ၇၈၉၊ သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-၆၂၈)]

ဝဿာဝါသဋ္ဌာနံ။ ။အာဝသန္တိ ဧတ္တာတိ အာဝါသော၊ ဝဿံ+အာဝါသော ဝဿာ-ဝါသော-မိုးလပတ်လုံး+နေရာဌာန(ပါရာဘာ-၂၊ ၈၁၊ ပါစိယော-၃၈၃)၊ (တစ်နည်း) ဝဿေ+အာဝါသော ဝဿာဝါသော-မိုးအခါ၌+နေရာဌာန(မအူပါနိ-၂၊ ၄၀၈)၊ ဝဿာဝါသော စ+သော+ဌာနဇ္ဇာတိ ဝဿာဝါသဋ္ဌာနံ-မိုးလပတ်လုံးနေရာဌာန၊ ဝါ-မိုးအခါ၌ နေရာဌာန။

ပဉ္စ-ကုန်သော၊ သီလာနိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဥပေါသထ-ကမ္မံ-ဥပုသ်စောင့်သုံးမှုကို၊ ကရိသာမိ-ပြုအံ့၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “မယံ-တို့သည်၊ ဣမံ-ဤဥပါသိကာမကြီးကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဘိက္ခာယ-ဆွမ်းဖြင့်၊ အကိလမန္တာ-မပင်ပန်းကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဘဝနိဿရ-ဏံ-ဘဝမှထွက်မြောက်ကြောင်းအကျင့်ကို၊ ဝါ-ဘဝမှထွက်မြောက်အောင်၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿာမ-စွမ်းနိုင်ကုန်လိမ့်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ အမိ-ဝါသယံသု-မိမိတို့၏ အထက်၌ ဝင်သက်တည်နေစေကုန်ပြီ၊ ဝါ-လက်ခံကုန်ပြီ၊ သာ-ထိုမာတိက၏အမေသည်၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ ဝသန-ဌာနံ-နေရာအရပ်ဖြစ်သော၊ ဝိဟာရံ-ကျောင်းကို၊ ပဋိဇ္ဇဂ္ဂိတွာ-သုတ်သင် ရှင်းလင်း၍၊ အဒါသိ-လျှင်ဒါန်းပြီ။

တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ တတ္ထေဝ-ထိုကျောင်း၌သာလျှင်၊ ဝသန္တာ-နေကုန်လသော်၊ ဧကဒိဝသံ-တစ်နေ့၌၊ သန္နိပတိတွာ-စည်းဝေး၍၊ အညမညံ-အချင်းချင်း၊ ဩဝဒီသု-ဆုံးမကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဂုသော-တို့၊ အမေဟိ-တို့သည်၊ **ပမာဒ-စာရံ**-မေ့မေ့လျော့လျော့ လှည့်လည်နေထိုင်ခြင်းကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ စရိတုံ-လှည့်လည်နေထိုင်ခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ ဟိ-မှန်၏၊ အမှာကံ-တပည့်တော်တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ အဋ္ဌ-စမျိုးကုန်သော၊ မဟာနိရယာ-ငရဲကြီးတို့သည်၊ သကဂေဟံ ဝိယ-မိမိဥစ္စာဖြစ်သော အိမ်သည်ကဲ့သို့၊ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓါရာယေဝ-ဖွင့်ထားအပ်သော တံခါးရှိကုန်သည်သာ၊ ဝါ-တံခါးဖွင့်ထားကုန်သည်သာ၊ [ဥပမာနဘက်၌ ကြိယာထည့်၍ “သကဂေဟံ-သည်၊ (ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓါရံ) ဝိယ-ဖွင့်ထားအပ်သော တံခါးရှိသကဲ့သို့၊ ဝါ-တံခါးဖွင့်ထားသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ မဟာနိရယာ-တို့သည်၊ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓါရာယေဝ-ကုန်သည်သာ” ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။] ပန-စင်စစ်ကား၊ [ခေါ-အနက်မဲ့]

ပမာဒစာရံ။ ။ “အပ္ပမာဒဝိဟာရိနံ၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရော(ဓမ္မ. ၄-၁, ၂၇၄၊ ၄ပြု-၃၆၃၊ နိဘာ-၁, ၁၇၅)”ကဲ့သို့ “စရဏံ စာရော၊ ပမာဒေန+စာရော ပမာဒစာရော-မေ့လျော့ခြင်းဖြင့် လှည့်လည်နေထိုင်ခြင်း”ဟုပြု၊ “ပမာဒစာရံ-မေ့လျော့သော အကျင့်ကို”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ ထိုအလို “ပမာဒေါ+စာရော ပမာဒစာရော”ဟုပြု၊ ပမာဒ-စာရံနှင့် စရိတုံသည် အရတူသောကြောင့် အဘေဒဘေဒူပစာရ(အရမကွဲဘဲ ခွဲဆိုအပ်သောစကား)တည်း၊ နောက်နည်းအလို ကြိယာဝိသေသနအနက်တည်း။

မယံ-တပည့်တော်တို့သည်၊ ဓရမာနကဗုဒ္ဓဿ-သက်တော်ထင်ရှား၊ မြတ်စွာ
 ဘုရား၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အာဂတာ-လာခဲ့ကုန်ပြီ၊
 စ-ဆက်၊ ဗုဒ္ဓါ နာမ-ဘုရားရှင်တို့မည်သည်ကို၊ **ပဒါနုပဒိကံ**-ရှေ့ခြေသို့ အစဉ်
 လိုက်သော နောက်ခြေရာရှိလျက်၊ ဝါ-ဖဝါးခြေထပ် ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်
 လျက်၊ ဝိစရန္တေနာပိ-လှည့်လည်သူသည်လည်း၊ ဝါ-သော်လည်း၊ ဝါ-သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ **သဌေန**-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အာရာ-
 ဓေတုံ-နှစ်သက်စေခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မစွမ်းနိုင်၊ **ယထာဇ္ဈာသယေနော**-အလို
 အား လျော်သဖြင့်သာ၊ အာရာဓေတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-စွမ်းနိုင်၏၊ အပ္ပမတ္တာ-မမေ့

ပဒါနုပဒိကံ။ ။ ပဒံ စ+အနုပဒံ စ ပဒါနုပဒံ-ပထမခြေလှမ်း+ထိုခြေလှမ်းအား
 လျော်သော ဒုတိယခြေလှမ်း၊ ပဒါနုပဒံ+ဂစ္ဆတီတိ ပဒါနုပဒိကံ-ပထမခြေလှမ်း၊ ထိုခြေ
 လှမ်းအားလျော်သော ဒုတိယခြေလှမ်းသို့+အစဉ်လိုက်သည်(မဋီ-၃၊ ၆၁၊ သံဋီ-၂၊
 ၈၈)။ (တစ်နည်း) ပဒသဒ္ဓါ ခြေရာအနက်ဟောယူ၊ “အနုဂတံ+ပဒံ အနုပဒံ-အစဉ်
 လိုက်သောခြေရာ၊ ပဒံ+အနုပဒံ ပဒါနုပဒံ-ရှေ့ကသွားသောခြေရာသို့+အစဉ်လိုက်
 သောခြေရာ၊ (နောက်က လိုက်သူ၏ခြေရာ)၊ ထိုနောင် ရှေ့နည်းအတိုင်း ဆက်ပါ။
 (သီဋီသစ်-၂၊ ၂၁၊ သီဘာ-၂၊ ၂၆၀)

သဌေန။ ။သဌနံ အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနံ သဌော၊ သဌော+ဧတဿ အတ္ထိတိ
 သဌော-မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသော ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်းရှိသူ၊ ဝါ-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူ၊
 [သဌ+ဏ၊] (တစ်နည်း) သဌယတီတိ (ကောင်းမွန်ဖြောင့်မတ်စွာ မပြောဆိုတတ်သော
 ကြောင့်)၊ သဌော-မည်၏၊ [သဌ (အသမ္မာဘာသနေ-ကောင်းမွန်စွာ မပြောဆိုခြင်း
 အနက်)+အ၊-နီတိ ဓာတု-၂၉၈။] ထိုနောင် ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြိ၊ (တစ်နည်း)
 “သဌဿ+ဘာဝေါ သဌော”ဟုဆက်၊ သဌ+တ္တ၊ “သဌတ္တေန”ဟု ဆိုလိုလျက် လောပေါ
 (မောင်- ၄၊ ၁၂၃)သုတ်ဖြင့် တ္ထပစ္စည်းကို ချေ။

ယထာဇ္ဈာသယေနော။ ။ အဇ္ဈာသယဿ+အနုရူပံ ယထာဇ္ဈာသယံ(မအူပါနိ-
 ၂၊ ၅၃၁)၊ အဇ္ဈာသယအရ ဒိဋ္ဌိနှင့် ဉာဏ်ကို ယူ၍ “အာသယန္တိ ဧတ္ထ သတ္တာ နိဝသန္တိတိ
 အာသယော-သတ္တဝါတို့၏ နေထိုင်ရာ၊ [အာ+သိ+ဏ၊-သာရတ္ထ-၁၊ ၇၅၊] စိတ္တံ အာဂမ္မ
 သေတိ ဧတ္တာတိ အာသယော (သီဋီ သစ်-၁၊ ၉၉)၊ အာသယန္တိ ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ
 အာသယော-သတ္တဝါတို့၏ နေထိုင်ရာ တွင်း၊ ချောက်စသောအရပ်၊ အာသယော
 ဝိယာတိ အာသယော-ဒိဋ္ဌိနှင့် ဉာဏ် (ပါရာဘာ-၁၊ ၁၃၅)၊ အာသယောဝ အဇ္ဈာ-

မလျော့သူတို့သည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြလော၊ ဒွိဟိ-၂ပါးတို့သည်၊ ဧကဋ္ဌာနေ-တစ်နေရာတည်း၌၊ န ဌာတဗ္ဗံ-မတည်ရာ၊ န နိသီဒိတဗ္ဗံ-မထိုင်ရာ၊ သာယံခေါ် ပန-ညနေချမ်းအခါ၌၊ [ခေါ် ပန အနက်မဲ့] ထေရူပဋ္ဌာနကာလေ ဧဝ-ထေရ်သို့ ဆည်းကပ်ရာအခါ၌သာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ထေရ်အား ပြုစုရာအခါ၌သာလည်းကောင်း၊ [ပါတောဝ၌ ဧဝကို ယူပေးသည်။] ပါတော-နံနက်စောစော၌၊ ဘိက္ခာစာရကာလေ ဧဝ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်ရာအခါ၌သာလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆွမ်းခံကြွချိန်၌သာလည်းကောင်း၊ ဧကတော-တစ်ပေါင်းတည်း၊ ဘဝိဿာမ-ဖြစ်ကြမည်၊ သေသကာလေ-ကြွင်းသောအခါ၌၊ ဒွေ-တို့သည်၊ ဧကတော-တည်း၊ န ဘဝိဿာမ-မဖြစ်ကုန်အံ့၊ အပိ စ-သို့သော်လည်း၊ [ခေါ် ပန အနက်မဲ့] အဖာသုကေန-မကျမ်းမာသော၊ ဘိက္ခုနာ-သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဝိဟာရမဇ္ဈေ-ကျောင်း၏ အလယ်၌၊ ယဏ္ဍိယာ-ခေါင်းလောင်း(တုံး)ကို၊ ပ-ဟတာယ-တီး(ခေါက်)အပ်သော်၊ [ယဏ္ဍိတိ သေလဘေရိ(ကျောက်စည်)၊ လောဟ-မယာ ကိံကဏိကာ(ကြေးခေါင်းလောင်း-ကြေးစည်) ဝါ-ဓမ္မဋီ-၇၁။] ယဏ္ဍိ-သညာ-ယ-ခေါင်းလောင်းသံ(တုံးသံ) အမှတ်အသားဖြင့်၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ တဿ-သယော၊ အဓိအနက်မရှိ”ဟုပြု။

ချဲ့ဉ္စးအံ့-ဒိဋ္ဌိသည် သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအားဖြင့် ၂ပါးရှိ၏၊ ဉာဏ်သည် “အနု-လောမခန္တိ”ဟုခေါ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၊ “ယထာဘူတ”ဟုခေါ်သော ကမ္မဿက-တာဉာဏ်အားဖြင့် ၂ပါးပြား၏၊ ထိုတွင် ဒိဋ္ဌိသည် ဝဇ္ဇနိဿိတ(ဝဋ်၌မှီသော-ဝဋ်မှ မထွက်မြောက်လိုသော) သတ္တဝါတို့၏ နေရာတည်း၊ ဉာဏ်(ဝိပဿနာဉာဏ်၊ ကမ္မ-ဿကတာဉာဏ်)သည် ဝိဝဇ္ဇနိဿိတ(နိဗ္ဗာန်၌မှီသော-နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တသော) သတ္တဝါတို့၏ နေရာတည်း။ (သာရတ္ထ-၁, ၇၅၊ သီဇီသစ်-၁, ၉၉၊ ပါရာဘာ-၁, ၁၃၅)

မဏိ-၁, ၄၉အလို။ ။ထို၌ အဇ္ဈာသယအရ ကတ္တုကမုတာဆန္ဒကို ယူ၍ “တံ တံ ကမ္မံ ကာတုံ အာသယတိ ဣစ္ဆတီတိ အာသယော၊ အာသယော ဧဝ အဇ္ဈာသယော” ဟုလည်းကောင်း၊ ဥဠာရစ္ဆန္ဒ(မွန်မြတ်သောဆန္ဒ)ကို ယူ၍ “အဓိကော+အာသယော အဇ္ဈာသယော”ဟုလည်းကောင်း၊ ပဿဒ(ရတနာရုပ်ပါး၌ ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါ)ကို ယူ၍ “ရတနတ္ထယဂုဏံ အဓိကိစ္စ တသ္မိံ အနာဝိလဘာဝေန အာသယတိ ပဝတ္တတီတိ အဇ္ဈာသယော”ဟုလည်းကောင်း ပြု၏၊ အချုပ်အားဖြင့် အဇ္ဈာသယအရ “ဒိဋ္ဌိ၊ ဉာဏ်၊ ဆန္ဒ၊ သဒ္ဓါ”တို့ကို ယူနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ထိုရဟန်းဖို့ ဝါ-အတွက်၊ ဘေသဇ္ဇ-ကို၊ ကရိဿာမ-ပြုကြမည်၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆုံးမပြီ။

တေသု-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ **ကတိကံ**-ကတိကဝတ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝိဟရန္တေသု-ကုန်လသော်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သာ ဥပါသိကာ-သည်၊ သပ္ပိ-တေလဖာဏိတာဒိနိ-ထောပတ်၊ ဆီ၊ တင်လဲအစရှိသည်တို့ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေ၍၊ ဒါသဒါသိကမ္မကရာဒိဟိ-ကျွန်ထီး၊ ကျွန်မ၊ အလုပ်သမားအစရှိသည်တို့သည်၊ ပရိဝုတာ-ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သာယနသမယေ-၌၊ တံ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ဝိဟာရမဇ္ဈေ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အဒိသွာ-မမြင်မူ၍၊ ဝါ-မမြင်ခြင်းကြောင့်၊ “အယျာ-တို့သည်၊ ကဟံ-သို့၊ ဂတာ န ခေါ-ကုန်သနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုရိသေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “အယျေ-အရှင်မ! အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ၏ မိမိ၏၊ **ရတ္ထိဌာနဒိဝိဌာနေသု**-ညဉ့်နေရာအရပ်၊ နေ့နေရာအရပ်တို့၌၊ နိသိန္ဓာ-ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကြလိမ့်မည်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-အပ်သော်၊ “ကိ-ဘာကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ ဒဠှ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ သက္ခိဿာမိ နုခေါ-စွမ်း

ကတိကံ။ ။ကတေန+နိဗ္ဗတ္တံ ကတိကံ-တမင်္ဂလာ ပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ဝတ်၊ ဝါ-အချင်းချင်းသဘောတူညီမှု ပြုခြင်း၊ [ကတ+ဣကာ-သီဘာ- ၁, ၇၂] (တစ်နည်း) ကရဏံ ကတံ၊ ကတေန+ပဝတ္တံ ကတိကံ(ပါစိယော-၁၄၄)၊ (တစ်နည်း) ကာလ-နိယမာဒိဝသေန (အချိန်ကို သတ်မှတ်ခြင်းအစရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့်) နိယမေတွာ ကရဏံ ကတိ၊ ကတိယေဝ ကတိကာ-အချိန်စသည်ကို သတ်မှတ်၍ ပြုခြင်း။[ကတိ+ဣကာ-ဇာဋိသစ်-၁, ၄၄၃။]

ရတ္ထိဌာနဒိဝိဌာနေသု။ ။တိဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ၊ ရတ္ထိယာ+ဝသနံ+ဌာနံ ရတ္ထိ-ဌာနံ-ညဉ့်အခါ၌ နေရာအရပ်၊ ဒိဝါ+ဝသနံ+ဌာနံ ဒိဝိဌာနံ-နေ့အခါ၌ နေရာအရပ် (သီဋီ သစ်-၁, ၂၀၈)၊ (တစ်နည်း) ရတ္ထိယံ+ဌာနံ ရတ္ထိဌာနံ-ညဉ့်အခါ၌ တည်ရာအရပ်၊ ဒိဝါ+ဌာနံ ဒိဝိဌာနံ-နေ့အခါ၌ တည်ရာအရပ်၊ ရတ္ထိဌာနံ စ+ဒိဝိဌာနံ စ ရတ္ထိဌာန-ဒိဝိဌာနာနိ၊ စိတ်ကို သန့်စင်အောင် ကမ္မဌာန်းဖြင့် နေရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် “ညဉ့်သန့်ရာအရပ်၊ နေ့သန့်ရာအရပ်”ဟု ရှေးက ပေးကြသည်(ဋ္ဌပြု-၂၃၉)၊ လေပြင်းမတိုက်ရာ(လေလုံရာ)ဌာနသည် ရတ္ထိဌာန၊ သစ်ပင်ရိပ်၊ ရေတို့နှင့် ပြည့်စုံရာဌာနသည် ဒိဝိဌာနမည်၏။ (အံဋီ-၂, ၈၈)

နိုင်အံ့နည်း?” ကုတိ-သို့ အာဟ-မေးပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဥပါသိကာမကို၊ ဘိက္ခု-သံဃဿ-၏။ ကတိကဝတ္တံ-ကို၊ ဇာနနမနုဿာ-သိသောလူတို့သည်၊ အာ-ဟံသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အယျေ-အရှင်မ၊ ယဏ္ဍိယာ-ခေါင်းလောင်းကို၊ ပဟတာ-ယ-တီးခေါက်အပ်သော်၊ သန္နိပတိဿန္တိ-အတူတကွ ကြွရောက်လာကြလိမ့်မည်၊ ဝါ-စုဝေးကြွရောက်လာကြလိမ့်မည်၊ ” ကုတိ-ပြောပြီ၊ သာ စ-ထိုဥပါသိကာမသည်လည်း၊ ယဏ္ဍိ-ခေါင်းလောင်းကို၊ ပဟရာပေသိ-တီးခေါက်စေပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ယဏ္ဍိသဒ္ဓံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ကဿစိ-တစ်ပါးပါးသော ရဟန်း၏၊ ဝါ-အား၊ အဖာသုကံ-မကျန်းမာခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ” ကုတိ-ဤသို့ မှတ်ထင်၍၊ သကသကဋ္ဌာနေဟိ-မိမိဥစ္စာ မိမိဥစ္စာဖြစ်သော နေရာအရပ်တို့မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဝိဟာရမဇ္ဈေ-၌၊ သန္နိပတိသု-ကုန်ပြီ၊ ဒွေဝိ-၂ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနာ-ရဟန်းတို့သည်၊ ဧကမဂ္ဂေန-တစ်လမ်းတည်းဖြင့်၊ အာဂတာနာမ-ကြွလာသောရဟန်းတို့ မည်သည်၊ နတ္ထိ-ကုန်၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ ဧကေကဋ္ဌာနတော-တစ်ခုတစ်ခုသော အရပ်မှ၊ **ဧကေကမေဝ**-တစ်ပါးတစ်ပါးကိုသာလျှင်၊ ဝါ-တစ်ပါးတစ်ပါးအားဖြင့်သာ၊ ဝါ-တစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီသာ၊ အာဂန္တန္တိ-ကြွလာသည်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “မမ-၏၊ ပုတ္တေဟိ-သားတော်တို့သည်၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ ကလဟော-ခိုက်ရန်ကို၊ ကတော-ပြုအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊ ” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-တို့၊ ကလဟံ-ကို၊ ကရိတ္ထ န ခေါ-ပြုခဲ့ကုန်သလော? ” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “မဟာဥပါသိကေ-ကြီး၊ န ကရောမ-မပြုခဲ့ပါကုန်၊ ” ကုတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ၊ “ဘန္တေ-တို့၊ ဝေါ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ကလဟော-သည်၊ သစေ နတ္ထိ-အကယ်၍ မရှိအံ့၊ အထ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ အမှာကံ-တပည့်တော်တို့၏၊

ဧကေကမေဝ ။ ။ပထမနည်းအလို ပကတိကံ၊ ဒုတိယနည်းအလို တတိယာ အနက်၌ ဒုတိယာ၊ တတိယနည်းအလို ကြိယာ ဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာတည်း၊ ဝိစ္စာဘိက္ခုညေသု ဒွေ(မောင်-၁, ၅၄)သုတ်ဖြင့် ဧကံကို “ဧကံ ဧကံ”ဟု ဒွိရုပ်ပြု၊ သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေကဿ (မောင်-၁, ၅၅)သုတ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၏ အံဝိဘတ်ကိုချေ၊ ကခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်။ [**ဧကေကန္တိ** ဧကေကတော၊ ဧကေကံ ဝါ ဟုတွာ ဧကေက-ဘာဝေနာတိ အတ္ထော-မဏိ-၂, ၁၉၉။]

ဂေဟံ-သို့ အာဂစ္ဆန္တာ-ကြွလာကုန်လသော်၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ (တုမေ-အရှင် ဘုရားတို့သည်။) ဧကတောဝ-တပေါင်းတည်းသာလျှင်၊ အာဂစ္ဆေယ ယထာ- ကြွလာကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-သို့၊ အနာဂန္တာ-မကြွလာမူ၍၊ ဧကေကဌာနတော- မှ၊ **ဧကေကာဝ**-တစ်ပါးစီတို့သည်သာ၊ အာဂတာ-ကုန်သနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာဥပါသိကေ-ကြီး၊ ဧကေကသ္မိံ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ သမဏ- ဓမ္မ-ရဟန်းတရားကို၊ ကရိမ္မာ-ပြုခဲ့ကုန်ပြီ၊ ”ကုတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ၊ “ဘန္တေ- တို့၊ ဧသ (ဧသော) သမဏဓမ္မော နာမ-ဤရဟန်းတရားမည်သည်၊ ကော- အဘယ်နည်း? ”ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာဥပါသိကေ-ကြီး၊ ဒွတ္တိံသာကာရေ-၃၂၇ရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ ဝါ-ဒွတ္တိံသာကာရကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၄၃၌။] **သဇ္ဈာယံ-**

ဧကေကာဝ။ ။ ဧကေကာသည် ဝိစ္ဆာသဗ္ဗနာမ်တည်း၊ ဝိစ္ဆာသဗ္ဗနာမ်သည် လိင် ၃ပါး၊ ဧကဝုဏ်သာ ရှိ၏၊ ပါဠိတော်ပုံစံမရှိသောကြောင့် ဗဟုဝုဏ်မရှိ၊ ဝိစ္ဆာပုဒ်တို့ကို ဝိဂြိုဟ်မပြုကောင်းသောကြောင့် သမာသ်လည်း မဖြစ်နိုင်ဟု နီတိပဒ-၃၇၈ဆို၏၊ “ပါဠိတော်ပုံစံမရှိသောကြောင့် ဗဟုဝုဏ်မရှိ”ဟူသော စကားနှင့် ရှေ့နား၌ “ဧကေက- မေဝ အာဂစ္ဆန္တိ”ဟု ရှိခြင်းကို ထောက်၍ ဧကေကာဝကို “ဧကေကံ+ဧဝံ”ဟု ဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ နောက်ဧကိုလည်းချေ၊ က၏ အ-ကို ဒီယပြု၍ ပြီးစေရာ၏၊ အနက်ကို “ဧကေကံ ဧဝံ-တစ်ပါးတစ်ပါးအားဖြင့်သာ၊ ဝါ-တစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီသာ၊ အာဂတာ”ဟု ပေးရာ၏။

“ဧကကာ”ဟု ရှိသင့်။ ။ နီတိပဒ-၃၇၆၌ သင်္ချာအနက်၊ အသဟာယအနက်ဟော ဧကသဒ္ဒါက အများကို ဆိုလိုလျှင် ဧကနောင် ကလာ၍ “ဧကကာ၊ ဧကကေ၊ ဧက- ကေဟိ”စသည် ဖြစ်ကြောင်းကို ဆို၏၊ ထိုအဆိုအရမူ “ဧကကာဝ(တစ်ပါးစီတို့သည် သာ)”ဟု ရှိသင့်သည်၊ က၏ အ-ကို ဧပြု၍ “ဧကေကာ”ဖြစ်သည်ဟုသော်လည်းကွ၊ အထက်၌ ဤအတိုင်းပေးခဲ့သည်။ [ဒီ. ၄-၂၊ ၂၀၈၊ ဒီဇီ-၂၊ ၆၄၊ မဇီ-၂၊ ၁၃၆၊ ၂၀၁၊ မဇီ-၃၊ ၃၀၀၊ သံဇီ-၁၊ ၂၃၆၊ အံဌ-၁ ၂၆၉စသည်တို့၌ ဗဟုဝုဏ်ဖြင့် ရှိ၏။]

သဇ္ဈာယံ။ ။ သဇ္ဈာယနံ သဇ္ဈာယော-ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ဝါ-ကြံစည်စဉ်းစားခြင်း၊ သံ+ ဈေ (အဇ္ဈယန-ရွတ်ဆိုခြင်းအနက်၊ စိန္တန-ကြံစည်ခြင်းအနက်)+အ၊ တဒမိနာဒီနိ (မောဂ်-၁၊ ၄၇)သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံကို ဖြေ၊ ဧကို အာယပြု၊ ဝိဗော-၂၅၌ စူဠနိရုတ္တိ ကျမ်းအလို ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံကို ဖြေ၏၊ မိမိ(ဝိဗော)အလိုမူ နိဂ္ဂဟိတံကိုချေ၊ ဇေဒ္ဒဘော်လာ၍ ပြီးစေသည်။ (ဒီဇီ-၂၊ ၁၂၇၊ အံ-၃၊ ၁၆၅၊ နိဒီ-

သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ ဝါ-ရွတ်ဆို၊ စဉ်းစားခြင်းကို၊ ကရောမ-ပြုပါကုန်၏။ အတ္တဘာဝေ စ-အတ္တဘော၌လည်း၊ ခယဝယံ-ကုန်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းဟူသော အာရုံရှိသော ဝိပဿနာဘာဝနာကို၊ ပဌပေမ-ဖြစ်စေပါကုန်၏။ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၅၊ ၆၄၅၌။]” ကုတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ။ “ဘန္တေ-တို့! ဒွတ္တိသာကာရေ-၌၊ သဇ္ဈာယံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တဘာဝေ-၌၊ ခယဝယံ-ကို၊ ပဌပေတုံ စ-ငှာလည်းကောင်း၊ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ တုမှာကမေဝ-အရှင်ဘုရားတို့အားသာ၊ ဝဇ္ဇတိ ကံ ပန-သင့်ပါသလော? ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ အမှာကမ္မိ-တပည့်တော်တို့အားလည်း၊ (ဝဇ္ဇတိ ကံ ပန-လော?) ကုတိ-မေးပြီ၊ မဟာဥပါသိကေ-ကြီး! ကဿစိပိ-တစ်စုံတစ်ယောက်၏အတွက်လည်း၊ ဝါ-အားလည်း၊ ဧသ ဓမ္မော-ဤရဟန်းတရားကို၊ အဝါရိတော-မတားမြစ်အပ်၊” ကုတိ-ပြောပြီ။ “ဘန္တေ-တို့! တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ မယုမ္မိ-အားလည်း၊ ဒွတ္တိသာကာရံ-ကို၊ ဒေသ-ပါကုန်၊ အတ္တဘာဝေ-၌၊ ခယဝယံပဌပနံ စ-ကုန်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းလျှင်အာရုံရှိသော ဝိပဿနာဘာဝနာကို ဖြစ်စေခြင်း(ဖြစ်စေပုံ)ကိုလည်း၊ အာစိက္ခယ-ပြောပြပါကုန်၊ ”ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာဥပါသိကေ-ကြီး! တေန ဟိ-လျှင်၊ ဥဂ္ဂဏှ-သင်ယူလော၊ ”ကုတိ-ဤသို့ပြော၍၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံကို၊ ဥဂ္ဂဏှ-ပေသုံ-သင်ယူစေကုန်ပြီ။

သာ-ထိုဥပါသိကာမကြီးသည်၊ တတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဒွတ္တိသာကာရေ-၌၊ သဇ္ဈာယံ-ကို၊ ကတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တနိ-ခန္ဓာကိုယ်၌၊ ခယဝယံ-ကို၊ ပဌပေတွာ-၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တေဟိ ဘိက္ခုဟိ-ထိုရဟန်းတို့ထက်၊ ပုရေတရမေဝ-အထူး အားဖြင့် ရှေးဖြစ်သောအခါ၌ပင်၊ ဝါ-သာ၍ ရှေးကျသောအခါ၌ပင်၊ (ရှေးဦးစွာသာလျှင်)၊

၄၀၂) (တစ်နည်း) အဇ္ဈယနံ အဇ္ဈာယော၊ သမ္မဒေဝ+အဇ္ဈာယော သဇ္ဈာယော(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၃၀၀)၊ သု+အဓိ+ကု(နီတိဓာတုအလို အဇ္ဈယနအနက်၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီအလို စိန္တနအနက်)+ဏ၊ အဓိကို အဇ္ဈ၊ ကုကို ဧ၊ ဧကို အာယပြု(နီတိဓာတု-၅၀)၊ သီဋိသစ်-၂၊ ၂၂၀၌ “သု+အဓိ+အာ+ကု+ဏ”ဟု ခွဲ၏။

ပုရေတရမေဝ။ ။ပုရသဒ္ဓါ ပုဗ္ဗ(ရှေး)အနက်ဟောနိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ “ဝိသေသေန ပုရေတိ ပုရေတရော-အထူးအားဖြင့် ရှေးဖြစ်သောအခါ”ဟုပြု၊ သတ္တမီအနက်၌

တယော-ကုန်သော၊ မဂ္ဂေ-မဂ်တို့သို့လည်းကောင်း၊ တီဏီ-ကုန်သော၊ ဖလာနိ စ-တို့သို့လည်းကောင်း၊ ပါပုဏီ-ပြီ၊ စ-သည်သာမကသေး၊ အဿာ-ထိုဥပါ သိကာမကြီး၏၊ မဂ္ဂေနေဝ-မဂ်နှင့်အတူသာလျှင်၊ စတယော-ကုန်သော၊ ပဋိ-သမ္ဘိဒါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ လောကီယအဘိညာ စ-လောကီအဘိညာ၌ တို့သည်လည်းကောင်း၊ အာဂမိသု-ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ပြီ၊ သာ-ထိုဥပါသိကာမကြီး သည်၊ **မဂ္ဂဖလသုခတော**-မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာမှု၊ ဂုဠာယ-၍၊ **ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ**-နတ် မျက်စိနှင့် တူသော အဘိဉာဏ်မျက်စိဖြင့်၊ ဝါ-ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာ၌ဖြင့်၊ ဩ- လောကေတွာ-၍၊ “မမ-၏၊ ပုတ္တေဟိ-တို့သည်၊ ကဒါ-၌၊ အယံ ဓမ္မော-ဤ မဂ်ဖိုလ်တရားကို၊ အဓိဂတော နုခေါ-ရအပ်လေသနည်း၊”ဣတိ-သို့၊ ဥပဓာရေန္တိ- စူးစမ်ဆင်ခြင်လသော်၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ ဣမေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ သရာဂါ- ရာဂနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်၊ သဒေါသာ-ဒေါသနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်၊ သ- မောဟာ-မောဟနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ဈာနဝိပဿနာမတ္တမ္ပိ-ဈာန်ဝိပဿနာမျှသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ “မယံ ပုတ္တာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ အရဟတ္တဿ-အရဟတ္တဖိုလ်၏၊ ဥပနိဿယော-

ဒုတိယာသင်္ဂဟိ၊ (တစ်နည်း) ပဋိဂံ-၃၇၆အလို အညတရောကဲ့သို့ တရပစ္စည်း သကတ္ထ(အနက်မဲ့)ကြံ၍ “ပုရေ ဧဝ ပုရေတရော-ရှေးဖြစ်သောအခါ”ဟုပြု၊ “တေဟိ- တို့မှာ၊ ပုရေတရမေဝ-ရှေး၌ပင်”ဟု ပေး၊ [ပုရေတရန္တိ ဧတ္ထ ပုရေသဒ္ဒေါ ပုဗ္ဗတ္ထေ နိပါတော၊ အယဉ္စ ပုရေ အယဉ္စ ပုရေ၊ အယမိမေသံ ဝိသေသေန ပုရေတိ ပုရေတရော၊ ပုဗ္ဗတရေတိ အတ္ထော၊ ဘုမ္မတ္ထေ စေတံ ဥပယောဂဝစနံ(မဏိ-၁, ၃၀၈၊ မဏိ-၂, ၂၁၆)]။ **ပုရေတရမေဝါတိ** ဘတ္တကိစ္စတော ပုဗ္ဗေဝ(ပဋိဂံ-၃၇၆)။]

မဂ္ဂဖလသုခတော။ ။မဂ္ဂဿ+ဖလံ မဂ္ဂဖလံ-မဂ်၏အကျိုးဖြစ်သောဖိုလ်၊ မဂ္ဂ- ဖလေ+သုခံ မဂ္ဂဖလသုခံ၊ (တစ်နည်း) မဂ္ဂဖလေန+သမ္ပယုတ္တံ+သုခံ မဂ္ဂဖလသုခံ၊ ဤအချိန်၌ မဂ်မဖြစ်နိုင်တော့ရကား ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှာ မဂ္ဂသဒ္ဓါကို ထည့်ဟန်တူ သည်ဟု ဆရာတို့ မိန့်တော်မူ၏(သီဘာ-၂, ၂၁၈)၊ ထိုအလို မဂ္ဂဖလကို “မဂ္ဂေါ စ+ ဖလံ စ မဂ္ဂဖလံ”ဟု ဒွန်သမာသိဝိဂြိုဟ် ဆိုရာ၏။

ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ။ ။ဒိဗ္ဗဝိဟာရသန္နိဿယေန လဒ္ဓဗ္ဗတော ဒေဝါနံ ဒိဗ္ဗစက္ခု ဝိယာတိ တံ **ဒိဗ္ဗစက္ခု**၊ အဘိညာဝိသေသော၊-သံဋီ-၁, ၂၈၁။

အားကြီးသောမှီရာသည်။ အတ္တိ န ခေါ-ရှိလေသလော၊ နတ္တိ န ခေါ-မရှိလေသလော” ဣတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေတွာ-ဆင်ခြင်၍၊ “အတ္တိ” တိ-ရှိ၏ဟူ၍၊ ဒိသွာ-မြင်သိ၍၊ “**သေနာသနသပ္ပာယံ**”-လျောက်ပတ်သော ကျောင်းသည်။ ဝါ-ကျောင်းအားဖြင့် လျောက်ပတ်ခြင်းသည်။ အတ္တိ န ခေါ -သလော၊ နတ္တိ န ခေါ -လော” ဣတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေတွာ-၍၊ တမ္ပိ-ထိုသေနာသနသပ္ပာယကိုလည်း၊ ဒိသွာ-၍၊ “ပုဂ္ဂလသပ္ပာယံ-လျောက်ပတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဝါ-ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် လျောက်ပတ်ခြင်းကို၊ လဘန္တိ န ခေါ-ရကုန်သလော၊ န လဘန္တိ န ခေါ-မရကုန်သလော” ဣတိ -သို့၊ အာဝဇ္ဇေသိ-ပြီ၊ ပုဂ္ဂလသပ္ပာယမ္ပိ-ကိုလည်း၊ ဒိသွာ-၍၊ “အာဟာရသပ္ပာယံ-လျောက်ပတ်သော အာဟာရကို၊ ဝါ-အာဟာရအားဖြင့် လျောက်ပတ်ခြင်းကို၊ လဘန္တိ န ခေါ၊ န လဘန္တိ န ခေါ” ဣတိ-သို့၊ ဥပဓာရေန္တိ-သော်၊ “နေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဝါ-မှ၊ အာဟာရသပ္ပာယံ-သည်၊ နတ္တိ” ဣတိ-သို့၊ ဒိသွာ-၍၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ နာနာဝိဓံ-အထူးထူး အပြားပြားသော၊ ယာဂုံ-ကိုလည်းကောင်း၊ အနေကပ္ပကာရံ-တစ်ပါးမက များသောအပြားရှိသော၊ ခဇ္ဇကံ-ခဲဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ နာနဂ္ဂရသံ-အထူးထူး အပြားပြား ကောင်းမွန်သော အရသာရှိသော၊ ဘောဇနံ စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္မာဒေတွာ-ပြည့်စုံစေပြီး၍၊ ဂေဟေ-အိပ်၍၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ဒက္ခိဏောဒကံ-အလှူရေကို၊ ဒတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-တို့! တုမ္မာကံ-တို့အား၊

သေနာသနသပ္ပာယံ။ ။ သုန္ဒရော စ ပဏီတော စ (သံ သုန္ဒရဇ္ဈ ပဏီတဉ္စ) ဟုတွာ အယတိ ပဝတ္ထတီတိ သပ္ပာယော၊ [သံ+ပ+ဣ+ဏ၊] သေတိ ဧတ္ထာတိ သေနံ၊ အာသတိ နိသီဒတိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ၊ သေနဉ္စ+တံ+အာသနဉ္စာတိ သေနာသနံ၊ သေနာသနံ ဧဝ+သပ္ပာယော သေနာသနသပ္ပာယော-လျောက်ပတ်သောကျောင်း၊ ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရဉ်းသမာသံ၊ (တစ်နည်း) သေနာသနေန+သပ္ပာယော သေနာသနသပ္ပာယော-ကျောင်းအားဖြင့် လျောက်ပတ်သည်၏အဖြစ်၊ ဝါ-ကျောင်းအားဖြင့် လျောက်ပတ်ခြင်း၊ နောက်နည်း၌ ဘာဝုဓာန၊ ဘာဝလောပကြိ၊ ပုဂ္ဂလသပ္ပာယံ၊ အာဟာရသပ္ပာယံတို့လည်း နည်းတူပင်။ (သံဋီ-၁၊ ၂၉၉၊ မဏိ-၁၊ ၂၁၄၊ မဏိ-၂၊ ၄၃၅)။ [သပ္ပာယသဒ္ဒါ ၃လိင်ရှိရာ နောက်၌ “အာဟာရသပ္ပာယံ နေသံ နတ္တိ”ကို ထောက်လျှင် ဤ၌ နပုံလိင်ကို ရှိစေလိုဟန် တူ၏။]

ယံ ယံ-အကြင်ကြင်စားဖွယ်သည်။ ရုက္ခတိ-နှစ်သက်၏။ တံ တံ-ထိုထိုစားဖွယ်ကို ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပရိဘုဉ္ဇေတ-ဘုဉ်းပေးကြပါ။ ”ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ နိယျာ-ဒေသိ-ပေးလှူပြီ။ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ယထာရုစိ-အလိုဆန္ဒအားလျော်စွာ၊ (နှစ်သက်သလို)၊ ယာဂုအာဒိနိ-တို့ကို ဂဟေတွာ-၍၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ-ကုန်၏။ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ [စိတ္တံ၌စ ဝါ] ဝါ-တို့သည်၊ [လဘန္တာနံ၌ စပ်] သပ္ပာယာဟာရံ-ကို၊ လဘန္တာနံ-ရကုန်လသော်၊ စိတ္တံ-သည်၊ **ဧကဂ္ဂံ**-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊ ဝါ-တည်ကြည်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

တေ-တို့သည်၊ ဧကဂ္ဂေန-တစ်ခုတည်းသောအာရုံရှိသော၊ ဝါ-တည်ကြည်သော၊ စိတ္တေန-ဖြင့်၊ ဝိပဿနံ-ကို၊ ဝမေတွာ-တိုးပွားစေ၍၊ န စိရဿေဝ-ပင်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ။ (ကိ) “ မဟာဥပါသိကာ-သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ပတိဋ္ဌာ-မှီရာသည်၊ အဟောဇာတာ-ဪ...ဖြစ်လေစွတကား၊ မယံ-တို့သည်၊ သပ္ပာယာဟာရံ-ကို၊ သစေ န လဘိမှ-အကယ်၍ မရခဲ့ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) နော-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ မဂ္ဂဖလပဋိဝေဓော-မဂ်ဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်းသည်၊ န အဘဝိဿ-မဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ဣဒါနိ-၌၊ ဝုဠဝဿာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ကုန်လသော်၊) **ပဝါရေတွာ**-ပဝါရဏာပြုပြီး၍၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂမိဿာမ-ကုန်အံ့၊ ”ဣတိ-ဤသို့

ဧကဂ္ဂံ။ ။ဧကံ+အဂ္ဂံ အာရမ္မဏံ အဿာတိ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသောစိတ်၊ [ဧက+အဂ္ဂ၊ အဂ္ဂသဒ္ဒါ အာရမ္မဏအနက်ဟော၊-အဘိဝိ-၉၂၊ မဏိ-၁၊ ၂၄၄၊ သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-၁၀၅၊] (တစ်နည်း) ဧကံ အာရမ္မဏံ အဇတိ ဂစ္ဆတိတိ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခုတည်းသောအာရုံသို့ ရောက်သောစိတ်၊[ဧက+အဇ+အ၊-ဓာန်ဋီ-၁၅၅၊] (တစ်နည်း) ဧကော+အဂ္ဂေါ ကောဋီ ကောဋ္ဌာသော ဝါ အဿာတိ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံအဖို့အစုရှိသောစိတ်၊ အဂ္ဂသဒ္ဒါ ကောဋီအနက်၊ ကောဋ္ဌာသအနက် (ပဒီ-၇၂၊ ၁၁၈)

ပဝါရေတွာ။ ။ပ+ဝရ+ဏေ+တွာ၊ ပကား ပကာရအနက်၊ ဝရဓာတ်ကား ဘတ္တိ (ဆည်းကပ်ခြင်း)အနက်တည်း၊ “ပဝါရေတွာ-မြင်ခြင်းစသောအပြားတို့ဖြင့် သံဃာ စသည်တို့သို့ မိမိကိုယ်ကို ဆည်းကပ်စေပြီး၍၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-အပြစ်ရှိလျှင် ပြောဆိုဖို့ မိမိကိုယ်ကို အပ်နှံပြီး၍၊ (အဓိပ္ပာယတ္ထ)၊ ဝါ-ပဝါရဏာပြုပြီး၍၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု

ကြံကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်။ “သတ္တာရံ-ကို၊ ဒဠကာမာ-ကုန်သည်၊ အမှ-
 ကုန်၏။” ဣတိ-သို့၊ မဟာဥပါသိကံ-ကို၊ အာပုစ္ဆိသု-ပန်ပြောကုန်ပြီ၊ မဟာ-
 ဥပါသိကာ-သည်။ “အယျာ-တို့၊ သာဓု-ကောင်းပါ၏။” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊
 တေ-ထိုရဟန်းတို့ကို၊ အနုဂန္ဓာ-အစဉ်လိုက်၍၊ ဝါ-လိုက်ပို့၍၊ ပုနပိ-တစ်ဖန်
 လည်း၊ “ဘန္တေ-တို့၊ အမှေ-တို့ကို၊ ဩလောကေယျာထ-ကြည့်ရှုတော်မူလှည့်ပါ
 ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဗဟူနိ-ကုန်သော၊ ပိယဝစနာနိ-ချစ်နှစ်သက်ဖွယ်စကားတို့ကို၊
 ဝတ္တာ-၍၊ ပဋိနိဝတ္တိ-ပြန်လှည့်ပြီ၊ တေပိ ဘိက္ခု-တို့သည်လည်း၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊
 ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတ္တာ-၍၊ ဧကမန္တံ-စွာ၊ ဝါ-၌၊ နိသိန္ဓာ-ထိုင်နေ
 ကုန်သည်၊ (သမာနာ)။ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကစ္စိ-အဘယ်သို့နည်း? ခမနီယံ-သည်း
 ခံအပ်၊ သည်းခံနိုင်၏လော? ဝါ-ကျန်းမာ၏လော? ကစ္စိ-နည်း? ယာပနီယံ-
 ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေအပ်၊ ရောက်စေနိုင်၏လော? ဝါ-ထိုထိုကိစ္စ၌
 ပါဝင်နိုင်၏လော? ဝါ-မျှတ၏လော?” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မေးတော်မူအပ်သော်၊
 “ဘန္တေ-ရား! ခမနီယံ-သည်းခံအပ်၊ သည်းခံနိုင်ပါ၏၊ ဝါ-ကျန်းမာပါ၏၊ ယာ-
 ပနီယံ-ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေအပ်၊ ရောက်စေနိုင်ပါ၏၊ ဝါ-ထိုထိုကိစ္စ၌
 ပါဝင်နိုင်ပါ၏၊ ဝါ-မျှတပါ၏၊ ဘန္တေ-ရား! ပိဏ္ဏကေန ပန-ဖြင့်လည်း၊ [ပနသဒ္ဒါ

ပေးပါ၊ ဆက်ဥးအံ့-ပဝါရဏာသည် ဝသံဝုဠပဝါရဏာ၊ ပစ္စယပဝါရဏာ၊ ပဋိက္ခေပ-
 ပဝါရဏာ၊ ယာဝဒတ္ထပဝါရဏာအားဖြင့် ၄မျိုးရှိရာ ဤ၌ ဝသံဝုဠပဝါရဏာကိုယူ၊
 ဝါကျွတ်ပြီးသော ရဟန်းတို့၏ အပြစ်ရှိလျှင် ပြောဆိုဖို့ အချင်းချင်းဖိတ်မန်ခြင်းကို
 “ဝသံဝုဠပဝါရဏာ”ဟု ခေါ်သည်၊ ပဝါရဏာ၄မျိုးအကျယ်ကို သာရတ္ထ-၃၊ ၅၊
 ၅၉၊ ပါစိတ်ဘာ-၁၊ ၂၂၉။

ကစ္စိ ဘိက္ခဝေ ခမနီယံ။ ။အထက်၌ ထည့်ပါငြိများ မထည့်ဘဲ ပါငြိရှိအတိုင်း
 ပေးခဲ့သည်၊ ဝိ. ၄-၂၊ ၇၄၈သော ထိုထိုအဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကစ္စိ-
 နည်း? (တုမှာကံ-တို့၏၊ စတုစက္ကံ-ဣရိယာပုထံ၄ဖြာ၊ စက်ဘီးလည်း ပါရှိသော၊
 နဝဒ္ဒါရံ-၉ပေါက်ဒွါရ၊ အနာဝလည်း ရှိသော၊ ဣဒံ သရိရယန္တံ-ဤခန္ဓာကိုယ်ဟူသော
 ယန္တရားကို၊ ဝါ-ဤခန္ဓာကိုယ်ဟူသောရထားကို၊ ခမနီယံ-သည်းခံအပ်၊ သည်းခံနိုင်
 ၏လော? ဝါ-ကျန်းမာ၏လော? ကစ္စိ-နည်း? ယာပနီယံ-လော?”ဟု ထည့်ပါငြိများ
 ထည့်၍ ပေးစေသည်။(ပါရာဘာ-၁၊ ၄၉၉၊ ပါရာဘာ-၃၊ ၆၅၄)။

အပိအနက်(သမုစ္စည်းအနက်)ဟော၊ နေဝ ကိလမိမ္မ-မပင်ပန်းခဲ့ပါကုန်၊ ဟိ-မှန်၏။ မာတိကမာတာ နာမ-မာတိက၏ အမေဖြစ်သော၊ ဧကာ-တစ်ယောက်သော၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ **စိတ္တာစာရံ**-စိတ်၏ ဖြစ်ပုံကို၊ ဝါ-စိတ်အလိုကို၊ ဥ-တွာ-၍၊ ‘နော-ငါတို့ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ ဧဝရူပံ နာမ-ဤသို့ သဘောရှိသည် မည်သော၊ အာဟာရံ-ကို၊ ပဋိယာဒေယျ-စီမံပေးပါမူကား၊ အဟော ဝတ - ဪ...ကောင်းလေစွ၊ ကုတိ-သို့၊ စိန္တိတေ-ကြံစည်အပ်သော်၊ ယထာစိန္တိတံ-အကြင်အကြင်ကြံစည်အပ်သော၊ ဝါ-ကြံစည်အပ်တိုင်းသော၊ အာဟာရံ-ကို၊ ပဋိယာဒေယျ-စီမံ၍၊ အဒါသိ-ပြီ ကုတိ-သို့ တဿာ-ထိုဥပါသိကာမ၏၊ ဂုဏ-ကထံ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားကို၊ ကထယိသု-ကုန်ပြီ။

အညတရော-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တဿာ-၏၊ ဂုဏကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုရွာသို့၊ ဂန္တုကာမော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-သင်ယူ၍၊ “ဘန္တေ! တံ ဂါမံ-သို့၊ ဂမိဿာမိ-သွားပါအံ့”ကုတိ-သို့၊ သတ္တာရံ-ကို၊ အာပုစ္ဆိတွာ-ပန်လျှောက်၍၊ ဇေတဝနတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-ဖြင့်၊ တံ ဂါမံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသန-ဒိဝသေယေဝ-ဝင်ရာနေ၌ပင်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အယံ ဥပါသိကာ-သည်၊ စိန္တိတစိန္တိတံ-ကြံစည်အပ်သမျှ ကြံစည်အပ်သမျှကို၊ ဇာနာတိ ကိရ-သိသတဲ့၊ အဟဉ္ဇ-သည်လည်း၊ **မဂ္ဂကိလန္တော**-လမ်းခရီးကြောင့် ပင်ပန်းသည်၊ ဝါ-ခရီးပန်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝိဟာရံ-ကျောင်းကို၊ ပဋိဇေဂ္ဂိတံ-သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်းငှာ၊

စိတ္တာစာရံ။ ။အာစရဏံ ပဝတ္တနံ အာစာရော၊ စိတ္တဿ+အာစာရော စိတ္တာ-စာရော-စိတ်၏ဖြစ်ခြင်း၊ **စိတ္တာစာရံ ဥတွာ**တိ စိတ္တပ္ပဝတ္တိံ ဥတွာ-အံဇီ-၁၊ ၁၁၇။

မဂ္ဂကိလန္တော။ ။ကိလမတိ ကိလန္တော၊ [ကိလမု(ခေဒ-ပင်ပန်းခြင်းအနက်)+တ (နိဒီ-၄၈၈)၊ ပတ္တမာဒီဟိန္တော စဖြင့် တပစ္စည်းကို နှိပ်၊ ဓာတွန်မကိုလည်းချေ၊ မဂ္ဂေန+ကိလန္တော မဂ္ဂလိလန္တော-လမ်းခရီးကြောင့် ပင်ပန်းသူ။

ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၅၂၊ ၃၅၁။ ။ထို၌ “မဂ္ဂံ ဂန္တာ ကိလန္တော မဂ္ဂကိလန္တော-ခရီးသွားခဲ့၍ ပင်ပန်းသူ”ဟု ပြု၏။ ကိလန္တော၌လည်း အန္တပစ္စည်းဟု ယူကာ အချို့နေရာ၌ အန္တပစ္စယန္တပုဒ်နှင့် သမာသိဖြစ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဆို၏။ ထို့ပြင် “သုတ္တန္တံ၊ ဝနန္တံ”

န သက္ခိယာမိ-စွမ်းနိုင်မည်မဟုတ်၊ မေ-ငါဖို့၊ ဝိဟာရပဋိဇ္ဇေကံ-ကျောင်းကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းတတ်သော၊ မနုဿံ-ကို၊ ပေသေယျ-စေလွှတ်ပေးပါမူကား၊ အဟော ဝတ-ဪ... ကောင်းလေစွာ” ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ ဂေဟေ-၌၊ နိသိန္နာဝ-ထိုင်လျက်သာလျှင်၊ အာဝဇ္ဇေန္တိ-ဆင်ခြင်လသော်၊ တမတ္ထံ-ထိုအကြောင်းကို၊ ဥ တွာ-၍၊ “ဂစ္ဆ-သွားလော၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတွာ-၍၊ ဧဟိ-လာခဲ့လော၊ ” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ မနုဿံ-ကို၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ ကုတရောပိ-အခြားသော ရဟန်းသည်လည်း၊ ပါနီယံ-သောက်ဖွယ်ဖျော်ရည်ကို၊ ပိဝိတုကာမော-သောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ “မေ-ဖို့ သက္ခရပါနကံ-သကြားဖြင့် ပြုအပ်သော ဖျော်ရည်ကို၊ ဝါ-သကြားဖျော်ရည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပေသေယျ-ကား၊ အဟော ဝတ-စွ၊ ” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ တမ္ပိ-ထိုသကြားဖျော်ရည်ကိုလည်း၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ပုန-ဒိဝသေ-နောက်တစ်နေ့၌၊ “မေ-ငါဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ပါတောဝ-၌သာလျှင်၊ သ-ဥတ္တရိဘဂီ-လက်သုတ်ဟင်းလျာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သိနိဒ္ဓယာဂုံ-နူးနပ် ပျော့

စသည်တို့၌ကဲ့သို့ အန္တပုဒ် (အန္တပစ္စည်းမဟုတ်)ဟု တစ်နည်းဆို၏။ ထိုအလို “ဒိလာနီတိ ကိလာနိ၊ အယမေဝ ပါဌော(ဇာ. ၄-၅, ၂၁၈)”ကို ထောက်၍ ကိလသဒ္ဓါ ပင်ပန်းခြင်း အနက်ဟော၊ အန္တသဒ္ဓါ အနက်မဲ့ဟု ယူ၍ “ကိလနံ ကိလံ-ပင်ပန်းခြင်း၊ [ကိလ+အ၊] ကိလံ+အဿ အတ္ထိတိ ကိလော-ပင်ပန်းခြင်းရှိသူ၊ [ကိလ+ဏ၊] ကိလောယေဝ ကိလ-န္တော၊ မဂ္ဂံ ဂန္တာ ကိလန္တော မဂ္ဂကိလန္တော-ခရီးသွားခဲ့၍ ပင်ပန်းခြင်းရှိသူ”ဟု ပြုပါ။

သဥတ္တရိဘဂီ။ ။ ဥတ္တရိ ဥတ္တရံ+ဘဂီ ဗျဉ္ဇနံ ဧတဿာတိ ဥတ္တရိဘဂီ(ဝိနိစ္ဆယဋီ-၂, ၃၁၈)၊ ဥတ္တရိ ဘဇိတဗ္ဗန္တိ ဥတ္တရိဘဂီ(ဇာဋီသစ်-၁, ၂၂၈)၊ သဟ+ဥတ္တရိဘဂေန ယာ ဝတ္တတိတိ သဥတ္တရိဘဂီ-လက်သုတ်ဟင်းလျာနှင့်တကွဖြစ်သော ပြစ်သောယာဂ။

ကင်္ခါဘာ-၂, ၂၇၁ ။ ။ ထို၌ “ဥတ္တရိ-အပေါ်အညွန့်အဖျား၌+ဘဂီ-ချိုးယူအပ်သော ဟင်းရွက်နု၊ ထိုဟင်းရွက်နုများဖြင့် သုပ်ထားအပ်သည်ကို ဥတ္တရဘင်္ဂဟု ခေါ်သည်ဟု မိန့်ဆို၏။ ထိုအလို “ဥတ္တရိ+ဘဂ္ဂိတဗ္ဗန္တိ ဥတ္တရိဘဂီ-အပေါ်အညွန့်အဖျား၌ ချိုးယူအပ်သော ဟင်းရွက်နု” ဟုပြု၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ထိုဟင်းရွက်နုများဖြင့် သုပ်ထားအပ်သော ဟင်းလျာကို ယူ၊ သို့မဟုတ် “ဥတ္တရိဘဂေန+ကတံ ဥတ္တရိဘဂီ-အပေါ်အညွန့်အဖျား၌ ချိုးယူအပ်သော ဟင်းရွက်နုဖြင့် ပြုအပ်သောသောဟင်းလျာ [ဥတ္တရိဘင်္ဂ+ဏ၊]”ဟု ကြံပါ။

ပြောင်းသော ယာဂုကို၊ ဝါ-ပြစ်သောယာဂုကို၊ ပေသေတု-ပို့ပါစေ” က္ကတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ တထာ-ထိုကြံသည့်အတိုင်း၊ အကာသိ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ယာဂုံ-ကို၊ ပိဝိတွာ-၍၊ “မေ-ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ခဇ္ဇကံ-ခဲဖွယ်ကို၊ ပေသေယျ-ပေးပို့ပါမူကား၊ အဟော ဝတ-စွ၊” က္ကတိ၊ စိန္တေသိ၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ တမ္ပိ-ထိုခဲဖွယ်ကိုလည်း၊ ပေသေသိ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ) “အယံ ဥပါသိကာ-သည်၊ မယာ-သည်၊ သဗ္ဗံ-သော၊ စိန္တိတစိန္တိတံ-ကို၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ အဟံ-သည်၊ ဧတံ-ဤဥပါသိကာမကြီးကို၊ ဒဠကာမော-၏၊ မေ-ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ နာနဂ္ဂရသဘောဇနံ-ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-စေ၍၊ သယ-မေဝ-သာ၊ အာဂစ္ဆေယျ-လာခဲ့ပါမူကား၊ အဟော ဝတ-စွ၊” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံစည်ပြီ၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ “မမ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ မံ-ကို၊ ဒဠကာမော-၏၊ မေ-၏၊ အာဂမနံ-လာခြင်းကို၊ ပစ္စာသီသတိ-တောင့်တနေ၏၊” က္ကတိ-ဤသို့ သိ၍၊ ဘောဇနံ-ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တဿ-ထိုရဟန်းအား၊ အဒါသိ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ကတဘတ္တကိစ္စော-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ “မဟာဥပါသိကေ-ကြီး! တွံ-သည်၊ မာတိ-ကမာတာ နာမ-မာတိကအမေ မည်သူလော?” က္ကတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “တာတ-သားတော်! အာမ-မှန်ပါ၊” က္ကတိ-ဤသို့ ဖြေပြီ၊ “တွံ-သည်၊ ပရစိတ္တံ-သူတစ်ပါး၏ စိတ်ကို၊ ဇာနာသိ-သိသလော?” က္ကတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ “တာတ! ကိံ-အဘယ်

ဇာဋိသစ်-၁, ၃၅။ ။ထို၌ “ဥတ္တရိဘင်္ဂေနာတိ တမေဝ ပူတိမစ္ဆကံ ခါဒနိယ-ဘောဇနိယာဒိဟိ ဥတ္တရိ ဘဉ္ဇိတွာ ဘဉ္ဇိတွာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော ဥတ္တရိဘင်္ဂန္တိ ဝုစ္ဆတိ-ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်စသည်တို့မှ နောက်၌ ချိုးဖဲ့၍ ချိုးဖဲ့၍ (လက်ဘက်ရည်ပွဲ၌) စားအပ်သော ငါးပိကောင်၊ ငါးခြောက်ကို “ဥတ္တရိဘင်္ဂ”ဟု ဆိုအပ်၏ဟူ၍ ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “ဥတ္တရိ+ဘဉ္ဇိတွာ ဘဉ္ဇိတွာ ဥတ္တရိဘင်္ဂေါ၊ ဥတ္တရိဘင်္ဂံ+ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဥတ္တရိဘင်္ဂံ-ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်စသည်တို့မှ နောက်၌ ချိုးဖဲ့လျက် ချိုးဖဲ့လျက် စားအပ်သောဟင်းလျာ” ဟု ပြု၊ “ဘဉ္ဇိတွာ ဘဉ္ဇိတွာ”ဖြင့် ဘင်္ဂကို ဖွင့်သည်၊ “ဘဉ္ဇိတွာ ဘဉ္ဇိတွာ”သည် အာ-ဘိက္ခပုဒ်တည်း၊ “ဥတ္တရိဘင်္ဂ”ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ သမာသ်သည်ပင် အာဘိက္ခအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ဘင်္ဂဘင်္ဂ”ဟု ဒွိရုပ်မပြုရ(မောင်နိ-၂, ၂၄၄၊ ပါစိတ်ဘာ-၂, ၁၀၁)၊ တွာပစ္စည်းဖြင့် ဥတ္တရိဘင်္ဂ၏ ကြိယာဝိသေသနဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။

ကြောင့်၊ မံ-ကို၊ ပုစ္ဆသိ-မေးသနည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီး “မယာ-သည်၊ စိန္တိတစိန္တိတံ-သော၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ အကာသိ-ပြုပေးခဲ့ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ တံ-ကို၊ ပုစ္ဆမိ-၏။ ” ကုတိ-ဤသို့ ဖြေပြီး “တာတ! ပရစိတ္တဇနနကဘိက္ခု-သူတစ်ပါး၏ စိတ်ကို သိသောရဟန်းတို့သည်၊ ဗဟု-များပါကုန်၏။ ” ကုတိ-လျှောက်ပြီး “ဥပါ-သိကေ-ကြီး! အဟံ-သည်၊ အညေ-အခြားသူတို့ကို၊ န ပုစ္ဆမိ-မေးသည်မဟုတ်၊ တုဝံ-သင့်ကို၊ ပုစ္ဆမိ-မေးနေ၏။ ” ကုတိ-ဤသို့ပြောပြီး၊ ဧဝံ သန္တေပိ-ဤသို့ ဖြစ်သော်လည်း၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ “ပရစိတ္တံ-ကို၊ ဇနာမိ-၏။ ” ကုတိ-သို့ အဝတ္တာ-၍၊ “ပုတ္တ! ပရစိတ္တံ-ကို၊ ဇနန္တ နာမ-သိသူတို့မည်သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရေန္တိ-ပြုကုန်၏။ ” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ “ဣဒံ ကမ္မံ-ဤအမှုသည်၊ ဘာရိယံ ဝတ-ဝန်လေးလေစွ၊ ပုထုဇ္ဇနာ နာမ-တို့မည်သည်၊ သောဘနမ္ပိ-ကောင်းသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အသောဘနမ္ပိ-မကောင်းသည်ကိုလည်းကောင်း၊ စိန္တန္တိ-ကြံစည်ကုန်၏၊ အဟံ-သည်၊ ကိဉ္စိ-သော၊ အယုတ္တံ-မသင့်သည်ကို၊ သစေ စိန္တယိဿာမိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဘဏ္ဍကေန-ဥစ္စာနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ စောရံ-ကို၊ စူဠာယ-ရောင်ထိုး၍၊ ဂဏန္တိ ဝိယ-ဖမ်းကိုင်သကဲ့သို့၊ မံ-ကို၊ ဝိပူကာရံ-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ပါပေယျ-ရောက်စေရာ၏၊ မယာ-သည်၊ ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ ပလာယိတုံ-ပြေးခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။ ” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “ဥပါ-သိကေ-ကြီး! အဟံ-သည်၊ ဂမိဿာမိ-သွားတော့မည်၊ ” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “အယျ-အရှင်ဘုရား! ကဟံ-အဘယ်အရပ်သို့ (ဂမိဿသိ-မည်နည်း?) ” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီး “ဥပါသိကေ-ကြီး! သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ (ဂမိဿာမိ-မည်၊) ” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီး “ဘန္တေ! တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဣဓ-ဤကျောင်း၌၊ ဝသထ-နေတော်မူပါကုန်၊ ” ကုတိ-ပြီး “ဥပါသိကေ-ကြီး! န ဝသိဿာမိ-မနေတော့ပါ၊ ဂမိဿာမေဝ-သွားတော့မည်သာ၊ ” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခု-ရဟန်း! တွံ-သည်၊ တတ္ထ-ထိုရွာ၌၊ န ဝသသိ ကိံ-မနေဘူးလော?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီး “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊ တတ္ထ-ထိုရွာ၌၊ ဝသိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-မစွမ်းနိုင်ပါ၊ ” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီး “ဘိက္ခု-ရဟန်း! ကိံ ကာရဏာ-အဘယ်

အကြောင်းကြောင့်နည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ။ “ဘန္တေ-ရား! သာ ဥပါသိကာ-
သည်၊ စိန္တိတစိန္တိတံ-သော၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ ဇာနာတိ-၏။ ပုထုဇ္ဇနာ စ နာမ-တို့မည်
သည်လည်း၊ သောဘနမ္ပိ-ကောင်း၊ အသောဘနမ္ပိ-ကောင်း၊ စိန္တေန္တိ-ကုန်၏။
အဟံ-သည်၊ ကိပ္ပိ-သော၊ အယုတ္တံ-ကို၊ သစေ စိန္တေဿာမိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊
ဘဏ္ဍကေန-နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ စောရံ-ကို၊ စူဠာယ-၌၊ ဂဏန္တိ ဝိယ-သကဲ့သို့၊ မံ-
ကို၊ ဝိပူကာရံ-သို့၊ ပါပေဿတိ-လိမ့်မည်။” ကူတိ-သို့ စိန္တေတွာ-၍၊ အာဂတော-
ပြန်လာသည်။ အမှီ-၏။ ကူတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ “ဘိက္ခု-ရဟန်း! တထေဝ-
ထိုရွာ၌သာလျှင်၊ တယာ-သည်၊ ဝသိတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ကူတိ-ဤသို့ မိန့်တော်
ပြီ။ “ဘန္တေ-ရား! န သက္ကောမိ-ပါ၊ အဟံ-သည်၊ တတ္ထ-ထိုရွာ၌၊ န ဝသိဿာမိ-
မနေနိုင်ပါ။” ကူတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ “ဘိက္ခု-ရဟန်း! တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊
တံ-သည်၊ ဧကမေဝ-တစ်ခုတည်းကိုသာလျှင်၊ ရက္ခိတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿသိ-စွမ်း
နိုင်မည်လော?” ကူတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ “ဘန္တေ-ရား! ကိံ-အဘယ်ကိုပါ
နည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ။ “တဝ-၏၊ စိတ္တမေဝ-ကိုသာလျှင်၊ ရက္ခ-စောင့်
လျှောက်လော၊ ဧတံ စိတ္တံ နာမ-ဤစိတ်မည်သည်ကို၊ ဒုရက္ခံ-ခဲယဉ်းသဖြင့်
စောင့်လျှောက်အပ်၏။ တံ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ စိတ္တမေဝ-ကိုသာ၊ နိဂ္ဂဏှ-
နှိပ်ကွပ်လော၊ အညံ-အခြားသော၊ ကိပ္ပိ-တစ်စုံတရာကို၊ မာ စိန္တယိ-မကြံနှင့်၊
ဧတံ စိတ္တံ နာမ-ကို၊ ဒုန္နိဂ္ဂဟံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် နှိပ်ကွပ်အပ်၏။” ကူတိ ဝတ္တာ ကုမံ
ဂါထံ အာဟ၊ (ကိံ) “ဒုန္နိဂ္ဂဟဿ၊ ပေ၊ သုခါဝဟ” နှိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

ဒုန္နိဂ္ဂဟဿ လဟုနော၊ ယတ္ထကာမနိပါတိနော၊

စိတ္တဿ ဒမထော သာဓု၊ စိတ္တံ ဒန္တံ သုခါဝဟံ။

ဒုန္နိဂ္ဂဟဿ-ဝိသဘာဝ၊ ခေါ်ဆိုရသည့်၊ မိန်းမယောက်ျား၊ အာရုံများသို့၊
မသွားဖို့ရာ၊ ခဲယဉ်းစွာနှိပ်အပ်သော၊ လဟုနော-မိုးကျရေပွက်၊ အမြန်ပျက်
သို့ ဖြစ်ပျက်၍၊ လျင်မြန်သော၊ ယတ္ထကာမနိပါတိနော-အရွယ်မျိုးဇာတ်၊
မကြည့်တတ်ဘဲ၊ လိုအပ်ဘိတုံ၊ အာရုံဟူသမျှ၌ ကျရောက်လေ့ရှိသော၊
စိတ္တဿ-အာရုံသောင်းပြောင်း၊ အကြောင်းကြောင်းကြောင့်၊ ဆိုးကောင်း၍၊ သွယ်၊
ဆန်းကြယ်သောစိတ်ကို၊ ဒမထော-သူတော်ဖြစ်ရေး၊ အမြဲတွေး၍၊ ယဉ်ကျေး

အောင် ဆုံးမနိုင်ခြင်းသည်၊ သာဓု-ခုဘေးမခ၊ နောင်အေးမြသဖြင့်၊ ဘဝတာရှည်၊
 ကောင်းမြတ်လှပေ၏။ ဒန္တိ-သူတော်နှလုံး၊ အမြဲသုံးအောင်၊ ဆုံးမအပ်ပြီး၊ ယဉ်
 ကျေးပြီးသော၊ စိတ္တံ-ဖြစ်ပျက်လျင်မြန်၊ ကိုယ့်သန္တာန်၌၊ ဖန်ဖန်ပေါ်ထင်၊ စိတ်
 အစဉ်သည်၊ သုခါဝဟံ-လူနတ်၂တန်၊ စည်းစိမ်စံလျက်၊ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်၊ ချမ်း
 သာကို ဆောင်နိုင်ပေသတည်း။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ ဧတံ စိတ္တံ နာမ-ဤစိတ်မည်သည်၊ ဒုက္ခေန-ခဲယဉ်း
 သဖြင့်၊ နိဂ္ဂယတိ-နှိပ်အပ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ ခဲယဉ်းသဖြင့် နှိပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ နှိပ်နိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုန္နိဂ္ဂဟံ-ဒုန္နိဂ္ဂဟမည်၏။
 လဟု-လျင်စွာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စ-ဖြစ်လည်း ဖြစ်တတ်၏။ နိရုဇ္ဈတိ စ-ချုပ်လည်း ချုပ်
 တတ်၏။ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ လဟု-လဟုမည်၏။ ဒုန္နိဂ္ဂဟဿ-ခဲယဉ်းသဖြင့် နှိပ်
 အပ်သော၊ ဝါ-နှိပ်နိုင်ခဲ့သော၊ လဟုနော-အဖြစ်အချုပ်အားဖြင့် လျင်ထ
 သော၊ တဿ-ထိုစိတ်ကို၊ [ဒမထော၌စပ်၊] **ယတ္ထကာမနိပါတိနောတိ**-ကား၊
 ယတ္ထကတ္ထစိ ဒေဝ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံ၌ပင်၊ နိပတနသီလ-
 သ-ကျရောက်ခြင်းအလေ့ရှိသော၊ [စိတ္တဿ၌စပ်၊] ဟိ-ချဲ့၊ ဧတံ-ဤစိတ်ကို၊
 [ဝုစ္စတိ၌စပ်၊] ဝါ-သည်၊ [န ဇာနာတိ စသည်၌စပ်၊] လဘိတဗ္ဗဌာနံ ဝါ-ရထိုက်သော
 အရာဌာနကိုလည်းကောင်း၊ အလဘိတဗ္ဗဌာနံ ဝါ-မရထိုက်သော အရာဌာန
 ကိုလည်းကောင်း၊ ယုတ္တဌာနံ ဝါ-သင့်လျော်သော အရာဌာနကိုလည်းကောင်း၊
 အယုတ္တဌာနံ ဝါ-မသင့်လျော်သော အရာဌာနကိုလည်းကောင်း၊ န ဇာနာတိ-
 မသိတတ်၊ ဇာတိ-အမျိုးဇာတ်ကို၊ နေဝ ဩလောကေတိ-မကြည့်တတ်၊ ဂေါတ္တံ-

ယတ္ထကာမနိပါတိနော။ ။ “ယတ္ထ ယတ္ထ ဣစ္ဆတိ၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ နိပတတိ”ကို
 ကြည့်၍ “ကာမိယတေတိ ကာမော-အလိုရှိအပ်သောအာရုံ၊ “ယတ္ထယတ္ထ+ကာမော
 ယတ္ထကာမော-အလိုရှိအပ်ရာ အကြင်အကြင်အာရုံ၊ (ဝိစ္ဆတ္ထအဗျယီဘော)၊ နိပတတိ
 သီလေနာတိ နိပါတိ၊ [နိ+ပတ+ဏီ၊ “စိတ္တံ”ကို ရသောကြောင့် ဤကို ရသဖြူ၊]
 ယတ္ထကာမံ+နိပါတိ ယတ္ထကာမနိပါတိ”ဟုပြုပါ။ ဆက်ဦးအံ့- “ယတ္ထကာမ”ဟု သမာသ်
 ပြီးသောအခါ သမာသ်သည်ပင် ဝိစ္ဆာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် “ယတ္ထ ယတ္ထ”ဟု
 ဒွိရုပ်မပြုရ။ [သမာသေနေဝ သဒ္ဓသတ္တိယာ ဝိစ္ဆာဘိက္ခုညတ္တာနံ ဝုတ္တတ္တာ န ဒွိဗ္ဗစနံ၊-
 ပါ-၃၊ ၄၊ ၅၆၊ ကာ-၁၊ ၂၆၉၊ မောဂ်နိ-၂၊ ၂၄၄၊ ပါစိတ် ဘာ-၂၊ ၁၀၁။]

အနွယ်ကို၊ န ဩလောကေတိ-တတိ၊ ဝယံ-အရွယ်ကို၊ န ဩလောကေတိ-တတိ၊ ယတ္ထ ယတ္ထ-အကြင်အကြင်အာရုံ၌၊ ဣတ္ထတိ-အလိုရှိ၏။ တတ္ထ တတ္ထေဝ-အလိုရှိရာ ထိုထိုအာရုံ၌သာ၊ နိပတတိ-ကျတတ်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ယတ္ထ-ကာမနိပါတီတိ-ယတ္ထကာမနိပါတီဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဧဝရူပဿ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ တဿ စိတ္တဿ-ထိုစိတ်ကို၊ ဒမထော-ဆုံးမနိုင်ခြင်းသည်၊ သာဓု-ကောင်း၏၊ စတူဟိ-၄ပါးကုန်သော၊ အရိယမဂ္ဂေဟိ-အရိယမဂ်တို့ဖြင့်၊ ဒန္တဘာဝေါ-ဆုံးမအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ [သာဓု၌စပ်] ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (ကရိယမာနံ-ပြုအပ်သော်၊ ဝါ-ပြုအပ်သော၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊) နိဗ္ဗိသေဝနံ-ထိုးဆွရခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ-ယဉ်ကျေးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကတဘာဝေါ-ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သာဓု-၏၊ ကံ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (ယထာ-ဖြင့်၊ ကရိယမာနံ-သော်၊ ဝါ-သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ နိဗ္ဗိသေဝနံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တထာ-ဖြင့်၊ ကတဘာဝေါ-သည်၊ သာဓု-နည်း? ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊) ဟိ-အဖြေကား၊ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ဣဒံ စိတ္တံ-ဤစိတ်သည်၊ ဒန္တံ-ဆုံးမအပ်ပြီးသည်၊ ဝါ-ယဉ်ကျေးပြီးသည်၊ (သမာနံ-သော်၊) သုခါဝဟံ-ချမ်းသာကိုဆောင်နိုင်၏၊ နိဗ္ဗိသေဝနံ-ထိုးဆွဆုံးမရခြင်းမရှိလောက်အောင်၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီးသည်၊ (သမာနံ)၊ မဂ္ဂဖလသုခံ-မဂ်ချမ်းသာ၊ ဖိုလ်ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထနိဗ္ဗာနသုခဉ္စ-ပရမတ္ထဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ အာဝဟတိ-ဆောင်နိုင်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (ယထာ-ဖြင့်၊ ကရိယမာနံ-သော်၊ ဝါ-သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ နိဗ္ဗိသေဝနံ-သည်၊ ဟောတိ၊ တထာ-ဖြင့်၊ ကတဘာဝေါ-သည်၊ သာဓု-၏၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း။) ဒေသနာပရိယောသာနေ၌၊ သမ္မတ္တပရိသာယ-ရောက်လာသော ပရိသတ်၌၊ ဝါ-တွင်၊ ပေ၊ ဇာတာ၊ ဣတိ-ဝါထာအဖွင့် အပြီးတည်း။

သတ္တာ၊ တဿ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဣမံ ဩဝါဒံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ “ဘိက္ခုရဟန်း! ဂစ္ဆ-သွားလော၊ အညံ-သော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ အစိန္တယိတွာ-မကြံစည်မူ၍၊ တတ္ထေဝ-ထိုရွာ၌သာလျှင်၊ ဝသာဟိ-လော၊ ”ဣတိ-မိန့်တော်မူ၍၊ ပဟိဏိ-စေလွှတ်တော်မူပြီ၊ သော ဘိက္ခု-သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကာ-မှ၊

ဩဝါဒီ-ကို လဘိတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုရွာသို့၊ အဂမာသိ-သွားပြီ၊ ဗဟိဒ္ဓါ-အပ၌၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ စိန္တနံ နာမ-ကြံစည်ခြင်းမည်သည်ကို၊ န စိန္တေသိ-မကြံစည်၊ မဟာဥပါသိကာပိ-သည်လည်း၊ ဒိဗ္ဗေန-သော၊ စက္ခုနာ-ဖြင့်၊ ဩလော-ကေန္တိ-လသော်၊ ထေရ်-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဣဒါနိ-၌၊ ဩဝါဒဒါယကံ-အဆုံးအမကို ပေးနိုင်သော၊ အာစရိယံ-ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ မမ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ပုန-ဖန်၊ အာဂတော-ကြွလာပြီ” ဣတိ-ဤသို့၊ အတ္တနော-၏၊ ဉာဏေနော-ဉာဏ်ဖြင့် သာ၊ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ-ပိုင်းဖြတ်၍၊ တဿ-အား၊ သပ္ပာယဟာရံ-ကို၊ ပဋိယာဒေတွာ-၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ သပ္ပာယဘောဇနံ-ကို၊ သေဝိတွာ-၍၊ ကတိပါဟေနေဝ-အနည်းငယ်သောရက်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-၂ရက်၃ရက်ဖြင့် သာလျှင်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၅၇၂။] အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ မဂ္ဂဖလသုခေန-ဖြင့်၊ ဝီတိနာမေန္တော-ကုန်လွန်စေလျက်၊ “မဟာဥပါသိကာ-သည်၊ မယံ-၏၊ ပတိဋ္ဌာ-မှီခိုရာသည်၊ အဟော ဇာတာ-ဪ-ဖြစ်လေပြီတကား၊ အဟံ-သည်၊ ဣမံ-ဤဥပါသိကာမကြီးကို၊ နိဿာယ-၍၊ **ဘဝနိဿရဏံ**-ဘဝမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဝါ-ဘဝမှ ထွက်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်သို့၊ ပတ္တော-သည်၊ အမှီ-၏” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ မေ-၏၊ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ-ဤအတ္တဘော၌၊ ဝါ-ဤဘဝ၌၊ ပတိဋ္ဌာ-မှီခိုရာသည်၊ ဇာတာ-ပြီ၊ သံသာရေ ပန-၌ကား၊ မေ-သည်၊ သံသရန္တဿ-ကျင်လည်စဉ်၊ အညေသုပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ အတ္တဘာဝေသု-တို့၌၊ အယံ-ဤဥပါသိကာမကြီးသည်၊ ပတိဋ္ဌာ-သည်၊ ဘူတပုဗ္ဗာ-ဖြစ်ဖူးသလော၊ နော ဘူတပုဗ္ဗာ-မဖြစ်ဖူးသလော” ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပဓာရေန္တော-စူးစမ်းဆင်ခြင်လသော်၊ ဧကူနအတ္တဘာဝသတံ-

ဘဝနိဿရဏံ။ ။ “ဘဝနိဿရဏဿ စာတိ ဝိဘဂ္ဂပနိဿယတာယ ဝိပဿနာပါဒကတ္တေန အာသဝက္ခယဉာဏေန အဓိဂန္တဗ္ဗဿ ဗိဗ္ဗာနဿ စ(ဝိနိစ္ဆယဋီ-၂၊ ၃၈၃)”အဖွင့်ကို ထောက်၍ ဘဝနိဿရဏံအရ နိဗ္ဗာန်ကိုယူ၊ “သဗ္ဗကိလေသာ သဗ္ဗသင်္ခတာ ဝါ နိဿရန္တိ အပဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ နိဿရဏံ-အလုံးစုံသောကိလေသာ၊ သင်္ခတတရားမှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်ကြောင်းနိဗ္ဗာန်(အဋီ-၁၊ ၈၃)၊ (တစ်နည်း) နိဿရတီတိ နိဿရဏံ-ထွက်မြောက်တတ်သောနိဗ္ဗာန်(နေတ္ထိံ- ၄-၂၀၊ နေတ္ထိဝိ-၂၈)၊ ဘဝတော+နိဿရဏံ ဘဝနိဿရဏံ”ဟုပြု။

တစ်ခုဖြင့် ယုတ်လျော့သော အတ္တဘောအရာကို၊ ဝါ-ဇုဉာဏ်ကို၊ အနုဿရိ-
 အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ပြီး သာပိ-ဥပါသိကာမကြီးသည်လည်း၊ ဧကူန-
 အတ္တဘာဝသတေ-၌၊ တဿ-၏။ **ပါဒပရိစာရိကာ**-ခြေရင်းအလုပ်အကျွေး
 သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အညေသု-အခြားယောက်ျားတို့၌၊ ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တာ-ရာဂဖြင့် ဖွဲ့စပ်
 အပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဟုတ္တာ၊ တံ-ထိုရဟန်းကို၊ ဇီဝိတာ-မှ၊ **ဝေါရောပေသိ**-
 ခွင်းခဲပြီး ထေရော-သည်၊ တဿာ-ထိုဥပါသိကာမကြီး၏၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်း
 အရှည်ရှိသော၊ အဂုဏ်-ဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အပြစ်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “အယံ မဟာ-
 ဥပါသိကာ-သည်၊ ဘာရိယံ-ကြီးလေးသော၊ ကမ္မံ-ကို၊ အဟော အကာသိ-
 ဩော်...ပြုခဲ့လေပြီတကား၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ။

မဟာဥပါသိကာပိ-သည်လည်း၊ ဂေဟေ-၌၊ နိသိန္နာဝ-ထိုင်လျက်သာလျှင်၊
 “မယံ-၏၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ပဗ္ဗဇိတကိစ္စံ-ရဟန်းကိစ္စသည်၊ မတ္တကံ-အပြီးအဆုံးသို့
 (အထွတ်အထိပ်သို့)၊ ပတ္တံ ကံ န ခေါ-ရောက်ပြီလော၊ နော ပတ္တံ ကံ န ခေါ-
 မရောက်သေးဘူးလော၊” ဣတိ-သို့ ဥပဓာရယမာနာ-လသော်၊ တဿ-ထိုသား
 ရဟန်း၏၊ အရဟတ္တပတ္တိ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ ဥတ္တာ-၍၊ ဥတ္တရိ-
 အလွန်၊ ဥပဓာရိယမာနာ-သော်၊ “မမ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ အရဟတ္တံ-သို့ ပတ္တာ-
 ၍၊ အယံ ဥပါသိကာ-သည်၊ မေ-၏၊ မဟတီ -ကြီးစွာသော၊ ပတိဋ္ဌာ-မှီခိုရာသည်၊
 အဟော ဝတ ဇာတာ-ဩော်ဖြစ်လေပြီတကား၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊
 “အတီတေပိ-၌လည်း၊ အယံ-ဤဥပါသိကာမကြီးသည်၊ မေ-၏၊ ပတိဋ္ဌာ-သည်၊
 ဘူတပုဗ္ဗာ န ခေါ-လော၊ နော (ဘူတပုဗ္ဗာ န ခေါ)-လော၊” ဣတိ-ဤသို့၊ ဥပ-
 ဓာရေန္တော-သော်၊ ဧကူနအတ္တဘာဝသတံ-သို့၊ အနုဿရိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-

ပါဒပရိစာရိကာ။ ။ပါဒဿ+မူလံ ပါဒေါ၊ မူလပုဒ်ကိုချေ၊ ပါဒေ+ပရိစရတီတိ
 ပါဒပရိစာရိကာ-ခြေရင်း၌ လုပ်ကျွေးသောမယား၊ [ပါဒ+ပရိ+စရ+ဏ္ဍ+အာ၊-ဓာန်ဋီ-
 ၂၃၇၊ ဓာန်ဋီနိ-၁၊ ၃၇၅။]

ဝေါရောပေသိ။ ။ဝိ+အဝ+ရုဟ+ဏော+ဤ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဟကို ပပြု၊ အဝကို
 ဩပြု၊ ရ၌ ဩဝုဒ္ဓိပြု(ပါ-၇၊ ၃၊ ၄၃)၊ (တစ်နည်း) ဝိ+အဝ+ရုဟ+ဏာပေ+ဤ၊ ကွစိ
 ဓာတုဖြင့် ဟနှင့် အာကိုချေ၊ “ဝေါရောပေသိ-အထူးအားဖြင့် အောက်သို့ သက်ရောက်
 စေပြီ၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-ကင်းစေပြီ၊ ဝါ-ခွင်းပြီ၊ (အဓိပ္ပာယ်တ္ထ)၊”ဟုပေး။(သီဘာ-၃၊ ၂၆၅)

သည်။ ဧကူနအတ္တဘာဝသတေ-၌၊ အညေဟိ-အခြားသောယောက်ျားတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဧကတော-တစ်ပေါင်းတည်း၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဧတံ-ဤရဟန်းကို၊ ဇီဝိတာ-မှ၊ ဝေါရောပေသိ-ခဲ့ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ အောက်မေ့ပြီ) [ဣတိအကျေကြံ] အယံ-ဤရဟန်းသည်၊ မေ-၏၊ ဧတ္တကံ-သော၊ အဂုဏံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ‘ဥပါသိကာယ-သည်၊ ဘာရိယံ-သော၊ ကမ္မံ-ကို၊ အဟော ကတံ-ဪ... ပြုအပ်ခဲ့လေပြီ တကား၊’ ဣတိ-သို့ စိန္တေသိ-တွေးနေပြီ၊ “ ဧဝံ-သို့ သံသာရေ-၌၊ သံသရန္တိယာ-သော၊ မမ-၏၊ (တစ်နည်း) မမ-သည်၊ သံသရန္တိယာ-လသော်၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ကတပုဗ္ဗော-ရှေး၌ ပြုအပ်ခဲ့သော၊ ဥပကာရော-လျော်သော အကျိုးကျေးဇူးရှိ သည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းသည်၊ (တစ်နည်း) ပုတ္တဿ-အား၊ ဥပကာရော-လျော် သောကျေးဇူးသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၅၀၈] အတ္ထိ န ခေါ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဥပ-ဓာရယမာနာ-လသော်၊ တတော-ထိုဉာဏ်ထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်ဖြစ်သော၊ သတမံ-တစ်ရာမြောက်ဖြစ်သော၊ အတ္တဘာဝံ-ကို၊ အနုဿရိတ္တာ-၍၊ သတမေ-သော၊ အတ္တဘာဝေ-၌၊ မယာ-သည်၊ ဧတဿ-ဤရဟန်း၏၊ ပါဒပရိစာရိ-ကာယ-ခြေရင်းအလုပ်အကျွေးသည်၊ ဝါ-မယားသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဧတသ္မိ-ဤရဟန်းကို၊ ဇီဝိတာ-ဇီဝိတိန္တေမှ၊ ဝေါရောပနဋ္ဌာနေ-ခွင်းရာအအရပ်၌၊ ဇီဝိတ-ဒါနံ-အသက်ကို ပေးလှူခြင်းကို၊ ဝါ-အသက်အလှူကို၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်ခဲ့ပြီ၊ မယာ-သည်၊ မမ-၏၊ ပုတ္တဿ-အား၊ မဟာဥပကာရော-ကြီးမားသော လျော် သောကျေးဇူးကို၊ (ကြီးမားသင့်လျော်သောကျေးဇူးကို)၊ [ပုတ္တဿ-၏၊ မဟာဥပ-ကာရော-ကြီးမားသော လျော်သောအကျိုးကျေးဇူးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းကို”ဟု တစ်နည်းပေး။] အဟော ကတပုဗ္ဗော-ဪ... ရှေး၌ ပြုအပ်ခဲ့လေပြီတကား၊” ဣတိ-ဤသို့ ဆင်ခြင်ပြီး၍၊ ဂေဟေ-၌၊ နိသိန္နာဝ-လျက်သာလျှင်၊ “ဥတ္တရိ-ထို ထက် အလွန်ဖြစ်သော တစ်ရာမြောက်ဘဝကို၊ ဝိသေသေတွာ-အထူးပြု၍၊ ဥပဓာရေထ-ပါကုန်လော၊” ဣတိ-သို့ အာဟ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ **ဒိဗ္ဗာယ-**နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သော ပဿာဒသောတနှင့် တူသော၊ (နတ်နားနှင့် တူသော)။

ဒိဗ္ဗာယ။ ။ဒိဝိ+ဘဝါ ဒိဗ္ဗာ-နတ်၌ ဖြစ်သော ပဿာဒသောတဓာတ်၊ (တစ်နည်း) ဒေဝါနံ+အယံ ဒိဗ္ဗာ-နတ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပဿာဒသောတဓာတ်၊ ဒိဗ္ဗာ ဝိယာတိ ဒိဗ္ဗာ-နတ်၌ ဖြစ်သော ပဿာဒသောတ ဓာတ်နှင့်တူသော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်၊

သောတဓာတုယာ-သောတဓာတ်ဖြင့်၊ သဒ္ဓိ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဝိသေသေတ္တာ-၍၊ သတမံ-သော၊ အတ္တဘာဝံ-ကို၊ အနုဿရိတ္တာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုတစ်ရာမြောက်ဘဝ၌၊ တာယ-ထိုဥပါသိကာမကြီးသည်၊ အတ္တနော-မိမိအား၊ ဇီဝိတဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ဒိန္နဘာဝံ-ပေးအပ်ခဲ့သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “မမ-အား၊ ဝါ-၏၊ ဣမာယ မဟာဥပါသိကာယ-သည်၊ ဥပကာရော-ကို၊ အဟော ကတပုဗ္ဗော-

ဝါ-နတ်တို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော ပဿာဒသောတဓာတ်နှင့်တူသော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂, ၃၇၊ မဏိ-၂, ၅၂၆)။

အခြားနည်းများ။ ။ဒိဗ္ဗေန+ပဋိလဒ္ဓါ ဒိဗ္ဗာ-ဒိဗ္ဗဝိဟာရမည်သော ဈာန်၄ပါးကြောင့် ရအပ်သော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်၊ ပဋိလဒ္ဓကိုချေ၊ သို့မဟုတ်၊ ပဋိလဒ္ဓအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ သို့မဟုတ်၊ အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်၄ပါး၏ အမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် အဘိညာဉ်သောတဓာတ်ကိုယူ၊ (တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗ+သန္နိဿိတာ ဒိဗ္ဗာ-ဒိဗ္ဗဝိဟာရတွင် အထက်ဆုံးစတုတ္ထဈာန်ကို မှီသော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်၊ ဤနည်း၌ ကာရဏူပစာရအပြင် ဌာနဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်၏ အမည်ကို ဌာနီဖြစ်သော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်၌ တင်စားသော ဌာနူပစာရပါ ရ၏၊ (တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗတိ ဇောတယတီတိ ဒိဗ္ဗာ-ထွန်းလင်းတောက်ပတတ်သော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်၊ (တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗတိ ဂစ္ဆတိ အသဇ္ဇမာနာ ပဝတ္တတီတိ ဒိဗ္ဗာ-တိရောကုဋ္ဌစသော အရပ်သို့ မငြိမကပ်သွားတတ်သော၊ [ဒိဇု+ယ။] (ဝိ. ၄-၁, ၁၃၂၊ သာရတ္ထ-၁, ၃၉၆၊ မဏိ-၂, ၅၂၆၊ ပါရာဘာ-၂, ၃၃)။

သောတဓာတုယာ။ ။ “သဝနတ္ထေန စ သဘာဝဓာရဏဋ္ဌေန စ သောတဓာတု (ဥဒါနံ. ၄-၁၈၁၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၂, ၃၇၊ ပဋိသံ. ၄-၁, ၁၂)”အဖွင့်အလို “သုဏာတီတိ သောတံ၊ အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတီတိ ဓာတု၊ သောတံ စ+တံ+ဓာတု စာတိ သောတဓာတု”ဟုပြု၊ (တစ်နည်း) “သောတဓာတုယာပိ ကိစ္စကရဏေန သောတဓာတု ဝိယာတိ သောတဓာတု(ဥဒါနံ. ၄-၁၈၁၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၂, ၃၇၊ ပဋိသံ. ၄-၁, ၁၂)”အဖွင့်အလို “သောတဓာတု ဝိယာတိ သောတဓာတု-ပကတိသောတဓာတ်နှင့်တူသော အဘိညာဉ်သောတဓာတ်”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပြုပါ၊ “ပကတိသောတဓာတ်သည် ကြားခြင်းကိစ္စကို ပြုနိုင်သကဲ့သို့ ဤအဘိညာဉ်သောတဓာတ်သည်လည်း ကြားခြင်းကိစ္စကို ပြုနိုင်သည်”ဟူလို၊ (သီဘာ-၃, ၅၄၃)

ဪ... ရှေး၌ပြုအပ်ခဲ့ဖူးလေပြီ။ ”ကုတိ-သို့၊ **အတ္တမနော**-မိမိ၏စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-ပီတိသုခတို့သည် ယူအပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ ဟုတ္တ၊ တဿာ-ထိုဥပါသိကာ မကြီးအား၊ တတ္ထေဝ-ထိုကျောင်း၌ပင်၊ စတူသု-ကုန်သော၊ မဂ္ဂဖလေသု-တို့၌၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ကထေတ္တာ-ဖြေဆို၍၊ **အနုပါဒိသေသာယ**-ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊

အတ္တမနော။ ။အတ္တနော+မနော ယဿာတိ အတ္တမနော-မိမိ၏စိတ်ရှိသူ၊ အတ္တ သဒ္ဓါ “မိမိ”ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ အပြစ်ကင်းသောပီတိသောမနဿနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကိုသာသည် မိမိ၏ အကျိုးကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် “အတ္တမန (မိမိစိတ်)”ဟု ဆိုထိုက်သည်၊ ပီတိသောမဿစိတ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဒေါမန- သာစိတ်ကိုကား အကျိုးမဲ့ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် အတ္တမနဟု မဆိုထိုက်၊ (တစ် နည်း) “အာဒိယတေတိ အတ္တံ၊ [အာ+ဒါ+တ၊] အတ္တံ+မနော ယဿာတိ အတ္တမနော- ပီတိသုခတို့သည် ယူအပ်သော စိတ်ရှိသူ”ဟုပြု၊ ပီတိသောမနဿတို့နှင့်ယှဉ်ခြင်းကိုပင် “ပီတိသုခတို့သည် ယူခြင်း”ဟု ဆိုလိုသည်။ (မဇ္ဈိ-၁၊ ၁၇၉)။

အနုပါဒိသေသာယ။ ။ ဥပါဒိယတေ ကမ္မကိလေသေဟိတိ ဥပါဒိ-ကံလေသာ တို့သည် (မိမိ၏အကျိုးအဖြစ်ဖြင့်) ယူအပ်သော လောကီဝိပါက်စိတ်၊ စေတသိက်၊ ကမ္မဇရုပ်(သီဇီသစ်-၁၊ ၃၈)၊ ဥပါဒိယတိ ကာမုပါဒါဒိဟိတိ ဥပါဒိ-ဥပါဒါန်တို့သည် (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) စွဲယူအပ်သော လောကီခန္ဓာ၅ပါး(ဝိဘာ-၂၁၆)၊ [ဥပ+အာ+ ဒါ+ဣ၊] သိဿတိ အဝသိဿတိတိ သေသော-ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းကျန်သော လောကီဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်၊ (တစ်နည်း) ခန္ဓာ၅ပါး၊ [သိသ+ဣ၊] ဥပါဒိယေဝ+ သေသော ဥပါဒိသေသော-ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းကျန်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်၊ (လောကီခန္ဓာ၅ပါး)၊ (တစ်နည်း) ဥပါဒိဿ+သေသော ဥပါဒိသေသော- ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်၏ အကြွင်းအကျန်(သီဇီသစ်-၁၊ ၃၈၊ ဝိဘာ-၂၁၆)၊ နေတ္ထိဝိ-၁၌ “ဥပါဒိယေဝ+သေသံ ဥပါဒိသေသံ၊ ခန္ဓပဉ္စကံ”ဟု နပုံလိင်ဖြင့် ဆို၏၊ အရဟတ္တမဂ်အခိုက်၌ ကိလေသာများ ကုန်ခန်းသွားသော်လည်း ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များကား ကျန်နေသေး၏၊ ထိုကျန်နေသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ်များ ကို “ဥပါဒိသေသ”ဟု ခေါ်သည်။ [သေသ-ကျန်နေသော၊ ဥပါဒိ-ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်။]

ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောအခါ ထိုဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်များမရှိတော့ရကား “နတ္ထိ ဥပါဒိသေသော ဧတိဿာတိ အနုပါဒိသေသာ”ဟုပြု၍ ဝဋ်ဇာတ်သိမ်း၍ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း ဟူသော ပရိနိဗ္ဗာနစုတိစိတ်ကိုယူ၊ (တစ်နည်း) နိရောဓသစ္စာဟူသော အသင်္ခတဓာတ်

ကဋကတ္တရုပ်အကြွင်းအကျန်မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ-နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ (ငြိမ်းအေးခြင်းဓာတ်သဘောဖြင့်)၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီ၊ ဝါ-သန္ဓေနောက်ထပ်၊ မဆက်စပ်ဘဲ၊ ဝဋ်ဇာတ်ရုပ် သိမ်း၍၊ ချုပ်ငြိမ်းလေပြီ၊ ဣတိ-အညတရဘိက္ခုဝတ္ထုအပြီးတည်း။

အညတရဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီး၏။

၃-အညတရဥက္ကဋ္ဌဏ္ဍိတဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ

သုဒ္ဓဒ္ဓသန္တိ-သော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဝိ-ဟရန္တော-စဉ်၊ အညတရံ-တစ်ပါးသော၊ ဝါ-အမျိုးအနွယ်အားဖြင့် မထင်ရှားသော၊ ဥက္ကဋ္ဌဏ္ဍိတဘိက္ခု-ပျင်းရိသော ရဟန်းကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။

ကိရ-ချဲ့၊ သတ္တရိ-သည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဝိဟရန္တေ-သော်၊ ဧကော-သော၊

ကိုယူ၊ ဤအနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကို “ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်”ဟု ခေါ်၏။ အရဟတ္တမဂ်အခိုက်၌ ကိလေသာငြိမ်းခြင်းကို “ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်၊ သုပါဒိသေသပရိ နိဗ္ဗာန်”ဟု ခေါ်၏။

နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ ။နိဗ္ဗာတိတိ နိဗ္ဗာနံ-ငြိမ်းအေးသောသဘော၊ (တစ်နည်း) နိဗ္ဗာယနံ နိဗ္ဗာနံ-ငြိမ်းအေးခြင်းသဘော၊ [နိ+ဝါ+ယု၊] သဘာဝံ ဓာရေတီ-တိ ဓာတု-ငြိမ်းအေးခြင်းကို ဆောင်တတ်သောသဘော၊ နိဗ္ဗာနဉ္စ+တံ+ဓာတု စာတိ နိဗ္ဗာနဓာတု-ငြိမ်းအေးသောဓာတ်သဘော၊ ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏာအနက်၌ တတိယာ သက်(သာရတ္ထ-၁, ၂၈၊ နေတ္ထိဝိ-၁၊ သီဋိသစ်-၁, ၃၈၊ ပါရာဘာ-၁, ၄၂)၊ (တစ်နည်း) ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ တတိယာသက်၊ (တစ်နည်း) ကရိုဏ်းအနက်၌ တတိယာသက်။ (မူလဋီကာ-၂, ၄၇၊ ကထာဘာ-၁, ၂၈၃၊ ၂၈၄)

ဆက်ဥးအံ့-ပရိနိဗ္ဗာနစုတိစိတ်ကို ယူသော နည်းအလို “အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ”နှင့် “ပရိနိဗ္ဗာယိ”တို့အရ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိစိတ်ကို ရသဖြင့် အရမကွဲသော်လည်း သုပါဒိသေသပရိနိဗ္ဗာန်မှ အထူးပြုခြင်းငှာ အဘေဒဘေဒပစ္စာရအားဖြင့် “အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ နိရောဓသစ္စာ ဟူသော အသင်္ခတဓာတ်ကို ယူသောနည်းအလိုကား “အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ”အရ နိရောဓသစ္စာဟူသော အသင်္ခတဓာတ်ကို ယူ၍ ပရိနိဗ္ဗာယိအရ ပရိနိဗ္ဗာနစုတိစိတ်ကို ယူရသည်။ (မူလဋီကာ-၂, ၄၇၊ ကထာဘာ-၁, ၇၊ ၈၊ ၂၈၃၊ ၂၈၄)။

သေဋ္ဌိပုတ္တော-သူဌေးသားသည်၊ အတ္တနော-၏။ **ကုလူပဂတ္ထေရံ**-အိမ်သို့ ကြွ
 ရောက်သောထေရ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္စိတု-
 ကာမော-လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိပါ၏။ မေ-အား၊ ဧကံ-တစ်မျိုးသော၊
 ဒုက္ခတော-မှ၊ မုစ္စနကာရဏံ-လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ကထေထ-
 ဟောတော်မူပါကုန်” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “အာဝုသော-ဒါယကာ! သာဓု-
 ကောင်းပြီ၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္စိတုကာမော-သည်၊ သစေ အသိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊
 (ဧဝံသတိ)၊ သလာကဘတ္တံ-စာရေးတံဆွမ်းကို၊ ဒေဟိ-ပေးလှူလော၊ ပက္ခိက-
 ဘတ္တံ-လဆန်းပက္ခ၊ လဆုတ်ပက္ခတို့၌ လှူထိုက်သော ဆွမ်းကို၊ ဒေဟိ၊ ဝဿာ-
 ဝါသိကံ-မိုးလပတ်လုံး နေခြင်းရှိသော ရဟန်းတို့အား လှူထိုက်သော ဆွမ်းကို၊
 ဝါ-ဝါဆိုရဟန်းတို့အား လှူဖွယ်ဆွမ်းကို၊ ဒေဟိ၊ စိဝရာဒယော-သင်္ကန်းအစရှိ
 ကုန်သော၊ ပစ္စယေ-တို့ကို၊ ဒေဟိ၊ အတ္တနော-မိမိ၏။ **သာပတေယျံ**-ဥစ္စာကို၊

ကုလူပဂတ္ထေရံ။ ။ကုလသဒ္ဓါ အမျိုးကိုဟောသော်လည်း ဌာနျပစာရအားဖြင့်
 အမျိုး၏တည်ရာ အိမ်ကိုယူ၊ “ကုလံ ဂေဟံ+ဥပဂစ္ဆတိတိ ကုလူပဂေါ၊ [ကုလ+ဥပ+
 ဂမု+ကိ၊ ဂကို ကပြု၊-သံဋီ-၂၊ ၁၅၉၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၅၅၊ ပါရာဘာ-၃၊ ၅၇၆]”ဟုပြု၊
 ကုလသည် အတ္တနောကို ငဲ့သည့်အတွက် သာပေက္ခဖြစ်သော်လည်း ကုလူပဂေါ”ဟု
 သမာသိဖြစ်သည့်အခါ “ကုလံ+ဥပဂစ္ဆတိ-(မိမိ၏) အိမ်သို့ ကြွရောက်တတ်”ဟူသော
 ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၏အနက်ကို သိစေနိုင်(ဟောနိုင်)သောကြောင့် “ဘဂဝတော သာဝက-
 သံဃော”မှ သာဝကသံဃောကဲ့သို့ ဥပဂနှင့် သမာသိစပ်နိုင်သည်၊ ထိုနောင် “ကုလူ-
 ပဂေါ စ+သော+ထေရော စာတိ ကုလူပဂတ္ထေရော”ဟု ဆက်ပါ။(ရူ-၁၉၇)

သာပတေယျံ။ ။သဿ (ဓနဿ)+ပတိ သပတိ-ဥစ္စာ၏ အရှင်၊ [သံ+ပတိ၊
 နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ သံသဒ္ဓါ ဥစ္စာအနက်ဟော၊ (တစ်နည်း) သ+ပတိ၊ သသဒ္ဓါ ဥစ္စာအနက်
 ဟော၊-သီဘာ-၄၊ ၃၈၊] သပတိဿ+ဟိတံ သာပတေယျံ-ဥစ္စာရှင်၏ အစီးအပွား
 ဖြစ်သောဥစ္စာ၊ [သပတိ+ဧကေယျ၊-သံဋီ-၁၊ ၁၉၂၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၁၁၊ သီဋီသစ်-၂၊
 ၃၁၄၊ ပါရာဘာ-၂၊ ၂၃၂၊] (တစ်နည်း) သပတိနော ဓနသာမိနော+ဣဒံ သာပတေ-
 ယျံ-ဥစ္စာရှင်၏ ဥစ္စာ(ဝိမတိ-၁၊ ၁၀၁)၊ (တစ်နည်း) သပတိမိ+သာဓု သာပတေယျံ-
 ဥစ္စာရှင်၌ ကောင်းသောဥစ္စာ၊ (တစ်နည်း) သဟ+ပတိနာ (ယာ) ဝတ္တတိတိ သပတိ-
 လင်ရှိသောမယား၊ [သဟ+ပတိ၊ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသိ၊] သပတိယာ
 ဘရိယာယ+ဣဒံ သာပတေယျံ-မယား၏ ဥစ္စာ(ဇာဋီသစ်-၄၅၅)]

တယော-၃ခုကုန်သော၊ ကောဠာသေ-အစုအပုံတို့ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဧကေန-
 တစ်ပုံဖြင့်၊ ကမ္မန္တ-လုပ်ငန်းကို၊ ပယောဇေဟိ-ယှဉ်စေလော၊ ဝါ-ပြုလုပ်လော၊
 ဧကေန-ဖြင့်၊ ပုတ္တဒါရ်-သားသမီးမယားကို၊ ပေါသေဟိ-ကျွေးမွေးလော၊ ဧကံ-
 ကို၊ ဗုဒ္ဓသာသန-၌၊ ဒေဟိ-လှူလော၊ ”ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ သော-ထိုသူဌေး
 သားသည်၊ “ဘန္တေ-ရား၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ”ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ ဥတ္တ-
 ပဋိပါဠိယာ-ဆိုအပ်ပြီးသော အစဉ်အားဖြင့်၊ သဗ္ဗ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊
 ထေရ်-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ တတော-ထို့ထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်ဖြစ်သော၊
 အည-သော၊ ကိ-အဘယ်ကောင်းမှုကို၊ ကရောမိ-ပြုရမည်နည်း?” ဣတိ-ဤသို့
 မေးပြီး “အာဓုသော-ဒါယကာ၊ တိဏိ-ကုန်သော၊ သရဏာနိ-ကိုးကွယ်ရာတို့ကို၊
 ဝါ-သရဏဂုံတို့ကို၊ ဂဏှ-ယူလော၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ သီလာနိ-တို့ကို၊ ဂဏှာဟိ-
 လော၊ ”ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီး၊ တာနိပိ-သရဏဂုံ၃ပါးနှင့် ငါးပါးသီလတို့ကိုလည်း၊
 ပဋိဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ တတော-ထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်ဖြစ်သော ကောင်းမှုကို၊ ပုစ္ဆိ-
 ပြီ၊ “တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဒသ-ကုန်သော၊ သီလာနိ-တို့ကို၊ ဂဏှာဟိ-
 လော၊ ”ဣတိ-ပြီး၊ “ဘန္တေ၊ သာဓု-ပြီ၊ ”ဣတိ-သို့ လျှောက်၍၊ ဂဏှိ-ပြီး၊ ဧဝံ-ဤ
 သို့လျှင်၊ သော-ထိုသူဌေးသားသည်၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ပုညကမ္မဿ-
 ကောင်းမှုကို၊ **ကတတ္တာ**-ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အနုပုဗ္ဗသေဋ္ဌိပုတ္တော

ကတတ္တာ။ ။ “ကိ မေ ကတာတိ ကိ ဣမေ ကတာ၊ ကိ ကရေန္တိတိ အတ္ထော
 (သံ. ၄-၁, ၂၈၉)”၌ “ကတာ”ကဲ့သို့ ကတတ္တာ၌ ကတကို “ကရေတိတိ ကတော”
 ဟု ကတ္တုသာဓနပြု၊ ထိုနောင် “ကတဿ+ဘာဝေါ ကတတ္တံ”ဟု ဆက်ပါ၊ “ပုည-
 ကမ္မဿ”သည် ကတတ္တာ၏ သမ္ပန်မဟုတ်၊ ကတတ္တာ၏ သမ္ပန်ထည့်လိုမှု ကတ္တားဖြစ်
 သော “သော”ဟူသောပုဒ်ကို “တဿ”ဟု ပြင်၍ ထည့်ရမည်။

မှန်၏-ဟိတ်ပုဒ်၏ သမ္ပန်ထည့်လိုလျှင် ထိုဟိတ်၏စပ်ရာ ကြိယာ၏ ပကတိကတ္တား၊
 ပကတိကံကို သမ္ပန်ပြင်ရ၏၊ ကတ္တားဟောဝါကျဖြစ်လျှင် ပကတိကတ္တား၊ ကံဟော
 ဝါကျဖြစ်လျှင် ပကတိကံကို သမ္ပန်ပြင်ရသည်၊ ဤ၌ “ကတတ္တာ”၏ စပ်ရာကြိယာကား
 “ဇာတော”တည်း၊ ထိုဇာတော၏ ကတ္တားကား “သော”တည်း၊ ထိုကြောင့် “သော”ကို
 “တဿ”ဟု ပြင်ရသည်။ [ဟိတ်ဆိုက်လေရာ၊ ကြိယာ၏၊ ပကတိမှန်၊ ကတ္တား-ကံ၊
 ဟိတ် သမ္ပန်ခံမြဲတည်း(ရွှေ-၄၈၆)။]

နာမ-အနုပုဗ္ဗသူဌေးသား မည်သည်၊ ဇာတော-ပြီ၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ “ဘန္တေ! ဥတ္တရိမ္ပိ-ဖြစ်သော၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုသည်၊ အတ္ထိ-ရှိပါသေးသလော?” ကုတိ-သို့၊ ပုန၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ပဗ္ဗဇာဟိ-လော၊ ” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တော-ပြောအပ်သည်၊ (သမာနော)၊ နိက္ခမိတွာ-အိမ်မှ ထွက်ခွာ၍၊ ပဗ္ဗဇိ-ပြီ။

တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ-မှ၊ ဧကော-သော၊ **အာဘိဓမ္မိကဘိက္ခု**-အဘိဓမ္မာကို သင်ကြားပို့ချသော ရဟန်းသည်၊ ဝါ-အဘိဓမ္မာကို တတ်သိကျွမ်းကျင်သော ရဟန်းသည်၊ အာစရိယော-နိဿယည်းဆရာသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဧကော-သော၊ ဝိနယဓရော-ဝိနည်းကို ဆောင်သောရဟန်းသည်၊ ဥပဇ္ဈာယော-သည်၊ (အဟောသိ)၊ လဒ္ဓ္မုပသမ္ပဒဿ-ရအပ်ပြီးသော ရဟန်းအဖြစ်ရှိသော၊ တဿ-ထိုရဟန်းအား၊ အာစရိယော-နိဿယည်းဆရာသည်၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂတကာလေ-လာရာအခါ၌၊ အဘိဓမ္မေ-၌၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ (သိလိုသောအရာကို)၊ ကထေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သော အမှုကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဣဒံ (နာမ)-ကို၊ (ကာတုံ-ငှာ) န ဝဇ္ဇတိ၊ ” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဥပဇ္ဈာယောပိ-သည်လည်း၊ အဿ-ထိုရဟန်းအား၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂတကာလေ-၌၊ ဝိနယေ-၌၊ ပဉ္စ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ ဣဒံ နာမ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ဣဒံ (နာမ)-ကို၊ (ကာတုံ) န ဝဇ္ဇတိ၊ ဣဒံ (နာမ)-သည်၊ ကပ္ပတိ-အပ်၏။ ဣဒံ (နာမ) န ကပ္ပတိ-မအပ်၊ ” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “ဣဒံ ကမ္မံ-ဤရဟန်းအလုပ်သည်၊ အဟော ဘာရိယံ-ဪ...။

အာဘိဓမ္မိကော။ ။အဘိဓမ္မံ အဓိတေ ဇာနာတိ ဝါ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာကို သင်ကြားသော၊ တတ်သိကျွမ်းကျင်သော ရဟန်း(နိဒီ-၂၉၆၊ မောဂ်နိ-၂၊ ၅၄)၊ အဘိဓမ္မေ+(သဝနုဂ္ဂဟဏဓာရဏာဒိနာ) နိယုတ္တော၊ တံ ဝါ သိက္ခတီတိ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာ၌ (ကြားနာခြင်း၊ သင်ယူခြင်း၊ ဆောင်ခြင်းအစရှိသည်ဖြင့်) ယှဉ်သောရဟန်း၊ ဝါ-အဘိဓမ္မာကို သင်ကြားသောရဟန်း(မဏိ-၁၊ ၁၇)၊ အဘိဓမ္မံ+ဓာရေတီတိ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာကို ဆောင်သောရဟန်း(ဇေဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၁၄၇)၊ အာဘိဓမ္မိကော စ+သော+ဘိက္ခု စာတိ အာဘိဓမ္မိကဘိက္ခု။

ဝန်လေးလေစွ၊ အဟံ-သည်၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္စိတုကာမော-လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ၊ စ-သို့သော်လည်း၊ ဣဓ-ဤသာသနာ တော်၌၊ မမ-အား၊ ဝါ-၏၊ ဟတ္ထပသာရဏဌာနမ္ပိ-လက်ကို ဆန့်တန်းရာအရပ် သည်လည်း၊ န ပညာယတိ-မထင်ရှား၊ ဂေဟေ-၌၊ ဌတွာဝ-တည်နေ၍သာ၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္စိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-စွမ်းနိုင်၏၊ မယာ-သည်၊ ဂိဟိနာ-လူဝတ်ကြောင် သည်၊ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ ”ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဥက္ကဏ္ဍိတော-ဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်ရခြင်းသို့ ရောက်သည်၊ ဝါ-ပျင်းရိသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၃၁၈] အနဘိရတော-မမွေ့လျော် သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒွတ္တိသာကာရေ-၂၂၈၅၅၀ သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ ဝါ-ဒွတ္တိသာကာရ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ သဇ္ဈာယံ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ န ကရောတိ-မပြုတော့၊ ဥဒ္ဓေသံ- ရွတ်ပြအပ်သောပါဠိတော်ကို၊ ဂဏှာတိ-မသင်ယူတော့၊ ကိသော-ကြံလှိပ်နံ့ချုံး သည်၊ လူခေါ်-အသားအရေ ခြောက်ကပ်သည်၊ (အသားအရေပါးလှုပ်သည်)၊ ဓမနိသန္တတဂတ္တော-အကြောတည်းဟူသော ကွန်ရက်သည် ဖြန့်ခင်းအပ်သော ကိုယ်ရှိသည်၊ ဝါ-အကြောပြိုင်းရရိုင်းထနေသော ကိုယ်ရှိသည်၊ (အသွေးအသား ကုန်ခန်း၍ အကြောပေါ်နေသည်)၊ အာလသယဘိဘူတော-ပျင်းရိသည်၏ အဖြစ်သည် လွှမ်းမိုးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကမ္ဘပရိကိဏ္ဏော-ဝဲနာတို့ဖြင့် ရောပြန်း နေသည်၊ ဝါ-ဝဲနာတို့ဖြင့် ပြည့်နေသည်၊ အဟောသိ။

ဥဒ္ဓေသံ။ ။ဥဒ္ဓိသီယတီတိ ဥဒ္ဓေသော၊ ပါတိမောက္ခော(ကင်္ခါဋီ သစ်-၂၅၄)၊ ဥဒ္ဓိ- သီယတိ ကထိယတိ ဧတ္ထ ဧတေနာတိ ဝါတိ ဥဒ္ဓေသော-သရုပ်အားဖြင့် ရွတ်ဆိုရာ ရွတ်ဆိုကြောင်းပါဠိ(ကင်္ခါဋီသစ်-၁၂၇)။

အာလသယဘိဘူတော။ ။ပါပကရဏေ အလတိ သမတ္တေတီတိ အလသော၊ [အလ+ဣသ၊ ဣကို အ-ပြု၊-ကစွည်း-၃၁၅။] အလီယတိ ဗန္ဓိယတိတိ အလသော၊ [အလ+အသ၊-မောဂ်-၇၊ ၂၁၇။] န လသတိ န ကိဠတီတိ အလသော၊ [န+လသ+အ၊- ဓာန်ဋီ-၅၁၆။] အလံ နိရတ္ထကံ ပဝတ္တေတီတိ အလသော၊ [အလ+အသ+အ၊-ဂဠုန်- ၈၅။] အလသသ+ဘာဝေါ အာလသယံ၊ [အလသ+ဣ၊ သျကို သပြ၊ သဒ္ဓေဘော်လာ၊] အာလသမေဝ အာလသယံ၊ [အာလသ+သုတ္တံ၌ ဣ၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဣလာ၊] အာလသယိယေန+အဘိဘူတော အာလသယဘိဘူတော။

အထ-၌၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ **ဒဟရသာမဏေရာ-**ကိုရင်ငယ်တို့သည်၊ ဝါ-ရဟန်းငယ်၊ ကိုရင်တို့သည်၊ “အာဂုသော-ငါရှင်! တွံ-သည်၊ ကိံ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဌိတဌာနေ-ရပ်နေရာအရပ်၌၊ ဌိတောဝ-ရပ်နေသည်သာ၊ ဝါ-ရပ်မြဲတိုင်းသာ၊ နိသိန္နဌာနေ-ထိုင်နေရာအရပ်၌၊ နိသိန္နောဝ-ထိုင်နေသည်သာ၊ ဝါ-ထိုင်မြဲတိုင်းသာ၊ အဟောသိ-နည်း? **ပဏ္ဍုရောဂါဘိဘူတော-**ဖြူဖတ်ဖြူရော်အဆင်းရှိသော ရောဂါသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်၊ ဝါ-သွေးအားနည်းရောဂါသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်၊ ဝါ-အသားဝါရောဂါသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကိသော-ကြုံလှိပ်နံ့ချိုးသလော? လူခေါ-အသားအရေ ခြောက်ကပ်သလော၊ (အသားအရေပါးလှုပ်သလော?)၊ မမနိသန္တတဂတ္တော-အကြောတည်းဟူသော ကွန်ရက်သည် ဖြန့်ခင်းအပ်သော ကိုယ်ရှိသလော? အာလသိယာဘိဘူတော-ပျင်းရိသည်၏အဖြစ်သည် လွှမ်းမိုးအပ်သလော? ကစ္ဆပရိကိဏ္ဏော-ဝဲနာတို့ဖြင့် ရောပြွန်းနေသလော? တေ-သည်၊ ကိံ-အဘယ်အမှုကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ခဲ့သနည်း?” ကုတိ-ဤသို့၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ “အာဂုသော-တို့! ဥက္ကဏ္ဍိတော-သည်၊ အမှီ-ဖြစ်၏၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “ကိံ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးကုန်ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တံ ပဝတ္တိ-ထိုဖြစ်ပုံကို၊ အာရောစေသိ-ပြောပြပြီ၊ တေ-ထိုကိုရင်ငယ်တို့သည်၊

ဒဟရသာမဏေရာ။ ။ “**ဒဟရသာမဏေရေဟိ**တိ ဒဟရေဟိ သာမဏေရေဟိ (ပါစိယော-၅၀၄)” အဖွင့်အလို “ဒဟရာ စ+တေ+သာမဏေရာ စာတိ ဒဟရသာမဏေရာ-ငယ်သောကိုရင်တို့”ဟု ပြုပါ၊ (တစ်နည်း) ဒဟရအရ ရဟန်းငယ်၊ သာမဏေရအရ ကိုရင်ကို ယူ၍ “ဒဟရသာမဏေရာ-ရဟန်းငယ်၊ ကိုရင်တို့သည်”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ ထိုအလို “ဒဟရာ စ+သာမဏေရာ စ ဒဟရသာမဏေရာ”ဟု ဒွန်သမာသိပြု၊ နောက်ဝတ္ထု၌ “ဒဟရာ စ သာမဏေရာ စ အနုဗန္ဓိတွာ(ဓမ္မ. ၄-၁, ၁၉၃)”ဟု ဒဟရနှင့် သာမဏေရကို ခွဲဆိုထားသောကြောင့် သင့်သည်သာ၊ သို့သော် သမာသိအရာ၌ “ဒဟရဘိက္ခု(ဝိ. ၄-၁, ၂၈), ဒဟရဘိက္ခုနီ(ဒီ. ၄-၃, ၁၇၆)”စသည်ဖြင့် ရှိပုံကို ထောက်လျှင် ကမ္မဓာရည်း သမာသိယူခြင်းက ပိုကောင်းသည်။

ပဏ္ဍုရောဂါဘိဘူတော။ ။ ပဏ္ဍုတိ ဧကဂဏနံ ဂစ္ဆတိတိ ပဏ္ဍု၊ [ပဒိ+ဥ] ရုဇတိတိ ရောဂေါ၊ ရုဇန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဝါ ရောဂေါ၊ ရုဇနံ ဝါ ရောဂေါ(မဏိ-၁, ၆၅)၊ [ရုဇ+ဏာ] ပဏ္ဍု စ+သော+ရောဂေါ စာတိ ပဏ္ဍုရောဂေါ-ဖြူဖတ်ဖြူရော်အဆင်းရှိ

တဿ-ထိုရဟန်း၏။ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ-နိဿယည်းဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ တို့အား။ အာစိက္ခိသု-လျှောက်ကုန်ပြီ။ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ-တို့သည်။ တံ-ထို ရဟန်းကို။ အာဒါယ-ခေါ်ယူ၍။ သတ္ထု-၏။ သန္တိကံ-သို့။ အဂမံသု-ကုန်ပြီ။ သတ္တာ-သည်။ “ဘိက္ခဝေ-တို့! ကိံ-ကြောင့်၊ အာဂတာ-ကုန်သည်။ အတ္ထ-နည်း? ”ဣတိ-သို့။ အာဟ-မေးတော်မူပြီ။ “ဘန္တေ-ရား! အယံ ဘိက္ခု-သည်။ တုမ္မာကံ- တို့၏။ သာသနေ-၌၊ ဥက္ကဏ္ဍိတော-၏။ ”ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ။ “ဘိက္ခု-ရဟန်း! ဧဝံ ကိရ-ဤသို့တဲ့လား? ”ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ။ ”ဣတိ- ပြီ။ “ကိံ ကာရဏာ-ကြောင့်နည်း? ”ဣတိ-ပြီ။ “ ဘန္တေ! အဟံ-သည်။ ဒုက္ခာ- မှ၊ မုစ္စိတုကာမောဝ-လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်သာ၊ ပဗ္ဗဇိတော-ခဲ့ပြီ။ တဿ မေ-ထိုတပည့်တော်အား။ ဝါ-၏။ အာစရိယော-သည်။ **အဘိဓမ္မကထံ-** အဘိဓမ္မာတရားစကားကို။ ကထေသိ၊ ဥပဇ္ဈာယော-သည်။ ဝိနယကထံ-ဝိနည်း နှင့် စပ်ယှဉ်သော စကားကို။ ကထေသိ-ပြီ။ ဘန္တေ! သွာဟံ (သော+အဟံ)-ထို

သောရောဂါ၊ အဘိဘူယတေတိ အဘိဘူတော၊ ပဏ္ဍုရောဂေန+အဘိဘူတော ပဏ္ဍု- ရောဂါဘိဘူတော-ဖြူဖတ်ဖြူရော်အဆင်းရှိသော ရောဂါသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သူ၊ ပျက်စီးသော ကိုယ်အထိအတွေ့ရှိသော (ကိုယ်အထိအတွေ့ပျက်သော) ရောဂါသည် “ပဏ္ဍုရောဂ”မည်၏။ ထိုရောဂါဖိစီးနှိပ်စက် ခံရသူတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် သစ်ရွက်ရော် ကဲ့သို့ ဖြူဖတ်ဖြူရော်အဆင်းဖြစ်လာသည်ဟု ဇာဋီသစ်-၁၊ ၄၂၉၌ ဆို၏။ အခြားသော မှတ်ဖွယ်ကို ဓမ္မဘာ-၁၊ ၈၀၌ ရှုပါ။

အဘိဓမ္မကထံ။ ။အတ္ထော ကထိယတိ ဧတာယာတိ ကထာ၊ အဘိဓမ္မော ဧဝ +ကထာ အဘိဓမ္မကထာ-အဘိဓမ္မာတရားစကား၊ (တစ်နည်း) အဘိ ဝိသိဋ္ဌော ဓမ္မော ကုသလာဒိဓမ္မော ကထိယတိ ဧတာယာတိ အဘိဓမ္မကထာ-ထူးကဲသော ကုသိုလ်စ သော တရားကို ဟောကြောင်းတရားစကား(နိယော-၄၊ မဏိဒီပ-၂၁၁)၊ (တစ်နည်း) ကထိယတိ ဧတ္ထ၊ ဧတာယ ဝါတိ ကထာ၊ အဘိဓမ္မဿ+ကထာ အဘိဓမ္မကထာ- အဘိဓမ္မာကို ဟောရာ၊ ဟောကြောင်းတရားစကား(နိဘာ-၁၊ ၄၃၀)၊ (တစ်နည်း) “ဝိနယကထာ(ဝိဋ္ဌ-၃၊ ၁၄၁)”အဖွင့်ကို မှီး၍ “အဘိဓမ္မေန+ပဋိသံယုတ္တာ+ကထာ အဘိဓမ္မကထာ-အဘိဓမ္မာနှင့် စပ်ယှဉ်သောစကား(ပါစိတ်ဘာ-၂၊ ၄၅)၊ အဘိဓမ္မေ+ ပဋိသံယုတ္တာ+ကထာ အဘိဓမ္မကထာ-အဘိဓမ္မာ၌ စပ်ယှဉ်သော စကား(ပါစိယော- ၁၁၄)”ဟု ပြုပါ။

တပည့်တော်သည်၊ ‘ဣဓ-ဤသာသနာတော်၌၊ မေ-၏။ ဟတ္ထပသာရဏဌာနမ္ပိ-
 သည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ဂိဟိနာ-လူဝတ်ကြောင်သည်၊ ဝါ-လူဝတ်ကြောင်အားဖြင့်၊
 [ဂိဟိနာတိ ဂိဟိ၊ ပစ္စတ္တေ ကရဏဝစနံ၊ ဝိသေသနတ္တေ ဝါ-ဓမ္မဋီ-၇၂။] ဟုတွာ-
 ၍၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္စိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-စွမ်းနိုင်ပါ၏။ [သက္ကာတိ ကတ္တုဝါစကော ပထမန္တ-
 နိပါတော၊ဓမ္မဋီ-၇၂။] ဂိဟိ-သည်၊ ဘဝိဿာမိ-တော့မည်၊ ‘ဣတိ-သို့၊ သန္နိဌာနံ-
 ဆုံးဖြတ်မှုကို၊ အကာသိ-ပြုခဲ့ပါပြီ။” ဣတိ-လျှောက်ပြီ၊ “ဘိက္ခု-ရဟန်း! တွံ-
 သည်၊ ဧကမေဝ-တစ်ခုတည်းကိုသာ၊ ရက္ခိတုံ-ငှာ၊ သစေ သက္ခိဿသိ-အံ၊
 (ဧဝံသတိ) အဝသေသာနံ-ကြွင်းသောအရာတို့ကို၊ ရက္ခနကိစ္စံ-စောင့်ရှောက်
 ခြင်းကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ၊” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ! ကိံ-ဘာပါနည်း?”
 ဣတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ပြီ၊ “တဝ-သင်၏၊ စိတ္တမေဝ-ကိုသာ၊ ရက္ခိတုံ-ငှာ၊
 သက္ခိဿသိ-စွမ်းနိုင်မည်လော?” ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ! သက္ခိ-
 ဿမိ-စွမ်းနိုင်ပါလိမ့်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ အတ္တ-
 နော-၏၊ စိတ္တမေဝ-ကိုသာလျှင်၊ ရက္ခာဟိ-စောင့်ရှောက်လော၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္စိတုံ-
 ငှာ၊ သက္ကာ-စွမ်းနိုင်ပါ၏။ ” ဣတိ-ဤသို့သော၊ ဣမံ ဩဝါဒံ-ဤအဆုံးအမကို၊
 ဒတွာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “သုဒုဒ္ဒသံ၊ ပေ၊ သုခါဝဟ”န္တိ-၍၊
 (အာဟ)။

**သုဒုဒ္ဒသံ သုနိပုဏံ၊ ယတ္ထကာမနိပါတိနံ၊
 စိတ္တံ ရက္ခေထ မေဓာဝီ၊ စိတ္တံ ဂုတ္တံ သုခါဝဟံ။**

သုဒုဒ္ဒသံ-ဉာဏ်စက္ခုဖြင့်၊ ကြည့်ရှုသောခါ၊ လွန်စွာ မြင်နိုင်ခဲ့ထသော၊ သု-
 နိပုဏံ-လူသူသာမန်၊ မမြင်တန်အောင်၊ အလွန်သိမ်မွေ့ထသော၊ ယတ္ထကာမ-
 နိပါတိနံ-အနွယ်မျိုးဇာတ်၊ မကြည့်တတ်ဘဲ၊ လိုအပ်ဘိတုံ၊ အာရုံဟူသမျှ၌၊
 ကျရောက်လေ့ရှိထသော၊ စိတ္တံ-အာရုံသောင်းပြောင်း၊ အကြောင်းကြောင်း
 ကြောင့်၊ ဆိုးကောင်း၂သွယ်၊ ဆန်းကြယ်သော စိတ်ကို၊ မေဓာဝီ-အဆီအနှစ်၊
 ပညာစစ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ရက္ခေထ-သတိတရား၊ အမြဲထားလျက်၊ ကြီးစား
 ပုံသေ၊ စောင့်ရှောက်၍ နေရာ၏၊ ဂုတ္တံ-အမြဲမပြတ်၊ စောင့်ရှောက်အပ်သော၊
 စိတ္တံ-ဖြစ်ပျက်လျင်မြန်၊ ကိုယ့်သန္တာန်ဝယ်၊ ဖန်ဖန်ပေါ်ထင်၊ စိတ်အစဉ်သည်၊

သုခါဝဟံ-လူနတိ ၂တန်, စည်းစိမ်စံလျက်, နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်, ချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်ပေသတည်း။

တတ္ထ-၌၊ သုဒုဒ္ဒသန္တိ-ကား၊ သုဠ-လွန်စွာ၊ ဒုဒ္ဒသံ-ခဲယဉ်းသဖြင့် မြင်အပ် ထသော၊ ဝါ-မြင်နိုင်ခဲထသော၊ [ဒုက္ခေန+ပဿီယတေတိ ဒုဒ္ဒသံ၊ [ဒု+ဒိသ+ခ၊ မောင်အလို ဒိသကို ဒသပြု၊ ကစ္စည်းအလို ဒိ၏ ဣကို ကွစိဓာတုဖြင့် အ-ပြု၊ သုဠ+ ဒုဒ္ဒသံ သုဒုဒ္ဒသံ။] **သုနိပုဏန္တိ**-ကား၊ သုဠ-လွန်စွာ၊ နိပုဏံ-သိမ်မွေ့ထသော၊ ပရမသက္ကံ-အလွန်သိမ်မွေ့ထသော၊ ယတ္ထကာမနိပါတိနန္တိ-ကား၊ ဇာတိ- အာဒိနိ-ဇာတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ အနောလောကေတွာ-မကြည့်တတ်မူ၍၊ လဘိတဗ္ဗာလဘိတဗ္ဗယုတ္တာယုတ္တဌာနေသု-ရထိုက်သော အရာဌာန၊ မရ ထိုက်သောအရာဌာန၊ သင့်လျော်သော အရာဌာန၊ မသင့်လျော်သော အရာ ဌာနတို့တွင်၊ ယတ္ထ ကတ္ထစိ-အမှတ်မထား၊ တစ်ပါးပါးသော အရာဌာန၌၊ နိပတနသီလံ-ကျရောက်လေ့ရှိထသော၊ [စိတ္တံ၌ စပ်၊] စိတ္တံ ရက္ခေယ မေဓာဝီ- တိ-ကား၊ အန္တဗာလော-ကန်းမိုက်သော၊ ဒုမ္မေဓော-ပညာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ အတ္တနော-၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ရက္ခိတံ-စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော နာမ- စွမ်းနိုင်သူမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ **စိတ္တဝသိကော**-စိတ်၏အလို၌ ဖြစ်သည်၊ ဝါ-စိတ်၏ အလိုသို့ လိုက်သည်၊ ဟုတွာ၊ **အနယဗျသနံ**-ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ၊ ချမ်းသာမှုကို

သုနိပုဏံ။။နိပုဗ္ဗ ပုဏဓာတ်သည် “ဓမ္မကိစ္စကရဏ(တရားသဖြင့်ကိစ္စကို ပြုလုပ် ခြင်း)အနက်ဟော”ဟု ထောမနိမိ ဆို၏၊ “နိသေသံ-အကြွင်းမရှိအောင်၊ ပုဏတိ- ဓမ္မကိစ္စကို ပြုတတ်၏၊ ဣတိ နိပုဏော”ဟု ပြု၍ လူကြီး လူကောင်း လူလိမ္မာအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုလူကြီးလူကောင်းသည် သိမ်မွေ့သကဲ့သို့ သိမ်မွေ့သော တရားများကို “နိပုဏ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ သဏ္ဌဌဝါစီ ရူဠိအနိပ္ပန္နပါတိပဒိကလည်း ကြံကြသေး၏၊(ဌပြု)။ နိယော-၅လို “နိပုဏာတိ ဆေကံ ဘဝတီတိ နိပုဏံ၊ [နိ+ပူ+နာ+အ၊]”ဟု ပြု၊ သုဠ+ နိပုဏံ သုနိပုဏံ။

စိတ္တဝသိကော။ ။စိတ္တဿ+ဝသော စိတ္တဝသော-စိတ်၏အလို၊ စိတ္တဝသေ+ ဝတ္တတီတိ စိတ္တဝသိကော-စိတ်အလို၌ ဖြစ်သူ(ဌပြု)၊ (တစ်နည်း) စိတ္တဝသံ+အနု- ဝတ္တတီတိ စိတ္တဝသိကော-စိတ်အလိုသို့ လိုက်သူ(မအူပါရာနိ-၃, ၅၁၇)။

အနယဗျသနံ။ ။ ပုညကမ္မတော ဧတိ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အယော-ကောင်းမှုကြောင့်

ဖျက်ဆီးတတ်သော ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဝါ-ကြီးပွားမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်ရ၏။ ပန-အန္တယကား၊ မေဓာဝီ-အဆီအနှစ်၊ ပညာစစ် ရှိသော၊ ပဏ္ဍိတောဝ-ကြောင်းကျိုးမြင်သိ၊ ပညာရှိသည်သာ၊ စိတ္တံ-ကို၊ ရက္ခိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာတိ-စွမ်းနိုင်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တွမ္ပိ-သည်လည်း၊ စိတ္တမေဝ-ကို သာ၊ ဂေါပဟိ-လုံခြုံစေလော၊ ဝါ-စောင့်ရှောက်လော၊ ဟိ-တိုက်တွန်းသင့်၏။ ဣဒံ စိတ္တံ-သည်၊ ဂုတ္တံ-စောင့်ရှောက်အပ်သည်၊ (သမာနံ-သော်၊) သုခါဝဟံ-ချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်၏။ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနသုခါနိ-မဂ်ချမ်းသာ ဖိုလ်ချမ်းသာ နိဗ္ဗာန် ချမ်းသာတို့ကို၊ အာဝဟတိ-ဆောင်နိုင်၏။ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့်အပြီးတည်း၊ [ဟိကို ဒဠိကရဏယူပေးသည်၊ ကာရဏအနက်ယူ၍ “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ စိတ္တမေဝ-ကိုသာ၊ ဂေါပဟိ-လော၊ ဣတိ-သို့၊ ဥယျောဇေတိ-တိုက်တွန်းတော်မူသနည်း? ဟိ ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ ဣဒံ စိတ္တံ-သည်၊ ဂုတ္တံ-သည်၊ (သမာနံ-သော်၊) သုခါဝဟံ-၏၊ မဂ္ဂဖလ-နိဗ္ဗာနသုခါနိ-တို့ကို၊ အာဝဟတိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ စိတ္တမေဝ-ကိုသာ၊ ဂေါပဟိ-လော၊ ဣတိ-သို့၊ ဥယျောဇေတိ-၏”ဟုလည်း ပေးပါ။] ဒေသနာပရိယောသာနေ-၌၊ သော

ဖြစ်သော ကြီးပွားခြင်း(အံဠိ-၂၊ ၁၇၁)၊ အယနံ ဝဇနံ အယော(အံဠိ-၃၊ ၁၆၁)၊ န+အယော အနယော(ဒီ. ၄-၂၊ ၁၀၆)၊ ဟိတဉ္စ သုခဉ္စ ဝိယဿတိ ဝိက္ခိပတိတိ ဗျသနံ-စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်း၊ [ဝိ+အသု+ယု၊] အန-ယော စ+ဗျသနံ စ အနယဗျသနံ-မကြီးပွားခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း။

တစ်နည်း။ ။ “အယောတိ သုခံ၊ န အယော အနယော၊ ဒုက္ခံ(ဒီ. ၄-၂၊ ၃၉၉)” အလို “ပုညကမ္မတော ဧတိ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ အယော-ကောင်းမှုကြောင့် ဖြစ်သော ချမ်းသာ (ဒီဠိ-၂၊ ၃၅၃)၊ ပုညကာရီဟိ အယိတဗ္ဗော ဧတဗ္ဗော ပတ္တဗ္ဗော အနုဘဝနဝသေနာ-တိ အယော(မဏိ-၂၊ ၂)၊ န+အယော အနယော-ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ သဗ္ဗသော သုခံ ဗျသတိ ဝိက္ခိပတိတိ ဗျသနံ-ချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ အနယောဝ+ဗျသနံ အနယဗျသနံ-ချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ ဝါ-ကြီးမားသော ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ (ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်း)”ဟုပြု။ (ဒီ. ၄-၂၊ ၃၉၉)

တစ်နည်း။ ။ဝိသေသေန+အသနံ ဝိက္ခိပနံ ဝိနဿနံ ဗျသနံ-ချမ်းသာကို အထူး သဖြင့် ပစ်ပယ်ခြင်း၊ (ပျက်စီးခြင်း)၊ [ဝိ+အသ+ယု၊] န+အယော အနယော-မကြီး ပွားခြင်း၊ ဝါ-စီးပွားမဲ့ခြင်း၊ အနယော+ဟုတ္တာ+ဗျသနံ အနယဗျသနံ-ကြီးပွားမဲ့ (စီး ပွားမဲ့) ပျက်စီးခြင်း။ (ဋ္ဌပြု)

ဘိက္ခု-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ ၊ ပေ ၊ သာတ္ထိကာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-အညတရဉာဏ်တဘိက္ခုဝတ္ထု အပြီးတည်း။

အညတရဉာဏ်တဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂြိုဟ် ပြီး၏။

၄-သံဃရက္ခိတဘာဂိနယုဇ္ဈေရဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂြိုဟ်

ဒူရင်္ဂမန္တိ-ဟူသော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဝိဟရန္တော-စဉ်၊ သံဃရက္ခိတံ နာမ-သော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ ကိရ-ခဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဧကော-သော၊ ကုလပုတ္တော-သည်၊ သတ္ထု-၏၊ ဓမ္မ-ဒေသနံ-ကို၊ သုတ္တာ၊ နိက္ခမိတ္တာ-အိမ်မှ ထွက်ခွာ၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-သည်၊ လဒ္ဓူပ-သမ္ပဒေါ-ရအပ်ပြီးသော ရဟန်းအဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ-ရဟန်းအဖြစ်ကို ရပြီးသည်၊ (သမာနော)၊ သံဃရက္ခိတတ္ထေရော နာမ-သံဃရက္ခိတထေရ်မည်သည်၊ ဟုတ္တာ၊ ကတိပါဟေနေဝ-အနည်းငယ်သော ရက်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ- ၂ရက်၃ရက်ဖြင့်သာ လျှင်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ၊ တဿ-ထိုသံဃရက္ခိတထေရ်၏၊ ကနိဋ္ဌဘဂိနီ-နမဇယသည်၊ ပုတ္တံ-ကို၊ လဘိတ္တာ-၍၊ ထေရဿ-၏၊ နာမံ-ကို၊ အကာသိ၊ သော-ထိုကလေးသည်၊ ဘာဂိနယုသံဃရက္ခိတော နာမ-ဘာဂိနယုသံဃရက္ခိတမည်သည်၊ (တူဖြစ်သော သံဃရက္ခိတမည်သည်)၊ [ဘဂိနိယာ+အပစ္စိဘာဂိနယော၊ [ဘဂိနိ+ဏေယျ၊-ဓာန်ဋီ-၂၄၆၊ သုတ္တနိ. ၄-၂၊ ၂၀၈] ဘာဂိနယော စ+သော+သံဃရက္ခိတော စာတိ ဘာဂိနယုသံဃရက္ခိတော၊] ဟုတ္တာ၊ ဝယပုတ္တော-အရွယ်သို့ ရောက်သည်၊ (သမာနော)၊ ထေရဿဝ-သံဃရက္ခိတထေရ်၏သာ လျှင်၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတ္တာ-ရှင်ပြု၍၊ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အည-တရသို့-သော၊ **ဂါမကာရာမေ**-ရွာငယ်ကျောင်း၌၊ **ဝဿံ**-မိုးအခါ၌ နေခြင်း သို့၊ ဝါ-ဝါသို့၊ ဥပဂန္တာ-ကပ်ရောက်ပြီး၍၊ “သတ္တဟတ္ထံ-ဂူတောင်ရှိသော၊ ဧကံ-

ဂါမကာရာမေ။ ။ ခုဒ္ဒကော+ဂါမော ဂါမကော၊ [ကပစ္စည်း ခုဒ္ဒကအနက်၊-နီတိ သုတ္တ-၂၅၇၊ နိဒီ-၃၃၆] ဂါမကေ+ကာရိတော+အာရာမော ဂါမကာရာမော-ရွာငယ်၌ ဆောက်လုပ်စေအပ်သောကျောင်း။ (ပါစိယော-၄၂၀၊ စူဘာ-၃၀)

ဝဿံ။ ။ ဝဿသဒ္ဓါ မိုးလကို ဟော၏၊ ဤ၌ ဌာနမိုးကာလ၏အမည်ကို ဌာနီ

တစ်ထည်သောသင်္ကန်းလျာအဝတ်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌဟတ္ထံ-စတောင်ရှိသော၊
 ဧကံ-လည်းကောင်း၊ ”ဣတိ-သို့၊ ဌေ-၂ထည်ကုန်သော၊ ဝဿာဝါသိကသာဋ္ဌ-
 ကေ-ဝါဆိုသင်္ကန်းလျာအဝတ်တို့ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ အဋ္ဌဟတ္ထံ-စတောင်ရှိသော
 သင်္ကန်းလျာအဝတ်ကို၊ [သလ္လက္ခေတွာ၌စပ်၊] ဝါ-သည်၊ [ဘဝိဿတိ၌စပ်၊] “မေ-
 ၏၊ ဥပဇ္ဈာယဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊” ဣတိ-သို့၊ သလ္လက္ခေ-
 တွာ-မှတ်သား၍၊ (သတ်မှတ်၍)၊ သတ္တဟတ္ထံ-၇တောင်ရှိသောသင်္ကန်းလျာ
 အဝတ်ကို၊ ဝါ-သည်၊ မယံ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊” ဣတိ-သို့၊
 စိန္တေတွာ-၍၊ **ဝုဋ္ဌဝဿော**-မိုးလပတ်လုံးနေပြီးသည်၊ ဝါ-ဝါဆိုပြီးသည်၊ (ဟုတွာ)၊
 “ဥပဇ္ဈာယံ-ကို၊ ပဿိဿာမိ-ဖူးတွေ့ချေဥးမည်၊” ဣတိ-ကြံ၍၊ အာဂစ္ဆန္တော-
 ကြွလာလသော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရန္တော-စဉ်၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊
 ထေရေ-သံဃရက္ခိတထေရ်သည်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အနာဂတေယေဝ-မကြွရောက်
 လာသေးသော်သာ၊ ဝါ-မိပင်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ထေရဿ-၏၊ ဒိဝါ-
 ဌာနံ-ကို၊ သမ္မုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ပါဒေါဒကံ-ခြေဆေးရေကို၊ [ပါဒဿ+ဓောဝနံ+ဥဒကံ
 ပါဒေါဒကံ-ဝိ၊ ၄-၄၊ ၆၊ ပါစိယော-၄၁၆။] ဥပဋ္ဌပေတွာ-အနီး၌ တည်စေ၍၊ ဝါ-
 အနီး၌ ထား၍၊ အာသနံ-ကို၊ ပညပေတွာ-ခင်း၍၊ အာဂမနမဂ္ဂံ-လာရာလမ်းကို၊

နေခြင်း၌ တင်စား၍ ဌာနပုစာရအားဖြင့် မိုးအခါ၌ နေခြင်းကို ယူပါ၊ (တစ်နည်း)
 “ဝဿေ+ဝါသော (အာဝါသော) ဝဿံ”ဟု ပြု၍ “ဝဿဝါသ(ဝဿာဝါသ)”ဟု ဆိုလို
 လျက် ဝါသပုဒ်ကိုချေ၊ (သာရတ္ထ-၂၊ ၁၁၄၊ ပါရာဘာ-၂၊ ၄၈၉)၊ (တစ်နည်း) ဝဿနံ
 ဝဿံ-မိုးအခါ၌ နေခြင်း၊ [ဝဿ+ဏ္ဍုဝိလံဇ္ဇိ-၁၊ ၄၀၄၊ သီဇီသစ်-၂၊ ၂၀၅]”ဟုပြု။

ဝုဋ္ဌဝဿော။ ။ အဝသီတိ ဝုဋ္ဌော၊ ဝဿံ+ဝုဋ္ဌော ဝုဋ္ဌဝဿော-မိုးလပတ်လုံး
 နေပြီးသည်၊ ဝဿနှင့် ဝုဋ္ဌကို ရှေ့နောက်ပြန်၊ (တစ်နည်း) အဝသီသု ဧတ္ထာတိ ဝုဋ္ဌော၊
 (မောဂ်-၅၊ ၁၁၀)၊ ဝုဋ္ဌော+ဝဿော အဿာတိ ဝုဋ္ဌဝဿော-နေခဲ့ပြီးရာမိုးလရှိသည်
 (သီဘာ-၃၊ ၂၈၈)၊ ဝုဋ္ဌိတ္ထာတိ ဝုဋ္ဌံ၊ ဝုဋ္ဌံ+ဝဿံ ဧတေနာတိ ဝုဋ္ဌဝဿော-နေအပ်
 ပြီးသောမိုးလရှိသည်(မအူပါရာနိ-၁၊ ၄၃၀)၊ (တစ်နည်း) ဝဿနံ ဝဿံ-နေခြင်း၊ [ဝဿ
 +ဏ္ဍု] ဝုဋ္ဌံ (ဝုတ္တံ ဝသီတိ)+ဝဿံ အဿာတိ ဝုဋ္ဌ(ဝုတ္တ)ဝဿော-နေအပ်ပြီးသော
 နေခြင်းရှိသည်(သီဇီသစ်-၂၊ ၂၀၅)၊ ဆက်ဥးအံ့-ဝုဋ္ဌကို မောဂ်-၅၊ ၁၁၀၌ ဘာဝ
 သာနေ၊ ကတ္တုသာနေ၊ အဓိကရဏသာနေ ၃မျိုးသာ ပြု၏၊ နေခြင်းအနက်ဟော
 ဝသဓာတ်သည် အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်ရကား ကမ္မသာနေပြုခြင်းကို စဉ်းစားသင့်သည်။

ဩလောကေန္တော-လျက်၊ နိဿိဒိ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုသံဃရက္ခိတထေရ်၏၊ အာဂမနဘာဝံ-ကြွလာသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ပစ္စုပ္ပန်-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ၊ နိဿိဒေယ-ကုန်” ကုတိ-သို့၊ ထေရံ-ကို၊ နိဿိဒါပေတွာ-ထိုင်စေ၍၊ **တာလဝဏ္ဏံ**-ထန်းရွက်ယပ်ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဗီဇိတွာ-ယပ်ခတ်၍၊ ပါနီယံ-သောက်ရေကို၊ ဒတွာ-ကပ်လျှ၍၊ ပါဒေ-တို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပေး၍၊ တံ သာဠကံ-ထိုသင်္ကန်းလျာအဝတ်ကို၊ အာနေတွာ-ဆောင်ယူ၍၊ ပါဒမူလေ-ခြေရင်း၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ “ဘန္တေ၊ ကုမံ-ဤသင်္ကန်းလျာအဝတ်ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇထ-သုံးဆောင်တော်မူပါကုန်၊” ကုတိ-ဤသို့၊ ဝတွာ-လျှောက်၍၊ ဗီဇယမာနော-ယပ်ခတ်လျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ဘာဂိနေယျသံဃရက္ခိတကို၊ ထေရော-သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “သံဃရက္ခိတ-တ၊ မယံ-ငါ၏၊ ဝါ-မှာ၊ စီဝရံ-သည်၊ ပရိပုဏ္ဏံ-ပြည့်စုံပြီ၊ တွမေဝ-သင်သည်သာ၊ ပရိဘုဉ္ဇ-သုံးဆောင်ပါလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ၊ မယာ-သည်၊ လဒ္ဓကာလတော-ရအပ်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ အယံ-ဤသင်္ကန်းလျာအဝတ်

တာလဝဏ္ဏံ။ ။ဝဏ္ဏတိတိ ဝဏ္ဏံ၊ [ဝဋ္ဋိ(အာဝဋ္ဋန-လည်ပတ်ဝန်းဝိုင်းခြင်းအနက်)+က၊] တာလဿ+ဝဏ္ဏံ တာလဝဏ္ဏံ-ထန်းရွက်၏ အဝန်းအဝိုင်း(ထန်းရွက်ယပ်ဝန်း)၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းကိုသာ ရသော်လည်း ဆင်စွယ်၊ နှီးဝါး၊ ဥဒေါင်းမြီး စသည်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော အခြားယပ်များကိုလည်း သဒိဿပစာရ၊ ရုဇ္ဈိနည်းအားဖြင့် “တာလဝဏ္ဏံ”ဟု ခေါ်နိုင်သည်(စူဘာ-၁၆၃၊ ဝိနိစ္ဆယဋီ-၂၊ ၃၁၁)။

ဓာန်ဋီ-၃၁၆။ ။ထိုအလို “တာလဝဏ္ဏေဟိ+ကတံ တာလဝဏ္ဏံ-ထန်းရွက်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သောယပ်၊ [တာလဝဏ္ဏ+ဏ၊]”ဟုပြု၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ထန်းရွက်ယပ်ကိုသာ ရသော်လည်း နာမည်ဟောသဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့် ယပ်သာမန်(ယပ်အားလုံး)ကို ရ၏၊ ထန်းရွက်ယပ်ကို ယူလိုမူ “တာလတာလဝဏ္ဏံ”ဟု ဆိုထိုက်သည်ဟု ဆို၏။(ဓာန်ဋီ-၃၁၆၊ ဝိမာန၊ ၄-၁၃၄၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၃၉၀၊ မဋီ-၂၊ ၁၄)။

ပါစိယော-၄၆၀။ ။ထို၌ “သဟ+ဝဏ္ဏေန+ကတံ+တာလံ တာလဝဏ္ဏံ-အညာနှင့် တကွ ပြုအပ်သော ထန်းရွက်ယပ်ဝန်း”ဟု ပြု၍ ထန်းရွက်နှင့် ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းသည် ဝိကာရီ+ဝိကာရအဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်သောကြောင့် တာလအရ ထန်းရွက်ဖြင့် ပြုအပ်သော ယပ်ဝန်းကို ယူ၏။[ဓာန်နိသစ်၌ “တာလဝဏ္ဏံ”ဟု ရှိ၏၊ တောင်ပေါက်ဓာန်နိ-၁၈၈၊ ၁၈၉၌ “တာလဝဏ္ဏံ” ဟု ရှိသင့်ကြောင်းကို ဆို၏။]

ကို၊ တုမှာကမေဝ-အရှင်ဘုရားတို့ဖို့သာ၊ ဝါ-တို့အတွက်သာ၊ သလ္လက္ခိတော-မှတ်သားအပ်ပါပြီ၊ (သတ်မှတ်အပ်ပါပြီ)၊ ပရိဘောဂံ-သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ ကရောထ-ပြုတော်မူပါကုန်၊ ”ဣတိ-ပြီ၊ “သံဃရက္ခိတ-တ! ဟောတု-ရှိပါစေ၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ စိဝရံ-သည်၊ ပရိပုဏ္ဏံ-ပြီ၊ တွမေဝ-သာ၊ ပရိဘူလော၊ ”ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! ဧဝံ-သို့၊ မာ ကရောထ-ကုန်နှင့်၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ ပရိဘူတ္တေ-သုံးဆောင်အပ်သော်၊ မယံ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ မဟပ္ပလံ-များသောအကျိုးရှိသည်၊ ဝါ-အကျိုးကြီးသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ”ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသင်္ကန်းကို၊ တဿ-ထိုဘာဂိနေယျသံဃရက္ခိတသည်၊ ပုနပ္ပနံ-ထပ်၊ ကထေန္တဿပိ-ပြောပါသော်လည်း၊ ထေရော-သည်၊ န ဣစ္ဆိယေဝ-အလိုမရှိသည်သာ။

ဧဝံ-သို့လျှင်၊ သော-သည်၊ ဗီဇယမာနော-ယပ်ခပ်လျက်၊ ဌိတော-တည်သည်၊ (သမာနော)-ဝ-ဖြစ်စဉ်ပင်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ) “အဟံ-သည်၊ ထေရဿ-၏၊ ဂိဟိကာလေ-လူဖြစ်စဉ်အခါ၌၊ [ဂိဟိနော+ဥပ္ပန္နော+ကာလော ဂိဟိကာလော-မအူ ပါရာနိ-၃, ၃၀။] ဘာဂိနေယျော-တူတည်း၊ ပဗ္ဗဇိတကာလေ-ရဟန်းဖြစ်ရာအခါ၌၊ [ပဗ္ဗဇတိ ဧတ္ထာတိ ပဗ္ဗဇိတော-ရှင်ရဟန်းဖြစ်ရာအခါ၊ ပဗ္ဗဇိတော+ကာလော ပဗ္ဗဇိတကာလော-မအူ ပါရာနိ-၁, ၃၁၂။] **သဒ္ဓိဝိဟာရိကော**-အတူနေတပည့်တည်း၊ ဧဝမ္ပိ-ဤသို့ဖြစ်သော်လည်း၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဥပဇ္ဈာယော-သည်၊ ပရိဘောဂံ-ကို၊ ကတ္တုကာမော-ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ န-မဟုတ်၊ ဣမသ္မိံ-ဤဥပဇ္ဈာယ်သည်၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပရိဘောဂံ-ကို အကရောန္တေ-မပြုလသော်၊ မေ-အား၊ သမဏဘာဝေန-ရဟန်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ကိံ-ဘာအကျိုးရှိမည်နည်း၊ ဂိဟိ-လူသည်၊ ဘဝိဿာမိ-ဖြစ်တော့မည်၊ [ဂိဟိ ဘဝိဿာမိ-လူထွက်တော့မည်၊] ”ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုဘာဂိနေယျသံဃရက္ခိတ၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ၊ (ကိံ) “ ယရာဝါသော-ကို၊ ဒုဿဏ္ဍာပိတော-ခဲယဉ်းသဖြင့်

သဒ္ဓိဝိဟာရိကော။ ။ဥပဇ္ဈာယေန သဒ္ဓိံ+ဝိဟာရော သဒ္ဓိဝိဟာရော၊ [သဒ္ဓိံ+ဝိဟာရ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊] သဒ္ဓိဝိဟာရော+ဧတဿ အတ္ထိတိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော-အတူနေခြင်းရှိသောတပည့်၊ [သဒ္ဓိဝိဟာရ+ဣကာ-ဝိလံဋီ-၂, ၈၊] (တစ်နည်း) သဒ္ဓိံ+ဝိဟာရော ဧတဿာတိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော၊ [သဒ္ဓိံ+ဝိဟာရ၊ သမာသန္တကပစ္စည်း၊ တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ရ၏ အ-ကို ဣပ္ပ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၂၄၇။]

တည်စေအပ်၏။ ဝါ-ရပ်တည်ဖို့ ခဲယဉ်း၏။ ဂိဟိဘူတော-လူဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။ (သမာနော)။ ကိ-အဘယ်အလုပ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဇီဝိဿာမိ-အသက်မွေးရမည် နည်း။ 'ဣတိ-ပြီး၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ စိန္တေသိ-ပြီး၊ "အဋ္ဌဟတ္ထသာဋကံ-ကို၊ ဝိက္ခိဏိတွာ-ရောင်း၍၊ ဧကံ-တစ်ကောင်သော၊ ဧဋ္ဌိကံ-သိုးမကို၊ ဂဏိဿာမိ-ဝယ်ယူမည်၊ ဧဋ္ဌိကာ နာမ-သိုးမမည်သည်၊ ဒိပ္ပံ-စွာ၊ ဝိဇာယတိ-မွေးဖွား၏။ သွာ-ဟံ (သော+အဟံ)-သည်၊ ဝိဇာတံ ဝိဇာတိ-မွေးဖွားလာတိုင်း၊ မွေးဖွားလာ တိုင်းသော သိုးငယ်ကို ဝိက္ခိဏိတွာ-ရောင်း၍၊ မူလံ-အရင်းအနှီးကို၊ ကရိဿာမိ-မည်၊ မူလေ-တို့ကို၊ ဗဟူ-များသည်တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဧကံ-သော၊ ပဇာပတိ-ဇနီးကို၊ အာနေဿာမိ-ဆောင်ယူမည်၊ သာ-ထိုဇနီးသည်၊ ဧကံ-သော၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇာယိဿတိ-မွေးဖွားလိမ့်မည်၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုကလေး၏၊ နာမံ-ကို၊ မမ-၏၊ မာတုလဿ-၏၊ နာမံ-ကို၊ [တန္တနည်းစသည်အရ နာမံကို ၂ခါပေး သည်] ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-မှည့်၍၊ စူဠယာနကေ-ငယ်သော လှည်းယဉ်၌ (လှည်း ယဉ်ငယ်၌)၊ [ယာနမေဝ ယာနကံ၊ စူဠံ+ယာနကံ၊ စူဠယာနကံ၊] နိသီဒါပေတွာ- ထိုင်စေ၍၊ မမ-၏၊ ပုတ္တဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘရိယဉ္စ-ဇနီးကိုကောင်း၊ အာဒါယ- ခေါ်၍၊ မာတုလံ-ဥးကြီးကို၊ ဝန္တိတုံ-ကန်တော့ခြင်းငှာ၊ အာဂမိဿာမိ-လာမည်၊ အာဂစ္ဆန္တေ-လာလသော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ မမ-၏၊ ဘရိယံ-ကို၊ 'တာဝ-စွာ၊ မေ- ၏၊ ပုတ္တံ-ကို၊ အာနေဟိ-ခေါ်ဆောင်ခဲ့လော၊ နံ-ထိုသားကို၊ ဝဟိဿာမိ- ဆောင်မည်၊ ဝါ-ချီမည်၊ 'ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝက္ခာမိ-ပြောဆိုမည်၊ သာ-ထိုဇနီးသည်၊ 'တေ-သင့်အား၊ ပုတ္တေန-ဖြင့်၊ ကိ-အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ဧဟိ-လော၊ ဣမံ ယာနကံ-ဤလှည်းယာဉ်ငယ်ကို၊ [ဒုဒ္ဒကံ+ယာနံ ယာနကံ၊] ပါဇေဟိ-မောင်းနှင် လော၊ 'ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ 'နံ- ထိုသားကို၊ အဟံ- သည်၊ နေဿာမိ-ဆောင်ထားမည်၊ ဝါ-ချီထားမည်၊ 'ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ နေတွာ-ဆောင်၍၊ ဝါ-ချီ၍၊ သန္တာရေတုံ-ကောင်းစွာ ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊ အ- သက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ စက္ကပထေ-လှည်းလမ်း၌၊ ဆဉ္ဇေဿတိ-စွန့်ပစ် လိမ့်မည်၊ ဝါ-လွတ်ကျသွားလိမ့်မည်၊ အထ-၌၊ စက္ကံ-လှည်းဘီးသည်၊ အဿ- ထိုကလေး၏၊ သရီရံ-ကိုယ်ပေါ်သို့၊ အဘိရုဟိတွာ-တက်နင်း၍၊ ဂမိဿတိ- သွားလိမ့်မည်၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဇနီးကို၊ 'တုံ-သည်၊ မမ-၏၊ ပုတ္တံ-ကို၊ မယံ-

အား၊ နေဝ အဒါသိ-မပေးခဲ့၊ နံ-ထိုသားကို၊ သန္တာရေတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်
ခဲ့၊ တယာ-သည်၊ (အဟံ-သည်၊ ဝါ-ကို) နာသိတော-ဖျက်ဆီးအပ်သည်၊ အသို့-
၏၊ ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ပတောဒယဋ္ဌိယာ-နှင့်တံဖြင့်၊ ပိဋ္ဌိယံ-ကျောကုန်း၌၊
ပဟရိဿာမိ-ရိုက်ပုတ်မည်၊ ”ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ။

သော-ထိုဘာဂိနေယျသံဃရက္ခတသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေန္တော-ကြံလျက်သာ
လျှင်၊ ဌတ္တာ-ရပ်၍၊ ဗီဇယမာနော-ယပ်ခတ်လသော်၊ ထေရဿ-၏၊ သီသေ-
ဉ္ဇးခေါင်း၌၊ တာလဝဏေုန-ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းဖြင့်၊ ပဟရိ-ပုတ်ခတ်မိပြီ၊
ထေရော-သည်၊ “သံဃရက္ခိတေန-သည်၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ အဟံ-ကို၊
သီသေ-၌၊ ပဟတော နုခေါ-ပုတ်ခတ်အပ်သနည်း၊ ”ကုတိ-သို့၊ ဥပဓာရေန္တော-
ဆင်ခြင်လသော်၊ တေန-ထိုသံဃရက္ခိတသည်၊ စိန္တိတစိန္တိတံ-ကြံစည်အပ် ကြံ
စည်အပ်သော၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ ဥတ္တာ-၍၊ “သံဃရက္ခိတ-တ၊ မာတုဂါမဿ-ကို၊
ဝါ-အား၊ ပဟာရံ-ပုတ်ခတ်ခြင်းကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်ခဲ့၊ ဧတ္ထ-ဤ

မာတုဂါမဿ ပဟာရံ ဒါတုံ။ ။ပုတ်ခတ်ခြင်းအနက်ဟော သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်လျှင်
ဒုတိယာအနက်၌ စတုတ္ထိသက်ရသည်၊ မာတုဂါမဿသည် ပဟာရံ၌ စပ်ရသော
ကြောင့် ဒုတိယာအနက်၌ စတုတ္ထိတည်း။ [အက္ခောသပဟာရတ္ထသမ္ပန္နေန ဟိ “ကုဒ္ဒ-
ဿာ”တိ ဥပယောဂတ္ထေ သမ္ပဒါနဝစနံ၊-သံဋီ-၁၊ ၁၃၅။]

တစ်နည်း။ ။ “သမ္မာ ပဒီယတေ ယဿာတိ သမ္ပဒါနံ”ဟူသော ဝိပြိုဟ်အရ (၁)
ပူဇော်လို၊ ချီးမြှောက်လို၍ ပေးခြင်း၊ (၂) ပေးရာပုဂ္ဂိုလ်က အပိုင်ရခြင်းဟူသော အင်္ဂါနှင့်
ညီမှ သမ္ပဒါနိဖြစ်သည်၊ ဤ၌ ပူဇော်လို၊ ချီးမြှောက်လိုသည့်သဘော မရှိသောကြောင့်
သမ္ပဒါနိမဖြစ်၊ ထိုကြောင့် “မာတုဂါမဿ-၏၊ (ကာယေ-၌) ပဟာရံ ဒါတုံ”ဟုပေး။

တနည်း။ ။ သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းတို့အလို သမ္မာအပေးမဟုတ်ရာ၌ သမ္ပဒါနိမဖြစ်ဟု
ဆိုသော်လည်း ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့အလိုမှာ “ဘိက္ခုဿ ပဟာရံ ဒေဒေယျ(ဝိ-၂၊ ၁၉၂)”
စသည်၌ သမ္ပဒါနိဖြစ်သည်ပင်၊ ထိုကဲ့သို့ သမ္မာအပေးမဟုတ်ရာ၌ “သမ္မာ ပဒီယတေ
ယဿ”ဟူသော ဝိပြိုဟ်နှင့် မလျော်ရကား စတုတ္ထိဝိဘတ် သက်ရခြင်းတူသောကြောင့်
သဒိဿပစာရသမ္ပဒါနိဟု မှတ်(မုဒ္ဒဗောဓဋီကာ)၊ “သမ္ပန္န အဿ ဒဒါတိတိ သမ္ပဒါနံ”
ဟု ပြုသော နျာသအလို ကောင်းစွာ ပေးပေး၊ မကောင်းသဖြင့် ပေးပေး၊ အပိုင်ရရ၊
မရရ ပေးရာမှန်လျှင် သမ္ပဒါနိဖြစ်သည်ချည်းသာ၊ ထိုကြောင့် သမ္ပဒါနိအနက်တစ်နည်း
ပေးရသည်။(ဘေဒ. ဘာ-၉၅၊ ကစ္စည်း. ဘာ၊ ၁၊ ၃၂၈၊ မောင်. နိ၊ ၁၊ ၂၇၂။)

သို့ မစွမ်းနိုင်ရာ၌၊ မဟလ္လကထွေရဿ-မထေရ်ကြီး၏၊ ဒေါသော-သည်၊ ကော-အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း” ဣတိ အာဟ-ပြီ၊ သော-ဘာဂိနေယျသံယရက္ခိတသည် “နဋ္ဌော-ပျက်စီးသည်၊ အဟော အမှီ-ဪ ဖြစ်လေပြီတကား၊ မေ-၏၊ ဥပ-ဇ္ဈာယေန-သည်၊ စိန္တိတစိန္တိတံ-ကြံစည်အပ် ကြံစည်အပ်သော အရာကို၊ ဉာတံ ကိရ-သိအပ်သတုံ၊ မေ-အား၊ သမဏဘာဝေန-ရဟန်း၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ကိ-ဘာ အကျိုးရှိအံ့နည်း” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တာလဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဆဇ္ဈတ္တာ-စွန့်၍၊ ပလာယိတုံ-ငှာ၊ အာရဒ္ဓေါ-အားထုတ်ပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ထိုဘာဂိနေယျသံယရက္ခိတသို့၊ ဝါ-ကို၊ ဒဟရာ စ-ရဟန်းငယ် တို့သည်လည်းကောင်း၊ သာမဏေရာ စ-တို့သည်လည်း၊ အနုပဋိတ္တာ-အစဉ် လိုက်၍၊ အာဒါယ-ဖမ်းယူ၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့ အဂမံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေ ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းငယ်၊ ကိုရင်တို့ကို၊ ဒိသ္မာဝ-သာလျှင်၊ “ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ကိ-ကြောင့်၊ အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ-ကုန်သနည်း? ဝေါ-သင်တို့သည်၊ ဧကော-သော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်သလော?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊ ဥက္ကဏ္ဍိတွာ-၍၊ ပလာယန္တံ-သော၊ ဣမံ ဒဟရံ-ဤရဟန်းငယ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ဖမ်းယူ၍၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့ အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အမှ-ကုန်၏၊ ” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘိက္ခု-ရဟန်း! ဧဝံ ကိရ-ဤသို့တဲလား? (ဒီလိုလား?)” ဣတိ-မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊ ” ဣတိ-လျှောက်ပြီ၊ “ဘိက္ခု-ရဟန်း! တေ-သည်၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ဝါ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဘာရိယံ-ဝန်လေးသော၊ (ကြီးလေးသော) ကမ္ပံ-အမှုကို၊ ကတံ-နည်း? တွံ-သည်၊ အာရဒ္ဓဝီရိယဿ-အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော၊ ဧကဿ-တစ်ဆူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ပုတ္တော နနု-သားမဟုတ်လော? မာဒိဿဿ နာမ-

ဘိက္ခု။ ။ရှေ့ “ဒဟရာ စ သာမဏေရာ စ” ကို ထောက်၍ “ဘိက္ခု” အရ သာမဏေ များကိုပါ ယူပါ၊ မှန်၏-ပဗ္ဗဇိတဝေါဟာရ(ရဟန်းတို့၏ အသုံးအနှုန်းစကား)ဖြင့် သာမဏေတို့ကို “ဘိက္ခု” ဟု သုံးနှုန်းနိုင်သည်၊ (တစ်နည်း) ဘုရားဖြစ်မည့် အလောင်းတော် ကို “ဘုရား ရှင်သည် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ကြွတော်မူလာသည်” ဟု ဆိုသကဲ့သို့ နောင်ဖြစ်မည့် ရဟန်းအဖြစ်ကို စွဲ၍ “ဘိက္ခု” ဟု သုံးနှုန်းနိုင်သည်(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၂၂)၊ (တစ်နည်း) “ဘိက္ခု စ+သာမဏေရာ စ ဘိက္ခု” ဟု ဝိရူပကသေသ်ပြု။

ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်မည်သော၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏။ သာသနေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတ္တာ-၍၊ အတ္တာ-နံ-ကို၊ ဒမေတ္တာ-ဆုံးမ၍၊ သောတာပန္နောတိ ဝါ-သောတာပန်ဟူ၍သော်လည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမိတိ ဝါ-ကောင်း၊ အနာဂါမိတိ ဝါ-ကောင်း၊ အရဟတိ ဝါ-ကောင်း၊ ဝဒါပေတုံ-ပြောဆိုစေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်ခဲ့၊ ကိမတ္ထံ-ငှာ၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဘာရိယံ-သော၊ ကမ္မံ-ကို၊ အကာသိ-သနည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ “ဘန္တေ! ဥက္ကဏ္ဍိတော-သည်၊ အသ္မိ-၏။ ”ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ “ကိံ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ ဥက္ကဏ္ဍိတော-သည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ သော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဿာဝါသိကသာဓူကာနံ-ဝါဆို သင်္ကန်းလျာအဝတ်တို့ကို၊ လဒ္ဓဒိဝသတော-ရအပ်သောနေ့မှ၊ ပဌာယ-စ၍၊ ထေရဿ-ကို၊ တာလဝဏ္ဏေန-ဖြင့်၊ ယာဝ ပဟာရာ-ပုတ်ခတ်မိရာကာလတိုင်အောင်၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ ပဝတ္တိ-ထိုဖြစ်ပုံကို၊ အာရောစေတွာ-လျှောက်ပြီး၍၊ “ဘန္တေ! ကုမိနာ ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ပလာတော-ပြေးသည်၊ အသ္မိ၊ ”ကုတိ အာဟ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသံယရက္ခိတကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခု! ဧဟိ-လာလော၊ မာ စိန္တယိ-နှင့်၊ ဧတံ စိတ္တံ နာမ-ဤစိတ်မည်သည်၊ ဒူရေ-အဝေး၌၊ ဟောန္တမ္ပိ-ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အာရမ္မဏံ-ကို၊ သမ္ပဋိစ္ဆနကဇာတိကံ-လက်ခံတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏၊ ရာဂဒေါသမောဟဗန္ဓနာ-ရာဂ ဒေါသ မောဟအနှောင်အဖွဲ့မှ၊ မုစ္စနတ္ထာယ-ငှာ၊ ဝါယမိတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ ”ကုတိ၊ ဝတွာ၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ) “ဒူရင်္ဂမံ၊ ပေ၊ မာရဗန္ဓနာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ဒူရင်္ဂမံ ဧကစရံ၊ အသရီရံ ဂုဟာသယံ၊
ယေ စိတ္တံ သံယမေဿန္တိ၊ မောက္ခန္တိ မာရဗန္ဓနာ။**

ဒူရင်္ဂမံ-အဝေးအရပ်၊ မသွားတတ်လည်း၊ ဝေးရပ်အာရုံ၊ ယူနိုင်တုံသဖြင့်၊ ဒူရင်္ဂမ၊ အမည်ရထသော၊ ဧကစရံ-တစ်စိတ်ချုပ်လစ်၊ တစ်စိတ်ဖြစ်၍၊ စင်စစ်ကွဲပြား၊ တစ်ပါးတည်းသာ လှည့်လည်တတ်ထသော၊ အသရီရံ-ညိုရွှေ ဖြူနီ၊ ကိုယ်ထည်ပုံဟန်၊ သဏ္ဌာန်လည်း မရှိထသော၊ ဂုဟာသယံ-ဟဒယဝတ္ထု၊ အမှီပြု၍၊ လေးခုသောရုပ်၊ မဟာဘုတ်လိုက်ဂူ၌လည်း ကိန်းထသော၊ စိတ္တံ-အာရုံသောင်းပြောင်း၊ အကြောင်းကြောင်းကြောင့်၊ ဆိုးကောင်း ၂သွယ်၊ ဆန်း

ကြယ်သောစိတ်ကို၊ ယေ (ဇနာ)-သံသရာရေး၊ လာမည့်ဘေးကို၊ မျှော်တွေးနိုင်စွမ်း၊ ရဟန်း ရှင် လူ၊ အကြင်ခပ်သိမ်းသူတို့သည်၊ သံယမိဿန္တိ-မကောင်းမဖြစ်၊ အကောင်းဖြစ်အောင်၊ စင်စစ်ပုံသေ၊ စောင့်စည်း၍ **နေကုန်လတ္တံ့**၊ တေ (ဇနာ)-စိတ်နေမထောင့်၊ အမြဲဖြောင့်ဖို့၊ ကြောင့်ကြောင့်ကြကြ၊ ဗျာပါရဖြင့်၊ လုံ့လရှိသူ၊ ထိုရဟန်းရှင်လူတို့သည်၊ မာရဗန္ဓနာ-တေဘူမက၊ ဝဋ်ဒုက္ခဟု၊ ကိလေသနှောင်၊ မာရမင်းထောင်မှ၊ မောက္ခန္တိ-ဝမ်းမြောက်ရွှင်ပျ၊ လွတ်မြောက်ရကုန်လိမ့်သတည်း။

တတ္ထ-၌၊ ဒုရင်္ဂမန္တိ-ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဒုရင်္ဂမန္တိ (ပဒဿ)-ဒုရင်္ဂမဟူသောပုဒ်၏၊ (ဝိတ္တာရံ-အကျယ်ကို) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတ္တာ ဒဿေမိ)-ထုတ်၍ပြဉ္စးအံ့၊ စိတ္တဿ-၏။ **မက္ကဋသုတ္တမတ္တကမ္ပိ**-ပင့်ကူချည်မျှင်မျှလောက်လည်း၊ ပုရတ္ထိမာဒိဒိသာဘာဂေန-အရှေ့အစရှိသော အရပ်အဖို့ဖြင့်၊ ဂမနာဂမနံ နာမံ-သွားခြင်း ပြန်လာခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-ထိုသို့ပင် မရှိပါသော်လည်း၊ ဒူရေ-အဝေး၌၊ သန္တမ္ပိ-ထင်ရှားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အာရမဏံ-အာရုံကို၊ သမ္ပဋိစ္ဆတိ-ခံယူနိုင်၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (ထိုသို့ သွားခြင်း လာခြင်း မရှိစေကာမူ အဝေး၌ရှိသော အာရုံကို ခံယူနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဒူရင်္ဂမ နာမဒုရင်္ဂမမည်သည်၊ ဝါ-အဝေးသို့ သွားနိုင်သည် မည်သည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ပြီ။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သတ္တဌစိတ္တာနိ-၇ပါး ၈ပါးကုန်သောစိတ်တို့သည်၊ ဧကတော-တပေါင်းတည်း၊ **ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ**-ကြာအချက်ကဲ့သို့ ဖွဲ့အပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)။

မက္ကဋသုတ္တမတ္တကမ္ပိ ။မက္ကဋသဒ္ဓါသည် “မျောက်”ဟူသောအနက် “ပင့်ကူ”ဟူသော အနက်၂ မျိုးလုံးကို ထောမနိဓိ၌ ပြ၏။ “ဣန္ဒြိယသမ္ပတ္တိသင်္ခါတံ မံ သိရိကဋတိ ဟိသတိ နာသေတိ တိ မက္ကဋော၊ [မ+ကဋ+အ၊ ကဒ္ဓေဘော်လာ၊-ဓမ္မဋီ-၁၂၄]၊ (တစ်နည်း) မက္ကတိ စလတိတိ မက္ကဋော၊ [မက္က+အဋ-မောက်-၇၊ ၅၃]၊ မက္ကဋဿ+သုတ္တံ မက္ကဋသုတ္တံ၊ [မက္ကသဒ္ဓါသည် အပ္ပအနက်ဟော၊] မက္ကဋသုတ္တမတ္တိယေဝ မက္ကဋသုတ္တမတ္တကံ၊ [ကပစ္စည်း သုတ္တံ]”ဟုပြု၊ ပိ(အပိ)သဒ္ဓါကား အနည်းနှောင် ထိုင်သောကြောင့် ဂရဟာဇောတကတည်း၊ “စိတ်သည် ပင့်ကူချည်မျှင်လောက်မျှလည်း အရပ်(၁၀)မျက်နှာသို့ မသွားနိုင်၊ မလာနိုင်”ဟူလို။

ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ ။ “ဗီဇကောသေ ဃရကုဋေ၊ ကဏ္ဏဘူဿယ ကဏ္ဏိကာ(ဓာန်-

ဧကက္ခဏေ-တစ်ပြိုင်နက်သောခဏ၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သမတ္တာနိ နာမ-
 စွမ်းနိုင်သည်တို့မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ **ဥပ္ပတ္တိကာလေ**-ဖြစ်ခြင်း၏ အခါ၌၊
 ဝါ-ဖြစ်ရာအခါ၌ ဧကမေဝ-တစ်ပါးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥ-
 ပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ တသ္မိ-ထိုဖြစ်သော စိတ်သည်၊ နိရုဒ္ဓေ-ချုပ်ပြီးလတ်သော်၊ ဝါ-
 ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဧကမေဝ-တစ်ပါးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သော၊ (စိတ္တံ-
 သည်၊) ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ စိတ်တစ်ပါး ချုပ်ပြီးမှ
 စိတ်တစ်ပါး ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ **ဧကစရံ နာမ**-ဧကစရမည်သည်၊ ဝါ-
 တစ်ပါးတည်း လှည့်လည်တတ်သည် မည်သည်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ စိတ္တဿ-၏၊ ဝါ-
 မှာ၊ သရီရသဏ္ဌာနံ ဝါ-ကိုယ်သဏ္ဌာန်သည်လည်းကောင်း၊ နီလာဒိပ္ပကာရေ-
 အညိုအစရှိသောအပြားရှိသော၊ [သရီရသင်္ခါတံ+သဏ္ဌာနံ သရီရသဏ္ဌာနံ၊ နီလံ+

၈၇၅)”ဝါထာလာ အနက်တို့တွင် ကဏ္ဍိကာသဒ္ဓါသည် ဗီဇကောသ(ကြာအံ့ကြာခွက်၊
 ကြာအချက်၊ ကြာစေ့အိမ်)ဟူသော အနက်ကို ယူပါ။ ကဏ္ဏေ ကရိယတိတိ ကဏ္ဍိကာ၊
 [ကဏ္ဏ+ဏိက+အာ၊] ကဏ္ဍိကာ ဝိယာတိ ကဏ္ဍိကာ-နားတန်ဆာနှင့်တူသော
 ကြာအချက်၊ ကြာစေ့အိမ်၊ ကဏ္ဍိကာ ဝိယ+ဗဒ္ဓါနိ ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ-ကြာစေ့အိမ်ကဲ့သို့
 ဖွဲ့အပ်သောစိတ်များ၊ ကြာစေ့အိမ်၌ ကြာစေ့တွေ စု၍ နေသကဲ့သို့ စိတ်အများ
 စုပေါင်းဖွဲ့ထားအပ်သည်ကို “ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓ”ဟု ဆိုသည်။

တစ်နည်း။ ။“**ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ ဟုတ္တာ**တိ အာဗဒ္ဓကဏ္ဍိကာ ဝိယ ဟုတ္တာ(ဒီဇီ-
 ၂၊ ၇)”ဟူသော အဖွင့်အလို “ကဏ္ဍိကာ+ဗဒ္ဓါ ယေသန္တိ ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ-ဖွဲ့အပ်သော
 ကြာအချက်ရှိသော ကြာပန်းတို့၊ ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ ဝိယာတိ ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ-ဖွဲ့အပ်သော
 ကြာအချက်ရှိသော ကြာပန်းတို့နှင့် တူသော စိတ်တို့”ဟု ပြု၍ “ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ-ဖွဲ့
 အပ်သော ကြာအချက်ရှိသော ကြာပန်းတို့နှင့် တူကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)”ဟုပေး။

ဥပ္ပတ္တိကာလေ။ ။ဥပ္ပတ္တိယာ+ကာလော ဥပ္ပတ္တိကာလော-ဖြစ်ခြင်း၏အခါ၊ (တစ်
 နည်း) ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတ္တာတိ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဥပ္ပတ္တိ စ+သာ+ကာလော စာတိ ဥပ္ပတ္တိကာလော-
 ဖြစ်ရာအခါ၊ “ဖြစ်သောအခါ”ဟု အနက်မပေးမိစေနှင့်၊ အခါသည် ဖြစ်သောကတ္တား
 မဟုတ်။

ဧကစရံ နာမ ။ ။“စရတိတိ စရံ [စရ+အ၊] ဧကံ+ဟုတ္တာ+စရံ ဧကစရံ၊ နာမကား
 တကယ်လှည့်လည်နိုင်သော သတ္တိမရှိဘဲ လှည့်လည်နိုင်သကဲ့သို့ ဆိုသောကြောင့်
 တဒ္ဓမ္မူပစာရကိုပြသော သညာဝါစကနိပါတ်တည်း။

အာဒိ ယဿာတိ နီလာဒိ၊ နီလာဒိ+ပကာရော ယဿာတိ နီလာဒိပ္ပကာရော၊ ဝဏ္ဏ-
 ဘေဒေါ ဝါ-အဆင်း၏ အပြားသည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုတိ-ထိုကြောင့်၊
 အသရီရံ နာမ-အသရီရမည်သည်၊ ဇာတံ-ပြီ၊ ဂုဟာ နာမ-ဂုဟာ မည်သည်
 ကား၊ စတုမဟာဘူတဂုဟာ-၄ပါးသော မဟာဘူတဟူသော လိုဏ်ဂူတည်း၊
 ကုဒဉ္စ-ဤစိတ်သည်လည်း၊ ဟဒယရူပံ-ဟဒယရုပ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ပဝတ္တ-
 တိ-ဖြစ်၏၊ ကုတိ-ထိုကြောင့်၊ ဂုဟာသယံ နာမ-ဂုဟာသယမည်သည်၊ ဇာတံ-
 ပြီ၊ ယေ စိတ္တန္တိ-ကား၊ ပုရိသာ ဝါ-ယောက်ျားမူလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုတ္တိယော
 ဝါ-မိန်းမမူလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဂဟဋ္ဌာ ဝါ-အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်မူ
 လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဗ္ဗဇိတာ ဝါ-ရသေ့ရဟန်းမူလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 ယေကေစိ-အမှတ်မရှိ ကြွင်းမဲ့ဥသ္မံ အလုံးစုံတို့သည်၊ အနုပ္ပဇနကကိလေသ-
 သ-မဖြစ်သေးသော ကိလေသာအား၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဖြစ်ခွင့်ကို၊ အ-
 ဒေန္တာ-မပေးကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍လည်းကောင်း၊) သတိသမ္မောသေန-သတိ
 ပျောက်ကင်း၊ မေုလျော့ခြင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နကိလေသံ-ဖြစ်သောကိလေသာကို၊
 ပဇဟန္တာ-ပယ်စွန့်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-ကောင်း၊) စိတ္တံ-ကို၊ သံယမိဿန္တိ-စောင့်
 စည်းကုန်လတ္တံ့၊ သံယတံ-စောင့်စည်းအပ်သည်ကို၊ အဝိက္ခိတ္တံ-ထိုထိုအာရုံ၌
 အထူးထူးအပြားပြား မပစ်လွှင့်အပ်သည်ကို၊ ဝါ-မပျံ့လွင့်သည်ကို၊ ကရိဿန္တိ-
 ပြုနိုင်ကုန် လတ္တံ့။ မောက္ခန္တိ မာရဗန္ဓနာတိ-ကား၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊
 တေ-ထိုစိတ်ကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ကိလေသဗန္ဓနာဘာဝေန-
 ကိလေသာအနှောင်အဖွဲ့၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ မာရဗန္ဓနသင်္ခါတာ-မာရ်မင်း၏
 အနှောင်အဖွဲ့ဟု ဆိုအပ်သော၊ တေဘူမကဝဋ္ဌာ-ဘုံ၇ပါး၌ဖြစ်သော ဝဋ်ဒုက္ခမှ၊
 မုစ္ဆိဿန္တိ-လွတ်မြောက်ရကုန်လတ္တံ့၊ ကုတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း၊ ဒေသနာ-
 ပရိယောသာနေ၊ ပေ၊ အဟောသိ၊ ကုတိ-သံဃရက္ခိတဘာဂိနေယျတ္ထေရဝတ္ထု၊
 အပြီးတည်း။

သံဃရက္ခိတဘာဂိနေယျတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီး၏။

၅-စိတ္တဟတ္ထစတ္ထရဝတ္ထဘာသာသင်္ဂီကာ

အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿာတိ-သော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော စိတ္တဟတ္ထစတ္ထရံ-ကို၊ အာရဟ္မ ကထေသိ။ [ဇေ. ၄-၁, ၃၃၁၌ “စိတ္တ-ဟတ္ထသာရိပုတ္တံ အာရဟ္မ”ဟု ရှိ၏။ ကိရ-ချဲ့၊ ဧကော-သော၊ သာဝတ္ထိဝါသီ-သာဝတ္ထိ မြို့၌နေသော၊ ကုလပုတ္တော-သည်၊ နဌဂေါဏံ-ပျောက်နေသောနွားကို၊ ပရိ-ယေသန္တော-ရှာမှီးလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အရည်-တောသို့ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ မဇ္ဈ-နိကေ-နေလယ်ဖြစ်သော၊ (မွန်းတည့်ဖြစ်သော)၊ ကာလေ-အချိန်၌၊ ဂေါဏံ-နွားကို၊ ဒိသွာ-တွေ့၍၊ ဂေါယူထေ-နွားအပေါင်း၌၊ (နွားအုပ်၌)၊ ဝိဿဇေတွာ-လွတ်၍၊ “အဝဿံ-မချွတ်ဧကန်၊ အယျာနံ-အရှင်တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ အာဟာရ-မတ္တံ-စားသောက်ဖွယ်မျှကို၊ လဘိဿာမိ-ရလိမ့်မည်” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ **ခုပ္ပိ-ပါသာပိဋိတော**-ဆာလောင်မွတ်သိပ်ခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ-၌၊ နိဿိဒိ-ပြီ၊ တသ္မိံ ခေါ ပန သမယေ-ထိုအခါ၌၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ **အဝက္ကာရပါတိယံ**-ဆွမ်းပိုဆွမ်းကျန် ထည့်စရာခွက်၌၊ ဘုတ္တာဝသေသကံ-စားအပ်ပြီးသည်မှ ကြွင်းသော၊ ဘတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ-ရှိ၏၊ တေ-ထိုရဟန်း တို့သည်၊ တံ-ထိုအမျိုးသားကို၊ ဆာတကပိဋိတံ-ဆာလောင်ခြင်းသည် နှိပ်စက်

ခုပ္ပိပါသာပိဋိတော။။ ခုဒ္ဒါ စ+ပိပါသာ စ ခုပ္ပိပါသာ-ဆာလောင်ခြင်း၊ ရေငတ်ခြင်း၊ ခုဒ္ဒါ+ပိပါသာ၊ ခု ခုဒ္ဒါယ ပိပါသာယံ(နီတိ-၇၄၄)သုတ်၊ ကာပ္ပစ္စေသု စသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ခုဒ္ဒါကို ခပြု၊ သက္ကတအလို “ခုမ်(ခုဓာ)+ပိပါသာ”မှ ဓ်ကို ပရရုပ်ပြု၊ (နောက်ပကဲ့သို့ ရုပ်မျိုးပြု)၊ ထိုနောက် “ခုပ္ပိပါသာယ+ပိဋိတော ခုပ္ပိပါသာပိဋိတော”ဟု ဆက်ပါ။ (နီတိသုတ္တ-၂၂၇၊ ဝိဗော-၁၆၅၊ ဝိဓာန်၊ ထောမ)

အဝက္ကာရပါတိယံ။ ။အဝ(အဓော)ကရိယတေတိ အဝက္ကာရော-အောက်၌ ပြုအပ်(လုပ်စသည်၌ သွန်ချအပ်)သော ဆွမ်းပိုဆွမ်းကျန်၊ အဝက္ကာရဿ+ပါတိ အဝက္ကာရပါတိ-ဆွမ်းပိုဆွမ်းကျန်၏ခွက်(စူဘာ-၂, ၃၂)၊ (တစ်နည်း) “**အဝက္ကာရပါတိ**”အတိရေကပိဏ္ဍပါတဌပနကံ ဧကံ ဘာဇနံ(ဝိမတိ-၂, ၁၈၀)”အဖွင့်ကို ဝိဂြိုဟ်ဖွင့်ဟု ယူ၍ “အဝက္ကာရဿ+ဌပနကာ+ပါတိ အဝက္ကာရပါတိ-ဆွမ်းပိုဆွမ်းကျန် ထည့်စရာခွက်”ဟုပြု။

အပ်သည်၏အဖြစ်ကို (တစ်နည်း) ဆာတကပိဋိတံ-အပ်သော၊ တံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-
 ၍၊ “ဣတော-ဤဆွမ်းပိုဆွမ်းကျန် ထည့်စရာခွက်မှ၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-
 ၍၊ ဘုဇ္ဇာဟိ-လော၊ ”ဣတိ-သို့၊ ဝဒိသု-ကုန်ပြီ၊ စ ပန-ဆက်ဥပုသ်၊ ဗုဒ္ဓကာလေ-
 ဘုရားပွင့်တော်မူရာအခါ၌၊ အနေကသူပဗျဉ္ဇနံ-များသောပဲဟင်းနှင့် ဟင်းလျာ
 ရှိသော၊ ဘတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ သော-ထိုအမျိုးသားသည်၊ တတော-ထိုဆွမ်း
 ပိုဆွမ်းကျန်ထည့်စရာခွက်မှ၊ ယာပနမတ္တံ-မျှတလောက်ရုံမျှကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊
 ဘုဉ္ဇိတွာ-၍၊ ပါနီယံ-သောက်ရေကို၊ ပိဝိတွာ-၍၊ ဟတ္ထေ-လက်တို့ကို၊ ဓောဝိ-
 တွာ-ဆေး၍၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဇ္ဇ-ယနေ၊ အယျာ-အရှင်
 ဘုရားတို့သည်၊ နိမန္တနဌာနံ-ပင့်ဖိတ်ရာအရပ်သို့၊ အဂမံသု ကိ-ကြွသွားခဲ့ကုန်
 သလော? ”ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ “ဥပါသက-ကာ! နတ္ထိ-မရှိ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဣမိ-
 နာဝ **နိဟာရေန**-ဤနည်းဖြင့်သာ၊ နိဗ္ဗိမ္မ-မပြတ်၊ လဘန္တိ-ရကုန်၏၊ ”ဣတိ-
 ဤသို့ တွေးပြီ၊ သော-အမျိုးသားသည်၊ “မယံ-တို့သည်၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ သမု-
 ဌာယ-ကောင်းစွာ ထ၍၊ ရတ္တိန္ဒြိယ-ညဉ့်နေ့ပတ်လုံး၊ နိဗ္ဗိမ္မ-မပြတ်၊ ကမ္မ-အလုပ်
 ကို၊ ကရောန္တာပိ-ပြုပါကုန်သော်လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ မဓုရဗျဉ္ဇနံ-ကောင်းမွန်သော
 ဟင်းလျာရှိသော၊ ဘတ္တံ-ကို၊ န လဘာမ-မရကုန်၊ ဣမေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊
 နိဗ္ဗိမ္မ-မပြတ်၊ ဘုဉ္ဇိ ကိရ-ဘုန်းပေးရကုန်သတဲ့၊ မေ-အား၊ ဂိဟိဘာဝေန-ဖြင့်၊
 ကိ-နည်း၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဘဝိဿာမိ-ဖြစ်တော့မည်၊ [ဘိက္ခု ဘဝိဿာမိ-ရဟန်း
 ဝတ်တော့မည်၊]”ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဘိက္ခု-တို့သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇ-
 ကို၊ ယာစိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုအမျိုးသားကို၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “ဥပါသက-ကာ!
 သာဓု-ပြီ”ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ပဗ္ဗာဇေသုံ-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေကုန်
 ပြီ၊ ဝါ-ရှင်ရဟန်းပြုပေးကုန်ပြီ။

နိဟာရေန။ ။နိဟာရသဒ္ဓါ “ဆီးနှင်း”အနက်ဟောသည်ဟု ပါဠိအဘိဓာန်၌ ဆို၏။
 တောင်ပေါက်ဓာန်နိ-၄၂၌ “နယနိဏ္ဏယာ.ကာရေသု၊ နိဟာရော ခလဇေ သိယာ-
 နိဟာရသဒ္ဓါ “နည်းလမ်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ အခြင်းအရာ၊ ဆီးနှင်း”ဟူသော အနက်၌
 ဖြစ်သည်”ဟု ဆို၏။ ဤ၌ နယ(နည်းလမ်း)အနက်ကို ယူပါ။ “တတ္ထ တတ္ထ နေတဗ္ဗောတိ
 နယော၊ သဒိသဘာဝေန နေတဗ္ဗာကာရော(နိတိဓာတု-၁၁၁)”ကို မှီး၍ “နိဟရိ-
 တဗ္ဗောတိ နိဟာရော-ဆောင်ပြအပ်သောနည်းလမ်း၊ [နိ+ဟရ+ဏ၊ နိ၌ ဒိယ၊]”ဟု
 ပြုပါ။

သော-ထိုအမျိုးသားသည်၊ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ-ရအပ်သောပြီးသော ရဟန်း အဖြစ်ရှိသည်၊ (သမာနော)၊ သဗ္ဗပ္ပကာရံ-အလုံးစုံသော အပြားရှိသော၊ **ဝတ္ထ-ပဋိဝတ္ထံ**-ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့၌၊ ဥပ္ပန္နေန-ဖြစ်သော၊ လာဘသက္ကာရေန-ကြောင့်၊ ကတိပါဟစ္စယေန-အနည်းငယ်သော ရက်လွန်ရာအခါ၌၊ ထူလသရီရော-ဝပြီးသောကိုယ်ရှိသည်၊ အဟောသိ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “မေ-အား၊ ဘိက္ခာယ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ဇီဝိတေန-အသက်ရှင်ခြင်းဖြင့်၊ ကိ-ဘာအကျိုးရှိ မည်နည်း၊ ဂိဟီ-သည်၊ ဘဝိဿာမိ-တော့မည်၊” ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထို ရဟန်းသည်၊ ဝိတ္တမိတွာ-လူထွက်၍၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ တဿ-ထို အမျိုးသားသည်၊ ဂေဟေ-၌၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တဿ-လသော်၊ ဝါ-စဉ်၊ ကတိ-ပါဟေနေဝ-ဖြင့်ပင်၊ သရီရံ-သည်၊ မိလာယိ-ညှိုးနွမ်းပြီ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ “မေ-အား၊ ကုမိနာ ဒုက္ခေန-ဖြင့်၊ ကိ-နည်း၊ သမဏော-သည်၊ ဘဝိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ပုန၊ ဂန္တာ၊ ပဗ္ဗဇိ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ ကတိ-ပါဟံ-ကို၊ ဝီတိနာမေတွာ-လွန်စေ၍၊ ပုန၊ ဥက္ကဏ္ဍိတွာ-၍၊ ဝိတ္တမိ၊ ပန-ဆက်၊ ပဗ္ဗဇိတကာလေ-၌၊ ဘိက္ခူနံ-တို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ ဥပကာရကော-လျော်သော အကျိုးကျေးဇူးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သည်၊ ဝါ-ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၊ ဟောတိ၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၅၀၈၊] သော-သည်၊ ကတိပါဟေနေဝ-ဖြင့်ပင်၊ ပုနပိ-လည်း၊ ဥက္ကဏ္ဍိတွာ-၍၊ “မေ-အား၊ ဂိဟိဘာဝေန-ဖြင့်၊ ကိ-နည်း၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-

ဝတ္ထပဋိဝတ္ထံ။ ။ ရှေးဥျားစွာ ပြုအပ်သော ဝတ်သည် ဝတ္ထ၊ နောက်တစ်ဖန် ပြုအပ် သော ဝတ်သည် ပဋိဝတ္ထ၊ (တစ်နည်း) ဝတ်ကြီးသည် ဝတ္ထ၊ ဝတ်ငယ်သည် ပဋိဝတ္ထဟု ခွဲမှတ်ပါ(သံဋီ-၂, ၁၆၈)။ ဝတ္ထအရ ဝတ်အားလုံးကို ရသော်လည်း ပဋိဝတ္ထအရဖြစ်သော နောက်တစ်ဖန် ပြုအပ်သော ဝတ်နှင့် ဝတ်ငယ်မှ ကြွင်းသော ရှေးဥျားစွာ ပြုအပ်သော ဝတ်နှင့် ဝတ်ကြီးကို ပါရိသေသနနည်း၊ ဂေါဗလိဗဒ္ဒနည်းဖြင့် ယူရသည် “ပစ္ဆာ+ ကာတဗ္ဗံ+ဝတ္ထံ ပဋိဝတ္ထံ-နောက်တစ်ဖန် ပြုအပ်သောဝတ်၊ (တစ်နည်း) ဝိသု+ကာတဗ္ဗံ +ဝတ္ထံ ပဋိဝတ္ထံ-အသီးအသီးပြုအပ်သော ဝတ်ငယ်၊ ဝတ္ထဉ္စ+ပဋိဝတ္ထဉ္စ ဝတ္ထပဋိဝတ္ထံ”ဟု ပြုပါ၊ ပဋိဝတ္ထ၏ နောက်နည်းဝိဂြိုဟ်ဝယ် အင်္ဂပစ္စင်္ဂပုဒ်၌ “ပစ္စင်္ဂ”ကဲ့သို့ ပတိကို ဝိသု အနက် ယူပါ။(ဋ္ဌပြု-၁၅၇၊ သီဘာ-၂, ၁၂၄)။

မည်”ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇ-ကို၊ ယာစိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုအမျိုးသားကို၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဥပကာရဝသေန-လျော်သော အကျိုးကျေးဇူးရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သည်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ (ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အစွမ်းကြောင့်)၊ ပုန ပဗ္ဗာဇယံသု-ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေကုန်ပြီ၊ ဝါ-ရဟန်းပြုပေးကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ သော-ထိုအမျိုးသား သည်၊ ကုမိနာ နိယာမေနေဝ-ဤနည်းအားဖြင့်သာလျှင်၊ ဆက္ခတ္တံ-၆ကြိမ် တိုင်တိုင်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ-၍၊ **ဥပ္ပဗ္ဗဇ္ဇိတော**-လူထွက်ခဲ့ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “ဧသ- ဤရဟန်းသည်၊ စိတ္တဝသိကော-စိတ်အလို၌ဖြစ်သည်၊ ဝါ-စိတ်အလိုလိုက်သည်၊ ဟုတွာ၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်နေထိုင်၏၊”ကုတိ-ထိုကြောင့်၊ တဿ-၏၊ နာမံ-ကို၊ **စိတ္တဟတ္ထတ္ထေရော**တိ-စိတ္တဟတ္ထထေရ်ဟူ၍၊ ကရိသု-ပြုကုန်ပြီ။

ဥပ္ပဗ္ဗဇ္ဇိတော။ ။န+ပဗ္ဗဇ္ဇိတော ဥပ္ပဗ္ဗဇ္ဇိတော-ရဟန်းမဟုတ်တော့သည်၊ ဝါ-လူ ထွက်သည်၊ (တစ်နည်း) ပဗ္ဗဇ္ဇိတော+ဥဂ္ဂတော အပေတော ဥပ္ပဗ္ဗဇ္ဇိတော-ရဟန်း အဖြစ်မှ ထွက်ခွာ(ကင်းကွာ)သည်၊ ဥဗ္ဗိနယ၊ ဥပ္ပထပုဒ်တို့ကဲ့သို့ ဥသဒ္ဓါသည် ပဋိသေဓ အနက်၊ (တစ်နည်း) ဝိယောဂအနက်ကို ဟော၏။ (ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၉၆၊ ဓာန်ဋီ- ၁၉၃၊ ကင်္ခါဋီသစ်-၁၇၃)

စိတ္တဟတ္ထတ္ထေရော။ ။ “ဟတ္ထဂ္ဂါဟံ ဝါတိ ဧတ္ထ ဟတ္ထေန သဗ္ဗောပိ ဥပါဒိန္နကော ကာယော သင်္ဂဟိတော(ကင်္ခါဋီ-၅၀)”အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဟတ္ထအရ ဧကဒေသုပစာရ၊ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံးကိုယူ၊ “စိတ္တံ ဝိယ+ဟတ္ထော ယဿာတိ စိတ္တ- ဟတ္ထော-စိတ်ကဲ့သို့ ကိုယ်ခန္ဓာရှိသူ၊ (တစ်နည်း) စိတ္တဝသိကော+ဟတ္ထော ယဿာတိ စိတ္တဟတ္ထော-စိတ်အလိုလိုက်သောကိုယ်ရှိသူ၊ ဝါ-စိတ်နောက်ကိုယ်ပါသူ၊ (ဝသိကပုဒ် ကျေ)”ဟုကြံ၊ ထိုနောင် “စိတ္တဟတ္ထော စ+သော+ထေရော စာတိ စိတ္တဟတ္ထတ္ထေရော၊ (ဝိသေသနပရပဒ)”ဟု တွဲပါ။

ဓမ္မဋီ-၇၃။ ။ထို၌ “စိတ္တဟဋ္ဌ”ဟု ပါ၍ရှိ၍ “စိတ္တေန စိတ္တဝသေန စိတ္တဇ္ဈာသယေန ဟဋ္ဌော ပဟဋ္ဌော ဧတဿာတိ စိတ္တဟဋ္ဌော-စိတ်အားဖြင့် ရွှင်ခြင်းရှိသူ၊ (စိတ်ပေါ့ပျက် ပျက်နိုင်သူ)”ဟုပြု၏၊ ထိုအလို ဌကို ဣပြု၍ “စိတ္တဟတ္ထ”ဖြစ်သည်ဟု ကြံ။

ဓမ္မဋ္ဌနှင့် ဇာဋီသစ်အလို။ ။ “စိတ္တဝသိကော”စသော ဓမ္မ၊ ဌနှင့် ဇာဋီသစ်တို့၏ စကားကို ဝိဂြိုဟ်ပြစကားဟု ယူ၍ ဓမ္မ၊ ဌအလို “စိတ္တဝသိကော ဟုတွာ ဝိစရတိတိ စိတ္တဟတ္ထော-စိတ်အလိုလိုက်၍ လှည့်လည်နေထိုင်သူ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဇာဋီသစ်-

တဿ-ထိုအမျိုးသားသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ အပရာပရံ-အခြားသောအရပ် အခြားသောအရပ်သို့၊ ဝါ-လူးလာခေါက်ပြန်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၇၅၊] ဝိစရန္တဿေဝ-လှည့်လည်နေထိုင်စဉ်ပင်၊ (တစ်နည်း) ဧဝံ-သို့၊ အပရာပရံ ဝိစရန္တဿ-သော၊ တဿ-၏၊ ဘရိယာ-သည်၊ ဂတ္တနီ-ကိုယ်ဝန်ရှိသည်၊ အဟောသိ၊ သော-ထိုအမျိုးသားသည်၊ သတ္တမေ-ဂုဗျာဏ်သော၊ ဝါရေ-အကြိမ်၌၊ အရညတော-တောမှ၊ ကသိဘဏ္ဍာ-လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာကို၊ (လယ်လုပ်ကိရိယာကို)၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ဘဏ္ဍာကံ-လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ “အတ္တနော-၏၊ ကာသာဝံ-သင်္ကန်းကို၊ ဂဏှိဿာမိ-ယူမည်၊ ” ဣတိ-သို့၊ ဂတ္တံ-အိမ်ခန်းထဲသို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ တသ္မိံ ခဏေ-၌၊ တဿ-အမျိုးသား၏၊ ဘရိယာ-သည်၊ နိပဇ္ဇိတွာ-လျောင်း၍၊ နိဒ္ဒါယတိ-အိပ်ပျော်နေ၏၊ တဿာ-ထိုမယား၏၊ နိဝတ္ထသာဋကော-ဝတ်ထားအပ်သောအဝတ်သည်၊ ဝါ-ခါးဝတ်လုံခြည်သည်၊ အပဂတော-ကင်းနေသည်၊ ဝါ-ကျွတ်နေသည်၊ ဟောတိ-၏၊ မုခတော စ-ပါးစပ်မှလည်း၊ လာလာသွားရည်သည်၊ ပုပ္ဖရတိ-ယိုစီးနေ၏၊ နာသာ-နှာခေါင်းသည်၊ ယုရယုရယတိ-ယုရယုရဟူသော အသံကို ပြု၏၊ ဝါ-ဃရူးဃရူးမြည်နေ၏၊ မုခံ-ပါးစပ်သည်၊ ဝိဝဋ်-ပွင့်နေ၏။ ဒန္တံ-သွားကို၊ ဃံသတိ-ပွတ်တိုက်နေ၏၊ ဝါ-ကြိတ်နေ၏၊ [ဒန္တံ ဃံသတိ-သွားကြိတ်နေ၏၊] သာ-ထိုအနီးသည်၊ တဿ-ထိုအမျိုးသားအား၊ **ဥဒ္ဓါမာတကသရိရံ** ဝိယ-သေသည်မှအထက်၊ ၂ရက်၃ရက်ကူးသဖြင့်၊ ဖူးဖူးရောင်ပုပ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်အလောင်းကောင်သည်ကဲ့သို့၊ ဥပဋ္ဌာသိ-ထင်ပြီ၊ သော-

၁, ၃၁၃အလို “စိတ္တဝသိကော ဟုတွာ နိသီဒတိ သီလေနာတိ စိတ္တဟတ္ထော-စိတ်အလိုလိုက်၍ နေထိုင်လေ့ရှိသူ”ဟုလည်းကောင်း ပြု၍ စိတ္တဝသိကနောင် ဇာပစ္စည်း၊ ဝသိကကို ဟတ္ထပြုဟု ကြံပါ။

ဥဒ္ဓါမာတကသရိရံ ။ ဓမ္မာယတီတိ ဓမ္မာတာ-ရှူးရှူးဟု အသံပြုတတ်သော ဖားဖို(သားရေအိတ်)၊ ဓမ္မာတာ ဝိယာတိ ဓမ္မာတံ-ဖားဖိုနှင့်တူသော ဖောင်းပွနေသော အလောင်းကောင်၊ ဥဒ္ဓံ+ဓမ္မာတံ ဥဒ္ဓါမာတံ-သေသည်မှ အထက်နောက်ကာလ၌ ဖူးဖူးရောင်ပုပ်နေသော အလောင်းကောင်၊ သတ္တမိတပျရိသံသမာသိ၊ ဥဒ္ဓါမာတမေဝ ဥဒ္ဓါမာတကံ၊ ကပစ္စည်း သွတ္တံ၊ (တစ်နည်း) ကုစ္ဆိတံ+ဥဒ္ဓါမာတံ ဥဒ္ဓါမာတကံ၊ ကပစ္စည်း ကုစ္ဆိတအနက်၊(အဘိ. ဋ္ဌ-၁, နိဘာ-၃, ၆၄၊ မဏိ-၂, ၄၇၉)၊ သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သရိရံ၊

ထိုအမျိုးသားသည်။ “ဣဒံ-ဤခန္ဓာကိုယ်သည်။ အနိစ္စံ-မမြဲ၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၏။”
 ဣတိ-ဤသို့သော၊ သညံ-အမှတ်သည်ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ “အဟံ၊ ဧတ္တကံ-
 ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ-အခါပတ်လုံး၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ ဣမံ-ဤဇနီး
 ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဘိက္ခုဘာဝေ-ရဟန်း၏အဖြစ်၌၊ သဏ္ဌာတုံ-တည်ခြင်းငှာ၊
 န အသက္ခံ-မစွမ်းနိုင်ခဲ့။” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ကာသာယကောဠိယံ-သင်္ကန်း
 စွန်း၌၊ ဝါ-သင်္ကန်းစွန်းကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ဥဒရေ-ဝမ်းဗိုက်၌၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊
 (ပိုက်၍)၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ခမိ။

အထ-၌၊ အဿ-ထိုအမျိုးသား၏၊ အနန္တရဂေဟေ-အခြားမဲ့အိမ်၌၊ ဌိတာ-
 သော၊ သဿု-ယောက္ခမသည်၊ တံ-ထိုအမျိုးသားကို၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားသည်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ ပဋိဥက္ကဏ္ဍိတော-
 တစ်ဖန်ပြီးငွေ့သည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊ ဣဒါနေဝ-၌ပင်၊ အရညတော-မှ၊
 အာဂန္ဓာ-ပြန်လာ၍၊ ကာသာဝံ-ကို၊ ဥဒရေ-၌၊ ဗန္ဓိတွာဝ-သာလျှင်၊ ဂေဟာ-
 မှ၊ နိက္ခန္ဓော-ထွက်သွားလသော်၊ ဝိဟာရာဘိမုခေါ-ကျောင်းသို့ ရှေ့ရှု လျက်သာ၊
 ဂစ္ဆတိ-၏၊ ကိ န ခေါ-ဘာကြောင့်နည်း၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဂေဟံ-သို့၊

သရန္တိ ဝါ တံ ဟိသန္တိတိ သရိရံ၊ [သရ+ဤရ၊ နောက်နည်း အဝုတ္တကမ္မသာဓါ-ဓာဋ္ဌိ-
 ၁၅၀] ဇနေဟိ သရိတဗ္ဗံ အနုဿရိတဗ္ဗံ ဟိသိတဗ္ဗန္တိ သရိရံ၊ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပါပုဏန္တိ
 ဧတံ နာနာဝုဓာနီတိ သရိရံ (မဏိဒီပ-၁၊ ၂၂၁)။ ဥဒ္ဓါမာတကံ စ+တံ-သရိရံ စာတိ
 ဥဒ္ဓါမာတကသရိရံ-သေသည်မှအထက် ၂ရက်၃ရက်ကူးသဖြင့်၊ ဖူးဖူးရောင်ပုပ်၊ ဆက်
 ဆုပ်ဖွယ်အလောင်းကောင်။

အခြားနည်းများ။ ။ အတိဝိယ+ဓမ္မာတံ သူနဘာဝံ ဂတံ ဥဒ္ဓါမာတံ-အလွန်ဖောက်
 ပြန်သည်၏အဖြစ် (အကောင်ပုပ်၏အဖြစ်)သို့ ရောက်သော အလောင်းကောင်(ပဒိ-
 ၅၄၅)။ (တစ်နည်း) မတတော ဥဒ္ဓံ ပစ္ဆာကာလေ အတိဝိယ ဝါ ဓဝတိ သူနဘာဝံ
 ဂစ္ဆတိတိ ဥဒ္ဓါမာတံ-သေသည်မှ အထက်နောက်ကာလ၌ ဖူးဖူးရောင်ပုပ်နေသော
 အလောင်းကောင်၊ ဝါ-အလွန်ဖောက်ပြန်သည်၏အဖြစ် (ပုပ်ပွသည်၏အဖြစ်)သို့
 ရောက်သော အလောင်းကောင်(အင်္ဂုရ-၃၉၀)။ (တစ်နည်း) ဥဒ္ဓံ ဓမ္မာယတိ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ
 ထူလဝသေနာတိ ဥဒ္ဓါမာတံ-အထက်သို့ ကြွတက်(ပုပ်ပွ)နေသောအလောင်းကောင်
 (ဇာဋီသစ်-၄၂၂)၊ ရှေ့နည်းအတိုင်း ဆက်တွဲပါ။

ပဝိသိတွာ-၍၊ နိဒ္ဒါယမာနံ-အိပ်ပျော်နေသော၊ စိတရံ-ကို၊ ပဿိတွာ-၍၊ “ဣမံ-
ဤသမီးကို၊ ဒိသွာ-၍၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဝိပုဋ္ဌိသာရီ-နှလုံးမသာယာခြင်းရှိ
သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဂတော-သွားပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ ဥ-တွာ-၍၊ စိတရံ-ကို၊ ပဟရိ-
တွာ-ပုတ်ခတ်၍၊ “**ကာဠကဏ္ဍိ**-အယုတ်မ! ဥဋ္ဌေဟိ-ထလော၊ တေ-၏၊ သာမိ-
ကော-လင်သည်၊ နိဒ္ဒါယမာနံ-အိပ်ပျော်နေသော၊ တံ-သင့်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဝိပုဋ္ဌိ-
သာရီ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဂတော-ပြီ၊ သော-ထိုလင်သည်၊ ဣတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-
၍၊ တုယံ-သင့်ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ဝါ-မဟုတ်တော့၊” ဣတိ-သို့၊
အာဟ၊ “အမ္မ-အမေ! အပေဟိ အပေဟိ-ဖဲလော၊ ဖဲလော၊ ကုတော-အဘယ်
ကြောင့်၊ တဿ-ထိုလင်၏၊ ဂမနံ-သည်၊ အတ္ထိ-ရှိအံ့နည်း၊ ကတိပါဟေနေဝ-
ဖြင့်သာ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ အာဂမိဿတိ-ပြန်လာလိမ့်မည်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊
သောပိ-ထိုအမျိုးသားသည်လည်း၊ “အနိစ္စံ-မမြဲ၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၏၊” ဣတိ-သို့၊
ဝတွာ-ဆို၍၊ ဂစ္ဆန္တော ဂစ္ဆန္တော-သွားသော် သွားသော်သာ၊ ဝါ-သွားရင်း၊ သွား
ရင်းပင်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ သော-ထိုအမျိုးသားသည်၊ ဂန္ဓာ-
၍၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ကို၊ ယာစိ-ပြီ၊

ကာဠကဏ္ဍိ။ ။ အတ္တနော နိဿယံ ကာဠကဏ္ဍသဒိသံ ကရောတိ အပ္ပကာသက-
တ္တာ(ထင်ရှားမပြတ်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဣတိ ကာဠကဏ္ဍိ-မိမိမှီရာကို အမည်း
ရောင်အဆင်းနှင့်တူအောင် ပြုတတ်သူ၊ ဝါ-မည်းညစ်သော မကောင်းကျိုးကို ပြုတတ်
သူ။ [ကာဠ+ကရ+ဏ+တ္တိ၊ ရကို ဣပြု-ဒီဋီ-၂၊ ၁၃၉၊ ဓာန်ဋီ-၈၂၊ ဇာဋီသစ်-၁၊
၄၄၉၊ ဓာန်နိသစ်-၃၂၊ ကူသုတ်မဟာနိ-၁၊ ၄၀၂၊ သုတ်မဟာဘာ-၂၊ ၈၀။]

တစ်နည်း။ ။ ဒုဓမ္မေတ္တာ ကာဠော+ကဏ္ဍော ယဿာတိ ကာဠကဏ္ဍိ-ပညာမရှိ
သောကြောင့် မည်းသောနားရှိသူ၊ [ကာဠ+ကဏ္ဍ+တ္တိ၊] နားမရှိသူ၊ နားမည်းသူ၊
(နားဝေးသူ၊ နားပိတ်နေသူ၊ နားနောက်ဘုခံနေသူ)ဟူသော အမည်သည် ပညာမဲ့သူ
တို့၏အမည် ဖြစ်၏။ (ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၅၀)

ပုံလိင်လည်းရှိ။ ။ “ကိ မေ ဣမိနာ ကာဠကဏ္ဍိနာ(ဓမ္မ- ၄-၁၊ ၄၂၉)၊ ကာဠကဏ္ဍိ
မေ ဒိဋ္ဌော(ဓမ္မ- ၄-၂၊ ၂၀)”ကို ထောက်၍ ပုံလိင်၊ ဣကာရန္တလည်း ရှိသည်၊ ပုံလိင်
ဖြစ်လျှင် ရှေ့ဝိဂြိုဟ်အလို ဣပစ္စည်း၊ နောက်ဝိဂြိုဟ်အလို သုဂန္ဓိစသည်ကဲ့သို့ သမာသန္တ
ဣပစ္စည်းတည်း၊ သို့မဟုတ် သမာသ်အဆုံး အ-ကို ဣပြု။

“မယံ-တို့သည်၊ တံ-သင့်ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတုံ-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်းငှာ၊ ဝါ-ရှင်ရဟန်းပြုပေးခြင်းငှာ၊ န သက္ခိဿာမ-မတတ်နိုင်တော့ကုန်၊ တုယံ-၏။ သမဏဘာဝါ-ရဟန်း၏အဖြစ်သည်၊ ကုတော (အတ္တိ)-အဘယ်မှာ ရှိအံ့ နည်း၊ တဝ-သင်၏။ သီသံ-ဥးခေါင်းသည်၊ သတ္တကနိသာနပါသာဏသဒိသံ-ဓားသွေးကျောက်နှင့် တူ၏။” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ “ဘန္တေ-တို့! ကုဒါနိ-၌၊ ဓံ-တပည့်တော်ကို၊ အနုကမ္မာယ-လျော်စွာ တုံလှုပ်တတ်သော ကရုဏာဖြင့်၊ ဝါ-သနားသောအားဖြင့်၊ ဧကဝါရံ-တစ်ကြိမ်၊ ပဗ္ဗာဇေထ-ပါကုန်၊ ” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ တံ-ထိုအမျိုးသားကို၊ ဥပကာရဝသေန-ကြောင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ပဗ္ဗာဇယိသု-ကုန်ပြီ၊ သော-သည်၊ ကတိပါဟေနေဝ-ပင်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

တေပိ-ထိုရဟန်းတို့သည်လည်း၊ နံ-ထိုစိတ္တဟတ္ထထေရ်ကို၊ အာဟံသု၊ (ကို)။ “အာပုသော စိတ္တဟတ္ထ-ငါ့ရှင်စိတ္တဟတ္ထ! တဝ-သင်၏။ ဂမနသမယံ-အိမ်ပြန် သွားရာအချိန်ကို၊ (အိမ်ပြန်ချိန်ကို)၊ တွမေဝ-သည်သာလျှင်၊ ဇာနေယျာသိ-သိလော၊ ကုမသ္မိံ ဝါရေ-ဤအကြိမ်၌၊ တေ-၏။ စိရာယိတံ-ကြာမြင့်ခြင်းသည်၊ စိရာယနံ စိရာယိတံ၊ စိရပုဒ်နောင် ဘူဓာတ်အနက်၌ အာယပစ္စည်း၊ ဘောအနက်၌ တပစ္စည်း၊-နိဘာ-၁၊ ၁၆၉၊ (ဟောတိ)။ ” ကုတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ။ “ဘန္တေ-တို့! သံသဂ္ဂဿ-ငြိတွယ်ခြင်း၏၊ အတ္တိဘာဝကာလေ-ရှိသည်၏အဖြစ်၏အခါ၌၊ ဝါ-ရှိသည်၏အဖြစ်ရှိရာအခါ၌၊ ဂတာ-သွားကုန်သည်၊ အမှာ-ကုန်၏။ နော-တပည့် တော်တို့၏၊ သော သံသဂ္ဂေါ-ထိုငြိတွယ်ခြင်းသည်၊ ဆိန္နော-ပြတ်ပြီ၊ ကုဒါနိ-၌၊ အဂမနဓမ္မာ-လူ့ဘောင်သို့ ပြန်သွားခြင်းသဘောမရှိကုန်သည်၊ (အိမ်ပြန် သွားခြင်းသဘောမရှိကုန်သည်)၊ ဇာတာ-သည်၊ အမှာ-ကုန်၏။ ” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ ဘိက္ခူ-တို့သည်၊ သတ္ထု-၏။ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ “ဘန္တေ! အယံ ဘိက္ခု-သည်၊ အမှေဟိ-တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တော-အပ်သည်၊ (သမာနော)၊ ဧဝံ နာမ-ဤမည်သော စကားကို၊ ကထေသိ-ပြောပြီ။ **အညံ**-အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊

အညံ။ ။အာ(မရိယာဒံ)-အောက်မဂ်၃ပါး သိထားအပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးအပိုင်း အခြားအတိုင်း၊ ဇာနာတိတိ အညာ(သာရတ္ထ-၂၊ ၂၈၁)၊ သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ ပဟာ-ယကဝသေန အာဇာနာတိ သမန္တတော၊ သဗ္ဗေန ဝါ ပကာရေန ဇာနာတိတိ အညာ

ဗျာကရောတိ-ပြောဆို၏။ အဘူတံ-မဟုတ်မှန်သောစကားကို၊ ဝဒတိ-ပြောဆို၏။ “ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္ထာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အာမ-အိမ်း၊ မမ-၏။ ပုတ္တော-သည်၊ အတ္တနော-၏။ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တကာလေ-မရပ်မတည်၊ လည်သောစိတ်ရှိရာအခါ၌၊ သဒ္ဓမ္မံ-သူတော်ကောင်းတရားကို၊ အဇာနနကာလေ-မသိရာအခါ၌၊ ဂမနာဂမနံ-အိမ်နှင့်ကျောင်းသို့ သွားခြင်းလာခြင်းကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ အဿ-ထိုရဟန်းသည်၊ ပုညဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပါပဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပဟိနံ-အပ်ပြီ၊ “ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဒွေ-၂ပုဒ်ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ၊ ပေ ၊ ဘယ”န္တိ-အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ၊ ပေ ၊ ဘယံဟူ၍၊ (အာဟ)။

**အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ၊ သဒ္ဓမ္မံ အဝိဇာနတော၊
ပရိပ္ပလ္လိကသမာဒဿ၊ ပညာ န ပရိပူရတိ။**

အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ-ကောင်းကျိုးရှိဆဲ၊ အလုပ်ထဲ၌၊ စိတ်ငြိမတည်၊ မကြည်သောစိတ်ရှိသော၊ သဒ္ဓမ္မံ-ရှင်တော်ဘုရား၊ ဟောမြွက်ထားသည့်၊ သတိပဋ္ဌာန်စသား၊ ဗောဓိပက္ခိယတရားကို၊ အဝိဇာနတော-ဆရာအထံ၊ နည်းမခံဘဲ၊ ကိုယ့်ဉာဏ်ကိုယ်ပိုင်၊ မသိနိုင်သော၊ ပရိပ္ပလ္လိကသမာဒဿ-ဘူးတောင်းသဘော၊ ရေ၌မျောသို့၊ မလေးနက်သော သဒ္ဓါရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပညာ-လောကုတ် လောကီ၊ ၂လီသော ပညာသည်၊ န ပရိပူရတိ-အာရုံအရုံ၊ ကောင်းစွာသိဖို့၊ ထိမိကုံလုံ၊ မပြည့်စုံနိုင်ချေ။

**အနဝဿုတစိတ္တဿ၊ အနန္တဟတစေတသော၊
ပုညပါပပဟိနဿ၊ နတ္ထိ ဇာဂရတော ဘယံ။**

(ဝိမတိ-၁၊ ၂၄၂) [အာ+ဉာ+အ+အာ၊ ဤဝိပြိုဟ်များအလို အညံအရ အရဟတ္တမဂ်ပညာကို မုချအားဖြင့် ရ၏။ ထိုအရဟတ္တမဂ်၏ အကျိုးဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကိုကား ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူရ၏။ အရဟတ္တဖိုလ်ပညာနှင့် ယှဉ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပစသော တရားများကိုလည်း နာနန္တရိကနည်းအားဖြင့် ယူရသည်(သာရတ္ထ-၂၊ ၂၈၁၊ ပါရာဘာ-၃၊ ၄၂၁)၊ ပါစိယော-၅၃၁၌ကား “အာဇာနာတိ၊ အာဇာနိတ္ထာတိ ဝါ **အညံ**၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဝါ အရဟတ္တဖလံ ဝါ”ဟု နပုံလိင်ဖြင့် ဆို၏။ အဘိဓာန်တို့၌ အရဟတ္တဖိုလ်အနက်ဟော အညာသည် ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်သာ ရှိသည်။

အနဝဿုတစိတ္တဿ-ရာဂနှင့်စပ်, မစိုစွတ်အပ်သော စိတ်ရှိတယ်။ အနန္တဟတစေတသော-ဒေါသနှင့်စပ်, မထိခိုက်အပ်သော စိတ်ရှိတယ်။ ပုည-ပါပပဟိနဿ-အရဟတ္တမဂ်, ဉာဏ်လက်နက်ဖြင့်, ပယ်ဖျက်အပ်ပြီးသော ကောင်းမှု မကောင်းမှုရှိတယ်။ ဝါ-အရဟတ္တမဂ်, ဉာဏ်လက်နက်ဖြင့် ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပယ်ဖျက်ပြီးတယ်။ ဇာဂရတော-သဒ္ဓါစသား, တရားများဖြင့်, နိုးကြား၍ နေသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘယံ-ကိလေသာရေး, ကိုယ်တွင်းဘေးသည်။ နတ္ထိ-အိပ်ပျော်နေရင်း, နိုးနေရင်း၌, အလျှင်းပုံသေ, မရှိတော့ချေ။

တတ္ထ-တို့၌၊ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿာတိ-ကား၊ ဧတံ စိတ္တံ နာမ-ဤစိတ်မည်သည်။ ကဿစိ-၏။ နိဗ္ဗန္တံ ဝါ-အမြဲမပြတ် ဖွဲ့စပ်အပ်သော စိတ်သည်လည်းကောင်း၊ [နိစ္စံ+ဗဇ္ဈတေတိ နိဗ္ဗန္တံ-အာရုံ၌ အမြဲမပြတ် ဖွဲ့စပ်အပ်သောစိတ်၊] ထာဝရံ ဝါ-ခိုင်မြဲသောစိတ်သည်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ၊ ပန-ဆက်၊ ယော ပုဂ္ဂလော-သည်၊ အဿပိဋ္ဌေ-မြင်းကျောက်ကုန်း၌၊ **ထပိတကုမ္ဘဏ္ဍံ** ဝိယ-ထားအပ်သော ဖရုံသီးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထုသရာသိမ္ပိ-ဖွဲ့အစ၌၊ ဝါ-ဖွဲ့ပုံပေါ်၌၊ ကောဋီတခါဏု-ကော ဝိယ စ-စိုက်နှက်အပ်သော ငုတ်တိုင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ **ခလ္လာဋ္ဌသီသေ**-ဆံပင်မရှိသော ဥျားခေါင်း၌၊ ဝါ-ထိပ်ပြောင်ပြောင်၌၊ **ထပိတကဒမ္မပုပ္ဖံ**

ထပိတကုမ္ဘဏ္ဍံ။ ။ကုမ္ဘော ပမာဏံ အဿာတိ ကုမ္ဘဏ္ဍော-အိုးပမာဏရှိသော ဖရုံသီး၊ (တစ်နည်း) ကုမ္ဘော ဝိယာတိ ကုမ္ဘဏ္ဍော-အိုးနှင့်တူသောဖရုံသီး၊ [ကုမ္ဘာနောင် အညအနက်၌ ဣပစ္စည်း၊ ဓာန်ဋီနိ-၅၉၇၌ ပမာဏံ အဿအနက်နှင့် ဥပမာအနက်ကို အညအနက်ဟု ယူသည်၊ (တစ်နည်း) ကုမ္ဘော ဝိယ ချေတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဝါ ကုမ္ဘဏ္ဍော၊ [ကုမ္ဘ+ဌိ+အ၊ နိဂ္ဂဟိတံလော၊] (တစ်နည်း) ကုသီယတိ ဆိန္ဒိယတိ (ဆိန္ဒတီ) တိ ကုမ္ဘဏ္ဍော၊ [ကုသ ဆေဒနေ+အဏ္ဍ၊ သကို ဘဗြူ၊ (တစ်နည်း) ကံ ဝါတံ ဥမ္ဘေတိ ဝဓေတီတိ ကုမ္ဘဏ္ဍော၊ [က+ဥဘ+အဏ္ဍ၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၃၀၉၊ ဓာန်ဋီ-၅၉၇၊] ထပိတော+ကုမ္ဘဏ္ဍော ထပိတကုမ္ဘဏ္ဍော-ထားအပ်သော ဖရုံသီး။

ခလ္လာဋ္ဌသီသေ။ ။နိက္ကေသတ္တာ ခံ တုစ္ဆံ သီသံ လာတီတိ ခလ္လာဋ္ဌော၊ [ခ+လာ+ဋ္ဌ၊] ခလ္လာဋ္ဌဿ+သီသံ, ခလ္လာဋ္ဌော စ+သော+သီသံ စာတိ ဝါ ခလ္လာဋ္ဌသီသံ-ထိပ်ပြောင်သူ၏ ဥျားခေါင်း၊ ဝါ-ထိပ်ပြောင်သောဥျားခေါင်း၊]

ထပိတကဒမ္မပုပ္ဖံ။ ။ကံ ဝါတံ ဒမေတီတိ ကဒမ္မာ၊ [က+ဒမု+ဗ၊-ဓာန်ဋီ-၅၆၁၊]

ဝိယ စ-ထားအပ်သော ထိမ်ပန်းပွင့်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကတ္တစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အရာဌာန၌၊ န သဏ္ဌာတိ-ကောင်းစွာ မတည်၊ ဝါ-ခိုင်မြဲစွာ မတည်တံ့၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ဗုဒ္ဓသာဝကော-ဗုဒ္ဓ၏ သာဝကသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ကဒါစိ-၌၊ အာဇီဝကော-အာဇီဝကတက္ကတွန်းသည်၊ [ပရံ နိဿာယ အာဇီဝတိတိ အာဇီဝကော(ဇဋ္ဌိသစ်-၂၆၇)၊ အစေလကဝတမာဒါယ ဇီဝတိတိ အာဇီဝကော (ပါစိယော-၂၆၂)] (ဟောတိ)၊ ကဒါစိ-၌၊ နိဂဏ္ဌော-နိဂဏ္ဌသည်၊ (ဟောတိ)၊ ကဒါစိ-၌၊ တာပသော-ရသေ့သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တော နာမ-အနဝဋ္ဌိတစိတ္တ မည်၏၊ ဝါ-မတည်တံ့သော စိတ်ရှိသူ မည်၏၊ [အဝတိဋ္ဌတိတိ အဝဋ္ဌိတံ-အာရုံ၌ သက်ဝင်၍ တည်သောစိတ်၊ အဝဋ္ဌိတံ+စိတ္တံ အဝဋ္ဌိတစိတ္တံ၊ နတ္ထိ+အဝဋ္ဌိတစိတ္တံ ယဿာတိ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တော၊] အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ-မတည်တံ့သော စိတ်ရှိသော၊ တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သဒ္ဓမ္မံ အဝိဇ္ဇာနတောတိ-ကား၊ သတ္တတ္ထိသဗောဓိပက္ခိယ-ဓမ္မဘေဒံ-၃၇ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားအပြားရှိသော၊ ဣမံ သဒ္ဓမ္မံ-ဤသူတော်ကောင်းတို့၏ တရားကို၊ အဝိဇ္ဇာနန္တဿ-မသိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ပရိတ္တသဒ္ဓတာယ ဝါ-နည်းသောသဒ္ဓါရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဝသဒ္ဓတာယ ဝါ-ပေါ်လွင်သော သဒ္ဓါရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပရိပ္ပဝပသာဒဿ-ပေါ်လွင်သော ယုံကြည်ခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊

ကဒန္တိ ဧတေန ဒွါရာဒီနီတိ ကဒမ္မော၊ ကဒ+အမ္မ၊-မောင်-၇၊ ၁၂၂။ ကဒမ္မဿ+ပုပ္ဖံ ကဒမ္မပုပ္ဖံ၊ ထပိတံ+ကဒမ္မပုပ္ဖံ ထပိတကဒမ္မပုပ္ဖံ-ထားအပ်သောထိမ်ပန်းပွင့်။

နိဂဏ္ဌော။ ။နတ္ထိ+ဂဏ္ဌော ယဿာတိ နိဂဏ္ဌော-ကိလေသာအနှောင်အဖွဲ့မရှိသူ၊ [နိ+ဂန္တု၊ န္တကိ ဣပြု။] နိဂဏ္ဌောတိ ဝဒတိတိ နိဂဏ္ဌော-ကိလေသာအနှောင် အဖွဲ့မရှိသူဟု ပြောဆိုတတ်သော တက္ကတွန်း(ဒီ. ၄-၁၊ ၁၃၂။ သီဋီသစ်-၂၊ ၄၃)၊ (တစ်နည်း) နိဂဏ္ဌောတိ ဂဏှာတိတိ နိဂဏ္ဌော-ကိလေသာအနှောင်အဖွဲ့မရှိသူဟု ယူတတ်သော တက္ကတွန်း(သီဋီသစ်-၂၊ ၁၇)၊ (တစ်နည်း) နိဂဏ္ဌောတိ ဝါဒေန ပရေသံ ဝိလောလတိတိ နိဂဏ္ဌော-အယူဝါဒဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ မွေ့နှောက်တတ်သောတက္ကတွန်း၊ [နိ+ဂန္တု+အ၊-စူဠကာလိင်္ဂဇာတ်ဋီကာ၊] စတူဟိ ဂန္တေဟိ+ဗန္ဓနိယော နိဂဏ္ဌော-ဂန္တုပေါ်တို့ဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်သော တက္ကတွန်း။ [နိ+ဂန္တု၊ နိဥပသာရ ဗန္ဓနအနက်၊-ကင်္ခါယော-၄၊ ၃၂၃။]

[ပရိပ္ပဝတီတိ ပရိပ္ပဝေါ၊ [ပရိ+ပ္ပ+အ၊] ပရိပ္ပဝေါ+ပသာဒေါ ယဿာတိ ပရိပ္ပဝ-ပသာဒေါ။] ကာမာဝစရရူပါဝစရာဒိဘေဒါ-ကာမာဝစရ ရူပါဝစရအစရှိသော အပြားရှိသော၊ ပညာ-ပညာသည်၊ န ပရိပ္ပရတိ-မပြည့်၊ (ဣမိနာ-ဤ“ပညာ န ပရိပ္ပရတိ”ဟူသော ပါဠိဖြင့်) ကာမာဝစရာယပိ-ကာမာဝစရပညာသော်မှ လည်း၊ အပရိပ္ပရယမာနာယ-မပြည့်လတ်သော်၊ ကုတောဝ-အဘယ်မှာလျှင်၊ ဝါ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်လျှင်၊ ရူပါဝစရာရူပါဝစရလောကုတ္တရပညာ-ရူပါဝစရပညာ၊ အရူပါဝစရပညာ၊ လောကုတ္တရပညာသည်၊ ပရိပ္ပရိဿတိ-ပြည့်တော့လတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။ **အနဝဿုတ စိတ္တဿာတိ-ကား၊** ရာဂေန-ဖြင့်၊ အတိန္တစိတ္တဿ-မစိုစွတ်သောစိတ်ရှိသော၊ **အနန္တဟတစေတသောတိ-ကား၊** အာဟတစိတ္တော-ဒေါသသည် ဖျက်ဆီး အပ်သော စိတ်ရှိသူ၊ ဒိလဇာတော-ငြောင့်တံသင်းကဲ့သို့ဖြစ်သော စိတ်ရှိသူ၊ ဣတိ-သို့၊ အာဂတဌာနေ-လာရာဌာန၌၊ ဒေါသေန-ဒေါသသည်၊ စိတ္တဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊ ပဟတဘာဝေါ-ပုတ်ခတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တော-ဟောတော် မူအပ်ပြီ၊ ဣမ ပန-ဤပါဠိရပ်၌ကား၊ ဒေါသေန-သည်၊ အပ္ပဋိဟတစိတ္တဿ-

အနဝဿုတစိတ္တဿ။ ။အဝ+သုဓာတ်သည် စိုစွတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ထိုကြောင့် “တိန္တ”ဟု ဖွင့်သည်။ တိန္တသဒ္ဒါလည်း တိမ (တိမ္မ)ဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ကိလေဒ (စိုစွတ်ခြင်း)အနက်ဟောပင်တည်း။ ရာဂေနကို ကရိုဏ်းကြံလျှင် “အဝဿုတ၊ တိန္တ” တို့၌ တပစ္စည်းကို ကတ္တားဟောကြံပါ။ ရာဂဖြင့် စိုစွတ်သောစိတ်၊ (တစ်နည်း) ရာဂေန ကို ကတ္တားကြံလျှင် “အဝဿုတ၊ တိန္တ”တို့၌ တပစ္စည်းကို ကံဟောဟု ကြံပါ။ ရာဂသည် စိုစွတ်အပ်သောစိတ်၊ ရာဂနှင့်ယှဉ်သောစိတ်ကိုပင် ဆိုလိုသည်။ အဝဿဝတီတိ အဝဿုတံ၊ အဝဿုယတေ ဝါ အဝဿုတံ၊ န+ အဝဿုတံ အနဝဿုတံ၊ အနဝဿုတံ+ စိတ္တံ ယဿာတိ အနဝဿုတစိတ္တော၊ တဿ အနဝဿုတစိတ္တဿ၊ တေမတီတိ တိန္တံ၊ တေမိယတေတိ တိန္တံ၊ န+တိန္တံ အတိန္တံ၊ အတိန္တံ+စိတ္တံ ယဿာတိ အတိန္တစိတ္တော။

အနန္တဟတစေတသော။ ။ “န+အနု+အာဟတ”ဟု ခွဲ၊ အာဟညတေတိ အာ-ဟတော၊ ပုနပ္ပုနံ+အာဟတော အန္တဟတော-အဖန်ဖန် ထိပါးနှိပ်စက်အပ်သော စိတ်၊ န+အန္တဟတော အနန္တဟတော၊ အနန္တဟတော+စေတော ယဿာတိ အန-န္တဟတစေတော-ဒါသည် အဖန်ဖန် မထိပါးမနှိပ်စက်အပ်(မဖျက်ဆီးအပ်)သော စိတ်ရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။

မထိပါးအပ်သောစိတ်ရှိသော၊ ကုတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ **ပုညပါပပဟိနဿာ**တိ-ကား၊ စတုတ္ထမဂ္ဂေန-၄ပါးမြောက်မဂ်သည်၊ ဝါ-အရဟတ္တမဂ်သည်၊ ပဟိနပုညဿ စေတ-ပယ်အပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဝါ-ကောင်းမှုကို ပယ်ပြီးသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ပဟိနပါပဿ စ- ပယ်အပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝါ-မကောင်းမှုကို ပယ်ပြီးသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ခိဏာသဝဿ- ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ နတ္ထိ ဇာဂရတော ဘယန္တိ (ကုမိနာ)-နတ္ထိ ဇာဂရတော ဘယံဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့်၊ ခိဏာသဝဿ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ-သည်၊ ဇာဂရန္တဿေဝ-နိုးနေစဉ်သာလျှင်၊ အဘယဘာဝေါ-ဘေးမရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ကထိတော ဝိယ-ဟောတော်မူသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ပန-စင်စစ်ကား၊ သော-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သဒ္ဓါဒီဟိ-သဒ္ဓါအစရှိကုန်သော၊ [အာဒိဖြင့် ဝိရိယိန္တေစသော ကျန် လေးပါးကို ယူပါ။-ပဉ္စိန္ဒြိယာနိ ဇာဂရာနိ နာမာ-သံ၊ ၄-၁၊ ၂၃။] ပဉ္စဟိ-၅ပါးကုန်သော၊ ဇာဂရဓမ္မေဟိ-နိုးကြားကြောင်းတရားတို့နှင့်၊ သမန္နာဂတတ္တာ-ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇာဂရော နာမ-ဇာဂရမည်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဇာဂရဓမ္မတို့နှင့် ပြည့်စုံသည့်အတွက် ဇာဂရမည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)၊ တဿ-ထိုရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ-သည်၊ ဇာဂရန္တဿာပိ-နိုးနေစဉ်လည်းကောင်း၊ အဇာဂရန္တဿာပိ-မနိုးစဉ်လည်းကောင်း၊ ကိလေသဘယံ-ကိလေသဘေးသည်၊ နတ္ထိ၊ (ကသ္မာ-နည်း?)

ပုညပါပပဟိနဿ။ ။ပုညနှင့် ပါပကို ဒွန်သမာသ် တွဲစေလို၍ “ပဟိနပုညဿ ပဟိနပါပဿ”ဟု ဖွင့်၍ ပဟိနပုညလည်း “ဝိသေသနနောက်ကျသော ဝိသေသနပရပဒပုညတည်း”ဟု သိစေသည်။ ပုညံ စ+ပါပံ စ ပုညပါပံ၊ ပဟိယိတ္တာတိ ပဟိနံ၊ ပုညပါပံ+ပဟိနံ ယေနာတိ ပုညပါပပဟိနော၊ (ခိဏာသဝေါ)၊ အရဟတ္တမဂ်ရသော အခါ နောက်ထပ်ဖြစ်သမျှ ကောင်းမှုတွေသည် ပုညအမည် မရတော့၊ ကြိယာအမည်သာ ရတော့၏။ ထိုကြောင့် “ပဟိနပုည”ဟု ဆိုသည်။ အရဟတ္တမဂ်ရသောအခါ အကုသိုလ်အားလုံးကုန်သောကြောင့် “ပဟိနပါပ”ဟုလည်း ဆိုသည်။ (တစ်နည်း) ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသောအခါ ရှေးကရှိခဲ့သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်သည် နောက်ဘဝအသစ်ကို မဖြစ်စေနိုင်၊ အဘယ်ကြောင့်ပါနည်း? အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော ကိလေသာ အဖော်မရှိသောကြောင့်တည်း။ ထိုသို့ ရှေးကရှိပြီးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်ပြီးသောကြောင့်လည်း “ပုညပါပပဟိန”ဟု ဆိုရသည်။

ကိလေသာနံ-ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာတို့၏။ အပစ္ဆာဝတ္တနတော-နောက် ပြန်မလည်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ဝါ-နောက်၌ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ဟိ-မှန်၏။ ဝါ-ခဲ့။ တံ-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သို့ ကိလေသာ-တို့သည်။ န အနုဗန္ဓန္တိ-အစဉ်မလိုက် ကုန်၊ (ကသွာ-ကြောင့်) တံ-သို့၊ ကိလေသာ-တို့သည်။ န အနုဗန္ဓန္တိ-ကုန် သနည်း? တေန တေန မဂ္ဂေန-ထိုထိုမဂ်သည်။ ပဟိနာနံ-ပယ်အပ်ပြီးကုန်သော၊ ကိလေသာနံ-တို့၏။ ပုန၊ အနုပဂမနတော-မကပ်ရောက်ခြင်းကြောင့်၊ တံ-သို့၊ ကိလေသာ-တို့သည်။ န အနုဗန္ဓန္တိ-ကုန်၊ တေနေဝ-ထိုကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ ထိုထို မဂ်သည် ပယ်အပ်ပြီးကုန်သော ကိလေသာတို့၏ ထိုရဟန္တာသို့ အစဉ်မလိုက် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်)။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန ယေ ကိလေသာ ပဟိနာ ၊ပေ၊ န ပစ္ဆာဂစ္ဆတိတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝါ-သည်၊ အာဟ-(စူဠနိဒ္ဒေသ၊ ပါရာယန ဝဂ်၊ မေတ္တဂူမာဏဝပုစ္ဆာနိဒ္ဒေသ၌) ဟောတော်မူပြီ၊ [သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန-သော တာပတ္တိမဂ်သည်၊ ယေ ကိလေသာ-တို့ကို၊ ပဟိနာ-ကုန်ပြီ၊ တေ ကိလေသေ-တို့သို့၊ (သောတာပန္နော-သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည်) န ပုနေတိ-တစ်ဖန် မရောက်၊ န ပစ္စေတိ- တစ်ဖန် မကပ်၊ န ပစ္စာဂစ္ဆတိ-တစ်ဖန် မလာ၊ (တစ်နည်း) တေ ကိလေသာ-တို့သည်၊ န ပုနေန္တိ-ကုန်၊ န ပစ္စေန္တိ-ကုန်၊ န ပစ္စာဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂေန၊ ပေ၊ အနာဂါမိ -မဂ္ဂေန ၊ပေ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-သည် ၊ပေ၊ န ပစ္စာဂစ္ဆန္တိ-ကုန်။] ဒေသနာ-သည်၊ သာတ္ထိကာ-သည်၊ သဖလာ-သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမု- ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ) “အာဝုသော-တို့! ဣမေ ကိလေသာ နာမ-ဤကိလေ သာတို့မည်သည်၊ ဘာရိယာ ဝတ-ဝန်လေးလေကုန်စွ၊ ဧဝရူပဿ-သော၊ အရ- ဟတ္တဿ-၏၊ ဥပနိဿယသမ္ပန္နော-အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းနှင့် ပြည့် စုံသော၊ ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်းသားသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကိလေသေဟိ-တို့ သည်၊ အာလောဠိတော-မွေ့နှောက်အပ်သည်၊ (သမာနော)၊ သတ္တဝါရေ-၇ ကြိမ်တို့ တိုင်တိုင်၊ ဂိဟိ-လူသည်၊ ဟုတ္တ-၍၊ [ဂိဟိ ဟုတ္တ-လူထွက်၍၊ သတ္တ- ဝါရေ-တိုင်တိုင်၊ ပဗ္ဗဇိတော-ခဲ့ပြီ၊ ”ဣတိ-ဤသို့ ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ တံ ကထာပဝတ္တိ-ထိုစကား၏ ဖြစ်ပုံကို၊ ဝါ-ထိုဖြစ် ပေါ်သော စကားကို၊ သုတ္တ-၍၊ တဒ်ဏာနုရူပေန-ထိုခဏအားလျော်သော၊

ဂမနေန-ကြွခြင်းဖြင့်၊ ဓမ္မသတိ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဗုဒ္ဓါသနေ-၌၊ နိသိန္နော-လျက်၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ-သော၊ ကထာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သန္နိ-သိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္တနု-ကုန်သနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဣမာယ နာမာ-ဤမည်သောစကားကြောင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အမှ-ကုန်၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ကိလေသာ နာမ-တို့မည်သည်၊ ဘာရိယာ-ကုန်၏၊ ဧတေ-ဤကိလေသာတို့သည်၊ ရူပိနော-ရုပ်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ ကတ္တစိ-တစ်စုံတစ်ခုသောခွက်၌၊ ပက္ခိပိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ-သည်၊ သစေ ဘဝေယျ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ စက္ကဝါဠ-သည်၊ အတိသမ္မာဓံ-အလွန်ကျဉ်းမြောင်း၏၊ ဗြဟ္မလောကော-ဗြဟ္မာဘုံသည်၊ အတိနီစကော-အလွန်နိမ့်၏၊ ကုတိ-ဤသို့လျှင်၊ နေသံ-ထိုကိလေသာတို့၏၊ ဩကာသော-ဖြစ်တည်ရာအရပ်သည်၊ န ဘဝေယျ-မရှိနိုင်တော့ရာ၊ ဧတေ-ဤကိလေသာတို့သည်၊ ပညာ-သမ္ပန္နိ-ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ မာဒိသံ နာမ-မည်သော၊ ပုရိသာဇာနေယျံပိ-ယောက်ျားအာဇာနည်ကိုသော်လည်း၊ အာလောဠေန္တိ-မွေ့နှောက်ကုန်၏၊ အဝ-သေသေသု-ကြွင်းသောသတ္တဝါတို့၌၊ ကထာ-ပြောဆိုဖွယ်သည်၊ ကာ-အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဟံ-သည်၊ **အမနာဋိမတ္တံ**-ကွမ်းစား၏ ထက်ဝက်

အမနာဋိမတ္တံ။ ။အသတိ ခေပေတိ သမုဒါယန္တိ အမော၊ [အသ+တ၊] နလတိ ဂဏနဝသေန ဂန္ဓေတိ ဧတာယာတိ နာဋိ-ရေတွက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ပြကြောင်း (ပိုင်းဖြတ်ကြောင်း)ဖြစ်သောစလယ်၊ [နလ+ဣဏ၊ လကိုဠုပြု-ဇာဋိသစ်-၁၊ ၄၅၆၊] နာဋိယာ+အမော အမနာဋိ-ကွမ်းစား(စလယ်)၏ထက်ဝက်၊ [နာဋိ+အမ၊ နာဋိနှင့် အမ ရှေ့နောက်ပြန်၊] အမနာဋိ+မတ္တာ ပမာဏံ ယဿာတိ အမနာဋိမတ္တာ-ကွမ်းစား၏ ထက်ဝက်ပမာဏရှိသော ပြောင်းဖူးမျိုးစေ့။

နာဋိ၄မျိုး။ ။နာဋိသည် (၁) ဒမိဠနာဋိ (၂) မဂနာဋိ (၃) သီဟဠပကတိနာဋိ (၄) ကောသလနာဋိအားဖြင့် ၄မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဒမိဠနာဋိသည် ၄ကချုံ (၄လက်ဖက်) ရှိ၏၊ မြန်မာအခေါ်အားဖြင့် “စလယ်”ဟု ခေါ်၏၊ မဂနာဋိသည် ဒမိဠနာဋိထက် ၂ဆ (ဒမိဠ-၈ကချုံ၊ မဂ-၄ကချုံ) ရှိ၏၊ မြန်မာအခေါ်အားဖြင့် “ခွက်”ဟု ခေါ်၏၊ သီဟဠပကတိနာဋိသည် မဂနာဋိထက် ၂ဆ(ဒမိဠ-၁၆ကချုံ၊ မဂ-၈ကချုံ၊ သီဟဠပကတိ-၄ကချုံ) ရှိ၏၊ မြန်မာအခေါ်အားဖြင့် “ပြည်”ဟု ခေါ်၏၊ ကောသလနာဋိသည်

အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (စလယ်ဝက်မျှသော)၊ **ဝရကစောရကံ**-ပြောင်းဖူးမျိုး
 စေ့ကိုလည်းကောင်း၊ **ကုဏ္ဏကုဒါလဉ္စ**-တုံးသော ပေါက်တူးကိုလည်းကောင်း၊
 နိဿာယ-၍၊ ဆ ဝါရေ-တို့တိုင်တိုင်၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်၍၊
 ဥပ္ပဗ္ဗဇိတပုဗ္ဗော-ရှေး၌လူထွက်ခဲ့ပြီ၊ ဝါ-လူထွက်ဖူးပြီ၊ “ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊
 “ဘန္တေ! ကဒါ-ဘယ်အခါကပါနည်း! သုဂတ-ကောင်းသောစကားကို မိန့်ဆို
 တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား! ကဒါ-နည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ကုန်ပြီ၊
 “ဘိက္ခဝေ-တို့! သုဏိဿထ-နားထောင်ကြမည်လော?” ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်
 မူပြီ၊ “ဘန္တေ! အာမ-ပါ၊ ဣတိ-လျှောက်ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ သုဏာထ- ကုန်
 လော၊” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီး၍၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိ-ပြီ။

သီဟဋ္ဌပကတိနာဠိထက် ၂ဆ(ဒမိဋ္ဌ-၃၂ကချံ၊ မဂဓ-၁၆ကချံ၊ သီဟဋ္ဌပကတိ-၈ကချံ၊
 ကောသလ-၄ကချံ)ရှိ၏၊ မြန်မာအခေါ်အားဖြင့် “စရွတ်”ဟု ခေါ်၏၊ ဒမိဋ္ဌနာဠိသည်
 ရှေးသုံးနာဠိဖြစ်သည်။(ဇာဠိသစ်-၂၆၃-၄-၅၊ ဝိမတိ-၁၊ ၃၄၈၊ ဝိလံဠိ-၁၊ ၁၀၁-၂)။

ဝရကစောရကံ။ ။ဝါရေတီတိ ဝါရကော၊[ဝရ+အကာ-မောင်-၇၊ ၁၈၊] (တစ်နည်း)
 မဟန္တသီသတ္တာ(ကြီးသောအနံ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း) မရုရရသ-
 နာဠတ္တာ-ချိုသောအရသာရှိသောရိုးတံရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း) ဝရိ-
 ယတိ ပတ္တိယတိ ဇနေဟိတိ ဝရကော(ပါစိယော-၇၀)၊ ထောမနိမိ၌ စောရကကို
 “စောရော ဝိယ ကာယတီတိ စောရကော၊ [စောရ+ကေ+အ၊]”ဟု ပြု၍ ညမွှေးပန်းကို
 ဟောသည်ဟု ဆို၏၊ ဤ၌ “**ဝရကစောရကော**တိ သုခုမဝရကော(ဝိနိစ္ဆယဠိ-၁)”
 ဟူသော အဖွင့်အရ စောရကသဒ္ဒါ သုခုမအနက်ဟောဟု ယူ၊ “ဝရကော စ+သော
 +စောရကော စာတိ ဝရကစောရကော-နည့်သောပြောင်း၊ (ဝိသေသနပရပဒကမ္မ
 ဓာရည်း)”ဟု ပြုပါ။

ကုဏ္ဏကုဒါလံ။ ။ကုဏတိ နဒတီတိ ကုဏ္ဏော၊ (တစ်နည်း) ကုဏီယတိ အက္ကော-
 သီယတီတိ ကုဏ္ဏော၊ [ကုဏ (သဒ္ဒ-အသံပြခြင်းအနက်)+ဌာ-မောင်-၇၊ ၅၆၊] ကုံ
 ပထဝီ ဒါလယတိ ပဒါလေတိ ဘိန္ဒတိ ဧတေနာတိ ကုဒါလော၊ [ကု+ဒလ+ဏာ-နီတိ
 ပဒ-၃၁၇၊] ကုံ ပထဝီ ဒါလေတိ ဘိန္ဒတီတိ ကုဒါလော(ဇာဠိသစ်-၁၊ ၃၁၈)၊ ကုဏ္ဏော
 စ+သော+ကုဒါလော စာတိ ကုဏ္ဏကုဒါလော-တုံးသောပေါက်တူး၊ [**ကုဏ္ဏကုဒါလ-**
(က)န္တိ ကဿကာနံ ပထဝီဝိလေခနကုဒါလကံ၊ ယံ လောကေ “**ပေါက်တူး**”ဣတိ
 ဝုစ္စတိ၊-ဇာဠိသစ်-၃၁၉။]

အတီတေ-၌၊ ဗာရာဏသီယံ-၌၊ ဗြဟ္မဒတ္တေ-သည်၊ ရဇ္ဇံ-ကို၊ (မဟာဇနေန-ကို) ကာရေန္တေ-သော်၊ **ကုဒါလပဏ္ဍိတော** နာမ-ကုဒါလပဏ္ဍိတမည်သူသည်၊ ဗာဟိရကပဗ္ဗဇ္ဇံ-သာသနာတော်မှ အပဖြစ်သော ရသေ့အဖြစ်သို့၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-ကပ်ရောက်၍၊ အဋ္ဌ မာသေ-တို့ပတ်လုံး၊ ဟိမဝန္တေ-၌၊ ဝသိတွာ-၍၊ ဝဿာ-ရတ္တသမယေ-မိုးအခါ၌၊ ဘူမိယာ-သည်၊ တိန္ဒာယ-စိုစွတ်လသော်၊ “မေ-၏၊ ဂေဟေ-၌၊ အဗ္ဗနာဠိမတ္တော-သော၊ ဝရကစောရကော စ-သည်လည်းကောင်း၊ ကုဏ္ဍကုဒါလကော စ-သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တိ-၏၊ ဝရကစောရကဗီဇံ-ပြောင်းဖူးမျိုးစေ့သည်၊ မာ နသိ-မပျက်စီးပါစေနှင့်၊” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဥ-ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ ဧကံ ဌာနံ-ကို၊ ကုဒါလေန-ဖြင့်၊ ကသိတွာ-ထွန်ယက်၍၊ တံ ဗီဇံ-ထိုမျိုးစေ့ကို၊ ဝပိတွာ-စိုက်ပျိုး၍၊ ဝတိ-အကာအရံကို၊ ကတွာ-၍၊ ပက္က-ကာလေ-မှည့်ရင့်ရာအခါ၌၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ ဝါ-ရိတ်၍၊ နာဠိမတ္တဗီဇံ-ကို၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ သေသံ-အကြွင်းကို၊ ခါဒိ-စားပြီ၊ သော-သည်၊ “မေ-အား၊ ဒါနိ-၌၊ ဂေဟေန-ဖြင့်၊ ဝါ-အိမ်၌နေခြင်းဖြင့်၊ ကိ-နည်း၊ ပုန-ဖန်၊ အဋ္ဌ မာသေ-တို့ပတ်လုံး၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-မည်၊” က္ကတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗဇိ-ပြီ၊ က္ကမိနာဝ နီဟာရေန-ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ နာဠိမတ္တံ-သော၊ ဝရက-စောရကဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကုဏ္ဍကုဒါလဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ နိဿာယ-၍၊ သတ္တဝါရေ-တိုင်တိုင်၊ ဂိဟိ-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ သတ္တဝါရေ-တိုင်တိုင်၊ ပ-ဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ သတ္တမေ-သော၊ ဝါရေ ပန-အကြိမ်၌ကား၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ ဆ ဝါရေ-တို့တိုင်တိုင်၊ က္ကမံ ကုဏ္ဍကုဒါလံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဂိဟိ-သည်၊ ဟုတွာ၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ၊ ကတ္ထစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသော အရပ်၌သာလျှင်၊ နံ-တုံးသော ပေါက်တူးကို၊ ဆဉ္ဇေဿာမိ-စွန့်ပစ်တော့မည်၊” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထိုကုဒါလပဏ္ဍိတသည်၊ ဂင်္ဂါယ-၏၊ တီရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ပတိတဌာနံ-

ကုဒါလပဏ္ဍိတော။ ။ ငယ်နာမည်ကား ပဏ္ဍိတတည်း၊ တတ်သိနားလည်သော အရွယ်ရောက်ရာအခါ၌ ပေါက်တူးကို မှီ၍ အသက်မွေးမှုပြုသောကြောင့် “ကုဒါလ-ပဏ္ဍိတ”ဟု အမည်တွင်သည်၊ “ကုဒါလံ နိဿာယ ဇီဝတီတိ ကုဒါလော၊ [ကုဒါလ+ဏ၊] ကုဒါလော စ+သော+ပဏ္ဍိတော စာတိ ကုဒါလပဏ္ဍိတော-ပေါက်တူးဖြင့် အသက်မွေးသောပဏ္ဍိတ”ဟု ပြုပါ။ (ဇာဋီသစ်-၃၁၈)

ကျရာအရပ်ကို၊ ပဿန္နော-မြင်လသော်၊ ဩတရိတ္တာ-၍၊ ဂဏှေယျံ-ယူရာ၏။
 ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် စွန့်ပစ်အပ်သော်၊ အဿ-ထိုတုံးသော
 ပေါက်တူး၏။ ပတိတဌာနံ-ကျရာအရပ်ကို၊ န ပဿာမိ-မမြင်ရ၊ တထာ-ထို
 အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နံ-ထိုတုံးသောပေါက်တူးကို၊ ဆဉ္ဇေဿာမိ-မည်၊ “ဣတိ-
 သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ နာဠိမတ္တံ-သော၊ ဗီဇံ-ပြောင်းဖူးမျိုးစေ့ကို၊ ပိလောတိကာယ-
 အဝတ်နွမ်းဖြင့်၊ ဗန္ဓိတွာ-ထုတ်၍၊ ပိလောတိကံ-ကို၊ ကုဒါလဖလကေ-ပေါက်တူး
 ပြား၍၊ ဗန္ဓိတွာ-၍၊ ကုဒါလံ-ကို၊ အဂ္ဂဒဏ္ဍကေ-အရိုးဖျား၍၊ ဂဟေတွာ-၍၊ (တစ်
 နည်း) ကုဒါလံ-၏၊ အဂ္ဂဒဏ္ဍကေ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂင်္ဂါယ-၏၊ တီရေ-၍၊
 ဌိတော-လျက်၊ အက္ခိနိ-တို့ကို၊ နိမိလေတွာ-မှိတ်၍၊ ဥပရိသီသေ-ဥချောင်း၏
 အထက်၌၊ တိက္ခတ္တံ-၃ကြိမ်၊ အာဝိဇ္ဈိတွာ-လှည့်၍၊ [အာဝိဇ္ဈိတွာတံ ဘမေတွာ-
 ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂, ၄၈၅။] ဂင်္ဂါယံ-၌၊ ခိပိတွာ-ပစ်ချ၍၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်လှည့်၍၊ ဩလော-
 ကေန္တော-သော်၊ ပတိတဌာနံ-ကျရာအရပ်ကို၊ အဒိသွာ-မူ၍၊ ဝါ-မမြင်လသော်၊
 “မေ-သည်၊ ဇိတံ-အောင်ပြီ၊ မေ-သည်၊ ဇိတံ-ပြီ၊ ”ဣတိ-သို့၊ တိက္ခတ္တံ-၃ကြိမ်၊
 သဒ္ဓံ-ကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

တသ္မိံ ခဏေ-ထိုခဏ၌၊ (ထိုအခါ၌)၊ ဗာရာဏသိရာဇာ-သည်၊ ပစ္စန္တံ-နယ်
 စပ်ဒေသကို၊ ဝူပသမေတွာ-ငြိမ်းစေ၍၊ အာဂန္တာ-၍၊ နဒီတီရေ-မြစ်ကမ်း၌၊ ခန္ဓာ-
 ဝါရံ-ခံတပ်ကို၊ နိဝါသေတွာ-တည်စေ၍၊ ဝါ-ဆောက်၍၊ နှာနတ္ထာယ-ရေချိုး
 ခြင်းအကျိုးငှာ၊ နဒီ-သို့၊ ဩတိဏ္ဍော-သက်ဆင်းသည်၊ (သမာနော-သော်) တံ
 သဒ္ဓံ-ထိုအသံကို၊ အသောသိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ ရာဇနံ နာမ-မင်းမည်သူတို့သည်၊
 [အမနာပေါ၌ အာပတွင်စပ်၊] ဝါ-တို့၏၊ [အမနာပေါ၌ မနတွင်စပ်၊] “ဇိတံ မေ”တိ-
 ဇိတံ မေ(ငါ နိုင်အပ်ပြီ)ဟူသော၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ အမနာပေါ-စိတ်၌
 မသက်ရောက်စေအပ်သည်၊ ဝါ-စိတ်ကို မတိုးပွားစေသည်၊ (မမြတ်နိုးအပ်
 သည်)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၉၉၊ ၅၀၀။] ဟောတိ-၏၊ သော-မင်းသည်၊ တဿ-ထို
 ကုဒါလပဏ္ဍိတ၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ ဣဒါနိ-၌၊ အမိတ္တ-
 မဒ္ဒနံ-ရန်သူတို့ကို နှိမ်နှင်းခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ‘မေ-သည်၊ ဇိတံ-အပ်ပြီ၊’ ဣတိ-
 ဤသို့ တွေး၍၊ အာဂတော-ပြီ၊ တံ ပန-သည်လည်း၊ [ပနသဒ္ဓါ အပိအနက်

(သမုစ္စည်းအနက်)ဟော၊ ‘မေ-သည်၊ ဇိတံ-အပ်ပြီ၊ မေ-သည်၊ ဇိတံ-အပ်ပြီ၊ ‘ဣတိ-သို့၊ ဝိရဝသိ-အော်ပြီ၊ ဧတံ-ဤအော်ခြင်းသည်၊ ကိ နာမ-အဘယ်မည်သော အကြောင်းကြောင့်နည်း?’ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ၊ ကုဒါလပဏ္ဍိတော-သည်၊ “တုံ၊ ဗာ-ဟိရကစောရေ-အပြင်ပ၌ ဖြစ်သော သူ့ခိုးသူပုန်တို့ကို၊ ဇိနိ-အောင်ပြီ၊ တယာ-သည်၊ ဇိတံ-အောင်အပ်သောရန်သည်၊ ဝါ-နိုင်ခြင်းသည်၊ ပုန၊ အဝဇိတမေဝ-ရှုံးခြင်းသည်ပင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ မယာ ပန-သည် ကား၊ အဇ္ဈတ္တိကော-အတွင်း၌ဖြစ်သော၊ လောဘစောရော-လောဘဟူသော သူ့ခိုးသူပုန်ကို၊ ဇိတော-အပ်ပြီ၊ သော-ထိုလောဘသူ့ခိုးသူပုန်သည်၊ ပုန၊ မံ-ကို၊ န ဇိနိဿတိ-နိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ တဿ-ထိုလောဘသူ့ကို၊ ဇယော ဧဝ-အောင်ခြင်းသည်သာ၊ သာဓု-ကောင်း၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ) “န တံ၊ ပေ၊ နာဝဇီယတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

န တံ ဇိတံ သာဓု ဇိတံ၊ ယံ ဇိတံ အဝဇီယတိ၊

တံ ခေါ ဇိတံ သာဓု ဇိတံ၊ ယံ ဇိတံ နာဝဇီယတိ။

ဇိတံ-အောင်အပ်၊ ရအပ်ပြီးသော၊ ယံ ဇိတံ-အကြင်အောင်မြင်ခြင်းသည်၊ အဝဇီယတိ-ပြန်ရှုံးနိုင်၏၊ တံ ဇိတံ-ထိုအောင်မြင်ခြင်းသည်၊ [ဇယနံ ဇိတံ၊] န သာဓု-မကောင်း၊ ဇိတံ-သော၊ ယံ ဇိတံ-သည်၊ န အဝဇီယတိ-ပြန်၍ မရှုံးနိုင်၊ တံ ဇိတံ-သည်၊ ခေါ-စင်စစ်၊ သာဓု-ကောင်း၏။

အဝဇီယတိ။ ။ အဝ+ဇိ+ဒိဝါဒိယ+တိ၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဇိဓာတ်၌ ဒီယပြု၊ အဝ သဒ္ဒါ ပရာဇယအနက်ဟော(ရှု ဋီ-၇၇)၊ ဤကား “ပရာဇယော ဟောတိ(ဇ. ၄-၁, ၃၃၂)”ဟူသော နောက်နည်းအဖွင့်, “ဇိဓာတ် ဒိဝါဒိရုပ်လည်း ရှိသည်”ဟုဆိုသော ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟတို့နှင့်အညီ ဖြစ်သည်၊ “နောက်နောက်ဝါဒ ပဓာန(ဝိ. ၄-၁, ၂၆၀)”ဟူသော စကားအရ အထက်၌ ဤနည်းအတိုင်း ပေးသည်။

ရှေ့နည်း။ ။ အဝ+ဇိ+ကံဟောယ+တေ၊ ဇိ၌ ဒီယပြု၊ တေကို တိပြု(နိဒိ-၃၉၃)၊ (တစ်နည်း) အဝ+ဇိ+ကာရိတ်ဏေ+ကံဟောယ+တေ၊ ဤနည်း၌ ကာရိတ်ပစ္စည်းချေ၊ ဤကား “တေဟိ ပစ္စာမိတ္တေဟိ အဝဇီယတိ(ဇ. ၄-၁, ၃၃၂)”ဟူသော ရှေ့နည်းအဖွင့် အလို ရုပ်ပြီးစေပုံတည်း။

ရှေ့နည်းအလိုအနက်။ ။ “ယံ ဇိတံ-အကြင်အောင်အပ်၊ ရအပ်ပြီးသော နိုင်ငံ

စ-ဆက်၊ တံ ခဏံယေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ဂင်္ဂီ-ကို၊ ဩလောကေန္တော-လျက်၊
အာပေါကသိဏံ-အာပေါကသိုဏ်းကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ အဓိဂတ-
 ဝိသေသော-ရအပ်ပြီးသော တရားထူးရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာကာသေ-၌၊
ပလ္လင်္ကေန-ဖြင့်၊ နိသီဒိ-ပြု၊ ရာဇာ-သည်၊ မဟာပုရိသဿ-ဘုရားအလောင်း၏။

ကို၊ အဝဇီယတိ-(ရန်သူတို့မှ) ပြန်ရှုံးအပ်၊ ပြန်ရှုံးနိုင်၏၊ ဝါ-(ရန်သူတို့သည်) ပြန်ရှုံး
 စေအပ် ပြန်ရှုံးစေနိုင်၏၊ တံ ဇိတံ-ထိုအောင်အပ်၊ ရအပ်ပြီးသောနိုင်ငံသည်၊ ဝါ-ကို၊
 [ဇီယတိတံ ဇိတံ] သာဓုဇိတံ-ကောင်းစွာ အောင်မြင်အပ်သည်၊ န (ဟောတိ)-မဖြစ်၊
 ယံ ဇိတံ-ကို၊ န အဝဇီယတိ-(ရန်သူတို့မှ) ပြန်မရှုံးအပ်၊ ပြန်မရှုံးနိုင်၊ ဝါ-(ရန် သူတို့သည်)
 ပြန်မရှုံးစေအပ်၊ ပြန်မရှုံးစေနိုင်၊ တံ ဇိတံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ သာဓု ဇိတံ-သည်၊ ဟောတိ-
 ၏”ဟု ပေး၊ ဤနည်း၌ သာဓုဇိတံသည် သမာသ်၊ ဝါကျ ၂မျိုး ဖြစ်နိုင်၏၊ ဝါကျယူလျှင်
 “သာဓု-ကောင်းစွာ၊ ဇိတံ-အပ်သည်၊ န ဟောတိ”ဟု ပေး၊ သာဓု၌ ပထမာဝိဘတ်ကို
 ကြိုယာဝိသေသနအနက်ယူ၊ ဇာ. ၄-၃၃၂၌ သမာသ်ယူ၍ ဖွင့်သည်။

အာပေါကသိဏံ။ ။အပ္ပေတိ တံ တံ ဌာနံ ဝိဿရတိတိ အာပေါ၊ [ပု-န၊ အပ္ပ
 (ပါပုဏနတ္ထ)+ဏာ-နီတိပဒ-၁၄၃၊ ၁၅၄၊ နီတိ ဓာတု-၂၅၆] အပ္ပေတိ၊ အာပိယတိ၊
 အပ္ပာယတိတိ ဝါ အာပေါ၊ [အာပ၊ အာပု+အ၊ (တစ်နည်း) အပ၊ အပ္ပ+အ၊-ပဋိသံ. ၄-
 ၁, ၇၅၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၃၆၀၊ မဇ္ဈိ-၁, ၇၇၊ ကသတိ ပဝတ္တတိတိ ကသိဏံ၊ ကသိဏသဒ္ဓါ
 အလုံးစုံအနက်ဟော၊ [ကသ ဂမနေ+က္ကဏာ-မောင်-၇, ၆၀၊] အာပေါယေဝ+ကသိဏံ
 အာပေါကသိဏံ-အလုံးစုံသော ရေကသိုဏ်းဝန်း၊ အာပေါကသိဏံအရ မုချအားဖြင့်
 ရေကသိုဏ်းဝန်းကို ရ၏၊ သဒိဿပစာရ၊ ဌာနပစာရအားဖြင့် ထိုအာပေါကသိုဏ်းကို
 အာရုံပြု၍ ရအပ်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ရ၏၊ အကြောင်းအာရုံ၏ အမည်ကို အကျိုး
 အရမ္မဏိကဈာန်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာ
 ရုံပြုသော ဈာန်ကို ရ၏၊ ကုဒါလပဏ္ဍိတသည် ဈာန်ကို ဖြစ်ပွားစေသောကြောင့်
 ဤ၌ ဈာန်ကို ယူပါ(အံ. ၄-၁, ၄၀၈)၊ ဇာ. ၄-၁, ၃၃၁၌ “အာပေါကသိဏာရမ္မဏံ
 ဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ”ဟု ဈာန်ကိုပင် တိုက်ရိုက် ဆိုသည်။

ပလ္လင်္ကေန။ ။ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်၌ တတိယာသက်(သာရတ္ထ-၁, ၁၃၇)၊
 မအူပါရာနိ-၁, ၃၁၉၌ ကရိုဏ်းအနက်ဟု ဆို၏၊ ပလ္လနံ ဥရုဗန္ဓနံ ကရောတိ ဧတေနာ-
 တိ ပလ္လင်္ကော-ပေါင်တို့ကို ဖွဲ့ခွေမှုကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော ထိုင်ခြင်း၊ [ပလ္လ+ကရ+ကွိ၊
 အလုတ္တသမာသ်၊-ဇာဋီ သစ်-၁, ၂၄၊ ၃၄၉၊] (တစ်နည်း) ပရိ သမန္တတော+အင်္ဂနံ
 အာသနံ ပလ္လင်္ကော-ထက်ဝန်းကျင် (ခပ်ဝိုင်းဝိုင်း)အားဖြင့် ပေါင်(ခြေ)တို့၏ ဖြစ်ခြင်း

ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဝန္တိတ္တာ-၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-ရသေ့အဖြစ်ကို၊ ယာစိတ္တာ-၍၊ ဗလကာယေန-စစ်သည်အပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ပြီး ပရိသာ-သည်၊ ယောဇနမတ္တာ-တစ်ယူဇနာအတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ အဟောသိ၊ အပရောပိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ သာမန္တရာဇာ-အနီး၌ ဖြစ်သောမင်းသည်၊ တဿ-ထိုဗာရာဏသီမင်း၏၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတဘာဝံ-ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ “တဿ-ထိုဗာရာဏသီမင်း၏၊ ရဇ္ဇိ-တိုင်းပြည်ကို၊ ဂက္ခိဿာမိ-ယူအံ့၊ ”ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အာဂန္တာ-၍၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သမိဒ္ဓံ-ပြည့်စုံသော၊ နဂရံ-ကို၊ သုညံ-ဆိတ်သုဉ်းနေသည်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ဧဝရူပံ-သော၊ နဂရံ-ကို၊ ဆဉ္ဇေတ္တာ-၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတော-ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခဲ့သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဩရကေ-ယုတ်ညံ့သော၊ ဌာနေ-၌၊ န ပဗ္ဗဇ္ဇိဿတိ-ရသေ့ပြုလိမ့်မည်မဟုတ်၊ မယာပိ-သည်လည်း၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတံ-ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ”ဣတိ-သို့ စိန္တေတ္တာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ မဟာပုရိသံ-ဘုရားအလောင်းသို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-ကို၊ ယာစိတ္တာ-၍၊ သပရိဝါရော-အခြံအရံနှင့်တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-ပြီး၊ ဧတေနော နိဟာရေန-ဤနည်းအားဖြင့်ပင်၊ သတ္တ-ဂုဗျာဏ်ကုန်သော၊ ရာဇာနော-တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-ကုန်ပြီ၊ အဿမော-သိမ်းကျောင်းသည်၊ သတ္တ-ယောဇနိကော-ဂူယူဇနာရှိသည်၊ အဟောသိ၊ သတ္တ-ကုန်သော၊ ရာဇာနော-တို့သည်၊ ဘောဂေ-တို့ကို၊ ဆဉ္ဇေတ္တာ-စွန့်၍၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ဇနံ-ကို၊ ဂဟေတ္တာ-ခေါ်ယူ၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-ကုန်ပြီ၊ မဟာပုရိသော-သည်၊ ဗြဟ္မစရိယဝါသံ-မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သုံးနေထိုင်ခြင်းဖြင့်၊ ဝသိတ္တာ-ကျင့်သုံးနေထိုင်၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဗြဟ္မလောကူပဂေါ-ဗြဟ္မာဘုံသို့ ကပ်ရောက်ရသည်၊ အဟောသိ။

သတ္တာ၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ အာဟရိတ္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အဟံ၊ တဒါ-၌၊ ကုဒါလပဏ္ဍိတော-သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ဧတေ ကိလေသာ နာမ-

(သီဇီသစ်-၁, ၂၄၁၊ ပါရာဘာ-၃, ၁၉၇၊ သီဘာ-၃, ၃၇၀)၊ [ပရိ+အင်္ဂ+အ၊ ရကို လပြ၊ ဣကို ယပြ၊ လျကို လပြ၊ လဒ္ဓေဘော်လာ(ရူ-၂၉)၊ (တစ်နည်း) ရကို လပြ၊ လဒ္ဓေဘော်လာ(သီဇီသစ်-၁, ၂၄၁)]။

ဤကိလေသာတို့မည်သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဘာရိယာ-ဝန်လေးကုန်၏။” ကုတိ-သို့၊ အာဟ။

စိတ္တဟတ္ထတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ ပြီး၏။

၆-ပဉ္စသတဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

ကုမ္ဘူပမန္တိ-ဟူသော၊ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဝိဟရန္တော-စဉ်၊ **အာရဒ္ဓဝိပဿကေ**-အားထုတ်အပ်သော ဝိဿနာရှိကုန်သော၊ ဝါ-ဝိပဿနာကို အားထုတ်နေကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ပဉ္စသတ-ငါးရာအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ယာဝ အရဟတ္တာ-အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူပြီး၍၊ “သမဏဓမ္မံ-ကို၊ ကရိဿာမ-ပြုလုပ်ကြမည်” ကုတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ (ဤသို့ တိုင်ပင်၍)၊ ယောဇနသတ-မဂ္ဂံ-ယူဇနာတစ်ရာရှိသော လမ်းခရီးကို၊ ဂန္နာ-သွား၍၊ ဧကံ-သော၊ **မဟာဝါသဂါမံ**-များသောအိမ်ရှိသောရွာသို့၊ အဂမံသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့ကို၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ဒိသွာ-၍၊ ပညတ္တာသနေ-၌၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ပဏီတေဟိ-မွန်မြတ်ကုန်သော၊ ယာဂုဘတ္တာဒီဟိ-ယာဂု၊ ဆွမ်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပရိဝိသိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-တို့၊ ကဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆထ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ယထာဗာသုကဋ္ဌာနံ-အကြင်အကြင်ချမ်းသာရာအရပ်သို့၊ ဝါ-ချမ်းသာခြင်းအား လျော်သောအရပ်သို့၊ [ယံ ယံ+ဗာသုကံ ယထာဗာသုကံ-အကြင်

အာရဒ္ဓဝိပဿကေ။ ။ အာရဒ္ဓါ+ဝိပဿနာ ယေဟီတိ အာရဒ္ဓဝိပဿကာ၊ အာရဒ္ဓဝိပဿနာပုဒ်နောင် သမာသန္တ ကပစ္စည်းသက်၊ န-ကို ချေ(မဏိ-၂၊ ၂၈၉၊ ပါရာဘာ-၁၊ ၅၈)။

မဟာဝါသဂါမံ။ ။ အာဝသန္တိ ဧတ္ထ ဇနာတိ အာဝါသော-လူတို့နေရာရွာ၊ မဟန္တော+အာဝါသော ဧတ္တာတိ မဟာဝါသော-များသော အိမ်ရှိသောရွာ၊ မဟာဝါသော စ+သော+ဂါမော စာတိ မဟာဝါသဂါမော။ [မဟာဝါသေတိ မဟာဂေဟေ-သံဋီ-၂၊ ၅၂၉။]

အကြင်ချမ်းသာရာအရပ်၊ ဖာသုကဿ+အနုရူပံ ယထာဖာသုကံ-ချမ်းသာခြင်းအား
 လျော်သောအရပ်၊ ယထာဖာသုကံ စ+တံ+ဌာနံ စာတိ ယထာဖာသုကဌာနံ၊ (ဂစ္ဆာမ-
 ကြမည်)” ဣတိ-သို့ ဝုတ္တေ-သော်၊ “ဘန္တေ-တို့၊ ဣမံ တေမာသံ-ပတ်လုံး၊ ဣဓေ-
 ဝ-ဤရွာ၌သာလျှင်၊ ဝသထ-နေတော်မူကြပါ၊ မယမ္ဗိ-တို့သည်လည်း၊ တုမှာကံ-
 တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ သရဏေသု-တို့၌၊ ပတိဌာယ-တည်၍၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊
 သီလာနိ-တို့ကို၊ ရက္ခိဿာမ-ကြပါမည်၊ ” ဣတိ-သို့၊ ယာစိတွာ-၍၊ တေသံ-
 ထိုရဟန်းတို့၏၊ အဓိဝါသနံ-လက်ခံခြင်းကို၊ ဝိဒိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-တို့၊ အဝိဒူရေ-
 ရွာမှ အနီးဖြစ်သော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ မဟန္တော-ကြီးစွာသော၊ ဝနသဏ္ဍော-
 တောအုပ်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဧတ္ထ-ဤတောအုပ်၌၊ ဝသထ-ကြပါ၊ ” ဣတိ-သို့ ဝတွာ-
 ၍၊ ဥယျောဇေသုံ-လွှတ်ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တံ ဝနသဏ္ဍံ-သို့၊ ပဝိသံသု-
 ဝင်ကုန်ပြီ၊ တသ္မိံ ဝနသဏ္ဍော-ထိုတောအုပ်၌၊ အဓိဝတ္ထာ-ဖိုးအုပ်၍နေကုန်သော၊
 ဒေဝတာ-တို့သည်၊ “သီလဝန္တော-သီလရှိကုန်သော၊ အယျာ-အရှင်တို့သည်၊
 ဣမံ ဝနသဏ္ဍံ-သို့၊ အနုပုတ္တာ-ရောက်လာကုန်ပြီ၊ ဣဓ-ဤတောအုပ်၌၊
 အယျေသု-အရှင်တို့သည်၊ ဝသန္တေသု-နေကုန်လသော်၊ အသ္မာကံ-ငါတို့အား၊
 [အမှ+နံ၊ တေသု ဝုဒ္ဓိသုတံကြီးဖြင့် အမှကို အသွာပြု၊ ရှု-၁၁၄။] ပုတ္တဒါရေ-သား
 သမီးမယားတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ ရုက္ခေ-၌၊ အဘိရယ-တက်၍၊ ဝသိတုံ-
 ဌာ၊ အယုတ္တံ ခေါ-မသင့်သည်သာတည်း၊ ” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ရုက္ခတော-မှ၊
 ဩတရိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ဘူမိယံ-၌၊ နိသီဒိတွာ-ထိုင်၍၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊
 “အယျာ-တို့သည်၊ ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤအရပ်၌၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဧကရတ္ထိံ-တစ်
 ညဉ့်မျှ၊ ဝသိတွာ-၍၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ ဂမိဿန္တိ-ကြွသွား
 ကုန်လိမ့်မည်၊ ” ဣတိ-ဤသို့ ကြံကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခုပိ-တို့သည်လည်း၊ ပုနဒိဝသေ-
 ၌၊ အန္တောဂါမေ-ရွာတွင်း၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ဌာ၊ စရိတွာ-၍၊ ပုန-ဖန်၊ တမေဝ ဝန-
 သဏ္ဍံ-သို့သာ၊ အာဂမိသု-ကြွလာကုန်ပြီ၊ ဒေဝတာ-တို့သည်၊ “ဘိက္ခုသံယော-
 ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ သွာတနာယ-နက်ဖန်ဖြစ်လတ္တံ့သော ကောင်းမှု
 ပီတိပါမောဇ္ဇအကျိုးဌာ၊ ကေနစိ-တစ်စုံယောက်သည်၊ နိမန္တိတော-ပင့်ဖိတ်အပ်
 သည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုန-ဖန်၊ အာဂစ္ဆတိ-ပြန်ကြွ၏၊
 အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဂမနံ-ကြွသွားခြင်းသည်၊ န ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ သွေ-

၌၊ ဂမိဿတိ မညေ-ကြွလိမ့်မည်ထင်၏။” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဣမိနာ ဥပါယေန-
ဤအကြောင်းဖြင့်ပင်၊ အဗ္ဗမာသမတ္တံ-တစ်လထက်ဝက် ၁၅ရက်မျှပတ်လုံး၊
ဘူမိယမေဝ-မြေ၌သာလျှင်၊ အစ္ဆိသု-နေကုန်ပြီ။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ) “ဘဒန္တာ-အရှင်ကောင်း
တို့သည်၊ ဣမံ တေမာသံ-ဤဝါတွင်းဥလပတ်လုံး၊ ဣဓေဝ-ဤတောအုပ်၌သာ၊
ဝသိဿန္တိ မညေ-နေကြမည်ထင်၏။ ခေါ ပန-စင်စစ်ကား၊ ဣဓေဝ-၌သာ၊
ဣမေသု-ဤအရှင်တို့သည်၊ ဝသန္တေသု-ကုန်လသော်၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ရုက္ခေ-
၌၊ အဘိရဟိတွာ-၍၊ နိသီဒိတုမ္ပိ-ခြင်းငှာလည်း၊ န ယုတ္တံ-မသင့်၊ တေမာသံ-
ပတ်လုံး၊ ပုတ္တဒါရေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဘူမိယံ-၌၊ နိသီဒနဌာနာနိပိ-ထိုင်ခြင်း
ရပ်ခြင်းတို့သည်လည်း၊ ဒုက္ခာနိ-ဆင်းရဲကုန်၏။ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ ကတွာ-
၍၊ ဣမေ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပလာပေတုံ-ပြေးစေခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။ ” ဣတိ-
ကုန်ပြီ၊ တာ-ထိုနတ်တို့သည်၊ တေသု တေသု ရတ္တိဌာနဒိဝါဌာနေသု စေဝ-ထို
ထိုည၌နေရာ၊ နေနေရာတို့၌လည်းကောင်း၊ (တေသု တေသု) စင်္ကမနကောဋီသု
စ-ထိုထိုစင်္ကြံပျားတို့၌လည်းကောင်း၊ ဆိန္ဒသိသာနိ-ပြတ်သောဥျးခေါင်းတို့ကို
လည်းကောင်း၊ ဝါ-ခေါင်းပြတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကဗန္ဓာနိ-ခေါင်းမရှိသော
ကိုယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒဿေတုံ-မြင်စေခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အမနုဿ-
သဒ္ဓိ-ဘီလူးတို့၏အသံကို၊ (တစ္ဆေသရဲတို့၏အသံကို)၊ သာဝေတုံ စ-ကြားစေ
ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ အာရဘိသု-အားထုတ်ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ခိပိတ-

ကဗန္ဓာနိ။ ။ ကဗန္ဓော နိတ္ထိယံ ဒေဟော၊ သိရောသုညော သဟကြိယော-ဥျးခေါင်း
မပါဘဲ ကခြင်းစသော အမူအရာကို ပြုတတ်သော ကိုယ်ကောင်ကြီးကို “ကဗန္ဓ (က
ဗန္ဓိ)” ဟု ခေါ်၏(ဓာန်-၄၀၆)၊ ဥျးခေါင်းမပါသဖြင့် မျက်လုံးနှင့် ပါးစပ်သည် ရင်
ဘတ်၌ ရှိ၏(ဝိ. ၄-၄, ၂၃၇)၊ အဝိဇ္ဇမာနေန ကေန သိရဿာ+အန္ဓာနိ ကဗန္ဓာနိ-
ဥျးခေါင်းဖြင့် ကန်းသောကိုယ်တို့၊ (တစ်နည်း) ကံ သီသံ+အန္ဓိ ယေသန္တိ ကဗန္ဓော-
ကန်းသော ဥျးခေါင်းရှိသော (ဥျးခေါင်းမပါသော) ကိုယ်(ပြိတ္တာ)တို့၊ [က+အန္ဓ၊ ဝ-
လာ၊- ဓာန်ဋီ-၄၀၆] (တစ်နည်း) ကံ သုခံ ဗန္ဓတေ(ဗန္ဓတေ) ဧတေဟိတိ ကဗန္ဓာနိ-
ချမ်းသာကို မလာနိုင်အောင် တားဆီးဖွဲ့ထားအပ်ရာဖြစ်သောကိုယ်တို့၊ [က+ဗန္ဓ+အ၊
အပါဒါနသာနေ၊-ထောမ၊ ပါရာ-၃, ၃၈၁။]

ကာသာဒယော-နာချေခြင်း၊ ချောင်းဆိုးခြင်းအစရှိကုန်သော၊ (နာစေး၊ ချောင်းဆိုးအစရှိကုန်သော) ရောဂါ-တို့သည်၊ ပဝတ္တိသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ အညမည-အချင်းချင်း၊ “အာဝုသော! တုယံ-သင်၏၊ ဝါ-မှ၊ ကိ-အဘယ်အရာသည်၊ ရုဇတိ-နာကျင်သနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆန္တာ-မေးကုန်လသော်၊ “မယံ-၏၊ ဝါ-မှ၊ ခိပိတရောဂေါ-နာချေသောရောဂါ(နာစေးရောဂါ)သည်၊ (ဟောတိ)၊ မယံ၊ ကာသော-ချောင်းဆိုးရောဂါသည်၊ (ဟောတိ)” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ “အာဝုသော! အဟံ-သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ စင်္ဂမနကောဋီယံ-စင်္ကြံဥား၌၊ ဆိန္ဒသီသံ-ကို၊ အဒ္ဓသံ၊ အဟံ၊ ရတ္တိဌာနေ-၌၊ ကဗန္ဓ-ကို၊ အဒ္ဓသံ၊ အဟံ၊ ဒိဝါဌာနေ-၌၊ အမနုဿသဒ္ဓိ-ကို၊ အသောသိ-ခဲ့ပြီ၊ ကုဒိ ဌာနံ-ဤအရပ်သည်၊ **ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တကံ**-ရှောင်ကြဉ်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအရပ်တည်း၊ ဝါ-ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သောအရပ်တည်း၊ ကုဓ-ဤအရပ်၌၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဝါ-အား၊ အဖာသုကံ-မချမ်းသာခြင်းသည်၊ (မကျန်းမာခြင်းသည်)၊ အဟောသိ၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂမိဿာမ-ကြစို့၊ ” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-ဖြင့်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ၊ နိသီဒိသု။

အထ-၌၊ နေ-ထိုရဟန်းတို့ကို၊ သတ္တာ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တသ္မိဌာနေ-၌၊ ဝသိတုံ-ငှာ၊ န သက္ခိဿထ ကိ-အစွမ်းနိုင်ကြဘူးလော?” ကုတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! အာမ-ပါ၊ တသ္မိ ဌာနေ-၌၊ ဝသန္တာနံ-ကုန်သော၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဧဝရူပါနိ-ကုန်သော၊ **ဘေရဝါရမ္မဏာနိ**-ကြောက်

ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တကံ။ ။ပရိဝဇ္ဇနံ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗံ၊ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗာယ+ယုတ္တံ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တံ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအရပ်၊ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တမေဝ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တကံ၊ (တစ်နည်း) ပရိဝဇ္ဇိယတေတိ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗံ၊ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗဿ+ယုတ္တံ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တံ-ရှောင်ကြဉ်ထိုက်သည်၏အဖြစ်အား လျော်သောအရပ်၊ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗ၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြိ၊ (တစ်နည်း) “**ဘဝိတဗ္ဗယုတ္တကမေဝါတိ** ဘဝိတဗ္ဗေန ဓမ္မေန ယုတ္တကာယေဝ(ဇာဋီသစ်-၁၊ ၄၃၃)”ကို ကြည့်၍ “ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗေန +ယုတ္တံ ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တံ-ရှောက်ကြဉ်ထိုက်သည်၏အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သောအရပ်တည်း” ဟု ပြုပါ၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ(ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၆၉)၍။

ဘေရဝါရမ္မဏာနိ။ ။ဘယံ+သီလံ ယဿာတိ ဘီရု၊ [ဘိ+ရု-ထောမ၊ သီဘာ-

တတ်သူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အာရုံတို့သည်၊ ဝါ-ကြောက်မက်ဖွယ်အာရုံတို့သည်၊ ဥပဋ္ဌဟန္တိ-ထင်ကုန်၏။ ဧဝရူပံ-သော၊ အဟသုကံ-မချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။ တေန-ထိုကြောင့်၊ မယံ-တို့သည်၊ ‘ဣဒံ ဌာနံ-သည်၊ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တကံ-တည်း၊’ ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ တံ-ထိုအရပ်ကို၊ ဆဉ္ဇေတွာ-စွန့်၍၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့ အာဂတာ-ပြန်လာခဲ့ပါကုန်ပြီ၊ ”ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကုန်ပြီ၊ “ဘိက္ခဝေ! တုမှာကံ-သင်တို့အား၊ တတ္ထေဝ-ထိုအရပ်သို့သာ၊ ဂန္တံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏။” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ! န သက္ကာ-မစွမ်းနိုင်ပါ၊” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကုန်ပြီ၊ “ဘိက္ခဝေ! တုမေ-တို့သည်၊ အာဝုဓံ-လက်နက်ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ ဂတာ-သွားခဲ့ကုန်ပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ အာဝုဓံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆထ-သွားကြလော၊” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ကတရံ-အဘယ်သို့သော၊ အာဝုဓံ-ကို၊ (ဂဟေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆမ-ကုန်မည်နည်း?) ” ဣတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ကုန်ပြီ၊ သတ္ထာ၊ “အဟံ-သည်၊ ဝေါ-တို့အား၊ အာဝုဓံ-ကို၊ ဒဿာမိ-ပေးတော်မူမည်၊ မယာ-သည်၊ ဒိန္တံ-သော၊ အာဝုဓံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍ ဂစ္ဆထ-သွားကြလော၊” ဣတိ-သို့ ဝတွာ-၍၊ “ကရဏီယ၊ ပေ၊ အနတိမာနီ” တိ-ကရဏီယ ၊ ပ၊ အနတိ-မာနီ-ဟူသော၊ ဝါ-အစရှိသော၊ သကလံ-သော၊ မေတ္တသုတ္တံ-မေတ္တသုတ်ကို၊ ကထေတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! တုမေ-တို့သည်၊ ဣမံ-ဤမေတ္တသုတ်ကို၊ ဝိဟာရဿ-ကျောင်း၏၊ ဗဟိ-အပြင်ဘက်၌၊ ဝါ-အပြင်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဝန-သဏ္ဌတော-တောအုပ်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ သဇ္ဈာယန္တော-ကုန်လျက်၊ အန္တောဝိဟာရံ-

၃, ၁၉၀၊] ဘာယတိတိ ဘီရု(ဓာန်ဋီ-၇၃၁)၊ ဘီရုနော+ဣမာနိ ဘေရဝါနိ-ကြောက်တတ်သူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သောအာရုံများ၊ [ဘီရု+ဏ၊ ဩ သရေ စ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဥကို အဝပြု(ရူ-၂၃၉)၊] “ကြောက်တတ်သူ၏ ဥစ္စာတို့”ဟူသည် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော အာရုံတို့တည်း၊ စိတ္တစေတသိကေဟိ အာလမ္ဗိယန္တိတိ အာရမ္မဏာနိ၊ [အာ+လမ္ဗ (ဂဟဏအနက်)+ယု၊ “အာလမ္ဗဏ”ဟု ဆိုလိုလျက် မွကို မွပြု-အဘိဝိ-၁၂၉၊ မဏိ-၁, ၃၉၇-၈၊] (တစ်နည်း) စိတ္တစေတသိကာနိ အာဂန္တာ ရမန္တိ ဧတ္တာတိ အာရမ္မဏာနိ၊ [အာ+ရမု+ယု၊ မဒ္ဒေဘော်လာ(အဘိဒီ-၁၁၁)၊ ဆရာတို့ကား ဒွေဘော်လာဖို့ ခိုင်လုံသောအကြောင်းမရှိခြင်း၊ အလားတူဖြစ်သော “ရမဏီယံ၊ ရမဏံ”တို့၌ ဒွေဘော်မရှိခြင်းတို့ကြောင့် “အာရမဏ”ဟု ရှိစေလို၏၊] ဘေရဝါနိ စ+တာနိ+အာရမ္မဏာနိ စာတိ ဘေရဝါရမ္မဏာနိ-ကြောက်တတ်သူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သောအာရုံများ။

ကျောင်းတွင်းသို့၊ ပဝိသေယျာထ-ဝင်ကြလော။” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူ၍၊ ဥယျောဇေသိ-ပြီ။

**ကရဏီယ မတ္တကုသလေန၊ ယန္တ သန္တံ ပဒံ အဘိသမေစ္စ၊
သက္ကော ဥဇ္ဇ စ သုဟုဇ္ဇ စ၊ သုဝစော စဿ မုဒု အနတိမာနီ။**

သန္တံ-ဖြစ်ပျက်မစပ်၊ အငြိမ်းဓာတ်ဖြင့်၊ မပြတ်ပုံသေ၊ အေးမြပေထသော၊ ပဒံ-ရောက်သင့်ရောက်ထိုက်၊ ဉာဏ်မြင်ဆိုက်က၊ တိုက်ရိုက်သိရန်၊ မြတ်နိဗ္ဗာန် ကို၊ **အဘိသမေစ္စ**-လောကီဉာဏ်ဖြင့်၊ အသင့်မှန်းဘိ၊ ကောင်းစွာသိ၍၊ အတ္တ-ကုသလေန-ကျင့်စဉ်အစားစား၊ ကိုယ့်စီးပွား၌၊ လိုလားကျွမ်းကျင်၊ သူတော်စင် သည်၊ ယံ ကရဏီယံ-အကြင်ပြုကျင့်ဖွယ်ရာ၊ သိက္ခာဥရပ်၊ အကျင့်မြတ်သည်၊ (အတ္ထိ-၏။) တံ ကရဏီယံ-ထိုပြုကျင့်ဖွယ်ရာ၊ သိက္ခာဥရပ်၊ အကျင့်မြတ်ကို၊ **ကရဏီယံ**-မချွတ်ဧကန်၊ အမှန်ပြုကျင့်ထိုက်၏။ (အာရညကော-တော၌နေခြင်း အလေ့ရှိသော၊ ဘိက္ခု-သည်။) သက္ကော စ-ကိုယ်အသက်ပါ၊ မငဲ့ညှာဘဲ၊ လွန်စွာ ကြိုးပမ်း၊ ကျင့်စွမ်းနိုင်သူသည်လည်း၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဥဇ္ဇ စ-ကိုယ်နှုတ်၂ပါး၊ မလှည့်စားဘဲ၊ ရိုးသားမြင့်မြတ်၊ ဖြောင့်မတ်သူသည်လည်း၊ အဿ-၏၊ သုဟုဇ္ဇ စ-စိတ်နေစိတ်ထား၊ မလှည့်စားဘဲ၊ ရိုးသားမြင့်မြတ်၊ လွန်ဖြောင့်မတ်သူသည် လည်း၊ အဿ-၏၊ သုဝစော စ-မိတ်ဆွေဆရာ၊ ဆုံးမပါလျှင်၊ ကောင်းစွာ ဆို လွယ်၊ ဆုံးမလွယ်သူသည်လည်း၊ အဿ-၏၊ မုဒု စ-ရွှေ့ကောင်းရွှေ့သန့်၊ ပြုတိုင်း ခန့်သို့၊ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းသူသည်လည်း၊ အဿ-၏၊ အနတိမာနီ စ- မျိုးရိုးကို စွဲ၊ ဂုဏ်ကိုစွဲ၍၊ လွန်ကဲသော မာန်မာနမရှိသူသည်လည်း၊ အဿ-၏။

ကရဏီယ. . . အဘိသမေစ္စ။ ။ အဋ္ဌကထာတို့၌ အနက်ပေးပုံ ဂုဏ်း ဖွင့်၏။ အထက်၌ တတိယနည်းအတိုင်း ပေးခဲ့သည်၊ ပဌမနည်း၊ ဒုတိယနည်းတို့အလို အောက် ပါ အတိုင်းပေးပါ။

ပထမနည်း။ ။ သန္တံ-သော၊ ပဒံ-ကို၊ အဘိသမေစ္စ-မဂ်ဉာဏ်အမြင်ပေါက်၊ ရှေးရှု ရောက်၍၊ (ဝိဟရိတုကာမေန-နေခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊) အတ္တကုသလေန-သည်၊ ယံ ကရဏီယံ-အကြင်ပြုကျင့်ဖွယ်ရာ၊ သိက္ခာဥရပ်၊ အကျင့်မြတ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ ကရဏီယံ-ထိုပြုကျင့်ဖွယ်ရာ၊ သိက္ခာဥရပ်၊ အကျင့်မြတ်ကို၊ ကရဏီယံ-၏။

ဒုတိယနည်း။ ။ ပဒံ-ကို၊ သန္တံ-ဖြစ်ပျက်မစပ်၊ အငြိမ်းဓာတ်ဖြင့်၊ မပြတ်ပုံသေ၊

တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍ နိက္ခမိတွာ-၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-
 ဖြင့်၊ တံ ဌာနံ-သို့၊ ပတ္တာ-၍၊ ဗဟိဝိဟာရေ-ကျောင်း၏ အပြင်ဘက်၌၊ **ဂဏ-**
သဇ္ဈာယံ-အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယံခြင်းကို၊ (စုပေါင်းရွတ်ဆိုခြင်းကို)၊ ကတွာ-
 ပြု၍၊ သဇ္ဈာယမာနာ-သရဇ္ဈာယံကုန်လျက်၊ ဝါ-ရွတ်ဆိုကုန်လျက်၊ ဝနသဏ္ဌာ-
 သို့၊ ပဝိသိသု၊ သကလဝနသဏ္ဌေ-အလုံးစုံသော တောအုပ်၌၊ ဝါ-က၊ ဒေဝတာ-
 တို့သည်၊ မေတ္တစိတ္တံ-မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ကို၊ (မေတ္တာစိတ်ကို)၊ ပဋိလဘိ-
 တွာ-ရ၍၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့အား၊ ဝါ-တို့ကို၊ ပစ္စဂ္ဂမနံ-ခရီးဥးကြိုဆိုခြင်းကို၊

အေးမြပေ၏ဟူ၍၊ အဘိသမစ္စ-လောကီဉာဏ်ဖြင့်၊ အသင့်မှန်းဘိ၊ ကောင်းစွာသိ၍၊
 (တံ-ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ အဓိဂန္ဓကာမေန-ရခြင်းငှာ အလိုရှိသော)၊ အတ္တကုသလေန-သည်၊
 ယံ ကရဏီယံ-သည်၊ (အတ္တိ)၊ တံ ကရဏီယံ ကရဏီယံ။ [၇နည်းလုံး၌ ကရဏီယံကို
 အဓိကာရနည်းဖြင့် ယံ တံသို့ လိုက်ပေးသည်၊ ယံ တံ၂ပုဒ်လုံး ပဌမန္တချည်းတည်း။]

ယံ တံ အနက်တစ်နည်း။ ။ “ယံကား အနိယမပဌမန္တ၊ တံကား နိယမဒုတိယန္တ”
 ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သေး၏။ အာဝုတ္တိနည်း၊ အဓိကာရနည်းအရ ယံ တံကို ပဒံနှင့် တွဲ
 ၍လည်းကောင်း ကရဏီယံနှင့် တွဲ၍လည်းကောင်း ပေးရသည်။

ပဌမနည်း၌ “သန္တံ-သော၊ ယံ ပဒံ-အကြင်နိဗ္ဗာန်သည်၊ (အတ္တိ)၊ တံ ပဒံ-ထိုနိဗ္ဗာန်
 ကို၊ အဘိသမစ္စ-မဂ်ဉာဏ်အမြင်ပေါက်၊ ရှေးရှုရောက်၍၊ (ဝိဟရိတုကာမေန-သော၊)
 အတ္တကုသလေန-သည်၊ ယံ ကရဏီယံ-သည်၊ (အတ္တိ)၊ တံ ကရဏီယံ-ကို၊ ကရဏီယံ-
 ၏”ဟု ပေးပါ။

ဒုတိယနည်း၌ “ယံ ပဒံ-သည်၊ (အတ္တိ) တံ ပဒံ-ကို၊ သန္တံ-၍၊ အဘိသမစ္စ-လော
 ကီဉာဏ်အရ၊ မှန်းဆသိမြင်၍၊ (တံ-ထိုနိဗ္ဗာန်ကို၊ အဓိဂန္ဓကာမေန-သော၊) အတ္တ-
 ကုသလေန ၊ပေ၊ ကရဏီယံ-၏”ဟု ပေးပါ။

တတိယနည်း၌ “သန္တံ-သော၊ ယံ ပဒံ-သည်၊ (အတ္တိ)၊ တံ ပဒံ-ကို၊ အဘိသမစ္စ-
 လောကီဉာဏ်အရ၊ မှန်းဆသိမြင်၍၊ အတ္တကုသလေန ၊ပေ၊ ကရဏီယံ-၏”ဟု ပေးပါ။
 (ခုဒ္ဒက၊ ဌ-၂၀၁၊ သုတ္တနိ၊ ဌ-၁၊ ၁၇၈)

ဂဏသဇ္ဈာယံ။ ။ဂဏတော+သဇ္ဈာယော-အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယံခြင်း(ပါ
 ရာဘာ-၁၊ ၉၄)၊ (တစ်နည်း) သဇ္ဈာယနံ သဇ္ဈာယော၊ ဂဏဿ+သဇ္ဈာယော ဂဏ-
 သဇ္ဈာယော-အပေါင်း၏ ရွတ်ဆိုသရဇ္ဈာယံခြင်း(မအူပါရာနိ-၁၂၃)၊ စုပေါင်း၍ ရွတ်
 ဆိုခြင်းကို “ဂဏသဇ္ဈာယ”ဟု ဆိုလိုသည်။

ကတ္တာ-၍၊ ပတ္တစီဝရပဋိဂ္ဂဟဏံ-သပိတ်သင်္ကန်းကို လှမ်းယူခြင်းကို၊ အာပုတ္တိသု-
 ကုန်ပြီ၊ ဟတ္ထပါဒသမ္မာဟနံ-လက်ခြေတို့ကို ဆုပ်နယ်ခြင်းကို၊ အာပုတ္တိသု-ကုန်ပြီ၊
 တေသံ-ထိုရဟန်းတို့ဖို့၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်၌၊ အာရက္ခံ-အစောင့်အရှောက်
 ကို၊ သံဝိဒဟိံသု-စိမ့်ကုန်ပြီ၊ ပတ္တဓူပနတေလံ ဝိယ-ချက်အပ်ပြီး(ကျက်ပြီး)သော
 အခိုးအထုံရှိသောဆီကဲ့သို့ **သန္နိသိန္နာ**-ကောင်းစွာထိုင်နေကုန်သည်၊ အဟေသံ၊
 ကတ္တစိ-တစ်စုံတစ်ခုသောအရပ်၌၊ အမနုဿသဒ္ဓေါ နာမ-ဘီလူး(တစ္ဆေသရဲ)
 တို့၏ အသံမည်သည်၊ (မကောင်းဆိုးဝါးသံမည်သည်)၊ နာဟောသိ-မရှိတော့ပြီ၊
 တေသံ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဧကဂ္ဂံ-တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊
 ဝါ-တည်ကြည်သည်၊ အဟောသိ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ရတ္တိ-
 ဌာနဒိဝါဌာနေသု-တို့၌၊ နိသိန္နာ-ထိုင်ကုန်လျက်၊ ဝိပဿနာယ-ဝိပဿာနာ၌၊
 စိတ္တံ-ကို၊ ဩတာရေတွာ-သက်ဝင်စေ၍၊ ဝါ-ချသွင်း၍၊ အတ္တနိ-ခန္ဓာကိုယ်၌၊
 ခယဝယံ-ကို၊ ပဌပေတွာ-၍၊ “အယံ အတ္တဘာဝေါ နာမ-ဤအတ္တဘောမည်
 သည်၊ ဘိဇ္ဇနကဌေန-ပျက်စီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထာဝရဌေန-မခိုင်မြဲသည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်
 သဘောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုလာလဘာဇနသဒိသော-အိုးထိမ်းသည်၏
 အိုးခွက်နှင့် တူ၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝိပဿနံ-ကို၊ ဝဗ္ဗယိံသု-တိုးပွားစေကုန်ပြီ၊ သမ္မာ-
 သမ္မုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋိယာ-ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်မှ၊ နိသိန္နောဝ-ထိုင်တော်
 မူလျက်သာလျှင်၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့၏၊ ဝိပဿနာယ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အာရဒ္ဓ-
 ဘာဝံ-အားထုတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ တေ ဘိက္ခု-ထိုရဟန်းတို့
 ကို၊ အာမန္တေတွာ-မိန့်ခေါ်တော်မူ၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်၊
 အယံ အတ္တဘာဝေါ နာမ-သည်၊ ဘိဇ္ဇနကဌေန-လည်းကောင်း၊ အထာဝရဌေန-

သန္နိသိန္နာ။ ။နိသိဒန္တိတိ နိသိန္နာ၊ သမံ+နိသိန္နာ သန္နိသိန္နာ-အညီအညွတ် ထိုင်နေ
 ကုန်သည်၊ သံသဒ္ဓါ သမအနက်၊ ဒုတိယာတပျုရိသံသမာသံ၊ (တစ်နည်း) သမ္မာ+နိ-
 သိန္နာ သန္နိသိန္နာ-ကောင်းစွာ ထိုင်နေကုန်သည်၊ သံသဒ္ဓါ သမ္မာအနက်၊ တတိယာ
 တပျုရိသံသမာသံ၊ (တစ်နည်း) သောဘမာနာ ဟုတွာ နိသိန္နာ သန္နိသိန္နာ-တင့်တယ်
 ကုန်သည်ဖြစ်၍ ထိုင်နေကုန်သည်၊ သံသဒ္ဓါ သောဘနအနက်၊ ကမ္မဓာရည်းသမာသံ
 (မူလဋီကာ-၈၊ နိယော-၄၊ မဏိဒီပ-၁၊ ၂၀၁၊ ၂၀၃)။

လည်းကောင်း၊ ကုလားလဘာဇနသဒိသော ဧဝ-သည်သာ။” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထာ-
 ၍၊ ဩဘာသံ-ရောင်ခြည်တော်ကို၊ ဖရိတ္တာ-ဖြန့်တော်မူ၍၊ ယောဇနသတေ-
 ယူဇနာတစ်ရာအတိုင်းအရှည်ရှိသောအရပ်၌၊ ဌိတောပိ-တည်ပါသော်လည်း၊
 အဘိမုခေ-မျက်မှောက်၌၊ နိသိန္နော ဝိယ-ထိုင်တော်မူနေသကဲ့သို့၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏ-
 ရံသိယော-ဖြပါးသောအဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့ကို၊ ဝိဿဇေတ္တာ-
 လွှတ်တော်မူ၍၊ **ဒိဿမာနေန**-မျက်စိဖြင့် မြင်အပ်၊ မြင်နိုင်သော၊ **ရူပေန**-
 ရုပ်ရုပ်သွင်တော်ဖြင့်၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ကုမ္ဘူပမံ၊ ပေ၊ သိယာ”-
 တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ကုမ္ဘူပမံ ကာယမိမံ ဝိဒိတ္တာ၊ နဂရူပမံ စိတ္တမိမံ ဌပေတွာ၊
 ယောဓေထ မာရံ ပညာဝုဓေန၊ ဇိတဉ္စ ရက္ခေ အနိဝေသနော သိယာ။**

(ပဏ္ဍိတော-ပညာရှိသူရဲကောင်းသည်။) ဣမံ ကာယံ-ကေသာလောမာ၊
 ပေါင်းစုကာဖြင့်၊ ရောဂါမြားမြောင်၊ ဤကိုယ်ကောင်ကို၊ ကုမ္ဘူပမံ-မြေအိုးဟူ
 သောဥပမာရှိသည်ကို၊ ဝါ-မြေအိုးနှင့် တူသည်ကို၊ ဝိဒိတ္တာ-ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်၊
 သိမြင်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ ဣဒံ စိတ္တံ-ဤဝိပဿနာစိတ်ကို၊ နဂရူပမံ-မြို့ရိုးကျုံး
 ပြု၊ လမ်းသုံးခွနှင့်၊ လမ်းမလမ်းသွယ်၊ ခံထည်သော မြို့ဟူသောဥပမာရှိအောင်၊
 ဝါ-ခံထည်သောမြို့နှင့် တူအောင်၊ ဌပေတွာ-အာရုံများစွာ၊ ဝင်မလာဖို့၊ လုံခြုံ
 စွာ ထားပြီး၍လည်းကောင်း၊ ပညာဝုဓေန-ဝိပဿနာ၊ မဂ်ပညာဟု၊ ကိလေ
 သာပယ်ကြောင်း၊ လက်နက်ကောင်းဖြင့်၊ မာရံ-ကိလေသာမာန်၊ သူပုန်ရန်ကို၊
 ယောဓေထ-တွန်းလှန်တိုက်ခတ်၊ သတ်ဖြတ်ရာ၏။ ဇိတဉ္စ-အောင်အပ်ပြီးလတ်၊
 ဖြစ်စေအပ်သည့်၊ နုဖပ်လှစွာ၊ တရုဏဝိပဿနာကိုလည်း၊ ရက္ခေ-သမာပတ်
 ဖျာန်၊ ဝင်စံပြီးကာ၊ သင်္ခါရစု၊ ကောင်းစွာရှုလျက်၊ ဥတုနေရာ၊ အစာဓမ္မ၊ သဟာယ

ဒိဿမာနေန ရူပေန။ ။ ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏအနက်၌ တတိယာဝိဘတ်သက်
 သည်၊ ပဿီယတေတိ ဒိဿမာနံ-မြင်အပ် မြင်နိုင်သော ရုပ်သွင်တော်၊ [ဒိသ+ယ+
 မာန၊] “မြင်အပ်”ဟူသည် မိမိ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ ပဿာဒမျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်ခြင်းတည်း။
[ဒိဿမာနေနာတိ စက္ခုနာ ပေက္ခိယမာနေန(ပဋိသံ. ၄-၂, ၂၇၃)၊ စက္ခုနာတိ အတ္တ-
နော၊ ပရေသဉ္စ ပဿာဒစက္ခုနာ၊ ပေက္ခိယမာနေနာတိ ဣတ္ထမ္မူတတ္ထေ ကရဏ-
ဝစနံ(ပဋိဝံ-၃၇၂)။]

ဖြင့်၊ ယုယပုံသေ၊ စောင့်ရှောက်၍ နေရာ၏။ အနိဝေသနော-ဈာန် သမာပတ်၊ မပြတ်ဝင်ကာ၊ အိမ်နေရာသို့၊ အတွယ်အတာမရှိသည်။ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။

တတ္ထ-၌၊ ကုမ္ဘူပမန္တိ-ကား၊ **အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန**-အလွန်အားမရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ **အနဒ္ဓန္နိယတာဝကာလိကဋ္ဌေန**-ရှည်သော ကာလ၌ မခံသည်၏အဖြစ်၊ ထိုမျှလောက်သော ကာလ၌သာ တည်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ ဝါ-အရှည်မခံသည်၏အဖြစ်၊ အခိုက်အတန့်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ကေသာဒိသမူဟသင်္ခါတံ-ဆံအစရှိသော ကောဋ္ဌာသတို့၏ အပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣမံ ကာယံ-ဤကိုယ်ကို၊ ကုမ္ဘူ ပမံ-အိုးဟူသော ဥပမာရှိသည်ကို၊ ကုလာလဘာဇနသဒိသံ-အိုးထိန်းသည် တို့၏ အိုးခွက်နှင့်တူသည်ကို၊ ဝိဒိတွာ-သိ၍လည်းကောင်း၊ နဂရူပမံ စိတ္တမိဒံ ယပေတွာတိ-ကား၊ နဂရံ နာမ-မြို့မည်သည်၊ ဗဟိဒ္ဓါ-အပ၌၊ ထိရံ-ခိုင်မြဲသည်၊ ဂမ္ဘီရပရိခံ-နက်သောကျုံးရှိသည်၊ ပါကာရပရိက္ခိတ္တံ-မြို့ရိုးဖြင့် ကာရံအပ်သည်၊ ဒွါရဇ္ဈာလကယုတ္တံ-တံခါးမ ပြအိုးတို့နှင့် ယှဉ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ရ၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ သုဝိဘတ္တဝိထိစတုက္ကသိယံဋကသမ္ပန္နံ-ကောင်းစွာ ဝေဖန်အပ်သော လမ်းမ၊ လမ်းလေးခွအဆုံ၊ လမ်းသုံးခွအဆုံတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ အန္တရာပဏံ-

အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန အနဒ္ဓန္နိယတာဝကာလိကဋ္ဌေန။ ။ “အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန အနဒ္ဓန္နိယတာဝကာလိကဋ္ဌေန”ဟူသော လက်ရှိပါဌ်အတိုင်း ပေးခဲ့သည်။ အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန အနက်သဘောချင်းတူသော သဒ္ဓါတည်း။ ထို့ကြောင့် “သဒ္ဓါတူ ချက်ဆင့်၊ အနက်မြင့်ထွက်စေ”နှင့်အညီ “အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန-အလွန်အားမရှိသည်၏အဖြစ်ဟူ သော အနက်ကြောင့်”ဟု ပေးရသည်။ ဆရာတို့ကား “အပလံ ဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန အနဒ္ဓန္နိယံ တာဝကာလိကဋ္ဌေန”ဟု ရှိစေလိုပြီး “ဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန-အားမရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ အပလံ-အားမရှိသော၊ တာဝကာလိကဋ္ဌေန-ထိုမျှလောက်သော ကာလ ၌သာ တည်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်၊ ဝါ-အခိုက်အတန့်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ အနဒ္ဓန္နိယံ-ရှည်သောကာလ၌ မခံသော၊ ဝါ-အရှည် မခံသော”ဟု ပေးတော်မူ၏။ လက်ရှိ “အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန”ကို “အပလံ+ဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန” ဟုလည်း ကောင်း၊ “အနဒ္ဓန္နိယတာဝကာလိကဋ္ဌေန”ကို “အနဒ္ဓန္နိယံ+တာဝကာလိက-ဋ္ဌေန” ဟုလည်းကောင်း ဖြတ်လျှင် ဆရာတို့ပေးတော်မူသည့်အတိုင်း ပေးနိုင်သည်။

အကြား၌ ဈေးရှိသည်။ [အန္တရေ+အာပဏံ ဧတ္ထာတိ အန္တရာပဏံ] (ဟောတိ-
 ၏။) တံ-ထိုမြို့ကို၊ ဝိလုမ္ဗိဿာမ-လုယူကုန်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဗဟိဒ္ဓါ-
 ပြင်ပ၌၊ ဝါ-အပြင်ဘက်က၊ စောရာ-သူပုန်တို့သည်၊ အာဂန္ဓာ-လာ၍၊ ပဝိသိတံ-
 ဝင်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တာ-မစွမ်းနိုင်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဗ္ဗတံ-တောင်ကို၊
 အာသဇ္ဇ-ကပ်ရောက်၍၊ ပဋိဟတာ ဝိယ-ထိခိုက်အပ်သူတို့ကဲ့သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ပြန်
 သွားရကုန်၏၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ပဏ္ဍိတော-ရှိသော၊ ကုလပုတ္တော-အမျိုး
 ကောင်းသားသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဝိပဿနာစိတ္တံ-ဝိပဿနာစိတ်ကို၊ ထိရံ-ခိုင်
 မြဲသော၊ နဂရသဒိသံ-မြို့နှင့်တူသည်ကို၊ ဝါ-မြို့နှင့်တူအောင်၊ ကတွာ-၍၊
 ဌပေတွာ-ထား၍၊ နဂရေ-၌၊ ဌိတော-တည်သော၊ (ဧကော-တစ်ယောက်သော၊
 ပုရိသယောဓော-ယောက်ျားကောင်းစစ်သား သည်။) **ဧကတောဓာရာဒိနာန-**
ပွကာရာဓုဓေန-တစ်ဖက်၌ အသွားရှိသော လက်နက်အစရှိသော အထူးထူး
 သော အပြားရှိသော လက်နက်ဖြင့်၊ စောရဂဏံ-ဓားပြအပေါင်းကို၊ ယောဓေတိ
 ဝိယ-တိုက်ခိုက်ပုတ်ခတ်သကဲ့သို့၊ **ဝိပဿနာမယေန**-ဝိပဿနာဉာဏ်အတိ
 ပြီးသော၊ ဝါ-ဝိပဿနာဟူသော၊ ပညာဓုဓေန စ-ပညာလက်နက်ဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ **အရိယမဂ္ဂမယေန**-အရိယမဂ်အတိပြီးသော၊ ဝါ-အရိယမဂ်ဟူသော၊
 ပညာဓုဓေန စ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တံ တံ မဂ္ဂဝဇ္ဈိ-ထိုထိုမဂ်သည် သတ်ထိုက်
 သော၊ ကိလေသမာရံ-ကိလေသမာရ်ကို၊ ပဋိဗာဟန္တော-တားမြစ်လျက်၊ တံတံ

ဧကတောဓာရာဒိနာနပွကာရာဓုဓေန။ ။ဧကတော+ဓာရာ ယဿာတိ ဧက-
 တောဓာရံ (အာဝုဓံ)၊ တစ်ဖက်၌ အသွားရှိသော ဓားကဲ့သို့သောလက်နက်၊ ဧကတော-
 ဓာရံ+အာဒိ ယဿာတိ ဧကတောဓာရာဒိ၊ ဧကတောဓာရာဒိ စ+တံ+နာနပွကာရာ-
 ဝုဓံ စာတိ ဧကတောဓာရာဒိနာနပွကာရာဝုဓံ၊ အာဒိဖြင့် ဥဘတောဓာရစသော
 လက်နက်တို့ကို ယူပါ။

ဝိပဿနာမယေန၊ပေ၊ပညာဓုဓေန။ ။ကိလေသာကို ပယ်ရာ၌ ဝိပဿနာဉာဏ်
 သည် တဒင်္ဂပဟာန်အားဖြင့် ပယ်နိုင်၏၊ မဂ်ဉာဏ်ကား ဆိုင်ရာကိလေသာကို သမုစ္ဆေဒ
 ပဟာန်အားဖြင့် ပယ်နိုင်သည်၊ မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်တို့ကား ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်အားဖြင့် ပယ်
 နိုင်၏၊ သို့သော် ဤနေရာ၌ ဈာနလာဘီမဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အများနှင့်ဆိုင်အောင်
 “ဝိပဿနာမယေန အရိယမဂ္ဂမယေန”ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ ဝိပဿနာ+ပကတိ
 ယဿာတိ ဝိပဿနာမယံ-ဝိပဿနာဟူသောအထည်ကိုယ်ရှိသော ပညာလက်နက်၊

ကိလေသမာရ်-ထိုထိုကိလေသမာရ်ကို၊ **ယောဓေထ**-ထိုးခုတ်သတ် ဖြတ်၊ ပုတ်ခတ်ရာ၏။ **ပဟရေယျာထ**-ထိုးခုတ်သတ်ဖြတ်၊ ပုတ်ခတ်ကုန်ရာ၏။ ဣတိ အတ္ထော-နက်။ ဇိတဉ္စ ရက္ခေတိ-ကား၊ ဇိတံ-အောင်အပ်ပြီးသော၊ ဥပ္ပာဒိတံ-ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော၊ **တရုဏဝိပဿနံ** စ-နုသောဝိပဿနာကိုလည်း၊ အာဝါ-သသပ္ပာယဥတုသပ္ပာယဘောဇနသပ္ပာယပုဂ္ဂလသပ္ပာယဓမ္မသဝနသပ္ပာယာ-ဒီနိ-လျောက်ပတ်သောနေရာ၊ လျောက်ပတ်သောဥတု၊ လျောက်ပတ်သောဘောဇန၊ လျောက်ပတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ လျောက်ပတ်သောတရားနာခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ အာသေဝန္တော-အဖန်တလဲလဲ မှီဝဲလျက်၊ အန္တရန္တရာ-မဂ်ဖိုလ်

ဝိပဿနာယ+နိပ္ပန္နံ ဝိပဿနာမယံ-ဝိပဿနာဖြင့် ပြီးသော ပညာလက်နက်၊ မယသဒ္ဓါ ပကတိအနက်၌သက်၊ (တစ်နည်း) “မယပစ္စည်း အနက်သီးခြားမရှိ”ဟု ကြံ၍ “ဝိပဿနာယေဝ ဝိပဿနာမယံ”ဟု သွတ္တတဒ္ဓိတ်လည်း ပြုပါ။ အရိယမဂ္ဂမယေန၌လည်း နည်းတူ။

ယောဓေထ ပဟရေယျာထ။ ။ စာအုပ်တို့၌ “ပဟရေယျာထ”ဟု တုမ္မယောဂ ဗဟုဝုဇ်ကြိယာဖြင့် ရှိ၏။ ဤအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် ယောဓေထ၌ ယုဓဓာတ်၊ ပဟာရ အနက်၊ ဧယျာထမှ ယျာကို ချေထားသည်ဟု မှတ်ရာ၏။ သို့သော် ရှေ့၌ “ပဏ္ဍိတော ကုလပုတ္တော”ဟု ဧကဝုဇ်နာမသဒ္ဓါ ရှိခဲ့သောကြောင့် “ပဟရေယျာတိ အတ္ထော”ဟု နာမယောဂကြိယာသာ ရှိသင့်ပါသည်။ သို့မဟုတ် ဧယျမှ ဧယျာထသို့ ပြန်နေသော ပုရိသဝိပလ္လာသ၊ ဝစနဝိပလ္လာသဟုကြံပါ။ [ဝိပလ္လာသပုဒ်ကို အနက်ပေးလျှင် လက်ရှိ ဝုဇ်အတိုင်း ပေးရသည်။ (ဘေဒဘာ-၁၅၅)]

တရုဏဝိပဿနံ။ ။တရုဏာ စ+သာ+ဝိပဿနာ စာတိ တရုဏဝိပဿနာ-နုသောဝိပဿနာ၊ [တရုဏာ+ဝိပဿနာ၊ ရှေ့ပုဒ်၌ ပုမ္မော့ဌဲ၊] ဝိပဿနာသည် တရုဏ ဝိပဿနာ၊ ဗလဝိပဿနာအားဖြင့် ၂မျိုးရှိ၏။ နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဉာဏ်၊ သမ္မသနဉာဏ်၊ မဂ္ဂါမဂ္ဂဝဝတ္ထာနဉာဏ် ၄ပါးတို့ကို “တရုဏဝိပဿနာ”ဟု ခေါ်သည်။ ဘယဉာဏ်၊ အာဒိနဝဉာဏ်၊ မုစ္စိတုကမျတာဉာဏ်၊ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် ၄ပါးတို့ကို ဗလဝိပဿနာ(အားကြီးသောဝိပဿနာ)ဟု ခေါ်သည်။ အချုပ်အားဖြင့် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်မှ စ၍ နောက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဗလဝိပဿနာ၊ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်၏ ရှေ့ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ကို တရုဏဝိပဿနာဟု ခေါ်သည်။ တရုဏဝိပဿနာကို “ဒုဗ္ဗလဝိပဿနာ”ဟု လည်း ခေါ်သည်။ (အံဇီ-၃၊ ၁၁၆၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၁၉၅)

မရောက်မီ အကြားအကြား၌၊ သမာပတ္တိ-သမာပတ်သို့၊ ဝါ-ကို၊ သမာပဋိတွာ-
ကောင်းစွာရောက်၍၊ ဝါ-ဝင်စား၍၊ တတော-ထိုသမာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ-ထ၍၊
သုဒ္ဓစိတ္တေန-စင်ကြယ်သောစိတ်ဖြင့်၊ သင်္ခါရေ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို၊ သမ္မသ-
န္တော-အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု သုံးသပ်လျက်၊ ရက္ခေယျ-စောင့်ရှောက်ရာ၏။

အနိဝေသနော သိဿာတိ-ကား၊ အနလယော-ကပ်ငြိတွယ်တာရာအိမ်မရှိ
သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ယထာ နာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ယောဓော-
သူရဲကောင်းသည်၊ သင်္ခါမသီသေ-စစ်မြေပြင်ဦး၌၊ ဗလကောဋ္ဌကံ-ဗိုလ်ပါတို့၏
စုဝေးရာအရပ်ကို၊ ဝါ-ဗိုလ်တဲကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ အဓိတ္တေဟိ-ရန်သူတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
တကွ၊ ယုဇ္ဈန္တော-စစ်တိုက်လတ်သော်၊ ဝါ-စစ်တိုက်စဉ်၊ ဆာတော- ဆာလောင်
သည်၊ ဟုတွာ ဝါ-ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ပိပါသိတော-လွန်စွာ ဖြစ်သော
မွတ်သိပ်ခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-ရေငတ်သည်၊ ဟုတွာ ဝါ-လည်းကောင်း၊ သန္နာဟေ-
တင်းကြပ်စွာဖွဲ့အပ်သောစစ်ဝတ်တန်ဆာကို၊ သိထိလေ ဝါ-လျော့အောင် ပြု
အပ်ပြီးသော်လည်းကောင်း၊ [သဟိတုံ အလန္တိ သိထိလံ၊ သဟ+ကိလ၊ သဟကို သိထပြု(-
မောင်-၇, ၁၉၁)၊ သိထိလံ+ကတော သိထိလော၊] အာဝုဓေ-လက်နက်ကို၊ ပါတိတေ
ဝါ-ချအပ်ပြီးသော်လည်းကောင်း၊ ဗလကောဋ္ဌကံ-သို့ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဝိဿမိ-
တွာ-အပန်းဖြေ၍၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-စားပြီး၍၊ ပိဝိတွာ-သောက်ပြီး၍၊ သန္တဟိတွာ-
စစ်ဝတ်တန်ဆာကို တင်းကြပ်စွာဖွဲ့၍၊ အာဝုဓံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပုန-ဖန်၊
နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ယုဇ္ဈန္တော-စစ်တိုက်လျက်၊ ပရသေနံ-တစ်ဖက်စစ်တပ်ကို၊
မဒ္ဒတိ-နှိမ်နင်းနိုင်၏၊ အဇိတံ-မအောင်အပ်သေးသောန ယ်ပယ်ကို၊ ဇိနာတိ-
အောင်နိုင်၏၊ ဇိတံ-အောင်အပ်ပြီးသော နယ်ပယ်ကို၊ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်
နိုင်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သော -ထိုသူရဲကောင်းသည်၊ ဗလကောဋ္ဌကေ-၌၊ ဌိတော-

အနိဝေသနော။ ။နိဝေသနသဒ္ဓါသည် “တည်နေရာအိမ်”ဟူသော အနက်ကို
ဟော၏၊ ထိုအိမ်သည်ပင် ကပ်ငြိတွယ်တာရာ ဌာနဖြစ်သောကြောင့် အာလယ လည်း
မည်၏၊ ထို့ကြောင့် ဓာန်-၂၀၅၊ ၂၀၆၌ အာလယနှင့်နိဝေသနကို ပရိယာယ်အဖြစ်ဖြင့်
ဆိုထားသည်၊ နိဝိသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝေသနံ-ကပ်ဝင်တည် နေရာအိမ်၊ [နိ+ဝိသ+ယ၊]
နတ္ထိ+နိဝေသနံ ယဿာတိ အနိဝေသနော၊ အလ္လိယတိ ဧတ္ထာတိ အာလယော-ကပ်ငြိ
တွယ်တာရာအိမ်၊ [အာ+လီ+အ၊] နတ္ထိ+အာလယော ယဿာတိ အနာလယော။

တည်လျက်၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ (စစ်ဝတ်ကိုလျှော့၊ လက်နက်ကို
ချထားပြီး ဗိုလ်တဲသို့ ဝင်၍)၊ ဝိဿမန္တော-အပန်းဖြေစဉ်၊ တံ-ထိုဗိုလ်တဲကို၊
အဿာဒေန္တော-သာယာလျက်၊ သစေ အစ္ဆေယျ-အကယ်၍ နေအံ့၊ (ဧဝံသတိ-
သော်)၊ ရဇ္ဇိ-တိုင်းပြည်ကို၊ ပရဟတ္ထဂတံ-သူတစ်ပါးလက်၌ ရောက်သည်ကို၊
ဝါ-သူတစ်ပါးလက်သို့ ရောက်သည်ကို၊ ကရေယျ (ယထာ)-ပြုရာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-
မေဝ-သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ပဋိလဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီးသော၊ တရုဏဝိပဿနံ-နုသော
ဝိပဿနာကို၊ ပုနပျုနံ-အဖန်ဖန်၊ သမာပတ္တိ-သို့ ဝါ-ကို၊ သမာပဋိတ္တာ-ကောင်းစွာ
ရောက်၍၊ ဝါ-ဝင်စား၍၊ တတော-ထိုသမာပတ်မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ-၍၊ သုဒ္ဓစိတ္တေန-
စင်ကြယ်သောစိတ်ဖြင့်၊ သင်္ခါရေ-တေဘူမကသင်္ခါရတို့ကို၊ သမ္မသန္တော-သုံး
သပ်လတ်သော်၊ ရက္ခိတံ-စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ သက္ကောတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ ဥတ္တရိ-
အလွန်၊ ဝါ-တိုး၍၊ မဂ္ဂဖလပဋိလာဘေန-မဂ်ဖိုလ်ကို ရခြင်းအားဖြင့်၊ ကိလေသ-
မာရ်-ကိလေသမာရ်ကို၊ ဇိနာတိ-အောင်နိုင်၏၊ ပန-ဗျတိရိုက်ကာ၊ သော-ထို
ရဟန်းသည်၊ သမာပတ္တိမေဝ-သမာပတ်ကိုသာ၊ သစေ အဿာဒေတိ-အကယ်
၍ သာယာနေအံ့၊ သုဒ္ဓစိတ္တေန-ဖြင့်၊ ပုနပျုနံ-အဖန်ဖန်၊ သင်္ခါရေ-တို့ကို၊ သစေ
န သမ္မသတိ-အကယ်၍ မသုံးသပ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်)၊ မဂ္ဂဖလပဋိဝေဓံ-
မဂ်ဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းကို၊ ကာတံ-ငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ တသ္မာ-
ကြောင့် (သမာပတ်ကိုသာ သာယာနေ၍ သင်္ခါရတို့ကို မသုံးသပ်သည့်အတွက်
မဂ်ဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်ခြင်းကြောင့်)၊ ရက္ခိတဗ္ဗယုတ္တကံ-စောင့်ရှောက်
ခြင်းငှာ သင့်လျော်သော တရုဏဝိပဿနာကို၊ ဝါ-စောင့်ရှောက်ခြင်းအား လျော်
သော တရုဏဝိပဿနာကို၊ (စောင့်ရှောက်သင့် စောင့်ရှောက်ထိုက်သော တရု
ဏဝိပဿနာကို)၊ ရက္ခန္တော-စောင့်ရှောက်လျက်၊ အနိဝေသနော-ဝင်စားဖို့ရာ
သမာပတ်အိမ်ရာမရှိသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ သမာပတ္တိ-ကို၊ နိဝေသနံ-ဝင်စား
ရာနေအိမ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုသမာပတ်၌၊ န နိဝေသေယျ-မသက်ဝင်ရာ၊
ဝါ-မဝင်စားရာ၊ (သမာပတ္တိ-ကို) အာလယံ-ငြိကပ်တွယ်တာရာကို၊ န ကရေယျ-
မပြုရာ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ တုမှေပိ-သင်တို့သည်လည်း၊
ဧဝံ-ဤသို့ သမာပတ်ကို ဝင်စားရာအိမ် မဟုတ်သည်ကို၊ ကရောထ-ကုန်လော၊

ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ သတ္ထာ၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ ဒေ-
 သနာဝသာနေ-၌၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ နိသိန္နဌာနေ-ထိုင်
 နေရာအရပ်၌၊ နိသိန္နာ-ထိုင်နေကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)ယေဝ-ဖြစ်လျက်ပင်၊
 (တစ်နည်း) နိသိန္နာယေဝ-ထိုင်နေကုန်လျက်ပင်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ-
 တကွ၊ အရဟတ္တိ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ တထာဂတဿ-၏၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်း
 နှင့်တူသော အဆင်းတော်ရှိသော၊ သရီရံ-ကိုယ်တော်ကို၊ ဝဏ္ဏယန္တာ-ချီးကျူး
 ကုန်လျက်၊ ထောမေန္တာ-ချီးမွမ်းကုန်လျက်၊ (ထောမနာကုန်လျက်)၊ ဝန္တန္တာဝ-ရှိ
 ခိုးကုန်လျက်သာ၊ အာဂစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ပဉ္စသတဘိက္ခုဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ပဉ္စသတဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာပြီး၏။

၇-ပူတိဂတ္တတိဿတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

အစိရံ ဝတ'ယံ ကာယောတိ-သော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ၊ သတ္ထာ၊ သာဝတ္ထိယံ၊
 ဝိဟရန္တော၊ ပူတိဂတ္တတိဿတ္ထေရံ-ပူတိဂတ္တတိဿထေရံကို၊ (ပုပ်သောကိုယ်ရှိ
 သော တိဿထေရံကို)၊ အာရဗ္ဗ၊ ကထေသိ၊ ကိရ-ချဲ့၊ ဧကော-တစ်ယောက်
 သော၊ သာဝတ္ထိဝါသီ-သာဝတ္ထိမြို့၌နေသော၊ ကုလပုတ္တော-သည်၊ သတ္ထု-၏၊
 သန္တိကေ-၌၊ ဓမ္မ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ **သာသနေ**-သာသနာတော်၌၊ ဝါ-အား၊ **ဥရံ**-
 ရင်ကို **ဒတွာ**-ပေး၍၊ ဝါ-အပ်နှံ၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ၊ သော-သည်၊ လဒ္ဓူပသမ္ပဒေါ-
 သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊) တိဿတ္ထေရော နာမ-တိဿထေရ်မည်သည်၊
 အဟောသိ၊ ကာလေ-အချိန်သည်၊ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ-ကုန်လွန်သွားလသော်၊ ကုန်

သာသနေ ဥရံ ဒတွာ။ ။ “သာသနေ သာသနဿ ဥရံ ဒတွာ နိယျာတေတွာ
 (ဓမ္မဋီ-၅၃)”အဖွင့်နှင့်အညီ ပေးခဲ့သည်၊ ဥရသဒ္ဓါ ရင်အနက်ဟောတည်း၊ သာသနေကို
 ဒတွာ၌ စပ်၊ “သောကေန တာဠိတေ ဥသတိ ဒဟတိတိ ဥရော၊ [ဥသ+ရ၊ သကိုချေ-
 မောဂ်-၇၊ ၁၄၆။] ဒုက္ခလာဘေ သတိ ရန္တိ ပဟရန္တိ ဧတ္ထ ဇနာတိ ဥရော၊ [ဥ+ရာ+အ၊
 ဥသဒ္ဓါ၊ ဒုက္ခလာဘအနက်-ဧဋီ၊ သူစိ။] ဝါတဂမနဝသေန အရတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္တာတိ
 ဥရော၊ [အရ+အ၊ အကို ဥပြု။] ယကနာဒယော ဥရန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္တာတိ ဥရော၊ [ဥရ
 +အ၊-ဓာဒီ။]”ဟုပြု။

လွန်သွားလသော်၊ [ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ ကာလေတိ အတိတ္တန္တေ အတိတ္တန္တေ ကာလေ-
 ဇာဋီသစ်-၁, ၄၇၁။] တဿ-ထိုတိဿထေရ်၏။ သရီရေ-၌၊ ရောဂေါ-သည်၊
 ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ သာသပမတ္တိယော-မုန့်ညှင်းစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ပိဋက-
 သွေးစုနာတို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟိသု-ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ပြီ၊ တာ-ထိုသွေးစုနာတို့သည်၊
 အနုပုဗ္ဗေန-ဖြင့်၊ မုဂ္ဂမတ္တာ-ပဲနောက်စေ့အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်လည်း
 ကောင်း၊ ကလာယမတ္တာ-ကုလားပဲစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ-စားတော်ပဲစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ကောလ-
 ဌိမတ္တာ-ဆီးစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ အာမလကမတ္တာ-
 ဇီးဖြူသီး(သျှိသျှားသီး)အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဗေဠုဝ-
 သလာဠမတ္တာ-ဥသျှစ်သီးစိမ်းနုအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊
 ဗေဠုဝမတ္တာ-ဥသျှစ်သီးကြီးအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟုတွာ၊
 ပဘိဇ္ဇိသု-ပေါက်ကွဲကုန်ပြီ၊ သကလသရီရ်-အလုံးစုံသောကိုယ်သည်၊ ဝါ-တစ်
 ကိုယ်လုံးသည်၊ ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓိ-အပေါက်ငယ် အပေါက်ကြီးရှိသည်၊ အဟောသိ-
 ပြီ၊ အဿ-ထိုတိဿထေရ်၏။ နာမံ-သည်၊ ပူတိဂတ္တတိဿထေရောတွေဝ-
 ပူတိဂတ္တတိဿထေရ်ဟူ၍သာ၊ (ပုပ်သောကိုယ်ရှိသော တိဿထေရ်ဟူ၍သာ)၊
 ဥဒပါဒိ-ဖြစ်ပြီ၊ အထ-မှ၊ အပရဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ (နောက်ပိုင်း၌)၊ အဿ-
 ထိုပူတိဂတ္တတိဿထေရ်၏၊ အဋ္ဌိနိ-အရိုးတို့သည်၊ ဘိဇ္ဇိသု-ကွဲကုန်ပြီ၊ သော-
 ထိုပူတိဂတ္တတိဿထေရ်သည်၊ အပ္ပဋိဇ္ဇဂ္ဂိယော-မပြုစု မစောင့်ရှောက်အပ်၊ မပြုစု

ဇာဋီသစ်-၁, ၂၈၁။ ။ဇာဋီသစ်အလို “ဥရံ-နှလုံးသားကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဝါ-
 ရှေးရှိပြု၍၊ ဝါ-အလေးပြု၍၊ သာသနေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီ”ဟု ပေးပါ၊ ဥရသဒ္ဓါ နှလုံး
 အနက်ဟောတည်း၊ သာသနေကို ပဗ္ဗဇိတော၌ စပ်ပါ၊ “ဥသတိ စိတ္တတာပေါ ဒဟတိ
 ဧတ္တာတိ ဥရော(ပါစိယော-၁၀၈)”ဟုပြု၊ တစ်စုံတစ်ခုကိစ္စကို ညးတည်ထားရာအခါ၌
 ထိုကိစ္စအတွက် နှလုံးသားကို ပေးဆပ်ထားသလို ဖြစ်၏၊ လောကလူသားများသည်
 အလေးဂရုမပြုထိုက်သော နေရာဌာနတို့၌ ကျောပေးကာ မရိုသေမလေးစားသော
 အပြုအမူကို ဖော်ပြတတ်ကြ၏၊ ဤအမျိုးကောင်းသားကာ ဤသို့ မရိုသေ မလေးစား
 သော အပြုအမူကို မဖော်ပြဘဲ နှလုံးသားကို ပေးဆပ်ကာ သာသနာတော်၌ ရဟန်းပြု
 ခဲ့သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

မစောင့်ရှောက်နိုင်တော့သည်။ ဝါ-ပြုစုစောင့်ရှောက်၍ မရတော့သည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ နိဝါသနပါရပနံ-သင်းပိုင်၊ ကိုယ်ရုံ(ဧကသီ)သည်။ ဝါ-ကို၊ ပုဗ္ဗ-လောဟိတမက္ခိတံ-ပြည်သွေးတို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သည်။ ဇာလပူဝသဒိသံ-ဇာကွန်ရက်သဏ္ဌာန်ဖြင့် ပြုအပ်သောမုန့်နှင့် တူသည်။ ဝါ-မုန့်ပျားသလက်နှင့် တူသည်။ [ဇာလာကာရေန ကတပူဝံ **ဇာလပူဝံ**-ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၁၂၉။] အဟောသိ၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာဒယော-အတူနေတပည့်အစရှိသူတို့သည်။ ပဋိဇဇိတံ-ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တာ-ကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ)၊ ဆဿိသု-စွန့်ထားကုန်ပြီ၊ သော-သည်။ အနာထော-အားကိုးရာမရှိသည်။ ဟုတ္တာ၊ နိပဇ္ဇိ-အိပ်ပြီ။

စ-ဆက်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏။ ဒွေ ဝါရေ-၂ကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ လောကဝေါလောကနံ နာမ-လောကကို ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းမည်သည်။ ဝါ-သည်ကို၊ အဝိဇ္ဇေတံ - မစွန့်အပ်သည်။ ဟောတိ-၏။ ပစ္စုသကာလေ-၌၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေန္တာ-သော်၊ စက္ကဝါဠမုခဝဋ္ဋိတော-စကြာဝဠာတောင်၏၊ နှုတ်ခမ်းရစ်မှ၊ ဝါ-စကြာဝဠာအနားရစ်မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဂန္ဓကုဋိအဘိမုခံ-ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်သို့ ရှေ့ရှုလျက်၊ ဉာဏံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဩလောကေန္တိ-ကုန်၏။ သာယံ-၌၊ ဩလောကေန္တာ-ကုန်လသော်၊ ဂန္ဓကုဋိတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဗာဟိရာဘိမုခံ-အပြင်ဘက်သို့ ရှေ့ရှုလျက်၊ ဉာဏံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဩလောကေန္တိ-ကုန်၏။ တသ္မိပန သမယေ-၌၊ ဘဂဝတော-၏။ ဉာဏဇာလဿ-ဉာဏ်တည်းဟူသော ကွန်ရက်၏။ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပူတိဂတ္တတိဿတ္ထေရော-သည်။ ပညာယိ-ထင်လာပြီ၊ သတ္တာ-သည်။ တဿ ဘိက္ခုနော-၏။ **အရဟတ္တဿ**-၏။ **ဥပနိဿယံ**-အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အယံ-ဤပူတိဂတ္တတိဿကို၊

အရဟတ္တဿ ဥပနိဿယံ။ ။ အရဟတ္တဖိုလ်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းဟူသည် ပါရမီဉာဏ်တည်းဟု ဇာဋီသစ်-၁, ၁၉၀၌ ဖွင့်၏။ ပါရမီဉာဏ်အရ သာဝကဖြစ်သောကြောင့် သာဝကပါရမီဉာဏ်ကို ယူပါ။ ချဲ့ပါဥူးမည်-ဒါနစသော ပါရမီတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိဇ္ဇာ၃ပါး၊ အဘိညာဉ်၆ပါး၊ ပဋိသန္ဓိဒါ၄ပါး စသော ဉာဏ်ကိုလည်း “သာဝကပါရမီဉာဏ်”ဟု ခေါ်၏(ဒီဋီ-၃, ၆၈၊ သံဋီ-၂, ၄၇၆၊ ဓမ္မဘာ-၁, ၂၅၄)။ ဒါနစသော ပါရမီတို့၌ အကျုံးဝင်သော(ယှဉ်သော)ဉာဏ်ကိုလည်း “သာဝကပါရမီဉာဏ်”ဟု ခေါ်၏(သံဋီ-၂, ၃၉၆)။ ဤ၌ ဒါနစသောပါရမီတို့၌ အကျုံး

သဒ္ဓိဝိဟာရိကာဒီဟိ-အတူနေတပည့် အစရှိသူတို့သည်။ ဆဒ္ဓိတော-စွန့်ထား
အပ်ပြီ။ ဣဒါနိ-၌၊ အဿ-ဤပူတိဂတ္တတိဿ၏။ ဝါ-မှာ၊ မ-ကို၊ ဌပေတွာ-
ချန်ထား၍၊ အညံ-ငါမှ အခြားသော၊ ပဋိသရဏံ-အားကိုးရာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ။
“ဣတိ-ဤသို့ သိတော်မူ၍၊ ဂန္ဓကုဋိတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်တော်မူ၍၊ ဝိဟာ-
ရစာရိကံ-ကျောင်းတို့၌ လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝါ-ခြင်းအားဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၆၈၊]
စရမာနော ဝိယ-လှည့်လည်တော်မူသကဲ့သို့၊ အဂ္ဂိသာလံ-မီးတင်းကုပ်သို့၊
[အဂ္ဂိဿ+ဌပနံ+သာလာ အဂ္ဂိသာလာ-မီးကို ထားရာအဆောင်-မီးတင်းကုပ်-မီးဖို
ဆောင်(မအူပါရာနိ-၄, ၄၅၁)]၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော်မူ၍၊ ဥက္ခလီ-ရေနှေးအိုးကို၊ စော-
ဝိတွာ-ဆေးတော်မူ၍၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဝါ-ထည့်၍၊ ဥဒ္ဓနံ-ဖိုခနောက်
သို့၊ အာရောပေတွာ-တင်၍၊ ဥဒကဿ-၏၊ တတ္တဘာဝံ-ပူသည်၏ အဖြစ်ကို၊
အာဂမယမာနော-စောင့်ဆိုင်းတော်မူလျက်၊ အဂ္ဂိသာလာယမေဝ-မီးတင်းကုပ်
၌သာ၊ အဌာသိ-ရပ်နေတော်မူပြီ၊ တတ္တဘာဝံ-ကို၊ ဇာနိတွာ-သိတော်မူ၍၊ ဝါ-
သော်၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော်မူ၍၊ တဿ ဘိက္ခုနော-၏၊ နိပန္နမဉ္ဇကောဋိယံ-အိပ်ရာ
ညောင်စောင်း၏ အစွန်း၌၊ ဝါ-ကို၊ ဂဏှိ-ကိုင်တော်မူပြီ၊ တဒါ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့
သည်၊ “ဘန္တေ! အပေထ-ဖယ်တော်မူပါကုန်၊ မယံ-တို့သည်၊ ဂဏှိဿာမ-ကိုင်
ပေးကြပါမည်။” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ မဉ္ဇကံ-ညောင်စောင်းကို၊ ဂဟေတွာ-
ကိုင်၍၊ အဂ္ဂိသာလံ-မီးတင်းကုပ်သို့၊ အာနယိသု-ဆောင်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊
အဗ္ဗဏံ-ရေလျှောင်အိုးကြီးကို၊ အာဟရာပေတွာ-ဆောင်စေ၍၊ ဥဏှောဒကံ-

ဝင်သော (ယှဉ်သော)ဉာဏ်ကို ယူပါ။ ပူဇာဝိသေသံ အရဟတီတိ အရဟ၊ [အရဟ
+အ၊ “အရဟော”ဟု ဆိုလိုလျက် သိကို အာပြု၊ (တစ်နည်း) သိချေ၊ ဟ၏ အ-ကို
အာပြု၊] ကိလေသသင်္ခါတာ အရယော ဟတာ အနေနာတိ အရဟ၊ [အရိ+ဟတာ၊
ဣတိ အပြု၊ တကိုချေ၊ ဟ၌ ဒီယပြု၍ အရဟာဖြစ်သည်၊] (တစ်နည်း) သံသာရ-
စက္ကဿ အရာ ကိလေသာ+ဟတာ အနေနာတိ အရဟ၊ [အရ+ဟတာ၊ တကိုချေ၊
ဟ၌ ဒီယပြု၊] (တစ်နည်း) နတ္ထိ+ပါပကရဏေ ရဟော ဣမဿာတိ အရဟ၊ [န+
ရဟ၊ ပထမနည်းအတိုင်း ရုပ်ပြီးစေ၊] အရဟတော+ဘာဝေါ အရဟတ္တံ၊ [အရဟန္တ+
တ္တံ၊ ဣတိချေ(အဘိဝိ-၉၈၊ မဏိ-၁, ၂၇၆-၇၊ အဘိဒီ-၅၀)၊ နိဿိယတီတိ နိဿယော၊
ဘုသော+နိဿယော ဥပနိဿယော(မူလဋီ-၃, ၁၇၁)။

ကို၊ အာသိဗ္ဗိတ္တာ-လောင်း၍၊ တေဟိ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ တဿ-
 ထိုပူတိဂတ္တတိဿထေရ်၏၊ ပါရပနံ-ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ကိုင်စေ၍၊ ဥဏှော-
 ဒကေ-ရေနှေး၍၊ မဒ္ဒါပေတွာ-နှယ်စေ၍၊ မန္ဒာတပေ-အားနည်းသော နေပူ၍၊
 ဝိဿဇ္ဇာပေသိ-ဖြန့်လှန်းစေပြီ၊ အထ-ထိုမှ နောက်၍၊ အဿ-ထိုပူတိဂတ္တ
 တိဿထေရ်၏၊ သန္တိကေ-အနီး၍၊ ဌတွာ-၍၊ သရီရံ-ကိုယ်ကို၊ ဥဏှောဒကေန-
 ရေနှေးဖြင့်၊ တေမေတွာ-စို့စေ၍၊ ဝါ-ဆွတ်၍၊ ယံသိတွာ-ပွတ်တိုက်၍၊ နှာ-
 ပေသိ-ရေချိုးစေပြီ၊ တဿ-ထိုပူတိဂတ္တတိဿထေရ်၏၊ နဟာနပရိယောသာ-
 နေ-ရေချိုးခြင်း၏အဆုံး၍၊ ပါရပနံ-သည်၊ သုက္ခိ-ခြောက်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုပူတိ
 ဂတ္တတိဿထေရ်ကို၊ တံ-ထိုဧကသီကို၊ နိဝါသာပေတွာ-ဝတ်စေ၍၊ နိဝတ္ထ-
 ကာသာဝံ-ဝတ်ထားအပ်သော သင်းပိုင်သင်္ကန်းကို၊ ဥဒကေ-၌၊ မဒ္ဒါပေတွာ-
 နယ်စေ၍၊ အာတပေ-နေပူ၍၊ ဝိဿဇ္ဇာပေသိ-ပြီ၊ အထ-ထိုမှ နောက်၍၊ အဿ-
 ထိုပူတိဂတ္တတိဿထေရ်၏၊ ဂတ္ထေ-၌၊ ဥဒကေ-သည်၊ ဆိန္ဒမတ္ထေ-ပြတ်စဲခါမျှ
 ဖြစ်လသော်၊ တမ္ဗိ-ထိုသင်းပိုင်သည်လည်း၊ သုက္ခိ-ခြောက်ပြီ၊ သော-ထိုပူတိ
 ဂတ္တတိဿထေရ်သည်၊ ဧကံ-တစ်ထည်သော၊ ကာသာဝံ-သင်္ကန်းကို၊ နိဝါသေ-
 တွာ-ဝတ်၍၊ ဧကံ-သော၊ (ကာသာဝံ-သင်္ကန်းကို) ပါရပိတွာ-ရုံ(ရမ်း)၍၊
 သလ္လဟုကသရီရော-ပေါ့ပါးသော ကိုယ်ရှိသည်၊ ဧကဂ္ဂစိတ္တော-တစ်ခုတည်း
 သော အာရုံရှိသော စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-တည်ကြည်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊
 မဉ္ဇူကေ-၌၊ နိပဇ္ဇိ-လျောင်းပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-၏၊ ဥဿိသကေ-ဥဒေါင်း
 ၏ အနီး၌၊ ဝါ-ခေါင်းရင်း၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၈၉၅] ဌတွာ-ရပ်တော်မူ၍၊ “ဘိက္ခု-
 ရဟန်း! တဝ-သင်၏၊ အယံ ကာယော-သည်၊ အပေတဝိညာဏော-ကင်း
 သောဝိညာဉ်ရှိသည်၊ နိရူပကာရော-လျော်သောကျေးဇူးမရှိသည်၊ (ကျေးဇူး
 မများသည်)၊ ဟုတွာ-၍၊ ကလိဂ်ရံ ဝိယ-ထင်း နုတ်ထင်းဖွဲ့ကဲ့သို့၊ ပထဝိယံ-၌၊
 သေဿတိ-အိပ်ရတော့မည်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊
 (ကိ)၊ “အစိရံ၊ ပေ၊ ကလိဂ်ရံ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**အစိရံ ဝတ'ယံ ကာယော, ပထဝီ အဓိသေဿတိ၊
 ဆုဒ္ဓေါ အပေတဝိညာဏော, နိရတ္ထံ ဝ ကလိဂ်ရံ။**

အယံ ကာယော-ထက်အောက်ဤကိုယ်၊ အရည်ယိုလျက်၊ ပြည်စိုတွေဖုံး၊ ဤတစ်ကိုယ်လုံးသည်။ အစိရံ-ချိန်ခါမတည်၊ မကြာမီပင်။ ဝတ-စင်စစ်ဧကန်၊ အမှန်အားဖြင့်၊ ဆုဒ္ဓေါ-လူ၌မစပ်၊ စွန့်ပစ်အပ်သည်။ အပေတဝိညာဏော-ကိုယ်ဝယ်ဆက်ဆက်၊ အသက်ခေါ်တွင်၊ ကင်းသောဝိညာဉ်ရှိသည်။ (ဟုတ္တာ)။ နိရတ္တံ-လူဝယ်လုံးလုံး၊ အသုံးမကျသော၊ ကလိင်္ဂရံ ဣဝ-အပုပ်အဆွေး၊ ထင်းတုံးကလေးကဲ့သို့၊ **ပထဝီ**-သုဿာန်ဟုခေါ်၊ မြေကြီးပေါ်၌၊ **အဓိသေသတိ**-စင်းစင်းမသွေ၊ အိပ်နေရတော့လတ္တံ့။

တတ္ထ-၌၊ အစိရံ ဝတာတိ- ကား၊ ဘိက္ခု- ရဟန်း! န စိရဿေဝ-မကြာမြင့် မိသာလျှင်၊ အယံ ကာယော-ဤကိုယ်သည်။ ပထဝီ အဓိ-မြေ၌၊ သေသတိ-အိပ်ရတော့လတ္တံ့၊ (တစ်နည်း) ပထဝီ-မြေ၏၊ အဓိ-အထက်၌၊ သေသတိ-အိပ်ရတော့လတ္တံ့၊ ပကတိသယနေန-ပကတိအိပ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သယိတာယ-အိပ်ရာဖြစ်သော၊ ဣမိသာ ပထဝိယာ-ဤမြေ၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ သယိသတိ-အိပ်ရတော့လတ္တံ့။ ဆုဒ္ဓေါတိ-ကား၊ အပဝိဒ္ဓေါ-စွန့်ပစ်အပ်သည်၊ (ဣမိနာ-ဤအဓိသေသတိ ဆုဒ္ဓေါ အပေတဝိညာဏောဟူသောပါဌ်ဖြင့်)၊ အပကတဝိညာဏတာယ-ကင်းသော ဝိညာဉ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တုဇ္ဈော-အချည်းနှီးသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ သေသတိ- အိပ်ရလတ္တံ့၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒဿေတိ-ပြတော်မူ၏၊ ယထာ ကိ-ဥပမာအဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊ နိရတ္တံ-အကျိုးမရှိသော၊

ပထဝီ အဓိသေသတိ။ ။ “ပထဝိယံ သေသတိ” ဟူသော အဖွင့်အရ အဓိသည် အနက်မဲ့၊ တတိယာ သတ္တမိနဉ္စသုတ်ဖြင့် သတ္တမိ အနက်၌ ဒုတိယာသက်(ရူ-၁၄၄)၊ အထက်၌ ဤအတိုင်း ပေးထားသည်။

ရူ-၁၂၉၊ ရူပီ-၇၇။ ။ထို၌ “ပထဝိယာ ဥပရိ သယိသတိ”ဟူသော အဖွင့်နှင့် အညီ အဓိကို ဥပရိဘာဝအနက်ယူ၍ ကွစိ ဒုတိယာ ဆဋ္ဌိနမထွေဖြင့် ဆဋ္ဌိအနက်၌ ဒုတိယာ သက်၏၊ ထိုအလို “ပထဝီ-မြေ၏၊ အဓိသေသတိ-အပေါ်၌ အိပ်ရလတ္တံ့”ဟု ပေး။

ပါ-၁, ၄, ၄၆၊ မောဂ်-၂, ၂။ ။ထို၌ အဓိကို အဓိဘဝန(လွမ်းမိုးခြင်း) အနက်ယူ၍ ကမ္မထွေ ဒုတိယာဖြင့် ကံအနက်၌ ဒုတိယာ သက်၏၊ ထိုအလို “ပထဝီ-ကို၊ အဓိ-သေသတိ-လွမ်းမိုး၍ အိပ်ရလတ္တံ့”ဟုပေး။

ဝါ-အသုံးမကျသော၊ **ကလိင်္ဂရံ** ကုဏ္ဍဝ-ထင်းပိုင်းထင်းပြတ်ကဲ့သို့တည်း၊ နိရူပ-
 ကာရံ-လျော် သော ကျေးဇူးမရှိသော၊ နိရုတ္တကံ-အကျိုးမရှိသော၊ ဝါ- အသုံး
 မကျသော၊ ကဋ္ဌ ခဏ္ဍိ ဝိယ-ထင်းပိုင်း ထင်းပြတ်ကဲ့သို့တည်း၊ ဟိ-ချဲ့ဥးအံ၊
ဒဗ္ဗသမ္ဘာရတ္ထိကာ-သစ်သားအဆောက်အဦးဖြင့် အလိုရှိကုန်သော၊ ဝါ-သစ်
 သားအဆောက်အဦးကို အလိုရှိကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ အရည-
 တောသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဥဇုကံ-ဖြောင့်သော သစ်သားကို၊ ဥဇုကသဏ္ဌာ-
 နေန-ဖြောင့်သောသဏ္ဌာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝကီ-ကောက်သော သစ်

ကလိင်္ဂရံ။ ။ “ကလံ ဂိရတီတိ-အစိတ်အပိုင်းကို မျိုတတ်သောကြောင့်၊ ကလိင်္ဂရံ
 [ကလ+ဂိရ+အ၊ ကူကို အ၊-ထောမ၊ ဌပြု၊] လလေးနှင့် ဌကြီးမှာ အနက်မထူးခြား
 သောကြောင့် “ကဠိင်္ဂရံ”ဟု ဌကြီးဖြင့်လည်း ရှိ၏၊ သက္ကတ၌ “ကဠင်္ဂရံ”ဟု ရှိ၏၊
 သုဒ္ဓသာလိတော-သန့်ရှင်းသော သလေးမှာ၊ ကေန (ဝါတေန)-လေကြောင့်၊ ကူဂီတိ
 အပဂစ္ဆတီတိ-ကင်းတတ်(လွင့်သွားတတ်)သောကြောင့်၊ ကလိင်္ဂရံ၊ [က+ကူဂီ+အရ၊
 လ-လာ၊] ကဋ္ဌတဗ္ဗံ ဟသိတဗ္ဗန္တိ ကဋ္ဌံ၊ ကဋ္ဌံ ဝိယ ဂရဟိတဗ္ဗန္တိ ကလိင်္ဂရံ၊ [ကဋ္ဌ+ကူဂီ+
 အရ၊ ဌကို လပြု၊-ဂဠုန်ပျံ-၅၄။]

ဒဗ္ဗသမ္ဘာရတ္ထိကာ။ ။ “အတ္ထိကအယျဉ်၊ ရှေ့ပုဒ်စဉ်မှာ၊ ဒုတိယာဝိဘတ်၊ သက်တုံ
 လတ်က၊ အန္တတိတွင်သာ၊ စပ်လေပါ၊ တတိယာကား၊ နှစ်ပါးအန္တတ်၊ စပ်ဗဟုတ်
 (ဘုရား-၁၂၅)”နှင့်အညီ နောက်၌ အတ္ထိကသဒ္ဓါရှိလျှင် ရှေ့ပုဒ်နှင့် “အတ္ထယန္တိတိ
 အတ္ထိကာ၊ [အတ္ထ+ဏ္ဍ၊ ဏ္ဍကို အကပြု၊ အ-ကို ကူပြု၊] ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ+အတ္ထိကာ ဒဗ္ဗ
 သမ္ဘာရတ္ထိကာ(ဒုတိယာတပျုရိသ်သမာသ်)”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒဗ္ဗသမ္ဘာရေန+
 အတ္ထော ဒဗ္ဗသမ္ဘာရတ္ထော၊ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရတ္ထော+ယေသံ အတ္ထိတိ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရတ္ထိကာ
 (တတိယာတပျုရိသ်သမာသ်)”ဟု ၂မျိုးတွဲနိုင်သည်၊ ရှေ့ပုဒ်မှ ဒုတိယန္တကို အန္တတ္ထ
 (အတ္ထဟူသော အတွင်းနက်)၌သာ စပ်ပါ၊ “သစ်အဆောက်အဦးကို+လိုလား”ဟူလို၊
 တတိယန္တကိုကား အတ္ထဟူသော အန္တတ္ထ၌လည်းကောင်း၊ ကုကဟူသော ဗာဟုတ္ထ၌
 လည်းကောင်း စပ်ပါ၊ “သစ်အဆောက်အဦးဖြင့်+အလိုရှိ”ဟူလို။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဤသို့ နိယာမ်ဆိုသော်လည်း ရှု-၁၄၈၌ တတိယာဝိဘတ်သက်
 ၍ “မနေန+အတ္ထော-ဥစ္စာဖြင့်+လိုလားသူ”ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ တတိယာဝိဘတ်ကို
 အတ္ထဟူသော အန္တတ္ထ၌သာ စပ်စေလို၏၊ ဒုတိယာသက်ရာ၌လည်း “ပဋိပက္ခံ+အတ္ထ-
 ယန္တိတိ ပစ္စတ္ထိကာ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို+လိုလား”ဟု အန္တတ္ထတွင်ပင် စပ်ရသည်၊ ထို
 ကြောင့် ရှေးနိယာမ်ကို စဉ်းစားပါ။ (ပါဘာ-၁၊ ၁၀၅)

သားကို၊ ဝင်္ကသဏ္ဌာနေန-ကောက်သော သဏ္ဌာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဆိန္ဒိတ္တာ-ဖြတ်၍၊ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ-သစ်သားအဆောက်အဦးကို၊ ဂဏ္ဍန္တိ-ယူကုန်၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အဝသေသံ-ယူအပ်ပြီးမှ ကြွင်းကျန်သော၊ သုသိရဉ္စ-အခေါင်းရှိသော သစ်သားကိုလည်းကောင်း၊ ပူတိကဉ္စ-ပုပ်ဆွေးသောသစ်သားကိုလည်းကောင်း၊ အသာရကဉ္စ-အနှစ်မရှိသော သစ်သားကိုလည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍိဇာတဉ္စ-ဖြစ်သော အဖုအထစ်ရှိသောသစ်သားကိုလည်းကောင်း၊ ဆိန္ဒိတ္တာ-ဖြတ်၍၊ တတ္ထေဝ-ထိုတောအရပ်၌ပင်၊ ဆဇ္ဈန္တိ-စွန့်ပစ်ကုန်၏။ အညေ-ပထမလူတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရတ္ထိကာ-ကုန်သော၊ (မနုဿာ-တို့သည်) အာဂန္ဓာ-လာ၍၊ တံ-ထိုစွန့်ပစ်အပ်သော အပုပ်အဆွေးအဖုအထစ် သစ်သားကို၊ ဂဟေတာရော နာမ-ယူချင်သူတို့ မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဩလောကေ-တွာ-ကြည့်၍၊ အတ္တနော-မိမိအား၊ ဥပကာရကမေဝ-လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သော သစ်သားကိုသာ၊ ဂဏ္ဍန္တိ-ယူကုန်၏။ ဣတရံ-ယူအပ်ပြီးမှ တစ်ပါးသော သစ်သားသည်၊ ပထဝီဂတမေဝ-မြေ၌ ရောက်နေသည်သာ၊ ဝါ-မြေသို့ ရောက်သည်သာ၊ ဟောတိ-၏။ ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ တံ-ထိုထင်းတုံးကလေးသည်၊ ဝါ-ထိုထင်းတုံးကလေးကို၊ တေန တေန ဥပါယေန-ထိုထိုဥပါယ်တံမျှ၌ဖြင့်၊ ဝါ-ထိုထိုနည်းလမ်းဖြင့်၊ မဉ္ဇပဋိပါဒကံ ဝါ-ညောင်စောင်းအခြေခံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပါဒကထလိကံ ဝါ-ခြေပွတ်အိုးခြမ်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဖလက-ပိဋံ ဝါ-ပျဉ်ချပ်၊ အင်းပျဉ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကာတုံပိ-ပြုခြင်းငှာလည်း၊ သက္ကာ-တတ်ကောင်းသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာပါသေး၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ-ဤအတ္တဘော၌၊ ဒွတ္တိံသာယ-၃၂ပါးသော၊ ကောဠာ-သေသု-အဖို့အစုတို့တွင်၊ ဧကကောဠာသောပိ-တစ်ခုသော အဖို့အစုသည် သော်မှလည်း၊ [ပိသည် ဂရဟဇာတက၊] မဉ္ဇပဋိပါဒကာဒိဝသေန-ညောင်စောင်းအခြေခံအစရှိသည်တို့၏အဖြစ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ [ဝသသဒ္ဓါ ဘာဝအနက်ကြံ] အညေန-အခြားသော၊ ဥပကာရမုခေန ဝါ-လျော်သော ကျေးဇူးပြုခြင်းကို အဦးပြုသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂယျူပဂေါ နာမ-ယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော ကောဠာသမည်သည်၊ [ဂဟေတဗ္ဗံတိ ဂယျံ၊ ဘာဝလောပ၊ ဘာဝပုဓာနကြံ၍ “ယူထိုက်သည်၏အဖြစ်”ဟု အနက်မှတ်ပါ၊ ဥပဂစ္ဆတိတိ ဥပဂေါ၊ ဂယျံ+

ဥပဂေါ ဂယျူပဂေါ။ နတ္ထိ၊ ကေဝလံ-အကျိုးမဖက် သက်သက်၊ နိရတ္တံ-အကျိုး
မရှိသော၊ ဝါ-အသုံးမကျသော၊ ကလိင်္ဂရံ က္လုဝ-ပုပ်ဆွေးသော ထင်းတုံးကလေး
ကဲ့သို့၊ အယံ ကာယော-ဤကိုယ်သည်၊ အပဂတဝိညာဏော-ကင်းသော
ဝိညာဉ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ကတိပါဟေနေဝ-အနည်းငယ်သော ရက်ဖြင့်
သာလျှင်၊ ပထဝိယံ-မြေ၌၊ သေသတိ-အိပ်ရတော့လတ္တံ့၊ က္လုတိ-ဂါထာအဖွင့်
အပြီးတည်း။

ဒေသနာဝသာနေ-ဒေသနာတော်၏အဆုံး၌၊ ပူတိဂတ္တတိဿတ္ထေရော-
သည်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ အညေ-
ပူတိဂတ္တတိဿထေရ်မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဗဟူပိ-များစွာသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်
လည်း၊ သောတာပန္နာဒယော-သောတာပန်အစရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့
သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ ထေရောပိ-သည်လည်း၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတွာဝ-
ရောက်ပြီး၍သာလျှင်၊ ဝါ-ရောက်ပြီးလျှင် ရောက်ပြီးခြင်းပင်၊ ပရိနိဗ္ဗာယံ-ပရိ
နိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထိုအရှင်တိဿ၏၊ သရိရကိစ္စံ-ကိုယ်၌
ပြုထိုက်သောကိစ္စကို၊ ဝါ-အလောင်းကို သင်္ဂြိုဟ်မှုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၈၈၈၊] ကာ-
ရာပေတွာ-ပြုစေတော်မူပြီး၍၊ ဓာတုယော-ဓာတ်တော်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ
တော်မူ၍၊ စေတိယံ-စေတီကို၊ ကာရာပေသိ-ပြုစေတော်မူပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိသု၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! ပူတိဂတ္တတိဿ-
တ္ထေရော-သည်၊ ကုဟိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်ပါသနည်း?” က္လုတိ-ဤသို့ မေးကုန်ပြီ၊
“ဘိက္ခဝေ-တို့! ပရိနိဗ္ဗာတော-ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံသွားပြီ၊ ” က္လုတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊
“ပန-ဆက်မေးလျှောက်ပါရစေ၊ ဘန္တေ! ဧဝရူပဿ ပန-သော၊ အရဟတ္တူပ
နိဿယသမ္ပန္နဿ-အရဟတ္တဖိုလ်၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံ
သော၊ ဘိက္ခုနော-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကိံ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဂတ္တံ-
ကိုယ်သည်၊ ပုတိကံ-ပုတ်သည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ရပါသနည်း? ကိံ ကာရဏာ-ကြောင့်၊
အဋ္ဌိနိ-တို့သည်၊ ဘိန္နာနိ-ကွဲကုန်သနည်း? အဿ-ထိုပူတိဂတ္တတိဿထေရ်၏၊
အရဟတ္တဿ-၏၊ ဥပနိဿယဘာဝံ-အားကြီးသောမှီရာ၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တံ-
ရောက်သော၊ ကာရဏံ-အကြောင်းကား၊ ကိံ-အဘယ်ပါနည်း? ” က္လုတိ-ဤသို့

မေးလျှောက်ကုန်ပြီ။ “ဘိက္ခဝေ-တို့! ဧတံ သဗ္ဗံ-ဤအလုံးစုံသည်။ ဧတဿ-ဤပူတိဂတ္တတိဿထေရ်၏။ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ ကတကမ္မေနဝ-ပြုအပ်ခဲ့သော ကံကြောင့်သာ၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်ရပြီ။ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။ “ဘန္တေ! တေန-ထိုပူတိဂတ္တတိဿထေရ်သည်။ ကိံ-အဘယ်ကံကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ခဲ့ပါသနည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ကုန်ပြီ။ “ဘိက္ခဝေ! တေန ဟိ-လျှင်၊ သုဏာထ-ကြလော၊” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီး၍၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိ-ပြီ၊ (ကိံ)။

အယံ-ပူတိဂတ္တတိဿထေရ်သည်။ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ-ကဿပဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူရာအခါ၌၊ ဝါ-ကဿပဘုရားရှင် လက်ထက်တော်အခါ၌၊ သာကုဏိကော-ငှက်တို့ကို သတ်၍ အသက်မွေးသူသည်။ ဝါ-ငှက်သတ်မှုဆိုးသည်။ ဟုတ္တာ-၍၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ သကုဏေ-ငှက်တို့ကို၊ ဝဓိတ္တာ-သတ်၍၊ ဣဿရဇနံ-အစိုးရသောသူကို၊ ဥပဌဟိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီ၊ ဝါ-ဆက်သ၏။ တေသံ-ထိုအစိုးရသူတို့အား၊ ဒိန္နာဝသေသေ-ပေးအပ်ပြီးမှ ကြွင်းသော ငှက်တို့ကို၊ ဝိက္ကိဏာတိ-ရောင်း၏။ “ဝိက္ကိတာဝသေသာ-ရောင်းအပ်သည်မှ ကြွင်းသော ငှက်တို့ကို၊ မာရေတွာ-သေစေ၍၊ ဝါ-သတ်၍၊ ဌပိတာ-ထားအပ်ကုန်သည်။ (သမာနာ)၊ ပူတိကာ-ပုတ်ကုန်သည်။ ဘဝိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်။” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ထားအပ်လသော်၊ ဥပုတိ-တုံ-ပျံခြင်းငှာ၊ န သက္ကောန္တိ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ တထာ-ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ တေသံ-ထိုငှက်တို့၏၊ ဇယ်ဌိနိ စ-ခြေသလုံးရိုးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပက္ခဌိနိ စ-အတောင်ရိုးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိန္နိတွာ-ချိုး၍၊ ရာသီ-အစုအပုံကို၊ ကတွာ-၍၊ ဌပေတိ-ထားပြီ၊ တေ-ထိုငှက်တို့ကို၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ ဝိက္ကိဏာတိ-ရောင်း၏။ ပန-ဆက်၊ အတိဗဟူနံ-အလွန်များစွာသောငှက်တို့ကို၊ လဒ္ဓကာလေ-ရအပ်ရာအခါ၌၊ အတ္တနောပိ-မိမိ၏လည်း၊ အတ္တာယ-ငှာ၊ ပစာပေတိ-ချက်စေ၏။ တဿ-ငှက်မုဆိုး၏၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ရသဘောဇနေ-အရသာရှိသောဘောဇဉ်ကို၊ ပက္ကေ-ချက်အပ်သော်၊ ဧကော-တစ်ပါးသော၊ ဒီဏာသဝေါ-သည်၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရန္တော-စဉ်၊ ဂေဟဒ္ဒါရေ-၌၊ အဌာသိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပသာဒေတွာ-၍၊ “မယာ-သည်၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ ပါဏာ-တို့ကို၊

မာရေတွာ-သေစေ၍၊ ဝါ-သတ်၍၊ ခါဒိတာ-ခဲစားအပ်ကုန်ပြီ၊ အယျော စ-
 အရှင်သည်လည်း၊ မေ-၏၊ ဂေဟဒွါရေ-အိမ်တံခါး၌၊ ဌိတော-ရပ်နေ၏၊ အန္တော-
 ဂေဟေ စ-အိမ်၏အတွင်း၌လည်း၊ ရသဘောဇနံ-သည်၊ သံဝိဇ္ဇတိ-ရှိနေ၏၊
 အဿ-ထိုအရှင်အား၊ ပိဏ္ဍပါတ်-ကို၊ ဒဿာမိ-လျှူအံ့၊ “ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊
 တဿ-ထိုထေရ်၏၊ ပတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ရသပိဏ္ဍာ-
 ပါတံ-အရသာရှိသောဆွမ်းကို၊ ဒတွာ-လျှူ၍၊ ထေရ်-ကို၊ ပဉ္စပတိဌိတေန-၅ပါး
 သော တည်ခြင်းဖြင့်၊ (ထိခြင်း၅ပါးဖြင့်)၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ တုမေဟိ-
 အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ဒိဌဓမ္မဿ-မြင်အပ်သောတရား၏၊ မတ္တကံ-အထွတ်ထိပ်
 သို့ ပါပုဏေယျံ-ရောက်ရပါလို၏၊” ဣတိ-ဤသို့ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ ထေရော-
 သည်၊ “ဧဝံ-ဤဆုတောင်းသည့်အတိုင်း၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ ”ဣတိ-သို့၊
 အနုမောဒနံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ တိဿဿ-
 ၏၊ ဧတံ-ဤဆိုအပ်လတံသောအကျိုးသည်၊ ကတကမ္မဝသေန-ပြုအပ်သော
 ကံ၏ အစွမ်းကြောင့်၊ နိပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ သကုဏာနံ-ငှက်တို့၏၊ အဌိဘေဒန
 နိဿန္တေန-အရိုးတို့ကိုချိုးခြင်း၏ အကျိုးဆက်ကြောင့်၊ ဝါ-အကျိုးဆက်အဖြစ်
 အားဖြင့်၊ တိဿဿ-၏၊ ဂတ္တဉ္စ-သည်လည်း၊ ပူတိကံ-သည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ပြီ၊
 အဌိနိ စ-တို့သည်လည်း၊ ဘိန္နာနိ-ကျိုးကုန်ပြီ၊ ဒီကာသဝဿ-အား၊ ရသပိဏ္ဍာ-
 ပါတဒါနနိဿန္တေန-အရသာရှိသောဆွမ်းကိုလျှူခဲ့ခြင်း၏ အကျိုးဆက်ကြောင့်၊
 ဝါ-အကျိုးဆက်အဖြစ်အားဖြင့်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တော”ဣတိ-ဤသို့ ဆောင်
 တော်မူပြီ။

ပူတိဂတ္တတိဿတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာပြီး၏။

၈-နန္ဒဂေါပါလကဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

ဒိသော ဒိသန္တိ-သော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ၊ သတ္တာ၊ ကောသလဇနပဒေ-
 ကောသလတိုင်း၏ ဇနပုဒ်၌၊ နန္ဒဂေါပါလကံ-နန္ဒနွားကျောင်းသားကို၊ အာရဗ္ဗ၊
 ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ-သော၊ ဂဟပတိနော-
 ၏၊ အမော-သုံးဆောင်ခံစားအပ်သော ကာမဂုဏ်၊ ထိုကာမဂုဏ်၏ အဆောက်
 အအုံတို့ဖြင့် လောက်လုံ ကြွယ်ဝသော၊ [“အမော-ကြွယ်ဝသော”ဟု အလွယ်ပေးနိုင်

သည်။ ဓမ္မဘာ-၁, ၇၅၂။ မဟဒ္ဒနော-မြေဝယ်မြှုပ်ထား၊ များသောဥစ္စာရှိသော၊ မဟာဘောဂေါ-နေ့စဉ်အမြဲ၊ သုံးစွဲအပ်သော များသောအသုံးအဆောင်ရှိသော၊ နန္ဒော နာမ-မည်သော၊ ဂေါပါလကော-သည်၊ ဂေါယူထံ-နွားအပေါင်းကို၊ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်၏၊ ဝါ-ကျောင်း၏၊ သော-နန္ဒနွားကျောင်းသားသည်၊ ကေကိယော-ကေကိယမည်သော၊ ဇဋ္ဌိလော-သည်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝေသေန-ရသေ့ အသွင်ဖြင့်၊ (ရာဇပလိ-မင်း၏ အခွန်အတုတ်ကို၊ ဝါ-မင်းအား ပေးဆက်သထိုက် သော အခွန်အတုတ်ကို၊ ပရိဟရန္တော-ရှောင်လွှဲလျက်၊) အတ္တနော-မိမိ၏၊ ကုဋ္ဌမ္ပ-ဥစ္စာကို၊ ရက္ခတိ ယထာ-စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့၊ ဤအကြောင်းကို မ. ၄-၃, ၂၇၃၊ သုတ္တနိ. ၄-၂, ၁၆၃၊ သာရတ္ထ-၃, ၃၂၉၅။ ဧဝံ-တူ၊ ဂေါပါလကတ္တေန-နွားကျောင်းသား၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ရာဇပလိ-ကို၊ ပရိဟရန္တော-လျက်၊ အတ္တနော-၏၊ ကုဋ္ဌမ္ပ-ကို၊ ရက္ခတိ ကိရ-စောင့်ရှောက်သတဲ့၊ သော-ထိုနန္ဒနွားကျောင်းသား သည်၊ ကာလေန ကာလံ-သင့်လျော်ရာအခါတိုင်း သင့်လျော်ရာအခါတိုင်း၌၊ ဝါ-ရံဖန်ရံခါ၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၂၃၅။] ပဉ္စ-၅မျိုးကုန်သော၊ ဂေါရသေ-နွားမှဖြစ်သော အရသာတို့ကို၊ အာဒါယ-၍၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပဿတိ-ဖူးမြင်၏၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏာတိ-၏၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်သို့၊ အာဂမနတ္ထာယ-ကြွလာတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ယာစတိ-တောင်းပန်၏၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထိုနန္ဒနွားကျောင်း သား၏၊ ဉာဏပရိပါတံ-ဉာဏ်၏ ရင့်ကျက်ခြင်းကို၊ ဝါ-ဉာဏ်၏ ရင့်ကျက်ရာ အခါကို၊ အာဂမယမာနော-စောင့်ဆိုင်းတော်မူလျက်၊ အဂန္တာ-မကြွတော်မူ၍၊ ပရိပတ္တဘာဝံ-ဉာဏ်ရင့်ကျက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-သိတော်မူ၍၊ ဧက-ဒိဝသံ-၌၊ မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဂူတော-ရဟန်းအပေါင်းခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ စာရိကံ-ခရီးရှည်လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝါ-ခရီးရှည်လှည့်လည်ခြင်းအားဖြင့်၊ စရ-မာနော-လှည့်လည်တော်မူလသော်၊ မဂ္ဂါ-မှ၊ ဩက္ကမ္မ-ဖဲတော်မူ၍၊ တဿ-ထို နန္ဒနွားကျောင်းသား၏၊ ဝသနဌာနာသန္ဓေ-နေရာအရပ်၏ အနီးဖြစ်သော၊ အည-တရသို့-တစ်ခုသော၊ ရုက္ခမူလေ-သစ်ပင်ရင်း၌၊ နိသီဒိ၊ နန္ဒော-သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပဋိသန္တာရံ-လောကွတ် ပျူငှာ နှုတ်ဆက်စကားပြောကြားခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေတွာ-

ပင့်ဖိတ်၍၊ သတ္တာဟံ-လုံ၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ပဏီတံ-
မွန်မြတ်သော၊ ပဉ္စဂေါရသဒါနံ-၅မျိုးသော နွားမှဖြစ်သော အရသာတို့ကို
ပေးလှူခြင်းကို၊ ဝါ-၅မျိုးသော နွားမှဖြစ်သောအရသာအလှူကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊
သတ္တမေ-၇ရက်မြောက်သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ သတ္တာ၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကတွာ-
၍၊ ဒါနကထာဒိဘေဒံ-ဒါနနှင့်စပ်သော စကားအစရှိသော အပြားရှိသော၊
အနုပုဗ္ဗိ-အစဉ်အတိုင်းဟောပြုထိုက်သော၊ ကထံ-တရားစကားကို၊ ကထေသိ-
ပြီ၊ ကထာပရိယောသာနေ-တရားစကား၏ အဆုံး၌၊ နန္ဒဂေါပါလကော-
သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-၍၊ သတ္ထု-၏၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-
၍၊ သတ္တာရံ-သို့၊ အနုဂစ္ဆန္တော-အစဉ်လိုက်သွားလသော်၊ ဒူရံ-ဝေးသော
အရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ “ဥပါသက-ကာ! တိဋ္ဌ-တည်နေရစ်လော၊” ဣတိ
နိဝတ္တိယမာနော-ပြန်လှည့်စေအပ်သော်၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိဝတ္တိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-
ထိုနန္ဒနွားကျောင်းသားကို၊ ဧကော-သော၊ လုဒ္ဒကော-မုဆိုးသည်၊ ဝိဇ္ဈိတွာ-
ပစ်၍၊ မာရေသိ-သေစေပြီ၊ ပစ္ဆတော-၌၊ ဝါ-နောက်က၊ အာဂစ္ဆန္တာ-လာကုန်
သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ နံ-ထိုနန္ဒနွားကျောင်းသားကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊
သတ္တာရံ-ကို၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊ “ဘန္တေ! နန္ဒော-သော၊ ဂေါပါလကော-သည်၊
ဝါ-ကို၊ တုမ္ဟကံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ ဣမ-ဤအရပ်သို့၊ အာဂတတ္တာ-ကြွလာ
တော်မူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မဟာဒါနံ-ကြီးစွာသောအလှူကို၊ ဒတွာ-
၍၊ အနုဂန္ဓာ-အစဉ်လိုက်၍၊ နိဝတ္တေန္တော-ပြန်လှည့်စေလသော်၊ (ဧကေန-
သော၊ လုဒ္ဒကေန-သည်၊) မာရိတော-သေစေအပ်ပြီ၊ ဝါ-သတ်အပ်ပြီ၊ တုမ္ပေ-
အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ သစေ န+အာဂစ္ဆိဿထ-အကယ်၍ ကြွမလာကုန်အံ့၊
(ဧဝံ သတိ)၊ အဿ-ထိုနန္ဒနွားကျောင်းသား၏၊ မရဏံ-သေခြင်းသည်၊ န အ-
ဘဝိဿ-မဖြစ်ရာ၊ ”ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဘိက္ခဝေ-
တို့! မယိ-ငါသည်၊ အာဂတေပိ-ကြွလာသော်လည်းကောင်း၊ အနာဂတေပိ-
မကြွလာသော်လည်းကောင်း၊ တဿ-ထိုနန္ဒနွားကျောင်း၏၊ ဝါ-သည်၊ စတ-
သော-ကုန်သော၊ ဒိသာ-တူရူ(တည်တည်)အရပ်မျက်နှာတို့သို့၊ (ဂစ္ဆန္တဿာပိ-
သွားသော်လည်းကောင်း) စတသော-ကုန်သော၊ အနုဒိသာ စ-အထောင့်

အရပ်မျက်နှာတို့သို့၊ ဂစ္ဆန္တဿာပိ-သွားသော်လည်းကောင်း၊ မရဏတော-သေခြင်းမှ၊ မုစ္ဆန္တပါယော နာမ-လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဟိ-မှန်၏၊ ယံ-အကြင်စည်းပွားမဲ့ ပျက်စီးခြင်းကို၊ စောရာ-ခိုးသူတို့သည်၊ နေဝ ကရောန္တိ-မပြုနိုင်ကုန်၊ ဝေရိနော-တို့သည်၊ န ကရောန္တိ-မပြုနိုင်ကုန်၊ တံ-ထိုစည်းပွားမဲ့ပျက်စီးခြင်းကို ကုမေသံ သတ္တာနံ-ဤသတ္တဝါတို့၏၊ အန္တောပဒုဋ်-အတွင်း၌ ပျက်စီးနေသော၊ မိစ္ဆာပဏိဟိတံ-မှားယွင်းစွာထားအပ်သော၊ စိတ္တ-မေဝ-စိတ်သည်သာ၊ ကရောတိ-၏။”ဣတိ ဝတ္တာ ဣမံ ဂါထမာဟ၊ (ကိ)။

“ဒိသော၊ ပေ၊ ကရေ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ဒိသော ဒိသံ ယံ တံ ကယိရာ၊ ဝေရီ ဝါ ပန ဝေရိနံ၊
မိစ္ဆာပဏိဟိတံ စိတ္တံ၊ ပါပိယော နံ တတော ကရေ။**

ဒိသော-မြင်လျှင်ကြားလျှင်၊ မရွှင်နှလုံး၊ မုန်း၍နေသော ခိုးသူတစ်ယောက်သည်၊ **ဒိသံ-**မြင်လျှင်ကြားလျှင်၊ မရွှင်နှလုံး၊ မုန်း၍နေသော ခိုးသူတစ်ယောက်ကို၊ (ဒိသွာ-အကြောင်းတိုက်ဆုံ၊ တွေ့ကြုံရသည်ဖြစ်၍)၊ ယံ တံ (အနယဗျသနံ)-ဟိတဉာဏ၊ အဝဝကို၊ လုံးဝဖျက်ငြား၊ အကြင်သို့သော စီးပွားမဲ့ကို၊ ကယိရာ-ကိုယ်တိုင်လည်းကောင်း၊ ဖော်အပေါင်းဖြင့်၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ပြုလုပ်ရာ၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဝေရီ ဝါ-အချင်းချင်းမာန်၊ မကောင်းကြံ၍၊ ရန်ရှိနေသူတစ်ယောက်သည်မူလည်း၊ ဝေရိနံ-အချင်းချင်းမာန်၊ မကောင်းကြံ၍၊ ရန်ရှိနေသူတစ်ယောက်ကို၊ (ဒိသွာ-၍၊ ယံ တံ အနယဗျသနံ-ကို၊ ကယိရာ-ရာ၏။)

ဒိသော ဒိသံ။ ။ဘူဝါဒိ ဒိသဓာတ်သည်၊ ပေက္ခဏ(ကြည့်ရှုခြင်း)، ဟိသာ(ညှဉ်းဆဲခြင်း)، အပိတိ(မချစ်ခြင်း-မုန်းခြင်း)، ဒါန(ပေးခြင်း)، ဗောဓေ(သိစေခြင်း)တို့၌ ဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌ ဟိသာအနက် အပိတိအနက်ကို ယူ၍ ခိုးသူကို “ဒိသ”ဟု ခေါ်သည်။ “ဒုဿတိတိ ဒိသော၊ [ဒုသ(အပိတိအနက်)+အါ-ဓာန်ဋီ-၃၄၅]၊ ဒိသတိတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၊ မုန်းတတ်ကြောင့်၊ ဒိသော-မည်၏။ (၄၅)။ ဒိသတိ ဟိသတိ ပရေ ဝါ ပိယာယတိ၊ ပရေဟိ ဝါ န ပိယာယိတဗ္ဗောတိ ဒိသော(ဓာတွတ္ထ)။ ပရေ ဒေသတိ နပိယာယတိ၊ ပရေဟိ ဝါ ဒေသိယတိ ပိယော န ကရိယတိတိ ဒိသော၊ [ဒိသိ(အပိတိအနက်)+အါ-နိတိဓာတု-၁၈၇]၊ ဒိသတိ ကုဇ္ဈတိတိ ဒိသော(မဋီ-၃၊ ၁၅၈)”ဟု ပြုပါ။

မိစ္ဆာပဏိဟိတံ-အကုသိုလ်ကံ၊ တွေ့ကြုံပြန်သော်၊ မမှန်ဖောက်ပြား၊ မှားယွင်းစွာ ထားအပ်သောစိတ်သည်။ နံ (ပုရိသံ)-ကိုယ်မှုန့်တံမှု၊ စိတ်မှုယုတ်မာ၊ ထိုသတ္တဝါကို၊ တတော-ထိုခိုးသူရန်သူ၊ ဆန့်ကျင်သူတို့၊ ပြုမူလုပ်ကြံ၊ နှိပ်စက်အပ်သော ဒဏ်ထက်၊ ပါပိယော-တစ်ဘဝမက၊ သံသရာကျလည်း၊ ဒုက္ခတွေတိုး၊ သာ၍ ဆိုးအောင်၊ ကရေ-ဝန်ဆောင်နွား၌၊ လှည်းဘီးလိုက်သို့၊ စိုက်စိုက်မကွာ၊ ပြုလုပ် ရာသတည်း။

တတ္ထ-၌၊ ဒိသော ဒိသန္တိ-ကား၊ စောရော-ခိုးသူတစ်ယောက် သည်၊ စောရံ- ခိုးသူတစ်ယောက်ကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ [ကယိရာ၌စပ်] ဣတိ (အယံ)-ဤဒိသွာ ဟူသော ပါဌ်သည်၊ ပါဌသေသော-ကြွင်းသောပါဌ်တည်း။ ယံ တံ ကယိရာတိ- ကား၊ တဿ-ထိုခိုးသူ၏၊ ယံ တံ အနယဗျသနံ-အကြင်တိုးပွားခြင်းမရှိသော ပျက်စီးခြင်းကို၊ ဝါ-အကြင်စီးပွားမဲ့ ပျက်စီးခြင်းကို၊ ကရေယျ-ပြုရာ၏၊ ဒုတိယ- ပဒေပိ-ဝေရီ ဝါ ပန ဝေရိနံဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌လည်း၊ ဝါ-ဝေရီ ဝါ ပန ဝေရိနံ ဟူသော ဒုတိယဝါကျ၌လည်း၊ ဧသေဝ (ဧသော+ဧဝ)-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီ အရင်သည်ပင်၊ နယော-သိကြောင်းအစီအရင်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ (တစ်နည်း) ဧသေဝ (ဧသော+ဣဝ) နယော-ဤ

မိစ္ဆာပဏိဟိတံ။ ။ ပဏိဓိယတေတိ ပဏိဟိတံ၊ [ပ+နိ+ဓာ(ထပန အနက်)+တ၊ ဓာ၏ အာကို ဣပြ၊ ဓကို ဟပြ၊ နကို ဣပြနံ။] မိစ္ဆာ+ပဏိဟိတံ မိစ္ဆာပဏိဟိတံ။ အခြားနေရာ၌ လောကီစည်းစိမ်ကို တောင့်တ ချုပ်သော လောကီကုသိုလ်စိတ်ကို မိစ္ဆာပဏိဟိတ၊ နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တ ချုပ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကို သမ္မာပဏိဟိတဟု ဖွင့်၏(အံ၊ ၄-၁၊ ၄၃၊ အံဇီ -၁၊ ၉၇)။ ဤ၌ကား အကုသိုလ်စိတ်ကို မိစ္ဆာပဏိဟိတ၊ ကုသိုလ်စိတ်ကို သမ္မာပဏိဟိတဟု ယူရမည်။

ပါပိယော။ ။ “ပါပတရံ”ဟု ဒုတိယန္တဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် ဒုတိယာအနက်၌ ပဌမာသက်၊ (တစ်နည်း) ဒုတိယာမှ ပဌမာသို့ ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဟုကြံ။

ဧသေဝ နယော။ ။ ရှေ့၂နည်းအလို “ဧသော+ဧဝ”ဟု ဖြတ်၍ နောက်ဆုံးနည်း အလို “ဧသော+ဣဝ”ဟု ဖြတ်ပါ။ “ဧသေဝ နယော”တွေတိုင်း ဤသို့ ၂နည်းဖြတ်၍ ပေးပါ။ [ဧသေဝ နယော၊ ပုဒ်သဘောမှာ၊ ထင်စွာ ဧဝ၊ ဣဝအနက်၊ ၂ချက်စွဲ၍ သမ္ပန်မြဲ-ဘုရားကြီး-၇၁။]

နည်းကိုကဲ့သို့ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်အပ်၏။) ဣဒံ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ဤအနက်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကိ-အဘယ်အနက်သည်၊ ဝါ-ဘယ်အနက်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း?) ဧကော-တစ်ယောက်သောသူသည်၊ ဧကဿ-အခြားတစ်ယောက်သောသူ၏။ (တစ်နည်း) **ဧကော ဧကဿ**-တစ်ယောက် တစ်ယောက်၏။ မိတ္တဒုဗ္ဗိ-မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးလေ့ရှိသော၊ (မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးတတ်သော)၊ [မိတ္တံ ဒုဗ္ဗတိ သီလေနာတိ မိတ္တဒုဗ္ဗိ-မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးလေ့ရှိသူ၊ [မိတ္တံ+ဒုဘ+ဏီ+စရိယာ၊ ၄-၁၄၇၊] မိတ္တဿ+ဒုဗ္ဗော မိတ္တဒုဗ္ဗော-မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ မိတ္တဒုဗ္ဗော+ယဿ အတ္ထိတိ မိတ္တဒုဗ္ဗိ-မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီးခြင်းရှိသူ(၄၉၂)] ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ စောရော-ခိုးသူသည်၊ ပုတ္တဒါရခေတ္တဝတ္ထု ဂေါမဟိသာဒိသု-သား၊ သမီး၊ မယား၊ လယ်၊ ယာ၊ နွား၊ ကျွဲအစရှိသောပစ္စည်းတို့၌၊ အပရဇ္ဈန္တော-ဖျက်ဆီးလသော်၊ ယဿ-အကြင်သူအား၊ ဝါ-အကြင်သူ၏ ဥစ္စာကို၊ အပရဇ္ဈတိ-ဖျက်ဆီး၏၊ တထေ-ဝ-ပင်၊ အတ္တနိ-မိမိ၌၊ အပရဇ္ဈန္တံ-ဖျက်ဆီးသော၊ တမ္ပိ စောရံ-ထိုခိုးသူကိုလည်း၊ ဒိသွာ-မြင်၍လည်းကောင်း၊ ပန-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝေရီ ဝါ-ရန်သူတစ်ယောက်သည် မူလည်း၊ ကေနစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းကြောင့်၊ ဗဒ္ဓဝေရံ-ဖွဲ့အပ်သောရန်ရှိသော၊ ဝေရီ-ရန်သူကို၊ ဒိသွာ-ကောင်း၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ **ကက္ခဋတာယ**-ကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ **ဒါရုဏတာယ**-ရုန်ရင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဿ-

ဧကော ဧကဿ။ ။ဧကော ဧကာယပုဒ်ကဲ့သို့ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဖြစ်ကြောင်းကို သိစေလို၍ “ဧကော ဧကဿ”ဟု တစ်ဆက်တည်း ထားသည်၊ ထိုကြောင့် “ဧကော ဧကဿ-တစ်ယောက်သည်တစ်ယောက်၏”ဟုလည်း ပေးပါ၊ နီတိပဒ-၃၅၀၊ ၃၅၁၌ ဧကောဧကာယကို အညမညကဲ့သို့ အဗျယ(နိပါတ်)နှင့်တူသော ရုဇ္ဈိပုဒ်ဟု ဆို၏၊ “ဧကောဧကာယ-အချင်းချင်း”ဟု ဝိသေသနအနက်ပေးစေ၏၊ ဤ “ဧကော ဧကဿ”ကို ဧကောဧကာယနည်းတူ ရုဇ္ဈိပုဒ်ယူ၍ မိတ္တဒုဗ္ဗိ၌ မိတ္တမှာစပ်လျှင် သာမိအနက်၊ ဒုဗ္ဗိနှင့် အပရဇ္ဈန္တော၌စပ်လျှင် သမ္ပဒါနံ၊ ဝိသေသနဟု ယူကာ “ဧကော ဧကဿ-အချင်းချင်း၏၊ ဝါ-အား၊ ဝါ-အချင်းချင်း”ဟု ပေးရာ၏။

ကက္ခဋတာယ ဒါရုဏတာယ။ ။ကက္ခဋ၊ ဒါရုဏ ၂ပုဒ်လုံးပင် ရုန်ရင်း ကြမ်းတမ်းအနက်ဟော ပရိယာယ်ပုဒ်တည်း၊ ကက္ခိယတေတိ ကက္ခဋော-ကြမ်းတမ်းသောကြောင့်

ထိုခိုးသူ၏၊ ဝါ-ထိုရန်သူ၏၊ ယံ တံ အနယဗျသနံ-အကြင် တိုးပွားခြင်းမရှိသော
 ဖျက်ဆီးမှုကို၊ ဝါ-အကြင်စီးပွားမဲ့ ဖျက်ဆီးမှုကို၊ ကရေယျ-ပြုရာ၏၊ ပုတ္တဒါရံ
 ဝါ-သားမယားကိုမူလည်း၊ ပီဠေယျ-နှိပ်စက်ရာ၏၊ ခေတ္တာဒီနိ ဝါ-လယ်အစ
 ရှိသော ပစ္စည်းတို့ကိုမူလည်း၊ နာသေယျ-ဖျက်ဆီးရာ၏၊ နံ-ထိုခိုးသူကို၊ ဝါ-ထို
 ရန်သူကို၊ ဇီဝိတာ ဝါ-အသက်မှမူလည်း၊ ဝေါရောပေယျ-ခွင်းရာ၏၊ (ဣတိ-
 ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊) [ဤသို့ ဝုတ္တံ ဟောတိကို
 ပြန်၍ အုပ်ဖို့ရာ ဣတိသဒ္ဓါ ပါသင့်၏၊ မပါလျှင် ထည့်ရရိုး ထုံးစံတည်း၊ ဒသသု-
 ဆယ်ပါးကုန်သော၊ **အကုသလကမ္မပထေသု**-အကုသလကမ္မပထတရားတို့၌၊
 ဝါ-အပါယ်လမ်းကြောင်း၊ မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံတို့၌၊ မိစ္ဆာထပိတတ္တာ-
 မှားသောအားဖြင့် ထားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မိစ္ဆာပဏိဟိတံ-မိစ္ဆာပဏိ
 ဟိတမည်သော၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်။ [ကရေ၌ စပ်၊] ပါပိယော နံ တတော ကရေတိ-
 ကား၊ တံ ပုရိသံ-ထိုယောက်ျားကို၊ တတော-ထိုခိုးသူ၊ ရန်သူတို့ ပြုအပ်သော
 အမှုထက်၊ ပါပတရံ-သာ၍ ယုတ်မာသောအမှုကို၊ ကရေယျ-ပြုနိုင်၏၊ ဟိ-
 မှန်၏၊ ဝါ-ချဲ့၊ ဝုတ္တပ္ပကာရော-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ ဒိသော-ခိုးသူ
 တစ်ယောက်သည်၊ ဒိသဿ ဝါ-ခိုးသူတစ်ယောက်၏မူလည်း၊ ဝေရီ-ရန်သူ
 တစ်ယောက်သည်၊ ဝေရီနော ဝါ-ရန်သူတစ်ယောက်၏မူလည်း၊ ဣမသ္မိယေဝ

သူတစ်ပါး ရယ်စရာကောင်းသူ၊ [ကက္ခ-ဟသနေ (ရယ်ရွှင်ခြင်း)+အလ၊ လကို ငြုပြု၊]
 (တစ်နည်း) ကိပ္ပိသံ ကရေတိတိ ကက္ခဠော-မကောင်းမှုကို ပြုတတ်သူ၊ [ကရ+ဠာ၊
 ရှေ့၌ ခ-လာ၊ ရ်ကို ကပြု၊-မောင်-၇၊ ၂၂၇၊] ဒါရေတိတိ ဒါရုဏော-ကြမ်းတမ်းသောလူ၊
 [ဒရ+ဥဏ၊-မောင်-၇၊ ၁၀၁၊] ဒရိယတိတိ ဒါရုဏံ-ကြမ်းတမ်းသောအရာဝတ္ထု(ဓာန်ဋီ-
 ၁၆၇)၊ ထိုနောက် ဘာဝအနက်၌ တာပစ္စည်း သက်၍ “ကက္ခဠတာ ဒါရုဏတာ” ဟု
 ဖြစ်သည်။

အကုသလကမ္မပထေသု။ ။ပထသဒ္ဓါသည် “မဂ္ဂေါ ပန္နော ပထော အဒ္ဓါ(ဓာန်
 ၁၉၀)” နှင့်အညီ လမ်းခရီးဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဤအကုသိုလ်ကံများလည်း
 အပါယ်သို့သွားကြောင်း မကောင်းသောလမ်းပင်တည်း၊ အကုသလကမ္မာနိယေဝ+
 ပထာ အကုသလကမ္မပထာ-အကုသိုလ်ကံတို့သည်ပင် အပါယ်သို့ သွားကြောင်း
 မကောင်းသောလမ်းတို့။

အတ္တဘာဝေ-ဤအတ္တဘောဌိသာ၊ ဒုက္ခံ ဝါ-ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုကိုလည်း၊ ဥပ္ပာဒေယျ-ဖြစ်စေနိုင်၏။ ဇိဝိတက္ခယံ ဝါ-အသက်၏ ကုန်ခြင်းကိုမူလည်း၊ ကရေယျ-ပြုနိုင်၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အကုသလကမ္မပထေသု-အကုသလကမ္မပထတရားတို့၌၊ ဝါ-အပါယ်လမ်းကြောင်း မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံတို့၌၊ မိစ္ဆာထပိတံ-မှားသောအားဖြင့် ထားအပ်သော၊ ဣဒံ စိတ္တံ-ဤစိတ်သည်၊ ဒိဋ္ဌေဝ ဓမ္မေ-မျက်မှောက်ထင်ထင် ရှုမြင်အပ်သော သဘော၌ပင်၊ ဝါ-ပစ္စက္ခအတ္တဘောဌိပင်၊ အနယဗျသနံ-တိုးပွားခြင်းမရှိသော ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ဝါ-စီးပွားမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပေတိ-ရောက်စေနိုင်၏။ အတ္တဘာဝသတသဟ-သေသုပိ-အတ္တဘောတစ်သိန်းတို့၌သော်မှလည်း၊ စတူသု-၄ပါးကုန်သော၊ အပါယေသု-အပါယ်တို့၌၊ ခိပိတွာ-ပစ်ချ၍၊ သီသံ-ဥဒ္ဓါရသော၊ ဥက္ခိပိတု-မြှောက်ပင့်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-မော်ခွင့်ကို၊ န ဒေတိ-မပေး၊ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာပရိယောသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ မဟာဇနဿ-၏၊ သာတ္ထိကာ-သော၊ ဒေသနာ-သည်၊ ဇာတာ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဥပါသကေန-နန္ဒဥပါသကာသည်၊ ဘဝန္တရေ-ဘဝတစ်ပါး၌၊ ဝါ-ရှေးဘဝတုန်းက၊ ကတကမ္မံ-ပြုအပ်ခဲ့သောကံကို၊ ဘိက္ခုဟိ-ရဟန်းတို့သည်၊ န ပုစ္ဆိတံ-မမေးမလျှောက်အပ်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သတ္တာရာ-သည်၊ န ကထိတံ-ဖြေတော်မမူအပ်၊ ဣတိ-နန္ဒဂေါပါလကဝတ္ထုအပြီးတည်း။

နန္ဒဂေါပါလကဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီး၏။

၉-သောရေယျစတ္တရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

န တံ မာတာ ပိတာ ကယိရာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော သောရေယျတ္ထေရံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုကို၊ [နိဋ္ဌာပေသိ၌ စပ်၊] ဝါ-သည်၊ [သမုဋ္ဌိတံ၌ စပ်၊] သောရေယျနဂရေ-သောရေယျမြို့၌၊ သမုဋ္ဌိတံ-ဖြစ်ပေါ်ပြီ၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ နိဋ္ဌာပေသိ-ပြီးဆုံးစေပြီ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ-သည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဝိဟရန္တေ-သော်၊ သောရေယျနဂရေ-၌၊ သောရေယျ-သေဋ္ဌိပုတ္တော-သောရေယျသူဌေး၏သားသည်၊ ဧကေန-တစ်ယောက်သော၊

သဟာယကေန-သူငယ်ချင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ သုခယာနကေ-ချမ်းသာစေသော
 ယဉ်ငယ်၌၊ ဝါ-ဇိမ်ခံယဉ်ငယ်၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ မဟန္တေန-သော၊ ပရိဝါရေန-
 အခြံအရံနှင့်တကွ၊ နှာနတ္ထာယ-ရေချိုးခြင်းငှာ၊ နဂရာ-မှ၊ နိက္ခမိ-ထွက်ပြီ၊ တသ္မိ
 ခဏေ-ထိုင်ခဏ၌၊ မဟာကစ္ဆာယနတ္ထေရော-မဟာကစ္ဆည်းထေရ်သည်၊ သော-
 ရေယျနဂရံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသိတုကာမော-ဝင်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊
 ဟုတွာ-၍၊ ဗဟိနဂရေ-၌၊ သံဃာဋီ-ကို၊ ပါရူပတိ-ရုံ၏၊ စ-ဆက်၊ ထေရဿ-
 ၏၊ သရီရံ-ကိုယ်သည်၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသောအဆင်းရှိ၏၊
 သောရေယျသေဌိပုတ္တော-သည်၊ တံ-ထိုမဟာကစ္ဆည်းထေရ်ကို၊ ဒိသ္မာ စိန္တေသိ-
 ပြီ၊ (ကိ)၊ “ အယံ ဝါ ထေရော-ဤထေရ်သည်မူလည်း၊ မမ-ငါ၏၊ ဘရိယာ-
 မယားသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ပါမူကား၊ အဟော ဝတ-ဪ...ကောင်းလေစွ၊
 မမ-၏၊ ဘရိယာယ-ဇနီး၏၊ သရီရဝဏ္ဏော ဝါ-ကိုယ်၏အဆင်းသည်မူလည်း၊
 ဧတဿ-ဤထေရ်၏၊ သရီရဝဏ္ဏော ဝိယ-ကိုယ်၏အဆင်းကဲ့သို့၊ ဘဝေယျ-
 ကား၊ (အဟော ဝတ-စွ) ” ကူတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ၊ တဿ-ထိုသောရေယျ
 သူဌေးသား၏၊ စိန္တိတမတ္ထေယေဝ-ကြံစည်အပ်ကာမျှဖြစ်သော်သာ၊ ဝါ-ကြံလျှင်
 ကြံခြင်း၊ **ပုရိသလိဂီ**-ယောက်ျား၏ အသွင်သည်၊ (ယောက်ျား၏ ပုံသဏ္ဌာန်
 သည်)၊ **အန္တရဓာယိ**-ကွယ်ပျောက်ပြီ၊ **ဣတ္ထိလိဂီ**-မိန်းမ၏ အသွင်သည်၊
 (မိန်းမ၏ ပုံသဏ္ဌာန်သည်)၊ **ပါတုရဟောသိ**-ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်ပြီ၊ သော-ထို

ပုရိသလိဂီ အန္တရဓာယတိ။ ။ “ပုရိသလိဂီ အန္တရဓာယတိ၊ ဣတ္ထိလိဂီ ပါတု-
 ရဟောသိ”ဟူသော စကားသည် အကျိုးဖြစ်သော ပုံသဏ္ဌာန်၏ ကွယ်ပုံ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ
 ကို တိုက်ရိုက်ပြသော စကားတည်း၊ ထိုသို့ အကျိုးကို ပြသဖြင့် အကြောင်းဖြစ်သော
 ပုရိသဘာဝရုပ်၊ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်တို့၏ ကွယ်ပုံဖြစ်ပေါ်လာပုံကိုလည်း ပြပြီးဖြစ်တော့၏၊
 လိဂံသဒ္ဓါ လက်ခြေစသော ပုံသဏ္ဌာန်ဟောတည်း။

ဆက်ဥပုဉ္စ-ခန္ဓာအစဉ်၌ ရှေးကံအစွမ်းကြောင့် ပုရိသဘာဝရုပ်အစဉ်သည် ဆက်
 ကာဆက်ကာ ဖြစ်၍ချုပ်၍ လာခဲ့ရာ ထိုကံအစွမ်းကုန်သောအခါ နောက်ဆုံး မချုပ်မီ
 စိတ္တက္ခဏာ၇ချက်ခန့်၏ ဥပါဒိခဏမှ စ၍ ပုရိသဘာဝကမ္မဇရုပ်မဖြစ်တော့၊ ထိုရုပ်
 မဖြစ်လျှင် ထိုရုပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်နေသော မုတ်ဆိတ်၊ ကျင်စွယ်နှင့်တကွ
 ယောက်ျားပုံသဏ္ဌာန်၊ အင်္ဂါဇာတ်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော စိတ္တဇ၊ ဥတုဇ၊ အာဟာရ
 ဇရုပ်များလည်း အချိန်အနည်းငယ် ဆက်ဖြစ်ပြီးလျှင် ချုပ်ကြတော့၏၊ ထိုအခါ ဣတ္ထိ

ဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ရှေးကံအစွမ်းကြောင့် ဣတ္ထိဘာဝရုပ် ဆက်ဖြစ်၏။ ထို ဣတ္ထိဘာဝရုပ်လျှင် အခြေခံရှိသော တိဇရုပ်များလည်း ဖြစ်ပြန်ရကား မိန်းမအင်္ဂါ ဇာတ်နှင့်တကွ မိန်းမပုံသဏ္ဌာန်ပေါ်လာလေ၏။ ဤသို့ ဘာဝရုပ်၂ခုတို့ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်မှုကိုပင် “လိင်ပြန်သည်”ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။

ကွယ်ခြင်း ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း။ ။ယောက်ျားသဏ္ဌာန်နှင့် မိန်းမသဏ္ဌာန်၂မျိုး တွင် ယောက်ျားသဏ္ဌာန်က မြတ်သည်။ ထို့ကြောင့် သူတစ်ပါးမယား၌ သွားလာပြစ်မှား ခြင်းစသော အားကြီးသော အကုသိုလ်ကံကြောင့် ယောက်ျားသဏ္ဌာန် ကွယ်ပျောက်၍ အားနည်းသော ကုသိုလ်ကြောင့် မိန်းမသဏ္ဌာန် ဖြစ်ပေါ်သည်။

ချဲ့ပါဥုးမည်-ပဋိသန္ဓေအခါက ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေသော ဗလဝကုသိုလ်ကံ သည် သူတစ်ပါးမယား၌ သွားလာပြစ်မှားခြင်းစသော အားကောင်းသော အကုသိုလ် ကံ၏ နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးမှုခံရလျှင် တစ်သက်လုံး ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်။ ပြုအပ်ခဲ့သော အားကောင်းသော အကုသိုလ်ကံ၏ နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးမှုခံရလျှင်ကား ပဋိသန္ဓေအခါက ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေသော ဗလဝကုသိုလ်ကံသည် အားနည်း သွားပြီး ပုရိသဘာဝရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်တော့ဘဲ မိမိအစွမ်းအားလျော်စွာ ပဝတ္တိအခါ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။

ထို့ပြင် ပဋိသန္ဓေကျိုးပေးစဉ်ကပင် သူတစ်ပါးမယား၌ သွားလာပြစ်မှားခြင်းစ သော အားကောင်းသော အကုသိုလ်ကံက ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော အစွမ်း သတ္တိကို နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးလျှင် ကုသိုလ်ကံသည် အားနည်းသွားကာ (အားနည်း သော ကုသိုလ်ကံဖြစ်ကာ) ပုရိသဘာဝရုပ်ကို မဖြစ်စေဘဲ ပဋိသန္ဓေအခါကပင် ဣတ္ထိ ဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် အားကြီးသော အကုသိုလ်ကံကြောင့် ယောက်ျား သဏ္ဌာန် ကွယ်ပျောက်၍ အားနည်းသော ကုသိုလ်ကြောင့် မိန်းမသဏ္ဌာန် ဖြစ်ပေါ် သည်ဟု ဆိုအပ်၏။

အားနည်းသောအကုသိုလ်ကြောင့် ကွယ်ပုံ။ ။ပုရိသဘာဝရုပ်ဖြစ်ခြင်းကို တား မြစ်နိုင်သော သူတစ်ပါးမယား၌ သွားလာပြစ်မှားခြင်းစသော အားကောင်းသော အကုသိုလ်ကံ အားနည်းသွားသဖြင့် မိန်းမသဏ္ဌာန် ကွယ်ပျောက်လျှင် အားနည်းသော အကုသိုလ်ကြောင့် မိန်းမသဏ္ဌာန် ကွယ်ပျောက်သည်ဟု ဆိုအပ်၏။

ချဲ့ပါဥုးမည်-သူတစ်ပါးမယား၌ သွားလာပြစ်မှားခြင်းစသော အားကောင်းသော အကုသိုလ်ကံ နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးအပ်သဖြင့် ကုသိုလ်ကံအားနည်းသွားကာ ပုရိသ ဘာဝရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်တော့ဘဲ ပဋိသန္ဓေအခါ မိန်းမ၏ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။

ထိုအားနည်းသောကုသိုလ်ကံသည် ပဝတ္တိအခါ ပြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်း၊ မိစ္ဆာစာရမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယောက်ျားဘဝကို တောင့်တခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ဆည်းပူးမှုပြုအပ်ခဲ့သော အားကြီးသောကုသိုလ်ကံက အစွမ်းသတ္တိကို ဖြည့်ပေးလိုက်သဖြင့် ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေစွမ်းနိုင်ကာ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ကို မဖြစ်စေတော့ဘဲ မိမိအစွမ်းအားလျော်စွာ ပုရိသဘာဝရုပ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုအခါမျိုး၌ ပုရိသဘာဝရုပ်ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်နိုင်သော သူတစ်ပါးမယား၌ သွားလာပြစ်မှားခြင်းစသော အားကောင်းသော အကုသိုလ်ကံ အားနည်းသွားသဖြင့် မိန်းမသဏ္ဌာန် ကွယ်ပျောက်၏။ ထို့ကြောင့် မိန်းမသဏ္ဌာန် ကွယ်ပျောက်လျှင် အားနည်းသော အကုသိုလ်ကြောင့် ကွယ်ပျောက်သည်ဟု ဆိုအပ်၏။ အချုပ်မှာ သုဂတိဘုံ၌ အကုသိုလ်ကြောင့် လိင်ကွယ်ပျောက်၍ ကုသိုလ်ကြောင့် လိင်ဖြစ်ပေါ်သည်။ ဒုဂတိဘုံ၌ကား အကုသိုလ်ကြောင့် ကွယ်ခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၂မျိုးလုံး ဖြစ်ရသည်။(ဝိ. ၄-၁, ၂၃၈၊ သာရတ္ထ-၂, ၁၀၁၊ ၁၀၂၊ ၁၀၃၊ ဓမ္မဋီ-၇၄)။

ပုရိသလိင်္ဂ ။ ။ ပုရတိ အဂ္ဂေ ဂစ္ဆတိတိ ပုရိသော၊ မာတာပိတူနံ ဟဒယံ ပူရေတိတိ ပုရိသော၊ အတ္တနော မနောရထံ ပူရေတိတိ ဝါ ပုရိသော၊ [ပူရ+ဣသ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ပူ၌ ရဿပြု၊-ကစ္စည်း-၃၁၅၊ ရူ-၄၂၀၊] ပုရံ ဟိတံ ဣသတိ ဂဝေသတိတိ ဝါ ပုရိသော၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓစက္ကဝတ္တိဘာဝံ ပုရေတိ ဝါ ကမ္မန္တိ ပုရံ-ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ စကြာဝတေးမင်းအဖြစ်ကို ပြည့်စေတတ်သော အားကောင်းသော ကုသိုလ်ကံ၊ ပုရံ ဣသတိ သီလေနာတိ ပုရိသော၊ [ပုရ +ဣသ+အ၊] ပုရိ ဥစ္စေ ဌာနေ သေတိတိ ဝါ ပုရိသော၊ [ပုရိ+သိ+အ၊] ပု ဝုစ္ဆတိ နိရယော၊ တံ ရေသတိ(ရိသတိ) ဂစ္ဆတိတိ ဝါ ပုရိသော၊ [ပု+ရိသ (ဟိသာအနက်၊ ဂတိအနက်)+အ၊-ဣနေတ္တိဝိ-၅၈၊] လိင်္ဂတိ “ဣတ္ထိ၊ ပုရိသော”တိ-ဝိဘာဝံ ဂစ္ဆတိ ယေနာတိ လိင်္ဂ၊ [လိင်္ဂ+အ၊] လိနံ အပါကဋ္ဌံ+အင်္ဂိ ဝါ လိင်္ဂ၊ [လိနံ+အင်္ဂါ-ဓာန်ဋီ-၂၇၃၊] လိင်္ဂိယတိ ဝိစိတ္တံ ကရိယတိ အဝိဇ္ဇာတဏှာကမ္မေဟိဥတုနာ ဝါ စုဏ္ဏာဒိတိ ဝါ သရိရမိတိ လိင်္ဂ(နိတိဓာတု-၂၈၅)၊ ပုရိသဿ+လိင်္ဂ ပုရိသလိင်္ဂ။

ဣတ္ထိလိင်္ဂ ။ ။ ထိယတိ သံဟညတိ ဧတ္ထ ဂဗ္ဘောတိ ဣတ္ထိ၊ [ထေ+အ+တ္တိ၊ ဝဏ္ဏာ-ဂမနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဣနှင့် တ-လာ၊ (တစ်နည်း) အပ္ပက္ခရာနံ ဗဟုတ္တမညတ္တတ္ထု(နိတိ-၄၂)သုတ်ဖြင့် ထိကို ဣတ္ထိပြု၊(မဟာနိ. ၄-၄၆၊ နိတိဓာတု-၆၈၊ ၆၉၊ နိတိဓာတုနိ-၁, ၁၆၉)။ (တစ်နည်း) ဝိဓာန်၌ ဣကား တဗ္ဘောဟု ဆို၏။ ထိုအလို “ထိယတိ သံဟညတိ ဧတ္ထ ဂဗ္ဘောတိ ထိ၊ ထိယေဝ ဣတ္ထိ၊ (တဗ္ဘာဝုတ္တိကမ္မဓာရည်း)”ဟုပြု၊ (တစ်နည်း) ဣတ္ထတိ ဣတ္ထိယတိတိ ဝါ ဣတ္ထိ(ဓာန်ဋီ၊ မောဂ်)၊ ဣတ္ထပေတိတိ ဝါ ဣတ္ထိ(နိတိဓာတု-၆၈)၊ [ဣသု+တ+တ္တိ၊-ဓာန်ဋီ-၁၉၀၊ (တစ်နည်း) ဣသ+ထိ-မောဂ်-၇, ၉၄။]

သောရေယျသူဌေးသားသည်၊ လဇ္ဇမာနော-ရှက်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ယာနကာ-ယဉ်ငယ်မှ၊ ဩရုယု-သက်ဆင်း၍၊ ပလာယိ-ပြေးပြီ၊ ပရိဇနော-အခြံအရံလူအပေါင်းသည်၊ တံ-ထိုအကြောင်းကို၊ အသဉ္ဇာနန္တော-မသိလသော်၊ ဝါ-မသိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ “ဧတံ-ဤပြေးခြင်းသည်၊ ကိံ-ဘာကြောင့်နည်း?” ကုတိ-ဤသို့၊ အာဟ၊ သာပိ-ထိုသူမသည်လည်း၊ တက္ကသိလမဂ္ဂံ-တက္ကသိုလ်ပြည်သို့ရောက်စေသောလမ်းသို့၊ ဝါ-တက္ကသိုလ်လမ်းသို့၊ ပဋိပဇ္ဇိ-သွားပြီ၊ အဿာ-ထိုသူမ၏၊ သဟာယကောပိ-သူငယ်ချင်းသည်လည်း၊ ကုတော စိတော စ-ဤမှဤမှလည်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၃၂၅၊] ဝိစရိတွာပိ-လှည့်လည်ရှာဖွေပါသော်လည်း၊ နာဒ္ဒသ(န+အဒ္ဒသ)-မတွေ့ရတော့ပြီ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသော သူတို့သည်၊ နှာ-ယိတွာ-၍၊ ဂေဟံ-သို့၊ အဂမိသု-ပြန်သွားကုန်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ “သေဠိပုတ္တော-သည်၊ ကဟံ-အဘယ်မှာနည်း?” ကုတိ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေ-မေးအပ်သော်၊ “နုတ္တာ-ရေချိုးပြီး၍၊ (ရေချိုးပြီးလျှင်)၊ အာဂတော-လာမည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ကုတိ-သို့ မညိမှာ-မှတ်ထင်ကုန်၏၊ ” ကုတိ-သို့ ဝဒိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုသူဌေးသား၏၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုအရပ်၌၊ ပရိယေသိတွာ-ရှာ၍၊ အပဿန္တာ-မတွေ့မြင်ရကုန်လသော်၊ ရောဒိတွာ-ငို၍၊ ပရိဒေဝိတွာ-မြည်တမ်း၍၊ “မတော-သေသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ” ကုတိ-ဤသို့ ထင်၍၊ မတကဘတ္တံ-သေသူဖို့ ထမင်းကို၊ ဝါ-သေသူကို ရည်စူး၍ ပေးလှူအပ်သောဆွမ်းကို၊ [မတကဘတ္တန္တိ မတကေ ဥဒ္ဒိဿ ဒါတဗ္ဗဘတ္တံ၊-အံဇီ-၂, ၁၃၈၊ ဇာဇီသစ်-၁, ၂၀၆၊] အဒိသု-ကုန်ပြီ၊ သာ-သည်၊ ဧကံ-တစ်ယောက်သော၊ တက္ကသိလဂါမိံ-တက္ကသိုလ်ပြည်သို့သွားသော၊ သတ္ထဝါဟံ-ကုန်သည် မျှူးကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ယာနကဿ-ယဉ်၏၊ ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော-နောက်၌ နောက်၌၊ ဝါ-နောက်က နောက်က၊ အနုဗန္ဓိ-အစဉ်လိုက်ပြီ။

အန္တရဓာယိ။ ။ “အန္တရော စု အဒဿနေ(ဓာတွတ္ထ)”အလို အန္တရသဒ္ဓါ ရှေးရှိသဖြင့် ဓာဓာတ်, စုရာဒိဏယပစ္စည်း, ဤဝိဘတ်တည်း၊ ဣအနုဗန်ချေ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် အ-ကိုချေ၊ မောဂ်ပံ-၁၀၄၊ နီတိဓာတု-၂၂၈အလိုကား အန္တရပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်, အဒဿနအနက်, ဒိဝါဒိယပစ္စည်းတည်း။

အထ-၌၊ နံ-ထိုသူမကို၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ ယာနကဿ-၏၊ ပစ္ဆတော ပစ္ဆတော-၌၊ ဝါ-ကယ၊ အနုဂစ္ဆတိ-အစဉ်လိုက်နေ၏၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ‘ဧသာ-ဤကလေးမသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ ဒါရိကာ-ကလေးမနည်း၊ ‘ဣတိ-သို့၊ တံ-သင့်ကို၊ န ဇာနာမာ-မသိပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝဒီသု-ကုန်ပြီ၊ သာပိ-ထိုသူမသည်လည်း၊ “တုမေ-သင်တို့သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ယာနကံ-ယဉ်ကို၊ ပါဇေထ-မောင်းနှင့်ကြပါ၊ အဟံ-သည်၊ ပဒသာ-ခြေဖြင့်၊ ဂမိဿာမိ-သွားမည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားလသော်၊ အင်္ဂုလိမုဒ္ဒိကံ-လက်စွပ်ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ ယာနကေ-၌၊ ဩကာသံ-စီးခွင့်ကို၊ ကာရေသိ-ပြုစေပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ “တက္ကသိလနဂရေ-မြို့၌၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သေဠိပုတ္တဿ-၏၊ ဘရိယာ-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တဿ-ထိုသူဌေးသားအား၊ အာစိက္ခိဿာမ-ပြောကြမည်၊ နော-ငါတို့ဖို့၊ မဟာပဏ္ဏာ-ကာရော-များစွာသော လက်ဆောင်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ကြံကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ ဂေဟံ-သူဌေးသားအိမ်သို့၊ ဂန္တု၊ “သမိ-အရှင်! အမေဟိ-ကျွန်ုပ်တို့သည်၊ တုမှာကံ-တို့ဖို့၊ ဧကံ-သော၊ ဣတ္ထိရတနံ-မိန်းမရတနာကို၊ အာနိတံ-ဆောင်အပ်ခဲ့ပြီ၊” ဣတိ-သို့ အာဟံသု၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတ္တာ-၍၊ တံ-ထိုသူမကို၊ ပက္ခောသာပေတ္တာ-ခေါ်စေ၍၊ ဝါ-သော်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝယာနုရူပံ-အရွယ်အားလျော်သော၊ အဘိရူပံ-လွန်ကဲသောအဆင်းရှိသော၊ ဝါ-အလွန်ချောသော၊ ပါသာဒိကံ-စိတ်၏၊ ကြည်လင်ခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော၊ (တံ-ထိုသူမကို၊) ဒိသွာ-၍၊ [တံကို အဓိကာရနည်းအရ လိုက်ပေးခဲ့သည်၊ ထိုသို့ လိုက်မပေးလိုလျှင် ဝယာနုရူပံစသော ဥပုဒ်ကို ဘာဝပုဓာန ဘာဝလောပ၊ ဒိသွာ၏ ကံပုဒ် ကြံ၍ “အတ္တနော-၏၊ ဝယာနုရူပံ-အရွယ်အားလျော်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဘိရူပံ-လွန်ကဲသောအဆင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပါသာဒိကံ-စိတ် ၏ကြည်လင်ခြင်းကို ဆောင်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသွာ-၍” ဟု တစ်နည်းပေးပါ။] ဥပ္ပန္နသိနေဟော-ဖြစ်သော ချစ်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂေဟေ-၌၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ ဝါ-ထားပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဝါ-ဆက်၊ ပုရိသာ-တို့သည်၊ ဣတ္ထိယော-မိန်းမတို့သည်၊ အဘူတပုဗ္ဗာနာမ-ရှေး၌ မဖြစ်ဖူးသူတို့မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတ္ထိယော ဝါ-တို့သည်

လည်း၊ ပုရိသာ-တို့သည်၊ အဘူတပုဗ္ဗာ နာမ-မည်၊ နတ္ထိ-ကုန်၊ ဟိ-ခဲ၊ ပုရိသာ-တို့သည်၊ ပရဿ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဒါရေသု-မယားတို့၌၊ အတိစရိတွာ-ကျော်လွန်၍ ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-လွန်ကျူးပြစ်မှားခြင်းကြောင့်၊ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဗဟူနိ-များစွာကုန်သော၊ ဝဿသတသဟဿာနိ-အနှစ်အသိန်းတို့ပတ်လုံး၊ ဝါ-သိန်းပေါင်းများစွာသော နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ နိရယေ-၌၊ ပစ္စိတွာ-၍၊ မနုဿ-ဇာတိ-လူဘဝသို့၊ အာဂစ္ဆန္တာ-ပြန်လာကုန်လသော်၊ အတ္တဘာဝသတေ-အတ္တဘောတို့၏ အရာ၌၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာသောဘဝတို့၌၊ ဣတ္ထိဘာဝံ-မိန်းမအဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏။

ကပ္ပသတသဟဿံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းပတ်လုံး၊ ပူရိတပါရမီ-ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ပါရမီရှိသော၊ အရိယသာဝကော-အရိယသာဝကဖြစ်သော၊ အာနန္ဒ-တ္ထေရောပိ-သည်သော်လည်း၊ သံသာရေ-၌၊ သံသရန္တော-စဉ်၊ ဧကသ္မိ-သော၊ အတ္တဘာဝေ-၌၊ ကမ္မာရကုလေ-ရွှေပန်းတိမ်သည်မျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်သည်၊ (သမာနော-သော်၊) ပရဒါရကမ္မံ-သူတစ်ပါးမယားကို မှီဝဲမှုကို၊ [ပရဿ+ဒါရော ပရဒါရော၊ ပရဒါရဿ+သေဝနံ+ကမ္မံ ပရဒါရကမ္မံ၊ သေဝနချေ၊] ကတွာ-ပြုခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ နိရယေ-၌၊ ပစ္စိတွာ-ကျက်ပြီး၍၊ ပက္ကာဝသေသေန-ကျက်ပြီးသော အကျိုး၏အကြွင်းအကျန်အားဖြင့်၊ စုဒ္ဒသသု-၁၄ခုကုန်သော၊ အတ္တဘာဝေသု-အတ္တဘောတို့၌၊ (ဘဝတို့၌)၊ ပုရိသဿ-၏၊ ပါဒပရိစာရိကာ-ခြေရင်းအလုပ်အကျွေးမဖြစ်သော၊ ဣတ္ထိ-သည်၊ အဟောသိ၊ သတ္တသု-ကုန်သော၊ အတ္တဘာဝေသု-တို့၌၊ ဗီဇ္ဇရဏံ-ဌေးစေ့ထုတ်ခံရခြင်းသို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဣတ္ထိယော-တို့သည်၊ ဒါနာဒိနိ-ဒါနအစရှိကုန်သော၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဣတ္ထိဘာဝေ-မိန်းမအဖြစ်၌၊ (မိန်းမဘဝ၌)၊ ဆန္ဒ-လိုလားမှုတဏှာကို၊ ဝိရာဇေတွာ-တပ်ခြင်းကင်းစေ၍၊ ဝါ-ပယ်ခွာ၍၊ [ဆန္ဒံ ဝိရာဇေတွာတံ ဝိရာဇေတွာ ဝိနေတွာ ဝိဒ္ဓံသေတွာတံ အတ္ထော၊-သုတ္တနိ၊ ၄-၁၊ ၂၀၈။] “နော-တို့၏၊ ဣဒံ ပုညံ-သည်၊ ပုရိသတ္တဘာဝပဋိလာဘာယ-ယောက်ျားဘဝကို ရခြင်းငှာ၊ သံဝတ္တတု-ဖြစ်ပါစေ၊ ”ဣတိ-သို့၊ စိတ္တံ-ကို၊ အဓိဋ္ဌဟိတွာ-စွဲမြဲစွာထား၍၊ ဝါ-အဓိဋ္ဌာန်၍၊ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ပုရိသတ္တဘာဝံ-ယောက်ျား၏

အတ္တဘောကို၊ ဝါ-ယောက္ခားဘဝကို၊ ပဋိလဘန္တိ-ရကုန်၏။ **ပတိဒေဝတာ-**လင်ဟူသောနတ်ရှိသည်။ ဟုတ္တာ-၍၊ သာမိကေ-လင်၌၊ သမ္မာပဋိပတ္တိဝသေနာ-ပိ-ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ ပုရိသတ္တဘာဝံ-ကို၊ ပဋိလဘန္တေ-ရနိုင်ကုန်သည်သာ။

ပန-ဆက်၊ အယံ သေဋ္ဌိပုတ္တော-ဤသူဌေးသားသည်၊ ထေရေ-ထေရ်၌၊ အယောနိသော-မသင့်သောအားဖြင့်၊ စိတ္တံ-ကို၊ ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဣမသ္မိ-ယေဝ အတ္တဘာဝေ-ဤအတ္တဘော၌ပင်၊ ဣတ္ထိဘာဝံ-ကို၊ ပဋိလဘိ-ရပြီ၊ ပန-ဆက်၊ **တက္ကသိလာယံ**-၌၊ သေဋ္ဌိပုတ္တေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ သံဝါသံ-ကို၊ အန္ဓာယ-

ပတိဒေဝတာ။ ။ပတိယေဝ+ဒေဝတာ ယဿာတိ ပတိဒေဝတာ-လင်ဟူသော နတ်ရှိသူမ၊ “လင်ဟူသော နတ်ရှိခြင်း”ဟူသည် လင်ကိုသာလျှင် အိမ်စောင့်နတ်အရာ ထား၍ ပြုစုလုပ်ကျွေးလေ့ရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ [ပတိယေဝ ဒေဝတာ ယဿာတိ ပတိဒေဝတာ၊ သာမိကံယေဝ ဂေဟရက္ခိကာယ ဒေဝတာယ ဌာနေ ဌပေတွာ ပူဇေတွာ သက္ကတွာ ဥပဋ္ဌာနသီလာတိ အတ္ထော၊-ဇာဋီသစ်-၁၉၀။]

တက္ကသိလာယံ။ ။**တက္ကသိလာယန္တိ** ဧဝံ နာမကေ နဂရေ၊ တက္ကနံ (စိန္တနံ) တက္ကော၊ ဥဟနံ ဥဟနပူရဏန္တိ အတ္ထော၊ သော (တက္ကော)+သီလံ သဘာဝေါ ယတ္ထာ-တိ တက္ကသိလာ-အတတ်ပညာနှင့်စပ်၍ ကြံစည် တည်ထွင်ခြင်းအလေ့အထရှိရာမြို့၊ ဝါ-အတတ်ပညာကို ဖြည့်ယူလေ့ရှိရာမြို့၊ [တက္က+ သီလ+အာ၊ ဤ၌ “တက္ကသိလာယံ” ဟု ရှိသဖြင့် သိ၌ ရသပြု။] ယော ဟိ ပုရိသကာရေန ဥနေ၊ သော တတ္ထ ဂန္ဓာ တမူနံ ပူရေတိတိ၊ တိသံ တက္ကသိလာယံ(ဇာဋီသစ်-၁, ၂၂၊ ၂၆၉၊ ဓာန်ဋီ-၂၀၀)။

ဗုဒ္ဓာဝင်-၁၃၉။ ။တက္ခာ တစ္ဆိတာ တနုကတာ သိလာ ယဿန္တိ တက္ကသိလာ-သေးငယ်အောင် ရိုက်ခွဲအပ်သော ကျောက်ခဲရှိရာမြို့၊ [တက္ခ+သိလာ၊ ခကို ကပြု။] ထိုမြို့တည်စဉ်က သေးငယ်အောင် ရိုက်ခွဲထားအပ်သော ကျောက်ခဲရှိသည်ကို အစွဲပြု၍ “တက္ကသိလာ”ဟု ခေါ်သတဲ့၊ ၎င်းမြို့သည် သိန္နုမြစ်အနီး၌ တည်ရှိသဖြင့် ရေဘေး အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်နိုင်ရန် ကျောက်ခဲ ကျောက်တုံးများဖြင့် ကွန်ကရစ်ရေကာတာ များ လုပ်၍ မြို့တည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ကျောက်ဆစ် အတတ်ပညာဖြင့် ကျောက်ခဲ ကျောက်တုံးများကို ထုဆစ်ရာမြို့ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဖာဟိယန်-၃၀။ ။ဘာရတမင်းသားသည် ဂန္ဓာရတိုင်းကို အနိုင်ရပြီးနောက် ထို တိုင်း၌ သားတော် ၂ပါးအတွက် မြို့ကို တည်ထောင်ခဲ့၏၊ သားတော်တစ်ပါး၏ အမည်

စွဲ၍၊ တဿာ-ထိုသူမ၏။ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဂစ္ဆော-သည်၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ သာ-သည်၊ ဒသမာသစ္စယေန-၌၊ ပုတ္တံ-ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ တဿ-ထိုသား၏၊ ပဒသာ-ခြေဖြင့်၊ ဂမနကာလေ-သွားနိုင်ရာအခါ၌၊ အပရမ္ပိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ပဋိလဘိ၊ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ အဿာ-ထိုသူမ၏၊ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဝုတ္တာ-နေခဲ့ကုန်သော၊ ဒွေ-၂ယောက်တို့လည်းကောင်း၊ သောရေယျနဂရေ-၌၊ တံ-ထိုသူကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ကုန်သော၊ ဒွေ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ အဟေသံ၊ တသ္မိံ ကာလေ-၌၊ သောရေယျ-နဂရတော-မှ၊ တဿာ-ထိုသူမ၏၊ သဟာယကော-သော၊ သေဌိပုတ္တော-သည်၊ ပဉ္စဟိ သကဋသတေဟိ-ငါးရာသောလည်းတို့ဖြင့်၊ တက္ကသိလံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သုခယာနကေ-၌၊ နိသိန္နော-လျက်၊ နဂရံ-သို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသူဌေးသားကို၊ သာ-ထိုသူမသည်၊ ဥပရိပါသာဒတလေ- ပြာသာဒ်၏ အထက်အပြင်၌၊ (ပြာသာဒ်၏ အထက်ဆုံးအထပ်၌)၊ ဝါတပါနံ-လေသောက်ပြတင်းကို၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်၍၊ အန္တရီဝီထိ-လမ်း၏ အကြားကို၊ ဩလောကယမာနာ-ကြည့်လျက်၊ ဌိတာ-တည်နေသည်၊ (သမာနာ-လသော်၊) ဒိသွာ-မြင်၍၊ သဇ္ဇာနိတွာ-ကောင်းစွာသိ၍၊ ဝါ-မှတ်မိ၍၊ ဒါသိ-ကျွန်မကို၊ ပေသေတွာ-စေလွှတ်၍၊ ပ-က္ခောသာပေတွာ-ခေါ်စေ၍၊ မဟာတလေ-မြတ်သောပြာသာဒ်အပြင်၌၊ နိသီဒါပေတွာ-ထိုင်နေစေ၍၊ မဟန္တံ-သော၊ သက္ကာရသမ္မာနံ-ကောင်းစွာပြုခြင်း မြတ်နိုးခြင်းကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသူမကို၊ သော-သူဌေးသားသည်၊ အာဟ-မေးပြီ၊ “ဘဒ္ဒေ-နှမ! တွံ-ကို၊ ဣတော-ဤအခါမှ၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ အမေဟိ-မှာ တကွဟု တွင်၏၊ ထိုအမည်ဖြင့် မြို့ကို နာမည်မှည့်ခဲ့သည်၊ အလောင်းတော်သည် ထိုတကွမြို့၌ အလှူခံတစ်ဥှားအား ဥှားခေါင်းကို ဖြတ်၍ လှူခဲ့ဘူးသည်ကို စွဲ၍ “တကွသိရ”ဟု နာမည်တွင်ခဲ့သည်၊ ကာလကြာသောအခါ ခမ္မ က၊ ရမ္မ လဖြစ်လာ၍ “တက္ကသိလာ”ဟု တွင်သည်၊ “သိရော ဒီယတိ ဧတ္တာတိ သိရော-ဥှားခေါင်းကို လှူရာ တကွမြို့၊ [သိရ+ဏ၊] တက္ခော+သိရော တက္ကသိလာ-ဥှားခေါင်းကို လှူခဲ့ရာ တကွမြို့၊ [တက္က+သိရ+အာ၊ ခကို က၊ ရကို လပြု၊]”ဟု ကြံ၊ “ကန္တိယတိ ဆိန္တိယတိတိ တက္ခော၊ တက္ခော သိရော ယဿန္တိ တက္ကသိလာ-ဖြတ်အပ်သော ဥှားခေါင်းရှိရာမြို့၊ [တက္က+သိရ+အာ၊ ရကို လပြု၊]”ဟုလည်း ကြံကြ၏၊ ၎င်းမြို့သည် ယခုအခါ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ ခေတ်သစ် တက္ကဆီလ်(Taxila)အနီး ပေရူဝရမြို့နယ်ကုန်းမြင့်ဒေသ ဖြစ်သည်။ (မဇ္ဈိမ-၉၃)

တို့သည်၊ န ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ-မမြင်အပ်ဖူးကုန်၊ အထ ၈ ပန-ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်၊ နော-
 ငါတို့ဖို့ ဝါ-တို့ကို မဟန္တ-များစွာသော၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုစုခြင်းကို၊ ကရော-
 သိ-ပြုသနည်း? တွံ-သည်၊ အမှေ-တို့ကို၊ ဇာနာသိ-သိသလော?” ကုတိ-ဤသို့
 မေးပြီ၊ “သာမိ-အရှင်! အာမ-ဟုတ်ကဲ့၊ ဇာနာမိ-သိပါ၏၊ တုမှေ-တို့သည်၊
 သောရေယုနဂရဝါသိနော-သောရေယုမြို့၌ နေကုန်သည်၊ အတ္တ နန-ဖြစ်ကုန်
 သည်မဟုတ်လော? ” ကုတိ-မေးပြီ၊ “ ဘဒ္ဒေ-နှမ! အာမ-ဟုတ်ကဲ့၊ ” ကုတိ-ဤသို့
 ဖြေပြီ၊ သာ-ထိုသူမသည်၊ မာတာပိတူနဉ္စ-တို့၏လည်းကောင်း၊ ဘရိယာယ
 ၈-ဇနီး၏လည်းကောင်း၊ ပုတ္တာနဉ္စ-သားတို့၏လည်းကောင်း၊ အရောဂဘာဝံ-
 ရောဂါမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးပြီ၊ ကုတရော-အခြားသော သူဌေး
 သားသည်၊ “ ဘဒ္ဒေ-နှမ! အာမ-ဟုတ်ကဲ့၊ အရောဂါ-ရောဂါမရှိကုန်၊ ” ကုတိ-
 သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “ တွံ-သည်၊ ဧတေ-ဤသူတို့ကို၊ ဇာနာသိ-လော၊ ” ကုတိ-သို့၊
 အာဟ-မေးပြီ၊ “ သာမိ-အရှင်! အာမ-ကဲ့၊ ဇာနာမိ-သိပါ၏၊ တေသံ-ထိုသူတို့၏၊
 ဧကော-သော၊ ပုတ္တော-သားသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ သာမိ-အရှင်! သော-ထိုသား
 သည်၊ ကဟံ-အဘယ်မှာနည်း? ” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ ဘဒ္ဒေ-အရှင်မ! ဧတံ-
 ဤအကြောင်းကို၊ မာ ကထေဟိ-မပြောပါနှင့်၊ မယံ-တို့သည်၊ တေန-ထိုသားနှင့်၊
 သဒ္ဓိံ-တူ၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သုခယာနကေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ နှာယိတုံ-ငှာ၊ နိက္ခန္တာ-
 ကုန်လသော်၊ အဿ-ထိုသူဌေးသား၏၊ ဂတိံ-သွားရာအရပ်ကို၊ နေဝ ဇာနာမ-
 မသိတော့ကုန်၊ ကုတော စိတော ၈-လည်း၊ ဝိစရိတွာ-လှည့်လည်ရှာဖွေလသော်၊
 တံ-ထိုသူဌေးသားကို၊ အဒိသွာ-မတွေ့ရ၍၊ မာတာပိတူနံ-တို့အား၊ အာရော-
 စယိမှာ-ပြောခဲ့ကုန်ပြီ၊ အဿ-ထိုသူဌေးသား၏၊ တေပိ-ထိုမိဘတို့သည်လည်း၊
 ရောဒိတွာ-ငို၍၊ ကန္နိတွာ-မြည်တမ်း၍၊ ပေတကိစ္စံ-ဘဝတစ်ပါးပြောင်းသွား
 သောသားဖို့ ပြုဖွယ်ကိစ္စကို၊ ဝါ-ကွယ်လွန်သွားသောသားကို ရည်စူး၍ ပြုအပ်
 သော ရက်လည်ဆွမ်းကျွေးခြင်းစသောကိစ္စကို၊ [ပေတဿ+ကိစ္စံ ပေတကိစ္စံ-
 မအူ-၄၊ ၅၄၇၊ ပါရာဘာ-၄၊ ၁၂၈။] ကိရိသု-ပြခဲ့ကုန်ပြီ၊ ” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊
 “ သာမိ-အရှင်! သော-ထိုသူဌေးသား သည်၊ အဟံ-ကျွန်မပါတည်း၊ ” ကုတိ-
 ဤသို့ ပြောပြီ၊ “ ဘဒ္ဒေ-အရှင်မ၊ အပေဟိ-ဖယ်လော၊ ကိံ-အဘယ်စကားကို၊
 ကထေသိ-ပြောဘိသနည်း၊ မယံ-ငါ၏၊ သဟာယော-သည်၊ ဒေဝကုမာရော

ဝိယ-နတ်သတို့သားကဲ့သို့၊ (နတ်သားကဲ့သို့)၊ ဧကော-သော၊ ပုရိသော-တည်း။” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ “သာမိ-အရှင်! ဟောတု-ရှိပါစေ၊ သော-ထိုသူဌေးသား သည်၊ အဟံ-ကျွန်မပါတည်း။” ကူတိ-ပြီ။ “အထ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ကူဒံ-ဤသို့ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ ကိံ နာမ-အဘယ်မည်သော အကြောင်းကြောင့်နည်း?” ကူတိ- ဤသို့ မေးပြီ။ “တံ ဒိဝသံ-ထိုနေ့၌၊ တေ-သင်သည်၊ အယျော မဟာကစ္စာယန- ထွေရော-ကို၊ ဒိဋ္ဌော-တွေ့မြင်အပ်သလော?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ။ “အာမ- ကဲ့၊ ဒိဋ္ဌော-တွေ့မြင်အပ်ပါပြီ။” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ အဟံ-သည်၊ အယျံ မဟာ- ကစ္စာယနထွေရံ-အရှင်မဟာကစ္စည်းထေရ်ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ “အယံ ဝါ ထေရော-သည်မူလည်း၊ မမ-၏။ ဘရိယာ-သည်၊ ဘဝေယျ-မူကား အဟော ဝတ-စွ၊ မမ-၏။ ဘရိယာယ-၏။ သရီရဝဏ္ဏော ဝါ-သည်လည်း၊ ဧတဿ- ဤအရှင်မဟာကစ္စည်းထေရ်၏၊ သရီရဝဏ္ဏော ဝိယ-သည်ကဲ့သို့၊ ဘဝေယျ- မူကား၊ (အဟော ဝတ)။” ကူတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ခဲ့ပြီ၊ စိန္တိတက္ခဏေယေဝ-ကြံ စည်ပြီးရာခဏ၌ပင်၊ မမ-၏၊ ပုရိသလိဂီ-သည်၊ အန္တရဓာယိ-ပြီ၊ ကူတ္တိလိဂီ- သည်၊ ပါတုဘဝိ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ၊ သာမိ-အရှင်! အထ-ထိုအခါ၌၊ အဟံ-သည်၊ လဇ္ဇမာနာ-ရှက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်အား၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ ဝတ္တိ-ငှာ၊ အသက္ကုဏိတွာ-မစွမ်းနိုင်မူ၍၊ တတော-ထိုအရပ်မှ၊ ပလာယိတွာ- ၍၊ ကုဓ-ဤတက္ကသိုလ်ပြည်သို့၊ အာဂတာ-လာခဲ့ပြီ၊ ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။

“တေ-သင်သည်၊ ဘာရိယံ-ကြီးလေးသော၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ အဟော ကတံ ဝတ-ဪ...ပြုအပ်ခဲ့မိလေစွ၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ မယျံ-အား၊ နာစိက္ခိ-(န+အာ- စိက္ခိ)-မပြောခဲ့သနည်း၊ အပိစ-စင်စစ်၊ တေ-သင်သည်၊ ထေရော-ထေရ်ကို၊ ခမာပိတော ပန-သည်းခံစေအပ်ပြီလော? ဝါ-ကန်တော့၊ တောင်းပန်အပ်ပြီ လော?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ။ “သာမိ-အရှင်! န ခမာပိတော-သည်းမခံစေအပ် သေးပါ။ ဝါ-မကန်တော့၊ မတောင်းပန်အပ်သေးပါ။ ထေရော-သည်၊ ကဟံ- အဘယ်အရပ်၌၊ (ဝိဟရတိ-နေ၏ဟူ၍)၊ တွံ-သည်၊ ဇာနာသိ-သိသလော။” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ။ [ကူတိတစ်လုံးအကျေကြို] “ဣမမေဝ နဂရံ-ဤမြို့ကိုပင်၊ ဥပနိဿာယ-၍၊ ဝိဟရတိ-၏။” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ “ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရန္တော- လသော်၊ ကုဓ-ဤအိမ်သို့၊ သစေ အာဂစ္ဆေယျ-အကယ်၍ ကြွလာအံ့၊ (ဧဝံ-

သတိ) သာမိ-အရှင်! အဟံ-သည်၊ မမ-၏၊ အယုဿ-အရှင်အား၊ ဘိက္ခာ-ဟာရုံ-ဆွမ်းဟူသောစားဖွယ်ကို၊ ဒဒေယျံ-ပေးလှူလို၏။” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီး “တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ သီလံ-စွာ၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုအပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို၊ ကရောဟိ-လော၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အယျံ-အရှင်ကို၊ ခမာပေဿာမ-သည်းခံစေကြမည်။ ဝါ-ကန်တော့၊ တောင်းပန်ကြမည်။” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီး၍၊ သော-ထိုသူဌေးသားသည်၊ ထေရဿ-၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဝန္နိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ နိသိန္နော-လျက်၊ “ဘန္တေ-ရား! သွေ-နက်ပြန်၍၊ မယျံ-၏၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ဂဏှထ-ခံယူတော်မူပါကုန်၊” ကုတိ အာဟ၊ “သေဌိပုတ္တ-သူဌေးသား! တွံ-သည်၊ အာဂန္တုကော-ဧည့်သည်သည်၊ အသိ နနု-ဖြစ်သည် မဟုတ်လော?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီး “ဘန္တေ! အမှာကံ-တို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ အာဂန္တုကဘာဝံ-ဧည့်သည်တို့၏ အဖြစ်ကို၊ (ဧည့်သည်ဖြစ်ကြောင်းကို)၊ မာ ပုစ္ဆထ-မမေးပါကုန်နှင့်၊ သွေ-၍၊ မေ-၏၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ ဂဏှထ-ကုန်၊” ကုတိ-လျှောက်ပြီး၊ ထေရော-သည်၊ အဓိဝါသေသိ-ပြီး၊ ဂေဟပိ-၌လည်း၊ ထေရဿ-အား၊ မဟာသက္ကာရော-များစွာသော ကောင်းစွာပြုအပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို၊ ပဋိယတ္တော-စီရင်အပ်ပြီး၊ ထေရော-သည်၊ ပုနဒိဝသေ-နောက်တစ်နေ့၌၊ တံ ဂေဟဒ္ဓါရုံ-ထိုအိမ်တံခါးပေါက်သို့ အဂမာသိ-ကြွပြီး အထ-၍၊ နံ-ထိုထေရ်ကို၊ နိသီဒါပေတွာ-ထိုင်စေ၍၊ ပဏီတေန-သော၊ အာဟာရေန-ဖြင့်၊ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစုလုပ်ကျွေး၍၊ သေဌိပုတ္တော-သည်၊ တံ ကုတ္တိ-ထိုမိန်းမကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ထေရဿ-၏၊ ပါဒမူလေ-ခြေရင်း၌၊ နိပဇ္ဇာပေတွာ-ပျပ်ဝပ်စေ၍၊ “ဘန္တေ-ရား! မယျံ-၏၊ သဟာယိကာယ-သူငယ်ချင်းမအား၊ ခမထ-သည်းခံတော်မူပါကုန်၊” ကုတိ-သို့ အာဟ၊ “ဧတံ-ဤသို့ တောင်းပန်စကားဆိုခြင်းသည်၊ ကိံ-ဘာကြောင့် နည်း?” ကုတိ-ပြီး၊ “ဘန္တေ! အယံ-ဤသူမသည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ မယျံ-၏၊ ပိယ-သဟာယကော-ချစ်အပ်သော သူငယ်ချင်းသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ တုမေ-အရှင် ဘုရားတို့ကို၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ဧဝံ နာမ-ဤမည်သော အကြံကို၊ စိန္တေသိ-ကြံခဲ့မိပါပြီ၊ အထ-၍၊ အဿ-ထိုသူငယ်ချင်း၏၊ ပုရိသလိဂီ-သည်၊ အန္တရဓာယိ-ပြီး၊ ကုတ္တိလိဂီ -သည်၊ ပါတုဘဝိ-ပြီး၊ ဘန္တေ! ခမထ-ကုန်၊” ကုတိ-

လျှောက်ပြီ “တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဥဋ္ဌဟထ-ထကြလော၊ အဟံ-သည်၊
ဝေါ-သင်တို့အား၊ ခမာမိ-သည်းခံ၊ ခွင့်လွတ်ပါ၏။” ကုတိ-မိန့်ပြီ၊ ထေရေန-သည်၊
“ခမာမိ”တိ-သည်းခံခွင့်လွတ်ပါ၏ဟူသော စကားကို၊ ဝုတ္တမတ္တေယေဝ-မိန့်ဆို
အပ်ခါမျှဖြစ်သော်သာ၊ (မိန့်လျှင် မိန့်ချင်း)၊ ကုတ္တိလိဂီ-သည်၊ အန္တရဓာယိ-ပြီ၊
ပုရိသလိဂီ-သည်၊ ပါတုဘဝိ-ပြီ။

ပုရိသလိဂီ-သည်၊ ပါတုဘူတမတ္တေယေဝ-ထင်ရှားဖြစ်ကာမျှဖြစ်သော်
သာ၊ ဝါ-ထင်ရှားဖြစ်လျှင် ဖြစ်ချင်း၊ တံ-ထိုသူကို၊ တက္ကသိလာယ-၌၊ ဝါ-က၊
သေဋ္ဌိပုတ္တော-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ “သမ္မ သဟာယက-ချစ်မိတ်ဆွေ! ဒွေ-ကုန်
သော၊ ကုမေ ဒါရကာ-တို့သည်၊ တဝ-၏၊ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဝုတ္တတ္တာ-နေခဲ့ကုန်သည်
၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မံ-ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ-ဖြစ်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥဘိန္နမ္ပိ-၂ယောက်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ နော-
ငါတို့၏၊ ပုတ္တာ ဇဝ-သားတို့သာတည်း၊ ကုဓေဝ-ဤအိမ်၌သာလျှင်၊ ဝသိ-
သာမ-နေကြစို့၊ မာ ဥက္ကဏ္ဍိ-မပျင်းရိပါနှင့်၊” ကုတိ-ပြောပြီ၊ “သမ္မ-မိတ်ဆွေ!

သမ္မ။ ။ သက္ကတ၌ သော်မျှသဒ္ဓါနှင့် ပါဠိ၌ သမ္မသဒ္ဓါသည် တူ၏၊ သောမသဒ္ဓါ
လဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “သောမော က္ကဝ သောမော၊ သောမောယေဝ
သော်မျှ”ဟု ပြု၍ လကဲ့သို့ ချစ်စရာကောင်းသော အရာကို ရ၏၊ ထိုနှင့်တူသော
သမ္မသဒ္ဓါလည်း ထိုအနက်ကိုပင် ဟော၏၊ ဒီဇီ-၂၊ ၁၈၁၌လည်း သမ္မသဒ္ဓါ အချင်းချင်း
ချစ်ခင်ရင်းနှီးသူကို ခေါ်သောသဒ္ဓါဟု ဆို၏၊(သီဘာ-၂၊ ၂၇၅)၊ ထောမ၊ ကပ္ပဒ္ဓမ
တို့အလို “သောမော ဒေဝတာ ယဿ၊ သောမဿ ကုဒံ ဝါတိ သမ္မော-သောမ
နတ်သားရှိသောလ၊ ဝါ-သောမနတ်သား၏ ဥစ္စာဖြစ်သောလ၊ [သောမ+ဏှ၊ ဩကို
အ-ပြု] သမ္မော ဝိယာတိ သမ္မော-လကဲ့သို့ ချစ်စရာကောင်းသူ”ဟု ပြုပါ။

သီဇီသစ်-၂၊ ၂၅။ ။ထို၌ကား “သမ္မာတိ ဝယဿာဘိလာပေါ(ဒီ၊ ၄-၁၊ ၁၃၇)”
အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သမ္မသဒ္ဓေါ သမာနတ္ထော၊ သမာနဘာဝေါ စ ဝယေန-သမ္မသဒ္ဓါ
အတူအနက် ဟော၏၊ အတူဟူသည် အရွယ်တူခြင်းတည်း”ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “သမော-
ယေဝ သမ္မော-အရွယ်တူ သူငယ်ချင်း၊ [သမ+ယ၊]”ဟု ပြုပါ။

နိတိသုတ္တ-၃၈၁၊ ၂၈၂။ ။ထို၌ သမ္မသဒ္ဓါကို ပဌမာဧကဝုဏ် ဗဟုဝုဏ်၊ အာလုပ်ပုဒ်
တို့ဖြင့်သာ တွေ့ရပြီး ဒုတိယတတိယာစသော ကျန်ဝိဘတ်များ သက်သည့်ပုဒ်များကို
မတွေ့ရခြင်းကြောင့် သမ္မ၊ သမ္မာတို့ကို နိပါတ်ပုဒ်၌ သွင်းယူရန် ဆို၏။

အဟံ-သည်၊ ဧကေန-တစ်ခုသော၊ အတ္တဘာဝေန-အတ္တဘောဖြင့်၊ [ဧကေန
 အတ္တဘာဝေန-တစ်ဘဝတည်းဖြင့်၊] ပဌမံ-စွာ၊ ပုရိသော-သည်၊ ဟုတွာ-၍၊
 ကုတ္တိဘာဝံ-မိန်းမအဖြစ်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ပုရိသော-သည်၊
 ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ ကုတိ-သို့လျှင်၊ ဝိပုကာရပ္ပတ္တော-ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခဲ့ပြီ၊
 ပဌမံ-စွာ၊ မံ-ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ခဲ့ကုန်ပြီ၊
 ကုဒါနိ-၌၊ မေ-၏၊ ကုစ္ဆိတော-မှ၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ နိက္ခန္တာ-
 ထွက်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ သွာဟံ (သော+အဟံ)-ထိုငါသည်၊ ဧကေန-သော၊ အတ္တ-
 ဘာဝေန-ဖြင့်၊ ဝိပုကာရပ္ပတ္တော-ပြီ၊ ပုန၊ ‘ဂေဟေ-၌၊ ဝသိဿတိ-နေလိမ့်မည်’
 ကုတိ-သို့၊ သညံ-မှတ်ထင်ခြင်းကို၊ မာ ကရိ-မပြုနှင့်၊ အဟံ-သည်၊ မမ-၏၊
 အယျဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဒိဿာမိ-ရဟန်းပြုတော့မည်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊
 ကုမေ ဒါရကာ-တို့သည်၊ တဝ-၏၊ ဘာရာ-တာဝန်တို့တည်း၊ ကုတိ-ထိုကြောင့်၊
 ကုတိသဒ္ဓါ ဟေတုအနက်ကြံပေးသည်၊ (တစ်နည်း) အနက်မရ ပဒုရဏကြံ၊ ကုတိ
 မပါလျှင် ကောင်းသည်၊ ကုမေသု-ဤကလေးတို့၌၊ မာ ပမဇ္ဇိ-မမေ့လျော့နှင့်၊ ”
 ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ပုတ္တေ-တို့ကို၊ သီသေ-ဥးခေါင်း၌၊ ပရိစုမ္ပိတွာ-နမ်းစုတ်၍၊
 ပရိမဇ္ဇိတွာ-ပွတ်၍၊ ဥရေ-ရင်ခွင်၌၊ နိပဇ္ဇာပေတွာ-အိပ်စေ၍၊ ပိတု-အား၊ နိယျာ-
 ဒေတွာ-အပ်နှင်း၍၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ထေရဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-
 ကို၊ ယာစိ-တောင်းပြီ၊ ထေရောပိ-သည်လည်း၊ နံ-ထိုသူကို၊ ပဗ္ဗာဇေတွာ-ရှင်
 ဖြစ်စေ၍၊ ဥပသမ္မာဒေတွာ-ရဟန်းဖြစ်စေ၍၊ ဂက္ခိတွာဝ-ခေါ်ယူ၍သာလျှင်၊
 စာရိကံ-ကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ စရမာနော-သော်၊ အနုပုဗ္ဗေန-ဖြင့်၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ အဂမာ-
 သိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ သောရေယျတ္ထေရောတိ-ဟူသော၊ နာမံ-သည်၊
 အဟောသိ-ပြီ၊ ဇနပဒဝါသိနော-ဇနပုဒ်၌ နေလေ့ရှိကုန်သောသူတို့သည်၊ တံ
 ပဝတ္ထိ-ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ သင်္ခတိတွာ-ချောက်ခြား၍၊ **ကောတူဟလဇာတာ**-ဖြစ်
 သော အထူးအဆန်းကို ကြည့်ရှုလိုခြင်းရှိကုန်သည်၊ (ဖြစ်သော သတင်းထူးကို

ကောတူဟလဇာတာ။ ။ကုတုံ (စမ္မမယံ သွေဟပတ္တံ)-သားရေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်
 သော အဆီခွက်ကို၊ ဟလတိ လိခတိတိ-ရေးခြစ်တတ်သောကြောင့်၊ ကုတူဟလံ၊ [ကုတု+
 ဟလ+အာ] ကုတူဟလံ ဧဝ ကောတူဟလံ(ထောမ၊ နိဘာ-၃,၂၂၇)၊ ကုံ ပါပံ+တောဇ-
 တိတိ ကောတူဟလံ၊ [ကု+တုဇ (ဟိသာအနက်)+အလ၊-ဓာန်ဋီ-၁၇၃၊ နိယော-၁၈၈]

ကြည့်ရှုလိုခြင်းရှိကုန်သည်။ (ဟုတ္တာ) တံ-ထိုသောရေယျထေရ်သို့ ဥပသင်္ကမိ-
 တွာ-၍၊ ပုစ္ဆိသု၊ (ကိ)။ “ဘန္တေ! ဧဝံ ကိရ-ဤသို့တဲ့လော?” ဣတိ-ဤသို့ မေး
 ကုန်ပြီ။ “အာဝုသော-ဒါယကာတို့! အာမ-အိမ်း” ဣတိ-ပြောပြီ။ “ဘန္တေ! ဧဝံပုစ္ဆိ-
 ဤသို့သဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကာရဏံ နာမ-အကြောင်းမည်သည်၊
 ဟောတိ-ရှိ၏။ “တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊
 နိဗ္ဗတ္တာ ကိရ-ဖြစ်ကုန်သတဲ့ဆို၊ တုမေ-တို့ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဒွေ ပုတ္တာ ဇာတာ
 (ကိရ)-သတဲ့ဆို၊ ဝေါ-တို့၏၊ တေသံ-ထိုသားတို့တွင်၊ ကတရေသု-အဘယ်
 ကလေးတို့၌၊ ပလဝသိနေဟော-ကြီးမားသော ချစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-နည်း?”
 ဣတိ-မေးကုန်ပြီ။ “အာဝုသော-ဒါယကာတို့! (နော-ငါတို့၏)၊ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဝုတ္တ-
 ကေသု-နေခဲ့ကုန်သောသားတို့၌၊ (ပလဝသိနေဟော ဟောတိ)” ဣတိ-ပြီ၊
 အာဂတာဂတာ-ရောက်လာရောက်လာသူတို့သည်၊ နိဗ္ဗဒ္ဓိ-အမြဲမပြတ်၊ တထေ-
 ဝ-ထိုအတိုင်းသာ၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ။

ထေရော-သည်၊ “ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဝုတ္တကေသု ဧဝံ-တို့၌သာ၊ သိနေဟော-သည်၊
 ပလဝါ-အားရှိ၏။ ဝါ-ကြီးမား၏။” ဣတိ-သို့ ပုနပျူနံ၊ ကထေန္တော-ပြောရလသော်၊
 ဟရာယမာနော-ရှက်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဧကောဝ-တစ်ပါးတည်းသာလျှင်၊ နိသီ-
 ဒတိ၊-ထိုင်၏၊ ဧကောဝ-သာလျှင်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်နေ၏၊ သော-ထိုထေရ်သည်၊
 ဧဝံ-သို့၊ ဧကတ္ထူပဂတော-တစ်ပါးတည်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊
 အတ္တဘာဝေ-၌၊ ခယဝယံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ၊

ကောတုံ ဧကီဘာဝံ ဟလတိ ဝိန္နုတီတိ ကောတုဟလော-ကျော်စောသတင်း၊ [ကောတု
 +ဟလ+အ၊-ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၆၅] ကော အလံ၊ တုဝံ အလံ၊ အဟံ အလန္တိ ဧဝံ ပ-
 ဝတ္တတီတိ ကောတူဟလံ၊ [ကော+တုဝံ+အဟံ+အလံ+ဏ၊ ဝံ-အ တို့ကိုချေ၊ တု၌ ဒီယ
 ပြု၊-ပါရာဂံသစ်-၃၁၅] ကောတူဟလံ+ဇာတံ ယေသန္တိ ကောတူဟလဇာတာ-ဖြစ်
 သော အထူးအဆန်းကို ကြည့်ရှုလိုခြင်းရှိသူတို့၊ ကောတူဟလသဒ္ဓါသည် အထူးအဆန်း
 ကို ကြည့်ရှုလိုခြင်း၊ အထူးအဆန်းအစွမ်းပြခြင်း၊ ချီးမွမ်းအပ်သောအရာ၊ အထူး
 အဆန်း(အဗျူတ)အနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ အထူးအဆန်းကို ကြည့်ရှုလိုခြင်းအနက်
 ဖြစ်သင့်၏။ “ကောတုဟလ-အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်”ဟု အနက်မပေးသင့်ကြောင်းကို
 ဓာန်နိသစ်-၁၇၃၌ မိန့်တော်မူ၏။

အရဟတ္တံ ပါပုဏိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထေရ်ကို၊ အာဂတာဂတာ-တို့သည်၊ ပုစ္ဆန္တိ (ကိ)၊ “ဘန္တေ၊ ဧဝံ နာမ-ဤမည်သောအကြောင်းအရာသည်၊ အဟောသိ ကိရ-ဖြစ်ခဲ့သတဲ့ဆို” ကုတိ-မေးကုန်ပြီ၊ “အာဂုသော-တို့၊ အာမ-အိမ်း” ကုတိ-ပြောပြ၊ “ကတရေသု-တို့၌၊ သိနေဟော-သည်၊ ဗလဝါ-နည်း၊” ကုတိ-မေးကုန်ပြီ၊ “မယံ-၏၊ ကတ္တစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်၌၊ သိနေဟော နာမ-ချစ်ခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊” ကုတိ-ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “ဘန္တေ-ရာ၊ အယံ-ဤရဟန်းသည်၊ အဘူတံ-မဟုတ်မှန်သောစကားကို၊ ကထေသိ-ပြောပြ၊ ပုရိမဒိဝသေသု-ရှေးနေ့တို့၌၊ ‘ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဝုတ္တပုတ္တေသု-တို့၌၊ သိနေဟော ဗလဝါ-၏၊’ ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ကုဒါနိ-၌၊ ‘မယံ-၏၊ ကတ္တစိ-၌၊ သိနေဟော-သည်၊ နတ္ထိ၊ ကုတိ ဝဒတိ၊ အညံ-ကို၊ ဗျာကရေတိ-၏၊” ကုတိ၊ အာဟံသု၊ သတ္တာ၊ “ဘိက္ခဝေ၊ မမ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ အညံ-ကို၊ န ဗျာကရေတိ- သည်မဟုတ်၊ မမ-၏၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ဝါ-သည်၊ သမ္မာပဏိဟိတေန-ကောင်းစွာထားအပ်သော၊ စိတ္တေန-ဖြင့်၊ မဂ္ဂဿ-မဂ်ကို၊ ဒိဋ္ဌကာလတော-မြင်အပ်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ကတ္တစိ-၌၊ သိနေဟော-သည်၊ န ဇာတော-မဖြစ်တော့ပြီ၊ ယံ သမ္ပတ္တိ-အကြင်စည်းစိမ်ကို မာတာ-အမေသည်၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ နေဝ သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ပိတာ-သည်၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောတိ၊ တံ-ထိုစည်းစိမ်ကို၊ ကုမေသံ သတ္တာနံ-ဤ သတ္တဝါတို့၏၊ အပ္ပန္နရေ-ကိုယ်တွင်း၌၊ ပဝတ္တံ-ဖြစ်သော၊ သမ္မာပဏိဟိတံ-သော၊ စိတ္တမေဝ-သည်သာလျှင်၊ ဒေတိ-၏၊ ” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ န တံ ၊ ပေ ၊ ကရေတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**န တံ မာတာ ပိတာ ကယိရာ၊ အညေ ဝါပိ စ ဉာတကာ၊
သမ္မာပဏိဟိတံ စိတ္တံ၊ သေယျသော နံ တတော ကရေ၊**

မာတာ-မွေးသမိခင်၊ ကျေးဇူးရှင်သည်၊ တံ ကာရဏံ-တစ်ဘဝတစ်ခါ၊ ကြီးပွားရာဖို့၊ လျော်စွာမြော်တောင်း၊ ထိုအကြောင်းကို၊ န ကယိရာ-ကရုဏာရှု၊ မေတ္တာရှုလည်း၊ အမှုပိုင်ပိုင်၊ မပြုနိုင်ရာ၊ ပိတာ-မွေးသဖခင်၊ ကျေးဇူးရှင်သည်၊ (တံ ကာရဏံ-ကို၊ န ကယိရာ-ရာ၊) အညေ-မိဘမှတစ်ပါး အခြားကုန်သော၊ ဉာတကာ ဝါ ပိ-သွေးသားစပ်လျဉ်း၊ ဆွေရင်းမျိုးရင်းတို့သည်လည်း၊ (တံ

ကာရဏံ-ကို၊ န ကယ်ရုံ-ကုန်ရာ၊) သမ္မာပဏိဟိတံ စိတ္တံ-ကုသိုလ်ပြုရန်၊ တွေ
 ကြံပြန်လျှင်၊ မှန်ကန်စိုးသား၊ ထားအပ်သော စိတ်သည်၊ နံ (ပုရိသံ)-ကိုယ်မှု
 နှုတ်မှု၊ စိတ်မှုပျော့ပျောင်း၊ ထိုသူတော်ကောင်းကို၊ တတော-မိဘဆွေည၊ မပြု
 သာအောင်၊ များစွာခက်တောင်း၊ ထိုအကြောင်းထက်၊ **သေယျသော**-တစ်
 ဘဝမက၊ သံသရာကျလည်း၊ သုခတွေ့ပြီး၊ သာ၍တိုးအောင်၊ ကရေ-လူ၏
 နောက်၌၊ အရိပ်လိုက်သို့၊ စိုက်စိုက်မကွာ၊ ပြုနိုင်ရာသတည်း။

တတ္ထ-၌၊ န တန္တိ-ကား၊ တံ ကာရဏံ-ထိုအကြောင်းကို၊ မာတာ-အမိ
 သည်၊ နေဝ ကရေယျ-မပြုနိုင်၊ ပိတာ-အဘသည်၊ န ကရေယျ-နိုင်၊ အညေ-
 မိဘမှ အခြားကုန်သော၊ ဉာတကာ-ဆွေမျိုးတို့သည်၊ န ကရေယျ-မပြုနိုင်ကုန်၊
 သမ္မာပဏိဟိတန္တိ-ကား၊ ဒသသု-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ကုသလကမ္မပထသု-
 ကုသလကမ္မပထတို့၌၊ ဝါ-သုဂတိလမ်းကြောင်း ကောင်းသော ကုသိုလ်ကံတို့၌၊
 သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ထပိတံ-ထားအပ်သော၊ [စိတ္တံ၌စပ်] သေယျသော နံ တတော
 ကရေတိ-ကား၊ တတော ကာရဏတော-ထိုအကြောင်းထက်၊ နံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
 သေယျသော-သာ၍ မြတ်သည်ကို၊ ဝရတရံ-သာ၍ မြတ်သည်ကို၊ ဥတ္တရိတရံ-
 သာ၍ လွန်သည်ကို၊ ကရေယျ-ပြုနိုင်၏၊ ကရောတိ-ပြုနိုင်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-
 နက်၊ ဟိ-ချဲ့၊ မာတာပိတရော-အမိအဘတို့သည်၊ ပုတ္တာနံ-သား သမီးတို့အား၊
 ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ ဒဒမာနာ-ပေးကုန်လသော်၊ ဧကသ္မိယေဝ အတ္တဘာဝေ-တစ်ခု

သေယျသော။ ။ “ဝရတရံ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် သေယျ၌ ဣယပစ္စည်း ဝိသေသ
 အနက်၌ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်၊ သောပစ္စည်း၏ အနက်ကို မပြသဖြင့် “သံဝဏ္ဏနာ၊
 ဖွင့်ဆိုရာဝယ်၊ ရှိတာမပြ၊ အနတ္တ”နှင့်အညီ သောပစ္စည်း အနက်မရ၊ သကတ္ထတည်း၊
 ထို့ကြောင့် “ဝိသေသေန+ပသတ္ထော သေယျော၊ သေယျော ဧဝ သေယျသော”ဟု
 ပြုပါ၊ အဗျယပုဒ်ဖြစ်၍ ထိုနောင် ဒုတိယာအံဝိဘတ်ကျေသည်။ (ဝိဗော-၅၄)

တစ်နည်း။ ။ သောပစ္စည်းဟု မယူဘဲ သော ဝါသုတ်၌ “သော”ဟူသော ယောဂ
 ဝိဘာဂဖြင့် အံဝိဘတ်ကို သောပြုထားသည်ဟု ကြံပါ(ဝိဗော-၅၄)၊ (တစ်နည်း)
 “လဟုတော သကတ္ထေ သ(နီတိ-၈၃၉)”သုတ်ကို မှီ၍ သကတ္ထ၌ သပစ္စည်းဟုလည်း
 ကြံနိုင်သေး၏၊ ရှေ့ဆုံးနည်းအတိုင်း ဝိဂြိုဟ်ဆို၍ ရှေ့ဝတ္ထုဂါထာမှ ပါပိယောကဲ့သို့
 ဒုတိယာအနက်၌ ပဌမာသက်၊ (တစ်နည်း) ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ ကြံပါ။

သော အတ္တဘောဌိသာ၊ (တစ်ဘဝဌိသာ)၊ ကမ္မ-အလုပ်ကို၊ အကတ္တာ-မလုပ်
 မူ၍၊ သုခေန-ချမ်းသာသဖြင့်၊ ဇီဝိကကပ္ပနံ-အသက်မွေးမှုကို ပြုကြောင်းဖြစ်
 သော၊ ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ ဒါတုံ-ပေးခြင်းငှာ၊ သက္ကောန္တိ-စွမ်းနိုင်ကုန်၏၊ ဝိသာခါယ-
 ဝိသာခါ၏၊ တာဝ မဟဒ္ဒနာ-ထိုမျှလောက် များသောဥစ္စာရှိကုန်သော၊ (တာဝ)
 မဟာဘောဂါ-ထိုမျှလောက်များသော စည်းစိမ်ရှိကုန်သော၊ မာတာပိတရောပိ-
 မိဘတို့သော်မှလည်း၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါအား၊ ဧကသ္မိယေဝ အတ္တဘာဝ-
 ဌိသာ၊ သုခေန-ဖြင့်၊ ဇီဝိကကပ္ပနံ-သော၊ ဓနံ-ကို၊ အဒိသု-ပေးနိုင်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ပန-
 ဗျတိရိက်ကား၊ စတူသု ဒီပေသု-ကျွန်းကြီး၄ကျွန်းတို့၌၊ ပုတ္တာနံ-သားတို့အား၊
 စက္ကဝတ္တိသိရိ-စကြာမင်း၏ အသရေကို၊ ဒါတုံ-ပေးခြင်းငှာ၊ သမတ္တာ-စွမ်းနိုင်
 ကုန်သော၊ မာတာပိတရောပိ နာမ-တို့မည်သည်လည်း၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဒိဗ္ဗ-
 သမ္ပတ္တိ ဝါ-နတ်စည်းစိမ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိသမ္ပတ္တိ ဝါ-ပဌမ
 ဈာန်အစရှိသော စည်းစိမ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ (ဒါတုံ-ငှာ၊ သမတ္တာ-ကုန်
 သော၊ မာတာပိတရောပိ နာမ-တို့သည်လည်း၊) ပဝေဂ-အဘယ်မှာ ရှိနိုင်ပါအံ့
 နည်း၊ လောကုတ္တရသမ္ပတ္တိဒါနေ-လောကုတ္တရာစည်းစိမ်ကိုပေးခြင်း၌၊ ကထာဝ-
 ပြောဆိုဖွယ်သည်ပင်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သမ္မာပဏိဟိတံ-
 ကောင်းစွာထားအပ်သော၊ စိတ္တံ-စိတ်သည်၊ သဗ္ဗပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊
 ဧတံ သမ္ပတ္တိ-ဤစည်းစိမ်ကို၊ ဒါတုံ-ပေး ခြင်းငှာ၊ သက္ကောတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ တေန-
 ထိုကြောင့်၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) သေယျသော နံ တတော ကရေတိ-သေယျ
 သော နံ တတော ကရေဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့်
 အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ-
 တို့သို့၊ ပတ္တာ-ရောက်ကြကုန်ပြီ၊ မဟာဇနဿ-၏၊ သာတ္ထိကာ-အသော၊
 ဒေသနာ-သည်၊ ဇာတာ-ပြီ၊ ဣတိ-သောရေယျတ္ထေရဝတ္ထု အပြီးတည်း။

သောရေယျတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီး၏။

စိတ္တဝဂ်ဘာသာသီကာ ပြီး၏။

၄-ပုပ္ဖဝဂ်ဘာသာသီကာ

၁-ပထဝိကထာပသုတပဉ္စသတဘိက္ခုဝတ္ထုသာသာသီကာ

ကော ဣမံ ပထဝီ ဝိစေသတီတိ-ဟူသော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော-စဉ်၊ ပထဝိကထာပသုတေ-မြေကြီးနှင့် စပ်သောစကား၌ လေ့ကျက်အားထုတ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသတေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘဂဝတာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဇန-ပဒစာရိကံ-ဇနပုဒ်တို့၌ လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ စရိတ္တာ-၍၊ ဇေတဝနံ-သို့ အာဂန္တာ-၍၊ သာယနသမယေ-၌၊ ဥပဋ္ဌာနသာလာယံ-ဆည်းကပ်ရာဇရပ်၌၊ ဝါ-တရားသဘင်မဏ္ဍပ်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၁၃၅၊] သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ) အတ္တနာ-သည်၊ ဂတဂတဋ္ဌာနေသု-ရောက်အပ်၊ ရောက်အပ်သော အရပ်တို့၌၊ ဝါ-ရောက်ရာရောက်ရာအရပ်တို့၌၊ “အသုကဂါမတော-ဤမည်သော ရွာမှ၊ အသုကဂါမဂမနဋ္ဌာနေ-ဤမည်သောရွာသို့ သွားရာအရပ်၌၊ သမံ-မြေညီ၏၊ ဝိသမံ-မြေမညီ၊ ကဒ္ဒမဗဟုလံ-များသောရွံ့ညွန့်ရှိ၏၊ သက္ခရာဗဟုလံ-များသော ကျောက်စရစ်ရှိ၏၊ ကာဠမတ္တိကံ-မည်းသောမြေစိုင်ခဲရှိ၏၊ တမ္ဗမတ္တိကံ-နီသော မြေစိုင်ခဲရှိ၏။” ဣတိ-သို့ ပထဝိကထံ-မြေကြီးနှင့် စပ်သောစကားကို၊ ကထေသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ-သော၊ ကထာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္တ န-ကုန်သနည်း? ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဘန္တေ! အမေဟိ-တို့သည်၊ ဝိစရိတဋ္ဌာနေ-လှည့်လည်အပ်သော အရပ်၌၊ ဝါ-လှည့်လည်ရာအရပ်၌၊ ပထဝိကထာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ (သန္နိသိန္နာ၊ အမှ) ဣတိ၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧသာ-ဤမြေကြီးသည်၊ ဗာဟိရပထဝီ နာမ-(ခန္ဓာကိုယ်မှ) အပြင်ပ၌ဖြစ်သော မြေကြီးမည်၏၊ တုမေဟိ-သင်တို့သည်၊ **အဇ္ဈတ္တိကပထဝီယံ**-သတ္တဝါတို့၏ အတွင်း

အဇ္ဈတ္တိကပထဝီယံ။ ။အဇ္ဈတ္တေ+ဘဝါ အဇ္ဈတ္တိကာ၊ အဇ္ဈတ္တိကာ စ+သာ+ပထဝီ စာတိ အဇ္ဈတ္တိကပထဝီ-သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်တွင်းသန္တာန်၌ဖြစ်သော ပထဝီဓာတ်၊ မ-၁, ၂၄၂၊ အဘိ-၂, ၈၄၌ ၃၂ကောဋ္ဌာသတို့တွင် ကေသာအစ ကရိသံအဆုံးရှိသော ၁၉မျိုးကို “အဇ္ဈတ္တိကပထဝီ”ဟု ဟောတော်မူ၏၊ မဋ္ဌ-၂, ၁၂၅၌ မတ္ထလင်္ဂ (ဥးနှောက်) ကိုပါ ထည့်၏။

သန္တာန်၌ ဖြစ်သော မြေကြီး၌၊ **ပရိကမ္မံ**-အပ္ပနာဘာဝနာကို ပြုစီမံတတ်သော ပွားများအားထုတ်မှုကို၊ ဝါ-ပရိကမ်ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ ဣတိ ဝတ္ထာဒေ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို အဘာသိ-ပြီ (ကို)။ “ကော ဣမံ၊ ပေ၊ ပစေဿတိ” တိ-ဟူ၍၊ အဘာသိ-ပြီ။

ကော ဣမံ ပထဝီ ဝိစေဿတိ၊ ယမလောကဉ္စ ဣမံ သဒေဝကံ၊

ကော ဓမ္မပဒံ သုဒေသိတံ၊ ကုသလော ပုပ္ဖမိဝ ပစေဿတိ။

ကော-ဘယ်နတ်ဘယ်လူ၊ အဘယ်သူသည်၊ ဣမံ ပထဝီ-ခန္ဓာ၅ထွေ၊ အတ္တဘောတည်းဟူသော ဤမြေကို၊ ဝိစေဿတိ-ရွေးချယ်မွေ့နှောက်၊ သဘောပေါက်အောင်၊ မျက်မှောက်ထင်ထင်၊ သိမြင်နိုင်လတ္တံ့နည်း? ကော-သည်၊ ယမလောကဉ္စ-ယမမင်းမျိုး၊ ကိုယ့်တန်ခိုးဖြင့်၊ အုပ်စိုးပိုင်သ၊ အပါယ်လောကကိုလည်းကောင်း၊ သဒေဝကံ-နတ်ဗြဟ္မာတို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဣမံ (မနုဿ-လောကဉ္စ)-ဤလူလောကကိုလည်းကောင်း၊ ဝိစေဿတိ-နည်း? ကုသလော-ပန်းကုံးမှု၌ ကျွမ်းကျင်သော ပန်းသည်သည်၊ ပုပ္ဖ-ကုံးဖိုရာမှန်း၊ ရွေးရူပန်းကို၊ (ဝိစိနာတိ) ကုဝ-ပယ်သင့် ယူသင့်၊ နှိုင်းချင့်ရွေးချယ်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ) ကော-သည်၊ သုဒေသိတံ-ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ၊ ကောင်းစွာကျန၊ ဟောပြတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မပဒံ-၃၇ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားအစုကို၊ ပစေဿတိ-နည်း?

သေခေါ ပထဝီ ဝိစေဿတိ၊ ယမလောကဉ္စ ဣမံ သဒေဝကံ၊

သေခေါ ဓမ္မပဒံ သုဒေသိတံ၊ ကုသလော ပုပ္ဖမိဝ ပစေဿတိ။

သေခေါ-သိက္ခာသုံးဝ၊ ကျင့်ဖော်ရသည့်၊ သေခေါဆို၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဣမံ ပထဝီ-ကို၊ ဝိစေဿတိ-အတ္တဘာဝ၊ ဤကာယမှ၊ ရာဂကိုပယ်၊ မကပ်တွယ်ဖို့၊ ရွေးချယ်မွေ့နှောက်၊ သဘောပေါက်အောင်၊ မျက်မှောက်ထင်

ပရိကမ္မံ။ ။ပရိက္ခရာတိ ပဋိသင်္ခရာတိတိ ပရိကမ္မံ-အပ္ပနာဘာဝနာကို ပြုစီမံတတ်သော ပွားများအားထုတ်မှု၊ အာဒိ+ကမ္မံ ပရိကမ္မံ-အပ္ပနာဘာဝနာ အစဖြစ်သော ပွားများအားထုတ်မှု(မဏိ-၂၊ ၄၇၅၊ ဋီနိ-၆၀၄)၊ ဣန္ဒြိယသမတဒီဟိ ပရိတောဘာဂေဟိ အပ္ပနာ ကရိယတိ သဒ္ဓိယတိ ဧတေနာတိ ပရိကမ္မံ-ဣန္ဒြေညီမျှမှုစသော အစိတ်အပိုင်းတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ပြုစီမံကြောင်းအားထုတ်မှု(ပဒိ-၂၁၆)။

ထင်၊ သိမြင်နိုင်လတ္တံ့၊ သေခေါ်-သည်၊ ယမလောကဉ္စ-ကောင်း၊ ကုမံ (မနုဿ လောကဉ္စ)-ကောင်း၊ ဝိစေဿတိ-လတ္တံ့၊ ကုသလော-သည်၊ ပုပ္ဖ-ကို၊ (ဝိစိနာတိ) ကုဝ-သို့ (ဧဝံ-တူ) သေခေါ်-သည်၊ သုဒေသိတံ-သော၊ ဓမ္မပဒံ-ကို၊ ပစေဿတိ-လတ္တံ့။

တတ္ထ-တို့၌၊ ကော ကုမန္တိ-ကား၊ ကော-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္တဘာဝ-သင်္ခါတံ-အတ္တဘောဟု ဆိုအပ်သော၊ ကုမံ ပထဝီ-၌အတွင်းမြေကို၊ ဝိစေဿတိတိ-ကား၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဉာဏေန-ဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝိစိနိဿတိ-စိစစ်နိုင်လတ္တံ့နည်း၊ ဝိဇာနိဿတိ-သိနိုင်လတ္တံ့နည်း၊ ပဋိဝိဇ္ဇိဿတိ-ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်လတ္တံ့နည်း၊ သစ္စိကရိဿတိ-မျက်မှောက်ပြုနိုင်လတ္တံ့နည်း၊ ကုတိ အတ္ထောနက်။ ယမလောကဉ္စာတိ-ကား၊ စတုပ္ပိမံ-၄ပါးအပြားရှိသော၊ အပါယလောကဉ္စ-အပါယ်လောကကိုလည်းကောင်း၊ ကုမံ သဒေဝကန္တိ-ကား၊ ဒေဝလောကေန-နတ်လောကနှင့်၊ (နတ်ပြည်နှင့်)၊ သဒ္ဓိံ၊ ကုမံ မနုဿလောကဉ္စ-ဤလူလောကကိုလည်းကောင်း၊ ကော-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဝိစေဿတိ ဝိစိနိဿတိ-စိစစ်နိုင်လတ္တံ့နည်း၊ ဝိဇာနိဿတိ-နည်း၊ ပဋိဝိဇ္ဇိဿတိ-နည်း၊ သစ္စိကရိဿတိ-နည်း၊ ကုတိ-ဤသို့၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ။ ကော ဓမ္မပဒံ သုဒေသိတန္တိ-ကား၊ ယထာသဘာဝတော-အကြင်အကြင်သဘောအားဖြင့်၊ ဝါ-အကြင်အကြင် မိမိ၏ အမှတ်လက္ခဏာအားဖြင့်၊ ကထိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဒေသိတံ-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်သော၊ သတ္တတ္ထိံသဟေဓိ-

ယမလောကံ။ ။ ဒေဝဒူတသရာပနဝသေန သတ္တေ ကတူပစိတေ ပုညကမ္မေ ယမေတိ နိယမေတိတိ ယမော(မဋ္ဌိ-၃၊ ၃၆၂။ မူလဋ္ဌိ-၃၊ ၁၀၇)။ ယမဿ+လောကော ယမလောကော၊ စတုမဟာရာဇ်နတ်တို့တွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော ဝေမာနိကပြိတ္တာမင်းကိုပင် ယမမင်းဟု ခေါ်၏။ တစ်စည်းစိမ် ခံစား၍ တစ်ခါတလေမှာမူ အခြားပြိတ္တာများကဲ့သို့ ခံစားရရှာလေသည်(မ. ၄-၄၊ ၁၆၄)။ ထိုယမမင်းသည် ငရဲသို့ ရောက်လာသူတို့၏ ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို စစ်ဆေးမေးမြန်းတတ်သောကြောင့် ငရဲလောကကို ယမလောကဟု ခေါ်၏။ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာလောကကိုကား ဒုဂ္ဂတိဘဝ ချင်းတူသောကြောင့် “ယမလောက” ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “စတုပ္ပိမံ အပါယလောကံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ပက္ခိယဓမ္မသင်္ခါတံ-၃၇ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယတရားဟု ဆိုအပ်သော၊ ဓမ္မပဒ-
 တရားအစုကို၊ ကုသလော-ကျွမ်းကျင်သော၊ မာလာကာရော-ပန်းကုံးကို ပြု
 လုပ်သူသည်၊ ဝါ-ပန်းသည်သည်၊ ပုပ္ဖ-ပန်းကို၊ ဝိစိနန္တော ဝိယ-ရွေးချယ်စိစစ်
 သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ) ကော-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ပစေဿတိ ဝိစိနိဿတိ-
 နည်း? ဝိဇာနိဿတိ-နည်း? ဥပပရိက္ခိဿတိ-စူးစမ်းနိုင်လတ္တံ့နည်း? ပဋိဝိဇ္ဈိ-
 သတိ-နည်း? သစ္စိကရိဿတိ-နည်း? ဣတိ အတ္ထော။ သေခေါ်တိ (ဧတ္ထ-
 သေခေါ်ဟူသော ဤပါဌ၌၊ လဗ္ဘမာနာ-ရထိုက်ကုန်သော၊ သိက္ခာ-တို့သည်၊)
 အဓိသီလသိက္ခာ-အဓိသီလသိက္ခာလည်းကောင်း၊ (၅ပါး၊ ၈ပါး၊ ၁၀ပါးသီလ
 တို့ထက် သာလွန်သော ပါတိမောက္ခသံဝရသီလဟူသော သိက္ခာလည်း
 ကောင်း၊) အဓိစိတ္တသိက္ခာ-အဓိစိတ္တသိက္ခာလည်းကောင်း၊ (ဝိပဿနာအခြေမခံ
 သော လောကီဈာန်သမာဓိထက် သာလွန်သော ဝိပဿနာအခြေခံသော ဈာန်
 သမာဓိဟူသော သိက္ခာလည်းကောင်း၊) အဓိပညာသိက္ခာ-အဓိပညာသိက္ခာ
 လည်းကောင်း၊ (ကမ္မဿကတာဉာဏ်ပညာထက် သာလွန်သော ဝိပဿနာ
 ဉာဏ်ပညာဟူသော သိက္ခာလည်းကောင်း၊) ဣတိ-သို့၊ တိဿော-၃ပါးကုန်
 သော၊ (ယာ) ဣမာ သိက္ခာ-အကြင်သိက္ခာတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ (တာသံ တိဿန္တံ
 သိက္ခာနံ-ထိုသိက္ခာ၃ပါးတို့ကို၊) သိက္ခနတော-ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ကျင့်တတ်
 သည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌံ-သောတာပတ္တိမဂ်၌ တည်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာဒိ ကတ္တာ-အစပြု၍၊ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂဋ္ဌာ-အရဟတ္တမဂ်၌

တိဿော သိက္ခာ သိက္ခနတော။ ။ “ယု ဣ တုမှိ၊ ပစ္စည်းပြီး၊ ဆဋ္ဌိကံနေစေ”
 နှင့်အညီ “သိက္ခာနံ”ဟု ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ဖြင့် ရှိမှ “သိက္ခနတော”ဟူသော ယုပစ္စယန္တပုဒ်နှင့်
 လိုက်သည်။ ထေရေ၊ ဋ္ဌ-၁၊ ၄၃၈လည်း “အဓိသီလသိက္ခာဒိနံ သိက္ခနတော”ဟုပင် ရှိ
 သည်။ ထို့ကြောင့် “ဣမာ တိဿော သိက္ခာ”ကို အနိယမလုပ်၍ “တာသံ တိဿန္တံ
 သိက္ခာနံ”ဟု နိယမထည့်ကာ လက်ရှိပါဠိကိုပင် အဆင်ပြေအောင် ပေးခဲ့သည်။ ဆရာ
 တို့ကား “တိဿော သိက္ခာ၊ ယထာဝုတ္တပ္ပကာရာနံ”ဟု ရှိစေလိုပြီး “ဣတိ-ဤသို့၊
 ဣမာ တိဿော သိက္ခာ-အကြင်၃ပါးတို့တည်း၊ ယထာဝုတ္တပ္ပကာရာနံ-အကြင်အကြင်
 ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော သိက္ခာ၃ပါးတို့ကို၊ သိက္ခနတော-ကြောင့်”ဟု ပေးတော်
 မူ၏။

တည်သောပုဂ္ဂိုလ်တိုင်အောင်၊ သတ္တဝါဝိဇ္ဇာ-ဂုဗျာဒိတ-အပြားရှိသော၊ သေခေါ-သေခ
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အတ္တဘာဝသင်္ခါတံ-အတ္တဘောဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣမံ ပထဝီ-
 ဤမြေကြီးကို၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ တတော-ထို အတ္တဘောတည်းဟူသော
 မြေကြီးမှ၊ ဆန္ဒရာဂံ-ဆန္ဒရာဂကို၊ ဝါ-နှစ်သက်တတ်၊ တပ်မက်တတ်သော
 လောဘကို၊ အပကမုန္တော-ပယ်နုတ်လျက်၊ **ဝိစေဿတိ** ဝိစိနိဿတိ-လတ္တံ၊
 ဝိဇာနိဿတိ-လတ္တံ၊ ပဋိဝိဇ္ဇာဿတိ-လတ္တံ၊ သစ္စိကရိဿတိ-လတ္တံ။ ယမ-
 လောကဉ္စာတိ-ကား၊ ယထာဝုတ္တပ္ပကာရံ-အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော
 အပြားရှိသော၊ တံ ယမလောကဉ္စ-ထိုယမလောကကိုလည်းကောင်း၊ ဒေဝေဟိ-
 နတ်တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝတ္ထမာနံ-ဖြစ်သော၊) သဒေဝကံ-နတ်တို့နှင့် တကွ
 ဖြစ်သော၊ ဣမံ မနုဿလောကဉ္စ-ဤလူ့လောကကိုလည်းကောင်း၊ သွေဝ-
 ထိုသေခပုဂ္ဂိုလ်သည်ပင်၊ ဝိစေဿတိ ဝိစိနိဿတိ-လတ္တံ၊ ဝိဇာနိဿတိ-လတ္တံ၊
 ပဋိဝိဇ္ဇာဿတိ-လတ္တံ၊ သစ္စိကရိဿတိ-လတ္တံ၊ သေခေါတိ-ကား၊ သတ္တဝါဝိဇ္ဇာ-
 ဂုဗျာဒိတ-အပြားရှိသော၊ သွေဝ သေခေါ-ထိုသေခပုဂ္ဂိုလ်သည်ပင်၊ [ပစေဿတိ ဝိ-
 စေဿတိတို့၌စပ်။] ယထာ နာမ-ဥပမာ မည်သည်ကား၊ ကုသလော-ကျွမ်းကျင်
 သော၊ မာလာကာရော-ပန်းကုံးကို ပြုလုပ်သော ပန်းသည်သည်၊ ပုပ္ဖာရာမံ-
 ပန်းအာရာမသို့၊ ဝါ-ပန်းခြံသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ တရုဏမကုဠာနိ-နုသောအငုံ
 ဖြစ်ကုန်သော၊ (ပုပ္ဖာနိ) စ-ပန်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပါဏကဝိဒ္ဓါနိ-ပိုးဖောက်
 အပ်ကုန်သော၊ (ပုပ္ဖာနိ) စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ မိလာတာနိ-ညှိုးနွမ်းကုန်သော၊
 (ပုပ္ဖာနိ) စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဏ္ဍိကဇာတာနိ-ဖြစ်သောအထုံးအဖွဲ့ရှိကုန်

ဝိစေဿတိ။ ။ဝိ+စိ+နာ+ဿတိ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် နာပစ္စည်းကိုချေ၊ စိ၏ဣကို
 ဧဝုဒ္ဓိပြု၊ (တစ်နည်း) ကိယာဒိနာပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ ဝုဒ္ဓိပြုခွင့်မရှိရကား ဘူဝါဒိယူ၍
 ဝိ+စိ+အ+ဿတိ၊ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၊”ဟု ဆရာတို့ မိန့်ဆို၏။ ပန်းသည်သည် ကောင်းသော
 ပန်းနှင့် မကောင်းသော ပန်းကို ခွဲခြား၍ ကောင်းသောပန်းကိုသာ သိကုံးသကဲ့သို့
 “သေခပုဂ္ဂိုလ်လည်း အတ္တဘောတည်းဟူသော မြေကြီးမှ ဆန္ဒရာဂကို တဖြည်းဖြည်း
 ဖယ်ထုတ်၍ လာခဲ့ရာ အရဟတ္တမဂ်ရောက်သောအခါ မကောင်းသော ပန်းနှင့်တူ
 သော ဆန္ဒရာဂကို အပြီးသတ် ဖယ်ထုတ်သောအားဖြင့် ရွေးချယ်နိုင် စိစစ်နိုင်ပါလိမ့်
 မည်”ဟူလို့၊ ဓမ္မဋီ-၇၇၌ “တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မှတ်ထင်မှုကို ပယ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်
 ရွေးချယ်စိစစ်သည်ဟု ဆို၏။

သော၊ (ပုပ္ဖာနိ) စ-တို့ကိုကောင်း၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်၍၊ သောဘနာနိ-တင့်
 တယ်ကုန်သော၊ သုဇာတသုဇာတာနေဝ-ကောင်းစွာဖြစ်ကုန်၊ ကောင်းစွာဖြစ်
 ကုန်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-အလွန်အလွန်ကောင်းစွာဖြစ်ကုန်သည်
 သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့ကို၊ ဝိစိနာတိ ယထာ-ရွေးချယ်သကဲ့သို့၊ ဧဝ-
 မေဝ-သာလျှင်၊ သုကထိတံ-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူအပ်သော၊ သုနိဒ္ဒိဋ္ဌံ-
 ကောင်းစွာ အကျယ်ပြတော်မူအပ်သော၊ ဣမံ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မပဒမ္ပိ-ဤဗောဓိ
 ပက္ခိယတရားအစုကိုလည်း၊ ပညာယ-ပညာဖြင့်၊ ပစေဿတိ ဝိစိနိဿတိ-လတ္တံ၊
 ဥပပရိက္ခိဿတိ-လတ္တံ၊ ပဋိဝိဇ္ဈိဿတိ-လတ္တံ၊ သစ္စိကရိဿတိ-လတ္တံ၊ ဣတိ-
 ဤသို့၊ သတ္တာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သယမေဝ-ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင်၊ ပဉ္စ-
 ပြဿနာကို၊ ဝိသဇ္ဇေသိ-ဖြေတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း။ ဒေသ-
 နာဝသာနေ-၌၊ ပဉ္စသတာပိ-ငါးရာအတိုင်းအရှည်ရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 [“သတာနိ”ဟု မရှိဘဲ “သတာ”ဟု ရှိသောကြောင့် “ပဉ္စ+သတာနိ ယေသံတိ ပဉ္စသတာ”
 ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိ တွဲ။] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ၊ အရဟတ္တံ ပါ-
 ပုဏိသု၊ သမ္ပတ္တပရိသာယပိ-၏လည်း၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ သာတ္ထိကာ-သည်၊
 အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ပထဝိကထာပသုတပဉ္စသတဘိက္ခုဝတ္ထု အပြီးတည်း။

ပထဝိကထာပသုတပဉ္စသတဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာပြီး၏။

၂-မရိဇိကမ္မဋ္ဌာနိကတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

ဖေဏူပမန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော အညတရံ၊
 မရိဇိကမ္မဋ္ဌာနိကံ-တံလျပ်ဟူသောအာရုံရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ယှဉ်သော၊ ဝါ-
 တံလျပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုပွားသော၊ ဘိက္ခု အာရဟတ္တ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော
 ဘိက္ခု-သည်၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ “သမဏဓမ္မံ-
 ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အရညံ-သို့ ပဝိသိတွာ-၍၊ ယဇ္ဇေ-
 တွာ-စေ့ဆော်၍၊ ဝါယမိတွာ-အားထုတ်၍၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တိ-ငှာ၊ အ-
 သက္ကောန္တော-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ “ဝိသေသေတွာ-အထူးပြု၍၊ ကမ္မ-
 ဋ္ဌာနံ-ကို၊ ကထာပေဿာမိ-ဟောစေမည်” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သတ္ထု-၏၊
 သန္တိကံ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တော-လာလသော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီး၏ အကြား၌၊

မရီစိ-တံလျှပ်ကို ဒိသွာ-၍၊ “ဂိမ္မသမယေ-န္တေအခါ၌၊ ဥဋ္ဌိတာ-ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ အယံ မရီစိ-ဤတံလျှပ်သည်၊ ဒူရေ-၌၊ ဌိတာနံ-တည်ကုန်သောသူတို့အား၊ ရူပ-ဂတာ ဝိယ-ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်ကဲ့သို့၊ ဝါ-ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်သဖွယ်၊ ပညာယတိ ယထာ-ထင်ရှားသကဲ့သို့၊ သန္တိကံ-သို့ အာဂစ္ဆန္တာနံ-ရောက်လာသူတို့အား၊ နေဝ ပညာ-ယတိ ယထာ-မထင်ရှားသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ)၊ အယံ အတ္တဘာဝေါပိ-ဤ အတ္တဘောသည်လည်း၊ ဥပ္ပာဒဝယဌေန-ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟူသော အနက် သဘောကြောင့်၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့သော သဘောရှိ၏။” ကူတိ-ဤသို့၊ မရီစိ-ကမ္မဋ္ဌာနံ-တံလျှပ်လျှင် အာရုံရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေန္တော-ဖြစ်ပွားစေ လျက်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ မဂ္ဂကိလန္တော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အစိရဝတိယံ-အစိရဝတီ မြစ်၌၊ နှာယိတွာ-ရေချိုး၍၊ ဧကသ္မိံ-သော၊ စဏ္ဍသောတတိရေ-ကြမ်းတမ်း သောရေအလျဉ်ရှိသော မြစ်ကမ်း၌၊ ရုက္ခဆာယာယ-သစ်ပင်ရိပ်၌၊ နိသိန္ဓော-လျက်၊ ဥဒကဝေဂါဘိယာတေန-ရေအဟုန်ရိုက်ခတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ရေလှိုင်း ရိုက်ခတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဥဋ္ဌဟိတွာ-ဖြစ်ပေါ်ပြီး၍၊ မဟန္တေ မဟန္တေ-ကြီးကုန်ကြီး ကုန်သော၊ ဖေဏပိဏ္ဍော-ရေမြှုပ်စိုင့်တို့ကို၊ ဘိဇ္ဇမာနေ-ပျက်စီးနေသည်တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “အယံ အတ္တဘာဝေါပိ-သည်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ ဘိဇ္ဇနဌေန-ပျက်စီးခြင်းအနက်သဘောကြောင့်၊ ဧဝရူပေါယေဝ-ဤသို့သဘောရှိသည်သာ၊” ကူတိ-သို့၊ အာရမ္မဏံ အဂ္ဂဟေသိ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋိယံ-၌၊ ဌိတောဝ-လျက်သာ၊ တံ ထေရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဘိက္ခု-ရဟန်း၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဧဝရူပေါဝ-ဤသို့သဘောရှိသည်သာဖြစ်သော၊ အယံ အတ္တဘာဝေါ-သည်၊ ဖေဏပိဏ္ဍော ဝိယ-ရေမြှုပ်စိုင့်ကဲ့သို့၊ မရီစိ ဝိယ-တံလျှပ်ကဲ့သို့၊ ဥပ္ပဇ္ဇနဘိဇ္ဇန-သဘာဝေါယေဝ-ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘောရှိသည်သာ၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ကူမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကံ)၊ “ဖေဏူပမံ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆေ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ဖေဏူပမံ ကာယမိမံ ဝိဒိတွာ၊ မရီစိဓမ္မံ အဘိသမ္ပဇာနော၊
ဆေတွာန မာရဿ ပပုပ္ဖကာနိ၊ အဒဿနံ မဗ္ဗရာဇဿ ဂစ္ဆေ၊**

ကူမံ ကာယံ-ကေသာလောမာ၊ ပေါင်းစုကာဖြင့်၊ ရောဂါများမြှောင်၊ ဤ ကိုယ်ကောင်ကို၊ ဖေဏူပမံ-မမြဲမခိုင်၊ ရေမြှုပ်စိုင့်သို့၊ အပြိုင်တူစွာ၊ ဥပမာရှိ၏

ဟူ၍၊ ဝိဒိတွာ-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင်၊ သိမြင်ပြီး၍လည်းကောင်း၊ မရီစိဓမ္မ-အဝေးကလျှင်၊ လှမ်း၍မြင်သော်၊ အထင်ကြီးသလောက်၊ အနီးရောက်က၊ ရှာမရသော တံလျှပ်သဘောရှိ၏ဟူ၍၊ အဘိသမ္ဘုဓာနော-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် သိမြင်ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊) မာရဿ-၆ထပ်နတ်မျိုး၊ သူတန်ခိုးဖြင့်၊ လွှမ်းမိုးပိုင်နင်း၊ မာရ်နတ်မင်း၏၊ ပပုပ္ဖကာနိ-ပန်းတွေအတူ၊ ဆွတ်ခူးယူဖို့ တေဘူမက၊ ဝဋ်ဒုက္ခတို့ကို၊ ဆေတွာန-အရဟတ္တမဂ်၊ သံလျက်ဖြင့်၊ ပယ်ဖျက်ဖြတ်တောက်ပြီး၍၊ မစ္ဆရာဇဿ-၃၁ဘုံ၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်မွှာနင်း၊ ရှင်သေမင်း၏၊ အဒဿနံ-မမြင်အပ်ရာ၊ ခေမာသောင်ငူ၊ မြတ်နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆေ-လျင်မြန်ထုတ်ချောက်၊ ရောက်ရာသတည်း။

တတ္ထ-၌၊ ဖေဏူပမန္တိ-ကား၊ ကေသာဒိသမူဟသင်္ခါတံ-ဆံအစရှိသော ကောဠာသတို့၏ အပေါင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣမံ ကာယံ-ဤကိုယ်ကို၊ [ဝိဒိတွာ၌စပ်၊] **အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန**-အလွန်အားမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ **အနဒ္ဓနိယတာဝကာလိကဋ္ဌေန**-အရှည်မခံသည်၏အဖြစ်၊ အခိုက်အတန့်မျှ တည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (အယံ ကာယော-ဤ

အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန။ ။နတ္ထိံ+ဗလံ ယဿာတိ အပလော၊ နတ္ထိံ+ဗလံ ယဿာတိ ဒုဗ္ဗလော၊ အပလသင်္ခါတော+ဒုဗ္ဗလော အပလဒုဗ္ဗလော၊ “အပလဒုဗ္ဗလော စ+သော+အတ္ထော စာတိ အပလဒုဗ္ဗလဋ္ဌော၊ ထွကို ဌပြု၊ အပလဒုဗ္ဗလ၌လည်း ဘာဝပုဓာနကြံပါ၊ ဒုဗ္ဗလအရ “မကောင်းသောအား”ဟု အနက်ထင်မည်စိုးသောကြောင့် “အပလ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ “ဒုသဒ္ဓါသည် အဘာဝအနက်ကို ဟောသောကြောင့် အပလနှင့် အနက်အတူပင် ဖြစ်သည်”ဟူလို၊ ဤသို့ အနက်တူသဒ္ဓါ ၂ချက်ဆင့်ရာ၌ “အတိသယ (အလွန်)အနက်ကို ယူရမည်”ဟု ပြောရိုးရှိသည်။

အနဒ္ဓနိယတာဝကာလိကဋ္ဌေန။ ။အဒ္ဓနိ+ခမော အဒ္ဓနိယော၊ န+အဒ္ဓနိယော အနဒ္ဓနိယော၊ (ကာယော)၊ တာဝကာလော+အဿ အတ္ထိတိ တာဝကာလိကော၊ “ထိုကာလရှိ”ဟူသည်ကိုပင် “အခိုက်အတန့်မျှတည်သည်”ဟု အနက်ဆိုသည်၊ “တာဝကာလံ တိဌတိတိ တာဝကာလိကော”ဟုလည်း ပြုသင့်ပါ၏၊ ထို၂ပုဒ်ကို ကမ္မဓာရဲတွဲ၊ ဘာဝပုဓာနလည်း ကြံ၍ “အနဒ္ဓနိယဘာဝ၊ တာဝကာလိကဘာဝ”ဟု အနက်မှတ်ပါ၊ အနဒ္ဓနိယတာဝကာလိကော စ+သော+အတ္ထော စာတိ အနဒ္ဓနိယတာဝကာလိကဋ္ဌော။

ကိုယ်သည်။) ဖေဏပိဏ္ဍသရိက္ခကော-ရေမြုပ်စိုင်းနှင့် တူ၏။ ဣတိ-ဤသို့၊
 ဝိဒိတွာ-သိ၍လည်းကောင်း။ **မရိစိဓမ္မန္တိ**-ကား၊ မရိစိ-တံလျှပ်သည်။ ဒူရေ-
 အဝေး၌၊ ဌိတာနံ-တည်သူတို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ရူပဂတာ ဝိယ-အဆင်းပုံ
 သဏ္ဌာန်သည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ [ရူပမေဝ+ရူပဂတာ၊] **ဂယျုပဂါ ဝိယ**-ကိုင်
 ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-၏။

မရိစိဓမ္မံ။ ။ “မရိစိဓမ္မံ”ကို “မရိစိဓမ္မောတိ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ်၌
 အတ္တသဒ္ဓါဖြင့် ပထမာအနက်၌ ဒုတိယာသက်ပါ။ ထိုနောင် ဣတိသဒ္ဓါလည်း ကျေ
 သည်(ကစ်ဝဏ်၊ ကာပို့-၉၅)၊ “မိယုန္တေ ဒုဒ္ဒန္တေဝေါ အနေနာတိ မရိစိ၊ မာရေတိ
 အန္တကာရံ ဝိနာသေတိတိ ဝါ မရိစိ-အရောင်၊ [မရ+ဤစိ၊-ဓာန်-၆၄၊ သူစိ၊] မရိစိ
 ဝိယာတိ မရိစိ-အရောင်နှင့်တူသောတံလျှပ်(ဓာန်-၆၅)၊ မရိစိ+ဓမ္မော ယဿာတိ
 မရိစိဓမ္မော-တံလျှပ်သဘောရှိသောကိုယ်”ဟုပြု။

တစ်နည်း။ ။ ဝိဗော-၈၂၌ “နပုံသကေဟိ”အလိုက်ကို ကြဉ်သော “သိ”ဟူသော
 ဝိနာဓိကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဣတ္ထိလိင်၊ ပုံလိင်နောင် သိဝိဘတ်ကို အံပြုသည်
 ဟူသော စူဠနိရုတ္တိကျမ်းအဆိုကို ပြ၏။ ထိုအလို “သိ”ဟူသော ဝိနာဓိကာရယောဂ
 ဝိဘာဂဖြင့် သိဝိဘတ်ကို အံပြု။ (တစ်နည်း) ပထမာဝိဘတ်မှ ဒုတိယာဝိဘတ်သို့
 ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ၊ ထိုနောင် ဣတိသဒ္ဓါကျေသည်ဟု မှတ်ရာ၏။ ဖေဏု-
 ပမံလည်း နည်းတူပင်။

တံလျှပ်။ ။မရိစိသဒ္ဓါ တံလျှပ်အနက်ကို ဟော၏။ ရေ၏ အရောင်ကို “တံလျှပ်”ဟု
 ခေါ်၏။ “တံလျှပ်”ဟုလည်း ခေါ်၏။ [တံ-ရေ+လျှပ်-အရောင်၊] ညဉ့်၌ဖြစ်စေ၊ နံနက်စော
 စော၌ဖြစ်စေ အဝေးသို့ လှမ်း၍ ကြည့်သောအခါ တချို့နေရာ၌ ရေတွေကဲ့သို့ ထင်ရ
 သော အရောင်တစ်မျိုး ဖြစ်နေ၏။ နေ့အခါ၌ နေပူရှိန်ကြောင့် မြေပြင်တွင် ရေပြင်ပမာ
 တလှုပ်လှုပ်ပေါ်နေသော အရိပ်အယောင် ဖြစ်နေတတ်၏။ ထိုအရာသည် အဝေးက
 နေ၍ ကြည့်လျှင် ရေ၏ပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်း မြင်ရ၏။ ရေကို ခပ်ယူ၍ရသကဲ့သို့ ယူ၍
 ရကောင်းသော အရာဝတ္ထုဟု ထင်ရ၏။ အနီးသို့ ရောက်လာသူတို့ကား ရိတ္တ-ထိုပုံ
 သဏ္ဌာန်မှ ကင်းဆိတ်သော၊ တုစ္ဆ-အချည်းနှီး ဘာမျှမရှိသော၊ အဂယျုပဂ-ကိုင်၍၊
 ယူ၍ မရနိုင်သောအရာသာ ဖြစ်တော့သည်။

ဂယျုပဂါ ဝိယ။ ။ဂယျုတေတိ ဂယျံ-ယူအပ်ယူကောင်းသော အရာဝတ္ထု။ [ဂဟ+ဏျ။
 ဣကို ဓာတွန်နှင့်တကွ ယပြု။] ဘာဝုဗ္ဗဓာနကြံ၍ “ယူအပ်သည်၏အဖြစ်”ဟု အနက်
 မှတ်၊ ဂယျံ+ဥပဂစ္ဆတိတိ ဂယျုပဂါ-လက်ဖြင့် ကိုင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်

သန္တိကေ-အနီး၌၊ ဥပဂစ္ဆန္တာနံ-ကပ်ရောက်သူတို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ရိတ္တာ-ပုံသဏ္ဌာန်မှ ကင်းဆိတ်သည်၊ တုတ္ထာ-အချဉ်းနီးသည်၊ အဂယျူပဂါ-ကိုင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ)။ သမ္ပဇ္ဇတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ **ခဏိကဏ္ဍတ္တရပစ္စုပဋ္ဌာနဌေန**-ခဏမျှတည်သော တိုသော ကာလရှိသောကိုယ်ဟု ရှေးရှုထင်လာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ

သောအရာ၊ (လက်ဖြင့် ကိုင်ယူ၍ ဖြစ်လောက်သောအရာ)။ [ဂယု+ဥပ+ဂမု+ကိ။]

ဝိယ။ ။ပုံသဏ္ဌာန်သည် ကိုင်ယူ၍ ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ တံလျှပ်ကား ကိုင်ယူ၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိယသည် ဥပမာဇောတက မဟုတ်၊ အလွန်အကျွံ ပြောအပ်သော ဥပရိက္ခာအနက်ကို ထွန်းပြသော ဥပရိက္ခာဇောတကတည်း၊ [ဥပရိ-အလွန်+ချာ-ပြောအပ်သောစကား၊] ဥပစာအားဖြင့် တဒ္ဒမ္မုပစာ၊ အလင်္ကာနည်းအားဖြင့် ရူပကတည်း။ [နိသတ္တိကို၊ သတ္တိရှိလာ၊ ကျမ်း၌ပါ၊ ဝါစာသိလိဋ်၊ ဥပရိက်။ သတ္တိမတူ၊ တူဟန်မူ၊ နည်းမူများပြ၊ ရူပက။ ကုတိ ကတွာ၊ ကျမ်းတွင်လာ၊ ဥပစာ-ဥပရိက်၊ ကျမ်းရိပ်ထောက်ဆ၊ ရူပက-တွင်းကြီး-၂၂၊၂၃၊၂၄။]

ခဏိကဏ္ဍတ္တရပစ္စုပဋ္ဌာနဌေန။ ။ခဏေန-ဥပါဒ်ဦးဘင်ခဏအားဖြင့်၊ ဝါ-တစ်ခဏလျှင်+တိဌတိတိ-တည်သောကြောင့်၊ ခဏိကော၊ (တစ်နည်း) ခဏော+ဧတဿ အတ္တိတိ ခဏိကော-တစ်ခဏမျှရှိသောကိုယ်(ပဋိသံ. ၄-၂, ၇၂)၊ ဧတိ ဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ ကုတ္တရော-တိုသောကာလ၊ [ကု+တ္တရက်၊-မောင်-၅, ၅၄၊] ကုတ္တရော+အဿ အတ္တိတိ ကုတ္တရော-တိုသောကာလရှိသောကိုယ်၊ ခဏိကော စ+သော+ကုတ္တရော စာတိ ခဏိကကုတ္တရော၊ ပစ္စုပဋ္ဌိယတေ ခါယတေ၊ ပစ္စုပဋ္ဌာတိ ခါယတိတိ ဝါ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ-ဉာဏ်အားထင်လာခြင်း၊ ဝါ-ဉာဏ်အားထင်လာသောအခြင်းအရာ၊ ဝါ-အာကာရပစ္စုပဋ္ဌာန်(မဏိ-၂, ၅၄၀)၊ အတ္တနော ကာရဏံ ပဋိစ္စ တပုဋိဗ္ဗိမ္မဘာဝေန (ထိုအကြောင်းနှင့် တူသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်)၊ ပဋိမုခံ ဝါ ဥပဋ္ဌာတိတိ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ (မူလဋီ-၁, ၆၄)၊ “ဥပဋ္ဌာတိတိ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ပဋိမုခံ+ဥပဋ္ဌာနံ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ-အကြောင်းကို စွဲ၍ ဖြစ်တည်သောအကျိုး၊ (တစ်နည်း) ပဋိမုခံ+ဥပဋ္ဌာနံ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ-အကြောင်းသို့ ရှေးရှုဖြစ်တည်သောအကျိုး၊ ဝါ-ဖလပစ္စုပဋ္ဌာန်”ဟု လိုရင်းပြ၊ (တစ်နည်း) ပစ္စုပဋ္ဌာပီယတိ အတ္တနော ပစ္စယေဟိ သမုဋ္ဌာပီယတိတိ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ-အကြောင်းတို့ ဖြစ်စေအပ်သောအကျိုး၊ ခဏိကကုတ္တရော+ကုတိ+ပစ္စုပဋ္ဌာနံ ခဏိကကုတ္တရပစ္စုပဋ္ဌာနံ-တစ်ခဏမျှတည်ရှိသော တိုသောကာလရှိသောကိုယ်ဟု ရှေးရှုထင်လာသော အခြင်းအရာ။

ကာယောပိ-ဤကိုယ်သည်လည်း၊ မရိစိဓမ္မော-တံလျှပ်သဘောရှိ၏။ ဝါ-တံလျှပ်နှင့် တူ၏။ ဣတိ-သို့၊ **အဘိသမ္မုဓာနော**-ကောင်းစွာသိသည်၊ ဗုဒ္ဓန္တော-သည်၊ ဇာနန္တော-သိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ [ဂစ္ဆေယျ၌ စပ်၊] ဣတိ အတ္ထော-နက်။ မာရဿ **ပုပ္ဖကာနီ**တိ-ကား၊ မာရဿ-မာရ်မင်း၏။ ပုပ္ဖကသင်္ခါတာနိ-များပြားသော ပန်းပွင့်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ တေဘူမကာနိ-ဘုံ သုံးပါး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဇ္ဇာနိ-ဝဋ်တို့ကို၊ အရိယမဂ္ဂေန-အရိယာမဂ်ဖြင့်၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်၍၊ [ဆေတွာအဖွင့်၊] ခိဏာသဝေါ-ကုန်ပြီးသောအာသဝေါရှိသော၊ ဝါ-ရဟန္တာဖြစ်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ မစ္စုရာဇဿ-သေမင်း၏။ အဒဿနံ-မမြင်အပ်ရာဖြစ်သော၊ [ပဿီယတိ ဧတ္ထာတိ ဒဿနံ၊ န+ဒဿနံ အဒဿနံ၊] အဝိသယံ-အရာမဟုတ်သော၊ အမတ-မဟာနိဗ္ဗာနံ-အမြိုက်ဖြစ်သော မြတ်သောနိဗ္ဗာန်သို့၊ ဂစ္ဆေယျ-ရောက်ရာ၏။ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း။ ဂါထာပရိယောသာနေ-ဂါထာ၏အဆုံး၌၊ ထေရော-မရိစိကမ္မဋ္ဌာနိကထေရ်သည်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ၊ အရဟတ္တိ-

အဘိသမ္မုဓာနော။ ။အဘိ+သံ+ဗုဓ+မာန၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် မာနကို အာနပြု (ရှု-၃၉၉)၊ မောင်အလို မာနဿ မဿ(၅၊ ၁၆၂)သုတ်ဖြင့် မကို ချေ၊ နိဒိ-၅၀၈၌ အဘိ+သံ+ဗုဓ+တွာ၊ တုံ ယာနာ(မောင်-၅၊ ၁၆၅)သုတ်ဖြင့် တွာကို ယာနပြု၊ ချကို ဓပြု၊ တဒမိနာဒီနိ (မောင်-၁၊ ၄၇)သုတ်ဖြင့် န၏ အ-ကို ဩပြု၍ ပြီးစေ၏၊ ထိုအလို “အဘိသမ္မုဓာနော-ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် သိမြင်ပြီး၍”ဟု ပေးပါ။

ပုပ္ဖကာနီ။ ။ဓမ္မဋီ-၇၈၌ “ပုပ္ဖကာနီတိ ပုပ္ဖသဒိသာနီ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုတွင် ပုပ္ဖကကို ပုပ္ဖဟု ဖွင့်သဖြင့် ကပစ္စည်း အနက်မရှိဟု သိရသည်၊ “ပုပ္ဖာနိယေဝ ပုပ္ဖကာနီ”ဟုပြု၊ သဒိသာနီဖြင့် ပသဒ္ဒါ ပကာရအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်၊ ပကာရသည် “ပကာရော တုလျဘေဒေသု(ဓာန်-၁၀၄၉)” အရ တုလ(သဒိသ)အနက်၊ ဘေဒ အနက်၂မျိုးကို ဟောရာ ဤ၌ တုလျ(သဒိသ) အနက်ကိုယူ၊ ထိုကြောင့် ဝါနရောကို ဝါသဒ္ဓါ သဒိသအနက်ယူ၍ “နရော ဣဝ ဝါနရော”ပြုကာ သမာသံ ပုဒ်ယူသကဲ့သို့ ပသဒ္ဓါ အတူအနက်ဟော ပကာရအနက်ယူ၍ “ပုပ္ဖကာနီ ဣဝ ပုပ္ဖကာနီ-ပန်းနှင့် တူသော တေဘူမကဝဋ်တို့”ဟု ပြုကာ သမာသံပုဒ်ဟုယူ၊ ဆရာတို့အလို ပကာရ အနက်တွင် ဘေဒအနက်ယူ၍ “ပကာရေန+ပုပ္ဖကာနီ ပုပ္ဖကာနီ-အပြားအားဖြင့် ပွင့်သောပန်းများ”ဟု ပြု၍ တေဘူမက ဝဋ်တရားတို့ကို ရအောင် “ပုပ္ဖကာနီ ဝိယာတိ ပုပ္ဖကာနီ”ဟုသော်လည်းကောင်း သဒိသုပစာရသော်လည်းကောင်း ကြံပါ။

သို့၊ ပတ္တာ-ရောက်၍၊ သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်းနှင့် တူသောအဆင်း ရှိတော်မူသော၊ သရီရံ-ကိုယ်တော်ကို၊ ထောမေန္တော-ချီးမွမ်းလျက်၊ (ထောမနာလျက်)၊ ဝဏ္ဏေန္တော-ချီးကျူးလျက်၊ ဝန္တန္တောဝ-ရှိခိုးလျက်သာလျှင်၊ အာဂတော-လာပြီ၊ ဣတိ-မရိစိကမ္မဋ္ဌာနိကတ္ထေရဝတ္ထုအပြီးတည်း။

မရိစိကမ္မဋ္ဌာနိကတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာပြီး၏။

၃-ဝိဋ္ဌေယျအဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

ပုပ္ဖာနိဟေဝ ပစိနန္တန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော သပရိသံ-ပရိသတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ မဟောယေန-ကြီးစွာသောရေအလျဉ်သည်၊ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ-လွှမ်းမိုး၍၊ မာရိတံ-သေစေအပ်သော၊ ဝိဋ္ဌေယျဘံ-ဝိဋ္ဌေယျဘကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသံ။ တတြ-ထိုစကားရပ်၌၊ (ထို“သပရိသံ မဟောယေန အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ မာရိတံ ဝိဋ္ဌေယျဘံ”ဟူသောစကားရပ်၌)၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗိကထာ-တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ မဟာ-ကောသလရညော-မဟာကောသလမင်း၏၊ ပုတ္တော-သားဖြစ်သော၊ ပသေနဒိ-ကုမာရော နာမ-ပသေနဒိမင်းသားမည်သူလည်းကောင်း၊ ဝေသာလိယံ-၌၊ လိစ္ဆဝိရညော-၏၊ ပုတ္တော-သော၊ လိစ္ဆဝိကုမာရော-လိစ္ဆဝိမင်းသားဖြစ်သော၊ မဟာလိ နာမ-မည်သူလည်းကောင်း၊ ကုသိနာရာယံ-ကုသိနာရံမြို့၌၊ မလ္လရာဇ-ပုတ္တော-မလ္လမင်း၏သားဖြစ်သော၊ ဗန္ဓုလော နာမ-လည်းကောင်း၊ [ဗန္ဓု ဉာတိ အဿ+အတ္တိတိ ဗန္ဓုလော-ဇာဠိသစ်။] ဣတိ-သို့ ဣမေ တယော-ဤ၃ဦးတို့သည်၊ ဒိသာပါမောက္ခဿ-ဒိသာပါမောက္ခဖြစ်သော၊ (အရပ်၄မျက်နှာ၌ အကြီးမြတ်ဆုံးဖြစ်သော)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၆၁။] အာစရိယဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ သိပ္ပဂ္ဂဟဏတ္ထံ-အတတ်ပညာကို သင်ယူခြင်းအကျိုးငှာ၊ တက္ကသိလံ-သို့ ဂန္ဓာ -၍၊ ဗဟိနဂရေ-မြို့၏အပြင်ဘက်၌၊ သာလာယ-၌၊ သမာဂတာ-ပေါင်းဆုံမိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အညမညဿ-အချင်းချင်း၏၊ အာဂတကာရဏဉ္စ-လာခြင်း၏ အကြောင်းကို

အညမညံ။ ။အညမညဿပုဒ်သည် “အညမည-အချင်းချင်း”ဟု ပေးရသော ဝိတိဟာရပုဒ်၊ “အညမည-အခြားအခြားသော”ဟု အနက်ပေးရသော ဝိစ္စာပုဒ်ဟု ၂မျိုးရှိ၏။ အပြန်အလှန်ကြိယာကို ပြုခြင်းသည် ဝိတိဟာရမည်ရကား ဤ၌ အပြန်

လည်းကောင်း၊ ကုလဉ္စ-အမျိုးကိုလည်းကောင်း၊ နာမဉ္စ-နာမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆိတ္တာ-၍၊ သဟာယကာ-တို့သည်၊ ဟုတ္တာ၊ ဧကတောဝ-တစ်ပေါင်းတည်းသာလျှင်၊ အာစရိယံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ သိပ္ပံ-ကို၊ သိက္ခန္တာ-သင်ယူကုန်လသော်၊ န စိရဿေဝ-ပင်၊ ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပာ-သင်ယူအပ်ပြီးသော အတတ်ပညာရှိကုန်သည်၊ ဝါ-အတတ်ပညာကို သင်ယူပြီးကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အာစရိယံ-ကို၊ အာပုစ္ဆိတ္တာ-ပန်ပြော၍၊ ဧကတောဝ-သာလျှင်၊ နိက္ခမိတ္တာ-တက္ကသိုလ်မြို့မှ ထွက်ခွာ၍၊ သကသကဌာနာနိ-မိမိဥစ္စာ မိမိဥစ္စာဖြစ်သော နေရပ်တို့သို့ အဂမံသု-ကုန်ပြီ၊ တေသု-ထိုဝဦးတို့တွင်၊ ပသေနဒိကုမာရော-သည်၊ ပိတု-ကို၊ သိပ္ပံ-ကို၊ ဒဿေတ္တာ-မြင်စေ၍၊ ဝါ-ပြု၍၊ ပသန္နေန-ကြည်ညိုခြင်းကြောင့်၊ ပိတရာ-ခမည်းတော်သည်၊ ရဇေ-၌၊ အဘိသိတ္တော-အဘိသိက်သွန်းအပ်ပြီ၊ မဟာလိကုမာရော-သည်၊ လိစ္ဆဝီနံ-တို့ကို၊ သိပ္ပံ-ကို၊ ဒဿေန္တော-လသော်၊ မဟန္တေန-သော၊ ဥဿာဟေန-လုံလဖြင့်၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုမဟာလိမင်းသား၏၊ အက္ခိနိ-တို့သည်၊ ဘိဇ္ဇိတ္တာ-ကွဲ၍၊ အဂမံသု-သွားကုန်ပြီ၊ လိစ္ဆဝိရာဇေနာ-လိစ္ဆဝီမင်းတို့သည်၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ အာစရိယော-သည်၊ အက္ခိဝိနာသံ-မျက်စိ၏ ပျက်စီးခြင်းသို့ အဟော ပတ္တော ဝတ-သြော် ရောက်ရှာလေပြီတကား၊ နံ-ထိုဆရာကို၊ န ပရိစ္ဆဒိဿာမ-စွန့်ပစ်ထားကုန်အံ့၊ နံ-ထိုဆရာကို၊ ဥပဌဟိ-ဿာမ-ပြုစုလုပ်ကျွေးကုန်အံ့” ဣတိ-ဤသို့ပြောဆိုတိုင်ပင်၍၊ တဿ-ထိုမဟာလိမင်းသားအား၊ သတသဟသုဌာနကံ-တစ်သိန်းသော အခွန်ဘဏ္ဍာရှိသော၊ ဝါ-တစ်သိန်းအခွန်ထွက်ရှိသော၊ ဧကံ-သော၊ ဒွါရံ-ကို၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊ သော-

အလှန် မေးမြန်းခြင်းကို ပြုသောကြောင့် ဝိတိဟာရပုဒ်တည်း၊ ထိုကြောင့် သဗ္ဗဒီနံ ဝိတိဟာရေ(မောက်-၁, ၅၆)သုတ်ဖြင့် အညဿကို “အညဿ အညဿ”ဟု ၂ရုပ်ပြု၊ သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေကဿ(မောက်-၁, ၅၅)သုတ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၌ သဝိဘတ်ချေ၊ မိလာ၍ ပြီးစေရသည်။

ဇာဋီသစ်-၁, ၂၁၈။ ။ထိုအလို “အညော ၈+အညော ၈ အညမညော”ဟု ဒွန်သမာသံဝိပြုဟ်ပြု၊ ရှေ့၌ မ-လာ၍ ပြီးစေရာ၏ (တစ်နည်း) အညံ+အညဿ”ဟု ဖြတ်၍ ရှေ့အညံဝယ် ဆဋ္ဌိအနက်၌ ပထမာသက်၍ ပြီးစေရာ၏၊ ဝိတိဟာရဟု ယူသော မောက်နည်းလောက် မကောင်းပါ။

ထိုမဟာလိ မင်းသားသည်၊ တံ-ထိုတံခါးကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ပဉ္စသတေ-ငါးရာ အတိုင်းရှည်ရှိကုန်သော၊ လိစ္ဆဝိရာဇပုတ္တေ-လိစ္ဆဝိမင်းသားတို့ကို၊ သိပ္ပံ-ကို၊ သိက္ခာပေန္တော-သင်စေလျက်၊ ဝသိ-နေပြီ၊ ဗန္ဓုလကုမာရော-သည်၊ မလ္လရာဇ-ကုလေဟိ-မလ္လာမင်းမျိုးတို့သည်၊ သဋ္ဌိ သဋ္ဌိ-ခြောက်ဆယ် ခြောက်ဆယ်သော၊ ဝေဠု-ဝါးတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ မဇ္ဈေ-ဝါးလုံးတို့၏ အလယ်၌၊ ဝါ-ဝါးလုံး ခေါင်း၌၊ အယသလာကံ-သံချောင်းကို၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ သဋ္ဌိကလာပေ-ခြောက် ဆယ်သော ဝါးစည်းကို၊ ဥဿာပေတွာ-စိုက်ထောင်စေ၍၊ ဌပိတေ-ထားအပ် ပြီးသော်၊ (တစ်နည်း) ဥဿာပေတွာ-၍၊ ဌပိတေ-ထားအပ်ကုန်သော၊ သဋ္ဌိ-ကလာပေ-တို့ကို၊ “ဣမေ-ဤဝါးစည်းတို့ကို၊ ကပ္ပေတု-ဖြတ်လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တော-အပ်သည်၊ (သမာနော-လသော်၊) အသီတိဟတ္ထံ-အတောင်ရှစ် ဆယ်ရှိသော၊ အာကာသံ-ကောင်းကင်သို့၊ ဥလ္လယီတွာ-ခုန်တက်၍၊ အသိနာ-သံလျက်ဖြင့်၊ ကပ္ပေန္တော-ဖြတ်လျက်၊ အဂမာသိ-သွားပြီ၊ သော-ထိုဗန္ဓုလမင်း သားသည်၊ ဩသာနကလာပေ-အဆုံးဖြစ်သောဝါးစည်း၌၊ အယသလာကာ-ယ-သံချောင်း၏၊ “ကိရိ”တိ သဒ္ဓံ-ကိရိဟူသော အသံကို၊ သုတွာ-ကြား၍၊ “ဧတံ-ဤအသံသည်၊ ကိံ-ဘာသံနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-သော်၊ သဗ္ဗကလာပေ-သု-အလုံးစုံသော ဝါးစည်းတို့၌၊ အယသလာကာနံ-သံချောင်းတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဌပိတဘာဝံ-ထားအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-၍၊ အသိံ-ကို၊ ဆဇ္ဈေတွာ-စွန့်၍၊ ရောဒမာနော-ငိုလျက်၊ “မယံ-အား၊ ဧတ္တကေသု-ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဉာတိသုဟဇ္ဇေသု-ဆွေမျိုးချစ်ကျွမ်းဝင်သူတို့တွင်၊ ဧကောပိ-တစ် ယောက်သောသူသည်လည်း၊ သသိနေဟော-ချစ်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သည်၊ ဝါ-ချစ်ခြင်းရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဣမံ ကာရဏံ-ဤအကြောင်းကို၊ န+အာစိက္ခိ-မပြောခဲ့၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဟံ၊ သစေ ဇာနေယျံ-အကယ်၍ သိအံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ အယသလာကာယ-၏၊ သဒ္ဓံ-ကို၊ အနုဋ္ဌာပေန္တောဝ-မထွက်စေဘဲသာလျှင်၊ ဆိန္ဒေယျံ-ဖြတ်ရာ၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ “သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ ဣမေ-ဤမလ္လမင်းတို့ကို၊ မာရေတွာ-သေစေ၍၊ ဝါ-သတ်၍၊ ရဇံ-ကို၊ ကရေယျံ-ရာ၏၊” ဣတိ-သို့၊ မာတာပိတုနံ-တို့အား၊ ကထေသိ၊ တေဟိ-ထိုမိဘ တို့သည်၊ “တာတ-ချစ်သား! ဣဒံ ပဝေဏီရဇံ နာမ-အစဉ်အလာအားဖြင့် ဖြစ်

ရသော မင်းအဖြစ်မည်သည်ကို၊ ဝါ-သားစဉ်မြေးဆက် ဖြစ်ရသော မင်းအဖြစ် မည်သည်ကို၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န လတ္တ-မရအပ်၊” က္ကတိ-သို့၊ နာန-ပွကာရေန-ဖြင့်၊ ဝါရိတော-တားမြစ်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ မမ-၏၊ သဟာယကဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂမိဿာမိ-သွားတော့မည်၊” က္ကတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ။

ပသေနဒိ-ပသေနဒိမည်သော၊ **ကောသလော**-ကောသလတိုင်း၏ အရှင် ဖြစ်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ တဿ-ထိုဗန္ဓုလမင်းသား၏၊ အာဂမနံ-လာခြင်းကို၊

ပသေနဒိ။ ။ပသေန ဩဒနသူပဗျဉ္ဇနာဒိ ဒီယတိ ဧတဿာတိ ပသေနဒိ၊ [ပသေန+ဒါ+က္က၊ ပသေန၌ နာဝိဘတ်မကျေသော အလုတ္တသမာသ်၊ သ်တစ်လုံး ချေ၊] ပွဲတော်တည်စားသောက်သောအခါ စားဖွယ်သောက်ဖွယ်တွေ အလွန်များရကား ရှေ့မှာ ထားစရာနေရာရှိတော့သောကြောင့် ဘေး၂ဖက်ဖြင့် ထမင်း ဟင်းချို ဟင်းလျာ စသည်ကို ပေးဆက်သရသောကြောင့် “ပသေနဒိ”ဟု ခေါ်သည်(သီဋီသစ်-၂,၂၁၃)။ [ပသေန-ဘေးဖက်ဖြင့်+ဒိ-ပေးဆက်သရာမင်း။]

ဥဒါန. ၄-၁၂။ ။ပစ္စာမိတ္တံ ပရသေနံ ဇိနာတီတိ ပသေနဒိ-ရန်သူစစ်တပ်ကို အောင်နိုင်သောမင်း။ [ပရ+သေနာ+ဇိ+က္ကိ၊ ရကိုချေ၊ နာ၌ ရဿပြု၊ ဇကို ဒပြု။]

ပါစိယော-၃၇၃၊ သိဘာ-၃, ၃၁၇။ ။ပစ္စုပ္ပံ ပဋိပက္ခံ ဝါ သေနံ ဇိနာတီတိ ပ-သေနဒိ-ရှေးရှုတက်လာသော ရန်သူစစ်တပ်ကို အောင်နိုင်သောမင်း၊ [ပ+သေနာ+ဇိ+က္ကိ၊ ပသဒ္ဒါ ပစ္စုပ္ပအနက်၊ ပဋိပက္ခအနက်။]

ဓမ္မဋီ-၁၁၉။ ။အတိသယေန ရာဇိဒ္ဓိဗလေန ရာဇာနုဘာဝေန သေနံ ပစ္စတ္ထိက-ပရသေနံ ဇိနာတီတိ ပသေနဒိ-အလွန်အကဲအားဖြင့် ရန်သူစစ်တပ်ကို အောင်နိုင် သောမင်း။ [ပ+သေနာ+ဇိ+က္ကိ၊ ပသဒ္ဒါ အတိသယအနက်။]

ကောသလော။ ။ကောသလသဒ္ဒါသည် ဂေါတမ၊ ကဿပစသော သဒ္ဒါတို့ကဲ့သို့ အနွယ်ဟောသဒ္ဒါတည်း၊ ကောသလအနွယ်ဖွား မင်းသားများကို ရအောင် “ကော-သလဿ+အပစ္စာနိ ကောသလာ”ဟုပြု၊ တိုင်းဇနပုဒ်ကို ရရာ၌ ဌာနီမင်းသားတို့၏ များခြင်းဗဟုဝုဉ်အမည်ကို တိုင်းဌာနဇနပုဒ်၌ တင်စားသော ဌာနျပစာရ၊ အတင်ရူဇ္ဈိ အားဖြင့် ဇနပုဒ်တစ်ခုတည်းဖြစ်သော်လည်း “ကောသလာ”ဟု ဗဟုဝုဉ်ဖြင့် ဆိုရသည်၊ “ကောသလာနံ+အဓိပတိ ကောသလော” ဟုပြုလျှင် ကောသလမင်းကို ရ၏၊ ဤကား

အဋ္ဌကထာတို့ အဆိုတည်း။ (ဒီ. ၄-၁, ၂၁၃၊ မ. ၄-၂, ၂၂၇၊ သုတ္တနိ. ၄-၂, ၁၂၇၀)

အက္ခရစိန္တကတို့အလို။ ။အက္ခရစိန္တက(အက္ခရာပုဒ်ပါဌ်ကို ကြံစည်တတ်သော သဒ္ဒါကျမ်းဆရာ)တို့ကား “တေသံ နိဝါသော ... “ကောသလာ”တိ ဝုစ္စတိ” ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားဖြင့် “ကောသံ(ဘဏ္ဍာတိုက်ကို) လန္တိ ဂဏ္ဍန္တိ, ကုသလံ (ကျန်းမာရေးကို) ဝါ ပုစ္ဆန္တိတိ ကောသလာ-မင်းသားများ၊ ကောသလာနံ+နိဝါသာ ကောသလာ-ကောသလမင်းသားများ၏ နေရာကောသလတိုင်း”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကို ပြသည်ဟု ဆို၏(သီဋ္ဌိသစ်-၂, ၂၀၀)။ ပကတိ, ပစ္စည်းခွဲကာ သဒ္ဒါထုံးစံအတိုင်း စီရင်သောနည်းသည် ရှဋ္ဌိမဟုတ်၊ အန္တတ္ထဖြစ်ရကား ထိုအက္ခရစိန္တကတို့အဆိုသည် “ရှဋ္ဌိသဒ္ဒေန” ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားနှင့် မစပ်ဟပ်မိဟု ဆရာတို့ မိန့်ဆိုကုန်၏။ (မောဂ်နိ-၂, ၅၉၊ ကစ်ဘာ-၂, ၁၃၀)။

ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာများအဆို။ ။လမ်း၌ မိတ်ဆွေအချင်းချင်း ဆုံတွေ့စဉ် “ကစ္စိ ဘော ကုသလံ-မိတ်ဆွေ! ဘယ်လိုလဲ? ကျန်းမာရဲ့လား?”ဟု နှုတ်ဆက်စကား ပြောကြားသူတို့၏ “ကုသလံ”ဟူသော စကားကို စွဲ၍ ထိုအရပ်ကို အတင်ရှဋ္ဌိအားဖြင့် ကုသလာဟု ပထမနာမည်မှည့်ခဲ့၏။ ထိုနောက် သုတ္တံ၌ ဧကပစ္စည်းသက်၍ “ကောသလာ”ဟု ဖြစ်သည်။ ဤကား ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာများ၏ အဆိုဖြစ်သည်(ဒီ. ၄-၁, ၂၁၃၊ မ. ၄-၂, ၂၂၇၊ သုတ္တနိ. ၄-၂, ၁၂၇၀)။ ဤအဆိုကို ကြည့်၍ “ကုသလံ+ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ကုသလာ-ကုသလံဟူသော စကားရှိရာ အရပ်တို့ ကုသလာ ဧဝ ကောသလာ” ဟု ပြုပါ။ မင်းကိုရအောင် ရှေ့နည်းအတိုင်း ဆက်ပါ။ (ဒီဋ္ဌိ-၁, ၂၈၆)

မဋိ-၂, ၂၄၃။ ။“ကစ္စိ ကုသလံ?-ဘယ်လိုလဲ? ကျန်းမာရဲ့လား? အာမ ကုသလံ-ဟုတ်ကဲ့ ကျန်းမာပါတယ်”ဟု အပြန်အလှန်နှုတ်ဆက်စကား ပြောဆိုသောအားဖြင့် “ကုသလံ”ဟူသော စကားကို ပြောဆိုလေ့ရှိသည့်အတွက် ထိုစကားပြောဆိုသူများကို “ကုသလာ”ဟု ပထမနာမည်မှည့်ခဲ့ကြ၏။ ထိုနောက် သူတို့၏ အစိုးရမင်းသားများကို “ကောသလာ”ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ဤအလို “ကုသလံ+ဧတေသံ အတ္ထိတိ ကုသလာ-ကုသလံဟူသော စကားရှိသောလူများ၊ (ကုသလံဟူသော စကားကို ပြောလေ့ရှိသော လူများ)၊ ကုသလာနံ+ဣဿရာ ကောသလာ-ကုသလမည်သူတို့၏ အစိုးရမင်းသားများ၊ ကောသလာနံ+နိဝါသော ကောသလာ-ကောသလမင်းသားတို့၏နေရာ”ဟုပြု။ မင်းကိုရအောင် ရှေ့နည်းအတိုင်း ဆက်ပါ။ ဤကား ရှေးအဋ္ဌကထာအဆိုကို မဋိ၏ ကြံဆပုံတည်း။

သီဋ္ဌိသစ်-၂, ၂၀၃။ ။ထို၌ တဒ္ဓိတ်ဖြစ်ပုံသည် ထူးဆန်းလှသဖြင့် “ဝစနပဋိဝစန-ဝသေန “ကုသလ”န္တိ ဝဒန္တိ ဧတ္ထာတိ ကောသလာ-အပြန်အလှန် နှုတ်ဆက်စကား

သုတ္တာ-၍၊ ပစ္စုပ္ပန်-ခရီးဦးကြိုဆို၍၊ မဟန္တေန-သော၊ သက္ကာရေန-ကောင်း
 စွာ ပြုအပ်သော ပစ္စည်း(အဆောင်အယောင်)ဖြင့်၊ တံ-ထိုဗန္ဓုလမင်းသားကို၊
 နဂရံ-သာဝတ္ထိမြို့သို့၊ ပဝေသေတွာ-ဝင်စေ၍၊ သေနာပတိဌာနေ-စစ်သူကြီး
 ရာထူး၌၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုဗန္ဓုလမင်းသားသည်၊ မာတာပိတရော-တို့ကို၊
 ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ တတ္ထေဝ-ထိုသာဝတ္ထိမြို့၌ပင်၊ ဝါသံ-ကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြုပြီ၊
 အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ရာဇာ-ပသေနဒိကောသလမင်းသည်၊ ဥပရိပါသာဒေ-
 ပြာသာဒ်၏ အထက်၌၊ ဌိတော-လျက်၊ အန္တရိယံ-လမ်းအကြားကို၊ ဩလော-
 ကယမာနော-ကြည့်ရှုနေစဉ်၊ “အနာထပိဏ္ဍိကဿ-မဟာအနာထပိဏ္ဍိကဿ-
 လည်းကောင်း၊ ဣဒ္ဓအနာထပိဏ္ဍိကဿ-ကောင်း၊ ဝိသာခါယ-ကောင်း၊ သုပ္ပ-
 ဝါသာယာ-ကောင်း၊” ဣတိ-သို့၊ ဧတေသံ-ဤသူတို့၏၊ ဂေဟေ-၌၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊
 ဘတ္တကိစ္စတ္ထာယ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စအကျိုးငှာ၊ ဂစ္ဆန္တေ-ကြွနေကုန်သော၊
 အနေကသဟဿေ-အထောင်မကများစွာကုန်သော၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာ
 ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “အယျာ-တို့သည်၊ ကဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကြွကုန်
 သနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဒေဝ-ကြီး! အနာထပိဏ္ဍိကဿ-၏၊ ဂေဟေ-
 ၌၊ နိစ္စဘတ္တသလကဘတ္တဂိလာနဘတ္တာဒိနံ-နိစ္စဘတ်၊ သလကဘတ်၊ ဂိလာ
 နဘတ်အစရှိသည်တို့၏၊ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ဒေဝသိကံ-တိုင်း၊ ဒွေ ဘိက္ခုသဟ-
 သာနိ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဣဒ္ဓအနာထပိဏ္ဍိကဿ-၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ပဉ္စ-
 သတာနိ-ငါးရာကုန်သော၊ (ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊) ဝိသာခါယ-၏၊
 (ဂေဟေ-၌) တထာ-ထို့အတူ၊ ပဉ္စသတာနိ-ကုန်သော၊ (ဘိက္ခု ဂစ္ဆန္တိ) သုပ္ပ-
 ဝါသာယာ-၏၊ (ဂေဟေ-၌) တထာ-ထို့အတူ၊ ပဉ္စသတာနိ-ကုန်သော၊ (ဘိက္ခု
 ဂစ္ဆန္တိ)။” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်တင်အပ်သော်၊ သယမ္ဗိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊
 ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ဥပဌဟိတုကာမော-ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊
 (ဟုတွာ)၊ ဝိဟာရံ၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဘိက္ခုသဟဿေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ သတ္တာရံ-ကို၊
 နိမန္တေတွာ-ပင့်ဖိတ်၍၊ သတ္တာဟံ-ပတ်လုံး၊ သဟတ္တာ-ဖြင့်၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတွာ-

ပြောသောအားဖြင့် ကုသလံဟု ပြောဆိုရာအရပ်တို့ [ကုသလ+ဏာ] ဟု ပြု၏။ ရှေးအဌ
 ကထာဆရာများအဆိုကိုပင် တစ်မျိုးကြိုခြင်းဖြစ်သည်။ မင်းကိုရအောင် ရှေ့နည်း
 အတိုင်း ဆက်ပါ။

၍၊ သတ္တမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ၊ “ဘန္တေ-ရား! ပဉ္စဟိ
 ဘိက္ခုသတေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ နိဗ္ဗာန်-အမြဲမပြတ်၊ မေ-တပည့်တော်၏၊ ဘိက္ခု-
 ကို၊ ဂဏှထ-အလှူခံတော်မူပါကုန်၊” ကုတိ အာဟ၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! ဗုဒ္ဓါ
 နာမ-တို့မည်သည်၊ ဧကဌာနေ-တစ်နေရာတည်း၌၊ နိဗ္ဗာန်၊ ဘိက္ခု၊ န ဂဏှန္တိ-
 ခံယူတော်မူကြကုန်၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ ဇနာ-တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ အာဂမနံ-
 ကြွလာတော်မူခြင်းကို၊ ပစ္စာသီသန္တိ-တောင့်တနေကုန်၏၊” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်
 တော်မူပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ဧကံ-သော၊ ဘိက္ခု၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပေသေထ-စေလွှတ်
 တော်မူပါကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ-
 ၏၊ ဘာရုံ-တာဝန်ကို၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ဘိက္ခုသံဃေ-သည်၊ အာ-
 ဂတေ-သော်၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ “ဣမေ နာမ-ဤမည်သူတို့သည်၊
 ပရိဝိသန္တ-ပြုစုလုပ်ကျွေးကြလော၊” ကုတိ-သို့၊ အဝိစာရေတွာဝ-မစီမံမှု၍သာ
 လျှင်၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊ သယမေဝ-သာလျှင်၊ ပရိဝိသိတွာ-၍၊ အဌမေ-သော၊
 ဒိဝသေ-၌၊ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော-ပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပမဇ္ဇိ-မေ့လျော့
 ခြင်းကို၊ အကာသိ၊ ရာဇကုလေ နာမ-မင်းနန်းတော်၌ မည်သည်၊ အနာဏတ္တာ-
 မစေခိုင်းအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ)၊ အာသနာနိ-တို့ကို၊ ပညာပေတွာ-၍၊
 ဘိက္ခု-တို့ကို၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ပရိဝိသိတုံ-ငှာ၊ န လဘန္တိ -ကုန်၊ “မယံ-
 တို့သည်၊ ဣမ-ဤမင်းနန်းတော်၌၊ ဌာတုံ-တည်ခြင်းငှာ၊ န သက္ခိယာမ-စွမ်း
 နိုင်တော့မည် မဟုတ်ကုန်၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု။
 ပတ္တမိသု၊ ရာဇာ-သည်၊ ဒုတိယဒိဝသေပိ-၂ရက်မြောက်နေ့၌လည်း၊ ပမဇ္ဇိ-ပြီ၊
 ဒုတိယဒိဝသေပိ-၌လည်း၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပတ္တမိသု၊ တတိယ-
 ဒိဝသေပိ-၃ရက်မြောက်နေ့၌လည်း၊ ပမဇ္ဇိ၊ တဒါ-၌၊ ဧကကမေဝ-တစ်ပါးတည်း
 သာဖြစ်သော၊ အာနန္ဒတ္ထေရုံ-ကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ အဝသေသာ-ကြွင်းသောရဟန်း
 တို့သည်၊ ပတ္တမိသု၊ ပုညဝန္တာ နာမ-ဘုန်းကံရှိသူတို့မည်သည်၊ **ကာရဏဝသိ-**
ကာ-မိမိနှင့် စပ်သော ထူးသော အကြောင်းရှိကုန်သည်၊ ဝါ-မိမိနှင့် စပ်သော

ကာရဏဝသိကာ။ ။ကာရဏံ စ+တံ ဝသော စာတိ ကာရဏဝသော-မိမိနှင့်
 စပ်သောအကြောင်း၊ ဝသသဒ္ဓါ စပ်ခြင်းအနက်ဟော၊ ကာရဏဝသော+ဧတေသု
 ဧတေသံ ဝါ အတ္ထိတိ ကာရဏဝသိကာ-မိမိနှင့် စပ်သော အကြောင်းရှိသော ဘုန်းကံ

အကြောင်းထူး၌ ယှဉ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ကုလနံ-တို့၏၊ ပသာဒံ-ကြည်ညိုခြင်းကို၊ ရက္ခန္တိ-စောင့်ရှောက်ကုန်၏၊ စ-ဆက်၊ တထာဂတဿ-၏၊ ဝါ-မှ၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရော-ထေရ်လည်းကောင်း၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ အဂ္ဂသာဝက-အမြတ်ဆုံးသော သာဝက (တပည့်)တို့သည်၊ (ဟောန္တိ-ကုန်၏၊) ခေမာ-ခေမာထေရ်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ အဂ္ဂသာဝက-အမြတ်ဆုံးသော သာဝက(တပည့်မ)တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊ ဥပါသကေသု-တို့တွင်၊ စိတ္တော-စိတ္တမည်သော၊ ဂဟပတိ-သူကြွယ်လည်းကောင်း၊ အာဠာဝကော-အာဠာဝဠိမြို့သားဖြစ်သော၊ ဟတ္ထကော-ဟတ္ထကလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဟတ္ထကော အာဠာဝကော-ဟတ္ထကအာဠာဝကလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ အဂ္ဂဥပါသကာ-အမြတ်ဆုံးသော ဥပါသကာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊ ဥပါသိကာသု-တို့တွင်၊ **ဝေဠုကဏ္ဍကီ**-ဝေဠုကဏ္ဍကမြို့သူဖြစ်သော၊ နန္ဒမာတာ-နန္ဒမာတာလည်ကောင်း၊ (နန္ဒ၏ အမေလည်းကောင်း၊) ခုဇ္ဈတ္တရာ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ အဂ္ဂဥပါသိကာ-အမြတ်ဆုံးသော ဥပါသိကာတို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊ ဣတိ-သို့လျှင်၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ဦးကုန်သော၊ ဣမေ ဇနေ-ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ အာဒိ ကတွာ-၍၊ ဌာနန္တရပတ္တာ-ရာထူးသို့ ရောက်ကုန်သော၊

ရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ကာရဏဝသေ+နိယုတ္တာ ကာရဏဝသိကာ-မိမိနှင့် စပ်သော အကြောင်း၌ ယှဉ်သော ဘုန်းကံရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ဝသသဒ္ဓါ ဝိသေသအနက် ဟော ကြ၍ “ကာရဏဝသိကာ-ထူးသောအကြောင်းရှိကုန်သည်၊ ဝါ-အကြောင်းထူး၌ ယှဉ်ကုန်သည်”ဟုပေး၊ “အတ္ထဝသိကာ(သံဋီ-၂၊ ၂၄၀)”ကို မှီးသည်။

ဝေဠုကဏ္ဍကီ ။ ဝေဠုသင်္ခါတံ+ကဏ္ဍကံ ယတ္ထာတိ ဝေဠုကဏ္ဍကံ(ဝေဠု-ကဏ္ဍကော)-ဝါးဟူသော ဆူးအကာအရံရှိသောမြို့၊ ဝေဠုကဏ္ဍကံ နဂရံ+နိဝါသော ဧတိဿာတိ ဝေဠုကဏ္ဍကီ-ဝေဠုကဏ္ဍကီမြို့ဟူသော နေရာရှိသူ၊ ဝါ-ဝေဠုကဏ္ဍက မြို့သူ၊ လောကီသတ္တတကျမ်းအလို ကဏ္ဍကသဒ္ဓါ ဆူးကို ဟောသဖြင့် “ဝေဠုကဏ္ဍကီ” ဟု ရှိရမည်၊ မာဂဓပါဠိကျမ်းအလို ကဏ္ဍကသဒ္ဓါ ဆူးကို ဟောသဖြင့် “ဝေဠုကဏ္ဍကီ” ဟု ရှိရမည်၊ ကဏ္ဍကသဒ္ဓါ ဆူးကို မဟောသဖြင့် “ဝေဠုကဏ္ဍကီ”ဟု ရှိနေခြင်းမှာ စာပြင်တို့၏ သတိလွတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်တန်ရာ၏။ (ထောမ၊ ဓာတွတ္ထ)။

သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သာဝကာ-တို့သည်၊ ဧကဒေသေန-
တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့်၊ ဒသန္တံ-ကုန်သော၊ ပါရမီနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ပူရိ-
တတ္တာ-ပြည့်စေအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဖြည့်အပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်
ကြောင့်)၊ မဟာပုညာ-ကြီးသောဘုန်းကံရှိကုန်၏၊ အဘိနိဟာရသမ္ပန္နာ-ရှေး
ဆုတောင်း ကောင်းမှုအထူးနှင့် ပြည်စုံကုန်၏၊ [ဓမ္မဘာ-၃၆၂၊ ၃၆၃၅] အာနန္ဒ-
တ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊ ကပ္ပသတသဟသံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းပတ်လုံး၊ ပူရိတ-
ပါရမီ-ပြည့်စေအပ်ပြီးသော ပါရမီရှိသော၊ ဝါ-ပါရမီဖြည့်ပြီးသော၊ အဘိနိဟာရ-
သမ္ပန္နာ-သော၊ မဟာပုညာ-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အတ္တနော-၏၊ ဝါ-သည်၊
ကာရဏဝသိကတာယ-မိမိနှင့် စပ်သော အကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
ဝါ-ထူးသောအကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုလဿ-၏၊ ပသာဒံ-ကို၊
ရက္ခန္ဓော-လျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ဧကကမေဝ-သာဖြစ်သော၊ တံ-ထိုအရှင်အာ
နန္ဒာကို၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ပရိဝိသိသု-ကုန်ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဂတကာလေ-ကြွသွားပြီးရာအခါ၌၊ အာဂန္တာ-
ရောက်လာ၍၊ ခါဒနိယဘောဇနိယာနိ-ခဲဖွယ် ဘောဇနိတို့ကို၊ တထေဝ-ထိုပြင်
ဆင်ထားမြဲအတိုင်းသာလျှင်၊ ဌိတာနိ-တည်နေသည်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “ကိ-အဘယ်
ကြောင့်၊ အယျာ-တို့သည်၊ န+အာဂမိသု-မကြွလာကုန်သနည်း?” က္ကတိ-သို့၊
ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဒေဝ-ကြီး၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ ဧကကောဝ-သည်သာ၊ အာ-
ဂတော-ကြွလာတော်မူ၏၊” က္ကတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ “အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ မေ-
၏၊ ဧတ္တကံ-သော၊ ဘတ္တစ္ဆေဒနံ-ထမင်း၏ ပြတ်စဲခြင်းကို၊ အကံသု-ပြုကုန်ပြီ”
က္ကတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ကုဒ္ဓေါ-အမြက်ထွက်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊
သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဘန္တေ! မယာ-သည်၊ ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုသတာနံ-
တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ဘိက္ခာ-ကို၊ ပဋိယတ္တာ-စီမံအပ်ပါပြီ၊ ဧကကောဝ-သာ
ဖြစ်သော၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ အာဂတော ကိရ-ကြွလာသတဲ့၊ ပဋိယတ္တာ-
စီမံအပ်သော၊ ဘိက္ခာ-ဆွမ်းသည်၊ တထေဝ-ထိုစီမံသည့်အတိုင်းသာ၊ ဌိတာ-
တည်နေ၏၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ မမ-၏၊ ဂေဟေ-စံအိမ်၌၊
သည်-အမှတ်ရမှုကို၊ န ကရိသု-ကုန်၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ ကိ န ခေါ-
အဘယ်ပါနည်း? ” က္ကတိ အာဟ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့အား၊

ဒေါသံ-အပြစ်ကို အဝတ္တ-မပြောမူ၍၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! မမ-၏။ သာဝကာနံ-
 တို့၏။ ဝါ-တို့မှာ၊ တုမေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဝိဿာသော-အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည်၊
 (ရင်းနှီးခြင်းသည်)၊ နတ္ထိံ၊ တေန-ကြောင့်၊ န ဂတာ-မကြွကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-
 ဖြစ်ကုန်လိမ့်မည်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ကုလာနံ-တို့သို့၊ အနုပဂမနကာရဏဉ္စ-
 မကြွခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥပဂမနကာရဏဉ္စ-ကြွရောက်ခြင်း
 ၏အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြလိုတော်မူလိုသည်၊
 (ဟုတ္တာ)၊ ဘိက္ခု-တို့ကို အာမန္တေတွာ-၍၊ ဣမံ သုတ္တံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကို)၊ နဝဟိ
 ၊ပ၊ ဥပနိသီဒိတုန္တိ-၍၊ (အာဟ)။

“ဘိက္ခဝေ-တို့! နဝဟိ-ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-သော၊ ကုလံ-
 သို့၊ အနုပဂန္တာ ဝါ-ရှေးက မသွားရောက်ဖူး၍သော်လည်း၊ ဝါ-လျှင်လည်း၊ ဥပဂန္တံ-
 သွားရောက်ခြင်းငှာ၊ နာလံ(န+အလံ)-မသင့်၊ ဥပဂန္တာ ဝါ-သွားရောက်မိ၍လည်း၊
 ဝါ-လျှင်လည်း၊ ဥပနိသီဒိတုံ-ထိုင်ခြင်းငှာ၊ နာလံ၊ ကတမေဟိ နဝဟိ-အဘယ်ငှာ
 ပါးသော အင်္ဂါတို့နှင့်နည်း? မနာပေန-စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော ကိုယ်
 နှုတ်အမှုအရာဖြင့်၊ (ကုလာနိ-တို့သည်)၊ န ပစ္စုပ္ပန္တိ-ထိုင်ရာမှ ရှေ့ရှုမထကုန်၊
 ဝါ-ထ၍ ခရီးဥးမကြိုဆိုကုန်၊ မနာပေန-ဖြင့်၊ န အဘိဝါဒေန္တိ-ရှိမခိုးကုန်၊ မနာပေန-
 ဖြင့်၊ အာသနံ-နေရာကို၊ န ဒေန္တိ-ကုန်၊ အဿ-ထိုရဟန်းဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သန္တံ-
 လှူဖွယ်ဝတ္ထု ထင်ရှားရှိသော်လည်း၊ ဝါ-ထင်ရှားရှိသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကိုလည်း၊
 ပရိဂုဟန္တိ-လျှို့ဝှက်ထားကုန်၏၊ ဗဟုကံ-လှူဖွယ်ဝတ္ထု များပြားသည် (သမာနမ္ပိ-
 ဖြစ်သော်လည်း)၊ ထောက်-အနည်းငယ်ကို၊ ဒေန္တိ၊ ပဏီတံ-လှူဖွယ်ဝတ္ထု မွန်မြတ်
 သည်၊ (သမာနမ္ပိ) လူခံ-အညံ့စားကို၊ ဒေန္တိ၊ အသက္ကစ္စံ-ကိုယ်တိုင် မပြုစုမူ၍၊
 ဝါ-မရိုမသေ၊ ဒေန္တိ၊ သက္ကစ္စံ-ကိုယ်တိုင်ပြုစု၍၊ ဝါ-ရိုသေစွာ၊ နော ဒေန္တိ၊ ဓမ္မဿဝ-
 နာယ-ငှာ၊ န ဥပနိသီဒန္တိ-အနီး၌ မထိုင်ကုန်၊ အဿ-ထို ရဟန်းသည်၊ ဘာသိတံ-
 ဟောအပ်သော တရားကို၊ န သုဿူသန္တိ-မနာယူလိုကုန်၊ ဘိက္ခဝေ-တို့! နဝဟိ-
 ကုန်သော၊ ဣမေဟိ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ သမန္နာဂတံ-သော၊ ကုလံ-ကို၊ အနုပဂန္တာ
 ဝါ-လည်း၊ ဥပဂန္တံ-ငှာ၊ နာလံ၊ ဥပဂန္တာ ဝါ-လည်း၊ ဥပနိသီဒိတုံ-ငှာ၊ နာလံ။

“ဘိက္ခဝေ-တို့! နဝဟိ-ကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ-တို့နှင့်၊ ပေ၊ ဥပနိသီဒိတုံ-ငှာ၊
 အလံ-သင့်လျော်၏။ ကတမေဟိ နဝဟိ-နည်း? မနာပေန-ဖြင့်၊ ပစ္စုပ္ပန္တိ-ထိုင်ရာမှ

ထပေးကုန်၏။ ဝါ-ထ၍ ခရီးဥးကြိုဆိုကုန်၏။ မနာပေန-ဖြင့်၊ အဘိဝါဒေန္တိ-ကုန်၏။ မနာပေန-ဖြင့်၊ အာသနံ-ကို၊ ဒေန္တိ၊ အဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သန္တံ-လသော်၊ န ပရိဂုဟန္တိ-လျှို့ဝှက်မထားကုန်၊ ဗဟုကံ-သည်၊ (သမာန)မို့-ဖြစ်သော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်လျှင်လည်း၊ ဗဟုကံ-အများအပြားကိုပင်၊ ဝါ-များပြားစွာပင်၊ ဒေန္တိ၊ ပဏီတံ-သည်၊ (သမာန)မို့-လည်း၊ ပဏီတံ-မွန်မြတ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို၊ ဒေန္တိ၊ သက္ကစ္စံ-၍၊ ဝါ-စွာ၊ ဒေန္တိ၊ အသက္ကစ္စံ-၍၊ နော ဒေန္တိ-မလှူကုန်၊ ဓမ္မဿဝနာယ-ငှာ၊ ဥပ-နိသီဒန္တိ-အနီး၌ ထိုင်နေကုန်၏။ အဿ-သည်၊ ဘာသိတံ-ကို၊ သုဿူသန္တိ-နာယူ လိုကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ! ပေ၊ အလံ။]

မဟာရာဇ-ကြီး! ဣတိ ခေါ-သို့လျှင်၊ မမ-၏။ သာဝကာ-တို့သည်၊ တုမ္မာကံ-တို့၏။ သန္တိကာ-မှ၊ ဝိဿာသံ-ကို၊ အလဘန္တာ-ကုန်လသော်၊ န ဂတာ-ကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ပေါရာဏက-ပဏ္ဍိတာပိ-ရှေး၌ဖြစ်သော ပညာရှိတို့သည်လည်း၊ အဝိဿာသိကဌာနေ-အကျွမ်းဝင်သူမရှိရာအရပ်၌၊ (ရင်းနှီးသူမရှိရာအရပ်၌)၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ ဥပဋ္ဌိယ-မာနာပိ-အပ်သော်လည်း၊ **မာရဏန္တိကံ**-သေခြင်းဟူသော အနီးရှိသော၊ ဝါ-သေခြင်း၏ အနီးသို့ရောက်စေနိုင်သော၊ (သေလုမြှောပီးဖြစ်သော)၊ ဝေဒနံ-ရောဂါဝေဒနာသို့ ပတ္တာ-ရောက်လသော်၊ ဝိဿာသိကဌာနမေဝ-အကျွမ်းဝင်သူ ရှိရာအရပ်သို့သာ၊ အဂမိသု-သွားကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! ကဒါ-အဘယ်အခါကပါနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ရညာ-သည်၊ ပုဌော-အပ်

မာရဏန္တိကံ။ ။ “မာရဏန္တိကာတိ မရဏန္တာ မရဏသမိပပါပနသမတ္တာ(ဥဒါန . ၄-၃၆၂)”ဟူသော အဖွင့်ကိုကြည့်၍ “မရဏံ+အန္တံ ဧတိဿာတိ မရဏန္တာ-သေခြင်း ဟူသော အနီးရှိသောဝေဒနာ၊ အန္တသဒ္ဓါ သမိပအနက်ဟော၊ မရဏန္တာယေဝ မာရဏ-န္တိကာ-သေခြင်းဟူသော အနီးရှိသောဝေဒနာ၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-သေခြင်း၏ အနီးသို့ ရောက်စေနိုင်သော ဝေဒနာ(အဓိပ္ပာယ်ထွက်)၊ ဝါ-သေလုမြှောပီးဖြစ်သောဝေဒနာ (ဝေါဟာရထွက်)”ဟုပြု၊ **“မာရဏန္တိကာတိ** မရဏသန္တိကံ ပါပနသမတ္တာ(ဒီ. ၄-၂, ၁၃၆၊ သံ. ၄-၃, ၂၃၆)”ဟူသော အဖွင့်ကိုသာ ကြည့်၍ “မရဏဿ+အန္တော မရဏန္တော-သေခြင်း၏အနီး၊ မရဏန္တံ+ပါပေတိတိ မာရဏန္တိကာ၊ [မရဏန္တံ+ဏိကာ]”ဟုလည်း ပြုလိုကြ၏။ ဥဒါန. ၄အလို “မရဏသန္တိကံ ပါပနသမတ္တာ”သည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ တည်း၊ ဝိဂြိုဟ်ဖွင့်မဟုတ်။

သည်။ (သမာနော)၊ အတီတံ-ကို၊ အာဟရိ-ပြီ။

အတီတေ-၌၊ ဗာရာဏသီယံ-၌၊ ဗြဟ္မဒတ္တေ-သည်။ ရဇ္ဇိ-ကို၊ ကာရေန္တေ-သော်၊ ကေသဝေါ နာမ-သော၊ ရာဇာ-သည်။ ရဇ္ဇိ-ကို၊ ပဟာယ-၍၊ ဣသိပဗ္ဗဇ္ဇိ-ရသေ့တို့၏ ပဗ္ဗဇ္ဇာသို့၊ ဝါ-ရသေ့ရဟန်းအဖြစ်သို့၊ (ရသေ့ဘဝသို့)၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိ-ကပ်ရောက်ပြီ၊ **တံ** ထိုကေသဝရသေ့သို့၊ ပဉ္စ-၅လီကုန်သော၊ ပုရိသသတာနိ-ယောကျ်ားအရာတို့သည်၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စပုရိသသတာနိ-ယောကျ်ား၅၀၀တို့သည်၊ **အနုပဗ္ဗဇ္ဇိသု**-အတုလိုက်၍ ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်ပြီ၊ သော-ကေသဝမင်းသည်၊ ကေသဝတာပသော နာမ-ကေသဝရသေ့ မည်သည်၊ အဟောသိ၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုကေသဝမင်း၏၊ ဝါ-ကို၊ ပဿာဓနကပ္ပကော-တန်ဆာဆင်တတ်သော ကပ္ပကသည်၊ ဝါ-၏၊ **အနုပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ**-အတုလိုက်၍ ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ (နောက်မှလိုက်၍ ရသေ့ဝတ်လိုက်ခြင်း

တံ . . . အနုပဗ္ဗဇ္ဇိသု။ ။ အနုကို အနုဂတ(ဓာတွတ္ထဝိသေသက)အနက် ယူပေးခဲ့သည်။ အနုကို လက္ခဏတ္ထဇောတကမဗ္ဗပ္ပဝစနီယ ကြံ၍ “တံ-ကို၊ အနု (လက္ခဏကတွာ)-အမှတ်ပြု၍၊ . . . ပဗ္ဗဇ္ဇိသု”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ထိုသို့ပေးလျှင် တံကို အနု (လက္ခဏကတွာ)၌ စပ်ရသောကြောင့် ရိုးရိုးကမ္မတ္တ၌ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာဖြင့် သက်ရလိမ့်မည်။ ကမ္မပ္ပဝစနီယမှန်လျှင် ကြိယာ၌ စပ်ရသည်မဟုတ်ရကား ထိုသို့မပေးသင့်ကြောင်းကို ဆရာတို့ မိန့်တော်မူ၏။ (မောင်နိ-၁, ၁၇၃၊ ရူဘာ-၁, ၃၇၀)။

တစ်နည်း။ ။ “တံ ခေါ် ပန ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဓေါ အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိ”၌ အဗ္ဗဂ္ဂစ္ဆတိဝယ် အဘိတစ်ပုဒ်အကျေကြိသကဲ့သို့ အနုကို လက္ခဏတ္ထဇောတကမဗ္ဗပ္ပဝစနီယအနု၊ အနုဂတ(ဓာတွတ္ထဝိသေသက)အနက်ဟော အနုဟု ၂မျိုးယူ၍ တစ်ပုဒ်ကျေသည်ဟု ကြံ၊ ထိုသို့ကြံလျှင် တံနောင် “ပဗ္ဗဇ္ဇိတံ”ဟု ထည့်၍ တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို သတ္တမိ(လက္ခဏ)အနက်ကြံပါ။ ထိုအလို “တံ-ထိုကေသဝမင်းသည်၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတံ အနု-ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်လသော်၊ ဝါ-ရသေ့ဝတ်လသော်၊ ပဉ္စ ပုရိသသတာနိ-တို့သည်၊ အနုပဗ္ဗဇ္ဇိသု-အတုလိုက်၍ ရသေ့အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကုန်ပြီ”ဟု ပေး။ (ကူသုတ်မဟာနိ-၇၆၊ မောင်နိ-၁, ၁၇၉၊ ရူဇိနိသစ်-၁, ၅၇)

အနုပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ။ ။ အနုပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ၏ ကတ္တားသည် “ပဿာဓနကပ္ပကော”တည်း၊ အဟောသိ၏ ကတ္တားကား “အန္တေဝါသိကော”တည်း၊ ဤသို့ ကတ္တားကွဲသောကြောင့် ပဿာဓနကပ္ပကောကို သမ္ပန်အနက် ပေးရသည်။ နောက်ကြိယာနှင့် ကတ္တားကွဲသဖြင့်

ကြောင့်)၊ ဝါ-ကပ်ရောက်လသော်၊ ကပ္ပကော နာမ-သော၊ အန္တေဝါသိကော-
 အနီးနေတပည့်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်သွားပြီ၊ ကေသဝတာပသော-သည်၊
 ပရိသာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အဋ္ဌ မာသေ-တို့ပတ်လုံး၊ ဟိမဝန္တေ-၌၊ ဝသိတွာ-၍၊
 ဝဿာရတ္တသမယေ-မိုးအခါ၌၊ လောဏမ္ဗိလသေဝနတ္ထာယ-ဆားအချဉ်ကို မှီ
 ဝဲခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဗာရာဏသီ-သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ ဘိက္ခာယ-ငှာ၊ ပါဝိသိ၊
 အထ-၌၊ နံ-ထိုကေသဝရသေ့ကို၊ ရာဇာ-သည်၊ ဒိသွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ပသိဒိတွာ-
 ၍၊ စတုမာသံ-၄လပတ်လုံး၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝသနတ္ထာယ-ငှာ၊
 ပဋိညံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဥယျာနေဝ-၌သာ၊ ဝဿာပေန္တော-နေစေလျက်၊
 သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ **သာယံပါတံ**-ညနေအခါ၌ နံနက်အခါ၌၊ အဿ-ထိုကေသဝ
 ရသေ့ကို၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) အဿ-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်း
 ကပ်ရာအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၄၈။] အဝသေသာ-(ကေသဝရသေ့မှ)
 ကုန်သော၊ တာပသာ-တို့သည်၊ ကတိပါဟံ-အနည်းငယ်သော ရက်ပတ်လုံး၊
 ဝသိတွာ-၍၊ ဟတ္ထိသဒ္ဓါဒိဟိ-ဆင်သံအစရှိတို့သည်၊ ဥဗ္ဗာဠာ-နှိပ်စက်အပ်
 ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဥက္ကဏ္ဍိတွာ-၍၊ “အာစရိယ-ဆရာ၊ ဥက္ကဏ္ဍိတာ-
 ကုန်သည်၊ အမှာ-ကုန်၏၊ ဂစ္ဆာမ-သွားကြကုန်စို့” ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-ကုန်ပြီ၊

“တုနတွာနတွာ ဝါ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် တွာပစ္စည်းသက်ရသည်(ဝိဗော-၂၆၀၊
 သပြေ-၃၊ ၉၃)၊ ဟိတ်အနက်ရလျှင် လက္ခဏအနက်၊ လက္ခဏအနက်ရလျှင် ဟိတ်
 အနက် အပြန်အလှန်ရသဖြင့် လက္ခဏအနက်လည်း ပေးသည်၊ လူဘဝတုန်းက ပဿာ-
 ဓနကပ္ပကသည် ရသေ့ဝတ်လိုက်သောအခါ အန္တေဝါသိကပ္ပက ဖြစ်သွားသည်ဟု
 ဆိုလိုသည်။ [ကတ္တားကွဲဘိ၊ မဇ္ဈိသော၊ မိမိကတ္တား၊ သမ္ပန်ထား၍၊ ဖြစ်ငြားဟိတ်မှာ၊
 သက်တို့လာသည်။ . . တွာဒိပစ္စည်းသဘောတည်း (ဘုရား-၂၄၃)။ လက္ခဏပုဒ်၊
 ထုတ်၍အရာ၊ ရှိသည်မှာ၊ များစွာဟိတ်လည်း ဝင်သတည်း(ဘုရားကြီး-၆၆)။]

သာယံပါတံ။ ။သာယော စ+ပါတော စ သာယံပါတံ၊ “သာယပါတံ”ဟု ဆိုလို
 လျက် နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ “သာယံ+ပါတံ”ဟု ဝါကျလည်း တွေ့ရ၏၊ ရှေ့ပုဒ်မှာ နာမ်ပုဒ်
 ဖြစ်သဖြင့် “သာယံ”ဟု ရှိနိုင်သော်လည်း နောက်ပုဒ်မှာ “ပါတော” နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်
 သဖြင့် “ပါတံ”မရှိနိုင်ရကား “သာယံပါတံ”သည် သမာသ်သာတည်း၊ ဝါကျမဟုတ်
 ပါ။ (အပ. ဋ္ဌ-၁၊ ၃၁၆၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၄၃၀၊ ပါစိယော-၃၀၇၊ သီဘာ-၂၊ ၂၁၂)

“တာတာ-တပည့်တို့! ကဟံ-အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆထ-သွားကြမည်နည်း?”
 “ဣတိ-မေးပြီ၊ “အာစရိယ-ဆရာ! ဟိမဝန္တိ-သို့ (ဂစ္ဆာမ-ကြမည်)” ဣတိ-ပြီ၊
 ရာဇာ-သည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အာဂတဒိဝသေယေဝ-ရောက်လာရာနေ့၌ပင်၊
 စတုမာသံ-လုံး၊ ဣဓ-ဤဥယျာဉ်၌၊ ဝသနတ္ထာယ-ငှာ၊ ပဋိည-ကို၊ ဂဏှိ-ယူခဲ့ပြီ၊
 “တာတာ-တို့! ကထံ-ကြောင့်၊ ဂမိဿထ-ကြမည်နည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “တုမေ-
 ဟိ-တို့သည်၊ အမှာကံ-တို့အား၊ အနာစိက္ခိတွာဝ-မပြောမူ၍သာ၊ ပဋိညာ-
 ကို၊ ဒိန္နာ-ပေးအပ်ပြီ၊ မယံ-တို့သည်၊ ဣဓ-ဤ ဥယျာဉ်၌၊ ဝသိတုံ-ငှာ၊ န
 သက္ကောမ-ကုန်၊ ဣတော-ဤဥယျာဉ်မှ၊ အဝိဒူရေ-၌၊ တုမှာကံ-တို့၏၊
 ပဝတ္တိဿဝနဌာနေ-ဖြစ်ပုံကို ကြားရာအရပ်၌၊ ဝသိဿာမ-နေကြပါမည်၊”
 ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပက္ကမိသု၊ ကပ္ပကန္တေဝါသိကေန-ကပ္ပက
 မည်သော အနီးနေတပည့်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အာစရိယော-သည်၊ ဩဟိယိ-ကျန်
 ရစ်ခဲ့ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ ဥပဌာနံ-သို့၊ အာဂတော-သည်၊ (သမာနော-သော်၊)
 “အယျာ-အရှင်တို့သည်၊ ကဟံ-အဘယ်မှာပါနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊
 “မဟာရာဇ-ကြီး! သဗ္ဗေ-တို့သည်၊ ဥက္ကဏှိတာ-ကုန်သည်၊ အမှာ-ကုန်၏၊
 ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဟိမဝန္တိ-သို့၊ ဂတာ-ကုန်ပြီ” ဣတိ အာဟ၊ ကပ္ပကော
 ပိ-သည်လည်း၊ န စိရဿေဝ-ပင်၊ ဥက္ကဏှိတွာ-၍၊ အာစရိယေန-သည်၊
 ပုနပ္ပုနံ-ထပ်၊ ဝါရိယမာနောပိ-တားမြစ်အပ်ပါသော်လည်း၊ “န သက္ကောမိ-
 မစွမ်းနိုင်တော့ပါ၊ ” ဣတိ ဝတွာ ပက္ကာမိ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဣတရေသံ-
 အခြားသော တပည့်ရသေ့တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အဂန္နာ-မသွားမူ၍၊ အာ-
 စရိယဿ-၏၊ ပဝတ္တိ-ကို၊ သုဏန္တော-နားထောင်လျက်၊ အဝိဒူရေ-သော၊
 ဌာနေ-၌၊ ဝသိ-နေပြီ၊ အပရဘာဂေ-၌၊ အာစရိယဿ-သည်၊ အန္တေဝါသိ-
 ကေ-တို့ကို၊ အနုဿရန္တဿ-အောက်မေ့လသော်၊ ဝါ-လွမ်းဆွတ်လသော်၊
 ကုစ္ဆိရောဂေါ-ဝမ်း၌ ဖြစ်သော ရောဂါသည်၊ (ဝမ်းဗိုက်နာသည်) ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပြီ၊
 ရာဇာ-သည်၊ ဝေဇေဟိ-ဆေးဆရာတို့ကို၊ တိကိစ္ဆာပေသိ-ဆေးကုစေပြီ၊
 ရောဂေါ-သည်၊ န ဝူပသမ္ပတိ-မပျောက်၊ တာပသော-သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)။

“မဟာရာဇ-ကြီး! မေ-၏။ ရောဂဝူပသမံ-ရောဂါ၏ ပျောက်ခြင်းကို၊ ကုစ္ဆသိ ကံ-အလိုရှိသလော? ” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီ။ “ဘန္တေ-ရား! အဟံ-သည်။ သစေ သက္ကုဏေယျံ၊-အကယ်၍ စွမ်းနိုင်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ကုဒါနေဝ-၌ပင်၊ ဝါ-တို့အား၊ ဝါ-တို့၏၊ ဖာသုကံ-ချမ်းသာသူတို့၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ချမ်းသာ အောင်၊ ကရေယျံ-ပြုရာပါ၏။” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ “မဟာရာဇ-ကြီး! မေ-၏။ ဖာသုကံ- ချမ်းသာသူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ချမ်းသာခြင်းကို၊ သစေ ကုစ္ဆ သိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ မံ-ကို၊ အန္တေဝါသိကာနံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ပေသေဟိ- ပို့ပေးလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်။ “ဘန္တေ-ရား! သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ တံ-ထိုကေသဝရသေ့ကို မဇ္ဇကေ-ညောင်စောင်း ငယ်၌၊ နိပဇ္ဇာပေတွာ-အိပ်စေ၍၊ နာရဒအမစ္စပ္ပမုခေ-နာရဒအမတ်အမျိုး ရှိကုန်သော၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ အမစ္စေ-အမတ်တို့ကို၊ “မမ-၏၊ အယျ- သ-အရှင်၏၊ ပဝတ္တိ-ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ မယံ-အား၊ သာသနံ-ကို၊ ပဟိဏေ- ယျာထ-ပို့ကြလော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဥယျောဇေသိ-စေလွှတ်ပြီ။ ကပ္ပ- ကန္တေဝါသိကော-ကပ္ပကမည်သော အနီးနေတပည့်သည်၊ အာစရိယဿ- ၏၊ အာဂမနံ-ကြွလာခြင်းကို၊ သုတွာ-၍၊ ပစ္စုပ္ပန်-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ကုတ- ရေ-အခြားသော တပည့်တို့ကို၊ “ကဟံ-အဘယ်မှာနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မေးအပ်သော်၊ “အသုကဋ္ဌာနေ-ဤမည်သော အရပ်၌၊ ဝသန္တိ ကိရ- နေကုန်သတဲ့၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ တေဝိ-ထိုအခြားသော တပည့်တို့သည် လည်း၊ အာစရိယဿ-၏၊ အာဂမနဘာဝံ-ကြွလာသည်၏ အဖြစ်ကို၊ သု- တွာ-၍၊ တတ္ထေဝ-ထိုအရပ်၌သာလျှင်၊ သမောသရိတွာ-ပေါင်းဆုံ၍၊ အာ- စရိယဿ-အား၊ ဥဏှောဒကံ-ရေနှွေးကို၊ ဒတွာ-၍၊ **ဖလာဖလံ**-သစ်သီး

ဖလာဖလံ။ ။ မဟန္တံ+ဖလံ အဖလံ၊ နသဒ္ဒါ ဝုဒ္ဓိအနက်ဟော(ဒီဇီ-၃၊ ၂၃၈၊ အံဇီ-၂၊ ၂၂၈)၊ တွဲဖက်ဖလသဒ္ဒါသည် သစ်သီးမှန်သမျှကို ဟောနိုင်သော်လည်း အဖလ အရ သစ်သီး ကြီးမှ ကြွင်းသော သစ်သီးငယ်ကို ပါရိသေသနည်း၊ ဂေါဗလိဗဒ္ဒနည်း အားဖြင့် ယူရသည်။ ဖလဉ္စ+အဖလဉ္စ ဖလာဖလံ-သစ်သီးကြီး သစ်သီးငယ်၊ ဇာဋီသစ်- ၁၊ ၄၂၁၌ နသဒ္ဒါ အပ္ပကအနက်ဟု ဆို၏။ ထိုအလို “အပ္ပကံ+ဖလံ အဖလံ”ဟုပြု၍ “ဖလာဖလံ-သစ်သီးငယ် သစ်သီးကြီးကို”ဟု ပေးပါ။

ကြီး သစ်သီးငယ်ကို၊ အဒံသု၊ တံ ခဏညေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ရောဂေါ-သည်၊ ဂူပသမ္ပတိ-ပျောက်သွား၏၊ သော-ထိုကေသဝရသေ့သည်၊ ကတိပါဟေ- နေဝ-ဖြင့်သာလျှင်၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ရွှေဆင်းနှင့်တူသောအဆင်းရှိသည်၊ အဟောသိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုကေသဝရသေ့ကို၊ နာရဒေါ-နာရဒအမတ်သည်၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မနုဿိန္ဒံ ပေ၊ ရသာ”တိ-၍၊ (ပုစ္ဆိ)။

မနုဿိန္ဒံ ဖဟိတွာန၊ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနံ ၊

ကထံ န ဘဂဝါ ကေသီ၊ ကပ္ပဿ ရမတိ အဿမေ။

သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနံ-အလုံးစုံသော ကာမတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းရှိသော၊ မနုဿိ- န္ဒံ-လူတို့၏ အစိုးရဖြစ်သော ဗာရာဏသီမင်းကို၊ ဖဟိတွာန-စွန့်ခွာ၍၊ ကထံ- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ-လေးစားအပ်သော၊ ကေသီ-ကေသဝရသေ့ သည်၊ (တစ်နည်း) ဘဂဝါ ကေသီ-အရှင်ကေသဝရသေ့သည်၊ ကပ္ပဿ-ကပ္ပ ရသေ့၏၊ အဿမေ-သခံမ်းကျောင်း၌၊ ရမတိ န-မွေ့လျော်ဘိသနည်း?

သာဒူနိ ရမဏိယာနိ၊ သန္တိ ဝက္ခာ မနောရမာ၊

သုဘာသိတာနိ ကပ္ပဿ၊ နာရဒ ရမယန္တိ ဓံ။

နာရဒ-နာရဒအမတ်! (ကပ္ပဿ-၏၊ အဿမေ-၌) သာဒူနိ-သာယာဖွယ် ကောင်းကုန်သော၊ (ယာနိ) ရမဏိယာနိ-အကြင်မွေ့လျော်ဖွယ်တို့သည်၊ ဝါ-

သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနံ။ ။ “ကာမီယတေတိ ကာမော(ဝတ္ထုကာမ)၊ ကာမေတိတိ ကာမော၊ (ကိလေသကာမ)၊ ကာမော စ ကာမော စ ကာမာ၊ သဗ္ဗေ+ကာမာ သဗ္ဗ- ကာမာ၊ သမိဇ္ဇနံ သမိဒ္ဓိ၊ သဗ္ဗကာမာနံ+သမိဒ္ဓိ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိ၊ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိ+ အဿ အတ္ထိတိ သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိ”ဟု ပြု။ [သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနန္တိ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဝတ္ထု- ကာမကိလေသကာမာနံ သမိဒ္ဓိယာ သမန္နာဂတာနံ၊-ဇ၊ ဌ-၆၊ ၃၃၀။]

ဘဂဝါ။ ။ ဤပုဒ်သည် ဤနေရာ၌ ဘာရိယတ္ထဝါစီရဋ္ဌိအနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုဖွယ်မလိုပါ။ [ဘဂဝါတိ ဂါရဝါမိဝစနံ(မဟာနိ-၁၆၂)။ ဘဂဝါတိ ဂရု၊ ဂရုံ ဟိ လောကေ ဘဂဝါတိ ဝဒန္တိ(ဒီ၊ ဌ-၁၊ ၃၄)။ ဘဂဝါတိ ဒေဝ- မနုဿေဟိ ပူဇိတော ပူဇနေယျော၊ ဘဂဝါသဒ္ဓေါ ပူဇနတ္ထော-ဓမ္မဋီ။]

သာဒူနိ ရမဏိယာနိ။ ။ ဝက္ခာနှင့် လိင်မတူသဖြင့် ရမယန္တိ၏ ကတ္တားယူ၍

စိတ်ကို မွေ့လျော်စေတတ်သောအရာတို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏။ (တာနိ) ရမဏီ-ယာနိ-ထိုမွေ့လျော်ဖွယ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ မနောရမာ-စိတ်ကို မွေ့လျော်စေတတ်ကုန်သော၊ ဝါ-စိတ်၏ မွေ့လျော်ရာဖြစ်ကုန်သော၊ (ယေ) ဝက္ခာ-အကြင်သစ်ပင်တို့သည်၊ သန္တိ-ကုန်၏။ (တေ) ဝက္ခာ-ထိုသစ်ပင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ကပ္ပဿ-ကပ္ပသည်၊ (တာနိ) သုဘာသိတာနိ-ထိုကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သော စကားတို့သည်လည်းကောင်း၊ မံ-ငါ့ကို၊ ရမယန္တိ-မွေ့လျော်စေကုန်၏။

**သာလီနံ ဩဒနံ ဘုဇ္ဇေ၊ သုစိ မံသုပသေစနံ၊
ကထံ သာမာကနီဝါရံ၊ အလောဏံ ဆာဒယန္တိ တံ။**

(ယော တံ-အကြင်သင်သည်၊ ရာဇကုလေ-မင်းနန်းတော်၌) သုစိ-စင်ကြယ်သော၊ မံသုပသေစနံ-အသားဖြင့် သွန်းလောင်းထည့်ခတ်အပ်သော၊ ဝါ-အသားဖြင့် ရောပြွမ်းအပ်သော၊ သာလီနံ-သလေးစပါးတို့၏၊ ဩဒနံ-ဆွမ်း

ပေးခဲ့သည်။ နီဓာနိ-၁၊ ၆၉၅ကား ဝက္ခာ၏ ဝိသေသနယူ၍ “သာဒူနိ-ကုန်သော၊ ရမဏီယာနိ-ကုန်သော၊ မနောရမာ-ကုန်သော၊ ယေ ဝက္ခာ-သည်၊ သန္တိ”ဟု ပေး၏။ ထိုအလို သာဒူနိ ရမဏီယာနိကို လိင်္ဂဝိပလ္လာသ၊ သို့မဟုတ် ဝိသေသျှနှင့် လိင်္ဂမတူဘဲ ထားသည်ဟု ကြံ။ [ဝိသေသန၊ ဝိသေသျှ၊ ပဒနစ်ပါး၊ လိင်္ဂဝစ်ပြားလည်း၊ ဝိဘတ်ကားမူ၊ တူမြဲဟူ၏။ “ဝုဏော ပမာဏ”န္တုတ္ထေ ဝိဘတ္တိယေဝ ဝတ္တတိ၊ န လိင်္ဂသင်္ချာ-ဘောဒဋ္ဌိ-၁၉၄။]

ဓမ္မယော။ ။ ထို၌ သုဘာသိတာနိ၏ ဝိသေသနယူ၍ “သာဒူနိ-ကုန်သော၊ ရမဏီယာနိ-ကုန်သော၊ ယာနိ သုဘာသိတာနိ-တို့သည်၊ သန္တိ”ဟု ပေး၏။ အစပ်ဝေးလွန်းသည်ဟု ထင်၏။ [သာဒီယန္တိ အသာဒီယန္တိတိ သာဒူနိ(မောဂ်-၇၊ ၁)၊ ရမိတဗ္ဗာနိ အလ္လိယိတဗ္ဗာနိတိ ရမဏီယာနိ(အပ-ဋ္ဌ. ၂၊ ၂၀၁)၊ စိတ္တံ ရမေန္တိတိ ရမဏီယာနိ(ဥဒါန. ၄-၁၉၆၊ အံဋီ-၃၊ ၂၆၇)။]

မနောရမာ။ ။မနော ရမေန္တိ ထောမေန္တိ တောသေန္တိ ပဟာသေန္တိတိ မနောရမာ (စူဠနိ-၂၆၂)၊ မနော ဧတေသု ရမတိတိ မနောရမာ(မ. ၄-၄၊ ၁၈၆)။

ဝက္ခာ။ ။အတော အာဝရတိ(အာဝုဏောတိ)တိ ဝက္ခာ၊ [ဝက္ခ+အါ-ကပ္ပဒ္ဒါမ၊] **ရုက္ခ ဝက္ခ** အာဝရဏေ(နီတိဓာတု-၂၃)၊ **ဝက္ခာ**တိ ရုက္ခာ (ဇေ. ၄-၃၊ ၁၃၂)

ကို၊ (တစ်နည်း) သာလီနံ ဩဒနံ-သလေးဆွမ်းကို၊ **ဘုဇ္ဇေ** (ဘုဇ္ဇသိ)-ဘုဉ်းပေးရ၏။ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ အလောဏံ-ဆားမရှိသော၊ ဝါ-ဆားမပါသော၊ တံ **သာမာကနီဝါရံ**-ထိုဂျုံဆန်၊ ကျိတ်ဆန်ဖြင့် ပြုအပ်သော ယာဂုသည်၊ (တဿ တေ-ထိုသင်အား၊) **ဆာဒယတိ**-လိုလားနှစ်သက်ဘိသနည်း? ဝါ-မြန်မြန် ရှက်ရှက်ရှိဘိသနည်း?

ဘုဇ္ဇေ။ ။ဘုဇ+အ+သိ၊ ဧယျေယျာသေယျန္တံ ဇေ(မောင် -၆, ၇၅)သုတ်၌ “ဇေ”ဟူသော သုတ္တဝိဘာဝဖြင့် (ကွစိဓာတုဖြင့်) သိကို ဧပြု။ [**ဘုဇ္ဇေ**တိ ဘုဇ္ဇသိ၊ ဇာ. ၄-၃, ၁၃၃။]

သာမာကနီဝါရံ။ ။သာမံ (သာမဝဏ္ဏံ)+အကတိတိ သာမာကော (ကပ္ပဒ္ဒုမ)၊ သာမော ဣဝ သာမာကော(ထောမ)၊ သာမာကော စ+နီဝါရော စ သာမာကနီဝါရံ၊ သာမာကနီဝါရေန+ကတာ သာမာကနီဝါရံ၊ ကတကိုချေ။ “သာမာကော နာမ ဂေါ-ဓုမော(သိဋ္ဌိသစ်-၂, ၃၅၆)”ဟု ဖွင့်ရာ ဂေါဓုမောကို “နက်ကောက်”ဟု ရှေးက ဘာသာပြန်ကြ၏။ “ဂျုံ”ဟု ဘာသာပြန်မှ အမှန်ဟု ဓာန်နိသစ်၌ ဆို၏။ နီဝါရ (ကျိတ်ဆန်) ဟူသည် တော၌အလေ့ကျပေါက်သော စပါးတစ်မျိုးတည်း။

ဆာဒယန္တိ။ ။ဆဒိဓာတ်, ဣစ္ဆာအနက်, စုရာဒိဏယပစ္စည်း, တိဝိဘတ်ဖြင့် “ဆာဒယတိ”ဟု ဆိုလိုလျက် နိဂ္ဂဟိတ်လာ, ဝဂ္ဂန္တိပြု။ [**ဆာဒယန္တိ**တိ ဆာဒယတိ၊ ပိဏောတိ တောသေတိ၊ ဂါထာဗန္ဓသုခတ္ထံ အနုနာသိကော ကတော-ဇာ. ၄-၃, ၁၃၃၊ ဓမ္မယော-၃၆။]

သုဒ္ဓရုပ်။ ။ “ကထံ တေ ဧတံ ရုစ္စတိ(ဇာ. ၄-၃, ၁၃၃)”ဟူသော အဖွင့်၌ ရုစ္စတိကို ဆာဒယတိ၏ ဓာတ်နက်ဖွင့်ဟု ယူ၍ ဆာဒယတိကို ကတ္တုရုပ်ဟု မောင်ပံ, နီတိဓာတု, ဓာတုတ္ထတို့၌ ဆို၏။ ထိုအတိုင်း ပေးခဲ့သည်။ “ကထံ တေ ဧတံ ရုစ္စတိ” အဖွင့်၌ တေဖြင့် တံကို ဖွင့်သည်ဟုယူလျှင် တံ၌ သမ္ပဒါန်အနက်, ဒုတိယာဟု ယူ၍ “သာမာကနီဝါရံ-သည်၊ (တံ) တံ-ထိုသင့်အား၊ ဆာဒယတိ-နည်း”ဟု ပေး။

ဆက်ဥးအံ-ဤသို့ သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်ယူလျှင် ဆာဒယတိ၏ ကတ္တာသည် သာမာက-နီဝါရံတည်း၊ သာမာကနီဝါရံ၌ လိုလားနှစ်သက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိမရှိ၊ ဆာဒယတိ အရ လိုလားနှစ်သက်တတ်သူကတ္တာသည် ကေသဝရသေ့တည်း၊ ကေသဝရသေ့၏ လိုလားနှစ်သက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိကို သာမာကနီဝါရံ၌ တင်စားခြင်း, ကတ္တာ လွဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ကတ္တာလွဲထားခြင်းကို “အညကတ္တက”ဟု ဆိုရသည်။

သာဒုံ ဝါ ယဒိ ဝါ သာဒုံ, အပ္ပံ ဝါ ယဒိ ဝါ ဗဟုံ၊

ဝိဿတ္ထော ယတ္ထ ဘုဇ္ဇေယျ၊ ဝိဿာသပရမာ ရဿ။

ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ သာဒုံ ဝါ-ကောင်းသောစားဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယဒိ-သို့မဟုတ်၊ အသာဒုံ ဝါ-မကောင်းသော စားဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပံ ဝါ-အနည်းငယ်သော စားဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယဒိ-သို့မဟုတ်၊ ဗဟုံ ဝါ-များစွာသော စားဖွယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဿတ္ထော-အကျွမ်းဝင်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊ ဘုဇ္ဇေယျ-စားရာ၏၊ (တတ္ထ-ထိုအရပ်၌)၊ ဘုတ္တံ-စားအပ်သမျှ၊ အာဟာရ သည်၊ သာဒုမေဝ-ကောင်းသည်သာတည်း၊ (ကသ္မာ-နည်း? ယသ္မာ-အကြင် ကြောင့်)၊ ရဿ-အရသာတို့သည်၊ ဝိဿာသပရမာ-အကျွမ်းဝင်ခြင်းဟူသော အကောင်းမြတ်ဆုံးရှိကုန်၏၊ (တသ္မာ-ထိုကြောင့်တည်း။)

သတ္တာ-သည်၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ အာဟရိတ္တာ-ဆောင်ပြတော်မူပြီး၍၊ ဇာတကံ-ကို၊ သမောဓာနေန္တော-ပေါင်းတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ “မောဂ္ဂလ္လာ- နော-သည်၊ တဒါ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ အဟောသိ၊ သာရိပုတ္တော-သည်၊ နာရဒေါ- သည်၊ (အဟောသိ-ပြီ)၊ အာနန္ဒော-သည်၊ ကပ္ပကန္တောဝါသိကော-သည်၊ (အ- ဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ)၊ အဟမေဝ-ငါဘုရားသည်ပင်၊ ကေသဝတာပသော-သည်၊

အချုပ်အားဖြင့် လိုလားနှစ်သက်ခြင်းအနက်ဟောသဒ္ဒါ၏ ယှဉ်ရာ၌ နှစ်သက်တတ်သူ ကို သမ္ပဒါနံ၊ နှစ်သက်အပ်သောအရာကို ကတ္တားအနေအထားဖြင့် သုံးသည်၊ ဤသို့ သော အသုံးမှာ သက္ကတပါဠိဘာသာတို့၏ ထူးခြားသောအသုံး(ဘာသာရီတိ၊ အင်္ဂလိပ် လို Idiom-အီဒီယမ်)ဖြစ်သည်။ (မောဂ်၊ မောဂ်ပံ၊ မောဂ်နိ-၁, ၂, ၂၅၊ နီတိဓာတု- ၃၁၅၊ ဓာတွတ္ထ၊ ရူဇီနိသစ်-၃၈၈၊ ၃၈၉)

ကာရိတ်ရုပ်။ ။ “ပိဏေတိ တောသေတိ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ကာရိတ် ရုပ်ဟု ဆိုကြသေး၏။ ကာရိတ်ရုပ်ယူလျှင် စုရာဒိဓာတ်နောင် ဣာပေ၊ ဣာပယပစ္စည်း ၂မျိုးသာ သက်နိုင်သောကြောင့် ကာရိတ်ဣာပေပစ္စည်းအကျေ့ကြုံ၊ “သာမာကနီဝါရံ- သည်၊ (တံ) တံ-ထိုသင့်ကို၊ ဆာဒယတိ-နှစ်သက်စေဘိသနည်း?”ဟု ပေး။။

မောဂ်၊ မောဂ်ပံ၊ မောဂ်နိ-၁, ၂, ၂၅။ ။ ထို၌ သမ္ပန်ယူ၍ “သာမာကနီဝါရံ- သည်၊ တေ-သင်၏ (စိတ်၌)၊ ဆာဒယတိ-နည်း၊ ဝါ-လိုလားနှစ်သက်ခြင်းကို ဖြစ်စေ ဘိသနည်း?”ဟု ပေးစေ၏။

(အဟောသိ)။” ကူတိ ဝတ္ထု၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ပုဗ္ဗေပိ-ရှေ့၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတာ-တို့သည်၊ မာရဏန္တိကံ-သော၊ ဝေဒနံ-သို့၊ ပတ္တာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ဝိဿာသိကဌာနံ-သို့၊ ဂမိသု-ကုန်ပြီ၊ မမ-၏။ သာဝကာ-တို့သည်၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝိဿာသံ-ကို၊ န လဘန္တိ မညေ-မရကုန်ဟု ထင်၏။” ကူတိ အာဟ၊ ရာဇာ-သည်၊ “ဘိက္ခုသံဃေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ မယာ-သည်၊ ဝိဿာသံ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ကရိဿာမိ န ခေါ-ပြုရအံ့နည်း၊ ကူတိ-ဤသို့ စဉ်းစားလသော်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဉာတိ-ဓိတရံ-ဆွေမျိုးဖြစ်သောသမီးကို၊ မမ-၏၊ ဂေဟေ-နန်းတော်၌၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ ဧဝံ သန္တေ-သော်၊ ‘ဒဟရာ စ-ရဟန်းငယ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သာမဏေရာ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဉာတိရာဇာ-ဆွေမျိုးဖြစ်သော မင်းတည်း၊’ ကူတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ မမ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဝိဿတ္တာ-ကျွမ်းဝင်ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ နိဗ္ဗိဒ္ဓံ-အမြဲမပြတ်၊ အာဂမိဿန္တိ-ကြွလာကုန်လိမ့်မည်၊” ကူတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-စဉ်းစားမိ၍၊ “မေ-အား၊ ဧကံ-သော၊ ဓိတရံ-ကို၊ ဒေန္တု-ပေးကြလော၊” ကူတိ-သို့၊ သာကိယာနံ-သာကီဝင်မင်းတို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ သာသနံ-ကို၊ ပေသေသိ-ပေးပြီ၊ “ကတရဿ-အဘယ်မည်သော၊ သကျဿ-သာကီဝင်မင်း၏၊ ဓိတာ-သမီးနည်း၊” ကူတိ စ-သို့လည်း၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဥ တွာ-သိပြီး၍၊ အာဂစ္ဆေယျာထ-ပြန်လာခဲ့ကြလော၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-မှာကြားပြောဆို၍၊ ဒူတေ-တမန်တို့ကို၊ အာဏာပေသိ-စေခိုင်းပြီ၊ ဝါ-အမိန့်ပေးပြီ၊ ဒူတာ-တမန်တို့သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သာကိယေ-တို့ကို၊ ဒါရိကံ-ကလေးမကို၊ ယာစိသု၊ တေ-ထိုသာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ သန္တိပတိတွာ-၍၊ “ရာဇာ-ကောသလမင်းသည်၊ ပက္ခန္တရိကော-အခြားသော မိတ်ဆွေ(ဘက်တော်သား)ရှိ၏၊ ဝါ-မိတ်ဆွေ(ဘက်တော်သား) များပြား၏၊ (မိတ်ဖက်နိုင်ငံများပြား၏)၊ သစေ န

ပက္ခန္တရိကော။ ။ “ပက္ခော ကာလေ ဗလေ သာဓေ၊ သဒ္ဓိဝါဇေသု ပရိဋ္ဌေ(ဓာန-၈၆၅)” ဂါထာလာ ပက္ခသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် သဒ္ဓိ(မိတ်ဆွေဘက်သား)အနက်ကို ယူပြီး အန္တရသဒ္ဓါ အညအနက်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ ဗလ(စစ်သည်)အနက်၊ အန္တရသဒ္ဓါ အတွင်းအအနက်ဟောယူ၍ “ပက္ခန္တရိကော-ပြည်တွင်း၌ဖြစ်သော စစ်သည်ရှိ၏၊ ဝါ-ပြည်တွင်းစစ်သည်အင်အား များပြားတောင့်တင်း၏”ဟု တစ်နည်းပေးပါ၊ “ပက္ခော+

ဒဿာမ-အကယ်၍ မပေးကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ နော-တို့ကို၊ ဝိနာသေဿတိ-
ပျက်စီးစေလိမ့်မည်၊ ဝါ-ဖျက်ဆီးလိမ့်မည်၊ ခေါ ပန-စင်စစ်အားဖြင့်၊ အမှေဟိ-
တို့နှင့်၊ ကုလေန-အမျိုးအားဖြင့်၊ ဝါ-အမျိုးချင်း၊ န သဒိသော-မတူ၊ ကိ-ဘာကို၊
ကာတဗ္ဗံ န ခေါ-ပြုထိုက်ပါသနည်း?" ကုတိ-သို့၊ မန္တယိသု-တိုင်ပင်ကုန်ပြီ၊
မဟာနာမော-မဟာနာမ်မင်းသည်၊ "မမ-၏၊ ဒါသိယာ-၏၊ ကုစ္ဆိမ္မိ-၌၊ ဇာတာ-
သော၊ ဝါသဘခတ္တိယာ နာမ-သော၊ ရူပသောဘဂ္ဂပ္ပတ္တာ-ရုပ်အဆင်း၏ တင့်
တယ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၂၉၈]၊ ဓိတာ-သည်၊ အတ္ထိ၊
တံ-ထိုဝါသဘခတ္တိယာကို၊ ဒဿာမ-ပေးကြမည်" ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဒူတေ-
တို့ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ "သာဓု-ကောင်းပြီ၊ ရညော-အား၊ ဒါရိကံ-ကို၊ ဒဿာမ-
မည်" ကုတိ-၍သို့ ပြောကုန်ပြီ၊ "သာ-ထိုကလေးမသည်၊ ကဿ-၏၊ ဓိတာ-
နည်း?" ကုတိ-၍သို့ မေးပြီ၊ "သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ စူဠပိတုပုတ္တဿ-ဘထွေး
တော်၏ သားဖြစ်သော၊ မဟာနာမဿ-သော၊ သက္ကဿ-၏၊ ဓိတာ-သော၊
ဝါသဘခတ္တိယာ နာမာ-မည်သူပါတည်း" ကုတိ-၍သို့ ပြောကုန်ပြီ။

တေ-ထိုတမန်တို့သည်၊ ဂန္ဒာ-သွား၍၊ ရညော-ကောသလမင်းအား၊ အာ-
ရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ "ယဒိ ဧဝံ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ သာဓု-ကောင်းပြီ၊
သီယံ-လျင်မြန်စွာ၊ အာနေထ-ဆောင်ခဲ့ကုန်လော၊ ခတ္တိယာ စ နာမ-မင်းတို့
မည်သည်ကား၊ ဗဟုမာယာ-များသောမာယာရှိကုန်၏၊ ဒါသိမိတရမ္ပိ-ကျွန်မ၏
သမီးကိုလည်း၊ ပဟိဏေယျံ-ပို့ကုန်ရာ၏၊ ပိတရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဧကဘာဇနေ-
တစ်ခွက်တည်း၌၊ ဘုဉ္ဇန္တိ-စားသောကလေးမကို၊ အာနေယျာထ-ဆောင်ခဲ့ကြ
လော" ကုတိ-၍သို့ မှာ၍၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ တေ-ထိုတမန်တို့သည်၊
ဂန္ဒာ-၍၊ "ဒေဝ-မြတ်! တုမှေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဧကတော-တည်း၊ ဘုဉ္ဇန္တိ-
ကို၊ ရာဇာ-သည်၊ ကုစ္ဆတိ-၏" ကုတိ၊ အာဟံသု၊ မဟာနာမော-သည်၊ "တာ-
တာ-မောင်မင်းတို့! သာဓု-ကောင်းပြီ" ကုတိ-၍သို့ ပြော၍၊ တံ-ထိုဝါသဘ
ခတ္တိယာကို၊ အလင်္ကာရာပေတွာ-တန်ဆာဆင်စေ၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဘောဇန-

အန္တရံ (အန္တရော) ယဿာတိ ပက္ခန္တရော-အခြားသော မိတ်ဆွေဘက်သားရှိသောမင်း၊
ဝါ-အတွင်း၌ဖြစ်သော စစ်သည်ရှိသောမင်း၊ ပက္ခန္တရောယေဝ ပက္ခန္တရိကော"ဟုပြု။

ကာလေ-စားတော်ခေါ်ရာအခါ၌၊ ပက္ခောသာပေတွာ-ခေါ်စေ၍၊ တာယ-ထိုဝါသဘခတ္တိယာနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဧကတော၊ ဘုဉ္ဇနာကာရံ-စားပုံအခြင်းအရာကို၊ (စားဟန်ကို)၊ ဒဿေတွာ-၍၊ ဒုတာနံ-တို့အား၊ နိယျာဒေသိ-အပ်နှင်းပြီး၊ တေ-ထိုတမန်တို့သည်၊ တံ-ထိုဝါသဘခတ္တိယာကို၊ အာဒါယ-ခေါ်ယူ၍၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တံ ပဝတ္ထိ-ကို၊ ရညော-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီး၊ ရာဇာ-သည်၊ တုဋ္ဌမာနသော-နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ တံ-ထိုဝါသဘခတ္တိယာကို၊ ပဉ္စန္ဒ ကုတ္တိသတာနံ-တို့၏၊ ဇေဋ္ဌိကံ-အကြီးအကဲ၏အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ **အဂ္ဂမဟေသိဌာနေ-**၌၊ အဘိသိပ္ပိ-အဘိသိက်သွန်းလောင်းပြီး၊ သာ-ထိုဝါသဘခတ္တိယာသည်၊ န စိရဿေဝ-ပင်၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ-ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇာယိ-ပြီး။

အထ-၌၊ အဿ-ထိုသား၏၊ နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ-နာမည်ကို ယူရာနေ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ဒါရကဿ-၏၊ အယျကဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီး (ကိ-အဘယ်သို့ သတင်းစကားပါး၍ စေလွှတ်သနည်း?) “သကျရာဇ-မိတာ-သာကိဝင်မင်း၏ သမီးတော်ဖြစ်သော၊ ဝါသဘခတ္တိယာ-သည်၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇာတာ-မွေးဖွားပြီး၊ အဿ-ထိုသားတော်၏၊ နာမံ-ကို၊ ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ကရောမ-ပြုကြမည်နည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ သတင်းစကားပါး၍ စေလွှတ်ပြီး၊ ပန-ဆက်၊ တံ သာသနံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂတော-သော၊ အမစ္စော-သည်၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ ဗမိရဓာတုကော-နားထိုင်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော

အဂ္ဂမဟေသိဌာနေ။ ။မဟိယတိ ပူဇိယတိတိ မဟေသိ၊ [မဟ+ကုသ+ဤ၊ က္ကကို ဧပြု၊] မဟတိယော ရာဇိတ္တိယော ဤသတိ အဘိဘဝတိတိ ဝါ မဟေသိ၊ [မဟန္တိ+ဤသ+အ+ဤ၊-ဓာန်ဋီ-၂၃၂၊] မဟန္တံ အာစာရံ ဒေသတိ ဂဝေသတိတိ မဟေသိ၊ မဟန္တေဟိ ရာဇုဟိ ဒေသိတဗ္ဗာ ကုစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ဝါ မဟေသိ၊ [မဟန္တ+ကုသ+အ+ဤ၊-ကင်္ခါမဟာဋီ-၄၊ ၂၇၃၊ ပါတိပဒတ္ထ-၂၇၆၊] မဟန္တော+ယသော ဧတိဿာတိ မဟေသိ၊ [မဟန္တ+ယသ+ဤ၊ မဟန္တကို မဟာပြု၊ အာကို ဧပြု၊ ယကိုချေ၊] မဟေန (ပူဇော်ခြင်းဖြင့်) ဝါ ဒေသိတဗ္ဗာ အဘိသေတဗ္ဗာတိ ဝါ မဟေသိ၊ [မဟ+ကုသ+အ+ဤ၊-ပဋိဂံ-၃၇၆၊] အဂ္ဂ၊ စ+သာ+မဟေသိ စာတိ အဂ္ဂမဟေသိ၊ အဂ္ဂမဟေသိယာ+ဌာနံ အဂ္ဂမဟေသိဌာနံ။

သဘောရှိ၏။ သော-ထိုအမတ်သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အယျကဿ-အဖိုးဖြစ်သော၊ ရညော-မဟာနာမ်မင်းအား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုမဟာနာမ်မင်းသည်၊ တံ-ထိုသတင်းစကားကို၊ သုတ္တာ-၍ “ဝါသဘခတ္ထိယာ-သည်၊ ပုတ္တံ-ကို၊ အဝိ-ဇာယိတွာပိ-မမွေးဖွားမှု၍လည်း၊ ဝါ-မမွေးဖွားသော်လည်း၊ သဗ္ဗဇနံ-အလုံးစုံသော လူအပေါင်းကို၊ အဘိဘဝိ-လွှမ်းမိုးပြီ၊ ဣဒါနိ ပန-ကား၊ ရညော-၏၊ အတိဝိယ-သာ၊ ဝလ္လဘာ-အကျွမ်းဝင်သူမသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်” ဣတိ အာဟ၊ ဗမိရော-သော၊ အမစ္စော-သည်၊ “ဝလ္လဘာ”တိ ဝစနံ-ဝလ္လဘဟူသော စကားကို၊ ဒုဿုတံ-မကောင်းသဖြင့် ကြားခြင်းကို၊ ဝါ-မကောင်းသော ကြားခြင်းဖြင့်၊ သုတ္တာ-ကြား၍၊ “ဝိဋဋ္ဌဘော”တိ-ဝိဋဋ္ဌဘဟူ၍၊ သလ္လက္ခေတွာ-

ဝိဋဋ္ဌဘော။ ။နားထိုင်းသောအမတ်က “ဝိဋဋ္ဌဘ”ဟု သဒ္ဓါပျက်ကို ဆိုခဲ့သော်လည်း အနက်ကို ရှာဖွေစဉ်းစားသောအခါ “ဝလ္လဘ”ဟူသော သဒ္ဓါမှန်ကို သိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝလ္လတိ ဝလ္လဘံ ဝိဿာသံ ကရောတီတိ ဝိဋဋ္ဌဘော”ဟုပြု၊ ဝလ္လဓာတ်၊ အဘပစ္စည်းဖြင့် “ဝလ္လဘ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဝလ္လဘကို ဝိဋဋ္ဌဘပြုဟု ဘေဒ-၁၉၈၁ကို မှီ၍ ဓမ္မဋီ-၇၈၊ ၇၉၌ ဆို၏။

ဘေဒ-၁၉၈အဆို။ ။သတိကင်းခြင်း၊ မှန်အောင်မဆိုနိုင်ခြင်း၊ ပျင်းပျင်းရိရိ (မဆိုချင့်ဆိုချင်)ဆိုခြင်းဟူသော အကြောင်း တစ်မျိုးမျိုးကြောင့် သဒ္ဓါမှားကို ဆိုမိတတ်၏။ သို့သော် အနက်ကို ရှာဖွေစဉ်းစားသောအခါ ထိုသဒ္ဓါမှားသည် အမှန်ဖြစ်လာရ၏။ ဥပမာ-“အမ္မာ”ဟု ဆိုရမည်ကို ပြအပ်ခဲ့သော အကြောင်းတစ်မျိုး မျိုးကြောင့် “အမ္မ”ဟု ဆိုသော်လည်း ကြားရသူက ထိုအမ္မ၏ အနက်ကို ရှာဖွေစဉ်းစားသောအခါ “အမေ”ကို ပြောခြင်းဖြစ်မည်ဟု သိပြီး “အမ္မာ”ဟူသော သဒ္ဓါမှန်ကို သိရသကဲ့သို့တည်း။(ဘေဒ-၁၉၊ ဘေဒဘာ-၃၇)။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဘေဒ-၁၉၌ သဒ္ဓါမှားကို နားထောင်သူက မှားဆိုခြင်းမဟုတ်၊ ပြောသူက မှားပြောခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဝတ္ထု၌ ပြောသူက သဒ္ဓါမှန်ကို ဆို၍ နားထောင်သောအမတ်က အကြားမှားကာ မှားပြောခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဘေဒ-၁၉၈၁ စကားသည် အမ္မကို အမ္မာပြု၍ ရုပ်ပြီးကြောင်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ ပြောသူက “အမ္မ”ဟု မှားပြောသော်လည်း နားထောင်သူက အနက်ကို ရှာဖွေစဉ်းစားသောအခါ “အမ္မာ”ဟူသော သဒ္ဓါမှန်ကို သိကြောင်းကို ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မဋီအဆိုသည် ဘေဒ-၁၉အဆိုနှင့် မညီသဖြင့် စဉ်းစားဖွယ် ဖြစ်၏။

မှတ်သား၍၊ ရာဇာနိ- မင်းသို့ ဥပဂန္တာ-၍၊ “ဒေဝ-ကြီး! ကုမာရဿ-၏၊ နာမံ-ကို ‘ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘော’ တိ-ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘဟူ၍၊ ကရောထ ကိရ-ပြုပါကုန်တဲ့” ဣတိ အာဟ၊ ရာဇာ-ကောသလမင်းသည်၊ “နော-တို့၏၊ ပေါရာဏကံ-ရှေး၌ဖြစ်သော၊ ကုလ-သန္တကံ-အမျိုး၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ နာမံ-အမည်သည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ တံ နာမံ-ကို၊ အကာသိ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘ မင်းသား၏၊ ဒဟရကာလေယေဝ-၌သာလျှင်၊ ရာဇာ-ကောသလမင်းသည်၊ “သတ္ထု-၏၊ ပိယံ-ချစ်ခင်အပ်သူ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ချစ်ခင်ခြင်းကို၊ ကရောမိ-မည်” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သေနာပတိဌာနံ-စစ်သူကြီးရာထူးကို၊ အဒါသိ။

သော-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘမင်းသားသည်၊ **ကုမာရပရိဟာရေန**-မင်းသားအဆောင် အယောင်ဖြင့်၊ ဝါ-မင်းသား၏ အခြင်းအရာအသွင်အပြင်ဖြင့်၊ ဝဗန္ဓော-ကြီး

ကုမာရပရိဟာရေန။ ။ ပရိဟရိယတေတိ ပရိဟာရော-အမြဲသုံးဆောင်အပ်သော အဆောင်အယောင်၊ [ပရိ+ဟရ+ဏ၊] ပရိရှေးရှိသော ဟရဓာတ်သည် နိစ္စဘောဂ (အမြဲသုံးဆောင်ခြင်း)အနက်ကို ဟောသည်(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၉၃၊ ဓာတွတ္ထ)၊ ကုမာရေန+ ပရိဟာရော ကုမာရပရိဟာရော-မင်းသားသည် အမြဲသုံးဆောင်အပ်သော အဆောင် အယောင်။

ဇာဋိသစ်-၁၉၆။ ။ ထို၌ “**ကုမာရပရိဟာရေနာတိ** ကုမာရကာကာရေန၊ ရာဇ-ပုတ္တဝေသေနာတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို ပရိဟာရကို အာကာရဟု ဖွင့်သဖြင့် ပရိကို အနက်မဲ့၊ ဟရဓာတ်ကို ဟာရ(ဆောင်ခြင်း)အနက်ကြံ၍ “ပရိဟရိယတိ၊ ပရိ-ဟရတိ ဧတေနာတိ ဝါ ပရိဟာရော-ဆောင်ရွက်စောင့်ရှောက်အပ်သော အခြင်း အရာအသွင်အပြင်၊ ဝါ-ဆောင်ရွက်မှတ်သားကြောင်းအခြင်းအရာအသွင်အပြင်” ဟု ပြု။ ထိုနောက် “ကုမာရဿ+ပရိဟာရော ကုမာရပရိဟာရော-မင်းသား၏ အခြင်း အရာအသွင်အပြင်” ဟု ဆက်တွဲပါ။

တစ်နည်း။ ။ P-T-S ၌ **Kumār Parihāra** looking after the prince- မင်းသားကို ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ခြင်း” ဟု ဆို၏။ ထိုအလို “ပရိဟရဏံ ပရိဟာရော- ဆောင်ရွက်မွေးမြူစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ကုမာရဿ+ပရိဟာရော ကုမာရပရိဟာရော” ဟု ပြု၍ “ကုမာရပရိဟာရေန-မင်းသားကို ဆောင်ရွက်မွေးမြူစောင့်ရှောက်ခြင်း မျိုးဖြင့်” ဟု ပေးပါ။ “**ပရိဟရန္တိ** ပေါသေန္တိ. . . ပေါသနဇ္ဇေတ္ထ ဝဗန္ဓံ(ကြီးပွားစေခြင်း)၊ ဘရဏံ(မွေးမြူခြင်း) ဝါ(သီဋီ သစ်-၁၁၅)၊ **ပရိဟရိယမာနောတိ** ရက္ခိယမာနော

ပြင်းလာလသော်၊ သတ္တဝသိကကာလေ-၇နှစ်ရှိရာအခါ၌၊ အညေသံ-ကုန်သော၊ ကုမာရာနံ-မင်းသားတို့၏၊ မာတာမဟကုလတော-အဖိုးအမျိုးမှ၊ ဟတ္ထိ-ရူပကအဿရူပကာဒီနိ-ဆင်ရုပ် မြင်းရုပ်အစရှိသည်တို့ကို၊ အာဟရိယမာနာနိ-ဆောင်ယူအပ်သည်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ၊ မာတရံ-မယ်တော်ကို၊ ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ “အမ္မ-မယ်တော်! အညေသံ-အခြားသောမင်းသားတို့၏၊ မာတာမဟကုလတော-မှ၊ ပဏ္ဏာကာရော-လက်ဆောင်ကို၊ အာဟရိယတိ-ဆောင်ယူအပ်၏၊ မယှ-ကျွန်တော့်အား၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ နပေသေသိ-မပေးပို့၊ တွံ-သင်မယ်တော်သည်၊ နိမာတာ ကိ-အမေမရှိပါသလော? နိပိတာ (ကိ)-အဖေမရှိပါသလော? ” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဝိဇ္ဇဇူဘမင်းသားကို၊ သာ-ထိုဝါသဘခတ္တိယာသည်၊ “တာတ-သားတော်! တဝ-သင်၏၊ သကျရာဇာနော-သာကီဝင်မင်းဖြစ်ကုန်သော၊ မာတာ-မဟာ ပန-အဖိုးတို့သည်ကား၊ ဒုရေ-အဝေး၌၊ ဝသန္တိ-နေကုန်၏၊ တေန-ထိုကြောင့်၊ တေ-သင့်အား၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ န ပေသေန္တိ-မပို့ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝဇ္ဇေသိ-လိမ်ပြောပြီး၊ သောဠသဝသိကကာလေ-၌၊ “အမ္မ-မယ်တော်! တဝ-၏၊ မာတာ-မဟကုလံ-အဖိုးအမျိုးကို၊ ပသိတုကာမော-တွေ့ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ အမှိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-သော်၊ “တာတ-သားတော်! အလံ-မသင့်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ကိ-ဘာကို၊ ကရိဿတိ-ပြုမည်နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ဝါရိယ-မာနောပိ-တားမြစ်အပ်ပါသော်လည်း၊ ပုနပျနံ၊ ယာစိ-တောင်းဆိုပြီး၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုဝိဇ္ဇဇူဘ၏၊ မာတာ-သည်၊ “တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဂစ္ဆ-သွားလော၊” ဣတိ-သို့၊ သမ္ပဋ္ဌိစ္စိ-လက်ခံပြီး၊ သော-ဝိဇ္ဇဇူဘသည်၊ ပိတု-ခမည်းတော်အား၊ အာရောစေတွာ-၍၊ မဟန္တေန-များစွာသော၊ ပရိဝါရေန-နှင့်တကွ၊ နိက္ခမိ-ပြီး၊ ဝါသဘခတ္တိယာ-သည်၊ ပုရေတရံ-စွာ၊ ပဏ္ဏံ-ကို၊ ပေသေသိ-ပြီး (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ ဣဓ-ဤအရပ်၌၊ သုခံ-စွာ၊ ဝသာမိ-နေရ၏၊ သာမိနော-အရှင်တို့သည်၊ အဿ-ထိုသားတော်ကို၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အန္တရံ-အပေါက်အကြားကို၊

(နိယော)”ဟူသော အဖွင့်များအရ ပရိဟာရကို “ဆောင်ရွက်မွေးမြူစောင့်ရှောက်ခြင်း” ဟု ပေးနိုင်သည်။

ဝါ-ဖုန်းကွယ်ထားသည်ကို၊ (လျှို့ဝှက်ချက်ကို)၊ မာ ဒဿယိသု-မမြင်စေကြနှင့်၊
 ဝါ-မပြကြပါနှင့်။” က္လုတိ-ဤသို့ ပေးပို့ပြီ၊ သာကိယာ-တို့သည်၊ ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘဿ-
 ၏၊ အာဂမနံ-ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ “ဝန္တိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောမ-ကုန်၊” က္လုတိ-ဤသို့
 ပြော၍၊ တဿ-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘအောက်၊ ဒဟရဒဟရေ-ငယ်ကုန် ငယ်ကုန်သော၊
 ကုမာရေ-တို့ကို၊ ဇနပဒံ-သို့၊ ပဟိဏိတွာ-ပို့၍၊ တသ္မိ-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘမင်းသားသည်၊
 ကပိလပုရံ-သို့၊ သမ္ပတ္တေ-သော်၊ **သန္တာဂါရေ**-လွတ်တော်ခန်းမ၌၊ သန္တိပတိသု-
 ကုန်ပြီ၊ ကုမာရေ-ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘမင်းသားသည်၊ တတ္ထ-ထိုလွတ်တော်ခန်းမ၌၊ ဝါ-
 သို့၊ ဂန္တာ၊ အဌာသိ။

သန္တာဂါရေ။ ။အံ. ၄-၃၊ ၂၀၈၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၃၂၂၌ ၂နည်းဖွင့်ရာ ပထမနည်း
 အလို “သန္တမ္ပန္တိ ဝိဿမန္တိ ပရိဿမံ ဝိနောဒေန္တိ ဧတ္တာတိ သန္တံ၊ [သံ+ထဘိ+ကိ၊]
 သန္တံ စ+တံ+အဂါရံ စာတိ သန္တာဂါရံ”ဟု ပြ၍ “သန္တာဂါရေ-လူအများတို့၊ နားနား
 နေနေ၊ အပန်းဖြေရာ အိမ်တော်သာ၌၊ ဝါ-မြို့တော်ခန်းမ ၌”ဟု ပေး၊ ထိုသန္တာဂါရ
 အဆောက်အအုံသည် မြို့အလယ်၌ ရှိသည်၊ အရပ်၄မျက်နှာမှ မြင်ရလောက်အောင်
 ပေါ်လွင်၏၊ အရပ်၄မျက်နှာမှ လာရောက်ကြသော လူများသည် ရှေးဦးစွာ ထိုခန်းမ
 ဆောင်၌ အပန်းဖြေနားနေပြီးမှ မိမိတို့သွား လိုရာသို့ သွားကြသည်။

ဒုတိယနည်း။ ။ “ရဇကိစ္စံ သန္တရန္တိ ကရောန္တိ ဝိစာရေန္တိ ဧတ္တာတိ သန္တံ၊ [သံ+
 ထရ+ကိ၊] သန္တံစ+တံ+အဂါရံ စာတိ သန္တာဂါရံ”ဟု ပြ၍ “သန္တာဂါရေ-မင်းမှုကိစ္စ၊
 အဝဝကို၊ ပြုကြလေကုန်၊ အဆောက်အအုံ၌၊ (လွတ်တော်ခန်းမ၌)”ဟု ပေး၊ ထို
 အဆောက်အအုံ၌ မင်းနှင့် ဝန်ကြီးများသည် အစည်းအဝေးထိုင်၍ တိုင်းရေးပြည်ရာ
 ကိစ္စများ စီမံပြုလုပ်ကြသည်။

မ. ၄၊ သံ. ၄၊ အံဋီ။ ။ထိုတို့၌ ၄နည်းဖွင့်၏၊ ပထမနည်းအလို “သန္တံ ကရောန္တိ
 မရိယာဒံ ဗန္တန္တိ ဧတ္တာတိ သန္တာကရဏံ၊ သန္တာကရဏံ စ+တံ+အဂါရံ စာတိ သန္တာဂါရံ၊
 [သန္တာကရဏ+အဂါရ၊ ကရဏကိုချေ၊ နှုတ် နှုတ်ပြု၊]”ဟု ပြ၍ “သန္တာဂါရေ-စစ်ချီထွက်
 သွား၊ စစ်သည်များကို၊ ပိုင်းခြားပြုရာ၊ အိမ်တော်သာ၌၊ (ကြီးမားသောရုံး၌)”ဟု ပေး၊
 စစ်ချီထွက်ရာအခါစသည်တို့၌ မင်းတို့သည် ထိုရုံး၌ တည်၍ “ဤမျှလောက်သော
 စစ်သည်တို့သည် ရှေ့က သွားကြ၊ ဤမျှလောက်စစ်သည် တို့သည် နောက်က လိုက်ကြ”
 စသည်ဖြင့် တာဝန်ခွဲဝေသတ်မှတ်မှုကို ပြုကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ထိုရုံး(အဆောက်
 အအုံကြီး)ကို “သန္တာဂါရံ”ဟု ခေါ်သည်။

ဒုတိယနည်း။ ။စစ်တိုက်ပြန်လာကြသော မင်းတို့သည် မိမိတို့အိမ်၌ နားချေးသုတ်ခြင်းစသော လုပ်ငန်းများ မပြီးစီးမီ ၂ရက် ၃ရက်မျှ ထိုအဆောက်အအုံ၌ နားနေကြ၏။ ထိုမင်းတို့ နားနေရာဖြစ်ကြောင့် “သန္တာဂါရ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤအလို အံ. ၄ ပထမနည်းအတိုင်း “သန္တမ္ဘန္တိ ဝိဿမန္တိ ပရိဿမံ ဝိနောဒေန္တိ ဧတ္တာတိ သန္တံ [သံ+ထဘိ+ကွံ] သန္တံ စ+တံ+အဂါရံ စာတိ သန္တာဂါရံ”ဟု ပြု၍ “သန္တာဂါရေ-စစ်တိုက်ပြန်ငြား၊ မင်းအများတို့၊ နားနားနေနေ၊ အပန်းဖြေရာ၊ အိမ်တော်သာ၌၊ (အပန်းဖြေစခန်း၌)”ဟု ပေး။

တတိယနည်း။ ။စုပေါင်းအုပ်ချုပ်သော နိုင်ငံ(ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ)၌ နိုင်ငံရေးလူမှုရေး စီးပွားရေးကိစ္စရပ်များကို တစ်ဥျားတစ်ယောက်တည်း၏ ဆန္ဒအမိန့်အာဏာဖြင့် မပြီးဘဲ အများဆန္ဒကို ရယူပြီးမှ ဆုံးဖြတ်ကြ၊ ပြီးစေကြရသည်။ အများဆန္ဒနှင့်အညီ ဖြစ်စေရန် မင်း(အစိုးရ)، လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အမတ်တို့သည် ထိုလွှတ်တော်အဆောက်အအုံ၌ စည်းဝေး၍ တိုင်းပြည်ရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကာ တိုင်းသူပြည်သားများအား လမ်းညွှန်မှု(ဥပဒေပြုမှု)ကို ပြုကြသည်။ ထိုသို့ စည်းဝေးတိုင်ပင်၍ တိုင်းသူပြည်သားများ၏ အကျိုးစီးပွားကို လမ်းညွှန်မှု ပြုရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဆောက်အအုံကို “သန္တာဂါရ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤအလို “သဟ+အတ္တာနု-သာသနံ+အဂါရံ သန္တာဂါရံ [သဟကို သပြ၊ ဣကို န္တပြ၊ ကြွင်းပုဒ်များကိုချေ]”ဟု ပြု၍ “သန္တာဂါရေ-တိုင်းသူပြည်သား၊ စီးအပွားကို၊ မပြားတမှု၊ အတူအစဉ်၊ သွန်သင်ပြရာ၊ အိမ်တော်သာ၌၊ (လွှတ်တော်အဆောက်အအုံ၌)”ဟု ပေး။

စတုတ္ထနည်း။ ။မင်း(အစိုးရ)، လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အမတ်တို့သည်ထိုအဆောက်အအုံ၌ စည်းဝေးတိုင်ပင်ဆုံးဖြတ်ပြီးနောက် “ဤအချိန်၌ ထွန်ယက်သင့်သည်။ ဤအချိန်၌ စိုက်ပျိုးသင့်သည်”စသည်ဖြင့် ပြည်သူလူထု၏ အိမ်တွင်းရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို လစ်ဟင်းမှုမရှိအောင် ပိတ်ဆို့ဖာထေး ဖြည့်ဆည်း နှိုးဆော်ပေးကြ၏။ ထိုကြောင့် ထိုအဆောက်အအုံကို “သန္တာဂါရ”ဟု ခေါ်သည်။ ဤအလို “ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓံ ယရာဝါသံ သန္တရန္တိ (သမ္ဘန္တယန္တိ ဝိစာရေန္တိ) ဧတ္တာတိ သန္တံ [သံ+ထရ+ကွံ] သန္တံ စ+တံ+အဂါရံ စာတိ သန္တာဂါရံ”ဟု ပြု၍ “သန္တာဂါရေ-အိမ်တွင်းလစ်ဟင်း၊ ပေါက်ကြားခြင်းကို၊ ဖြည့်တင်းပိတ်ဆို့ရာ၊ အိမ်တော်သာ၌၊ (လွှတ်တော်အဆောက်အအုံ၌)”ဟုပေး။ ဆရာတို့ကား “သန္တာဂါရေ-အိမ်တွင်းစို့စို့၊ အပေါက်တို့ကို၊ ပိတ်ဆို့ကြရာ၊ အိမ်တော်သာ၌”ဟု ပေးတော်မူ၏။ (မ. ၄-၃, ၁၁၊ သံ. ၄-၃, ၈၆၊ အင်္ဂု-၃, ၂၂၀၊ မဇ္ဈိ-၃, ၁၀၊ သင်္ခိ-၂, ၃၃၅၊ သီတာ-၁, ၆၂)။

အထ-၌၊ နံ-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘကို၊ “တတ-သားတော်! အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊
 တေ-၏၊ မာတာမဟော-အဖိုးတည်း၊ အယံ-သည်၊ (တေ-၏) မာတုလော-
 ဉးကြီးတည်း၊ ”ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဝန္တာပေသံ-ရှိခိုးစေကုန်ပြီ၊ သော-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈ
 ဘသည်၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောသူတို့ကို၊ ဝန္တမာနော-လျက်၊ ဝိစရိတ္တာ-လှည့်
 လည်၍၊ ဝါ-လသော်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ ဝန္တန္တံ-ရှိခိုးသော၊ ဧကမ္ပိ-တစ်ဦးတလေ
 ကိုသော်လည်း၊ အဒိသွာ-၍၊ “ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ မံ-ကို၊ ဝန္တန္တာ-ရှိခိုးသူတို့
 သည်၊ နတ္ထိ န ခေါ-မရှိကုန်သနည်း?” ဣတိ ပုစ္ဆိ သာကိယာ-တို့သည်၊ “တတ-
 သားတော်! တေ-သင့်အောက်၊ ကနိဋ္ဌကုမာရာ-ငယ်သောမင်းသားတို့သည်၊
 ဇနပဒံ-သို့၊ ဂတာ-သွားကုန်ပြီ၊ ”ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ တဿ-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘဖို့၊
 မဟန္တံ-သော၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာ ပြုစီရင်အပ်သော လက်ဆောင်ပစ္စည်းကို၊
 ကရိသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘသည်၊ ကတိပါဟံ-ပတ်လုံး၊ ဝသိတ္တာ-၍၊
 မဟန္တေန-သော၊ ပရိဝါရေန-ဖြင့်၊ နိက္ခမိ၊ အထ-၌၊ ဧကာ-တစ်ယောက်သော၊
 ဒါသီ-သည်၊ သန္တာဂါရေ-၌၊ တေန-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘသည်၊ နိသိန္နဗလကံ-ထိုရာ
 ပျဉ်ချပ်ကို၊ “ဣဒံ-ဤပျဉ်ချပ်သည်၊ ဝါသဘခတ္တိယာယ-သော၊ ဒါသိယာ-၏၊
 ပုတ္တဿ-၏၊ နိသိန္နဗလကံ-ထိုင်ရာပျဉ်ချပ်တည်း၊ ”ဣတိ-သို့၊ အက္ခောသိတ္တာ-
 (အက္ခောသဝတ္ထုဆယ်မျိုးဖြင့်) ဆဲရေး၍၊ ပရိဘာသိတ္တာ-အပြစ်ပြော၍၊ ဝါ-
 လွမ်းမိုးပြောဆို၍၊ ဒီရောဒကေန-နို့ရည်ဖြင့်၊ ဓောဝိ-ဆေးပြီး၊ ဧကော-သော၊
 ပရိသော-မင်းချင်းယောက်ျားသည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အာဝုဓံ-လက်နက်ကို၊

ပရိဘာသိတ္တာ။ ။ပရိသဒ္ဓါ ရှေ့နည်းအလို ဒေါသက္ခာန(အပြစ်ပြောခြင်း)အနက်၊
 နောက်နည်းအလို အဝဇာနန(အထင်သေးခြင်း)အနက်တည်း၊ “**ပရိဘာသတိ**တိ
 ဘယဒဿနေန တဇ္ဇေတိ(ဝိ. ၄-၃, ၂၉၄)”ကို ကြည့်၍ “ပရိဘာသိတ္တာ-ဘေးကို ပြ
 လျက် ခြိမ်းချောက်၍”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ ဤ၌ ခြိမ်းချောက်ခြင်းသဘောမရှိ၊
 အပြစ်ပြောခြင်း၊ အထင်သေးခြင်းသဘောသာရှိရကား “ပရိဘာသိတ္တာ-ဘေးကို
 ပြလျက် ခြိမ်းချောက်၍”ဟူသော အနက်သည် ဤနေရာနှင့် မလျော်ပါ(ရူ-၁၂၉)။
[အက္ခောသတိတိ ဒသဟိ အက္ခောသဝတ္ထုဟိ အက္ခောသတိ၊ **ပရိဘာသတိ**တိ
 “ကသ္မာ တိဋ္ဌတိ? ကိံ တုဗ္ဗေဟိ အမှာကံ ကသိကမ္မာဒီနိ ကတာနိ”တိ ပရိဘာဝဝစနေဟိ
 ပရိဘာသတိ(သံဋ္ဌ-၁, ၁၅၀)။]

ပမုဿိတ္တာ-မေ့ခဲ့၍၊ နိဝတ္ထော-ပြန်လှည့်လာသည်။ (ဟုတ္တာ)၊ တံ-ထိုလက်နက်ကို၊ ဂဏှန္တော-ယူလသော်၊ ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘကုမာရဿ-ကို၊ ဝါ-အား၊ အက္ခောသနသဒ္ဓိ-ဆဲရေးသောအသံကို၊ သုတ္တာ-၍၊ တံ ကာရဏံ-ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ဝါသဘခတ္ထိယာ-သော၊ ဒါသိယာ-၏၊ ကုစ္ဆိမ္မိ-ဝမ်း၌၊ မဟာနာမသက္ကံ-မဟာနာမ်မည်သော သာကီဝင်မင်းကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဇာတာ-ပြီ” ဣတိ-သို့၊ ဥ တွာ-၍၊ ဗလကာယဿ-စစ်သည်အပေါင်းအား၊ ကထေသိ-ပြီ၊ “ဝါသဘခတ္ထိယာ-သည်၊ ဒါသိမိတာ ကိရကျွန်မ၏ သမီးတဲ့” ဣတိ-သို့၊ မဟာကောလာဟလံ-ကြီးကျယ်သော အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်အသံ(ဆူညံသံ)သည်၊ အဟောသိ၊ တံ-ထိုစကားသံကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘော-သည်၊ “ဧတေ-ဤသာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ တာဝ-စွာ၊ မမ-၏၊ နိသိန္နဗလကံ-ကို၊ ဒီရောဒကေန-ဖြင့်၊ ဓောဝန္တ-ဆေးကြပါစေ၊ အဟံ ပန-သည်ကား၊ ရဇေ-မင်း၏အဖြစ်၌၊ ပတိဋ္ဌိတကာလေ-တည်ရာအခါ၌၊ ဧတေသံ-ဤသာကီဝင်မင်းတို့၏၊ ဂလလောဟိတံ-လည်ချောင်းသွေးကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ မမ-၏၊ နိသိန္နဗလကံ-ကို၊ ဓောဝိဿာမိ-ဆေးပစ်မည်” ဣတိ-သို့၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပဌပေသိ-အပြားအားဖြင့် ဖြစ်တည်စေပြီ၊ ဝါ-ထားပြီ၊ တသ္မိ-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘသည်၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ ဂတေ-ပြန်ရောက်လသော်၊ အမစ္စာ-တို့သည်၊ တံ ပဝတ္ထိံ-ကို၊ ရညော-အား၊ အာရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “မယျံ-အား၊ ဒါသိမိတရံ-ကို၊ အဒံသု-ပေးခဲ့ကုန်ပြီ” ဣတိ-ဤသို့ သိ၍၊ သာကိယာနံ-တို့အား၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ဝါသဘခတ္ထိယာယ စ-အားလည်းကောင်း၊ ပုတ္တဿ စ-လည်းကောင်း၊ ဒိန္နပရိဟာရံ-ပေးအပ်သောအဆောင်အယောင်ကို၊ အစ္ဆိန္ဒိ-တွာ-ဖျက်၍၊ ဝါ-ရုတ်သိမ်း၍၊ ဒါသဒါသိဟိ-ကျွန်ယောက်ျား ကျွန်မိန်းမတို့သည်၊ လဒ္ဓဗ္ဗမတ္တမေဝ-ရအပ်သည်မျှကိုသာ၊ ဒါပေသိ-ပေးစေပြီ။

တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ကတိပါဟစ္စယေန-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ရာဇနိဝေသနံ-မင်း၏ နန်းတော်သို့၊ ဂန္ဓာ-ကြွတော်မူ၍၊ ပညတ္တာသနေ-၌၊ နိသိဒိ၊ ရာဇာ-သည်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ တုမ္မာကံ-အရှင်ဘုရားတို့၏၊ ဉာတကေဟိ-တို့သည်၊ ဒါသိမိတာ-ကျွန်မ၏ သမီးကို၊ မယျံ-အား၊ ဒိန္နာ ကိရ-ပေးအပ်ခဲ့သတဲ့၊ တေန-ကြောင့်၊ အဟံ-သည်၊ သပုတ္တာယ-သားနှင့်တကွဖြစ်

သော၊ အဿာ-ထိုဝါသဘခတ္တိယာအား၊ ပရိဟာရံ-ကို၊ အတ္ထိန္ဒိတ္တာ-၍၊ ဒါသ-
 ဒါသိဟိ-တို့သည်၊ လဒ္ဓဗ္ဗမတ္တမေဝ-ကိုသာ၊ ဒါပေသိ-ပြီ။” ဣတိ အာဟ၊ သတ္တာ-
 သည်၊ “ မဟာရာဇ-ကြီး၊ သာကိယေဟိ-တို့သည်၊ အယုတ္တံ-မသင့်သောအမှု
 ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ ဒဒန္တေဟိ နာမ-ပေးသူတို့မည်သည်၊ သမာနဇာတိကာ-တူသော
 အမျိုးဇာတ်ရှိသူမကို၊ ဒါတဗ္ဗာ-ပေးထိုက်သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ ပန-သို့သော်
 လည်း၊ မဟာရာဇ-ကြီး၊ တံ-ထိုအကြောင်းကို၊ ဝဒါမိ-မိန့်တော်မူမည်၊ ဝါသဘ-
 ခတ္တိယာ-သည်၊ ခတ္တိယရာဇဓိတာ-မင်းမျိုးဖြစ်သော မဟာနာမ်မင်းကြီး၏ သမီး
 တော်တည်း၊ ခတ္တိယရညော-မင်းမျိုးဖြစ်သော သင်မင်းကြီး၏၊ ဂေဟေ-နန်း
 တော်၌၊ အဘိသေကံ-ကို၊ လဘိ-ပြီ၊ ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘောပိ-သည်လည်း၊ ခတ္တိယ-
 ရာဇာနမေဝ-မင်းမျိုးဖြစ်သော သင်မင်းကြီးကိုသာလျှင်၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဇာတော-
 ပြီ၊ မာတုဂေါတ္တံ နာမ-အမေ၏ အနွယ်မည်သည်၊ ကိံ-ဘာကို၊ ကရိဿတိ-
 ပြုမည်နည်း၊ ပိတုဂေါတ္တမေဝ-အဖေ၏ အမျိုးနွယ်သည်သာလျှင်၊ ပမာဏံ-
 နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းတည်း၊ ဝါ-ပဓာနတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ပေါရာ-
 ဏကပဏ္ဍိတာ-ရှေး၌ဖြစ်သော ပညာရှိတို့သည်၊ ဒလိဒ္ဒိတ္တိယာ-ဆင်းရဲသော
 အမျိုးသမီးဖြစ်သော၊ ကဋ္ဌဟာရိကာယ-ထင်းကို ဆောင်သော အမျိုးသမီးအား၊
 ဝါ-ထင်းခွေသူမအား၊ အဂ္ဂမဟေသိဋ္ဌာနံ-ကို၊ အဒိသု၊ စ-ဆက်၊ တဿာ-ထို
 ထင်းခွေသူမ၏၊ ကုစ္ဆိမ္မိ-၌၊ ဇာတကုမာရော-ဖြစ်သောသားသည်၊ ဒွါဒသ-
 ယောဇနိကာယ-၁၂ယူဇနာရှိသော၊ ဗာရာဏသီယာ-၌၊ ရဇ္ဇံ-မင်း၏ အဖြစ်သို့
 ပတွာ-၍၊ ကဋ္ဌဝါဟနရာဇာ နာမ-ကဋ္ဌဝါဟနမင်းမည်သည်၊ ဇာတော-ပြီ။”
 ဣတိ-သို့၊ ကဋ္ဌဟာရိဇာတကံ-ကို၊ ကထေသိ၊ ရာဇာ-သည်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊
 သုတွာ၊ “ပိတုဂေါတ္တမေဝ-သည်သာ၊ ပမာဏံ ကိရ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းတဲ့၊ ဝါ-
 ပဓာနတဲ့၊ ” ဣတိ-ဤသို့ သိ၍၊ တုဿိတွာ-နှစ်သက်၍၊ ဝါသဘခတ္တိယာယ
 စ-အားလည်းကောင်း၊ ပုတ္တဿ စ-လည်းကောင်း၊ ပကတိပရိဟာရမေဝ-ပင်
 ကိုအဆောင်အယောင်ကိုသာလျှင်၊ ဒါပေသိ။

ဗန္ဓုလသေနာပတိဿပိ-၏လည်း၊ ကုသိနာရာယံ-၌၊ မလ္လရာဇဓိတာ-မလ္လ
 မင်း၏သမီးဖြစ်သော၊ မလ္လိကာ နာမ-သော၊ ဘရိယာ-သည်၊ ဒီဃရတ္တံ-လုံး၊

ပုတ္တံ-ကို၊ န ဝိဇာယိ-မမွေးဖွား၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမလ္လိကာကို၊ ဗန္ဓုလော-သည်၊ “အတ္တနော-၏၊ ကုလယရမေဝ-အမျိုးအိမ်သို့သာ၊ ဝါ-မိဘအိမ်သို့သာ၊ ဂစ္ဆ-ပြန်သွားလော၊’ ကုတိ-သို့၊ ဥယျောဇေသိ၊ သာ-သည်၊ “သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသ္မာဝ-ဖူးမြင်ပြီး၍သာ၊ ဝါ-မှသာ၊ ဂမိသာမိ-မည်၊” ကုတိ-၍သို့ ကြံ၍၊ ဇေတဝနံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ တထာဂတံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဌိတာ-တည်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ [တနည်း- ဌိတာ-တည်နေသော၊ သာ-ကို] “ကဟံ-သို့ ဂစ္ဆသိ-သွားမည်နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တာ-မေးတော်မူအပ်သည်၊ (သမာနာ)၊ “ဘန္တေ-ရာ၊ သမိကော-သည်၊ မံ-ကို၊ ကုလယရံ-သို့၊ ပေသေတိ-၏၊” ကုတိ အာဟ၊ “ကိ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း?” ကုတိ-၍သို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဝဗ္ဗာ-မြဲသည်၊ အပုတ္တိကာ-သားသမီးမရှိသည်၊ အသို့ ကိရ-ဖြစ်သတဲ့၊” ကုတိ-လျှောက်ပြီ၊ “ယဒိ ဧဝံ-ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ဂမနကိစ္စံ-သွားခြင်းကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ၊ နိဝတ္တဿု-ပြန်လှည့်လော၊” ကုတိ-၍သို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ သာ-ထိုမလ္လိကာသည်၊ တုဋ္ဌမာနသာ-နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိဝေသနံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နိဝတ္တာ-ပြန်လှည့်ခဲ့သည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တာ-မေးအပ်သည်၊ (သမာနာ)၊ “ဒသဗလေန-သည်၊ နိဝတ္တိတာ-ပြန်လှည့်စေအပ်သည်၊ အမှ၊” ကုတိ အာဟ-ပြီ၊ ဗန္ဓုလော-သည်၊ “ဒီယဒသိနာ-အရှည်ကို မြင်တော်မူသောဘုရားရှင်သည်၊ ကာရဏံ-(သားသမီးမွေးဖွားမည့်) အကြောင်းကို၊ ဒိဋ္ဌံ-မြင်တော်မူအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊” ကုတိ-၍သို့ တွေး၍၊ သမ္ပဋိစ္ဆိ-လက်ခံပြီ၊ သာ-ထိုမလ္လိကာသည်၊ န စိရဿေဝ-ပင်၊ ဂတ္တံ-ကို၊ ပဋိလဘိတွာ-၍၊ ဥပ္ပန္နဒေါဟဠာ-ဖြစ်သောချင်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ “မေ-၏၊ ဝါ-မှ၊ **ဒေါဟဠော**-ချင်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပန္နော-ပြီ၊” ကုတိ အာရောစေသိ၊

ဒေါဟဠော။ ။ ခိန္နံ(မိခင်နှင့် ကိုယ်ဝန်၂ယောက်တို့၏) ဟဒယံ(စိတ်နှလုံးသည်) ယတြာတိ ဒေါဟဠော၊ [ဒွိ+ဟဒယ၊ ဒွိကို ဒေါပြု၊ ယကိုချေ၊ ဒကို ဠပြု၊-ထောမ၊ သီဘာ-၂၊ ၂၀၉။] အလွန်အကဲတောင့်တခြင်းကို “ချင်ခြင်း”ဟု ခေါ်၏။ “စားချင်၊ သောက်ချင်၊ လိုချင်ခြင်း”ဟူလို။

ဓာနံဋီ-၁၆၃။ ။ ဒုဟနံ ဒေါဟော-ညှစ်ခြင်း၊ ပြည့်ခြင်း၊ ဒေါဟံ+လာတိတိ ဒေါ-ဟဠော-ဖျစ်ညှစ်ယူတတ်သောချင်ခြင်း၊ ဝါ-ဖြည့်ယူတတ်သောချင်ခြင်း၊ [ဒေါဟံ+လာ+

“ဒေါဟဠော-သည်၊ ကိ-အဘယ်သို့ (ဥပ္ပန္နော-နည်း?)” ကုတိ-မေးပြီ၊ “သာမိ-အရှင်! ဝေသာလိနဂရေ-၌၊ ဂဏရာဇကုလာနံ-အပေါင်းဖြစ်သောမင်းမျိုးတို့၏၊ ဝါ-စုပေါင်းအုပ်ချုပ်သောမင်းမျိုးတို့၏၊ အဘိသေကမင်္ဂလပေါက္ခရဏိယံ-အဘိသိက်မင်္ဂလာပြုရာရေကန်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဩတရိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ နှတွာ-ရေချိုးပြီး၍၊ ပါနီယံ-သောက်ရေကို၊ ပါတုကာမာ-သောက်လိုသည်၊ အမိ-၏၊ ”ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဗန္ဓုလော-သည်၊ “သာဓူ” တိ-ကောင်းပြီဟူ၍၊ ဝတွာ-၍၊ သဟ-ဿထာမဓနံ-ယောက်ျားတစ်ထောင်အားရှိသောလေးကို၊ ဝါ-ယောက်ျားတစ်ထောင်အားဖြင့် ဆောင်အပ်သော ဝန်ရှိသောလေးကို၊ (ဗိုလ်ခြေတစ်ထောင်အားဖြင့် တင်အပ်သောလေးကို)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၇၁။] ဂဟေတွာ-၍၊ တံ-ထိုမလ္လိကာကို၊ ရထံ-ရထားပေါ်သို့ အာရောပေတွာ-တက်စေ၍၊ ဝါ-တင်၍၊ သာ-ဝတ္ထိတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ရထံ-ကို၊ ပါဇေန္တော-မောင်းနှင်လျက်၊ မဟာလိလိစ္ဆဝိနော-အား၊ ဒိန္နဒ္ဒါရေန-ပေးအပ်သောတံခါးဖြင့်၊ ဝေသာလိ-သို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ မဟာလိလိစ္ဆဝိနော-၏၊ နိဝေသနံ-နေအိမ်သည်၊ ဒွါရသမိပေ ဧဝ-မြို့တံခါး၏ အနီး၌သာလျှင်၊ ဟောတိ၊ သော-ထိုမဟာလိလိစ္ဆဝိသည်၊ ရထဿ-

အာ] (တစ်နည်း) ဒွိတိ ဟလတိ ကမ္မတီတိ ဒေါဟဠော- “သေမည်လော၊ ရှင်မည်လော” ဟု ၂မျိုးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် တုံလှုပ်တတ်သော အလိုအာသာ၊ [ဒွိ+ဟလ+အာ၊ ဒွိကို ဒေါ၊ လကို ဠပြု။]

တစ်နည်း။ ။ အာရမ္မဏံ ဟရတီတိ ဟဒယံ၊ [ဟရ+အာယ၊ ရကို ဒပြု။] အာရမ္မဏံ ဟရန္တိ အယတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဝါ ဟဒယံ၊ [ဟရန္တ+အာယ+အာ-နမက္ကာရဋီ၊ ဒုဋ္ဌံ +ဟဒယံ ဧတေနာတိ ဒေါဟဠော-ဖျက်ဆီးအပ်သော စိတ်နှလုံးရှိသော (စိတ်နှလုံးကို ဖျက်ဆီးသော)အလိုအာသာ။ [ဒု+ဟဒယ၊ ဟဒယကို ဟဠပြု(ဓာန်ဋီ)။]

တစ်နည်း။ ။ ဒွေ+ဟဒယာ အဿ ပရမတ္ထဿာတိ ဒေါဟဠော-၂မျိုးသော စိတ်နှလုံးရှိသော အလိုအာသာ၊ [ဒွိ+ဟဒယ၊ ဟဒယကို ဟဠပြု။ “အဿ ပရမတ္ထဿ (ထိုပရမတ္ထတရား၏၊ ဝါ-အလိုအာသာ၏”ဟုပေး(ဓာန်ဋီနိ-၁၆၃)]

တစ်နည်း။ ။ အတ္တနော သဘာဝေန ဟဠန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဟဠာ၊ ဒွေ+ဟဠာ ယဿာတိ ဒေါဟဠော-၂မျိုးကုန်သော မိမိသဘောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်သော အလိုအာသာ(ဂဠုန်ပျံ-၈၇)။

၏။ ဥမ္မာရေ-တံခါးမုခ်၌၊ ပဋိယာတသဒ္ဓံ-ထိခိုက်သံကို၊ သုတ္တာဝ-သာ၊ “ဧသော-
ဤအသံသည်၊ ဗန္ဓုလဿ-၏။ ရထသဒ္ဓေါ-ရထားသံတည်း၊ အဇ္ဈ လိစ္ဆဝီရံ-
တို့၏။ ဝါ-တို့မှာ၊ ဘယံ-ဘေးသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊” ဣတိ အာဟ။

ပေါက္ခရဏိယာ-၏။ အန္တော စ-အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိ စ-အပြင်၌
လည်းကောင်း၊ အာရက္ခာ-အစောင့်အရှောက်သည်၊ ဗလဝတီ-အားရှိ၏။
(အားကောင်း၏)၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ (အပေါ်က)၊ လောဟဇာလံ-သံကွန်ချာကို၊
ပတ္တဋ်-ဖြန့်အပ်ပြီ၊ ဝါ-ဖူးအုပ်အပ်ပြီ၊ သကုဏာနမ္ပိ-ငှက်တို့၏သော်မှလည်း၊ ဩ-
ကာသော-ဝင်ခွင့်သည်၊ ဝါ-ဝင်စရာနေရာသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊
ဗန္ဓုလသေနာပတိ-သည်၊ ရထာ-မှ၊ ဩတရိတွာ-၍၊ အာရက္ခကေ-အစောင့်
အရှောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ မနုဿေ-တို့ကို၊ ဝေတ္တေန-ကြိမ်ဖြင့်၊ ပဟရန္တော-ရိုက်
ပုတ်လျက်၊ ပလာပေတွာ-ပြေးစေ၍၊ လောဟဇာလံ-သံကွန်ချာကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-
၍၊ အန္တောပေါက္ခရဏိယံ-ရေကန်၏အတွင်း၌၊ ဘရိယံ-ကို၊ နှာပေတွာ-ရေချိုး
စေ၍၊ သယမ္ပိ-လည်း၊ နှတွာ-၍၊ ပုန-ဖန်၊ တံ-ထိုမလ္လိကာကို၊ ရထံ-သို့၊ အာ-
ရောပေတွာ-တက်စေ၍၊ နဂရာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ အာဂတမဂ္ဂေနဝ-လာအပ်ခဲ့
သောလမ်းဖြင့်သာ၊ ပါယာသိ-ပြီ၊ တေ အာရက္ခမနုဿာ-ထိုအစောင့်ရှောက်
လူတို့သည်၊ လိစ္ဆဝိရာဇုနံ-တို့အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ လိစ္ဆဝိရာဇာနော-
တို့သည်၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ပဉ္စ ရထသတာနိ-တို့သို့၊ အာရုယျ-၍၊ “ဗန္ဓုလမလ္လံ-
မလ္လမင်းဖြစ်သော ဗန္ဓုလကို၊ ဂဏှိဿာမ-ဖမ်းယူကြမည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော
၍၊ နိက္ခမိသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊ တံ ပဝတ္ထိ-ထိုဖြစ်ပုံကို၊ မဟာလိဿ-အား၊ အာ-
ရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ မဟာလိ-သည်၊ “မာ ဂမိတ္ထ-မသွားကြနှင့်၊ ဟိ-မှန်၏၊ သော-
ထိုဗန္ဓုလသည်၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဝေါ-တို့ကို၊ ယာတေဿတိ-သေစေလိမ့်မည်၊
ဝါ-သတ်လိမ့်မည်၊” ဣတိ အာဟ၊ တေပိ-ထိုအစောင့်တို့သည်လည်း၊ “မယံ-
တို့သည်၊ ဂမိဿာမ ဧဝ-သွားကြမည်သာ၊” ဣတိ ဝဒိသု၊ “တေန ဟိ-ထိုသို့
ဖြစ်လျှင်၊ တဿ-ထိုဗန္ဓုလ၏၊ ရထစက္ကဿ-ရထားဘီး၏၊ ယာဝ နာဘိတော-

နာဘိတော။ ။နဘတိ ဟိသတိတိ နာဘိ-ခန္ဓာကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော
ချက်၊ [နဘ+ဏိ] ပုံတောင်းကို ရအောင် “နာဘိ ဝိယာတိ နာဘိ-ချက်နှင့် တူသော

ပုံတောင်း(ချက်မ)တိုင်အောင်၊ ပထဝီ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌဌာနံ-ဝင်ရာအရပ်ကို၊ ဒိသ္မာ-
၍၊ ဝါ-သော်၊ နိဝတ္တေယျာထ-ပြန်လှည့်ခဲ့ကြလော၊ တတော-ထိုအရပ်မှ၊ အနိ-
ဝတ္တန္တာ-ပြန်မလှည့်ကုန်လသော်၊ ပုရတော-၌၊ အသနိသဒ္ဓိ ဝိယ-မိုးကြိုးသံကဲ့
သို့ သုဏိဿထ-ကြားကြရလိမ့်မည်၊ တမှာ ဌာနာ-ထို အရပ်မှ၊ နိဝတ္တေယျာထ-
ကြလော၊ တတော-မှ၊ အနိဝတ္တန္တာ-ကုန်လသော်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ရထဓုရေသု-
ရထားဥးတို့၌၊ ဆိဒ္ဓိ-အပေါက်ကို၊ ပဿိဿထ-မြင်ကြရလိမ့်မည်၊ တမှာ ဌာနာ-
မှ၊ နိဝတ္တေယျာထ-ကြလော၊ ပုရတော-သို့၊ မာ ဂမိတ္ထ-မသွားကြနှင့်၊ ကုတိ-
ပြောပြ၊ တေ-ထိုအစောင့်တို့သည်၊ တဿ-ထိုမဟာလိလိစ္ဆဝီ၏၊ ဝစနေန-စကား
ဖြင့်၊ အနိဝတ္တိတွာ-၍၊ တံ-ထိုဗန္ဓုလသို့ အနုဗန္ဓိသု ဧဝ-ကုန်သည်သာ၊ မလ္လိကာ-
သည်၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ သာမိ-အရှင်! ရထာ-တို့သည်၊ ပညာယန္တိ-ထင်ရှားကုန်၏၊
ဝါ-ပေါ်လာကုန်၏” ကုတိ အာဟ၊ “တေန ဟိ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ဧကဿေဝ-
တစ်စင်းတည်းသာဖြစ်သော၊ ရထဿ-၏၊ ပညာယနကာလေ-ထင်ရှားရာအခါ
၌၊ ဝါ-ပေါ်လာရာအခါ၌၊ မံ-ကို၊ အာရောစေယျာသိ-လော၊ ကုတိ-ပြီ၊ သာ-
ထိုမလ္လိကာသည်၊ ယဒါ-၌၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ရထာ-တို့သည်၊ ဧကော ဝိယ-
တစ်စင်းတည်းသည်ကဲ့သို့ ဟုတွာ၊ ပညာယိသု-ကုန်ပြီ၊ တဒါ-၌၊ “သာမိ-အရှင်!
ဧကမေဝ-တစ်ခုတည်းသာဖြစ်သော၊ ရထသီသံ-ရထားဥးသည်၊ ပညာယတိ-
၏၊” ကုတိ အာဟ၊ ဗန္ဓုလော-သည်၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ကုမာ ရသ္မိယော-ဤ
ကြိုးတို့ကို၊ ဂဏှာဟိ-ကိုင်ထားလော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တဿာ-ထို
မလ္လိကာအား၊ ရသ္မိယော-တို့ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ရထေ-၌၊ ဌိတောဝ-ရပ်လျက်သာ၊
ဓနံ-ကို၊ အာရောပေသိ-တင်ပြီ၊ ရထစက္ကံ-သည်၊ ယာဝ နာဘိတော-အောင်၊
ပထဝီ-ကို၊ ပါဝိသိ-ပြီ။

လိစ္ဆဝိနော-တို့သည်၊ တံ ဌာနံ-ထိုအကြောင်းအရာကို၊ ဒိသ္မာပိ-မြင်၍လည်း၊

ပုံတောင်း”ဟု ဆက်၊ ဝင်ရိုးစွပ်ရာနေရာဖြစ်သော ဘီး၏ အစိတ်အပိုင်းကို ပုံတောင်းဟု
ခေါ်သည်၊ ချက်သည် ခန္ဓာကိုယ်၏ အလယ်ဗဟို၌ တည်သကဲ့သို့ ပုံတောင်းသည်လည်း
လှည်းဘီး၏ အလယ်ဗဟို၌ တည်သောကြောင့် ချက်နှင့်တူရကား “ပုံတောင်းချက်မ”
ဟုလည်း ပေးကြသည်။

န နိဝတ္တိသု-ပြန်မလှည့်ကြကုန်၊ ကုတရော-အခြားသောဗန္ဓုလသည်၊ ထောက်-
အနည်းငယ်၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ ဇိယံ-လေးညို့ကို၊ ပေါထေသိ-ပုတ်ခတ်ပြီ၊ အသနိ-
သဒ္ဓေါ ဝိယ-မိုးကြိုးသံကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တေ-ထိုလိစ္ဆဝီတို့သည်၊ တတောပိ-
ထိုအရပ်မှလည်း၊ န နိဝတ္တိသု-ကုန်၊ အနုဗန္ဓုန္တာ-အစဉ်လိုက်ကုန်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တေဝ-
သွားကုန်သည်သာ၊ ဗန္ဓုလော-သည်၊ ရထေ-၌၊ ဌိတကောဝ-တည်လျက်သာ၊
ဧကသရံ-တစ်စင်းသောမြားကို၊ ခိပိ-ပစ်လွှတ်ပြီ၊ သော-ထိုမြားသည်၊ ပဉ္စန္ဒံ ရထ-
သတာနံ-တို့၏၊ ရထသီသေ-၌၊ ဆိဒ္ဓံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ပဉ္စ-၅လီကုန်သော၊ ရာဇ-
သတာနိ-မင်းတို့၏၊ အရာတို့ကို၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စ ရာဇ သတာနိ-မင်းငါးရာတို့ကို၊
ပရိကရဗန္ဓုနဌာနေ-ခါးစည်းကြိုးပတ်ရာအရပ်၌၊ ဝိနိဝိဇ္ဈိတွာ-ဖောက်ထွင်း၍၊
ပထဝီ-မြေသို့၊ ပါဝိသိ၊ တေ-ထိုလိစ္ဆဝီမင်းတို့သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဝါ-ကို၊ ပဝိဒ္ဓ-
ဘာဝံ-ဖောက်ထွင်းအပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အဇာနိတွာ-၍၊ “ရေ-ဟေ့! တိဌ-
ရပ်လိုက်၊ ရေ-ဟေ့! တိဌ-ရပ်လိုက်၊” ကူတိ-သို့၊ ဝဒန္တာ-ကုန်လျက် အနုဗန္ဓုသု
ဧဝ-ကုန်သည်သာ၊ ဗန္ဓုလော-သည်၊ ရထံ-ကို၊ ဌပေတွာ-ရပ်စေ၍၊ “တုမေ-
သင်တို့သည်၊ မတကာ-သူသေကောင်တို့တည်း၊ မတကေဟိ-သူသေကောင်
တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ မယံ-၏၊ ယုဒ္ဓံ နာမ-စစ်ထိုးခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ၊” ကူတိ အာဟ၊

ပရိကရဌာနေ။ ။ပရိကရသဒ္ဓါသည် “ပရိယက်-ပလ္လင်ညောင်စောင်း၊ ပရိဝါရ-
အခြံအရံ၊ သမာရမ္မ-အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်း၊ သမူဟ-အပေါင်း၊ ပဂါဠဂတ္တဗန္ဓုန-တင်း
ကြပ်စွာ ကိုယ်ကို ပတ်သောကြိုး(ခါးစည်းကြိုး)، ဝိဝေက-ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ သဟစာရိ-
အတူကျင့်ကြံ လှည့်လည်လေ့ရှိသူ”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောသည်ဟု ထောမနိမိ၌
ဆို၏၊ P-T-S၌ girdle(ခါးစည်းကြိုး), loincloth (လန်ကွတ်တီ)ဟု ၂မျိုးပြ၏၊ ဤ
၌ ခါးစည်းကြိုးအနက်ဟော ယူပါ၊ ခါးစည်းကြိုး(ခါးကြိုးတန်ဆာ)သည် (၁) ကြိုး
တစ်သွယ်သာရှိသော ကမ္ဘိခါးစည်းကြိုး၊ (၂) ကြိုး၇သွယ်ရှိသော သတ္တတိခါးစည်းကြိုး
(၃) ကြိုး၈သွယ်ရှိသော မေခလာခါးစည်းကြိုး၊ (၄) ကြိုး၁၆သွယ်ရှိသော ရတနာခါး
စည်းကြိုး၊ (၅) ကြိုး၂၅သွယ်ရှိသော ကလာပခါးစည်းကြိုးဟု ၅မျိုးရှိသည်(ရာဇဒီ-
၄၀၇)၊ ပရိကရနှင့် ပရိက္ခာရသည် အနက်ချင်း တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ပရိက္ခာရရောကဲ့သို့
“ပရိကရောတိ ဝိဘူသယတီတိ ပရိကရော(ခါးစည်းတန်ဆာ)ဟု ပြု(ဒီဇီ-၂၊ ၃၉၇)၊
ထိုနောင် “ပရိကရဿ+ဌာနံ ပရိကရဌာနံ”ဟု ဆက်ပါ၊ ပရိကရကို “စလွယ်”ဟု
လည်း ပေးကြ၏၊ အဘိဓာန်တို့တွင် ထိုအနက် မပါပါ။

“မတကာ နာမ-သူသေကောင်တို့မည်သည်၊ အမှာဒိသာ-ငါတို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ၊ ”ဣတိ-ပြောကုန်ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ သဗ္ဗပစ္ဆိမဿ-အလုံးစုံသောသူတို့၏ နောက်ဆုံးဖြစ်သောမင်း၏၊ ပရိကရံ-ခါးစည်းကြိုးကို၊ မောစေထ-ချွတ်ကြလော၊ ”ဣတိ-ပြီ၊ တေ-ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ မောစယိသု-ချွတ်ကြကုန်ပြီ၊ သော-အလုံးစုံသောသူတို့၏ နောက်ဆုံးဖြစ်သောမင်းသည်၊ မုတ္တမတ္တေ ဧဝ-ချွတ်အပ်ခါမျှဖြစ်သော်၊ မရိတွာ-သေ၍၊ ပတိတော-လဲကျပြီ၊ အထ-၌၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုမင်းတို့ကို၊ “တုမေ-တို့သည်၊ ဧဝရူပါ-ဤသို့သဘောရှိကုန်၏၊ အတ္တနော-၏၊ ယရာနိ-တို့သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သံဝိဓာတဗ္ဗံ-စီစဉ်ထိုက်သည်ကို၊ သံဝိဒဟိတွာ-စီစဉ်၍၊ ပုတ္တဒါရံ-ကို၊ အနု-သာသိတွာ-သွန်သင်၍၊ သန္ဓာဟံ-ချပ်ဝတ်တန်ဆာကို၊ မောစေထ-ကြလော၊ ”ဣတိ အာဟ၊ တေ-ထိုလိစ္ဆဝိမင်းတို့သည်၊ တထာ-ထိုပန္နုလပြောသည့်အတိုင်း၊ ကတွာ-၍၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသောမင်းတို့သည်လည်း၊ ဇီဝိတက္ခယံ-သို့၊ ပတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ ဗန္ဓုလောပိ-သည်လည်း၊ မလ္လိကံ-ကို၊ သာဝတ္ထိံ-သို့၊ အာနေသိ-ခေါ်ဆောင်သွားပြီ၊ သာ-ထိုမလ္လိကာသည်၊ သောဠသက္ခတ္တံ၊-၁၆ကြိမ်တိုင်တိုင်၊ ယမကေ ယမကေ-အစုံအစုံဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-အမွှာပူးဖြစ်ကုန်သော၊ ပုတ္တေ-သားတို့ကို၊ ဝိဇာယိ-ပြီ၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသော သားတို့သည်လည်း၊ သူရာ-ရဲရင့်ကုန်သည်၊ ထာမသမ္ပန္နာ-အားအစွမ်းနှင့် ပြည့်စုံကုန်သည်၊ အဟေသံ၊ သဗ္ဗ-သိပ္ပာနံ-အလုံးစုံသော အတတ်ပညာတို့၏၊ နိပ္ပတ္တိံ-ပြီးစီးခြင်းသို့၊ ပါပုဏိသု၊ ဧကေကဿ-တစ်ယောက်တစ်ယောက်သောသား၏၊ ဝါ-မှာ၊ ပုရိသသဟဿံ-ယောက်ျားတစ်ထောင်သည်၊ ပရိဝါရော-အခြံအရံသည်၊ အဟောသိ၊ ပိတရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တူ၊ ရာဇနိဝေသနံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တေဟိ-သွားကုန်လသော်၊ ဝါ-ကုန်သော၊ တေဟေဝ-ထိုပန္နုလသားအဖတို့နှင့်သာ၊ ရာဇင်္ဂဏံ-မင်းရင်ပြင်သည်၊ ပရိပူရိ-ပြည့်ပြီ။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဝိနိစ္ဆယေ-တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ရာဌာန၌၊ ဝါ-တရားရုံး၌၊ **ကုဋေပုရာဇိတာ**-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသောအားဖြင့် တရားစီရင်မှုကြောင့်

ကုဋေပုရာဇိတာ။ ။ပစ္စတ္ထိကာ အဋ္ဌိယန္တိ ဒုက္ခာယန္တိ ဧတေနာတိ အဇ္ဇော၊ [အဇ္ဇ+

ရှုံးကုန်သော၊ ဝါ-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော တရားစီရင်မှုကြောင့် ရှုံးကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ဗန္ဓုလံ-ကို၊ အာဂစ္ဆန္တံ-လာနေသည်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ မဟာဝိရဝံ-ကျယ်စွာသော အသံကို၊ ဝိရဝန္တာ-အော်ကုန်လျက်၊ ဝိနိစ္ဆယအမစ္စာနံ-တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်သောအမတ်တို့၏၊ ဝါ-တရားသူကြီးတို့၏၊ ကုဋ္ဌဋ္ဌကရဏံ-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသောအားဖြင့် တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်မှုကို ပြုခြင်းကို၊ တဿ-ထိုဗန္ဓုလအား၊ အာရောစေသုံးကုန်ပြီ၊ သော-ထိုဗန္ဓုလသည်၊ ဝိနိစ္ဆယံ-တရားရုံးသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တံ အဋ္ဌံ-ထိုတရားစီရင်မှုကို၊ ဝိစာရေတွာ-စိစစ်၍၊ သာမိကမေဝ-ဥစ္စာရှင်ကိုသာ၊ သာမိကံ-ဥစ္စာရှင်ဟူ၍၊ ဝါ-ဥစ္စာရှင်၏ အဖြစ်ကို၊ အကာသိ၊ မဟာ-ဇနော-သည်၊ မဟာသဒ္ဓေန-ကျယ်စွာသော အသံဖြင့်၊ သာဓုကာရံ-သာဓုဟု ပြုခြင်းကို၊ ဝါ-ကောင်းချီးဩဘာကို၊ ပဝတ္တေတိ-ဖြစ်စေပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “ဣဒံ-ဤအသံသည်၊ ကိံ-ဘာအသံနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ တမတ္ထံ-ထိုအကြောင်းကို၊ သုတွာ-၍၊ တုဿိတွာ-နှစ်သက်၍၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ တေ အမစ္စေ-တို့ကို၊ ဟာရေတွာ-ဖယ်ရှား၍၊ ဗန္ဓုလဿေဝ-အားသာလျှင်၊ ဝိနိစ္ဆယံ-တရားဆုံးဖြတ်ခြင်းကို၊ နိယျာဒေသိ-အပ်နှင်းပြီ၊ သော-ထိုဗန္ဓုလသည်၊ တ-တော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ သမ္မာ-စွာ၊ ဝိနိစ္ဆယံ-တရားဆုံးဖြတ်ပြီ၊ တတော-မှ၊ **ပေါရာဏကဝိနိစ္ဆယိကာ**-ရှေး၌ဖြစ်သော တရားဆုံးဖြတ်ခြင်း၌ ယှဉ်ကုန်သော၊ ဝါ-တရားသူကြီးဟောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ အမစ္စာ-ထိုအမတ်တို့သည်၊ ကိဝိ-

အါ-မဇ္ဈိ-၂၊ ၁၈၇၊ ကုဋ္ဌေန+အဋ္ဌော ကုဋ္ဌဋ္ဌော-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသောအားဖြင့် တရားစီရင်မှု၊ ကုဋ္ဌော+အဋ္ဌော ဝါ ကုဋ္ဌဋ္ဌော-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော တရားစီရင်မှု၊ ကုဋ္ဌဋ္ဌေန+ပရာဇိတာ ကုဋ္ဌဋ္ဌပရာဇိတာ-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသောအားဖြင့် တရားစီရင်မှုကြောင့် ရှုံးသောလူများ၊ ဝါ-ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော တရားစီရင်မှုကြောင့် ရှုံးသောလူများ။

ပေါရာဏကဝိနိစ္ဆယိကာ။ ။ဝိနိစ္ဆယေ+နိယုတ္တာ ဝိနိစ္ဆယိကာ-တရားဆုံးဖြတ်မှု၌ ယှဉ်သော အမတ်တို့၊ (တစ်နည်း) ဝိနိစ္ဆယံ+ကရောန္တိတိ ဝိနိစ္ဆယိကာ-တရားဆုံးဖြတ်မှုကို ပြုသော အမတ်တို့(မအူပါရာနိ-၃၊ ၄၃၂)၊ ပေါရာဏကာ+ဝိနိစ္ဆယိကာ ပေါရာဏကဝိနိစ္ဆယိကာ-ရှေး၌ဖြစ်သော တရားဆုံးဖြတ်မှု၌ယှဉ်သော အမတ်တို့၊ ဝါ-ရှေး၌ဖြစ်သော တရားဆုံးဖြတ်မှုကို ပြုသောအမတ်တို့။

တစ်စုံတစ်ခုသော၊ လဉ္စ-တစိုးလက်ဆောင်ကို၊ အလဘန္တာ-မရကုန်လသော်၊ အပ္ပလာဘာ-နည်းသောလာဘ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-လာဘ်မရကုန်သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ “ဗန္ဓုလော-သည်၊ ရဇ္ဇိ-မင်း၏အဖြစ်ကို၊ ပတ္တေတိ-တောင်းတ၏၊” ကုတိ-သို့၊ ရာဇကုလေ-မင်း၏နန်းတော်၌၊ ပရိဘိန္ဒုသု-ခွဲကုန်ပြီ၊ ဝါ-ကုန်းတိုက်ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တေသံ-ထိုအမတ်ဟောင်းတို့၏၊ ကထံ-ကို၊ သဒ္ဓဟိတ္တာ-ယုံကြည်၍၊ စိတ္တံ-ကို၊ နိဂ္ဂဟေတု-နှိပ်ကွပ်ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်ခဲ့၊ “ဣမသ္မိ-ဤဗန္ဓုလစစ်သူကြီးကို၊ ဣဓေဝ-ဤအရပ်၌ပင်၊ ယာတိယမာနေ-သေစေအပ်သော်၊ ဝါ-သတ်အပ်သော်၊ မေ-ကို၊ ဂရဟာ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ကုတိ-သို့၊ ပုန-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ **ပယုတ္တပုရိသေဟိ**-သူလျှိုယောက်ျားတို့ကို၊ ပစ္စန္တိ-ပစ္စန္တရစ်ကို၊ ဝါ-နယ်စပ်ဒေသကို၊ ပဟာရာပေတွာ-တိုက်ခိုက်စေလျက်၊

ပယုတ္တပုရိသေဟိ။ ။ပယုတ္တန္တိတိ ပယုတ္တာ-သူလျှိုမှုကို အားထုတ်သောယောက်ျားတို့၊ ဝါ-သူလျှိုမှု၌ ယှဉ်သော ယောက်ျားတို့(နိဒီ-၄၈၅)၊ (တစ်နည်း) ပယုဇ္ဇိယန္တိ ပေသီယန္တိတိ ပယုတ္တာ-စေလွှတ်အပ်သော သူလျှိုယောက်ျားတို့(ဇဇိသစ်-၁, ၂၇၁)၊ ပယုတ္တာ+ပုရိသာ ပယုတ္တပုရိသာ၊ နာ-၂၂၅၌ “စရပုရိသာ”ဟု သုံးသည်၊ သူလျှိုတို့ ပြည့်စုံရမည့် အင်္ဂါရပ်များမှာ (၁) သူတစ်ပါးလျှို့ဝှက်ချက်ကို ရယူနိုင်ခြင်း၊ (၂) မိမိလျှို့ဝှက်ချက်ကို မပေါက်ကြားအောင် လျှို့ဝှက်ထားနိုင်ခြင်း (၃) မိမိအရှင်သခင်(နိုင်ငံတော်)၏ ကျေးဇူးသစ္စာကို စောင့်သိခြင်းအားဖြင့် ၃မျိုးရှိသည်။

ပရေသံ ဂုယံ ဇာနာတိ၊ အတ္တနော ပန ဂုယကံ၊
ပဋိစ္ဆာဒေတိ ယော ပေါသော၊ ပတွာပိ ဒေသကံ ဒုရံ။
န ပမဇ္ဇတိ သာမိနံ၊ ထောကမ္ပိ ကတကာရကံ၊
တံ စရတ္တေန ပေသေယျ၊ ဘူမိပေါ ဌာနဒက္ခကော။

ယော ပေါသော-အကြင်ယောက်ျားသည်၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဂုယံ-လျှို့ဝှက်ချက်ကို၊ ဇာနာတိ-သိနိုင်၏၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဂုယံ ပန-လျှို့ဝှက်ချက်ကိုကား၊ ပဋိစ္ဆာဒေတိ-ဖုန်းထား(လျှို့ဝှက်ထား)နိုင်၏၊ ဒုရံ-ဝေးသော၊ ဒေသကံ-အရပ်သို့၊ ပတွာပိ-ရောက်သော်လည်း၊ သာမိနံ-အရှင်သခင်တို့၏၊ ထောကမ္ပိ-အနည်းငယ်လည်း ဖြစ်သော၊ ကတကာရကံ-ပြုအပ်(ချီးမြှောက်အပ်)ဖူးသောသော ကျေးဇူးကို၊ န ပမဇ္ဇတိ-မမေ့၊ ဌာနဒက္ခကော-အရာဌာန၌ ကျွမ်းကျင်သော၊ ဘူမိပေါ-မင်းသည်၊ တံ-ယောက်ျားကို၊ စရတ္တေန-သူလျှိုအဖြစ်ဖြင့်၊ ပေသေယျ-စေခိုင်းရာ၏။ (ရာဇဒီ-၃၃၃)

ဝါ-သူပုန်ထစေလျက်၊ ဗန္ဓုလံ-ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-ခေါ်စေ၍၊ “ပစ္စန္ဓော-
 သည်၊ ကုပိတော ကိရ-သူပုန်တို့ကြောင့် ပျက်စီးနေသတဲ့၊ (တစ်နည်း) ပစ္စန္ဓော-
 ကို၊ ကုပိတော ကိရ-သူပုန်တို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်သတဲ့၊ တဝ-၏၊ ပုတ္တေဟိ-
 တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္ဓာ-၍၊ စောရေ-တို့ကို၊ ဂဏှာဟိ-ဖမ်းချေလော၊” ကုတိ-သို့၊ ပ-
 ဟိဏိတွာ-စေလွှတ်၍၊ “ဧတ္ထေဝ-ဤအရပ်သာလျှင်၊ အဿ-ထိုဗန္ဓုလ၏၊
 ဒွတ္တိသာယ-၃၂ယောက်သော၊ ပုတ္တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သီသံ-ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-
 ဖြတ်၍၊ အာဟရထ-ဆောင်ခဲ့ကြလော၊” ကုတိ-ဤသို့ အမိန့်ပေး၍၊ တေဟိ-
 ထိုဗန္ဓုလသားအဖတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အညေပိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သမ-
 တ္တေ-စွမ်းနိုင်ကုန်သော၊ မဟာယောဓေ-စစ်သူကြီးတို့ကို၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ တသ္မိ-
 ထိုဗန္ဓုလသည်၊ ပစ္စန္ဓ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တေယေဝ-သွားသော်သာ၊ “သေနာပတိ-သည်၊
 အာဂစ္ဆတိ ကိရ-လာသတဲ့၊ ” ကုတိ-ဤသို့ ကြားသိရ၍၊ ပယုတ္တစောရာ-သူ
 လျှိုဖြစ်သော သူခိုးဓားပြတို့သည်၊ ပလာယိသု-ပြေးကုန်ပြီ၊ သော-ထိုဗန္ဓုလ
 သည်၊ တံ ပဒေသံ-ထိုအရပ်ကို၊ ဝါ-ထိုအရပ်နေသူလူအပေါင်းကို၊ အာဝါသာ-
 ပေတွာ-လာရောက်နေထိုင်စေပြီး၍၊ သဏ္ဌာပေတွာ-တည်စေ၍၊ ဝါ-ပြန်လည်
 နေရာချထားပေးပြီး၍၊ နိဝတ္တိ-ပြီ။

အထ-၌၊ နဂရတော-မှ၊ အဝိဒူရေ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ တေ ယောဓာ-ထို
 စစ်သားတို့သည်၊ အဿ-ထိုဗန္ဓုလ၏၊ ပုတ္တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သီသံ-ကို၊ ဆိန္ဒိ-
 သု-ဖြတ်ကုန်ပြီ၊ တံ ဒိဝသံ-ထိုနေ၌၊ မလ္လိကာယ-သည်၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-
 တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ဒွေ-၂ပါးကုန်သော၊ အဂ္ဂသာဝကာ-တို့ကို၊ နိမန္နိတာ-ကုန်သည်၊
 ဟောန္တိ၊ [မ၊ ၄-၄၊ ၂၄၀၌ ရဟန်း၅၀၀နှင့်တကွ ဘုရားရှင်ကို ပင့်ကြောင်းနှင့် ဘုရား
 ရှင်ကိုယ်တော်တိုင် တရားဟောတော်မူကြောင်းကို ဆို၏၊ ဤသို့ အဆိုမတူခြင်းမှာ
 ထိုထိုဘာဏကဆောင်တို့ ဆောင်လာသည့်အတိုင်း ဆိုရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု
 မှတ်ရာ၏။] အထ-၌၊ အဿာ-ထိုမလ္လိကာအား၊ ပုဗ္ဗဏှေ ဧဝ-နံနက်အခါ၌ပင်၊
 “တေ-သင်၏၊ ပုတ္တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တကွ၊ သာမိကဿ-လင်၏၊ သီသံ-ကို၊
 ဆိန္ဒိ-ဖြတ်အပ်ပြီ၊” ကုတိ-ဤသို့သော၊ ပဏ္ဏံ-စာကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ အဒံသု၊
 သာ-ထိုမလ္လိကာသည်၊ တံ ပဝတ္တိ-ကို၊ ဥတွာ-၍၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်

အား၊ ကိပ္ပိ-ဘာကိုမျှ၊ အဝတ္တ-မပြောမူ၍၊ ပဏ္ဏံ-ကို၊ ဥစ္ဆင်္ဂ-ရင်ခွင်၌၊ ဌပေတ္တာ-ထား၍၊ ဘိက္ခုသံဃမေဝ-ကိုသာ၊ ပရိဝိသိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီး၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုမလ္လိကာ၏၊ ပရိစာရိကာယော-အလုပ်အကျွေးမတို့သည်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဒတ္တာ-ပေးလှူပြီး၍၊ သပ္ပိစာဋီ-ထောပတ်အိုးကို၊ အာဟရန္တိယော-ဆောင်ကုန်လသော်၊ ထေရာနံ-တို့၏၊ ပုရတော-ရှေ့၌၊ သပ္ပိစာဋီ-ကို၊ ဘိန္ဒူ-ခွဲကုန်ပြီး၊ ဓမ္မသေနာပတိ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတြာသည်၊ “ဘေဒနဓမ္မံ-ကွဲခြင်းသဘောရှိသော အရာဝတ္ထုသည်၊ ဘိန္ဒူ-ကွဲပြီး၊ န စိန္တိတဗ္ဗံ-မကြံစည်ထိုက်၊ (မပူပန်ထိုက်)” ဣတိ အာဟ၊ သာ-ထိုမလ္လိကာသည်၊ ဥစ္ဆင်္ဂ-တော-မှ၊ ပဏ္ဏံ-ကို၊ နီဟရိတ္တာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ “ဘန္တေ! ဒွတ္တိသာယ-သော၊ ပုတ္တေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ ပိတု-၏၊ သီသံ-ကို၊ ဆိန္တံ-ဖြတ်အပ်ပြီး၊ ဣတိ-ဤသို့သော၊ မေ-တပည့်တော်ဖို့၊ ဣမံ ပဏ္ဏံ-ကို၊ အာဟရိသု၊ အဟံ၊ ဣဒံ-ဤအကြောင်းကို၊ သုတ္တပိ-၍လည်း၊ န စိန္တေမိ-မကြံစည်၊ (မပူပန်)၊ သပ္ပိစာဋီယာ-သည်၊ ဘိန္ဒူယ-ကွဲလသော်၊ ကိ-ဘာကို၊ စိန္တယိဿာမိ-မည်နည်း၊” ဣတိ အာဟ၊ ဓမ္မသေနာပတိ-သည်၊ “ဣဓ-ဤလောက၌၊ မစ္စာနံ-သတ္တဝါတို့၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ ဝါ-သည်၊ **အနိမိတ္တံ**-(ကြိုတင်ပြုစီစဉ်ထားအပ်သော) အရိပ်နိမိတ် အမှတ်အသားမရှိ၊ (အတော ဧဝ-ထိုကြောင့်သာလျှင်၊) **အနညာတံ**-မည်မျှ အသက်ရှည်မည်ဟု ဧကန်မသိအပ်၊ မသိနိုင်၊” ဣတိအာဒိနိ-ဤသို့ အစရှိသော

အနိမိတ္တံ။ ။နိမိယတိ သညာယတီတိ နိမိတ္တံ၊ [နိ+မိ+တ၊-သာရတ္ထ-၂၊ ၈၊] နတ္ထိ+ နိမိတ္တံ ဧတ္ထာတိ အနိမိတ္တံ-အရိပ်နိမိတ်အမှတ်အသားမရှိရာအသက်၊ နိမိတ္တသဒ္ဓါ အမှတ်အသား (အရိပ်နိမိတ်အပြုအမူ)အနက်ကို ဟော၏။ “န ဧဝံ ဇီဝိတေ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ သတ္တမိဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုသည်။ “ငါ ဒီအလုပ်ကို လုပ်နေသမျှ သင် အသက်ရှင်ပေးပါ၊ မသေပါနှင့်ဦး”ဟု ကန့်သတ်၍ မရကောင်းသောကြောင့် အသက် ရှင်မှု၌ ကြိုတင်ပြုစီရင်ထားအပ်သော အခြင်းအရာအရိပ်နိမိတ်မရှိဟု ဆိုလိုသည်။ (သုတ္တနိံ ၄-၂၊ ၁၇၈)

အနညာတံ။ ။ “န သက္ကာ အညာတံ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒကို၊ ယုတ္တ သက္ကာ၊ အရဟာ သက္ကာဏေယျ၊ အနုစ္စဝိက၊ စသည်တို့နှင့်၊ ဖွင့်၍ပြ၊ ကမ္မသာဓန ကြံစရာ(သံနိ-၅)”နှင့်အညီ “အညာယတေတိ အညာတံ၊ [အာ+ညာ+တ၊]”ဟု ကမ္မ

စကားတို့ကို၊ ဝတ္ထု-၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေတ္တာ-၍၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဋ္ဌာယ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ၊ သာပိ-ထိုမလ္လိကာသည်လည်း၊ ဒွတ္တိသ-သော၊ သုဏိ-သာယော-ချွေးမတို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတ္တာ-ခေါ်စေ၍၊ “တုမှာကံ-တို့၏၊ သာမိကာ-တို့သည်၊ နိရုပရာဓာ-အပြစ်မရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အတ္တနော-၏၊ ပုရိမကမ္မဖလံ-ရှေးကံ၏ အကျိုးကို၊ လဘိသု-ကုန်ပြီ၊ တုမေ-တို့သည်၊ မာသောစယိတ္ထ-ဝမ်းမနည်းကြနှင့်၊ မာ ပရိဒေဝိတ္ထ-မငိုကျွေးကြနှင့်၊ ရညော-၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ မနောပဒေါသံ-စိတ်၏ ပျက်စီးခြင်းကို၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးခြင်းကို၊ မာ ကရိတ္ထ-မပြုကြနှင့်၊” ဣတိ-သို့၊ ဩဝဒိ-ပြီ။

ရညော-၏၊ စရပုရိသာ-သူလျှို့ဝှက်များတို့သည်၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တေသံ-ဗန္ဓုလသားအဖတို့၏၊ နိဒ္ဒေါသဘာဝံ-အပြစ်မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ရညော-အား၊ ကထယိသု-လျှောက်တင်ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သံဝေဂပ္ပတ္တော-ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ ရောက်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ တဿာ-ထိုမလ္လိကာ၏၊ နိဝေသနံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ မလ္လိကဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ အဿ-ထိုမလ္လိကာ၏၊ သုဏိသာယော စ-ချွေးမတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ခမာပေတ္တာ-သည်းခံစေ၍၊ ဝါ-တောင်းပန်၍၊ မလ္လိကာယ-အား၊ ဝရံ-ဆုကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုမလ္လိကာသည်၊ “မေ-ကျွန်တော်မျိုးမ၏၊ ဝါ-သည်၊ ဝရော-ဆုကို၊ ဂဟိ-တော-ယူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-၍၊ တသ္မိ-ထိုကောသလမင်းသည်၊ ဂတေ-သွားလသော်၊ မတကဘတ္တံ-သေသူတို့ကို ရည်စူး၍ ပေးလှူအပ်သောဆွမ်းကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ နုတ္တာ-၍၊ ရာဇာနံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ-တွာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ “ဒေဝ-ကြီး! တုမေဟိ-အရှင်မင်းကြီးတို့သည်၊ မယု-ကျွန်တော်မျိုးမအား၊ ဝရော-ဆုကို၊ ဒိန္နော-ပေးအပ်ပါပြီ၊ မယုဉ္စ-အားလည်း၊ အညေန-အခြားသော ဆုဖြင့်၊ အတ္ထော-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ မေ-၏၊ ဒွတ္တိသာယ-

သာနေပြု၍ “န+အညာတံ အနညာတံ”ဟု ဆက်ပါ၊ ကြိုတင်ပြုစီစဉ်ထားအပ်သော အရိတ်နိမိတ်မရှိသောကြောင့် “ဤသူသည် မည်မျှလောက် အသက်ရှည်မည်”ဟု ဖြစ်ရာကာလ၊ သက်တမ်းအပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဧကန်မသိနိုင်ဟု ဆိုလိုသည်။(သုတ္တနိ. ၄-၂၊ ၁၇၈)။

၃၂ ယောက်သော၊ သုဏီသာနံ-တို့အားလည်းကောင်း၊ မမဉ္ဇ-ကျွန်တော်မျိုးမ
 အားလည်းကောင်း၊ ကုလဃရဂမနံ-ဆွေမျိုးအိမ်သို့ သွားခြင်းကို၊ ဝါ-မိဘအိမ်သို့
 ပြန်သွားခွင့်ကို၊ အနုဇာနာထ-ခွင့်ပြုတော်မူပါကုန်၊” ဣတိ အာဟ-ပြီ၊ ရာဇာ-
 သည်၊ သမ္ပဋိစ္စိ-လက်ခံပြီ၊ သာ-ထိုမလ္လိကာသည်၊ ဒွတ္တိံသ-သော၊ သုဏီသာ-
 ယော-တို့ကို၊ ယထာသကာနိ-အကြင်ကြင်မိမိဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ကုလာနိ-
 အိမ်တို့သို့ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ သယမ္ပိ-လည်း၊ ကုသိနာရာနဂရေ-၌၊ အတ္တ-
 နော-၏၊ ကုလဃရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ။

ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ ဗန္ဓုလသေနာပတိနော-၏၊ ဘာဂိနေယျဿ-တူဖြစ်
 သော၊ ဒီဃကာရာယနဿ နာမ-အား၊ သေနာပတိဌာနံ-စစ်သူကြီးရာထူးကို၊
 အဒါသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သော-ထိုဃကာရာယနသည်၊ “ဣမိနာ-ဤမင်းသည်၊
 မေ-ငါ၏၊ မာတုလော-ဥးကြီးတော်ကို၊ မာရိတော-သေစေအပ်ပြီ၊ ဝါ-သတ်
 အပ်ပြီ၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ရညော-၏၊ ဩတာရံ-အပေါက်အကြားကို၊
 ဂဝေသန္တော-ရှာမှီးလျက်၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်၏၊ ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ နိရ-
 ပရာဓဿ-အပြစ်မရှိသော၊ ဗန္ဓုလဿ-ကို၊ မာရိတကာလတော-သေစေပြီး
 ရာအခါမှ၊ ဝါ-အသတ်ခိုင်းပြီးရာအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဝိပုဋိသာရီ-နှလုံးမသာ
 မယာခြင်းရှိသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ စိတ္တဿာဒံ-စိတ်၏သာယာခြင်းကို၊ န လဘတိ-
 မရ၊ ရဇ္ဇသုခံ-မင်းအဖြစ်၏ချမ်းသာကို၊ နာနုဘောတိ-မခံစားရ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊
 သတ္တာ-သည်၊ သကျာနံ-သာကီဝင်မင်းတို့၏၊ **မေဒါဠပံ** နာမ-မေဒါဠပမည်
 သော၊ နိဂမံ-ကို၊ ဥပနိဿာယ-၍၊ ဝိဟရတိ၊ ရာဇာ၊ တတ္ထ-ထိုမေဒါဠပနိဂုံး၌၊

မေဒါဠပံ။ ။အဆီခဲရောင်၊ လရောင်နှင့် တူသော ကျောက်ခဲများ ပေါများသော
 ကြောင့် ထိုနိဂုံးကို “မေဒါဠပ”ဟု ခေါ်သည်။ “မေဒတိ သိနေဟတိတိ မေဒေါ၊
 မေဒဿ+ဝဏ္ဏော မေဒဝဏ္ဏော၊ မေဒဝဏ္ဏော+ဝိယ+ဝဏ္ဏော ယေသန္တိ မေဒါ-အဆီခဲ
 အဆင်းနှင့်တူသော ကျောက်ခဲများ၊ “မေဒဝဏ္ဏဝဏ္ဏ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဝဏ္ဏဝဏ္ဏကိုချေ၊
 ဥဠုနိ နက္ခတ္တာနိ ပါတိတိ ဥဠုပေါ၊ [ဥဠု+ပါ+အ၊] ဥဠုပဿ+ဝဏ္ဏော ဥဠုပဝဏ္ဏော၊
 ဥဠုပဝဏ္ဏော+ဝိယ+ဝဏ္ဏော ယေသန္တိ ဥဠုပါ-လအဆင်းနှင့် တူသော ကျောက်ခဲများ၊
 ဝဏ္ဏဝဏ္ဏကိုချေ၊ မေဒါ စ+တေ+ဥဠုပါ စာတိ မေဒါဠုပါ-အဆီခဲအဆင်းလည်းရှိ၊
 လအဆင်းလည်းရှိသော ကျောက်ခဲများ၊ [မေဒ+ဥဠုပါ ဥကို အာပြု၊] မေဒါဠုပါ+ဧတ္ထ

ဝါ-သို့၊ ဂန္ဓာ-သွားရောက်၍၊ အာရာမတော-အာရာမမှ၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊
ခန္ဓာဝါရံ-ခံတပ်ကို၊ နိဝါသေတွာ-နေစေ၍၊ ဝါ-တည်ဆောက်စေ၍၊ “မန္တေန-
 အနည်းငယ်သော၊ ပရိဝါရေန-အခြံအရံဖြင့်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိဿာမိ-ရှိခိုးအံ့”
 ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ **ရာဇကကုဓာဏ္ဍာနိ**-
 မင်းမြှောက်တန်ဆာတို့ကို၊ ဒီဃကာရာယနဿ-အား၊ ဒတွာ-၍၊ ဧကကောဝ-

သန္တိတိ မေဒါဠပံ-အဆီခဲအဆင်းလည်းရှိ၊ လအဆင်းလည်းရှိသော ကျောက်ခဲရှိရာ
 နိဂုံး”ဟုပြု(မ-၄-၃, ၂၄၀၊ မဇ္ဈိ-၃, ၁၆၂)။

ခန္ဓာဝါရံ။ ။ဒါရုက္ခန္ဓာဒီဟိ အာ သမန္တတော ဝရန္တိ ပရိက္ခိပန္တိ ဧတ္တာတိ ခန္ဓာ-
 ဝါရော၊ ခန္ဓ+အာ+ဝရ+ဏ၊ အာရှေးရှိသဖြင့် ဝရဓာတ်သည် ပရိက္ခိပနအနက်ကို
 ဟောသည်။ သစ်တုံးစသည်တို့ဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင် ကာရံထားရာဖြစ်သော မင်းတို့
 ခေတ္တနေထိုင်ရာ ယာယီတပ်စခန်းကို “ခန္ဓာဝါရံ-ခံတပ်”ဟု ခေါ်သည်(သီဇီသစ်-
 ၂, ၂၀၈၊ ဓာန်ဇီ-၁၉၈)။ ထောမ၌ “ခန္ဓတ္ထံ ရညော အတ္ထံ အာဂုဏာတိတိ ခန္ဓာဝါရော”
 ဟု ပြု၏။ ခန္ဓ+အာ+ဝရ+ဏ၊ ခန္ဓသဒ္ဒါ မင်းကို ဟော၏(ဝိပိဓာန်)။

ရာဇကကုဓာဏ္ဍာနိ။ ။ကဿ ဒေဟဿ သုဿ ဝါ ကံ ဘူမိ ဒေန္တိတိ ကကုဒါနိ၊
 [က+ကု+ဒါ+အ၊ ဒကို ဓပြု-ထောမ၊ ဝိဓာန်။] ရညော ဂမနကာလေ သဒါ ကုတိ-
 တဗ္ဗာနိ အာဒါတဗ္ဗာနိတိ ကကုဓာနိ-အခမ်းအနားထွက်ရာအခါ၌ အမြဲယူအပ်သော
 မင်းမြှောက်တန်ဆာများ၊ [ကုက+ဓ၊ ကုနှင့် က ရှေ့နောက်ပြန်၊-ဓာန်ဇီ-၃၅၈၊ ကကု-
 ဓာနိ စ+တာနိ+ဘဏ္ဍာနိ စာတိ ကကုဓာဏ္ဍာနိ၊ ရာဇနံ+ကကုဓာဏ္ဍာနိ ရာဇ-
 ကကုဓာဏ္ဍာနိ-မင်းတို့၏ အမြဲယူအပ်သော တန်ဆာများ။

မင်းမြှောက်တန်ဆာ၅မျိုး။ ။မင်းမြှောက်တန်ဆာ၅မျိုးတို့မှာ “ခဂ္ဂေါ စ ဆတ္တ-
 မုဏ္ဍိသံ၊ ပါဒုကာ ဝါလဗီဇနီ၊ ကုမေ ကကုဓာဏ္ဍာနိ၊ ဘဝန္တိ ပဉ္စ ရာဇနံ(ဓာန်-
 ၃၅၈)”ဂါထာလာ (၁) သန်လျက်၊ (၂)ထီးဖြူ၊ (၃) သင်းကျစ်၊ (၄) ခြေနင်း၊ (၅)
 သားမြီးယပ်တို့တည်း။ မင်းမြှောက်တန်ဆာ၅မျိုးတို့တွင် သင်းကျစ်ကို ဥးခေါင်း၌ ဆင်
 ယင်၍ မင်းချင်းတို့ကို ခါးရင်ထက်တွင် သားမြီးယပ်ကို ပိုက်ယူစေကာ ထီးဖြူကို
 ထီးတော်မိုးတို့ကို ဆောင်းစေသည်ဟု မနောဇဇာတ်၌ ဆို၏။ ဘူရိဒတ်ဇာတ်၌ကား
 မင်းချင်းတို့ကို ထီးဖြူဆောင်းစေ၍ ရင်ခွင်၌ သားမြီးယပ်ကို ပိုက်ယူစေကာ သင်းကျစ်
 ကို နဖူးပြင်၌ ဆင်ယင်လျက် ခြေနင်းကို ခြေ၌စွပ်ကာ သန်လျက်ဆွဲတို့ကို သန်လျက်
 ဆောင်စေကြောင်းကို ဆို၏။ အကျယ်သိလိုမူ ရာဇဒီ-၃၈၇၌ ရှုပါ။

တစ်ပါးတည်းသာ၊ ဂန္ဓကုဋ် -သို့ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံကို၊ **ဓမ္မစေတိယ-သုတ္တနိယာမေန**-ဓမ္မစေတိယသုတ်၌ လာသောနည်းဖြင့်၊ ဒီပေတဗ္ဗ-ထင်ရှားစေထိုက်၏၊ တသို့-ထိုကောသလမင်းသည်၊ ဂန္ဓကုဋ်-သို့ ပဝိဋ္ဌေ-ဝင်ပြီးလသော်၊ ဒီဃကာရာယနော-သည်၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ တာနိ ရာဇကုဓာဏ္ဍာနိ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိဋုဇ္ဈဘ-ကို၊ ရာဇာနံ-မင်း၏အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ရညော-ကောသလမင်းဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဧကံ-တစ်ကောင်သော၊ အသံ-မြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဧကဉ္စ-တစ်ယောက်သော၊ ဥပဋ္ဌာနကာရိကံ-လုပ်ကျွေးမှုကို ပြုတတ်သော၊ မာတုဂါမံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဌပေတွာ-၍၊ နိဝတ္တေတွာ-ပြန်လှည့်၍၊ သာဝတ္ထိ အဂမာသိ။

ရာဇာ-သည်၊ သတ္တာရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ ပိယကထံ-ချစ်နှစ်သက်ဖွယ်စကားကို၊ ကထေတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိက္ခန္ဓော-ထွက်လာလသော်၊ သေနံ-စစ်တပ်ကို၊ အဒိသွာ-၍၊ တံ မာတုဂါမံ-ထိုအမျိုးသမီးကို၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ တံ ပဝတ္ထိ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “အဟံ၊ ဘာဂိနေယျံ-တူဖြစ်သော အဇာတသတ်မင်းကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဝိဋုဇ္ဈဘ-ကို၊ ဂဟေသာမိ-ဖမ်းယူမည်၊” က္ကတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ရာဇဂဟနဂရံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ **ဝိကာလေ**-အချိန်မဲ့ အခါမဲ့၌၊ ဝါ-နေဝင်ချိန်၌၊ ဒွါရေသု-တံခါးတို့ကို၊ ပိဒဟိတေသု-ပိတ်အပ်ပြီးကုန်လသော်၊

ဓမ္မစေတိယသုတ္တနိယာမေန။ ။ဓမ္မံ စေတေတိ သံဝေဒေတိ ဧတေဟီတိ ဓမ္မစေတိယာနိ-လောကုတ္တရာတရားကို သိစေကြောင်း (အရိုအသေအလေးအမြတ်ပြုကြောင်း)စကားများ(မဋီ-၄, ၁၆၃)၊ ဓမ္မစေတိယာနံ+ပကာသကံ+သုတ္တံ ဓမ္မစေတိယ-သုတ္တံ-လောကုတ္တရာတရားကို သိစေကြောင်း(အရိုအသေအလေးအမြတ်ပြုကြောင်း) စကားများကို ထင်ရှားပြသောသုတ်တော်၊ ဓမ္မစေတိယသုတ္တေ+အာဂတော+နိယာမော-ဓမ္မစေတိယသုတ္တနိယာမော-ဓမ္မစေတိယသုတ်၌ လာသောနည်း၊ ဓမ္မစေတိယသုတ်၌ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအစစ်၊ သွာက္ခာတဓမ္မအစစ်၊ သုပ္ပဋိပန္နသံယာအစစ်ဖြစ်ကြောင်းကို မှန်းဆသိနိုင်သောအချက် ၇ချက်ကို ဟောတော်မူထားသည်၊ အကျယ်လိုမှု မ-၂, ၃၂၀၌ ရှုပါ။

ဝိကာလေ။ ။အရုဏ်တက်ချိန်မှ စ၍ မွန်းမတည့်မီအချိန်ကို ကာလဟု ခေါ်၏၊ ထိုအချိန်မှ ကင်းသောအချိန် (မွန်း တည့်ပြီးချိန်မှ နောက်နေ့ အရုဏ်တက်ချိန်အထိ)ကို

နဂရံ-ရာဇဂြိုဟ်သို့ ပတ္တာ-၍၊ ဧကိဿာ-တစ်ဆောင်သော၊ သာလာယ-ဇရပ်၌၊ နိပဇ္ဇိတွာ-၍၊ ဝါတာတပေဟိ-လေ၊ နေပူတို့ကြောင့်၊ [ဝါတော စ+အာတပေါ စ ဝါတာတပါ-ဒီ. ၄-၂, ၄၀၂။] ကိလန္တော-ပင်ပန်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရတ္တိဘာဂ-၌၊ တထ္ထေဝ-ထိုဇရပ်၌ပင်၊ **ကာလံ**-နတ်ရွာစံခြင်းကို၊ **အကာသိ**၊ ရတ္တိယာ-သည်၊ ဝိဘာတာယ-လင်းလသော်၊ “ကောသလနရိန္ဒ-ကောသလတိုင်း၏ မင်းဖြစ်သော၊ ဒေဝ-အရှင်မင်းကြီး! (တံ-သည်၊) အနာထော-အားကိုးစရာမရှိသည်၊ ဇာတော-သည်၊ အသိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝိပ္ပလပန္နိယာ-ငိုကျွေးပြောဆိုသော၊ တဿာ ဣတ္ထိယာ-၏၊ သဒ္ဓံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ရညော-အဇာတသတ်မင်းအား၊ အာရောစေသို့၊ သော-ထိုအဇာတသတ်မင်းသည်၊ မဟန္တေန-သော၊ သက္ကာ-ရေန-ဖြင့်၊ မာတုလဿ-ဥးကြီးတော်ဖြစ်သော ကောသလမင်း၏၊ သရီရကိစ္စ-ကိုယ်၌ ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို၊ ဝါ-မီးသဖြိုဟ်မှုကို၊ [ကတ္တဗ္ဗန္တိ ကိစ္စံ၊ သရီရေ+ကိစ္စံ သရီရကိစ္စံ-မအူပါနိ-၃, ၁၁။] ကာရေသိ။

ဝိဇ္ဇဗျူဘောပိ-သည်လည်း၊ ရဇ္ဇံ-ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ တံ ဝေရံ-ထိုရန်ပြီးကို၊ သရိတွာ-အမှတ်ရ၍၊ “သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ သာကိယေ-တို့ကို၊ မာရေဿာမိ-သေစေမည်၊ ဝါ-သတ်ပစ်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ မဟတိယာ-သော၊

“ဝိကာလ”ဟု ခေါ်သည်၊ (တစ်နည်း) နေဝင်ချိန်(နေဝင်ချိန်မှစ၍ နောက်နေ့ အရုဏ် တက်ချိန်အထိ)ကို “ဝိကာလ”ဟု ခေါ်သည်(ဝိ-၂, ၁၀၅၊ ၂၀၆၊ ကဒီ-၂၂၅၊ ၂၆၈)၊ ဤ၌ နောက်နည်းကို ယူပါ။ ရှေ့နည်းကား ဝိကာလဘောဇနအရာ၌ ယူရသည်၊ “ဝိဂတော+ကာလော ဝိကာလော(ကဒီဇီ-၃၈၈), (တစ်နည်း) ကာလတော+ဝိဂတော ဝိကာလော(ပါစိတ်ဘာ-၁, ၂၆၀)၊ (တစ်နည်း) ဝိရုဒ္ဓေါ+ကာလော ဝိကာလော (ကောတ္ထုဘ)”ဟု ပြု၊ “**ဝိကာလေ**တိ အကာလေ အဝေလာယံ(ဝိမာန. ၄-၃၁၆)”အလို “န+ကာလော ဝိကာလော-အချိန်အခါမဟုတ်-အချိန်မဲ့ အခါမဲ့(ဝိမာန. ၄-၃၁၆)”ဟု ပြုပါ။

ကာလံ အကာသိ။ ။ကောသလမင်းသည် နတ်ရွာစံချိန်၌ သက်တော် ၈၀ရှိပြီ၊ မှန်၏-ဘုရားရှင်နှင့် ကောသလမင်းသည် မင်းမျိုးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကောသလတိုင်းသားချင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသက်ရွယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း တူကြသည်။ (မ-၂, ၃၂၆)

သေနာယ-ဖြင့်၊ နိက္ခမိ-ပြီ၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ပစ္စုသကာလေ-၌၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေန္တော-သော်၊ ဉာတိသံဃဿ-ဆွေမျိုးအပေါင်း၏။ ဝိနာသံ-ပျက်စီးခြင်းကို၊ ဝါ-ပျက်စီးမည်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ဉာတိသင်္ဂဟံ-ဆွေမျိုးတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ဣတိ စိန္တေတွာ ပုဗ္ဗဏှသမယေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ **ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော**-ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်လာတော်မူသည်။ ဝါ-ဆွမ်းခံပြန်လာတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) ဂန္ဓကုဋိယံ-၌၊ သီဟသေယျံ-ခြင်္သေ့၏ အိပ်ခြင်းကဲ့သို့ ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းကို၊ ဝါ-မြတ်သော ကျိန်းစက်တော်မူခြင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၅၃။] ကပ္ပေတွာ-ပြုတော်မူ၍၊ သာယနသမယေ-၌၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ကပိလဝတ္ထုသာမန္တေ-ကပိလဝတ္ထု၏အနီး၌၊ ဝါ-အနီးဖြစ်သော၊ ဧကသ္မိံ-တစ်ပင်သော၊ ကဗရစ္ဆာယေ-ပျောက်ကြားသော အရိပ်ရှိသော၊ ရုက္ခမူလေ-၌၊ နိသီဒိ၊ **တတော**-ထိုသစ်ပင်မှ၊ (အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ ဝါ-အနီးဖြစ်သော၊) ဝိဋ္ဌဇျာဿ-၏။ **ရုဇ္ဈသီမာယ**-နိုင်ငံအပိုင်းအခြား၌၊ (တစ်နည်း) ရုဇ္ဈသီမာယ-၏၊ (အန္တော-အတွင်း၌၊) မဟန္တော-သော၊ **သန္တုတ္တယော**-

ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော။ ။ပိဏ္ဍပါတတ္ထာယ စရိတွာ ဘုဇ္ဇတိ ဧတ္တာတိ ပိဏ္ဍပါတော-ဆွမ်းခံရွာ၊ (တစ်နည်း) ပိဏ္ဍပါတအရ ဌာနုပစာရအားဖြင့် ဆွမ်းခံရွာကို ယူ၊ (တစ်နည်း) ပိဏ္ဍပါတဿ+ပရိယေသနံ ပိဏ္ဍပါတော-ဆွမ်းကို ရှာမှီးခြင်း-ဆွမ်းခံခြင်း၊ ပရိယေသနဓမ္မံ၊ ပိဏ္ဍပါတတော+ပဋိက္ကန္တော ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ကန္တော-ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်လာသောဘုရားရှင်၊ ဝါ-ဆွမ်းခံရာမှ ပြန်လာတော်မူသောဘုရားရှင်။(သီဋီသစ်-၁၊ ၁၉၁၊ သီဋီသစ်-၂၊ ၁၃၂၊ ပါရာဘာ-၄၊ ၂၇၀၊ သီဘာ-၃၊ ၁၂၅)

တတော . . . ရုဇ္ဈသီမာယ။ ။ဇာဌ-၄၊ ၁၅၅၌ “တတော အဝိဒူရေ ဝိဋ္ဌဇျာဿ ရုဇ္ဈသီမာယ အန္တော သန္တုတ္တယော နိဂြောဓရက္ခော အတ္ထိ”ဟု ရှိ၏။ ဤဓမ္မ၊ ဌာအလိုတတော၏ စပ်ရာပုဒ်လည်း မရှိ၊ “ရုဇ္ဈသီမာယ”ဟုသာ ရှိခြင်းမှာလည်း “ရုဇ္ဈသီမာယ အန္တော”ဟု ရှိခြင်းလောက် မရှင်းပါ။ ထို့ကြောင့် ဤဓမ္မ၊ ဌာ၌လည်း ဇာ. ဌာအတိုင်း ရှိသင့်သည်။

သန္တုတ္တယော။ ။သန္တာ+ဆာယာ ဧတ္တာတိ သန္တုတ္တယော-ထူထပ်သော အရိပ်ရှိသော ညောင်ပင်၊ သစ်ခက်သစ်ရွက်များ ထူထပ်ကာ အချင်းချင်း ဆက်စပ်ယှက်နွယ်၍ တည်ရှိသောကြောင့် အရိပ်လည်း ထူထပ်ဆက်စပ်နေသည်။(သံဋီ-၂၊ ၄၃၄၊ အံဋီ-၁၊ ၂၀၃)

ထူထပ်သော အရိပ်ရှိသော၊ ဝါ-အရိပ်ကောင်းသော၊ နိဂြောဓော-ပင်ညောင်ပင်သည်၊ အတ္တိ၊ ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘော-သည်၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ၊ ဝန္တိတ္တာ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ကိံ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ ဧဝရူပါယ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဥဏှ-ဝေလာယ-ပူသောအချိန်၌၊ ကဗရတ္ထာယေ-သော၊ ဣမသ္မိံ ရုက္ခမူလေ-၌၊ နိ-သီဒေသ-ထိုင်နေတော်မူပါကုန်သနည်း၊ ဘန္တေ-ရား၊ သန္တတ္ထာယေ-သော၊ ဧတသ္မိံ နိဂြောဓမူလေ-ထိုင်ပင်ညောင်ပင်ရင်း၌၊ နိသီဒေသ-ကုန်၊” ဣတိ ဝတ္တာ-၍၊ “မဟာ-ရာဇ-ကြီး၊ ဟောတု-ရုံပါစေ၊ ဉာတကာနံ-တို့၏၊ ဆာယာ နာမ-အရိပ်မည်သည်၊ သီတလာ-အေးမြ၏၊” ဣတိ ဝုတ္တေ၊ “သတ္တာ-သည်၊ ဉာတကာနုရက္ခနတ္ထာယ-ဆွေမျိုးတို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူသည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ ဝန္တိတ္တာ-၍၊ နိ-ဝတ္တိတွာ-၍၊ သာဝတ္ထိယေဝ-သို့သာ၊ ပစ္စာဂမိ-ပြန်သွားပြီ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ ဥပ္ပတိတွာ-ပျံတက်၍၊ ဇေတဝနမေဝ-သို့သာ၊ ဂတော-ကြွသွားပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ သာကိယာနံ-တို့၏၊ ဒေါသံ-ကို၊ သရိတွာ-၍၊ ဒုတိယမ္ပိ-၂ ကြိမ်မြောက်လည်း၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ တထေဝ-ထိုရှေးနည်းအတူသာလျှင်၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ ပဿိတွာ-၍၊ ပုန၊ နိဝတ္တိ-ပြီ၊ တတိယဝါရေပိ-သုံးခေါက်မြောက် အကြိမ်၌လည်း၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ တထေဝ-ထိုအတူသာလျှင်၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ ပဿိတွာ-၍၊ ပုန၊ နိဝတ္တိ-ပြီ၊ စတုတ္ထဝါရေ ပန-၄ခေါက်မြောက်အကြိမ်၌ ကား၊ တသ္မိံ-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘာသည်၊ နိက္ခန္တေ-ထွက်လသော်၊ သတ္တာ-သည်၊ သာကိယာနံ-တို့၏၊ ပုဗ္ဗကမ္ပ-ရှေးမကောင်းမှုကို၊ ဩလောကေတွာ-လသော်၊ တေသံ-ထိုသာကီဝင်မင်းတို့၏၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ နဒိယံ-မြစ်၌၊ ဝိသပက္ခိပနပါပ-ကမ္မဿ-အဆိပ်ခတ်ခဲ့သော မကောင်းမှု၏၊ ဝါ-ကို၊ အပ္ပဋ္ဌိဗာဟိယဘာဝံ-မတား မြစ်အပ်၊ မတားမြစ်နိုင်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-တားမြစ်၍ မရသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-မူ၍၊ စတုတ္ထဝါရေ-၌၊ နာဂမာသိ-ကြွတော်မမူတော့၊ ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘော-သည်၊ “သာကိယေ-တို့ကို၊ ဃာတေဿာမိ-သေစေမည်၊ ဝါ-သတ်ပစ်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောဆိုကြုံးဝါး၍၊ မဟန္တေန-သော၊ ဗလကာယေန-စစ်သည်အပေါင်း ဖြင့်၊ နိက္ခမိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဉာတကာ-ဆွေတော်မျိုးတော်တို့သည်၊ အသတ္တယာတကာ နာမ-သတ္တဝါတို့ကို မသတ်ဖြတ်သူတို့ မည်၏။

အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ မရန္တာပိ-သေပါကုန်သော်လည်း၊ ပရေသံ-တို့၏၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ န ဝေါရောပေန္တိ-ကုန်၊ တေ-ထိုသာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊ “မယံ-တို့သည်၊ **သုသိက္ခိတာ**-၁၂၅၅ပတ်လုံး ကောင်းစွာ သင်ယူအပ်ပြီးသော လေးအတတ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ကောင်းစွာ လေးအတတ်ကို သင်ပြီး၊ တတ်ပြီးကုန်သော၊ **ကတဟတ္တာ**-ပြုအပ်ပြီးသော လက်အကျင့်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-လေးအတတ်ကို လေ့လာပြီးကုန်သော၊ **ကတူပါသနာ**-ပြုအပ်(ပြုအပ်)ပြီးသော မင်းနန်းတော် စသည်သို့ ကပ်ရောက်၍ မြားပစ်ခြင်း အတတ်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-မင်းပွဲသဘင်စသည်၌ လေးအတတ်ကို ပြုပြီးကုန်သော၊ **မဟိဿာသာ**-ကြီးမြတ်

သုသိက္ခိတာ။ ။သိက္ခိတဗ္ဗတိ သိက္ခာ၊ သိက္ခာ+သဉ္ဇာတာ ဧတေသန္တိ သိက္ခိတာ (နိဘာ-၂, ၅၂၇)၊ (တစ်နည်း) “**သုသိက္ခိတော**တိ ဒသ ဒွါဒသ ဝဿာနိ ဓနုသိပွံ သိက္ခိတော(သံ. ဋ္ဌ-၁, ၁၀၈)”အလို “ဓနုသိပွံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသဖြင့် “သိက္ခိသုတိ သိက္ခိတာ”ဟု ကတ္တုသာဓနပြု၊ ထိုနောင် “သုဋ္ဌ+သိက္ခိတာ သုသိက္ခိတာ”ဟု ဆက်တွဲပါ။ [သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ, ကိတ်ပဒ, ကံကားအဓိပ္ပာယ်, ဒုတိယန္တနှင့် ဖွင့်၍ပြ, ကတ္တုသာဓနကြံစရာ၊-သံနိ-၄။]

ကတဟတ္တာ။ ။ဟတ္ထဖြင့် လက်သာမက လက်ဖြင့်ပြုအပ်သော လေ့ကျင့်မှုတိုင်အောင် ယူပါ၊ ထို့ကြောင့် “စိန္တဝသိဘာဝါ(မ. ဋ္ဌ-၁, ၃၅၇၊ သံ. ဋ္ဌ-၂, ၂၀၇၊ အံ. ဋ္ဌ-၃, ၂၈၁၊ အနုဋီ-၁, ၆၉)”ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ တစ်ဥသဘ(အတောင်၁၄၀)လောက် ဝေးကွာသောအရပ်၌ရှိသော သားမြီးဖျားကိုပင် မှန်အောင်ပစ်နိုင်သည်အထိ လေ့ကျင့်ထားပြီးသူများကို “ကတဟတ္တာ”ဟု ဆိုသည် (သံ. ဋ္ဌ-၁, ၁၀၈၊ အံ. ဋ္ဌ-၂, ၃၀၅)၊ “ကတော+ဟတ္တာ ယေဟိတိ ကတဟတ္တာ”ဟု ပြု(နိဘာ-၂, ၅၂၇)။

ကတူပါသနာ။ ။ဥပေစ္စ+အသနံ ဥပါသနံ-ကပ်ရောက်၍ မြားပစ်ခြင်း၊ (လေးအတတ်ပြခြင်း)၊ [ဥပ+အသု (ခိပန အနက်)+ယု၊] ကတံ+ဥပါသနံ ဧတေဟိတိ ကတူပါသနာ။ (မဋီ-၂, ၃၉၊ သံဋီ-၂, ၁၈၉၊ အံဋီ-၃, ၃၀၁၊ သာရတ္ထ-၂, ၂၉၆၊ နိဘာ-၂, ၅၂၇၊ ပါရာဘာ-၃, ၄၈၄)

မဟိဿာသာ။ ။ဥသုံ အသန္တိ (အသန္တိ) ခိပန္တိတိ ဣဿာသာ-လေးသမားတို့၊ [ဥသု+အသ(အသု) +ဏ၊ “ဥသွာသ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဥကို ဣပြု၊ သု၏ ဥကို သပြု-သာရတ္ထ-၃, ၈၃၊ ဓာန်ဋီ-၃၈၈၊ နိတိဓာတု-၂၃၉၊ ပါစိတ်ဘာ-၂, ၂၃၊ သိဘာ-၂, ၂၉၉။] မဟန္တာ+ဣဿာသာ မဟိဿာသာ-ကြီးမြတ်သော လေးသမားတို့။]

သော လေးတော်သားတို့သည်၊ (အမှ-ကုန်၏။) ပန-သို့သော်လည်း၊ အမှဟိ-
 တို့သည်၊ ပရံ-ကို၊ ဇီဝိတာ-မှ၊ ဝေါရောပေတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်ကုန်၊
 အတ္တနော-၏။ ကမ္မံ-အလုပ်ကို၊ ဒဿေတွာ-ပြု၍၊ ပလာပေဿာမ-ပြေးစေ
 ကုန်အံ့။” ကုတိ-ဤသို့ ကြံစည်ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုသာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ ကတ-
 သန္နာဟာ-ပြုအပ်(ဝတ်ဆင်အပ်)ပြီးသော ချပ်ဝတ်တန်ဆာရှိကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ)၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ယုဒ္ဓံ-စစ်တိုက်ခြင်းကို၊ အာရဘိသု-အားထုတ်
 ကုန်ပြီ၊ တေဟိ-ထိုသာကီဝင်မင်းတို့သည်၊ ခိတ္တာ-ပစ်လွှတ်အပ်ကုန်သော၊
 သရာ-မြားတို့သည်၊ ဝိဋ္ဌဗျူဘဿ-၏။ ပုရိသာနံ-မင်းချင်းယောက်ျားတို့၏။ **အန္တ-
 ရန္တရေန**-အကြားအကြားဖြင့်၊ ဝါ-၌၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကုန်၏။ ဖလကန္တရကဏ္ဍဆိဒ္ဒ-
 န္တရာဒိဟိ-မြားကာကြား၊ နားပေါက်ကြားအစရှိသည်တို့မှ၊ နိက္ခမန္တိ-ကုန်၏။
 ဝိဋ္ဌဗျူဘော-သည်၊ ဒိသွာ-၍၊ ဘဏေ-မောင်မင်းတို့၊ “သာကိယာ-တို့သည်၊
 “(မယံ-တို့သည်) အသတ္တယာတကာ-သတ္တဝါတို့ကို မသတ်ဖြတ်သူတို့သည်၊
 အမှ-ကုန်၏။” ကုတိ-သို့ ဝဒန္တိ နနု-ပြောဆိုကြသည်မဟုတ်လော၊ [စာအုပ်တို့၌
 “သာကိယာပုဒ်၏ ရှေ့တွင် ကော်မာ ရှိနေသည်၊ သာကိယာသည် ဝဒန္တိ၏ ကတ္တား၊
 “အသတ္တယာတကာမှ”သည် ဝဒန္တိ၏ အာကာရတည်း၊ ထိုကြောင့် သာကိယာပုဒ်၏
 နောက်၌သာ အထက်ကော်မာ ရှိရမည်။] အထ ၈ ပန-ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်၊ မေ-
 ၏။ ပုရိသေ-တို့ကို၊ နာသေန္တိ-ဖျက်ဆီးကုန်၏။ ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ထိုဝိဋ္ဌဗျူဘကို၊ ဧကော-သော၊ ပုရိသော-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊
 “သာမိ-အရှင်မင်းကြီး၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန်လှည့်၍၊ ဩလောကေသိ ကိံ-ကြည့်မိပါ
 သလော?” ကုတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ပြီ၊ ကုတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ပြီး၍၊ [ကုတိ
 တစ်လုံးအကျေကြို၊ “သာကိယာ-တို့သည်၊ မေ-၏။ ပုရိသေ-တို့ကို၊ နာသေန္တိ-
 ကုန်၏။” ကုတိ-ဤသို့ ပြောနေ၏။ “တုမှာကံ-တို့၏၊ ကောစိ-သော၊ ပုရိသော-
 သည်၊ မတော နာမ-မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိပါ။ ကုဃံ-တိုက်တွန်းပါ၏၊ တေ-ထို

အန္တရန္တရေန။ ။ဝိစ္စာဘိက္ခုညေသု ဒွေ(မောင်-၁, ၄)သုတ်ဖြင့် အန္တရေနကို “အန္တ-
 ရေန အန္တရေန”ဟု ဒွိရုပ်ပြု၊ သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေကဿ(မောင်-၁, ၅၅)သုတ်ဖြင့်
 ရှေ့ပုဒ်၌ နာဝိဘတ် ကိုချေ၊ “**အန္တရေနာတိ** ဝေမဇ္ဈေ(ဒီဇီ-၂, ၂၇၄၊ သံဇီ-၁, ၂၅၁)”ကို
 ကြည့်၍ နောက်နည်းပေးသည်။

မင်းချင်းယောက်ျားတို့ကို၊ ဂဏာပေထ-ရေတွက်စေပါကုန်လော့။” ကုတိ-ဤသို့
 လျှောက်တင်ပြီ၊ ဂဏာပေန္တော-ရေတွက်စေလသော်၊ ဧကဿပိ-တစ်ယောက်
 တစ်လေ၏လည်း၊ ခယံ-သေကျေပျက်စီးခြင်းကို၊ န ပဿိ-မတွေ့ရ၊ သော-
 ထိုဝိဋ္ဌဗျူဘသည်၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ နိဝတ္တိတွာ-၍၊ “ဘဏော-တို့၊ ယေ
 ယေ ပန-အကြင်အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ကား၊ ‘သင်္ကာယာ-တို့သည်၊ အမှာ-
 ကုန်၏၊’ ကုတိ-သို့၊ ဘဏန္တိ-ပြောကုန်၏၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ (တေ တေ-ထို
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို) မာရေထ-သေစေကြလော့၊ ဝါ-သတ်ကြလော့၊ ပန-သို့သော်
 လည်း၊ မာတာမဟဿ-အဖိုးဖြစ်သော၊ မဟာနာမသက္ကဿ-မဟာနာမ်
 သင်္ကာဝင်မင်း၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဌိတာနံ-တည်သူတို့အား၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ ဒေထ-
 ပေးကြလော့။” ကုတိ အာဟ၊ သင်္ကာယာ-တို့သည်၊ ဂဟေတဗ္ဗဂဟဏံ-ကိုင်
 ယူထိုက်သောအရာကို ကိုင်ယူခြင်းကို၊ အပဿန္တာ-မမြင်ကုန်လသော်၊ ဧကစ္စေ-
 အချို့သူတို့သည်၊ တိဏံ-မြက်ကို၊ ခုံသိတွာ-ကိုက်၍၊ (အဋ္ဌသု-တည်ကုန်ပြီ၊)
 ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ နဠု-ကျူကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အဋ္ဌသု၊ “တုမေ-တို့သည်၊
 သင်္ကာယာ-သင်္ကာဝင်မင်းမျိုးတို့လော၊ နော (သင်္ကာယာ)-သင်္ကာ ဝင်မင်းမျိုး
 မဟုတ်ကုန်သလော့။” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတာ-အပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ)၊ ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ တေ-သင်္ကာဝင်မင်းမျိုးတို့သည်၊ မရန္တာပိ-ကုန်သော်လည်း၊ မုသာ-
 ဝါဒီ-မုသားစကားကို၊ န ဘဏန္တိ-မပြောကုန်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တိဏံ-ကို၊
 ခုံသိတွာ-၍၊ ဌိတာ-တည်သူတို့သည်၊ “နော သာကော-ကျွန်းပင်မဟုတ်၊ တိဏံ-
 မြက်တည်း။” ကုတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ နဠု-ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ဌိတာ-တို့သည်၊ “နော
 သာကော-မဟုတ်၊ နဠော-ကျူတည်း။” ကုတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ စ-ဆက်၊ ယေ-အကြင်
 သူတို့သည်၊ မဟာနာမဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဌိတာ-ကုန်၏၊ တေ စ-တို့
 သည်သာ၊ ဇီဝိတံ လဘိသု၊ တေသု-(မဟာနာမ်မင်းအနီး၌ တည်ရှိသော) ထို
 သင်္ကာဝင်တို့တွင်၊ တိဏံ-ကို၊ ခုံသိတွာ-၍၊ ဌိတာ-တို့သည်၊ တိဏသင်္ကာယာ
 နာမ-တိဏသင်္ကာဝင်မင်းတို့မည်သည်၊ (ဇာတာ-ကုန်ပြီ၊) နဠု-ကို၊ ဂဟေတွာ-
 ၍၊ ဌိတာ-တို့သည်၊ နဠသင်္ကာယာ နာမ-သည်၊ ဇာတာ-ကုန်၏၊ ကုတိ-ဤသို့
 ဆိုကုန်ပြီ၊ [“ဇာတာတိ”ဟု ကုတိသဒ္ဒါ ပါနေသဖြင့် အဆင်ပြေအောင် ပေးသည်၊
 ကုတိသဒ္ဒါ ပိုနေသည်ဟု ထင်၏။] ဝိဋ္ဌဗျူဘော-သည်၊ အဝသေသေ-ကြွင်းကုန်

သော၊ ဒီရပကေ-နိစ္စိတတ်ကုန်သော၊ ဝါ-နိစ္စိအရွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒါရကေပိ-
 ကလေးတို့ကိုသော်လည်း၊ အဝိဿဇ္ဇေတွာ-မလွှတ်မူ၍၊ ဝါ-လွှတ်မပေးမူ၍၊
 ယာတာပေန္တော-သတ်စေလျက်၊ လောဟိတနဒိ-သွေးတည်းဟူသောမြစ်ကို၊
 ပဝတ္တေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ တေသံ-ထိုသာကီဝင်မင်းတို့၏၊ ဂလလောဟိတေန-
 လည်ချောင်းသွေးဖြင့်၊ ဖလကံ-ပျဉ်ချပ်ကို၊ ဓောဝါပေသိ-ဆေးကြောစေပြီ၊ ဧဝံ-
 သို့လျှင်၊ သာကီယဝံသော-သာကီဝင်မင်းမျိုးကို၊ ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘေန-သည်၊ ဥပစ္ဆိန္နော-
 ဖြတ်အပ်ပြီ။

သော-ထိုဝိဋ္ဌဇ္ဈဘသည်၊ မဟာနာမသက္ကံ-ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ခေါ်ယူစေ၍၊
 နိဝတ္တော-သည်၊ (သမာနော) “ပါတရာသဝေလာယ-နံနက်စာစားချိန်၌၊ ပါတ-
 ရာသံ-နံနက်စာကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုအံ့” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဧကသ္မိံ -တစ်ခု
 သော၊ ဌာနေ-၌၊ ဩတရိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ဘောဇနေ-ကို၊ ဥပနီတေ-ဆောင်
 အပ်ပြီးသော်၊ “ဧကတောဝ-တစ်ပေါင်းတည်းသာ၊ ဘုဉ္ဇိဿာမ-ကုန်အံ့” ဣတိ-
 သို့၊ အယျကံ-ကို၊ ပက္ကောသာပေသိ-ခေါ်စေပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ခတ္တိယာ-တို့သည်၊
 ဇီဝိတံ-ကို၊ စန္ဒောပိ-စွန့်ရပါကုန်သော်လည်း၊ ဒါသိပုတ္တေဟိ-ကျွန်မ၏ သားတို့
 နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ န ဘုဉ္ဇိန္တိ-ကုန်၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ မဟာနာမော-သည်၊ ဧကံ-သော၊
 သရံ-အိုင်ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ “တာတ-မြေးတော်! ကိလိဋ္ဌဂတ္တော-ညစ်
 နွမ်းသော ကိုယ်ရှိသည်၊ အမှီ၊ နှာယိဿာမိ-ရေချိုးဥျးမည်၊ ”ဣတိ အာဟ၊
 “အယျက-ဘိုးတော်! သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ နှာယထ-ရေချိုးပါကုန်လော၊” ဣတိ-
 ပြီ၊ သော-ထိုမဟာနာမ်မင်းသည်၊ “အယံ-ဤဝိဋ္ဌဇ္ဈဘသည်၊ ဧကတော-တည်း၊

အဘုဉ္ဇန္တံ-မစားလသော်၊ ဝါ-မစားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) **အ-
 ဘုဉ္ဇန္တံ**-မစားသော၊ မံ-ကို၊ ယာတေဿတိ-လိမ့်မည်၊ မေ-၏၊ သယမေဝ-
 ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ မတံ-သေခြင်းသည်၊ သေယျော-မြတ်၏။” ဣတိ-ဤသို့
 တွေး၍၊ ကေသေ-ဆံပင်တို့ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-ဖြေ၍၊ အဂ္ဂေ-အဖျား၌၊ ဂဣန္တိံ-အထုံးကို၊

အဘုဉ္ဇန္တံ။ ။မာန၊ အန္တအဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့သည် ဝိသေသနပုဒ်များ ဖြစ်၍ ဝိ
 သေသျှအားလျော်စွာ ပထမန္တစသည် ဖြစ်ကြရ၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာဝယ် ဒုတိယန္တဖြစ်လျှင်
 “ကံအနက်၊ လက္ခဏအနက်၊ ဟိတ်အနက်”အားဖြင့် ခုနည်း ပေးနိုင်သည်။ [ကံ
 လက္ခဏ၊ ဟိတ်နက်ရ၊ မာန အန္တ ဒုတိယာ၊-ကစည်းဘာ-၂၊ ၄၈၈။]

ကတ္တာ-၍၊ ကေသေသု-တို့၌၊ ပါဒဂုံဌကေ-ခြေမတို့ကို၊ ဝါ-ခြေချောင်းတို့ကို၊ ပဝေသေတ္တာ-ဝင်စေ၍၊ ဝါ-သွင်း၍၊ ဥဒကေ-ရေ၌၊ နိမုနိ-ငုတ်ပြီ၊ တဿ-ထို

ဥဒကေ နိမုနိ။ ။မဟာနာမ်မင်းသည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ နောင်တော်အရင်း ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရား၏ ညးလေးတော် သုက္ကောဒန၏ သားတော်ဖြစ်၍ မြတ်စွာ ဘုရားထက် တစ်လကြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ တစ်ဝမ်းကွဲအကို ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာ ဘုရားကို စဖူးမြင်ရချိန်ကပင် သောတာပန်ဖြစ်ခဲ့ပြီး သကဒါဂါမ်အရိယာသာဝက အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိနေသူ ဖြစ်သည်။ (ဝိ. ဋ္ဌ-၃, ၁၂၄၊ သာရတ္ထ-၃, ၇၇၊ မ. ဋ္ဌ-၁, ၃၆၆၊ အံ. ဋ္ဌ-၁, ၃၀၂)

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ရဟန်းတော်များမှာ မိမိကိုယ်ကို သေကြောင်းကြံလျှင် ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်ကြောင်း ပညတ်တော်ရှိ၏(ဝိ-၁, ၁၀၄)။ ဤပညတ်တော်ကို ထောက်လျှင် မိမိကိုယ်ကို သေကြောင်းကြံခြင်းကို ဘုရားရှင်နှစ်သက်တော် မမူသည်မှာ သေချာ၏။ သကဒါဂါမ်အရိယာဖြစ်ပြီးသူက ဘုရားရှင် နှစ်သက်တော်မမူသော မိမိကိုယ်ကို သေ ကြောင်းကြံခြင်းလုပ်ရပ်မျိုးကို လုပ်သည်ဆိုခြင်းမှာ စဉ်းစရာဖြစ်နေ၏။ ထို့ပြင် ဘဒ္ဒ သာလဇာတ်(ဇာ. ဋ္ဌ-၄, ၁၄၇-၁၅၅)၌ အခြားအကြောင်းအရာများအားလုံး ဤအဋ္ဌ ကထာအတိုင်း ဆိုထားသော်လည်း သာကီဝင်တို့ကို မျိုးတုန်းသတ်ဖြတ်သည့် အကြောင်းကို ဆိုရာ၌ မဟာနာမ်မင်း၏ အကြောင်းမပါပုံကို ထောက်လျှင်လည်း မိမိကိုယ်ကို သေကြောင်းကြံ ပုံပြသော စကားများသည် နောက်မှ ထည့်အပ်သော စကားများ ဖြစ်လေသလားဟု စဉ်းစားမိ၏။

ဖြစ်နိုင်သောအကြောင်း။ ။မဟာနာမ်မင်းသည် သကဒါဂါမ်ဖြစ်သော်လည်း မိမိပယ်အပ်သော ကိလေသာ၊ မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာနှင့် စပ်၍ သံသယဖြစ် သဖြင့် ဘုရားရှင်အား မေးလျှောက်ဘူးသည်(မ-၁, ၁၂၆)။ အရိယာဖြစ်လျက် ဤသို့ သံသယဖြစ်သည်မှာ ပညတ်တော်၌ မကျွမ်းကျင်သောကြောင့်ဟု ဆို၏(မ. ဋ္ဌ-၁, ၃၆၆)။ မိမိကိုယ်ကို သေကြောင်းကြံခြင်းမှာလည်း ပညတ်တော်၌ မကျွမ်းကျင်သော ကြောင့်ဟု ကြံလျှင် ဖြစ်နိုင်စရာရှိ၏။

မွေးချင်း ဂုယောက်။ ။အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ မြတ်စွာ ဘုရားရှင်၏ ခမည်းတော် မှာ မွေးချင်း ဂုယောက်ရှိကြောင်းကို ဆို၏။ ထိုဂုယောက်တို့မှာ (၁) သုဒ္ဓေါဒန, (၂) သုက္ကောဒန, (၃) သက္ကောဒန, (၄) ဓောတောဒန, (၅) အမိတောဒန, (၆) အမိ တာမင်းသမီး, (၇) ပါလိတာမင်းသမီးတို့တည်း။ မဟာဝံ-၂၂၅ကား ပမိတာ မင်းသမီး ကို ထည့်၍ ဆို၏။ ထိုတွင် သုဒ္ဓေါဒနမင်း၏ သားတော်များကား ဘုရားရှင်နှင့် အရှင် နန္ဒတို့တည်း။ သုက္ကောဒန၏ သားတော်များကား မဟာနာမ်နှင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါတို့တည်း။

မဟာနာမ်၏။ ဂုဏတေဇေန-ဂုဏ်အရှိန်ကြောင့်၊ နာဂဘဝနံ-နဂါးဘုံသည်၊ ဥဏှာကာရံ-ဥသောအခြင်းအရာကို၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ နာဂရာဇာ-သည်၊ “ကိ န ခေါ-အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ”ဣတိ-သို့၊ ဥပဓာရေန္တော-ဣစမ်းဆင်ခြင်လသော်၊ တံ-ထိုအကြောင်းကို၊ ဥ တွာ-၍၊ တဿ-ထိုမဟာနာမ်၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာ-ဂန္တာ-၍၊ တံ-ထိုမဟာနာမ်ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဖဏေ-ပါးပျဉ်း၍၊ နိသီဒါပေတွာ-ထိုင်စေ၍၊ နာဂဘဝနံ-သို့၊ ပဝေသေသိ-ဝင်စေပြီ၊ သော-ထိုမဟာနာမ်မင်းသည်၊ ဒွါဒသ ဝဿာနိ-၁၂နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ တတ္ထေဝ-ထိုနဂါးပြည်၌သာလျှင်၊ ဝသိ-ပြီ၊ ဝိဋ္ဌဋ္ဌူဘောပိ-သည်လည်း၊ “မယံ-၏၊ အယျကော-ဘိုးတော်မင်းကြီးသည်၊ ဣဒါနိ-၌၊ အာဂမိဿတိ-လာလိမ့်မည်၊ ဣဒါနိ-၌ အာဂမိဿတိ-မည်” ဣတိ-တွေး၍၊ အာဂမယမာနောဝ-စောင့်မျှော်လျက်သာ၊ နိသီဒါ၊ တသ္မိ-ထိုမဟာနာမ်သည်၊ အတိစိရာယန္တေ-အလွန်ကြာမြင့်လသော်၊ သရံ-ရေအိုင်ကို၊ ဝိစိနာ-ပေတွာ-ရှာဖွေစေ၍၊ ဒီပါလောကေန-ဆီမီးရောင်ဖြင့်၊ ပုရိသဗ္ဗန္တရာနိပိ-မင်းချင်းယောက်ျားတို့၏ အကြားတို့ကိုလည်း၊ ဩလောကေတွာ-သော်၊ အဒိသွာ-မူ၍၊ “ဂတော-သွားသည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊”ဣတိ-ဤသို့ မှတ်ထင်၍၊ ပက္ကာမိ၊ သော-ထိုဝိဋ္ဌဋ္ဌူဘသည်၊ ရတ္တိဘာဂေ-ညဉ့်အဖို့၌၊ အစိရဝတံ-အစိရဝတီမြစ်သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ ခန္ဓာဝါရံ-ခံတပ်ကို၊ နိဝါသေသိ-နေစေပြီ၊ ဧကစ္စေ-အချို့သော စစ်သားတို့သည်၊ အန္တောနဒိယံ-မြစ်၏အတွင်း၌၊ ဝါလုကာ-ပုလိနေ-သဲသောင်ပြင်၌၊ နိပဇ္ဇိသု-အိပ်ကုန်ပြီ၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ဗဟိထလေ-မြစ်အပြင်ဘက်ကုန်းပေါ်၌၊ (နိပဇ္ဇိသု)၊ အန္တောနိပန္နေသုပိ-မြစ်အတွင်း၌ အိပ်နေသူတို့တွင်လည်း၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ အကတပါပကမ္မာ-မပြုအပ်သော မကောင်းမှု

အမိတောဒန၏ သားတော်ကား အရှင်အာနန္ဒာတည်း၊ အမိတာမင်းသမီး၏ သားတော်ကား တိဿထေရ်တည်း၊ သက္ကောဒန၊ ဓောတောဒန၊ ပါလိတာတို့၏ သားတော်သမီးတော်များကား မထင်ရှားပါ၊ သို့သော် ကိသာဂေါတမီကို “ပိတုစ္ဆာဓိတာယ-ဘုရားရှင်၏ အရိုးတော်သမီး(ဓမ္မ. ၄-၁, ၅၄)”ဟု ဆိုခြင်းနှင့် ဘုရားရှင်မှာ “အမိတာ၊ ပါလိတာ”ဟု အရိုးတော်၂ယောက်ရှိရာ အရိုးတော်အမိတာမှာ တိဿထေရ်ဟူသော သားတစ်ယောက်သာရှိခြင်းကို ထောက်လျှင် ကိသာဂေါတမီသည် အရိုးတော် ပါလိတာ၏ သမီးဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။

ရှိသူတို့သည်၊ အတ္တိ-ကုန်၏။ ဗဟိနိပန္နသုပိ-မြစ်အပြင်ကုန်းပေါ်၌ အိပ်နေသူတို့တွင်လည်း၊ ပုဗ္ဗေ၊ ကတပါပကမ္မာ-ပြုအပ်ခဲ့သော မကောင်းမှုရှိသူတို့သည်၊ အတ္တိ-ကုန်၏။ တေသံ-ထိုသူတို့၏။ နိပန္နဌာနေသု-အိပ်ရာအရပ်တို့၌၊ ကိပိလ္လိကာ-ပုရွက်ဆိပ်တို့သည်၊ [ကိမိဘာဝေန ခုဒ္ဒကပါဏဘာဝေန လန္တိ ဂဏ္ဍန္တိ ပ-ဝတ္တန္တိတိ ကိပိလ္လိကာ၊ [ကိမိ+လာ+ဏ္ဍ၊ မကို ပပြု၊ လဒ္ဓေဘော် လာ၊-ဇာဋီသစ်၊] ကိစ္စိ သတ္တံ ပိလန္တိတိ ကိပိလ္လိကာ၊ [ကိ+ပိလ(ပိဋနအနက်)+ဏ္ဍ၊-ကဒီယော-၂, ၂၄၁၊] ဥဌဟိသု-ထကြွကုန်ပြီ၊ ဝါ-တက်ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ “မယံ-၏၊ နိပန္နဌာနေ-အိပ်ရာအရပ်၌၊ ကိပိလ္လိကာ-တို့သည်၊ (ဥဌဟိသု)၊ မယံ နိပန္နဌာနေ-၌၊ ကိပိလ္လိကာ-တို့သည်။ (ဥဌဟိသု)” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဥဌဟိတွာ-ထ၍၊ အကတပါပကမ္မာ-တို့သည်၊ ဥတ္တရိတွာ-တက်၍၊ ထလေ-ကုန်းပေါ်၌၊ နိပဇ္ဇိသု-အိပ်ကုန်ပြီ၊ ကတပါပကမ္မာ-တို့သည်၊ ဩတရိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ဝါလုကာ-ပုလိနေ-သဲသောင်ပြင်၌၊ နိပဇ္ဇိသု-ကုန်ပြီ၊ တသ္မိ ခဏော-ထိုခဏ၌၊ မဟာ-မေယော-ကြီးစွာသောမိုးသည်၊ ဥဌဟိတွာ-တက်လာ၍၊ ဃနဝသံ-တစ်ခဲနက်သည်းထန်စွာ ရွာသွန်းခြင်းကို၊ ဝါ-တစ်ခဲနက်သော မိုးကို၊ ဝသိ-ရွာသွန်းပြီ၊ နဒိယာ-၌၊ ဩယော-ရေအလျဉ်သည်၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ ပရိသာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝိဋ္ဌဇျူဘံ-ကို၊ သမုဒ္ဒမေဝ-သို့သာ၊ ပါပေသိ-ရောက်စေပြီ၊ တတ္ထ-ထိုသမုဒ္ဒရာ၌၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောသူတို့သည်၊ မစ္ဆကစ္ဆပဘက္ခာ-ငါးလိပ်တို့၏ အစာတို့သည်၊ အဟေသံ။

မဟာဇနော-သည်၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသိ-ကုန်ပြီ၊ “သာကိယာနံ-တို့၏၊ မရဏံ-သည်၊ အယုတ္တံ-မသင့်လျော်၊ ‘ဧဝံ နာမ-ဤသို့လျှင်၊ ကောဇ္ဇေတွာ ကောဇ္ဇေတွာ-ထုထောင်း၍ ထုထောင်း၍၊ သာကိယာ-တို့ကို၊ မာရေတဗ္ဗာ-သေစေအပ်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-အသတ်ခံရရှာကုန်ပြီ’ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဧတံ-ဤသို့ သေရခြင်းသည်၊ အနန္တဝိကံ-မလျောက်ပတ်၊” ဣတိ-ဤသို့ ဖြစ်စေပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တံ ကထံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣမသ္မိ အတ္တဘာဝေ-၌၊ သာကိယာနံ-တို့၏၊ ဧဝံ-သို့၊ မရဏံ-သေခြင်းသည်၊ ကိဉ္စာပိ အယုတ္တံ-အကယ်၍ ကား မသင့်လျော်ပါပေ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ကတပါပကမ္မာဝေနေ-

ပြုအပ်ခဲ့သောမကောင်းမှု၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဧတေဟိ-ဤသင်္ကေတ
မင်းတို့သည်၊ လဒ္ဓိ-ရအပ်သော သေခြင်းသည်၊ (ရအပ်သော အကျိုးသည်)၊
ယုတ္တမေဝ-သင့်လျော်သည်သာ။” ကုတိ၊ အာဟ၊ “ဘန္တေ! ဧတေ-ဤသင်္က
တမင်းတို့သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ကိ-အဘယ်မကောင်းမှုကို၊ အကံသု-ပြုခဲ့ပါကုန်
သနည်း?” ကုတိ-မေးကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသော သင်္ကေတမင်းတို့သည်၊
ဧကတော-တည်း၊ ဟုတ္တ-၍၊ နဒိယံ-၌၊ ဝိသံ-အဆိပ်ကို၊ ပက္ခိပိသု-ထည့်ကုန်ပြီ၊
ဝါ-ခပ်ကုန်ပြီ၊ ကုတိ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ပုန-ဖန်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊
ဘိက္ခု၊ ကထံ၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ) “ဝိဋ္ဌဇ္ဈဘော-သည်၊ ဧတ္တကေ-ကုန်
သော၊ သာကိယေ-တို့ကို၊ မာရေတွာ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တော-လသော်၊ အတ္တနော-
၏၊ **မနောရထေ**-စိတ်၏အလိုသည်၊ မတ္တကံ-အထွဋ်အထိပ်သို့၊ အပ္ပတ္တေ-
ယေဝ-မရောက်သေးသော်သာလျှင်၊ ဝါ-မရောက်သေးမီသာလျှင်၊ ဧတ္တကံ-
သော၊ ဇနံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ မဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ မစ္ဆကစ္ဆပဘက္ခော-ငါးလိပ်တို့၏
အစာသည်၊ ဇာတော-ပြီ၊” ကုတိ-ဤသို့ ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-ည်၊ အာဂန္နာ-
၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! ကာယ-သော၊ ကထာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဧတရဟိ-၌၊
သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္တ န? ” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဣမာယ နာမ-ဖြင့်၊
ဝါ-ကြောင့်၊ သန္နိသိန္နာ၊ အမှ၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “ဣမေသံ သတ္တာနံ-တို့၏၊
မနောရထေ-သည်၊ မတ္တကံ-သို့၊ အပ္ပတ္တေယေဝ-သာ၊ မဇ္ဈရာဇာ-သည်၊ သုတ္တံ-

မနောရထေ။ ။ လိုလားတောင့် တအပ်သောအရာသည် စိတ်ကို မိမိထံသို့ ရောက်
စေနိုင်သောကြောင့် စိတ်၏ ရထားနှင့် တူရကား “ရထော ဣဝ ရထော၊ မနသော+
ရထော မနောရထေ-စိတ်၏ ရထားနှင့်တူသော လိုလားတောင့်တအပ်သောအရာ”
ဟုပြု၊ (တစ်နည်း) မိမိလိုလားတောင့်တအပ်သော အရာသည် (ထိုဌာနသို့ ရောက်
အောင် သွားရန်) စိတ်သာလျှင် ရထားရှိသောကြောင့် “မနော ဧဝ+ရထော အတြာတိ
မနောရထေ-စိတ်သာလျှင် ရထားရှိသော လိုလားတောင့်တအပ်သောအရာ”ဟုပြု
(ထောမ၊ သီဋိ သစ်-၂၊ ၇)၊ ထို့ပြင် သီဋိသစ်-၂၊ ၇၌ “မနသော+အတ္ထော ဣစ္ဆာ
မနောရထေ-စိတ်၏ အလို၊ [မန+အတ္ထ၊ ရလော၊ တချေ၊]”ဟုလည်းကောင်း “ရထော
ဝိယာတိ ရထော၊ မနော ဧဝ+ရထော မနောရထေ-ရထားနှင့် တူသောစိတ်”ဟု
လည်းကောင်း ပြုသေး၏။

အိပ်ပျော်နေသော၊ ဂါမံ-တစ်ရွာလုံးကို၊ ဝါ-ရွာ၌နေသူလူအပေါင်းကို၊ အဇ္ဈော-
တ္ထရန္တော-လွှမ်းမိုးလျက်၊ မဟောယော ဝိယ-ကြီးစွာသောရေ အလျဉ်ကဲ့သို့၊
ဇီဝိတိန္ဒြိယံ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊ စတုသု-ကုန်သော၊ အပါယသမုဒ္ဒေသု-
တိ၌၊ နိမုဇ္ဇာပေတိ-နစ်မြုပ်စေပြီ” ကုတိ ဝတွာ၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊
(ကံ)၊ ပုပ္ဖာနိဟေဝ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆတိတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

**ပုပ္ဖာနိဟေဝ ပစိနန္တံ၊ ဗျာသတ္တမနသံ နရံ၊
သုတ္တံ ဂါမံ မဟောယောဝံ၊ မစ္စ၊ အာဒါယ ဂစ္ဆတိ။**

ပုပ္ဖာနိ-ပန်းခြံ၌စုံ၊ ပန်းချုံဆင့်ဆင့်၊ ပွင့်၍ နေသောပန်းတို့ကို၊ (ပစိနာတိ
ကုဝ-တစ်ချုံမကောင်း၊ တစ်ချုံပြောင်းဖို့၊ ငဲ့စောင်းရည်စူး၊ ဆွတ်ခူးနေသကဲ့သို့၊
ဧဝံ-တူ၊) ပုပ္ဖာနိ-၅ဖြာအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်ပန်းတို့ကို၊ ပစိနန္တံ ဧဝံ-အာရုံအပေါင်း၊
လိုရာပြောင်း၍၊ ငဲ့စောင်းရည်စူး၊ ဆွတ်ခူးစဉ်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ **ဗျာသတ္တမန-**
သံ-ရလတ္တံ့ ရပြီး၊ သီးသီးအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်၌၊ ဖုံဖုံမက်မော၊ ငြိကပ်သော စိတ်
ရှိသော၊ နရံ-ပုထုဇဉ်ဟု၊ မြော်မြင်ညံ့စွာ၊ သတ္တဝါကို၊ သုတ္တံ ဂါမံ-မေ့မေ့လျော့

ဗျာသတ္တမနသံ။ ။ ဝိသေသေန+အာ (ဘုသော)+သဉ္စတိ (သဇ္ဇတိ)တိ ဗျာ-
သတ္တော (ဗျာသတ္တံ)၊ ဗျာသတ္တော (ဗျာသတ္တံ)+မနော ယဿာတိ ဗျာသတ္တမနသော။
“ဗျာသတ္တမန”ဟု ပကတိပြုပြီးနောက် တဒမိနာဒီနိ (မောဂ်-၁၊ ၄၇)သုတ်၊ သ သရေ
ဝါဂမောသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် သမာသ်အဆုံး၌ သ-လာလျှင် “ဗျာသတ္တမနသံ”ဟု
ဖြစ်သည်။ “ဗျာသတ္တမာနသံ”ဟု ဒီဃဖြင့်ရှိလျှင် “မနော ဧဝံ မာနသံ [မန+ဏ၊
မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ သလာ၊] ဗျာသတ္တံ+မာနသံ ယဿာတိ ဗျာသတ္တမာနသော”ဟုပြု။
(နီတိပဒ-၁၆၃၊ နိဒီ-၈၁၊ ဝိဟော-၇၄)

ရုပ်စဉ်ပုံ။ ။သမာသ်အဆုံး၌ သ-လာသည့်ရုပ်သည် ပုလ္လင်တွင် ပဌမာ၊ ဒုတိယာ
ဧကဝုဏ်-ဗဟုဝုဏ်ဝိဘတ်နှင့် တတိယာ၊ စတုတ္ထိ၊ ဆဋ္ဌိ၊ သတ္တမိ ဧကဝုဏ်ဝိဘတ်တို့၌
လည်းကောင်း၊ နပုလ္လင်တွင် ပဌမာ၊ ဒုတိယာ၊ တတိယာ၊ စတုတ္ထိ၊ ဆဋ္ဌိ၊ သတ္တမိ
ဧကဝုဏ်ဝိဘတ်၌လည်းကောင်း၊ ကုတ္တိ လိင်တွင် ပဌမာဧကဝုဏ်ဝိဘတ်၌လည်းကောင်း
ရှိနိုင်၍ ကြွင်းဝိဘတ်များ ၌ လိင်အားလျော်စွာ ပုရိသ၊ စိတ္တ၊ ကညာတို့ကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်ရာ
၏။ (နီတိ ပဒ-၁၆၃-၄)

ဂါမံ။ ။ဌာနရွာ၏ အမည်ကို ဌာနီရွာနေသတ္တဝါ၌ တင်စားသော ဌာနူပစာရ

လျော့၊ ပေါ့ပေါ့ဆဆ၊ အိပ်မောကျသော တစ်ရွာလုံးကို မဟောယော-ကြီးကျယ် နက်စွာ၊ လှိမ့်၍လာသော ရေအလျဉ်သည်။ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဂစ္ဆတိ ဣဝ- သွားသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ) မစ္စ-၃၁ဘုံ၊ အလုံးစုံကို၊ အကုန်မွှေးနှင့်၊ ရှင်သေမင်း သည်။ **အာဒါယ-**ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်ယူ၍၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏။

တတ္ထ-၌၊ ဗျာသတ္တမာနသံ နရန္တိ-ကား၊ သမ္ပတ္တေ ဝါ-ရောက်အပ် ရအပ် ပြီးသော ကာမဂုဏ်၌သော်လည်းကောင်း၊ အသမ္ပတ္တေ ဝါ-မရောက်အပ် မရ အပ်သေးသော ကာမဂုဏ်၌သော်လည်းကောင်း၊ လဂ္ဂမာနသံ-ငြိကပ်သော စိတ်ရှိသော၊ [နရံ၌ စပ်] ဣဒံ-ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ် သည်။ ဝါ-ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ (ကိ-အဘယ်အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်။ ဝါ- ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း?) မာလာ- ကာရော-ပန်းသည်သည်။ ပုပ္ဖာရာမံ-ပန်းအာရာမံသို့၊ ဝါ-ပန်းခြံသို့၊ ပဝိသိတွာ- ဝင်၍၊ ပုပ္ဖာနိ-ပန်းတို့ကို၊ ပစိနိဿာမိ-ဆွတ်ခူးအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တတော- ထိုပန်းခြံမှ၊ ပုပ္ဖာနိ-ပန်းတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူပြီး၍၊ **အညမညံ-**အခြားအခြား သော၊ ဂစ္ဆံ-ပန်းချဲ့ကို၊ ပတ္ထေန္တော-တောင့်တလျက်၊ သကလေ-အလုံးစုံသော၊

အားဖြင့် ရွာနေသတ္တဝါအပေါင်းကို “ဂါမံ”ဟု ဆိုသည်။ ဂသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂါမော၊ [ဂသ+မာ-ဓာန်ဇီ-၂၂၅]၊ ဂါယန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂါမော၊ [ဂါ+မာ-မောဂ်-၇၊ ၁၃၆]၊ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ကာမာ ဧတ္ထာတိ ဂါမော၊ [ဂမု+အဏ်၊-နိဒီ-၅၄၀]၊ ဂစ္ဆန္တိ တိဋ္ဌန္တိ ဇနာ ဧတ္ထာတိ ဂါမော၊ ဇနာနံ နိဝါသောကာသဘာဝေန ဂမုတေ ဉာယတေတိ ဂါမော၊ တေန တေန ဝတ္ထုနာ အတ္ထိကေဟိ ဂန္တဗ္ဗောတိ ဂါမော၊ ဂါဝေါ+အမန္တိ ကိဏန္တိ ဝိတ္တိဏန္တိ ဇနာ ဧတ္ထာတိ ဂါမော။ [ဂေါ+အမ+အ၊-ပါတိပဒတ္တ-၈၃။]

အာဒါယ။ ။အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ်၊ တွာပစ္စည်း၊ ဒါဓာတ်သည် အာရှေ့ရှိလျှင် ဂဟဏ အနက်ဟောဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ ဆိုသော်လည်း ဤ၌ “ဇီဝိတိန္ဒြေယမဿ ဆိန္ဒိတွာ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဆေဒ(ဖြတ်ခြင်း)အနက် ဖြစ်သင့်သည်။

အညမညံ။ ။အညမညံပုဒ်သည် “အညမညံ-အချင်းချင်း”ဟု အနက်ပေးရသော ဝိတိဟာရပုဒ်၊ “အညမညံ-အခြားအခြားသော”ဟု အနက်ပေးရသော ဝိစ္ဆာပုဒ်ဟု ၂မျိုးရှိ၏။

ဝိတိဟာရ အညမညံ။ ။ အပြန်အလှန်ကြိယာကို ပြုခြင်းသည် ဝိတိဟာရတည်း။

ပုပ္ဖာရာမေ-ပန်းအာရာမ၌၊ မနံ-စိတ်ကို၊ ပေသေတိ-စေလွှတ်၏။ ကုတော စိ-
 တော စ-ဤချုံ ဤချုံမှလည်း၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့ကို၊ ပစိနိဿာမိ-ဆွတ်ခူးအံ့၊ ကုတိ-
 ဤသို့ ကြံ၍၊ တတော-ထို ပန်းချုံမှ၊ ပုပ္ဖာနိ-ပန်းတို့ကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊
 အညတ္ထ-အခြားသောပန်းချုံ၌၊ မနံ-စိတ်ကို၊ ပေသေတိ-စေလွှတ်၏။ တမေဝ
 ဂစ္ဆံ-ထိုမှလွယ်လန်းချုံကိုပင်၊ ပစိနန္တော-ဆွတ်ခူးလျက်၊ ပမာဒံ-မေ့လျော့ခြင်းသို့ အာ-
 ပဇ္ဇတိ ယထာ-ရောက်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဧကစ္စော-အချို့သောသူ
 သည်၊ ပုပ္ဖာရာမသဒိသံ-ပန်းအာရာမနှင့်တူသော၊ ပဉ္စကာမဂုဏမန္တံ-၅ပါး
 သော ကာမဂုဏ်တို့၏ အလယ်သို့၊ ဩတရိတွာ-သက်ဝင်၍၊ မနောရမံ-
 စိတ်၏ မွေ့လျော်ရာဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရူပါရုံကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ မနောရမာနံ-
 စိတ်၏မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်ကုန်သော၊ သဒ္ဓဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာနံ-သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊
 ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့တွင်၊ အညတရံ-တစ်ပါးပါးသော အာရုံကို၊ ပတ္ထေတိ-
 တောင့်တ၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ အညော-အခြားတစ်ယောက်သည်၊ တေသု-
 ထိုရူပါရုံအစရှိသော ငါးပါးသော အာရုံတို့တွင်၊ အညတရံ-တစ်ပါးပါးသော

(မောင်ပံ-၁, ၅၆)။ “အညမညံ ဝိဝါဒေန၊ အညမညမယာတယံ(ဖန္ဒနဇာတ်)စသည်၌
 လာသော အညမညံကား အပြန်အလှန် ဆန့်ကျင်ဘက်ပြောခြင်း၊ သတ်ခြင်းကြိယာကို
 ပြုသောကြောင့် ဝိတိဟာရပုဒ်တည်း။ ထိုကြောင့် သဗ္ဗာဒီနံ ဝိတိဟာရေ(မောင်-၁,
 ၅၆)သုတ်ဖြင့် အညံကို “အညံ အညံ”ဟု ၂ရုပ်ပြု။ သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေကဿ
 (မောင်-၁, ၅၅) သုတ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၌ ဝိဘတ်ချေ၊ မ်လာ၍ ပြီးစေရသည်။ “အညမညံ-
 အချင်းချင်း”ဟု ပေးရသည်။

ဝိစ္ဆာ အညမည။ ။ကြိယာ၊ ဂုဏ်၊ ခြပ်အားဖြင့် ကွဲပြားသောအနက်တို့ကို နှံ့
 စေလို၍ ၂ကြိမ်ဆိုအပ်သောစကားသည် ဝိစ္ဆာတည်း။ “ဒိဝသဉ္ဇေပိ မံ ဘဂဝါ ဧတမတ္ထံ
 ပုစ္ဆေယျ အညမညေဟိ ပဒေဟိ အညမညေဟိ ပရိယာယေဟိ(သံ)”စသည်၌ လာသော
 အညမညေဟိကား မေးလျှောက်ခြင်းကြိယာဖြင့် များပြားလှသော ပုဒ်၊ ပရိယာယ်ခြပ်
 နက်တို့ကို နှံ့စေလို၍ ဆိုအပ်သောကြောင့် ဝိစ္ဆာတည်း။ ဤ၌ အညမညံသည်လည်း
 များပြားလှသော ပန်းချုံတို့ကို နှံ့စေလို၍ ဆိုအပ်သောကြောင့် ဝိစ္ဆာတည်း။ ထိုကြောင့်
 ဝိစ္ဆာဘိက္ခုညေသု ဒွေ(မောင်-၁, ၅၄)သုတ်ဖြင့် အညံကို “အညံ အညံ”ဟု ၂ရုပ်ပြု။
 သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေ ကဿ(မောင်-၁, ၅၅)သုတ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၌ ဝိဘတ်ချေ၊ မ်
 လာ၍ ပြီးစေရသည်။ “အညမညံ-အခြားအခြားသော”ဟု ပေးရသည်။

အာရုံကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ အညတရံ-တစ်ပါးပါးသော အာရုံကို၊ ပတ္ထေတိ-တောင့်တ၏။ ရူပမေဝ-ရူပါရုံကိုပင်၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ အညံ-အခြားသောအာရုံကို၊ အပတ္ထေန္တော-မတောင့်တဘဲ၊ တမေဝ-ထိုရူပါရုံကိုသာ၊ အဿာဒေတိ-လွန်စွာသာယာ၏။ သဒ္ဓါဒီသု-သဒ္ဓါရုံအစရှိသော အာရုံတို့တွင်၊ အညတရံ ဝါ-တစ်ပါးပါးသောအာရုံကိုမူလည်း၊ (လဘိတွာ-၍၊ အညံ-အခြားသောအာရုံကို၊ အပတ္ထေန္တော-ဘဲ၊ တမေဝ-ထိုသဒ္ဓါရုံအစရှိသော အာရုံတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အာရုံကိုသာ၊ အဿာဒေတိ-၏။) ဂေါမဟိသဒါသိဒါသဓေတ္တဝတ္ထု-ဂါမနိဂမဇနပဒါဒီသု-နွား၊ ကျွဲ၊ ကျွန်မိန်းမ၊ ကျွန်ယောက်ျား၊ လယ်၊ ယာ၊ ရွာ၊ နိဂုံး၊ ဇနပုဒ်အစရှိသည်တို့၌၊ ဧသေဝ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်သည် ပင်၊ နယော-သိကြောင်းအစီအရင်တည်း၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ-ရသေ့ ရဟန်းတို့၏။ ပရိဝေဏဝိဟာရပတ္တစီဝရာဒီသုပိ-ပရိဝဏ်၊ ကျောင်းတိုက်၊ သပိတ်၊ သင်္ကန်းအစရှိသည်တို့၌လည်း၊ (ဧသေဝ-သည် ပင်၊ နယော-တည်း။) ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-သည်၊ ဟောတိ-၏။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပဉ္စကာမဂုဏသင်္ခါတာနိ-၅ပါးသော ကာမဂုဏ်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖာနိ ဧဝ-ပန်းတို့ကိုပင်၊ ပစိနန္တိ-ဆွတ်ခူး၍နေသော၊ သမ္ပတ္တေ ဝါ-ရောက်အပ် ရအပ်ပြီးသော၊ ကာမဂုဏေ ဝါ-ကာမဂုဏ်၌သော်လည်းကောင်း၊ အသမ္ပတ္တေ-မရောက်အပ် မရအပ်သေးသော၊ ကာမဂုဏေ ဝါ-ကာမဂုဏ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗျာသတ္တမာနသံ-အထူးသဖြင့် ကပ်ငြိသောစိတ်ရှိသော၊ နရံ-လူကို။ သုတ္တံ ဂါမန္တိ-ကား၊ ဂါမဿ-ရွာ၏။ ဂေဟဘိတ္တိအာဒိနံ-အိမ်၊ နံရံအစရှိသည်တို့၏။ ဝသေန ပန-အစွမ်းအားဖြင့်ကား၊ သုပနံ နာမ-အိပ်ခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိပါပေ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ သတ္တာနံ-ရွာ၌ နေသော သတ္တဝါတို့၏။ သုတ္တပမတ္တတံ-အိပ်ပျော်ကုန်သည်၏အဖြစ်၊ မေုလျော့ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ [သုတ္တာ စ+ပမတ္တာ စ သုတ္တပမတ္တာ၊ သုတ္တပမတ္တာနံ+ဘာဝေါ သုတ္တပမတ္တာ၊] ဥပါဒါယ-ကပ်ယူ၍၊ ဝါ-အကြောင်းပြု၍၊ သုတ္တော နာမ-အိပ်ပျော်သောရွာမည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ရတော့၏။ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သုတ္တံ-အိပ်ပျော်နေသော၊ ဂါမံ-ရွာကို၊ ဒွေ တိဏိ (ဒွတ္တိဏိ) ယောဇနာနိ-၂ယူဇနာ၊ ၃ယူဇနာတို့တိုင်တိုင်၊ အာယတဂမ္ဘီရော-ရှည်လည်းရှည်၊ နက်လည်းနက်သော၊ [အာယတော စ+သော+

ဂန္ထီရော စာတိ အာယတဂန္ထီရော၊ မဟောယော-ကြီးစွာသော ရေအယဉ်သည်။ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဂစ္ဆတိ ကုဝ-သွားသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ မစ္စ-သေမင်းသည်။ အာဒါယ-၍၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏။ သော မဟောယော-ထိုကြီးစွာသော ရေအယဉ်သည်။ ကုတ္တိပုရိသဂေါမဟိသကုတ္တုဋ္ဌာဒိသု-မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ နွား၊ ကွဲ၊ ကြက် အစရှိသည်တို့တွင်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ အနဝသေသေတွာ-မကြွင်းကျန်စေမူ၍၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ ဂါမံ-ထိုအိပ်ပျော်နေသောရွာကို၊ သမုဒ္ဒံ-သမုဒြာသို့၊ ပါပေတွာ-ရောက်စေ၍၊ မစ္ဆကစ္ဆပဘကံ-ငါးလိပ်တို့၏အစာကို၊ ကရောတိ ယထာ-ပြုသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဗျာသတ္တမာနသံ-ကာမဂုဏ်၌ အထူးသဖြင့် ငြိကပ်သောစိတ်ရှိသော၊ နရံ-သတ္တဝါကို၊ မစ္စ-သည်၊ အာဒါယ-၍၊ အဿ-ထိုသတ္တဝါ၏၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်၍၊ စတူသု-၄ပါးကုန်သော၊ အပါယသမုဒ္ဒေသု-အပါယ်တည်းဟူသော သမုဒ္ဒရာတို့၌၊ နိမုဇ္ဈပေတိ-နစ်မြုပ်စေ၏။ ကုတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ဗဟူ-တို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ- တို့သို့၊ ပတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ မဟာဇနဿ၊ သာတ္ထိကာ၊ ဒေသနာ၊ ဇာတာ-ပြီ၊ ကုတိ-ဝိဋုဇ္ဈာဝတ္ထု အပြီးတည်း။

ဝိဋုဇ္ဈာဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီး၏။

၄-ပတိပူဇိကကုမာရိဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ပုပ္ဖာနိ ဟေဝါတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော ပတိပူဇိကံ နာမ-ပတိပူဇိကာမည်သော၊ ကုမာရိကံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဝတ္ထု-ဝတ္ထုသည်၊ တာဝတိံသဒေဝလောကေ-၌၊ သမုဋ္ဌိတံ-ဖြစ်ပြီ။ ကိရ-ချဲ့၊ တတ္ထ-ထိုတာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊ မာလဘာရီ နာမ-မာလဘာရီမည်သော၊ ဒေဝ-ပုတ္တော-သည်၊ အစ္ဆရာသဟဿပရိဂုတော-နတ်သမီးတစ်ထောင်ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဥယျာနံ-သို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ ပဉ္စသတာ-သော၊ ဒေဝဓိတရော-နတ်သမီးတို့သည်၊ ရုက္ခံ-ပန်းပင်သို့၊ အာရုယျ-တက်၍၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့ကို၊ ပါတေန္တိ-ကျစေကုန်၏၊ ဝါ-ချွေကုန်၏၊ ပဉ္စသတာ-သော၊ (ဒေဝဓိတရော-တို့သည်) ပတိ-တာနိ-ကျစေအပ်ကုန်သော၊ ဝါ-ချွေအပ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ကောက်ယူ၍၊ ဒေဝပုတ္တံ-ကို၊ အလင်္ကရေန္တိ-တန်ဆာဆင်ကုန်၏၊ တာသု-

ထိုနတ်သမီးတို့တွင်၊ ဧကာ-သော၊ ဒေဝဓိတာ-နတ်သမီးသည်၊ ရုက္ခသာခါယ-
 မေဝ-သစ်ကိုင်း၌သာ၊ စုတာ-ပြီ၊ သရီရံ-သည်၊ ဒီပသိခါ ဝိယ-ဆီမီးအလုံသည်
 ကဲ့သို့၊ နိဗ္ဗာယိ-ငြိမ်းပြီ၊ သာ-ထိုနတ်သမီးသည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဧကသ္မိံ-သော၊
 ကုလဂေဟေ-အမျိုးအိမ်၌၊ ပဋိသန္ဓိ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဇာတကာလေ-ဖွား
 မြင်ပြီးရာအခါ၌၊ **ဇာတိဿရာ**-ရှေးဘဝကို အောင့်မေ့နိုင်သည်၊ ဟုတွာ၊ “မာလ-
 ဘာရိဒေဝပုတ္တဿ-၏၊ ဘရိယာ-သည်၊ အမ္ပိ” က္ကတိ-သို့၊ အနုဿရန္တိ-အောက်
 မေ့လျက်၊ ဝုဇ္ဈိ-ကြီးပြင်းခြင်းကို၊ အန္ဓာယ-စွဲ၍၊ (တစ်နည်း) ဝုဇ္ဈိ-သို့၊ အန္ဓာယ-
 ရောက်လသော်၊ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ-နံသာပန်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပူဇံ-ပူဇော်ခြင်း
 ကို၊ ကတွာ-၍၊ သာမိကဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းကို၊ **ပ-**
တ္ထေသိ-ပြီ၊ သာ-အမျိုးသမီးသည်၊ သောဠသဝဿကာလေ-၁၆နှစ်ရှိရာအခါ၌၊
 ပရကုလံ-သူတစ်ပါးအိမ်သို့၊ ဝါ-လင့်အိမ်သို့၊ ဂတာပိ-သော်လည်း၊ သလာက-
 ဘတ္တပက္ခိကဘတ္တဝဿာဝါသိကာဒီနိ-သလာဘတ်၊ ပက္ခိကဘတ် ဝါဆိုသင်္ကန်း
 အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒတွာ၊ “အယံ-ဤကောင်းမှုသည်၊ မေ-၏၊ သာမိကဿ-
 ၏၊ သန္တိကေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ-ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပစ္စယော-အကြောင်းသည်၊

ဇာတိဿရာ။ ။ဇာတိ+သရတိတိ ဇာတိဿရာ-ရှေးဘဝကို မှတ်မိသော အမှတ်
 သညာ(သာရတ္ထ-၃,၁၂၃၊ သီဇီသစ်-၁, ၄၀၀)၊ ဇာတိဿရဉာဏ်ဟု သုံးကြသော်လည်း
 ဉာဏ်မဟုတ်၊ သတိတည်း၊ သတိဆိုသော်လည်း သတိအစစ်မဟုတ်၊ သတိသည်
 သောဘနစေတသိက်ဖြစ်ရကား ကုသိုလ်ကိစ္စကို အမှတ်ရခြင်းမဟုတ်သောကြောင့်
 သတိအတူဖြစ်သော သညာတည်း။ (ပါစိတ်ဘာ-၂, ၁၆၅)

ပတ္ထေသိ။ ။ပ+အတ္ထ(ယာစနအနက်)+ဧက+ဤ၊ (တစ်နည်း) ပတ္ထ(ယာစန
 အနက်)+ဧက+ဤ၊ (နီတိဓာတု-၃၁၁၊ ဓာန်ဇီ-၄၂၆)၊ တောင့်တခြင်းသည် တဏှာ
 ပတ္တနာ-တဏှာဖြင့် တောင့်တခြင်း၊ ဆန္ဒပတ္တနာ-ကုသိုလ်ဆန္ဒဖြင့် တောင့်တခြင်း
 ဟု ၂မျိုးရှိ၏၊ တဏှာပတ္တနာအရ တဏှာကို ရ၍ ဆန္ဒပတ္တနာအရ မဟာကုသိုလ်ရှိ
 ဆန္ဒကို ရ၏၊ ဤ၌ တဏှာပတ္တနာကို ယူပါ၊ နိဗ္ဗာန်မဂ်ဖိုလ်ကို တောင့်တရာ၌ ဆန္ဒ
 ပတ္တနာကို ယူရ၏၊ ဆန္ဒပတ္တနာကို “ကုသလစ္ဆန္ဒပတ္တနာ၊ ကတ္တုကမ္ပတာကုသလစ္ဆန္ဒ-
 ပတ္တနာဟုလည်း သုံး၏။ (မ. ၄-၁, ၄၃၊ က္ကတိ. ၄-၅၈)

ပစ္စယော။ ။ဇနက(ဖြစ်စေသော)အကြောင်း၊ ဥပတ္တမ္ဘက(ထောက်ပံ့သော)
 အကြောင်းဟု အကြောင်းသည် ၂မျိုးရှိ၏၊ ဇနကအကြောင်းကို “ဟေတု”ဟု သုံး၍

ဟောတု-ဖြစ်စေသတည်း။” ကုတိ-သို့၊ ဝဒတိ-တောင်းဆို ဆို၏။ ဝါ-ဆုတောင်း၏။ အထ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အဿာ-ထိုအမျိုးသမီး၏။ “အယံ ကုမာရိကာ-သည်၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ သမုဌာယ-ကောင်းစွာ ထ၍၊ ပတိမေဝ-လင်ကိုသာ၊ ပတ္ထေတိ-တောင့်တ၏။ ကုတိ-ထိုကြောင့်၊ ပတိပူဇိကာ” တိ-ပတိပူဇိကာဟူ၍၊ နာမံ-ကို၊ ကရိသု၊ သာပိ-သည်လည်း၊ နိဗ္ဗိဒ္ဓံ-မပြတ်၊ အာသနသာလံ-နေရာ ဇရပ်ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတိ-သုတ်သင်ရှင်းလင်း၏။ ပါနီယံ-ကို၊ ဥပဌပေတိ-တည်စေ၏။ အာသနာနိ-တို့ကို၊ ပညပေတိ-ခင်း၏။ အညေပိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ သလကဘတ္တာဒိနိ-သလကဘတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒါတုကာမာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ)။ “အဗ္ဗ-အမိ၊ ကုမာနိပိ-ဤလှူဖွယ်တို့ကိုလည်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ဝါ-ဖို့၊ ပဋိပါဒေယျာသိ-ဖြစ်စေပါလော၊ ဝါ-လှူပေးပါလော၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ အာဟရိတ္တာ-၍၊ ဒေန္တိ-အပ်နှင်းကုန်၏။ [ဒဒန္တိတိ ဒေန္တိ ဥဒ္ဓိသန္တိ နိယျာတေန္တိ-ခုဒ္ဒက. ၄-၁၇၄။] သာပိ-ထိုအမျိုးသမီးသည်လည်း၊ ဧတေန နိယာမေန-ဤနည်းအားဖြင့်၊ အာဂစ္ဆန္တိ-လာသော်လည်းကောင်း၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားသော်လည်းကောင်း၊ ဧကပဒဝါရေ-ခြေတစ်လှမ်းအကြိမ်၌၊ **ဆပညာသ-၅၆ပါးသော၊ ကုသလဓမ္မေ**-ကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ ပဋိလဘတိ-

ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းကို “ပစ္စယော”ဟု သုံး၏။ ဤ၌ ပစ္စယသဒ္ဓါ အကြောင်းသာမန်ဟောသည်။ “ပဋိစ္စ ဧတသ္မာ ဖလံ ဧတိတိ ပစ္စယော(နေတ္ထိ. ၄-၁၃၆၊ အဘိ. ၄-၃, ၃၄၄)၊ (တစ်နည်း) ပဋိစ္စ ဖလမေတိတိ ပစ္စယော(ပဋိသံ. ၄-၁, ၁၇)”ဟုပြု။

ဆပညာသ ကုသလဓမ္မေ။ ။ဆပညာသရေတွက်ပုံ ၂မျိုးရှိ၏။ မဟာကုသိုလ် ၈ပါးကို ဇော ၇ပါးဖြင့် မြှောက်လျှင် ၅၆ပါးဖြစ်သည်ဟု ဓမ္မဋီ-၇၉၌ ဆို၏။ ဆက်ဥးအံ့-ခြေတစ်လှမ်းမှာ ကုသိုလ် ၅၆ပါး ရသည်ဆိုသော စကားသည် ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် မှတ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ၅၆ပါးမက ၁၆၁၂၈၀(တစ်သိန်းခြောက်သောင်းတစ်ထောင် နှစ်ရာရှစ်ဆယ်) ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။ မြှောက်ပုံမှာ အထက်ပါ ၅၆ပါးကို ပုညကြိယာ ၀တ္ထု ၁၀ပါးဖြင့်မြှောက် ငါးရာခြောက်ဆယ်(၅၆×၁၀=၅၆၀) ဖြစ်၏။ ၎င်း ၅၆၀ကို အာရုံ၆ပါးဖြင့်မြှောက် သုံးထောင့်သုံးရာခြောက်ဆယ်(၅၆၀×၆=၃,၃၆၀) ဖြစ်၏။ ၎င်း ၃,၃၆၀ကို ဒွါရ၆ပါးဖြင့်မြှောက် နှစ်သောင်းတစ်ရာခြောက်ဆယ်(၃,၃၆၀× ၆=၂၀,၁၆၀)ဖြစ်၏။ ၎င်း ၂၀,၁၆၀ကို အဓိပတိ၄ပါးဖြင့်မြှောက် ရှစ်သောင်းခြောက်ရာလေးဆယ်(၂၀,၁၆၀× ၄= ၈၀,၆၄၀) ၎င်း ၈၀,၆၄၀ကို ဟီန, ပဏီတ၂ပါးဖြင့်မြှောက်

တစ်သိန်းခြောက်သောင်းတစ်ထောင်နှစ်ရာရှစ်ဆယ်(၈၀၆၄၀×၂ =၁၆၁,၂၈၀)ဖြစ်၏။

ဆောင်။ ။ခြေတစ်လှမ်းတွင်, အတွင်းဝင်သည့်, စိတ်လျှင်ကုသလ, ဖြစ်ပုံပြအံ့၊ အဋ္ဌမဟာ, ကုသလာကို, သတ္တာဇောမြောက်, ငါးဆယ့်ခြောက်တည်၊ ထို့နောက်ပုည, ကြိယဒဿ, မြောက်တုံပါ၍, အာရုံခြောက်ပါး, မြောက်ငြားဒွါရာ, ခြောက်သင်္ချာပင်, တစ်ဖြာမိပတိ, လေးပါးရှိ၍, မြောက်ဘိလေးဖြာ, ထပ်ကာဟီန, ပဏီတကြောင့်, နှစ်ဝထပ်မြောက်, အဆုံးနောက်ကား, သိန်းခြောက်သောင်းနောင်, တစ်ထောင်နှစ်ရာ, ရှစ်ဆယ်လာသည်။ . . ဖြစ်ရာကုသိုလ်တရားတည်း။ (ရဝေထွန်း)

တစ်နည်း။ ။အဘိ-၁, ၁၇၊ နိ. ၄-၁၇၇အလို ဖဿပဉ္စမက ၅ပါး, ဈာနင် ၅ပါး, ဣန္ဒြေ ၈ပါး, မဂ္ဂင် ၅ပါး, ဗိုလ် ၇ပါး, မူလ ၃ပါး, ကမ္မပထ ၃ပါး, လောကပါလ ၂ပါး, ကာယပဿဒ္ဓိစသည် (ကာယပဿဒ္ဓိမှ ကာယုဇကတာအထိ) ၁၂ပါး, သတိသမ္ပဇဉ် ၂ပါး, သမထ ဝိပဿနာ ၂ပါး, ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ ၂ပါးတို့ကို ပေါင်း၍ ၅၆ပါး ဖြစ်၏။ **[ဖဿပဉ္စက-ဖဿ, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, စိတ်၊ ဣန္ဒြေ ၈ပါး-သဒ္ဓိန္ဒြေ, ဝီရိယိန္ဒြေ, သတိန္ဒြေ, သမာဓိန္ဒြေ, ပညိန္ဒြေ, မနိန္ဒြေ, သောမနဿိန္ဒြေ, ဇီဝိတိန္ဒြေ၊ မဂ္ဂင် ၅ပါး-သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာသင်္ကပ္ပ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိ, သမ္မာသမာဓိ၊ ဗိုလ် ၇ပါး-သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, သမာဓိ, ပညာ, ဟိရိ, ဩတ္တပ္ပ၊ မူလ ၃ပါး-အလောဘ အဒေါသ အမောဟ၊ ကမ္မပထ ၃ပါး -အနတ္တိဇ္ဈာ, အဗျာပါဒ, သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ လောကပါလ ၂ပါး-ဟိရိ, ဩတ္တပ္ပ။]**

ဆောင်။ ။ ဖဿပဉ္စက, ဈာနင်ဟု, ပဉ္စကတစ်ထွေ, ဣန္ဒြေ အဋ္ဌ, မဂ္ဂင်ငါး, ခုနစ်ပါးဗိုလ်, သုံးဆိုမူလ, ကမ္မပထသုံးဖြာ, လောကာပါလ, ဒွေဓမ္မနှင့်, ကာယပဿဒ္ဓိ, စရှိဒ္ဓါဒသ, ဒုကသုံးဖြာ, မာတိကာသည်။ . ဖြစ်ရာကုသိုလ် ဆပဉ်တည်း။ (ရဝေထွန်း) [သတိ သမ္ပဇဉ် ၂ပါး, သမထ ဝိပဿနာ ၂ပါး, ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ ၂ပါးတို့ကို ဒုက သုံးဖြာဟု ဆိုသည်။]

ဓမ္မဋီနည်း မကောင်း။ ။မဟာကုသိုလ်စိတ်စပါး၌ သောမနဿ, ဥပေက္ခာ, ဉာဏသမ္ပယုတ်, ဉာဏဝိပ္ပယုတ်, အသင်္ခါရိက, သသင်္ခါရိကအားဖြင့် ၄ပါးစီ ရှိ၏။ ခြေတစ်လှမ်းအတွင်း၌ သဘာဝမတူသော သောမနဿနှင့် ဥပေက္ခာ, ဉာဏသမ္ပယုတ်နှင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်, အသင်္ခါရိကနှင့် သသင်္ခါရိကတို့သည် တစ်ပြိုင်နက် မဖြစ်နိုင်ပါ။ သောမနဿ, သို့မဟုတ် ဥပေက္ခာ တစ်မျိုးမျိုးသာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ၂ပါးစုံကား မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဉာဏသမ္ပယုတ်နှင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်, အသင်္ခါရိကနှင့် သသင်္ခါရိကတို့လည်း နည်းတူပင်၊ ထိုကြောင့် ဓမ္မဋီလာ ၅၆ပါးတွက်နည်းမှာ မကောင်းပါ။ (စည်အဘိ-၁၁၃)

ရ၏။ တဿာ-ထိုအမျိုးသမီး၏။ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဂဗ္ဘော-သည်၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ သာ-ထိုအမျိုးသမီးသည်၊ ဒသမာသစ္စယေန-၌၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇာယိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုသား၏။ ပဒသာ-ခြေဖြင့်၊ ဂမနကာလေ-သွားနိုင်ရာအခါ၌၊ အညမ္ပိ အညမ္ပိ-အခြားလည်း အခြားလည်းဖြစ်သော၊ (ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇာယိ-ပြီ) ကုတိ-သို့၊ စတ္တာ-ရော-ကုန်သော၊ ပုတ္တေ-တို့ကို၊ ပဋိလဘိ-ရပြီ။

သာ-ထိုအမျိုးသမီးသည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတ္တာ၊ ပူဇံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဓမ္မံ၊ သုတ္တာ-၍၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ ရက္ခိတ္တာ-၍၊ ဒိဝသပရိယောသာနေ-နေ၏အဆုံး၌၊ တံ ခဏံ-ထိုခဏ၌၊ နိဗ္ဗတ္တေန-ဖြစ်သော၊ ကေနစိ-သော၊ ရော-ဂေန-ကြောင့်၊ ကာလံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ သာမိကဿေဝ-လင်ဖြစ်သော မာလဘာရိနတ်သား၏သာ၊ သန္တိကေ၊ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ကုတရာပိ-အခြားလည်းဖြစ်သော နတ်သမီးတို့သည်လည်း၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ပတ်လုံး၊ ဒေဝပုတ္တံ-ကို၊ အလင်္ကရေန္တိ ဧဝ-ကုန်သည်သာ၊ ဒေဝပုတ္တော-သည်၊ တံ-ထိုနတ်သမီးကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “တံ-သင်ကို၊ ပါတောဝ-မှသာ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ န ဒိဿသိ-မတွေ့မြင်အပ်၊ ကုဟိ-အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂတာ-သည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ အာဟ၊ “သာမိ-အရှင်! စုတာ-သည်၊ အမှီ-၏” ကုတိ-ပြီ၊ “ကိံ-ဘာကို၊ ဝဒေသိ-ပြောဘိသနည်း?” ကုတိ-ပြီ “သာမိ-အရှင်! ဧတံ-ဤစုတေခြင်းသည်၊ ဧဝံ-ဤပြောသည့်အတိုင်း မှန်၏” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “ကုဟိ-အဘယ်ဘုံ၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်သည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ “သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ကုလဂေဟေ-၌၊ (နိဗ္ဗတ္တာ၊ အမှီ)” ကုတိ-ပြီ၊ “ကိတ္တကံ-အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ-လုံး၊ တတ္ထ-ထိုအမျိုးအိမ်၌၊ ဌိတာ-ဖြစ်တည်ခဲ့ရသည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ “သာမိ! ဒသမာသစ္စယေန-၌၊ မာတု-၏၊ ကုစ္ဆိတော-မှ၊ နိက္ခမိတ္တာ-၍၊ သောဠသဝဿကာလေ-၌၊ ပရကုလံ-သို့၊ ဂန္တာ၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပုတ္တေ-တို့ကို၊ ဝိဇာယိတ္တာ-၍၊ ဒါနာဒိနိ-ကုန်သော၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ တုမေ-သင်တို့ကို၊ ပတ္တေတ္တာ-ခဲ့၍၊ အာဂန္တာ-လာ၍၊ တုမှာကမေဝ-တို့၏သာ၊ သန္တိကေ၊ နိဗ္ဗတ္တာ အမှီ” ကုတိ-ပြီ၊ “မနုဿာနံ-တို့၏၊ အာယု-သည်၊ ကိတ္တကံ-အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ဝဿသတမတ္တံ-နှစ်တစ်ရာအတိုင်းအရှည်ရှိ၏” ကုတိ-

ပြီ၊ “ဧတ္တကမေဝ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်သာရှိသလော၊” ကူတိ-ပြီ၊ “သာမိ၊ အာမ-ဟုတ်ကဲ့၊” ကူတိ-ပြီ၊ “ဧတ္တကံ-သော၊ အာယံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တမနုဿာ-ဖြစ်သောလူတို့သည်၊ ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ သုတ္တပမတ္တာ-အိပ်ပျော်ကုန်၊ မေလျော့ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကာလံ-ကို၊ အတိက္ကာမေန္တိ န ခေါ-လွန်စေကုန်သလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ဒါနာဒိနိ-ကုန်သော၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကရောန္တိ (န ခေါ)-ကုန်သလော၊” ကူတိ-မေးပြီ၊ “သာမိ၊ ကိ-ဘာကို၊ ဝဒေထ-ပြောကုန်သနည်း၊ “အသင်္ချေယျံ-မရေတွက်အပ်၊ မရေတွက်နိုင်သော၊ အာယံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တာ ဝိယ-ဖြစ်ကြသူတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဇရာမရာ ဝိယ စ-မအိုသူ၊ မသေသူတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ပမတ္တာ-ကုန်၏၊” ကူတိ-ပြီ၊ မာလဘာရိဒေဝပုတ္တဿ-၏၊ ဝါ-မှ၊ မဟာသံဝေဂေါ-ကြီးစွာသောထိန့်လန့်ခြင်းသည်၊ ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဝဿသတမတ္တံ-နှစ်တစ်ရာမျှသော၊ အာယံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ နိဗ္ဗတ္တမနုဿာ-ဖြစ်သောလူတို့သည်၊ ပမတ္တာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိပဋိတွာ-၍၊ နိဒ္ဒါယန္တိ ကိရ-အိပ်နေကုန်သတဲ့၊ ကဒါ-၌၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္ဆိယန္တိ န ခေါ-လွတ်ကြလိမ့်မည်နည်း၊” ကူတိ-ဤသို့ ဖြစ်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ မနုဿာနံ-တို့၏၊ ဝဿသတံ-နှစ်တစ်ရာသည်၊ တာဝတိံသာနံ-တာဝတိံသာဘုံဟူသော နေရာရှိကုန်သော၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ ဧကော-သော၊ ရတ္တိန္ဒြိဝေါ-ညဉ့်နေ့တည်း၊ တာယ ရတ္တိယာ-ထိုညဉ့်နေ့ဖြင့်၊ တိသရတ္တိယော-သုံးဆယ်သောညဉ့်နေ့တို့သည်၊ မာသော-တစ်လတည်း၊ သံဝစ္ဆရာ-တစ်နှစ်သည်၊ တေန မာသေန-ထိုလဖြင့်၊ ဒွါဒသမာသိကော-၁၂လရှိ၏၊ တေန သံဝစ္ဆရေန-ထိုနှစ်ဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗဝဿသဟဿံ-နတ်၌ဖြစ်သော နှစ်တစ်ထောင်သည်၊ အာယုပ္ပမာဏံ-အသက်အတိုင်းအရှည်တည်း၊ တံ-ထိုတာဝတိံသာနတ်သက်တမ်းတစ်ထောင်သည်၊ မနုဿဂဏနာယ-လူတို့၏ အရေအတွက်ဖြင့်၊ တိဿော-သုံးခုကုန်သော၊ ဝဿကောဋီယော-နှစ်တို့၏၊ ကုဋေတို့သည်လည်းကောင်း၊ သဠိ-ခြောက်ဆယ်သော၊ ဝဿသတသဟဿာနိ စ-နှစ်အသိန်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) တိဿော ဝဿကောဋီယော သဠိ စ ဝဿသတသဟဿာနိ-နှစ်ပေါင်းသုံးကုဋေခြောက်သန်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊

တသ္မာ-ကြောင့်၊ တဿ ဒေဝပုတ္တဿ-ထိုနတ်သား၏၊ ဧကဒိဝသောပိ-တစ်
ရက်သည်လည်း၊ န+အတိက္ကန္တော-မလွန်သော၊ မဟုတ္တသဒိသောဝ-တစ်မုတ်
ဟုတ်နှင့် တူသည်သာဖြစ်သော၊ ကာလော-အချိန်သည်၊ အဟောသိ၊ ဧဝံ-
ဤသို့လျှင်၊ အပ္ပာယုကမနုဿာနံ-တိုသောအသက်ရှိကုန်သောလူတို့၏၊ ပ-
မာဒေါ နာမ-မေ့လျော့ခြင်းမည်သည်၊ အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ အ-
ယုတ္တော-မသင့်၊ ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီ။

ပုနဒိဝသေ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ-
ကုန်လသော်၊) အာသနသာလံ-နေရာဇရပ်ကို၊ အပဋိဇ္ဈိတံ-မရှင်းလင်းမသုတ်
သင်အပ်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာသနာနိ-တို့ကို၊ အပညတ္တာနိ-
မခင်းထားအပ်သည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပါနီယံ-ကို၊
အနုဋ္ဌပိတံ-မတည်ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ပတိ-
ပုဇ္ဈိကာ-သည်၊ ကဟံ-အဘယ်မှာနည်း?” ဣတိ အာဟံသု၊ “ဘန္တေ-တို့၊ တုမှေ-
တို့သည်၊ ကဟံ-အဘယ်၌၊ တံ-ထိုပတိပုဇ္ဈိကာကို၊ ဒက္ခိဿထ-တွေ့ကြလိမ့်
မည်နည်း၊ ဟိယျော-မနေ့က၊ အယျေသု-အရှင်တို့သည်၊ ဘုရားတို့-ဆွမ်းဘုဉ်း
ပေးပြီး၍၊ ဂတေသု-ကြွသွားကုန်လသော်၊ သာယနသမယေ-၌၊ မတာ-ပြီ”
ဣတိ-ပြီ၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ ပုထုဇ္ဇနာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊
တဿာ-ထိုပတိပုဇ္ဈိကာ၏၊ ဥပကာရံ-ကျေးဇူးကို၊ သရန္တာ-အမှတ်ရကုန်သည်၊
(ဟုတွာ)၊ အဿူနိ-မျက်ရည်တို့ကို၊ သန္တာရေတုံ-ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊ န+အ-
သက္ခိသု-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ခီဏာသဝါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ဓမ္မသံဝေဂေါ-သည်၊
ဥဒပါဒိ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ ကတွာ၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-
သော်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ပုတ္တိသု-ကုန်ပြီ၊ “ဘန္တေ! ပတိပုဇ္ဈိကာ နာမ-
သော၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ ဥဋ္ဌာယ-၍၊ သမုဋ္ဌာယ-၍၊ နာနပ္ပကာရာနိ-ကုန်သော၊
ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ သာမိကမေဝ-ကိုသာ၊ ပတ္တေသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုပတိ
ပုဇ္ဈိကာသည်၊ ဣဒါနိ-၌၊ မတာ-သေပြီ၊ ကဟံ-အဘယ်ဘုံ၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ နု ခေါ-
သနည်း?” ဣတိ-ကုန်ပြီ၊ “ဘိက္ခဝေ! အတ္တနော-၏၊ သာမိကဿေဝ-၏သာ၊
သန္တိကေ-၌၊ (နိဗ္ဗတ္တာ)၊” ဣတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! သာမိကဿ-၏၊ သန္တိကေ၊ နတ္ထိ-

မရှိပါ။” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘိက္ခုဝေ! သာ-ထိုပတိပုဇိကာသည်။ ဧတံ သာမိကံ-ဤလူ
 ဘဝက လင်ကို၊ န ပထွေတိ-တောင့်တသည်မဟုတ်၊ တာဝတိံသဘဝနေ-၌၊
 တဿာ-ထိုပတိပုဇိကာ၏၊ မာလဘာရီဒေဝပုတ္တော နာမ-မည်သော၊ သာ-
 မိကော-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ သာ-သည်၊ တဿ-ထိုမာလဘာရီနတ်သား၏၊ ဝါ-
 ဖုံ၊ ပုပ္ဖပိလန္တနဌာနတော-ပန်းကို တန်ဆာဆင်ရာအရပ်မှ၊ စဝိတွာ-၍၊ ပုန၊
 ဂန္ဒာ-၍၊ တဿေဝ-ထိုမာလဘာရီနတ်သား၏သာ၊ သန္တိကေ နိဗ္ဗတ္တာ” ကုတိ-
 ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဧဝံ ကိရ-ဤသို့တဲ့လော?” ကုတိ-မေးလျှောက်ပြီ၊ “ဘိက္ခုဝေ! အာမ-
 အိမ်း” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! သတ္တာနံ-တို့၏၊ ဇိဝိတံ-သည်၊ အဟော ပရိတ္တံ-ဪ
 တိုတောင်းလေစွ၊ ပါတောဝ-နံနက်အခါ၌ပင်၊ အမေ-တို့ကို၊ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစု
 လုပ်ကျွေး၍၊ သာယံ-၌၊ ဥပ္ပန္နဗျာဓိနာ-ဖြစ်သောအနာရောဂါကြောင့်၊ မတာ-
 သေပြီ၊” ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ၊ “ဘိက္ခုဝေ! အာမ-အိမ်း၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ ဇိဝိတံ
 နာမ-မည်သည်၊ ပရိတ္တံ-တိုတောင်း၏၊ တေနေဝ-ထိုကြောင့်ပင်၊ ဝတ္ထုကာမေဟိ
 စေဝ-ဝတ္ထုကာမတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသကာမေဟိ စ-တို့ဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ အတိတ္တေ ဧဝ-မတင်းတိမ်သေးသည်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုမေ
 သတ္တေ-တို့ကို၊ အန္တကော-သေမင်းသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဝသေ-အလို၌၊ ဝတ္တေ-
 တွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ကန္တန္တေ-မြည်တမ်းနေသူတို့ကို၊ ပရိဒေဝန္တေ-ငိုကျွေးနေသူတို့ကို၊
 ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊” ကုတိ ဝတ္တာ ကုမံ ဂါထမာဟ၊ (ကိ)၊
 ပုပ္ဖာနိဟေဝ၊ ပေ၊ ဝသန္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ပုပ္ဖာနိ ဟေဝ ပစိနန္တံ၊ ဗျာသတ္တမာနသံ နရံ၊
 အတိတ္ထိယေဝ ကာမေသု၊ အန္တကော ကုရုတေ ဝသံ။**

ပုပ္ဖာနိ-ပန်းခြံ၌စုံ၊ ပန်းချဲ့ဆင့်ဆင့်၊ ပွင့်၍နေသော ပန်းတို့ကို၊ ပစိနန္တံ ကုဝ-
 တစ်ချုံ့မကောင်း၊ တစ်ချုံ့ပြောင်းဖို့၊ ငဲ့စောင်းရည်စူး၊ ဆွတ်ခူးနေသူကိုကဲ့သို့၊ ဗျာ-
 သတ္တမာနသံ-ရလတ္တံ့၊ ရပြီး၊ သီးသီးအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်၌၊ ဖုံဖုံမက်မော၊ ငြိကပ်
 သောစိတ်ရှိသော၊ နရံ-ပုထုဇဉ်ဟု၊ မြော်မြင်ညံ့စွာ၊ သတ္တဝါကို၊ ကာမေသု-ဝတ္ထု
 ကိလေသာ၊ ၂ ဖြာသော ကာမတို့၌၊ အတိတ္တံ-ရှာလို့ ရလို့၊ သုံးဆောင်လို့လျှင်၊
 စုလို့မငြိမ်၊ မတင်းတိမ်သည်၊ (သမာနံ) ဧဝ-ဖြစ်စဉ်သာလျှင်၊ ဝါ-ဖြစ်တုန်းသာလျှင်၊

အန္တကော-တစ်ဘဝလုံး၊ ဆုံးအောင် ပြုတတ်သော သေမင်းသည်။ ဝသံ-သေခြင်းဟုဆို၊ သူ့အလိုကို၊ ကုရုတေ-ချိန်ခါသင့်က၊ နှေးဖင့်မနေ၊ ပြုလုပ်လေသတည်း။

တတ္ထ-၌၊ ပုပ္ဖာနိဟေဝ ပနစိနန္တန္တိ-ကား၊ ပုပ္ဖာရာမေ-ပန်းအာရာမ၌၊ (ပန်းခြံ၌)၊ မာလာကာရော-ပန်းကုံးကို ပြုလုပ်သော ပန်းသည်သည်၊ နာနာပုပ္ဖာနိ-အမျိုးမျိုးသော ပန်းတို့ကို၊ (ဩစိနာတိ) ဝိယ-ဆွတ်ခူးသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) အတ္တဘာဝပဋိဗဒ္ဓါနိ စေဝ-အတ္တဘောနှင့် စပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဥပ-ကရုဏပဋိဗဒ္ဓါနိ စ-အဆောက်အဦးနှင့် စပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကာမ-ဂုဏပုပ္ဖာနိ-ကာမဂုဏ်ပန်းတို့ကို၊ ဩစိနန္တမေဝ-ဆွတ်ခူးစဉ်သာလျှင်ဖြစ်သော။ ဗျာသတ္တမာနသံ နရန္တိ-ကား၊ အသမ္ပတ္တေသု-မရောက်အပ်၊ မရအပ်သေးသော ကာမဂုဏ်တို့၌၊ ပတ္တနာဝသေန-တောင့်တခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမ္ပတ္တေသု-ရောက်အပ်၊ ရအပ်ပြီးသော ကာမဂုဏ်တို့၌၊ ဂေဓဝသေန-လွန်စွာ မက်မောခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိဝိဓေန-အထူးထူးအပြားပြားသော၊ အာကာရေန-အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာသတ္တစိတ္တံ-ငြိကပ်သော စိတ်ရှိသော၊ [နရံ၌ စပ်။] အတိတ္တံယေဝ ကာမေသုတိ-ကား၊ ဝတ္ထုကာမကိလေသ-ကာမေသု-ဝတ္ထုကာမ၊ ကိလေသာကာမတို့၌၊ ပရိယေသနေန ပိ-ရှာမှီးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိလာဘေနပိ-ရခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပရိ-

ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေသု။ ။ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထု-ကိလေသာတို့၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော အာရုံ၅ပါး၊ ကာမီယတေတိ ကာမော-လိုလားအပ်သော ရူပါရုံစသော အာရုံ၅ပါးတို့၊ ဝတ္ထု စ+တံ+ကာမော စာတိ ဝတ္ထုကာမော-ကိလေသာတို့၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော လိုလားအပ်သော အာရုံ၅ပါး၊ ဝတ္ထုကာမအရ အာရုံ၅ပါး၊ တေဘူမက(လောကီ)တရားကို ရသည်၊ ကိလိဿန္တိ ဧတေန သတ္တာ ကိလေသော၊ ကာမီယတိ အနေနာတိ ကာမော-ဝတ္ထုကာမကို လိုလားကြောင်းလောဘ၊ (တစ်နည်း) ကာမေတိတိ ကာမော-လိုလားတတ်သောလောဘ၊ ကိလေသော စ+သော+ကာမော စာတိ ကိလေသကာမော-လိုလားတတ်သော လောဘကိလေသာ၊ ဝတ္ထုကာမော စ+ကိလေသကာမော စ ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမာ။ (မဟာနိ-၁၊ ၂၊ မဟာနိ. ၄-၁၀၊ ၁၄)

ဘောဂေနပ်-သုံးစွဲခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဓာနေနပ်-သို့ မိုးခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အတိတ္တံ-မတင်းတိမ်သည်၊ သမာနံ ဧဝ-ဖြစ်စဉ်သာလျှင်၊ ဝါ- ဖြစ်တုန်းသာလျှင်၊ [ကုရုတေ၌ စပ်။] အန္တကော ကုရုတေ ဝသန္တိ-ကား၊ မရဏ- သင်္ခါတော-မရဏဟုဆိုအပ်သော၊ အန္တကော-တစ်ဘဝလုံး၏ အဆုံးကို ပြု တတ်သော သေမင်းသည်၊ ကန္တန္တံ-မြည်တမ်းစဉ်၊ ပရိဒေဝန္တံ-ငိုကြွေးစဉ်၊ ဂဟေ- တွာ-၍၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားလျက်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဝသံ-အလိုသို့ ပါပေတိ-ရောက် စေ၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ-၌ ၊ ပေ ၊ သာတ္ထိကာ၊ ဇာတာ ဣတိ-ပတိပူဇိကကုမာရိဝတ္ထု အပြီးတည်း။

ပတိပူဇိကကုမာရိဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီး၏။

၅-မစ္ဆရိယကောသိယသေဋ္ဌိဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယထာပိ ဘမရော ပုပ္ဖန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော မစ္ဆရိယကောသိယသေဋ္ဌိ-မစ္ဆရိယကောသိယသူဌေးကို၊ (ကပ်စေးနဲ့ ကောသိယ သူဌေးကို)၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ တဿ-ထိုမစ္ဆရိယကောသိယသူဌေး၏၊ ဝတ္ထု- သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ သမုဋ္ဌိတံ-ဖြစ်ပြီ။ ကိရ-ချဲ့၊ ရာဇဂဟနဂရဿ-၏၊ အဝိ- ဒူရေ-၌၊ သက္ကာရံ နာမ-သက္ကာရမည်သော၊ နိဂမော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ **တတ္ထ**-ထိုသက္ကာရနိဂုံး၌၊ အသီတိကောဋိဝိဘဝေါ-ကုဋေရှုစံဆယ်စည်းစိမ်ဥစ္စာ ရှိသော၊ ဝါ-ကုဋေရှုစံဆယ်ကြွယ်ဝသော၊ ဧကော-သော၊ **မစ္ဆရိယကောသိ-ယော** နာမ-သော၊ သေဋ္ဌိ-သည်၊ **ပဋိဝသတိ**-နေ၏၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊

တတ္ထ ပဋိဝသတိ။ ။ပဋိဝသတိ၌ ပဋိဟူသော ကမ္မပ္ပဝစနီယနှင့် ယှဉ်သော်လည်း “တံ”ဟု ဒုတိယာဖြင့် ဆိုခြင်းငှာ အလိုမရှိသောကြောင့် “တတ္ထ”ဟု သတ္တမီအနက်ဟော ထပစ္စယန္တဖြင့် ဆိုသည်၊ (တစ်နည်း) ထပစ္စည်းကို ဒုတိယာအနက်၌ သက်၍ “တတ္ထ- ထိုသက္ကာရနိဂုံးကို...ပဋိဝသတိ-စွဲမှီ၍ နေပြီ”ဟုပေး။ (ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၇)

မစ္ဆရိယကောသိယော။ ။ကောသိယသည် အနွယ်နှင့် စပ်၍ရသော မူလငယ် နာမည်တည်း၊ မစ္ဆရိယကား နှမြောတတ်သောကြောင့် ကြီးမှရသော နာမည် ဖြစ်သည်၊ “မစ္ဆရိယံ+အဿ အတ္တိတိ မစ္ဆရိယော-နှမြောစေးနဲ့မှုရှိသူ၊ ကောသိယဿ+အပစ္စံ ကောသိယော၊ မစ္ဆရိယော စ+သော+ကောသိယော စာတိ မစ္ဆရိယကောသိယော”ဟု

တိဏဂ္ဂေန-မြက်ဖျားဖြင့်၊ တေလဗိန္ဒုမ္ဗိ-ဆီပေါက်ကိုမျှလည်း၊ ပရေသံ-သူတစ်
 ပါးတို့အား၊ န ဒေတိ-မပေး၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ န ပရိဘုဉ္ဇတိ-မသုံးဆောင်၊
 ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ အဿ-သူဌေး၏၊ တံ **ဝိဘဝဇာတံ**-ထိုစည်းစိမ်ဥစ္စာသည်၊
 ဝါ-စည်းစိမ်ဥစ္စာအပေါင်းသည်၊ ပုတ္တဒါရာဒိနံ-သားသမီးမယားအစရှိသူတို့၏၊
 (အတ္ထံ-အကျိုးကို)၊ နေဝ (**အနုဘောတိ**)-မစွမ်းဆောင်နိုင်၊ ဝါ-မပြီးစေ၊ (တစ်
 နည်း) အတ္ထံ-အကျိုး၏အဖြစ်သို့၊ နေဝ **အနုဘောတိ**-မရောက်၊ သမဏဗြာ-
 ဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ အတ္ထံ-ကို၊ န အနုဘောတိ၊ (တံ ဝိဘဝဇာတံ-သည်)၊ ရက္ခသ-
 ပရိဂ္ဂဟိတာ-ဘီလူးရကျွက်တို့သည် သိမ်းပိုက်အပ်သော၊ ပေါက္ခရဏီ ဝိယ-
 ရေကန်ကဲ့သို့၊ **အပရိဘောဂံ**-မသုံးဆောင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ (တစ်နည်း)
အပရိဘောဂံ-သုံးစွဲခြင်းမရှိဘဲ၊ (မသုံးစွဲရဘဲ)၊ တိဌတိ-၏၊ သတ္တာ၊ ဧက-
 ဒိဝသံ-၌၊ ပစ္စုသသမယေ-၌၊ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိတော-မှ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊
 ၈၂၊ ၈၃၅၊] ဝုဠာယ၊ သကလလောကဓာတုယံ-အလုံးစုံသော လောကဓာတ်၌၊

ပြု၊ [မစ္ဆရိယကောသိယော နာမာတိ မစ္ဆရိယော နာမ မစ္ဆရိယတ္တာ ဝုဇကာလေ
 လဒ္ဓနာမံ၊ ကောသိယောတိ ဂေါတ္ထဝသေန လဒ္ဓနာမံ-ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၄၇၊ ဓမ္မဋီ-
 ၈၀။]

ဝိဘဝဇာတံ။ ။ဘဝန္တိ ဝဇန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဝိဘဝေါ(နီတိပဒ-၉၆)၊
 ဝိဘဝေါယေဝ ဝိဘဝဇာတံ၊ ဇာတသဒ္ဓါ တဗ္ဘော၊ အနက်မဲ့၊ (တစ်နည်း) ဝိဘဝဿ+
 ဇာတံ ဝိဘဝဇာတံ၊ ဇာတသဒ္ဓါ စယ(အပေါင်း)အနက်။

အနုဘောတိ။ ။အနု+ဘူ+အ+တိ၊ ရှေ့နည်းအလို အနုပုပ္ဖ ဘူဓာတ်သည် သတ္တိ
 (စွမ်းနိုင်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ နောက်နည်းအလို ပတ္တိ(ရောက်ခြင်း)အနက်ကို
 ဟော၏၊ အတ္ထံ၌လည်း ဘာဝပ္ပဓာန၊ဘာဝလောပကြိပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၃၀၃)

အပရိဘောဂံ။ ။ရှေ့နည်းအလို “ပရိဘုဉ္ဇတိတဗ္ဗန္တိ ပရိဘောဂံ၊ န+ပရိဘောဂံ အ-
 ပရိဘောဂံ-မသုံးဆောင်အပ်သောစည်းစိမ်ဥစ္စာ”ဟုပြု၊ ဝိကတိကတ္တား၊ ကတ္တားလွန်
 တည်း၊ နောက်နည်းအလို “ပရိဘုဉ္ဇနံ ပရိဘောဂေါ၊ နတ္ထိ+ပရိဘောဂေါ ယဿာတိ
 အပရိဘောဂံ-သုံးစွဲခြင်းမရှိသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ”ဟုပြု၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌
 ဒုတိယာသက်၊ “အပရိဘောဂံ-မသုံးဆောင်ထိုက်သည်၏အဖြစ်၌”ဟု သတ္တမိအနက်
 လည်း ပေး၏။

ဗောဓနေယျဗန္ဓဝေ-သစ္စငှါးကို သိစေထိုက်သော သတ္တဝါဟူသော ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ကို၊ ဝါ-ကျွတ်ထိုက်သောသတ္တဝါတို့ကို၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ ပဉ္စစက္ကာလီသယောဇနမတ္ထကေ-၄၅ယူဇနာ၏အထက်၌၊ ဝသန္တဿ-နေသော၊ သပဇာပတိကဿ-မယားနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သေဌိနော-သူဌေး၏၊ သောတာပတ္တိဖလဿ-၏၊ ဥပနိဿယံ-ကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ တတော-မြင်တော်မူရာ ထိုနေ့မှ၊ ပုရိမဒိဝသေ-ရှေးနေ့၌၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာတုံ-ငှာ၊ ရာဇဂေဟံ-မင်းနန်းတော်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ရာဇပဋ္ဌာနံ-မင်းကို ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းကို၊ ကတ္တာ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တော-ပြန်လာလသော်၊ ဧကံ-သော၊ **ဆာတဇ္ဈတ္တံ**-ဆာလောင်ခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သောစိတ်ရှိသော၊ ဝါ-ဆာခြင်းကြောင့် ဝမ်းမီးသည် လောင်အပ်သော၊ (ဆာလောင်နေသော)၊ ဇနပဒမနုဿံ-

ဗောဓနေယျဗန္ဓဝေ။ ။ ဗောဓိယတေ ဗောဓနံ-သိစေခြင်း၊ ဗောဓနံ+အရဟန္တိတိ ဗောဓနေယျာ-သိစေခြင်းကို ထိုက်သော သတ္တဝါတို့၊ [ဗောဓန+ဏောယျ၊] ဗန္ဓန္တိတိ ဗန္ဓု(ဓာန်ဋီ-၂၄၃)၊ ဗန္ဓိယန္တိ သိနေဟဘာဝေနာတိ ဗန္ဓု(မောဂ်-၇, ၂)၊ မမတ္ထဝသေန ဗန္ဓန္တိ သံဗန္ဓန္တိတိ ဗန္ဓု(မဋီ-၃, ၃၇၂၊ အံဋီ-၃, ၂၅)၊ ဗန္ဓုယေဝ ဗန္ဓဝါ။ ဗောဓနေယျာ စ+တေ+ဗန္ဓဝါ စာတိ ဝေနယျဗန္ဓဝါ၊ အမျိုးအနွယ်စပ်သူသည် ဗန္ဓဝမည်သကဲ့သို့ သစ္စငှါးကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအားဖြင့် ဆက်စပ်နေကြသော သတ္တဝါတို့လည်း ဘုရားရှင်၏ ဆွေတော်မျိုးတော်များပင် မည်၏။ (သီဋီသစ်-၂, ၂၀၃၊ ၂၀၇၊ သီဘာ-၃, ၂၈၁၊ ၂၉၂)

ဆာတဇ္ဈတ္တံ။ ။ “**ဆာတဇ္ဈတ္တန္တိ** ဇိယတ္တာဒုက္ခေန ပိဋိတအတ္တသန္တာနံ(သာရတ္ထ-၂, ၁၆၅)”အဖွင့်အလို “ဆာတ+အဓိ+အတ္တ”ဟုခွဲ၊ ဆာတကို ဇိယတ္တာ၊ အဓိကို ပိဋိတ၊ အတ္တကို အတ္တသန္တာနံ”ဟုဖွင့်သည်။ “ဆာတေန+အဇ္ဈတ္တံ ဧတဿာတိ ဆာတဇ္ဈတ္တော-ဆာလောင်ခြင်းသည် နှိပ်စက်အပ်သော စိတ်ရှိသော ဇနပုဒ်သား၊ [ဆာတ+အဇ္ဈတ္တ၊]”ဟုပြု။

တစ်နည်း။ ။ “**ဆာတဇ္ဈတ္တန္တိ** တေန ဆာတေန ဇိယတ္တာယ ဥဒရဂ္ဂိနာ ဈတ္တံ (ဝိမတိ-၁, ၂၀၃)”အဖွင့်အလို “ဆာတ+ဈတ္တံ”ဟုခွဲ၊ “ဆာတေန+ဈတ္တော ဆာတ-ဇ္ဈတ္တော-ဆာလောင်ခြင်းကြောင့် ဝမ်းမီးလောင်အပ်သော ဇနပုဒ်သား”ဟုပြု။(ပါရာဘာ-၃, ၁၂၂)။

တစ်နည်း။ ။မအူပါရာ-၃, ၅၃၈၌ “အတ္တနော+အဓိ အဇ္ဈတ္တံ၊ ဆာတံ+အဇ္ဈတ္တံ

ဇနပုဒ်၌ နေသောလူကို၊ (ဇနပုဒ်သားကို)၊ [ဇနပဒေ+ဝသန္တော+မနုဿော ဇနပဒ-မနုဿော၊] ကုမ္မာသပူရံ-မုယောဖြင့် ပြည့်သော၊ **ကပလ္လကပူဝံ**-အိုးကင်းဖြင့် ကြော်အပ်သောမုန့်ကို၊ ဝါ-အိုးကင်း၌ ထည့်ကြော်အပ်သောမုန့်ကို၊ (အိုးကင်းကြော်မုန့်ကို)၊ ခါဒန္တံ-စားနေသည်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ တတ္ထ-ထိုမှန်၌၊ ပိပါသံ-မွတ်သိပ်ခြင်းကို၊ ဥပ္ပာဒေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ အတ္တနော-၏၊ ယရံ-သို့၊ ဂန္ဒာ-၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကို)၊ “အဟံ၊ ကပလ္လကပူဝံ-ကို၊ ခါဒိတုကာမော-သည်၊ အမှီ-၏။ က္ကတိ-သို့၊ သစေ ဝက္ခာမိ-အကယ်၍ ပြောအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ခါဒိတုကာမာ-ခဲစားခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ ဧဝံ-ဤ သို့ဖြစ်လသော်၊ မေ-၏၊ ဗဟူနိ-ကုန်သော၊ တိလတဏှာလ-သပ္ပိဖာဏိတာဒိနိ-နှမ်း၊ ဆနံ၊ ထောပတ်၊ တင်လဲအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ ပရိက္ခယံ-ကုန်ခြင်းသို့ ဂမိဿန္တိ-ရောက်ကုန်လိမ့်မည်၊ ကဿစိ-အား၊ န ကထေ-ဿာမိ-မပြောတော့အံ့” ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ တဏှံ-ကို၊ အဓိဝါသေန္တော-သည်းခံလျက်၊ စရတိ-နေ၏။ [ဧဝံ သော စရတိ သတော-တိ. . . စရတိ ဝိဟရတိ၊-ထေရ. ၄-၂, ၃၀၄။] သော-ထိုသူဌေးသည်၊ ကာလေ-အချိန်သည်၊ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ-လွန်သွားလသော် လွန်သွားလသော်၊ **ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှုကဇာတော**-ဖြစ်သော အလွန်ဖျော့တော့ ဝါဝင်းသော အဆင်းရှိသူ၏ အဖြစ်ရှိသည်၊ (အသားအရေ

ဧတဿာတိ ဆာတဇ္ဈတ္တော-ဆာလောင်သော မိမိသန္တာန်(စိတ်)ရှိသော ဇနပုဒ်သား” ဟု ပြု၏။

ကပလ္လကပူဝံ။ ။ ကပလ္လကေန+ပစိတဗ္ဗော+ပူဝေါ ကပလ္လကပူဝေါ(ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၇)၊ ကပလ္လကေန+အာသိတ္တော+ပူဝေါ ကပလ္လကပူဝေါ(ဒီဋီ-၂, ၁၅၅)။ [ကပလ္လကပူဝန္တိ အာသိတ္တကပူဝံ(အိုးကင်း၌ လောင်းထည့်ကြော်အပ်သောမုန့်ကို)၊ တံ ပစ္စန္ဒာ ကပါလေ ပဌမံ ကိဉ္စိ ပိဋံ(မုံ့မှုန့်ကို) ဌပေတွာ အနုက္ကမေန ဝမေတွာ အန္တန္တေန ပရိန္ဒန္တိ ပူဝံ သမန္တတော ပရိစ္ဆိန္တံ ကတွာ ဌပေန္တိ-ဒီဋီ-၂, ၁၅၅။]

ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှုကဇာတော။ ။ “သီတပီတေ တု ပဏှုတ္တော(ဓာန်-၈၆)” ဂါထာအရ အဖြူအဝါရောသောအဆင်းကို “ပဏှု” ဟု ဆိုအပ်၏၊ ဥသဒ္ဓါသည် ဥဒ္ဓကမ္မ(တိုးတက်) အနက်ကို ဟော၏၊ “အလွန်” ဟု အနက်ထွက်၏၊ ဝါဖျော့ဖျော့အဆင်း၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့နေသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ “ဥပ္ပဏှု+ဥပ္ပဏှု” ဟု ဝိစ္ဆာသဒ္ဓါကို ဆိုသည်။

ဖြူဖတ်ဖြူရော်ဖြစ်နေသည်။) မေဓိသန္တတဂစ္ဆော-အကြောတည်းဟူသော ကွန်ရက်သည် ဖြန့်ခင်းအပ်သောကိုယ်ရှိသည်။ (အသွေးအသားကုန်ခန်း၍ အကြောများပေါ်နေသည်။) [မေဓိယာ+သန္တတံ မေဓိသန္တတံ၊ မေဓိသန္တတံ+ဂတ္တံ ယဿာတိ မေဓိသန္တတဂစ္ဆော။] ဇာတော-ပြီ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ တဏှံ-ကို၊ အဓိဝါသေ-တုံ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တော-သော်၊ ဂဗ္ဘံ-အိမ်ခန်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ **မဇ္ဇကေ**-ကို၊ **ဥပဂူဟိတွာ**-ကွယ်ဝှက်၍၊ ဝါ-ကွယ်ဝှက်သောနေရာ၌ ထား၍၊ **မဇ္ဇကေ**-၌၊ နိပဇ္ဇိ-အိပ်နေပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဂတောပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ [ဧဝံ ဂတောပိတိ ဧဝံ

“ဝိစ္ဆာဘိက္ခုညေသု ဒွေ(မောင်-၁, ၅၄)သုတ်ဖြင့် “ဥပ္ပဏှု+ဥပ္ပဏှု”ဟု ၂ရပ်ပြု၊ “ဥပ္ပဏှု+ဥပ္ပဏှု”ဟု ၂ချက်ဆင့်သောကြောင့် “အလွန်အလွန် ဝါဖျော့ဖျော့အဆင်း”ကို ဟော၏။ “ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှု+ယဿ အတ္ထိတိ ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှုကော-အလွန်ဖျော့တော့သောအဆင်း၊ အလွန်ဖျော့တော့သောအဆင်းရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဝါ-အလွန်အလွန် ဖျော့တော့သောအဆင်းရှိသူ၏အဖြစ်”ဟုပြု၊ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြိ၊ “ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှုကော+ဇာတော ယဿာတိ ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှုကဇာတော-ဖြစ်သော အလွန်ဖျော့တော့သောအဆင်း၊ အလွန်ဖျော့တော့သော အဆင်းရှိသူ၏အဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ-အလွန်အလွန် ဖျော့တော့သော အဆင်းရှိသူ၏အဖြစ်ရှိသည်”ဟုပြု(ပါရာဘာ ၂, ၂၇၄)။ [ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှုကဇာတောတိ သကလသရီရေ သဉ္ဇာတပဏှုဝဏ္ဏော၊ ပဏှုဝဏ္ဏဿ သကလသရီရေ ဗျာပိတဘာဝဒဿနတ္ထဉ္စိ ဝိစ္ဆာဝစနံ ကတံ(ဝိမတိ-၂, ၁၀၄)။ **ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှုကဇာတော**တိ ပဏှုကဝဏ္ဏတာယ ဥပ္ပဏှုကဇာတော၊ သဒ္ဓါတိရေကဝသေန ပန အတ္တာမိကာဝဂမနတ္ထံ ဥပ္ပဏှုပ္ပဏှုကဇာတောတိ ဝုစ္စတိ(ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၇)။]

မဇ္ဇကေ ဥပဂူဟိတွာ။ ။ဇာ. ၄-၁, ၃၆၇၌ “မဇ္ဇကံ ဥပဂူဟိတွာ နိပဇ္ဇိ”ဟု ရှိ၍ ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၇၌ “**မဇ္ဇကံ ဥပဂူဟိတွာ**တိ ဂုယုဋ္ဌာနေ မဇ္ဇကံ ဌပေတွာ တတ္ထ နိပဇ္ဇိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုတွင် “ဂုယုဋ္ဌာနေ ဌပေတွာ”သည် ဥပဂူဟိတွာ၏အဖွင့်၊ “မဇ္ဇကံနှင့် တတ္ထ”သည် မဇ္ဇကံ၏အဖွင့် ဖြစ်သည်။ မဇ္ဇကံကို ဥပဂူဟိတွာ၌ စပ်ခိုက် ကံအနက်၊ နိပဇ္ဇိ၌စပ်ခိုက် သတ္တမိအနက် ပေးစေလိုသည်။ ထိုနည်းတူ ဤ၌ “မဇ္ဇကေ”ကိုလည်း ဥပဂူဟိတွာ၌စပ်ခိုက် ကံအနက်၊ နိပဇ္ဇိ၌စပ်ခိုက် သတ္တမိအနက် ပေးသည်။ ညောင်စောင်းကို ကွယ်ရာမှာထားပြီး ထိုညောင်စောင်းပေါ်မှာ အိပ်နေသည်-ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ ဥပဂူယှာတိ အာလိဂီတွာ ပရိသဇ္ဇိတွာ(ဇာ. ၄-၇, ၉၆)၊ **အာလိဂီ-**

ဥပ္ပဇ္ဇန္တောပိ-ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၇-၈။] ဓနဟာနိဘယေန-ဥစ္စာ၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ကဿစိ-အား၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ န ကထေသိ။

အထ-၌၊ နံ-ထိုသူဌေးကို၊ ဘရိယာ-သည်၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ ပိဋ္ဌိ-ကို၊ ပရိ-မဇ္ဈိတ္တာ-ဆုပ်နယ်၍၊ “သာမိ-အရှင်! တေ-အား၊ ကိ-သော၊ အဖာသုကံ-မကျန်းမာခြင်းသည်၊ ဇာတိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ “မေ-အား၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ အဖာသုကံ-သည်၊ န အတ္ထိ” ကုတိ-၍သို့ ပြောပြ၊ “ခေါ-စင်စစ်၊ တေ-အား၊ ရာဇာ-သည်၊ ကုပိတော ကိ န-အမျက်ထွက်သလော? (စိတ်ဆိုးသလော?)” ကုတိ-၍သို့ မေးပြ၊ “ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ မေ-အား၊ န ကုပ္ပတိ-အမျက်မထွက်ပါ၊ (စိတ်မဆိုးပါ)” ကုတိ-၍သို့ ပြောပြ၊ “အထ-ထိုသို့ မဟုတ်လျှင်၊ တေ-အား၊ ပုတ္တဓိတာဟိ ဝါ-သားသမီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒါသကမ္မ-ကရာဒီဟိ ဝါ-ကျွန်၊ အလုပ်သမားအစရှိသူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ကိဉ္စိ-သော၊ အမနာပံ-စိတ်ကို မတိုးပွားစေသော အပြုအမူသည်၊ ဝါ-မမြတ်နိုးဖွယ်အပြုအမူသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၉၉။] အတ္ထိ ကိ-ရှိပါသလော?” ကုတိ-ပြ၊ “ဇေဝုပုပ္ဖိ-၍သို့သဘောရှိသော အပြုအမူသည်လည်း၊ နတ္ထိ” ကုတိ-ပြ၊ “တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကိသိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော အရာဝတ္ထု၌၊ တဏှာ-ငြိတွယ်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ ပန-လော” ကုတိ-ပြ၊ ဇေဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေပိ-လည်း၊ ဓနဟာနိ-ဘယေန-ကြောင့်၊ ကိဉ္စိ-ကို၊ အဝတ္တာ-၍၊ နိဿဒ္ဒေါ-အသံမရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)ဝ-ဖြစ်၍သာ၊ နိပဇ္ဈိ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ နံ-ထိုသူဌေးကို၊ ဘရိယာ-သည်၊ “သာမိ! ကထေဟိ-ပြောပါလော၊ တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကိသိဉ္စိ-၌၊ တဏှာ-သည်၊ အတ္ထိ”

တွာတိ ဥပဂူဟိတွာ(အံ. ၄-၃, ၁၈၉)အဖွင့်များကို ကြည့်၍ ဂုဟဓာတ် ပွေ့ဖက်ခြင်း အနက်ဟောဟု ယူ၏။ ထိုအလို “မဇ္ဇကေ-၌၊ ဥပဂူဟိတွာ-(ခေါင်းအုံးကို) ပွေ့ဖက်၍”ဟု ပေး၊ ညောင်စောင်းပေါ် ခေါင်းအုံးဖက်ပြီး အလျားမှောက်အိပ်နေသည်-ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ဥပသဒ္ဓါ ဥပရိဘာဝအနက်၊ ဂုဟဓာတ် သံဝရဏ(ဖုံးအုပ်ခြင်း) အနက်ယူလျှင် “ဥပဂူဟိတွာ-အထက်က အုပ်မိုး၍”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ အထက်က အုပ်မိုးခြင်းဟူသည် အလျားမှောက်ခြင်းပင်၊ ထိုကြောင့် “မဇ္ဇကေ-၌၊ ဥပဂူဟိတွာ-အထက်က အုပ်မိုး၍၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-အလျားမှောက်၍၊ (ဝေါဟာရတ္ထ) နိပဇ္ဈိ”ဟုပေး၊ ညောင်စောင်းပေါ် အလျားမှောက်အိပ်နေသည်-ဟူလို။

ကုတိ-သို့ အာဟ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ ၀စနံ-ကို၊ **ပရိဂိလန္တော ဝိယ**-ပင်ပန်း သူသည်ကဲ့သို့၊ (ဟုတွာ)၊ “မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ တဏှာ-သည်၊ အတ္တိ”ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ “သာမိ! ကိ-အဘယ်သို့သော၊ တဏှာ-နည်း?” ကုတိ-မေးပြီး “ကပလ္လ-ကပူဝံ-ကို၊ ခါဒိတုကာမော-သည်၊ အမှီ”ကုတိ-ပြီး “အထ-ထိုသို့ စားလိုပါ လျက်၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ မေ-အား၊ န ကထေသိ၊ တံ-သည်၊ ဒလိဒ္ဒေါ-သည်၊ အသိ ကိ-ဖြစ်သလော? ကုဒါနိ-၌၊ သကလနိဂမဝါသီနံ-အလုံး စုံသော နိဂုံး၌ နေသူတို့အား၊ (နိဂုံးနေသူအားလုံးတို့အား)၊ ပဟောနကေ-လောက်ကုန်သော၊ ကပလ္လကပူဝေ-တို့ကို၊ ပစိဿာမိ-ကြော်ပေးမည်၊”ကုတိ-ပြီး “တေ-အား၊ ဝါ-၏၊ ဧတေဟိ-ဤလူတို့နှင့်၊ ကိ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း၊ အတ္တ-နော-၏၊ ကမ္ပံ-ကို၊ ကတွာ၊ ခါဒိဿန္တိ-ကြလိမ့်မည်၊”ကုတိ-ပြီး “တေန ဟိ-ထို သို့ဖြစ်လျှင်၊ **ဧကရစ္ဆဝါသီနံ**-တစ်လမ်းတည်း၌ နေသူတို့အား၊ ပဟောနကေ- ကုန်သော၊ (ကပလ္လကပူဝေ-တို့ကို) ပစိဿာမိ-မည်၊”ကုတိ-ပြီး “အဟံ-သည်၊ တဝ-၏၊ မဟဒ္ဒနဘာဝံ-များသော ဥစ္စာရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနာမိ၊” ကုတိ-ပြီး “ဣမသ္မိံ ဂေဟသာမန္တေ-ဤအိမ်၏အနီး၌၊ ဝါ-က၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံ သောလူတို့အား၊ ပဟောနကံ-လောက်သည်ကို၊ ဝါ-လောက်အောင်၊ ကတွာ-

ပရိဂိ(ကိ)လန္တော ဝိယ။ ။**ပရိဂိ(ကိ)လန္တော ဝိယ**တိ သော သေဌိ တာယ သေဌိဘရိယာယ ဂုတ္တဝစနံ ပရိဂိလမနဝသေန ဝဒန္တော ဝိယ ဟုတွာ အာဟာတိ သမ္ပန္နော-ဇာဠိသစ်-၁, ၃၄၈။]

ဧကရစ္ဆဝါသီနံ။ ။ရဒိယတိ ဝိလေခိယတိ ပထိကေဟိတိ ရစ္ဆာ၊ [ရဒ+ဆ၊] ရထဿ +ဟိတာ ဝါ ရစ္ဆာ[ရထ+ဏျ-နိတိသုတ္တ-၁၂၅၀၊] ရထံ ဝဟတိတိ ရစ္ဆာ(မောင်-၄, ၇၂)၊ ဧကာ+ရစ္ဆာ ဧကရစ္ဆာ၊ ဝသန္တိတိ ဝါသိနော၊ ဧကရစ္ဆာယ+ဝါသိနော ဧကရစ္ဆ-ဝါသိနော၊ [ဧကရစ္ဆာ+ဝါသိ၊] သမာသ်အလယ်၌ ဤ ဥကိုသာ ရဿပြုဖို့ ရှု-၁၉၆၌ ဆိုသော်လည်း မောင်၌ ဗျဉ္ဇနေ ဒီဃရဿာ(မောင်-၁, ၃၃)သုတ်(ကစ္စည်းအလို ရဿ သုတ်)ဖြင့် သမာသ်အလယ်၌ အာကိုလည်း ရဿပြုရကား ဖွဲ့၌ ရဿပြု၍ “ဧကရစ္ဆ-ဝါသီနံ”ဟု ဖြစ်ရသည်။ (မောင်နိ-၁, ၈၅)။ **[ဧကရစ္ဆဝါသီနန္တိ** ဧကာယ ဝိသိခါယ ဝသန္တာနံ မနုဿာနံ ပဟောနကေ ကပလ္လပူဝေ ပစိဿာမိတိ အတ္ထော-ဇာဠိသစ်-၁, ၃၄၈။]

၍၊ ပစာမိ-မည်” ကူတိ-ပြီ။ “အဟံ၊ တဝ-၏။ မဟဇ္ဈာသယဘာဝံ-မွန်မြတ်သော အလိုဆန္ဒရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ [မဟဇ္ဈာသယဘာဝန္တိ ဥဋ္ဌာရာမိပ္ပာယဘာဝံ- ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၈။] ဇာနာမိ-၏။” ကူတိ-ပြီ။ “တေန ဟိ-လျှင်၊ တေ-၏။ ပုတ္တ- ဒါရမတ္တဿေဝ-သားသမီးဇနီးမျှအားသာ၊ ပဟောနကံ-ကို၊ ဝါ-အောင်၊ ကတ္တာ၊ ပစာမိ-မည်” ကူတိ-ပြီ။ “တေ-အား၊ ဝါ-၏။ ဧတေဟိ-တို့နှင့်၊ ကိ-နည်း” ကူတိ- ပြီ။ “တုယုဉ္စ-အားလည်းကောင်း၊ မယုဉ္စ-အားလည်းကောင်း၊ ပဟောနကံ၊ ကတ္တာ၊ ပစာမိ ကိ ပန-မည်လော?” ကူတိ-ပြီ။ “တံ-သည်၊ ကိ-ကို၊ ကရိဿသိ” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ဧကကဿေဝ-တစ်ယောက်တည်း သာလျှင်ဖြစ်သော၊ တေ-အား၊ ပဟောနကံ၊ ကတ္တာ၊ ပစာမိ” ကူတိ-ပြီ။ “ဣမသ္မိံ ဌာနေ-ဤနေရာ၌၊ ပစမာနေ-သော်၊ ဗဟူ-များစွာသောသူတို့သည်၊ ပစ္စာသီသန္တိ-တောင့်တကြလိမ့်မည်၊ သကလတဏှာလေ-အရည်အသွေးပြည့်မီ(ကောင်း

ပစာမိ။ ။ ကြော်ချက်ဆဲကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်၊ မကြာမီ ကြော်ချက်ပေးမည်ကို ဆိုလိုရကား ပစာမိသည် ဝတ္ထမာန်၄မျိုးတွင် သမိပဝတ္ထမာန်တည်း၊ အတိတ်သမိပ ဝတ္ထမာန်၊ အနာဂတ်သမိပဝတ္ထမာန်၂မျိုးတွင် အနာဂတသမိပဝတ္ထမာန်တည်း၊ ဝတ္ထ မာနာ ပစ္စုပ္ပန္နသုတ်ဖြင့်ပင် မိဝိဘတ်သက်(ရူ-၂၅၉၊ ကစ္စည်းဘာ-၂၈၆)၊ (တစ်နည်း) ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နသုတ်၌ “ဝတ္ထမာနာ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အနာဂတ် အနက်၌ ဝတ္ထမာန်မိဝိဘတ်သက်(ဝဏ္ဏနာ-၂၈၅၊ ဝိဗော-၂၀၉)။ [ပစာမိတိ ပစိဿာမိ၊ သမိပတ္ထေ ဝတ္ထမာနဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၈။]

သကလတဏှာလေ။ သကလသဒ္ဓါ “(၁) ပြည့်စုံခြင်း၊ (၂) အလုံးစုံ၊ (၃) အစိတ် ကလာနှင့်တကွဖြစ်ခြင်း” ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောသည်ဟု ထောမနိမိ၌ ဆို၏။ ထိုတွင် ဤ၌ ပြည့်စုံခြင်းအနက်ကို ယူပါ။ “သက္ကောန္တိ ဝတ္ထန္တိ သကလာ၊ [သက+ အလာ-မောင်-၇, ၁၈၃၊] တမိယန္တိ ဝိကာရမာပါဒီယန္တိတိ တဏှာလာ၊ [တမ+ကုလာ- မောင်-၇, ၁၉၃၊] သကလာ+တဏှာလာ သကလတဏှာလာ-အရည်အသွေးပြည့်ဝ ကောင်းမွန်သောဆန်များ” ဟု ပြု။ “ဆန်ရင်း” ဟူသော အနက်မှာ ဝေါဟာရတ္ထတည်း၊ ဆန်ကွဲဆန်နုပိထုတ်ပြီး၊ သန့်စင်ပြီးဆန်ကို “ဆန်ရင်း” ဟု ခေါ်သည်(မြန်မာန်)။ “ဘိန္ဒု- တဏှာလေ” ကို ထောက်လျှင် ပါရိသေသနည်းစသောနည်းဖြင့် သကလတဏှာလေအရ ဆန်ကွဲဆန်နုပိထုတ်ပြီး၊ သန့်စင်ပြီးဖြစ်၍ ပြည့်စုံကောင်းမွန်သော ဆန်(ဆန်ရင်း)ကို ယူခြင်းမှာ အလွန်သင့်လျော်ပါသည်။

မွန်)သောဆန်တို့ကို၊ (ဆန်ရင်းတို့ကို)၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ ဘိန္ဒုတဏှာလေ
 စ-ကျိုးသောဆန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ဆန်ကွဲတို့ကိုလည်းကောင်း) ဥဒ္ဓန-
 ကပလ္လာနိ စ-ဖိုခနောက်အိုးခင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အာဒါယ-၍၊ ထောက်-
 အနည်းငယ်သော၊ ခီရသပ္ပိမဓုမာဏိတဉ္စ-နို့ရည်၊ ထောပတ်၊ တင်လဲကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဂဟေတွာ-၍၊ သတ္တဘူမိကဿ-ဘုံ၇ဆင့်ရှိသော၊ (၇ထပ်ရှိသော)
 ပါသာဒဿ-ပြာသာဒ်၏၊ ဥပရိမတလံ-အထက်၌ဖြစ်သော အပြင်သို့၊ (အထက်
 ဆုံးအထပ်သို့)၊ အာရယု-၍၊ ပစ-ကြော်လော၊ တတ္ထ-ထိုအထက်ဆုံးအထပ်၌၊
 အဟံ၊ ဧကကောဝ-သာ၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ခါဒိဿာမိ-စားမည်၊” ဣတိ-ပြီ၊ သာ-
 သည်၊ “သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ပဋိဿုဏိတွာ-ဝန်ခံ၍၊ ဂဟေတဗ္ဗ-
 ယူထိုက်သောပစ္စည်းဝတ္ထုကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေ၍၊ ပါသာဒံ-သို့၊ အဘိရုယု-
 တက်၍၊ ဒါသိယော-တို့ကို၊ ဝိဿဇေတွာ-လွှတ်၍၊ သေဋ္ဌိ-ကို၊ ပက္ကောသာ-
 ပေသိ-ခေါ်စေပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ အာဒိတော-အစမှ၊ ပဌာယ၊ ဒွါရာနိ-
 တို့ကို၊ ပိဒဟန္တော-ပိတ်လျက်၊ သဗ္ဗဒွါရေသု-အလုံးစုံသော တံခါးတို့၌၊ သူစိ-
 ဃဋ္ဌိကံ-ကျည်ငယ်၊ ကျည်မကို၊ ဝါ-မင်းတုပ်၊ ကန့်လန့်ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဝါ-
 ထိုး၍၊ [သူစိဃဋ္ဌိကံ ဒတွာ-ကောင်းစွာ တံခါးပိတ်၍၊] သတ္တမတလံ-ခုနစ်ခု
 မြောက်ဖြစ်သော ဘုံအပြင်သို့၊ (ခုနစ်ခုမြောက်အထပ်သို့)၊ အဘိရုဟိတွာ-၍၊
 တတ္ထပိ-ထိုခုနစ်ခုမြောက်အထပ်၌လည်း၊ ဒွါရံ-ကို၊ ပိဒဟိတွာ-၍၊ နိသီဒိ-ပြီ၊
 အဿ-ထိုသူဌေး၏၊ ဘရိယာပိ-သည်လည်း၊ ဥဒ္ဓန-ဖိုခနောက်၌၊ အဂ္ဂိ-ကို၊
 ဇာလေတွာ-တောက်စေ၍၊ ကပလ္လံ-အိုးခင်းကို၊ အာရောပေတွာ-ဖိုခနောက်
 သို့ ရောက်စေ၍၊ ဝါ-ဖိုခနောက်ပေါ် တင်၍၊ ပူဝေ-တို့ကို၊ ပစိတုံ-ငှာ၊ အာရဘိ။

သူစိဃဋ္ဌိကံ ဒတွာ။ ။သူစိအရ တံခါးကျည် မင်းတုပ်(ကျည်ငယ်),
 ဃဋ္ဌိကာအရ အထက်မင်းတုပ်ကြီး (ကျည်မ-ကန့်လန့်)ကို ယူ၊ “သူစိ စ+ယဋ္ဌိကာ စ
 သူစိဃဋ္ဌိကံ”ဟု ပြု၊ ဒတွာကို “အာဒဟိတွာ(ထား၍)”ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်၏၊ သူစိဃဋ္ဌိကံ
 ဒတွာ၂ပုဒ်လုံးကို “သုဋ္ဌ၊ ကဝါဋ္ဌံ ထကေတွာ-ကောင်းစွာ တံခါးပိတ်၍”ဟု ဖွင့်၏။
[သူစိဃဋ္ဌိကံ ဒတွာတိ အဂ္ဂဋ္ဌသူစိဉ္စ (တံခါးကျည်မင်းတုပ်ကိုလည်းကောင်း၊)
 ဥပရိယဋ္ဌိကဉ္စ (အထက်မင်းတုပ် ကြီးကိုလည်းကောင်း) အာဒဟိတွာ၊ သုဋ္ဌ၊ ကဝါဋ္ဌံ
 ထကေတွာတိ အတ္ထော၊-သာရတ္ထ-၃၊ ၄၂၈၊ အံဋီ-၃၊ ၂၃၂။]

အထ-၌၊ သတ္တာ၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနထွေရံ-ကို၊ အာ-မန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မောဂ္ဂလ္လာန-လ္လာနံ၊ ရာဇဂဟဿ-၏၊ ဝါ-မှ၊ အဝိဒ္ဓုရေ-၌၊

ရာဇဂဟဿ အဝိဒ္ဓုရေ။ ။ရှေ့နည်းအလို သမိပသမ္ပန်အနက်၌ ဆဋ္ဌိတည်း(ရူ-၁၆၆)၊ နောက်နည်းအလို ဒုရန္တိကသုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ပဉ္စမိအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်(ဝိဇော-၉၉)၊ ဂယုတိတိ ဂဟော၊ ရာဇဟိ ရာဇနံ ဝါ+ဂဟော ရာဇဂဟံ၊ “အပစ္စယော ဧတေ ဒုတိယော၊ ဣပစ္စယော ပုမေ သိယံ-အ ဣပစ္စယ၊ ဒုတိယဧတေ၊ ဤသဘော၊ အဟော ပုံလိင်သာ(ကစ္စ၊ ကစ္စဘာ-၄၄)အရ ဂဟသည် အပစ္စည်းသက်ထားသောပုဒ်ဖြစ်ရကား ပုံလိင်တည်း၊ သို့သော် နဂရံကို ငဲ့သဖြင့် နပုံလိင်ဖြစ်ရသည်(သာရတ္ထ-၂၊ ၁၁၂)။

အခြားဝိဂြိုဟ်များ။ ။အဋ္ဌကထာတို့၌ “အညေပေတ္တ ပကာရေ ဝဏ္ဏယန္တိ-အခြား ဝိဂြိုဟ်များကိုလည်း ဖွင့်ဆိုကြသေး၏(ဝိ. ၄-၁၊ ၂၄၇၊ ဒီ. ၄-၁၊ ၁၂၂)”ဟူသော စကားကို မိန့်၏၊ အညေ ပကာရ(အခြား)ဝိဂြိုဟ်များကို ဋီကာတို့၌ ၆မျိုး ဖော်ပြ၏၊ ထို၆မျိုး အစဉ်တိုင်း ပြပါမည်။

၁။ ရညော+ဂဟာနိ ဧတ္တာတိ ရာဇဂဟံ-မင်း၏ အိမ်ရှိရာမြို့(ပါရာဘာ-၂၊ ၄၈၅)၊ ရာဇနေ+ကာရိတံ+ဂဟံ ဧတ္တာတိ ရာဇဂဟံ-မင်းသည် ဆောက်လုပ်စေအပ်သော အိမ်ရှိရာမြို့(သီဋီသစ်နိ-၃၊ ၄)။

၂။ ဂဟံ ဝိယာတိ ဂဟံ-အိမ်နှင့်တူသောမြို့၊ ရာဇဟိ+ပရိက္ခိတ္တံ+ဂဟံ ရာဇဂဟံ-ဂိဇ္ဈဂုဋ်စသော တောင်မင်းကြီး၅လုံးတို့ ကာရံအပ်သောမြို့(ပါရာဘာ-၂၊ ၄၈၅)၊ (တစ်နည်း) ရာဇဟိ+ပရိက္ခိတ္တံ+ဂဟံ ဧတ္တာတိ ရာဇဂဟံ-ဂိဇ္ဈဂုဋ်စသော တောင်မင်းကြီး၅လုံးတို့ ကာရံအပ်သော အိမ်ရှိရာမြို့၊ (တစ်နည်း) ရာဇဂဟံ ဝိယာတိ ရာဇဂဟံ-ဂိဇ္ဈဂုဋ်စသော တောင်မင်းကြီး၅လုံးတို့ ကာရံအပ်သော အိမ်နှင့် တူသောမြို့(သီဋီသစ်နိ-၃၊ ၄)။

၃။ ရာဇဟိ+မာနံ မာနေတပ္ပံ+ဂဟံ ဧတ္တာတိ ရာဇဂဟံ-မင်းတို့ မြတ်နိုးအပ်သော အိမ်ရှိရာမြို့(သီဋီသစ်နိ-၃၊ ၄)၊ ရာဇဟိ+မာနံ ရာဇမာနံ၊ ဂဟံ+ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ဂဟံ-အိမ်ရှိရာမြို့၊ ရာဇမာနံ+ဂဟံ ရာဇဂဟံ-မင်းတို့မြတ်နိုးအပ်သောမြို့၊ မာနကိုချေ။

၄။ ရာဇနံ ပဋိရာဇနံ+ဂဟံ ရာဇဂဟံ-ရန်သူမင်းတို့၏ နှောင်အိမ်၊ (တစ်နည်း) ရာဇာနော ပဋိရာဇာနော+ဂဟံ ဂဟိတဗ္ဗဘူတံ ဂေဟံ ဧတ္တာတိ ဝါ ရာဇဂဟံ-ရန်သူမင်းတို့ကို ဖမ်းယူအပ်သော နှောင်အိမ်ရှိရာမြို့။

၅။ ရာဇနံ+ဂဟံ ဂေဟဘူတံ ရာဇဂဟံ-မင်းတို့၏ စံအိမ်ဖြစ်သောမြို့၊ ရာဇဟိ+ပတိဋ္ဌာပိတံ ဂဟံ ဧတ္တာတိ ဝါ ရာဇဂဟံ-မင်းတို့ တည်စေအပ်သော အိမ်ရှိရာမြို့။

ဝါ-အနီးဖြစ်သော၊ သက္ကာရနိဂမေ-၌၊ ဧသော မစ္ဆရိယသေဌိ-သည်၊ ‘ကပ-
 လ္လကပူဝေ-တို့ကို၊ ခါဒိဿာမိ-မည်၊’ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အညေသံ-တို့၏၊
 ဒဿနဘယေန-မြင်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ သတ္တဘူမိကေ-သော၊ ပါ-
 သာဒေ-၌၊ ကပလ္လကပူဝေ-တို့ကို၊ ပစာပေတိ-စေ၏၊ တံ၊ တတ္ထ-ထိုပြာသာဒ်သို့
 ဂန္ဓာ-၍၊ သေဌိ-ကို၊ ဒမေတွာ-ဆုံးမ၍၊ နိဗ္ဗိသေဝနံ-ထိုးဆွရခြင်းမရှိသည်ကို၊
 ဝါ-တုံလှုပ်ခြင်းမရှိအောင်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၇၈။] ကတွာ၊ ဥဘောပိ-၂ယောက်လည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ **ဇာယမ္ပတိကေ**-ဇနီးခင်းပွန်းတို့ကို၊ [ကာရိတံကံ၊] ပူဝေ စ-တို့ကို
 လည်းကောင်း၊ ဒီရသပ္ပိမဓုဖာဏိတာနိ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ [ဓာတ်ကံ၊] ဂါ-
 ဟာပေတွာ-ယူစေ၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဗလေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဇေတဝနံ-သို့၊ အာ-
 နေဟိ-ခေါ်ဆောင်ခဲ့လော၊ အဇ္ဇ အဟံ၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ၊ သဒ္ဓိ၊ ဝိဟာရေ
 ဧဝံ-၌သာ၊ နိသီဒိဿာမိ-ထိုင်တော်မူနေမည်၊ ပူဝေဟေဝ-မုန့်တို့ဖြင့်သာ၊
 ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုတော်မူမည်၊” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

ထေရော-သည်၊ ဘန္တေ! သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊” ဣတိ-သို့ သတ္ထု-၏၊ ဝစနံ-
 ကို၊ သမ္ပဋိစ္စိတွာ-လက်ခံ၍၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ဣဒ္ဓိဗလေန-တန်ခိုး၏
 အစွမ်းဖြင့်၊ တံ နိဂမံ-ထိုသက္ကာရနိဂုံးသို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တဿ ပါသာဒဿ-၏၊
 သီဟပဉ္စရခ္ခါရေ-ခြင်္သေ့ရုပ်ခံသော လေသာတံခါးပေါက်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၀၇။]
 သုနိဝတ္ထော-ကောင်းစွာဝတ်အပ်သောသင်းပိုင်ရှိသည်၊ သုပါရတော-ကောင်းစွာ

၆။ အာရာမရာမဏေယျကာဒီဟိ ရာဇတေတိ ရာဇံ၊ နိဝါသသုခတာဒိနာ
 သတ္တေဟိ မမတ္တဝသေန ဂယှတိ ပရိဂ္ဂယှတီတိ ဂဟံ၊ ရာဇံ စ+တံ+ဂဟံ စာတိ ရာဇ
 ဂဟံ-တင့်တယ်လည်းတင့်တယ်၊ သတ္တဝါတို့ သိမ်းပိုက်လည်း သိမ်းပိုက်အပ်သောမြို့၊
 (ပါရာဘာ-၂, ၄၈၅၊ သီဇီသစ်နိ-၃, ၄၊ ၅)။

ဇာယမ္ပတိကေ။ ။ ဇာယာ စ+ပတိ စ ဇာယမ္ပတိကာ၊ ဇာယာပုဒ်၊ ပတိပုဒ်၊
 သမာသန္တကပစ္စည်း၊ ယာ၏ အာကို ရသပြ၊ နိဂ္ဂဟိတံလာ၊ အပြန်အလှန်ငဲ့သော
 ဣတရိတရယောဂ(အသမာဟာရ)၌နိတည်း(သံ. ၄-၂, ၉၅၊ သံဇီ-၂, ၁၁၀)၊ နိဒိ-
 ၂၇၇၌ “ဇာယာယ ဇာယံ ပတိမိ”သုတ်ဖြင့် ဇာယာကို ဇာယံပြု၏၊ မူရင်းမောင်
 သုတ်ကား “ဇာယာယ ဇာယံ ပတိမိ(မောင်-၃, ၇၀)”ဟု ရှိသဖြင့် ဇာယာကို ဇာယံပြု၍
 “ဇာယမ္ပတိကာ”ဟု ရှိသည်၊ ရ-၂၀၉၌လည်း “ဇာယမ္ပတိကာ”ဟုပင် ရှိသည်။

ရုံအပ်သော ဧကသီရိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ (တစ်နည်း) **သုနိဝတ္ထော**-သင်းပိုင်ကို ကောင်းစွာ ဝတ်လျက်၊ **သုပါရုတော**-ဧကသီကို ကောင်းစွာ ရုံလျက်၊ အာ-ကာသေ ဧဝ-ကောင်းကင်၌သာ၊ **မဏိရူပကံ** ဝိယ-ပတ္တမြားဆင်းတုကဲ့သို့၊ အဋ္ဌာသိ-ရပ်တော်မူနေပြီ၊ မဟာသေဌိနော-၏၊ ထေရ်-ကို၊ ဒိသ္မာဝ-မြင်ခြင်း ကြောင့်သာလျှင်၊ ဟဒယမံသံ-သည်၊ ကမ္မိ-တုံလှုပ်ပြီ၊ သော အဟံ-ထိုငါသည်၊ ဧဝရူပါနံ-ဤသို့သဘောရှိသူတို့၏၊ ဒဿနဘယေနေဝ-မြင်ခြင်းမှ ကြောက် ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဣမံ ဌာနံ-ဤနေရာသို့၊ အာဂတော-လာခဲ့ပြီ၊ အယဉ္စ ဘိက္ခု-သည်လည်း၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဝါတပါနဒ္ဓါရေ-လေ သောက်ပြုတင်းတံခါးပေါက်၌၊ (လေသာတံခါးပေါက်၌)၊ ဌိတော-ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ ပြောပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ **ဂဟေတပ္ပဂဟဏံ**-ခံယူသင့်သည်ကို ခံယူနေခြင်းဟူသော အကြောင်းကို၊ ဝါ-ခံယူသင့်သည်ကို ခံယူနေခြင်းဟူ၍၊ အပဿန္တော-မမြင်သိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ (တစ်နည်း) အပဿန္တော-လသော်၊ ဝါ- ခြင်းကြောင့်၊ အဂ္ဂိမ္မိ-၌၊ **ပက္ခိတ္တလောဏသက္ခရာ** ဝိယ-ထည့်အပ်သောဆား၊

သုနိဝတ္ထော, သုပါရုတော။ ။ ရှေ့နည်းအလို “သုဠ+နိဝတ္ထံ ယဿာတိ သုနိ ဝတ္ထော၊ ပဋိစ္စန္ဓေန+အာရောပိတံ ပါရုတံ၊ [ပ+အာ+ရုဟ+တ၊ ပ+အာ+ဝရ(ရု)+တ၊ ပါစိယော-၂၀၁၊] သုဠ+ပါရုတံ ယဿာတိ သုပါရုတော(ပါရာ-၂, ၅၄)”ဟု ပြုပါ၊ နောက်နည်းအလို “နိဝါသိတ္တာတိ နိဝတ္ထော၊ သုဠ+နိဝတ္ထော သုနိဝတ္ထော၊ ပါရုပိတ္တာတိ ပါရုတော၊ သုဠ+ပါရုတော သုပါရုတော(မအူပါရာ-၂, ၄၂၁)”ဟု ပြုပါ။

မဏိရူပကံ။ ။ ရူပယတီတိ ရူပကံ၊ [ရူပ+အက၊-ကပ္ပဒ္ဓါမ၊] ရူပယတိ အတြာတိ ရူပကံ၊ ရူပမေဝ ဝါ ရူပကံ၊ ရူပံ+အဿ အတ္ထိတိ ဝါ ရူပကံ၊ [ရူပ+က၊-ထောမ၊] မဏိနာ+ကတံ+ရူပကံ မဏိရူပကံ-ပတ္တမြားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ဆင်းတု၊ ဤဥပမာန အရ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်သည် အသားညိုသတဲ့။ (ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၈)

ဂဟေတပ္ပဂဟဏံ။ ။ “ဂဟေတပ္ပဂဟဏန္တိ ဂဏှိတုံ ယုတ္တဂဟဏံ ကိဉ္စိ ကာရဏံ အပဿန္တောတိ အတ္ထော(ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၈)”အဖွင့်အတိုင်း ရှေ့နည်းပေးသည်၊ နောက်နည်းကား ပထမအနက်၌ ဒုတိယာသက်၊ ဣတိအကျေကြ်၊ “အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် ဆွမ်းခံလာရပ်ခြင်းကို ခံယူသင့်သည်ကို ခံယူနေခြင်း(သူလဲ သူ့အလုပ် သူလုပ်တာပဲ)ဟု မသိမြင်သဖြင့် ဒေါသထွက်ကာ တောက်ခေါက်ပြောဆိုသည်”ဟူလို။

ပက္ခိတ္တလောဏသက္ခရာ။ ။ “ပက္ခိတ္တလောဏသက္ခရာ ဝိယာတိ ပက္ခိတ္တ-

ကျောက်စရစ်တို့ကဲ့သို့၊ ဒေါသေန-ဖြင့်၊ **တဋ္ဌတဋ္ဌာယန္တော**-တဋ္ဌတဋ္ဌမြည်လျက်၊ ဝါ-တဋ္ဌတဋ္ဌအသံကို ပြုလျက်၊ (တောက်ခေါက်လျက်)၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ)၊

လောဏပိဋ္ဌာနိ (ပိဋ္ဌာနိ) ဝိယ-ထည့်အပ်သောဆား၊ မုန့်ညက်တို့ကဲ့သို့(ဇာဠိ-၁၊ ၃၄၉)” ကို ကြည့်၍ ဗဟုဝုဏ် အနက်ပေးသည်။ “လောဏသက္ခရာ”သည် ဒွန်သမာသံဖြစ်ရကား သမာဟာရဒွန်ဖြစ်လျှင် “လောဏသက္ခရာ”ဟု ရှိရမည်။ ဤ၌ “လောဏသက္ခရာ”ဟု ရှိသဖြင့် အသမာဟာရ(ဣတရိတရယောဂ)ဒွန်တည်း။ အသမာဟာရ(ဣတရိတရယောဂ)ဒွန်သည် ဗဟုဝုဏ်သာရှိရကား ပက္ခိတ္တလောဏသက္ခရာကို ဧကဝုဏ်ပေးခြင်း သည် မသင့်၊ ဗဟုဝုဏ်သာ ပေးရမည်။ “လောဏံ စ+သက္ခရာ စ လောဏသက္ခရာ (အသမာဟာရဒွန်)၊ ပက္ခိတ္တာ+လောဏသက္ခရာ ပက္ခိတ္တလောဏသက္ခရာ”ပြု။

တဋ္ဌတဋ္ဌာယန္တော။ ။ “အတဋ္ဌတဋ္ဌာ တဋ္ဌတဋ္ဌာ ဘဝတီတိ တဋ္ဌတဋ္ဌာယန္တော-တဋ္ဌတဋ္ဌအသံမဟုတ်ဘဲ တဋ္ဌတဋ္ဌအသံဖြစ်သည်”ဟု ပြုပါ။ အာဘိက္ခညအရာ၌ ဝိစ္ဆာ-ဘိက္ခညေသု ဒွေ(မောင်-၁၊ ၅၄)သုတ်ဖြင့် တဋ္ဌဟူသော အနုကရဏကို “တဋ္ဌတဋ္ဌ” ဟု ၂ရုပ်ပြု၊ တဋ္ဌတဋ္ဌနောင် စွတ္ထေ(မောင်-၅၊ ၉)သုတ်ဖြင့် အာယပစ္စည်းသက်၊ ထို နောင် အန္တပစ္စည်းသက်၊ တဋ္ဌတဋ္ဌသည် အနုကာရိယ၊ အနုကရဏ(မူလအသံကို အတုပြုအပ်၊ အတုပြုတတ်သော)သဒ္ဒါတည်း။ အနုကာရိယ၊ အနုကရဏ(အတုပြုအပ်၊ အတုပြုတတ်သောအရာ)တို့၏ ဧကဝုဏ် ဗဟုဝုဏ် ကွဲပြားမှုမရှိခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းကြောင့် တဋ္ဌတဋ္ဌ၌ ဝိဘတ်မသက်ရ(မောင်ပံ-၅၊ ၉၊ ပယောဂ-၂၅၈၊ မောင်နိ-၂၊ ၁၆၉၊ မောင်ပံနိ-၁၇၃)။ “တဋ္ဌတဋ္ဌာယန္တော-တဋ္ဌတ အသံဖြစ်လျက်၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-တဋ္ဌတဋ္ဌ (ဖျစ်ဖျစ်)မြည်လျက်၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု ပေး၊ ထိုအသံမျိုး တကယ်မြည်သည်မဟုတ် မြည်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်း။ ။ “တဋ္ဌာတဋ္ဌာတိ သဒ္ဒပဋိရူပကံ ဇနယန္တော(ဇာဠိသစ်-၁၊ ၃၄၉)” အဖွင့်အလို သဒ္ဒါဒီနိ ကရောတိ (မောင်-၅၊ ၁၀)သုတ်ဖြင့် တဋ္ဌတဋ္ဌနောင် ကရောတိ အနက်၌ အာယပစ္စည်းသက်၊ “တဋ္ဌာတဋ္ဌာယတိ တဋ္ဌာတဋ္ဌာတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ တဋ္ဌတဋ္ဌာယန္တော-တဋ္ဌတဋ္ဌအသံကို ပြုလျက်၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-တောက်ခေါက်လျက်၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု ပြုပါ။(သီဘာ-၃၊ ၄၃) [**တဋ္ဌတဋ္ဌာယန္တော**တိ သံကုဋိတဘမုက-ဝသေန (တွန့် ရှုံ့သော နှာဖူးရှိသည်၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း) ဟေဠုပရိယဝသေန (အောက်အထက်ဖြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း) ဒွေ ဒန္တေ ဖုသာပေတွာ တဋ္ဌာ-တဋ္ဌာတိ သဒ္ဒပဋိရူပကံ ဇနယန္တော၊ အဓုနာ ပန လောကေ ဤဒိသေ ကာလေ “ဒေါသေန တောက္ကတောက္ကယန္တော နိသီဒတီ”တိ ဧဝမာဒိနာ ဝဒန္တိ-ဇာဠိသစ်-၁၊ ၃၄၉။]

“သမဏ-ရဟန်း! အာကာသေ-၌၊ ဌတ္တပိ-ရပ်၍လည်း၊ ဝါ-သော်လည်း၊ ကိ-ကို၊ လဘိဿသိ-မည်နည်း၊ အပဒေ-ခြေရာမရှိသော၊ဝါ-ခြေရာမထင်သော၊ အာကာသေ-၌၊ ပဒိ-ခြေရာကို၊ ဒဿေတွာ-၍၊ စင်္ဂမန္တောပိ-စင်္ကြံလျှောက်သော်လည်း၊ နေဝ လဘိဿသိ-ရလိမ့်မည်မဟုတ်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ ထေရော-သည်၊ တသ္မိဇေဝ ဌာနေ-၌ပင်၊ အပရာပရံ-အခြားသောအရပ် အခြားသောအရပ်သို့၊ ဝါ-တပြောင်းပြန်ပြန်၊ စင်္ဂမိ-ပြီ၊ သေဌိ-သည်၊ “စင်္ဂမန္တော(ပိ)-သော်လည်း၊ ကိ-ကို၊ လဘိဿသိ-နည်း၊ အာကာသေ-၌၊ ပလ္လင်္ကေန-ထက်ဝယ်ပလ္လင်ဖြင့်၊ နိသီဒန္တောပိ-ထိုင်သော်လည်း၊ န လဘိဿသိယေဝ-ရလိမ့်မည်မဟုတ်သည်သာ၊” ဣတိ အာဟ၊ ထေရော၊ ပလ္လင်္ကေ-ကို၊ အာဘုဒိတွာ-ဖွဲ့ခွေ၍၊ နိသီဒိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုထေရ်ကို၊ “အာကာသေ-၌၊ နိသီန္တော(ပိ)-ထိုင်သော်လည်း၊ ကိ-ကို၊ လဘိဿသိ-နည်း၊ အာဂန္တာ-၍၊ ဝါတပါနဿ-၏၊ ဥမ္မာရေ-တံခါးခုံ၌၊ ဌိတောပိ-သော်လည်း၊ န လဘိဿသိ-မဟုတ်၊” ဣတိ အာဟ၊ ထေရော-သည်၊ ဥမ္မာရေ-၌၊ ဌိတော-ပြီ၊ “ဥမ္မာရေ-၌၊ ဌိတောပိ-သော်လည်း၊ ကိ-ကို၊ လဘိဿသိ-နည်း၊ ဓူမာယန္တောပိ-အခိုးကိုပြုပါသော်လည်း၊ ဝါ-အခိုးလွှတ်ပါသော်လည်း၊ န လဘိဿသိ ဇေဝ-သာ၊” ဣတိ အာဟ၊ ထေရောပိ၊ ဓူမာယိ-အခိုးကို ပြုပြီ၊ ဝါ-အခိုးလွှတ်ပြီ၊ သကလပါသာဒေါ-အလုံးစုံသော ပြာသာဒ်သည်၊ (ပြာသာဒ်တစ်ခုလုံးသည်)၊ ဧကဓူမော-တစ်စပ်တည်းသော အခိုးရှိသည်၊ (မီးခိုးဖုံးလွှမ်းသည်)၊ အဟောသိ၊ သေဌိနော-၏၊ အင်္ဂီနံ-မျက်လုံးတို့ကို၊ သူစိယာ-အပ်ဖြင့်၊ ဝိဇ္ဈနကာလော ဝိယ-ထိုးဖောက်ရာအခါကဲ့သို့၊ အဟောသိ၊ ပန-ဆက်၊ ဂေဟဇ္ဈာယနဘယေန-အိမ်ကို မီးလောင်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ “(သကလပါသာဒေါ-သည်)၊ ပဇ္ဇလန္တောပိ-အလျှံတပြောင်

ဥမ္မာရေ။ ။ဥရတိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဥမ္မာရေ၊ [ဥရ+မာရ-ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၄၉၊] (တစ်နည်း) ဥဒ္ဓဋ္ဌော+ကိလေသမာရော ဧတ္ထာတိ ဥမ္မာရေ၊ [ဥ+မာရ၊] ဘုရားအလောင်းတော်သည် တံခါးခုံနေရာ၌ ရပ်၍ သားမယားတို့၌ ငဲ့ကွက်မှုကိလေသာမာရ်ကို ထုတ်ဆောင်ပယ်ရှားရာ ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ဘုရားအလောင်းတော် ရပ်ရာတံခါးခုံကို မုချအားဖြင့် “ဥမ္မာရ”ဟု ခေါ်၍ အခြားတံခါးခုံများကိုကား သဒိသုပစာရ၊ ရူဇိအားဖြင့် ဥမ္မာရဟု ခေါ်သည်။ (ပါစိယော-၈၆)

ပြောင် တောက်လောင်သော်လည်း၊ တံ-သည်၊ န လဘိဿသိ-မဟုတ်၊”
 [ပဇ္ဇလန္တောပိဋိ ကာရိတ်အကျေကြိ၍ “တံ-သည်၊ ပဇ္ဇလန္တောပိ-အလျှံတပြောင်ပြောင်
 တောက်လောင်စေသော်လည်း၊ န လဘိဿသိ”ဟုလည်း ပေး၏။] ကုတိ-သို့၊ အ-
 ဝတ္တာ-၍၊ “အယံ သမဏော-သည်၊ (ကုမသ္မိံ ပူပေ-ဤမံ၌) **သုဠ-အလွန်၊**
လဂ္ဂေါ-ငြိတွယ်နေ၏။ အလဒ္ဓါ-မရလသော်၊ န ဂမိဿတိ-သွားလိမ့်မည်မဟုတ်၊
 အဿ-ဤရဟန်းအား၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ပူဝံ-ကို၊ ဒါပေဿာမိ-ပေးစေ
 လိုက်တော့မည်၊ (ပေးခိုင်းလိုက်တော့မည်)၊ ”ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဘရိယံ-ကို၊
 အာဟ၊ (ကိ) “ဘဒ္ဒေ-ရှင်မ၊ ဧကံ-သော၊ ခုဒ္ဒကပူဝံ-သေးငယ်သောမဲ့ကို၊ ပစိ-
 တွာ-၍၊ သမဏဿ-အား၊ ဒတွာ-၍၊ နံ-ထိုရဟန်းကို၊ ဥယျောဇေဟိ-ပြန်
 လွှတ်လိုက်လော၊”ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ သာ-ထိုသူဌေးကတော်သည်၊ ထောက်
 ဧဝ-အနည်းငယ်သာဖြစ်သော၊ ပိဋ္ဌ-ဆန်မှုန့်ကို၊ [ပိဋ္ဌန္တိ တဏှာလပိဋ္ဌ၊-ဇာဋီသစ်-
 ၁, ၅၀] ကပလ္လပါတိယံ-အိုးကင်းဟူသောခွက်၌၊ (အိုးကင်းခွက်၌)၊ ပက္ခိပိ-ထည့်
 ပြီ၊ မဟာပူဝေါ-ကြီးသောမဲ့သည်၊ ဟုတွာ၊ သကလပါတိ-အလုံးစုံသောခွက်ကို၊
 (တစ်ခွက်လုံးကို)၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဥဒ္ဓါမာတော-အထက်အထက်သို့
 ကြွတက်သည်၊ ဝါ-ဖောင်းပွသည်၊ ဟုတွာ၊ အဋ္ဌာသိ။

သေဋ္ဌိ-သည်၊ တံ-ထိုကြီးသောမဲ့ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “တယာ-သည်၊ ဗဟုံ-သော၊
 ပိဋ္ဌ-ကို၊ ဂဟိတံ-ယူအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သယ-
 မေဝ-သာ၊ ဒဗ္ဗိကဏ္ဏေန-ယောက်မစွန်းဖြင့်၊ ထောက်-သော၊ ပိဋ္ဌ-ကို၊ ဂဟေ-
 တွာ-၍၊ ပက္ခိပိ-ပြီ၊ ပူဝေါ-သည်၊ ပုရိမပူဝေတော-ရှေး၌ဖြစ်သောမဲ့ထက်၊ မဟန္တ-
 တရော-အထူးအားဖြင့် ကြီးသည်၊ ဝါ-သာ၍ကြီးသည်၊ ဇာတော-ပြီ၊ ဧဝံ-
 သို့လျှင်၊ ယံ ယံ-အကြင်အကြင်မဲ့ကို၊ ပစတိ-၏၊ သော သော-ထိုထိုမဲ့သည်၊

သုဠ လဂ္ဂေါ။ ။ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၉၊ ၃၅၀၌ အနက်ပေးပုံ ၂နည်းဖွင့်ရာ ရှေ့နည်း
 အတိုင်း ပေးခဲ့သည်၊ နောက်နည်းအလို “(ပူပေါ-သည်) သုဠ-အလွန်၊ လဂ္ဂေါ-အချင်း
 ချင်း ကပ်နေ၏၊ အယံ သမဏော-သည်၊ အလဒ္ဓါ၊ ပေ ၊ (ပစိတပူပါနံ-ကြော်အပ်သော
 မဲ့တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဠ-အလွန်၊ လဂ္ဂတ္တာ-အချင်းချင်းကပ်နေကုန်သည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်) ဧကံ၊ ခုဒ္ဒကပူဝံ-ကို၊ ပစိတွာ၊ သမဏဿ၊ ဒတွာ၊ နံ-ကို၊ ဥယျောဇေဟိ”ဟု
 ပေး၊ သို့သော် ရှေ့နည်းအနက်ကိုသာ အနှစ်သာရအားဖြင့် မှန်ယူရန် ဖွင့်၏။

မဟန္တမဟန္တောဝ-ကြီးကြီးလာသည်။ ဝါ-ပို၍ကြီးလာသည်။ ဟောတိ၊ သော-
 ထိုသူဌေးသည်။ **နိဗ္ဗိန္ဒော**-မနှစ်သက် မလိုလားသည်။ (စိတ်တိုလာသည်)။
 (ဟုတ္တာ)။ ဘရိယံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “ဘဒ္ဒေ-ရှင်မ! ဣမဿ-ဤရဟန်းအား၊
 ဧကံ၊ ပူဝံ၊ ဒေဟိ” ဣတိ-ပြီ၊ တဿာ-ထိုသူဌေးကတော်သည်။ ပစ္ဆိတော-တောင်း
 မှ၊ ဧကံ-သော၊ ပူဝံ-ကို၊ ဂဏန္တိယာ-ယူလသော်၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောမုန့်တို့
 သည်။ ဧကာဗဒ္ဓါ-တစ်ဆက်တည်း စပ်နေကုန်သည်။ [ဧကတော+အာဗဒ္ဓါ
 ဧကာဗဒ္ဓါ(ဒိဋ္ဌိ-၂၊ ၁၆၄၊ ပါစိယော-၂၃)၊ ဧကသ္မိယေဝ+အာဗဒ္ဓါ ဧကာဗဒ္ဓါ(သံဋီ-
 ၂၊ ၃၉၇)။] (ဟုတ္တာ)။ အလ္လိယိသု-ကပ်နေကုန်ပြီ၊ သာ-ထိုသူဌေးကတော်သည်။
 သေဋ္ဌိ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “သာမိ-အရှင်! သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ပူဝါ-တို့သည်။
 ဧကတော-တည်း၊ လဂ္ဂါ-ကပ်နေကုန်ပြီ၊ ဝိသု-အသီးအခြား၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န
 သက္ကောမိ-နိုင်” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ “အဟံ-သည်။ ကရိဿာမိ-မည်” ဣတိ-
 ဤသို့ ပြောပြီ။ သောပိ-ထို သူဌေးသည်လည်း၊ ကာတုံ၊ နာသက္ခိ၊ ဥဘောပိ-၂
 ယောက်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနာ-တို့သည်။ ကောဋီယံ-အစွန်း၌၊ ဂဟေတွာ-
 ၍၊ ကမန္တာပိ-ဆွဲငင်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဝိယောဇေတုံ-ကွာစေခြင်းငှာ၊ (ခွာခြင်း
 ငှာ)။ နာသက္ခိသု ဧဝ-ကုန်သည်သာ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုသူဌေးသည်။ ပူဝေဟိ-
 နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝါယမန္တဿေဝ-စဉ်ပင်၊ သရိရတော-မှ၊ သေဒါ-ချွေးတို့သည်။ မုစ္ဆိသု-
 ထွက်ကုန်ပြီ၊ ပိပါသာ-စားသောက်လိုခြင်းသည်။ ဝါ-စားသောက်ချင်စိတ်သည်။
 (မွတ်သိပ်ဆာလောင်ခြင်းသည်)။ ဥပစ္ဆိဇ္ဇိ-ပြတ်ပြီ၊ (ပျောက်သွားပြီ)။ တတော-
 ထိုမှနောက်၌၊ ဘရိယံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “ဘဒ္ဒေ-ရှင်မ! မေ-အား၊ ပူဝေဟိ-
 ဖြင့်၊ အတ္ထော-အလိုသည်။ န-မရှိတော့၊ ပစ္ဆိယာ-တောင်းနှင့်၊ (ခြင်းနှင့်)၊ သဒ္ဓိ-
 ယေဝ-သာ၊ ဣမဿ-ဤရဟန်းအား၊ ဒေဟိ-လော” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ သာ-
 ထိုသူဌေးကတော်သည်။ ပစ္ဆိ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ထေရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-

နိဗ္ဗိန္ဒော။ ။နိဗ္ဗိန္ဒတိတိ နိဗ္ဗိန္ဒော(နိဒ္ဒိ-၅၀၂)။ နိ+ဝိဒ+တ၊ တပစ္စည်းကို အန္တပြု၊
 ဓာတွန်ဒ်ချေ၊ ရုဓာဒိ ဝိဒဓာတ်သည် တုဋ္ဌိအနက်ကို ဟောရာ ဓာတွတ္ထဗာဓက နိဥပ
 သာရကြောင့် မနှစ်သက်မလိုချင်ခြင်းအနက်ကို ဟောသည်။ [သော နိဗ္ဗိန္ဒောတိ
 သော သေဋ္ဌိ မဟာမောဂ္ဂုလ္လာနတ္ထေရံ ပဿိတုံ နိဗ္ဗိန္ဒော၊ အနိစ္စန္တောတိ အတ္ထော-
 ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၅၀။]

၍၊ အဒါသိ၊ ထေရော-သည်၊ ဥဘိန္ဒုမ္ပိ-လင်မယား၊ ဥယျာဓိလုံတို့အားလည်း၊
 မွေ၊ ဒေသေသိ၊ တိဏ္ဍိ-ကုန်သော၊ ရတနာနံ-တို့၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ကထေသိ၊ “ဒိန္နံ-
 ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာ၏ အကျိုး
 သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ယိဋ္ဌံ-ပူဇော်အပ်သော ယဇ်ကြီးကို ပူဇော်ကြောင်း မဟာ-
 ယာဂစေတနာ၏ အကျိုးသည်၊ အတ္ထိ၊” ကုတိ-သို့၊ ဒိန္နဒါနဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်
 သော အလှူအစရှိသည်တို့၏၊ ဖလံ-ကို၊ ဂဂနတလေ-ကောင်းကင်ပြင်၌၊ ပုဏ္ဏ-
 စန္ဒံ ဝိယ-လပြည့်ဝန်းကိုကဲ့သို့၊ ဒေသေသိ-ပြီ။

တံ-ထိုတရားစကားကို၊ သုတ္တာ-နာရ၍၊ ပသန္တစိတ္တော-ကြည်ညိုသော စိတ်
 ရှိသည်၊ ဟုတ္တာ၊ သေဌိ-သည်၊ “ဘန္တေ-ရား၊ အာဂန္တာ-၍၊ ကုမသ္မိံ ပလ္လင်္ဂေ-
 ၌၊ နိသီဒိတွာ-၌၊ ပရိဘုဉ္ဇထ-ဘုဉ်းပေးပါကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ ထေရော-
 သည်၊ “မဟာသေဌိ-သူဌေးကြီး၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ‘ပူဝေ-တို့ကို၊ ခါဒိဿာမိ-
 မည်၊’ ကုတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူ၍၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ၊ သဒ္ဓိံ၊ ဝိဟာရေ-၌၊
 နိသိန္နော-ထိုင်တော်မူနေ၏၊ တုမှာကံ-၏၊ ရုစိယာ-အလိုသည်၊ သတိ-ရှိလ
 သော်၊ အဟံ၊ ဝေါ-သင်တို့ကို၊ နေဿာမိ-ခေါ်ဆောင်သွားမည်၊ သေဌိဘရိယံ-
 သူဌေးကတော်ကို၊ ပူဝေ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒီရာဒိနိ စ-နို့ရည်အစရှိ
 သည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဏှာပေထ-ယူစေကုန်လော၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိ-
 ကံ၊ ဂမိဿာမ-သွားကြမည်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ “ဘန္တေ၊ ဧတရဟိ-၌၊
 သတ္တာ-သည်၊ ကဟံ ပန-အဘယ်မှာနည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “မဟာ-
 သေဌိ-ကြီး၊ ကုတော-ဤနေရာမှ၊ ပဉ္စစတ္တာလီသယောဇနမတ္ထကေ-၄၅
 ယူဇနာ၏ အထက်၌၊ (၄၅ယူဇနာ၏အဆုံး၌)၊ ဇေတဝနဝိဟာရေ-မှာ
 တည်း၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ [“ဝိဟရတိ”ဟု ကြိယာထည့်၍ “ကဟံ-အဘယ်၌၊
 (ဝိဟရတိ-နေတော်မူသနည်း?)... ဇေတဝနဝိဟာရေ-၌၊ ဝိဟရတိ-၏၊”ဟုလည်း
 ပေးနိုင်သည်။] “ဘန္တေ-ရား၊ ကာလံ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးချိန်ကို၊ အနတိက္ကမိတွာ-

ဒိန္နံ။ ။ “ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒိန္နံ”အရ လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ရသော်လည်း ပေးလှူကြောင်း
 ဒါနစေတနာကို ဖလူပစာရအားဖြင့် ယူ၍ ထိုဒါနစေတနာ၏အကျိုးကို ကာရဏ-
 ပစာရအားဖြင့် ယူပါ၊ ထိုအကျိုးကိုသာ “အတ္ထိ ဒိန္နံ”ဟု ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်၊ ယိဋ္ဌံလည်း
 နည်းတူပင်။ (သီဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၄၅၊ သီတာ-၂၊ ၃၄၅)

မလွန်မူ၍၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှလောက်သော၊ အဒ္ဓါနံ-ခရီးကို၊ ကထံ-သို့လျှင်၊ ဂမိဿာမ-သွားကြမည်နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာသေဌိ-ကြီး! တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ရုစိယာ-သည်၊ သတိ-သော်၊ အဟံ-သည်၊ ဝေါ-တို့ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဣဒ္ဓိဗလေန-တန်ခိုး၏အစွမ်းဖြင့်၊ နေဿာမိ-မည်၊ တုမ္မာကံ-၏၊ ပါသာဒေ-၌၊ ဝါ-က၊ **သောပါနသီသံ**-အုတ်လှေခါးဥးသည်၊ (အုတ်လှေခါးထိပ်သည်)၊ အတ္တနော-၏၊ ဌာနေ ဧဝ-ရပ်တည်ရာနေရာ၌သာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လာလိမ့်မည်၊ ဝေါ-တို့၏၊ သောပါနပရိယောသာနံ ပန-အုတ်လှေခါး၏ အဆုံးသည် ကား၊ ဇေတဝနဒ္ဓါရကောဌကေ-ဇေတဝန်ကျောင်း၏ တံခါးမုခ်၌၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်သွားလိမ့်မည်၊ ဥပရိပါသာဒါ-ပြာသာဒ်၏အထက်မှ၊ ဟေဌာပါသာဒံ-ပြာသာဒ်၏ အောက်သို့၊ ဩတရဏကာလမတ္တေနေဝ-သက်ဆင်းရာအချိန်မျှဖြင့်သာ၊ ဇေတဝန်-သို့ နေဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ “ဘန္တေ-ရား! သာဓု-ပြီ၊” ကုတိ-သို့၊ သမ္ပဋိဋ္ဌိ။

ထေရော-သည်၊ သောပါနသီသံ-ကို၊ တတ္ထေဝ-ထိုတည်ရာအရပ်၌ပင်၊ ကတွာ-၍၊ “သောပါနပါဒမူလံ-အုတ်လှေခါးခြေရင်းသည်၊ ဇေတဝနဒ္ဓါရကောဌကေ-၌၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊” ကုတိ-သို့၊ အဓိဌာသိ-စိတ်ကို လွန်ကဲစွာ တည်စေပြီ၊ ဝါ-အဓိဌာန်ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၁,၁၀၄၈။] တထေဝ-ထိုအဓိဌာန်သည့် အတိုင်းသာ၊ အဟောသိ၊ ကုတိ-သို့လျှင်၊ ထေရော-သည်၊ သေဌိဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သေဌိဘရိယဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပရိပါသာဒါ-ပြာသာဒ်၏အထက်

သောပါနသီသံ။ ။ဥပါနေန ဝသောဒကေန+သဟ ယော ဝတ္တတီတိ သော-ပါနော-မိုးရေနှင့် တကွဖြစ်သော အုတ်လှေခါး၊ (မိုးစိုခံသောအုတ်လှေခါး)၊ ဝါ-လက်ရုန်း(လက်ရုန်း)နှင့် တကွဖြစ်သော အုတ်လှေခါး၊ [သဟ+ဥပါန၊] သောပါနံဟု နပုံလိင်လည်း ရှိ၏၊ ဥပါနကို ဇာဋီသစ်၌ မိုးရေဟောဟု ဆို၍ ဓာန်ဋီနိ-၁, ၂၁၆၌ လက်ရုန်း(လက်ရုန်း)ဟု ပေးသည်၊ ကပ္ပဒ္ဒမ၌ “ဥပါနံ ဥပရိဂမနံ-အထက်တက်ကြောင်းလက်ရုန်း”ဟု ဆို၏၊ သောပါနအရ အုတ်လှေခါးကိုယူ ဆက်ဥးအံ့-အုတ်လှေခါးကို “သော-ပါန”ဟု ခေါ်၍ “နိဿေဏီ၊ အဓိရောဟိနီ”ဟု လာလျှင် သစ်သားလှေခါး (ဝါးလှေခါး သံလှေခါး)တို့ကို ယူရသည်၊ ထိုနောင် “သောပါနဿ+သီသံ သောပါနသီသံ-အုတ်လှေခါး၏+အဥး”ဟု ဆက်ပါ၊(ဇာဋီသစ်-၁, ၃၃၀၊ တောင်ပေါက်ဓာန်နိ-၂၁၆)။

မှ၊ ဟေဋ္ဌာပါသာဒံ-ပြာသာဒ်၏အောက်သို့၊ ဩတရဏကာလတော-သက်ဆင်းရာအချိန်ထက်၊ ဒိပ္ပတရံ-သာ၍ လျင်မြန်စွာ၊ ဇေတဝနံ-သို့၊ သမ္မာပေသိ-ကောင်းစွာ ရောက်စေပြီး၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ တေ-သူဌေးနှင့် သူဌေးကတော်တို့သည်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ကာလံ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးချိန်ကို၊ အာရောစေသုံ-လျှောက်ကုန်ပြီး၊ သတ္တာ-သည်၊ **ဘတ္တဂုံ**-ဆွမ်းစားကျောင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်တော်မူ၍၊ ဘိက္ခုသံဃေန၊ သဒ္ဓိ၊ ပညတ္တဝရဗုဒ္ဓါ-သနေ-ခင်းထားအပ်သော မြတ်သော ဘုရားရှင်၏ နေရာတော်၌၊ နိသီဒိ၊ မဟာသေဋ္ဌိ-သည်၊ ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗဓဿ-ဘုရားအမှူးရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-ရဟန်းအပေါင်းအား၊ ဒက္ခိဏောဒကံ-အလှူရေကို၊ အဒါသိ၊ အဿ-ထိုသူဌေး၏၊ ဘရိယာပိ-လည်း၊ တထာဂတဿ-၏၊ ပတ္တေ-၌၊ ပူဝံ-ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-တည်စေပြီး၊ သတ္တာ-သည်၊ အတ္တနော-မိမိဖို့၊ ယာပနမတ္တံ-မျှတလောက်ရုံအတိုင်းအရှည်ရှိသောမို့ကို၊ ဝါ-မျှတလောက်ရုံမျှကို၊ [ယပနံ+မတ္တာ ဧတဿာတိ ယာပနမတ္တာ-မျှတလောက်ရုံအတိုင်းအရှည်ရှိသောမို့-မအူပါရာနိ-၂၊ ၄၁၇။] ဂဏှိ-ယူတော်မူပြီး၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုပိ-တို့သည်လည်း၊ ယာပနမတ္တံ-ကို၊ ဂဏှိသု-ကုန်ပြီး၊ သေဋ္ဌိ-သည်၊ ခိရသပ္ပိမဓုသက္ခရာဒီနိ-နို့ရည်၊ ထောပတ်၊ ပျားရည်၊ သကြား(သကာ) အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒဒမာနော-သော်၊ ခယံ-ကုန်ခြင်းသို့၊ န အဂမာသိ၊ သတ္တာ-သည်၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ နိဋ္ဌာပေသိ-စေပြီး၊ မဟာသေဋ္ဌိပိ-သည်လည်း၊ ဘရိယာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ယာဝဒတ္တံ-အလိုရှိတိုင်း၊ ခါဒိ-ပြီး၊ ပူဝါနံ-တို့၏၊ ပရိယောသာနမေဝ-အဆုံးသည်ပင်၊ န ပညာယတိ-မထင်ရှား၊ သကလဝိဟာရေ-အလုံးစုံသောကျောင်း၌၊ (တစ်ကျောင်းတိုက်လုံး၌)၊ ဘိက္ခုနဉ္စ-ရဟန်းတို့အားလည်းကောင်း၊ **ဝိယာသာဒါနဉ္စ**-

ဘတ္တဂုံ။ ။ဘတ္တံ ဂသန္တိ ဂဏှန္တိ ဝါ ဧတ္တာတိ ဘတ္တဂုံ-ဆွမ်းကို စားရာကျောင်း၊ ဝါ-ဆွမ်းကို ယူရာကျောင်း၊ (ဆွမ်းစားကျောင်း)၊ [ဘတ္တ+ဂသ+ကံ၊ ဘတ္တ+ဂဟ+ကံ၊ မောဂံပံ-၅၊ ၄၇။] အဇတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ ဧတ္တာတိ အဂုံ၊ ဘတ္တဿ+အဂုံ ဘတ္တဂုံ-ဆွမ်း၏ ဖြစ်ရာကျောင်း၊ [ဘတ္တ+အဇ+အာ-ဝိလံဋီ-၂၊ ၁၃။]

ဝိယာသာဒါနံ။ ။ယသိတဗ္ဗော အသိတဗ္ဗောတိ ယာသော-စားအပ်သော အာဟာရ၊ [ယသ+ဏာ-သီဋီသစ်-၂၊ ၅၅။] ဝိရူပေါ ကုစ္ဆိတော ဝါ+ယာသော ဝိယာသော-

စားကြွင်းစားတို့အားလည်းကောင်း၊ ဒိန္နေသုပိ-ကုန်သော်လည်း၊ ပရိယန္တော-အဆုံးသည်၊ န ပညာယတေဝ-မထင်ရှားသည်သာ၊ “ဘန္တေ! ပူဝါ-တို့သည်၊ ပရိက္ခယံ-ကုန်ခြင်းသို့၊ န ဂစ္ဆန္တိ-မရောက်ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဘဂဝတော-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ဇေတဝနဒွါရကောဌကေ-ဇေတဝန ကျောင်း၏ တံခါးမုခ်အနီးပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ဆဇ္ဈေယ-စွန့်လိုက်ကြလော၊” ဣတိ- ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုမုံတို့ကို၊ ဒွါရကောဌကဿ-ဇေတဝန ကျောင်း၏ တံခါးမုခ်၏၊ အဝိဒူရေ-သော၊ **ပဗ္ဗာရဌာနေ**-ချိုင့်ဝှမ်းရာ အရပ်၌၊ ဆဇ္ဈယိသု-ကုန်ပြီ၊ ယာဝဇ္ဇတနာပိ-ယနေတိုင်အောင်လည်း၊ တံ ဌာနံ-ထိုနေရာ သည်၊ ကပလ္လကပူဝပဗ္ဗာရန္တေဝ-ကပလ္လကပူဝပဗ္ဗာရဟူ၍သာ၊ (အိုးကင်းကြော် မုံချိုင့်ဝှမ်းဟူ၍သာ)၊ ပညာယတိ၊ မဟာသေဌိ-သည်၊ ဘရိယာယ-နှင့်၊ သဟ၊ ဘဂဝန္တံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ၊ အဌာသိ-ပြီ၊ ဘဂဝါ- သည်၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ အနုမောဒနာဝသာနေ-၌၊ ဥဘောပိ- လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဌာယ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဒွါရ- ကောဌကေ-၌၊ ဝါ-က၊ သောပါနံ-အုတ်လှေခါးသို့၊ အာရုယျ-တက်၍၊ ဝါ- လသော်၊ အတ္တနော-၏၊ ပါသာဒေယေဝ-၌သာ၊ ပတိဌဟိသု-ကုန်ပြီ။

တတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ သေဌိ-သည်၊ အသီတိကောဌိဓနံ-ကုဋေရှစ်ဆယ် သော စည်းစိမ်ဥစ္စာကို၊ ဗုဒ္ဓသာသနေယေဝ-၌သာ၊ ဝိက္ကိရိ-စွန့်ကြပြီ၊ **[ဝိက္ကိရိတိ ပဿရိ ပရိစ္စဇိတိ အတ္ထော၊ ဇာဋိသစ်-၁၊ ၃၅၀။]** ပုနဒိဝသေ-၌၊ သာယနသမယေ- ၌၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်လျက်၊ ဝါ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “အာဝုသော-တို့၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရဿ-၏၊ အာနုဘာဝံ-တန်ခိုးအာ

စားကြွင်းစားကျန်၊ ဝိယာသံ+အဒန္တိတိ ဝိယာသာဒါ-စားကြွင်းစားကျန်ကို စားသူတို့ ဝါ-သူတောင်းစားတို့၊ [ဝိယာသံ+အဒ+အါ-ဒီဇီ-၃၊ ၁၀၊ ဓာနီဇီ-၄၆၇။]

ပဗ္ဗာရဌာနေ။ ။ပကာရေန+ဘရော (ဘာရော) ပထေတဗ္ဗောတိ ပဗ္ဗာရော- အပြားအားဖြင့် တောင့်တအပ်သော ချိုင့်ဝှမ်း၊ [ပ+ဘာရ-အပ. ဌ-၂၊ ၂၇)၊ (တစ် နည်း) ပုရတော+ဘာရံ နမိတံ ဩနမိတန္တိ ပဗ္ဗာရံ၊ နောက်နည်းအလို ပသဒ္ဓါ ပုရ အနက်ဟော၊ (တစ်နည်း) ပုရပုဒ်၊ ဘာရပုဒ်၊ ပု၌ ဥကို အ-ပြု၊ ရကို ဗပြုဟု ကြံ၊ ထို နောင် “ပဗ္ဗာရံ စ+တံ+ဌာနံ စာတိ ပဗ္ဗာရဌာနံ”ဟု ဆက်ပါ။

နုဘော်ကို၊ ပဿထ-ကြကုန်၊ သဒ္ဓိ-သဒ္ဓါတရားကို၊ အနုပဟစ္စ-မထိခိုက်မှု၍၊
ဘောဂေ-တို့ကို၊ အနုပဟစ္စ-၍၊ မစ္ဆရိယသေဌိ-ကို၊ မဟုတ္တေနေဝ-တစ်မဟုတ်
တည်းဖြင့်ပင်၊ (တစ်ခဏတည်းဖြင့်ပင်)၊ ဒမေတွာ-ဆုံးမ၍၊ နိဗ္ဗိသေဝနံ-ကို၊
ကတွာ-၍၊ ပူဝေ-တို့ကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေ၍၊ ဇေတဝနံ-သို့၊ အာနေတွာ-
၍၊ သတ္ထု-၏၊ **သမ္ပုခံ**-မျက်မှောက်၌၊ ကတွာ-၍၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊
ပတိဋ္ဌာပေသိ နာမ-တည်စေနိုင်ခဲ့လေပြီ၊ [နာမသဒ္ဓါ ပသံသာအနက်၊ ဇေ. ၄-၁၊
၃၇၀၌ နာမသဒ္ဓါ မပါ] ထေရော-သည်၊ အဟော မဟာနုဘာဝေါ-ဩဇာ ...
ကြီးသောအနုဘော်ရှိပါပေစွ” ကုတိ-သို့၊ ထေရဿ-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ကထေ-
န္တာ-ကုန်လျက်၊ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဒိဗ္ဗာယ-သော၊ သောတ-
ဓာတုယာ-ဖြင့်၊ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ အာဂန္နာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-
၌၊ ကာယ-သော၊ ကထာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္တ
နု?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ “ဣမာယ နာမ၊ (ကထာယ၊ သန္နိသိန္နာ၊ အမှ)” ကုတိ-
သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ကုလဒမကေန-အမျိုးကိုဆုံးမတတ်သော၊
ဘိက္ခုနာ နာမ-သည်၊ သဒ္ဓိ-ကို၊ အနုပဟစ္စ-၍၊ ဘောဂေ-တို့ကို၊ အနုပဟစ္စ-
၍၊ ကုလံ-ကို၊ အကိလမေတွာ-မပင်ပန်းစေမှု၍၊ အဝိဟေဌေတွာ-မညှင်းဆဲမှု၍၊
ပုပ္ဖတော-ပန်းမှ၊ ရေဏု-ဝတ်မှုန်ကို၊ (ဝတ်ရည်ကို)၊ ဂဏ္ဍန္တေန-သော၊ ဘမရေန
ဝိယ-ပျားပိတုန်းကဲ့သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဗုဒ္ဓဂုဏံ-ကို၊ ဇာနာပေတဗ္ဗံ-သိစေ
ထိုက်၏၊ မမ-၏၊ ပုတ္တော-သော၊ မောဂ္ဂလ္လာနော-သည်၊ တာဒိသော-၏၊” ကုတိ-
သို့၊ ထေရံ၊ ပသံသိတွာ-ချီးမွမ်းတော်မူ၍၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “ယထာပိ
၊ပေ၊ မုနီ စရေ” တိ-ဟူ၍၊ (အာဟ)။

သမ္ပုခံ။ ။ “သင်္ဂတံ+မုခံ သမ္ပုခံ” ဟု ပြု၊ “သမ္ပုခံ-ပေါင်းဆုံမိသောမျက်နှာ၊ (သဒ္ဓိ-
တ္ထ)၊ ဝါ-မျက်မှောက်၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)၊ ဝါ-မျက်နှာချင်းဆိုင်(အဓိပ္ပာယ်တ္ထ)” ဟု ပေး၊
သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယသက်(ထောမ၊ ပါရာဘာ-၁၊ ၅၀၄) (တစ်နည်း) “သင်္ဂတံ+မုခံ
ယေနာတိ သမ္ပုခေါ(ကပ္ပဒ္ဒမ)” ဟု ပြု၍ “သမ္ပုခံ-ပေါင်းဆုံသော မျက်နှာရှိသည်၏
အဖြစ်ကို၊ ဝါ-မျက်မှောက်၏အဖြစ်ကို” ဟု ပေး၊ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြိ၊
(တစ်နည်း) “သန္နိဿမာနံ+မုခံ ယဿာတိ သမ္ပုခေါ” ဟု ပြု၍ “သမ္ပုခံ-ထင်ရှားသော
မျက်နှာရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-မျက်မှောက်၏အဖြစ်ကို” ဟု ပေး(ပါရာဘာ-၁၊ ၂၀၃)။

ယထာပိ ဘမရော ပုပ္ဖံ၊ ဝဏ္ဏဂန္ဓမဟေဌယံ၊

ပလေတိ ရသမာဒါယ၊ ဧဝံ ဂါမေ မုနီ စရေ။

ဘမရော-ပန်းဝတ်ရည်သုံး၊ ပျားပိတုန်းသည်။ ပုပ္ဖံ-ပန်းခြံ ခြံစုံ၊ ပန်းချုံဆင့်ဆင့်၊ ပွင့်၍နေသော ပန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏဂန္ဓံ-လှပသင်းယုံ၊ ဆင်းရနံကိုလည်းကောင်း၊ အဟေဌယံ-မဖိမနင်း၊ မညှင်းဆဲဘဲ၊ ရသံ-ပန်းပွင့်၌တည်၊ ပန်းဝတ်ရည်ကို၊ အာဒါယ-နည်းများမဟူ၊ ရအောင်ယူ၍၊ **ပလေတိ** ယထာ-လိုရာစခန်း၊ ပျံသန်းသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ **မုနီဝိ**-အာသဝေါကင်းစင်၊ ရဟန်းရှင်သည်လည်း၊ ဝါ-ဆရာအကြောင်း၊ ဒကာအကြောင်းကို၊ ကောင်းကောင်းမြော်မြင်၊ ရဟန်းရှင်သည်လည်း၊ ဂါမေ-မိမိနေရာ၊ မြို့ပြရွာ၌၊ **စရေ**-မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ရပ်လုံးဖြန်း၍၊ ဝမ်းရေးတွက်တာ၊ လှည့်လည်ရာသတည်း။

ဘမရော။ ။ဘမန္တော ပရိပ္ပမန္တော ယာတိ ဂစ္ဆတိတိ ဘမရော၊ [ဘမန္တ+ယာ+အာန္တချေ၊ ယကို ရပြု] (တစ်နည်း)ဘမနံ ပရိပ္ပမနံ+ဧတဿ အတ္တိတိ ဘမရော၊ [ဘမ+ရ] ဘမတိ ပရိပ္ပမတိတိ ဘမရော၊ [ဘမ+အရ-ဇာဋိသစ်-၁၊ ၃၅၀] (တစ်နည်း) ဘမိတွာ ဘမိတွာ အရတိတိ ဘမရော၊ [ဘမ+အရ(ဂတိအနက်)+အာ-ဂဠုန်ပျံ-၈၀။]

ပလေတိ။ ။ပလ(ဂတိအနက်)+အ+တိ၊ အပစ္စည်းကို ဧပြု။ (နီတိဓာတု-၃၄၄၊ ၄၅)။ (တစ်နည်း) ပရ(ဂတိအနက်)+ဏေ+တိ၊ ရကို လပြု(သီဋိသစ်-၂၊ ၄၅၊ နီတိဓာတု-၃၃၅)။ (တစ်နည်း) ပရာ+ဏ္ဏ+အ+တိ၊ ရကို လပြု(ပဒတ္ထ)။

မုနီ စရေ။ ။ “မုနိ+စရေ”ဟုဖြတ်၊ ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုးငှာ ဒီယပြု၊ စရေ၌ စရဓာတ်၊ တိဝိဘတ်ကို ဧပြု၊ မောဂ်နိ-၁၊ ၅၈၌ “မုနိ+အာစရေ”ဟု ဖြတ်၏။ မုနိ၏ ဝိဂြိုဟ်ကို သမာသ်၊ တဒ္ဓိတ်၊ ကိတ်အားဖြင့် ၃မျိုးခွဲ၍ ပြပါမည်။

သမာသ်မုနိ။ ။မုနာတိ ဇာနာတိတိ မောနံ၊ [မုန+ဏ၊ (တစ်နည်း) မု+ယု၊ (တစ်နည်း) မုနိနော+ဏ္ဏဒံ မောနံ၊ [မုနိ+ဏ၊-သံ၊ ၄-၅၂] မောနေန+ဏ္ဏတော ဂတော ပဝတ္ထောတိ မုနိ၊ [“မောနိ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဩကို ဥပြု-အပ. ၄-၁၊ ၁၄၂။]

တဒ္ဓိတ်မုနိ။ ။ မောနံ+အဿ အတ္တိတိ မုနိ။ [မောန+ဤ၊ “မောနိ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဩကို ဥပြု၊ ဤကို ရသပြု-နီတိဓာတု-၂၅၁၊ ဓာန်ဋီ-၄၃၃။]

ကိတ်မုနိ။ ။ မုနာတိ ဇာနာတိ ဟိတာဟိတံ ပရိစ္ဆိန္ဒတိတိ မုနိ၊ ဥဘော အတ္ထေ မုနာတိတိ မုနိ၊ [မုန ဉာဏေ+ဏ္ဏ-နီတိဓာတု-၂၅၁၊] အတ္တနော စိတ္တံ မုနာတိ မဝတိ ဗန္ဓတိ ရာဂဒေါသာဒိဝသံ ဂန္တံ န ဒေတိတိ မုနိ။ [မူ+နာ+ဏ္ဏ-နီတိဓာတု-၂၅၄။]

တတ္ထ-၌၊ ဘမရောတိ-ကား၊ ယာကာစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ မဓု-
 ကရဇာတိ-ပျားရည်ကို ပြုတတ်သော ပျားမျိုးတည်း၊ (ပျားကောင်မျိုးတည်း)၊
 ပုပ္ဖန္တိ-ကား၊ ပုပ္ဖာရာမေ-ပန်းအာရာမိ၌၊ (ပန်းခြံ၌)၊ စရန္တော-လှည့်လည်လသော်၊
 ဝါ-လှည့်လည်သော၊ (ဘမရော-ပျားပိတုန်းသည်)၊ ပုပ္ဖ-အပွင့်ကိုလည်းကောင်း၊
 ဝဏ္ဏဉ္စ-အဆင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဂန္ဓဉ္စ-အနံ့ကိုလည်းကောင်း၊ အဟေဌယ-
 န္တော-မညဉ်းဆဲဘဲ၊ အဝိနာသေန္တော-မပျက်စီးစေဘဲ၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်၏၊
 ဣတိ အတ္ထော-နက်။ ပလေတိတိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤဆိုအပ်ပြီးသော
 နည်းအားဖြင့်၊ စရိတွာ-လှည့်လည်၍၊ ယာဝဒတ္ထံ-အလိုရှိတိုင်း၊ ဝါ-အလိုရှိ
 သလောက်၊ ရသံ-ပန်းဝတ်ရည်ကို၊ ပိဝိတွာ-သောက်ပြီး၍၊ အပရမ္ပိ-အခြားသော
 ပန်းဝတ်ရည်ကိုလည်း၊ မဓုကရဏတ္ထာယ-ပျားရည်ကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ အာ-
 ဒါယ-၍၊ ပလေတိ-ပျံသွား၏၊ သော-ထိုပျားပိတုန်းသည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဆို
 အပ်ပြီးသောနည်းအားဖြင့်၊ ဝနဂဟနံ-တောရှုပ်သို့၊ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ-သက်
 ဝင်ပြီး၍၊ ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ရုက္ခသုသိရေ-သစ်ခေါင်း၌၊ ရဇမိဿကံ-ပန်း
 ဝတ်မှုတို့ဖြင့်တို့ဖြင့် ရောနှောသော၊ [ရဇမိဿကန္တိ ပုပ္ဖရဇမိဿကံ-နေတ္ထိဋီ-၁၄၄၊]
 တံ ရသံ-ထိုပန်းဝတ်ရည်ကို၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊
 မဓုရရသံ-ချိုသော အရသာရှိသော၊ မဓု-ပျားရည်ကို၊ ကရောတိ-၏၊ တဿ-
 ထိုပျားပိတုန်း၏၊ ပုပ္ဖာရာမေ-ပန်းအာရာမိ၌၊ ဝိစရိတပစ္စယာ-လှည့်လည်ခြင်း
 ဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ပုပ္ဖ ဝါ-ပန်းပွင့်သည်လည်းကောင်း၊ အဿ-ထို
 ပန်းပွင့်၏၊ ဝဏ္ဏဂန္ဓ ဝါ-အဆင်း အနံ့သည်လည်းကောင်း၊ န ဝိဂစ္ဆတိ-မကင်း၊
 ဝါ-မပြယ်၊ အထ ခေါ-စင်စစ်ကား၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော အဆင်း အနံ့သည်၊
 ပါကတိကမေဝ-ပင်ကိုအတိုင်းသည်သာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဧဝံ ဂါမေ မုနီ စရေ-
 တိ-ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သေခါသေခဘေဒေါ-သေခ၊ အသေခအပြားရှိသော၊

ဓမ္မဋီ-၃၄၀။ ။ ကိလေသေ မိနာတိ ဟိသတိတိ မုနိ၊ [မိ+နာ+ဣ၊ ဤကို ဥပြု၊]
 ဒေဝမနုဿေဟိ မုနိတဗ္ဗော ဇာနိတဗ္ဗောတိ မုနိ၊ ဒေဝမနုဿေဟိ မာနိတော
 ပူဇိတောတိ မုနိ၊ [မာန+ဣ၊ အာကို ဥပြု။] ကိလေသေ မာရေန္တော ဟုတွာ သတ္တေ
 ဝိမုတ္တိသုခံ နိဗ္ဗာနံ နေတိတိ မုနိ။ [မာ-ရေန္တ+နိ+ဣ၊ ရေန္တကိုချေ၊ မာ၏ အာကို
 ဥပြု။]

အနာဂါရိယမုနိ-အိမ်မရှိသောမုနိသည်။ ဝါ-သား၊ မယားမရှိသော မုနိသည်။ ကုလပုဋိပါဋိယာ-အမျိုးတို့၏ အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝါ-အိမ်စဉ်အားဖြင့်၊ ဂါမေ-မြို့ရွာ၌၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ဂဏှန္တော-ခံယူလျက်၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်၏။ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်၊ ဟိ-မှန်၏။ **တဿ**-ထိုသေခအသေခမုနိ၏။ ဂါမေ-မြို့ရွာ၌၊ စရဏပစ္စယာ-လှည့်လည်ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ကုလာနံ-အမျိုးတို့၏၊ (ရွာနေသူ တို့၏)၊ သဒ္ဓဟာနိ ဝါ-သဒ္ဓါတရား၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘောဂဟာနိ ဝါ-စည်းစိမ်တို့၏ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ န ဟောန္တိ-မဖြစ်ကုန်၊ သဒ္ဓါပိ-သဒ္ဓါတရားသည်လည်းကောင်း၊ ဘောဂါပိ-စည်းစိမ်တို့ သည်လည်းကောင်း၊ **ပါကတိကာဝ**-ပင်ကိုအတိုင်းတို့သည်သာ၊ **ဟောန္တိ**-ကုန်၏။ ပန-ဆက်ဥးအံ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝါ-ဤနည်းဖြင့်၊ စရိတွာ-လှည့်လည်ပြီး၍၊ နိက္ခမိတွာ-ရွာမှ ထွက်၍၊ တာဝ-အသေခမုနိမှ ရှေးဥးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်သော) သေခမုနိ-သေခဖြစ်သော မုနိသည်၊ ဗဟိ-ဂါမေ-ရွာ၏အပ၌၊ ဝါ-ရွာပြင်ဘက်၌၊ ဥဒကဖာသုကဋ္ဌာနေ-ရေ၏ချမ်းသာရာအရပ်၌၊ ဝါ-ရေရှိရာအရပ်၌၊ သံဃာဋီ-၂ထပ်သင်္ကန်းကို၊ ပညပေတွာ-ခင်းပြီး၍၊ နိသိန္နော-လျက်၊ **အက္ခပ္ပန္နနဝဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသုပမာဒိဝသေန**-လှည်းစာထိုးခြင်းဥပမာ၊ အနာကို ဖုံးအုပ်(ကျပ်စည်း)ကြောင်းဆီ၊ အဝတ်(ပတ်တီး)ဥပမာ၊ သားကလေး၏ အသားကို စားခြင်းဥပမာအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပစ္စဝေက္ခန္တော-ဆင်ခြင်လျက်၊ ပိဏ္ဏပါတံ-ဆွမ်းကို၊ ပရိဘုရိတွာ-

တဿ... ပါကတိကာဝ ဟောန္တိ။ ။**တဿာတိ** သေက္ခာသေက္ခမုနိနော၊ မဟိစ္ဆာဒိနံ ဝိယ ဂါမေ စရဏပစ္စယာ ဂါမဝါသိနံ သဒ္ဓါဟာနိ ဝါ ဘောဂဟာနိ ဝါ န ဟောတိ၊ အထ ခေါ ဥပရူပရိ ဝုဒ္ဓိယေဝ ဟောတိတိ ဒဿေန္တော **“ပါကတိမေဝ ဟောတိတိ** အာဟါ-နေတ္တိဋီ-၁၄၄။

အက္ခပ္ပန္နနဝဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသုပမာဒိဝသေန။ ။အက္ခာနံ+အပ္ပန္နနံ အက္ခပ္ပန္နနံ-လှည်းဝင်ရိုးတို့ကို ဆီဖြင့် သုတ်လိမ်းခြင်း၊ ဝဏာနံ+ပဋိစ္ဆာဒနံ ဝဏပုဋိ-စ္ဆာဒနံ-အနာတို့ကို ဖုံးအုပ်ကျပ်စည်းကြောင်းဖြစ်သော ဆီ၊ အဝတ်(ပတ်တီး)၊ ပုတ္တ-မံသဿ+ခါဒနံ ပုတ္တမံသံ-ခရီးခဲဝယ် သေရှာသော သားကလေး၏ အသားကို စားခြင်း၊ ခါဒနပုဒ်ချေ၊ အက္ခပ္ပန္နနဉ္စ+ဝဏပုဋိစ္ဆာဒနဉ္စ+ပုတ္တမံသဉ္စ အက္ခပ္ပန္နနဝဏပုဋိစ္ဆာဒန-

သုံးဆောင်ပြီး၍၊ တထာရူပံ-ထိုသို့သဘောရှိသော၊ (ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရန် လျောက်ပတ်သော) ဝနသဏ္ဌိ-တောအုပ်သို့ အနုပဝိသိတ္တာ-ဝင်၍၊ **အဇ္ဈတ္တိ-ကကမ္မဋ္ဌာန်**-အဇ္ဈတ္တိကကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဘာဝနာ

ပုတ္တမံသံ-လှည်းစာထိုးခြင်း၊ အနာတို့ကို ဖုံးအုပ်ကျပ် စည်းကြောင်းဆီ အဝတ်(ပတ်တီး)၊ သားလေး၏အသားကိုစားခြင်း၊ အက္ခန္တရူပဝဏ္ဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသံ စ+တံ+ဥပမာ စာတိ အက္ခန္တရူပဝဏ္ဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသုပမာ-လှည်းစာထိုးခြင်း၊ အနာဖုံးအုပ်ကျပ်စည်းကြောင်းဆီအဝတ်(ပတ်တီး)၊ သားလေး၏ အသားကိုစားခြင်းဟူသော ဥပမာ၊ အက္ခန္တရူပဝဏ္ဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသုပမာ+အာဒိ ယေသန္တိ အက္ခန္တရူပဝဏ္ဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသုပမာဒိ-လှည်းစာထိုးခြင်း၊ အနာတို့ကို ဖုံးအုပ်ကျပ်စည်းကြောင်းဆီ အဝတ်(ပတ်တီး)၊ သားလေး၏ အသားကိုစားခြင်း ဟူသောဥပမာအစရှိသော ဆင်ခြင်ခြင်း၊ အက္ခန္တရူပဝဏ္ဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသုပမာဒိနံ+ဝသော အက္ခန္တရူပဝဏ္ဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသုပမာဒိဝသော၊ အာဒိဖြင့် အခြားဥပမာတို့ကို ယူပါ။ **[အက္ခန္တရူပဝဏ္ဏပုဋိစ္ဆာဒနပုတ္တမံသုပမံ ပစ္စဝေက္ခမာနောတိ** သာကဋီကဿ အက္ခန္တရူပဥပမဉ္စ ကုဋ္ဌဗျာဓိနော ဝဏ္ဏာနံ ပဋိစ္ဆာဒနတေလပိလောတိကဥပမဉ္စ ကန္တာရပဋိပန္နာနံ ဇယမ္ပတိကာနံ ပုတ္တမံသခါဒနဥပမဉ္စ ဩလောကေန္တော-မဟာနိံ၊ ၄-၃၁၃၊ ၃၁၄။]

အက္ခန္တရူပန။ ။အခြားသောပါဠိအဋ္ဌကထာသီကာတို့၌ “အက္ခန္တရူပ”ဟုချည်း ရှိ၍ ဤဓမ္မ. ၄နှင့် နေတ္တိ. ၄-၂၆၂တို့၌သာ “အက္ခန္တရူပ”ဟု ရှိ၏။ ပြုအပ်ခဲ့သော မဟာနိံ. ၄-၃၁၃၊ ၃၁၄ အဖွင့်နှင့် “ယထာ စ သာကဋီကော အက္ခန္တရူပံ ကရောတိ တဿ သမ္ပဝတ္တနတ္ထံ-လှည်းမောင်းသူသည် ထိုဝင်ရိုး၏ ကောင်းစွာ လည်စေခြင်း အကျိုးငှာ လှည်းဝင်ရိုးတို့ကို ဆီဖြင့် သုတ်လိမ်းခြင်းကို ပြုသကဲ့သို့(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၅၈)” ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်လျှင် “အက္ခန္တရူပ”သာ မူရင်းဖြစ်စရာရှိ၏။ “အက္ခန္တရူပ”ဟု ရှိလျှင် “ဝင်ရိုးတို့ကို ချိုးခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းပြန် ဖြစ်နေရကား သင့်မည်မထင်ပါ။ သို့မဟုတ် “အက္ခန္တရူပ”ကို “အက္ခ+အဘရူပ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “အက္ခာနံ+အဘရူပံ အက္ခန္တရူပံ-ဝင်ရိုးတို့၏ မကျိုးကြောင်းလှည်းစာထိုးခြင်း”ဟု ကြံပါ။

အဇ္ဈတ္တိကကမ္မဋ္ဌာန်။ ။အဇ္ဈတ္တိကကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသည် စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းတည်း၊ သစ္စာငါးပါးထိုးထွင်းသိခြင်းကို ဆောင်နိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်။ (တစ်နည်း) ယောဂီအတွက် ချမ်းသာအထူးတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော သစ္စာငါးပါးကို ရည်မှန်း၍ ဖြစ်သော ပွားများမှုဝိပဿနာဘာဝနာအလုပ်ကို စတုသစ္စ

အလုပ်၏ တည်ရာရပ်နာမိကို၊ သမ္မသန္တော-အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ကောင်းစွာ သုံးသပ်လျက်၊ စတ္တာဇရာ-၄ပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂေ-မဂ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ သာမညဖလာနိ စ-သမဏ၏ ဖြစ်ကြောင်း မဂ်၏အကျိုး ဖိုလ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဟတ္ထဂတာနေဝ-လက်၌ (လက်သို့) ရောက်သည် တို့ကိုသာလျှင်၊ ကရောတိ-ပြု၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ အသေခမုနိ-အသေခ ဖြစ်သောမုနိသည်။ **ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ**-မျက်မှောက်ထင်ထင်၊ ရှုမြင်အပ်သော သဘောဟူသော ပစ္စက္ခအတ္တဘော၌ ချမ်းသာစွာ နေရကြောင်း ဖလသမာပတ် ကို၊ အနုယုဉ္ဇတိ-အားထုတ်၏။ အယံ-ဤမဂ်ဖိုလ်ရအောင် အားထုတ်ခြင်း၊ ဖလသမာပတ် ဝင်စားခြင်းကို၊ အဿ-ထိုသေခအသေခမုနိ၏။ ဘမရေန-ပျား ပိတုန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ မဓုကရဏသရိက္ခတာ-ပျားရည်ကို ပြုခြင်းနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်၏။ ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရသာမညမှတစ်ပါး အတ္ထု-ဒွေသဝိသေသကို ဆိုဥားအံ့၊ ဣဓ-ဤဂါထာ၌၊ ခီဏာသဝေါဝ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် ကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတော-အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ၊ ပေ၊ ပါပုဏီသု၊ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း။

ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်(ဒီဋီ-၂၊ ၃၄၂၊ ပဋိသံ. ၄-၁၅၁)။ “အဇ္ဈတ္တေ+နိယုတ္တံ အဇ္ဈတ္တိကံ၊ အတ္တာနံ ဝါ အဓိကတ္တာ ပဝတ္တံ အဇ္ဈတ္တိကံ(ခုဒ္ဒက. ၄-၆၉)၊ အဇ္ဈတ္တံ ဧဝံ အဇ္ဈတ္တိကံ (အဘိ. ၄-၁၊ ၉၂)၊ အဇ္ဈတ္တေ+ဘဝံ အဇ္ဈတ္တိကံ(ဣတိ. ၄-၅၉၊ ၃၂၈)၊ အဇ္ဈတ္တိကံ+ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဇ္ဈတ္တိကကမ္မဋ္ဌာနံ”ဟုပြု။ **[အဇ္ဈတ္တိကကမ္မဋ္ဌာနံ** တိ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ၊- နေတ္ထိဋီ-၁၄၄။]

သာမညဖလာနိ။ ။သမဏဿ+ဘာဝေါ သာမည-သမဏ၏ ဖြစ်ကြောင်းမဂ် (သီဋီသစ်-၂၊ ၃၄)၊ သမဏဿ+ကမ္မံ ပဋိပဒါ သာမည-သမဏ၏ ပြုကျင့်အပ်သော မဂ်(မဋီ-၂၊ ၂၃၂)၊ သာမညဿ+ဖလာနိ သာမညဖလာနိ-မဂ်၏ အကျိုးဖြစ်သော ဖိုလ်၄ပါး။

ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ။ ။“ဒိဋ္ဌော+ ဓမ္မော-မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်၊ တွေ့မြင် နိုင်သောသဘော၊ (မျက်မှောက်ဘဝ)၊ ဝိဟရတိ ဧတေနာတိ ဝိဟာရော-အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ နေကြောင်းဖလသမာပတ်၊ သုခေါ+ဝိဟာရော သုခဝိဟာရော-ချမ်းသာသော နေကြောင်းဖလသမာပတ်(ပဋိသံ. ၄-၁၊ ၂၇၀၊ ၄၅)၊ (တစ်နည်း) သုခေန+ဝိဟာရော

သတ္တာ၊ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ၊ ဝတ္တာ၊ ဥတ္တရိပိ-အလွန်လည်း၊ ထေရဿ၊ ဂုဏံ၊ ပကာသေတုံ၊ “ဘိက္ခဝေ-တုံ၊ ကုဒါနေဝ-၌သာ၊ မောဂ္ဂုလ္လာနေန-သည်၊ မစ္ဆရိယ-သေဋ္ဌိ-ကို၊ ဒမိတော-အပ်သည်၊ န-မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ နံ-ထိုသူဌေးကို၊ ဒမေတွာ-၍၊ **ကမ္မဖလသမ္ပန္နံ**-ကံ၏ အကျိုးနှင့်ဆက်စပ်ခြင်းကို၊ ဝါ-သတ္တဝါတို့၏ ကံအကျိုးနှင့် ဆက်စပ်ခြင်းကို၊ ဇာနာပေသိ ဇေ-သိစေခဲ့ဘူးသည်သာ။”

သုခဝိဟာရော-ချမ်းသာသဖြင့်နေကြောင်း ဖလသမာပတ်(အံဇ္ဈိ-၂၊ ၂၉၉၊ မဏိ-၁၊ ၂၈၄)၊ သုခံ+ဝိဟာရော သုခဝိဟာရော-ချမ်းသာစွာနေကြောင်း ဖလသမာပတ်(ပါထေဘာ-၁၊ ၃၃၁)၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ+သုခဝိဟာရော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော-မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာသော (ချမ်းသာသဖြင့်-ချမ်းသာစွာ) နေကြောင်း ဖလသမာပတ်(ဝိသုဒ္ဓိ ၆-၄၅၉၊ ၄၅၅)။

တစ်နည်း။ ။ဝိဟာတဗ္ဗော ပဝတ္တေတဗ္ဗောတိ ဝိဟာရော-ဖြစ်စေအပ်သော ဖလသမာပတ်၊ သုခေါ+ဝိဟာရော သုခဝိဟာရော-ချမ်းသာကြောင်းဖြစ်သော ဖြစ်စေအပ်သောသမာပတ်၊ (တစ်နည်း) သုခေါဟော+ဝိဟာရော သုခဝိဟာရော-ချမ်းသာကို ဆောင်သော ဖြစ်စေအပ်သောသမာပတ်၊ အာဝဟပုဒ်ချေ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ+ပဝတ္တော+သုခဝိဟာရော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော-မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖြစ်သော ချမ်းသာကြောင်း ဖြစ်သော (ချမ်းသာကိုဆောင်သော) ဖြစ်စေအပ်သော ဖလသမာပတ်(မဏိ-၁၊ ၂၈၄)။

မ. ၄-၁၊ ၁၃၃။ ။ထို၌ ဝိဟာရအရ ကုရိယာပထဝိဟာရကို ယူ၏။ ထို၌ “ကုရိယာ-ပထဝိဟာရာနံ ဖာသုတာ”ကို ကြည့်၍ “ဝိစ္ဆိန္နိတွာ+ဟရန္တိတိ ဝိဟာရ-ကုရိယာတစ်ပါး၊ ညောင်းညာများကို၊ တစ်ပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ အတ္တဘောကို ဆောင်တတ် (ဖြစ်စေ)တတ်သော ကုရိယာပုသ်တို့(မဇ္ဈိ-၁၊ ၂၂၉)၊ ဝိဟာရာနံ+သုခေါ သုခဝိဟာရော-ကုရိယာပုသ်တို့၏ ချမ်းသာခြင်း၊ ဝိဟာရနှင့် သုခကို ရှေ့နောက်ပြန်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဿ+သုခဝိဟာရော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရော-ပစ္စက္ခအတ္တဘော၏ ကုရိယာပုသ်တို့၏ ချမ်းသာခြင်း”ဟု ဆက်ပါ။

ကမ္မဖလသမ္ပန္နံ။ ။သမ္ပဇ္ဈနံ သမ္ပန္နော၊ ဖလေန+သမ္ပန္နော ဖလသမ္ပန္နော-အကျိုးနှင့် စပ်ခြင်း၊ ကမ္မဿ+ဖလသမ္ပန္နော-ကံ၏ အကျိုးနှင့်စပ်ခြင်း၊ (တစ်နည်း) ကမ္မဿ ဖလံ ကမ္မဖလံ-ကံ၏အကျိုး၊ ကမ္မဖလေန+သမ္ပန္နော ကမ္မဖလသမ္ပန္နော-သတ္တဝါတို့၏ ကံအကျိုးနှင့် စပ်ခြင်း။ [**ကမ္မဖလသမ္ပန္နန္တိ** ကမ္မဿ ဖလေန သမ္ပန္နဘာဝံ၊ အထ ဝါ သတ္တာနံ ကမ္မဖလေန သမ္ပန္နဘာဝံ-ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၅၁။]

ကုတိ-သို့၊ ဝတ္ထု၊ ကုမံ အတ္ထံ-ဤအကြောင်းကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြလိုသည်။ (ဟုတွာ)၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်တော်မူ၍၊ “ဥဘော၊ ပေ၊ ကုလ္လိသ”န္တိ-ဟူသော၊ ဝါ-အစရှိသော၊ ကုမံ ကုလ္လိသဇာတကံ-ဤကုလ္လိသဇာတ်ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ကုတိ-မစ္ဆရိယကောသိယသေဌိဝတ္ထု အပြီးတည်း။

**ဥဘော ခဉ္စာ ဥဘော ကုဏီ၊ ဥဘော ဝိသမစက္ခကာ၊
ဥဘိန္ဒူ ပိဋက ဇာတာ၊ နာဟံ ပဿာမိ ကုလ္လိသံ။**

ဥဘော-၂ယောက်လုံးတို့သည်၊ ခဉ္စာ-ခြေခွင်ကုန်၏၊ [ခဉ္စန္တိ ပါဒသင်္ကေတန ဝသေန ဂစ္ဆန္တိတိ ခဉ္စာ၊ ခဇိ+အာ-ဇာသိသစ်-၁၊ ၃၅၄၊] ဥဘော-တို့သည်၊ ကုဏီ-ကောက်သောလက်ရှိကုန်၏၊ ဥဘော-တို့သည်၊ ဝိသမစက္ခကာ-မညီညာသော မျက်စိရှိကုန်၏၊ ဝါ-မျက်စိစွေကုန်၏၊ ဥဘိန္ဒူ-၂ယောက်လုံးတို့၏၊ (သီသပ္ပ-ဒေသေ-ဥဒါဓိအရပ်၌)၊ ပိဋက-သဏ္ဌာန်တူစွာ၊ သွေးစုနာတို့သည်၊ ဇာတာ-ဖြစ်နေကုန်၏၊ (ပေါက်နေကုန်၏)၊ အဟံ-ကျွန်တော်မျိုးသည်၊ (ကုမေသု-ဤလူ၂ယောက်တို့တွင်၊ ဧကဿာပိ-တစ်ယောက်သောသူ၏လည်း)၊ ကုလ္လိသံ-ကုလ္လိသ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ကုလ္လိသဖြစ်ကြောင်းကို၊ န ပဿာမိ-မသိနိုင်တော့ပါ။

မစ္ဆရိယကောသိယသေဌိဝတ္ထုဂါထာအဖွင့် ပြီး၏။

၆-ပါဝေယျကာဇိဝကဝတ္ထုဘာသာသီကာ

န ပရေသံ ဝိလောမာနီတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော ပါဝေယျံ နာမ-ပါဝေယျမည်သော၊ အာဇိဝကံ-တက္ကဒွန်းကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဧကာ-သော၊ ဂဟပတာနီ-အိမ်ရှင်မသည်၊ ပုတ္တဌာနေ-သား၏အရာ၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ ပါဝေယျံ နာမ-မည်သော၊ အာဇိဝကံ-ကို၊ ပဋိဇှို-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီး တဿာ-ထိုသူမ၏၊ အနန္တရယရေသု-အခြားမဲ့အိမ်တို့၌၊

ပဿာမိ ကုလ္လိသံ။ ။ကုလတိ မစ္ဆေရဝသေန ကမ္မတီတိ ကုလ္လိသော၊ [ကုလ+ရိသ၊ လဒ္ဒေဘော၊-ဇာသိသစ်-၁၊ ၃၅၁။] ထိုနောင် ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြံ၊ ပဿာမိ၌ ဒိသဓာတ်သည် ဗောဓန(သိခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုကြောင့် “ဧကဿာပိ ကုလ္လိသဘာဝံ န ဇာနာမိ(ဇာ. ဌ-၁၊ ၃၇၄)”ဟု ဖွင့်သည်။

မနုဿာ-တို့သည်၊ သတ္တု-၏၊ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဓမ္မဒေသနာ-သည်၊ အဟော အတ္ထရိယာ-ဪ... လက်ဖျောက်ခတ်တီး၊ အံ့ချီးထိုက်ပါပေစွ၊ (အံ့ချီးဖွယ်ကောင်းပါပေစွ)” ဣတိ-သို့၊ နာနပ္ပကာရေဟိ-အထူးထူးအပြားပြားတို့ဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓဂုဏေ-တို့ကို၊ ဝဏ္ဏေန္တိ-ချီးမွမ်းကုန်၏၊ သာ-ထိုသူမသည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-၏၊ ဂုဏကထံ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားကို၊ ဝါ-ဂုဏ်နှင့်စပ်သောစကားကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတု-ကာမာ-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အာဇီဝကဿ-အား၊ ဧတံ အတ္ထံ-ဤအကြောင်းကို၊ ကထေတွာ-၍၊ “အယျ-အရှင်! အဟံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓသန္တိကံ-ဘုရားရှင်၏ အထံတော်သို့၊ ဂစ္ဆိဿာမိ-မည်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ သော-ထိုတက္ကဒွန်းသည်၊ “မာဂစ္ဆာဟိ-မသွားနှင့်၊” ဣတိ-သို့၊ နိဝါရေတွာ-တားမြစ်၍၊ တံ-ထိုတက္ကဒွန်းကို၊ ပုနပ္ပုနံ-ထပ်၊ ယာစမာနမ္ပိ-တောင်းပန်ပါသော်လည်း၊ နိဝါရေသိ ဧဝ-တားမြစ်သည်သာ၊ သာ-ထိုသူမသည်၊ “အယံ-ဤတက္ကဒွန်းသည်၊ မမ-အား၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတု-ငှာ၊ ဝါ-နာခွင့်ကို၊ န ဒေတိ၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္နေတွာ-၍၊ ဣဓေဝ-ဤအိမ်၌ပင်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏိဿာမိ-နာတော့မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သာယန္တသမယေ-၌၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ပက္ခောသိတွာ-ခေါ်၍၊ “တာတ-ငါ့သား! ဂစ္ဆ-သွားချေ၊ သွာတနာယ-နက်ဖြန်၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကောင်းမှုပီတိပါမောဇ္ဇအကျိုးငှာ၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္နေဟိ-ပင့်ချေလော၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုသားသည်၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ ပဌမတရံ-သာ၍ ရှေးဦးစွာ၊ (အရင်ဦးဆုံး)၊ အာဇီဝကဿ-၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ တံ-ထို တက္ကဒွန်းကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိသီဒိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသားကို၊ သော-ထိုတက္ကဒွန်းသည်၊ “ကဟံ-အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆသိ-မည်နည်း?” ဣတိ-

သွာတနာယ။ ။သွေ+ဘဝံ သွာတနံ၊ ယဒနုသုတ်ကြီးဖြင့် သွေ့နောင် တနသက်၊ ဧ-ကို အာပြု(ကစ်ဘာ-၂၊ ၂၀၇၊ ရူဘာ-၂၊ ၂၁၇)၊ မောဂ်အလို ဧဩန မဝဏ္ဏေ(မောဂ်-၁၊ ၃၇)သုတ်ဖြင့် ဧကို အ-ပြု၊ အ-ကို ဒီယပြု၊ ကစ္ဆည်းအလို လောပဉ္စ တတြာ-ကာရောဖြင့် ဧကိုချေ၊ ထိုကျေရာ၌ အ-လာ(ကစ်ဘာ-၁၊ ၆၇)၊ ထိုနောင် တဒတ္ထသမ္ပ ဒါန်အနက်၌ စတုတ္ထိသက်၊ ပုညနှင့် ပီတိပါမောဇ္ဇကို ယူပါ၊ သီဇီသစ်၂၊ ၁၁၇၌ “သွေ+ဘာဝေါ သွာတနံ”ဟု ပြုစေလို၏။

သို့ အာဟ-မေးပြီ၊ “မာတု-၏၊ ဝစနေန-ဖြင့်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ နိမန္တေတုံ-ငှာ၊ ဂစ္ဆာ-မိ-မည်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ “တဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ မာ ဂစ္ဆာဟိ-နှင့်၊” ကုတိ-ပြီ၊ “အယျ-အရှင်၊ အလံ-မသင့်၊ မမ-၏၊ မာတု-မှ၊ ဘာယာမိ-၏၊ အဟံ-သည်၊ ဂစ္ဆိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဧတဿ-ဤဘုရားဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ကတသက္ကာရံ-ပြုစီမံအပ်ခဲ့သော ကောင်းစွာပြုအပ်သော ပစ္စည်းကို၊ ဥဘောပိ-၂ယောက်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ (မယံ-တို့သည်၊) ခါဒိဿာမ-ခဲစားကြမည်၊ မာ ဂစ္ဆာဟိ-နှင့်၊” ကုတိ-ပြီ၊ “အယျ၊ အလံ-မသင့်၊ မာတာ-သည်၊ မေ-အား၊ တဇ္ဇေ-ဿတိ-ခြိမ်းချောက်မောင်းမဲလိမ့်မည်၊” ကုတိ-ပြီ၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ ဂစ္ဆ-ချေ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဂန္နာ-၍၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ ဂေဟံ-သည်၊ အသုကဋ္ဌာနေ-ဤမည်သောအရပ်၌၊ (အတ္ထိ-၏၊ ကုတိ ဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊) အသုကဝိထိယံ ဝါ-ဤမည်သောလမ်း၌၊ (အတ္ထိ-၏၊ ကုတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊) (အမှာကံ-တို့၏၊ ဂေဟံ-ကို၊) အသုကမဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ ဂန္တဗ္ဗံ-သွားထိုက်၏၊ ကုတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊” မာ အာစိက္ခိ-မပြောခဲ့နှင့်၊ “သန္တိကေ-၌၊ ဌိတော ဝိယ-တည်သူကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အညေန-သော၊ မဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တော ဝိယ-သွားသူသို့လည်းကောင်း၊ ပလာယိတွာ-ပြေး၍၊ ဧဟိ-လာလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုသားသည်၊ အာဇီဝကဿ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္နာ-၍၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ အာဇီဝကေန-သည်၊ ဝုတ္တနိယာမေနေဝ-ပြောအပ်သောနည်းဖြင့်ပင်၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံကို၊ ကတွာ-၍၊ တဿ-ထိုတက္ကဒွန်း၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္နာ-၍၊ “တေ-သင်သည်၊ ကတံ ကိံ-ပြုအပ်ပြီလော? ” ကုတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (သမာနော)၊ “အယျ၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊” ကုတိ အာဟ၊ “တေ-သည်၊ ဘဒ္ဒကံ-ကောင်းသောအမှုကို၊ ကတံ-ပြီ၊ တဿ-ထိုဘုရားရှင်ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုအပ်သော ပစ္စည်း ကို၊ ဥဘောပိ-ကုန်သော၊ (မယံ-တို့သည်၊) ခါဒိဿာမ-ကြစို့၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ အာ-ဇီဝကော-သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ တံ ဂေဟံ-ထိုအိမ်သို့၊ အဂမာသိ၊ တံ-ထိုတက္ကဒွန်းကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ ပစ္စာဂဗ္ဗေ-အိမ်အနောက်ခန်း၌၊ နိသီဒါ-ပေသုံးထိုင်စေကုန်ပြီ။

ပဋိဝိဿကမနုဿာ-အိမ်နီးချင်းတို့သည်၊ တံ ဂေဟံ-ကို၊ အလ္လဂေါမယေန-
 စိုသောနွားချေးဖြင့်၊ ဥပလိမ္ပိတ္တာ-လိမ်းကျံ၍၊ **လာဇပဉ္စမာနိ**-ပေါက်ပေါက်လျှင်
 ၅ခုမြောက်ရှိကုန်သော၊ ပုပ္ဖာနိ-ပန်းတို့ကို၊ ဝိကိရိတ္တာ-ဖြန့်ကျဲ၍၊ သတ္ထု-၏၊ နိသီ-
 ဒနတ္ထာယ-ငှာ၊ **မဟာရဟံ**-မြတ်သူတို့အား ထိုက်တန်သော၊ အာသနံ-ကို၊
 ပညာပေသုံးကုန်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဗုဒ္ဓေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အပရိစိတမနုဿာ-သိကျွမ်း
 ရင်းနှီးခြင်းမရှိသော လူတို့သည်၊ အာသနပညတ္တိ-နေရာခင်းပုံကို၊ န ဇာနန္တိ-
 မသိကုန်၊ ဗုဒ္ဓါနဉ္စ-၏လည်း၊ မဂ္ဂဒေသကေန-လမ်းညွှန်သူဖြင့်၊ ကိစ္စံ နာမ-ပြု
 ဖွယ်ကိစ္စမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ဟိ-မှန်၊ ဗောဓိမူလေ-၌၊ ဒသသဟသသိသောက-
 ဓာတု-တစ်သောင်းသောလောကဓာတ်ကို၊ ကမ္မေတ္တာ-တုံလှုပ်စေ၍၊ သမ္မောဓိ-
 အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့၊ **ပတ္တဒိဝသေယေဝ**-ရောက်အပ်ရာ

လာဇပဉ္စမာနိ။ ။ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၂၂၌ “**လာဇပဉ္စမကာနိ ပုပ္ဖာနိ**တိ ဒဗ္ဗတိဏ-
 သုဒ္ဓတက္ကုလသိဒ္ဓတ္ထသုမနမကုလလာဇာသင်္ခါတာနိ ပဉ္စ ပုပ္ဖာနိ-မြေဇာမြက်၊ သန့်စင်
 ပြီးဆန်၊ မုန့်ညင်း၊ မုလေးပန်း၊ ပေါက်ပေါက်ဟု ဆိုအပ်သော ၅မျိုးသော ပန်းတို့ကို”ဟု
 ဖွင့်၏။ ဤအဖွင့်အတိုင်း ကူသုတ်မဟာနိ-၁၊ ၅၉၄၌ “လာဇပဉ္စမာနိ-ကုန်သော၊
 ပုပ္ဖာနိ-မုလေးပန်း၊ မုန့်ညင်းပန်း၊ ဆန်ပန်း၊ မြေဇာပန်း၊ ပေါက်ပေါက်ပန်းတို့ကို”ဟု
 ပေး၏။ ဓမ္မဋီ-၈၁၌ (၁) နန္ဒိယာဝဋ္ဋကုလ-ဇလပ်ပန်း (၂) သုမနမကုလ-မုလေးပန်း
 (၃) ဒဗ္ဗတိဏ-မြေဇာမြက်ပန်း (၄) သိဒ္ဓတ္ထ-မုန့်ညင်းပန်း (၅) လာဇ-ပေါက်ပေါက်
 ပန်းတို့ကို “လာဇပဉ္စမာနိ ပုပ္ဖာနိ”ဟု ဆို၏။ ယခင်ဆန်နေရာ၌ ဇလပ်ပန်းကို ထည့်
 ထား၏။ လာဇီယတေတိ(လှော်အပ်သောကြောင့်) လာဇာ၊ [လဇ(ဘဇုန-လှော်ခြင်း
 အနက်)+ဏ၊ တိလိင်၊] လာဇာ+ပဉ္စမာ ယေသန္တိ လာဇပဉ္စမာနိ”ဟုပြု။

မဟာရဟံ။ ။မဟန္တာနံ+အရဟံ မဟာရဟံ-မြတ်သူတို့အား ထိုက်တန်သော
 နေရာ(ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၁၀၊ ပါရာဘာ-၂၊ ၁၆၉)၊ မအူပါရာနိ-၂၊ ၅၁၉၌ “မဟန္တေဟိ-
 ယေဝ နိသီဒိတုံ အရဟံ မဟာရဟံ-မြတ်သူတို့သာ ထိုင်ခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သော”
 ဟု ပြု၏။ “**မဟာရဟန္တိ** မဟန္တံ(ထေရီ၊ ၄-၂၆၁)”ဟူသော အဖွင့်အလို “မဟန္တံ+အရဟံ
 မဟာရဟံ-များစွာ အဖိုးထိုက်တန်သောနေရာ”ဟုပြု။

ပတ္တဒိဝသေယေဝ။ ။ပါပိယိတ္တာတိ ပတ္တော၊ [ပ+အပ+တ၊-ရူ-၃၈၄၊] (တစ်နည်း)
 ပါပုဏိတ္တာတိ ပတ္တော၊ ပတ္တော စ+သော+ဒိဝသော စာတိ ပတ္တဒိဝသော၊ (မအူပါရာနိ-
 ၄၊ ၄၆၈)၊ ဆရာတို့ကား ပတ္တ၌ ကမ္မသာဓ်ကို နှစ်သက်တော်မူသည်။]

နေ၌ပင်၊ နေသံ-ထိုဘုရားရှင်တို့အား၊ “အယံ မဂ္ဂေါ-ဤလမ်းသည်၊ နိရယံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ (ရောက်၏)၊ အယံ-သည်၊ တိရစ္ဆာနယောနိ-တိရစ္ဆာန်ဘုံသို့၊ (ဂစ္ဆတိ)၊ အယံ (မဂ္ဂေါ)-သည်၊ ပေတ္တိဝိသယံ-ဘုံသို့၊ (ဂစ္ဆတိ)၊ အယံ (မဂ္ဂေါ)-သည်၊ မနုဿလောကံ-သို့၊ (ဂစ္ဆတိ)၊ အယံ (မဂ္ဂေါ)-သည်၊ ဒေဝလောကံ-သို့၊ (ဂစ္ဆတိ)၊ အယံ (မဂ္ဂေါ)-သည်၊ အမတမဟာနိဗ္ဗာနံ-အမြိုက်(မသေကြောင်း) ဖြစ်သော မြတ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ (ဂစ္ဆတိ)” ဣတိ-သို့ သဗ္ဗေ-သော၊ မဂ္ဂိ-တို့သည်၊ အာဝိဘူတာ-ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ကုန်၏၊ (ပေါ်လွင်ထင်ရှားကုန်၏)၊ ဂါမနိဂမာဒိနံ-တို့၏၊ မဂ္ဂေ ပန-တို့ကိုကား၊ ဝတ္ထုဗ္ဗမေဝ-ပြောဆိုဖွယ်သည်ပင်၊ နတ္ထိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သတ္ထာ-သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ မဟာ-ဥပါသိကာယ-ဥပါသိကာမကြီး၏၊ ဂေဟဒွါရံ-အိမ်၏တံခါးပေါက်သို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ သာ-ထိုဥပါသိကာမကြီးသည်၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ သတ္ထာ-ရံ-ကို၊ **ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန**-(လက်၊ ခြေ၊ နဖူး၊ တတောင်၊ ဒူးဟူသော) ၅ပါးသော အင်္ဂါတို့ဖြင့် ရှေးရှုတည်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-တည်ခြင်း(ထိခြင်း)၅ပါးဖြင့်၊ ဝန္တိတွာ-၍၊

ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန။ ။ အဘိဓမ္မာ+ဋီတံ ပတိဋ္ဌိတံ၊ ပဉ္စဟိ+ပတိဋ္ဌိတံ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတံ၊ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတဖြစ်ရန် လက်ဝါး ပြင်၂ဖက်၊ ခြေ၂ဖက်၊ နဖူး၊ တတောင် ၂ဖက်၊ ဒူး ၂ဖက်အားဖြင့် ကိုယ်အင်္ဂါ ၅ပါးတို့ကို တည်ရာကြမ်းပြင်စသည်၌ ထိနေအောင် ဝပ်ချရသည်၊ ဤသို့ ထိရသောကြောင့် “ထိခြင်းငါးပါး”ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏၊ ဆရာတို့ကား ပတိဋ္ဌိတသဒ္ဒါ တည်ခြင်းကိုသာ ဟောသောကြောင့် “တည်ခြင်း၅ပါး” ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို နှစ်သက်တော်မူ၏၊ ဤပါဌ်ဖြင့် ကာယပဏာမကို ပြသည်။ (သီဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၁၈၊ သီဘာ-၂၊ ၂၅၄)

ဝိလံဋီ-၂၊ ၃၆၈။ ။ ထို၌ “လက်ကန်တော့တင်ခြင်း၊ လက်အုပ်ချီခြင်း၊ လက်၂ ဖက်ဖြင့် ခြေကိုဆုပ်နယ်ခြင်း၊ ချစ်ခင်မှုမေတ္တာစိတ်ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ အလေးပြုခြင်း” ဟူသော ၅ပါးကို “ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ”ဟု ဆို၏၊ ထို၅ပါးကို ဝါကြီးသောရဟန်းကို ဝါငယ်သော ရဟန်းက ရှိခိုးစဉ် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေရမည့်တရား၅ပါးဟု ဝိ-၅၊ ၄၆၉၌ ဆို၏၊ အဝေမှ နေ၍ ရှိခိုးရာ၌ ဤအင်္ဂါ၅ပါးလုံးကို အပြည့်အစုံမရနိုင်သောကြောင့် ထို၅ ပါးကို ဤနေရာ၌ မလိုအပ်ဟု သီဋ္ဌိသစ်ဆို၏၊ “ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မေ အဇ္ဈတ္တံ ဥပဋ္ဌာ-ပေတွာ(ဝိ-၅၊ ၄၆၉)”ကို ကြည့်၍ “ပတိဋ္ဌာပိယတေ ပတိဋ္ဌိတံ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ် စေခြင်း၊ ပဉ္စ ဓမ္မေ+ပတိဋ္ဌိတံ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတံ-တင်-ချီ-ဆုပ်ငြား၊ ချစ်-လေးစားဟု၊ တရား

အန္တောနိဝေသနံ-အိမ်၏အတွင်းသို့ ပဝေသေတွာ-ဝင်စေ၍၊ အာသနေ-၌၊ နိ-
 သီဒါပေတွာ-ထိုင်စေ၍၊ ဒက္ခိဏောဒကံ-အလျှာရေကို၊ ဒတွာ-၍၊ ပဏီတေန-
 သော၊ ခါဒနီယေန-ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘောဇနီယေန-စားဖွယ်ဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ ပရိဝိသိ-ပြီ၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ ကတဘတ္တကိစ္စဿ-ပြုအပ်ပြီးသော
 ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ဆွမ်းဘုဉ်းတော်မူပြီးသော၊ [ဘတ္တဿ
 +ဘုဉ်း+ကိစ္စံ ဘတ္တကိစ္စံ-ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စ၊ ကတံ+ဘတ္တကိစ္စံ ယေနာတိ
 ကတဘတ္တကိစ္စော-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စရှိတော်မူသော ဘုရားရှင်-
 မအူပါရာနိ-၁, ၁၀၉။] သတ္တုနော-၏၊ [ပတ္တိ၌စပ်၊] ဝါ-ကို၊ [ကာရေတုကာမော၌
 စပ်၊] (တစ်နည်း) သတ္တုနော-သည်၊ ကတဘတ္တကိစ္စဿ-သော်၊ အနုမောဒနံ-
 ကို၊ ကာရေတုကာမာ-ပြုစေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပတ္တိ-ကို၊ ဂဏှိ-

၅ပါးတို့ကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း”ဟုပြု။

ပဋိသံဂ-၃၄၉။ ။ ထို၌ “ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေနာတိ ဒွိဇာဏုဒ္ဓိဟတ္ထနလာဇေဟိ
 ပဉ္စပတိဋ္ဌိတံ ကတွာ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် “ဒူး(ပုဆစ်)၂ဖက်၊ လက်၂ဖက်၊ နဖူး”တို့ကို
 “ပဉ္စပတိဋ္ဌိတ”ဟု ဆို၏။ တွာပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် ကြိယာဝိသေသနအနက်၌
 တတိယာသကံ၊ “ပတိဋ္ဌိယတေ ပတိဋ္ဌိတံ-တည်ခြင်း၊ ပဉ္စ+ပတိဋ္ဌိတံ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတံ-၅
 ပါးသော တည်ခြင်း”ဟုပြု၍ “ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန-၂စုံဒူးလက်၊ နဖူးစွက်ထား၊ ၅ပါးသော
 တည်ခြင်းဖြင့်”ဟုပေး။

ကုသိ. ၄နိ-၂, ၃၆။ ။ “ပတိဋ္ဌိယတေ ပတိဋ္ဌိတံ-မြေ၊ ကြမ်းပြင်၌ တည်ခြင်း၊
 ပဉ္စန္ဒံ+ပတိဋ္ဌိတံ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတံ-၂စုံလက်ဒူး၊ မြတ်နဖူးဟု၊ ၅ဦးသောအင်္ဂါတို့၏ မြေ
 ကြမ်းပြင်၌ တည်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ခြေလက်နဖူး၊ တတောင်ဒူးဟု၊ ၅ဦးသောအင်္ဂါတို့၏
 မြေကြမ်းပြင်၌ တည်ခြင်းဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ပတိဋ္ဌာတီတိ ပတိဋ္ဌိတံ၊ ပဉ္စ+အင်္ဂါနိ
 ပဉ္စင်္ဂ၊ ပဉ္စင်္ဂ စ+တံ+ပတိဋ္ဌိတံ စာတိ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတံ-မြေကြမ်းပြင်အခင်း၌ တည်သော
 ၂စုံလက်ဒူး၊ မြတ်နဖူးဟု၊ ၅ဦးသောအင်္ဂါ၊ ဝါ-မြေကြမ်းပြင်အခင်း၌ တည်သော ခြေ
 လက်နဖူး၊ တတောင်ဒူးဟု၊ ၅ဦးသောအင်္ဂါ”ဟု ပြု၏။

ထောမ။ ။ ထို၌ကား “ခြေ၊ လက်၊ ပုဆစ်၊ ရင်၊ ဥဒေါင်း၊ မျက်လုံး၊ နှုတ်
 (စကား)، စိတ်”ဟု ပဏာမ(ရှိခိုးခြင်း)အင်္ဂါ ၈မျိုးကို ဆို၏။ [ဇာနုဟိ စ ပါဒေဟိ စ၊
 ပါဏီဟိ ဥရသာမိယာ၊ သိရသာ ဝစသာ ဒိဌာ၊ ပဏာမောဋ္ဌဂီကော မတော(ထောမ
 အဗ္ဗာဂံ အဖွင့်)။

ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ မဓုရဿရေန-ချိုသာသော အသံတော်ဖြင့်၊ အနုမောဒန-
 ဓမ္မကထံ-ဝမ်းမြောက်ကြောင်းတရားစကားတော်ကို၊ အာရဘိ-အားထုတ်
 တော်ပြီ၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ “သာဓု-ကောင်းပေစွ၊ သာဓု-စွ’ ကုတိ-သို့၊ သာဓု-
 ကာရံ-သာဓုဟု ပြုအပ်သော အသံကို၊ ဝါ-သာဓုသံကို၊ ဒဒမာနာ-လျက်၊ ဓမ္မ-
 ကို၊ သုဏီ-ပြီ၊ အာဇီဝကောပိ-သည်လည်း၊ ပစ္ဆာဂဗ္ဘေ-အိမ်နောက်ခန်း၌၊ နိ-
 သိန္နောဝ-လျက်သာ၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဒတွာ-၍ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏန္တိယာ-သော၊
 တဿာ-၏၊ သဒ္ဓိ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ သန္နာရေတုံ-(စိတ်ကို) ကောင်းစွာ ဆောင်
 ထားခြင်းငှာ၊ (အောင့်အည်းသည်းခံခြင်းငှာ) နာသက္ခိ၊ “ဣဒါနိ-၌ ဧသေ-
 ဤဥပါသိကာမသည်၊ မယံ-၏၊ (ဥပါသိကာ-သည်)၊ န-မဟုတ်တော့၊ ကုတိ-
 ဤသို့ တွေး၍၊ နိက္ခမိတွာ၊ “ကာဠကဏ္ဍိ-အယုတ်မ! (တံ၊) နဌာ-ပျက်စီးသူမ
 သည်၊ (အပျက်မသည်)၊ အသိ၊ ဧတဿ-ဤဘုရားရှင်ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဧဝံ-
 သို့၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုအပ်သော ပစ္စည်းကို၊ ကရောတိ-၏၊” ကုတိ-သို့၊
 နာနပ္ပကာရေန-ဖြင့်၊ ဥပါသိကဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တာရဉ္စ-ကိုလည်း
 ကောင်း၊ အက္ခောသန္တော-လျက်၊ ပလာယိ-ပြီ၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ တဿ-ထို
 တက္ကဒ္ဓန်း၏၊ ကထာယ-ကြောင့်၊ လန္တိတာ-ရှက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အညထတ္တံ-
 တစ်ပါးသောအပြား၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ နှလုံးမသာယာသူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ-
 နှလုံးမသာယာဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဂတံ-ရောက်သော၊ စိတ္တံ-ကို၊ **ဒေသနာနုသာ-
 ရေန-**ဒေသနာကို အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ဒေသ
 နာသို့ အစဉ်လိုက်ခြင်းဖြင့်၊ **ဉာဏံ-**အနုဗောဓဉာဏ်ကို၊ **ပေသေတုံ-**ဖြစ်စေခြင်း

ဒေသနာနုသာရေန။ ။အနုဿရဏံ အနုသာရော-အစဉ်လျှောက်၍ အောက်မေ့
 ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဒေသနာယ+အနုသာရော ဒေသနာနုသာရော-ဒေသနာကို အစဉ်
 လျှောက်၍ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ဘုရားရှင်၏ သာမုက္ကံသိကဓမ္မဒေသနာဟု ဆို
 အပ်သော သစ္စာ၄ပါးတရားကို အဖန်ဖန်အောက် မေ့ဆင်ခြင်ခြင်းကို “ဒေသနာနု-
 သာရေန”ဟု ဆိုသည်။ [ဒေသနာနုသာရေနာတိ သတ္ထု သာမုက္ကံသိကဓမ္မဒေသနာယ
 အနုဿရဏေန၊-သံဋီ-၁၊ ၃၁၀။]

ဉာဏံ ပေသေတုံ။ ။ ဉာဏံအရ အနုဗောဓဉာဏ်ကိုလူ၊ ပေသေတွာ၌ ပိသဓာတ်
 ပဝတ္တန ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ ဉာဏံ ပေသေတုံဟူသည် ဝိပဿနာဉာဏ် အစဉ်

နာသက္ခိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဥပါသိကာမကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဥပါသိကေ-ကြီး!
 စိတ္တံ-ကို၊ ဒေသနာနုဂတံ-ဒေသနာသို့ အစဉ်လိုက်သည်ကို၊ ဝါ-လိုက်အောင်၊
 ကာတုံ-ငှာ၊ န သက္ကာသိ ကိံ-မစွမ်းနိုင်ဘူးလော? ” ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊
 “ဘန္တေ-ရား! ဧတဿ-ဤတက္ကဒွန်း၏၊ ကထာယ-ကြောင့်၊ မေ-၏၊ စိတ္တံ-သည်၊
 အညထတ္တံ-တစ်ပါးသော အပြား၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ နှလုံးမသာယာသူ၏
 အဖြစ်သို့၊ ဝါ-နှလုံးမသာယာဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဥပဂတံ-ရောက်ပါပြီ” ဣတိ-ဤသို့
 လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ဧဝရူပဿ-သော၊ ဝိသဘာဂဇနဿ-သဘော မတူ
 သောလူ၏၊ ကထိတံ-ပြောအပ်သော၊ ကထံ နာမ-ကို၊ အာဝဇ္ဇိတုံ-ဆင်ခြင်
 စဉ်းစားခြင်းငှာ၊ (နှလုံးသွင်းခြင်းငှာ) န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့ သဘော

အားဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေးရှု၍ အနုဗောဓဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ [ဉာဏံ ပေသေ-
 တွာတိ ဝိပဿနာပဋိပါဋိယာ နိဗ္ဗာနံ ပတိ အနုဗောဓဉာဏံ ပေသေတွာ ပဝတ္တေတွာ၊-
 သံဋီ-၁၊ ၃၁၀၊ ၃၁၁။]

ဆက်ဦးအံ့-သစ္စာကို သိသောဉာဏ်(သစ္စဉာဏ်)သည် အနုဗောဓဉာဏ်၊ ပဋိဝေဓ
 ဉာဏ်(မဂ်ဉာဏ်)အားဖြင့် ၂ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် အနုဗောဓဉာဏ်သည် လောကီဉာဏ်ဖြစ်
 ရကား သစ္စာ၄ပါးကို သိရာ၌ မဂ်ဉာဏ်ကဲ့သို့ တစ်ကြိမ်တစ်ခါသာ သိသည်မဟုတ်၊
 အကြိမ်ကြိမ် ထပ်၍ ထပ်၍ သိ၏၊ ထို့ကြောင့် “အနု အနု-အဖန်ဖန်အထပ်အထပ်+
 ဗုဇ္ဈတီတိ- သိတတ်သောကြောင့်၊ အနုဗောဓော” နှင့်အညီ အနုဗောဓမည်၏၊ အနုသဒ္ဓါ
 ပုနပျူနအနက်ဟောတည်း။

တစ်နည်း။ ။ ပုထုဇဉ်တို့ သစ္စာ၄ပါးကို သိခြင်းသည် အနုဿဝ(ကြားနာခြင်း)،
 အာကာရပရိဝိတက္က(အခြင်းအရာသဘောကို ကြံစည်ခြင်း)，ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ(ဉာဏ်ဖြင့်
 ရှုလျက် နှစ်သက်ခြင်း)တို့နှင့် စပ်၏၊ ဤသို့ အနုဿဝစသည်သို့ အစဉ်လိုက်သော
 သိခြင်း (သိသောဉာဏ်)သည် “အနုဂတော+ဗောဓော အနုဗောဓော” နှင့်အညီ အနု
 ဗောဓဉာဏ်မည်၏၊ အနုသဒ္ဓါ အနုဂတအနက်ဟောတည်း။

ဆက်ဦးအံ့-မဂ်မရသေးမီ နိရောဓနှင့် မဂ္ဂ သစ္စာကို သိရာ၌ အနုဿဝစသည်သို့
 အစဉ်လိုက်၏၊ ဒုက္ခနှင့် သမုဒယ သစ္စာတို့ကို လောကီဝိပဿနာဉာဏ်က အာရုံပြု
 သောအားဖြင့် သိနိုင်၏၊ ထိုသို့ အာရုံပြု၍ သိခြင်းသည် မဂ်ဉာဏ်ကဲ့သို့ တစ်ကြိမ်
 တစ်ခါမက အထပ်အထပ် အာရုံပြု၍ သိခြင်းတည်း။ (အဘိ. ၄-၂၊ ၈၂၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၂၊
 ၁၄၂၊ မူလဋီ-၂၊ ၅၅၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၂၁၆၊ သမ္မောဘာ-၁၊ ၂၃၉၊ ၅၈၀)

ရှိသောစကားကို၊ **အသမန္နာဟရိတွာ**-ကောင်းစွာ အဖန်ဖန် မဆောင်မူ၍၊ ဝါ-
နှလုံးမသွင်းမူ၍၊ အတ္တနော-၏။ ကတာကတမေဝ-ပြုအပ်၊ မပြုအပ်သည်
ကိုသာ၊ ဩလောကေတုံ-ကြည့်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ က္ကတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ က္ကမံ၊
ဂါထံ၊ အာဟ (ကိ)၊ န ပရေသံ၊ ပေ၊ အကတာနိ စာတိ-၍၊ (အာဟ)။

န ပရေသံ ဝိလောမာနိ၊ န ပရေသံ ကတာကတံ၊

အတ္တနောဝ အဝေက္ခေယျ၊ ကတာနိ အကတာနိ စ။

ပရေသံ-မိမိကိုယ်ကို၊ မလိုမုန်းထား၊ သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဝိလောမာနိ-မိမိ
အပေါ်၊ မလျော်အောင်၊ စော်စော်ကားကား၊ နာကျည်းဖွယ်စကားတို့ကို၊ န
အဝေက္ခေယျ-မကျေမနပ်၊ စိတ်ဝယ်မှတ်၍၊ မပြတ်ခါခါ၊ မရှုမကြည့်ရာ၊ ပရေ-
သံ-မိမိမှတစ်ပါး၊ အခြားသူတို့၏၊ ကတာကတံ-ပြုမပြုအပ်၊ အရပ်ရပ်ဟု၊
ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုကို၊ န အဝေက္ခေယျ-အလုပ်တစ်ခု၊ ဂရုပြု၍၊ မရှုမကြည့်
ရာ၊ အတ္တနောဝ-မိမိ၏သာလျှင်၊ ကတာနိ စ-ပြုအပ်ပြီးသော အမှုတို့ကိုလည်း
ကောင်း၊ အကတာနိ စ-မပြုအပ်သေးသော အမှုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဝေ-
က္ခေယျ-အလုပ်တစ်ခု၊ ဂရုပြု၍၊ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်ရာ၏။

အသမန္နာဟရိတွာ။ ။သမန္နာဟရိတွာကို “သံ+အနု+အာဟရိတွာ”ဟုခွဲ၊ နဒွေ
ဘော်လာ၊ သံကား သမ္မာအနက်၊ အနုကား ပုနပုနအနက်(ဥဒါန. ၄-၃၅၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-
၁, ၁၄၆၊ နိဒီ-၄၈၊ မဟာဘာ-၂, ၆၂)၊ ပဋိဂံ-၂၆၈အလို သံသည် သမန္တအနက်၊
အနုနှင့် အာကား အနက်မဲ့ဖြစ်၍ “အသမန္နာဟရိတွာ-ထက်ဝန်းကျင် မဆောင်မူ၍”
ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ “နှလုံးမသွင်းမူ၍”ဟူသော အနက်ကား “**အသမန္နာဟရိတွာ**
အာဘောဂံ အကတွာ(သာရတ္ထ-၂, ၃၄၅)”အဖွင့်အရ ပေးသော အဓိပ္ပာယ်နက်တည်း။

ကတာကတံ။ ။ “ကတဉ္စ+တံ+အကတဉ္စာတိ ကတာကတံ(ဝိသေသနောဘယ
ပဒကမ္မဓာရည်း)”ဟု ပြုကြသေး၏။ “ကတာနိ အကတာနိ စ” ဟူသော စတုတ္ထပါဒနှင့်
“ကတာကတံ ဇာနိတုန္တိ ကတဉ္စ အကတဉ္စ ဇာနိတုံ(ဝိ. ၄-၄, ၁၂၄)”ဟူသော အဖွင့်
အရ ကတနှင့် အကတ အရမတူသောကြောင့် “ကတာနိ စ+အကတာနိ စ (ကတဉ္စ+
အကတဉ္စ) ကတာကတံ”ဟု ဒွန်သမာသ်စနတ္ထပြုခြင်းသာ ကောင်းသည်။

ဆက်ဉ္စးအံ-ဒီပကနည်းအရ “အတ္တနောဝ အဝေက္ခေယျ”မှ အဝေက္ခေယျကို “န
ပရေသံ ဝိလောမာနိ၊ န ပရေသံ ကတာကတံ”သို့ ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ ကြိယာပုဒ်ကို

တတ္ထ-ဌာ၊ န ပရေသံ ဝိလောမာနီတိ-ကား၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ဝိ-
 လောမာနီ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဖရုသာနိ-ကြမ်းတမ်းကုန်သော၊ **မမ္မ-
 ဧဒကဝစနာနိ**-ထိလျှင်သေကြောင်း၊ အနာဟောင်းအရပ်နှင့်တူသော ဇာတ်
 အစရှိသော အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ်၊ ဖြတ်တောက်တတ်သော
 ဆဲရေးကြောင်းစကားတို့ကို၊ န မနသိကာတဗ္ဗာနိ-နှလုံးမသွင်းထိုက်ကုန်။ န
 ပရေသံ ကတာကတန္တိ-ကား၊ အသုကော-ထိုမည်သော၊ ဥပါသကော-ဥပါ-
 သကာသည်၊ အဿဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါရှိသူမဟုတ်၊ ဝါ-သဒ္ဓါမရှိ၊ အပ္ပသန္နော-ရတနာ
 ၃ပါး၌ ကြည်ညိုသူမဟုတ်၊ ဝါ-ရတနာ၃ပါး၌မကြည်ညို၊ အဿ-ထိုဥပါသကာ
 ၏၊ ဂေဟေ-အိမ်၌၊ ကဋ္ဌဗျူဘိက္ခာဒီနိပိ-ဆွမ်းတစ်ဖွန်းအစရှိသော လှူဖွယ်တို့
 ကိုသော်မှလည်း၊ နဒိယုန္တိ-မပေးလှူအပ်ကုန်၊ ဧတဿ-ဤဥပါသကာ၏၊ ဝါ-
 ဤဥပါသကာမှာ၊ သလာကဘတ္တာဒီနိ-စာရေးတံဆွမ်း အစရှိသည်တို့သည်၊
 န အတ္ထိ-မရှိကုန်၊ စိဝရာဒိပစ္စယဒါနံ-သင်္ကန်းအစရှိသော ပစ္စည်းကို လှူခြင်း
 သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ အသုကာ-ထိုမည်သော၊ ဥပါသိကာ-
 ဥပါသိကာမသည်၊ အဿဒ္ဓေါ၊ အပ္ပသန္နော၊ အဿာ-ထိုဥပါသိကာမ၏၊ ဂေဟေ-
 အိမ်၌၊ ကဋ္ဌဗျူဘိက္ခာဒီနိပိ-တို့ကိုသော်မှလည်း၊ နဒိယုန္တိ-မပေးလှူအပ်ကုန်၊
 ဧတိဿာ-ဤဥပါသိကာ၏၊ ဝါ-မှာ၊ သလာကဘတ္တာဒီနိ-စာရေးတံဆွမ်းအစ
 ရှိသည်တို့သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိကုန်၊ စိဝရာဒိပစ္စယဒါနံ-သည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊
 တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ အသုကော-သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ အဿဒ္ဓေါ၊

အဋ္ဌကထာမှ ယူ၍ “ဝိလောမာနီ-တို့ကို၊ န (မနသိ ကာတဗ္ဗာနိ)-နှလုံး မသွင်းထိုက်
 ကုန်၊ ကတာကတံ-ကို၊ န (ဩလောကေတဗ္ဗံ)-မကြည့်ရာ”ဟု ပေးကြသေး၏။

မမ္မဧဒကဝစနာနိ။ ။မရတိ ယေနာတိ မမ္မ-ထိလျှင် သေကြောင်း ဆိုးဝါးသော
 အနာ၊ [မရ+မ၊ ရကို မ-ပြု-မောင်-၇၊ ၁၃၆၊] မမ္မံ ဝိယာတိ မမ္မ-ဇာတိ၊ ဂေါတ္တစသော
 အက္ခောသဝတ္ထု၊ ဆိဇ္ဇတိ ယေဟိတိ ဆေဒကာနိ၊ (အပုတ္တကတ္ထုသာဓန)၊ မဗ္ဗဿ+
 ဆေဒကာနိ မမ္မဧဒကာနိ၊ မမ္မဧဒကာနိ စ+တာနိ+ဝစနာနိ စာတိ မမ္မဧဒက-
 ဝစနာနိ-ထိလျှင်သေကြောင်း၊ အနာဟောင်းနှင့်တူသော ဇာတ်အစရှိသော အက္ခောသ
 ဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက်တတ်သော စကားတို့။ (သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၃၄၀၊
 သီတာ-၁၊ ၄၆၈)

အပ္ပသန္ဓော၊ ဥပဇ္ဈာယဝတ္တံပိ-ဥပဇ္ဈာယဝတ်ကိုလည်း၊ ဝါ-ဥပဇ္ဈာယံ၌ ပြုထိုက်သော ဝတ်ကိုလည်း၊ န ကရောတိ-မပြု၊ အာစရိယဝတ္တံပိ-ကိုလည်း၊ ဝါ-ဆရာ၌ ပြုထိုက်သောဝတ်ကိုလည်း၊ န ကရောတိ၊ အာဂန္တုကဝတ္တံပိ-ကိုလည်း၊ ဝါ-အာဂန္တုကရဟန်း၌ ပြုထိုက်သောဝတ်ကိုလည်း၊ နကရောတိ၊ ဂမိကဝတ္တံပိ-ကိုလည်း၊ ဝါ-ခရီးသွားမည့်ရဟန်း၏ ပြုထိုက်သော ဝတ်ကိုလည်း၊ န ကရောတိ၊ စေတိယင်္ဂကဝတ္တံပိ-ကိုလည်း၊ ဝါ-စေတီရင်ပြင်တော်၌ ပြုထိုက်သော ဝတ်ကိုလည်း၊ န ကရောတိ၊ ဥပေါသထာဂါရဝတ္တံပိ-ကိုလည်း၊ ဝါ-ဥပုသ်ကျောင်းဆောင်၌ ပြုထိုက်သောဝတ်ကိုလည်း၊ န ကရောတိ၊ ဘောဇနသာလာဝတ္တံပိ-ကိုလည်း၊ ဝါ-ဆွမ်းစားဇရပ်၌ ပြုထိုက်သောဝတ်ကိုလည်း၊ န ကရောတိ၊ ဇန္တာယရဝတ္တာဒိနိပိ-အစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ ဝါ-ဇရုံးအိမ်၌ ပြုထိုက်သော ဝတ်အစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ န ကရောတိ၊ အဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကိစ္ဆိ-သော၊ ဓုတင်္ဂီပိ-ဓုတင်သည်လည်း၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ဘာဝနာရာမတာယ-ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်သူ၏အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ ဥဿာဟမတ္တံပိ-အား ထုတ်ခြင်းမျှသည်လည်း၊ န အတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့၏၊ ကတာကတံ-ပြုအပ်ပြီးသောအမှု၊ မပြုအပ်သေးသောအမှု မည်သည်ကို၊ န ဩလောကေတဗ္ဗံ-မကြည့်ရာ၊ ဝါ-မကြည့်ရာ အတ္တနောဝ အဝေက္ခေယျာတိ-ကား၊ မေ-ငါသည်၊ ကထံဘူတဿ-အဘယ်သို့ ဖြစ်၍ ဖြစ်စဉ်၊ ရတ္တိန္ဒြိဝါ-ည၌ နေတို့သည်၊ ဝိတိဝတ္တန္တိ-လွန်သွားပါကုန်လိမ့်မည်နည်း၊ ဣတိ-ဤအကြောင်းကို၊ ပဗ္ဗဇိတေန-သာသနာ့ဝန်ထမ်း၊ ရဟန်း၊ သာမဏေသည်၊ အဘိဏ္ဍိ-နေစဉ်မပြတ်၊ ပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗံ-ဆင်ခြင်ထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမံ ဩဝါဒံ-(အဘိဏ္ဍိသဓမ္မသုတ်၌လာသော) ဤဩဝါဒတော်ကို၊ အနုဿရန္တော-အစဉ်မပြတ်၊ အမှတ်ရသော၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော-သဒ္ဓါကြောင့် ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့သော၊ ကုလပုတ္တော-အမျိုးကောင်းသားသည်၊ [ဩလောကေယျ၌စပ်၊] ကိံ-အသို့နည်း၊ အဟံ-သည်၊ [သက္ခိံ န သက္ခိံတို့၌စပ်၊] အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ-အနိစ္စ ဒုက္ခအနတ္တဟူ၍၊ တိလက္ခဏံ-၃ပါးသောလက္ခဏာသို့၊ အာရောပေတွာ-တင်၍၊ ယောဂေ-အားထုတ်ခြင်း၌၊ ကမ္မံ-အလုပ်ကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ခိံ န ခေါ-

စွမ်းနိုင်ပြီလော၊ န သက္ကံ န ခေါ-မစွမ်းနိုင်သေးသလော၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ အတ္တနော-မိမိ၏။ ကတာကတာနိ-ပြုအပ် မပြုအပ်သေးသော အလုပ်တို့ကို၊ ဩလောကေယျ-ကြည့်ရာ၏။ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့်အပြီးတည်း၊ ဒေသနာ-ဝသာနေ၊ ပေ၊ သာတ္ထိကာ ဇာတာ၊ ဣတိ-ပါဝေယျကာဇီကဝတ္ထု အပြီးတည်း။

ပါဝေယျကာဇီကဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ ပြီး၏။

၇-ဆတ္တပါဏိဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

ယထာပိ ရုစိရံ ပုပ္ဖန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော ဆတ္တပါဏိဥပါသကံ-ဆတ္တပါဏိဥပါသကာကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဆတ္တပါဏိ နာမ-သော၊ ဥပါသကော-သည်၊ တိပိဋကဓရော-ပိဋကပုံကို ဆောင်သော၊ အနာဂါမီ-အနာဂါမ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-ထို ဆတ္တပါဏိဥပါသကာသည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ **ဥပေါသထိကော**-ဆောက်တည် အပ်သော ဥပုသ်သီလရှိသည်၊ ဝါ-ဥပုသ်စောင့်သုံးသည်၊ ဟုတွာ၊ သတ္ထု-ကို၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) သတ္ထု-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ရာ အရပ်သို့၊ အဂမာသိ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၄၈] ဟိ-ချဲ့၊ အနာဂါမီအရိယသာဝကာနံ-တို့၏၊ သမာဒါနဝသေန-ကောင်းစွာယူခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ဆောက်တည် ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဥပေါသထကမ္မံ နာမ-ဥပုသ်စောင့်သုံးမှုမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ မဂ္ဂေနေဝ-မဂ်နှင့်တကွသာလျှင်၊ တေသံ-ထိုအနာဂါမ်အရိယသာဝကတို့၏၊ ဗြဟ္မစရိယဉ္စ-(မေထုန်ရှောင်လတ်)، မြတ်သော အကျင့်သည်လည်းကောင်း၊

ဥပေါသထိကော။ ။သမာဒါနဝသေန(ဆောက်တည်ခြင်းအစွမ်းဖြင့်) အဓိဋ္ဌာန-ဝသေန(အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) ဝါ ဥပေစ္စ အရိယဝါသာဒိအတ္ထံ (အရိယဝါသာ-ဒိအတ္ထာယ)-အရိယာတို့၏နေခြင်းအစရှိသည်၏အကျိုးငှာ၊ ဝသိတဗ္ဗောတိ ဥပေါ-သထော-ကပ်ရောက်၍ ကျင့်သုံးအပ်သော ၈ပါးသီလ(ဒီဋီ-၁၊ ၂၁၊ သီဋီသစ်-၂၊ ၁၁)၊ ဥပေတေန သမန္နာဂတေန ဟုတွာ ဝသိတဗ္ဗော သန္တာနေ ဝါသေတဗ္ဗောတိ ဥပေါသထော(မဋီ-၃၊ ၂၆၂)၊ ဥပေါသထံ ဝုစ္စတိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတံ သဗ္ဗဒိဝသေသု ဂဟဋ္ဌေဟိ ရက္ခိတဗ္ဗသီလံ၊ သမာဒါနဝသေန တံ တဿ အတ္ထိတိ ဥပေါသထိကော(ဒီဋီ-၂၊ ၁၉၃၊ မဋီ-၃၊ ၃၅၅)။

ဧကဘတ္တိကဉ္စ-တစ်ထပ်တည်းသော ဆွမ်းရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ အာဂတံ-လာပြီ၊ တေနေဝ-ထိုကြောင့်သာလျှင်၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! ဃဋ္ဌိကာရော-ဃဋ္ဌိကာရမည်သော၊ ကုမ္ဘကာရော-အိုးထိမ်းသည်သည်၊ ဧကဘတ္တိကော-တစ်ထပ်တည်းသော ဆွမ်းရှိသည်၊ ပြဟ္မစာရီ-(မေထုန်ရှောင်လတ်)، မြတ်သော အကျင့်ကို ကျင့်လေ့ရှိသည်၊ သီလဝါ-သီလရှိသည်၊ ကလျာဏဓမ္မော-ကောင်းသော ကိုယ်ကျင့်တရားရှိသည်၊ (ဟောတိ)။” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ ဧဝံ-သို့၊ အနာဂါမိနော-တို့သည်၊ ပကတိယာဝ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်ပင်၊ ဧက-ဘတ္တိကာ စ-ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ပြဟ္မစာရီနော စ-ကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ၊ သောပိ-ထိုဆတ္တပါဏိဥပါသကာသည်လည်း၊ တထေဝ-ပင်၊ ဥပေါသထိကော-သည်၊ ဟုတွာ၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုဏန္တော-လျက်၊ နိသီဒိ၊ တသ္မိံ သမယေ-၌၊ ပသေနဒိ-သော၊ ကောသလော-ကောသလတိုင်း၏ အရှင်ဖြစ်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ သတ္တု-ကို၊ ဥပဌာနံ-ငှာ၊ (တစ်နည်း) သတ္တု-အား၊ ဥပဌာနံ-သို့၊ အဂမာသိ၊ ဆတ္တပါဏိ-သော၊ ဥပါသကော-သည်၊ တံ-ထိုကောသလမင်းကို၊ အာဂစ္ဆန္တံ-သည်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “ဥဌာတဗ္ဗံ န ခေါ-နေရာမှ ထရာသလော၊ (ထရမည်လော)၊ နော (ဥဌာတဗ္ဗံ န ခေါ)-နေရာမှ မထရာသလော၊ (မထရဘူးလော)။” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ အဂ္ဂရာဇဿ-အမြတ်ဆုံးမင်းဖြစ်တော်မူသော ဘုရားရှင်၏၊ သန္တိကေ-၌၊ နိသိန္နော-၏၊ တဿ မေ-ထိုငှါအား၊ **ပဒေသရာဇာနံ**-တစ်ကျွန်း

ဧကဘတ္တိကံ။ ။ဧကံ+ဘတ္တိ ဧကဘတ္တိ-တစ်ထပ်တည်းသောဆွမ်း၊ ဧကဘတ္တိ+ဧတေသံ အတ္တိတိ ဧက ဘတ္တိကာ-တစ်ထပ်တည်းသောဆွမ်းရှိသော အနာဂါမိအရိယာသာဝကတို့၊ ထိုနောင် ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြုံ၊ “တစ်ထပ်တည်းသောဆွမ်း” ဟူရာ၌ နံနက်စာ၊ ညစာ ၂မျိုးတွင် မွန်းမတည့်မီအတွင်း၌ စားရသော နံနက်စာဆွမ်းကိုသာ ယူရသည်၊ မွန်းမတည့်မီအတွင်း၌ ဆယ်ကြိမ်၊ အကြိမ်များစွာ စားလည်း ဧကဘတ္တိကပင်တည်း။ (ဒိ. ဋ္ဌ-၁၊ ၇၅၊ ဒီဋီ-၁၊ ၁၂၊ သီဋီသစ်-၁၊ ၃၄၆၊ အံဋီ-၂၊ ၁၇၇၊ သီဘာ-၁၊ ၄၈၄)

ပဒေသရာဇာနံ။ ။ပဒေသဿ+ရာဇာ ပဒေသရာဇာ-တစ်ကျွန်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအရပ်၏မင်း(ပါရာဘာ-၂၊ ၅၆၀)၊ “**ပဒေသရဇန္တိ** ဧကဒီပမ္ပိ သကလံ အပါ-

၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအရပ်၏ မင်းကို၊ ဝါ-ပဒေသရာဇ်မင်းကိုဒိသွာ၊ ဥဌာတုံ-
ငှာ၊ ဝါ-သည်၊ န ယုတ္တံ-မသင့်၊ ခေါ ပန-စင်စစ်ကား၊ ရာဇာ-သည်၊ အနုဌဟ-
န္တဿ-မထသော၊ မေ-အား၊ (တစ်နည်း) မေ-သည်၊ အနုဌဟန္တဿ-မထလ
သော်၊ ကုဇ္ဈိဿတိ-အမျက်ထွက်လိမ့်မည်၊ ဧတသ္မိ-ဤမင်းသည်၊ ကုဇ္ဈန္တေပိ-
အမျက်ထွက်ပါသော်လည်း၊ နေဝ ဥဌဟိဿာမိ-မထတော့အံ့၊ ဟိ-မှန်၊ ရာဇာနံ-
ကို၊ ဒိသွာ၊ ဥဌဟန္တေန-သူသည်၊ ဝါ-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၁၅။]
ရာဇာ-ကို၊ ဂရုကတော-အလေးပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ သတ္တာ-ကို၊ (ဂရု-
ကတော-သည်) နော (ဟောတိ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ နေဝ ဥဌဟိဿာမိ-မထ
တော့အံ့” ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစား၍၊ န ဥဌဟိ-မထတော့၊ ပဏ္ဍိတပုရိသာ နာမ-
ပညာရှိသောယောက်ျားတို့ မည်သည်၊ ဂရုတရာနံ-အထူးအားဖြင့် အလေးပြု
ထိုက်သူတို့၏၊ ဝါ-ပို၍ အလေးပြုထိုက်သူတို့၏၊ သန္တိကေ-၌၊ နိသီဒိတွာ၊ အနု-
ဌဟန္တံ-မထသူကို၊ ဒိသွာ၊ န ကုဇ္ဈန္တိ-အမျက်မထွက်ကုန်၊ ပန-ဆက်၊ ရာဇာ-
သည်၊ တံ-ထိုဆတ္တပါဏိဥပါသကာကို၊ အနုဌဟန္တံ-မထသည်ကို၊ ဒိသွာ၊ ကုပိ-
တမာနသော-အမျက်ထွက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-စိတ်ဆိုးသည်၊ (ဟုတွာ)၊
သတ္တာရံ၊ ဝန္တိတွာ၊ ဧကမန္တံ၊ နိသီဒိ၊ သတ္တာ၊ ကုပိတဘာဝံ-အမျက်ထွက်သည်
၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! ဆတ္တပါဏိ-သော၊ အယံ ဥပါသကော-
သည်၊ ပဏ္ဍိတော-ပညာရှိ၏၊ ဒိဌဓမ္မော-သိမြင်အပ်ပြီးသော သစ္စာငှပါးတရား
ရှိ၏၊ တိပိဋကဓရော-ပိဋကပုံကို ဆောင်၏၊ အတ္ထာနတ္ထကုသလော-အကျိုး
ရှိ၊ အကျိုးမဲ့တို့၌ ကျွမ်းကျင်၏” ဣတိ-သို့ ဥပါသကဿ-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ကထေ-
သိ၊ ရညော-၏၊ [စိတ္တံ၌စပ်၊] ဝါ-သည်၊ [သုဏန္တဿေဝ၌စပ်၊] တဿ-ထို ဥပါ
သကာ၏၊ ဂုဏကထံ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားကို၊ ဝါ-ဂုဏ်နှင့် စပ်သော
စကားကို၊ သုဏန္တဿေဝ-စဉ်ပင်၊ စိတ္တံ-သည်၊ မုဒုကံ-နူးညံ့သည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ပြီ။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ဥပရိပါသာဒေ-ပြာသာဒ်အထက်၌၊

ပုဏိတွာ ပထဝိယာ ဧကေကသ္မိံ ပဒေသေ ရန္တံ(ခုဒ္ဒက. ၄-၁၉၄)”အဖွင့်ကို ကြည့်
၍ “ပဒေသေ+ရာဇာ ပဒေသရာဇာ-မြေပြင်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအရပ်၌+မင်း”ဟု
တစ်နည်းပြု။

ဌိတော-သည်၊ (သမာနော-စဉ်)၊ ကတဘတ္တကိစ္စံ-သော၊ ဆတ္တံ-ထီးကို၊ အာ-ဒါယ-ကိုင်၍၊ ဥပါဟနံ-ဖိနပ်ကို၊ အာရုယျ-တက်စီး၍၊ ရာဇင်္ဂဏေန-မင်းရင်ပြင်ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၀၇၈]၊ ဂစ္ဆန္တံ-သော၊ ဆတ္တပါဏီ-သော၊ ဥပါသကံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ ပက္ခောသာပေသိ၊ သော-ထိုဆတ္တပါဏီဥပါသကာသည်၊ ဆတ္တပါဟနံ-ထီး၊ ဖိနပ်ကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်ရှား၍၊ (ရပ်၍ ချွတ်၍)၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသကံမိတွာ-၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ၊ အဋ္ဌာသိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဆတ္တပါဏီဥပါသကာကို၊ ရာဇာ-သည်၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “ဘော ဥပါသက-အို...ဥပါသကာ! ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ တေ-သည်၊ ဆတ္တပါဟနံ-ကို၊ အပနီတံ-ဖယ်အပ်သနည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ “ရာဇာ-သည်၊ ပက္ခောသတိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ အပနေတွာ-၍၊ အာဂတော-သည်၊ အမိ-၏၊” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီး၊ “အဇ္ဇ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ရာဇဘာဝေါ-မင်းတို့၏ အဖြစ်ကို၊ တုမေဟိ-သည်၊ ဉတော-သိအပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီး၊ “ဒေဝ-ကြီး! သဒိဝိ-အခါခပ်သိမ်းလည်း၊ မယံ-တို့သည်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ရာဇဘာဝံ-ကို၊ ဇာနာမ-ကုန်၏၊” ဣတိ-ပြီး “ယဒိ ဧဝံ-ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုရိမဒိဝသေ-ရှေးဖြစ်သောနေ၌၊ (ရှေးနေ့တုန်းက)၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ နိသိန္နော-စဉ်၊ မံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ န ဥဋ္ဌဟိ-နည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! အဟံ-သည်၊ အဂ္ဂရာဇဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ နိသိန္နော-စဉ်၊ ပဒေသရာဇာနံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ဥဋ္ဌဟန္တာ-သော်၊ သတ္တရိ-၌၊ အဂါရဝံ-လေးစားသူ၏အဖြစ်မရှိသူ၏ဖြစ်ကို၊ ဝါ-လေးစားခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊ ပဝေဒေယျံ-သိစေရာ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ န ဥဋ္ဌဟိ-မထခဲ့ပါ၊” ဣတိ-ပြီး၊ “ဘော-အို...ဥပါသကာ! ဟောတု-ရှိပါစေ၊ ဧတံ-ဤမထခြင်းကိစ္စသည်၊ တိဋ္ဌတု-တည်ပါစေ၊ ဝါ-ထားလိုက်ပါတော့၊ တုမေ-သင်တို့သည်၊ **ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာနံ-**

ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာနံ။ ။ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ ဒိဋ္ဌော၊ ဒိဋ္ဌော+ဓမ္မော ဒိဋ္ဌဓမ္မော-မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သောသဘော၊ (မျက်မှောက်ဘဝ)၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ+ဘဝေါ နိယုတ္တော ဝါ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော-မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖြစ်သော-ယှဉ်သော အကျိုး၊ အကျိုးမဲ့၊ [ဒိဋ္ဌဓမ္မ+ဏိကာ] ကမ္မကိလေသဝသေန သမ္ပရေတဗ္ဗော သမ္မာ ဂန္ထဗ္ဗောတိ သမ္ပရာယော-ကံကိလေသာအစွမ်းဖြင့် ကောင်းစွာ ရောက်ထိုက်သော တမလွန်ဘဝ၊ [သံ+

မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖြစ်ကုန်၊ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ အတ္တာနတ္တာနိ-
 အကျိုးရှိ၊ အကျိုးမဲ့တို့၌၊ ကုသလာ ကိရ-ကျွမ်းကျင်ကုန်သတဲ့ဆို၊ တိပိဋက-
 ဓရာ ကိရ-ပိဋကပုံကို ဆောင်ကုန်သတဲ့ဆို၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အန္တေပုရေ-နန်း-
 တော်၌၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဝါစေထ-ပို့ချပေးပါကုန်၊ ကုတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ-ကြီး! န သက္ကာမိ-
 ပါ၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ကိံ ကာရဏာ-နည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ဒေဝ! ရာဇဂေဟံ
 နာမ-မင်းနန်းတော် မည်သည်၊ မဟာသာဝဇ္ဇ-များပြားသော အပြစ်ရှိပါ၏၊
 (အပြစ်အနာအဆာများ၏)၊ ဧတ္ထ-ဤနန်းတော်၌၊ ဒုယုတ္တသုယုတ္တကာနိ-
 မကောင်းသဖြင့် အားထုတ်အပ်သောအမှု၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်အပ်သော
 အမှုတို့သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၇၉၅] ဂရုကာနိ-ကြီးလေးကုန်၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဧဝံ-
 သို့၊ မာ ဝဒေထ-မပြောပါကုန်နှင့်၊ ‘ပုရိမဒိဝသေ-၌၊ မံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ န ဥဋ္ဌိတော-
 မထမိခဲ့သည်၊ အမှီ-၏၊’ ကုတိ-သို့၊ ကုက္ကုစ္စံ-နောင်တတစ်ဖန်၊ ပူပန်ခြင်းကို၊
 မာ ကရေထ-ကုန်နှင့်၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ-ကြီး! ဂိဟိနံ-တို့၏၊ ဝိစရဏဌာနံ နာမ-
 လှည့်လည်ရာအရပ်မည်သည်၊ မဟာသာဝဇ္ဇ-၏၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ ပဗ္ဗဇိတံ-
 ရဟန်းကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-ပင့်ခေါ်စေ၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဝါစာပေထ-ပါကုန်၊”
 ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “ဘော-အို...ဥပါသကာ! သာဓု-
 ကောင်းပြီ၊ တုမေ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆထ-ကုန်လော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တံ-ထို
 ဆတ္တပါဏိဥပါသကာကို၊ ဥယျောဇေတွာ-စေလွှတ်၍၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊
 ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ယာစိ-တောင်းပြီ၊ (ကိံ)၊ “ဘန္တေ-ရား! မလ္လိကာ-သော၊
 ဒေဝီ စ-မိဖုယားလည်းကောင်း၊ ဝါသဘခတ္တိယာ-မည်သော၊ ဒေဝီ စ-သည်
 လည်းကောင်း၊ ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏိဿာမ-သင်ယူကြပါမည်၊ ကုတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ
 ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ၊ သဒ္ဓိံ၊ နိဗ္ဗဒ္ဓံ၊ မမ၊ ဂေဟံ၊ ဂန္ဓာ၊ တာသံ-ထိုမိဖုယားတို့
 အား၊ ဓမ္မံ၊ ဥဒ္ဓိသထ-သင်ပြတော်မူပါကုန်၊” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ! ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊
 နိဗ္ဗဒ္ဓံ၊ ဧကဌာနဂမနံ နာမ-တစ်နေရာတည်းသို့ ကြွခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိံ” ကုတိ-
 ပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! တေန ဟိ-လျှင်၊ အညံ-အခြားသော၊ ဧကံ-သော၊ ဘိက္ခု-ကို၊

ပရာ+ကု+ဏ၊ သမ္မရာယေ ဘဝေါ နိယုတ္တော ဝါ သမ္မရာယိကော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော စ
 +သမ္မရာယိကော စ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္မရာယိကာ။ (သာရတ္ထ-၁, ၃၅၊ ၂၉၂၊ ဝိမတိ-၁,
 ၅၆)

ဒေဝ-ကုန်၊” ကူတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏၊ ဘာရံ-တာဝန်ကို၊ အကာသိ၊ ထေရော-သည်၊ နိဗ္ဗံ၊ ဂန္ဓာ၊ တာသံ-ထိုမိဖုယားတို့အား၊ ဥဒ္ဓေသံ-ရွတ်ပြအပ်သောပါဠိကို၊ ဥဒ္ဓိသတိ-သင်ပြ၏၊ တာသု-ထိုမိဖုယားတို့တွင်၊ မလ္လိကာ-သည်၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ ဂဟေတွာ-သင်ယူ၍၊ သဇ္ဈာယိတွာ-သရဇ္ဈာယ်၍၊ ဥဒ္ဓေသံ-ကို၊ ပဋိစ္စာပေသိ-နှစ်သက်စေ၏၊ ဝါ-ပြန်ဆိုနိုင်၏၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ ဝါသဘဓတ္တိယာ-သည်၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ နေဝ ဂဏှာတိ-မသင်ယူ၊ န သဇ္ဈာယတိ-မသရဇ္ဈာယ်၊ ဥဒ္ဓေသံ-ကို၊ ပဋိစ္စာ ပေတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောတိ-နိုင်။

အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ထေရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ “အာနန္ဒ-န္တာ! ကိ-အဘယ်သို့နည်း? ဥပါသိကာ-တို့သည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-သင်ယူကုန်သလော?” ကူတိ-၍သို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! အာမ-ပါ၊” ကူတိ-၍သို့ လျှောက်ပြီ၊ “ကာ-သည်၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ ဂဏှာတိ-နည်း!” ကူတိ-၍သို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! မလ္လိကာ-သည်၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ ဂဏှာတိ-၏၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ သဇ္ဈာယတိ-၏၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ ဥဒ္ဓေသံ-ကို၊ ပဋိစ္စာပေတုံ-ငှာ၊ သက္ကောတိ-၏၊ တုမ္ဟာကံ-အရှင်ဘုရားတို့၏၊ ဉာတိမိတာ ပန-ဆွေမျိုး၏သမီးသည်ကား၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ နေဝ ဂဏှာတိ၊ န သဇ္ဈာယတိ၊ ဥဒ္ဓေသံ-ကို၊ ပဋိစ္စာပေတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောတိ၊” ကူတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ထေရဿ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ၊ “အာ-နန္ဒ-န္တာ! မယာ-သည်၊ ကထိတဓမ္မော နာမ-ဟောအပ်သောတရား မည်သည်၊ သက္ကစ္စံ-စွာ၊ အသုဏန္တဿ-မနာကြားသူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အဂ္ဂုဏန္တဿ-မသင်ယူသူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အသဇ္ဈာယန္တဿ-မသရဇ္ဈာယ်သူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အဒေသန္တဿ-မဟောပြောသူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ-အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဂန္တကပုပ္ဖံ ဝိယ-အနံ့မရှိသောပန်းကဲ့သို့၊ အဖလော-အကျိုးမရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ သက္ကစ္စံ၊ သဝနာဒီနိ-ကြားနာခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ကရောန္တဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ မဟပ္ပလော-များသောအကျိုးရှိသည်၊ မဟာ-နိသံသော-များသောအာနိသင်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဒွေ-

မဟပ္ပလော မဟာနိသံသော။ ။ “ဖလနိသံ၊ ဖလနိသံသော”စသော အချို့နေရာ၌ ဖလအရ အကျိုးရင်း၊ အာနိသံသအရ အကျိုးဆက်ဟု ယူသော်လည်း “မဟ-

ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ-မူပြီ၊ (ကိ)၊ “ယထာပိ ၊ပေ၊ ကုဗ္ဗတောတိ-၍၊ (အဘာသိ)။

ယထာပိ ရုစိရံ ပုပ္ဖံ၊ ဝဏ္ဏဝန္တံ အဂန္ဓကံ၊

ဧဝံ သုဘာသိတာ ဝါစာ၊ အဖလာ ဟောတိ အကုဗ္ဗတော။

ရုစိရံ-လှပတင့်တယ်ထသော၊ ဝဏ္ဏဝန္တံ-အဆင်းလည်းပြည့်၊ ပုံသဏ္ဌာန်လည်းရှိထသော၊ အဂန္ဓကံ-မွှေးကြိုင်သင်းပျံ့၊ အနံ့မရှိသော၊ ပုပ္ဖံ ယထာ-ခေါင်ရန်းသို့နှယ်၊ အသွယ်သွယ်သော ပန်းကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သုဘာသိတာ-အကျိုးလည်းယှဉ်၊ နားဝင်လည်းချို့၊ ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော၊ ဝါစာပိ-ဥပဋ္ဌကတ်၊ ကောင်းမြတ်သောစကားတော်သည်လည်း၊ အကုဗ္ဗတော-နှုတ်ပြောသလို၊ မပြုမလုပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အဖလာ ဟောတိ-တစ်စုံတစ်ရာမျှ၊ အကျိုးမရ ဖြစ်တော့သတည်း။

ယထာပိ ရုစိရံ ပုပ္ဖံ၊ ဝဏ္ဏဝန္တံ သဂန္ဓကံ၊

ဧဝံ သုဘာသိတာ ဝါစာ၊ သဖလာ ဟောတိ ကုဗ္ဗတော။

ရုစိရံ-လှပတင့်တယ်ထသော၊ ဝဏ္ဏဝန္တံ-အဆင်းလည်းပြည့်၊ ပုံသဏ္ဌာန်လည်းရှိထသော၊ သဂန္ဓကံ-မွှေးကြိုင်သင်းပျံ့၊ အနံ့လည်းရှိထသော၊ ပုပ္ဖံ ယထာ-

ပ္ပလော မဟာနိသံသော”ဟူသော အရာ၌ ဖလအရ လောကီကျိုး၊ အာနိသံသအရ လောကုတ္တရာကျိုးကိုယူ၊ (တစ်နည်း) ဖလနှင့် အာနိသံသကို အကျိုးအနက်ဟောပရိယာယ်ဟူယူ၊ “မဟန္တံ+ဖလံ ယဿာတိ မဟပ္ပလော-ကြီးမားများပြားသော လောကီကျိုးရှိသောတရား၊ အာနိသံသီယတေတိ အာနိသံသော-ရှေးရှု ထုတ်ဖော်၍ ပြောဆိုချီးမွမ်းအပ်သောအကျိုး၊ [အာ+နိ+သံသ+ အါ-ဌပြု-၂၂၀၊] မဟန္တော+အာနိသံသော ယဿာတိ မဟာနိသံသော-ကြီးမားများပြားသော လောကုတ္တရာအကျိုးရှိသောတရား”ဟုပြု။

တစ်နည်း။ ။မဟန္တံ လောကီယသုခံ ဖလတိ ပဿဝတီတိ မဟပ္ပလော-ကြီးမားမြင့်မြတ်သော လောကီချမ်းသာကို သီးတတ်၊ ဖြစ်စေတတ်သောတရား၊ [မဟန္တံ+ဖလံ+အါ] မဟတော လောကုတ္တရာသုခဿ+အာနိသံသော ပစ္စယော မဟာနိသံသော-ကြီးမားမြင့်မြတ်သော လောကုတ္တရာချမ်းသာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော တရား၊ အာနိသံသသဒ္ဓါ ပစ္စယအနက်ဟောတည်း။ (မ. ၄-၁, ၁၆၃၊ အံဇီ-၃, ၃၄၄)

ကြည့်ပန်းနှယ်၊ အသွယ်သွယ်သောပန်းကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သုဘာသိတာ-အကျိုးလည်းယှဉ်၊ နားဝင်လည်းချို့၊ ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော၊ ဝါစာပိ-ဥပုပိဋကတ်၊ ကောင်းမြတ်သော စကားတော်သည်လည်း၊ ကုဗ္ဗတော-နှုတ် ပြောသလို၊ ပြုလုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သဖလော ဟောတိ-ပစ္စုပ္ပန် သံသရာ၊ ၂ပြာအကျိုး၊ ပွားတိုးနိုင်ပေသတည်း။

တတ္ထ-တို့၌၊ ရုစိရန္တိ-ကား၊ သောဘနံ-တင့်တယ်သော၊ ဝဏ္ဏဝန္တန္တိ-ကား၊ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနသမ္ပန္နံ-အဆင်းပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဂန္ဓကန္တိ-ကား၊ ဂန္ဓ-ဝိရဟိတံ-အနံ့မှ ကင်းသော၊ [အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဖွင့်တည်း၊ “နတ္ထိ+ဂန္ဓော ယဿာတိ အဂန္ဓကံ-အနံ့မရှိသောပန်း”ဟု ပြု၊] **ပါလိဘဒ္ဒကရိရိကဏ္ဍိကဇယသုမနာဒိ-ဘေဒံ**-ပင်လယ်ကသစ်ပန်း၊ အောင်မဲညိုပန်း၊ လယ်ခေါင်ရန်းပန်းအစရှိသော အပြားရှိသော၊ ဧဝံ သုဘာသိတာ ဝါစာတိ-ကား၊ သုဘာသိတာ-ကောင်းစွာ

ပါလိဘဒ္ဒကရိရိကဏ္ဍိကဇယသုမနာဒိဘေဒံ။ ။ပါလိဘဒ္ဒကံ စ+ရိရိကဏ္ဍိကံ စ+ဇယသုမနံ စ ပါလိဘဒ္ဒကရိရိကဏ္ဍိကဇယသုမနံ၊ ပါလိဘဒ္ဒကရိရိကဏ္ဍိကဇယသုမနံ+အာဒိ ယဿာတိ ပါလိဘဒ္ဒကရိရိကဏ္ဍိကဇယသုမနာဒိ-ပင်လယ်ကသစ်ပန်း၊ အောင်မဲညိုပန်း၊ လယ်ခေါင်ရန်းပန်းအစရှိသောအပြား၊ ပါလိဘဒ္ဒကရိရိကဏ္ဍိကဇယသုမနာဒိ+ဘေဒေါ ယဿာတိ ပါလိဘဒ္ဒကရိရိကဏ္ဍိကဇယသုမနာဒိဘေဒံ-ပင်လယ်ကသစ်ပန်း၊ အောင်မဲညိုပန်း၊ လယ်ခေါင်ရန်းပန်းအစရှိသော အပြားရှိသောပန်း။

ပါလိဘဒ္ဒက။ ။ပါရိမ္ပိ+ဘဒ္ဒေါ ပါလိဘဒ္ဒေါ-သမုဒြာ၌ ကောင်းသော ပင်လယ်ကသစ်ပင်၊ [ပါရိ+ဘဒ္ဒ၊ ရကို လပြု၊ ပါရိသဒ္ဒါ သမုဒြာအနက်ဟော၊] ပန်းပွင့်ကိုရအောင် “ဝဿိကာယ+ပုပ္ဖံ ဝဿိကံ(သံဋီ-၂၊ ၄၁၀၊ အံဋီ-၃၊ ၃၀၇)”ကဲ့သို့ “ပါလိဘဒ္ဒဿ+ပုပ္ဖံ ပါလဘဒ္ဒကံ၊ [ပါလိဘဒ္ဒ+က၊]”ဟု ဆက်ပါ၊ ၎င်းအပင်သည် ပင်လယ်ကမ်းနားတွင် ပေါက်လေ့ရှိပြီး အပွင့်နီ၍ ဆူးရှိသော ပင်လတ်မျိုး ဖြစ်သည်၊ အကြီးမြန်၍ ၁၅ပေမှ ပေ၄၀အထိ မြင့်၏။ (မြန်ဓာန်၊ ပုံပြဓာန်-၁၊ ၃၃)

ရိရိကဏ္ဍိက။ ။ကဏ္ဍော ဝိယာတိ ကဏ္ဍံ-နားရွက်နှင့် တူသောအပွင့်၊ ကဏ္ဍံ+အဿ အတ္တိတိ ကဏ္ဍိ-နားရွက်နှင့်တူသော အပွင့်ရှိသော အောင်မဲညိုပင်၊ (အောက်မည်းညိုပင်)၊ ရိရိမ္ပိ+ဇာတာ+ကဏ္ဍိ ရိရိကဏ္ဍိ-တောင်၌ ပေါက်သော အောင်မဲညို (ဓာန်ဋီ-၅၅၃၊ ဓာဋီနိ-၂၊ ၅၅၃)၊ ရိရိကဏ္ဍိယာ+ပုပ္ဖံ ရိရိကဏ္ဍိကံ၊ ၎င်းအပင်သည်

ပြောဟောအပ်သော၊ ဝါစာ နာမ-စကားမည်သည်၊ တေပိဋကံ-ပိဋကတ် ဂုပု
 ဟူသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်တည်း၊ တံ-ထိုဘုရားစကားတော်သည်၊
 ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနသမ္ပန္နံ-အဆင်းပုံသဏ္ဌာန်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အဂန္ဓကပုပ္ဖသဒိသံ-
 အနံ့မရှိသောပန်းနှင့် တူ၏၊ ပန-ဆက်၊ အဂန္ဓကပုပ္ဖ-အနံ့မရှိသောပန်းသည်၊
 [န ဖရတိ၌စပ်၊] ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နံ-ထိုပန်းကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်၏၊
 တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သရီရေ-ကိုယ်၌၊ ဂန္ဓံ-အနံ့ကို၊ န ဖရတိ ယထာ-မဖြန့်
 သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဧတမ္ပိ-ဤဂုပုပိဋကတ်၊ တရားတော်မြတ်သည်လည်း၊ [န
 အာဝဟတိ၊ အဖလာ ဟောတိတို့၌စပ်၊] ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ နံ-ထိုဂုပုပိဋ
 ကတ်၊ တရားတော်မြတ်ကို၊ သက္ကစ္စံ-ကောင်းစွာ ပြု၍၊ ဝါ-လေးလေးစားစား၊

ခရမ်းပြာရောင်အပွင့်ပွင့်သော အရွက်ကို ဟင်းချက်စားရသော နွယ်ပင်တစ်မျိုး ဖြစ်
 သည်၊ အခြားသောအပင်များနှင့် ချုံများကို အမှီပြုပြီး အလေ့ကျပေါက်ကာ တန်
 ဆောင်မုန်း၊ နတ်တော်စသော ဆောင်းလရာသီတွင် သီးပွင့်သည်။ (မြန်မာန်၊ ပုံပြဇာန်-
 ၄၊ ၁၇၃)

ဇယသုမနံ။ ။ဇယတ္ထံ(အောင်ခြင်းအကျိုးရှိသော)+သုမနံ(မြတ်လေး) ဇယသုမနံ၊
 ဇယသုမနဿ+ပုပ္ဖံ ဇယသုမနံ၊ ပုပ္ဖဈေ၊ ၎င်းကို “ခေါင်ရန်း၊ လယ်ခေါင်ရန်း၊ မိုးစွေ”
 ဟု ခုမျိုး ဘာသာပြန်ကြ၏၊ ဤ၌ ရှေ့၂မျိုးကိုသာ သုံး၏၊ ခေါင်ရန်း(လယ်ခေါင်ရန်း)
 ပန်းပင်သည် အပင်လတ်မျိုး ဖြစ်၏၊ အရွက်မှာ မယားကြီးရွက်နှင့် တူ၏၊ ထိုထက်
 အနည်းငယ်ကြီး၏၊ အပွင့်လည်းကြီး၏၊ အပွင့်၏ အဆင်းရောင်မှာ အဋ္ဌကထာ
 ဋီကာနှင့် ဆေးကျမ်းများအလို အနီရောင်တည်း၊ မြန်မာအဘိဓာန်များ၌ကား အပွင့်
 အရောင်အမျိုးမျိုးရှိသော အလှစိုက်ချုံပုတ်ပင် တစ်မျိုးဟု ဆို၏။ (ဝိ. ၄-၃၊ ၃၆၉၊
 ဝိနိစ္ဆယဋီ-၂၊ ၂၁၉၊ ပုံပြဇာန်၊ မြန်မာန်)

သက္ကစ္စံ။ ။သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “သံ+ကစ္စံ(နိရုတ္တိ-၃၇), သ+ကစ္စံ(မောင်-၃၊ ၁၅)”
 ဟု ၂မျိုးပုဒ်ဖြစ်၏၊ ထိုတွင် “သံ+ကစ္စံ”ဟု ဖြတ်ရာ၌ သံ(သမ္မာအနက်)+ကရ+တွာ၊
 တဒမိနာဒီနိ(မောင်-၁၊ ၄၇)သုတ်၊ သို့မဟုတ် ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ကို
 က-ပြု(ဝိဗော-၂၅)၊ စနန္တေဟိ ရစ္စံ၌ “ရစ္စံ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် တွာကို ရစ္စပြု၊
 ရအနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတွန်ရ်ကိုချေ၊ စွထက်၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ “သက္ကစ္စံ-ကောင်းစွာ
 ပြု၍”ဟု ပေး။

သ+ကစ္စံ။ ။ “သ+ကစ္စံ”ဟု ဖြတ်ရာ၌ သသဒ္ဓါ အာဒရအနက်၊ သောဘနအနက်

သဝနာဒီဟိ-ကြားနာခြင်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ န သမာစရတိ-ကောင်းစွာ မကျင့်တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ [အဖလာ ဟောတိ၌စပ်၊] ဝါ-သည်၊ [အသမာစရန္တဿ၊ အကုဗ္ဗတောတိ၌စပ်၊] သက္ကစ္စံ၊ (သဝနာဒီဟိ-တို့ဖြင့်၊) အသမာစရန္တဿ-ကောင်းစွာ မကျင့်လတ်သော်၊ တတ္ထ-ထိုဥပုသ်ကုတ်၊ တရားတော်မြတ်၌၊ ယံ-အကြင်အမှုကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏။ တံ-ထိုအမှုကို၊ အကုဗ္ဗတော-မပြုလသော်၊ သုတဂန္ဓဉ္စ-အကြားအမြင်ဟူသော အနံ့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါစာဂန္ဓဉ္စ-အပြောအဆိုဟူသော အနံ့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိပတ္တိဂန္ဓဉ္စ-ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်ခြင်းဟူသော အနံ့ကိုလည်းကောင်း၊ န အာဝဟတိ- မရွက်ဆောင်နိုင်၊ အဖလာ-အကျိုးမရှိသည်၊ ဟောတိ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဧဝံ သုဘာသိတာဝါစာ၊ ပေ၊ အကုဗ္ဗတောတိ-ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-အပ်ပြီ။ သဂန္ဓကန္တိ-ကား၊ စမ္ပကနီလုပ္ပလာဒိဘေဒံ-စကားပန်း၊ ကြာညီပန်းအစရှိသော အပြားရှိသော၊ [ပုပ္ဖ ယထာ၌စပ်၊] ဧဝန္တိ-ကား၊ တံ ပုပ္ဖ-ထိုပန်းကို၊ ဓာရေန္တဿ-ဆောင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သရီရေ-၌၊ ဂန္ဓော-အနံ့သည်၊ ဖရတိ ယထာ-ပျံ့နှံ့သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တေပိဋကဗုဒ္ဓဝစနသင်္ခါတာ-ဥပုသ်ကုတ်၊ ဘုရားစကား တော်မြတ်ဟုဆိုအပ်သော၊ သုဘာသိတာ-ကောင်းစွာ ပြောဟောအပ်သော၊ ဝါစာပိ-စကားတော်သည်လည်း၊ [သဖလာ ဟောတိ၌ စပ်၊] ကုဗ္ဗတောတိ-ကား၊ ယော-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သက္ကစ္စံ၊ သဝနာဒီဟိ-တို့ဖြင့်၊ တတ္ထ-ထိုဥပုသ်ကုတ်၊ ဘုရားစကားတော်မြတ်၌၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သောအမှုကို၊ ကရောတိ-ပြု၏။ သာ-ထိုဥပုသ်ကုတ်၊ ဘုရားစကားတော်မြတ်သည်၊ အဿ ပုဂ္ဂလဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ဖို့၊ ဝါ-

တို့ကို ဟောရာ အာဒရအနက်ကိုဟောလျှင် နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်ဖြစ်၏။ “သ+ကရ”တည်း၊ သနောင် သိသက်၊ ကရနောင် တွာသက်၍ “ကရိတွာ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် သိသက်၊ ဘူသနာ-နာဒရာ-နာဒရေသွ-လံသာသာ(မောက်-၃၊ ၁၅)သုတ်ဖြင့် သမာသ်စပ်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ (သကရိတွာ)၊ သာသာမိကရာ စ စ ရိစ္ဆာ(မောက်-၅၊ ၁၆၇)သုတ်ဖြင့် တွာကို စပြု၊ ရကို စပြု၊ ကဒ္ဒေဘော်လာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ “သက္ကစ္စံ-အရိအသေ ပြု၍”ဟုပေး၊ “သမံ အာဒရံ အကာသီတိ သက္ကစ္စံ(နိဒီ-၂၈၀)”ဟုပြု၊ သသဒ္ဓါ သောဘန အနက်ကိုဟောလျှင် သမာသ်မဖြစ်(မောက်-၃၊ ၁၅၊ ပါ-၁၊ ၄၊ ၆၃)၊ (တစ်နည်း) နိပါတ်ကြံ၍ “ရိသေစွာ”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏(ရူဘာ-၂၊ ၅၃၂)။

အတွက်၊ သဖလာ-အကျိုးနှင့်တကွ ဖြစ်သည်။ ဝါ-အကျိုးရှိသည်။ ဟောတိ၊ သုတဂန္ဓဝါစာဂန္ဓပဋိပတ္တိဂန္ဓာနံ-ကြားနာခြင်းဟူသောအနံ့၊ ပြောဟောခြင်းဟူသောအနံ့၊ ကျင့်ကြံခြင်းဟူသောအနံ့တို့ကို၊ အာဝဟနတော-ရွက်ဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ မဟပ္ပလာ-များသောအကျိုးရှိသည်။ မဟာနိသံသာ-များသောအာနိသင်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဒေသနာပရိယောသာနေ၊ ပေ၊ ဇာတာ၊ ဣတိ-ဆတ္တပါဏိ ဥပါသကဝတ္ထု အပြီးတည်း။

ဆတ္တပါဏိဥပါသကဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီး၏။

၈-ဝိသာခါဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယထာပိ ပုပ္ဖရာသိမှာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ-ကို၊ ဥပ-နိဿာယ-အမှီပြု၍၊ ပုပ္ဖာရာမေ-ပုပ္ဖာရုံကျောင်းတိုက်တော်၌၊ ဝိဟရန္တော-စဉ်၊

သုတဂန္ဓဝါစာဂန္ဓပဋိပတ္တိဂန္ဓာနံ။ ။ပိဋကတ်တရားတော်များကို ကြားနာ၍ နေသောအခါ သောတဒွါရိကဝိထိမှ စ၍ မနောဒွါရိကဝိထိစိတ်အစဉ်ဟူသော ကုသိုလ်စေတနာတွေ ဖြစ်၏။ ထိုစေတနာကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွေသည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းသည် သုတဂန္ဓ-သုတဟူသောဟူသော အနံ့၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့ခြင်းတည်း။ ပိဋကတ်တရားစကား၊ စာပေတို့ကို ဟောပြော ပို့ချသင်ယူကြရာ၌ “ဝါစာ”ဟူသော သဒ္ဓရုပ်သည်လည်းကောင်း၊ ထိုစေတနာကြောင့် ဖြစ်သော စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တွေသည်လည်းကောင်း တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့၏။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် “ဝါစာဂန္ဓ-ဝါစာဟူသောအနံ့၏ ပျံ့နှံ့ခြင်း”ဟု ဆိုသည်။ ကျင့်သော အခါလည်း ထို့အတူ ကုသိုလ်စေတနာနှင့် စိတ္တဇရုပ်တွေ ပျံ့နှံ့၏။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် “ပဋိပတ္တိဂန္ဓ-အကျင့်တို့၏ ပျံ့နှံ့ခြင်း”ဟု ဆိုသည်။

ပုပ္ဖာရာမေ။ ။ပုပ္ဖော+အာရာမော ပုပ္ဖာရာမော-သာဝတ္ထိမြို့မှ အရှေ့ဖက်ဖြစ်သော (အရှေ့ဖက်ရှိသော) ကျောင်းတိုက်တော်၊ (တစ်နည်း) ပုဗ္ဗေ+ကာရိတော+အာရာမော-သာဝတ္ထိမြို့၏ အရှေ့ဖက်အရပ်၌ ဝိသာခါဆောက်လုပ်စေအပ်သော ကျောင်းတိုက်တော်၊ (တစ်နည်း) ပုဗ္ဗေ+အာရာမော ပုပ္ဖာရာမော-သာဝတ္ထိမြို့၏ အရှေ့ဖက်က ကျောင်းတိုက်တော်။ [ပုပ္ဖာရာမေတိ သာဝတ္ထိနဂရတော ပုရတ္ထိမ-ဒိသာဘာဂေ အာရာမေ(အံ. ၄-၂, ၂၉)၊ ပုပ္ဖာရာမေတိ သာဝတ္ထိယာ ပါစိနဒိသာဘာဂေ အနုရာဓပုရဿ ဥတ္တမဒေဝီဝိဟာရသဒိသေ ဌာနေ ကာရိတေ အာရာမေ

(ဥဒါန. ၄-၁၄၀၊ သံဋီ-၁, ၁၈၁၊ သာရတ္ထ-၁, ၄၄၃)။ ပုပ္ဖာရာမေတိ သာဝတ္ထိနဂရဿ ပုရတ္ထိမဒိဿယံ အာရာမေ(သုတ္တနိ. ၄-၂, ၂၁၉)။]

ပုပ္ဖာရုံကျောင်းတိုက်ပျက်စီးချိန်။ ။ပုပ္ဖာရုံကျောင်းတိုက်သည် သာဝတ္ထိမြို့၏ အရှေ့ဖက်(ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၏ အရှေ့မြောက်ဖက်)တွင် ရှိသည်။ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၁၅၀၀ခန့်၌ အစိရဝတီမြစ်ရေတိုက်စားသဖြင့် ပျက်စီးသွားသည်။ ကျောင်းနေရာတွင် ခေတ်သစ် ကန္ဒဘာရီ(Kandbarri)ရွာ တည်ရှိနေ၏။ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနက တူးဖော်ကြည့်သောအခါ အစိရဝတီမြစ်အတွင်း မိုင်ဝက်ခန့်ရှိသောနေရာ၌ အုတ်, ကျောက်စသော အဆောက်အဦး(မြို့ပျက် ကျောင်းပျက်)များကို တွေ့ရသည်ဟု ဆို၏။ ခရစ်နှစ် ၄၀၉ခုနှစ် တရုတ်ရဟန်းတော် ဖာဟိယန် (Fa-hien)ရောက်ချိန်တွင် ပျက်စီးပြီး ဖြစ်နေသည်ဟု ဆို၏။ ဂုပတား(Guptas)ခေတ် ခရစ်နှစ် ၆၀၆-၆၄၇ ခုနှစ်တွင် ဂုတ္တဝိသမင်းဆက်များလက်ထက်၌ ဟိန္ဒူဘာသာ လွှမ်းမိုးခဲ့စဉ်က သာဝတ္ထိမြို့တွင်းရှိ စေတီ, ကျောင်းကန်များကို ပုဏ္ဏားတို့က ဖျက်ဆီးခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်ကို မဖျက်ဆီးဟု ဆို၏(မဇ္ဈိမ-၈၇၊ ၁၁၆၊ ၁၁၉)။

အားထုတ်သင့်။။ပုပ္ဖာရုံကျောင်းတိုက်ဆောက်လုပ်ရာ၌ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားကြီးကြပ်သူကား သာဝကတို့တွင် တန်ခိုးအကြီးဆုံး အဂ္ဂသာဝကဖြစ်တော်မူသော အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်တည်း။ ကျောင်းအမကား သောတာပန်ဖြစ်ပြီးသူ ဝိသာခါတည်း။ ယခုအခါ ဝိသာခါသည် နိမ္မာနရတိနတ်ပြည်၌ သုနိဗ္ဗိတနတ်မင်း၏ နတ်မိဖုယားခေါင်ကြီး ဖြစ်နေသည်(ဝိမာန. ၄-၁၇၂)။ ပုပ္ဖာရုံကျောင်း၌ ကုသိုလ်ပြုပြီး နတ်ပြည်ရောက်သွားသူများလည်း ယခုအခါ နတ်ပြည်၌ အများအပြား ရှိနေကြ၏။ တန်ခိုးအကြီးဆုံး အဂ္ဂသာဝကဖြစ်တော်မူသော အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ကိုယ်တော်မြတ်ကိုယ်တိုင် ဦးဆောင်ညွှန်ကြားကြီးကြပ်မှုဖြင့် ဆောက်လုပ်ခဲ့၍ အောက်ထပ် အခန်းငါးရာ, အထက်ထပ် အခန်းငါးရာအားဖြင့် အခန်းပေါင်း တစ်ထောင်ရှိပြီး ကြီးကျယ်ခမ်းနား ထယ်ဝါလှသော ပုပ္ဖာရုံကျောင်းတိုက်တော်ကြီးသည်ပင် ပျက်စီးတိမ်မြုပ်ခဲ့ရ၏။ နိမ္မာနရတိနတ်ပြည်၌ရှိသော ဝိသာခါနတ်မိဖုယားခေါင်ကြီးနှင့် အခြားသော နတ်သား, နတ်သမီးများလည်း ပုပ္ဖာရုံကျောင်းတိုက်ကြီး မပျက်စီးဖို့, ပျက်စီးပြီးသားကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ဖို့ ဘာမှမတတ်နိုင်ကြပါ။ နေစရာအဆောက်အဦးကောင်းခြင်း, မကောင်းခြင်းသည် သာသနာတော်ကြီး ရေရှည်တည်တံ့အောင် မစွမ်းဆောင်နိုင်ပါ။ အရှင်မြတ်များ၏ ပရိယတ်အရည်အသွေးကောင်းနှင့် ပဋိပတ်အရည်အသွေးကောင်းများကသာ သာသနာတော်ကို ရေရှည်တည်တံ့စေနိုင်ပြီး မိမိနှင့် သူတစ်ပါး, လောကနှင့် သာသနာ

ဝိသာခံ-ဝိသာခါမည်သော၊ ဥပါသိကံ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာ-ထို
 ဝိသာခါသည်၊ အင်္ဂရဌေ-အင်္ဂတိုင်း၌၊ ဘဒ္ဒိယနဂရေ-၌၊ မေက္ခကသေဌိပုတ္တ-
 သ-မေက္ခကသူဌေး၏သားဖြစ်သော၊ ဓနုဉ္ဇယသေဌိနော-သူဌေး၏၊ **အဂ္ဂ-
 မဟေသီယာ-**မြတ်သော ချစ်ဇနီးဖြစ်သော၊ ဝါ-ချစ်ဇနီးကြီးဖြစ်သော၊ သုမန-
 ဒေဝိယာ-သုမနဒေဝီ၏၊ ကုစ္ဆိသ္မိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ **သတ္တ-
 ဝဿိကကာလေ-**ဂုဏ်ရှိသူမ၏ အခါ၌၊ ဝါ-ဂုဏ်အရွယ်ရှိရာအခါ၌၊ သတ္တာ၊

အား ကျေးဇူးများရကား ပရိယတ်အရည်အသွေးကောင်း၊ ပဋိပတ်အရည်အသွေး
 ကောင်းများ ပြည့်စုံဖို့နှင့် ထိုအရည်အသွေးကောင်းနှင့် ပြည့်စုံသော အရှင်မြတ်များ
 များစွာထွက်ပေါ်ရေးကိုသာ အားထုတ်သင့်ပါသည်။

အဂ္ဂမဟေသီ။ ။မဟိယတိ ပူဇိယတိတိ မဟေသီ၊ [မဟ+ကုသ+ဤ၊ ကုကို ဧပြု၊
 (တစ်နည်း) မဟတိယော ရာဇိတ္ထိယော ဤသတိ အဘိဘဝတိတိ မဟေသီ၊ [မဟန္တိ+
 ဤသ+အ+ဤ၊-ဓာန်ဋီ-၂၃၂။] (တစ်နည်း) မဟန္တံ အာစာရံ ဒေသတိ ဂဝေသတိတိ
 မဟေသီ၊ (တစ်နည်း) မဟန္တေဟိ ရာဇုဟိ ဒေသိတဗ္ဗာ ကုစ္ဆိတဗ္ဗာတိ မဟေသီ၊ [မဟန္တ+
 ကုသ+အ+ဤ၊-ကင်္ခါမဟာဋီ-၄၊ ၂၇၃၊ ပါတိပဒတ္တ-၂၇၆။] (တစ်နည်း) မဟန္တော+
 ယသော ဧတိဿာတိ မဟေသီ၊ [မဟန္တ+ယသ+ဤ၊ မဟန္တကို မဟာပြု၊ အာကို
 ဧပြု၊ ယချေ၊] (တစ်နည်း) မဟေန(ပူဇော်ခြင်းဖြင့်) ဒေသိတဗ္ဗာ အဘိသေတဗ္ဗာတိ
 မဟေသီ၊ [မဟ+ကုသ+အ+ဤ၊-ပဋိဂံ-၃၇၆၊] ဤ၌ကား “**မဟေသီဟိ**တိ ဝိယ-
 ဘရိယာဟိ(ဇာ. ၄-၇, ၇၅)”အဖွင့်အရ “မဟေသီ ဝိယာတိ မဟေသီ-မိဖုယားနှင့်
 တူသော ချစ်ဇနီး”ဟု ပြု၍ မဟေသီသဒ္ဒါ ချစ်ဇနီးအနက်ဟောဟု ယူပါ၊ ထိုနောင်
 “အဂ္ဂါ စ+သာ+မဟေသီ စာတိ အဂ္ဂမဟေသီ-မြတ်သောချစ်ဇနီး၊ ဝါ-ချစ်ဇနီးကြီး”ဟု
 ဆက်ပါ။

သတ္တဝဿိကကာလေ။ ။သတ္တ+ဝဿာနိ သတ္တဝဿံ၊ သတ္တဝဿံ+ဧတိဿာ
 အတ္ထိတိ သတ္တဝဿိကာ-ဂုဏ်ရှိသော ဝိသာခါ၊ သတ္တဝဿိကာယ+ကာလော သတ္တ-
 ဝဿိကကာလော-ဂုဏ်ရှိသူမ၏အခါ၊ “သတ္တဝဿံ+ဧတ္ထ ဧတ္ထိတိ သတ္တဝဿိကော-
 ဂုဏ်ရှိရာအခါ၊ သတ္တဝဿိကော+ကာလော သတ္တဝဿိကကာလော-ဂုဏ်ရှိရာအခါ”
 ဟုလည်း ပြုကြ၏၊ သို့သော် ဣကပစ္စည်းမသက်ဘဲ “သတ္တဝဿ”ပုဒ်သက်သက်ကပင်
 ဂုဏ်အချိန်အခါကို ဟောရကား အဿတ္ထိအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်လျှင် ဂုဏ် ရှိ
 သူစသည်ကိုသာ ရသောကြောင့် ကမ္မဓာရည်း ကြံခြင်းမှာ မကောင်းပါ၊ ဆရာတို့
 ကား ဆဋ္ဌိတပျုရိသမာသ်ကို နှစ်သက်တော်မူ၏။

သေလပြာဟ္မဏာဒီနံ-သေလပုဏ္ဏားအစရှိကုန်သော၊ ဗောဓနေယျဗန္ဓဝါနံ-
တို့၏၊ ဥပနိဿယသမ္ပဒံ-(တိဟိတပဋိသန္ဓေစသော မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏) အား
ကြီးသော မှီရာအကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၃၁၈] ဒိသ္မာ-၍၊
မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝါရော-များမြတ်သော ရဟန်းအပေါင်းအခြံအရံရှိသည်၊
(ဟုတွာ)၊ စာရိကံ-ကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ စရမာနော-သော်၊ တံ နဂရံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

စ-ဆက်၊ တသ္မိံ သမယေ-၌၊ မေဏ္ဍကော-သော၊ ဂဟပတိ-သည်၊ တသ္မိံ
နဂရေ-၌၊ ပဉ္စန္ဒ-သော၊ မဟာပုညာနံ-ကြီးသောဘုန်းကံရှိသူတို့တွင်၊ ဇေဋ္ဌကော-
အကြီးဆုံးသည်၊ ဟုတွာ၊ သေဋ္ဌိဌာနံ-သူဌေးအရာကို၊ ကရောတိ-၏၊ မေဏ္ဍ-
ကော-သော၊ သေဋ္ဌိ-လည်းကောင်း၊ စန္ဒပဒုမာ နာမ-စန္ဒပဒုမာမည်သော၊ တ-
ဿေဝ-ထိုသူဌေး၏ပင်၊ ဇေဋ္ဌကဘရိယာ-အကြီးဆုံးမယားလည်းကောင်း၊ တ-
ဿေဝ-ထိုသူဌေး၏ပင်၊ ဇေဋ္ဌကပုတ္တော-သော၊ ဓနုဗ္ဗယော နာမ-ဓနုဗ္ဗယလည်း
ကောင်း၊ တဿ-ထိုဓနုဗ္ဗယ၏၊ ဘရိယာ-သော၊ သုမနဒေဝီ နာမ-သုမနဒေဝီ
လည်းကောင်း၊ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိနော-၏၊ ဒါသော-သော၊ ပုဏ္ဏော နာမ-ပုဏ္ဏ
လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စ-၅ဦးတို့သည်၊ မဟာပုညာ နာမ-ကြီးသောဘုန်း
ကံရှိသူတို့မည်၏၊ စ-ဆက်၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိယေဝ-သာ၊
(အဓိတဘောဂေါ နာမ-မန္တိန်းယှဉ်(မရေတွက်)အပ်သော စည်းစိမ်ရှိသူမည်
သည်၊ ဝါ-မရေနိုင်အောင် များသောစည်းစိမ်ရှိသူမည်သည်၊) န-မဟုတ်သေး၊
ပန-စင်စစ်ကား၊ ဗိမ္ဗိသာရရဉ္ဇော-၏၊ ဝိဇိတေ-နိုင်ငံ၌၊ ဇောတိကော-ဇောတိက
သူဌေးလည်းကောင်း၊ ဇဋ္ဌိလော-ဇဋ္ဌိလသူဌေးလည်းကောင်း၊ မေဏ္ဍကော-
မေဏ္ဍကသူဌေးလည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏကော-ပုဏ္ဏကသူဌေးလည်းကောင်း၊ ကာ-
ကဝလိယော-ကာကဝလိယသူဌေးလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊
အဓိတဘောဂါ နာမ-မန္တိန်းယှဉ်အပ်သော စည်းစိမ်ရှိသူတို့ မည်သည်၊ ဝါ-
မရေနိုင်အောင် များသောစည်းစိမ်ရှိသူတို့ မည်သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တေသု-
ထိုသူဌေး၅ဦးတို့တွင်၊ အယံ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိ-သည်၊ ဒသဗလဿ-၏၊ အတ္တ-
နော-၏၊ နဂရံ-သို့၊ သမ္ပတ္တဘာဝံ-ကြွရောက်တော်မူလာသည်၏ အဖြစ်ကို၊
ဥ-တွာ-၍၊ ပုတ္တဿ-သော၊ ဓနုဗ္ဗယသေဋ္ဌိနော-၏၊ ဓီတရံ-သော၊ ဝိသာခံ-

သော၊ ဒါရိကံ-ကို ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အဗ္ဗ-ငါမြေး! တုယုမ္ပိ-
 ၏လည်း၊ ဝါ-အတွက်လည်း၊ မင်္ဂလံ-မင်္ဂလာတည်း၊ အမှာကမ္ပိ-ငါတို့၏လည်း၊
 ဝါ-တို့အတွက်လည်း၊ မင်္ဂလံ-တည်း၊ တဝ-၏၊ ပရိဝါရေဟိ-အခြံအရံဖြစ်ကုန်
 သော၊ ပဉ္စဟိ ဒါရိကာသတေဟိ-ကလေးမင်းရာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပဉ္စ ရထသတာနိ-
 ငါးရာသောရထားတို့သို့၊ အာရယု-တက်၍၊ ပဉ္စဟိ ဒါသိသတေဟိ-ငါးရာသော
 ကျွန်မတို့သည်၊ ပရိဝုတာ-ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒသဗလဿ-ကို၊ ပစ္စုပ္ပန်-
 ခရီးဥးကြိုဆိုခြင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၆၈၊] ကရောဟိ-လော၊” က္ကုတိ-ပြီ၊ သာ-
 ထိုဝိသာခါသည်၊ “သာဓူ” တိ-ကောင်းပါပြီဟူ၍၊ ပဋိသုဏိတွာ-ရှေးရှုနား
 ထောင်၍၊ ဝါ-ဝန်ခံ၍၊ တထာ-ထိုပြောသည့်အတိုင်း၊ အကာသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊
 ကာရဏာကာရဏေသု-အကြောင်းဟုတ်သည်၊ အကြောင်းမဟုတ်သည်တို့၌၊
 ကုသလတ္တာ-ကျွမ်းကျင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ယာဝတိကာ-အကြင်မျှအတိုင်း
 အရှည်ရှိသော မြေအရပ်သည်၊ ယာနဿ-၏၊ ဘူမိ-သွား၍ဖြစ်နိုင်လောက်ရာ
 မြေအရပ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ (တာဝတိကံ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဘူမိ-
 မြေအရပ်ကို၊ ဝါ- မြေအရပ်တိုင်အောင်) ယာနေန-ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-သွားပြီး၍၊ [သီဘာ-
 ၃, ၅၇၄အတိုင်း ပေးသည်၊ “ယာနဿ-၏၊ ဘူမိ-သွားလောက်ရာမြေအရပ်သည်၊
 ယာဝတိကာ-အကြင်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ (တာဝတိကံ-ထိုမျှလောက်
 အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဘူမိ-သို့) ယာနေန-ဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-၍(ကူသီနိ-၁၈၈)”ဟုလည်း
 ပေးနိုင်သည်။] ယာနာ-မှ၊ ပစ္စောရောဟိတွာ-ဆင်း၍၊ ပတ္တိကာဝ-ခြေဖြင့် သွား
 သည်သာလျှင်၊ ဝါ-ခြေလျှင်သွားသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ)၊ [ပတတိ ဂစ္ဆတိတိ
 ပတ္တိ၊ [ပတ+ဣ၊ တဒ္ဓေဘော်လာ၊] ပဒေန ပတတိတိ ဝါ ပတ္တိ၊ [ပဒ+ပတ+ဣ၊ ဒကို
 တပြု၊ ပတ္တိ ဧဝ ပတ္တိကာ(ကူသီနိ-၁၈၈)။] သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ဝန္တိတွာ၊
 ဧကမန္တံ၊ အဌာသိ၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ **စရိယာဝသေန-စရိုက်၏**

စရိယာဝသေန။ ။ပင်ကိုယ်ရိုးရာ သူတကာဖြစ်နေကျထက် လွန်ကဲပိုမို၍ အဖြစ်
 များခြင်းကို “စရိယာ-စရိုက်”ဟု ခေါ်၏။ “စရဏံ ပဝတ္တနံ စရိယံ-မပြတ်ဖြစ်ခြင်း
 (ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၁၂၁၊ ပဒီ-၅၄၃၊ သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-၆၂၉)၊ စရတိ အဘိက္ခံ ပဝတ္တတိတိ
 စရိယာ-မပြတ်ဖြစ်တတ်သောသဘော(မဏိ-၂, ၄၇၄)၊ စရိယာယ+ဝသော စရိယာ-
 ဝသော”ဟုပြု။

အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စရိုက်နှင့် စပ်သဖြင့်၊ သတ္တာ-သည်၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေသိ၊ သာ-
ထိုဝိသာခါသည်၊ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ပဉ္စဟိ ဒါရိကာသတေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊
သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီ၊ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌိပိ-လည်း၊ သတ္တာရံ-ကို၊
ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိ-
ဋ္ဌာယ-၍၊ သွာတနာယ-ငှာ၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ အတ္တနော-၏၊ နိ-
ဝေသနေ-၌၊ ပဏီတေန-သော၊ ခါဒနိယေန-ခဲဖွယ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘော-
ဇနိယေန-စားဖွယ်(ဘောဇဉ်)ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-ဘုရားအမျိုးရှိသော၊
ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ပရိဝိသိတ္တာ-ပြုစုလုပ်ကျွေး၍၊ ဧတေနေဝ ဥပါယေန-ဤနည်း
အားဖြင့်ပင်၊ အမမာသံ-တစ်လထက်ဝက် ၁၅ရက်ပတ်လုံး၊ မဟာဒါနံ-ကြီး
မားသောအလှူကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဘဒ္ဒိယနဂရေ-၌၊ **ယထာဘိရန္တံ**-
ကျွတ်ထိုက်ကြသား၊ ဝေနေများကို၊ ထောက်ထားရှုမျှော်၊ အလိုတော်အတိုင်း၊
ဝိဟရိတ္တာ-၍၊ ပက္ကာမိ-ပြီ။

တေန ခေါ် ပန သမယေန၊ ဗိမ္ဗိသာရော စ-မင်းသည်လည်းကောင်း၊
ပသေနဒိ ကောသလော စ-သည်လည်းကောင်း၊ အညမညံ-အချင်းချင်း၊
ဘဂိနိပတိကာ-နှမ၏ ခင်ပွန်းတို့သည်၊ (ယောက်ဖတို့သည်) ဟောန္တိ၊ အထ-
၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ကောသလရာဇာ-သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)။ “ဗိမ္ဗိသာရဿ-၏၊
ဝိဇိတေ-၌၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ အမိတဘောဂါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ မဟာပုညာ-
တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝသန္တိ-ကုန်၏၊ မယံ-၏၊ ဝိဇိတေ-၌၊ တာဒိသော-ထို
ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဧကောပိ-တစ်ယောက်တလေသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ အဟံ၊
ဗိမ္ဗိသာရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ ဧကံ-သော၊ မဟာပုညံ-ကြီးသောဘုန်း

ယထာဘိရန္တံ။ ။အဘိရမနံ အဘိရန္တံ-ဓမ္မလျော်တော်မူခြင်း-အလိုတော်(မဇ္ဈိ-
၂၊ ၁၁၅)၊ [အဘိရမု+တ၊ ပက္ခမာဒိဟိန္တော စဖြင့် တပစ္စည်းကို နှံ့ပြု၊ ဓာတုဂံမ်ကို
လည်းချေ၊] အဘိရန္တဿ+အနုရူပံ ယထာဘိရန္တံ-ဓမ္မလျော်မှုအလိုတော်အား လျော်
သည်၊ “အဇ္ဈာသယ-အလိုဆန္ဒ”ကို အဘိရန္တဟု မှတ်၊ “အလိုတော်”ဟူသည် ဝေနေယျ
သတ္တဝါတို့ကို ဆုံးမစရာရှိသေးလျှင် နေတော်မူလိုခြင်း၊ ဆုံးမခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံးလျှင်
နေတော်မူလိုဘဲ အခြားဆုံးမဖွယ်ရှိရာသို့ ကြွတော်မူလိုခြင်းတည်း။(သာရတ္ထ-၁၊
၄၅၉၊ ပါရာဘာ-၂၊ ၁၇၉)]

ကံရှိသူကို၊ ယံနန္န ယာစေယျ-အကယ်၍ တောင်းရပါမူကား ကောင်းလေစွ”
 ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထိုကောသလမင်းသည်၊ တတ္ထ-ထိုရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့၊
 ဂန္ဒာ-၍၊ ရညာ-ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည်၊ ကတပဋိသန္တာရော-ပြုအပ်ပြီးသော ပဋိ-
 သန္တာရရှိသည်၊ ဝါ-လောကွတ်ပျူငှာ၊ နှုတ်ဆက်စကား ပြောကြားမှုကို ပြုပြီး
 သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “ကိံ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ အာဂတော-သည်၊ အသိ-နည်း?”
 ကုတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (သမာနော)၊ “တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ဝိဇိတေ-၌၊ ပဉ္စ-ကုန်
 သော၊ အမိတဘောဂါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ မဟာပုညာ-တို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဝသန္တိ၊ တတော-ထိုသူတို့မှ၊ ဧကံ-တစ်ယောက်ကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်
 ယူ၍၊ ဂမိဿာမိ-မည်၊’ ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အာဂတော-ခဲ့သည်၊ အမှီ-၏၊
 တေသု-ထိုသူတို့တွင်၊ မေ-အား၊ ဧကံ-ကို၊ ဒေသ-ကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊
 “မဟာကုလာနိ-ကြီးမြတ်သောအမျိုးတို့ကို၊ (အမျိုးကြီးတို့ကို)၊ အမေဟိ-သည်၊
 စာလေတုံ-ရွေးရှားစေခြင်းငှာ၊ (ပြောင်းရွှေ့စေခြင်းငှာ)၊ န သက္ကာ၊” ကုတိ-သို့၊
 အာဟ၊ “အဟံ၊ အလဒ္ဓါ-မရမူ၍၊ ဝါ-မရလသော်၊ န ဂမိဿာမိ-ပြန်သွားမည်
 မဟုတ်ပါ၊ ဝါ-မပြန်နိုင်ပါ၊” ကုတိ၊ အာဟ၊ ရာဇာ-ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည်၊ အမစ္စေဟိ-
 အမတ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ မန္တေတွာ-တိုင်ပင်ပြီး၊ “ဇောတိကာဒီနံ-ဇောတိကသူဌေး
 အစရှိကုန်သော၊ မဟာကုလာနံ-တို့ကို၊ စာလနံ နာမ-ရွေးရှားစေခြင်းမည်သည်၊
 မဟာပထဝိယာ-မြေကြီးကို၊ စာလနသဒိသံ-ရွေးစေခြင်းနှင့် တူ၏၊ (တုံလှုပ်
 စေခြင်းနှင့် တူ၏)၊ မေဏ္ဍကမဟာသေဌိဿ-၏၊ ပုတ္တော-သော၊ ဓနုဉ္စယသေဌိ
 နာမ-သည်၊ အတ္ထိ၊ တေန-ထိုဓနုဉ္စယသူဌေးနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ မန္တေတွာ-၍၊ ပဋိဝစနံ-
 စကားအတို့ကို၊ (စကားပြန်ကို)၊ တေ-အား၊ ဒဿာမိ-မည်၊” ကုတိ၊ ဝတွာ၊
 တံ-ထိုဓနုဉ္စယသူဌေးကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ တာတ-မောင်မင်း၊ ကော-
 သလရာဇာ-သည်၊ “ဧကံ-သော၊ ဓနသေဌိံ-ဥစ္စာရှိသောသူဌေးကို၊ (ပစ္စည်း
 ဥစ္စာပြည့်စုံပေါများသောသူဌေးကို)၊ ဂဟေတွာ၊ ဂမိဿာမိ-မည်၊’ ကုတိ-သို့၊
 ဝဒတိ-၏၊ တံ၊ တေန-ထိုကောသလမင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂစ္ဆာဟိ-လိုက်သွားလော”
 ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ “ဒေဝ-ကြီး၊ တုမေသု-တို့သည်၊ ပဟိဏန္တေသု-စေလွှတ်
 ကုန်လသော်၊ ဂမိဿာမိ-လိုက်သွားပါမည်၊” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီ၊

“တာတ-မောင်မင်း! တေန ဟိ-လျှင်၊ ပရိဝစ္ဆံ-သွားဖို့အစီအစဉ်ကို၊ (သွားဖို့ ပြင်ဆင်မှုကို)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၇၅] ကတွာ၊ ဂစ္ဆ-လော၊” က္ကတိ-ပြီ၊ သော-ထိုနေ့ဥယျာဉ်သွေးသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၆၉၅] အကာသိ၊ ရာဇာပိ-ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည်လည်း၊ အဿ-ထိုနေ့ဥယျာဉ်သွေးဖို့ ဝါ-အတွက်၊ မဟန္တံ-များစွာသော၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုအပ်သော ပစ္စည်းကို၊ ကတွာ၊ “ဣမံ-ဤနေ့ဥယျာဉ်သွေးကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂစ္ဆထ-ကုန်၊” က္ကတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ပသေနဒိရာဇာနံ-ကို၊ ဥယျောဇေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုကောသလမင်းသည်၊ တံ-ထိုနေ့ဥယျာဉ်သွေးကို၊ အာဒါယ-၍၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောလမ်းခရီး၌၊ ဧကရတ္တိဝါသေန-တစ်ည၌မျှ နေခြင်းဖြင့်သာ၊ [သဗ္ဗတ္ထဧကရတ္တိဝါသေနာတိ သဗ္ဗသ္မိ မဂ္ဂေ ဧကရတ္တိဝါသေနော-ဥဒါန. ၄-၇၇။] ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဖာသုကဋ္ဌာနံ-ချမ်းသာခြင်းရှိရာအရပ်သို့၊ ဝါ-ချမ်းသာရာအရပ်သို့၊ ပတွာ၊ နိဝါသံ-နေရာကို၊ ဂဏှိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုကောသလမင်းကို၊ နေဥယျာဉ်သွေးသည်၊ ပုစ္ဆိ၊ (ကိ)၊ “ဣဒံ-ဤနိုင်ငံသည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ ဝိဇိတံ-နိုင်ငံနည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “သေဋ္ဌိ-သူဌေး! မယံ-၏၊ (ဝိဇိတံ-တည်း)” က္ကတိ-ပြီ၊ “သာဝတ္ထိ-သည်၊ က္ကတော-ဤနေရာမှ၊ ကိဝဇ္ဇရော-အဘယ်မျှလောက် ဝေးပါသနည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “သတ္တယောဇနမတ္ထကေ-၇ယူဇနာ၏ အထက်၌တည်း” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ-ကြီး! အန္တောနဂရံ-မြို့တွင်းသည်၊ သမ္မာဓံ-ကျဉ်းမြောင်း၏၊ အမှာကံ-ကျွန်တော်မျိုးတို့၏၊ ပရိဇနော-အခြံအရံလူအပေါင်းသည်၊ မဟန္တော-များပါ၏၊ သစေ ရောစေထ-အကယ်၍ နှစ်သက်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ က္ကဓေဝ-ဤအရပ်၌ပင်၊ ဝသေယျာမ-နေလိုပါကုန်၏၊” က္ကတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “သာဓူ”တိ-ကောင်းပြီဟူ၍၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတာ-၍၊ တသ္မိဌာနေ-၌၊ နဂရံ-မြို့ကို၊ (မြို့သစ်ကို)၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်း(တည်ဆောက်)စေ၍၊ တဿ-ထိုနေ့ဥယျာဉ်သွေးအား၊ ဒတွာ-၍၊ အဂမာသိ၊ တသ္မိ ပဒေသေ-ထိုအရပ်၌၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဝသနဌာနဿ-နေရာအရပ်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဂဟိတတ္တာ-ယူအပ်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နဂရဿ-၏၊ သာကေတန္နေဝ-သာကေတဟူ၍သာ၊

သာကေတံ။ ။ သာကော ရာဇနံ ယုဒ္ဓါဒိသု သတ္တိ သဇ္ဇာတာ ဧတ္တာတိ သာကေတံ-

စစ်တိုက်ခြင်းစသည်တို့၌ မင်းတို့၏ ဖြစ်သောအစွမ်းသတ္တိရှိရာမြို့၊ (တစ်နည်း) သာကော နာမ ရာဇာ ဒုမော ဝါ ဧတ္ထ အာဒိကာလေ သဉ္ဇာတောတိ သာကေတံ- သာကမည်သောမင်း ရှေးဦးကာလက ဖြစ်ခဲ့ရာမြို့၊ ဝါ-သာကမည်သောသစ်ပင် ရှေး ဦးကာလက ဖြစ်ခဲ့ရာမြို့၊ သဉ္ဇာတံ တာရကာဒိတို့တော(မောင်-၄, ၄၅)သုတ်ဖြင့် သာကနောင် ဣတပစ္စည်းသက်(ဓာန်ဇီ-၂၀၁)။

နီတိဓာတု။ ။ကိတန္တိ နိဝသန္တိ ဧတ္တာတိ ကေတံ၊ သာယံ+ဂဟိတံ+ကေတံ ဧတ္တာတိ သာကေတံ-ညချမ်းအချိန်၌ ယူအပ်သော အိမ်ရာရှိရာမြို့၊ “သာယံကေတံ”ဟု ဆိုလို လျက် ယံကိုချေ(နီတိဓာတု-၆၅၊ နီဓာနိ-၁၅၉)။

ဓမ္မ. ၄-၁, ၂၄၄ ။ ။ထို၌ “သယံ”ဟု ရှိသဖြင့် “သယံ+ဂဟိတံ+ကေတံ ဧတ္တာတိ သာကေတံ-ကိုယ်တိုင် ယူအပ်သော အိမ်ရာရှိရာမြို့”ဟုပြု၊ “သယံကေတံ”ဟု ဆိုလို လျက် ယံကိုချေ၊ သ၌ ဒီဃပြု။

နိဒိ-၁၄။ ။ထို၌ “သံ+ကေတံ”ဟု ဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ သ၌ ဒီဃပြု၍ ပြီးစေ၏၊ ထိုအလို သံသဒ္ဒါ သယံအနက်ယူ၊ ဓမ္မ. ၄နည်းအတိုင်း ပြုပါ။

ဓမ္မဇီ။ ။ဓနဥယသေဌိနာ သယံ အတ္တနာယေဝ+ကတံ သာကေတံ-ဓနဥယသူ ဌေးကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်တည်ဆောက်အပ်သောမြို့၊ “သယံကတံ”ဟု ဆိုလိုလျက် ယံကိုချေ၊ သ၌ ဒီဃပြု(ဓမ္မဇီ-၃၂၈)။

ထောမ၊ ကောတ္ထုဘ။ ။ အာကိတုတေ အာကေတော၊ သဟ+အာကေတေန ယံ ဝတ္ထတိတိ သာကေတံ-လူတို့၏ နေခြင်းရှိသောမြို့၊ ဝါ-လူနေထူထပ်သောမြို့၊ [သဟ+အာကေတ၊ သဟကို သပြု-ထောမ၊ ကောတ္ထုဘ။

ယခင်နှင့် ယခု သာကေတ။ ။သာကေတမြို့သည် ကောသလတိုင်း၏ ဒုတိယ ရာဇဌာနီ(ဒုတိယမင်းနေပြည်တော်) ဖြစ်သည်၊ ပဌမနေရာဇဌာနီကား သာဝတ္ထိမြို့ တည်း၊ သာကေတမြို့နှင့် သာဝတ္ထိမြို့သည် ၆ယူဇနာ (၄၈မိုင်) ကွာဝေး၏၊ သာကေတမြို့သည် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ရှေးခေတ်သမိုင်းဝင်မြို့ကြီးများအနက် ထင်ရှားသော မြို့တစ်မြို့ ဖြစ်သည်၊ ဘီစီ ၆၂၅ခုနှစ်မှ အေဒီ ၃ရာစုနှစ်များအထိ တည်ရှိခဲ့သည်၊ အေဒီ ၅ရာစု (Gupta)ခေတ်တွင် အနည်းငယ် ပြုပြင်၍ အေဒီ ၁၁ ရာစုတွင် အနည်းငယ် ထပ်မံပြုပြင်ခဲ့သည်၊ အေဒီ ၁၂ရာစု နောက်ပိုင်းတွင် လုံးဝ ပျက်စီးသွားခဲ့သည်၊ ယခုအခါ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ဥတ္တရပရာဒေရှ်(Uttar Pradesh) ပြည်နယ်၊ အန်နား(Unna)ခရိုင်၊ သုလျန်ဂုတ်(Sujan-Kot)အရပ်၌ အယုဒ္ဓယ (Ayodha)မြို့အမည်ဖြင့် ထင်ရှား၏။ (မဇ္ဈိမ-၁၈၀၊ ၁၈၁)

နာမံ-သည်၊ အဟောသိ။

သာဝတ္ထိယမ္ပိ-၌လည်း၊ [ခေါအနက်မဲ့] မိဂါရသေဋ္ဌိနော-မိဂါရသူဌေး၏၊ ပုတ္တော-သော၊ ပုဏ္ဏဝဓနကုမာရော နာမ-ပုဏ္ဏဝဓနသတို့သားမည်သူသည်၊ ဝယပုတ္တော-အရွယ်သို့ ရောက်နေသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ- ထို ပုဏ္ဏဝဓနကို၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ ဝဒိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “တာတ-ချစ်သား၊ တဝ-၏၊ ရုစ္စနဌာနေ-နှစ်သက်ရာအရပ်၌၊ ဝါ-အရပ်က၊ ဧကံ-သော၊ ဒါရိကံ-ကို၊ ဥပဓာရေဟိ-စုံစမ်းလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ “မယံ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဧဝုပ္ပါယ-သော၊ ဘရိယာယ-ဖြင့်၊ ကိစ္စံ-ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်၊ နတ္ထိ-ပါ၊” ကုတိ-ပြီ၊ ပုတ္တံ! ဧဝံ-သို့၊ မာ ကရိ-နှင့်၊ အပုတ္တကံ-သားသမီးမရှိသော၊ ကုလံ နာမ-သည်၊ န တိဌတိ-မတည် နိုင်၊” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုပုဏ္ဏဝဓနသည်၊ ပုနပ္ပုနံ၊ ဝုစ္စမာနော-အပ်သော်၊ ဝါ- သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ပဉ္စကလျာဏသမန္နာဂတံ-၅ပါးသော ကောင်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဒါရိကံ-ကို၊ လဘမာနော-သော်၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုပါမည်၊” ကုတိ၊ အာဟ၊ “တာတ! ဧတာနိ ပဉ္စ ကလျာ- ဏာနိ နာမ-ဤကောင်းခြင်း၅ဖြာတို့မည်သည်၊ ကာနိ ပန-အဘယ်တို့နည်း?” ကုတိ-မေးပြီ၊ ကေသကလျာဏံ-ဆံပင်၏ ကောင်းခြင်းလည်းကောင်း၊ မံသ- ကလျာဏံ-အသား၏ ကောင်းခြင်းလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌိကလျာဏံ-အရိုး၏ ကောင်းခြင်းလည်းကောင်း၊ ဆဝိကလျာဏံ-အရေ၏ ကောင်းခြင်းလည်း ကောင်း၊ ဝယကလျာဏံ-အရွယ်၏ ကောင်းခြင်းလည်းကောင်း၊ ကုတိ-ဤ ၅ပါးတို့တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ မဟာပုညာယ-ကြီးသောဘုန်းကံရှိသော၊ ကုတ္တိယာ- ၏၊ ကေသာ-တို့သည်၊ မောရကလာပသဒိသာ-ဥဒေါင်းမြည်းစည်းနှင့် တူကုန် သည်၊ ဟုတ္တာ၊ မုဉ္ဇိတာ-ဖြေ၍၊ ဝိဿဌာ-လွှတ်ချအပ်ကုန်သည်၊ [မုဉ္ဇိတာ ဝိဿ- ဌာ-ခြေချအပ်ကုန်သည်၊] (သမာနာ-သော်၊) နိဝါသနန္တံ-ထမီ၏အနားကို၊ ပဟရိတာ-ထိခိုက်၍၊ နိဝတ္တိတာ-ပြန်၍၊ (ကော့ပုံ၍၊) ဥဒ္ဒဂါ-အထက်၌ အဖျား ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ၊) တိဌန္တိ-တည်ကုန်၏၊ ကုဒံ-ဤသည်ကား၊ ကေသကလျာ- ဏံ နာမ-ဆံပင်၏ ကောင်းခြင်းမည်၏၊ ဒန္တာဝရဏံ-နှုတ်ခမ်းသည်၊ ဗိဗ္ဗဖလ- သဒိသံ-ကိုးအာသီးနှင့် တူသည်၊ ဝဏ္ဏသမ္ပန္နံ-အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၊ သမံ-

ညီသည်။ သုဖုသိတံ-ကောင်းစွာ ထိစပ်နေသည်။ (ကောင်းစွာစေ့နေသည်)။
 ဟောတိ၊ ဣဒံ-ကား၊ မံသကလျာဏံ နာမ-၏။ ဒန္တာ-သွားတို့သည်။ သုက္ကာ-
 ဖြူကုန်သည်။ သမာ-ညီကုန်သည်။ အဝိရဋ္ဌာ-မကျဲကုန်သည်။ ဥဿာပေတွာ-
 စိုက်ထူ၍၊ ဌပိတဝဇိရပန္နိ ဝိယ-ထားအပ်သော စိန်အစဉ်အတန်းကဲ့သို့လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ-စိန်စီထားသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သမစ္ဆိန္ဒသင်္ခပန္နိ ဝိယ စ-ညီညာစွာ
 ဖြတ်အပ်သော ခရုသင်းအစဉ်အတန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သောဘန္တိ-တင့်
 တယ်ကုန်၏။ ဣဒံ-ကား၊ အဋ္ဌိကလျာဏံ နာမ-၏။ ကာဠိယာ-အသားမည်း(ညို)
 သော အမျိုးသမီး၏။ ဆဝိဝဏ္ဏော-အရေအဆင်းသည်။ စုဏ္ဏကာဒီဟိ-နံသာမှုန့်
 (ပေါင်ဒါမှုန့်)စသည်တို့ဖြင့်၊ အဝိလိတ္တော ဧဝ-မလိမ်းခြယ်အပ်ဘဲသာလျှင်၊ သိ-
 နိဒ္ဒေါ-ပြေပြစ်ချောညက်သည်။ နီလပ္ပလဒါမသဒိသော-ကြာညိုပန်းဆိုင်းနှင့် တူ
 သည်။ (ကြာညိုပန်းကုံးနှင့် တူသည်)။ ဟောတိ၊ စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဩဒါ-
 တာယ-အသားဖြူသောအမျိုးသမီး၏။ ဆဝိဝဏ္ဏော-သည်။ (စုဏ္ဏကာဒီဟိ-တို့
 ဖြင့်၊ အဝိလိတ္တော ဧဝ-လျှင်၊ သိနိဒ္ဒေါ-သည်။) **ကဏိကာရပုပ္ဖဒါမသဒိသော-**
မဟာလေကားပန်းဆိုင်းနှင့် တူသည်။ ဟောတိ၊ ဣဒံ-ကား၊ ဆဝိကလျာဏံ

ကဏိကာရပုပ္ဖဒါသဒိသော။ ။(အဂန္ထပုပ္ဖတာယ အတ္တာနံ) ကဏိဌံ ကရောတီတိ
 ကဏိကာရော၊ [ကဏိဌ+ကာရ၊ ဌချေ-ဓာန်ဋီ-၅၇၀၊] (တစ်နည်း) ကဏ္ဍိကာကာရေန
 (အထွတ်-အချက်-အခိုင်သဏ္ဌာန်ဖြင့်)+ပကတော ကဏိကာရော၊ [ကဏ္ဍိကာကာရ
 +ဏ၊ နောက်ကာကိုချေ၊ ရှေ့(အထက်)ဏကိုချေ-အပ. ၄-၂, ၁၅၀၊] ကဏိကာရဿ+
 ပုပ္ဖာနိ ကဏိကာရပုပ္ဖာနိ၊ ဒမန္တိ အတြာတိ ဒါမံ၊ [ဒမ (ဂတိအနက်)+ဏ၊-ဓာန်ဋီ-
 ၃၀၇၊] ကဏိကာရပုပ္ဖာနံ+ဒါမံ ကဏိကာရပုပ္ဖဒါမံ-မဟာလေကားပန်းတို့၏ ရောက်
 ရာ (စုစည်းမှုပြုရာ) ပန်းဆိုင်း၊ အလှအပအလို့ငှာ တွဲလျားဆွဲထားသော ပန်းခိုင်၊
 ပန်းကုံးကို “ပန်းဆိုင်း”ဟု ခေါ်သည်(မြန်ဓာန်)။ ကဏိကာရပုပ္ဖဒါမေန+သဒိသော
 ကဏိကာရပုပ္ဖဒါမသဒိသော-မဟာလေကားပန်းဆိုင်းနှင့်တူသော အရေအဆင်း။

မဟာလေကားပင်။ ။မဟာလေကားပင်သည် အမွေးနုပါသော ရွက်မြွှာရှိ၍
 လှပသော အပွင့်နှင့် အသီးတောင့် ပွင့်သီးသော ဆေးဖက်ဝင်သည့်ပင်လတ်မျိုး
 ဖြစ်သည်။ မဟာလေကားအနီ၊ မဟာလေကားအဝါဟု ၂မျိုးရှိ၍ စွဲတော်ပင်၊ ဘွဲ့ချည်
 ပင်တို့နှင့် မျိုးရင်းတူသည်။ ၎င်း၏အပွင့်သည် ၂လက်မမျှရှိ၍ အဖြူ အဝါ အနီရောင်
 ရှိ၏။ အနည်းငယ် မွှေး၏။ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့အလိုကား “သေယျထာပိ နာမ

နာမ-သည်၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဒသက္ခတ္တုံ-ဆယ်ကြိမ်၊ ဝိဇာတာပိ-မွေးဖွားသော်လည်း၊ သကိ-တစ်ကြိမ်၊ ဝိဇာတာ ဝိယ-မွေးဖွားသော အမျိုးသမီးကဲ့သို့၊ အဝိဂတယောဗ္ဗနာယေဝ-မကင်းသောပျိုမျှစ်နုနယ်သူ၏ အဖြစ်ရှိသည်၊ ဝါ-နုပျိုခြင်းကင်းပျောက်မသွားသည်၊ ဟောတိ၊ ကုဒိ-ကား၊ ဝယကလျာဏံ နာမ-သည်၊ ဟောတိ၊ အထ-၌၊ အဿ-ပုဏ္ဏဝမန၏၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ အဋ္ဌတ္တရသတဗြာဟ္မဏေ-စယောက်ဖြင့် ပိုလွန်သော တစ်ရာသော ပုဏ္ဏားတို့ကို၊ ဝါ-၁၀၈ယောက်သော ပုဏ္ဏားတို့ကို နိမန္တေတွာ-၍၊ ဘောဇေတွာ-ထမင်းကျွေးမွေးပြီး၍၊ “ပဉ္စကလျာဏသမန္နာဂတာ-ကုန်သော၊ ကုတ္တိယော နာမ-တို့မည်သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်သလော?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိသု၊ “အာမ-ဟုတ်ကဲ့၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏” ကုတိ-ပြီ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဒါရိကံ-ကို၊ ပရိယေသိတုံ-ငှာ၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဇနာ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆန္တု-သွားပါစေကုန်၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဗဟုံ-သော၊ ဓနံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ “အာဂတကာလေ-ပြန် လာရာအခါ၌၊ ဝေါ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သည်ကို၊ ဇာနိဿာမ-သိရကုန်လိမ့်မည်၊ ဂစ္ဆထ-ကြလော၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ဒါရိကံ-ကို၊ ပရိယေသထ-ရှာချေကြလော၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ဒိဋ္ဌကာလေ-မြင်အပ်ရာအခါ၌၊ ကုမံ ပိလန္နနံ-ဤတန်ဆာကို၊ ဒဒေယျာထ-ပေးကြလော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သသဟဿဉ္ဇနိကံ-အဖို့တစ်သိန်းထိုက်တန်သော၊ သုဝဏ္ဏမာလံ-ရွှေပန်းကို၊ ဒတွာ၊ ဥယျောဇေသုံ။

တေ-ထိုပုဏ္ဏားတို့သည်၊ မဟန္တမဟန္တာနိ-ကြီးကုန်၊ ကြီးကုန်သော၊ ဝါ-အလွန်ကြီးကုန်သော၊ နဂရာနိ-တို့သို့၊ ဂန္တာ၊ ပရိယေသမာနာ-ကုန်လသော်၊ ပဉ္စကလျာဏသမန္နာဂတံ-သော၊ ဒါရိကံ-ကို၊ အဒိသွာ-၍၊ နိဝတ္တိတွာ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တာ-ကုန်လသော်၊ ဝိဝဋ္ဋနက္ခတ္တဒိဝသေ-ပွင့်လင်းထင်ရှားသောနက္ခတ်ပွဲနေ၌၊

ကဏိကာရပုပ္ဖံ ပီတံ ပီတဝဏ္ဏံ ပီတနိဒဿနံ ပီတနိဘာသံ(အံ-၃, ၃၀၅)”စသည်ကို ထောက်၍ အဝါရောင်တည်း၊ သာလိဂါမနိယဏ္ဍာဆေးကျမ်း-၁၇၇၌ ကဏိကာရကို ငုတစ်မျိုးဟု ဆို၏၊ ဘာဝပ္ပကာသနိယဏ္ဍာဆေးကျမ်း-၃၂၀၌ ကဏိကာရကို “ငုသိမ်ပင်၊ နွယ်သာကီပင်၊ မြွေနိုင်ပင်၊ ဖက်ဝန်းပင်”ဟု ဆို၏။ (ပုံပြ-၂, ၄၁၇၊ ၄၁၈၊ မြန်မာ့နိဗ္ဗာန်စွယ်စုံ)

(နက္ခတ်ပွဲဖွင့်လှစ်ရာနေ့၌)။ သာကေတံ-သာကေတမြို့သို့၊ အနုပုတ္တာ-ရောက်ကုန်ပြီ။ “အဇ္ဈ အမှောက်-တို့၏။ ကမ္မံ-သည်။ နိပ္ပဇ္ဇိဿတိ-ပြီးစီးတော့မည်။” ဣတိ-သို့၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တသ္မိံ နဂရေ-၌၊ အနုသံဝစ္ဆရံ-နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း၊ [သံဝစ္ဆရံ သံဝစ္ဆရံ+အနု အနုသံဝစ္ဆရံ] ဝိဝဋ္ဌနက္ခတ္တံ နာမ-ပွင့်လင်းထင်ရှားသော နက္ခတ်ပွဲမည်သည်။ ဟောတိ၊ တဒါ-၌၊ ဗဟိ-သို့၊ အနိက္ခမနကုလာနိပိ-မထွက်သော အမျိုးတို့သည်လည်း၊ ပရိဝါရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ **အပ္ပဋိစ္စဇ္ဇေန**-(ဝေါ၊ ယာဉ်စသည်ဖြင့်) မဖုံးကွယ်အပ်သော၊ **သရီရေန**-ကိုယ်ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ပဒသာဝ-ခြေဖြင့်သာ၊ (ခြေလျင်သာ)၊ နဒီတီရံ-မြစ်ကမ်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ၊ တသ္မိံ ဒိဝသေ-၌၊ **ခတ္ထိယမဟာသာလာဒီနံ**-ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော အိမ်ရှိသော မင်းအစရှိသူတို့၏၊ ပုတ္တာပိ-တို့သည်လည်း၊ “အတ္တနော-၏၊ ဝါ-နှင့်၊ သမာနဇာတိကံ-တူသောအမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ မနာပံ-သော၊ ကုလဒါရိကံ-

အပ္ပဋိစ္စဇ္ဇေန သရီရေန။။ ရှေ့အနက်ကား ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏအနက်တည်း။ ဣတ္ထမ္မူတလက္ခဏအနက်ပေးရာ၌ “အပ္ပဋိစ္စဇ္ဇေန-သော၊ သရီရေန-ဖြင့်၊ (ဥပလက္ခိတာနိ-မှတ်သားအပ်ကုန်သော)၊ ဗဟိ-သို့၊ အနိက္ခမနကုလာနိပိ-တို့သည်လည်း၊ ပရိဝါရေန သဒ္ဓိံ ဂေဟာ နိက္ခမိတွာ ပဒသာဝ နဒီတီရံ ဂစ္ဆန္တိ”ဟုလည်း ပေးကြသည်။

ခတ္ထိယမဟာသာလာဒီနံ ။ မဟတီ+သာလာ ဧတေသန္တိ မဟာသာလာ-ကြီးကျယ်ခမ်းနား များပြားသော အိမ်ရှိသော မင်းတို့၊ [မဟန္တိ+သာလာ၊] (တစ်နည်း) မဟန္တော+သာရော ဧတေသန္တိ မဟာသာလာ-များသော ဥစ္စာနှစ်ရှိသောမင်းတို့၊ [မဟန္တ+သာရ၊ ရကို လပြု။] ခတ္ထိယာ+မဟာသာလာ ခတ္ထိယမဟာသာလာ-ကြီးကျယ်ခမ်းနား များပြားသော အိမ်ရှိသောမင်းတို့၊ ဝါ-များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသောမင်းတို့၊ (တစ်နည်း) ခတ္ထိယေသု+မဟာသာလာ ခတ္ထိယမဟာသာလာ-မင်းတို့တွင် ကြီးကျယ်ခမ်းနား များပြားသော အိမ်ရှိသောမင်းတို့၊ ဝါ-မင်းတို့တွင် များသောဥစ္စာနှစ်ရှိသောမင်းတို့၊ ခတ္ထိယမဟာသာလာ+အာဒိ ယေသန္တိ ခတ္ထိယမဟာသာလာဒယော၊ အာဒိဖြင့် ဗြာဟ္မဏမဟာသာလ(ပုဏ္ဏားသူဌေး)၊ ဂဟပတိမဟာသာလ (အိမ်ရှင်သူဌေး)တို့ကိုယူ၊

ဆက်ဥပဒေ-ခတ္ထိယမဟာသာလတို့မှာ မြှုပ်နှံသိုမှီး သိမ်းဆည်းထားသော ငွေသည် အနည်းဆုံး ကုဋေ ၁၀၀ ရှိ၍ နေ့စဉ်သုံးငွေသည် အမွဏ ၂၀(တင်း ၂၀-လှည်းတစ်စီးတိုက်) ရှိ၏။ ညနေ၌ လှည်းနှစ်စီးတိုက်ငွေ ပြန်ဝင်၏။ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလတို့မှာ မြှုပ်နှံသိုမှီး သိမ်းဆည်းထားသော ငွေသည် အနည်းဆုံး ကုဋေ ၈၀ ရှိ၍ နေ့စဉ်သုံး

ကို၊ ဒိသွာ-သော်၊ မာလာဂုဠေန-ပန်းကုံးဖြင့်၊ ပရိက္ခိပိဿာမ-ထက်ဝန်းကျင်
 ပစ်ချကုန်အံ့၊ ဝါ-စွပ်ကုန်အံ့” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တံ တံ မဂ္ဂံ-ထိုထိုလမ်းကို၊
 နိဿာယ-၍ တိဋ္ဌန္တိ-ကုန်၏၊ တေပိ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်လည်း၊ နဒီတီရေ-၌၊
 ဧကံ-တစ်ဆောင်သော၊ သာလံ-ဇရပ်သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ အဋ္ဌသု ခေါ-တည်နေ
 ကုန်သည်သာ၊ တသ္မိံ ခဏေ-ထိုအချိန်၌၊ ဝိသာခါ-သည်၊ ပန္နရသသောဠသ-
 ဝဿုဒ္ဓေသိကာ-၁၅နှစ် ၁၆နှစ်ရှိပြီဟု ညွှန်ပြထိုက်သည်၊ ဝါ-၁၅နှစ် ၁၆နှစ်ရှိ
 သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၇၉၅] ဟုတွာ၊ သဗ္ဗာဘရဏပဋိမက္ခိတာ-အလုံးစုံသော
 တန်ဆာတို့ဖြင့် ဆင်ယဉ်အပ်လျက်၊ ပဉ္စဟိ ကုမာရိကာသတေဟိ-တို့သည်၊
 ပရိဂုတာ-ခြံရံအပ်လျက်၊ “နဒီ-သို့၊ ဂန္တာ-၍၊ နှာယိဿာမိ-ရေချိုးမည်၊” က္ကတိ-
 ဤသို့ ကြံ၍၊ တံ ပဒေသံ-ထိုအရပ်သို့၊ ပတ္တာ-ပြီ၊ အထ ခေါ-၌၊ မေယော-
 မိုးသည်၊ ဥဋ္ဌဟိတွာ-တက်လာ၍၊ ပါဝဿိ-ရွာပြီ၊ ပဉ္စသတာ-သော၊ ကုမာရိ-
 ကာယော-တို့သည်၊ ဝေဂေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-လျင်မြန်စွာ၊ ဂန္တာ-၍၊ သာလံ-
 သို့၊ ပဝိသိသု-ကုန်ပြီ၊ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ ဩလောကေန္တာ-ကုန်လသော်၊
 တာသု-ထိုအမျိုးသမီးတို့တွင်၊ ဧကမ္ပိ-ကိုလည်း၊ ပဉ္စ ကလျာဏသမန္နာဂတံ-
 ၅ပါးသော ကောင်းခြင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ကို၊ န ပဿိသု-မမြင်ကုန်၊ အထ-
 ၌၊ ဝိသာခါ-သည်၊ ပကတိဂမနေနေဝ-ပကတိအားဖြင့် သွားခြင်းဖြင့်သာ၊ (သွား
 ရိုးသွားစဉ်ဖြင့်သာ)၊ သာလံ-သို့၊ ပါဝိသိ၊ ဝတ္ထာဘရဏာနိ-အဝတ်တန်ဆာတို့
 သည်၊ တေမိသု-စိုရွှေကုန်ပြီ၊ ပြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ စတ္တာ-
 ရိ-ကုန်သော၊ ကလျာဏာနိ-ကောင်းခြင်းတို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဒန္တေ-သွားတို့ကို၊
 ပဿိတုကာမာ-ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ ဓိတာ-သည်၊ အလသ-
 ဇာတိကာ-ပျင်းသည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏၊ (ပျင်းသောသဘောရှိ၏)
 ဧတိဿာ-ဤသူမ၏၊ သာမိကော-လင်သည်၊ ကဉ္စိကမတ္တမ္ပိ-ပုန်းရည်(ပအုံး
 ရည်)မျှကိုလည်း၊ န လဘိဿတိ မညေ-မရဟု ထင်၏” က္ကတိ-သို့၊ အညမည-

ငွေသည် ဆယ်အမွဏ(၁၀တင်း) ရှိ၏၊ ညနေ၌ လှည်းတစ်စီးတိုက်ငွေ ပြန်ဝင်၏၊
 ဂဟပတိမဟာသာလတို့မှာ မြှုပ်နှံသိုမှီး သိမ်းဆည်းထားသော ငွေသည် အနည်းဆုံး
 ကုဋေ၄၀ ရှိ၍ နေ့စဉ်သုံးငွေသည် ၅အမွဏ(၅တင်း) ရှိ၏၊ ညနေ၌ တစ်ကုမ္ဘ (ဆယ်
 အမွဏ) ပြန်ဝင်၏။ (ပဋိသံ. ၄-၂, ၁၇၀၊ ဒီ. ၄-၂, ၁၇၈၊ ဓာန်-၃၃၇)။

ချင်း၊ ကထာယိသု-ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုပုဏ္ဏားတို့ကို၊ ဝိသာခါ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တုမေ-တို့သည်၊ ကံ-အဘယ်သူကို၊ ဝဒေထ-ပြောကုန်သနည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “အမ္မ-သမီး! တံ-သင့်ကို၊ ကထေမ-ပြောနေကုန်၏၊” က္ကတိ-ပြီ၊ ဟိ-ဆက်ဥူးအံ့၊ တဿာ-၏၊ သဒ္ဓေါ-သည်၊ **ကံသတာဠသရော** ဝိယ-ဆည်းလည်း (ဆွဲလွဲ)သံကဲ့သို့၊ မဓုရော-ချိုသာသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နိစ္ဆရတိ-ထွက်ပေါ်၏၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုပုဏ္ဏားတို့ကို၊ ပုန-ဖန်၊ မဓုရသဒ္ဓေန-ချိုသာသော အသံဖြင့်၊ “ကိ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ ဘဏထ-ကုန်သနည်း?” က္ကတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ၊ “အမ္မ-သမီး! တဝ-၏၊ ပရိဝါရိတ္တိယော-အခြံအရံဖြစ်သော အမျိုးသမီးတို့သည်၊ ဝတ္ထာလင်္ကာရေ-အဝတ်တန်ဆာတို့ကို၊ အတေမေတွာ-မစိုစေမူ၍၊ ဝေဂေန-ဖြင့်၊ သာလံ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌာ-ကုန်ပြီ၊ တုယံ-၏၊ ဧတ္ထကံ-သော၊ ဌာနံ-သို့၊ ဝေဂေန-ဖြင့်၊ အာဂမနမတ္တမ္ပိ-လာခြင်းမျှသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ဝတ္ထဘာရဏာနိ-တို့ကို၊ တေမေတွာ-စိုစေ၍၊ အာ-ဂတာ-သည်၊ အသိ-၏၊ အမ္မ-သမီး! တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကထေမ-ကုန်၏၊” က္ကတိ-ပြီ။

“**တာတာ**-ဘာတို့! (ဦးဦးတို့!) ဧဝံ-သို့၊ မာ ဝဒေထ-ကုန်နှင့်၊ အဟံ၊ ဧ-တာဟိ-ဤအမျိုးသမီးတို့ထက်၊ ဗလဝတရာ-သာ၍ အားရှိပါ၏၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ကာရဏံ-(လျင်မြန်စွာ မလာခြင်း၏) အကြောင်းကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-

ကံသတာဠသရော။ ။ ကနတိ ဒိဗ္ဗတိတိ ကံသော၊ [ကန+သ၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၃၅၂] တာဠယတိ ဧတ္ထ၊ ဧတံ ဝါတိ တာဠ-တီးခေါက်ရာတူရိယာ၊ ဝါ-တီးခေါက်အပ်သောတူရိယာ၊ [တဠ (စုရာဒိ၊ တာဠန-ဟတအနက်)+ဏ၊ နောက်နည်း အဝုတ္တကမ္မသာနေ၊-ဓာတွတ္ထ၊ နိတိဓာတု-၃၅၀။] ကံသေန+ကတံ+တာဠ ကံသတာဠ-ကြေးဖြင့် ပြုအပ်သော တူရိယာ၊ (မောင်း၊ ကြေးစည်၊ ခေါင်းလောင်း၊ လင်းကွင်း၊ ချူ၊ ဆည်းလည်း စသည်)၊ သရတိ သုယုမနာတံ ဂစ္ဆတိတိ သရော(ဓာန်ဇီ-၁၂၈)၊ ကံသတာဠဿ+သရော ကံသတာဠသရော-ကြေးဖြင့်ပြုအပ်သော တူရိယာ၏ အသံ။

တာတာ။ ။ တာယန္တိတိ တာတာ၊ [တာ+တ၊] တာတသဒ္ဓါသည် “အဖေ၊ သား၊ ချစ်ခင်လေးစားအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်”တို့ကို ခေါ်ရာ၌ သုံးစွဲသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဤ၌ ချစ်ခင်လေးစားအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ခေါ်ဆိုသော အာလုပ်တည်း။-မောင်-၇၊ ၈၂၊ နိတိပဒ-၁၈၉)။

မှတ်သားသိရှိ၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ ဇဝေန-အဟုန်ဖြင့်၊ န+အာဂတာ-မလာသည်၊ အမှီ-၏။” က္ကတိ-ပြီ၊ “အမ္မ! ကိ-အဘယ်အကြောင်းကိုနည်း?” [အမ္မ! ကိ-ကို၊ (သဏ္ဌက္ခေတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဇဝေန-ဖြင့်၊ န+အာဂတာ-သည်၊ အသိ-နည်း!”ဟုလည်း ရှေ့မှ ယူပေးနိုင်သည်။] က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “တာတာ-တို့! စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ဇနာ-တို့သည်၊ ဇဝမာနာ-လျင်မြန်စွာ သွားကုန်လသော်၊ ဝါ-ပြေးကုန်လသော်၊ န သောဘန္တိ-မတင့်တယ်ကုန်၊ အပရမ္ပိ-အခြားလည်း ဖြစ်သော၊ ကာရဏံ-အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏။” က္ကတိ-ပြီ၊ “အမ္မ! ဇဝမာနာ-ကုန်လသော်၊ န သောဘန္တိ-မတင့်တယ်ကုန်သော၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ဇနာ-သည်၊ ကတမေ-အဘယ်သူတို့နည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ [သောဘန္တိ ရဇ္ဇိနာမ်ကြံ၍ ပေးခဲ့သည်၊ “အမ္မ! ကတမေ-အဘယ်မည်ကုန်သော၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ဇနာ-တို့သည်၊ ဇဝမာနာ-ကုန်လသော်၊ န သောဘန္တိ-ကုန်သနည်း?” ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။] တာတာ-တို့! တာဝ-မင်္ဂလာဆင်စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ အဘိသိတ္တရာဇာ-အဘိသိက်သွန်းအပ်ပြီးသောမင်းသည်၊ သဗ္ဗဘရဏပဋိ-မဏ္ဍိတော-အလုံးစုံသောတန်ဆာဖြင့် ဆင်ယဉ်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကစ္ဆံ-အောက်ပိုးကို၊ ဝါ-ခါးတောင်းမြိတ်ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ (တစ်နည်း) ကစ္ဆံ ဗန္ဓိတွာ-ခါးတောင်းကျိုက်၍၊ ရာဇင်္ဂဏေ-မင်းရင်ပြင်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၀၇။] ဇဝမာနော-သော်၊ န သောဘတိ-မတင့်တယ်၊ “ကိ-အဘယ်သို့နည်း၊ အယံ ရာဇာ-သည်၊ ဂဟပတိကော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဓာဝတိ-ပြေး၏။” က္ကတိ-သို့၊ အညဒတ္ထ-စင်စစ်၊ ဂရဟံ-ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို၊ လဘတိ-၏၊ [ဂရဟံ လဘတိ-ကဲ့ရဲ့ခံရ၏၊] သဏိကံ-

ကစ္ဆံ ဗန္ဓိတွာ။ ။ ကစ္ဆန္တိ ကစ္ဆဗန္ဓုဒဿကဏ္ဍံ-အောက်ပိုးဖွဲ့(ခါးတောင်းကျိုက်) ကြောင်းဖြစ်သော အဝတ်၏အနား(အဝတ်အစ)ကို၊ “ကစ္ဆံ ဗန္ဓန္တိ”တိအာဒိသု ဟိ ဝိယ ကစ္ဆသဒ္ဓေါ နိဗ္ဗသနဝိသေသပရိယာယော-ဝတ်ပုံအထူး၏ ပရိယာယ်တည်း (သီဇီသစ်-၂, ၄၂၈)။ ဤအဖွင့်အလို ကစ္ဆသဒ္ဓေါ ခါးတောင်းကျိုက်ခြင်းဟူသော ဝတ်ပုံအထူးကို ဟော၏။ ဤအတိုင်း ပေးခဲ့သည်။ (သီဘာ-၄, ၃၀၀)

မောဂ်-၇, ၄၃။ ။ထို၌ “ကစိယတိ ဗန္ဓိယတိတိ ကစ္ဆော၊ [ကစ+ဆါ]”ဟု ပြု၍ “လက်ကတီးကြား(ချိုင်းကြား)အရပ်၊ ပေါင်ကြားအရပ်၊ ရေများသောအရပ်ကို ဟောသည်ဟု ဆို၏။ ဤ၌ ပေါင်ကြားအရပ်ကို ယူ၍ “ကစ္ဆံ-ပေါင်ကြားအရပ်ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-(ပုဆိုးအနားစဖြင့်) ဖွဲ့၍”ဟု ပေးပါ။

ဖြည်းဖြည်း၊ ဂစ္ဆန္တောဝ-သော်သာ၊ ဝါ-မှသာ၊ သောဘတိ-၏။ အလင်္ကတော-
တန်ဆာဆင်ထားအပ်သော၊ ရညော-၏။ မင်္ဂလဟတ္ထိပိ-မင်္ဂလာရှိသော ဆင်
သည်လည်း၊ ဝါ-မင်္ဂလာဆင်သည်လည်း၊ ဇေမာနော-သော်၊ န သောဘတိ၊
ဝါရဏလီဋ္ဌာယ-ဆင်၏၊ တင့်တယ်စမွယ်ခြင်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တောဝ-သာ၊ သောဘတိ၊
ပဗ္ဗဇိတော-ရှင်ရဟန်းသည်၊ ဇေမာနော၊ န သောဘတိ၊ “ကိ-နည်း၊ အယံ
သမဏော-သည်၊ ဂိဟီ ဝိယ-သို့၊ ဓာဝတိ-၏။” ကုတိ-သို့၊ ကေဝလံ-သက်
သက်၊ ဂရဟမေဝ-ကိုသာ၊ လဘတိ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ သမိတဂမနေန-ငြိမ်း
အေး(ငြိမ်သက်)သော သွားခြင်းဖြင့်၊ သောဘတိ၊ ကုတ္တိ-သည်၊ ဇေမာနော၊ န
သောဘတိ၊ “ကိ-နည်း၊ ဧသာ ကုတ္တိ-သည်၊ ပုရိသော ဝိယ-သို့၊ ဓာဝတိ-၏။”
ကုတိ-သို့၊ ဂရဟိတဗ္ဗာဝ-ကဲ့ရဲ့အပ်သည်သာ၊ (အကဲ့ရဲ့ခံရသည်သာ)၊ ဟောတိ၊
“တာတာ-တို့၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ကုမေ ဇနာ-ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ ဇေမာနာ-
ကုန်လသော်၊ န သောဘန္တိ” ကုတိ-ပြီ၊ “အဗ္ဗု၊ အပရံ-အခြားသော၊ ကာရဏံ-
သည်၊ ကတမံ ပန-နည်း?” ကုတိ-မေးပြီ၊ “တာတာ-တို့၊ မာတာပိတရော နာမ-
တို့မည်သည်၊ မိတရံ-သမီးကို၊ **အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ**-အင်္ဂါကြီး၊ အင်္ဂါငယ်တို့ကို၊ သဏ္ဌာ-
ပေတွာ-ကောင်းစွာ တည်စေ၍၊ ပေါသေန္တိ-မွေးမြူကုန်၏၊ ဟိ-မှန်၊ မယံ-ကျွန်မ
တို့သည်၊ ဝိက္ခိဏေယျဘဏ္ဍံ နာမ-ရောင်းအပ်သောပစ္စည်းတို့ မည်၏၊ (ရောင်း
ကုန်တို့ မည်၏)၊ အမေ-တို့ကို၊ ပရကုလပေသနတ္ထာယ-သူတစ်ပါး၏ အိမ်သို့
ပေးပို့ခြင်းအကျိုးငှာ၊ ပေါသေန္တိ-ကုန်၏၊ ဇေမာနာနံ-ပြေးသောအမျိုးသမီးတို့၏၊
ဝါ-ကုန်လသော်၊ ဝါ-ကုန်ခြင်းကြောင့်၊ နိဝတ္ထဒုဿကဏ္ဍေ-ဝတ်အပ်သော
အဝတ်၏ အနား၌၊ အက္ကမိတွာ ဝါ-နင်းမိ၍သော်လည်းကောင်း၊ ဘူမိယံ-၌၊
ပက္ခလိတွာ ဝါ-ချွတ်ချော်၍လည်းကောင်း၊ ပတိတကာလေ-လဲကျရာအခါ၌၊

အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ။ ။ ဝိသု+ပဝတ္ထာနိ+အင်္ဂါနိ ပစ္စင်္ဂါနိ၊ ပတိသဒ္ဒါ ဝိသုအနက်ဟော၊
အင်္ဂါနိ စ+ပစ္စင်္ဂါနိ စ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ၊ သီဋ္ဌိသစ်၌ “အင်္ဂေါ”ဟု ရှိသော်လည်း ဓာန်-
ဥ၍၌ အဝယဝအနက်ဟောလျှင် နပုံလိင်ဟု ဆိုသည်၊ ဥးခေါင်း၊ လက်၊ ခြေ၊ ကိုယ်
ဟူသော အစိတ်အင်္ဂါကြီးကို အင်္ဂ”ဟု ခေါ်၏၊ မျက်စိ၊ လက်ချောင်း၊ ခြေချောင်း၊
ချက်၊ ဗိုက်စသော အစိတ်အင်္ဂါငယ်ကို “ပစ္စင်္ဂ”ဟု ခေါ်သည်။ [မဟာဝယဝေါ **အင်္ဂေါ**၊
တတ္ထ ဝိသု ပဝတ္ထော **ပစ္စင်္ဂေါ**-သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၄၄၉၊ သီဘာ-၂၊ ၁၄၂။]

ဟတ္ထော ဝါ-လက်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ပါဒေါ ဝါ-ခြေသည်သော်လည်းကောင်း၊ သစေ ဘိဇ္ဇေယျ-အကယ်၍ ကျိုးအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ကုလဿေဝ-အမျိုး၏သာလျှင်၊ ဘာရော-တာဝန်သည်၊ ဘဝေယျ-ရာ၏၊ မေ-၏၊ ပသာဓနဘဏ္ဍံ ပန-တန်ဆာပစ္စည်းသည်ကား၊ [ပနကား ဝါကျာရမ္မအနက်၊] တေမေတွာ-စိုပြီး၍၊ (စိုသွားလျှင်)၊ သုဿိဿတိ-ခြောက်သွားလိမ့်မည်၊ တာတာ-တို့၊ ကုမံ ကာရဏံ-ဤအကြောင်းကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-၍၊ န ဓာဝိတာ-မပြေးခဲ့သည်၊ အမှီ” ကုတိ-ပြီ။

ဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ ကထနကာလေ-စကား ပြောရာအခါ၌၊ ဒန္တသမ္ပတ္တိ-သွား၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “နော-တို့သည်၊ ဧဝ-ရှုပါ-သော၊ ဒန္တသမ္ပတ္တိ-ခြင်းကို၊ န ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ-ရှေး၌ မမြင်အပ်ခဲ့ဘူး၊” ကုတိ-ဤသို့ပြော၍၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါအား၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ “အမ္မ! ဧသာ-ဤပန်းကုံးသည်၊ တုယုမေဝ-အားသာ၊ အနုစ္ဆဝိကာ-သင့်လျော်ပါ၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ တံ သုဝဏ္ဏမာလံ-ထိုရွှေပန်းကို၊ [သုဝဏ္ဏေန+ပကတာ+မာလာ သုဝဏ္ဏမာလာ-ရွှေဖြင့် ပြုအပ်သောပန်း၊-မအူပါနိ-၄၊ ၇၉၆။] ပိလန္ဓယိံသု-ပန်ဆင်စေကုန်ပြီ၊ [ပိဋ္ဌမိ+ဏယ+ဉံ၊ ကွစိ ဓာတုသုတ်ကြီး သို့မဟုတ်၊ နိဂ္ဂဟိတဉ္စဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်လား၊ ငှက်ကို လပြု] အထ-၌၊ နေ-ထိုပုဏ္ဏားတို့ကို၊ ပုစ္ဆိ (ကို)၊ “တာတာ-တို့၊ ကတရ-နဂရတော-အဘယ်မြို့မှ၊ အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ-ကုန်သနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “အမ္မ! သာဝတ္ထိတော-မှ၊ (အာဂတာ၊ အမှ၊)” ကုတိ-ပြီ၊ “သေဋ္ဌိကုလံ-သူဌေးမျိုးသည်၊ ကတရံ နာမ-အဘယ်မည်သနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “အမ္မ! မိဂါရသေဋ္ဌိ နာမ-၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ “အယုပုတ္တော-အရှင်သားသည်၊ ကော နာမ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “အမ္မ! ပုဏ္ဏဝဓနကုမာရော နာမ-၏၊” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ “နော-တို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ သမာနဇာတိကံ-သော၊ ကုလံ-တည်း” ကုတိ-သို့၊ အဓိဝါသေတွာ-၍၊ ပိတု-အား၊ သာသနံ-ကို၊ ပဟိဏိ-ပြီ၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ (သန္တိကံ-သို့) ရထံ-ကို၊ ပေသေတု-ပို့စေလော၊ (တစ်နည်း) အမှာကံ-တို့အား၊ ရထံ-ကို၊ ပေသေတု-ပေးလော၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၁၈၅။]” ကုတိ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ အာဂမနကာလေ-လာခဲ့ရာအခါ၌၊ ပဒသာ-ဖြင့်၊ ကိဉ္စာပိ အာဂတာ-

အကယ်၍ကား လာခဲ့ပါ၏။ ပန-သို့သော်လည်း၊ သုဝဏ္ဏမာလာယ-ရွှေပန်းကို ပိလန္ဒနကာလတော-ပန်ဆင်ရာအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ တထာ-ထိုလာခဲ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဂန္တိ-ငှာ၊ န လဘတိ-မရ၊ ဣဿရဒါရိကာ-လူကုံထံ အမျိုးသမီးတို့သည်၊ [ဣဿရာ စ+သာ+ဒါရိကာ စာတိ ဣဿရဒါရိကာ၊ ဣဿရ သဒ္ဓါ သူဌေးသူကြွယ် (လူကုံထံ)အနက်ဟော၊ ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၂၂၅။] ရထာဒီဟိ-ရထားအစရှိသော ယာဉ်တို့ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဣတရာ-အခြားသော အမျိုးသမီးတို့ သည်၊ ပကတိယာနကံ ဝါ-ပကတိယာဉ်သို့သော်လည်း၊ (ရိုးရိုးသာမန်ယာဉ်သို့ လည်း)၊ အဘိရဟန္တိ-တက်စီးကုန်၏။ ဆတ္တံ ဝါ-ထီးကိုသော်လည်းကောင်း၊ တာလပဏ္ဏံ ဝါ-ထန်းရွက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ကရောန္တိ-ပြုကုန်၏။ ဝါ-ဆောင်းကုန်၏။ တသ္မိမ္မိ-ထိုထီး၊ ထန်းရွက်သည်လည်း၊ အသတိ-မရှိလသော်၊ နိဝတ္တသာဠကဿ-ဝတ်အပ်သောအဝတ်၏။ **ဒသန္တံ**-အမြိတ်ဆာ ၏ အစွန်းကို၊ ဝါ-အမြိတ်ဆာဟူသော အစွန်းကို၊ ဥက္ခိပိတ္တာ- မြှောက်၍၊ အံသေ-ပနဲ၌၊ ခိပန္တာ-ပစ်တင်ကုန်လျက်၊ ဂစ္ဆန္တိ ဧဝ-သွားကုန်သည်သာ၊ ပန-ဆက်၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါ၏။ ပိတာ-သည်၊ ပဉ္စ ရထသတာနိ-တို့ကို၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ သပရိဝါရာ-တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ရထံ-သို့၊ အာရုယျ-၍၊ ဂတာ-ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏာပိ-တို့သည်လည်း၊ ဧကတောဝ-သာလျှင်၊ အဂမံသု-လိုက်ခဲ့ကုန်ပြီ အထ-၌ နေ-ထိုပုဏ္ဏားတို့ကို၊ သေဌိ-သည်၊ ပုစ္ဆိ (ကိ) “ကုတော-မှ၊ အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ-ကုန်သနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာသေဌိ-သူဌေးကြီး! သာဝတ္ထိတော-မှ၊ (အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အမှ၊)” ကုတိ-ပြီ၊ “သေဌိ-သည်၊ ကတရော နာမ-အဘယ်မည်သနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မိဂါရသေဌိ နာမ-၏။” ကုတိ-ပြီ၊ “ပုတ္တော-သည်၊ ကော နာမ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာသေဌိ-ကြီး! ပုဏ္ဏဝမနကုမာရော နာမ-၏။” ကုတိ-ပြီ၊ “ဓနံ-သည်၊

ဒသန္တံ။ ။ ဒိယတိ အဝဇ္ဇက္ခိယတိတိ ဒဿ၊ [ဒါ+သ+အာ၊ ဒါ၌ ရဿပြု-ပါစိ ယော-၁၂၃၊ ဓာန်ဋီ-၂၉၄၊] ဒဿာယ+အန္တော ဒသန္တော-အမြိတ်အဆာ၏ အစွန်း (ကင်္ခါမဟာဋီ-၄၊ ၃၁၅)၊ (တစ်နည်း) ဒဿာဝ+အန္တော ဒသန္တော-အမြိတ်အဆာဟူ သော အစွန်း(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၃၆၉)၊ (တစ်နည်း) ဒဿာယ+ယုတ္တော+အန္တော ဒသန္တော- အမြိတ်အဆာနှင့် ယှဉ်သော အစွန်း။

ကိတ္တကံ-အဘယ်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသနည်း?” ဣတိ-ပြီ၊ “မဟာသေဋ္ဌိ၊ စတ္တာ-
 လီသ ကောဋီယော-ကုဋေ ၄၀တို့တည်း၊” ဣတိ-ပြီ၊ “တာဝ-စွာ၊ ဓနံ-သည်၊
 အမှာကံ-တို့၏၊ ဓနံ-ကို၊ ဥပါဒါယ-ထောက်ဆ၍၊ **ကာကဏိကမတ္တံ**-တစ်ချင်
 ရွေး(တစ်ရွေးသား)အတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဝါ-တစ်ပြား၏၊ လေးဖို့တစ်ဖို့အတိုင်း
 အရှည်ရှိ၏၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဒါရိကာယ-ကို၊ အာရက္ခမတ္တာယ-အစောင့်
 အရှောက်မျှကို၊ လဒ္ဓကာလတော-ရအပ်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ အညေန-
 သော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းဖြင့်၊ ကိ-နည်း၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ အဓိ-

ကာကဏိကမတ္တံ။ ။ကကံ(လျှပ်ပေါ်လော်လည်သည်၏အဖြစ်ကို)+အဏတိတိ
 (မြည်တတ်သောကြောင့်) ကာကဏိကာ၊ [ကက+အဏ+ ဣ၊ က၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊] “ချင်ချင်”
 ဟု ကန္တေကယသံမြည်တတ်သော ပိုင်ဆံသေးစား (ငါးပြားစေ့ ဆယ်ပြားစေ့စသော
 အကြွေစေ့)၊ ရောင်းဝယ်ရာ၌ အသုံးပြုသော ပိုက်ဆံ၏၊ လေးပုံတစ်ပုံကို “ကာကဏိ
 (ကာကဏိကာ)”ဟု ခေါ်သည်၊ “ကာကဏိကာ+မတ္တာ ယဿာတိ ကာကဏိကမတ္တံ
 (ထောမ၊ သိဘာ-၃, ၁၃၈)”ဟု ဆက်ပါ။

သီဋ္ဌိသစ်-၂, ၁၂၈။ ။ ထို၌ “အပ္ပကော+ကဏော ကာကဏော-အနည်းငယ်
 သောဆန်ကျိုး၊ [ကာ+ကဏ၊] ကာကဏော+ပမာဏံ ယဿာတိ ကာကဏိကံ-တစ်ချင်
 ရွေး(တစ်ရွေးသား)အတိုင်းအရှည်ရှိသောဥစ္စာ၊ ဝါ-စပါးတစ်စေ့ခွဲအတိုင်းအရှည်ရှိသော
 ဥစ္စာ၊ [ကာကဏ+ဣကာ၊] ကာကဏိကမေဝ ကာကဏိကမတ္တံ”ဟု ပြု၏။

ဇာဋီသစ်-၁, ၄၂၁။ ။ ကကတိ ဂစ္ဆတိတိ ကာကော[ကက+ဏ၊] ကာ ဣတိ
 ကာယတိတိ ကာကော၊ [ကာ+ကော+အာ-ဇာဋီသစ်-၁, ၂၅၅၊ ၄၆၄၊] ကာယတိ သဒ္ဓံ
 ကရောတိတိ ကာကော၊ [ကာ+ကာ-မောဂ်-၇, ၁၄၊] ကာတိသဒ္ဓံ ကာတိ ရဝတိတိ
 ကာကော၊ မနုဿာနံ ဘောဇနဘာဇနာဒီသု ဝစ္စံ ကရောတိ ဆဉ္ဇေတိတိ ဝါ ကာကော၊
 [ကရ+ဏ၊ ရကို က-ပြု၊-ဓမ္မဋီ-၃၃၀၊] ကာကော ဝိယ+အဏတိ ပဝတ္တတိတိ ကာက-
 ဏော-ကျီးကဲ့သို့ဖြစ်သော ချင်ရွေးပင်၊ ချင်ရွေးပင်သည် ကျီးမျက်လုံးနှင့်တူသော
 အသီးအစေ့ရှိသောကြောင့် ကာကဏိက မည်၏၊ ကာကဏိကဿ+ဣဒံ ကာကဏိ-
 ကံ-ချင်ရွေးပင်၏ ဥစ္စာဖြစ်သောအသီး၊ ထိုအသီးဖြင့် ချင်အပ်၊ တိုင်းတာအပ်၊ ရောင်း
 ဝယ်အပ်သော ဥစ္စာကိုလည်း သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့်ယူ၊ (တစ်နည်း) “ကာကဏိကေန+
 ပရိမာဏိတဗ္ဗံ ကာကဏိကံ၊ [ကာကဏိက+ဏ၊]”ဟု ပြု၍ ထိုအသီးဖြင့် ချင်အပ်၊
 တိုင်းတာအပ်၊ ရောင်းဝယ်အပ်သော ဥစ္စာကို ယူပါ။

ဝါသေသိ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ တေသံ-ထိုပုဏ္ဏားတို့ကို၊ သက္ကာရံ-ကောင်း
စွာ ပြုစုဧည့်ခံခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ဧကာဟဒ္ဒိဟံ-၁ရက် ၂ရက်ပတ်လုံး၊ ဝသာ-
ပေတွာ-နေစေ၍၊ ဥယျောဇေသိ-ပြန်လွှတ်ပြီ။

တေ-ထိုပုဏ္ဏားတို့သည်၊ သာဝတ္ထိ-သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ ဝါ-သော်၊ မိဂါရ-
သေဌိဿ-အား၊ “နော-တို့သည်၊ ဒါရိကာ-ကို၊ လဒ္ဓါ-ရအပ်ပြီ” က္ကတိ၊ အာ-
ရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊ “ကဿ-၏၊ ဓိတာ-နည်း?” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဓနဉ္စယသေဌိနော-
၏၊ (ဓိတာ-တည်း)” က္ကတိ-ပြီ၊ သော-ထိုမိဂါရသူဌေးသည်၊ “မေ-သည်၊ မဟာ-
ကုလဿ-ဆွေကြီးမျိုးကြီး၏၊ ဒါရိကာ-ကို၊ လဒ္ဓါ-အပ်ပြီ၊ ခိပ္ပမေဝ-လျှင်၊ နံ-ထို
ကလေးမကို၊ အာနေတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏” က္ကတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်
သို့၊ ဂမနတ္ထံ-ငှာ၊ ရညော-ကောသလမင်းအား၊ အာရောစေသိ-လျှောက်တင်ပြီ၊
ရာဇာ-သည်၊ “ဧတံ မဟာကုလံ-ကို၊ မယာ-သည်၊ ဗိမ္ဗိသာရဿ-၏၊ သန္တိကာ-
မှ၊ အာနေတွာ-၍၊ သာကေတေ-၌၊ နိဝေသိတံ-နေစေအပ်ပြီ၊ တဿ-ထိုသူ
ဌေးကို၊ သမ္မာနံ-ကောင်းစွာမြတ်နိုးမှုကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ’ က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊
အဟမ္ဘိ-သည်လည်း၊ အာဂမိဿာမိ-လာမည်၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ၊ သော-ထို
မိဂါရသူဌေးသည်၊ “ဒေဝ-ကြီး! သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊” က္ကတိ၊ ဝတွာ-လျှောက်
တင်၍၊ ဓနဉ္စယသေဌိနော-၏၊ (သန္တိကံ-သို့) သာသနံ-ကို၊ ပေသေသိ-ပို့စေပြီ၊
(တစ်နည်း) ဓနဉ္စယသေဌိနော-အား၊ သာသနံ-ကို၊ ပေသေသိ-ပေးပို့ပြီ၊ (ကိ)၊
“မယိ-သည်၊ အာဂစ္ဆန္တေ-သော်၊ ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ အာဂမိဿတိ-မည်၊
ရာဇဗလံ -မင်း၏ စစ်သည်အပေါင်းသည်၊ မဟန္တံ-များ၏၊ ဧတ္တကဿ-သော၊
ဇနဿ-၏၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုကို၊
ကာတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿသိ-စွမ်းနိုင်မည်လော? န သက္ခိဿသိ-မစွမ်းနိုင်ဘူး
လော?” က္ကတိ-ပို့စေပြီ၊ က္ကတိရောပိ-အခြားသော ဓနဉ္စယသူဌေးသည်လည်း၊
“ဒသ-ကုန်သော၊ ရာဇာနော-တို့သည်၊ သစေပိ အာဂစ္ဆန္တိ-အကယ်၍မူလည်း
လာကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း)၊ အာဂစ္ဆန္တု-လာပါစေကုန်” က္ကတိ-သို့၊
ပဋိသာသနံ-သတင်းတို့ကို၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ [ပဋိသာသနံ ပေသေသိ-ပြန်လည်

ပဋိသာသနံ။ ။ “ဝစနအဘိမုခဝစနံ **ပဋိဝစနံ**၊ ပစ္ဆာဝစနံ ဝါ(ပဋိဂံ-၂၈၉)”

၍ သတင်းပို့စေပြီ။ မိဂါရသေဌိ-သည်။ တာဝ မဟန္တေ-ထိုမျှလောက်ကြီးသော၊ နဂရေ-၌၊ ဂေဟဂေါပကမတ္တံ-အိမ်စောင့်မျှကို၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ သေသ-ဇနံ-(အိမ်စောင့်မှ) ကြွင်းသော လူအပေါင်းကို၊ အာဒါယ-ခေါ်ယူ၍၊ ဂန္ဓာ-၍၊ အမုယောဇနမတ္တေ-ယူဇနာဝက်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ ဌတွာ-ရပ်နား၍၊ “အာဂတာ-ကုန်သည်၊ အမှ-ကုန်၏။” ကူတိ-သို့၊ သာသနံ-ကို၊ ပ-ဟိကိ-ပြီ၊ ဓနဉ္စယသေဌိ-သည်။ ဗဟုပဏ္ဏာကာရံ-များစွာသောလက်ဆောင်ကို၊ ပေသေတွာ-၍၊ မိတရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ မန္တေသိ-တိုင်ပင်ပြီ၊ (ကိ)။ “အဗ္ဗ-သမီး! တေ-၏။ သသုရော-ယောက္ခမသည်၊ ကောသလရညာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အာဂတော ကိရ-လာနေပြီတဲ့၊ တဿ-ထိုယောက္ခမဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ကတရံ ဂေဟံ-အာယံ အိမ်ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတဗ္ဗံ-ရှင်းလင်းပြင်ဆင်ထားထိုက်သနည်း? ရညော-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ကတရံ ဂေဟံ-ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတဗ္ဗံ-နည်း? ဥပရာဇာဒိနံ-အိမ်ရှေ့မင်း အစရှိသူတို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ကတရာနိ ဂေဟာနိ-တို့ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတဗ္ဗာနိ-ကုန် သနည်း?” ကူတိ-ဤသို့ တိုင်ပင်ပြီ၊ ပဏ္ဍိတာ-သော၊ ဝဇီရဂ္ဂတိခိဏဉာဏာ-စိန်သွား၏ အဖျားကဲ့သို့ ထက်မြက်သောဉာဏ်ရှိသော၊ ကပ္ပသတသဟဿံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းပတ်လုံး၊ ပတ္တိတပတ္ထနာ-တောင်းအပ်ခဲ့သောဆုရှိသော၊ အဘိ-နိဟာရသမ္ပန္နာ-ရှေးဆုတောင်းကောင်းမှုအထူးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၆၂၅။] သေဌိမိတာ-သည်၊ “မေ-၏၊ သသုရဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အသုက-ဂေဟံ-ဤမည်သော အိမ်ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတ-ရှင်းလင်းပြင်ဆင်ကြလော၊ ရညော-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အသုကဂေဟံ (ပဋိဇ္ဇေတ)၊ ဥပရာဇာဒိနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အသုကာနိ ဂေဟာနိ-တို့ကို၊ (ပဋိဇ္ဇေတ)” ကူတိ-သို့၊ သံဝိဒဟိတွာ-စီမံပြီး၍၊

အဖွင့်ကို မှီး၍ “အဘိမုခံ+သာသနံ ပဋိသာသနံ-ပေးပို့ထားသော သတင်းသို့ ရှေးရှု သော+သတင်း”ဟု ပြုပါ။ အဘိသဒ္ဓါ အဘိမုခအနက်၊ ပြန်လည်၍ ပေးပို့သော သတင်း သည် မိမိထံ အလျင်ပို့ထားသော သတင်းသို့ ရှေးရှုဥးတည်လာသော သတင်းဖြစ် သောကြောင့် ပဋိသာသန(ရှေးရှုသတင်း)မည်သည်-ဟူလို၊ (တစ်နည်း) “ပစ္ဆာ+ သာသနံ ပဋိသာသနံ-နောက်သတင်း”ဟု ပြုပါ။ ပဋိသဒ္ဓါ ပစ္ဆာအနက်၊ ပြန်လည်၍ ပေးပို့သောသတင်းသည် မိမိထံ ပို့ထားသော သတင်းကို ထောက်လျှင် နောက်ကျသော သတင်းဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသာသန(နောက်သတင်း)မည်သည်-ဟူလို။

ဒါသကမ္မကရေ-ကျွန်၊ အလုပ်သမားတို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ “ဧတ္တကာ-
 ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသောသူတို့သည်၊ ရညော-၏၊ ဝါ-ဖို့၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္ဆံ-ပြု
 ထိုက်သော အမှုကိစ္စကို၊ ကရောထ-ကြလော၊ ဧတ္တကာ-တို့သည်၊ ဥပရာဇာဒီနံ၊
 (ကတ္တဗ္ဗကိစ္ဆံ၊ ကရောထ)၊ ဟတ္ထိအဿာဒယောပိ-ဆင်မြင်းအစရှိသည်တို့ကို
 လည်း၊ တုမေယေဝ-တို့သည်သာ၊ ပဋိဇ္ဇေတ-စောင့်ရှောက်ကြလော၊ **အဿ-
 ဗန္ဓာဒယောပိ**-မြင်းထိန်းအစရှိသူတို့သည်လည်း၊ အာဂန္တာ-၍၊ မင်္ဂလဆဏံ-
 မင်္ဂလာရှိသောပွဲကို၊ ဝါ-မင်္ဂလာပွဲကို၊ အနုဘဝိဿန္တိ-ခံစားကြလိမ့်မည်” ဣတိ-
 သို့၊ သံဝိဒဟိ-စီမံပြီ၊ “ကိံ ကာရဏာ-(သံဝိဒဟိ-နည်း? ဣတိ-ဤကား အမေး
 တည်း) “မယံ-တို့သည်၊ ဝိသာခါယ-၏၊ မင်္ဂလဌာနံ-မင်္ဂလာပွဲပြုလုပ်ရာဌာန
 သို့၊ (မင်္ဂလာဆောင်ရာဌာနသို့)၊ ဂန္တာ-၍၊ ကိဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ (ဘာကိုမျှ)၊ န
 လဘိမှ-မရခဲ့ကုန်၊ အဿရက္ခဏာဒီနိ-မြင်းကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအစသည်တို့
 ကို၊ ကရောန္တာ-ကုန်လသော်၊ ဝါ-ပြုကြရသောကြောင့်၊ သုခံ-စွာ၊ န ဝိစရိမှ-
 မလှည့်လည်ခဲ့ရကုန်” ဣတိ-သို့၊ ကေစိ-အချို့သောသူတို့သည်၊ ဝတ္တံ-ငှာ၊ မာ
 လဘိသု-မရပါစေကုန်နှင့်၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ (သံဝိဒဟိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား
 အဖြေတည်း။)

တံ ဒိဝသမေဝ-ထိုနေ့၌ပင်၊ ဝိသာခါယ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ **ပဉ္စသတေ-ငါး**
 ရာအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ (ငါးရာအရေအတွက်ရှိကုန်သော)၊ သုဝဏ္ဏ-
 ကာရေ-ရွှေပန်းတိမ်သည်တို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ “မေ-၏၊ ဗိတု-ဖို့ ဝါ-

အဿဗန္ဓာဒယော။ ။အဿေ+ဗန္ဓန္တိ ရက္ခန္တိတိ အဿဗန္ဓာ၊ ဗန္ဓသဒ္ဒါ စောင့်
 စည်းခြင်းအနက်၊ ထူးစသည်ဖြင့် သွားခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း အနက်များကို ဟော
 သည်ဟု ထောမနိဓိ၌ ဆို၏။ “**အဿဗန္ဓာ**တိ အဿာနံ ရက္ခကာ(ပဋိသံ. ၄-၂၊
 ၂၉၂)၊ **အဿဗန္ဓာ**တိ အဿပါလာ၊ ယေ အဿာနံ ယဝဒါယကာ(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊
 ၁၄)”အဖွင့်အရ မြင်းတို့အား မုယောမြက်စသော အစာရေစာ တိုက်ကျွေးသူတို့ကို
 “အဿဗန္ဓ”ဟု ခေါ်သည်။ “အဿဗန္ဓာ+အာဒယော ယေသန္တိ အဿဗန္ဓာဒယော-
 မြင်းထိန်းအစရှိသောသူများ”ဟု ဆက်ပါ။(သီဘာ-၃၊ ၂၉၈)

ပဉ္စသတေ။ ။ပဉ္စ သတာနိ+ဧတေသံ အတ္တိတိ ပဉ္စသတာ-ငါးရာရှိသော ရွှေပန်း
 တိမ်သည်တို့၊ (သာရတ္ထ-၁၊ ၁၀၈)၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စ သတာနိ+ပရိမာဏာနိ ဧတေသံ

အတွက်၊ **မဟာလတာပသာဓနံ** နာမ-မဟာလတာတန်ဆာ မည်သည်ကို၊ ကရောထ-ပြုလုပ်ပေးကြလော။” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ရတ္တသုဝဏ္ဏဿ-နီသောရွှေ၏၊ နိက္ခသဟဿံ-နိက္ခတစ်ထောင်ကိုလည်းကောင်း၊ တဒနုရူပါနိ-ထိုနီသောရွှေအား လျော်ကုန်သော၊ ရဇတမဏိမုတ္တာ ပဝါဠဝဇီရာဒီနိ စ-ငွေ၊ ပတ္တမြား၊ ပုလဲ၊ သန္တာ၊ စိန်အစရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒါပေသိ-ပေးစေပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ကတိပါဟံ-ပတ်လုံး၊ ဝသိတွာဝ-သာလျှင်၊ ဓနဉ္စယသေဌိဿ-အား၊ သာသနံ-ကို၊ ပဟိဏိ-ပြီ၊ “သေဌိနာ-သည်၊ အမှာကံ-တို့ကို၊ စိရံ-စွာ၊ ပေါသနံ နာမ-ကျွေးမွေးဧည့်ခံခြင်းမည်သည်ကို၊ ကာတုံ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ (မဖြစ်သင့်)၊ ဒါနိ-၌၊ ဒါရိကာယ-၏၊ ဂမနကာလံ-သွားရာအချိန်ကို၊ ဇာနာတု-သိပါလော။” ဣတိ-ပြီ၊ သောပိ-ထိုဓနဉ္စယသူငွေသည်လည်း၊ ရညော၊ သာသနံ၊ ပေသေသိ၊ (ကိ)၊ “ဣဒါနိ-၌၊ ဝဿကာလော-မိုးအခါသည်၊ အာဂတော-ရောက်လာပြီ၊ စတုမာသံ-မိုးငှလတို့ပတ်လုံး၊ ဝိစရိတုံ-လှည့်လည်သွားလာခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မစွမ်းနိုင်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ဗလကာယဿ-စစ်သည်အပေါင်း၏၊ ယံ ယံ-အကြင်အကြင်အရာကို၊ လဒ္ဓံ-ရခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ-ထိုအရာသည်၊ မမ-၏၊ ဘာရော-တာဝန်တည်း၊ ဒေဝေါ-အရှင်မင်းမြတ်သည်၊ မယာ-သည်၊ ပေသိတကာလေ-စေလွှတ်ရာအခါ၌၊ (ခွင့်ပေးရာအခါ၌)၊ ဂမိဿတိ-သွားရပါလိမ့်မည်၊” ဣတိ-ပြီ၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ သာကေတနဂရံ-သည်၊ နိစ္စနက္ခတ္တံ ဝိယ-အမြဲတမ်းနက္ခတ်ပွဲသည်ကဲ့သို့၊ အဟောသိ၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အာဒိ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ သဗ္ဗေသံ-သူတို့သည်မာလာဂန္ဓဝတ္ထာဒီနိ-ပန်း၊ နံ၊ သာ၊ အဝတ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ပဋိယတ္တာနေဝ-

အတ္တိတိ ပဉ္စသတာ-ငါးရာအတိုင်းအရှည်ရှိသော ရွှေပန်းတိမ်သည်တို့၊ [ပဉ္စသတ+ဏ၊-သာရတ္ထ-၂၊ ၃၉၉] ဤကား လဟုကဝိပြုဟ်တည်း၊ “ပဉ္စ+သတာနိ ပဉ္စသတံ၊ ပဉ္စသတံ+ပရိမာဏံ ဧတေသန္တိ ပဉ္စသတာ”ဟု ဂရုကဝိပြုဟ်ပြုပါ။ (နိဒီ-၃၁၉)

မဟာလတာပသာဓနံ။ ။မဟန္တာနိ မာလာကမ္မလတာကမ္မာနိ ဧတ္တာတိ မဟာ-လတာ(များစွာသော ခြူးပန်းခြူးနွယ်ရှိသော တန်ဆာ)၊ မဟာလတာ ဧဝ+ပသာဓနံ မဟာလတာပသာဓနံ၊ လတာဖြင့် ခြူးပန်းနွယ်ကိုသာမက မာလာ(ခြူးပန်း)ကိုပါ ယူပါ၊ [လတာဂဟဏေန ဟိ မာလာပိ ဂဟိတာ၊-ပါရိယော-၁၂၃။]

ဆင်ယင်အပ်ကုန်သည်သာ၊ ဟောန္တိ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ တေ ဇနာ-ထိုလူတို့သည်၊ စိန္တယိံသု၊ (ကိ)၊ “သေဌိ-သည်၊ အမှာကမေဝ-တို့ကိုသာ၊ သက္ကာရ်-ကောင်းမွန်စွာ ပြုစုခြင်းကို၊ ကရောတိ၊ (တစ်နည်း) အမှာကမေဝ-တို့ဖို့သာ၊ ဝါ-အတွက်သာ၊ သက္ကာရ်-ကောင်းမွန်စွာ (အထူးတလည်) ပြုလုပ်အပ်သော စားသောက်နေထိုင်ဖွယ်ရာပစ္စည်းကို၊ ကရောတိ-၏၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၈၅။]” ဣတိ-ဤသို့ ကြံကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ တယော မာသာ-တို့သည်၊ အတိက္ကန္တာ-ကုန်လွန်သွားကုန်ပြီ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ပသာဓနံ-သည်၊ န တာဝ နိဌာတိ-မပြီးသေး၊ **ကမ္မန္တာဓိဌာယကာ**-လုပ်ငန်းကို စီမံကြီးကြပ်သူတို့သည်၊ ဝါ-လုပ်ငန်းဌာန၌ စီမံကြီးကြပ်သူတို့သည်၊ အာဂန္တာ-၍၊ သေဌိနော-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အညံ-သော၊ အသန္တံ နာမ-မရှိသောအရာမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဗလကာယဿ-စစ်သည်အပေါင်းဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဘတ္တပစန-ဒါရူနိ-ထမင်းချက်ကြောင်းထင်းတို့သည်၊ (ထမင်းချက်ထင်းတို့သည်)၊ နပ္ပဟောန္တိ (န+အပ္ပဟောန္တိ)-မလောက်ကုန်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ၊ “တာတာ-အမောင်တို့၊ ဂစ္ဆထ-သွားကြလော၊ ဣမသ္မိ နဂရေ-၌၊ ပရိဇိဏ္ဏာ-ဆွေးမြေ့နေကုန်သော၊ **ဟတ္ထိသာလာဒယော** စေဝ-ဆင်တင်းကုပ်အစရှိသည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊

ကမ္မန္တာဓိဌာယကာ။ ။ ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တံ၊ အဓိဌဟန္တိတိ အဓိဌာယကာ၊ ထိုနောင် “ကမ္မန္တံ အဓိဌေမ(ဝိ-၁, ၁၁၂)၊ ကမ္မန္တံ+အဓိဌာတိ(အံ-၁, ၁၁၄)” စသည်ကို ထောက်၍ “ကမ္မန္တံ+အဓိဌာယကာ ကမ္မန္တာဓိဌာယကာ-လုပ်ငန်းကို စီမံကြီးကြပ်သူတို့”ဟု ပြုပါ၊ (တစ်နည်း) ကမ္မံ အမတိ အန္တောနိဌာနံ ဂစ္ဆတိ ဧတ္တာတိ ကမ္မန္တော-လုပ်ငန်း၏ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်ရာအရပ်-လုပ်ငန်းလုပ်ရာဌာန-အလုပ်ရုံ၊ [ကမ္မ+အမ+တာ-ဒီဇီ-၃, ၁၃၃။] (တစ်နည်း) ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တော၊ ကမ္မန္တော+ဧတ္တ အတ္တိတိ ကမ္မန္တော-လုပ်ငန်းရှိရာအရပ်(မဇီ-၃, ၂၆၀)၊ ကမ္မန္တော+အဓိဌာယကာ ကမ္မန္တာဓိဌာယကာ-လုပ်ငန်းလုပ်ရာဌာန(အလုပ်ရုံ)၌ စီမံကြီးကြပ်သူတို့”ဟု ပြုပါ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကို ယနေ့ခေတ်၌ “မန်နေဂျာ (Manager) သို့မဟုတ်၊ ဒါရိုက်တာ (Director)”ဟု ခေါ်သည်။

ဟတ္ထိသာလာဒယော။ ။ ဟတ္ထိနံ+ဌပိတာ+သာလာ ဟတ္ထိသာလာ(ဇာဇီသစ်-၁, ၁၃၁)၊ ဟတ္ထိဿ+ဌပနာ+သာလာ ဟတ္ထိသာလာ-ဆင်ကို တည်စေရာ(ထားရာ) အဆောက်အဦး-ဆင်တင်းကုပ်(မအူပါနီ-၁, ၄၂၂)၊ ဟတ္ထိသာလာ+အာဒိ ယေသန္တိ ဟတ္ထိသာလာဒယော။

ပရိဇိဏ္ဍကာနိ-ကုန်သော၊ ဂေဟာနိ စ-အိမ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-
 ချ်၊ ပစထ-ချက်ကြလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ပစန္ဒာနိမ္မိ-ချက်ကုန်စဉ်ပင်၊ ပိသဒ္ဓါ
 အဝဓာရဏအနက်ကြုံ၊ အမမာသော-တစ်လထက်ဝက်၊ ဆယ့်ငါးရက်သည်၊
 အတိက္ကန္တာ-ကုန်လွန်သွားပြီ၊ တတော-မှ၊ ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ ဝါ-နောက်ထပ်
 လည်း၊ “ဒါရူနိ-တို့သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့ကုန်” ကုတိ-သို့၊ အာရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊
 “ကုမသ္မိ ကာလေ-၌၊ ဒါရူနိ-တို့ကို၊ လဒ္ဓါ-ငှာ၊ န သက္ကာ၊ **ဒုဿကောဌာဂါရာနိ-**
 အဝတ်တို့ကို ထားရာ ကျီတိုက်တို့ကို၊ ဝါ-အဝတ်ဝိုဒေါင်တို့ကို၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်၍၊
 ထူလသာဋ္ဌကေဟိ-ထူသောအဝတ်တို့ဖြင့်၊ ဝဋ္ဋိယော-မီးစာတို့ကို၊ ကတွာ-၍၊
 တေလစာဋီသု-ဆီအိုးတို့၌၊ တေမေတွာ-စိုစေ၍၊ ဝါ-ဆွတ်၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ပစထ-
 ကြလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ အမမာသံ-ပတ်လုံး၊ တထာ-ထိုပြော
 သည့်အတိုင်း၊ အကံသု-ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ စတ္တာရော မာသာ-တို့သည်၊
 အတိက္ကန္တာ-ကုန်ပြီ၊ ပသာဓနမ္မိ-မဟာလတာတန်ဆာသည်လည်း၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

တသ္မိ ပသာဓနေ-ထိုမဟာလတာတန်ဆာ၌၊ စတဿော ဝဇီရနာဋ္ဌိယော-
 စိန်ငှက်စားတို့သည်၊ ဝါ-စိန်ငှစလယ်တို့သည်၊ ဥပယောဂံ-ယှဉ်စပ်သုံးစွဲခြင်း
 သို့၊ ဝါ-သင့်လျော်ရာအရပ်၌ ထည့်သွင်းခြင်းသို့၊ အဂမံသု-ရောက်ကုန်ပြီ၊ **[ဥပ-**
ယောဂန္တိတတ္ထ တတ္ထ အပ္ပေတဗ္ဗဌာနေ အပ္ပနာဝသေန ဝိနိယောဂံ အဂမံသု(ဒီဋ္ဌိ-
၃, ၃၆၊ ပါထေဘာ, ၁၄၉၊ ကူပါထေနိ-၁၃၂။] မုတ္တာနံ-ပုလဲတို့၏၊ ဧကာဒသ

ဒုဿကောဌာဂါရာနိ။ ။**ကောဋ္ဌ** ဂုစ္ဆတိ ဓညဿ အာဌပနဌာနံ၊ ကောဌဘူတံ
 အဂါရံ **ကောဌာဂါရံ**(သာရတ္ထ-၃, ၃၄၉)၊ ကုသီယတိ အက္ကောသီယတီတိ ကောဌော၊
 ဓညနိလယော၊ [ကုသ+ဌာ-မောဂ်-၇, ၅၅၊] ဤအဆိုများအလိုမူ ဝိဂြိုဟ်တွင်း၌
 ကောဌာဂါရအရ စပါးကျီ (ဂိုဒေါင်)ကိုသာ ရ၏၊ သို့သော် ကောဌာဂါရသည် (၁)
 ဥစ္စာထားရှိသိုလှောင်ရာ ဘဏ္ဍာတိုက်၊ (၂) အဝတ်ထားရှိသိုလှောင်ရာ ဘဏ္ဍာတိုက်၊
 (၃) ကောက်ပဲထားရှိသိုလှောင်ရာ ကျီ(ဂိုဒေါင်)ဟု ၃မျိုးရှိသဖြင့် “တေလံ၊ သုဂတ-
 စိဝရံ”ကဲ့သို့ သမာသိရုပ်ပြီးရာအခါ၌ကား ကောဌာဂါရအရ ၃မျိုးလုံးကို ယူနိုင်၏၊
 ဤ၌ အဝတ်ထားရှိ သိုလှောင်ရာ ဘဏ္ဍာတိုက်ကို ယူပါ၊ “ကောဌာ စ+တေ+အဂါရာနိ
 စာတိ ကောဌာဂါရာနိ-ကျီတိုက်တို့၊ ဒုဿာနံ+ဌပနာနိ(ဌပိတာနိ)+ကောဌာဂါရာနိ
 ဒုဿကောဌာဂါရာနိ(မအူပါရာနိ-၄, ၇၀၁)”ဟု ပြုပါ။ (မဟာနိ. ဌ-၁၂၊ ဒီ. ဌ-၁,
 ၂၆၄၊ သီဋ္ဌိသစ်-၂, ၃၀၃၊ သာရတ္ထ-၃, ၃၅၀)

နာဠိယော-၁၁ကွမ်းစားတို့သည်၊ (ဥပယောဂံ၊ အဂမံသု)၊ ပဝါဠဿ-သန္တာ၏၊
 ဗာဝီသတိ နာဠိယော-၂၂ကွမ်းစားတို့သည်၊ (ဥပယောဂံ၊ အဂမံသု)၊ မဏိနံ-
 ပတ္တမြားတို့၏၊ တေတ္ထိသ နာဠိယော-၃၃ကွမ်းစားတို့သည်၊ (ဥပယောဂံ၊ အဂမံ-
 သု)၊ ဣတိ-သို့လျှင်၊ ဧတေဟိ ရတနေဟိ စ-ဤရတနာတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊
 အညေဟိ-အခြားကုန်သော၊ ရတနေဟိ စ-တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဋ္ဌာနံ-ပြီး
 ဆုံးခြင်းသို့၊ အဂမာသိ၊ အသုတ္တမယံ-ချည်ဖြင့် ယက်လုပ်အပ်သည်မဟုတ်သော၊
 ပသာဓနံ-မဟာလတာတန်ဆာသည်၊ ရဇတေန-ငွေဖြင့်၊ သုတ္တကိစ္စံ-ချည်၏
 ကိစ္စကို၊ ကရိသု၊ တံ-ထိုမဟာလတာတန်ဆာသည်၊ သီသေ-၌၊ ပဋိမုက္ကံ-စွပ်အပ်
 သည်၊ (သမာနံ)၊ ပါဒပိဋိ-ဖြေဖမိုးသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ-
 ထိုထိုနေရာ၌၊ **မုဒ္ဒိကာ**-တလုတ်မြောင်းတို့ကို၊ ယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ကတာ-
 သော၊ သုဝဏ္ဏမယာ-ရွှေဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သော၊ ဂဏ္ဍိကာ-အနားပတ်သီး(ကမ္ပတ်
 သီး)တို့သည်၊ ဝါ-ကြယ်သီးတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ရဇတမယာ-ငွေဖြင့် ပြုအပ်ကုန်
 သော၊ ပါသကာ-အနားပတ်ကွင်း(ကမ္ပတ်ကွင်း)တို့သည်၊ ဝါ-ကြယ်သီးပေါက်
 တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ မတ္တကမဇ္ဈေ-ဥးထိပ်အလယ်၌၊ (ဥးထိပ်အလယ်နေရာ၌)၊
 ဧကာ-သော၊ မုဒ္ဒိကာ-တလုတ်မြောင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒွိသု-ကုန်သော၊
 ကဏ္ဍပိဋိသု-နားအပြင်တို့၌၊ (နားအပြင်ဘက်နေရာတို့၌)၊ ဒွေ-ကုန်သော၊
 (မုဒ္ဒိကာ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဂလဝါဠကေ-လည်ချိုင့်၌၊ (လည်ချိုင့်နေရာ၌)၊
 [ဂလေ+ဌိတော+အာဝါဠော ဂလဝါဠော၊ ဂလ+အာဝါဠ၊ “ဝါ ပရော”ဟူသော ယောဂ
 ဝိဘာဂဖြင့် နောက်အာကိုချေ-ကင်္ခါမဟာဠိ-၄, ၃၂၆၊ ဧကာ၊ (မုဒ္ဒိကာ ဟောတိ)၊

မုဒ္ဒိကာ။ ။မောဒန္တိ ဧတာယာတိ မုဒ္ဒိကာ၊ [မုဒ+ကိက+အာ၊ ဒဒွေဘော်လာ၊-
 မောဂ်-၇, ၂၂၊] မောဂ်၌ မုဒ္ဒိကာအရ လက်စွပ်၊ မုဒရက်သီး(သပျစ်သီး)ကို ယူခြင်းမှာ
 ဥပလက္ခဏနည်းသာတည်း၊ မြင်မြင်သမျှသောသူတို့၏ ဝမ်းမြောက်ကြောင်းဖြစ်သော
 ကြောင့် တလုတ်မြောင်း (တလုပ်လွှာ)ကိုလည်း မုဒ္ဒိကာအရ ယူရသည်(စလင်းဂံ-၂၊
 ၆၅၂)၊ အဝတံစ၂စကို စပ်၍ချုပ်ခြင်း၊ ထပ်၍ လုံး၍ ချုပ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ အဝတံစ
 တစ်ခုပိုး၍ ချုပ်ခြင်းကို “မုဒ္ဒိကာ-တလုတ်မြောင်းချုပ်ခြင်း(တရုတ်မြောင်း)”ဟု ခေါ်
 သည်၊ မြန်မာန်၌ ချုပ်ရိုးကြောင်းအတွင်းရှိ မြောင်းအတိုဟု ဆို၏၊ ရှေးက “တလုတ်
 မြောင်းအုပ်ခြင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။ (ဝိ. ၄-၃, ၄၁၀၊ မဟာဘာ-၃, ၂၆၁)

ဒွိသု-ကုန်သော၊ ဇတ္ထုသု-ပခုံးစွန်းတို့၌၊ (ပခုံးစွန်းနေရာတို့၌)၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ (မုဒ္ဒိကာ ဟောန္တိ)၊ ဒွိသု-သော၊ ကပ္ပရေသု-တတောင်ဆစ်တို့၌၊ (တံတောင်ဆစ်နေရာတို့၌)၊ ဒွေ (မုဒ္ဒိကာ ဟောန္တိ)၊ ဒွိသု-ကုန်သော၊ ကဋ္ဌိပဿေသု-ခါး၏ နံဘေးတို့၌၊ (ခါးနံဘေးနေရာတို့၌)၊ ဒွေ (မုဒ္ဒိကာ ဟောန္တိ)၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြုလုပ် ကုန်ပြီ၊ [ခေါ ပနကား ပဒူရဏ၊] တသ္မိံ ပဿာဓနေ-ထိုတန်ဆာ၌၊ ဧကံ-တစ်ခု သော၊ မောရံ-ဥဒေါင်းရုပ်ကို၊ ကရိသု၊ တဿ-ထိုဥဒေါင်းရုပ်၏၊ ဒက္ခိဏပက္ခေ- လက်ယာဖက်တောင်ပံ၌၊ ရတ္တသုဝဏ္ဏမယာနိ-နီသောရွှေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန် သော၊ ပဉ္စ ပတ္တသတာနိ-ငါးရာသော ငှက်တောင်တို့သည်၊ အဟေသု၊ ဝါမ- ပက္ခေ-လက်ဝဲဖက်တောင်ပံ၌၊ (ရတ္တသုဝဏ္ဏမယာနိ-ကုန်သော၊) ပဉ္စ ပတ္တ- သတာနိ-တို့သည်၊ (အဟေသု)၊ တုဏှံ-နှုတ်သီးသည်၊ ပဝါဠမယံ-သန္တာဖြင့် ပြုအပ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အက္ခိနိ-မျက်လုံးတို့သည်၊ မဏိမယာနိ-ပဒမြားဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဂီဝါ စ-လည်ပင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပိဉ္စာနိ စ- အမြီးတို့သည်လည်းကောင်း၊ တထာ-တူ၊ (မဏိမယာနိ ဟောန္တိ)၊ ပတ္တနာဠိ- ယော-အတောင်၏အရိုးတို့သည်၊ (တောင်ပံရိုးတို့သည်)၊ ရဇတမယာ-ငွေဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဇယံယော-ခြေသလုံးတို့သည်၊ တထာ-တူ၊ (ရဇ- တမယာ ဟောန္တိ)၊ သော-ထိုဥဒေါင်းရုပ်သည်၊ ဝိသာခါယ-၏၊ မတ္တကမဇ္ဈေ- ဉးထိပ်၏အလည်၌၊ (ဉးထိပ်တည်တည်၌)၊ ပဗ္ဗတကူဇေ-တောင်ထွတ်၌၊ ဌတ္တာ- ရပ်၍၊ နစ္စနမယူရော ဝိယ-ကနေသော ဥဒေါင်းကဲ့သို့၊ ခါယတိ-ထင်ရ၏၊ ပတ္တနာဠိသဟဿဿ-တောင်ပံရိုးတစ်ထောင်၏၊ သဒ္ဒေါ-ရိုက်ခတ်သံသည်၊ ဒိဗ္ဗသင်္ဂီတံ ဝိယ-နတ်၌ဖြစ်သော သံပြိုင်သီဆိုအပ်သော သီချင်းသံကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ ပဉ္စဂီတတူရိယဃောသော ဝိယ စ-အင်္ဂါ၅ပါးရှိသော တူရိယာ၏ အသံကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ သန္တိကံ-အနီးသို့၊ ဥပဂတာယေဝ- ကပ်ရောက်လာသူတို့သည်သာ၊ **တဿ**-ထိုဥဒေါင်းရုပ်၏၊ အမောရဘာဝံ-

တဿ။ ။ “တဿာ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ “တဿာ-မဟာလတာတန်ဆာ၏”ဟု ပေး၏၊ သို့သော် ဤ၌ ဥဒေါင်းရုပ်(မောရ)ကို ဥဒေါင်းအစစ်နှင့် အထင်မှားသည်ကို ဆိုသော အရာဖြစ်ရကား မောရကို စွဲရမည်ဖြစ်သောကြောင့် “တဿ”ဟု ရှိခြင်းသာ ကောင်း သည်၊ အကယ်၍ မဟာလတာတန်ဆာကို စွဲလျှင်လည်း “မဟာလတာပဿာဓနံ”နှင့်

ဥဒေါင်းအစစ်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနန္တိ၊ ပသာဓနံ-မဟာလတာ
 တန်ဆာသည်၊ နဝကောဋီအတ္တနကံ-ဉာဏ်တော်တန်သည်၊ အဟောသိ၊
 သတသဟဿံ-တစ်သိန်းသော၊ **ဟတ္ထကမ္မမူလံ**-လက်ဖြင့်ပြုအပ်သော အလုပ်
 ၏ အခကို၊ (လက်ခကို)၊ [ဟတ္ထဿ+ကမ္မံ ဟတ္ထကမ္မံ(ပါရာဘာ-၁, ၇၇)၊ (တစ်နည်း)
 ဟတ္ထေန+ကတ္တဗ္ဗံ+ကမ္မံ ဟတ္ထကမ္မံ(ပါရာ-၂, ၄၉၀)၊ ဟတ္ထကမ္မဿ+မူလံ ဟတ္ထကမ္မ-
 မူလံ] ဒီယိတ္ထ-ပေးအပ်ခဲ့ပြီ။

“ကိဿ-အဘယ်ကောင်းမှု၏၊ နိဿန္တေန-အကျိုးဆက်အားဖြင့်၊ (အကျိုး
 ဆက်အဖြစ်ဖြင့်) ဝါ-ကြောင့်၊ (အကျိုးပေးခြင်းကြောင့်)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၄၅။]
 တာယ-ထိုဝိသာခါသည်၊ ဧတံ ပသာဓနံ-ဤမဟာလတာတန်ဆာကို၊ လဒ္ဓိ
 ပန-ရအပ်သနည်း?” ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ သာ-ထိုသူမသည်၊ ကဿပ-
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ-ကဿပဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူရာအခါ၌၊ ဝါ-ကဿပ
 ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်အခါ၌၊ ဝိသတိယာ ဘိက္ခုသဟဿာနံ-နှစ်သောင်း
 သော ရဟန်းတို့အား၊ **စီဝရသာဋကံ**-သင်္ကန်းအကျိုးငှာ ယက်အပ်သော
 အဝတ်ကို၊ ဝါ-သင်္ကန်းလျာအဝတ်ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ သုတ္တမ္ပိ-ချည်ကိုလည်းကောင်း၊
 သူစိယောပိ-အပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရဇနမ္ပိ-ဆိုးရည်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တ-
 နော-၏၊ သန္တကမေဝ-ဥစ္စာကိုသာ၊ အဒါသိ၊ တဿ စီဝရဒါနဿ-ထိုသင်္ကန်း
 အလှူ၏၊ နိဿန္တေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဣမံ မဟာလတာပသာဓနံ-ကို၊ လဘိ
 ကိရ-ရသတဲ့၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဣတ္ထိနံ-၏၊ စီဝရဒါနံ-သည်၊ မဟာလတာပသာဓန-
 ဘဏ္ဍေန-မဟာလတာတန်ဆာဥစ္စာဖြင့်၊ မတ္ထကံ-အထွတ်အထိပ်သို့၊ ပပ္ပေတိ၊
 ပုရိသာနံ-၏၊ (စီဝရဒါနံ-သည်)၊ ဣဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရေန-တန်ခိုးဖြင့် ပြီးသော
 သပိတ်သင်္ကန်းဖြင့်၊ (မတ္ထကံ ပပ္ပေတိ)၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊ ဧဝံ-သို့
 လျှင်၊ မဟာသေဌိ-သည်၊ စတူဟိ မာသေဟိ-ငှလတို့ဖြင့်၊ မီတု-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊
 လျော်အောင် “တဿ”ဟုပင် ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

စီဝရသာဋကံ။ ။စီဝရတ္ထာယ+ဝါယိတော+သာဋကော စီဝရသာဋကော(ဇာဋီ
 သစ်-၄၃၁)၊ “စီဝရာယ+ဒဿံ စီဝရဒဿံ(နီတိ သုတ္တ-၁၉၆၊ နိဒီ-၂၂၆)”ကဲ့သို့
 “စီဝရာယ+သာဋကော စီဝရသာဋကော-သင်္ကန်းအလို့ငှာ အဝတ်”ဟုလည်း ပြုပါ။

ပရိဝုစ္ဆံ-အစီအစဉ်ကို၊ ကတ္တာ၊ တဿာ-ထိုသမီးအား၊ ဒေယျဓမ္မံ-ပေးထိုက်သော သဘောရှိသောပစ္စည်းကို၊ ဝါ-ပေးစရာပစ္စည်းကို၊ ဒဒမာနော-သော်၊ ကဟာ- ပဏပူရာနိ-အသပြာတို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ သကဋသတာနိ-ငါးရာသော လှည်းတို့ကို၊ဝါ-လှည်းငါးရာတို့ကို၊ အဒါသိ၊ သုဝဏ္ဏဘာဇနပူရာနိ-ရွှေခွက်တို့ ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ (သကဋသတာနိ အဒါသိ)၊ ရဇတဘာဇနပူရာနိ-ငွေ ခွက်တို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ (သကဋသတာနိ အဒါသိ)၊ တမ္မဘာဇနပူရာနိ- ကြေးနီခွက်တို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ (သကဋသတာနိ အဒါသိ)၊ ပတ္တုဏ္ဏ- ဝတ္ထကောသေယျဝတ္ထပူရာနိ-ပတ္တုဏ္ဏတိုင်းဖြစ်အဝတ်၊ ပိုးချည်အဝတ်တို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ (သကဋသတာနိ အဒါသိ)၊ သပ္ပိပူရာနိ-ထောပတ်တို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ (သကဋသတာနိ အဒါသိ)၊ တေလပူရာနိ-ဆီတို့ဖြင့် ပြည့် ကုန်သော၊ ပဉ္စ (သကဋသတာနိ အဒါသိ)၊ သာလိတဏ္ဍုလပူရာနိ-သလေး ဆန်တို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ (သကဋသတာနိ အဒါသိ)၊ နင်္ဂလဖာလာဒိ- ဥပကရဏပူရာနိ-ထွန်တုန်း၊ ထွန်သွားအစရှိသော အသုံးအဆောင်တို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စသကဋသတာနိ အဒါသိ၊ အဿ-ထိုသူဌေး၏၊ “မမ-၏၊ ဓီတု-၏၊ ဂတဋ္ဌာနေ-ရောက်ရာအရပ်၌၊ ‘အသုကေန နာမ-ဤမည်သော ပစ္စည်းဖြင့်၊ မေ-အား၊ အတ္ထော-အလိုရှိ၏၊’ ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ပရဿ-၏၊ ဂေဟဒ္ဓါရံ-အိမ်တံခါးသို့၊ မာ ပဟိဏိ-မစေလွှတ်ရပါစေနှင့်” ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့ သော စဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ ကိရ-တဲ့၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သဗ္ဗူပ- ကရဏာနိ-အလုံးစုံသော အသုံးအဆောင်တို့ကို၊ ဒါပေသိ၊ [ကိရကို ကာရဏ အနက်ကြံ၍ “ကိရ(ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ပေ၊ မာ ပဟိဏိ-နှင့်၊ ဣတိ ဧဝံ အဟောသိ၊ တသ္မာ သဗ္ဗူပကရဏာနိ ဒါပေသိ”ဟုလည်း ပေး။] ဧကေကသ္မိ-တစ်စီး တစ်စီးသော၊ ရထေ-၌၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတာ-အလုံးစုံသော တန်ဆာ တို့ဖြင့် ဆင်ယင်အပ်ကုန်သော၊ တိဿော တိဿော-ဥယောက် ဥယောက် ကုန်သော၊ **ဝဏ္ဏဒါသိယော**-ရုပ်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော ကျွန်မတို့ကို၊ ဝါ-

ဝဏ္ဏဒါသိယော။ ။ဝဏ္ဏေန+သမ္ပန္နာ+ဒါသိယော ဝဏ္ဏဒါသိယော(ဓာန်ဋီ-၂၃၃၊ ပါစိယော-၂၄၄)၊ (တစ်နည်း) ဒါသိယော+ဟုတ္တာ+ဘူတာ ဒါသိယော (တစ်နည်း) ဒါသိယံ (ဒါသိဘာဝေ)+ဌိတာ ဒါသိယော၊ [ဒါသိ+ဏ၊ (တစ်နည်း) ဘူတပုဒ်၊ ဌိတပုဒ်

ရုပ်ရည်လှပသောကျွန်မတို့ကို၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ ဝါ-တင်၍၊ ပဉ္စ ရထသတာနိ-
ရထားငါးရာတို့ကို၊ အဒါသိ၊ “ဧတံ-ဤသမီးကို၊ နှာပေန္တိယော-ရေချိုးစေ
ကုန်လျက်၊ ဘောဇ္ဇေန္တိယော-စားသောက်စေကုန်လျက်၊ ဝါ-ကျွေးမွေးကုန်လျက်၊
အလင်္ကံရောန္တိယော-တန်ဆာဆင်ပေးကုန်လျက်၊ ဝိစရထ-လှည့်လည်ကြ
လော၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဒိယဗုဒ္ဓဟဿပရိစာရိကာယော-အခွဲအားဖြင့်
နှစ်ထောင်သောအလုပ်အကျွေးမိန်းမတို့ကို၊ ဝါ-တစ်ထောင်ငါးရာသော အလုပ်
အကျွေးမိန်းမတို့ကို၊ အဒါသိ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုသူဌေး၏၊ ဧတံ-ဤအကြံ
သည်၊ အဟောသိ၊ (ကိ)၊ “မမ-၏၊ ဇီတု-အား၊ ဂါဝေါ-တို့ကို၊ ဒဿာမိ-မည်၊”
ဣတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ ပုရိသေ-တို့ကို၊ အာဏာပေသိ၊
(ကိ)၊ “ဘဏေ-အမောင်တို့၊ ဂစ္ဆထ-သွားကြလော၊ စူဠဝဇဿ-ငယ်သော နွား
ခြံ၏၊ ဒွါရံ-ကို၊ ဝိဝရိတွာ-ဖွင့်၍၊ တီသု-ကုန်သော၊ ဂါဝုတေသု-ဂါဝုတ်တို့၌၊
တိဋ္ဌထာ-ကုန်သော၊ ဘေရိယော-စည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ တိဋ္ဌထ-တည်
နေကြလော၊ ပုထုလတော-အနံ့မှ၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ ဥသဘမတ္တေ-တစ်ဥသဘ
အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနေ-၌၊ ဥဘောသု-၂ဖက်ကုန်သော၊ ပဿေသု-နံ
ဘေးတို့၌၊ တိဋ္ဌထ-ကြလော၊ ဂါဝိနံ-နွားမတို့အား၊ တတော-ထိုထက်၊ ပရံ-
အလွန်၊ ဂန္တိ-ငှာ၊ မာ အဒတ္ထ-မပေးကြနှင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဌိတကာလေ-တည်ပြီးရာ
အခါ၌၊ ဘေရိသညံ-စည်သံအမှတ်အသားကို၊ ကရေယျာထ-ကြလော၊” ဣတိ-
ဤသို့ စေခိုင်းပြီ၊ တေ-ထိုယောက်ျားတို့သည်၊ တထာ-ထိုစေခိုင်းသည့်အတိုင်း၊
အကံသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုယောက်ျားတို့သည်၊ ဂါဝိနံ-တို့၏၊ ဝဇ္ဇတော-နွားခြံမှ၊
နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ဂါဝုတံ-တစ်ဂါဝုတ်ရှိသောအရပ်သို့၊ (အတောင် ၁၁,၂၀၀
ရှိသောအရပ်သို့)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၈၈၈] ဂတကာလေ-ရောက်ရာအခါ၌၊ ဘေရိ-
သည်-ကို၊ အကံသု၊ ပုန-ဖန်၊ အဗုယောဇနံ-ယူဇနာဝက်ရှိသောအရပ်သို့၊ ဂတ-
ကာလေ-၌၊ ဘေရိသည်-ကို၊ အကံသု၊ ပုနပိ-လည်း၊ တိဂါဝုတံ-ဂါဝုတ်ရှိသော

ကျေသော ဥတ္တရပဒလောပသမာသိ၊| ဝဏ္ဏေန+ဒါသိယော ဝဏ္ဏဒါသိယော-ရုပ်
အဆင်းကြောင့် (ရုပ်လှခြင်းကြောင့်) ကျွန်မဖြစ်ရသော အမျိုးသမီးများ၊ ဝါ-ရုပ်အဆင်း
ကြောင့် (ရုပ်လှခြင်းကြောင့်) ကျွန်မအဖြစ်၌ တည်သော အမျိုးသမီးများ(ဇာဋီသစ်-
၁, ၂၀၀၊ ၃၇၅)။

အရပ်သို့၊ ဂတကာလေ၊ ဘေရိသည်၊ အကံသု၊ ပုထုလတော-မှ၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ ဂမနဉ္စ-သွားခြင်း ကိုလည်း၊ နိဝါရေသုံ-တားမြစ်ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒီဃတော-မှ၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ တိဂါဝုတေ-ဥဂါဝုတ်ရှိသော၊ ပုထုလတော-မှ၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ ဥသဘမတ္ထေ-တစ်ဥသဘအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဌာနေ-၌၊ ဂါဝိယော-သည်၊ အညမညံ၊ နိယံသန္တိယော-ပွတ်တိုက်ကုန်လျက်၊ အဋ္ဌံသု-တည်နေကုန်ပြီ။

မဟာသေဌိ-သည်၊ “မမ-၏၊ ဓီတု-အား၊ ဝါ-ဖို့၊ ဧတ္တကာ-ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိကုန်သော၊ ဂါဝေါ-တို့သည်၊ အလံ-တော်ပြီ၊ ဒွါရံ-နွားခြံတံခါးကို၊ ပိ-ဒဟထ-ပိတ်ကြလော၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဝဇ္ဇဒွါရံ-နွားခြံတံခါးကို၊ ပိဒဟာ-ပေသိ-ပိတ်စေပြီ၊ ဒွါရသ္မိံ-ကို၊ ပိဒဟိတေ-ပိတ်အပ်ပြီးသော်၊ ဝိသာခါယ-၏၊ ပုညဗလေန-ကောင်းမှု၏ စွမ်းအားကြောင့်၊ ဗလဝဂါဝေါ စ-အားရှိသော နွား တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဓေနယော စ-နွားမတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပတိတွာ ဥပ္ပတိတွာ-ခုန်၍ ခုန်၍၊ နိက္ခမိသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊ မနုဿာနံ-တို့သည်၊ ဝါရေန္တာနံ ဝါရေန္တာနမေဝ-တားမြစ်နေကုန်စဉ်၊ တားမြစ်နေကုန်စဉ်ပင်၊ သဌိသဟဿာ-ခြောက်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဗလဝဂါဝေါ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သဌိသဟဿာ-ကုန်သော၊ ဓေနယော စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ နိက္ခန္တ-ထွက်သွားကုန်ပြီ၊ တတ္တကာ-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဗလဝ-ဝစ္ဆာ-အားရှိသောနွားငယ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ တာသံ ဓေနနံ-ထိုနွားမတို့ ၏၊ ဥသဘာ-နွားလားဥသဘတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပတိတွာ-၍၊ အနုဗန္ဓာ-အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၊ အဟေသုံ-ကုန်ပြီ၊ “ကိဿ-၏၊ နိဿန္နေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဂါဝေါ-တို့သည်၊ ဂတာ ပန-သွားကုန်သနည်း?” ဣတိ-ဤ ကား အမေးတည်း၊ နိဝါရေန္တာနံ နိဝါရေန္တာနံ-တားမြစ်ကုန်၊ တားမြစ်ကုန်စဉ်၊ ဝါ-တားမြစ်ကုန်၊ တားမြစ်ကုန်သော ထေရ်၊ ရဟန်းငယ်၊ ကိုရင်တို့အား၊ ဒိန္နဒါနဿ-လှူအပ်သော အလှူ၏၊ (နိဿန္နေန၊ ဂါဝေါ၊ ဂတာ)၊ ကိရ-ချဲ့၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ-၌၊ ကိကိဿ-မည်သော၊ ရညော-၏၊ သတ္တန္တံ-ကုန်သော၊ ဓီတာနံ-တို့တွင်၊ ကနိဋ္ဌာ-အငယ်ဆုံးဖြစ်သော၊ သံဃဒါသီ နာမ-မည်သူသည်၊ ဟုတွာ၊ ဝိသတိယာ-နှစ်ဆယ်သော၊ ဘိက္ခု-

သဟဿာနံ-ရဟန်းအထောင်တို့အား၊ [ဝိသတိယာ ဘိက္ခုသဟဿာနံ-နှစ်သောင်းသောရဟန်းတို့အား၊] ပဉ္စဂေါရသဒါနံ-၅မျိုးသော နွားမှဖြစ်သော အရသာအလှူကို၊ ဒဒမာနာ-လသော်၊ ထေရာနဉ္စ-ထေရ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒဟရာနဉ္စ-ရဟန်းငယ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သာမဏေရာနဉ္စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ပိဒဟိတွာ-ပိတ်၍၊ “အလံ-တော်ပြီ၊ အလံ-တော်ပြီ” ကူတိ-သို့၊ နိဝါရေန္တာနံ-ကုန်စဉ်၊ “ကုဒံ-ဤဟာသည်၊ မဓရံ-ချို၏၊ ကုဒံ-သည်၊ မနာပံ-စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေ၏၊ ဝါ-မြတ်နိုးဖွယ်ကောင်း၏၊” ကူတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ အဒါသိ-ခဲ့ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တဿ-ထိုအလှူ၏၊ နိဿန္တေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဝါရိယမာနာ-တားမြစ်အပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာပိ)၊ ဂါဝေါ-တို့သည်၊ နိက္ခမိသု၊ သေဌိနာ-သည်၊ ဧတ္တကဿ-သော၊ ဓနဿ-ကို၊ ဒိန္နကာလေ-ပေးပြီးရာအခါ၌၊ သေဌိဘရိယာ-သူဌေးကတော်သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တုမေဟိ-တို့သည်၊ မယံ-၏၊ ဓိတု-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံကို၊ သံဝိဒဟိတံ-စီမံအပ်ပြီ၊ ဝေယျာဝစ္စကရာ-ဝေယျာဝစ္စကို ပြုကုန်သော၊ ဒါသ-ဒါသိယော ပန-ကျွန်ယောက်ျား၊ ကျွန်မိန်းမတို့ကိုကား၊ န သံဝိဒဟိတာ-မစီမံအပ်သေးကုန်၊ ကိ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (န သံဝိဒဟိတာ-မစီမံအပ်ကုန်သနည်း?)” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “မမ-၏၊ ဓိတာရိ-၌၊ သသိနေဟ-နိဿိနေဟာနံ-ချစ်ခင်ခြင်းရှိသူ၊ ချစ်ခင်ခြင်းမရှိသူတို့ကို၊ ဇာနနတ္ထံ-သိခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ-သိလိုခြင်းကြောင့်၊ (န သံဝိဒဟိတာ-အပ်ကုန်၊) ဟိ-မှန်၊ ဝါ-ချဲ့၊ အဟံ၊ တာယ-ထိုသမီးနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အဂစ္ဆမာနကေ-မလိုက်သူတို့ကို၊ ဂီဝါယ-လည်ပင်း၌၊ ဂဟေတွာ-၍၊ (တစ်နည်း) အဂစ္ဆမာနကေ-တို့၏၊ ဂီဝါယ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ န ပဟိဏာမိ-စေလွှတ်မည်မဟုတ်၊ ယာနံ-သို့၊ အာရုယျ-၍၊ ဂမနကာလေယေဝ-သွားရာအခါ၌သာ၊ ဧတာယ-ဤသမီးနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္တု-ကာမာ-လိုက်သွားခြင်းငှာ အလိုရှိသူသည်၊ ဂစ္ဆု-လိုက်သွားကြပါ၊ အဂန္တု-ကာမာ-လိုက်သွားခြင်းငှာ အလိုမရှိသူတို့သည်၊ မာ (ဂစ္ဆု)-မလိုက်သွားကြနှင့်၊ ကူတိ-သို့၊ ဝက္ခာမိ-ပြောတော့မည်၊” ကူတိ-သို့၊ အာဟ။

အထ-၌၊ “သွေ-၌၊ မမ-၏၊ ဓိတာ-သည်၊ ဂမိဿတိ-သွားတော့မည်၊”

ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဂဗ္ဘ-အခန်း၌၊ နိသိန္နော-လျက်၊ မိတရံ-ကို၊ သမိပေ-၌၊ နိသီဒါပေတွာ-ထိုင်စေ၍၊ “အဗ္ဗ-ချစ်သမီး! ပတိကုလေ-လင့်အိမ်၌၊ ဝသန္တိယာ နာမ-နေသောအမျိုးသမီးမည်သည်၊ ဝါ-သော်၊ ဣမဉ္ဇ ဣမဉ္ဇ အာစာရံ-ဤ မည် ဤမည်သော ကျင့်ဝတ်ကိုလည်း၊ ရက္ခိတံ-စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဩဝါဒံ-ကို၊ အဒါသိ၊ အယမ္ပိ မိဂါရသေဌိ-ဤမိဂါရ သူဌေးသည်လည်း၊ အနန္တရဂဗ္ဘ-အခြားမဲ့အခန်း၌၊ နိသိန္နော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဓနဉ္စယသေဌိနော-၏၊ ဩဝါဒံ-ကို၊ အသောသိ-ပြီ၊ သောပိ သေဌိ-ထိုဓနဉ္စယ သူဌေးသည်လည်း၊ မိတရံ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဩဝဇ္ဇိ-ပြီ၊ (ကံ)။

“အဗ္ဗ-ချစ်သမီး! သသုရကုလေ-ယောက္ခမ၏ အိမ်၌၊ ဝသန္တိယာ နာမ-သည်၊ ဝါ-သော်၊ အန္တောအဂ္ဂိ-အတွင်းမီးကို၊ ဗဟိ-အပြင်သို့၊ န နိဟရိတဗ္ဗော-မထုတ်ဆောင်ထိုက်၊ (မထုတ်ဆောင်နှင့်)၊ ဗဟိအဂ္ဂိ-အပြင်မီးကို၊ အန္တော-အတွင်းသို့၊ န ပဝေသေတဗ္ဗော-မဝင်စေထိုက်၊ ဝါ-မသွင်းနှင့်၊ ဒဒန္တဿေဝ-ပေးသူအားသာ၊ ဒါတဗ္ဗံ-ပေးထိုက်၏၊ အဒဒန္တဿ-မပေးသူအား၊ န ဒါတဗ္ဗံ၊ ဒဒန္တဿာပိ-ပေးသူအားလည်းကောင်း၊ အဒဒန္တဿာပိ-အားလည်းကောင်း၊ ဒါတဗ္ဗံ၊ သုခံ-ချမ်းသာစွာ၊ နိသီဒိတဗ္ဗံ-နေထိုင်ရာ၏၊ သုခံ-စွာ၊ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗံ-စား ထိုက်၏၊ သုခံ-စွာ၊ နိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ-အိပ်ရာ၏၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ပရိစရိတဗ္ဗော-ပြုစု လုပ်ကျွေးထိုက်၏၊ အန္တောဒေဝတာ-အိမ်တွင်းနတ်ကို၊ နမဿိတဗ္ဗာ-ရှိခိုး ထိုက်၏” ကုတိ-ဤသို့ ဆုံးမပြီ။

ဒသဝိမံ-၁၀ပါးအပြားရှိသော၊ ဣမံ ဩဝါဒံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ သဗ္ဗာ-ကုန်သော၊ **သေနိယော**-စစ်တပ်၌ နေသော စစ်သည်အပေါင်းတို့ကို၊ သန္နိပါတေတွာ-စေ၍၊ ရာဇသေနာယ-မင်းစစ်တပ်၏၊ (ဘုရင့်တပ်မတော်၏)။

သေနိယော ။ ။ သေနာပုဒ်၊ ဣကပစ္စည်း၊ ကကို ယပြု၍ပြီးသော စစ်တပ်ရှိသည့် မင်းစသူကိုဟောသော သေနိယောပုဒ်မျိုးမဟုတ်၊ သေနာပုဒ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇော တကဏ္ဍိပစ္စည်းသက်၊ “သေနိ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် “ဣတ္ထိယော”ပုဒ်ကဲ့သို့ ယောဝိဘတ် သက်၊ အယော ရဿသုတ်ဖြင့် ဤကို ဣရဿပြု၍ “သေနိယော”ဟု ပြီးသောပုဒ် တည်း၊ “သေနာယံ+ဝသန္တိတိ သေနိယော-စစ်တပ်၌ နေကုန်သော စစ်သားများ၊ (တစ်နည်း) သေနာယံ+ဘဝါ သေနိယော-စစ်သည်အပေါင်း၌ (အပါအဝင်) ဖြစ်သော

မဇ္ဈေ-၌၊ အဋ္ဌ-ဂဉ္ဇးကုန်သော၊ **ပါဠိဘောဂေ**-အာမခံ(သက်သေ)ဖြစ်ကုန်သော၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကေ-သူကြွယ်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ “မေ-၏၊ ဓီတု-၏၊ ဂတဋ္ဌာနေ-သွားရောက်ရာအရပ်၌၊ ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ သစေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ သောဓေတဗ္ဗော-သုတ်သင် ရှင်းစစ်သားများ”ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။ ။ “**ပူဂဗ္ဗဂတော**တိ သေနိနံ မဇ္ဈေ ဂတော(မ. ဋ္ဌ-၂, ၂၃၀၊ မဟာ-နိ. ဋ္ဌ-၂၃၈)၊ အဋ္ဌာရသဟိ သေနိဟိ ပရိဝါရိတော(အံ. ဋ္ဌ-၃, ၂၅) အဋ္ဌာရသာပိ သေဏိယော(အဘိ. ဋ္ဌ-၂, ၄၄၈)၊ **သေဏိယာ**တိ အဋ္ဌာရသသု သေဏိသု မယံ အမုကာယ သေဏိယာ ဇာတာမှ(အနုဋီ-၂, ၂၁၅)”ဟူသော အဖွင့်တို့တွင် “အဋ္ဌာရသဟိ သေနိဟိ၊ အဋ္ဌာရသာပိ သေဏိယော၊ အဋ္ဌာရသသု သေဏိသု”ဟု ရှိပုံကို ထောက်လျှင် “သေနိနှင့် သေဏိသည် အနက်တူဟု သိသာ၏။ ဝိ. ဋ္ဌ-၃, ၁၈၃၊ ကဒီ. ဋ္ဌ-၂၉၉၊ မောဂ်-၇, ၆၀၊ ဓာန်-၅၀၄၌ သေဏိသဒ္ဓါ ဇာတ်တူအလုပ်သမား အပေါင်း(အဖွဲ့)، အရောင်းအဝယ်လုပ်ကိုင်သူအပေါင်း (အသင်းအဖွဲ့)ကို ဟောသည် ဟု ဆို၏။ ထိုသေဏိ(အသင်းအဖွဲ့)သည် ၁၈မျိုးရှိရာ “**သေနိယော**တိ အာရက္ခတ္ထာယ ဗလကာယေ(ဇာ. ဋ္ဌ-၇, ၃၇၄)”ဟူသော အဖွင့်အရ ဤ၌ စစ်သည်အပေါင်းတို့ကို ယူပါ။ “သေဝနံ သေဏိ၊ [သိ+ဏိ-မောဂ်-၇,၆၀၊]”ဟု ပြု၊ ဣကို န-ပြုလျှင် “သေနိ” ဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ။ ထိုနောင် ယောဝိဘတ်သက်၍ “ရတ္တိယော”ကဲ့သို့ “သေနိယော”ဟု ဖြစ်၏။ ဤအလို “သေနိယော-စစ်သည်အပေါင်းတို့ကို”ဟု ပေးပါ။

ပါဠိဘောဂေ။ ။ဝိသေသနယူ၍ ပေးခဲ့သည်။ “ပါဠိဘောဂေ-အာမခံ(သက်သေ) အဖြစ်တို့ကို၊ [ဝိကတိကံ၊ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပ၊] ဝါ-အာမခံ (သက်သေ)တို့ဟူ၍၊ (အာကာရ)၊ ဂဟေတွာ-မှတ်ယူ၍၊ ဝါ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ **[ပဋိပဒံ ဂဟေတွာ** ပတ္ထနံ ကတွာ ပတ္ထနံ ဌပေတွာ-မဋီ-၂, ၂၈၉။] အာကာရယူလျှင် ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ၌ အတ္ထသဒ္ဓါပိုဖြင့် ပထမာအနက်၌ ဒုတိယာယောဝိဘတ်သက် (ဝဏ္ဏနာ၊ ကာပိ)၊ (တစ်နည်း) သဗ္ဗယောနိန မာဇ္ဈေ ဧဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ပထမာယောဝိဘတ်ကို ဧပြု(ဝိဗော-၅၄)၊ “ဘုဇ္ဇနံ ဘောဂေါ-အသုံးပြုခြင်း၊ ပဋိနိမိ-ဘူတော+ဘောဂေါ ဧတေသန္တိ ပဋိဘောဂါ-အတူဖြစ်သော အသုံးပြုခြင်းရှိသူတို့၊ (ကိုယ်စားပြုသူတို့၊ ကိုယ်စားလှယ်တို့၊ အာမခံတို့)၊ ပဋိဘောဂါ ဧဝ ပါဠိဘောဂါ၊ [ပဋိ-ဘောဂ+ဏာ-ဣတိ. ဋ္ဌ-၃၆။] (တစ်နည်း) ပဋိဘုဇ္ဇန္တိ ပါလယန္တိတိ ပါဠိဘောဂါ၊ [ဘုဇ (ပါလနအနက်)+ဏာ-ဓာန်ဋီ-၅၃၂၊]”ဟု ပြု။

လင်းပေးထိုက်၏။ (ရှင်းပေးပါ)။” ကုတိ-သို့ ဝတ္တာ-၍၊ နဝကောဋိအတ္ထနကေန-
 ဉကုဋေထိုက်တန်သော၊ မဟာလတာပသာဓနေန-ဖြင့်၊ ဓိတရံ-ကို၊ ပသာဓေ-
 တွာ-တန်ဆာဆင်၍၊ နှာနစုဏ္ဏမူလကံ-ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်ဖိုးဖြစ်သော၊ စတု-
 ပဏ္ဏာသကောဋိဓနံ-၅၄ကုဋေသောဥစ္စာကို၊ ဒတွာ-၍၊ ယာနံ-သို့၊ အာရော-
 ပေတွာ-တက်ရောက်စေ၍၊ ဝါ-တင်၍၊ သာကေတဿ-သာကေတမြို့၏၊ သာ-
 မန္တာ-၌၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တကေသု-ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ အနုရာဓပုရမတ္တေသု-
 အနုရာဓမြို့အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ စုဒ္ဒသသု-၁၄ခုကုန်သော၊ ဘတ္တဂါမေ-
 သု-အပိုင်စားအပ်သောရွာတို့၌၊ (အပိုင်စားရာရွာတို့၌)၊ **ဘေရိ-စည်ကို**၊ (စည်
 တီးသူ၊ စည်သမားကို)၊ **စရာပေသိ**-လှည့်လည်စေပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ပြော၍
 လှည့်လည်စေသနည်း?) “မမ-၏၊ ဓိတရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္တကာမာ-လိုက်သွား
 ခြင်းငှာ အလိုရှိသူတို့သည်၊ ဂစ္ဆန္တု-လိုက်သွားကြလော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍
 လှည့်လည်စေပြီ၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ သဒ္ဓိ-ကြေညာသံကို၊ သုတွာဝ-လျှင်၊
 “အမှာကံ-တို့၏၊ အယျာယ-အရှင်မ၏၊ ဂမနကာလေ-သွားရာအခါ၌၊ အမှာကံ-
 တို့အား၊ ကုဓ-ဤအရပ်၌၊ ကိ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊
 စုဒ္ဒသဂါမကာ-၁၄ခုသော ရွာငယ်မှ၊ ကိစ္ဆိ-တစ်စုံတစ်ယောက်ကို၊ အသေသေ-
 တွာ-မကြွင်းကျန်စေမူ၍၊ နိက္ခမိသု-ကုန်ပြီ၊ ဓနုဗ္ဗယသေဋ္ဌိပိ-သည်လည်း၊ ရညော
 စ-ကိုလည်းကောင်း၊ မိဂါရသေဋ္ဌိနော စ-ကိုလည်းကောင်း၊ သက္ကာရံ-ကောင်း
 စွာ ပြုစုခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ အနုဂန္ဓာ-အစဉ်လိုက်၍၊
 တေဟိ-ထိုသူတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဓိတရံ၊ ဥယျောဇေသိ-စေလွှတ်ပြီ။

မိဂါရသေဋ္ဌိပိ-သည်လည်း၊ သဗ္ဗပစ္စတော-အလုံးစုံသောသူတို့၏ နောက်၌၊
 ဝါ-က၊ ယာနကေ-ယာဉ်ငယ်၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ဂစ္ဆန္တော-လိုက်လာလသော်၊
 ဗလကာယံ-ဗိုလ်ပါအပေါင်းကို၊ (လူအများကို)၊ ဒိသ္မာ၊ “ဧတေ-ဤလူတို့သည်၊
 ကေ နာမ-အဘယ်မည်သူတို့နည်း?” ကုတိ၊ ပုစ္ဆိ၊ “ဝေါ-တို့၏၊ သုဏိသာယ-

ဘေရိ စရာပေသိ။ ။စည်သမား၏ လှည့်လည်ခြင်းကို “ဘေရိ စရာပေသိ”ဟု
 ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ဆိုသည်(နိဘာ-၁၊ ၁၄၇)၊ “ဘာယန္တိ ဧတာယာတိ ဘေရိ၊
 [ဘိ+ရက်၊-မောင်-၇၊ ၁၄၆၊]”ဟု ပြုပါ။

ချွေးမ၏။ ဝေယျာဝစ္စကရာ-ဝေယျာဝစ္စကို ပြုကုန်သော၊ ဒါသိဒါသာ-ကျွန်ယော
 ကျား ကျွန်မိန်းမတို့တည်း။” ကုတိ-ပြီ။ “ဧတ္တကေ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော
 လူတို့ကို၊ ကော-သည်၊ ပေါသေဿတိ-ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်မည်နည်း။”
 ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ “ပေါထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ တေ-ထိုလူတို့ကို၊ ပလာပေထ-
 ပြေးစေကြလော၊ အပလာယန္တေ-မပြေးသူတို့ကို၊ ကုတော-ဤနေရာမှ၊ ဒဏ္ဍံ-
 ဒဏ်ကို၊ ကရောထ-ကြလော၊” ကုတိ-ပြီ။ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဝိသာခါ-သည်၊
 “အပေထ-ဖယ်ကြလော၊ မာ ဝါရေထ-မတားကြနှင့်၊ **ဗလမေဝ**-ဗိုလ်ပါအပေါင်း
 သည်ပင်၊ (လူအများကပင်)၊ ဝါ-စွမ်းအားရှိသူသည်ပင်၊ **ဗလဿ**-ဗိုလ်ပါ
 အပေါင်းအား၊ (လူအများအား)၊ ဝါ-စွမ်းအားရှိသူအား၊ ဘတ္တံ-ထမင်းကို၊ (အစာ
 ရေစာကို)၊ ဒဿတိ-ပေးလိမ့်မည်။” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ သေဌိ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊
 ဝုတ္တေပိ-အပ်သော်လည်း၊ “အမ္မ-သမီး၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဧတေဟိ-ဤလူ
 တို့ဖြင့်၊ အတ္ထော-သည်၊ နတ္ထိ၊ ကော-သည်၊ ဧတေ-ဤလူတို့ကို၊ ပေါသေဿတိ-
 နည်း။” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ လေဇ္ဈဒဏ္ဍာဒီဟိ-ခဲဒုတ်စသည်တို့ဖြင့်၊ ပေါထေ-
 တွာ-ထုရိုက်စေ၍၊ ပလာပေတွာ-စေ၍၊ သေသကေ-ကြွင်းသောသူတို့ကို၊
 “အမှာကံ-တို့အား၊ ဧတ္တကေဟိ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော လူတို့ဖြင့်၊ အလံ-
 တော်ပြီ” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ အထ-

ဗလမေဝ ဗလဿ။ ။ “သေနာယံ သတ္တိယဇ္ဇေဝ၊ ထူလတ္တေ စ ဗလံ ဘဝေ(ဓာန်-
 ၈၉၄)”ဟူသော ဂါထာလာ အနက်ဥပနိစ္စတို့တွင် ရှေ့နည်းအလို စစ်သည်ဗိုလ်ပါ လူ
 အများအနက်ဟောဟု ယူပါ။ နောက်နည်းအလို သတ္တိ(စွမ်းအား)အနက်ဟောယူ၊
 “ဗလံ+အဿ အတ္ထိတိ ဗလံ”ဟု ပြု၊ ပုံလိင်မှ နပုံလိင်သို့ ပြန်နေသော လိင်ပိုပလ္လာသ
 ဟုကြံ၊ ဆက်ဥးအံ့-ယခုခေတ် သံဃာများစွာရှိသော စာသင်တိုက်ကြီးများနှင့် ယောဂီ
 များစွာရှိသော ရိပ်သာစသည်များ၌ အဖွဲ့အစည်းအသီးအသီးကလည်းကောင်း တတ်
 နိုင်သော မိသားစုကလည်းကောင်း ပစ္စည်းငှါး လိုလေသေးမရှိ နေ့စဉ် ထောက်ပံ့
 လှူဒါန်းနေသည်ကို ထောက်လျှင် ဤ “ဗလမေဝ ဗလဿ ဘတ္တံ ဒဿတိ”ဟူသော
 စကားသည် အလွန်မှန်ကန်သော စကားဖြစ်သည်။ “အကျင့်မှန်လျှင် ဆွမ်းမရှား”
 ဆိုသလို ပရိယတ္တိစွမ်းရည်၊ ပဋိပတ္တိစွမ်းရည်ရှိနေလျှင် ပစ္စည်းငှါးအတွက် တွေးပူစရာ
 မလို၊ သူ့အလိုလို ဖြစ်လာလိမ့်မည်၊ ပရိယတ္တိစွမ်းရည်၊ ပဋိပတ္တိစွမ်းရည်ရှိအောင်
 သာ ကြိုးစားအားထုတ်သင့်သည်။

၌၊ ဝိသာခါ-သည်။ သာဝတ္ထိနဂရဒ္ဒါရုံ-သာဝတ္ထိမြို့၏ တံခါးသို့ သမ္ပတ္တကာလေ-
 ရောက်ရာအခါ၌၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “ပဋိစ္စန္ဓယာနသို့-ဖုံးအုပ်အပ်သောယာဉ်၌၊
 နိသီဒိတွာ-၍၊ ပဝိသိဿာမိ န ခေါ-ဝင်ရအံ့လော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ရထေ-
 ၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ (ပဝိသိဿာမိ န ခေါ)-လော၊” က္ကတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿာ-
 ထိုဝိသာခါ၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ၊ (ကိ)၊ “မေ-သည်၊ ပဋိစ္စန္ဓ-
 ယာနေန-ဖြင့်၊ ပဝိသန္တိယာ-သော်၊ (တစ်နည်း) ပဝိသန္တိယာ-သော၊ မေ-၏၊
 မဟာလတာပသာဓနဿ-၏၊ ဝိသေသော-ထူးခြားချက်သည်၊ န ပညာယိဿ-
 တိ-ထင်ရှားလိမ့်မည်မဟုတ်၊” က္ကတိ-ပြီ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ သကလနဂရ-
 သ-အလုံးစုံသော မြို့သူမြို့သားအပေါင်းကို၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဒဿေန္တိ-မြင်
 စေလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရထေ-၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ နဂရံ-သို့၊ ပါဝိသိ၊ သာဝတ္ထိ-
 ဝါသိနော-သာဝတ္ထိမြို့၌ နေသူတို့သည်၊ ဝိသာခါယ-၏၊ သမ္ပတ္တိ-စည်းစိမ်ကို၊
 ဒိသွာ-၍၊ “ဧသာ-ဤသူမသည်၊ ဝိသာခါ နာမ ကိရ-ဝိသာခါမည်သူတဲ၊ ဧဝ-
 ရူပါ-သော၊ အယံ သမ္ပတ္တိ-ဤစည်းစိမ်သည်၊ ဧတိဿာဝ-ဤဝိသာခါအားသာ၊
 အနုစ္စဝိကာ-လျောက်ပတ်၏၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟံသု၊ က္ကတိ-သို့လျှင်၊ သာ-ထို
 ဝိသာခါသည်၊ မဟာသမ္ပတ္တိယာ-ကြီးစွာသော စည်းစိမ်ဖြင့်၊ သေဌိနော-၏၊
 ဂေဟံ-သို့၊ ပါဝိသိ၊ စ-ဆက်၊ ဂတဒိဝသေ-ရောက်ရာနေ၌၊ အဿာ-ထိုဝိသာခါ
 အား၊ သကလနဂရဝါသိနော-တို့သည်၊ “ဓနဥယသေဌိ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊
 နဂရံ-သို့ သမ္ပတ္တာနံ-ကုန်သော၊ အမှာကံ-တို့ကို၊ မဟာသက္ကာရံ-ကြီးစွာသော
 ကောင်းစွာ ပြုစုခြင်းကို၊ အကာသိ” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ **ယထာသတ္တိ**-အစွမ်း
 သတ္တိအားလျော်စွာ၊ ဝါ-အစွမ်းသတ္တိရှိသလောက်၊ **ယထာဗလံ**-အားအစွမ်း
 အားလျော်စွာ၊ ဝါ-စွမ်းအားရှိသလောက်၊ **ပဏ္ဏာကာရံ**-လက်ဆောင်ပစ္စည်းကို၊

ယထာသတ္တိ ယထာဗလံ။ ။သတ္တိယာ+အနုရူပံ ယထာသတ္တိ(သံ. ၄-၃, ၁၄၆၊
 ၁၄၉-၆, ၄၆၊ ပါစိယော-၅၀၈၊ နိဒီ-၂၂၀)၊ သတ္တိ အနုတိက္ကမိတွာ ယထာသတ္တိ-
 အစွမ်းသတ္တိကို မကျော်လွန်မှု၍(မောင်-၃, ၁၊ ရူ-၁၈၂၊ နီတိသုတ္တ-၁၈၉)၊ ယထာ-
 ဗလံလည်း နည်းတူ။

ပဏ္ဏာကာရံ။ ။ပဏ္ဏေန သတ္တပဏ္ဏေန(ချီးမွမ်းအပ်သောသစ်ရွက်နှင့်တကွ)+
 အာကရိယတေ အာနိယတေတိ ပဏ္ဏာကာရော၊ [ပဏ္ဏ+အာ+ကရ+ဏ၊-ဓာန်ဋီ-၃၅၆၊

ပဟိကိသု-ကုန်ပြီ၊ ဝိသာခါ-သည်။ ပဟိတပဟိတံ-ပို့အပ်၊ ပို့အပ်သော၊ ပဏ္ဏာ-
 ကာရံ-ကို၊ တသ္မိယေဝ နဂရေ-ထိုမြို့၌ပင်၊ အညမညေသု-အခြားအခြားကုန်
 သော၊ ကုလေသု-အမျိုးတို့၌၊ ဝါ-တို့အား၊ **သဗ္ဗတ္ထကမေဝ**-အလုံးစုံသောသူတို့
 ၌ ဖြစ်လောက်အောင်သာ၊ ဒါပေသိ-ပေးစေပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ သာ-ထိုဝိသာ
 ခါသည်၊ “ဣဒံ-ဤဥစ္စာကို၊ မယံ-၏၊ မာတု-အား၊ ဒေထ-ပေးကြလော၊ ဣဒံ-
 ကို၊ မယံ-၏၊ ပိတု-အား၊ ဒေထ၊ ဣဒံ-ကို၊ မယံ၊ ဘာတု-အကိုအား၊ ဒေထ၊
 ဣဒံ၊ မယံ၊ ဘဂိနိယာ-ညီမအား၊ ဒေထ” ဣတိ-သို့လျှင်၊ တေသံ တေသံ-ထို
 ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝယာနုရူပံ-အရွယ်အားလျော်သော၊ ပိယဝစနံ-ချစ်ဖွယ်သော
 စကားကို၊ ဝတ္တာ၊ ပဏ္ဏာကာရံ-ကို၊ ပေသေန္တိ-ပေးပို့စေလျက်၊ သကလနဂရ-

“သဗ္ဗပဏ္ဏေန-ရွှေပြားနှင့်တကွ”ဟု ဓာန်ဋီနိ-၃၅၆၌ ရှိသည်။ (တစ်နည်း) ပဏ္ဏေန
 ပဏ္ဏပတ္တေန(သစ်ရွက်ဖြင့်)+အာကရိယတိ ပက္ခိပိယတိတိ ပဏ္ဏကာရော၊ သစ်ရွက်
 ဖြင့် ထုတ်၍ ပေးအပ်သော လက်ဆောင်ကို မုချအားဖြင့် ရ၏၊ ကြွင်းသော လက်
 ဆောင်ကိုကား သဒိသုပစာရအားဖြင့် ရ၏(ဒီဝံဋီ၊ ပါဂံသစ်-၁, ၂၆၉)၊ (တစ်နည်း)
 အာကရိယတေ အနေနာတိ အာကာရော-မိမိအလိုဆန္ဒကို ထင်ရှားပြကြောင်းပစ္စည်း၊
 ပဏ္ဏေန+အာကာရော ပဏ္ဏကာရော-စာနှင့်တကွ မိမိ၏ အလိုဆန္ဒကို ထင်ရှားပြ
 ကြောင်းပစ္စည်း(ပါရာဘာ-၃, ၅၂၅)။

သဗ္ဗတ္ထကမေဝ။ ။ သဗ္ဗတ္ထ+ပဝတ္ထော သဗ္ဗတ္ထကော-အလုံးစုံတို့၌ ဖြစ်သော လက်
 ဆောင်၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာသက်၊ [သဗ္ဗတ္ထ+ကာ-သီဋီသစ်-၂, ၁၃၇၊
 သီဘာ-၃, ၁၆၇။] သီဋီသစ်၌ “သဗ္ဗတ္ထ+ပဝတ္ထနံ သဗ္ဗတ္ထကံ-အလုံးစုံ၌ ဖြစ်ခြင်း”ဟု
 ပြု၏။ [“အညမညေသု-အချင်းချင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကုလေသု-တို့၌၊ သဗ္ဗတ္ထကမေဝ-
 အလုံးစုံသော ပစ္စည်းဥစ္စာကိုသာ၊ ဝါ-အလုံးစုံသောသူတို့ကိုသာ၊ ဒါပေသိ”ဟုလည်း
 ပေးကြသေး၏၊ မကောင်းပါ။]

တစ်နည်း။ ။ “သဗ္ဗော+အတ္ထော သဗ္ဗတ္ထော၊ သဗ္ဗတ္ထံ+ကာယတိ ကထေတိတိ
 သဗ္ဗတ္ထကာ-အလုံးစုံသော အကြောင်းအရာကို ပြောဆိုသော ဝိသာခါ၊ [သဗ္ဗတ္ထ+ကာ+
 အာ-ဒီဋီ-၂, ၁၂၈။]”ဟု ပြု၍ “သဗ္ဗတ္ထကမေဝ-အလုံးစုံသော အကြောင်းအရာကို
 ပြောဆိုလျက်သာ၊ ဝါ-အလုံးစုံသော အကျိုးစီးပွားကို ဆောင်သောစကားကို ပြောဆို
 လျက်သာ၊ ဒါပေသိ”ဟု ပေး၊ ဤနောက်နည်းသည် “ဣဒံ မယံ မာတု ဒေထ”စသော
 စကားနှင့် လျော်၏။

ဝါသီနော-အလုံးစုံသော သာဝတ္ထိမြို့၌ နေသူတို့ကို၊ ဉာတကေ ဝိယ-ဆွေမျိုး တို့ကိုကဲ့သို့ အကာသိ၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုဝါသာခါ၏၊ ရတ္တိဘာဂသမနန္တရေ- ညဉ့်အဖို့၏အခြားမဲ့၌၊ အာဇဉာဝဠဝိယ-အာဇာနည်မြင်းမ၏၊ ဂဗ္ဘဝဋ္ဌာနံ-ကိုယ် ဝန်၏ ထကြွလှုပ်ရှားခြင်းသည်၊ ဝါ-ကလေးမွေးဖွားခြင်းသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၃၇၈] အဟောသိ၊ သာ-ထိုဝါသာခါသည်၊ ဒါသီဟိ-တို့ကို၊ ဒဏ္ဍဒီပိကာ-မီးရှူးတိုင်တို့ ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၇၈၈] ဂါဟာပေတွာ-ကိုင်စေ၍၊ တတ္ထ-ထိုအာဇာနည်မြင်းမ ကလေးမွေးရာသို့၊ ဂန္ဓာ၊ ဝဠဝံ-မြင်းမကို၊ ဥဏ္ဍောဒကေန-ရေနွေးဖြင့်၊ နှာပေ- တွာ-စေ၍၊ တေလေန-ဆီဖြင့်၊ မက္ခာပေတွာ-လိမ်းကျံစေ၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဝသနဋ္ဌာနမေဝ-နေရာအရပ်သို့သာ၊ အဂမာသိ။

မိဂါရသေဋ္ဌိပိ-သည်လည်း၊ ပုတ္တဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ **အာဝါဟမင်္ဂလံ**- သတို့သမီးကို ဆောင်ယူခြင်းမင်္ဂလာကို၊ **ဓုရဝိဟာရေ**-မြို့ဥျးကျောင်း၌၊ ဝါ- အနီးဖြစ်သောကျောင်း၌၊ ကရောန္တော-သော်၊ ဝသန္တမ္ပိ-နေတော်မူသည်လည်း

အာဝါဟမင်္ဂလံ။ ။အာဝဟနံ အာဝါဟော -သတို့သမီးကို ဆောင်ယူခြင်း၊ [အာ+ ဝဟ+ဏ၊] အာဝါဟေ+ပဝတ္ထံ+မင်္ဂလံ အာဝါဟမင်္ဂလံ-သတို့သမီးကို ဆောင်ယူရာ၌ ဖြစ်သော မင်္ဂလာ(ပါစိယော-၂၅၁)၊ သတို့သားဘက်မိဘများက နေ့ကောင်းရက်သာ ရွေး၍ သားအတွက် အခြားအိမ်မှ သတို့သမီးကို ဆောင်ယူ(လက်ထပ်ထိမ်းမြား)ခြင်း မင်္ဂလာကို “အာဝါဟမင်္ဂလာ”ဟု ခေါ်သည်။ “ဝိမိနာ+ပရကုလေ ဝဟနံ ပေသနံ ဝိဝါဟော(ဝိမတိ-၁, ၂၆၇)”နှင့်အညီ သတို့သမီးမိဘများက နေ့ကောင်းရက်သာရွေး၍ မင်္ဂလာအစီအစဉ်ဖြင့် သတို့သမီးကို သူတစ်ပါးအိမ်သို့ ပေးပို့(လက်ထပ်ထိမ်းမြားပေး) ခြင်းမင်္ဂလာကို “ဝိဝါဟမင်္ဂလာ”ဟု ခေါ်သည်။ အချုပ်အားဖြင့် ရှေးခေတ်အိန္ဒိယနိုင်ငံ ထုံးစံအရ ခွေးမတက်သာ ရှိ၍ သမက်တက် မရှိသဖြင့် လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်းမင်္ဂလာ တစ်မျိုးတည်းကိုပင် သတို့သားဘက်အနေဖြင့် အာဝါဟမင်္ဂလာ(သမီးယူမင်္ဂလာ), သတို့သမီးဘက်အနေဖြင့် ဝိဝါဟမင်္ဂလာ(သမီးပေးမင်္ဂလာ)ဟု ခေါ်သည်။(ဝိမတိ- ၁, ၂၆၇)

ဓုရဝိဟာရေ။ ။ဓုရအရ ရထားဥျး, လှည်းဥျးကို မုချအားဖြင့် ရ၏၊ ရထားဥျး, လှည်းဥျးနှင့် တူသောကြောင့် မြို့ဥျး မြို့ထိပ်ကျောင်းကို သဒိဿပစာရအားဖြင့် ယူရ၏၊ (တစ်နည်း) “ဓုရံ ဝိယာတိ ဓုရံ”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပြု၊ “ဓုရံ စ+တံ+ဝိဟာရော စာတိ

ဖြစ်သော၊ တထာဂတံ-ကို၊ အမနသိ ကရိတွာ-စိတ်၌ မပြုမူ၍၊ ဝါ-နှလုံးမသွင်း
 မူ၍၊ ဒီဃရတ္တံ-လုံး၊ **နဂ္ဂသမဏကေသု**-အဝတ်မစည်း၊ အချည်းနှီးသော ရဟန်း
 ယုတ်တို့၌၊ (တက္ကဒွန်းရဟန်းယုတ်တို့၌)၊ ပတိဋ္ဌိတေန-တည်သော၊ ပေမေန-
 ချစ်ခြင်းသည်၊ စောဒိယမာနော-တိုက်တွန်းအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “မယှံ-၏၊ အ-
 ယျာနမ္ပိ-တို့ကိုလည်း၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုစု ပူဇော်မှုကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့”
 ကူတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ အနေကသတေသု-အရာမက များစွာကုန်
 သော၊ နဝဘာဇနေသု-အိုးအသစ်တို့၌၊ နိရုဒကပါယာသံ-ရေမရှိသောနို့ဃနာ
 ထမင်းကို၊ (ရေမပါသော နို့ဃနာထမင်းကို)၊ ပစာပေတွာ-စေ၍၊ ပဉ္စသတေ-
 ကုန်သော၊ အစေလကေ-အဝတ်မဝတ်သော တက္ကဒွန်းတို့ကို၊ နိမန္တာပေတွာ-

ဓုရဝိဟာရော”ဟု ဆက်ပါ။ [ဓုရဝိဟာရေတိ ရထဿ ဓုရံ ဝိယ နဂရဿ ဓုရဘူတေ
 ဝိဟာရေ(သံဋီ-၁, ၁၉၉)။ **ဓုရဝိဟာရမေဝါ**တိ ယသ္မိံ ယသ္မိံ ဂါမေ ယတ္ထ ယတ္ထ ဝိ-
 ဟာရော တိဋ္ဌတိ၊ တဿ တဿ ဂါမဿ တံ တံ ဌာနံ (ထိုထိုကျောင်းတည်ရှိရာ
 အရပ်သည်) ပမုခသဒိသတ္တာ (အဗျားနှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဓုရဝိဟာရေတိ
 ဝုစ္စတိ၊ သာမန္တဝိဟာရေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ(ဇာဋီသစ်-၂၅)။ **ဓုရဝိဟာရေတိ** သမိပ-
 ဝိဟာရေ(သမ္မောယော-၂၄၅)။]

နဂ္ဂသမဏကေသု။ ။နိန္ဒိတာ+သမဏာ သမဏကာ(မောဂ်ပံ-၄, ၄၀၊ နီတိသုတ္တ-
 ၂၅၇)၊ ကုစ္ဆိတာ+သမဏာ သမဏကာ(နိဒီ-၃၃၆၊ (တစ်နည်း) **နဂ္ဂသမဏကန္တိ** နိ-
 စောဠသမဏံ(မဟာနိ. ၄-၁၈၇)”အဖွင့်အလို ကပစ္စည်းအတွက် မဖွင့်သဖြင့် “ရှိတာ
 မပြ၊ အနတ္တ”နှင့်အညီ “သမဏာယေဝ သမဏကာ”ဟု ပြု၊ “နဂ္ဂါ+သမဏကာ နဂ္ဂ
 သမဏကာ”ဟု ဆက်ပါ။

နဂ္ဂပျမျိုး။ ။နဂ္ဂပရိဗိုဇ်ကိုပင် နဂ္ဂသမဏကဟု ဆိုသည်၊ နဂ္ဂပရိဗိုဇ်သည် “အာ-
 ဇီဝက၊ အစေလက”ဟု ပျမျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အာဇီဝကသည် အပေါ်ခြုံအဝတ် တစ်
 ထည်ကို လက်ကတီးကြား(ချိုင်းကြား)၌ သွင်း၍ ခြုံထား၏၊ အောက်ပိုင်း၌ အဝတ်
 မပါ၊ အစေလကကား အပေါ်ရော အောက်ပါ အဝတ်မပါ(သာရတ္ထ-၃, ၂၄၀)၊ အာ-
 ဇီဝကသည် ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုကို ပြုသော်လည်း ပြုရာမရောက်ဟု ပြောလေ့
 ရှိသော အကိရိယဝါဒီဖြစ်၏၊ ကိရိယဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်များကိုကား နိဂဏ္ဌဟု ခေါ်၏၊ ထို
 နိဂဏ္ဌနှင့် အခြားအဝတ်မဝတ်သောသော တိတ္ထိတို့ကို အစေလက၌ သွင်းယူရသည်
 (ဝိမတိ-၂, ၁၀၈)၊ နောက်နား၌ “အစေလကေ နိမန္တာပေတွာ”ဟု ရှိသဖြင့် ဤ၌
 အစေလကပရိဗိုဇ်ကို ယူပါ။

စေ၍၊ အန္တောဂေဟံ-အိမ်အတွင်းသို့၊ ပဝေသေတွာ-စေ၍၊ “မေ-၏၊ သုဏီသာ-
 ချွေးမသည်၊ အာဂစ္ဆတု-လော၊ အရဟန္တေ-တို့ကို၊ ဝန္တတု-လော၊” ဣတိ-သို့၊
 ဝိသာခါယ-အား၊ သာသနံ-ကို၊ ပဟိဏီ၊ “အရဟန္တာ”တိ-ရဟန္တာဟူသော၊
 ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ၊ သောတာပန္နာ-ဖြစ်သော၊ အရိယသာဝိကာ-ဖြစ်သော၊ သာ-
 ထိဝိသာခါသည်၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ-ရွှင်လန်း နှစ်သက်သည်၊ ဟုတွာ၊ တေသံ-ထိုတက္က
 ဒွန်းတို့၏၊ ဘောဇနဋ္ဌာနံ-စားရာအရပ်သို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ တေ-ထိုတက္ကဒွန်းတို့
 ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ “ဧဝရူပါ-သော၊ ဟိရောတ္တပ္ပဝိရဟိတာ-ကင်းသော
 အရုဏ်အကြောက်ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ-အရုဏ်အကြောက်ကင်းသူတို့သည်၊
 အရဟန္တာ နာမ-ရဟန္တာတို့မည်သည်၊ န ဟောန္တိ၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ မံ-ကို၊
 သသုရော-သည်၊ ပက္ခောသာပေသိ-ခေါ်စေသနည်း၊” ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊
 “မိ-စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းလေစွ၊ မိ-စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းလေစွ၊” ဣတိ-သို့၊
 သေဋ္ဌိ-ကို၊ ဂရဟိတွာ-ကဲ့ရဲ့၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဝသနဋ္ဌာနမေဝ-နေရာအရပ်
 သို့သာ၊ ဂတာ-ပြီ၊ အစေလကာ-တို့သည်၊ တံ-ထိုဝိသာခါကို၊ ဒိသွာ-၍၊ သဗ္ဗေ-
 တို့သည်၊ **ဧကပ္ပဟာရေနေဝ**-တစ်ချိန်တည်း၌သာလျှင်၊ ဝါ-တပြိုင်တည်းဖြင့်
 သာလျှင်၊ သေဋ္ဌိ-ကို၊ ဂရဟိသု-ကဲ့ရဲ့ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဂဟပတိ-သူကြွယ်၊ တံ၊

ဧကပ္ပဟာရေနေဝ ။ ။ပဟာရသဒ္ဓါ ယာမ (ပဟိရံ၊ အချိန်)အနက်ဟောတည်း၊
 ရှေးခေတ်က တစ်နေ့လျှင် ပဟိရံစည်ကြီးကို ၃ကြိမ်တီးရ၏၊ ထိုတီးရာအချိန်ကို
 “ပဟာရ”ဟု ခေါ်သည်၊ တစ်နေ့ကို ၃ပုံပုံလျှင် တစ်ပုံသည် တစ်ပဟိရံဖြစ်သည်၊
 “ပဟရိယတိ ဧတ္ထာတိ ပဟာရော၊ ပဟရတိ ကသိကမ္မာဒိကံ ကိစ္စံ ကရောတိ ဧတ္ထာတိ
 ပဟာရော၊ ပဟာရိယန္တိ ဃက္ကာဒယော ဧတ္ထာတိ ဝါ ပဟာရော(မဓု-၅၅၊ ကျော်နိဂံ-
 ၈၈)၊ နာနပ္ပကာရာနိ ကမ္မာနိ မနုဿေဟိ ဟရိယန္တိ ပဝတ္ထာပိယန္တိ ဧတ္ထာတိ ပဟာရော၊
 နာရိသညာဏသဉ္ဇာနနတ္ထံ (အမျိုးသမီးတို့ အမှတ်အသားကို သိခြင်းအကျိုးငှာ) ဘေရိ
 သဒ္ဓါဒယော နာရိကေဟိ(အမျိုးသမီးရှိသူတို့သည်) ဟရိယန္တိ ပဝတ္ထာပိယန္တိ ဧတ္ထာတိ
 ပဟာရော(မဏိဒီပ၊ မြို့နီဂံ-၁၇၅)၊ ဧကော+ပဟာရော ဧကပ္ပဟာရော”ဟု ပြု၊ သတ္တမိ
 အနက်၌ တတိယာသကံ၊ နောက်နည်းအလို “ဧကဟေနေဝ ဗာရာဏသီ ပါယာသီ”
 ကဲ့သို့ ကြိယာပဝဂ်အနက်တည်း။ (ဒီဋီ-၂၊ ၃၆၊ မဋီ-၂၊ ၇၉၊ ၃၈၈၊ သံဋီ-၁၊ ၁၅၊
 ၂၁၇၊ သံဋီ-၂၊ ၅၄၁၊ အံဋီ-၂၊ ၁၅၅၊ နိဘာ-၁၊ ၈၈)

တစ်နည်း။ ။ “ဧကပ္ပဟာရေနေဝါတိ ဧကပ္ပဟာရေန ဣဝ(သံဋီ-၂၊ ၄၇၉)”အဖွင့်

အညံ-(ဝိသာခါမှ) အခြားသောသူမကို န+အလတ္တ ကိ-မရခဲ့သလော၊ သမဏ-
 သ ဂေါတမဿ-၏။ သာဝိကံ-တပည့်မဖြစ်သော၊ မဟာကာဠကဏ္ဍိ-ကြီးမား
 သော အယုတ်မကို၊ ဝါ-အယုတ်မကြီးကို၊ ဣဓ-ဤအိမ်၌၊ ဝါ-သို့၊ ပဝေသေသိ-
 ဝင်စေသနည်း? ဝေဂေန-ဖြင့်၊ နံ-ထိုသူမကို၊ ဣမသ္မာ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ကမ္မာပေ-
 ဟိ-နှင့်ထုတ်စေလော။” ဣတိ-ဤသို့ ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုကုန်ပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊
 “မယာ-သည်၊ ဣမေသံ-ဤတက္ကဒွန်းတို့၏၊ ဝစနမတ္တေနဝ-စကားမျှဖြင့်၊ နိက္က-
 မ္မာပေတုံ-နှင့်ထုတ်စေခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မစွမ်းနိုင်၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ မဟာ-
 ကုလဿ-ကြီးမြတ်သောအမျိုး၏၊ ဝါ-ဆွေကြီးမျိုးကြီး၏၊ မိတာ-တည်း၊” ဣတိ-
 သို့ စိန္တေတွာ၊ “အယျာ-အရှင်တို့! ဒဟရာ နာမ-ငယ်ရွယ်သူတို့မည်သည်၊ ဇာ-
 နိတွာ ဝါ-သိ၍လည်းကောင်း၊ အဇာနိတွာ ဝါ-မသိမူ၍လည်းကောင်း၊ ကရေ-
 ယျံ-ပြုကုန်ရာ၏၊ တုမေ၊ တုဏှိ၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြလော၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊
 တေ-ထိုတက္ကဒွန်းတို့ကို၊ ဥယျောဇေတွာ-၍၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ မဟာရဟေ-
 မြတ်သူတို့အားထိုက်သော၊ အာသနေ-၌၊ နိသီဒိတွာ၊ သုဝဏ္ဏပါတိယံ-ရွှေခွက်၌၊
 နိရုဒကံ-ရေမရှိသော၊ ဝါ-ရေမပါသော၊ မဓုပါယာသံ-ပျားရည်ဖြင့် သွန်းလောင်း
 ထည့်ခတ်အပ်သော နို့ယနာကို၊ [မဓုနာ+သိတ္တော+ပါယာသော(သီဇီသစ်-၁, ၂၃၉)
 ဓမ္မဘာ-၁, ၄၄၅၊ ၄၄၆။] ပရိဘုဉ္ဇိ-သုံးဆောင်ပြီ။

တသ္မိံ သမယေ-၌၊ ဧကော-သော၊ ပိဏ္ဏပါတိကတ္ထေရော-ဆွမ်းအကျိုးငှာ
 လှည့်လည်လေ့ရှိသောထေရ်သည်၊ ဝါ-ဆွမ်းခံကြွလာသော ထေရ်သည်၊ ပိဏ္ဏာ-
 ယ-ငှာ၊ စရန္တော-သော်၊ တံ နိဝေသနံ-သို့၊ ပါဝိသိ၊ သသုရံ-ကို၊ ဗီဇယမာနာ-

အလို “ဧကပ္ပဟာရေန+ဣဝ”ဟု ဖြတ်၍ “ဧကပ္ပကာရေန ဣဝ-တစ်ချိန်တည်း၌ကဲ့သို့
 သေဋ္ဌိံ ဂရဟိသု”ဟု ပေး၊ တစ်ချိန်တည်း၌ တက္ကဒွန်းငါးရာက ပြိုင်တူကဲ့ရဲ့ခြင်းသည်
 မဖြစ်နိုင်ရကား တစ်ယောက်ပြီး တစ်ယောက် တစ်ဆက်တည်း ကဲ့ရဲ့နေသဖြင့် တစ်ချိန်
 တည်း၊ တပြိုင်တည်းလို ဖြစ်နေခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

အလတ္တ။ ။လဘာ ဣဉ္ဇိနံ ထံထာ ဝါ(မောဂ်-၆, ၇၃)သုတ်၌ “ထံထာ ဝါ”ဟူသော
 ယောဂဝိဘာဂဖြင့် လဘဓာတ်နောင် အဇ္ဇတနီဩဝိဘတ်ကို ထပြု၊ ဘကို ထပြု၊
 ထိုထကို တပြု၊ (မောဂ်နိ-၂, ၃၆၄)၊ ကစ္စည်းအလို “လဘသ္မာ ဣတ္ထံ”ဟူသော ယောဂ
 ဝိဘာဂ၊ သို့မဟုတ် ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဩဝိဘတ်ကို ထပြု၊ ဓာတွန်ဘ်ချေဟု ကြံ။

ယပ်ခတ်လျက်၊ ဌိတာ-သော၊ ဝိသာခါ-သည်၊ တံ-ထိုထေရ်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “သသုရ-
 သ-အား၊ အာစိက္ခိတုံ-ငှာ၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ယထာ-
 အကြင်အခြင်းအားဖြင့် တည်လသော်၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ ထေရ်-ကို၊
 ပဿတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အပဂန္တာ-ရှောင်ဖယ်၍၊
 အဋ္ဌာသိ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ သော ဗာလော-ထိုမိုက်သော ယောက္ခမသည်၊
 ထေရ်၊ ဒိသ္မာပိ-၍လည်း၊ ဝါ-သော်လည်း၊ အပဿန္တော ဝိယ-မမြင်သူကဲ့သို့၊
 ဟုတွာ၊ အစောမုခေါ-အောက်၌ မျက်နှာရှိလျက်၊ ဝါ-အောက်ဘက်မျက်နှာမူ
 လျက်၊ [အစော+မုခံ ယဿာတိ အစောမုခေါ၊] ဘုဉ္ဇတေဝ-စားနေသည်သာ၊ ဝိ-
 သာခါ-သည်၊ “မေ-၏၊ သသုရော-သည်၊ထေရ်၊ ဒိသ္မာပိ၊ သညံ-အသိအမှတ်
 ကို၊ န ကရေတိ” က္ကတိ-သို့ ဥ တွာ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ **အတိစ္ဆယ**-ဤအိမ်ကို ကျော်
 လွန်၍ အလိုရှိပါကုန်၊ [အတိစ္ဆယ ဘန္တေ-ကန်တော့ဆွမ်းပါဘုရား၊] မယံ-၏၊
 သသုရော-သည်၊ ပုရာဏံ-အဟောင်းဖြစ်သောအစာကို၊ (အစာဟောင်းကို)၊
 ခါဒတိ-စားနေပါ၊” က္ကတိ-သို့ အာဟ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ နိဂဏ္ဌေဟိ-တက္က
 ဒွန်းတို့သည်၊ ကထိတကာလေ-ပြောဆိုအပ်ရာအခါ၌၊ အဓိဝါသေတွာပိ-သည်း
 ခံခဲ့ပါသော်လည်း၊ “ပုရာဏံ-ကို၊ ခါဒတိ-၏၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝုတ္တက္ခဏေယေဝ-
 ပြောဆိုအပ်ရာခဏ၌ပင်၊ ဟတ္ထံ-ကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်၍၊ “ဣမံ ပါယာသံ-
 ကို၊ က္ကတော-ဤနေရာမှ၊ နိဟရယ-ထုတ်ဆောင်ကြလော၊ ဧတံ-ဤဝိသာခါ
 ကို၊ က္ကမဿှာ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ကမယ-နှင်ထုတ်ကြလော၊ အယံ-ဤဝိသာခါသည်၊
 မံ-ကို၊ ဧဝရူပေ-သော၊ မင်္ဂလကာလေ-မင်္ဂလာကို ပြုလုပ်နေရာအခါ၌၊ (မင်္ဂလာ
 ရှိရာအခါ၌)၊ အသုစိခါဒကံ နာမ-မစင်ကို စားသူ၏အဖြစ် မည်သည်ကို၊
 ကရေတိ၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ၊ တသ္မိံ ခေါ ပန နိဝေသနေ-ထိုအိမ်၌၊ သဗ္ဗေပိ-
 ကုန်သော၊ ဒါသကမ္မကရာ-ကျွန်၊ အလုပ်သမားတို့သည်၊ ဝိသာခါယ-၏၊ သန္တ-
 ကာဝ-ဥစ္စာတို့သာတည်း၊ ကော-သည်၊ နံ-ထိုဝိသာခါကို၊ ဟတ္ထေ ဝါ-လက်၌

အတိစ္ဆယ။ ။**အတိစ္ဆယ**တိ အတိက္ကမိတွာ ကုစ္ဆယ-ဤအိမ်ကို ကျော်၍ အလိုရှိ
 ပါကုန်၊ က္ကေ ဘိက္ခာ န လဗ္ဘတိ၊ က္ကတော အညတ္တ ဂန္ဓာ ဘိက္ခံ ပရိယေသထာတိ
 အဓိပ္ပာယော-ဤအိမ်၌ ဆွမ်းမရနိုင်ပါ၊ ဤအိမ်မှ အခြားအိမ်သို့ ကြွ၍ ဆွမ်းရှာပါကုန်-
 ဟူလို၊ မြန်မာလို “ကန်တော့ဆွမ်းပါ”နှင့် သဘောတူသည်(သာရတ္ထ-၁၊ ၁၁၉)။

လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပါဒေ ဝါ-ခြေ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဏှိဿတိ-ဆွဲကိုင်မည်နည်း၊ မုခေန-ပါးစပ်ဖြင့်၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထောပိ-စွမ်းနိုင်သူသည်လည်း၊ နတ္ထိ၊ ဝိသာခါ-သည်၊ သသုရဿ-၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “တာတ-အဖေ၊ ဧတ္တကေနေဝ-ဤမျှလောက်ဖြင့်ပင်၊ မယံ၊ န နိက္ခမာမ-မထွက်နိုင်ပါကုန်၊ အဟံ-ကို၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ ဥဒကတိတ္ထတော-ရေဆိပ်မှ၊ **ကုမ္ဘဒါသီ** ဝိယ-အိုးထိမ်းသည်၏၊ ကျွန်မကိုကဲ့သို့ (အိုးလုပ်သမကဲ့သို့)၊ န အာနိတာ-ဆောင်ယူအပ်ခဲ့သည်မဟုတ်၊ ဓရ-မာနကမာတာပိတူနံ-သက်ရှိထင်ရှား မိဘ၂ပါးတို့၏၊ ဓီတရော နာမ-သမီးတို့မည်သည်၊ ဧတ္တကေနေဝ-ဖြင့်၊ န နိက္ခမန္တိ-ထွက်မသွားကုန်၊ ဧတေနေဝ ကာရ-ဇောန-ဤအကြောင်းကြောင့်ပင်၊ မေ-၏၊ ပိတာ၊ ဣမ-သို့၊ အာဂမနကာလေ-၌၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကေ-တို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-စေ၍၊ ‘မေ-၏၊ ဓီတု-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ သစေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ သောဓေယျာထ-ရှင်းလင်းသုတ်သင်ပေးကြလော၊’ ဣတိ-သို့ ဝတ္တာ၊ မံ-ကို၊ တေသံ-ထိုသူကြွယ်တို့၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဌပေသိ-အပ်ထားပြီ၊ တေ-ထိုသူကြွယ်တို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-စေ၍၊ မယံ-၏၊ ဒေါသာဒေါသံ-အပြစ်ဟုတ်သည်၊ မပြစ်မဟုတ်သည်ကို၊ (အပြစ်ရှိသည်၊ အပြစ်မရှိသည်ကို)၊ သော-ဓာပေထ-ရှင်းလင်းသုတ်သင်စေကုန်လော၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။

သေဋ္ဌိ-သည်၊ “ဇော-ဤဝိသာခါသည်၊ ကလျာဏံ-ကောင်းသော စကားကို၊ ကထေတိ-၏၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကေ-တို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-စေ၍၊ “အယံ ဒါရိကာ-ဤကလေးမသည်၊ မင်္ဂလ-ကာလေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ သုဝဏ္ဏပါတိယံ-၌၊ နိရုဒကပါယာသံ-ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ-စားနေသော၊ မံ-ကို၊ ‘အသုစိခါဒကော’တိ-မစင်ကို စားသူဟူ၍၊ ဝဒတိ-၏” ဣတိ-သို့ အာဟ၊ “**ဣမိဿာ**-ဤဝိသာခါ၏၊ (ဥပရိ-အပေါ်၌) **ဒေါသံ**-အပြစ်

ကုမ္ဘဒါသီ။ ။ကုမ္ဘံ+ကရောတိတိ ကုမ္ဘော၊ ကာရပုဒ်ကျေ၊ (တစ်နည်း) ကုမ္ဘော+ဧတဿ အတ္ထိတိ ကုမ္ဘော-အိုးရှိသောအိုးထိမ်းသည်၊ [ကမ္ဘ+ဏ၊] ကုမ္ဘဿ+ဒါသီ ကုမ္ဘဒါသီ-အိုးထိမ်းသည်၏၊ ကျွန်မ၊ (အိုးလုပ်သမ)။

ဣမိဿာ ဒေါသံ အာရောပေတွာ။ ။ “ဥပဇ္ဈာယဿ ဝါဒံ အာရောပေတွာ(ဝိ-

ကို၊ **အာရောပေတွာ**-တက်ရောက်စေ၍၊ ဝါ-တင်၍၊ ဣမံ-ဤဝိသာခါကို၊ ဂေဟတော-မှ၊ နိက္ကမုထ-ကြလော၊ ” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “အဗ္ဗ-သမီး! ဧဝံ ကိရ-ဤသို့တဲ့လား? (ဤသို့ပြောသည်မှာ မှန်သလား?)” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ အဟံ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ န ဝဒါမိ-မပြောပါ၊ (ဆိုလိုသည်မဟုတ်ပါ)၊ ပန-စင်စစ် ကား၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ပိက္ကပါတိကတ္ထေရေ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်သော ထေရ်သည်၊ ဝါ-ဆွမ်းခံကြွလာသော ဆရာတော်သည်၊ ယရဒ္ဒါရေ-အိမ်၏ တံခါး၌၊ ဌိတေ-ရပ်နေလသော်၊ မေ-၏၊ သသုရော-သည်၊ အပ္ပောဒကံ-ရေမရှိ သော၊ ဝါ-ရေမပါသော၊ မဓုပါယာသံ-ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇန္တော-သော်၊ တံ-ထိုထေရ်ကို၊ န မနသိကရောတိ-စိတ်၌ မပြု၊ ဝါ-နှလုံးမသွင်း၊ အဟံ-သည်၊ “မယံ-၏၊ သသု- ရော-သည်၊ ဣမသ္မိ အတ္တဘာဝေ-ဤအတ္တဘော၌၊ (ဤဘဝ၌)၊ ပုညံ-ကို၊ န ကရောတိ၊ ပုရာဏပုညမေဝ-အဟောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်၏ အကျိုးကိုသာ၊ [ဖလူပစာရအားဖြင့် ကုသိုလ်၏ အကျိုးကို ယူ။] ခါဒတိ-၏၊ ” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ- ၍၊ “ဘန္တေ! အတိစ္ဆထ-ကုန်၊ မယံ-၏၊ သသုရော-သည်၊ ပုရာဏံ-ကို၊ ခါဒတိ-

၃, ၇၅)၊ ဘိက္ခုနော မောဟံ အာရောပေတိ(ဝိ-၂, ၁၉၁)”တို့၌ကဲ့သို့ အာရောပေတွာ၊ အာရောပေတိတို့၏ ရှေ့၌ ကံပုဒ်နှင့် ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ် တစ်မျိုးမျိုး ရှိတတ်၏၊ ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ် ၏ စပ်ရာကို “ဥပရိ”ဟု ထည့်၍ ဆရာတို့ ပေးတော်မူ၏၊ ထိုသို့ ထည့်ပေးခြင်းသည် **“ပဋိအာရောပေတိတိ...ပဋိဘာဂဘူတံ ဒေါသံ စောဒကဿ ဥပရိ အာရောပေတိ (မဋ္ဌိ-၂, ၅၀)”**ဟူသော အဖွင့်နှင့် ညီ၏၊ အာရောပေတွာသည် သမ္ပဒါနိဌသောဓာတ် မဟုတ်သဖြင့် သမ္ပဒါနိအနက်ပေးခြင်းမှာ အဓိပ္ပာယ်နက်သာတည်း။

တစ်နည်း။ ။ “အာရမ္မဏေ စိတ္တံ အာရောပေတိ(အဘိ. ၄-၁, ၁၅၇)”ကို ထောက်၍ ဣမိဿာ၌ သတ္တမိအနက်ယူ၍ “ဣမိဿာ-ဤဝိသာခါ၌၊ ဒေါသံ-ကို၊ အာရောပေတွာ-၍”ဟု ပေး၊ ဤသို့ပေးခြင်းသည် **“ဝါနံ အာရောပေတွာတိ ဝါဒေ ဒေါသံ အာရောပေတွာ(မ. ၄-၃, ၁၆၄)”**အဖွင့်နှင့် ညီ၏၊ ဤအလို ဣမိဿာဝယ် သတ္တမိအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်၊ (တစ်နည်း) ဣမာနောင် သ္မိဝိဘတ်ကို တေသုပုဒ္ဓိသုတ်ကြီး ဖြင့် သာပြု၊ သ-လာ၊ မာ၌ ရသပြု(ရူ-၁၀၆)။

တစ်နည်း။ ။ ဣမိဿာကို ကာရိတ်ကံယူ၍ “ဣမိဿာ-ကို၊ (ဒေါသံ-သို့) အာရောပေတွာ-စေ၍”ဟု ပေး၊ ဤအလို ဒုတိယာပဉ္စမိနဉ္စဖြင့် ဒုတိယာအနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်ပါ။

၏။” ကုတိ-သို့ အဝဏ်-ပြောခဲ့ပါပြီ။ “ဧတ္ထ-ဤသို့ ပြောရာ၌၊ ဝါ-ဤသို့ ပြောခြင်းကြောင့်၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကော ဒေါသော-အဘယ်အပြစ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသနည်း?)” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ “အယျ-အရှင်သူဌေးမင်း၊ ကုဓ-ဤသို့ ပြောရာ၌၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ (တစ်နည်း) ကုဓ-ဤသို့ ပြောခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) ဒေါသော-သည်၊ နတ္ထိ၊ အမှာကံ၊ မိတာ၊ ယုတ္တံ-သင့်လျော်သော စကားကို၊ ကထေတိ၊ တံ၊ ကသ္မာ၊ ကုဇ္ဈသိ-စိတ်ဆိုးသနည်း?” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ “အယျာ-အရှင်တို့၊ တာဝ-စွာ၊ ဧသ ဒေါသော-ဤအပြစ်သည်၊ မာ ဟောတု-မရှိစေဉာ်တော့၊ (မရှိသည်ထားဉာ်)၊ ပန-ထိုသို့ မရှိပါသော်လည်း၊ အယံ-ဤဝိသာခါသည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ မဇ္ဈိမယာမေ-၌၊ ဒါသီပရိဝုတာ-ကျွန်မတို့ ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပစ္ဆာဂေဟံ-အိမ်၏၊ အနောက်ဘက်သို့၊ (အိမ်နောက်ဖေးသို့)၊ အဂမာသိ-သွားခဲ့ပြီ။” ကုတိ-ပြီ။ “အဗ္ဗု၊ ဧဝံ ကိရ-လား၊” ကုတိ-ပြီ။ “တာတာ-ဘဘတို့၊ (ဦးဦးတို့)၊ အဟံ-သည်၊ အညေန-သော၊ ကာရဏေန-ကြောင့်၊ န ဂတာ-သွားခဲ့သည် မဟုတ်ပါ၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ကုမသ္မိံ ဂေဟေ-၌၊ အာဇာနေယျဝဠဝါယ-အာဇာနီမြင်းမသည်၊ ဝိဇာတာယ-ကလေးမွေးဖွားလသော်၊ သညမ္ပိ-အသိအမှတ်ကိုလည်း၊ အကတွာ-၍၊ နိသီဒိတုံ နာမ-ထိုင်နေခြင်း မည်သည်၊ [အံ၊ ဌ-၁၊ ၃၁၈ ၌ “နိသီဒနံ”ဟု ရှိသဖြင့် ကတ္တားအနက်ပေးသည်။] အယုတ္တံ-မသင့်၊” ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဒဏ္ဍဒိပိကာ-တို့ကို၊ ဂါဟာ-ပေတွာ-၍၊ ဥဏှောဒကာဒိနိပိ-ရေနှေးအစရှိသည်တို့ကိုလည်း၊ ဂါဟာပေတွာ-၍၊ ဒါသီဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္ဓာ၊ ဝဠဝါယ-မြင်းမ၏၊ ဝိဇာတပရိဟာရံ-ကလေးမွေးဖွားခြင်းကို စောင့်ရှောက်ခြင်းကို၊ ဝါ-ကလေးမွေးဖွားရာ၌ စောင့်ရှောက်ခြင်းကို၊ ကာရာပေသိ-ပြုစေခဲ့ပြီ။ “ဧတ္ထ-ဤသို့ ပြုစေရာ၌၊ ဝါ-စေခြင်းကြောင့်၊ မေ၊ ကော ဒေါသော-သည်၊ (အတ္ထိ-နည်း?)” ကုတိ-ပြီ။ “အယျ၊ ကုဓ-၌၊ ဝါ-

ကုဓ။ ။တတြိ စေ တုမေ အသထာတိ တေသု အဝဏ္ဏဘာသကေသု၊ တသ္မိံ ဝါ အဝဏ္ဏေ(ဒီ၊ ဌ-၁၊ ၅၂)။ **အဝဏ္ဏ ဘာသကေသု**တိ ကုမိနာ အာဓာရတ္ထေ ဘုမ္မဒေသေတိ၊ နိမိတ္တတ္ထေ ဘာဝလက္ခဏေ ဝါ ဧတံ ဘုမ္မန္တိ အာဟာ **“တသ္မိံ အဝဏ္ဏေ”**-တိ(သီဇီသစ်-၁၊ ၂၂၁)။ အဖွင့်ကို မှီး၍ ဩကာသအနက်၊ နိမိတ်အနက်၊ ဘာဝလက္ခဏအနက်ဟု ၃နည်း ပေးသည်။

ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) ကုဓ-သည်၊ (သတိ)၊ ဒေါသော၊ နတ္ထိ၊ အမှာကံ၊ မီတာ၊ တဝ၊ ဂေဟေ-၌၊ ဒါသီဟိပိ-ကျွန်မတို့သည်သော်လည်း၊ အကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ မသင့်လျော်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၆၉၅၊] ကမ္မံ-ကို၊ ကရောတိ-ပြုခဲ့ပြီ၊ [အတိတ်အနက်၌ ဝတ္တမာန်သက်၊] တံ၊ ဧတ္ထ-ဤသို့ သွားရာ၌၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ ဒေါသံ-ကို၊ ဝါ-ဟူ၍၊ ပဿသိ ကိ-မြင်သလော၊” ကုတိ-ကုန်ပြီ။ [“ကိ ဒေါသံ-အဘယ်အပြစ်ကို၊ ပဿသိ-နည်း?”ဟုလည်း ပေးကြ၏။]

အယျာ-တို့! တာဝ-စွာ၊ ကုဓပိ-ဤသို့ သွားရာ၌လည်း၊ ဝါ-ကြောင့်လည်း၊ ဒေါသော-သည်၊ မာ ဟောတု-ဥးတော့၊ ပန-သော်လည်း၊ ကုမိဿာ-ဤဝိသာခါ၏၊ ပိတာ-သည်၊ ကုဓ-ဤအိမ်သို့၊ အာဂမနကာလေ-လာရာအခါ၌၊ (လာရာနေ၌) ကုမံ-ဤဝိသာခါကို၊ ဩဝဒန္တော-လသော်၊ ဂုယေ-လျှို့ဝှက်အပ်ကုန်သော၊ ပဋိစ္ဆန္နေ-ဖုံးထားအပ်ကုန်သော [“ဂုယေ-လျှို့ဝှက်အပ်သော၊ ပဋိစ္ဆန္နေ-ဖုံးကွယ်အပ်သောနေရာ၌”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] ဒသ-၁၀မျိုးကုန်သော၊ ဩဝါဒေ-တို့ကို၊ အဒါသိ၊ တေသံ-ထိုဩဝါဒတို့၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ န ဇာနာမိ၊ မေ-အား၊ တေသံ-တို့၏၊ အတ္ထံ၊ ကထေတု-လော၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ကုမိဿာ-ဤဝိသာခါ၏၊ ပိတာ-သည်၊ “အန္တောအဂ္ဂိ-အတွင်းမီးကို၊ ဗဟိ-သို့၊ န နိဟရိတဗ္ဗော-မထုတ်ဆောင်ထိုက်၊” ကုတိ-၏၊ အာဟ၊ “အမေဟိ-တို့သည်၊ ဥဘတော-၂ဖက်မှ၊ ပဋိဝိဿကဂေဟာနံ-အိမ်နီးချင်းအိမ်တို့အား၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၃၃၅၊] အဂ္ဂိ၊ အဒတွာ-မပေးမူ၍၊ ဝသိတုံ-ငှာ၊ သက္ကာ န ခေါ-တတ်ကောင်းမည်လော၊ (ကောင်းမှာလား)” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “အမ္မ! ဧဝံ ကိရ-လား?” ကုတိ-ပြီ၊ “တာတာ-တို့! မယံ၊ ပိတာ၊ ဧတံ-ဤသဘောကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ န ကထေသိ-ပြောခဲ့သည်မဟုတ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ ကုဒံ-ဤသဘောကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ ကထေသိ-ခဲ့ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သဘောကို၊ သန္ဓာယ ကထေသိ?)၊ ‘အမ္မ! တဝ-၏၊ သဿုသဿုရသာမိကာနံ-ယောက္ခမယောက္ျား၊ ယောက္ခမမိန်းမ၊ ခင်ပွန်းသည်တို့၏၊ အဂုဏံ-ဂုဏ်၏၊ ဆန့်ကျင်ဘက်အပြစ်ကို၊ (ကျေးဇူးမဲ့ကို)၊ ဒိသ္မာ၊ ဗဟိ၊ တသ္မိ တသ္မိ ဂေဟေ-ထိုထိုအိမ်၌၊ ဌတွာ-၍၊ မာ ကထေသိ-မပြောနှင့်၊ ဟိ-မှန်၊ ဧဝရူပေါ-သော၊ အဂ္ဂိသဒိသော-

သော၊ အဂ္ဂိ နာမ-သည်၊ နတ္ထိ” က္ကတိ-ဤသို့သော၊ က္ကဒံ-ဤသဘောကို၊ သန္ဓာယ ကထေသိ။ က္ကတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ [က္ကတိတစ်လုံးအကျေကြံ။]

အယျာ-တို့! တာဝ-စွာ၊ ဧတံ-ဤစကားသည်၊ ဧဝံ-ဤအတိုင်း၊ (ဤဝိသာ ခါပြောသည့်အတိုင်း)၊ ဟောတု-ရှိပါစေတော့၊ ပန-ကား၊ ကုမိဿာ-၏၊ ပိတာ၊ “ဗာဟိရတော-မှ၊ အဂ္ဂိ-ကို၊ အန္တော-သို့၊ န ပဝေသေတဗ္ဗော” က္ကတိ၊ အာဟ၊ “အမေဟိ-သည်၊ အန္တော-အိမ်တွင်း၌၊ အဂ္ဂိမှိ-သည်၊ နိဗ္ဗုတေ-ငြိမ်းလသော်၊ ဗာဟိရတော-မှ၊ အဂ္ဂိ-ကို၊ အနာဟရိတုံ-မဆောင်ယူခြင်းငှာ၊ ကိံ သက္ကာ-အဘယ်မှာ စွမ်းနိုင်ပါအံ့နည်း၊” က္ကတိ-ပြီ၊ “အဗ္ဗု! ဧဝံ ကိရ-လား?” က္ကတိ-ပြီ၊ တာတာ! မယျံ ပိတာ၊ ဧတံ၊ သန္ဓာယ၊ န ကထေသိ၊ ပန-ကား၊ က္ကဒံ၊ သန္ဓာယ၊ ကထေသိ (ကိံ သန္ဓာယ၊ ကထေသိ?) ပဋိဝိဿကဂေဟေသု-တို့၌၊ က္ကတ္ထိယော ဝါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပုရိသာ ဝါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သဿုသသုရ-သာမိကာနံ-တို့၏၊ အဂ္ဂုဏံ-ကို၊ သစေ ကထေန္တိ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တေဟိ-ထိုသူတို့သည်၊ ကထိတံ-ပြောအပ်သော စကားကို၊ အာဟရိတာ-ဆောင်ယူ၍၊ “အသုကော နာမ-ဤမည်သူသည်၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ အဂ္ဂုဏံ-ကို၊ ဧဝဉ္စ ဧဝဉ္စ-ဤသို့လည်း ဤသို့လည်း၊ ကထေတိ-၏၊” က္ကတိ-သို့၊ ပန-ဖန်၊ မာ ကထေ-ယျာသိ-နှင့်၊ “ဟိ-မှန်၊ ဧတေန အဂ္ဂိနာ-နှင့်၊ သဒိသော-သော၊ အဂ္ဂိ နာမ-သည်၊ နတ္ထိ” က္ကတိ-သော၊ (က္ကဒံ-ကို၊ သန္ဓာယ၊ ကထေသိ)၊ က္ကတိ-ပြီ၊ ဧဝံ-သို့လျှင် က္ကမသ္မိမ္မိ ကာရဏေ-ဤအကြောင်းအရာ၌လည်း၊ သာ-ထိုဝိသာခါ သည်၊ နိဒ္ဒေါသာဝ-အပြစ်မရှိသည်သာ၊ အဟောသိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤအကြောင်းအရာ၌၊ (သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ နိဒ္ဒေါသာ၊ ဟောတိ) ယထာ၊ ဧဝံ-တူ၊ သေသေသုပိ-ကြွင်းသောအကြောင်းအရာတို့၌လည်း၊ (နိဒ္ဒေါသာ၊ ဟောတိ)။

တေသု-ထိုကြွင်းသောအကြောင်းအရာတို့၌၊ အယံ ပန-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ သည်ကား၊ အဓိပ္ပာယော-အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ တဿာ-၏၊ ပိတရာ-သည်၊ “ယေ-တို့သည်၊ ဒဒန္တိ၊ တေသံယေဝ-တို့အားသာ၊ ဒါတဗ္ဗ-၏၊” က္ကတိ-သို့သော၊ ယမ္မိ-အကြင်စကားကိုလည်း၊ ဝုတ္တံ၊ တံ-ထိုစကားကို၊ “ယေ-အကြင်သူတို့သည်၊

ယာစိတကံ-တောင်းအပ်သော၊ ဥပကရဏံ-အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းကို၊ ဂဟေတွာ-ယူပြီး၍၊ ပဋိဒေန္တိ-ပြန်ပေးကုန်၏၊ တေသညေဝ-ထိုသူတို့အားသာ၊ ဒါတပ္ပံ-၏။” ဣတိ-ဤသို့သော သဘောကိုကို၊ သန္ဓာယ၊ ဝုတ္တံ။

“ယေ၊ န ဒေန္တိ၊ တေသံ န ဒါတပ္ပံ”န္တိ ဣဒမ္ပိ-ယေ၊ ပေ၊ န ဒါတပ္ပံ”ဟူသော ဤစကားကိုလည်း၊ ယေ-တို့သည်၊ ယာစိတကံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ န ပဋိဒေန္တိ-ပြန်ပေးကုန်၊ တေသံ-တို့အား၊ န ဒါတပ္ပံ-ထိုက်၊ ဣတိ-ကို၊ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

“ဒဒန္တဿာပိ အဒဒန္တဿာပိ ဒါတပ္ပံ”န္တိ ဣဒံ ပန-ဤစကားကိုကား၊ ဒလိဒ္ဒေသု-ဆင်းရဲကုန်သော၊ ဉာတိမိတ္တေသု-ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့သည်၊ သမ္ပ-တ္တေသု-ရောက်လာကုန်လသော်၊ တေ-ထိုဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့သည်၊ ပဋိဒါတု-ပြန်ပေးခြင်းငှာ၊ သက္ကောန္တ ဝါ-စွမ်းနိုင်မှုလည်း စွမ်းနိုင်ပါစေကုန်၊ မာ (သက္ကော-န္တ) ဝါ-မစွမ်းနိုင်မှုလည်း မစွမ်းနိုင်ပါစေကုန်၊ တေသံ-ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့အား၊ ဒါတုမေဝ-ငှာသာ၊ ဝါ-သည်သာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဣတိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

“သုခံ နိသီဒိတပ္ပံ”န္တိ-သုခံ နိသီဒိတပ္ပံဟူသော၊ ဣဒမ္ပိ-ဤစကားကိုလည်း၊ သဿုသသုရသာမိကေ-ယောက္ခမယောက္ခား၊ ယောက္ခမမိန်းမ၊ ခင်ပွန်းသည် တို့ကို၊ ဒိသ္မာ-သော်၊ ဝုဋ္ဌာတပ္ပဋ္ဌာနေ-ထထိုက်သောနေရာ၌၊ နိသီဒိတု-ငှာ၊ ဝါ-သည်၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊ ဣတိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

“သုခံ ဘုဒ္ဓိတပ္ပံ”န္တိ-ဟူသော၊ ဣဒံ ပန-ကိုကား၊ သဿုသသုရသာမိကေဟိ-

သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ။ “သန္ဓာယ ဝုတ္တံ”ဟု ရှိလျှင် သန္ဓာယ၏ကံ၊ ဝုတ္တံ၏ကံဟု အသီးအသီးရှိ၏။ ထိုတွင် တွာပစ္စည်းသည် ကတ္တုဝါစကဖြစ်ရကား သန္ဓာယ၏ ကံသည် အဝုတ္တကံ မည်၏။ မထင်ရှားသည်ကို ထင်ရှားအောင်ပြသောကြောင့် ဝိသေ သကံလည်း မည်၏။ ဝုတ္တံသည် ကမ္မဝါစကဖြစ်ရကား ဝုတ္တံ၏ကံကား ဝုတ္တကံ မည်၏။ များသောအနက်ကို ဟောသဖြင့် မထင်ရှားရကား သာမညကံလည်း မည်၏။ ဤ၌ တံသည် ဝုတ္တံ၏ကံ ဖြစ်၍ ဝုတ္တကံ၊ သာမညကံတည်း။ “ယာစိတကံ . . . ဒါတပ္ပံ”ကား သန္ဓာယ၏ကံ ဖြစ်၍ အဝုတ္တကံ၊ ဝိသေသကံတည်း။ [သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ပုဒ်နှစ်တန်၏၊ ကံမူကွဲပြား၊ အထူးအားဖြင့်၊ သန္ဓာယကံကား အဝုတ္တ၊ ဝုတ္တံကံကား ဝုတ္တ၊ သန္ဓာယကံ ကား ဝိသေသ၊ ဝုတ္တံကား သာမညတည်း။-ဘုရား-၈၇။]

တို့ထက်၊ ပုရေတရံ-သာ၍ ရှေးဦးစွာ၊ အဘူညိတွာ-မစားမူ၍၊ တေ-ထိုယော
 ကွမမိန်းမ၊ ယောကွမယောက်ျား၊ ခင်ပွန်းတို့ကို၊ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစုကျွေးမွေးပြီး
 ၍၊ သဗ္ဗေဟိ-အလုံးစုံသော ယောကွမမိန်းမ၊ ယောကွမယောက်ျား၊ ခင်ပွန်း
 တို့သည်၊ လဒ္ဒါလဒ္ဒိ-(လုံလောက်စွာ) ရအပ်၊ မရအပ်သည်ကို၊ ဝါ-လောက်ငှ
 သည်၊ မလောက်ငှသည်ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ ပစ္ဆာ-၌၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဘူညိတုံ-
 ငှာ၊ ဝဇူတိ-၏။ ဣတိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

“သုခံ နိပဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ”ဟူသော၊ ဣဒမ္ပိ-ကိုလည်း၊ သဿုသသုရသာမိကေဟိ-
 တို့ထက်၊ ပုရေတရံ-စွာ၊ သယနံ-သို့၊ အာရယျ-တက်ရောက်၍၊ န နိပဇ္ဇိတဗ္ဗ-
 မထိုင်ရာ၊ တေသံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်
 သော၊ ဝတ္တပဋိဝတ္တံ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို၊ ကတွာ၊ ပစ္ဆာ၊ သယံ၊ နိပဇ္ဇိတုံ၊ ယုတ္တံ-
 ၏။ ဣတိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ “အဂ္ဂိ ပရိစရိတဗ္ဗော”တိ-ဟူသော၊ ဣဒံ-ကို၊ သဿု-
 မ္ပိ-ယောကွမယောက်ျားကိုလည်းကောင်း၊ သသုရမ္ပိ-ယောကွမမိန်းမကိုလည်း
 ကောင်း၊ သာမိကမ္ပိ-လင်ကိုလည်းကောင်း၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ဝိယ-မီးပုံကိုကဲ့သို့လည်း
 ကောင်း၊ ဥရုရဇာနံ ဝိယ စ-မြေမင်းကိုကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကတွာ၊ ပဿိတုံ-
 ကြည့်ရှုခြင်းငှာ၊ ဝဇူတိ၊ ဣတိ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

“အန္တောဒေဝတာ နမဿိတဗ္ဗော”တိ-ဟူသော၊ ဣဒမ္ပိ-ကိုလည်း၊ သဿုဉ္စ၊
 သသုရဉ္စ၊ သာမိကဉ္စ၊ ဒေဝတာ ဝိယ-နတ်တို့ကဲ့သို့၊ ကတွာ ဒဠ္ဗံ၊ ဝဇူတိ၊ ဣတိ
 သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သေဌိ၊ ဣမေသံ ဒသဩဝါဒါနံ-ဤဝမ်းသော
 ဩဝါဒတို့၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ သုတွာ၊ ပဋိဝစနံ-ပြန်လည်ပြောကြား
 အပ်သော စကားကို၊ ဝါ-စကားတို့ကို၊ အပဿန္တော-သော်၊ အဓောမုခေါ-
 အောက်၌ မျက်နှာရှိလျက်၊ ဝါ-အောက်ဘက်မျက်နှာမူလျက်၊ နိသီဒိ။ [အံ. ဌ-
 ၁, ၃၁၉၌ အန္တောဒေဝတာအရ မိမိအိမ်ပေါက်သို့ ကြွရောက်လာသော ရှင်ရဟန်းတို့ကို
 ယူ၍ ထိုရှင်ရဟန်းတို့အား ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်များ လျှူဒါန်းခြင်းကို အိမ်တွင်းနတ်ကို ရှိ
 ခိုးသည်ဟု ဆို၏။]

အထ-၌၊ နံ-ထိုသူဌေးကို၊ ကုဠုမ္ပိကာ-တို့သည်၊ “သေဌိ-သူဌေး! အမှာကံ-

တို့၏၊ ဓီတု-၏၊ ဝါ-မှာ၊ အညောပိ-သော၊ ဒေါသော-သည်၊ အတ္တိ ကိ-ရှိပါသေးသလော?” ကုတိ၊ ပုစ္ဆိသု၊ “အယျာ-တို့! နတ္ထိ-မရှိပါ။” ကုတိ-ပြီ၊ “အထ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နိဒ္ဒေါသံ-အပြစ်မရှိသော၊ နံ-ထိုသမီးကို၊ အကာရဏေန-အကြောင်းမရှိသဖြင့်၊ ဝါ-အကြောင်းမရှိဘဲ၊ ဂေဟာ-မှာ၊ နိက္ကမာပေသိ-နှင့်ထုတ်စေသနည်း?” ကုတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ ဝိသာခါ-သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တာတာ၊ မယျံ၊ သသုရဿ-၏၊ ဝစနေန-ဖြင့်၊ ပဌမမေဝ-ရှေးဥးစွာသာလျှင်၊ ဂမနံ-သွားခြင်းသည်၊ ကိစ္ဆာပိ န ယုတ္တံ-အကယ်၍ကား မသင့်ပါ။ ပန-သို့သော်လည်း၊ မေ-၏၊ ပိတာ-သည်၊ အာဂမနကာလေ-ဤအိမ်သို့လာရာအခါ၌၊ (ဤအိမ်သို့ လာရာနေ၌)၊ မမ-၏၊ ဒေါသသောဓနတ္ထာယ-အပြစ်ကို ရှင်းလင်းသုတ်သင်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ မံ-ကို၊ တုမ္ဟာကံ-တို့၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ တုမေဟိ စ-တို့သည်လည်း၊ မေ-၏၊ နိဒ္ဒေါသဘာဝေါ-အပြစ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဉာတော-သိအပ်ပြီ၊ ကုဒါနိ စ-၌ကား၊ မယျံ-၏၊ ဂန္တံ-ငှာ၊ ယုတ္တံ-သင့်လျော်၏။” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဒါသိဒါသေ-ကျွန်ယောက်ျား၊ ကျွန်မိန်းမတို့ကို၊ “ယာနာဒီဟိ-ယာဉ်အစရှိသည်တို့ကို၊ သဇ္ဇာပေထ-ပြင်ဆင်ကြလော၊” ကုတိ-သို့၊ အာဏာပေသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ သေဌိ-သည်၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ နံ-ထိုဝိသာခါကို၊ “အမ္မ-သမီး၊ မယာ-သည်၊ အဇာနိတွာ-ဝ-မသိမူ၍သာလျှင်၊ ကထိတံ-ပြောအပ်ခဲ့ပြီ၊ မေ-အား၊ ခမာဟိ-သည်းခံပါလော၊ (ခွင့်လွတ်ပါလော)။” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ “တာတ-အဖေ၊ တုမ္ဟာကံ-တို့အား၊ ခမိတဗ္ဗံ-သည်းခံသင့်သည်ကို၊ တာဝ-စွာ၊ ခမာမိ-ပါ၏၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ အဟံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ အဝေစ္စပ္ပသန္နဿ-ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်ယုံကြည်သော၊ ကုလဿ-၏၊ ဓီတာ-တည်း၊ မယံ-တို့သည်၊ ဘိက္ခုသံဃေန-နှင့်၊ ဝိနာ-ကင်း၍၊ န ဝတ္တာမ-မဖြစ်နိုင်ပါကုန်၊ မမ-၏၊ ရုစိယာ-အလိုဖြင့်၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ပဋိဇဓိတုံ-ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာ၊ သစေ လဘာမိ-အကယ်၍ ရအံ့၊ (ဧဝံ-သတိ)၊ ဝသိသာမိ-နေပါမည်။” ကုတိ-ပြီ၊ “အမ္မ၊ တံ၊ **ယထာရုစိယာ**-အကြင်

ယထာရုစိယာ။ ရုစတိ ကုစ္ဆတိတိ ရုစိ၊ ယာ ယာ+ရုစိ ယထာရုစိ၊ ရုစိယာ+အနုရူပံ ဝါ ယထာရုစိ(နိယော-၂)၊ ရှေ့နည်းကို ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဟု နိယော၌

အကြင်အလိုဆန္ဒအားဖြင့်၊ ဝါ-အလိုဆန္ဒအားလျော်သဖြင့်၊ တဝ-၏။ သမဏေ-
တို့ကို၊ ပဋိဇ္ဇေ-လော၊” ဣတိ၊ အာဟ။

ဝိသာခါ-သည်၊ **ဒသဗလံ**-ဆယ်ပါးသော ကိုယ်တော်အား၊ ဉာဏ်တော်
အားရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ နိမန္တာပေတွာ-ပင့်စေ၍၊ ပုနဒိဝသေ-
၌၊ နိဝေသနံ-သို့၊ ပဝေသေသိ-ဝင်စေပြီ၊ နဂ္ဂသမဏာပိ-တို့သည်လည်း၊ သတ္တု-

ဆို၏။ မဏိဒိပဉ္စ ဝိစ္ဆတ္ထအဗျယိဘောသမာသ်ဟု ဆို၏။ မဏိဒိပအဆိုသာ သဒ္ဓါကျမ်း
အဆိုနှင့် ညီသဖြင့် ကောင်း၏။ ထို့ပြင် “ယာ ဧဝ+ရုစိ ယထာရုစိ-အကြင်သို့သော
အလို(ကမ္မဓာရည်းသမာသ်)၊ (တစ်နည်း) ယာ+ရုစိ ယဿာတိ ယထာရုစိ-အကြင်
အလိုရှိသလောက်(ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်)”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်များကိုလည်း မဏိဒိပ-၁၊ ၁၁၆၌
ဆိုသေး၏။

ဝါကျယူပေးနည်း။ ။ “ယထာတစ်ပုဒ်၊ ရုစိယာတစ်ပုဒ်”ဟု ဝါကျအနေဖြင့် ယူနိုင်
သေး၏။ ဤသို့ဝါကျယူလျှင် “ယထာ ရုစိ (ယာ ယာ ရုစိ)-အကြင်အကြင်အလိုသည်၊
(ပဝတ္တာ-ဖြစ်၏)။ တာယ တာယ ရုစိယာ-ထိုထိုအလိုအားဖြင့်၊ . . . ပဋိဇ္ဇေ၊ (တစ်နည်း)
ယထာ ယေန ပကာရေန-အကြင်အပြားအားဖြင့်၊ ရုစိ-အလိုသည်၊ (ပဝတ္တာ-၏)။
တထာ တေန ပကာရေန-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ . . . ပဋိဇ္ဇေ၊ (တစ်နည်း) ယထာ (ယေန
ယေန) -အကြင်အကြင်အပြားအားဖြင့်၊ ရုစိ-အလိုသည်၊ (ပဝတ္တာ-၏)။ တထာ (တေန
တေန)-ထိုအပြားအားဖြင့်၊ . . . ပဋိဇ္ဇေ၊”ဟု ပေးပါ။ နောက်ဆုံးနည်းအလို ယထာသဒ္ဓါ
ဝိစ္ဆာအနက်ဟောတည်း။ (မူလဋီကာ-၁၊ ၂၊ မဇု-၁၊ ၁၆၊ ၁၇၊ ၁၈၊ မဏိဒိပ-၁၊
၁၁၉၊ နိဘာ-၁၊ ၆၊ ၉၉၈၊ ပြည်နိနိ-၁၊ ၄၊ ကျော်နိဂံ-၁၁၊ မြို့နိဂံ-၁၁၊ ၁၂။)

ဒသဗလံ။ ။ (ကာယဗလသင်္ခါတာနိ ဉာဏဗလသင်္ခါတာနိ စ) ဒသ+ဗလာနိ
ဧတဿာတိ ဒသဗလော(သာရတ္ထ-၃၊ ၂၁၀)။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ကိုယ်တော်အားကို
အဋ္ဌကထာတို့၌ ဤသို့ ဖွင့်သည်။ “ကာ-ဂင်-ပဏ်-တမ်၊ ဝိ-ဂန္ဓံ၊ မင်္ဂလံ-ဟေ-ဥ-
ဆဒိ”ဟူသော လင်္ကာအရ (၁) ကာလာဝကဆင်၊ (၂) ဂင်္ဂေယျဆင်၊ (၃) ပဏ္ဏရဆင်၊
(၄) တမ္ပဆင်၊ (၅) ပိင်္ဂလဆင်၊ (၆) ဂန္ဓဆင်၊ (၇) မင်္ဂလဆင်၊ (၈) ဟေမဆင်၊ (၉)
ဥပေါသထဆင်၊ (၁) ဆဒ္ဒန္တဆင်ဟူ၍ ဆင်ဆယ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ကာလာဝကဆင်သည်
သာမန်ဆင်မျိုးဖြစ်၍ ယောက်ျားဆယ်ယောက်အား ရှိ၏။ ထိုကာလာဝကဆင်ဆယ်စီး
အားသည် ဂင်္ဂေယျဆင်တစ်စီးအားတည်း၊ ဤနည်းအတိုင်း ဆယ်စီးအားစီ အဆင့်ဆင့်
တက်၍ ဥပေါသထဆင်ဆယ်စီးအားသည် ဆဒ္ဒန္တဆင်တစ်စီးအား ဖြစ်၏။ ဆဒ္ဒန္တဆင်

၏။ မိဂါရသေဌိနော-၏။ ဂေဟံ-သို့၊ ဂမနဘာဝံ-ကြွတော်မူ သည်၏အဖြစ်ကို သုတ္တာ၊ ဂန္ဓာ၊ ဂေဟံ၊ ပရိဝါရေတ္တာ၊ နိဿိဒိသု၊ ဝိသာခါ-သည်၊ ဒက္ခိဏောဒကံ- အလှူရေကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၄၉၅] ဒတ္တာ၊ “သဗ္ဗော-သော၊ သက္ကာရော-ကောင်း စွာပြုအပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို ပဋိယာဒိတော-စီရင်အပ်ပါပြီ၊ မေ-၏။ သသု- ရော-သည်၊ အာဂန္ဓာ၊ ဒသဗလံ-ကို၊ ပရိဝိသတု-ပြုစုလုပ်ကျွေးလော၊” ကုတိ- သို့၊ သာသနံ-ကို၊ ပေသေသိ၊ အထ-၌၊ ဂန္တကာမံ-သွားခြင်းငှာ အလိုရှိသော၊ နံ-ထိုသူဌေးကို၊ အာဇီဝကာ-တို့သည်၊ “ဂဟပတိ-သူကြွယ်၊ တွံ-သည်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏ သန္တိကံ-သို့၊ မာ ဂစ္ဆ-နှင့်၊” ကုတိ-သို့၊ နိဝါရေသု- တားမြစ်ကြပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ “မေ-၏၊ သုဏှာ-ချွေးမသည်၊ သယမေဝ- သာလျှင်၊ ပရိဝိသတု-ပါလော၊” ကုတိ-သို့၊ သာသနံ-ကို၊ ပဟိဏိ-ပြီ၊ သာ-ထို ဝိသာခါသည်၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ပရိဝိသိတွာ-၍၊ ဘတ္တကိစ္စေ- သည်၊ နိဋ္ဌိတေ-သော်၊ ပုန၊ သာသနံ၊ ပေသေသိ၊ (ကိ) “မေ-၏၊ သသုရော၊ အာဂန္ဓာ၊ ဓမ္မကထံ၊ သုဏှာတု၊” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ “ကုဒါနိ-၌၊ အဂမနံ နာမ-

ဆယ်စီးအားသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အားတော်ပင်တည်း၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အားတော် သည် ဆဒ္ဒန္တဆင်ဆယ်စီး၊ သာမန်ဆင် ကုဋေတစ်ထောင်၊ ယောကျ်ားကုဋေတစ် သောင်းအားနှင့် ညီမျှ၏။ (အံ. ၄-၃၊ ၂၉၂)

ဉာဏ်တော်အား ၁၀ပါး။ ။ “ကြောင်း-ကျိုး-ကျင့်-ော၊ နာ-ကံ-စာ-ပု၊ စု- အာဟု၊ ဆယ်ခု ဉာဏ်တော်အား”ဟူသော လင်္ကာအရ ဉာဏ်တော် ၁၀ပါးဟူသည် (၁) ဌာနာဌာနဉာဏ်-အကြောင်းဟုတ်သည်၊ မဟုတ်သည်ကို သိသောဉာဏ်၊ (၂) ကမ္မဝိပါကဉာဏ်-ကံတို့၏ အကျိုးကို သိသောဉာဏ်၊ (၃) သဗ္ဗတ္ထဂါမိနိပဋိပဒါဉာဏ်- ထိုထိုဘဝနှင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကို သိသောဉာဏ်၊ (၄) အနေကဓာတု နာနာဓာတုဉာဏ်-ဓာတ်သဘာဝအမျိုးမျိုးကို သိသောဉာဏ်၊ (၅) နာနာဓိမုတ္တိကာ တဉာဏ်-သတ္တဝါတို့၏ နှလုံးသွင်းဓာတ်ခံကို သိသောဉာဏ်၊ (၆) ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တ ဉာဏ်-သတ္တဝါတို့၏ ဣန္ဒြေအထက်အနံ့ကို သိသောဉာဏ်၊ (၇) ဈာနာဒိသံကိလိဋ္ဌ ဝေါဒါနုဋ္ဌာနဉာဏ်-ဈာန်စသည်တို့၏ ဆုတ်ယုတ်မှု၊ တိုးတက်မှု၊ ထမှုကို သိသော ဉာဏ်၊ (၈) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်-ရှေးဘဝကို သိသောဉာဏ်၊ (၉) စုတူပပါတ တဉာဏ်-သတ္တဝါတို့၏ စုတိပဋိသန္ဓေကို သိသောဉာဏ်၊ (၁၀) အာသဝက္ခယဉာဏ်- အာသဝကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို သိသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တို့တည်း(အံ-၃၊ ၂၈၃)။

မသွားခြင်း မည်သည်၊ အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊”
 က္ကတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဓမ္မ-ကို၊ သောတုကာမတာယ-နာခြင်းငှာ အလိုရှိသည်
 ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သော၊ နံ-ထိုသူဌေးကို၊ ပုန၊ တေ-ထိုတက္ကဒွန်းတို့သည်၊
 အာဟံသူ၊ (ကိ)၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ သမဏဿ ဂေါတမဿ၊ ဓမ္မံ၊ သုဏန္တော-
 သော်၊ ဗဟိသာဏိယာ-တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာ၏၊ အပြင်မှ၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ သု-
 ဏာဟိ-လော၊” က္ကတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ၊ အဿ-ထိုသူဌေး၏၊ ပုရေတရမေဝ-
 သာလျှင်၊ ဂန္ဓာ၊ သာဏီ-တင်းတိမ်ကန့်လန့်ကာကို၊ ပရိက္ခိပိသု-ထက်ဝန်းကျင်
 ချကုန်ပြီ၊ ဝါ-ကာရံကုန်ပြီ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ ဂန္ဓာ၊ ဗဟိသာဏိယံ-၌၊ နိသီဒိ၊
 သတ္ထာ၊ “တွံ၊ ဗဟိသာဏိယံ-၌၊ နိသီဒ ဝါ-ထိုင်မူလည်း ထိုင်ပါစေ၊ ပန-သို့
 မဟုတ်၊ ပရကုဋ္ဌေ-နံရံ၏၊ တစ်ဖက်၌၊ နိသီဒ ဝါ-စေ၊ ပရသေလေ-ကျောက်
 တောင်၏၊ တစ်ဖက်၌၊ နိသီဒ ဝါ-စေ၊ ပရစက္ကဝါဠေ-စကြာဝဠာတစ်ဖက်၌၊ နိသီဒ
 ဝါ-စေ၊ အဟံ-သည်၊ ဗုဒ္ဓေါ နာမ-မည်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တံ-သင့်ကို၊ မမ-၏၊
 သဒ္ဓိ-အသံတော်ကို၊ သာဝေတု-ကြားစေခြင်းငှာ၊ သက္ကောမိ” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ
 တော်မူ၍၊ မဟာဇမ္ဗူ-ဇမ္ဗူသပြေပင်ကြီးကို၊ ခန္တေ-ပင်စည်၌၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊
 စာလေန္တော ဝိယ-လှုပ်စေသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အမတဝဿံ-အမြိုက်မိုးကို၊
 ဝဿေန္တော ဝိယ စ-ရွာစေသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေတု-ငှာ၊
 အနုပုဗ္ဗိ-သော၊ ကထံ-ကို၊ အာရဘိ-အားထုတ်တော်မူပြီ။

၈ ပန-ဆက်၊ (ဆက်၍ အထူး၊ ပြဆိုဥးအံ့)၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ-သည်၊ ဓမ္မံ၊
 ဒေသေန္တေ-သော်၊ ပုရတော-၌၊ ဌိတာပိ-တည်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆ-
 တော-၌၊ ဌိတာပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ စက္ကဝါဠသတံ-စကြာဝဠာတစ်ရာ
 ကိုလည်းကောင်း၊ စက္ကဝါဠသဟဿံ-စကြာဝဠာတစ်ထောင်ကိုလည်းကောင်း၊
 အတိက္ကမိတွာ -လွန်၍၊ ဌိတာပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ အကနိဋ္ဌဘဝနေ-အကနိဋ္ဌ
 ဘုံ၌၊ ဌိတာပိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ “သတ္ထာ-သည်၊ မမညေဝ-ကိုသာ၊ ဩ-
 လောကေတိ၊ မယုမေဝ-အားသာ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေတိ၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ ဟိ-မှန်၊
 သတ္ထာ၊ တံ တံ-ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဩလောကေန္တော ဝိယ-သို့လည်းကောင်း၊
 တေန တေန-ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သလ္လပန္တော ဝိယ စ-ပြောသကဲ့သို့လည်း

ကောင်း၊ အဟောသိ၊ ဗုဒ္ဓါ-တို့သည်၊ စန္ဒသမာ ကိရ-လနှင့်တူကုန်သတဲ့၊ စန္ဒော-
 သည်၊ ဂဂနမဇ္ဈေ-ကောင်းကင်အလယ်၌၊ ဌိတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “မယံ-၏၊
 ဥပရိ-၌၊ စန္ဒော-တည်း၊ မယံ၊ ဥပရိ၊ စန္ဒော” ကုတိ-သို့၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ-တို့အား၊
 ခါယတိ ယထာ-ထင်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ၊ ယတ္ထ ကတ္ထစိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခု
 သောအရပ်၌၊ ဌိတာနံ-တို့အား၊ အဘိမုခေ-ရှေးရှုအရပ်၌၊ ဌိတာ ဝိယ-ကုန်ကဲ့
 သို့၊ ခါယန္တိ-ထင်ကုန်၏၊ ကုဒံ-ဤသည်ကား၊ တေသံ-ထိုဘုရားရှင်တို့၏၊ အလ-
 ကံတသီသံ-တန်ဆာဆင်အပ်သော ဥးခေါင်းကို၊ ဆိန္နိတွာ-ဖြတ်၍လည်း
 ကောင်း၊ အဇ္ဈိတအက္ခိနိ-မျက်ရေးကွင်းအပ်သော မျက်လုံးတို့ကို ဥပ္ပာဇေတွာ-
 အထက်သို့ တက်စေ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကင်းစေ၍လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထုတ်
 ၍လည်းကောင်း၊ ဟဒယမံသံ-နှလုံးသားကို၊ ဥပ္ပာဇေတွာ-၍လည်းကောင်း၊
 ပရဿ-၏၊ ဒါသတ္ထာယ-ကျွန်အကျိုးငှာ၊ ဇာလိသဒိသေ-ဇာလိမင်းသားနှင့် တူ
 ကုန်သော၊ ပုတ္တေ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကဏှာဇိနာသဒိသာ-ကဏှာဇိန်မင်း
 သမီးနှင့် တူကုန်သော၊ ဓိတရော-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ မဒ္ဒိသဒိသာ-မဒ္ဒိမိဖုယား
 နှင့် တူကုန်သော၊ ပဇာပတိယော-မယားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပရိစ္ဆိတ္တာ-စွန့်၍၊
 ဒိန္နဒါနဿ-ပေးလှူခဲ့သောအလှူဒါန၏၊ ဖလံ ကိရ-အကျိုးတဲ့၊ မိဂါရသေဌိပိ-
 သည်လည်း၊ တထာဂတေ-သည်၊ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ **ဝိနိဝတ္ထေန္တေ**-ပြီးဆုံးစေ

ဥပ္ပာဇေတွာ။ ။ဥ+ပဋ(ဂတိအနက်)+ကာရိတ်ဏေ+တွာ၊ ပဋဓာတ်၏ မူရင်း
 အနက်သည် ဂတိအနက်ဖြစ်သော်လည်း ဥသဒ္ဓါ ဝိယောဂအနက်ကို ထွန်းပြသော
 ကြောင့် ဝိယောဂအနက်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဥပ္ပာဇေတွာ-ကင်းစေ၍”ဟု
 သဒ္ဒတ္ထပေးသည်(စလင်းဂံ-၁၊ ၂၇၄)၊ ထောမနိမိ၌ ဥပ္ပာဋကကို “ဥပ္ပာဇေတိ ဥဒ္ဓံ
 ဂမာပတိ ဥမ္မူလံ ကရောတိ”ဟု ဖွင့်ရာ “ဥဒ္ဓံ ဂမာပတိ”ကို ကြည့်၍ ဥသဒ္ဓါကို
 ဥဒ္ဓံအနက်ယူကာ “ဥပ္ပာဇေတွာ-အထက်သို့ တက်စေ၍”ဟု ဆရာတို့ သဒ္ဒတ္ထ ပေးတော်
 မူ၏၊ “နှုတ်၍”ဟူသော အနက်ကား ဝေါဟာရတ္ထတည်း(ဌပြု-၁၀၅)။

ဝိနိဝတ္ထေန္တေ။ ။နာမ်ပုဒ်၌ ဝတ္ထု(ဝတု) ဓာတ်သက်သက်သည် “ဖြစ်ခြင်း၊ အသက်
 မွေးခြင်း၊ လည်ခြင်း”အနက်တို့ကို ဟော၏၊ ဝိ+နိဥသာရတို့ကြောင့် “ပြီးခြင်း”အနက်ကို
 ဟောသည်၊ ဥပသမ္ပလ္လေ၌ ပဒဓာတ်သက်သက်က ရောက်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော်
 လည်း ဥပ+သံတို့ကြောင့် ပြီးခြင်းအနက်ကို ဟောသကဲ့သို့တည်း။

လသော်၊ ဝါ-ရုတ်သိမ်းလသော်၊ ဗဟိသာဏိယံ-၌၊ နိသိန္နောဝ-လျက်သာ၊ သဟဿနယပဋိမဏ္ဍိတေ-နည်းတစ်ထောင်ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သောတာပတ္တိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ အစလာယ-မတုံလှုပ်သော၊ သဒ္ဓါ-ယ-နှင့်၊ သမန္နာဂတော-သည်၊ တီသု-ကုန်သော၊ ရတနေသု-တို့၌၊ နိက္ကခေါ-ယုံမှားခြင်းမရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ သာဏိကဏ္ဍံ-ကန့်လန့်ကာအနားကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ အာဂန္တု၊ သုဏှာယ-ချွေးမ၏။ **ထနံ**-သားမြတ်ကို၊ (နို့ကို)၊ **မုခေန**-ဖြင့်၊ **ဂဟေတွာ**-ငုံယူ၍၊ ဝါ-စုပ်ဟန်ပြု၍၊ “တံ-သည်၊ အဇ္ဇတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ မေ-၏၊ မာတာ-တည်း” က္ကတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တံ-ထိုဝိသာခါကို၊ မာတု-

ထနံ မုခေန ဂဟေတွာ။ ။အံ. ဌ-၁, ၃၂၀၌ ဤစကား မပါ။ ဤစကားကို အင်္ကျီလှန်၍ ဝိသာခါ၏ သားမြတ်ကို တကယ်ပင် စို့သည်ဟု တစ်ချို့ ယူကြ၏။ ၁၂၇၁ ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လက ပုံနှိပ်အပ်သော လုံးတော်ဆရာတော်၏ ပကိဏ္ဏကဝိသဇ္ဇနာ ကျမ်း ဒုတွဲ ၂၃၄၌လည်း “မိဂါရသည် ဒဟရပုတ္တကုမာရဟု ငယ်လှစွာသော လုလင်က မိခင်နို့ကို စို့သည်နှင့်တူစွာ အသေအချာပင် စို့သည်ဟု မှတ်ရာ၏”ဟု ဆိုသည်။

အချို့အယူအဆ။ ။တချို့ကမူ ဤစကားကို သဒိသုပစာရစကားဟု ဆိုသည်၊ တကယ်စို့သည် မဟုတ်၊ သားအမိသရုပ်ပေါ်၍ သားမြတ်တည်ရှိရာ အင်္ကျီပေါ်မှ စို့ဟန်ပြုသည်ဟု ယူကြ၏။ ဘုရားရှင်နှင့် ရဟန်းရှင်လူပရိသတ်အလယ်မှာ ဖြစ်သော ကြောင့်လည်းကောင်း မိဂါရသူဌေးသည် ထိုအချိန် ဟိရိဩတ္တပ္ပနှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပန်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဝိသာခါသည်လည်း ဟိရိ ဩတ္တပ္ပနှင့် ပြည့်စုံသော သောတာပန်ဖြစ်ကာ ကလေးမမွေးရသေးသော အရွယ်ရောက်ပြီး အမျိုးသမီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း အရွယ်ရောက်ပြီးသော အမျိုးသမီးကို သမီးအရင်းပင် ဖြစ်စေကာမူ ဤသို့ရှက်ဖွယ်အပြုအမူကို မပြုထိုက်သောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုယူဆချက်၂မျိုးတွင် နောက်ယူဆချက်သာ သင့်မည်ထင်သည်ဟုလည်း ဆိုကြ၏။

ငုံစုပ်ရာ ၁၁ဌာန။ ။ခံတွင်းဖြင့် ငုံစုပ်ရာ ဌာနသည် (၁) ညးထိပ်, (၂) နဖူး, (၃) မျက်စိ, (၄) နား, (၅) ပါး, (၆) နှုတ်ခမ်း, (၇) လည်ပင်း, (၈) တံဘက် အမြိတ်အဆာ(တံဘက်အနား), (၉) သားမြတ်, (၁၀) ပေါင်, (၁၁) အင်္ဂါဇာတ်အား ဖြင့် ၁၁ဌာန ရှိ၏။ ထို၁၁ဌာနတွင် တစ်မျိုးမျိုး၌ ငုံစုပ်ခြင်း, ငုံစုပ်ဟန်ပြုခြင်းကို ပြုကြသည်။ (ဓာတွတ္ထ စုဗိဓာတ်အဖွင့်)

ဌာနေ-အမေ၏အရာ၌၊ ဌပေသိ-ထားပြီ၊ တတော-မှ၊ ပဌာယ၊ မိဂါရမာတာ နာမ-မိဂါရမာတာမည်သည်၊ ဇာတာ၊ ပုစ္ဆာဘာဂေ-နောက်အဖို့၌၊ (နောက် ပိုင်း၌)၊ ပုတ္တံ-သားကို၊ လဘိတွာပိ-၍လည်း၊ အဿ-ထိုသား၏၊ နာမံ-ကို၊ မိဂါရောတိ-မိဂါရဟူ၍၊ အကာသိ။

မဟာသေဌိ-သည်၊ သုဏှာယ-၏၊ ထနံ-ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေတွာ-လွှတ်၍၊ ဂန္ဓာ၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဒွိသု- ၂၈ ကံကုန်သော၊ ပါဒေသု-တို့၌၊ သိရသာ-ဖြင့်၊ နိပတိတွာ- ပျပ်ဝပ်၍၊ ပါဒေ-တို့ကို၊ ပါဏီဟိ-လက်တို့ဖြင့်၊ ပရိသမ္မာဟန္တော စ-ထက်ဝန်း ကျင် ဆုတ်နယ်လျက်လည်းကောင်း၊ မုခေန-ဖြင့်လည်း၊ ပရိစုမ္မန္တော စ-ထက် ဝန်းကျင် စုပ်လျက်လည်းကောင်း၊ “ဘန္တေ-ရား! အဟံ၊ မိဂါရော-တည်း၊ ဘန္တေ! အဟံ၊ မိဂါရော” ဣတိ-သို့၊ တိက္ခတ္တံ၊ နာမံ-ကို၊ သာဝေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! အဟံ၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ-လုံး၊ ယတ္ထ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဝါ- အား၊ ဒိန္နံ-သည်၊ (သမာနံ)၊ မဟပ္ပလံ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ န ဇာနာမိ နာမ-မသိခဲ့ လေစွ၊ (မသိခဲ့မိလေခြင်း)၊ [နာမသဒ္ဓါ ဂရဟာအနက်၊] ဣဒါနိ စ-၌ကား၊ [စ- အန္ဓယကား” ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်၊] မေ-၏၊ ဝါ-သည်၊ သုဏှိသံ-ကို၊ နိဿာယ- ၍၊ ဉာတံ-သိအပ်ပါပြီ၊ သဗ္ဗာ-သော၊ အပါယဒုက္ခာ-အပါယ်ဆင်းရဲမှ၊ မုတ္တော- လွတ်သည်၊ အမှီ၊ မေ-၏၊ သုဏှိသာ-သည်၊ ဣမံ ဂေဟံ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တိ-သော်၊ မမ၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ဟိတာယ-စီးပွားအလို့ငှာ၊ သုခါယ-ချမ်းသာခြင်း ငှာ၊ အာဂတာ-ရောက်လာပြီ” ဣတိ၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “သောဟံ ၊ ပေ ၊ ယရမာဂတာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**သောဟံ အဇ္ဇ ပဇာနာမိ၊ ယတ္ထ ဒိန္နံ မဟပ္ပလံ၊
အတ္ထာယ ဝတ မေ ဘဒ္ဒါ၊ သုဏှိသာ ယရမာဂတာ။**

(ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား!) သော အဟံ-ထိုတပည့်တော်သည်၊ ယတ္ထ-အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ ဝါ-အား၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထုသည်၊ ဝါ-ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာသည်၊ မဟပ္ပလံ-ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုး၊ များမြတ်သောအကျိုးရှိ၏၊ (တံ- ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို) အဇ္ဇ-ယနေ၌၊ ဝါ-ယနေမှ၊ ပဇာနာမိ-ကွဲပြားသေချာ၊ သိရပါ၏၊ ဝတ-စင်စစ်၊ [ဝတ ဧကန္တေန၊-ဓမ္မယော။] ဘဒ္ဒါ-ကောင်းသော၊ ဝါ-ကောင်းခြင်း

အင်္ဂါ၊ လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သုဏီသာ-ချွေးမအလိမ္မာ၊ ဝိသာခါသည်၊ မေ-မိဂါရခေါ်၊ တပည့်တော်၏။ အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ၊ ယရံ-အိမ်သို့ အာဂတာ-ကံကောင်းထောက်၍၊ ရောက်လာခဲ့ပါပြီဘုရား။

ဝိသာခါ-သည်၊ ပုနဒိဝသတ္ထာယပိ-နောက်နေအကျိုးငှာလည်း၊ သတ္တာရံ နိမန္တေသိ၊ အထ-၌၊ ပုနဒိဝသေပိ-၌လည်း၊ အဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ သဿု-ယောက္ခမမိန်းမသည်၊ သောတာပတ္တိဖလံ၊ ပတ္တာ၊ တတော၊ ပဋ္ဌာယ၊ တံ ဂေဟံ-သည်၊ သာသနဿ-ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓါရံ-ဖွင့်ထားအပ်သောတံခါးရှိသည်၊ ဝါ-တံခါးဖွင့်ထားသည်၊ အဟောသိ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ သေဋ္ဌိ၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)။ “မေ-အား၊ သုဏီသာ-သည်၊ ဗဟူပကာရာ-များသော ကျေးဇူးရှိ၏၊ အဿာ-ထိုချွေးမဖို့ ဝါ-အတွက်၊ **ပသန္နကာရံ**-ကြည်ညိုသူတို့ ပြုထိုက်သော ပြုဖွယ်ကိစ္စကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့၊ ဧတိဿာ-ဤချွေးမ၏၊ ဘာရိယံ-လေးသော၊ ပသာဓနံ-တန်ဆာကို၊ နိစ္စကာလံ-လုံး၊ ပသာဓေတုံ-ဝတ်ဆင်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ၊ အဿာ-ဤချွေးမဖို့ ဝါ-အတွက်၊ သလ္လဟုကံ-ပေါ့ပါးသော၊ ဒိဝါ စ-၌လည်း ကောင်း၊ ရတ္တာ စ-၌လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဏ္ဍရိယာပထေသု-အလုံးစုံသော ကုရိယာပုတ်တို့၌၊ ပသာဓနယောဂုံ-တန်ဆာဆင်ခြင်းငှာ လျှောက်ပတ်သော၊

ပသန္နကာရံ။ ။ကာတဗ္ဗောတိ ကာရော၊ ပသန္နေဟိ+ကာရော ပသန္နကာရော-ကြည်ညိုသူတို့ ပြုထိုက်သော ပြုဖွယ်ကိစ္စ၊ “ပသန္နကာရံ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဝါစာသိ လိဋ္ဌအကျိုးငှာ ဒီဃပြုထားသည်(ပါရာဘာ-၂၊ ၇၂)။ (တစ်နည်း) ပသိဒိသုတိ ပသန္နာ၊ အာဒရံ ကရဏံ အာကာရော၊ ပသန္နေဟိ+ကတ္တဗ္ဗော+အာကာရော ပသန္နကာရော-ကြည်ညိုသူတို့ ပြုအပ်သော အရိအသေပြုခြင်း(မအူပါရာနိ-၂၊ ၃၉၈၊ ပါရာဂံသစ်-၂၊ ၃၂၂)။ [**ပသန္နကာရန္တိ** ပသန္နေဟိ ကာတဗ္ဗကိစ္စံ(သာရတ္ထ-၂၊ ၃၃၂၊ သံဋီ-၁၊ ၁၅၉)၊ **ပသန္နကာရန္တိ** ပသန္နေဟိ ကာတဗ္ဗ သက္ကာရံ(သာရတ္ထ-၁၊ ၄၁၃၊ သီဋီသစ်-၂၊ ၁၇၀၊ သံဋီ-၁၇၄)။]

ဝိဓာနံ။ ။ ထို၌ “ကာရော’ဂဘေဒေ သက္ကာရေ၊ ကာရာ တု ဗန္ဓနာလယေ(ဓာန်-၁၀၁၁)”ဂါထာလာ ကာရသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် သက္ကာရအနက်ဟော ယူ၍ “ပ-သန္နာနံ+ကာရော ပသန္နကာရော-ကြည်ညိုသူတို့၏ လုပ်ဆောင်မှု”ဟု ပြု၍ နှံ့၌ ရဿ ဖြင့် ရှိစေလိုသည်။

ပသာဓနံ-ကို၊ ကာရေဿာမိ-ပြုစေအံ့။” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သတသဟဿ-
 ညနကံ-တစ်သိန်းတန်သော၊ ယနမဋ္ဌကံ-တခဲနက် ပြေပြစ်ချောညက်သော၊
 ပသာဓနံ နာမ-တန်ဆာမည်သည်ကို၊ ကာရေတွာ၊ တသို့-ထိုတန်ဆာသည်၊
 နိဋ္ဌိတေ-သော်၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ၊ ဘိက္ခုသံယံ၊ နိမန္တေတွာ၊ သက္ကစ္ဆံ၊ ဘောဇေတွာ၊ ဝိသာခံ၊
 သောဠသဟိ-၁၆လုံးကုန်သော၊ ဂန္ဓောဒကဃဋ္ဌေဟိ-နံသာရေအိုးတို့ဖြင့်၊ နှာ-
 ပေတွာ-စေ၍၊ သတ္တု-၏၊ သမ္ပုဓေ-မျက်မှောက်တော်၌၊ ဌပေတွာ-၍၊ ပသာ-
 ဓေတွာ-တန်ဆာဆင်စေ၍၊ သတ္တာရံ၊ ဝန္ဒာပေသိ-စေပြီ၊ သတ္တာ၊ အနုမောဒနံ၊
 ကတွာ၊ ဝိဟာရမေဝ၊ ဂတော၊ ဝိသာခါပိ-သည်လည်း၊ တတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ၊
 ဒါနာဒိနိ-ဒါနအစရှိကုန်သော၊ ပညာနိ-တို့ကို၊ ကရေန္တိ-လျက်၊ သတ္တု၊ သန္တိကာ-
 မှ၊ အဋ္ဌ-စမျိုးကုန်သော၊ ဝရေ-ဆုတို့ကို၊ လဘိတွာ၊ ဂဂနတလေ-ကောင်းကင်
 ပြင်၌၊ စန္ဒလေခါ ဝိယ-လအရေးကဲ့သို့၊ ပညာယမာနာ-လျက်၊ ပုတ္တဓိတာဟိ-
 တို့ဖြင့်၊ ဝုဇ္ဇိ-ကြီးပွားခြင်းသို့၊ ပါပုဏိ၊ ကိရ-ချဲ့၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ ဒသ-
 ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒသ-ကုန်သော၊ ဓိတရော စ-တို့
 သည်ကောင်း၊ အဟေသုံ-ရှိကုန်ပြီ၊ တေသု-ထိုသားသမီးတို့တွင်၊ ဧကေကဿ-
 တစ်ယောက်တစ်ယောက်၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဒသ ဒသ-ဆယ်ယောက်စီ ဆယ်ယောက်
 စီ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုတ္တာ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒသ ဒသ-ကုန်သော၊ ဓိတရော-
 တို့သည်လည်းကောင်း၊ အဟေသုံ၊ တေသု တေသုပိ-ထိုထိုသားသမီးတို့တွင်လည်း၊
 ဧကေကဿ၊ ဒသ ဒသ၊ ပုတ္တာ၊ ဒသ ဒသ၊ ဓိတရော စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊
 (အဟေသုံ)၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ အဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ ပုတ္တနတ္တပနတ္တသန္တာန-
 ဝသေန-သားသမီးမြေးမြစ်တို့ အစဉ်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ပဝတ္တာနိ-ကုန်သော၊ ဝိသာ-
 ဓိကာနိ-သားသမီးနှစ်ဆယ်ဖြင့် ပိုလွန်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ သတာနိ-မြေးလေး
 ရာတို့သည်လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌ စ ပါဏသဟဿာနိ-ရှစ်ထောင်သော သက်ရှိ
 ထင်ရှားဖြစ်သောမြစ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ [ဝိသာဓိကာနိ စတ္တာရိ
 သတာနိ အဋ္ဌ စ ပါဏ သဟဿာနိ-ရှစ်ထောင်လေးရာနှစ်ဆယ်သော သက်ရှိထင်
 ရှားသား သမီး မြေးမြစ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊] အဟေသုံ၊ တေန-ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ၊
 အာဟု၊ (ကိ)၊ “ဝိသာခါ ၊ ပေ ၊ သုပါကဋ္ဌာ”တိ-၍၊ (အာဟု)။

**ဝိသာခါ ဝိသတိ ပုတ္တာ၊ နတ္တာ စ စတုရော သတာ၊
ပနတ္တာ အဋ္ဌသဟဿာ၊ ဇမ္ဗုဒီပေ သုပါကဋ္ဌာ။**

(ဝိသာခါယ-ဝိသာခါ၏၊ ဝါ-မှာ) ပုတ္တာ-သားသမီးတို့သည်၊ ဝိသတိ-၂၀ သည်၊ (အဟေသု-ရှိကုန်ပြီ၊) နတ္တာ စ-မြေးတို့သည်ကား၊ စတုရော-၄လီကုန် သော၊ သတာ-အရာတို့သည်၊ (တစ်နည်း) စတုရော သတာ-၄၀၀ တို့သည်၊ (အဟေသု)၊ ပနတ္တာ စ-မြစ်တို့သည်ကား၊ အဋ္ဌသဟဿာ-ရှစ်ထောင်တို့သည်၊ (အဟေသု၊ က္ကတိ-ဤသို့) **ဝိသာခါ**-ဝိသာခါသည်၊ **ဇမ္ဗုဒီပေ**-ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ သု-ပါကဋ္ဌာ-အလွန်ထင်ရှား၊ ကျော်ကြားလေပြီ။

ဝိသာခါ။ ။ “အတ္ထဝသေန ဝိဘတ္ထိပရိဏာမော=အနက်၏အစွမ်းဖြင့် ဝိဘတ် ပြောင်းနိုင်၏(အံဇီ-၃၊ ၂၈၄၊ ရှု-၈)”နှင့်အညီ “ဝိသာခါယ”ဟု ပြင်ပေးသည်။ သိလေသ နည်းစသည်အရ ပထမာဝိဘတ်ကို သုပါကဋ္ဌာ၌ စပ်ခိုက်ကတ္တာအနက်၊ ပုတ္တာ၊ နတ္တာ၊ ပနတ္တာတို့၌ စပ်ခိုက် သာမိအနက် ယူ၍ “ဝိသာခါ-၏၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ အဟေသု” ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ “ဝိဝိဓာ ဗဟုကာ+ပုတ္တနတ္တပနတ္တာဒိကာ သာခါ ဧတိဿာတိ ဝိသာခါ-များသော သားသမီးမြေးမြစ်စသော အခက်အလက်ရှိသော ဝိသာခါအမျိုး သမီး(ဓာန်ဇီ-၄၃၇၊ ပါစိယော-၅၈၂)၊ ဝိသိဋ္ဌာ+သာခါ ဝိသာခါ-ထူးခြားသောသစ် ကိုင်း၊ ဝိသာခါ ဝိယာတိ ဝိသာခါ-ထူးခြားသော သစ်ကိုင်းပမာ ထူးခြားတင့်တယ် သော ဝိသာခါအမျိုးသမီး(မဟာသု-၁၊ ၁၈၃)”ဟု ပြုပါ။

ဇမ္ဗုဒီပေ။ ။လေမဇ္ဈေ ဒိပ္ပတိတိ ဒီပေါ[ဒီပ+ဏ၊] ဒွိဓာ ဝါ အာပေါ ဧတ္ထ သန္တတိတိ ဒီပေါ၊ သောယေဝ ဒီပေါ(သီဇီသစ်-၁၊ ၂၈)၊ နောက်နည်း၌ “ဒွိ+အာပ”ဟု ပကတိ ပြုပြီးနောက် ဝိသတိဒေသသု ဗာ ဒွိဿ တု၌ တုသဒ္ဓါဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တိယေ ဒုတာပိ စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့်သော်လည်းကောင်း ဒွိကို ဒီပြု၊ နောက်အာကို ချေ၍ “ဒီပေါ”ဟု ဖြစ်၏။ ထိုနောက် “ဒီပေါယေဝ ဒီပေါ”ဟု ဆက်၊ သွတ္တံ၌ အပစ္စည်းသက်၊ အပစ္စည်း ကြောင့် က္ကတိ ဒီယပြု။ [ဒွိသု+ဂတာ အာပါတြ အစ်၊ အာဒိဿ အတော ဤ စ၊-ထောမ။]

ထို့ပြင် “ဒွိဟိ ဘာဂေဟိ+အာပေါ ဂတော ဧတ္တာတိ ဒီပေါ(ဒီဇီ-၂၊ ၁၄၆)၊ ဒွိဓာ +အာပေါ ဂတော ဧတ္တာတိ ဒီပေါ(ဒီဇီ-၃၊ ၂၄)၊ ဒွိဓာ+ဂတာနိ အာပါနိ အသ္မိ ဟေတုဘူတေတိ ဒီပေါ(ဓာန်ဇီ-၆၆၄)၊ ဒွိဂုတာ+အာပါ အတြာတိ ဒီပေါ... သမာသ-န္တော အ(အမရဇီ-၁၀၊ ၈)”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်များလည်း ရှိသေး၏။ ဤဝိဂြိုဟ်များအလိုမူ

အာယု-သည်၊ ဝိသဝဿသတံ-၁၂၀ရှိသည်၊ အဟောသိ၊ သီသေ-၌၊
 ဧကမ္ပိ-တစ်ခုလည်းဖြစ်သော၊ ပလိတံ နာမ-ဖြူသော ဆံပင်မည်သည်၊ န+
 အဟောသိ၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ သောဠသဝဿုဒ္ဓေသိကာ ဝိယ-၁၆နှစ်ရှိပြီဟု ညွှန်ပြ
 ထိုက်သော အမျိုးသမီးသည်ကဲ့သို့၊ ဝါ-၁၆နှစ်ရှိသော အမျိုးသမီးသည်ကဲ့သို့၊
 အဟောသိ၊ ပုတ္တနတ္တပနတ္တပရိဝါရံ-သား၊သမီး၊မြေးမြစ်တို့သည် ခြံရံအပ်လျက်၊
 ဝါ-သား၊သမီး၊မြေးမြစ်တို့ဖြင့် ခြံရံလျက်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-သော၊ တံ-ထိုဝိ
 သာခါကို၊ ဒိသွာ၊ “ဧတ္ထ-ဤသွားနေသူတို့တွင်၊ ဝိသာခါ-သည်၊ ကတမာ-နည်း?”
 ကုတိ-သို့၊ ပရိပုစ္ဆိတာရော-မေးမြန်းသူတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ ယေ-အကြင်
 သူတို့သည်၊ နံ-ထိုဝိသာခါကို၊ ဂစ္ဆန္တိ-စဉ်၊ ဝါ-သည်ကို၊ ပဿန္တိ၊ “ကုဒါနိ-၌၊
 ထောက်-အနည်းငယ်၊ (ဖြည်းဖြည်း)၊ ဂစ္ဆတု-သွားပါစေ၊ နော-တို့၏၊ အယျာ-
 အရှင်မသည်၊ ဂစ္ဆမာနာဝ-သွားနေစဉ်ပင်၊ သောဘတိ-တင့်တယ်၏၊” ကုတိ-
 သို့၊ စိန္တန္တိ၊ ယေ-တို့သည်၊ နံ-ထိုဝိသာခါကို၊ ဌိတံ-ရပ်နေစဉ်၊ ဝါ-ကို၊ (ပဿန္တိ၊
 “ကုဒါနိ-၌၊ ထောက်-ငယ်၊ တိဋ္ဌတု-ရပ်ပါစေ၊ နော-တို့၏၊ အယျာ-သည်၊
 ဌိတာဝ-စဉ်ပင်၊ သောဘတိ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တန္တိ၊) (ယေ၊ နံ) နိသိန္တံ-စဉ်၊ ဝါ-
 ကို၊ (ပဿန္တိ၊ “ကုဒါနိ၊ ထောက်-ငယ်၊ နိသီဒတု-ထိုင်ပါစေ၊ နော-တို့၏၊ အယျာ-
 သည်၊ နိသိန္တာဝ-စဉ်ပင်၊ သောဘတိ-၏၊” ကုတိ၊ စိန္တန္တိ၊) (ယေ၊ နံ) နိပန္တံ-စဉ်၊
 ဝါ-ကို၊ (ပဿန္တိ၊ “ကုဒါနိ၊ ထောက်၊ နိပဇ္ဇတု၊ နိပန္တာဝ-ပင်၊ နော၊ အယျာ၊
 သောဘတိ” ကုတိ၊ စိန္တန္တိ၊) ကုတိ-သို့လျှင်၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ “စတူသု-
 ၄မျိုးကုန်သော၊ ကုရိယာပထေသု-တို့၌၊ အသုကကုရိယာပထေန နာမ-
 ဤမည်သော ကုရိယာပုထ်ဖြင့်၊ န သောဘတိ-မတင့်တယ်၊” ကုတိ-သို့ ဝတ္ထုဗ္ဗာ-

သမာသ်ပုဒ်တည်း၊ “ဒွိ+အာပ”ဟု ပကတိပြုပြီးနောက် အာပသဒ္ဒါ မနောဂဏာဒိ
 ဂိုဏ်းဖြစ်သဖြင့် ယင်းဂိုဏ်းကိုဖျက်ရန် သမာသ်အဆုံးကို အ-ပြု၊ ဒွိကို ဒိပြု၊ နောက်
 အာချေ၊ ကုကို ဒီယပြု၊ ထိုနောက် “ဇမ္ဗုယာ+ပညာတော ပါကဇ္ဇော+ဒီပေါတိ ဇမ္ဗု-
 ဒီပေါ(အံ၊ ၄-၁၊ ၃၇၇)၊ ဇမ္ဗုယာ+လက္ခိတော၊ ကပ္ပဌာယိတာဒိပ္ပဘာဝေန ဝါ တ-
 ပ္ပဓာနော+ဒီပေါတိ ဇမ္ဗုဒီပေါ(ဓာန်ဋီ-၁၈၃)”ဟု ဆက်ပြပါ၊ ဓာန်ဋီနောက်နည်းအလို
 “ဇမ္ဗု+ပဓာနံ ဧတ္တာတိ ဇမ္ဗုပ္ပဓာနော၊ ဇမ္ဗုပ္ပဓာနော+ဒီပေါ ဇမ္ဗုဒီပေါ(သပြေပင်ပြ
 ဌာန်းခြင်းရှိသောကျွန်း)”ဟု ပြပါ။

ပြောထိုက်သည်။ န ဟောတိ၊ ပန-သည်သာမကသေး၊ ပဉ္စန္ဒ-၅စီးကုန်သော၊
 ဟတ္ထိနံ-တို့၏၊ ဗလံ-အားအစွမ်းကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်၏၊ ရာဇာ-သည်၊
 “ဝိသာခါ-သည်၊ ပဉ္စန္ဒ-ကုန်သော၊ ဟတ္ထိနံ-တို့၏၊ ဗလံ-ကို၊ ဓာရေတိ ကိရ-
 တဲ့” ဣတိ-သို့၊ သုတ္တာ၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ဓမ္မ၊ သုတ္တာ၊
 အာဂမနဝေလာယ-ပြန်လာချိန်၌၊ ထာမံ-အားအစွမ်းကို၊ ဝိမံသိတုကာမော-
 စုံစမ်းလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဟတ္ထိ-ကို၊ ဝိဿဇ္ဇာပေသိ-လွှတ်စေပြီ၊ သော-ထို
 ဆင်သည်၊ သောဏ္ဏံ-နှာမောင်းကို၊ ဥက္ခိပိတ္တာ-မြှောက်၍၊ ဝိသာခါဘိမုခေါ-
 ဝိသာခါသို့ ရှေးရှုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အဂမာသိ၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ ပရိဝါရိ-
 ထိယော-အခြံအရံအမျိုးသမီးဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊ ဧကစ္စာ-
 အချို့သော အမျိုးသမီးတို့သည်၊ ပလာယိသု-ပြေးကုန်ပြီ၊ ဧကစ္စာ-တို့သည်၊
ပရိဿဇ္ဇိတ္တာ-စွန့်၍၊ န (ပလာယိသု)-မပြေးကုန်၊ “ဣဒံ-ဤဟာသည်၊ ကိ-
 နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “အယျေ-အရှင်မ၊ ရာဇာ-သည်၊ တေ-၏၊
 ဗလံ-ကို၊ ဝိမံသိတုကာမော-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဟတ္ထိ-ကို၊ ဝိဿဇ္ဇာပေသိ ကိရ-
 လွှတ်စေသတဲ့” ဣတိ-သို့၊ ဝဒိသု၊ ဝိသာခါ-သည်၊ ဣမံ-ဤဆင်ကို၊ ဒိသ္မာ၊
 “ပလာယိတေန-ပြေးခြင်းဖြင့်၊ ကိ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊
 တံ-ထိုဆင်ကို၊ ဂဏိဿာမိ န ခေါ-ဖမ်းယူရအံ့နည်း၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊
 “တံ-ထိုဆင်ကို၊ ဒဠ်-မြဲမြံစွာ၊ သစေ ဂဏိဿာမိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဝိနဿေယျ-
 ပျက်စီးရာ၏၊” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဒွိဟိ-၂ချောင်းကုန်သော၊ အင်္ဂုလီဟိ-လက်
 ချောင်းတို့ဖြင့်၊ သောဏ္ဏာယ-နှာမောင်း၌၊ ဝါ-နှာမောင်းကို၊ ဂဟေတွာ-ဆွဲယူ၍၊

န ပရိဿဇ္ဇိတ္တာ။ ။ဤနေရာ၌ “ဧကစ္စာ န ပရိဇ္ဈိတ္တာ(သီမူ)”ဟုလည်းကောင်း
 “ဧကစ္စာ န ပရိဿဇ္ဇိတ္တာ(ဆဋ္ဌမူ)”ဟုလည်းကောင်း ရှိ၏။ “ဧကစ္စာ ပန ပရိဿဇ္ဇိတ္တာ”
 ဟုရှိလျှင် ယုတ္တိတန်ကြောင်းကို မဟာဗု-၆၊ ၂၊ ၂၇၉၌ ဆို၍ “ဧကစ္စာ ပန-တို့သည်ကား၊
 ပရိဿဇ္ဈိတ္တာ-ဝိုင်းဝန်းဖက်ကြ၍”ဟု ပေးစေလို၏။ သို့သော် ပရိဿဇ္ဈိတ္တာ၌ သဇ္ဇဓာတ်
 သည် ပွေ့ဖက်ခြင်းအနက်ကို မဟော၊ သဇ္ဇဓာတ်ကသာ အာလင်္ဂန(ဖက်ခြင်း)အနက်ကို
 ဟောရကား မဟာဗုအတိုင်း ပြင်လျှင်လည်း “ပရိဿဇ္ဈိတ္တာ(ပွေ့ဖက်၍)”ဟု ရှိမှ
 သင့်မည်၊ မိမိကား “ဧကစ္စာ န ပရိဿဇ္ဈိတ္တာ”ကို ဗျတိရေကဝါကျ ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊
 “ပရိဿဇ္ဈိတ္တာ”နောင် ပုဒ်မအမှတ်အသား ရှိသင့်သည်။

ပဋိပဏာမေသိ-နောက်သို့ ညွှတ်စေ(ဆုတ်စေ)ပြီ၊ ဝါ-ပြန်တွန်းလိုက်ပြီ၊ ဟတ္ထိ-သည်၊ အတ္တာနံ-ကို၊ သန္တာရေတွာ-ကောင်းစွာဆောင်၍၊ ဌာတုံ-ရပ်တည်ခြင်း၊ ဌာ၊ န+အသက္ခိ၊ ရာဇင်္ဂဏေ-၌၊ **ဥက္ကဋ္ဌိကော**-ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်ခြင်းရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ ပတိတော-လဲကျပြီ၊ မဟာဇနော၊ သာဓုကာရံ-သာဓုဟု ပြုအပ်သော အသံကို၊ ဝါ-သာဓုသံကို၊ အဒါသိ၊ သပရိဝါရာ-အခြံအရံနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သာပိ-ထိုဝိသာခါသည်လည်း၊ သောတ္ထိနာ-ဖြင့်၊ ဂေဟံ၊ အဂမာသိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန-၌၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ မိဂါရမာတာ-မိဂါရသူဌေး၏ အမေအရာ၌တည်သော၊ ဝိသာခါ-သည်၊ ဗဟုပုတ္တာ-များသော သားသမီးရှိသည်၊ ဗဟုနတ္တာ-များသောမြေးရှိသည်၊ အရောဂပုတ္တာ-ရောဂါမရှိသော သားသမီးရှိသည်၊ (ကျန်းမာသော သားသမီးရှိသည်)၊ အရောဂနတ္တာ-ရောဂါမရှိသောမြေးရှိသည်၊ အဘိမင်္ဂလသမ္ပတာ-အလွန်မင်္ဂလာရှိ၏ဟု သမုတ်အပ်သည်၊ ဟောတိ၊ တာဝတကေသု-ထိုမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ပုတ္တနတ္ထေသု-သား၊သမီး၊မြေးတို့တွင်၊ ဧကောပိ-သည်လည်း၊ အန္တရာ-အကြား၌၊ မရဏံ-သို့၊ ပတ္တော နာမ-ရောက်သူမည်သည်၊ န+အဟောသိ၊ သာဝတ္ထိဝါသိနော-သာဝတ္ထိမြို့၌ နေသူတို့သည်၊ ဝါ-သာဝတ္ထိမြို့သူမြို့သားတို့သည်၊ မင်္ဂလေသု-မင်္ဂလာရှိကုန်သော၊ ဆဏေသု-ပွဲသဘင်တို့၌၊ ဝိသာခံ-ကို၊ ပဌမံ-စွာ၊ နိမန္တေတွာ-

ဥက္ကဋ္ဌိကော။ ။ဥဒ္ဓံ+ဧကာ ကောဋီ ကုမိဿာ ဂမနာယာတိ ဥက္ကဋ္ဌိကာ-အထက်၌ တစ်ဖက်စွန်းရှိသော သွားခြင်း၊ [“ဥ+ကောဋီ+သမာသန္တ က၊ ဩကို ပဉ္စ၊ ကဒ္ဒေ ဘော်လာ၊-ပါစိယော- ၁၃၄။] “ဥက္ခိပိတွာ ကုဋနံ ဂမနံ ဥက္ကဋ္ဌိကာ (ကဒီမဟာဋီ-၄, ၃၃၆)၊ (တစ်နည်း) ဥဒ္ဓံ ကုဋတိ သင်္ကတံ ဧတာယာတိ ဥက္ကဋ္ဌိကာ၊ [ဥ+ကုဋ+ဏ္ဍု-ဝိဓာနံ၊] ဤဝိဂြိုဟ်များအရ အထက်၌ အစွန်းတစ်ဖက်ရှိသောသွားခြင်း (ဖဝါးစွန်း နင်း၍ သွားခြင်း)ကို “ဥက္ကဋ္ဌိကာ”ဟု ခေါ်၏၊ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်သောအခါ ဒူးအစွန်းက အထက်၌ ရှိရကား ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်ခြင်းကိုလည်း “ဥက္ကဋ္ဌိကာ”ဟု ဆိုနိုင်သည်၊ ထိုနောင် “ဥက္ကဋ္ဌိကာ+အဿ အတ္ထိတိ ဥက္ကဋ္ဌိကော-ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်ခြင်းရှိသူ”ဟု အဿတ္ထိဆက်ပါ၊ (တစ်နည်း) “ဇာနုဗုရုမ္မလာနံ ဥက္ကဋ္ဌေတိ ကောဋီ-လျံ ကရောတိတိ ဥက္ကဋ္ဌိကော၊ [ဥ+ကုဋ+ကိကာ-သာဓာန်-၁, ၄၁၂]”ဟုသော်လည်း ကိတ်ဝိဂြိုဟ် ပြုပါ။]

၍၊ ဘောဇနိ-စားစေကုန်၏။ ဝါ-ကျွေးမွေးကုန်၏။ အထ-၌၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ဥဿဝဒိဝသေ-ပွဲနေ၌၊ **မဏ္ဍိတပသာမိတော**-အပြင်တန်ဆာတို့ဖြင့်လည်း ပြင်ဆင်အပ်၊ အတွင်း၌လည်း ပြင်ဆင်အပ်သော၊ ဝါ-အပြင်တန်ဆာတို့ဖြင့် ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အတွင်း၌ ပြင်ဆင်ခြင်းရှိသော၊ မဟာဇနေ-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ (လူအများသည်)၊ ဓမ္မဿဝနာယ-ငှာ၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တေ-သော်၊ ဝိသာခါပိ-သည်၊ နိမန္တိတဌာနေ-ဖိတ်မံအပ်သောနေရာ၌၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-၍၊ မဟာလတာပသာဓနံ-ကို၊ ပသာဓေတွာ-၍၊ မဟာဇနေန၊ သဒ္ဓိ၊ ဝိဟာရံ၊ ဂန္ဓာ၊ အာဘရဏာနိ-တန်ဆာတို့ကို၊ ဩမုဉ္ဇိတွာ-ချွတ်၍၊ ဥတ္တရာသင်္ဂေန-အပေါ်ရုံဖြင့်၊ ဘဏ္ဍိကံ-ဘဏ္ဍာထုပ်ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့တုတ်၍၊ ဒါသိယာ-အား၊ အဒါသိ၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ (ကိ)၊ “တေန၊ ပေ၊ ဂဏှာဟိ”တိ-ဟူ၍၊ (ဝုတ္တံ)

[တေန ခေါ ပန သမယေန-၌၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ဥဿဝေါ-ပွဲသည်၊ ဟောတိ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ **အလင်္ကတပဋိယတ္တာ**-တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် ပြင်ဆင်အပ်ကုန်သည်၊ (အလှပြင်အပ်ကုန်သည်)၊ (ဟုတွာ)၊ အာရာမံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏။

မဏ္ဍိတပသာမိတော။ ။အဝတ်စသော ပြင်ပအလှပြင်ပစ္စည်းဖြင့် တန်ဆာဆင်ခြင်းကို မဏ္ဍန၊ ကိုယ်တွင်း၌ဖြစ်သော ဆံပင်စသည် အလှပြုပြင်ခြင်းကို ပသာဓနဟုခေါ်သည်။ မဏ္ဍိယတေတိ မဏ္ဍိတော-အပြင်တန်ဆာတို့ဖြင့် ပြင်ဆင်အပ်သူ၊ ပသာမိယတေတိ ပသာမိတော-အတွင်း၌ ပြင်ဆင်အပ်သူ၊ မဏ္ဍိတော စ+သော+ပသာမိတော စာတိ မဏ္ဍိတပသာမိတော-အပြင်တန်ဆာတို့ဖြင့်လည်း ပြင်ဆင်အပ်၊ အတွင်း၌လည်း ပြင်ဆင်အပ်သော”ဟု ပြု(ပါရာဘာ-၄၊ ၅၈၉၊ မအူပါရာနိ-၄၊ ၃၇၉)၊ (တစ်နည်း) “မဏ္ဍနံ မဏ္ဍိတံ-အပြင်တန်ဆာတို့ဖြင့် ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပသာဓနံ ပသာမိတံ-အတွင်း၌ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ မဏ္ဍိတံ စ+ပသာမိတံ စ မဏ္ဍိတပသာမိတံ၊ မဏ္ဍိတပသာမိတံ +အဿ အတ္တိတိ မဏ္ဍိတပသာမိတော-အပြင်တန်ဆာတို့ဖြင့်လည်း ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အတွင်း၌လည်း ပြင်ဆင်ခြင်းရှိသော လူအများ”ဟု ပြုပါ။ **[မဏ္ဍိတပသာမိတော**တိ ဧတ္ထ ဗာဟိရူပကရဏေန အလင်္ကရဏံ **မဏ္ဍနံ**၊ အဇ္ဈတ္တိကာနံ ကေသာဒိနံယေဝ သဏ္ဌပနံ **ပသာဓနံ**-သာရတ္ထ-၂၊ ၃၂၆။]

အလင်္ကတပဋိယတ္တာ။ ။“**အလင်္ကတပဋိယတ္တန္တိ** အလင်္ကတကရဏ-ဝသေန သဗ္ဗသဇ္ဇိတံ(သာရတ္ထ-၁၊ ၁၃၃)”ကို ကြည့်၍ “အလင်္ကရဏံ အလင်္ကတံ-

မိဂါရမာတာ-မည်သော၊ ဝိသာခါပိ-သည်လည်း၊ အလင်္ကတပဋိယတ္တာ-သည်၊ (ဟုတ္တာ) ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ၊ အထ ခေါ်၍၊ မိဂါရမာတာ-မည်သော၊ ဝိသာခါ-သည်၊ အာဘရဏာနိ-တန်ဆာတို့ကို၊ ဩမုဗ္ဗိတွာ-ချွတ်၍၊ ဥတ္တရာသင်္ဂေန-ဖြင့်၊ ဘဏ္ဍိကံ-ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-၍၊ ဒါသိယာ-အား၊ ‘ဇေ-ကျွန်မ၊ ဟန္တ-ရော၊ ကုမံ ဘဏ္ဍိကံ-ကို၊ ဂဏှာဟိ-ယူထားလော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ အဒါသိ။]

ကိရ-ချဲ့၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-စဉ်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “ဧဝရူပံ-သော၊ မဟတ္တံ-များသောအဖိုးရှိသော၊ (တန်ဖိုးကြီးသော)၊ ပသာဓနံ-ကို၊ သီသေ-၌၊ ပဋိမုက္ကံ-ဝတ်ထားအပ်သည်၊ (သမာနံ-လျက်၊) ယာဝပါဒပိဋ္ဌိ-ခြေဖမ်းတိုင်အောင်၊ အလင်္ကာရံ-ကို၊ အလင်္ကရိတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့ ပဝိသိတုံ-ငှာ၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊” ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ ကုတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ [ကုတိတစ်လုံး အကျေကြို] နံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ဩမုဗ္ဗိတွာ-၍၊ ဘဏ္ဍိကံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ အတ္တ-နော-၏၊ ပုညေနဝ-ကြောင့်ပင်၊ နိဗ္ဗတ္တယ-သော၊ ပဉ္စဟတ္ထိထာမဓရာယ-ဆင်ပြောင်ငါးစီး၏ အားကို ဆောင်သော၊ ဒါသိယာ-၏၊ ဟတ္ထေ၊ အဒါသိ၊ သာ ဧဝ-ထိုကျွန်မသည်သာ၊ တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ဂဏှိတုံ၊ သက္ကောတိ ကိရ-စွမ်းနိုင်သတဲ့၊ တေန-ကြောင့်၊ နံ-ထိုကျွန်မကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အဗ္ဗ-အမိ၊ ကုမံ ပသာဓနံ-ကို၊ ဂဏှ-လော၊ သတ္တုသန္တိကာ-မြတ်စွာဘုရား၏ အထံတော်မှ၊ နိ-ဝတ္တနကာလေ-ပြန်လာရာအခါ၌၊ နံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ပသာဓေသာမိ-ဝတ် ဆင်တော့မည်၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ဒတွာ၊ ယနမဋ္ဌကံ-တခဲနက် ပြေပြစ်ချောညက်သော၊ ပသာဓနံ-ကို၊ ပသာဓေတွာ-ဝတ်ဆင်၍၊ သတ္တာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ဓမ္မံ၊ အသောသိ၊ ဓမ္မဿဝနာဝသာနေ-တရားနာခြင်း၏အဆုံး၌၊ ဘဂဝန္တံ၊ ဝန္တိတွာ၊ ဥဋ္ဌာယ၊ ပက္ကာမိ၊ အဿာ-ထို ဝိသာခါ၏၊ သာပိ ဒါသိ-လည်း၊ တံ ပသာဓနံ-ကို၊ ပမုဋ္ဌာ-မေ့ကျန်ခဲ့ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဓမ္မံ၊ သုတွာ၊ ပရိသာယ-သည်၊ ပက္ကန္တယ-ဖဲသွားလသော်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံ

တန်ဆာဆင်ခြင်း၊ ပဋိယာဒိယံသု သဇ္ဇိယံသုတိ ပဋိယတ္တာ၊ [ပဋိ+ယတိ+တ၊] အလ-င်္ကတေန+ပဋိယတ္တာ အလင်္ကတပဋိယတ္တာ”ဟု ပြု(ပါရာဘာ-၁၊ ၂၃၄၊ မအူပါရာနိ-၁၊ ၃၀၄)။

တစ်ခုသော ပစ္စည်းသည်၊ ပမုဋ္ဌံ-မေ့ကျန်ခဲ့သည်။ သစေ ဟောတိ၊ တံ-ထိုမေ့ကျန်
 ခဲ့သော ပစ္စည်းကို၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်။ ပဋိသာမေတိ-သိမ်းဆည်းထား၏။
 ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ သောဝ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်ပင်၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊
 မဟာလတာပသာဓနံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ သတ္တု-အား၊ အာရောစေသိ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-
 ရား၊ ဝိသာခါ-သည်၊ ပသာဓနံ-ကို၊ ပမုဿိတွာ-မေ့၍၊ ဂတာ-သွားပြီ” ဣတိ-
 ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ “အာနန္ဒန္တု-နန္ဒာ၊ ဧကမန္တံ-၌၊ ဌပေဟိ-ထားလိုက်ပါ။” ဣတိ-
 ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ထေရော-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ တံ-ထိုမဟာလတာ
 တန်ဆာကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-အထက်သို့ ပစ်မြှောက်၍၊ ဝါ-မ ယူ၍၊ သောပါန-
 ပသေ-လှေခါးနံဘေး၌၊ လဂ္ဂေတွာ-ချိတ်စေ၍၊ ဌပေသိ-ပြီ။

ဝိသာခါပိ-သည်လည်း၊ သုပ္ပိယာယ-သုပ္ပိယာနှင့် ၊ သဒ္ဓိ၊ “အာဂန္တုကဂမိက-
 ဂိလာနာဒိနံ-ဧည့်သည်၊ ခရီးသွား၊ မကျန်းမာသောရဟန်းသာမဏေတို့ဖို့၊ ဝါ-
 တို့အတွက်၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်ဖွယ်ကို၊
 ဇာနိဿာမိ-သိအံ့၊ (စုံစမ်းအံ့)” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အန္တောဝိဟာရေ-ကျောင်း
 တိုက်၏အတွင်း၊ ဝိစရိ-လှည့်လည်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တာ ဥပါသိကာယော-တို့ကို၊
 အန္တောဝိဟာရေ-၌၊ ဒိသ္မာ၊ သပ္ပိမဓုတေလာဒိဟိ-ထောပတ်၊ ပျားရည်၊ ဆီအစ
 ရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အတ္တိကာ-အလိုရှိကုန်သော၊ ဒဟရာ စ-ရဟန်းငယ်တို့သည်
 လည်းကောင်း၊ သာမဏေရာ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပကတိယာဝ-ပင်
 ကိုယ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ (ထုံးစံအားဖြင့်သာလျှင်)၊ ထာလကာဒိနိ-ခွက်ငယ်အစ
 ရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ၊ ဥပသင်္ကမန္တိ၊ တသ္မိမ္ပိ ဒိဝသေ-၌လည်း၊ တထေဝ-
 ထိုအတိုင်းသာလျှင်၊ ကရိသု၊ အထ-၌၊ ဧကံ-သော၊ ဂိလာနံ-မကျန်းမာသော၊
 ဘိက္ခု-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ သုပ္ပိယာ-သည်၊ “အယုဿ-အား၊ ကေန-ဖြင့်၊ အတ္ထော-
 နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ပဋိစ္ဆာဒနိယေန-အသားရည်ဖြင့်၊ (စွပ်ပြုတ်ဖြင့်)၊

ပဋိစ္ဆာဒနိယေန။ ။ “ပဋိစ္ဆာဒနိယေနာတိ မံသရသေန(ဝိ. ဌ-၃, ၃၇၄)”ဟူသော
 အဖွင့်အရ ပဋိစ္ဆာဒနိယဟူသည် အသားရည်ကို(စွပ်ပြုတ်ရည်)တည်း၊ “မံသေန
 ပဋိစ္ဆာဒေတဗ္ဗန္တိ ပဋိစ္ဆာဒနိယံ-အသားဖြင့် ဖုံးအပ်သော အသားရည်၊ (တစ်နည်း)
 ပဋိစ္ဆာဒေတီတိ ပဋိစ္ဆာဒနိယံ-အသားကို ဖုံးလွှမ်းထားသော အသားရည်၊ [ပဋိ+ဆန္ဒ
 ဣစ္ဆာယံ၊ ဆဒ ဖံဝရဏေ ဝါ+အနိယ-ပါစိယော-၃၄၇၊ ဓာန်ဋီ-၄၆၈]”ဟု ပြု၊ နောက်

(အတ္ထော-၏။)” ကူတိ ဝုတ္တေ-သော်၊ အယျ-အရှင်ဘုရား! ဟောတု-ရှိပါစေ၊ ပေသေသာမိ-ပေးပို့စေပါမည်၊ ကူတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ ဒုတိယဒိဝသေ-၂ ရက်မြောက်နေ့၌၊ ကပ္ပိယမံသံ-အပ်စပ်သောအသားကို၊ အလဘန္တိ-မရလသော်၊ အတ္တနော-၏၊ ဥရုမံသေန-ပေါင်သားဖြင့်၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ-ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို၊ ကတွာ၊ ပုန-ဖန်၊ သတ္တရိ-၌၊ ပသာဒေန-ကြည်ညိုခြင်းကြောင့်၊ ပါကတိက-သရီရာဝ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်ဖြစ်သော ကိုယ်ရှိသည်သာ၊ [ပကတိယာ+ဥပ္ပန္နံ ပါကတိကံ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ဖြစ်သောကိုယ်(မအူပါရာနိ-၂, ၃၆၇)၊ ပါကတိကံ+သရီရံ ဧတိဿာတိ ပါကတိကသရီရာ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ဖြစ်သောကိုယ်ရှိသောသုပ္ပိယာ၊] အဟောသိ၊ ဝိသာခါပိ-သည်လည်း၊ ဂိလာနေ စ-မကျန်းမာသော ရဟန်း သာမဏေတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒဟရေ စ-ရဟန်းငယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သာမဏေရေ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်ပြီး၍၊ အညေန-သော၊ ဒွါရေန-ဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ဝိဟာရူပစာရေ-ကျောင်း၏ ဥပစာ၌၊ ဌိတာ-လျက်၊ “အဗ္ဗ-အမိ! ပသာဓနံ-ကို၊ အာဟရ-ယူခဲ့လော၊ ပသာဓေသာမိ-ဝတ်ဆင်မည်၊” ကူတိ၊ အာဟ၊ တသ္မိံ ခဏေ-၌၊ သာ ဒါသီ-သည်၊ ပမုသိတွာ-မေ့၍၊ နိက္ခန္တဘာဝံ-ထွက်ခဲ့သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ၊ “အယျေ-အရှင်မ! ပမုဋ္ဌာ-မေ့ကျန်ခဲ့သည်၊ အမ္မိ” ကူတိ အာဟ၊ “တေန ဟိ-လျှင်၊ ဂန္ဓာ၊ ဂဏှိတွာ၊ ဧဟိ-လော၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ မယံ-၏၊ အယျေန-အရှင်ဖြစ်သော၊ အာနန္ဒ-တ္ထေရေန-သည်၊ ဥက္ခိပိတွာ-ကောက်ယူ၍၊ အညသ္မိံ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ ဌပိတံ-ထားအပ်သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ မာ အာဟရေယျာသိ-မဆောင်ယူခဲ့နှင့်၊ မယာ-သည်၊ အယျဿေဝ-အားသာ၊ တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ပရိစ္စတ္တံ-စွန့်လှူအပ်ပြီ၊” ကူတိ-ပြီ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ “ထေရော-အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်သည်၊ ကုလမနုဿာနံ-အမျိုးဖြစ်သောလူတို့၏၊ ပမုဋ္ဌဘဏ္ဍကံ-မေ့ကျန်ခဲ့သောပစ္စည်းကို၊ ပဋိသာမေတိ-၏၊” ကူတိ-သို့၊ ဇာနာတိ ကိရ-သိသတဲ့၊ တ-သွာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ ထေရောပိ-သည်လည်း၊ တံ ဒါသီ-ကို၊ ဒိသွာ-ဝ-သာလျှင်၊ “ကိမတ္ထံ-ငှာ၊ အာဂတာ-သည်၊ အသိ-နည်း?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ၊

နည်းအလို “ဘာဝကဓမ္မသု တဗ္ဗာနီယာ၌ “တဗ္ဗာနီယာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ အနီယပစ္စည်းသက်။ (ရူ-၃၄၁)

“မေ-၏။ အယျာယ-အရှင်မ၏။ ပသာဓနံ-ကို၊ ပမုသိတွာ-မေ့ကျန်ခဲ့၍၊ အာ-ဂတာ-သည်၊ အမှီ” ကူတိ ဝုတ္တေ။ “ဧတသ္မိံ သောပါနပသေ-ဟိလှေခါးနံဘေး၌၊ မေ-သည်၊ ဌပိတံ-ထားအပ်ပြီ၊ ဂစ္ဆ-သွားချေ၊ နံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ဂဏှာဟိ-ယူသွားလော၊” ကူတိ၊ အာဟ၊ သာ-ထိုကျွန်မသည်၊ “အယျ-အရှင်ဘုရား၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊ အာမဋ္ဌဘဏ္ဍာကံ-သုံးသပ်အပ်(ကိုင်အပ်)သော ပစ္စည်းကို၊ မယံ-၏၊ အယျာယ-သည်၊ အနာဟာရိယံ-မဆောင်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-လျှောက်ထား၍၊ တုစ္ဆဟတ္တာဝ-အချိုးနှီးသော လက်ရှိလျက်သာလျှင်၊ ဂန္ဓာ-ပြန်သွား၍၊ “အမ္မ-အမိ၊ ကိံ-အဘယ်သို့နည်း?” ကူတိ-သို့၊ ဝိသာခါယ-သည်၊ ပုဋ္ဌာ-သည်၊ (သမာနာ)၊ တမတ္ထံ-ကို၊ အာရောစေသိ၊ “အမ္မ-အမိ၊ အဟံ၊ မမ-၏၊ အယျေန-သည်၊ အာမဋ္ဌဘဏ္ဍာ-ကို၊ န ပိလန္ဓိဿာမိ-ဝတ်ဆင်တော့မည် မဟုတ်၊ မယာ-သည်၊ ပရိစ္စတ္တံ-စွန့်လျှူအပ်ပြီ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ အယျာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ပဋိဇ္ဇေဂ္ဂိတုံ-ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-သည်၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲ၏၊ (ဒုက္ခများ၏)၊ တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ဝိဿဇ္ဇေတွာ-စွန့်လွှတ် ရောင်းချ၍၊ ကပ္ပိယဘဏ္ဍာ-အပ်စပ်သောဘဏ္ဍာ အဖြစ်သို့၊ ဥပနေဿာမိ-ပို့ဆောင်မည်၊ ဂစ္ဆ-လော၊ တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ အာ-ဟရာဟိ-ဆောင်ယူခဲ့လော၊” ကူတိ-ပြီ၊ သာ-ထိုကျွန်မသည်၊ ဂန္ဓာ၊ အာဟရိ-ပြီ၊ ဝိသာခါ-သည်၊ တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ အပိလန္ဓိတွာဝ-မဝတ်ဆင်မူ၍၊ (မဝတ်ဆင်တော့ဘဲ)၊ ကမ္မာရေ-ပန်းတိမ်သည်တို့ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-၍၊ အတ္ထာ-ပေသိ-တန်ဖိုးဖြတ်စေပြီ၊ တေဟိ-ထိုပန်းတိမ်သည်တို့သည်၊ “နဝ ကောဋီယော-ဉာဏ်တို့ကို၊ အတ္တတိ-ထိုက်တန်၏၊ အဿ-ထိုတန်ဆာ၏၊ **ဟတ္ထကာရာ-ပဏိယံ** ပန-လက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောအမှု၏ အခသည်ကား၊ (လက်ခသည်ကား)၊ သတသဟဿံ-တစ်သိန်းကို၊ အတ္တတိ-ထိုက်တန်၏၊” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-

ဟတ္ထကာရာပဏိယံ။ ။ဤပုဒ်ကိုသည် ဤတစ်နေရာ၌သာ တွေ့ရ၏။ အခြားနေရာ၌ လက်ခကို “ဟတ္ထကမ္မမူလံ”ဟု သုံးနှုန်း၏။ “ဟတ္ထကာရ+အာပဏိယံ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၊ “ကရိယတေတိ ကာရော၊ ဟတ္ထေန+ကာရော ဟတ္ထကာရော-လက်ဖြင့်ပြုအပ်သောအမှု၊ အာပဏယန္တေ ဗျဝဟရန္တေ အသိန္နိ အာပဏော-ရောင်းဝယ်ရာဈေးဆိုင်၊ [အာ+ပဏ(ဗျဝဟာရ-ရောင်းဝယ်ခြင်းအနက်)+အ၊-ဓာန်ဋီ-၂၁၃၊ ထောမ၊] (တစ်

သော်၊ ပသာဓနံ-ကို၊ ယာနေ-၌၊ ဌပါပေတွာ-ထားစေ၍၊ ဝါ-တင်၍၊ “တေန
 ဟိ-လျှင်၊ တံ-ကို၊ ဝိက္ကိဏထ-ရောင်းကြလော၊” ဣတိ အာဟ၊ တတ္ထကံ-ထိုမျှ
 လောက်သော၊ ဓနံ၊ ဒတွာ၊ ဂဏှိတုံ-ငှာ၊ ကောစိ-သည်၊ န သက္ခိဿတိ-စွမ်း
 နိုင်မည်မဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၊ တံ ပသာဓနံ-ကို၊ ပသာဓေတုံ-ဝတ်ဆင်ခြင်းငှာ၊ အနု-
 ဣဝိကာ-လျောက်ပတ်ကုန်သော၊ ဣတ္ထိယော နာမ-မိန်းမတို့ မည်သည်ကို၊
 ဒုလ္လဘာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်ကုန်၏၊ ဝါ-ရဖို့ မလွယ်ကုန်၊ ဟိ-ချဲ့၊ ပထဝိ-
 မဏ္ဍလသို့-မြေအပြင်၌၊ ဝိသာခါ-သော၊ မဟာဥပါသိကာ-လည်းကောင်း၊ ဗန္ဓု-
 လမလ္လသေနာပတိဿ-မလ္လမင်းဖြစ်သော ဗန္ဓုလစစ်သူကြီး၏၊ ဘရိယာ-ဇနီး
 ဖြစ်သော၊ မလ္လိကာ-လည်းကောင်း၊ ဗာရာဏသီသေဌိနော-ဗာရာဏသီ
 သူဌေး၏၊ မိတာ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဿော-ဥယျောက်ကုန်သော၊
 ဣတ္ထိယောဝ-တို့သည်သာ၊ မဟာ လတာပသာဓနံ-ကို၊ လဘိသု-ကုန်ပြီ။

တသွာ-ကြောင့်၊ ဝိသာခါ၊ သယမေဝ၊ တဿ-ထိုတန်ဆာ၏၊ မူလံ-တန်
 ဖို့ကို၊ ဒတွာ-၍၊ သတသဟဿာဓိကာ-တစ်သိန်းဖြင့် ပိုလွန်သော၊ နဝ ကော-
 ဋိယော-၉ကုဋေတို့ကို၊ သကဋေ-လှည်း၌၊ အာရောပေတွာ-ရောက်စေ၍၊ ဝါ-
 တင်၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ နေတွာ၊ သတ္တာရံ၊ ဝန္တိတွာ၊ “ဘန္တေ! မယံ-၏၊ အယျေန-

နည်း) အာ သမန္တတော ဟိရုညသုဝဏ္ဏာဒိကံ ဘဏ္ဍံ ပဏေန္တိ ဝိက္ကိဏန္တိ ပတ္ထရန္တိ
 ဧတ္ထာတိ အာပဏံ(အပ. ၄-၁၀၃)၊ (တစ်နည်း) အာပဏီယတေ အာပဏော-ရောင်း
 ဝယ်ခြင်း(ထောမ)၊ အာပဏသဒ္ဓါ (၁) ဈေး၊ ဈေးရုံ (၂) ကုန်ရုံ (၃) ရောင်းဝယ်ခြင်း”
 ဟူသော အနက်၃မျိုးကို ဟောရာ ဤ၌ “ဈေးနှင့် ရောင်းဝယ်ခြင်း”အနက်တို့ကို
 ဟောသည်ဟု ယူပါ၊ ထိုနောင် “အာပဏဿ+ဟိတံ အာပဏီယံ-ဈေးဆိုင်၏+အစီး
 အပွားဖြစ်သောအခ၊ ဝါ-ရောင်းဝယ်ခြင်း၏+အစီးအပွားဖြစ်သောအခ၊ [အာပဏ+
 ဣယ၊] ဟတ္ထကာရဿ+အာပဏီယံ ဟတ္ထကာရာပဏီယံ-လက်ဖြင့် ပြုအပ်သော
 အမှု၏အခ”ဟုကြံ။

တစ်နည်း။ ။ “ဟတ္ထ+ကာရာပဏီယ”ဟုလည်း ပုဒ်ခွဲလိုကြ၏၊ ထိုအလို “ကာရာ-
 ပီယတေတိ ကာရာပဏံ၊ ဟတ္ထေန+ကာရာပဏံ၊ ဟတ္ထကာရာပဏံ-လက်ဖြင့် ပြုစေ
 အပ်သောအမှု၊ ဟတ္ထကာရာပဏဿ+မူလံ ဟတ္ထကာရာပဏီယံ-လက်ဖြင့် ပြုစေအပ်
 သောအမှု၏+အခ(လက်ခ)၊ [ဟတ္ထကာရာပဏ+ဣယ၊]”ဟု ကြံပါ။

သော၊ အာနန္တတ္ထေရေန-သည်၊ မမ-၏၊ ပဿာဓနံ-ကို၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊ အာမဋ္ဌိ-
သုံးသတ်အပ်(ကိုင်အပ်)ပါပြီ၊ တေန-ထိုထေရ်သည်၊ အာမဋ္ဌကာလတော-သုံး
သပ်အပ်ရာအခါမှ၊ ပဌာယ၊ တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ မယာ-သည်၊ ပိလန္နိတုံ-ဝတ်
ဆင်ခြင်းငှာ၊ န သတ္တာ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ဝိဿဇေတွာ-
စွန့်လွှတ်ရောင်းချ၍၊ ကပ္ပိယံ-အပ်စပ်သော ဘဏ္ဍာအဖြစ်သို့၊ ဥပနေဿာမိ-
ပို့ဆောင်တော့မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဝိက္ခိကာပေန္တိ-ရောင်းစေလသော်၊
တံ-ထိုတန်ဆာကို၊ ဂဏှိတုံ-ဝယ်ယူခြင်းငှာ၊ သမတ္ထံ-စွမ်းနိုင်သော၊ အညံ-အခြား
သူကို၊ အဒိသွာ-၍၊ အဟမေဝ-တပည့်တော်သည်သာ၊ တဿ-ထိုတန်ဆာ၏၊
မူလံ-တန်ဖိုးကို၊ ဂါဟာပေတွာ-ယူစေ၍၊ အာဂတာ-လာခဲ့ပါပြီ၊ ဘန္တေ! စတုသု-
ကုန်သော၊ ပစ္စယေသု-တို့တွင်၊ ကတရပစ္စယေန-အဘယ်ပစ္စည်းဖြင့်၊ ဥပ-
နေဿာမိ-ကပ်ဆောင်ရပါမည်နည်း? ဝါ-ဆက်ကပ်လျှာဒါန်းရပါမည်နည်း?”
ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ ဝိသာခေ-ခါ! ပါစိနဒ္ဓါရေ-(သာဝတ္ထိမြို့၏) အရှေ့ဘက်
တံခါးအနီး၌၊ သံဃဿ-၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊ (နေရာကျောင်းကို)၊
ကာတုံ-ဆောက်လုပ်ခြင်းငှာ၊ တေ-အား၊ ယုတ္တံ-သင့်လျော်၏၊ ဣတိ-ဤသို့
မိန့်တော်ပြီ၊ “ဘန္တေ! ယုတ္တံ-သင့်လျော်ပါ၏၊” ဣတိ-လျှောက်ပြီး ၍၊ ဝိသာခါ-
သည်၊ တုဋ္ဌမာနသာ-နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ နဝ ကောဋီဟိ-၉
ကုဋေတို့ဖြင့်၊ ဘူမိမေဝ-မြေကိုသာ၊ ဂဏှိ-ဝယ်ယူပြီ၊ အပရာဟိ-အခြားလည်း
ဖြစ်ကုန်သော၊ နဝကောဋီဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ ကာတုံ-ဆောက်လုပ်ခြင်းငှာ၊
အာရဘိ-အားထုတ်ပြီ။

အထ၊ ဧကဒိဝသံ၊ သတ္တာ၊ ပစ္စုသသမယေ၊ လောကံ၊ ဝေါလောကေန္တော၊
ဒေဝလောကာ-မှ၊ စဝိတွာ-၍၊ ဘဒ္ဒိယနဂရေ-ဘဒ္ဒိယမြို့၌၊ သေဌိကုလေ-၌၊
နိဗ္ဗတ္တဿ-သော၊ ဘဒ္ဒိယဿ နာမ-ဘဒ္ဒိယမည်သော၊ သေဌိပုတ္တဿ-၏၊ ဥပ-
နိဿယသမ္ပတ္တိံ-(တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေစသော မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏) အားကြီးသော
မှီရာအကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒိသွာ၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ၊ ဂေဟေ၊ ဘတ္တ-
ကိစ္စံ၊ ကတွာ၊ ဥတ္တရဒ္ဓါရာဘိမုခေါ-(သာဝတ္ထိမြို့၏) မြောက်တံခါးသို့ ရှေးရှုသည်၊
အဟောသိ၊ ဟိ-မှန်၊ ပကတိယာ-ဖြင့်၊ သတ္တာ၊ ဝိသာခါယ၊ ဂေဟေ၊ ဘိက္ခံ၊

ဂဏှိတွာ၊ ဒက္ခိဏဒွါရေန-(သာဝတ္ထိမြို့၏) တောင်ဘက်တံခါးဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ၊ ဇေတဝနေ၊ ဝသတိ၊ အနာထပိဏ္ဍိကဿ၊ ဂေဟေ၊ ဘိက္ခု၊ ဂဟေတွာ၊ ပါစိနဒွါရေန-(သာဝတ္ထိမြို့၏) အရှေ့ဘက်တံခါးဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ၊ ပုဗ္ဗာရာမေ-ဌ၊ ဝသတိ၊ ဥတ္တရဒွါရ်-(သာဝတ္ထိမြို့၏) မြောက်ဘက်တံခါးကို၊ သန္ဓာယ၊ ဂစ္ဆန္တိ-ယေဝ-ကြွတော်မူနေသည်သာဖြစ်သော၊ ဘဂဝန္တံ၊ ဒိသွာ၊ “စာရိကံ-ကို၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ ပတ္တမိဿတိ-လိမ့်မည်” ကုတိ-သို့၊ ဇနန္တိ၊ ဝိသာခါပိ-သည်လည်း၊ တံ ဒိဝသံ-ဌ၊ “သတ္တာ-သည်၊ ဥတ္တရဒွါရာဘိမုခေါ-သည်၊ ဂတော-ပြီ” ကုတိ-သို့ သုတွာ၊ ဝေဂေန၊ ဂန္ဓာ၊ ဝန္တိတွာ၊ အာဟ၊ (ကံ)၊ “ဘန္တေ၊ စာရိကံ၊ ဂန္တကာမာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ-ကုန်သလော?” ကုတိ-မေးပြီ၊ “ဝိသာခေ-ခါ၊ အာမ-အိမ်း” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဓနံ-ကို၊ ပရိစ္စဇိတွာ-၍၊ တုမ္မာကံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ ကာရေမိ-ဆောက်လုပ်စေပါ၏၊ ဘန္တေ၊ နိဝတ္တထ-ပြန်လှည့်တော်မူပါကုန်၊ ” ကုတိ-လျှောက်ပြီ၊ “ဝိသာခေ-ခါ၊ ကုဒံ-ဤကြွတော်မူခြင်းသည်၊ အနိဝတ္တဂမနံ-ပြန်မလှည့်သော ကြွတော်မူခြင်းတည်း၊ ဝါ-ပြန်လှည့်၍မဖြစ်သော ကြွတော်မူခြင်းတည်း” ကုတိ-ပြီ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ “ဘဂဝါ-သည်၊ အဒွါ-မချွတ်ဧကန်၊ ဟေတုသမ္ပန္နံ-အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ကဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်ယောက်ကို၊ ပဿိဿတိ-မြင်တော်မူလိမ့် မည်” ကုတိ စိန္တေတွာ၊ “ဘန္တေ၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ မယံ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ကတာကတ-ဝိဇာနနကံ-ပြုအပ်သောကိစ္စ၊ မပြုအပ်သောကိစ္စကို သိသော၊ ဧကံ-သော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ နိဝတ္တေတွာ-ပြန်လှည့်စေ၍၊ (ချန်ခဲ့၍)၊ ဂစ္ဆထ-ပါကုန်၊ ” ကုတိ အာဟ၊ “ဝိသာခေ-ခါ၊ ယံ-အကြင်ရဟန်းကို၊ ရုစ္စသိ-နှစ်သက်၏၊ တဿ-ထိုရဟန်း၏၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဏှ-ယူလော” ကုတိ အာဟ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ ကိဉ္ဇာပိ ပိယာယတိ-အကယ်၍ကား ချစ်ခင်ပါ၏၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ “မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော-သည်၊ ဣဒ္ဓိမာ-တန်ခိုးရှိ၏၊ ဝါ-တန်ခိုးကြီး၏၊ ဧတံ-ဤမဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်ကို၊ နိဿာယ၊ မေ-၏၊ ကမ္မံ-လုပ်ငန်းသည်၊ လဟံ-လျင်မြန်စွာ၊ နိပ္ပဇ္ဇိဿတိ-ပြီးစီးလိမ့်မည်” ကုတိ စိန္တေတွာ၊ ထေရဿ-မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်၏၊ ပတ္တံ၊ ဂဏှိ၊ ထေရော-မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဩလောကေသိ-ကြည့်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “မောဂ္ဂလ္လာန-လ္လာန်!

တဝ-၏။ ပရိဝါရေ-အခြံအရံဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသတေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ နိဝတ္တ-ပြန်လှည့်လော။” ဣတိ အာဟ၊ သော-ထိုမဟာ မောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်သည်၊ တထာ-ထိုမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း၊ အကာသိ၊ တဿ- ထိုမဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်၏၊ အာနုဘာဝေန-တန်ခိုးအာနုဘော်ကြောင့်၊ ပညာသသဋ္ဌိယောဇနာနိပိ-ယူဇနာ ၅၀, ၆၀တို့တိုင်တိုင်လည်း၊ ရုက္ခတ္ထာယ စ- သစ်အကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ ပါသာဏတ္ထာယ စ-ကျောက်အကျိုးငှာလည်း ကောင်း၊ ဂတာ-ကုန်သော၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ မဟန္တေ မဟန္တေ-ကြီးကုန်၊ ကြီး ကုန်သော၊ ရုက္ခေ စ-သစ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပါသာဏေ စ-တို့ကိုလည်း ကောင်း၊ ဂဟေတွာ၊ တံ ဒိဝသမေဝ-ထိုနေ့၌ပင်၊ အာဂ္ဂန္တိ၊ သကဋေ-၌၊ ရုက္ခ- ပါသာဏေ-သစ်၊ ကျောက်တို့ကို၊ အာရောပေန္တာ-တင်ကုန်လသော်၊ နေဝ ကိလမန္တိ-မပင်ပန်းကုန်၊ အက္ခော-ဝင်ရိုးသည်၊ န ဘိဇ္ဇတိ-မကျိုး၊ န စိရဿေဝ- ပင်၊ ဒွေဘူမိကံ-ဘုံ၂ဆင့်ရှိသော၊ ပါသာဒံ-ကို၊ ကရိသု၊ ဟေဋ္ဌာဘူမိယံ-အောက် ဘုံဆင့်၌၊ ဝါ-အောက်ထပ်၌၊ ပဉ္စ ဂဗ္ဘသတာနိ-ငါးရာသော တိုက်ခန်းတို့လည်း ကောင်း၊ ဥပရိဘူမိယံ-အထက်ဘုံအဆင့်၌၊ ဝါ-အထက်ထပ်၌၊ ပဉ္စ ဂဗ္ဘသတာ- နိ-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဂဗ္ဘသဟဿပဋိမဏ္ဍိတော-အခန်းတစ်ထောင် ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ ပါသာဒေါ-သည်၊ အဟောသိ၊ အဋ္ဌကရီသေ-၈ ကရီသအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပရိသုဒ္ဓေ-ထက်ဝန်းကျင်စင် ကြယ်သော၊ ဘူမိဘာဂေ-မြေအဖို့၌၊ (မြေပြင်၌)၊ ပါသာဒံ-ကို၊ ကာရာပေသိ-ဆောက်လုပ် စေပြီ၊ “သုဒ္ဓပါသာဒေါ ပန-ပြာသာဒ်သက်သက်သည်ကား၊ န သောဘတိ- မတင့်တယ်သေး၊” ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ တံ-ထိုပြာသာဒ်ကို၊ ပရိဝါရေတွာ-ခြံရံ၍၊ ပဉ္စ-၅လီကုန်သော၊ **ပဓာနဝေတ္ထဂေဟသတာနိ**-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ ကြိမ်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ကျောင်းအရာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း)

ပဓာနဝေတ္ထဂေဟသတာနိ။ ။ပဒဟန္တိ ဧတေသုတိ ပဓာနာနိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအား ထုတ်ရာကျောင်းများ၊ ဝေတ္ထေဟိ+ကတာနိ+ဂေဟာနိ ဝေတ္ထဂေဟာနိ-ကြိမ်တို့ဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သောကျောင်းများ၊ ပဓာနာနိ စ+တာနိ+ဝေတ္ထဂေဟာနိ စာတိ ပဓာန- ဝေတ္ထဂေဟာနိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ ကြိမ်ကျောင်းများ၊ (တစ်နည်း) ပဒဟန္တိ ပဓာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်း၊ ပဓာနဿ+အနုရူပါနိ+ဝေတ္ထဂေဟာနိ ပဓာန-

ပဉ္စ ပဓာနဝေတ္ထဂေဟသတာနိ-ကြိမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းငါးရာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ စူဠပါသာဒသတာနိ-ငါးရာသော ပြာသာဒငယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ ဒီဃမာဠကသတာနိ-ငါးရာသော စောင်းတန်းရှည်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကာရာပေသိ။

အထ-၌၊ သတ္ထာ-သည်၊ နဝဟိ-ကုန်သော၊ မာသေဟိ-တို့ဖြင့်၊ စာရိကံ-ကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ စရိတွာ-၍၊ ပုန၊ သာဝတ္ထိ၊ အဂမာသိ၊ ဝိသာခါယပိ-၏လည်း၊ ပါသာဒေ-၌၊ ကမ္မံ-လုပ်ငန်းသည်၊ နဝဟိ-ကုန်သော၊ မာသေဟိ-တို့ဖြင့်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ၊ ယနကောဠိတရတ္ထသုဝဏ္ဏေနဝ-တခဲနက် ထုရိုက်အပ်သော နီသော ရွှေဖြင့်သာ၊ သဋ္ဌိဥဒကယဋ္ဌဂဏှနကံ-ခြောက်ဆယ်သော ရေအိုးကို ယူနိုင်သော၊ ဝါ-ရေအိုးခြောက်ဆယ်ဆန့်သော၊ ပါသာဒကုဋ်-ပြာသာဒအထွတ်ကို၊ ကာရာပေသိ-ပြီ၊ “သတ္ထာ-သည်၊ ဇေတဝနဝိဟာရံ-ဇေတဝန်ကျောင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြွတော်မူ၏။” ဣတိ စ-ဤသို့လည်း၊ သုတွာ၊ ပစ္စုပ္ပန်-ကို၊ ကတွာ၊ သတ္ထာရံ၊ အတ္တနော၊ ဝိဟာရံ၊ နေတွာ-ပင့်ဆောင်၍၊ ပဋိညံ-ကို၊ ဂဏှိ၊ (ကံ)၊ “ဘန္တေ! ဣမံ စတုမာသံ-ဤငှလပတ်လုံး၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ ဣဓ+ဧဝ-ဤကျောင်း၌သာ၊ ဝသထ-ကုန်၊ **ပါသာဒမဟံ**-ပြာသာဒကျောင်းပူဇော်ပွဲကို၊ (ပြာသာဒကျောင်းရေစက်ချပွဲကို)၊ ကရိဿာမိ-ပြုလုပ်ပါမည်။” ဣတိ-လျှောက်ပြီ၊ သတ္ထာ၊ အဓိဝါသေသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ တတော-မှ၊ ပ-ဌာယ-၍၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ဝိဟာရေ ဧဝ-၌သာလျှင်၊ ဒါနံ၊ ဒေတိ၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ ဧကာ-သော၊ သဟာယိကာ-

ဝေတ္ထဂေဟာနိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းအား လျှောက်ပတ်သော ကြိမ်ကျောင်းများ၊ ပဓာနဝေတ္ထဂေဟာနိ+သတာနိ ပဓာနဝေတ္ထဂေဟသတာနိ-ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ ကြိမ်ကျောင်းတို့၏ အရာတို့။ (သာရတ္ထ-၁၊ ၁၄၀၊ ပါစိယော-၈၁၊ မအူပါရာနိ-၁၊ ၃၃၁၊ ပါရာဘာ-၁၊ ၂၄၆၊ ပဓာနယရုံ။)

ပါသာဒမဟံ။ ။ပါသာဒဿ+မဟော ပါသာဒမဟော-ပြာသာဒကို (ဘုရားရှင်နှင့် သံဃာအား) ပူဇော်ခြင်း၊ (တစ်နည်း) ပါသာဒေဟိ+မဟော ပါသာဒမဟော-ပြာသာဒတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း။ [ပါရာဘာ-၁၊ ၂၃၃၊ မအူပါရာ နိ-၁၊ ၃၀၃၊ ဝိဟာရမဟ အဖွင့်ကို မှီးသည်။]

သူငယ်ချင်းမသည်၊ သတသဟဿဋ္ဌနကံ-တစ်သိန်းတန်သော၊ ဧကံ-သော၊ ဝတ္ထံ-ကို အာဒါယ-၍၊ အာဂန္ဓာ၊ “သဟာယိကေ-သူငယ်ချင်း! အဟံ၊ ဣမံ ဝတ္ထံ-ကို၊ တဝ-၏၊ ပါသာဒေ-၌၊ **ဘူမတ္ထရဏသင်္ခေပေန**-မြေခင်းအသွင်ဖြင့်၊ ဝါ-မြေပေါ်၌ ခင်းပုံ ခင်းနည်းဖြင့်၊ အတ္ထရိတုကာမာ-ခင်းခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ အတ္ထရဏဌာနံ-ခင်းစရာအရပ်ကို၊ မေ-အား၊ အာစိက္ခယ-ပြောပါကုန်၊” ဣတိ အာဟ၊ “သဟာယိကေ-ချင်း! သာဓု-တောင်းပန်ပါ၏၊ အဟံ-သည်၊ တေ-အား၊ ‘ဩကာသော-အခွင့်သည်၊ နတ္ထိ၊’ ဣတိ-သို့၊ သစေ ဝက္ခာမိ-အကယ်၍ ပြောအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တုံ၊ ‘မေ-အား၊ ဩကာသံ-ကို၊ အဒါတုကာမာ-ပေးခြင်းငှာ အလိုမရှိ၊’ ဣတိ-သို့၊ မညိဿသိ-မှတ်ထင်လိမ့်မည်၊ သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ ပါသာဒဿ-၏၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဘူမိယော-အထပ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ဂဗ္ဘသဟဿဋ္ဌ-အခန်းတစ်ထောင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဩလော-ကေတွာ-၍၊ အတ္ထရဏဌာနံ-ကို၊ ဇာနာဟိ-လော၊” ဣတိ အာဟ၊ သာ-ထို သူငယ်ချင်းမသည်၊ သတသဟဿဋ္ဌနကံ-သော၊ ဝတ္ထံ-ကို၊ ဂဟေတွာ၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုနေရာ၌၊ ဝိစန္ဒြီ-လှည့်လည်လသော်၊ တတော-ထိုအဝတ်ထက်၊ အပ္ပတရမူလံ-သာ၍ အဖိုးနည်းသော၊ ဝတ္ထံ-ကို၊ အဒိသွာ-၍၊ “အဟံ၊ ဣမသ္မိ ပါသာဒေ-၌၊ ပုညဘာဂံ-ကောင်းမှု၏ အဖို့ကို၊ န လဘာမိ-မရတော့၊” ဣတိ- ဤသို့ တွေး၍၊ **ဒေါမနဿပ္ပတ္တာ**-စိတ်ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊

ဘူမတ္ထရဏသင်္ခေပေန။ ။ ဘူမိယံ+အတ္ထရဏံ ဘူမတ္ထဏံ-မြေ၌ ခင်းခြင်း၊ ဘူမ-တ္ထရဏေ+သင်္ခေပေါ ဘူမတ္ထရဏသင်္ခေပေါ-မြေပေါ်ဝယ် ခင်းပုံအခြင်းအရာ၌ ထည့်သွင်းအပ်သော ခင်းပုံခင်းနည်း(ပါရာဘာ-၁, ၂၉၂) (တစ်နည်း) ဘူမိယံ+အတ္ထရိတဗ္ဗံ +အတ္ထရဏံ ဘူမတ္ထဏံ-မြေ၌ ခင်းအပ်သောအခင်း၊ ဘူမတ္ထရဏဿ+သင်္ခေပေါ ဘူမ-တ္ထရဏသင်္ခေပေါ-မြေ၌ ခင်းအပ်သောအခင်း၏ အသွင်(မအူပါရာနိ-၁, ၄၁၉)။ **ဘူမ-တ္ထရဏသင်္ခေပေနာတိ** ဘူမတ္ထရဏာကာရေန-မြေ၌ ခင်းအပ်သောအခြင်းအရာ (ခင်းပုံခင်းနည်း)ဖြင့်၊-သာရတ္ထ-၁, ၁၆၈၊ ဝိမတိ-၁, ၃၄။

ဒေါမနဿပ္ပတ္တာ။ ။ ဒုဠ+မနော ဧတိဿာတိ ဒုမ္ပနာ-မကောင်းသော (ဒေါသ ဖျက်ဆီးအပ်သော)စိတ်ရှိသူမ၊ (တစ်နည်း)ကုစ္ဆိတံ+မနော ဧတိဿာတိ ဒုမ္ပနာ-စက်ဆုပ်အပ်သော စိတ်ရှိသူမ၊ ရှေ့နည်း ဒုသဒ္ဓါ ဒုဠအနက်၊ နောက်နည်း ကုစ္ဆိတအနက်

ဧကသ္မိံ-သော၊ ဌာနေ-၌၊ ရောဒန္တိ-လျက်၊ အဌာသိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသူငယ်
 ချင်းမကို၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ ဒိသ္မာ၊ “ကဿ္ဘာ-ကြောင့်၊ ရောဒသိ-ငို
 နေသနည်း?” ကုတိ ပုစ္ဆိ၊ သာ-ထိုဝိသာခါ၏သူငယ်ချင်းမသည်၊ တမတ္ထံ-ထို
 အကြောင်းကို၊ အာရောစေသိ၊ ထေရော-သည်၊ “မာ စိန္တယိ-နှင့်၊ အဟံ-သည်၊
 တေ-အား၊ အတ္ထရဏဌာနံ-ခင်းစရာနေရာကို၊ အာစိက္ခိဿာမိ-ပြောမည်။”

(ပဋိသံ. ဌ-၁, ၈၀၊ ဝိဘာဝိနီ-၇၉၊ မဏိ-၁, ၁၇၀)၊ (တစ်နည်း) ဝိရူပံ+မနော ဧတိ-
 သာတိ ဒုမ္မနာ(ဒေါမနဿလွမ်းမိုးခံရသဖြင့်) ဖောက်ပြန်သောစိတ်ရှိသူ၊ ဒုသဒ္ဓါ
 ဝိရူပအနက်(ဝိ. ဌ-၁, ၁၈၂၊ နိဒီ-၂၄၇)၊ ဒုမနာယ (ဒုမ္မနာယ)+ဘာဝေါ ဒေါမနဿံ-
 မကောင်းသော စိတ်ရှိသူမ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဝါ-စက်ဆုပ်
 အပ်သောစိတ်ရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဝါ-စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊
 ဒုမန+ဏျ၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဏျပစ္စည်းကြောင့် သလာ၊ သျကို သပြ၊ သဒ္ဓေဘော်လာ၊
 “ဒုမ္မန+ဏျ”ဟု တည်လျှင်ကား မတစ်လုံးချေပါ(ရူဠီ-၁၇၁၊ ရူဘာ-၁၆၃၊ သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-
 ၃၈)၊ ထိုနောင် “ဒေါမနဿံ+ပတ္တာ ဒေါမနဿပတ္တာ-မကောင်းသော စိတ်ရှိသူမ၏
 အဖြစ်သို့ ရောက်သော သူငယ်ချင်းမ၊ ဝါ-စက်ဆုပ်အပ်သောစိတ်ရှိသူမ၏အဖြစ်သို့
 ရောက်သော သူငယ်ချင်းမ”ဟု ဆက်တွဲပါ။

တစ်နည်း။ ။ ဒုဠ+မနောတိ ဒုမ္မနော၊ ဟိနဝေဒနတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ+မနောတိ
 ဒုမ္မနော-မကောင်းသော (ဒေါသဖျက်ဆီးအပ်သော)စိတ်၊ ဝါ-စက်ဆုပ်အပ်သောစိတ်၊
 ဒုမ္မနဿ (ဒုမနဿ)+ဘာဝေါ ဒေါမနဿံ-မကောင်းသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ
 ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဝါ-စက်ဆုပ်အပ်သော စိတ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမနဿ-
 ဝေဒနာ၊ ဝါ-စိတ်ဆင်းရဲခြင်း(ပဋိသံ. ဌ-၁, ၁၄၄)၊ (တစ်နည်း) ဒုက္ခိတော+မနော
 ဒုမ္မနော-ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်းရှိသောစိတ်၊ ဝါ-ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်သောစိတ်၊ ဒု
 သဒ္ဓါ ဒုက္ခအနက်၊ ဒုမ္မနဿ (ဒုမနဿ)+ဘာဝေါ ဒေါမနဿံ-ဖြစ်သောဆင်းရဲခြင်းရှိ
 (ဆင်းရဲခြင်းသို့ရောက်)သော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဒေါ-
 မနဿံ+ပတ္တာ ဒေါမနဿပတ္တာ-မကောင်းသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမန-
 ဿဝေဒနာသို့ ရောက်သော သူငယ်ချင်းမ၊ ဝါ-စက်ဆုပ်အပ်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း
 ဖြစ်ရာ ဒေါမဿဝေဒနာသို့ ရောက်သော သူငယ်ချင်းမ၊ ဝါ-ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်
 သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေါမဿဝေဒနာသို့ ရောက်သော သူငယ်ချင်းမ၊
 ဒုမ္မနာအရ ရှေ့နည်းအလို ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရ၍ နောက်နည်းအလို ဒေါသမူစိတ်ကို ရ၏။

ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု၊ “သောပါနပါဒမူလေ-လှေခါးခြေရင်း၌၊ ပါဒဓာဝနဌာနေ-
 ခြေဆေးရာအရပ်၌၊ ဣမံ-ဤအဝတ်ကို၊ ပါဒပုဉ္ဏနကံ-ခြေသုပ်အဖြစ်ကို၊ ကတ္တာ၊
 အတ္တရာဟိ-ခင်းလော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပါဒေ-တို့ကို၊ ဓာဝိတွာ-၍၊ ပဌမံ-
 စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤခြေသုပ်၌၊ ပါဒံ-ကို၊ ပုဉ္ဏိတွာ-သုပ်၍၊ အန္တော-သို့၊ ပဝိသိဿန္တိ-
 ဝင်ကြလိမ့်မည်၊ ဧဝံ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ တေ-၏၊ ဝါ-မှ၊ မဟပ္ဖလံ-သည်၊
 ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊” ဣတိ အာဟ၊ ဧတံ-ဤနေရာသည်၊ ဝိသာခါယ-
 သည်၊ အသလ္လက္ခိတဌာနံ ကိရ -မမှတ်သားအပ်သောနေရာတဲ့၊ (သတိမထားမိ
 သောနေရာတဲ့)။

ဝိသာခါ-သည်၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ မာသေ-လတို့ပတ်လုံး၊ အန္တော
 ဝိဟာရေ-ကျောင်းအတွင်း၌၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ ဒါနံ-
 ကို၊ အဒါသိ၊ အဝသာနဒိဝသေ-အဆုံးနေ၌၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ စီဝရ-
 သာဠကေ-သင်္ကန်းလျာအဝတ်တို့ကို၊ အဒါသိ၊ သံဃနဝကေန-သံဃာငယ်
 သည်၊ လဒ္ဓစီဝရသာဠကာ-ရအပ်သောသင်္ကန်းလျာအဝတ်တို့သည်၊ သဟဿ-
 ဂ္ဂနကာ-တစ်ထောင်တန်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံသော ရဟန်း
 တို့၏၊ ပတ္တာနိ-တို့ကို၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဘေသန္တိ-ဆေးကို၊ အဒါသိ၊ ဒါန-
 ပရိစ္စာဂေ-လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို စွန့်ကြခြင်း၌၊ နဝ ကောဋိယော-ဉာဏ်တို့သည်၊
 အဂမံသု-ကုန်သွားကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့လျှင်၊ ဝိဟာရဿ-၏၊ ဘူမိဂ္ဂဟဏေ-မြေ
 ကို ဝယ်ယူခြင်း၌၊ နဝ ကောဋိယော-ဉာဏ်တို့လည်းကောင်း၊ ဝိဟာရဿ-
 ကို၊ ကာရာပနေ-ဆောက်လုပ်စေခြင်း၌၊ နဝ(ကောဋိယော)-တို့လည်းကောင်း၊
 ဝိဟာရမဟေ-ကျောင်းပူဇော်ပွဲ၌၊ (ကျောင်းရေစက်ချပွဲ၌)၊ နဝ (ကောဋိယော)-
 တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့ သဗ္ဗာပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သတ္တ ဝိသ-
 တိ ကောဋိယော-၂၇ကုဋေတို့ကို၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ ပရိ-
 စွဇိ-စွန့်ကြပြီ၊ ဣတ္ထိဘာဝေ-မိန်းမအဖြစ်၌၊ ဝါ-မိန်းမဘဝ၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊
 မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဿ-မှားသောအယူရှိသူ၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ဝသမာနာယ-နေသော၊
 အညိဿာ-ဝိသာခါမှ အခြားသောသူမ၏၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့ သဘောရှိသော၊
 မဟာပရိစ္စာဂေါ နာမ-ကြီးကျယ်သော စွန့်ကြခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ သာ-သည်၊

ဝိဟာရမဟာဿ-၏။ နိဗ္ဗိတဒိဝသေ-ပြီးဆုံးရာနေ၌၊ ဝဇ္ဇမာနကစ္ဆာယာယ-အရိပ်၏ တိုးပွားရာအခါ၌၊ ဝါ-တိုးပွားသော အရိပ်ရှိရာအခါ၌၊ (ညနေချမ်းအခါ ၌)၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၅၆၈] ပုတ္တနတ္တပနတ္တပရိဂုတာ-သားသမီးမြေးမြစ်တို့ ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ) “ယံ ယံ-အကြင်အကြင်ဆုကို၊ မယာ-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-၌၊ ပတ္တိတံ-တောင့်တအပ်ခဲ့ပြီ၊ သဗ္ဗမေဝ-အလုံးစုံသော ဆုသည်ပင်၊ မတ္တကံ-အထွတ်အထိတ်သို့၊ ပတ္တံ-ရောက်ပြီ” ကုတိ-ဤသို့တွေး၍၊ ပါသာဒံ-ကို၊ အနု-ပရိယာယန္တီ-အစဉ်လှည့်ပတ်လျက်၊ ပဉ္စဟိ-၅ပုဒ်ကုန်သော၊ ဂါထာဟိ-တို့ဖြင့်၊ မဓုရသဒ္ဓေန-ချိုသာသောအသံဖြင့်၊ ကုမံ ဥဒါနံ၊ ဥဒါနေသိ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၆၈၈] (ကံ)။ “ကဒါဟံ၊ ပေ၊ ပူရိတော” တိ-၍၊ (ဥဒါနေသိ)။

ကဒါဟံ ပါသာဒံ ရမ္မံ၊ သုဓမ္မတ္တိကလေပနံ၊

ဝိဟာရဒါနံ ဒဿာမိ၊ သင်္ကပ္ပော မယု ပူရိတော။

အဟံ-သည်၊ ကဒါ-ဘယ်အခါ၌၊ ဝါ-ဘယ်အခါကျမှ၊ ရမ္မံ-မွေ့လျော်ထိုက်သော၊ ဝါ-မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော၊ သုဓမ္မတ္တိကလေပနံ-အင်္ဂတေ၊ မြေညက်တို့ဖြင့် သုတ်လိမ်းအပ်သော၊ ပါသာဒံ-ပြာသာဒ်ကို၊ (ကတွာ-ဆောက်လုပ်၍)၊ **ဝိဟာရဒါနံ**-ကျောင်းအလှူကို၊ ဒဿာမိ-လှူဒါန်းရမည်နည်း၊ (ကုတိ-ဤသို့သော)၊ မယု-ငါ၏၊ သင်္ကပ္ပော-အကြံအစည်သည်၊ ပူရိတော-ပြည့်လေပြီတကား။

ကဒါဟံ မဇ္ဇပိဌဉ္စ၊ ဘိသိဗိဓ္မောဟနာနိ စ၊

သေနာသနဘဏ္ဍံ ဒဿာမိ၊ သင်္ကပ္ပော မယု ပူရိတော။

အဟံ-သည်၊ ကဒါ-၌၊ မဇ္ဇပိဌဉ္စ-ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကိုသော်လည်း

ဝိဟာရဒါနံ။ ။ဒီယတေ ဒါနံ၊ ဝိဟာရဿ+ဒါနံ ဝိဟာရဒါနံ၊ ဝိဟာရဒါနံအရ လှူဒါန်းခြင်းကြိယာရ၍ ဒဿာမိအရလည်း လှူဒါန်းခြင်းကြိယာကိုပင် ရသောကြောင့် အဘေဒဘေဒပစ္စာရ(ကံနှင့်ကြိယာ မပြားဘဲလျက် ပြားသကဲ့သို့ ခွဲဆိုအပ်သောစကား) ဟု ကြံပါ။ (တစ်နည်း) ကြိယာဝိသေသနယူ၍ “ဝိဟာရဒါနံ-ကျောင်းကို လှူဒါန်းခြင်း အားဖြင့်၊ ဝါ-ကျောင်းအလှူအနေအားဖြင့်၊ ဒဿာမိ-နည်း”ဟု ပေး။

ဓမ္မယော။ ။ထို၌ “ပါသာဒံ-ဟူသော၊ ဝါ-ကို၊ ဝိဟာရဒါနံ-လှူအပ်သော ကျောင်း

ကောင်း၊ ဘိသိဗိဓမ္မောဟနာနိ ၈-ဘုံလျှို(ဓမ္မ.ရာ), ခေါင်းအုံးတို့ကိုသော်လည်းကောင်း၊ (ကတ္တ-ပြုလုပ်၍) **သေနာသနဘဏ္ဍိ**-အိပ်ရာနေရာဟူသော အသုံးအဆောင်ဘဏ္ဍာအလှူကို၊ ဝါ-ကျောင်း၏ အသုံးအဆောင်ဘဏ္ဍာအလှူကို၊ ဒဿာမိ-နည်း၊ (ဣတိ-သော၊) မယ့်-၏၊ သင်္ကပ္ပော-သည်၊ ပူရိတော-တကား။

**ကဒါဟံ သလာကဘတ္တံ၊ သုစိ မံသုပသေစနံ၊
ဘောဇနဒါနံ ဒဿာမိ၊ သင်္ကပ္ပေါ မယျ ပူရိတော။**

အဟံ-သည်၊ ကဒါ-၌၊ သုစိ-သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော၊ မံသုပသေစနံ-အသားဖြင့် သွန်းလောင်းထည့်ခတ်အပ်သော၊ ဝါ-အသားဖြင့် ရောပြွမ်းအပ်သော၊ **သလာကဘတ္တံ**-မဲချလှူဒါနံ၊ စာရေးတံဆွမ်းကို၊ (ကတ္တ-၍) ဘောဇနဒါနံ-ဆွမ်းအလှူကို၊ ဒဿာမိ-နည်း၊ (ဣတိ-သော၊) မယ့်-၏၊ သင်္ကပ္ပော-သည်၊ ပူရိတော-တကား။

ကို၊ (ကတ္တ-၍)။”ဟု ပေးစေ၏။ ထိုအလို “ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒါနံ၊ ဝိဟာရောစ+သော+ဒါနဉ္စာတိ ဝိဟာရဒါနံ-လှူအပ်သောကျောင်း(ပါစိယော-၄၆၇)”ဟု ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်းဝိဂြိုဟ် ပြုရာ၏။ သို့သော် နောက်ဂါထာများ၌ အထက်၌ ပေးထားသည့် အတိုင်းသာ ဖွင့်ရကား သူ့စကားနှင့်သူပင် ရှေ့နောက်မညီပါ။

သေနာသနဘဏ္ဍိ။ ။သေတိ ဧတ္ထာတိ သေနံ၊ အာသတိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ၊ သေနဉ္စ+တံ+အာသနဉ္စာတိ သေနာသနံ(သီဘာ-၃, ၁၁၇၊ ကင်္ခါမဟာဋီ-၃, ၂၅၈၊ ပါတိပဒတ္တ-၁၉၈)၊ ဒွန်သမာသ်ဟုဆိုသော သိဋ္ဌိသစ်-၂, ၁၁၉အဆိုကို ဆရာအများမနှစ်သက်ကြပါ။ သေနာသနအရ မဉ္စပိဌ, ဘိသိဗိဓမ္မောဟနတို့ကို ယူ၍ “သေနာသန-မေဝ+ဘဏ္ဍိ သေနာသနဘဏ္ဍိ”ဟုလည်းကောင်း၊ သေနာသနအရ ကျောင်းကို ယူ၍ “သေနာသနဿ+ဘဏ္ဍိ သေနာသနဘဏ္ဍိ”ဟုလည်းကောင်း ၂ မျိုးပြုနိုင်သည်(ဒီ. ၄-၁, ၁၈၇)။ ထိုနောင် ဒါနပုဒ်အကျေကြံ၍ “သေနာသနဘဏ္ဍာဿ+ဒါနံ သေနာသနဘဏ္ဍိ”ဟုပြု၊ ဒါနပုဒ်အကျေမကြံလိုလျှင် “မဉ္စပိဌဉ္စ-သော်လည်းဖြစ်သော၊ ဘိသိဗိဓမ္မောဟနာနိ ၈-တို့သော်လည်းဖြစ်သော၊ သေနာသနဘဏ္ဍိ-အိပ်ရာနေရာဟူသော အသုံးအဆောင်ဘဏ္ဍာကို၊ ဝါ-ကျောင်း၏ အသုံးအဆောင်ဘဏ္ဍာကို၊ ဒဿာမိ-နည်း၊”ဟု ပေးပါ။

သလာကဘတ္တံ။ ။သလာကာယ+ဂါဟေတဗ္ဗံ+ဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ-စာရေးတံမဲဖြင့် ယူစေအပ်သောဆွမ်း(အင်္ဂုလီ-၁, ၂၀၀)၊ သလာကာယ+ဒါတဗ္ဗံ+ဘတ္တံ သလာက-

**ကဒါဟံ ကာသိကံ ဝတ္ထံ၊ ခေါမကပ္ပာသိကာနိ စ၊
စီဝရဒါနံ ဒဿာမိ၊ သင်္ကပ္ပော မယျ ပူရိတော။**

အဟံ၊ ကဒါ၊ ကာသိကံ-ကာသိတိုင်း၌ ဖြစ်သော၊ ဝတ္ထံ-အဝတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ခေါမကပ္ပာသိကာနိ-ခုံချည်တို့ဖြင့် ရက်အပ်၊ ဝါချည်တို့ဖြင့် ရက်အပ် ကုန်သော၊ (ဝတ္ထာနိ) စ-အဝတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (ကတ္တာ-သင်္ကန်းချုပ်လုပ်၍)၊ စီဝရဒါနံ- သင်္ကန်းအလှူကို၊ ဒဿာမိ-နည်း၊ (ဣတိ-သော၊) မယျ-၏၊ သင်္ကပ္ပော-သည်၊ ပူရိတော-တကား။

**ကဒါဟံ သပ္ပိနဝနီတံ၊ မဓုတေလဉ္စ ဖာဏိတံ၊
ဘေသဇ္ဇဒါနံ ဒဿာမိ၊ သင်္ကပ္ပော မယျ ပူရိတော။**

အဟံ၊ ကဒါ-၌၊ သပ္ပိနဝနီတံ-ထောပတ်၊ ဆီဥျေကိုသော်လည်းကောင်း၊ မဓုတေလဉ္စ-ပျားရည်၊ ဆီကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဖာဏိတံ-တင်လဲကိုသော်လည်းကောင်း၊ (ကတ္တာ-ပြုလုပ်၍)၊ ဘေသဇ္ဇဒါနံ-ဆေးအလှူကို၊ ဒဿာမိ-နည်း၊ (ဣတိ-သော၊) မယျ-၏၊ သင်္ကပ္ပော-သည်၊ ပူရိတော-တကား။

ဘတ္တံ-စာရေးတံမဲဖြင့် လှူအပ်သောဆွမ်း(ဒီဇီ-၃, ၂၂၈၊ အံဇီ-၂, ၂၇၁)၊ သလာကံ+ဂါဟာပေတွာ ဒါတဗ္ဗံ+ဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ-စာရေးတံမဲကို ယူစေ၍ လှူအပ်သောဆွမ်း(သာရတ္ထ-၃, ၂၃၄)၊ သလာကံ+ပါတေတွာ ဂါဟေတဗ္ဗံ+ဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ-စာရေးတံမဲချ၍ ယူစေအပ်သောဆွမ်း(ဝိလံဇီ-၂, ၃၆)၊ သလာကာယော+ဆိန္ဒိတွာ ကာတဗ္ဗံ+ဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ-စာရေးတံမဲတို့ကို ဖြတ်၍ ပြုအပ်သောဆွမ်း(ပါစိယော-၅၀၁)၊ သလာကာယ+ကာတဗ္ဗံ ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗံ ဝါ+ဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ-စာရေးတံမဲဖြင့် ပြုအပ်၊ ညွှန်အပ်သောဆွမ်း(စူဘာ-၃၀၄)။

ခေါမကပ္ပာသိကာနိ။ ။ ခုမာယ+ဝိကာရော ခေါမံ၊ [ခုမာ+ဏာ-ဓာန်ဇီ-၂၉၁] ခူယတေ ဥတ္တမဘာဝေနာတိ ခေါမံ၊ [ခု (သဒ္ဓ-အသံပြုခြင်းအနက်)+မ-မောင်-၇, ၁၃၆] ခေါမဿ+ဝိကာရော ခေါမံ၊ [ခေါမ+ဏာ-မောင်-၂, ၄၂၆] ခေါမေဟိ+ဝါယိတံ ခေါမံ (သာရတ္ထ-၂, ၃၈၅၊ ဝိမတိ-၁, ၃၁၀)၊ ကရိယတီတိ ကပ္ပာသော၊ [ကရ+အသဏ္ဌာ-မောင်-၇, ၂၁၈] ကပ္ပာသဿ+ဝိကာရော ကပ္ပာသိကံ၊ [ကပ္ပါသ+ဏိကာ-မောင်-၄, ၆၆] ကပ္ပာသေဟိ+ဝါယိတံ ကပ္ပာသိကံ(ဝိမတိ-၁, ၃၁၀)၊ ခေါမံ စ+ကပ္ပာသိကံ စ ခေါမကပ္ပာသိကာနိ။

ဓမ္မယော။ ။ ထို၌ “ခေါမရဌေ ဥပ္ပန္နာနိ ကပ္ပာသိကာနိ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ သဒ္ဓိ-ကို၊ သုတ္တာ၊ သတ္ထု-အား၊ အာရောစယိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အမှေဟိ-တို့သည်၊ ဧတ္တကေ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ အဒ္ဓါနေ-အခါတို့ပတ်လုံး၊ ဝိသာခါယ-၏၊ ဂါယနံ နာမ-သီချင်းဆိုခြင်းမည်သည်ကို၊ န ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ-ရှေး၌ မမြင်အပ်ဖူးပါ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပုတ္တနတ္တပနတ္တပရိဂုတာ-အပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဂါယမာနာ-သီချင်းဆိုလျက်၊ ပါသာဒံ-ကို၊ အနုပရိယာယတိ-လှည့်လည်နေ၏၊ အဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ ပိတ္တံ ဝါ-သည်းခြေသည်လည်း၊ ကုပိတံ ကံ န ခေါ-ပျက်သွားပြီလော? ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ဥမ္မတ္တိကာ ဝါ-ရှူးသူမသည်လည်း၊ ဇာတာ (ကံ န ခေါ)-ဖြစ်သွားပြီလော?” ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ကြပြီ၊ သတ္တာ၊ “ဘိက္ခဝေ! မယှံ-၏၊ ဓိတာ-သည်၊ န ဂါယတိ-သီချင်းဆိုသည်မဟုတ်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ အဿာ-ထိုဝိသာခါ၏၊ ဝါ-မှာ၊ အတ္တနော-၏၊ အဇ္ဈာသယော-အလိုဆန္ဒသည်၊ ပရိပုဏ္ဏော-ပြည့်သွားပြီ၊ သာ-ထိုဝိသာခါသည်၊ ‘မေ-သည်၊ ပတ္တိတပတ္တနာ-တောင့်တအပ်သောဆုသည်၊ မတ္တကံ-သို့၊ ပတ္တာ-ပြီ၊’ ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ တုဋ္ဌမာနသာ-နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေန္တိ-လျက်၊ ဝိစရတိ-လည်လည်နေ၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-မိန့်တော်မူလသော်၊ “ဘန္တေ! ကဒါ-ဘယ်အခါ၌၊ တာယ-သည်၊ ပတ္တနာ-ဆုကို၊ ပတ္တိတာ ပန-တောင်းအပ်ခဲ့ပါသနည်း?” ဣတိ-မေးပြီ၊ “သုဏိဿထ-ကြမည်လော?” ဣတိ-မေးတော်မူပြီ၊

“ခေါမေ+ဥပုန္နာနိ+ကပ္ပာသိကာနိ ခေါမကပ္ပိသိကာနိ-ခေါမတိုင်း၌ ဖြစ်သော ဝါချည် အဝတ်များ”ဟု ပြုရမည်၊ သို့သော် “ခေါမံ ကပ္ပာသိကံ... ဘင်္ဂီ(ဝိ-၃, ၇၃)၊ “ခေါမ-ကပ္ပာသိကာနီတိ ခေါမဝတ္ထာနိ စေဝ ကပ္ပာသမယဝတ္ထာနိ စ(ပေတ. ၄-၇၁)”ဟု သော စကားများအရ ခေါမနှင့် ကပ္ပာသိကသည် သီးခြားစီဖြစ်သောကြောင့် ဒွန်သမာသ်သာ သင့်၏။

ဆက်ဥပုန္နာ-ဤအဆိုများအရ ခေါမ၌ “ခုမာပုဒ်နောင် ဣပစ္စည်း၊ ခေါမပုဒ်နောင် ဣပစ္စည်း”ဟု ၂မျိုးဖြစ်၏၊ ခုမာ၊ ခေါမ ၂ပုဒ်လုံး နှမ်းကြပ်ပင်ကို ဟော၏၊ ထိုအပင်သည် အဝတ်ရက်ရသောလျှော်နှင့် ဆီထုတ်ရသော အစေ့များထွက်သည့် ပန်းပြာပွင့်သော အပင်ဖြစ်သည်၊ အစေ့ကို ပီဇဝါဟူသောအမည်ဖြင့် စိန်ရတနာချိန်ရာတွင် သုံးရသည်။ (မြန်မာန်ချုပ်)

“ဘန္တေ! သုဏိဿာမ-ကြပါမည်။” ဣတိ ဝုတ္တေ အတီတံ အာဟရိ၊ (ကိ)။

“ဘိက္ခုဝေ! အတီတေ-၌၊ ဣတော-ဤကမ္ဘာမှ၊ ကပ္ပသတသဟဿမတ္ထ-
ကေ-ကမ္ဘာတစ်သိန်း၏အထက်၌၊ ပဒုမုတ္တရော နာမ-သော၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊
လောကေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ၊ တဿ-ထိုပဒုမုတ္တိရ်ဘုရားရှင်၏၊ အာယု-အသက်တမ်း
သည်၊ ဝဿသတသဟဿံ-နှစ်တို့၏ တစ်သိန်းသည်၊ (အနှစ်တစ်သိန်းသည်)၊
အဟောသိ၊ ဒိဏာသဝါနံ-တို့၏၊ သတသဟဿပရိဝါရော-တစ်သိန်းအခြံအရံ
ရှိသည်၊ (အဟောသိ)၊ နဂရံ-သည်၊ ဟံသဝတီ နာမ-တီမည်သည်၊ (အဟော-
သိ)၊ ပိတာ-ခမည်းတော်သည်၊ သုနန္ဒော နာမ-သုနန္ဒမည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊
(အဟောသိ)၊ မာတာ-မယ်တော်သည်၊ သုဇာတာ နာမ-သော၊ ဒေဝီ-မိဖုရား
သည်၊ (အဟောသိ)၊ တဿ-ထိုပဒုမုတ္တိရ်ဘုရားရှင်၏၊ အဂ္ဂဥပဋ္ဌာယိကာ-
အမြတ်ဆုံးသော အလုပ်အကျွေးမဖြစ်သော၊ ဧကာ-သော၊ ဥပါသိကာ-သည်၊
အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဝရေ-တို့ကို၊ ယာစိတွာ၊ မာတုဋ္ဌာနေ-မယ်တော်၏ အရာ၌၊
ဌတွာ၊ သတ္တာရံ၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ ပစ္စယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပဋိဇ္ဇေန္တိ-ပြုစုလုပ်
ကျွေးလျက်၊ သာယံပါတံ-ညနေအခါ၌ နံနက်အခါ၌၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ခြင်း
ငှာ၊ ဝါ-ဆည်းကပ်ရာအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ၊ တဿာ-၏၊ ဧကာ-သော၊ သဟာယိ-
ကာ-သည်၊ တာယ-ထိုဥပါသိကာနှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဝိဟာရံ၊ နိဗ္ဗန္တိ၊ ဂစ္ဆတိ၊ သာ-ထို
သူငယ်ချင်းမသည်၊ တဿာ-ထိုဥပါသိကာမ၏၊ သတ္တာရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဝိဿာ-
သေန-အကျွမ်းဝင်သောအားဖြင့်၊ (အကျွမ်းတဝင်)၊ ကထနဉ္စ-ပြောဆိုနေခြင်း
ကိုလည်းကောင်း၊ ဝလ္လဘဘာဝဉ္စ-အကျွမ်းဝင်သည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊
ဒိသ္မာ၊ ‘ကိ’-ဘာကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ဝလ္လဘာ-
အကျွမ်းဝင်သူမသည်၊ ဟောတိ န ခေါ-နည်း၊ ဣတိ စိန္တေတွာ၊ သတ္တာရံ၊ ပုစ္ဆိ၊
(ကိ)၊ ‘ဘန္တေ! ဧသာ ဣတ္ထိ-သည်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့နှင့်၊ ကိ’-အဘယ်သို့
လျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်သနည်း? ဝါ-တော်သနည်း? [နိတိပဒ-၃၇၂၊ နိတိပဒနိ-၂၊
၇၅၁။]” ဣတိ-မေးပြီး၊ “(ဧသာ ဣတ္ထိ-သည်) ဥပဋ္ဌာယိကာနံ-လုပ်ကျွေးသူမ
တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂါ-အမြတ်ဆုံးသည်၊ (ဟောတိ)၊” ဣတိ-ပြီး၊ “ဘန္တေ!
ကိ’-ဘာကို၊ ကတွာ-ပြုခဲ့၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဥပဋ္ဌာယိကာနံ-တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊

အဂ္ဂါ-သည်၊ ဟောတိ-နည်း?” ကုတိ-မေးပြီး “ကပ္ပသတသဟဿံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းပတ်လုံး၊ ပတ္တနံ-ဆုကို၊ ပတ္ထေတွာ-တောင်းခဲ့၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ (ဥပဋ္ဌာယိကာနံ-တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂါ-သည်၊ ဟောတိ)။” ကုတိ-မိန့်တော်မူပြီး “ဘန္တေ! ကုဒါနိ-၌၊ ပတ္ထေတွာ-ဆုတောင်း၍၊ ဝါ-လျှင်၊ လဒ္ဓါ-ရခြင်းငှာ၊ သက္ကာ-စွမ်းနိုင်ပါသလော?” ကုတိ-မေးပြီး “အာမ-အိမ်း! သက္ကာ-၏။” ကုတိ-ပြီး “ဘန္တေ! တေန ဟိ-လျှင်၊ ဘိက္ခုသတသဟဿေန-ရဟန်းတစ်သိန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိံ သတ္တာဟံ-လုံး၊ မယျံ-၏။ ဘိက္ခု-ကို၊ ဂဏှထ-ခံယူတော်မူပါကုန်” ကုတိ အာဟ၊ သတ္တာ၊ အဓိဝါသေသိ၊ သာ-ထိုသူငယ်ချင်းမသည်၊ သတ္တာဟံ၊ ဒါနံ၊ ဒတွာ၊ ဩသာန-ဒိဝသေ-အဆုံးနေ၌၊ စိဝရသာဋကေ-တို့ကို၊ ဒတွာ၊ သတ္တာရံ၊ ဝန္တိတွာ၊ ပါဒ-မူလေ-ခြေတော်ရင်း၌၊ နိပဇ္ဇိတွာ-ပျပ်ဝပ်၍၊ “ဘန္တေ! အဟံ၊ ကုမဿ ဒါနဿ-ဤအလှူ၏၊ ဖလေန-အကျိုးအားဖြင့်၊ (အကျိုးအနေအားဖြင့်)၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၉၄ နှု။] ဒေဝိဿရိယာဒိနံ-နတ်သမီး၊ အစိုးရခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်(သူဌေးသမီးအဖြစ်) အစရှိသည်တို့တွင်၊ အညတရံ-တစ်မျိုးမျိုးကို၊ န ပတ္ထေမိ-မတောင့်တပါ။ ပန-စင်စစ်ကား၊ တုမှာဒိဿသ-ရှင်တော်ဘုရားကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဧကဿသော၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဝရေ-တို့ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ မာတုဋ္ဌာနေ-၌၊ ဌတွာ၊ စတူဟိ၊ ပစ္စယေဟိ၊ ပဋိဇ္ဇေတံ၊ သမတ္တာနံ-တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂါ-သည်၊ ဘဝေယျံ-ဖြစ်ရပါလိ၏။” ကုတိ-သို့၊ ပတ္တနံ-ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-ဖြစ်စေပြီး၊ သတ္တာ၊ “ကုမိဿာ-၏၊ ပတ္တနာ-သည်၊ သမိဇ္ဈိဿတိ န ခေါ-ပြည့်စုံမည်လော။” ကုတိ-သို့၊ အနာဂတံ-ကို၊ အာဝဇ္ဇေန္တော-ဆင်ခြင်တော်မူလသော်၊ ကပ္ပသတသဟဿံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်တော်မူ၍၊ “ကပ္ပသတသဟဿပရိယောသာနေ-ကမ္ဘာတစ်သိန်း၏အဆုံး၌၊ ဂေါတမော နာမသော၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဥပဇ္ဇိဿတိ-လိမ့်မည်၊ တဒါ-၌၊ တံ၊ ဝိသာခါ နာမသော၊ ဥပါသိကာ၊ ဟုတွာ၊ တဿ-ထိုဂေါတမဘုရားရှင်၏၊ သန္တိကေ၊ အဋ္ဌ ဝရေလဘိတွာ၊ မာတုဋ္ဌာနေ၊ ဌတွာ၊ စတူဟိ၊ ပစ္စယေဟိ၊ ပဋိဇ္ဇေန္တိနံ-ကုန်သော၊ ဥပဋ္ဌာယိကာနံ-တို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂါ-သည်၊ ဘဝိဿသိ။” ကုတိ၊ အာဟ၊ တဿာ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ သာ သမ္ပတ္တိံ-ထိုပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ သွေဝ-မနက်ဖြန်၌ပင်၊ လဒ္ဓဗ္ဗာ ဝိယ-ရအပ်သကဲ့သို့၊ အဟောသိ။

သာ-သည်။ ယာဝတာယုကံ-အသက်၏ အပိုင်းအခြားကာလပတ်လုံး၊
 [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၅၄၅။] ပုညံ၊ ကတ္တာ၊ တတော၊ စုတာ၊ (သမာနာ) ဒေဝလောကေ၊
 နိဗ္ဗတ္တိတွာ၊ ဒေဝမနုဿေသု-တို့၌၊ သံသရန္တိ-သော်၊ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-
 ကာလေ-ကဿပဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူရာအခါ၌၊ ကိကိဿ-ကိကီမည်သော၊
 ကာသိရညော-ကာသိမင်း၏။ **သတ္တန္တံ**-သော၊ **ဓိတာနံ**-တို့တွင်၊ ကနိဋ္ဌာ-အငယ်
 ဆုံးဖြစ်သော၊ သံဃဒါသီ နာမ-သူသည်၊ ဟုတွာ၊ ပရကုလံ-သူတစ်ပါး၏ အိမ်
 သို့၊ ဝါ-အခြားသောအမျိုးသို့၊ [ပရဿ+ကုလံ ပရကုလံ-သူတစ်ပါး၏အိမ်(ပါရာ
 ဘာ-၃, ၅၃၃)၊ ပရဇ္ဇ+တံ+ကုလဇ္ဇာတိ ပရကုလံ-အခြားသောအမျိုး(မအူပါရာနိ-
 ၄, ၃၄၄)။] အဂန္တာ-မသွားမူ၍၊ [ပရကုလံ အဂန္တာ-အိမ်ထောင်မပြုမူ၍] တာဟိ
 ဇေဋ္ဌဘဂိနိဟိ-ထိုအထူးအားဖြင့် ကြီးသောအမတို့နှင့်၊ ဝါ-အမကြီးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊
 ဒီဃရတ္တံ-လုံး၊ ဒါနာဒီနိ-ဒါနအစရှိကုန်သော၊ ပညာနိ-တို့ကို၊ ကတ္တာ၊ ကဿပ-
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ပါဒမူလေပိ-၌လည်း၊ “အနာဂတေ-၌၊ တုမ္မာဒိသဿ-
 သော၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ မာတုဋ္ဌာနေ၊ ဌတွာ၊ စတုပစ္စယဒါယိကာနံ-ပစ္စည်း၄ပါးကို
 ပေးလှူသူမတို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ အဂ္ဂါ-သည်။ ဘဝေယျံ-၏။” ဣတိ၊ ပတ္ထနံ
 အကာသိ၊ ပန-ဆက်၊ သာ-သည်၊ တတော၊ ပဋ္ဌာယ၊ ဒေဝမနုဿေသု၊
 သံသရန္တိ၊ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ-၌၊ မေဏ္ဍက သေဋ္ဌိပုတ္တဿ-၏၊ ဓနဉ္စယ-
 သေဋ္ဌိနော-၏၊ ဓိတာ၊ ဟုတွာ၊ နိဗ္ဗတ္တံ၊ မယံ-၏၊ သာသနေ-၌၊ ဗဟူနိ-ကုန်သော၊

သတ္တန္တံ ဓိတာနံ။ ။အပ-၂၊ ၂၂၄၊ ၂၃၃၊ ၂၃၇၊ ၂၄၁၊ ၂၄၅၊ ၂၄၉တို့၌ ကိကီမင်း
 ၏ သမီးတော်ဂုယောက်တို့ကို “(၁) သမဏီ-ခေမာထေရီအလောင်း၊ (၂) သမဏ-
 ဂုတ္တာ-ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီအလောင်း၊ (၃) ဘိက္ခုနီ-ပဋ္ဌာစာရာထေရီအလောင်း၊ (၄)
ဘိက္ခုဒါယိကာ-ကုဏ္ဍလကေသာထေရီအလောင်း၊ (၅) ဓမ္မာ-ကိသာဂေါတမီ
အလောင်း၊ (၆) သုဓမ္မာ-ဓမ္မဒိန္နာအလောင်း၊ (၇) သံဃဒါယိကာ-ဝိသာခါ
အလောင်းတို့”ဟု ပြသည်။ အံ. ဋ-၁, ၃၁၁၊ ဇာ. ဋ-၇, ၂၄၃၌ကား “(၁) သမဏီ-
 ခေမာထေရီအလောင်း၊ (၂) သမဏဂုတ္တာ-ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီအလောင်း၊ (၃) ဘိက္ခုနီ-
 ပဋ္ဌာစာရာထေရီအလောင်း၊ (၄) **ဘိက္ခုဒါယိကာ-ကိသာဂေါတမီအလောင်း၊ (၅)**
ဓမ္မာ-ဓမ္မဒိန္နာအလောင်း၊ (၆) သုဓမ္မာ-မဟာမာယာအလောင်း၊ (၇) သံဃဒါသီ-
ဝိသာခါ”ဟု ပြ၏။ ဤသို့ အဆိုကွဲလွဲခြင်းမှာ ထိုထိုဘာဏကဆောင်တို့ ဆောင်ယူ
 လာသည့်အတိုင်း ဆိုရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

ပုညာနိ-တို့ကို၊ အကာသိ၊ ဣတိ ခေါ-လျှင်၊ ဘိက္ခဝေ! “မယံ၊ ဓိတာ-သည်၊ န ဂါယတိ-သီချင်းဆိုသည်မဟုတ်၊ ပန-စစ်စင်ကား၊ ပတ္တိတပတ္ထနာယ-တောင့်တအပ်သော ဆု၏၊ နိပ္ပတ္တိ-ပြီးစီးခြင်းကို၊ ဒိသ္မာ၊ ဥဒါနံ၊ ဥဒါနေတိ” ဣတိ၊ ဝတ္တာ၊ သတ္တာ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော၊ “ဘိက္ခဝေ! ယထာ နာမ-ဥပမာမည်သည်ကား၊ ဆေကော-ကျွမ်းကျင်သော၊ မာလာကာရော-ပန်းကုံးကို ပြုသူသည်၊ (ပန်းသီသူသည်)၊ နာနာပုပ္ဖာနံ-အမျိုးမျိုးသောပန်းတို့၏၊ မဟန္တံ-သော၊ ရာသီ-အစုအပုံကို၊ ကတ္တာ၊ နာနပ္ပကာရေ -အထူးထူးအပြားပြားကုန်သော၊ မာလာဂုဏေ-ပန်းကုံးတို့ကို၊ ကရောတိ (ယထာ)၊ ဧဝမေဝ၊ ဝိသာခါယ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ နာနပ္ပကာရာနိ-ကုန်သော၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကာတံ၊ စိတ္တံ-သည်၊ နမတိ-ညွှတ်၏” ဣတိ၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ယထာပိ၊ ပေ၊ ဗဟု”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ယထာပိ ပုပ္ဖရာသိမှာ၊ ကယိရာ မာလာဂုဏေ ဗဟူ၊

ဧဝံ ဇာတေန မစ္စေန၊ ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ ဗဟုံ။

(မာလာကာရော-ပန်းကုံးမှုတွင် ကျွမ်းကျင်သော ပန်းသည်သည်။) ပုပ္ဖ-ရာသိမှာ-အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ၊ ပန်းပေါင်းစုံသည့်၊ ပန်းပုံကြီးထဲမှ၊ ဗဟု-ရေတွက်သင်္ချာ၊ များပြားစွာကုန်သော၊ မာလာဂုဏေ-ကြည့်၍မဆုံး၊ လိုတိုင်းသုံးဖို့၊ ပန်းကုံးတို့ကို၊ ကယိရာ ယထာ-ဝမ်းမြောက်ကြည်သာ၊ ပြုလုပ်ရာသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဇာတေန-ရှေးကံအလျောက်၊ လူ့ထံရောက်အောင်၊ ပေါ်ပေါက်ဖွားမြင်လာ

ပုပ္ဖရာသိမှာ။ ။ဤပုဒ်ကို ဒီပကနည်းစသည်ဖြင့် ဥပမေယျဘက်၌လည်း ယူပေးရ၏။ ဥပမေယျဘက်၌ ပုပ္ဖရာသိမှာအရ လူဖြစ်ရခြင်း၊ သူတော်ကောင်းကို မှီခိုရခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရားနာကြားရခြင်း၊ ယောနိသောမနသိကာရ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းစသော ပုညကြိရိယာ၏ အကြောင်းစုကို သဒိသူပစာ၊ ဥပမာတဒ္ဓိတ်ကြံ၍ ယူရ၏။ မှန်၏-လူဖြစ်ရခြင်းစသော အကြောင်းများသည် ပုပ္ဖရာသိ(ပန်းပုံ)နှင့်တူ၏။ ပန်းကဲ့သို့ လှပတင့်တယ်ခြင်း၊ အကျိုးရနံ့ကောင်းခြင်း စသောဂုဏ်ရှိရကား ဒါနသီလစသော ပုညကိရိယာတို့သည် ပန်းကုံးနှင့် တူကြသည်။ “ပုပ္ဖန္တိတိ ပုပ္ဖာနိ၊ [ပုပ္ဖ+အါ] ရသီယတိ အဿာဒနဝသေန သမောသရီယတိတိ ရာသိ၊ [ရသ+ဣကုဏ်-မောဂ်-၇၊ ၁၀၊] ပုပ္ဖာနံ+ရာသိ ပုပ္ဖရာသိ၊ ပုပ္ဖရာသိ ဝိယာတိ ပုပ္ဖရာသိ”ဟုပြု။ (ဥဒါန . ၄-၇၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၁၄၂)

သော၊ မစ္စေနပိ-မချွတ်ဧကန်၊ အမှန်သေရမည့် သတ္တဝါသည်လည်း၊ (ပုပ္ဖ-ရာသိမှာ-ပန်းပွင့်တူ၊ လူဖြစ်ရခြင်း၊ မှီတင်းသူတော်၊ ဟောဖော်တရား၊ နာကြားစရှိ၊ ပုညကိရိယာမှု၊ အကြောင်းစုမျှ) ဗဟုံ-ရေတွက်သင်္ချာ၊ လွန်များစွာသော၊ ကုသလံ-နောက်နောက်ဘဝ၊ နိဗ္ဗာန်ကျအောင်၊ သုခဆောင်ပို့၊ ကုသိုလ်မျိုးကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-သတိတရား၊ လက်ကိုင်ထား၍၊ မနားမနေ၊ ပြုသင့်ပေ၏။

တတ္ထ-၌၊ ပုပ္ဖရာသိမှာတိ-ကား၊ နာနပ္ပကာရာနံ-အထူးထူးသော အပြားရှိကုန်သော၊ ပုပ္ဖာနံ-ပန်းတို့၏၊ ရာသိမှာ-အစုမျှ၊ ကယိရာတိ-ကား၊ ကရေယျ-ပြုရာ၏၊ မာလာဂုဏေ ဗဟူတိ-ကား၊ ဧကတောဝဏှိကမာလာဒိဘေဒါ-တစ်ဖက်၌ အညှာရှိသော ပန်းကုံးအစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ နာနပ္ပကာရာ-အထူးထူးသော အပြားရှိကုန်သော၊ မာလာဝိကတိယော-ပန်းကုံးအထူးတို့ကို၊ ဝါ-အထူးပြုအပ်သော ပန်းကုံးတို့ကို၊ [ကယိရာ၌စပ်] မစ္စေနာတိ-ကား၊ မရိတဗ္ဗ-သဘာဝတာယ-သေထိုက်သောသဘောရှိသည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ မစ္စောတိ-မစ္စောဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမေန-ရအပ်သောအမည်ရှိသော၊ သတ္တေန-သတ္တဝါသည်၊ [ကတ္တဗ္ဗံ၌စပ်] စိဝရဒါနာဒိဘေဒံ-သင်္ကန်းအလျှူအစရှိသောအပြားရှိသော၊ ဗဟုံ-များစွာသော၊ ကုသလံ-ကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊ တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ ပုပ္ဖရာသိ-ဂ္ဂဟဏံ-ပုပ္ဖရာသိသဒ္ဓါသည်၊ ဗဟုပုပ္ဖဒဿနတ္ထံ-များစွာသော ပန်းတို့ကို ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ အပ္ပာနိ-အနည်းငယ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့သည်၊ သစေ ဟောန္တိ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ မာလာကာရော-ပန်းကုံးကို ပြုလုပ်တတ်

ဧကတောဝဏှိကမာလာဒိဘေဒါ။ ။ဧကတော+ဝဏှာ ယဿာတိ ဧကတော-ဝဏှိကာ-တစ်ဖက်၌ အညှာရှိသောပန်း(ပါရာဘာ-၄၊ ၁၆၃)၊ (တစ်နည်း) ဝဏှေ+ကတွာ ကတာ ဝဏှိကာ-အညှာတို့ကို ပြု၍ ပြုအပ်သောပန်း၊ ဧကတော+ ပဿတော +ဝဏှိကာ-တစ်ဖက်သော နံပါးမှ အညှာတို့ကို ပြု၍ ပြုအပ်သောပန်း(မအူပါရာနိ-၄၊ ၅၈၆)၊ ဧကတောဝဏှိကာ+မာလာ ဧကတောဝဏှိကမာလာ၊ ဧကတောဝဏှိက-မာလာ+အာဒိ ဧတဿာတိ ဧကတောဝဏှိကမာလာဒိ-တစ်ဖက်၌ အညှာရှိသော ပန်းအစရှိသောအပြား၊ ဧကတောဝဏှိကမာလာဒိ+ဘေဒေါ ဧတာသန္တိ ဧကတော-ဝဏှိကမာလာဘေဒါ-တစ်ဖက်၌ အညှာရှိသောပန်းအစရှိသော အပြားရှိသော ပန်းကုံးအထူးတို့။

သူသည်။ ဆေကော-ကျွမ်းကျင်သည်။ (သမာနော) စ-ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဗဟူ-
ကုန်သော၊ မာလာဂုဏေ-တို့ကို၊ ကာတုံ- ငှာ၊ နေဝ သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊
အဆေကော ပန-မကျွမ်းကျင်သူသည်ကား၊ ပုပ္ဖေသု-တို့သည်၊ အပ္ပေသုပိ-နည်း
ကုန်သော်လည်းကောင်း၊ ဗဟူသုပိ-များကုန်သော်လည်းကောင်း၊ (ဗဟူ မာလာ-
ဂုဏေ ကာတုံ) န သက္ကောတိယေဝ-မစွမ်းနိုင်သည်သာ၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊
ဗဟူသု-ကုန်သော၊ ပုပ္ဖေသု-တို့သည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ဆေကော-ကျွမ်းကျင်
သော၊ မာလာကာရော-သည်၊ ဒက္ခော-လိမ္မာသော၊ ကုသလော-ကျွမ်းကျင်
သော၊ (မာလာကာရော)၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ မာလာဂုဏေ-တို့ကို၊ ကရောတိ
(ယထာ)-ပြုနိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဧကစ္စဿ-အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်၏၊
သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကံ၊ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်ခြင်းသည်၊ မန္တာ-နံ့သည်၊
ဝါ-ညံ့သည်၊ သစေ ဟောတိ-အံ့၊ ဗဟူ-ကုန်သော၊ ဘောဂါ စ-စည်းစိမ်တို့
သည်လည်း၊ သစေပိ သံဝိဇ္ဇန္တိ-အကယ်၍ပင် ရှိစေကုန်ဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-
သော်လည်း)၊ ဗဟူနိ-ကုန်သော၊ ကုသလာနိ-တို့ကို၊ ကာတုံ၊ နေဝ သက္ကောတိ-
နိုင်၊ ပန-ကား၊ သဒ္ဓါယ-သဒ္ဓါသည်၊ မန္တာယ စ-နည်းသော်လည်းကောင်း၊
ဘောဂေသု-တို့သည်၊ မန္တေသု စ-နည်းကုန်သော်လည်းကောင်း၊ (ဗဟူနိ ကု-
သလာနိ ကာတုံ) န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ပန-ကား၊ သဒ္ဓါယ-သဒ္ဓါသည်၊
ဥဠာရာယ စ-မွန်မြတ်ပါသော်လည်း၊ ဘောဂေသု-တို့သည်၊ မန္တေသု- နည်း
ကုန်လသော်၊ (ဗဟူနိ ကုသလာနိ ကာတုံ)၊ န သက္ကောတိယေဝ-နိုင်သည်သာ၊
ပန-ဆက်၊ ဥဠာရာယ-မွန်မြတ်သော၊ သဒ္ဓါယ-သဒ္ဓါသည်၊ သတိ စ-ရှိသော်
လည်းကောင်း၊ ဥဠာရေသု-ကုန်သော၊ ဘောဂေသု-စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့သည်၊
သတိ စ-လည်းကောင်း၊ (ဗဟူနိ ကုသလာနိ ကာတုံ) သက္ကောတိ-စွမ်းနိုင်၏၊
စ-ဆက်၊ ဝိသာခါ-မည်သော၊ ဥပါသိကာ-သည်၊ တထာရူပါ-ထိုသို့သဘော
ရှိ၏၊ [သဒ္ဓါတရားကလည်း ဥဠာရ ဖြစ်၍ ဘောဂ(စည်းစိမ်)ကလည်း ဥဠာရဖြစ်သည်-
ဟူလို] တံ-ထိုဝိသာခါကို၊ သန္တာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ ယထာပိ၊ ပေ၊ ဗဟူန္တိ-
ဟူသော၊ ဧတံ-ဤဂါထာကို၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ၊ ဒေသနာပရိယောသာနေ
၊ပေ၊ ဇာတာ၊ ဣတိ-ဝိသာခါဝတ္ထု အပြီးတည်း။

ဝိသာခါဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီး၏။

၉-အာနန္ဒတ္ထေရပဉ္စာဝတ္ထုဘာသာသီကာ

န ပုပ္ဖဂန္ဓော ပဋိဝါတမေတိတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ
 ဝိဟရန္တော အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏။ ပဉ္စ-အမေးပုစ္ဆာကို၊ ဝိဿဇ္ဇေန္တော-ဖြေဆိုတော်
 မူလသော်၊ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ ထေရော-သည်၊ သာယန္တသမယေ-ညနေချမ်း
 အခါ၌၊ **ပဋိသလ္လိနော**-အာရုံများစွာ၊ စိတ်ကိုခွာ၍၊ သင့်ရာကောင်းမြတ်၊
 တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ ကောင်းစွာ ငြိကပ်နေသည်၊ ဝါ-တစ်ပါးတည်း ကိန်း
 အောင်းသည်၊ (သမာနော-စဉ်) စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “ဘဂဝတာ-သည်၊ မူလဂန္ဓော-
 အမြစ်၏ အနံ့လည်းကောင်း၊ သာရဂန္ဓော-အနှစ်၏ အနံ့လည်းကောင်း၊ ပုပ္ဖ-
 ဂန္ဓော-အပွင့်၏ အနံ့လည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ တယော-ကုန်သော၊ ဥတ္တမ-
 ဂန္ဓာ-မြတ်သော အနံ့တို့ကို၊ ဝုတ္တာ-အပ်ကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုနံ့သာတို့၏၊ ဂန္ဓော-
 အနံ့သည်၊ အနုဝါတမေဝ-လေစုန်သို့သာ၊ (လေအောက်သို့သာ)၊ ဂစ္ဆတိ-သွား
 နိုင်၏၊ ပဋိဝါတံ-လေညာသို့၊ နော ဂစ္ဆတိ-မသွားနိုင်၊ ယဿ-အကြင်နံ့သာ၏၊
 ဂန္ဓော-သည်၊ ပဋိဝါတမ္ပိ -လေညာသို့လည်း၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ တံ ဂန္ဓဇာတံ-ထိုနံ့သာ
 မျိုးသည်၊ အတ္ထိ န ခေါ-လော” ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုအာ
 နန္ဒာထေရ်၏၊ ဧတံ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “မယံ-အား၊ အတ္တနာ-ကိုယ်
 တိုင်၊ ဝိနိစ္ဆိတေန-ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြင့်၊ ကိ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း၊ သတ္တာရံယေဝ-
 ကိုသာ၊ ပုစ္ဆိဿာမိ-မေးတော့မည်၊” ကုတိ-ပြီ၊ သော-သည်၊ သတ္တာရံ၊ ဥပ-
 သကံမိတွာ၊ ပုစ္ဆိ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အထခေါ၊ ပေ ၊ ဂစ္ဆတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ။

[အထ ခေါ-၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ သာယန္တသမယေ-၌၊ ပဋိ-
 သလ္လာနာ-တစ်ပါးတည်းကိန်းအောင်းရာမှ၊ ဝုဋ္ဌိတော-သည်၊ (ဟုတွာ) ယေန၊

ပဋိသလ္လိနော။ ။လိယိတိ လိနော၊ [လိ+တ၊ တကို ဤဏပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဏ
 ကို နပြု-ရ-၃၈၆]၊ သမ္ပဒေဝ+လိနော သလ္လိနော-ကောင်းစွာသာလျှင် ငြိကပ်သူ၊
 ပဋိနိဝတ္တိတွာ+သလ္လိနော ပဋိသလ္လိနော၊ အချို့နေရာ၌ ပတိ အနက်မဲ့၊ သံ အနက်ရှိ၊
 အချို့နေရာ၌ ပတိအနက်ရှိ၊ သံအနက်မဲ့ဟု ဆို၏၊ ဤ၌ ပတိကို နိဝတ္တနအနက်ဟော၊
 သံကို သမ္မာအနက်ဟောယူ၍ ပေးသည်။ (သာရတ္ထ-၁၊ ၄၃၈၊ ဝိမတိ-၁၊ ၉၁၊ ဒီဇီ-
 ၂၊ ၄၈)။]

ဘဂဝါ၊ တေနုပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ဘဂဝန္တံ၊ အဘိဝါဒေတွာ၊ ဧကမန္တံ၊ နိဿိဒိ၊ ဧကမန္တံ၊ နိဿိန္နော ခေါ-သော၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော၊ ဘဂဝန္တံ၊ ဧတံ၊ အဝေါစ၊ (ကိ)။

“ဘန္တေ! ယေသံ-အကြင်နံသာတို့၏၊ ဂန္ဓော-အနံသည်၊ အနုဝါတမေဝ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ၊ ပဋိဝါတံ-သို့၊ နော ဂစ္ဆတိ၊ (တာနိ) ဂန္ဓဇာတာနိ-ထိုနံသာတို့သည်၊ ဝါ-အမျိုးမျိုးသောနံသာတို့သည်၊ ဣမာနိ တိဏိ-ဤ၃မျိုးတို့တည်း၊ ကတမာနိ တိဏိ-အဘယ်၃မျိုးတို့နည်း? မူလဂန္ဓော-ကောင်း၊ သာရဂန္ဓော-ကောင်း၊ ပုပ္ဖ-ဂန္ဓော-ကောင်းတည်း၊ ဘန္တေ! ယေသံ-အကြင်အနံတို့၏၊ ဂန္ဓော-သည်၊ အနု-ဝါတမေဝ-သို့သာ၊ ဂစ္ဆတိ၊ ပဋိဝါတံ-သို့၊ နော ဂစ္ဆတိ၊ (တာနိ) ဂန္ဓဇာတာနိ-တို့သည်၊ ဣမာနိ တိဏိ-ဤ၃မျိုးတို့တည်း၊ ဘန္တေ! ယဿ-အကြင်နံသာ၏၊ ဂန္ဓော-သည်၊ အနုဝါတမ္ပိ-သို့လည်း၊ ဂစ္ဆတိ၊ (ယဿ)၊ ဂန္ဓော-သည်၊ ပဋိဝါတမ္ပိ-သို့လည်း၊ ဂစ္ဆတိ၊ (ယဿ)၊ ဂန္ဓော၊ အနုဝါတပဋိဝါတမ္ပိ-လေစုန်လေညာသို့လည်း၊ ဂစ္ဆတိ၊ ကိပ္ပိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ (တံ) ဂန္ဓဇာတံ-သည်၊ အတ္ထိ န ခေါ-လော? ”ဣတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-ထိုအာနန္ဒာထေရ်အား၊ ဘဂဝါ၊ ပဉ္စ၊ ဝိဿဇေန္တော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “အာနန္ဒ-နွာ! ယဿ-အကြင်နံသာ၏၊ ဂန္ဓော-သည်၊ အနုဝါတမ္ပိ၊ ဂစ္ဆတိ၊ (ယဿ)၊ ဂန္ဓော၊ ပဋိဝါတမ္ပိ၊ ဂစ္ဆတိ၊ (ယဿ)၊ ဂန္ဓော၊ အနုဝါတပဋိဝါတမ္ပိ၊ ဂစ္ဆတိ၊ ကိပ္ပိ-သော၊ (တံ) ဂန္ဓဇာတံ-သည်၊ အတ္ထိ၊ ”ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ! ယဿ-၏၊ ဂန္ဓော၊ ပေ၊ ဂစ္ဆတိ၊ တံ ဂန္ဓဇာတံ-သည်၊ ကတမံ ပန-အဘယ်ပါနည်း?” ဣတိ-မေးပြီ။

“အာနန္ဒ! ဣဓ-လောက၌၊ ယသ္မိံ ဂါမေ ဝါ-အကြင်ရွာ၌လည်းကောင်း၊ (ယသ္မိံ) နိဂမေ ဝါ-အကြင်နိဂုံး၌လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ပုရိသော ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓံ-ကို၊ သရဏံ-ဟူ၍၊ ဂတော-ဆည်းကပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သရဏံ ဂတော ဟောတိ၊ သံဃံ သရဏံ ဂတော ဟောတိ၊ ပါဏာတိပါတာ-သူအသက်ကို သတ်ခြင်းမှ၊ ဝါ-သူ့အသက်ကို လျှင်စွာ ကျစေကြောင်း ခုဿီလျစေတနာမှ၊ ဝါ-သူ့အသက်ကို ဓားစသော လက်နက်တို့ဖြင့်

လွှမ်းမိုး၍ ကျစေကြောင်း ဒုဿီလျစေတနာမှ၊ ပဋိဝိရတော-ရှောင်ကြဉ်သည်။
 ဟောတိ၊ အဒိန္နာဒါနာ-မပေးအပ်သော သူဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမှ၊ ဝါ-မပေးအပ်
 သော သူဥစ္စာကို ခိုးယူကြောင်းဒုဿီလျစေတနာမှ၊ ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊
 ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ-ကာမဂုဏ်မေထုန်အကျင့်တို့၌ ယုတ်မာစွာ ကျင့်ခြင်းမှ၊
 ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊ မုသာဝါဒါ-မုသားပြောဆိုခြင်းမှ၊ ဝါ-ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်
 မမှန်ကန်သော ကာယပယော ဝစီပယောဂတို့ကို ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်စေ
 ကြောင်း စေတနာမှ၊ ဝါ-မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့်
 ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်းစေတနာမှ၊ ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊ [“ပါဏာတိ-
 ပါတာ”စသော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို သိဘာ-၁, ၄၃၁စသည်၌ ။] **သုရာမေရယမဇ္ဇ-**
ပမာဒဌာနာ-မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်းဖြစ်သော သေရည်အရက်
 ကို သောက်စားကြောင်းစေတနာမှ၊ ဝါ-မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာအကြောင်း
 ဖြစ်သော သေရည်အရက်ကိုသောက်စားခြင်းမှ၊ ပဋိဝိရတော ဟောတိ၊ သီလ-
 ဝါ-သီလရှိသည်၊ ကလျာဏဓမ္မော-ကောင်းသော ကိုယ်ကျင့်တရားရှိသည်။

သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဌာနံ။ ။ သူရေန နာမ ဝနစရကေန+ကတာ သုရာ၊
 [သူရတော အာ တေန ကတတ္ထေ ဒီယော စ ရသော(နီတိ-၈၀၀)သုတ်ဖြင့် သူရနောင်
 အာပစ္စည်းသက်၊ သူ၌ ရသာပြု၊] သူရေန+ပဌမံ ဒိဌာ သုရာ၊ [သူရ+ဏာ-ဇာ. ၄-၅၊
 ၁၂၊ ကစ်ဘာ-၂၊ ၁၂၈၊] အနိဋ္ဌဖလဒါယကတ္တံ သဝတီတိ သုရာ၊ [သု+ရက်၊-မောဂ်-
 ၇၊ ၁၄၃၊] သုဠ+ရာယန္တိ ဣမာယာတိ သုရာ၊ [သု+ရေ (သဒ္ဓေ)+အာ-ကပ္ပဒ္ဒုမ၊] သု-
 ရေတီတိ သုရာ၊ [သုရ+အာ၊] သူရံ ဇနေတီတိ သုရာ၊ [သူရ+ဏာ-ကင်္ခါမဟာဋီ-၄၊
 ၁၄၁-၂၊ ပါတိပဒတ္ထ-၂၄၅။] မဒံ+ဇနေတီတိ မေရယံ၊ [မဒ+ဏှ၊ မ၌ အ-ကို ဇ၊ ဒ
 ကို ရပြု၊] ပိဝန္တံ မဒယတီတိ မဇ္ဇံ၊ သုရာ စ+မေရယဉ္စ သုရာမေရယံ၊ သုရာမေရယံ
 စ+တံ+မဇ္ဇံ စာတိ သုရာမေရယမဇ္ဇ-မူးယစ်စေတတ်သော သေရည်အရက်၊ ဤ၌
 သောက်ကြောင်းစေတနာကို ဌာနူပစာရ၊ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ယူ၊ သုရာမေရယ-
 မဇ္ဇံ စ+တံ+ပမာဒဌာနံ စာတိ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဌာနံ-မေလျော့ခြင်း၏ တည်ရာ
 အကြောင်းဖြစ်သော သေရည်အရက်ကို သောက်ကြောင်းစေတနာ(ဣတိ. ၄-၂၂၀)၊
 (တစ်နည်း) သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဌာနံ သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဌာနံ-မူးယစ်စေ
 တတ်သော သေရည်အရက်၌ မေလျော့ခြင်း၏တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သော
 သောက်ကြောင်း စေတနာ(ဒီဋီ-၃၊ ၁၃၁၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၂၅၂)။

ဟောတိ၊ ဝိဂတမလမစ္ဆေရေန-ကင်းသော မစ္ဆေရအညစ်အကြေးရှိသော၊
 စေတသာ-စိတ်ဖြင့်၊ မုတ္တစာဂေါ-လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ်စွန့်ကြဲခြင်းရှိသည်၊
 (မငြိတွယ်ဘဲ စွန့်ကြဲခြင်းရှိသည်)၊ ပယတပါဏိ-လျှံဒါန်းခြင်းငှာ အမြဲဆေးကြော
 အပ်ပြီးသောလက်ရှိသည်၊ ဝါ-စင်ကြယ်သောလက်ရှိသည်၊ ဝေါဿဂ္ဂရတော-
 စွန့်ကြဲခြင်း၌ မွေ့လျော်သည်၊ ယာစယောဂေါ-တောင်းခံခြင်း၌ သင့်လျော်သည်၊
 (တောင်းခံငှာ သင့်လျော်သည်)၊ ဝါ-တောင်းခံသူတို့နှင့် ယှဉ်တွဲဆက်သွယ်ခြင်း
 ရှိသည်၊ ဒါနသံဝိဘာဂရတော-ပေးလှူခြင်း၊ ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း၌ မွေ့လျော်သည်၊
 ဝါ-ပေးလှူအပ်သောပစ္စည်းမှ ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း၌ မွေ့လျော်သည်၊ (ဟုတွာ)၊
 အဂါရံ-၌၊ အဇ္ဈာဝသတိ-နေ၏၊ (တစ်နည်း) အဂါရံ-ကို၊ အဇ္ဈာဝသတိ-လွှမ်း
 မိုးအုပ်ချုပ်၍ သူတစ်ပါးတို့နှင့် မဆက်ဆံသောအပိုင်းအခြားအားဖြင့် နေ၏၊
 (အုပ်ချုပ်စောင့်ရှောက်၍ နေ၏)။ [“ဝိဂတမလမစ္ဆေရေန”စသောပုဒ်တို့ကို ဓမ္မ
 ဘာ-၆၉၃၌ ရှု။]

“ဒိဿာသု-တို့၌၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ-တို့သည်၊ တဿ-ထိုယောက်ျားမိန်းမ၏၊
 ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကို၊ ဘာသန္တိ (ကိ)၊ ‘အမုကသ္မိံ နာမ-ဤအမည်ရှိသော၊ ဂါမေ ဝါ-
 ၌လည်းကောင်း၊ နိဂမေ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိံ ဝါ ပုရိသော ဝါ ဗုဒ္ဓံ သရဏံ
 ဂတော ဟောတိ၊ ဓမ္မံ သရဏံ ဂတော ဟောတိ၊ သံဃံ သရဏံ ဂတော
 ဟောတိ၊ ပေ ၊ ဒါနသံဝိဘာဂရတော-၏။” ဣတိ-ဤသို့ ပြောကုန်၏။

“ဒေဝတာပိ-နတ်တို့သည်လည်း၊ အဿ-ထိုယောက်ျားမိန်းမ၏၊ ဝဏ္ဏံ၊
 ဘာသန္တိ (ကိ) ‘အမုကသ္မိံ နာမ ၊ ပေ ၊ ဒါနသံဝိဘာဂရတော၊” ဣတိ-ကုန်၏။
 “အာနန္ဒ! ယဿ အနုဝါတမ္ပိ ၊ပေ၊ ဂစ္ဆတိ၊ တံ ဂန္ထဇာတံ-သည်၊ ဣဒံ ခေါ-
 ဤသရဏဂုဏ်၊ သီလ၊ ဒါနသည်ပင်တည်း၊” ဣတိ-သို့ ဝတွာ၊ ဣမာ ဂါထာ-
 ကို၊ အဘာသိ၊ (ကိ)၊ န ပုပ္ဖဂန္ဓော ၊ပေ၊ အနုတ္တရေတိ-ဟူ၍၊ (အဘာသိ)။

န ပုပ္ဖဂန္ဓော ပဋိဝါတမေတိ၊ န စန္ဒနံ တဂရမဏ္ဍိကာ ဝါ
သတဉ္စ ဂန္ဓော ပဋိဝါတမေတိ၊ သဗ္ဗာ ဒိဿာ သပ္ပရိသော ပဝါယတိ၊
ပုပ္ဖဂန္ဓော-ပန်း၊ အနံသည်၊ ဝါ-ပန်းတို့၏ အနံသည်၊ ပဋိဝါတံ-လေညာသို့

ပုပ္ဖဂန္ဓော။ ။ ပုပ္ဖဉ္စ+ဂန္ဓော စ ပုပ္ဖဂန္ဓော၊ စန္ဒနံဖြင့် ဂန္ဓ၏ တစ်စိတ်၊ တဂရ-

န ဧတိ-မရောက်၊ စန္ဒနံ-စန္ဒကူးနံသည်လည်းကောင်း၊ **တဂရမလ္လိကာ** ဝါ-
 တောင်လပ်ပန်းနံ၊ စပယ်(ကြက် ရုံး)ပန်းနံသည်လည်းကောင်း၊ ပဋိဝါတံ-သို့၊
 န ဧတိ၊ သတံ-သူတော်ကောင်းတို့၏၊ **ဂန္ဓော** စ-သီလတည်းဟူသောရနံသည်
 သာ၊ ဝါ-သီလနှင့်စပ်၊ ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနံသည်သာ၊ ပဋိဝါတံ-သို့၊
 ဧတိ-ရောက်၏၊ သပ္ပရိသော-သူတော်ကောင်းသည်၊ (သီလဂန္ဓေန-သီလတည်း
 ဟူသောရနံဖြင့်၊) သဗ္ဗာ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒိသာ-လေအောက်လေညာ၊ အရပ်
 မျက်နှာတို့သို့၊ ပဝါယတိ-အပြားအားဖြင့် ရောက်နိုင်၏၊ ဝါ-သင်းပျံ့မွှေးကြိုင်၊
 ရနံလှိုင်၏။

မလ္လိကာဖြင့် ပုပ္ဖ၏တစ်စိတ်ကို နိဒဿနနည်းဖြင့် ပြသည်၊ (တစ်နည်း) တဂရမလ္လိကာ
 အရဖြစ်သော ပန်းတို့မှ ကြွင်းသမျှပန်းအနံကို ပုပ္ဖဂန္ဓောအရ ယူ၍ “ပုပ္ဖာနံ+ဂန္ဓော
 ပုပ္ဖဂန္ဓော”ဟု ပြပါ၊ နောက်နည်းသည် “ပုပ္ဖာနံ...ဂန္ဓော(ဓမ္မ. ၄-၁, ၂၆၇)”အဖွင့်နှင့်
 ညီ၏။ (သီဋိသစ်-၁, ၂၃၄)

တဂရမလ္လိကာ။ ။ဤပုဒ်နှင့် စန္ဒနံအရ အနံတိုင်အောင် ဌာနူပစာရ၊ သဟ
 စရဏနည်းအားဖြင့် ယူရ၏(သီဋိသစ်-၁, ၂၃၃)၊ “တေန ဥဒကေန+ဂရိတဗ္ဗံ သိပ္ပိ-
 တဗ္ဗန္တိ တဂရံ [တ+ဂရ+အါ] မလ္လတေ ဓာရိယတေ သဗ္ဗေဟိတိ မလ္လိ၊ [မလ္လ+ကု]၊
 မလ္လိ ဧဝ မလ္လိကာ၊ တဂရံ စ+မလ္လိကာ စ တဂရမလ္လိကာ”ဟု ပြ၊ ဒွန်သမာသ်သည်
 နပုံ၊ ဧကတမမြရကား ဧကဝုဏ်၊ ဗဟုဝုဏ် ၂မျိုးလုံး ဖြစ်နိုင်၏၊ သို့သော် **“တဂရမလ္လိကာ**
ဝါတိ ကုမေသမ္ပိ ဂန္ဓော အဓိပ္ပေတော(ဓမ္မ. ၄-၁, ၂၆၇)၊ တဂရမလ္လိကာဟိ အဝသိဋ္ဌော
 “ပုပ္ဖဂန္ဓော” တိ ဝုတ္တော(သီဋိသစ်-၁, ၂၃၄)”၌ “ကုမေသမ္ပိ၊ တဂရမလ္လိကာဟိ”တို့ကို
 ထောက်လျှင် ဗဟုဝုဏ်ယူ၍ “စန္ဒနံ-ကောင်း၊ တဂရမလ္လိကာ ဝါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊
 ပဋိဝါတံ န (ဧန္တိ)-မရောက်ကုန်”ဟု ပေးခြင်းက ပိုကောင်းသည်၊ “တဂရံ-သည်လည်း
 ကောင်း၊ မလ္လိကာ ဝါ-ကောင်း”ဟု ဝါကျယူ၍လည်း ပေးကြ၏၊ ထိုသို့ယူလျှင် တဂရ၌
 နိဂုဟိတံအကျေကြံပါ။

ဂန္ဓော။ ။ ဂန္ဓေတိ အတ္တနော ဝတ္ထု၊ သူစယတိ ပကာသေတိတိ ဂန္ဓော၊ အထ
 ဝါ ဂန္ဓယတိ ဆိန္ဒတိ မနာပဂန္ဓော သုဂန္ဓဘာဝေန ဒုဂန္ဓံ၊ အမနာပဂန္ဓော ဒုဂန္ဓ-
 ဘာဝေန သုဂန္ဓန္တိ ဂန္ဓော၊ [ဂန္ဓ+အါ] ဝါယုနာ ဝါ နိယမာနော ဂစ္ဆတိတိ ဂန္ဓော၊
 [ဂမု+က၊ ဂမ် ကို ဂန္ဓပြု]၊ အထ ဝါ ဂစ္ဆန္တော ဓရိယတေ သောတိ ဂန္ဓော၊ [ဂမု+ဓာ+အါ-
 နိတိဓာတု-၃၇၀။] တံ တံ ဌာနံ ဝါတေန ဂစ္ဆတိတိ ဂန္ဓော(ကစ္စည်း-၆၆၄)၊ ဤ၌

စန္ဒနံ တဂရံ ဝါပိ၊ ဥပ္ပလံ အထ ဝဿိကီ၊

ဧတေသံ ဂန္ဓဇာတာနံ၊ သီလဂန္ဓော အနုတ္တရော၊

စန္ဒနံ-စန္ဒကူးနံသည်လည်းကောင်း၊ တဂရံ ဝါပိ-တောင်လေပ်ပန်းနံသည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပလံ-ကြာညိုကြာဖြူကြာနီပန်းနံသည်လည်းကောင်း၊ အထ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝဿိကီ-မြတ်လေးပန်းနံသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတေသံ ဂန္ဓဇာတာနံ-ဤနံသာတို့ထက်၊ ဝါ-ဤအမျိုးမျိုးဖြစ်သော နံသာတို့ထက်၊ [ဂန္ဓာ ဧဝ ဂန္ဓဇာတာ၊ ဂန္ဓာ စ+တေ+ဇာတာ စာတိ ဝါ ဂန္ဓဇာတာ၊-သီဋီသစ်-၁၊ ၂၃၄၊] သီလဂန္ဓော-သီလတည်းဟူသောရနံသည်၊ ဝါ-သီလနှင့်စပ်၊ ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနံသည်၊ [သီလမေဝ+ဂန္ဓော၊ သီလနိဗ္ဗန္ဓနော ဝါ+ဂန္ဓော သီလဂန္ဓော၊] အနုတ္တရော-မိမိထက် အသာမရှိ၊ ဝါ-အမြတ်ဆုံးတည်း။

တတ္ထ-တို့၌၊ န ပုပ္ဖဂန္ဓောတိ-ကား၊ တာဝတိံသဘဝနေ-တာဝတိံသာတုံ၌၊ ပါရိစ္ဆတ္တကရုက္ခော-ပင်လယ်ကသစ်ပင်သည်၊ အာယာမတော စ-အလျားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှလည်းကောင်း၊ ဝိတ္တာရတော စ-အနံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှလည်းကောင်း၊ ယောဇနသတိကော-ယူဇနာတစ်ရာရှိ၏၊ တဿ-ထိုပင်လယ်ကသစ်ပင်၏၊ ပုပ္ဖာနံ-တို့၏၊ အဘာ-အရောင်သည်၊ ပညာ-သယောဇနာနိ-ယူဇနာငါးဆယ်တို့တိုင်တိုင်၊ ဂစ္ဆတိ-သွားနိုင်၏၊ ဂန္ဓော-အနံသည်၊ ယောဇနသတိ-ယူဇနာတစ်ရာတိုင်တိုင်၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ သောပိ-ထိုအနံသည်လည်း၊ အနုဝါတမေဝ-လေစုန်သို့သာ၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ ပန-ဗျတိရိုက်ကား၊ ပဋိဝါတံ-လေညာသို့ အမုန့်လမတ္တမ္ပိ(အမု+အန့်လမတ္တမ္ပိ)-လက်တစ်သစ်၏ ထက်ဝက်မျှလောက်လည်း၊ ဂန္တိ-ငှာ၊ န သက္ကောတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဧဝရူပေါပိ-ဤသို့ သဘောရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပုပ္ဖဂန္ဓော-ပန်းနံသည်၊ ပဋိဝါတံ-သို့ န ဧတိ-မသွားနိုင်၊ စန္ဒနန္တိ-ကား၊ စန္ဒနဂန္ဓော-စန္ဒကူးနံသည် လည်းကောင်း၊ [ဝါယတိ၌စပ်၊] တဂရ-

ရူပကအလင်္ကာအားဖြင့်လည်းကောင်း သဒိဿပစာရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ဂန္ဓော ဝိယာတိ ဂန္ဓော”ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း သူတော်ကောင်းတို့၏ သီလကို “ဂန္ဓ”ဟု ဆိုထားသည်၊ (တစ်နည်း) “သီလနိဗ္ဗန္ဓနော+ဂန္ဓော ဂန္ဓော၊ (သီလနိဗ္ဗန္ဓနော)”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ သီလနှင့် စပ်သော ချီးမွမ်းသံကို “ဂန္ဓ”ဟု ဆိုသည်။ (သီဋီသစ်-၁၊ ၂၃၄)

မလ္လိကာ ဝါတိ-ကား၊ ဣမေသမ္ပိ-ဤတောင်ဇလပ်ပန်း၊ ကြက်ရုံးပန်းတို့၏ လည်း၊ ဂန္ဓော ဧဝ-ကိုသာ၊ အဓိပ္ပေတော-အလိုရှိအပ်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သာရ-ဂန္ဓာနံ-အနှစ်၏ အနံတို့တွင်၊ အဂ္ဂဿ-အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဝါ-အသာဆုံး ဖြစ်သော၊ လောဟိတစန္ဒနဿာပိ-စန္ဒကူးနီ၏သော်မှလည်းကောင်း၊ တဂရ-ဿာပိ-တောင်ဇလပ်ပန်း၏သော်မှလည်းကောင်း၊ မလ္လိကာယပိ- ကြက်ရုံးပန်း ၏သော်မှလည်းကောင်း၊ (ဂန္ဓော-သည်၊) အနုဝါတမေဝ-သို့သာ၊ ဝါယတိ-မွေးကြိုင်နိုင်၏၊ ပဋိဝါတံ-သို့၊ နော ဝါယတိ-မမွေးကြိုင်နိုင်၊ သတဉ္စ ဂန္ဓောတိ-ကား၊ သပ္ပရိသာနံ-ချီးမွမ်းအပ်သော ယောက်ျားဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ-သူတော် ကောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓ-သာဝကာနံ-ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓိ၊ သာဝက တို့၏၊ သီလဂန္ဓော ပန-သီလတည်းဟူသော အနံသည်ကား၊ ပဋိဝါတံ-သို့၊ ဧတိ-သွားနိုင်၏၊ ကိကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (သီလဂန္ဓော ပဋိ-ဝါတံ၊ ဧတိ-နည်း?) သဗ္ဗာဒိသာ-အလုံးစုံသော အရပ်တို့သို့၊ သပ္ပရိသော-သူ တော်ကောင်းသည်၊ **ပဝါယတိ**-မွေးကြိုင်နိုင်၏၊ (တဿ သီလဂန္ဓော ပဋိဝါတံ ဧတိ-နိုင်၏၊) ပန-ဆက်၊ ဝါ-ချဲ့၊ ယဿ-ကြောင့်၊ သပ္ပရိသော-သူတော်ကောင်း သည်၊ သီလဂန္ဓေန-သီလတည်းဟူသောအနံဖြင့်၊ သဗ္ဗာပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ် ကုန်သော၊ ဒိသာ-အရပ်တို့သို့၊ အဇ္ဈောတ္တရိတွာဝ-လွှမ်းမိုး၍သာ၊ ဂစ္ဆတိ-သွား နိုင်၏၊ တဿ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သူတော်ကောင်း၏ သီလတည်းဟူသောအနံဖြင့် အလုံးစုံသော အရပ်တို့ သို့ လွှမ်းမိုး၍ သွားနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တဿ- ထိုသူတော်ကောင်း၏၊ ဂန္ဓော-သည်၊ ပဋိဝါတံ-သို့၊ န ဧတိ-မရောက်နိုင်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ န ဝတ္ထဗော-မပြောဆိုထိုက်၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ပဋိဝါတမေတိတိ-ပဋိ-ဝါတမေတိဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ)၊ ဝုတ္တံ-အပ်ပြီ၊ ဝဿိကီတိ-ကား၊ ဇာတိသုမနာ-

ပဝါယတိ။ ။ပ+ဝါ+ယ+တိ(နီတိဓာတု-၂၃၈)၊ (တစ်နည်း) ပ+ဝါ+အ+တိ၊ ကွစိ ဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် ယလာ(နိဒီ-၃၈၃)၊ ပဝါယတိကို “ပကာရေဟိ+ဂန္ဓတိ-အပြား အားဖြင့် အနံဖြစ်၏၊ ကြိုင်၏၊ လှိုင်၏၊ မွေး၏”ဟု သီဋီသစ်-၁၊ ၂၃၄ ဖွင့်၏၊ ဝါဓာတ်၏ ဂန္ဓနအနက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း၊ သီလရှိသော သူတော်ကောင်းသည် ပန်းရနံရှိသော ပန်းပင်ကြီးနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုသူတော်ကောင်း၏ သီလရနံသည် ရပ်တိုင်း နှံ့အောင် သင်းပျံ့မွေးကြိုင်ပေသည်။

မြတ်လေးပန်းတည်း၊ ဧတေသန္တိ-ကား၊ စန္ဒနာဒီနံ-စန္ဒကူးနံအစရှိကုန်သော၊
 က္ကမေသံ ဂန္ထဇာတာနံ-ဤနံသာအမျိုးတို့၏၊ ဂန္ထတော-အနံထက်၊ သီလဝန္တာနံ-
 သီလရှိကုန်သော၊ သပ္ပရိသာနံ-သူတော်ကောင်းတို့၏၊ သီလဂန္ဓောဝ-သီလ
 တည်းဟူသော အနံသည်သာ၊ အနုတ္တရော-အသာမရှိ မြတ်၏၊ အသဒိသော-
 အတူမရှိ၊ အပ္ပဋိဘာဂေါ-ပြိုင်ဘက်အဖို့မရှိ၊ ကုတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း၊
 ဒေသနာဝသာနေ၊ ပေ၊ ဇာတာ၊ ကုတိ-အာနန္ဒတ္ထေရပညာဝတ္ထုအပြီးတည်း။

အာနန္ဒတ္ထေရပညာဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီးပြီ။

၁၀-မဟာကဿပတ္ထေရပိဏ္ဍပါတဒိန္နဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အပ္ပမတ္တော အယံ ဂန္ဓောတိ-သော၊ က္ကမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ
 ဝိဟရန္တော မဟာကဿပတ္ထေရဿ-အား၊ ပိဏ္ဍပါတဒါနံ-ဆွမ်းလှူခြင်းကို၊
 အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိံ ဒိဝသေ-၌၊ ထေရော-အရှင်မဟာကဿပ
 ထေရ်သည်၊ သတ္တာဟစ္စယေန-ခုနစ်ရက်လွန်ရာအခါ၌၊ နိရောဓာ-နိရောဓ
 သမာပတ်မှ၊ ဝုဠာယ-ထ၍ “ရာဇဂဟေ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ **သပဒါနံ**-ပိုင်းဖြတ်ခြင်းမှ
 ကင်းသည်၏ အဖြစ်နှင့်တကွ၊ ဝါ-အစဉ်အတိုင်း၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိဿာမိ-
 အံ့” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ နိက္ခမိ၊ တသ္မိံ ပန သမယေ-၌၊ ဒေဝရညော-နတ်တို့၏
 မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကဿ-သိကြား၏၊ ပရိစာရိကာ-အလုပ်အကျွေးဖြစ်ကုန်သော၊
 ကကုဋ္ဌပါဒိနိယော-ခိုခြေနှင့်တူသောခြေရှိကုန်သော၊ ပဉ္စသတာ-သော၊ အစ္စရာ-
 ယော-နတ်သမီးတို့သည်၊ “ထေရဿ-အား၊ ပိဏ္ဍပါတံ-ဆွမ်းကို၊ ဒဿာမာ-
 လှူကုန်အံ့” ကုတိ-သို့၊ ဥဿာဟဇာတာ-ဖြစ်သောအားတက်ခြင်းရှိကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ)၊ ပဉ္စ ပိဏ္ဍပါတသတာနိ-ငါးရာသောဆွမ်းတို့ကို၊ သဇ္ဇေတွာ-ပြင်ဆင်၍၊
 အာဒါယ-ယူ၍၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ “ဘန္တေ! က္ကမံ ပိဏ္ဍပါတံ-ဤ

သပဒါနံ။ ။ဒီယတေ အဝခဏ္ဍိယတေ ဒါနံ-ပိုင်းဖြတ်ခြင်း၊ [ဒါဓာတ် အဝခဏ္ဍန
 အနက်+ယု၊] ဒါနတော+အပေတံ အပဒါနံ၊ သဟ+အပါဒါနေနာတိ သပဒါနံ-ပိုင်းဖြတ်
 ခြင်းမှ ကင်းသည်၏အဖြစ်နှင့် တကွ၊ အပဒါနံ၌ ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ(သာရတ္ထ-
 ၃၊ ၁၀၆၊ ဝိမတိ-၂၊ ၆၃၊ ကင်္ခါဒီသစ်-၄၄၁၊ ကင်္ခါမဟာဒီ-၄၊ ၃၄၅)။

ဆွမ်းကို၊ ဂဏှထ-ခံယူတော်မူပါကုန်၊ နော-တို့အား၊ သင်္ဂဟံ-ချီ မြှောက်မှုကို၊ ကရောထာ-ပြုတော်မူပါကုန်” က္ကတိ-သို့၊ ဝဒီသု-လျှောက်ကုန်ပြီ၊ “တုမေ-တို့ သည်၊ ဂစ္ဆထ-သွားကြလော၊ အဟံ-သည်၊ **ဒုဂ္ဂတာနံ**-ဒုက္ခရောက်သူတို့ကို၊ ဝါ-ဆင်းရဲသူတို့ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်” က္ကတိ-မိန့်ပြီ၊ “ဘန္တေ! နော-တို့ကို၊ မာ နာသေထ-မပျက်စီးစေပါကုန်နှင့်၊ ဝါ-မဖျက်ဆီးပါကုန်နှင့်၊ နော-တို့ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကရောထ-ကုန်၊” က္ကတိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ဥ တွာ-သိ၍၊ ပုန-ဖန်၊ ပဋိက္ခိပိတွာ-ပယ်မြစ်တော်မူ၍၊ ပုနပိ-လည်း၊ အပဂန္တံ-ဖဲသွားခြင်းငှာ၊ အနိစ္စမာနာ-အလိုမရှိကုန်လသော်၊ ယာစန္ဒိယော-တောင်းပန်ကုန်လသော်၊ “အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပမာဏံ-အတိုင်းအရှည်ကို၊ န ဇာနာထ-မသိကုန်၊ အပ-ဂစ္ဆထ-ဖဲသွားကြလော၊ ဝါ-ဖယ်ကြလော၊” က္ကတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ အစ္ဆရံ-လက်ဖျစ်ကို၊ ပဟရိ-တီးပြီ၊ တာ-ထိုနတ်သမီးတို့သည်၊ ထေရဿ-၏၊ အစ္ဆရသဒ္ဓိ-လက်ဖျစ်တီးသံကို၊ သုတွာ၊ သန္တမ္ပိတွာ-ခိုင်မတ်၍၊ (ရပ်တန့်၍)၊ သမ္ပါခါ-မျက်မှောက်၌၊ ဌာတုံ-တည်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တိယော-မစွမ်းနိုင်ကုန်လသော်၊ ပ-လာယိတွာ-ပြေး၍၊ ဒေဝလောကမေဝ-နတ်ပြည်သို့သာ၊ ဂန္ဒာ-ရောက်၍၊ သက္ကေန-သည်၊ “ကဟံ-သို့၊ ဂတာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ-ကုန်သနည်း?” က္ကတိ-သို့၊ ပုဌာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ)၊ “ဒေဝ-အရှင်သိကြားမင်း! သမာပတ္တိတော-မှ၊ ဝုဋ္ဌိတဿ-သော၊ ထေရဿ-အား၊ ပိဏ္ဍပါတံ-ကို၊ ဒဿာမ-ကြမည်၊’ က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဂတာ၊ အမှ၊” က္ကတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ကုန်ပြီ၊ “ဒိန္နော ဝါ ပန-လျူအပ်ခဲ့သလော?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ဂဏှိတုံ-ခံယူခြင်းငှာ၊ န ကုစ္ဆတိ-အလိုမရှိ” က္ကတိ-ပြီ၊ “ကိံ-သို့၊ ကထေသိ-မိန့်လိုက်သနည်း?” က္ကတိ-ပြီ၊ “ဒေဝ-

ဒုဂ္ဂတာနံ။ ။ဒုက္ခံ+ဂတာ ဒုဂ္ဂတာ-ဒုက္ခသို့ ရောက်သူတို့(ဝိမာန. ၄-၂-၇)၊ (တစ်နည်း) ဒုဠံ ကုလံ+ဂတာ ဒုဂ္ဂတာ-မကောင်းသောအမျိုး(ဘဝ)သို့ ရောက်သူတို့ (သာရတ္ထ-၂, ၃၂၆)၊ (တစ်နည်း) ဒုက္ခေန ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ဒုဂ္ဂတာ-ဆင်းရဲသဖြင့် ဖြစ်သူတို့(ဇာဋီသစ်-၁, ၃၂၅)၊ (တစ်နည်း) နိန္ဒိတံ+ဂတံ ဂမနံ ယေသန္တိ ဒုဂ္ဂတာ-ကဲ့ရဲ့အပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသူတို့(ဓာန်ဋီ-၇၃၉)၊ (တစ်နည်း) ဒုက္ခေန ကိစ္ဆေန+ဂတံ ဂတိ ဂမနံ အန္တပါနာဒိလာဘော ယေသန္တိ ဒုဂ္ဂတာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ဖြစ်ရခြင်း(အစား အသောက်ကို ရခြင်း)ရှိသူတို့(သုစိ)။

မင်း! ဒုဂ္ဂတာနံ-တို့ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကရိဿာမိ’ ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊” ဣတိ-
 ဤသို့ လျှောက်တင်ကုန်ပြီ၊ “တုမေ-တို့သည်၊ ကေန အာကာရေန-အဘယ်
 အခြင်းအရာဖြင့်၊ (ဘယ်အသွင်ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့်)၊ ဂတာ-ကြသနည်း?” ဣတိ-
 မေးပြီ၊ “ဒေဝ-မင်း! ဣမိနာဝ အာကာရေန-ဤအခြင်းအရာဖြင့်သာ၊ (ယခု
 အသွင်ပုံသဏ္ဌာန်ဖြင့်သာ)၊ ဂတာ-ကုန်၏၊” ဣတိ-ပြီ၊ သက္ကော-သည်၊ “တုမာ-
 ဒိသိယော-သင်တို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်သူမတို့သည်၊ ထေရဿ-အား၊ ပိဏ္ဏပါတ်-ကို၊
 ကံ ဒဿန္တိ-အဘယ်မှာ လျှောက်ရမည်နည်း” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သယံ-
 တိုင်၊ ဒါတုကာမော-သည်၊ ဟုတွာ၊ ဇရာဇိဏ္ဏော-ဇရာကြောင့် အိုမင်းရင့်ရော်
 သော၊ မဟလ္လကော-ကြီးရင့်သူ၏ အဖြစ်ကို ယူတတ်သော၊ (ကြီးရင့်သော)၊
 ခဏ္ဍဒန္တော-ကျိုးသောသွားရှိသော၊ (သွားကျိုးနေသော)၊ ပလိတကေသော-
 ဖြူသောဆံပင်ရှိသော၊ (ဆံပင်ဖြူနေသော)၊ **ဩဘဂ္ဂသရီရော-**(ဇရာသည်)
 အောက်သို့ ချိုးချအပ်သော ကိုယ်ရှိသော၊ ဝါ-ခါးကုန်းနေသော၊ (တစ်နည်း)
 တွန့်သောအရေသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော ကိုယ်ရှိသော၊ ဝါ-အရေတွန့်နေသော၊
 မဟလ္လကတန္တဝါယော-ကြီးရင့်သူ၏ အဖြစ်ကိုယူတတ်သော ရက်ကန်းသည်
 သည်၊ ဝါ-ရက်ကန်းသည် အဖိုးအိုသည်၊ ဟုတွာ၊ ဒေဝဓီတရံ-အသုရာနတ်၏
 သမီးဖြစ်သော၊ သုဇမ္ဗိ-သုဇာကိုလည်း၊ တထာရူပမေဝ-ထိုသို့သဘောရှိသည်
 သာဖြစ်သော၊ မဟလ္လိကံ-ကြီးရင့်သူ၏အဖြစ်ကို ယူတတ်သူမ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-
 အဖွားအို၏အဖြစ်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ဖန်ဆင်း၍၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ပေသ-
 ကာရဝိထိ-ရက်ကန်းသည်တို့၏ လမ်းကို၊ မာပေတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ တန္တံ-ချည်ကို၊
 ပဿာရေန္တော-ဖြန့်လျက်၊ အတ္ထိ-နေပြီ။

ထေရောပိ-လည်း၊ “ဒုဂ္ဂတာနံ-တို့ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်” ဣတိ-
 ဤသို့ကြံ၍၊ နဂရာဘိမုခေါ-မြို့သို့ရှေ့ရှုလျက်၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ ဗဟိနဂရေ ဧဝ-

ဩဘဂ္ဂသရီရော။ ။ဘဒ္ဒိတ္တာတိ ဘဂ္ဂံ၊ အဓော+ဘဂ္ဂံ ဩဘဂ္ဂံ-အောက်သို့ ချိုးချ
 အပ်သောကိုယ်၊ အဝသဒ္ဓါ အဓောဘာဂအနက်၊ ဩဘဂ္ဂံ+သရီရံ ယဿာတိ ဩဘဂ္ဂ-
 သရီရော၊ နောက်နည်းကား “**ဩဘဂ္ဂသရီရန္တိ** ဝလိတစမ္ပဝသေန ဩဘိဇ္ဇသရီရံ
 (ဇာဠိသစ်-၁, ၁၂၇)” နှင့်အညီ ပေးသည်၊ ဤအလို အဝသဒ္ဓါ အနက်မဲ့၊ ရှေ့နည်း
 အတိုင်း ဆိုပါ။

မြို့ပြင်၌ပင်၊ ဝါ-ကပင်၊ တံ ဝီထိ-ထိုလမ်းကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ ဩလောကေန္တော-သော၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ဇနေ-လူတို့ကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ တသ္မိံ ခဏေ-ထိုခဏ၌၊ သက္ကော-သည်၊ တန္တံ -ချည်ကို၊ ပသာရေတိ-ဖြန့်နေ၏၊ (ဖြန့်ဟန် ပြုနေ၏)၊ သုဇာ-သုဇာသည်၊ တသရံ-ရက်ဖောက်ကို၊ (ယောက်လုံးကို)၊ ဝဇ္ဇေတိ-လည်စေ၏၊ ဝါ-ရက်ဖောက် ယောက်နေ၏၊ (ရက်ဖောက်ယောက်ဟန် ပြုနေ၏)၊ ထေရော၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဣမေ-သည်၊ မဟလ္လကကာလေပိ-ကြီးရင့်သူတို့၏အခါ၌လည်း၊ ဝါ-ကြီးရင့်ရာအခါ၌လည်း၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တိယေဝ-လုပ်နေကြရသည်သာ၊ ဣမသ္မိံ နဂရေ-၌၊ ဣမေဟိ-ဤသူတို့ထက်၊ ဒုဂ္ဂတတရာ-သာ၍ ဆင်းရဲသူတို့သည်၊ နတ္ထိ မညေ-မရှိကုန်ဟု ထင်၏၊ ဣမေဟိ-ဤသူတို့သည်၊ ဒိန္တံ-လျှူအပ်သော၊ ဥဠုကံမတ္တမ္ပိ-တစ်ဖွန်းမျှလောက်ကိုလည်းကောင်း၊ သာကမတ္တမ္ပိ-ဟင်းရွက်မျှလောက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-ခံယူ၍၊ ဣမေသံ-တို့ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့” ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထိုအရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၊ တေသံ-ထိုသူတို့၏၊ ဂေဟာဘိမုခေါ-အိမ်သို့ ရှေးရှုသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သက္ကော-သည်၊ တံ-ထိုအရှင်မဟာကဿပထေရ်ကို၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ သုဇံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘဒ္ဒေ-ရှင်မ! မယံ-၏၊ အယျော-သည်၊ ဣတော-ဤအရပ်သို့၊ အာဂစ္ဆတိ၊ တံ၊ အပဿန္တိ ဝိယ-မမြင်သူကဲ့သို့၊ တုဏှိ၊ ဟုတွာ၊ နိသီဒ၊ ခဏေန-တစ်ခဏဖြင့်၊ ထေရံ-ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-လှည့်စား၍၊ ပိဏ္ဏပါတံ-ကို၊ ဒဿာမ-လျှူကြမည်၊’ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ထေရော၊ အာဂန္တာ၊ ဂေဟဒ္ဓါရေ-အိမ်၏ တံခါး၌၊ အဌာသိ၊ တေပိ-ထိုသူတို့သည်လည်း၊ အပဿန္တာ ဝိယ-မမြင်ကုန်သကဲ့သို့၊ အတ္တနော-၏၊ ကမ္မမေဝ-အလုပ်ကိုသာ၊ ကရောန္တာ-ကုန်လျက်၊ ထောကံ-အနည်းငယ်၊ အာဂမိသု-လာကုန်ပြီ။

အထ-၌၊ သက္ကော-သည်၊ “ဂေဟဒ္ဓါရေ-၌၊ ဧကော-သော၊ ထေရော ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဌိတော-ရပ်နေ၏၊ တာဝ-ရှေးဥးစွာ၊ ဥပဓာရေဟိ-စူးစမ်းချေဥးလော” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ “သာမိ-အရှင်! ဂန္တာ-၍၊ ဥပဓာရေထ-ကုန်လော” ဣတိ-ပြီ၊ သော-ထိုသိကြားသည်၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ၊ ထေရံ၊ ပဉ္စပတိဌိတေန-

ဖြင့်၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဥဘောဟိ-၂၈ ကံကုန်သော၊ ဟတ္ထေဟိ-လက်တို့ဖြင့်၊ ဇဏ္ဍု-
 ကာနိ-ဋ္ဌးတို့ကို၊ ဩလမ္ဗိတွာ-ထောက်မှီ၍၊ နိတ္ထုနန္တော-ငြီးတွားလျက်၊ ဥဌာယ-
 ၍၊ “အယျော-အရှင်သည်၊ ကတရော ထေရော န ခေါ-အဘယ်ထေရ်ပါနည်း”
 ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ ဩသက္ကိတွာ-နောက်ဆုတ်၍၊ “
 မေ-၏၊ အက္ခိနိ-မျက်လုံးတို့သည်၊ ဓူမာယန္တိ-အခိုးကို ပြုကုန်၏၊ ဝါ-ဝေဝါးနေ
 ကုန်၏” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ နလာဇေ-နဖူးပြင်၍၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ ဌပေတွာ-
 ထား၍၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ကို၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ “အဟော ဒုက္ခံ-ဪ...
 ဆင်းရဲလေစွ၊ နော-၏၊ အယျော-အရှင်ဖြစ်သော၊ မဟာကဿပတ္ထေရော-
 သည်၊ စိရသံ-ကြာမြင့်မှ၊ မေ-၏၊ ကုဋ္ဌိဒ္ဓါရံ-အိမ်၏တံခါးသို့၊ (အိမ်ပေါက်သို့)၊
 အာဂတော-ပြီ၊ ဂေဟေ-၌၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသည်၊ အတ္ထိ န ခေါ-လော?”
 ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ သုဇာ-သည်၊ ထောက်-ငယ်၊ အာကုလံ ဝိယ-အလုပ်ရှုပ်
 သကဲ့သို့၊ ဟုတွာ၊ “သာမိ-အရှင်! အတ္ထိ-၏” ကုတိ-သို့၊ ပဋိဝစနံ-စကားတို့ကို၊
 အဒါသိ၊ သက္ကော-သည်၊ “ဘန္တေ! လူခံ-ကြမ်းတမ်း၏၊ (ညံ့၏)၊ ကုတိ ဝါ-ဤ
 သို့လည်းကောင်း၊ ပဏီတံ-မွန်မြတ်၏၊ ကုတိ ဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ အ-
 စိန္တေတွာ-၍၊ နော-တို့ကို၊ သင်္ဂဟံ-ကို၊ ကရောထ-ကုန်၊” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်
 ၍၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ဂဏှိ-ယူပြီ၊ ထေရော-သည်၊ “ဧတေဟိ-ဤသူတို့သည်၊
 ဒိန္နံ-အပ်သောအရာသည်၊ သာကံ ဝါ-ဟင်းရွက်သည်လည်း၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါ
 စေ၊ ကုဏ္ဍကမုဋ္ဌိ ဝါ-ဆန်ကွဲဆုပ်သည်လည်း၊ (ဟောတု-စေ) နေသံ၊ သင်္ဂဟံ၊
 ကရိဿာမိ-မည်” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ပတ္တံ၊ အဒါသိ၊ သော-ထိုသိကြားသည်၊
 အန္တောဃရံ-အိမ်၏အတွင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ၊ **ယဋိဩဒနံ နာမ**-ယဋိဩဒနမည်
 သော နတ်တို့၏ အာဟာရအထူးကို၊ (နတ်အစားအစာအထူးကို)၊ ယဋိယာ-

ယဋိဩဒနံ။ ။ယဋိဩဒနဟူသည် နတ်တို့၏ အာဟာရအထူးတစ်မျိုးတည်း(ဥ-
 ဒါန. ၄-၁၇၉)၊ ၃-၁, ၁၁၀၌ “ယဋိယာ ဩဒနံ ဥဒ္ဓရိတွာ”ဟုရှိရာ ဥဒါန. ၄-၁၇၉၌
 “**ယဋိယာ**တိ ဘတ္တယဋိတော၊ **ဥဒ္ဓရိတွာ**တိ ကုတောစိ ဘာဇနတော ဥဒ္ဓရိတွာ”ဟု
 ဖွင့်၏၊ ဥဒ္ဓရိတွာ၏ အပါဒါန်ကို “ကုတောစိ ဘာဇနတော”ဟု သီးခြားဖွင့်ပုံကို ထောက်
 လျှင် ယဋိယာသည် ဥဒ္ဓရိတွာ၏ အပါဒါန် မဟုတ်၊ ဩဒနံ၏ အပါဒါန်တည်း၊ ထို
 ကြောင့် “ယဋိယာ+ဩဒနော ယဋိဩဒနော-အိုးထဲမှ+ထမင်း၊ (ယဋိဩဒနမည်သော

ထမင်းအိုးမှာ ဥဒ္ဓရိတ္တာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ (ခူး၍)၊ ပတ္တံ-ကို၊ ပူရေတ္တာ-ပြည့်စေ၍၊ ထေရဿ-၏။ ဟတ္ထေ-၌၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ သော ပိဏ္ဏပါတော-ထိုဆွမ်းသည်၊ **အနေကသူပဗျဉ္ဇနော**-များသော ပဲနောက်ပဲကြီးစသောဟင်း၊ ခဲဖွယ်အထူး၊ လက်သုပ်ဟင်းလျာရှိသည်၊ အဟောသိ၊ သကလံ-သော၊ ရာဇဂဟနဂရံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို၊ ဂန္ဓေန-အနံ့ဖြင့်၊ အဇ္ဈောတ္တရိ-လွှမ်းမိုးပြီ။

တဒါ-၌၊ ထေရော၊ စိန္တေသိ (ကို)၊ “အယံ ပုရိသော-သည်၊ **အပ္ပေသက္ခော-**

နတ်တို့၏ အာဟာရအထူး”ဟု ပဉ္စမိတပျူရိသ်ပြု၊ ဩဒနကား ပုံလိင်၊ နပုံလိင် ၂မျိုး ရှိ၏။ “ဥန္တိယတိတိ(စိုစွပ်ပျော့ပျောင်းစေအပ်သောကြောင့်) ဩဒနော၊ [ဥန္တု+န၊ ဥန္တုကို ဩဒပြု]-မောင်-၇၊ ၁၀၇၊] (တစ်နည်း) ဗလံ ဥဒေတိ ပဿဝတိတိ ဩဒနော၊ ရောဂံ ဥဒေတိ ခေပေတိ နာသေတိတိ ဝါ ဩဒနော၊ [ဥဒ (ဥဒိ) (ပဿဝနခေပနဝိနာသန အနက်)+ယု၊-ဂဠုန်ယုံ-၉၃၊]”ဟု ပြပါ။

ဆက်ဦးအံ့-ထိုယဋ်ဩဒနမည်သော နတ်အာဟာရအထူးသည် သပိတ်ထဲထည့်ပြီး အရှင်မဟာကဿပလက်ထဲ ထားဆဲအခါ၌ ဆင်းရဲသား လူမွဲများစားသော အညံ့စား စားဖွယ်ကဲ့သို့ ထင်ရသော်လည်း အရှင်မြတ်လက်ထဲ ထားပြီးရာအခါ၌ နတ်အစား သဘာဝအတိုင်း တည်နေသည်။ “ယဋ်ဩဒန-အိုးဖြင့် ချက်အပ်သောထမင်း”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ နတ်တို့မှာ အစားအစာကို အိုးဖြင့် ချက်စရာမလိုပဲ အလိုလို ဖြစ်နေရကား ထိုသို့ပေးခြင်းကို စဉ်းစားပါ။ (ဥဒါန. ၄-၁၇၉)

အနေကသူပဗျဉ္ဇနော။ ။အခြားနေရာ၌ လက်ကော်ရပဲဟင်းကို ရသော်လည်း ဤ၌ ပဲနောက်၊ပဲကြီးစသော ဟင်းနှင့် ခဲဖွယ်အထူးကို ရ၏။ ဗျဉ္ဇနအရ လက်သုပ် ဟင်းလျာကို ရ၏။ “သုခတ္ထာယ+ပါတဗ္ဗေတိ သူပေါ၊ [သု+ပါ+အ၊ သု၌ ဒီဃပြု-ဓာန်ဋီ-၄၆၄၊] သုခေန+ပါတဗ္ဗေတိ သူပေါ(ကင်္ခါဘာ-၂၊ ၂၆၈၊) သဝတိ ရုစိ ဇနေတိ-တိ သူပေါ၊ [သု+ပက်၊-မောင်-၇၊ ၁၁၆၊ ပါတိပဒတ္ထ-၂၈၄၊] ဝိသေသတော ဘတ္တံ အဉ္စတိ အန္တော ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဗျဉ္ဇနံ၊ [ဝိ+အဉ္စ+ယု၊-ကင်္ခါမဟာဋီ-၄၊ ၃၄၇၊ ပါတိပဒတ္ထ-၂၉၅၊] သူပေါ စ+ဗျဉ္ဇနံ စ သူပဗျဉ္ဇနံ၊ အနေကံ+သူပဗျဉ္ဇနံ အဿာတိ အနေကသူပဗျဉ္ဇနော”ဟု ပြ။ [**အနေကသူပေါ**တိ မုဂ္ဂမာသာဒိသူပေဟိ စေဝ ခဇ္ဇ-ဝိကတိဟိ စ အနေကဝိခသူပေါ၊ **အနေကဗျဉ္ဇနော**တိ နာနာဝိခဥတ္တရိ ဘင်္ဂေါ-ဥဒါန. ၄-၁၇၉။]

အပ္ပေသက္ခော။ ။(အာဓိပတေယျာဘာဝတော-အကြီးအကဲ၏အဖြစ်၏မရှိခြင်း

နည်းသော ဘုန်းကံရှိသူဟု ဆိုအပ်၏။ ပိဏ္ဏပါတော-သည်။ **မဟေသက္ခော-**
 ကြီးသော လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းရှိသည်ဟု ဆိုအပ်၏။ ဝါ-အရှိန်အစော်ကြီး၏။ သက္က-
 သ-၏။ ဘောဇနသဒိသော-စားဖွယ်နှင့် တူ၏။ ဧသော-ဤသူသည်။ ကော
 နှ ခေါ-နည်း။” ကုတိ-ဤသို့ ဆင်ခြင်စူးစမ်းပြီး အထ-၌၊ နံ-ထိုသူကို၊ “သက္ခော”
 တိ-ဟူ၍၊ ၂ တွာ-သိ၍၊ အာဟ-ပြီး၊ “တေ-သည်၊ ဒုဂ္ဂတာနံ-တို့၏။ သမ္ပတ္တိ-
 စည်းစိမ်ကို၊ ဝိလုမ္မန္တေန-လုယူလျက်၊ (တစ်နည်း) ဒုဂ္ဂတာနံ-တို့၏၊ သမ္ပတ္တိ-

ကြောင့်၊ ပရေသံ ၂ပရိ-သူတစ်ပါးတို့၏ အပေါ်၌) နတ္ထိ+ဧတဿ ဤသော ဤသနံ
 ကုဿရိယန္တိ အပ္ပေသော-အစိုးရခြင်းမရှိသူ၊ အပ္ပသဒ္ဓါ အဘာဝအနက်ဟော၊ အပ္ပေ-
 သောတိ+အက္ခာတဗ္ဗောတိ အပ္ပေသက္ခော-သူတစ်ပါးတို့အပေါ်၌ အစိုးရခြင်းမရှိသူဟု
 ဆိုအပ်သူ၊ ဝါ-အခြံအရံမရှိသူ(မဇ္ဇိ-၃, ၂၈၆)၊ အပ္ပော+ဤသော ကုဿရိယံ အပ္ပေ-
 သော-အစိုးရသူ၊ အပ္ပေသဘာဝေန ခါယတိ ဒိဿတိ ပညာယတီတိ အပ္ပေသက္ခော-
 အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသူ၊ [အပ္ပေသ+ခါ+အာ-ဇာဠိသစ်-၁, ၄၃၇]၊ (တစ်
 နည်း) အပ္ပော+ကုသော ယဿာတိ အပ္ပေသော-နည်းသောအစိုးရခြင်းရှိသူ၊ အပ္ပေ-
 သောတိ+အက္ခာယတီတိ အပ္ပေသက္ခော-နည်းသော အစိုးရခြင်းရှိသူဟု ဆိုအပ်သူ၊
 အကြီးအကဲရာထူးဂုဏ်နှင့် အခြံအရံအသိုင်းအဝိုင်းမပြည့်စုံလျှင် အပ္ပေသက္ခ(တန်ခိုး
 အရှိန်အဝါမရှိ) ဖြစ်သည်။ (မဇ္ဇိ-၂, ၁၇၇)။

မဟေသက္ခော။ ။ဤသတိ အဘိဘဝတီတိ ဤသော၊ [ဤသ(ကုဿရိယအနက်)
 +အာ] မဟန္တော+ဤသော မဟေသော-ကြီးသော အစိုးရသူ၊ မဟေသော ကုတိ+
 အက္ခာယတီတိ မဟေသက္ခော၊ [မဟေသ+အက္ခာ (အာ+ခါ+အာ၊ ကဒ္ဒေဘော်လာ)၊
 (တစ်နည်း) မဟတာ အာနုဘာဝေန+ပရေ ဤသတိ အဘိဘဝတီတိ မဟေသော-
 ကြီးသော တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ကို လွှမ်းမိုးနိုင်သောသူ-ဆွမ်း၊ မဟေ-
 သောတိ+အက္ခာယတီတိ မဟေသက္ခော-ကြီးသောတန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့် လွှမ်းမိုးနိုင်
 သူဟု ဆိုအပ်သောသူ-ဆွမ်း(မဇ္ဇိ-၂, ၃၁၄)၊ မဟေသဘာဝေန ခါယတိ ဒိဿတိ
 ပညာယတီတိ မဟေသက္ခော-ကြီးသော အစိုးရသူ၏အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသောသူ-
 ဆွမ်း၊ [မဟေသ+ခါ+အာ-ဇာဠိသစ်-၁, ၄၃၇]၊ မဟန္တော+ကုသော ယဿာတိ မဟေ-
 သော-ကြီးသောအစိုးရခြင်းရှိသူ၊ မဟေသောတိ+အက္ခာယတီတိ မဟေသက္ခော-ကြီး
 သော အစိုးရခြင်းရှိသူဟု ဆိုအပ်သောသူ-ဆွမ်း(ပါရာဘာ-၁, ၄၀၆)၊ အကြီးအကဲ
 ရာထူးဂုဏ်နှင့် အခြံအရံအသိုင်းအဝိုင်း ပြည့်စုံလျှင် မဟေသက္ခ(တန်ခိုးအရှိန်အဝါ
 ကြီးခြင်း) ဖြစ်သည်။ (အဇ္ဈိ-၂, ၃၆၈၊ သီဇီသစ်-၁, ၄၂၇၊ သီတာ-၂, ၉၀)

ကို၊ ဝိလုပ္ပန္တေန-သော၊ တေ-သည်၊ ဘာရိယံ-ဝန်လေးသော၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကတံ-အပ်ပြီ၊ အဇ္ဇေ၊ မယျံ-အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ကောစိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ယောက်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဒုဂ္ဂတော-သည်၊ သေနာပတိဌာနံ ဝါ-စစ်သူကြီးရာထူးကိုသော်လည်းကောင်း၊ သေဌိဌာနံ ဝါ-သူဌေးရာထူးကိုသော်လည်းကောင်း၊ လဘေယျ-ရရာ၏။” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီ၊ “ဘန္တေ! မယာ-ထက်၊ ဒုဂ္ဂတတရော-သာ၍ ဆင်းရဲသူသည်၊ နတ္ထိ” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ “တုံ-သည်၊ ဒေဝလောကေ-နတ်ပြည်၌၊ ရဇ္ဇသိရိ-မင်းအဖြစ်၏ အသရေကို၊ ဝါ-မင်းစည်းစိမ်ကို၊ အနုဘဝန္တော-ခံစားနေရပါလျက်၊ (တစ်နည်း) အနုဘဝန္တော-ခံစားရနေရသော၊ တုံ-သည်၊ ကိံ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ ဒုဂ္ဂတော-သည်၊ (အသိနည်း?)” ကုတိ-မေးပြီ၊ “ဘန္တေ! ဧတံ-ဤစကားသည်၊ (ဤအရှင်ဘုရား မိန့်အပ်သော စကားသည်)၊ ဧဝံ နာမ-ဤမိန့်သည့်အတိုင်း မှန်သည်ဟု ထင်ရပါ၏။ [နာမသဒ္ဒါ မညနအနက်ကြံ၊ “အရှင်ဘုရားစကား မှန်သလိုတော့ ထင်ရပါ၏” ဟူလို။] ပန-သို့သော်လည်း၊ မယာ-သည်၊ ဗုဒ္ဓေ-သည်၊ အနုပ္ပန္နေ-ပွင့်တော်မမူလသော်၊ ဝါ-ပွင့်တော်မမူရာအခါ၌၊ ကလျာဏကမ္မံ-ကောင်းမှုကို၊ ကတံ-အပ်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ-ဘုရားပွင့်ခြင်းသည်၊ ဝတ္ထုမာနေ-ဖြစ်လသော်၊ ကလျာဏကမ္မံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ စူဠရထဒေဝပုတ္တော-စူဠရထနတ်သားလည်းကောင်း၊ မဟာရထဒေဝပုတ္တော-လည်းကောင်း၊ အနေကဝဏ္ဏဒေဝပုတ္တော-လည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ တယော-၃ပါးကုန်သော၊ ကုမေ သမာနဒေဝပုတ္တော-ဤစည်းစိမ်ချမ်းသာအဆင်းစသည်အားဖြင့် တူသော နတ်သားတို့သည်၊ မမ-၏၊ ဝါ-မှ၊ အာသန္နဌာနေ-အနီးအရပ်၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ မယာ-တပည့်တော်ထက်၊ တေဇဝန္တတရာ-သာ၍ တန်ခိုးကြီးကုန်၏၊ ဟိ-မှန်၊ အဟံ-သည်၊ တေသုဒေဝပုတ္တေသု-ထိုနတ်သားတို့သည်၊ ‘နက္ခတ္တံ-နက္ခတ်ပွဲကို၊ ကီဠိဿာမ-ကစားကုန်အံ့၊’ ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍ ပရိစာရိကာယော-အလုပ်အကျွေးနတ်သမီးတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ အန္တရဝီထိ-လမ်း၏ အလယ်သို့၊ ဩတိဏ္ဏေသု-

မမ အာသန္နဌာနေ။ ။မမ၌ ရှေ့နည်းအလို သာမိသို့ ဆဋ္ဌိဖြင့် သာမိ(သမိပသမ္ပန်) အနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်(ရှု-၁၆၆)၊ နောက်နည်းအလို ဒုရန္တိကသုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့် အပါဒါန်အနက်၌ ဆဋ္ဌိသက်(ဝိဗော)။

သက်ရောက်ကုန်လသော်၊ ပလာယိတွာ-ပြေး၍၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပဝိသာမိ-ဝင်ရ ပါ၏။ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ပဝိသာမိ-နည်း?) ဟိ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ တေ-သံ-ထိုနတ်သားတို့၏၊ သရီရတော-ကိုယ်မှ၊ တေဇော-တောက်ပသော အရောင်အလင်းသည်၊ မမ-၏၊ သရီရံ-ကို၊ ဩတ္တရတိ-လွှမ်းမိုး၏၊ မမ-၏၊ သရီရတော-မှ၊ တေဇော-သည်၊ တေသံ -ထိုနတ်သားတို့၏၊ သရီရံ-သို့၊ န ဩတ္တရတိ-မလွှမ်းမိုးနိုင်၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပဝိသာမိ-၏)၊ ဘန္တေ! ‘ကော-သည်၊ မယာ-ထက်၊ ဒုဂ္ဂတတရော-သာ၍ ဆင်းရဲမည်နည်း၊’ က္ကတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ ‘ဧဝံ သန္တေပိ-ဤသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ က္ကတော-ဤနေမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ မယှ-အား၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဇ္ဇေတွာ-လှည့်စား၍၊ ဒါနံ-ကို၊ မာ အဒါသိ-နှင့်၊’ က္ကတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “တုမှာကံ-တို့အား၊ ဝဇ္ဇေတွာ-၍၊ ဒါနေ-အလျှူကို၊ ဒိန္နေ-အပ်သော်၊ မယှ-တပည့်တော်၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကုသလံ-သည်၊ အတ္ထိ-လော၊ န အတ္ထိ-မရှိဘူး လော” က္ကတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ပြီ၊ “အာဝုသော-သိကြားမင်း! အတ္ထိ-၏၊” က္ကတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “ဘန္တေ! ဧဝံ သန္တေ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ ကုသလကမ္မ - ကရဏံ နာမ-ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်းမည်သည်၊ မယှ-၏၊ ဘာရော-တာဝန်တည်း၊” က္ကတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သော-ထိုသိကြားသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝတွာ၊ ထေရံ၊ ဝန္တိတွာ၊ သုဇံ-ကို၊ ဂဟေတွာ၊ ထေရံ-ကို၊ ပဒက္ခိဏံ-အရိအသေကို၊ ကတွာ၊ ဝေဟာသံ-ကောင်းကင်သို့ အဗ္ဗဂ္ဂန္တု-(မြေမှ) ပျံတက်၍၊ [ဝေဟာသံ အဗ္ဗဂ္ဂန္တုတိ ပထဝိတော ဝေဟာသံ အဘိဥဂ္ဂန္တု(ဥဒါန. ၄-၁၈၀)] “ကဿပေ-အရှင်မဟာ ကဿပ၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ-ကောင်းစွာ တည်စေအပ်သော၊ ပရမဒါနံ-မြတ်သော အလှူသည်၊ အဟော ဒါနံ-ဪ...အံ့ဖွယ်အလှူပေတကား၊” က္ကတိ-သို့၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေသိ၊ တေန-ကြောင့်၊ ဝုတ္တံ၊ (ကံ)၊ “ဧကံ သမယံ၊ ပေ၊ သု-ပ္ပတိဋ္ဌိတံ” နှို-၍၊ (ဝုတ္တံ)။

အဟော ဒါနံ။ ။အဟောနိပါတ်သည် အစ္စရိယအနက်ကို ဟော၏(ဥဒါန. ၄-၁၈၀)၊ နီတိသုတ္တ-၃၈၄၌ ပသံသနအနက်ဟု ဆို၏၊ “ဒါနံ-သည်၊ အဟော-အံ့ဖွယ် ရှိလေစွ၊ ကဿပေ-၌၊ ပရမဒါနံ-သည်၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ-ကောင်းစွာ တည်ပြီ”ဟုလည်း ပေး၏၊ အထက်၌ နီတိသုတ္တနိ-၂, ၃၁၀အတိုင်း ပေးခဲ့သည်၊ ခေတ္တသမ္ပတ္တိ-အလှူခံဟု သော ခေတ်၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ ဒေယျဓမ္မသမ္ပတ္တိ-လှူဖွယ်ဝတ္ထု၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ စိတ္တ-

[ဧကံ သမယံ-၌၊ ဘဂဝါ၊ ရာဇဂဟေ၊ ကလန္ဒကနိဝါပေ-ရှဉ်တို့အား အစာကြွေး၍ ဘေးမဲ့ပေးရာဖြစ်သော၊ [နိဝါပံ အဒံသု ဧတ္ထာတိ နိဝါပေါ၊ ကလန္ဒကနံ+ နိဝါပေါ ကလန္ဒကနိဝါပေါ-ဥဒါန. ၄-၅၄] ဝေဠုဝနေ-ဝေဠုဝန်ကျောင်း၌၊ ဝိဟရတိ-နေတော်မူ၏။ [ဝိဟရတိ-ဣရိယာတစ်ပါး၊ ညောင်းညာများကို၊ တစ်ပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ အတ္တဘောကို ဆောင်တော်မူ၏။ (သဒ္ဓတ္ထ) ဝါ-ဣရိယာတစ်ပါး၊ ညောင်းညာများကို၊ တစ်ပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ အတ္တဘောကို ဖြစ်စေတော်မူ၏။ (အဓိပ္ပာယတ္ထ) ဝါ-နေတော်မူ၏-သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ (ဝေါဟာရတ္ထ)။] တေန ခေါ ပန သမယေန-၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ပိပ္ပလိဂုဟာယံ-ပိပ္ပလိလိုဏ်ဂူ၌၊ (ညောင်ကြပ်ပင်ရှိရာ လိုဏ်ဂူ၌)၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၇၉။] ဝိဟရတိ၊ သတ္တာဟံ-ပတ်လုံး၊ [သတ္တ+အဟာနိ သတ္တာဟံ၊ အစ္စန္ဒသံယောဂတ္ထေ ဧတံ ဥပယောဂဝစနံ၊-ဥဒါန. ၄-၂၉။] **ဧကပလ္လင်္ဂေန**-တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ် ပလ္လင်ဖြင့်၊ ဝါ-တစ်ထက်ဝယ်တည်းဖြင့်၊ (တစ်ထိုင်တည်းဖြင့်)၊ **အညတရံ**-တစ်မျိုးသော၊ **သမာဓိ**-အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိကို၊ ဝါ-နိရောဓသမာပတ်သမာဓိကို၊

သမ္ပတ္တိ-စိတ်၏ ပြည့်စုံခြင်းဟူသော သမ္ပတ္တိ၃မျိုးနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် အင်္ဂါစုံသော အလှူကို ငါဖြစ်စေအပ်ပြီဟု တွေး၍ အံ့ဩထူးဆန်းဝမ်းသာသော စိတ်ဖြစ်ပြီး မိမိစိတ် နှလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပီတိသောမနဿကို ဖွင့်အန်ဖော်ပြလိုသောကြောင့် “အဟော ဒါနံ” ကို ဆိုပြီးနောက် ထိုအလှူ၏ မြတ်သောအလှူဖြစ်ကြောင်းနှင့် အလှူခံကောင်းတည်းဟူသော ခေတ်သို့ ဝင်ရောက်ကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ပရမဒါနံ ကဿပေ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ”ဟု ဥဒါန်းကျူးရင့်သည်။ (ဥဒါန. ၄-၁၈၀)

ဧကပလ္လင်္ဂေန။ ။ပရိ သမန္တတော အင်္ဂနံ အာသနံ ပလ္လင်္ဂော(သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၂၄၁)၊ ပရိ+အင်္ဂ+အ၊ ကွစိ ဓာတုသုတ်ကြီး (တစ်နည်း) နိဂ္ဂဟိတဉ္စဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံလာ၊ “ပရိ+အင်္ဂ”ဟုဖြစ်ပြီးနောက် ရကို လပြု၊ လဒ္ဓေဘော်လာ(သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၂၄၁)၊ (တစ်နည်း) ရကို လပြု၊ ဣကို ယပြု၊ လျကို လပြု၊ လဒ္ဓေဘော်လာ(ရူ-၂၉)၊ (တစ်နည်း) ပလ္လနံ ရောဂဟိသနံ ပလ္လံ၊ ပလ္လံ+ကရောတိ ဧတေနာတိ ပလ္လင်္ဂော၊ ပလ္လံ+ကရ+ကွံ၊ နိဂ္ဂဟိတံလာ(မြို့ပြင်နိဂံ-၁၄၆)၊ ဧကော+ပလ္လင်္ဂော ဧကပလ္လင်္ဂော-တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ်ပလ္လင်။

အညတရံ သမာဓိ။ ။အညတရံ သမာဓိ သမာပနိတ္တာတိ ဧတ္ထ ကေစိ တာဝ အာဟု “အရဟတ္တဖလသမာဓိ ဣဓ ‘အညတရော သမာဓိ’တိ အဓိပ္ပေတော”တိ။

သမာပဋိတွာ-ဝင်စား၍၊ နိဿိန္နော-သည်၊ ဟောတိ၊ အထ ခေါ-၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ တဿ သတ္တာဟဿ-ထိုဂုရု၏၊ အစ္စယေန-လွန် ရာအခါ၌၊ တမှာ သမာဓိမှာ-ထိုနိရောဓသမာပတ်သမာဓိမှာ၊ **ဝုဋ္ဌာသိ**-(အရ ဟတ္တဖိုလ် စိတ်ဖြစ်ခြင်းဖြင့်) ထပြီ၊ အထ ခေါ-၌၊ တမှာ သမာဓိမှာ-မှာ၊ ဝုဋ္ဌိတ- သ-သော၊ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ ရာဇဂဟံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ယန္တုန ပဝိ- သေယျံ-အကယ်၍ ဝင်ရပါမူကားကောင်းလေစွ၊” ဣတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန-၌၊ ပဉ္စမတ္တာနိ-သင်္ချာငါးလီ၊ အတိုင်းအရှည်ရှိ ကုန်သော၊ ဒေဝတာသတာနိ-နတ်သမီးတို့သည်၊ (တစ်နည်း) ပဉ္စမတ္တာနိ ဒေဝ- တာသတာနိ-နတ်သမီးငါးရာတို့သည်၊ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-၏၊ ပိဏ္ဍပါတပဋိလာဘာယ-ဆွမ်းရခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဥဿုက္ကံ-အားထုတ်ခြင်းသို့၊ (ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်းသို့)၊ အာပန္နာနိ-ရောက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ အထ ခေါ- ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ပဉ္စမတ္တာနိ-ကုန်သော၊ တာနိ ဒေဝတာ- သတာနိ-ထိုနတ်သမီးအရာတို့ကို၊ (တစ်နည်း) တာနိ ပဉ္စမတ္တာနိ ဒေဝတာ- သတာနိ-ထိုနတ်သမီးငါးရာတို့ကို၊ ပဋိက္ခိပိတွာ-ပယ်မြစ်၍၊ ပုဗ္ဗဏှသမယံ-နံနက် အခါ၌၊ [“ပုဗ္ဗဏှသမယံ-နေ့၏ရှေ့ပိုင်းဖြစ်သော အခါ၌၊ ဝါ-နေ့၏ရှေ့ပိုင်းတွင် တစ်ခု သော အခါပတ်လုံး”ဟု သဒ္ဒတ္ထပေး။] နိဝါသေတွာ-သင်းပိုင်ကို ပြင်ဆင်ကာ ဝတ်၍၊ ပတ္တစီဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ရာဇဂဟံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန-၌၊ ဒေဝါနံ-စတုမဟာ တာဝတိံသာနတ်တို့၏၊

ပေါရာဏာ ပနာဟု-**အညတရံ သမာဓိ သမာပဋိ**တွာတိ နိရောဓသမာပတ္တိံ သမာ- ပဋိတွာ၊-ဥဒါနံ၊ ၄-၁၇၇။

ဝုဋ္ဌာသိ။ ။အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကိုပင် နိရောဓသမာပတ်မှ ထ သည်ဟု ဆိုရသည်၊ မှန်၏-နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသော ရဟန္တာသည် အရဟတ္တ ဖိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ဝုဋ္ဌိတ(သမာပတ်မှ ထသောပုဂ္ဂိုလ်) မည်၏၊ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသော အနာဂါမ်သည် အနာဂါမ်ဖိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာ ခြင်းကြောင့် ဝုဋ္ဌိတ မည်၏။ (ဥဒါနံ၊ ၄-၁၇၇)။

ဝါ-တို့ကို၊ ကုန္ဒော-အစိုးရဖြစ်သော၊ သက္ကော-သည်၊ အာယသ္မတော မဟာ-
 ကဿပဿ-အား၊ ပိဏ္ဏပါတ်-ကို၊ ဒါတုကာမော-သည်၊ ဟောတိ၊ ပေသ-
 ကာရဝဏ္ဏံ-ရက်ကန်းသည်၏အသွင်ကို၊ အဘိနိမ္မိနိတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ တန္တံ-
 ယက်ကန်းကို၊ ဝိနာတိ-ရက်ဟန် ဆောင်၏။ **[တန္တံ ဝိနာတိတိ ပဿာရိတတန္တံ**
ဝိနန္တော ဝိယ ဟောတိ။ တသရံ ပူရေတိတိ တသရဝဋ္ဋံ ဝဇေန္တိ ဝိယ၊ ဥဒါနံ၊ ဌ-
၁၇၈။] အသုရကညာ-အသုရာနတ်မင်း၏ သမီးပျိုဖြစ်သော၊ သုဇာ-သည်၊
 တသရံ-ရက်ဖောက်ကို၊ ဝါ-ယောက်လုံးကို၊ ပူရေတိ-ပြည့်စေဟန် ပြု၏၊ ဝါ-
 ယောက်ဟန် ပြု၏၊ အထ ခေါ-၌ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ရာဇ-
 ဂဟေ-၌၊ သပဒါနံ-တိုင်း၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရမာနော-သော်၊ ယေန-၌၊ ဒေဝါနံ-
 တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ကုန္တဿ-သော၊ သက္ကဿ-၏၊ နိဝေသနံ-နေအိမ်သည်၊
 (အတ္ထိ)၊ တေန-ထိုနေအိမ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိ၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ကုန္တော-
 သော၊ သက္ကော-သည်၊ အာယသ္မန္တံ မဟာကဿပံ-ကို၊ ဒုရတောဝ-၌ပင်၊ ဝါ-
 ကပင်၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ကြွလာသည်ကို၊ အဒ္ဓသာ ခေါ-မြင်ပြီ၊ [ခေါအနက်မဲ့] ဒိသွာ-
 ၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ယရာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ပစ္စဂ္ဂန္တာ-ခရီးဥူးကြိုဆို၍၊ ဟတ္ထ-
 တော-လက်မှ၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ယရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ယဋိယာ-
 ထမင်းအိုးမှ၊ ဩဒနံ-ကို၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ခွက်ထဲမှ ထုတ်ဆောင်၍၊ **[ယဋိယာတိ ဘတ္တ-**
ယဋိတော၊ ဥဒ္ဓရိတွာတိ ကုတောစိ ဘာဇနတော ဥဒ္ဓရိတွာ၊ ဥဒါနံ၊ ဌ-၁၇၉။] ပတ္တံ-
 ကို၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-အား၊ အဒါသိ၊
 သော ပိဏ္ဏပါတော-ထိုဆွမ်းသည်၊ **အနေကသုပေါ-**များသောပဲဟင်း၊ ခဲဖွယ်
 အထူးရှိသည်၊ **အနေကဗျဉ္ဇနော-**များသော လက်သုပ်ဟင်းလျာရှိသည်။

ဒေဝါနမိန္ဒော။ ။ဒေဝါနံ၌ ရှေ့နည်းအလို ယဿ ဝါ ပရိဂ္ဂဟောသုတံ၌ ဝါသဒ္ဓါ
 ဖြင့် ဒေဝကို သာမိမှည့်၊ သာမသ္မိံ ဆဋ္ဌိဖြင့် ဆဋ္ဌိနံသက်၊ နောက်နည်းကား “ကုန္တ
 ကုဿရ၊ ယုဉ်လက၊ ကမ္မဆဋ္ဌိနေ(တောင်တွင်း-၁၂၄)”နှင့်အညီ ပေးသည်၊ ဒုတိယာ-
 ပဉ္စမိနဉ္စဖြင့် သက်ပါ၊ နိဒီ-၂၃၁၌ “ဒေဝါနံ+ကုန္တော ဒေဝါနမိန္ဒော”ဟု ပြု၍ ရှေ့ပုဒ်၌
 ဆဋ္ဌိမကျေသော အလုတ္တသမာသ်ဟု ဆို၏။

အနေကသုပေါ...ဗျဉ္ဇနော။ ။ **အနေကသုပေါ**တိ မုဂ္ဂမာသာဒိသုပေဟိ စေဝ
 ခဇ္ဇဝိကတိဟိ စ အနေကဝိဓသုပေါ၊ **အနေကဗျဉ္ဇနော**တိ နာနာဝိဓဥတ္တရိဘဂေါ။

အနေကရသဗျဉ္ဇနော-များသောပဲဟင်း၊ ခဲဖွယ်အထူး၊ လက်သုပ်ဟင်းလျာ တို့ဖြင့် မူလအရသာ၊ သမ္ဘိန္ဒူအရသာတို့ကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေတတ်သည်။ ဝါ-အထူးထူး မွန်မြတ်သော အရသာရှိသော ပဲဟင်း၊ ခဲဖွယ်အထူး၊ လက်သုပ်ဟင်းလျာရှိသည်။ အဟောသိ၊ အထ ခေါ်-၌၊ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-၏။ ဧတံ-သည်။ အဟောသိ၊ (ကိ)၊ ‘ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ-မှာ၊ ဧဝရူပေါ-သော၊ အယံ ကုဒ္ဓါနုဘာဝေါ-ဤတန်ခိုးအာနုဘော်သည်။ (အတ္ထိ)၊ အယံ သတ္တော-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကော န ခေါ်-အဘယ်သူနည်း၊’ ကုတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ၊ အထ ခေါ်-၌ အာယသ္မတော မဟာကဿပဿ-၏။ ဧတံ-သည်။ အဟောသိ-ပြီ၊ ‘အယံ-ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဒေဝိနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့ကို၊ ကုန္ဒော-သော၊ သတ္တော ခေါ်-သိကြားသာတည်း၊’ ကုတိ-သို့၊ ဝိဒိတွာ-၍၊ ဒေဝိနံ-တို့၏။ ဝါ-တို့ကို၊ ကုန္ဒံ-သော၊ သက္ကံ-ကို၊ ဧတံ-ကို၊ အဝေါစ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ‘**ကောသိယ-**သိကြားမင်း၊’ တေ-သည်။ ကုဒံ-ဤအမှုကို၊ ကတံ ခေါ်-ပြုအပ်ခဲ့ပြီ၊ ပုနပိ-လည်း၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသောအမှုကို၊ မာ အကာသိ-မပြုနှင့်၊’ ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ ကဿပ-အရှင်ဘုရား ကဿပ၊ အမှာကမ္မိ-တပည့်တော်တို့အားလည်း၊ **ပုညေန-**ကောင်းမှုဖြင့်၊ **အတ္တော-**အကျိုးသည်၊ (အတ္ထိ)၊ အမှာကမ္မိ-တို့၏လည်း၊ ဝါ-တို့သည်လည်း၊ **ပုညေန-**ဖြင့်၊ **ကရဏီယံ-**ပြုဖွယ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ (တစ်နည်း) အမှာကမ္မိ-တို့သည်လည်း၊ ပုညေန-ကို၊ ကရဏီယံ-ပြုထိုက်၏၊” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။

အနေကရသဗျဉ္ဇနောတိ အနေကေဟိ သူပေဟိ စေဝ ဗျဉ္ဇနေဟိ စ မဓရာဒိမူလ-ရသာနဉ္စေဝ သမ္ဘိန္ဒူရသာနဉ္စ အဘိဗျဉ္ဇကော၊ နာနဂ္ဂရသဿပဗျဉ္ဇနောတိ အတ္ထော-ဥဒါနံ ဌ-၁၇၉။]

ကောသိယ။ ။ကောသိယာတိ သက္ကံ ဒေဝိနမိန္ဒံ ဂေါတ္တေန အာလပတိ(ဥဒါနံ . ဌ-၁၈၀)။ ကောသသင်္ခါတာနိ ဓနာနိ သန္တိ ယဿာတိ ကောသိယော၊ (တစ်နည်း) ကောသိယဿ+အပစ္စံ ကောသိယော(ဓာန်ဋီ-၂၀)။

ပုညေန အတ္တော၊ ပုညေန ကရဏီယံ။ ။ အတ္ထသဒ္ဓါ ပယောဇနအနက်ဟောတည်း၊ “အတ္ထိ”ဟု ပါဌသေသ ထည့်စပ်ပါ၊ “ပုညေန ကရဏီယံ”၌ ပုညေနကိုကား ကရိုဏ်းအနက်၊ ကံအနက် ၂နည်း ပေး၊ ကံအနက်ပေးရာ၌ ကတ္တရိ စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့်

အထ ခေါ-၌၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဣန္ဒြေ-သော၊ သက္ကော-သည်၊ အာယသ္မန္တံ မဟာကဿပံ-ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ-၍၊ ပဒက္ခိဏံ-အရိအသေကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝေဟာသံ-သို့ အပ္ပဂ္ဂန္တာ-မြေမှ ပြန်တက်၍၊ [ဝေဟာသံ အပ္ပဂ္ဂန္တာတံ ပထဝိတော ဝေဟာသံ အဘိဥဂ္ဂန္တာ-ဥဒါနံ၊ ဌ-၁၈၀။] **အာကာသေ**-ရေးခြစ်မထင် ထက်ကောင်းကင်၌၊ **အန္တလိက္ခေ**-ဆီးတားမထင်၊ ကြားအပြင်ဖြင့် ရှုမြင်အပ်သော ကောင်းကင်၌၊ (တစ်နည်း) အန္တလိက္ခေ-ဆီးတားမထင်၊ ကြားအပြင်ဖြင့် ရှုမြင်အပ်သော၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ တိက္ခတ္ထံ၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေသိ၊

ပထမာ(ပုတ္တကံ)အနက်၌ တတိယာသကံ၊ (တစ်နည်း) ပထမာမှ တတိယာသို့ ပြန် နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသဟုကြံ။ [ပုညေန အတ္ထောတိ ပုညေန ပယောဇနံ၊ အတ္ထိတိ ဝစနသေသော-ဥဒါနံ၊ ဌ-၁၇၉။]

အာကာသေ အန္တလိက္ခေ။ ။ ရှေ့နည်းအလို အာကာသေနှင့် အန္တလိက္ခေသည် အချင်းချင်းပရိယာယ်တည်း၊ နောက်နည်းအလို အန္တလိက္ခေသည် ဝိသေသန၊ အာကာသေသည် ဝိသေသတည်း၊ အဇဉာကာသ၊ ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသ၊ ကသိဏ္ဍဂ္ဂါတိမာကာသ၊ ပရိစ္ဆေဒါကာသဟူသော အာကာသ၄မျိုးတွင် ဤ၌ အဇဉာကာသကို ယူ၊ ကသိဏ္ဍဂ္ဂါ-တိမာကာသစသော ကျန်၃မျိုးကို ကန့်လို၍ “အန္တလိက္ခေ”ဟု ဆိုသည်။ အာကာသ၄မျိုးကို သဂြိုဟ်ဘာ-၄၇၁။ [အာကာသေ အန္တလိက္ခေတိ အာကာသမေဝ ပရိယာယသဒ္ဓေန အန္တလိက္ခေတိ ဝဒန္တိ၊ အထ ဝါ အန္တလိက္ခသင်္ခါတေ အာကာသေ၊ န ကသိဏ္ဍဂ္ဂါဋီမာဒိအာကာသေတိ ဝိသေသေန္တော ဝဒတိ၊-ဥဒါနံ၊ ဌ-၁၈၀။]

အာကာသေ။ ။ ဘုသံ ကာသန္တေ ဒိဗ္ဗန္တေ ပဒတ္တာ ဧတေနာတိ အာကာသော၊ [အာ+ကာသု+အ၊] (တစ်နည်း) န ကဿတိ န ဝိလေခိယတိတိ အာကာသော၊ [န+ကသ+ဏ၊-ဓာန်ဋီ-၄၅-၆၊] (တစ်နည်း) န ကာသတိ န ဒိဗ္ဗတိတိ အကာသံ၊ [န+ကာသု+အ၊] အကာသမေဝ အကာသံ(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၈၈)၊ န ကဿတိတိ အကာသော၊ အကာသောယေဝ အာကာသော။ [အကာသ+ဏ၊-ဝိဘာ-၁၉၉။]

အန္တလိက္ခေ။ ။ အန္တံ ရာတိ ဒဒါတိတိ အန္တရံ၊ [အန္တ+ရာ+အ၊ အတိ(ပန္နနတ္ထ)+အရ၊-ဝါစပတိ၊ ဓာန်ဋီ-၇၇၁၊] တေသံ တေသံ ဝတ္ထုနံ အန္တရံ နာနတ္ထံ ဣက္ခတေ လောကော ဧတ္ထ အနေနာတိ ဝါ အန္တလိက္ခံ၊ (တစ်နည်း) ဣက္ခနံ ဒဿနံ ဣက္ခာ၊ ဣက္ခာယ+အန္တရံ ကာရဏံ အန္တလိက္ခံ၊ [အန္တရ+ဣက္ခာ+အ၊ နောက်နည်း-ဣက္ခာ+အန္တရ၊ ရှေ့နောက်ပြန်၊-ဓာန်ဋီ-၄၅၊] (တစ်နည်း) အန္တရေန ဆိဒ္ဓေန+ဣက္ခိတဗ္ဗောတိ

(ကိ)။ “ကဿပေ-အရှင်မဟာကဿပဉ္စ၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ-ကောင်းစွာ တည်စေ အပ်သော၊ ပရမဒါနံ-မြတ်သော အလှူသည်၊ အဟော ဒါနံ-အံ့ဖွယ်အလှူပေ တကား၊ ကဿပေ-ဉ္စ၊ ပေ၊ အဟော ဒါနံ-တကား၊ ကဿပေ-ဉ္စ၊ ပေ၊ အဟော ဒါနံ-တကား၊” ဣတိ-ဤသို့ ကျူးရင့်ပြီ။

အထ ခေါ-၌ ဘဂဝါ-သည်၊ ဝိဟာရေ-၌၊ ဌိတော ဧဝ-တည်လျက်သာ၊ တဿ-ထိုသိကြား၏၊ တံ သဒ္ဓိ-ထိုအသံကို၊ သုတ္တာ၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေ-တွာ-မိန့်ခေါ်တော်မူ၍၊ “ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဒေဝါနံ၊ ဣန္ဒြိယ-ကို၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေတွာ-၍၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားနေသည်ကို၊ ပဿထ-ကြည့်ကြ လော ” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ “ဘန္တေ၊ တေန-ထိုသိကြားသည်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကတံ ပန-ပြုအပ်ပါသနည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ကုန်ပြီ၊ “တေန-ထိုသိကြားသည်၊ မယံ-၏၊ ပုတ္တဿ-သော၊ ကဿပဿ-အား၊ ဝဇ္ဇေတွာ-လည်း စား၍၊ ပိဏ္ဍပါတော-ကို၊ ဒိန္နော-အပ်ပြီ၊ တံ-ထိုဆွမ်းကို၊ ဒတွာ-ခြင်းကြောင့်၊ တုဋ္ဌမာနသော-နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေန္တော-လျက်၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ၊ “ထေရဿ-အရှင်မဟာ ကဿပထေရ်အား၊ ပိဏ္ဍပါတံ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏” ဣတိ-သို့၊ ကထံ-သို့လျှင်၊ တေန-ထိုသိကြားသည်၊ ဉာတံ-သိအပ်သနည်း? ဣတိ-ဤသို့ မေး ကုန်ပြီ၊ “ဘိက္ခဝေ၊ မမ-၏၊ ပုတ္တေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိသံ-တူသော၊ ပိဏ္ဍပါတိကံ နာမ-အပေါင်းအာမိသတို့၏၊ သပိတံ၌ကျခြင်းကို ရှာမှီးတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်မည်သည် ကို၊ ဝါ-ပိဏ္ဍပါတ်စုတင်ဆောင်သောပုဂ္ဂိုလ် မည်သည်ကို၊ ဒေဝါပိ-နတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ မနုဿာပိ-လူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပိဟယန္တိ-လိုလား တောင့် တကုန်၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ သယမ္ပိ-တိုင်လည်း၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေသိ-ပြီ၊

အန္တလိက္ခော(ပါစိယော-၅၁)၊ အန္တရေ+ဣက္ခိယတေတိ အန္တလိက္ခံ၊ (တစ်နည်း) အန္တော +ရိက္ခာနိ(နက္ခတ်တာရာတို့သည်) ယဿာတိ အန္တလိက္ခံ၊ [အန္တ+ရိက္ခ၊ ရကို လပြု-ထောမ၊ နိဘာ-၄၊ ၇၁] (တစ်နည်း) အန္တံ ပရိယောသာနံ ကောဋီ လိခတေ သံ-ကရိဿတိတိ အန္တလိက္ခံ၊ (တစ်နည်း) အန္တံ ပရိယောသာနံ လိခတေ ဩလောကိ-ယတေ ဧတေနာတိ အန္တလိက္ခံ။ [အန္တ+လိခ+အါ-အပ. ဌ-၂၊ ၂၉၃။]

သုတ္တေ ပန-သက္ကဒါနသုတ်၌ကား၊ ဧတ္ထကမေဝ-ဤမျှလောက်သာ၊ အာဂတံ-လာပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့လာသနည်း?) “အသောသိ ခေါ၊ ပေ၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတ”န္တိ-ဟူ၍၊ (အာဂတံ-လာပြီ)။

[ဒေဝါနံ၊ ဣန္ဒဿ၊ သက္ကဿ-သည်၊ ဝေဟာသံ-သို့၊ အဗ္ဘဂ္ဂန္တာ-၍၊ အာကာသေ-၌၊ အန္တလိက္ခေ-၌၊ “အဟော ဒါနံ၊ ပေ၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတ”န္တိ-၍၊ တိက္ခတ္တံ၊ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေန္တဿ-သော်၊ (တစ်နည်း) ဝေဟာသံ၊ အဗ္ဘဂ္ဂန္တာ အာကာသေ အန္တလိက္ခေ၊ “အဟော ဒါနံ၊ ပေ၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတ”န္တိ-၍၊ တိက္ခတ္တံ၊ ဥဒါနံ၊ ဥဒါနေန္တဿ-သော၊ ဒေဝါနံ၊ ဣန္ဒဿ၊ သက္ကဿ-၏၊ (သဒ္ဓိ-ကို)၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဝိသုဒ္ဓါယ-ထူးသဖြင့်စင်ကြယ်သော၊ အတိက္ကန္တမာနုသိကာယ-လူတို့၏၊ ဥစ္စာဖြစ်သော ပသာဒသောတကို လွန်သော၊ ဝါ-လူတို့၏၊ ဥစ္စာဖြစ်သော ပသာဒသောတကို လွန်၍ကြားနိုင်သော၊ ဒိဗ္ဗာယ-နတ်၌ဖြစ်သော ပသာဒသောတနှင့်တူသော၊ သောတဓာတုယာ-သောတဓာတ်ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ-ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့်၊ အသောသိ ခေါ-ကြားရသည်သာ။]

အထ ခေါ-၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအကြောင်းကို၊ ဝိဒိတွာ-၍၊ တာယံ ဝေလာယံ-ထိုအချိန်၌၊ ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ၊ (ကိ)၊ “ပိဏ္ဍပါတိကဿ ၊ ပေ၊ သတိမတော”တိ-၍၊ (ဥဒါနေသိ)။

**ပိဏ္ဍပါတိကဿ ဘိက္ခုနော၊ အတ္တဘရဿ အနညပေါသိနော၊
ဒေဝါ ပိဟယန္တိ တာဒိနော၊ ဥပသန္တဿ သဒါ သတိမတော၊**

ပိဏ္ဍပါတိကဿ-အပေါင်းအာမိသတို့၏သပိတ်၌ ကျခြင်းကို ရှာမှီးတတ်

ပိဏ္ဍပါတိကဿ။ ။ပိဏ္ဍိတဗ္ဗော သဃ်ရိတဗ္ဗောတိ ပိဏ္ဍော(ပိလံဋီ-၁, ၁၈)၊ ပိဏ္ဍာနံ+ပါတော ပိဏ္ဍပါတော-အပေါင်းအာမိသတို့၏ သပိတ်၌ ကျခြင်း၊ ပိဏ္ဍပါတံ+ဥစ္ဆတိတိ ပိဏ္ဍပါတိကော-အပေါင်းအာမိသတို့၏ သပိတ်၌ ကျခြင်းကို ရှာမှီးတတ်သောရဟန်း၊ (တစ်နည်း) ပိဏ္ဍာယ ပတိတုံ စရိတုံ ဝတံ ယဿာတိ ပိဏ္ဍပါတိ၊ (ပိဏ္ဍပါတိ)၊ ပိဏ္ဍပါတိယေဝ (ပိဏ္ဍပါတိယေဝ) ပိဏ္ဍပါတိကော-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်လေ့ရှိသောရဟန်း၊ [ပိဏ္ဍပါတိ (ပိဏ္ဍပါတိ)+ဏိက-ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၅၈၊ ဥဒါနံ-၄-၂၂၉] (တစ်နည်း) ပိဏ္ဍံ ပိဏ္ဍံ ပတတိတိ ပိဏ္ဍပါတော-သပိတ်၌ အခဲ

သော(ပိဏ္ဏပါတ်စုတင်ဆောင်သော)၊ အတ္တဘရဿ-(တန်ဖိုးနည်းကာ၊ ပြစ်ကင်းကွာ၍၊ လွယ်စွာရအပ်၊ ငှရပ်သောပစ္စည်းတို့ဖြင့်) မိမိကိုယ်ကိုသာ မွေးမြူတတ်သော၊ ဝါ-ဤပစ္စက္ခအတ္တဘောကိုသာ မွေးမြူတတ်သော၊ အနည-ပေါသိနော-မိမိမှတစ်ပါး အခြားသော တပည့်စသူတို့ကို မွေးမြူတတ်သည် မဟုတ်သော၊ ဝါ-ဤပစ္စက္ခအတ္တဘောမှတစ်ပါး အခြားသော အနာဂတ်အတ္တဘောကို မွေးမြူတတ်သည်မဟုတ်သော၊ [အညံ+ပေါသေတီတိ အညပေါသီ၊ န+အညပေါသီ အနညပေါသီ-ဥဒါန. ၄-၅၇။] ဥပသန္တဿ-ကိလေသာဟူ၊ အပူခပ်သိမ်း၊ အေးငြိမ်းပြီးသော၊ သတိမတော-သတိရှိသော၊ [ဆန်းကြောင့် ဒီဃပြု၍ “သတိမတော”ဟု ရှိသည်။] တာဒိနော-ဣဌာနိဌ၊ ထိုနှစ်ဝကို၊ တကွတူပြိုင်၊ ရှုမြင်နိုင်သော၊ ဘိက္ခုနော-ရဟန္တာရဟန်းကို၊ ဒေဝါ-နတ်တို့သည်၊ ပိဟယန္တိ- လိုလားတောင့်တကုန်၏။

အဘဲ ကျသောဆွမ်း၊ ပိဏ္ဏပါတယာပနံ+အဿ သီလန္တိ ပိဏ္ဏပါတိကော-သပိတ်၌ အလုံးအဘဲ အလုံးအဘဲ ဖြစ်လျက် ကျသောဆွမ်းဖြင့် မျှတခြင်းအလေ့ရှိသောရဟန်း၊ [ပိဏ္ဏပါတယာပနံ+ဏိကာ၊ ယာပနကျေသည်၊] (တစ်နည်း) ပိဏ္ဏပါတေန+ယာပေတုံ သီလံ အဿာတိ ပိဏ္ဏပါတိကော၊ [ပိဏ္ဏပါတ+ဏိကာ-နိဒီ-၃၀၁၊ ဝိလင်္ဠီ-၁၊ ၆၃။]

ဝိဘတ်နက်။ ။ပိဏ္ဏပါတိကဿစသည်ဝယ် ပိဟယန္တိကို ငဲ့၍ ဒုတိယာအနက်၌ စတုတ္ထိသက်သည်(ဥဒါန. ၄-၁၈၁၊ ဓမ္မဋီ)၊ သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထိ၌ “စတုတ္ထိ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဒုတိယာအနက်၌ စတုတ္ထိသက်ပါ(ဝဏ္ဏနာ၊ ဝိဗော)၊ ကစ္စည်း၌ကား ဤကဲ့သို့ စတုတ္ထိကို ဒုတိယာအနက်ပေးလျှင် သိလာဃသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဒုတိယတ္ထသမ္ပဒါန်မှည့်၍ သမ္ပဒါနေ စတုတ္ထိဖြင့် စတုတ္ထိသက်၏။

တစ်နည်း။ ။ပိဟိသိစ္စိတော(ပါ-၁၊ ၄၊ ၃၆)သုတ်နှင့် သိလာဃသုတ်အလို ပိဟဓာတ်၏ အယှဉ်ဝယ် သမ္ပဒါန်တည်း၊ ထိုအလို “ပိဏ္ဏပါတိကဿ-သော၊ ပေ၊ ဘိက္ခုနော-အား၊ ဒေဝါ-တို့သည်၊ ပိဟယန္တိ-ချစ်မြတ်နိုးကုန်၏”ဟု ပေး။

တစ်နည်း။ ။မောဂ်-၂၊ ၂၅သုတ်အလို ပိဟဓာတ်နှင့်ယှဉ်ရာဝယ် သမ္ပန်အနက်၌ ဆဋ္ဌိတည်း၊ ထိုအလို “ပိဏ္ဏပါတိကဿ-သော၊ ပေ၊ ဘိက္ခုနော-၏၊ ဒေဝါ-တို့သည်၊ ပိဟယန္တိ-ချစ်မြတ်နိုးကြကုန်၏”ဟု ပေး။

အနက်ပေးပုံ။ ။ဥပသန္တဿ၊ သတိမတောတို့ကို တာဒိနော၏ အကြောင်းအနေဖြင့် ဖွင့်သော ဥဒါန. ၄-၁၈၂အတိုင်း တာဒိနောကို ထို ၂ပုဒ်နောက်မှ ပေးသည်။

စ ပန-ထပ်ဆက်ဥပုသ်၊ ကုမံ ဥဒါနံ-ကို၊ ဥဒါနေတွာ၊ “ဘိက္ခဝေ! ဒေဝါနံ၊ ကုန္ဒော၊ သက္ကော၊ မမ၊ ပုတ္တဿ-၏။ သီလဂန္ဓေန-သီလရနံကြောင့်၊ အာဂန္ဓာ ပိဏ္ဏပါတံ၊ အဒါသိ-ပြီ” ကုတိ-သို့ ဝတ္တာ ကုမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အပ္ပမတ္တော၊ ပေ၊ ဥတ္တမော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

အပ္ပမတ္တော အယံ ဂန္ဓော၊ ယွာယံ တဂရစန္ဒနံ၊

ယော စ သီလဝတံ ဂန္ဓော၊ ဝါတိ ဒေဝေသု ဥတ္တမော။

တဂရစန္ဒနံ-တောင်လေလပ်နင်း၊ စန္ဒကူးနံသာ၏။ ယွာယံ (ယော+အယံ) ဂန္ဓော-အကြင်အနံသည်၊ (အတ္ထိ)၊ အယံ ဂန္ဓော-ဤအနံသည်၊ အပ္ပမတ္တော-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ သီလဝတံ-သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ယော ဂန္ဓော-အကြင်သီလတည်းဟူသောအနံသည်၊ ဝါ-အကြင်သီလနှင့်စပ်၊ ချီးမွမ်းအပ်သော ကျော်စောနံသည်၊ (အတ္ထိ၊ သော) စ ဂန္ဓော-ထိုအနံသည်ကား၊ ဥတ္တမော-မြတ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ဒေဝေသု-နတ်တို့၌၊ ဝါ-နတ်လူတို့၌၊ ဝါတိ-သင်းပျံ့မွှေးကြိုင်၊ ရနံလှိုင်၏။

ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၉၈၅ အတ္တဘရဿမှ သတိမတောအထိ အစဉ်အတိုင်းပေးပြီး ပိဏ္ဏပါတိ-ကဿကို ထိုနောက်မှ ပေး၏။ ထိုအလို “အတ္တဘရဿ-သော၊ ပေ၊ သတိမတော-သော၊ ပိဏ္ဏပါတိကဿ-သော၊ ဘိက္ခုနော-ကို၊ ပိဟယန္တိ”ဟု ပေးပါ။ ထိုဋီကာ၌ပင် ဥပသန္တဿကို “ဘုသံ+သန္တော ဥပသန္တော-ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ အလွန်ငြိမ်သက်သော”ဟု ပြု၏။

တဂရစန္ဒနံ။ ။ဆဋ္ဌိဝိဘတ်မှ ပဌမာသို့ ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ၊ သို့မဟုတ် ဆဋ္ဌိအနက်၌ ပဌမာဟု ကြံ၍ အထက်ပါအတိုင်း ဆရာတို့ ပေးတော်မူသည်။ “ယွာယန္တိ ယဒိဒံ(သီဋီသစ်-၁၊ ၂၃၄)”အဖွင့်အလို “ယွာယံ (ယဒိဒံ) တဂရစန္ဒနံ-သည်၊ အတ္ထိ၊ အယံ ဂန္ဓော-သည်၊ အပ္ပမတ္တော-၏”ဟု ပေးပါ။ ဝိသေသန ဝိသေသျတို့ လိင်ကွဲနိုင်သောကြောင့် “တဂရစန္ဒနံ-ဟူသော၊ ယွာယံ ဂန္ဓော-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ အယံ ဂန္ဓော-သည်၊ အပ္ပမတ္တော-၏”ဟု ဝိသေသန၊ ဝိသေသျအဖြစ်ဖြင့်လည်း ပေးနိုင်သည်။ “ဆဋ္ဌိအနက်၌ ဒုတိယာ”ဟု ကြံကြသေး၏။ “သော တဂရံ ဝိယ လောဟိတစန္ဒနံ ဝိယ ပရိတ္တကော န ဟောတိ(ဓမ္မ-ဌ-၁၊ ၂၇၂)”ဟု ပဌမန္တဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် မကောင်းပါ။

တတ္ထ-၌၊ အပ္ပမတ္တောတိ-ကား၊ **ပရိတ္တပမာဏော**-နည်းသောပမာဏရှိ၏။
 ယော စ သီလဝတန္တိ-ကား၊ သီလဝန္တာနံ-သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ယော
 သီလဂန္ဓော-အကြင်သီလတည်းဟူသော အနံ့သည်၊ (အတ္ထိ)။ သော ပန-ထို
 သီလတည်းဟူသောအနံ့သည်ကား၊ တဂရံ ဝိယ-တောင်လုပ်ပန်းနံ့စသည်
 ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လောဟိတစန္ဒနံ ဝိယ စ-စန္ဒကူးနီနံ့စသည်ကဲ့သို့လည်း
 ကောင်း၊ ပရိတ္တကော-အနည်းငယ်သည်၊ န ဟောတိ-မဟုတ်၊ အတိ ဝိယ-
 အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဥဠာရော-မွန်မြတ်သည်၊ **ဝိပ္ပာရိတော**-လွန်စွာဖြစ်သော
 ပျံ့နှံ့ခြင်းရှိသည်၊ (ဟောတိ)။ တေနော ကာရဏေန-ထိုအကြောင်းကြောင့်ပင်၊
 (ထိုသို့သီလရှိသူတို့၏ သီလအနံ့က တောင်လုပ်ပန်းနံ့၊ စန္ဒကူးနံ့တို့ထက် သာ
 လွန်ပျံ့နှံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်)၊ [ဝါယတိ၊ ဩတ္တရန္တော ဂစ္ဆတိ၌စပ်၊] ဝါတိ
 ဒေဝေသု ဥတ္တမောတိ-ကား၊ ပဝရော-မြတ်သည်၊ သေဋ္ဌော-အထူးသဖြင့် ချီး
 မွမ်းအပ်သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ဒေဝေသု စ-နတ်ဗြဟ္မာတို့၌လည်းကောင်း၊ မနုဿေ
 သု စ-လူတို့၌လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗတ္ထမေဝ-အလုံးစုံသောအရပ်၌ပင်၊ ဝါယတိ-
 မွှေးကြိုင်၏။ ဩတ္တရန္တော-လွှမ်းမိုးလျက် (တောင်လုပ်ပန်းနံ့၊ စန္ဒကူးပန်းနံ့တို့ကို
 လွှမ်းမိုးလျက်)၊ ဂစ္ဆတိ-သွားနိုင်၏။ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း၊ ဒေသနာ-
 ဝသာနေ ၊ ပေ ၊ ဇာတာ၊ ဣတိ-မဟာကဿပတ္ထေရဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ပရိတ္တပမာဏော။ ။ပရိတ္တကို “ပရိ+အတ္တ”ဟု ခွဲ၊ အတ္တ၌ အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ်၊ တ
 ပစ္စည်း၊ ခဏ္ဍိတအနက်ဟော၊ ပရိ (သမန္တတော)+အတ္တ(ခဏ္ဍိတံ)တိ ပရိတ္တံ၊ ပတ်ဝန်း
 ကျင် ပိုင်းဖြတ်အပ်သော သေးငယ်သော အရာဝတ္ထုကို “ပရိတ္တ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုပတ်
 ဝန်းကျင် ပိုင်းဖြတ်ထားအပ်သော အရာဝတ္ထုကဲ့သို့ အပိုင်းအဖြတ်ပမာဏရှိသော
 သေးငယ်သော အရာဝတ္ထုဟူသမျှကိုလည်း “ပရိတ္တံ ဝိယာတိ ပရိတ္တံ”ဟု ပြု၍ “ပရိတ္တ”
 ဟု ခေါ်ရသည်၊ ပမာဏော၌ကား ပပုဗ္ဗ မာဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း၊ ပ(ပြု)ဥပသာရကြောင့်
 မာဓာတ်ခြားသော်လည်း နငယ်ကို ကကြီးပြု၍ “ပမာဏ”ဟု ရှိရသည်၊ ပရိတ္တံ+ပ-
 မာဏံ ယဿာတိ ပရိတ္တပမာဏော (ဂန္ဓော)။

ဝိပ္ပာရိတော။ ။ဥဠာရောကို “ဝိပ္ပာရိတော”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ ဝိသေသေန-အထူး
 အားဖြင့်+ဖာရော၊ ဝိပ္ပာရော-အထူးအားဖြင့် ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ သဉ္ဇာတော+ဝိပ္ပာရော ယ-
 သာတိ ဝိပ္ပာရိတော၊ “သဉ္ဇာတံ တာရကာဒိတို့တော(မောဂ်-၄၊ ၄၅)”သုတ်ဖြင့်

သဉ္ဇာတအဿအနက်၌ ကူတပစ္စည်းသက်။

မဟာကဿပတ္ထေရဝိဏ္ဏပါတဒိန္နဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီးပြီ။

၁၁-ဂေါဓိကတ္ထေရပရိနိဗ္ဗာနဝတ္ထုဘာသာသီကာ

တေသံ သမ္ပန္နသီလာနန္တိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ရာဇဂဟံ ဥပနိဿာယ
ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော ဂေါဓိကတ္ထေရဿ-ဂေါဓိကထေရ်၏။ ပရိနိဗ္ဗာနံ-ပရိ
နိဗ္ဗာန်စံခြင်းကို၊ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ သော အာယသ္မာ-ထိုအရှင်သည်၊
ဣသိဂိလိပဿေ-ဣသိဂိလိတောင်ခြေ၌၊ **ကာဠသီလာယံ**-ကာဠသီလာ
ကျောင်း၌၊ ဝါ-မည်းနက်သော အဆင်းရှိသော ကျောက်ဖျာ၌၊ (မည်းနက်သော
ကျောက်ဖျာဝယ် ဆောက်လုပ်ထားအပ်သော ကျောင်း၌)၊ အပ္ပမတ္တော-မမေ့
လျော့သည်၊ အာတာပီ-ကိလေသာတို့ကို လွန်စွာ လောင်မြိုက်တတ်သော
သမ္ပပ္ပဓာနဝိရိယရှိသည်၊ ပဟိတတ္တော-ကိုယ်နှင့်အသက်၊ မငဲ့ကွက်ဘဲ နိဗ္ဗာန်
သို့ စေလွှတ်အပ်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝိဟရန္တော-သော်၊ **သာမာယိကံ**-
ဝင်စားရာအခါ၌ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော၊ (ဝင်စားတိုင်း ဝင်စား
တိုင်း ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော)၊ ဝါ-ဝင်စားရာအခါ၌သာ ယှဉ်သော၊

ဣသိဂိလိပဿေ။ ။**ဣသိဂိလိပဿေ**တိ ဣသိဂိလိ နာမ ပဗ္ဗတော၊ တဿ
ပဿေ၊ . . . တဿ ပဿေ ပဗ္ဗတပါဒေါ-ဝိ. ဋ္ဌ-၁, ၂၄၈။

ကာဠသီလာယံ။ ။**ကာဠသီလာယံ**န္တိ ကာဠဝဏ္ဏေ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ(မ. ဋ္ဌ-၁,
၃၆၈)၊ **ကာဠသီလာ**တိ ကာဠသီလာဝိဟာရော(သံ. ဋ္ဌ-၂, ၂၈၈)၊ ကာဠသီလာယံ
ကတဝိဟာရော **ကာဠသီလာဝိဟာရော**(သံဋီ-၂, ၂၄၆)။

သာမာယိကံ။ ။သမယေ ကိလေသဝိမုစ္စနံ သာမာယိကံ-ဝင်စားရာ ဝင်စားရာ
အခါ၌ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော၊ [သမယ+ဏိက၊ သ၌ အာဝုဒ္ဓိပြု၊ မ၌
အာဒိယပြု-မဋီ-၃, ၃၂၅၊ အံဋီ-၃, ၁၁၃)] (တစ်နည်း) သမယေ ဧဝ+နိယုတ္တာ
သာမာယိကာ-ဝင်စားအခါ၌သာ ယှဉ်သော(ပဋိ. ဋ္ဌ-၂, ၁၅၀)၊ “သမယေ သမယေ
လဒ္ဓတ္တာ သာမယိကံ(သံဋီ-၁, ၂၁၆)”ကို ကြည့်၍ “သမယော စ သမယော စ
သမယာ၊ သမယေသု+လဒ္ဓါ (လဒ္ဓဗ္ဗာ) သာမာယိကာ-ဝင်စားရာအခါ ဝင်စားရာအခါ
တို့၌ ရအပ်သော၊ (တစ်နည်း) သမယေ သမယေ လဒ္ဓါ (လဒ္ဓဗ္ဗာ) သာမာယိကာ”

စေတောဝိမုတ္တိ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော လောကီသမာပတ်ကို၊ ဝါ-ကသိုဏ်းစသောအာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တတ်သော လောကီသမာပတ်ကို၊ ဖုသိတွာ- ထိရောက်၍၊ ဝါ-ရရှိ၍၊ [ဖုသိတိ ပဋိလဘိ၊-သံ. ဋ္ဌ-၁, ၁၆၈၊] ဧကဿ-တစ်မျိုးသော၊ **အနုသာယိကဿ**-ကိုယ်သို့ အစဉ်လိုက်၍

ဟုလည်း ကြံကြ၏။

ဆက်ဦးအံ့- ပဋိ-၂၃၆၌ သာမာယိကစေတောဝိမုတ္တိကို သာမာယိကဝိမောက္ခဟုသုံး၏။ “သာမာယိက၊ သာမယိက”ဟု ပါဠိ၂မျိုးရှိကြောင်းကိုလည်း ဆို၏။ ရူပဈာန်၊ အရူပဈာန်ဟူသော လောကီဈာန်သမာပတ်သည် ဝင်စားရာအခါ၌သာ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိမုတ္တိအားဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သည်။ သမာပတ်မှ ထရာအခါ (မဝင်စားအခါ)၌ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သည် မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် လောကီဈာန်သမာပတ်သည် သာမာယိကဝိမုတ္တိ မည်၏။ မဂ်၄ပါးသည် သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖိုလ်၄ပါးသည် ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်သည် နိဿရဏဝိမုတ္တိအားဖြင့်လည်းကောင်း ကိလေသာတို့မှ အမြဲတမ်း လွတ်မြောက်နေသည်။ ဝင်စားသောအားဖြင့် (ဝင်စားမှ) လွတ်သည် မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ဟူသော လောကုတ္တရာတရား ၉ပါးသည် အသာမာယိကဝိမုတ္တိမည်၏။ (ပဋိ-၂၃၆၊ ပဋိ. ဋ္ဌ-၂, ၁၅၀၊ မ. ဋ္ဌ-၄, ၁၁၃)

စေတောဝိမုတ္တိ။ ။ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုစ္စတီတိ ဝိမုတ္တိ-ဆန့်ကျင်ဘက် ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော လောကီသမာပတ်၊ (တစ်နည်း) အာရမ္မဏေ ဝိမုစ္စတိ အဓိမုစ္စတီတိ ဝိမုတ္တိ-ကသိုဏ်းစသော အာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တတ်သော လောကီသမာပတ်၊ စေတော စ+တံ+ဝိမုတ္တိ စာတိ စေတောဝိမုတ္တိ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်သော လောကီသမာပတ်၊ ဝါ-ကသိုဏ်းစသော အာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်တတ်သော လောကီသမာပတ်၊ စေတောဝိမုတ္တိအရ အရာဌာနအားလျော်စွာ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ၊ အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်သမာဓိ၊ ဝိပဿနာ၊ မေတ္တာစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ကောက်ယူနိုင်၏။ ဤနေရာ၌ ရူပဈာန်၊ အရူပဈာန်ဟူသော လောကီဈာန်သမာပတ်ကို ယူပါ(မ. ဋ္ဌ-၄, ၁၁၃၊ သံ. ဋ္ဌ-၁, ၁၆၈)၊ အခြားနည်းများကို ဓမ္မဘာ-၁, ၃၂၇၊ ၃၂၈။

အနုသာယိကဿ။ ။ကာယံ အနုဂန္တာ သယတီတိ အနုသာယိ-ကိုယ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်နေသောရောဂါ၊ [အနု+သိ+ဏီ၊] အနုသာယိ ဧဝ အနုသာယိကော၊ အနုသာယိကရောဂါဟူသည် လေ၊ သည်းခြေ၊ သလိပ်ဟူသော ဒေါသ၃မျိုး ဖောက်ပြန်

ဖြစ်တည်နေသော၊ ဝါ-ကြာမြင့်စွာ စွဲကပ်နေသော၊ (နာတာရှည်ဖြစ်သော၊ ယာယုနာ(ရပ်စောက်နာ၊ မတ်တတ်နာ)အဖြစ်ဖြင့် တည်ရှိစွဲကပ်နေသော)၊ ရောဂဿ-သန္နိပါတ်ရောဂါ၏၊ ဝသေန-ကြောင့်၊ တတော-ထိုစွာမှ၊ ပရိဟာ-ယိ-ဆုတ်ယုတ်ပြီ၊ ဝါ-လျှော့ပြီ၊ သော-ထိုဂေါဓိကထေရ်သည်၊ ဒုတိယမ္ပိ-၂ကြိမ် မြောက်လည်း၊ ဈာန်-ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဝါ-သော်၊ (တတော-ထိုစွာမှ) ပရိဟိနော-ဆုတ်ယုတ်ပြီ၊ ဝါ-လျှော့ပြီ၊ တတိယမ္ပိ-၃ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဈာန်-ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ၊ ပရိဟိနော၊ (စတုတ္ထမ္ပိ-၄ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဈာန်၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ၊ ပရိဟိနော၊ ပဉ္စမ္ပိ-၅ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဈာန်၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ၊ ပရိဟိနော၊ ဆဋ္ဌမ္ပိ-၆ကြိမ်မြောက်လည်း၊ ဈာန်၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ၊ ပရိဟိနော) [သံ-၁၊ ၁၂၁၊ ၁၂၂ကို ကြည့်၍ ကွင်းအတွင်း စကားများကို ထည့်ပေးသည်၊ ဤသို့ထည့်မှလည်း ပြည့်စုံမည်၊] ဆက္ခတ္တံ-၆ကြိမ်တိုင်တိုင်၊ ဈာန်-ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ပရိဟိနော-ပြီ၊ သတ္တမေ-၇ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဝါရေ-အကြိမ်၌၊ (ဈာန်-ကို) ဥပ္ပါဒေတွာ-ဖြစ် စေပြီး၍၊ ဝါ-သော်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အဟံ-သည်၊ ဆက္ခတ္တံ-တိုင်တိုင်၊ ဈာနာ- မှ၊ ပရိဟိနော-ပြီ၊ ခေါ ပန-စင်စစ်ကား၊ ပရိဟိနန္ဓာနဿ-ယုတ်လျော့သော ဈာန်ရှိသောသူ၏၊ ဝါ-ဈာန်လျော့သူမှာ၊ ဂတိ-သည်၊ အနိယတာ-မမြ၊ ဣဒါ- နေဝ-၌ပင်၊ သတ္တံ-ဓားကို၊ အာဟရိဿာမိ-(အသက်ကို ပယ်ရှားခြင်းငှာ) ဆောင်

ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော သန္နိပါတ်ရောဂါတည်း(သံ. ၄-၁၊ ၁၆၈)၊ ထိုရောဂါသည် တစ်ခါတရံ လေနှင့် သည်းခြေ၊ တစ်ခါတရံ လေနှင့် သလိပ်၊ တစ်ခါတရံ လေ၊ သည်းခြေ၊ သလိပ်၃မျိုးလုံး ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်(သံဋီ-၁၊ ၂၁၆)၊ ဆေး ကျမ်းတို့၌ လေနှင့် သည်းခြေ၊ လေနှင့် သလိပ် ၂မျိုးဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်လျှင် “ဒွေဝန်း(ဒန္တ-ဒွန်း-ဒဝန်း-ဒွေဝန်း)ဖျား” ဟုခေါ်၍ ၃မျိုးလုံးပေါင်း ဖောက်ပြန်လျှင် “သန္နိပါတ်ဖျား”ဟု ခေါ်သည်(ဗိန္နော-၁၉၁-၃)၊ သန္နိပါတ်ရောဂါသည် အကုရခက် သဖြင့် သက်သာရုံသာ သက်သာနိုင်သော နာတာရှည်ရောဂါမျိုးဖြစ်သောကြောင့် သံဋီ-၁၊ ၂၁၆၌ “ယာယုမယ(ယာယု+အာမယ)-နာတာရှည်ရောဂါ”ဟု ဆို၏၊ ယာယုမယကို “ရပ်စောက်နာ၊ မတ်တတ်နာ”ဟုလည်း ဘာသာပြန်ကြ၏။ [အနု- သာယိကောတိ ကာယံ အနုဂန္ဓာ သယိတော၊ ယာယုမယဘာဝေန ဌိတောတိ အတ္ထော၊-သံဋီ-၁၊ ၂၁၆။]

အံ့၊ [အာဟရေယုန္တိ ဇီဝိတဟရဏတ္ထာယ ဥပနေယျံ-သံဇီ-၁, ၂၁၇။]” က္ကတိ-ဤ သို့ ကြံ၍၊ ကေသောရောပနသတ္တကံ-ဆံချကြောင်းစားငယ်ကို၊ ဝါ-ခေါင်းရိတ် စားကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂလနာဠိ-လည်မျိုကို၊ ဆိန္ဒိတုံ-ဖြတ်ခြင်းငှာ၊ ပဉ္စကေ-ညောင်စောင်းငယ်၌၊ နိပဇ္ဇိ-လျောင်းပြီ၊ မာရော-မာရ်နတ်သည်၊ တဿ-ထို ဂေါမိကထေရ်၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ “အယံ ဘိက္ခု-သည်၊ သတ္တံ-ကို၊ အာ-ဟရိတုကာမော-၏၊ သတ္တံ-ကို၊ အာဟရန္တာ-ဆောင်သူတို့သည်၊ ခေါ ပန-စင် စစ်ကား၊ ဇီဝိတေ-အသက်၌၊ နိရပေက္ခာ-ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ ဝိပဿနံ-ကို၊ ပဌပေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ အရဟတ္တမ္ပိ-သို့လည်း၊ ပါပုဏန္တိ အဟံ၊ ဧတံ-ဤရဟန်းကို၊ သစေ ဝါရေဿာမိ-အကယ်၍ တားမြစ်အံ့၊ မေ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ န ကရိဿတိ၊-ပြုကျင့်လိုက်နာမည် မဟုတ်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝါရာပေဿာမိ-တားမြစ်စေမည်၊” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အညာတကဝေသေန-မထင်ရှားသောအသွင်ဖြင့်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မဟာဝီရ၊ ပေ၊ သုတာ”တိ-၍၊ အာဟ။

**မဟာဝီရ မဟာပည၊ ကုဒ္ဒိယာ ယသသာ ဇလ၊
သဗ္ဗဝေရဘယာတိတ၊ ပါဒေ ဝန္တာမိ စက္ခုမ။**

မဟာဝီရ-ကြီးမြတ်သော လုံ့လရှိတော်မူသော၊ မဟာပည-ကြီးမြတ်သော ပညာရှိတော်မူသော၊ [စက္ခုမဉ္ဇစပ်၊] ကုဒ္ဒိယာ-တန်ခိုးဖြင့်လည်းကောင်း၊ ယသ-သာ-အခြံအရံဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဇလ-တောက်ပတော်မူသော၊ သဗ္ဗဝေရ-ဘယာတိတ-အလုံးစုံသော ရန်ဘေးဘယ၊ အဝဝကို ကျော်လွန်တော်မူပြီးသော၊ **စက္ခုမ**-ဒိဗ္ဗ ဓမ္မ၊ သမန္တနှင့်၊ မံသ ပညာ၊ ၅ဖြာသော ဉာဏ်စက္ခုရှိတော်မူသော ရှင်တော်မြတ်ဘုရား! (တဝ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏၊) ပါဒေ-ခြေတော်တို့ကို၊ ဝန္တာမိ-ရှိခိုးပါ၏။

စက္ခုမ။ ။ စက္ခုန္တိတိ စက္ခုနိ၊ [စက္ခု+ဣ-ရူ-၄၀၄၊] စက္ခုနိ အဿ ဘဂဝတော သန္တိတိ စက္ခုမ(ဗုဒ္ဓဝံ. ၄-၅၀)၊ သီလဝါ၌ကဲ့သို့ မန္တပစ္စည်း အတိသယအနက်ကို ထွန်းပြသည်(မဇီ-၃, ၄၄၀)၊ စက္ခုအရ (၁) မံသစက္ခု (၂) ဒိဗ္ဗစက္ခု (၃) ဓမ္မစက္ခု (၄) ပညာစက္ခု (၅) သမန္တစက္ခုတို့ကို ယူ(သံ. ၄-၁, ၁၆၈၊ သံဇီ-၁, ၂၁၇)၊ ထိုတွင်

**သာဝကော တေ မဟာဝီရ၊ မရဏံ မရဏာဘိဘူ၊
အာကင်္ခတိ စေတယတိ၊ တံ နိသေဓ ဇုတိန္ဒရ။**

မဟာဝီရ-ကြီးမြတ်သော လုံ့လရှိတော်မူသော ရှင်တော်မြတ်ဘုရား! တေ-
ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏။ သာဝကော-တပည့်ဖြစ်သော အရှင်ဂေါဓိကသည်။
မရဏာဘိဘူ-သေခြင်းဘေးသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်။ (ဟုတ္တာ-၍)၊
မရဏံ-သေခြင်းကို၊ ဝါ-သေခြင်းငှာ၊ အာကင်္ခတိ-လိုလားနေပါ၏။ စေတယတိ-
စေ့ဆော်အားထုတ်နေပါ၏။ **ဇုတိန္ဒရ**-အာနုဘော်ကို ဆောင်တော်မူသော ရှင်
တော်မြတ်ဘုရား! ဝါ-အာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ရှင်တော်မြတ်ဘုရား!
တံ-ထိုအရှင်ဂေါဓိကကို၊ နိသေဓ-တားမြစ်တော်မူပါ။

**ကထံ ဟိ ဘဂဝါ တုယံ၊ သာဝကော သာသနေ ရတော၊
အပ္ပတ္တမာနသော သေက္ခော၊ ကာလံ ကယိရာ ဇနေ သုတ။**

ဇနေ-သတ္တဝါအပေါင်း၌၊ သုတ-ထင်ရှားကျော်ကြားတော်မူသော၊ ဘဂဝါ-
ရှင်တော်မြတ်ဘုရား! တုယံ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား၏။ သာသနေ-သာသနာ
တော်၌၊ ရတော-မွေ့လျော်သော၊ သာဝကော-သာဝကသည်။ **အပ္ပတ္တမာန-**
သော-မရောက်အပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသည်။ ဝါ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့

မျက်စိအကြည်ဓာတ်ဟူသော ပသာဒစက္ခုနှင့် အသားဆိုင်မျက်လုံးဟူသော သဿန္တာရ
စက္ခု ၂မျိုးကို “မံသစက္ခု”ဟု ခေါ်သည်။ အောက်မဂ်ဉာဏ်၃ပါးကို ဓမ္မစက္ခုဟု ခေါ်
သည်။ သစ္စာ၄ပါးကို ပိုင်းခြားသိသော သစ္စဉာဏ်၊ ကိစ္စဉာဏ်၊ ကတဉာဏ်ကို ပညာ
စက္ခု(ဉာဏစက္ခု)ဟု ခေါ်သည်။ ဤပညာစက္ခုသည် လောကီ(ဝိပဿနာဉာဏ်)، လော-
ကုတ္တရာ(မဂ်ဉာဏ်)အားဖြင့် ၂မျိုး ရှိ၏။ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို သမန္တစက္ခုဟု ခေါ်သည်။
၎င်းအရမှာ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်၌ရှိသော ပညာတည်း။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကား ထင်ရှား
ပြီ။ (အဘိ. ၄-၁, ၃၄၄၊ သာရတ္ထ-၃, ၁၇၉)

ဇုတိန္ဒရ။ ။**ဇုတိန္ဒရ**တိ အာနုဘာဝဓရ(သံ. ၄-၁, ၁၆၈)၊ **အာနုဘာဝဓရာ**တိ
အစိန္တေယျာပရိမေယျဗုဒ္ဓါနုဘာဝသမ္ပန္န၊ အာနုဘာဝပရိယာယော ဟိ ဇုတိသဒ္ဓေါ
ဟောတိ(သံဋီ-၁, ၂၁၇)။

အပ္ပတ္တမာနသော။ ။မာနသသည် “(၁) ရာဂ, (၂) အရဟတ္တဖိုလ်, (၃) စိတ်”
ဟူသော အနက် ၃မျိုးကိုဟောရာ ဤ၌ “အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် စိတ်”တို့ကို ဟော၏။

မရောက်သေးသော စိတ်ရှိသည်။ (ဟုတ္တာ-၍) သေက္ခော-သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊) ကထံ ဟိ-အဘယ်ကြောင့်၊ ကာလံ-သေခြင်းကို၊ ကယိရာ-ပြုရာပါသနည်း? [သာသနေး-၌၊ ရတော-သော၊ အပ္ပတ္တမာနသော-သော၊ သေက္ခော-သိက္ခာရူပါးကို ကျင့်ဆဲဖြစ်သော၊ သာဝကော-သည်၊ ကထံ ဟိ-ကြောင့်၊ ကာလံ-ကို၊ ကယိရာ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။]

တသ္မိံ ခဏေ-၌၊ ထေရေန-သည်၊ သတ္တံ-ကို၊ အာဟရိတံ-ဆောင်အပ်ပြီး သည်၊ ဟောတိ၊ သတ္တာ-သည်၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ မာရော-တည်း၊” ဣတိ-သို့၊ ဝိဒိတွာ၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဧဝံ၊ ပေ၊ ပရိနိဗ္ဗတော”တိ-၍၊ (အာဟ)

**ဧဝံ ဟိ ဓီရာ ကုဗ္ဗန္တိ၊ နာဝကန္တိန္တိ ဇီဝိတံ၊
သမူလံ တဏှမဗ္ဗလု၊ ဂေါမိကော ပရိနိဗ္ဗတော။**

ဓီရာ-ပညာရှိတို့သည်၊ ဧဝံ ဟိ-ဤသို့ပင်၊ (အရှင်ဂေါမိက ပြုသလိုပင်)၊ ကုဗ္ဗန္တိ-ပြုကုန်၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ (အသက်ရှင်ခြင်းကို)၊ န အဝကန္တိန္တိ-မလို လားကုန်၊ ဂေါမိကော-ဂေါမိကသည်၊ [ပုဗ္ဗတ္တဘာဝေ ဂေါမံ အဝဇီတိ ဂေါမိကော- နေတ္ထိဝိ-၁၅၃။] သမူလံ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမြစ်ရင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ တဏှံ-တဏှာကို၊ အဗ္ဗလု-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်နုတ်ပြီး၍၊ ပရိနိဗ္ဗတော-ပရိ နိဗ္ဗာန်စံလေပြီ။

အထ ခေါ-၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သမ္မဟုလေဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ထေရဿ-၏၊ သတ္တံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ နိပန္နဌာနံ-လျောင်းနေရာ

အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဟောရာ၌ “မာနံ သိယတိ သမ္ပန္နိန္ဒြိယတိ မာနသော၊ (အရဟတ္တမဂ်)၊ [မာန+သာ+အ၊] မာနသတော+အာဂတံ မာနသံ-အရဟတ္တမဂ်မှ လာသော အရဟတ္တဖိုလ်)၊ အပ္ပတ္တံ+မာနသံ ဧတေနာတိ အပ္ပတ္တမာနသော(အံဠီ-၃၊ ၂၈၃)၊ မာနသံ အရဟတ္တံ မာနသော အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဝါ အပ္ပတ္တော ဧတေနာတိ အပ္ပတ္တမာနသော-မရောက်အပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်၊ အရဟတ္တမဂ်ရှိသူ(ထေရ. ၄-၁၊ ၄၃၈)”ဟု ပြုပါ။

စိတ်ကို ဟောရာ၌။ ။ စိတ်ကို ဟောရာ၌ “မနော ဧဝ မာနသံ၊ [မန+ဏ၊ သ-လာ၊] အရဟတ္တံ အပ္ပတ္တံ+မာနသံ ဧတဿာတိ အပ္ပတ္တမာနသော-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်သေးသော စိတ်ရှိသူ(ထေရ. ၄-၁၊ ၄၃၈၊ အံ. ၄-၃၊ ၂၆၀)”ဟု ပြုပါ။

အရပ်သို့၊ အဂမာသိ၊ တသို့ ခဏေ-၌၊ **ပါဝိမာ**-မကောင်းမှုရှိသော၊ ဝါ-သူ တစ်ပါးတို့ကို မကောင်းမှု၌ ယှဉ်စေတတ်သော၊ **မာရော**-မာရ်နတ်သည်၊ “ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ကုမဿ-ဤဂေါဓိကထေရ်၏၊ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏ်-ပဋိ သန္ဓေစိတ်သည်၊ ပတိဋ္ဌိတံ န ခေါ-တည်လေသနည်း၊” ကုတိ-ဤသို့ စဉ်းစား၍၊

ပါဝိမာ။ ။ပါပံ+အဿ အတ္တိတိ ပါဝိမာ၊ သတျာဒီဟိ မန္တသုတ်ဖြင့် ကုမန္တပစ္စည်း သက်၊ ဘိန္နသတ္တိသမဝေတနည်းအရ သတျာဒီဟိ မန္တကို “သတျာဒီဟိ+မန္တ”ဟုလည်း ကောင်း “သတျာဒီဟိ ကုမန္တ”ဟုလည်းကောင်း ပုဒ်ခွဲ၍ ၎င်းသုတ်ဖြင့် မန္တပစ္စည်း၊ ကုမန္တပစ္စည်း ၂မျိုးသက်နိုင်သည်၊ (တစ်နည်း) “သတျာဒီဟိ”ဟူသော ဗဟုဝစ်သဒ္ဓါပိုဖြင့် (ယောဂဝိဘာဂဖြင့်) ကုမန္တပစ္စည်းသက်ပါ(နိတိပဒ-၁၉၈၊ ၁၉၉၊ ဝိဗော-၁၈၀)၊ မာရ် နတ်သည် သူတစ်ပါးထက် လွန်ကဲစွာ မကောင်းမှုရှိသောကြောင့် ကုမန္တပစ္စည်း အတိ- သယအနက်ကို ထွန်းပြသည်။(ဒီဇီ-၂၊ ၁၅၀၊ အံဇီ-၃၊ ၂၅၄၊ နိတိသုတ္တ-၂၄၄)

မန္တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးပုံ။ ။ ဝိဗော-၁၈၁၌ ပါပနောင် မန္တပစ္စည်းသက်၊ အာယုဿု- ကာရာသ မန္တမှီသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် ပဇာအ-ကို ကုပြု၍ တစ်နည်း ပြီးစေသည်၊ နိတိပဒ-၁၉၇-၉၌ ဤကုပြု (ကုလာ)သည့် နည်းကို မနှစ်သက်၊ ထို့ပြင် “ပါပံ+အဿ အတ္တိတိ ပါဝိ၊ ပါဝိ ဧဝ ပါဝိမာ”ဟုပြု၍ ပါပနောင် သွတ္တ၌ မာပစ္စည်းသက်လျှင် “ပါဝိမာ”ဟု ပြီးနိုင်သော်လည်း ဂိုဏ်းစဉ်ဖို့ အဆင်မပြေခြင်း၊ “ပါဝိမတာ၊ ပါဝိမတော” စသောရုပ်မျိုး မပြီးနိုင်ခြင်းကြောင့် ဤနည်းကိုလည်း မမှတ်ယူသင့်ဟု ဆို၏။

တစ်နည်း။ ။ ပါပေ+နိယောဇေတိ၊ သယံ ဝါ ပါပေ+နိယုတ္တောတိ ပါဝိမာ- မကောင်းမှု၌ ယှဉ်စေတတ်သော မာရ်နတ်၊ ဝါ-ကိုယ်တိုင် မကောင်းမှု၌ ယှဉ်သော မာရ်နတ်(သံ၊ ၄-၁၊ ၁၅၅၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၂၀၀)၊ ပါပနောင် ကုမပစ္စည်းသက်၊ ဤအလို ရာဇာဒိဂိုဏ်းတည်း။ (နိဒီ-၃၀၇၊ မောဂ်နိ-၂၊ ၁၂၈)

၂ဂိုဏ်းယူသင့်။ ။ ကုမန္တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော နည်းကိုသာ ချီးမွမ်းအပ်သောနည်း ဟု နိတိပဒ-၁၉၉၌ ဆို၏၊ ပြအပ်ခဲ့သော အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ သဒ္ဓါကျမ်းများအဆို အရ ဂုဏဝါဒီရုပ်၊ ရာဇာဒိရုပ် ၂မျိုးလုံး ထင်ရှားရကား မဃဝါကဲ့သို့ ဂုဏဝါဒီဂိုဏ်း၊ ရာဇာဒိဂိုဏ်း ၂မျိုး ဖြစ်သင့်ပါသည်။

မာရော ။ ။သတ္တေ အနတ္တေ နိယောဇေန္တော မာရေတိတိ မာရော(ဒီ၊ ၄-၂၊ ၁၄၅)၊ အတ္တနော ဝိသယံ အတိက္ကမိတုံ ပဋိပန္နေ သတ္တေ မာရေတိတိ မာရော(သာရတ္ထ- ၃၊ ၂၀၀)၊ ဝိသုဒ္ဓေ သတ္တေ ဂုဏေ ဝါ မာရေတိတိ မာရော(ဝိမတိ-၂၊ ၉၄)။

ဓမ္မရာသီ ဝိယ-မီးခိုးအစုကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-မီးခိုးထုသဖွယ် တိမ်တိုက်သည်လည်းကောင်း၊ **တိမ်ရပုဇ္ဈော** ဝိယ စ-ဆီးနှင်းထုကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဆီးနှင်းထုသဖွယ် တိမ်တိုက်လည်းကောင်း၊ ဟုတွာ၊ သဗ္ဗဒိသာသု-အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့၌၊ ထေရဿ-၏၊ ဝိညာဏံ-ပဋိသန္ဓေစိတ်ကို၊ သမန္ဓေသတိ-ရှာဖွေနေ၏၊ **[ဝိညာဏံ သမန္ဓေသတိ** ပဋိသန္ဓေစိတ္တံ ပရိယေသတိ၊-သံ၊ ၄-၁၊ ၁၆၉] ဘဂဝါ-သည်၊ တံ ဓမ္မတိမ်ရဘာဝံ-ထိုမီးခိုး၊ ဆီးနှင်း၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကို၊ ဝါ-ထိုထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နေသော မီးခိုး၊ ဆီးနှင်းသဖွယ် တိမ်တိုက်ကို၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ကို၊ ဒဿေတွာ-မြင်စေ၍၊ ဝါ-ပြု၍၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧသော-ဤသူသည်၊ ခေါ-စင်စစ်၊ ပါပိမာ-သော၊ မာရော-တည်း၊ ‘ကတ္တ-၌၊ ဂေါမိကဿ-မည်သော၊ ကုလပုတ္တဿ-၏၊ ဝိညာဏံ-ပဋိသန္ဓေစိတ်သည်၊ ပတိဋ္ဌိတံ-သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ စဉ်းစား၍၊ ဂေါမိကဿ-သော၊ ကုလပုတ္တဿ-၏၊ ဝိညာဏံ-ကို၊ သမန္ဓေသတိ-၏၊ ဘိက္ခဝေ-တို့! ဂေါမိကော-သော၊ ကုလပုတ္တော စ-သည်ကား၊ **အပတိဋ္ဌိတေန**-နောက်တစ်ဘဝ၌ မတည်သော၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာမရသော၊ **ဝိညာဏေန**-ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗုတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီ” ဣတိ-

တိမ်ရပုဇ္ဈော။ ။ “ယေ မဟိကာ “တိမ်ရ”န္တိ ဂုစ္စန္တိ(သံဋီ-၁၊ ၂၁၉)”အဖွင့်အရ တိမ်ရသဒ္ဒါ ဆီးနှင်းအနက်ဟောတည်း၊ အမိုက်မှောင်အနက်ကို မဟောပါ၊ ထို့ကြောင့် “တိမ်ရပုဇ္ဈော ဝိယ စ-အမှောင်ထုကဲ့သို့လည်းကောင်း”ဟု မပေးသင့်၊ “တိမ်ရန္တိ ဧတ္ထ ရာဂေနာတိ တိမ်ရံ၊ [တိမု (စိုစွပ်ခြင်းအနက်)+ဣရ-ဓာနီဋီ-၇၀၊] (တစ်နည်း) တေ-မေတီတိ တိမ်ရံ-စိုစွပ်စေတတ်သောဆီးနှင်း၊ [တိမ+ကိရ-မောင်-၇၊ ၁၄၉] တိမ်ရ-ဿ+ပုဇ္ဈော တိမ်ရပုဇ္ဈော-ဆီးနှင်းအစုအပုံ၊ ဆီးနှင်းထု”ဟုပြု။

အပတိဋ္ဌိတေန ဝိညာဏေန။ ။ “ပတိဋ္ဌံ အလဘန္တေန(သံဋီ-၁၊ ၂၁၉)”ဟု ကတ္တားဟောထင်ရှားသော အန္တပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်ခြင်း၊ အဂုတ္တကံဖြင့် ဖွင့်ခြင်းကို ကြည့်၍ “ပတိဋ္ဌာတိတိ ပတိဋ္ဌိတံ”ဟု ပြုပြီးနောက် “န+ပတိဋ္ဌိတံ အပတိဋ္ဌိတံ-နောက်ဘဝ၌ မတည်နိုင်သောဝိညာဏံ၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာမရသောဝိညာဏံ”ဟု တွဲပါ၊ ဣတ္ထ-မျှတလက္ခဏာအနက်၌ တတိယာသက်ထားသည်၊ ဣတ္ထမျှတအနက်ဟောပုဒ်ကို အပတိဋ္ဌိတေန-ဖြစ်တည်ခြင်းမရှိသော၊ ဝါ-မထောက်တည်နိုင်သော၊ (ထောက်တည်ရာမရသော)၊ ဝိညာဏေန-ဖြင့်၊ (ဥပလက္ခိတော-မှတ်သားအပ်သော)၊ ဂေါမိကော-သော၊ ကုလပုတ္တော-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတော-ပြီ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်(မောင်နီ-၁၊ ၁၉၃၊

သို့ အာဟ၊ မာရောပိ-သည်လည်း၊ တဿ-ထိုဂေါဓိကထေရ်၏၊ ဝိညာဏဌာန-
 ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ တည်ရာအရပ်ကို၊ ဒဠှ-မြင်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-သော်၊
 ဝါ-ကြောင့်၊ ကုမာရကဝက္ကော-သတို့သားငယ်၏ အသွင်သဏ္ဌာန်ကဲ့သို့သော
 အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသည်၊ ဝါ-သူငယ်အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ ဗေလုဝ-
 ပဏ္ဍုဝိဏ-ဥသျှစ်သီးမှည့်ကဲ့သို့ ဖျော့တော့သောအဆင်းရှိသော ရွှေစောင်းကို၊
 [ဗေလုဝပဏ္ဍုဝိဏန္တိ ဗေလုဝပဏ္ဍု ဝိယ ပဏ္ဍုဝဏ္ဏံ သုဝဏ္ဏမဟာဝိဏ(သံ. ဌ-၁၊
 ၁၆၉)] အာဒါယ-ယူ၍၊ ဝါ-ချိုင်း၌ ထား၍၊ [အာဒါယာတိ ကစ္ဆေ ဌပေတွာ(သံ. ဌ-
 ၁၊ ၁၆၉)] သတ္တာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ “ဥဒ္ဓံ ၊ ပေ ၊ ဂတော”တိ-၍၊
 (ပုစ္ဆိ)။

**ဥဒ္ဓံ အဓော စ တိရိယံ, ဒိသာ အနုဒိသာ သွဟံ၊
 အနွေသံ နာဓိဂစ္ဆာမိ, ဂေါဓိကော သော ကုဟိ ဂတော။**

ဓမ္မဘာ-၁၆၈၊ ၁၇၅)။ [အပ္ပတိဋ္ဌိတေနာတိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏေန အပ္ပတိဋ္ဌိတေန၊
 အပ္ပတိဋ္ဌိတကာရဏာတိ အတ္ထော(သံ. ဌ-၁၊ ၁၆၉)၊ အပ္ပတိဋ္ဌိတေနာတိ ပတိဋ္ဌိ
 အလဘန္တေန၊ ကုတ္တမ္ဘုတလက္ခဏေ ဧတံ ကရဏဝစနံ၊ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မေနာတိ အတ္ထော၊
 သတိ ဟိ ဥပ္ပာဒေ ပတိဋ္ဌိတံ နာမ သိယာ၊ (ဖြစ်ခြင်းရှိနေသမျှ တည်ခြင်းရှိရာသော
 ကြောင့် အပ္ပတိဋ္ဌိတ(မတည်နိုင်ခြင်း)ကို “အနုပ္ပတ္တိဓမ္မ-ဖြစ်ခြင်းသဘောမရှိ”ဟု သိပါ
 ဟူလို။]

တစ်နည်း။ ။ “အပ္ပတိဋ္ဌိတကာရဏာ(သံ. ဌ-၁၆၉)၊ တဿ ဝိညာဏဿ
 အပ္ပတိဋ္ဌာနကာရဏံ(သံဋီ-၁၊ ၂၁၉)”ကို ကြည့်၍ “ပတိဋ္ဌိယတေ ပတိဋ္ဌိတံ၊ နတ္ထိ+
 ပတိဋ္ဌိတံ ယဿာတိ အပ္ပတိဋ္ဌိတံ-နောက်ဘဝ၌ တည်ခြင်းမရှိသောဝိညာဏံ”ဟု တစ်
 နည်းပြပါ၊ ဤအလို “ဝိညာဏေန-၏၊ အပ္ပတိဋ္ဌိတေန-နောက်ဘဝ၌ တည်ခြင်းမရှိ
 သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တစ်နည်း) အပ္ပတိဋ္ဌိတေန-နောက်ဘဝ၌ တည်ခြင်းမရှိသော၊
 ဝိညာဏေန-ကြောင့်၊”ဟု ပေး၊ ရှေ့နည်းအလို ဝိညာဏေန၌ သတ္တမုတ္တေ စ၌ စသဒ္ဒါ
 ဖြင့် ဆဋ္ဌိအနက်၌ တတိယာသက်၊ နောက်နည်းအလို ဟိတိအနက်၌ တတိယာသက်။
 [အဋ္ဌကထာယံ ပန ယဒေဝ တဿ ဝိညာဏဿ အပ္ပတိဋ္ဌာနကာရဏံ၊ တဒေဝ
 ပရိနိဗ္ဗာနကာရဏန္တိ ဝုတ္တံ “အပ္ပတိဋ္ဌိတကာရဏာ”တိ-အဋ္ဌကထာ၌ကား ပဋိသန္ဓေ
 စိတ်၏ နောက်ဘဝ၌ မတည်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကိုပင် ပရိနိဗ္ဗာန်၏ အကြောင်း
 ဟု ဆိုသည်(သံဋီ-၁၊ ၂၁၉)။]

(ဘန္တေ-ရှင်တော်မြတ်ဘုရား!) သွဟံ (သော+အဟံ)-ထိုတပည့်တော်သည်၊ ဥဒ္ဓိ-အထက်အရပ်၌လည်းကောင်း၊ အစော-အောက်အရပ်၌လည်းကောင်း၊ တိရိယံ-ဖိလာကန့်လန့်အရပ်၌လည်းကောင်း၊ **ဒိဿာ**-(အရှေ့၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်ဟူသော) ရွှေ့ရှုတူရှုအရပ်၌လည်းကောင်း၊ **အနု-ဒိဿာ** စ-ထောင့်အရပ်တို့၌လည်းကောင်း၊ (ဂေါမိကဿ-အရှင်ဂေါမိက၏၊ ဝိညာဏံ-ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို) အန္ဓေသံ-ရှာမှီးလသော်၊ န+အဓိဂစ္ဆာမိ-မရပါ၊ ဝါ-မတွေ့ပါ။ [**နာဓိဂစ္ဆာမိ**တိ န ပဿာမိ-သံ၊ ၄-၁၊ ၁၇၀။] သော ဂေါမိကော-ထိုအရှင်ဂေါမိကသည်၊ ကုဟိ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဂတော-ရောက်နေပါသနည်း?

အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ နံ-ထိုမာရ်နတ်ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ယော၊ ပေ၊ ပရိနိဗ္ဗာတော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ယော မိရော မိတိသမ္ပန္နော၊ ဈာယိ ဈာနရတော သဒါ၊
အဟောရတ္တံ အနုယုညံ၊ ဇီဝိတံ အနိကာမယံ။**

ဒိဿာ အနုဒိဿာ။ ။ “ဥဒ္ဓိ အစော တိရိယံ”ဟူသော သတ္တမုတ္တနိပါတ်ပုဒ်တို့နှင့် တွဲနေခြင်း၊ “သဗ္ဗဒိဿာသု ထေရဿ ဝိညာဏံ သမန္ဓေသတိ”ဟူသော ဝတ္ထုကြောင်း စကားရပ်ဝယ် “သဗ္ဗဒိဿာသု”ဟု ရှိခြင်းတို့ကို ထောက်၍ သတ္တမိအနက်၌ ပထမာ သက်၊ ဒိဿာ၊ အနုဒိဿာတို့ကို ကံအနက်ပေးကြသေး၏၊ ပြအပ်ခဲ့သော စကားများ ကြောင့် မကောင်းပါ။

တစ်နည်း။ ။ “ဒိဿာအနုဒိဿာသု+အဟံ”ဟု ဖြတ်၍ ဒိဿာအနုဒိဿာသုကို သမာသ်ပုဒ်ကြံကာ “အဟံ-သည်၊... ဒိဿာအနုဒိဿာသု-ရွှေ့ရှုတူရှုအရပ်၊ ထောင့် အရပ်တို့၌လည်းကောင်း၊ ပေ၊ နာဓိဂစ္ဆာမိ-ပါ”ဟု ပေးသေး၏(သံနိ-၁၊ ၁၄၈)၊ “ဒိဿန္တိ စန္ဒာဝဋ္ဋနာဒိဝသေန “အယံ ပုရိမာ အယံ ပစ္ဆိမာ”တိအာဒိနာနာနပုကာရ-တော ပညာယန္တိတိ ဒိဿ(နိတိ ဓာတု-၁၇၇)၊ ဒိဿနံ အနုရူပါ၊ အနုဝတ္ထကာ ဝါ ဒိဿ အနုဒိဿ(ဓာန်ဋီ-၂၉)”ဟု ပြ။

ဓမ္မယော-၄၁။ ။ထို၌ “ဂေါမိကော သော ကုဟိ ဂတော”ကို အာကာရဝါကျ ယူ၍ “သော အဟံ-သည်၊ ဥဒ္ဓိ-ကောင်း၊ ... အန္ဓေသံ-သော်၊ သော ဂေါမိကော-သည်၊ ကုဟိ-သို့၊ ဂတော-သွားလေသနည်း၊ (ဣတိ-သို့) န အဓိဂစ္ဆာမိ-မသိမြင်ရပါ”ဟု ပေး၏။

မိရော-ပညာရှိသော၊ **မိတိသမ္ပန္နော**-သတိနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဈာယီ-ဈာန် ဝင်စားလေ့ရှိသော၊ သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ ဈာနရတော-ဈာန်ဖြင့် ဓမ္မလျော်သော၊ ဝါ-ဈာန်၌ ဓမ္မလျော်သော၊ [ဈာနေန ဈာနေ ဝါ ရတော ဈာနရတော၊-သုတ္တနိ၊ ဌ-၁၊ ၂၅၀။] အဟောရတ္တိ-နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အနုယဉ္ဇ-အဖန်ဖန်အားထုတ်သော၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ (အသက်ရှင်ခြင်းကို)၊ အနိကာမယံ-မလိုလားသော၊ ယော (ဂေါမိကော)-အကြင်ဂေါမိကထေရ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏။)

ဇေတွာန မစ္စုနော သေနံ၊ အနာဂန္တာ ပုနဗ္ဘဝံ၊

သမူလံ တဏှမဗ္ဗယျ၊ ဂေါမိကော ပရိနိဗ္ဗုတော။

(သော) ဂေါမိကော-ထိုဂေါမိကထေရ်သည်၊ မစ္စုနော-သေမင်း၏၊ သေနံ- ကိလေသာစစ်တပ်ကို၊ ဇေတွာန-အောင်ပြီး၍၊ ပုနဗ္ဘဝံ-နောက်ထပ်ဘဝသို့၊ အနာဂန္တာ-မလားရောက်မူ၍၊ သမူလံ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမြစ်ရင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ တဏှံ-တဏှာကို၊ အဗ္ဗယျ-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်နုတ်ပြီး၍၊ ပရိနိဗ္ဗုတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံလေပြီ။ [သမူလံ တဏှမဗ္ဗယျာတိ အဝိဇ္ဇာမူလေန သမူလကံ တဏှံ အရဟတ္တမဂ္ဂေန ဥပ္ပာဋေတွာ၊ ပရိနိဗ္ဗုတောတိ အနုပါဒိသေသ-နိဗ္ဗာနေန ပရိနိဗ္ဗုတော၊-သံ၊ ဌ-၁၊ ၁၆၉။]

ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ ပါပိမာ-သော၊ မာရော-သည်၊ ဘဂဝန္တံ ဂါထာယ အဇ္ဈဘာသိ၊ (ကို)၊ “တဿ၊ ပေ၊ တတ္ထေဝန္တရဓာယထာ”တိ-၍၊ (အဇ္ဈဘာသိ)။

တဿ သောကပရေတဿ၊ ဝိကာ ကစ္ဆာ အဘဿထ၊

တတော သော ဒုပ္ပနော ယက္ခော၊ တတ္ထေဝန္တရဓာယထ။

မိတိသမ္ပန္နော။ ။မိတိအရ “ဝီရိယ၊ သမာဓိ၊ ပညာ၊ သတိ”တို့ကို ယူနိုင်၏။ သို့သော် မိရောဖြင့် ပညာ၊ ဈာယီ ဈာနရတောဖြင့် သမာဓိ၊ အနုယဉ္ဇဖြင့် ဝီရိယကို ယူနိုင်ရကား ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ကြွင်းသော သတိကိုသာ ဤ၌ ယူသင့်သည်။ တိဌတိ ဧတ္ထ သုဘာသုဘဖလန္တိ မိတိ၊ [ဌာ+တိ၊ ဌတိ ဓပြ၊ အာကို ဣပြ၊-ဓာန်ဋီ-၁၅၆] (တစ်နည်း) ယထာသုတံ ယထာပရိယတ္တံ ဓာရေတီတိ မိတိ၊ [ဓရ+တိ၊ ရချေ၊ အ-ကို ဣပြ၊ (တစ်နည်း) ဓာ+တိ၊ အာကို ဣပြ၊-ဒီဋီ-၃၊ ၇၇၊ ပါထေဘာ-၁၊ ၃၀၇၊] မိတိယာ+သမ္ပန္နော မိတိသမ္ပန္နော။

သောကပရေတဿ-သောကသည် အလွန်ရောက်အပ်သော၊ ဝါ-သောက လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော၊ တဿ-ထိုမာရ်နတ်၏၊ ကစ္ဆာ-လက်ကတီးကြားမှ၊ ဝါ-ချိုင်းကြားမှ၊ ဝီဏာ-စောင်းသည်၊ **အဘဿထ**-လျှောက်ပြီ၊ တတော-ထို ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုမှ နောက်၌၊ ယက္ခော-မာရ်နတ်သည်၊ **ဒုမ္မနော**-မကောင်းသော စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍) တတ္ထေဝ-ထိုအရပ်၌ပင်၊ ဝါ-ထိုအရပ်မှပင်၊ [ရှေ့နည်း ရှု-နီတိ၊ နောက်နည်း ဗာ-နိဒ္ဒေသ၊] အန္တရဓာယထ- ကွယ်ပျောက်ပြီ။

သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ “ပါပိမ-မာရ်နတ်၊ တေ-အား၊ ဂေါမိကဿ-သော၊ ကုလပုတ္တဿ-၏၊ နိဗ္ဗတ္တဌာနေန-ဖြစ်ရာအရပ်ဖြင့်၊ ကိ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း? ဟိ-မှန်၊ တဿ-ထိုဂေါမိကထေရ်၏၊ နိဗ္ဗတ္တဌာနံ-ကို၊ တုမ္ဟဒိသာနံ-သင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သူတို့၏၊ သတမ္ပိ-တစ်ရာသည်လည်းကောင်း၊ သဟဿမ္ပိ-တစ်ထောင် သည်ကောင်း၊ ဒဠု-မြင်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကောတိ-နိုင်၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ ကုမံ ဂါထမာဟ၊ (ကိ)၊ “တေသံ ၊ ပေ ၊ န ဝိန္နတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**တေသံ သမ္ပန္နသီလာနံ၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနံ၊
သမ္ပဒညာ ဝိမုတ္တာနံ၊ မာရော မဂ္ဂံ န ဝိန္နတိ။**

အဘဿထ။ ။ “ဘဿိ(သံဋီ-၁, ၂၁၉)”ဟူသော အဖွင့်အလို ဘသုဓာတ်၊ အဓောပတ(အောက်သို့ လျှောက်ခြင်း)အနက်၊ ဒိဝါဒိယပစ္စည်း၊ အဇ္ဇတနီအာဝိဘတ်၊ ယပစ္စည်းကို ပုဗ္ဗရုပ်သပြ၊ အာကို ထွပြ၊ ကုလ၊ (အဘဿိတ္ထ)၊ ကုကာရော တန္နိမိတ္တံ တကာရလောပေါ(နီတိ-၄၄)သုတ် (ကွစိ ဓာတု)ဖြင့် ကုကို အ-ပြ၊ တတစ်လုံးကိုချေ၊ မောက်နိ-၂, ၃၄၆၌ ဟိယုတ္တနီ အာဝိဘတ်ကို ထွပြ၊ တကို ချေ၍ ပြီးစေသည်။

ဒုမ္မနော။ ။ ဒုဠု+မနော အဿာတိ ဒုမ္မနော-မကောင်းသော(ဒေါသဖျက်ဆီး အပ်သော) စိတ်ရှိသူ၊ (တစ်နည်း) ကုစ္ဆိတံ+မနော အဿာတိ ဒုမ္မနော-စက်ဆုပ်အပ် သော စိတ်ရှိသူ၊ ရှေ့နည်း ဒုသဒ္ဓါ ဒုဠုအနက်၊ နောက်နည်း ကုစ္ဆိတအနက်(ပဋိသံ. ၄- ၁, ၈၀၊ ဝိဘာဝိနီ-၇၉၊ မဏိ-၁, ၁၇၀)၊ (တစ်နည်း) ဝိရူပံ+မနော အဿာတိ ဒု- မ္မနော(ဒေါမနုဿလွမ်းမိုးခံရသဖြင့်) ဖောက်ပြန်သောစိတ်ရှိသူ၊ ဒုသဒ္ဓါ ဝိရူပအနက် (ဝိ. ၄-၁, ၁၈၂၊ နိဒီ-၂၄၇)။

သမ္ပန္နသီလာနံ-ပြည့်စုံသောသီလရှိကုန်သော၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနံ-မမေ့လျော့ကြောင်း ကောင်းသောသတိဖြင့် နေထိုင်ခြင်းရှိကုန်သော၊ (နေထိုင်လေ့ရှိကုန်သော)၊ သမ္မာ-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်၊ အညာ(အညာယ)-အရဟတ္တမဂ်ပညာဖြင့် သိပြီး၍၊ ဝိမုတ္တာနံ-၅ပါးသောဝိမုတ္တိတို့ဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်ပြီးကုန်သော၊ တေသံ-ထိုရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ မဂ္ဂံ-သွားအပ်သောလမ်းကို၊ မဂ္ဂံ (မဂ္ဂန္တေပိ)-အစွမ်းကုန် ရှာပါသော်လည်း၊ မာရော-မာရ်နတ်သည်၊ န ဝိန္ဒတိ-မရနိုင်၊ ဝါ-မသိမမြင်နိုင်။ [ပဒီပနည်း၊ အာဂုတ္တိနည်းဖြင့် မဂ္ဂံကို ၂ခါ ပေးသည်။]

တတ္ထ-၌၊ တေသန္တိ-ကား၊ ဂေါမိကော-သော၊ ကုလပုတ္တော-သည်၊ အပ္ပတိဋ္ဌိတေန-နောက်တစ်ဘဝ၌ မတည်သော၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာမရသော၊ ဝိညာဏေန-ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာတော ယထာ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ယေ စ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊ ပရိနိဗ္ဗာယန္တိ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံကုန်၏၊ တေသံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ [မဂ္ဂံ၌ စပ်၊] သမ္ပန္နသီလာနန္တိ-ကား၊ ပရိပုတ္တသီလာနံ-ပြည့်သောသီလရှိကုန်သော၊ [သမ္ပဇ္ဇတိတိ-ကောင်းစွာဖြစ်တတ်သောကြောင့်၊] သမ္ပန္နံ သမ္ပန္နံ+သီလံ ယေသန္တိ သမ္ပန္နသီလာ။ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနန္တိ-ကား၊ သတိအဝိပ္ပဝါသသင်္ခါတေန-သတိနှင့် မကင်းသောနေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ အပ္ပမာဒေန-အပ္ပမာဒဖြင့်၊ ဝါ-ပမာဒ၏၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သတိပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့်၊ ဝိဟရန္တာနံ-နေကုန်သော၊ [တေသံ၌ စပ်၊ အပ္ပမာဒေန+ဝိဟာရော အပ္ပမာဒဝိဟာရော၊ အပ္ပမာဒဝိဟာရော+ယေသံ အတ္ထိတိ အပ္ပမာဒဝိဟာရိနော၊ (တစ်နည်း) ဝိဟရန္တိ သီလေနာတိ ဝိဟာရိနော၊ အပ္ပမာဒေန+ဝိဟာရိနော အပ္ပမာဒဝိဟာရိနော-အပ္ပမာဒဖြင့် နေလေ့ရှိသူတို့။] သမ္ပဒညာ ဝိမုတ္တာနန္တိ-ကား၊ သမ္မာ-

သမ္ပဒညာ။ ။ အညာကို တတိယန္တ၊ မဂ္ဂံကို ကာရဏအနက်ဟော ယူ၍ “သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ အညာ (အညာယ)-အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တာနံ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်ပြီးကုန်သော၊ တေသံ-တို့၏၊ မဂ္ဂံ-အကြောင်းကို၊ မာရော၊ န ဝိန္ဒတိ-မရ၊ ဝါ-မသိ”ဟု ပေးရန် ဖွင့်သေး၏၊ ထိုအလို “သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ ပဟာယကဝသေန အာဇာနာတိ၊ သမန္တတော သဗ္ဗေန ဝါ ပကာရေန ဇာနာတိတိ အညာ(ဝိမတိ-၁၊ ၂၄၂)”ဟု ပြုပါ။ (သီဇီသစ်-၁၊ ၂၃၄၊ ဒီဇီ-၃၊ ၃၉)

သင့်လျော်သော၊ ဟေတုနာ-အကြောင်းဖြင့်၊ **ဉာဏေ**န-နည်းလမ်းမှန်သော၊ ကာရဏေန-အကြောင်းဖြင့်၊ ဇာနိတ္တာ-သိ၍၊ **တဒဂ်ဝိမုတ္တိယာ**-တဒဂ်ဝိမုတ္တိလည်းကောင်း၊ ဝါ-ထိုထိုသုသီလုအစိတ်အပိုင်းဖြင့် ထိုထိုဒုဿီလုအစိတ်အပိုင်းမှ လွတ်မြောက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ [ဣတိ၌စပ်၊] **ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိယာ**-ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိလည်းကောင်း၊ ဝါ-ပယ်ခွာခြင်းအားဖြင့် လွတ်မြောက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ **သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိယာ**-သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိလည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် လွတ်မြောက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ **ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိယာ**-ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိလည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်ဖန်ငြိမ်းအေးခြင်းအားဖြင့် လွတ်မြောက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ **နိဿရဏဝိမုတ္တိယာ**-နိဿရဏဝိမုတ္တိလည်းကောင်း၊ ဝါ-ဝဋ်မှ ထွက်ခြင်းအားဖြင့် လွတ်မြောက်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပဉ္စဟိ-

ဉာဏေန။ ။ဉာယန္တိ ယေနာတိတိ ဉာယော၊ [ဉာ+ဏာ-ဓာနိဋ္ဌိ-၇၆၀၊] ဉာတဗ္ဗော ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗောတိ ဉာယော(နိဒီ-၅၃၇)၊ နိယန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ဉာယော၊ [နိ+အ၊ ဤကို ဧပြ၊ ဧကို အာယပြ၊ နကို ဥပြု-သူစိ၊] နိစ္စံ+ဧတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဉာယော၊ [နိ+ဣ+ဏ၊ ဣကို ဧပြ၊ ဧကို အာယပြ၊ နကို ဥပြု-နိဒီ-၃၃၊] သတ္တက၌ နှာယသည် ပါဠိ၌ “ဉာယ”ဟု ဖြစ်၏။ “ဥစိတ-အသင့်”ဟူသောအနက်၊ “နယောပါယ (နယ+ဥပါယ)-သင့်သောနည်းလမ်း”ဟူသော အနက်၊ “ယုတ္တိ-အသင့်ယုတ္တိ”ဟူသော အနက် စသည်ကို ဟော၏။ “နှာယတိ-အသင့်ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ နှာယော”ဟု ပြု၊ “နိ+ ဣ ဓာတ်၊ ယဉ်ပစ္စည်း”ဟု ဆို၏။ နှာကို ဥပြုလျှင် “ဉာယ”ဟု ဖြစ်၏။

တဒဂ်ဝိမုတ္တိယာ။ ။တံ တံ+အဂီ တဒဂီ-ထိုထိုဒါနသီလဝိပဿနာဟူသော အစိတ်အပိုင်း၊ ဝိမုတ္တိတ္တာတိ ဝိမုတ္တိ-လွတ်အပ်သော အနိစ္စသညာစသည်၊ တဒဂေန+ဝိမုတ္တိ တဒဂ်-ဝိမုတ္တိ-ထိုထိုနိစ္စသညာစသော အစိတ်အပိုင်းသည် လွတ်အပ်သော အနိစ္စသညာစသည်၊ ဒီဋ္ဌိ-၂၊ ၁၈၊ အလို ဝိမုတ္တိသည် ကမ္မသာနေတည်း၊ ကတ္တုသာနေယူ၍ “တဒဂ် ဝိမုတ္တိ-ထိုထိုနိစ္စသညာစသော အစိတ်အပိုင်းမှ လွတ်သော အနိစ္စသညာစသည်” ဟုလည်း ပေးကြ၏(ဒီ. ၄-၂၊ ၁၉၊ ဒီဋ္ဌိ-၂၊ ၁၈၊ သံဋီ-၂၊ ၄၇၆၊ သုတ်မဟာဘာ-၁၊ ၆၅)။

တစ်နည်း။ ။တံ တံ+အဂီ တဒဂီ-ထိုထိုဒါနသီလဝိပဿနာဟူသော အစိတ်ပိုင်း၊ ဝါ-ထိုထိုအကုသိုလ်အစိတ်အပိုင်း၊ ဝိမုစ္စနံ ဝိမုတ္တိ-လွတ်မြောက်ခြင်း၊ တဒဂေန+တဒဂ်တော+ဝိမုတ္တိ တဒဂ်ဝိမုတ္တိ-ထိုထိုဒါနသီလဝိပဿနာဟူသော အစိတ်ပိုင်းဖြင့်

ထိုထိုအကုသိုလ်အစိတ်အပိုင်းမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ တဒင်္ဂတစ်ပုဒ်ကျေသည်ဟု ကြံ၊ ဒါနဖြင့် မစ္ဆရိယ လောဘစသော အကုသိုလ်မှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ သီလဖြင့် ပါဏာတိပါတစသော အကုသိုလ်မှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဖြင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဖြင့် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ ဝိသမဟေတုကဒိဋ္ဌိမှ လွတ်မြောက်ခြင်းစသည်အားဖြင့် ဒါန၊ သီလ၊ ဝိပဿနာဟူသော အစိတ်ပိုင်းဖြင့် မစ္ဆရိယ၊ လောဘ၊ ပါဏာတိပါတ၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသော အကုသိုလ်အစိတ်အပိုင်းမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကို တဒင်္ဂဝိမုတ္တိဟု ခေါ်သည်။ တရားကိုယ်မှာ မဟာကုသိုလ်စိတ်တည်း။ (ဥဒါန. ၄-၂၉၊ ၃၀၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၄၃)

ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိယာ။ ။ဝိက္ခမ္ဘနေန+ဝိမုတ္တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ-အတော်ကြာအောင် ပယ်ခွာခြင်းအားဖြင့် နီဝရဏစသည်တို့သည် လွတ်အပ်သော သမာပတ်၊ ဝါ-အတော်ကြာအောင် ပယ်ခွာခြင်းအားဖြင့် နီဝရဏစသည်တို့မှ လွတ်မြောက်သော ကုသိုလ်သမာပတ်စပါး(ဒီ. ၄-၂၊ ၁၉၊ မ. ၄-၄၊ ၁၂၀၊ သံ. ၄-၃၊ ၂၄၂၊ ဒီဋီ-၂၊ ၁၈၊ သုတ်မဟာဘာ-၁၊ ၆၅)၊ (တစ်နည်း) ဝိက္ခမ္ဘနံ ဧဝ+ဝိမုတ္တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ-နီဝရဏစသည်တို့ကို အတော်ကြာအောင် ပယ်ခွာခြင်းဟူသော လွတ်မြောက်မှု ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ(မဟာကုသိုလ်၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သမာဓိ)တည်း။ (ဥဒါန. ၄-၂၉၊ ၃၀)

သမုဉ္ဇေဒဝိမုတ္တိယာ။ ။သမုဉ္ဇန္တနံ သမုဉ္ဇေဒေါ-ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ခြင်း၊ သမုဉ္ဇေဒေန+ဝိမုတ္တိ သမုဉ္ဇေဒဝိမုတ္တိ-ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ခြင်းဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော(လွတ်မြောက်မှု)မဂ်။ (ဒီ. ၄-၂၊ ၁၉၊ မ. ၄-၄၊ ၁၂၀၊ သံ. ၄-၃၊ ၂၄၂၊ ဒီဋီ-၂၊ ၁၈၊ သုတ်မဟာဘာ-၁၊ ၆၅)

ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိယာ။ ။ပဋိပဿန္တနံ ပဋိပဿဒ္ဓိ-ကိလေသာတို့ကို တစ်ဖန်ငြိမ်းစေခြင်း၊ ပဋိပဿဒ္ဓိယာ+ဝိမုတ္တိ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိ-ကိလေသာတို့ကို တစ်ဖန် ငြိမ်းစေခြင်းဖြင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်သော(လွတ်မြောက်မှု)ဖိုလ်။ (ဒီ. ၄-၂၊ ၁၉၊ မ. ၄-၄၊ ၁၂၀၊ သံ. ၄-၃၊ ၂၄၂၊ ဒီဋီ-၂၊ ၁၈၊ သုတ်မဟာဘာ-၁၊ ၆၅)

နိဿရဏဝိမုတ္တိယာ။ ။နိဿရဏံ-ကိလေသာတို့မှ ထွက်မြောက်ခြင်း၊ နိဿရဏေန+ဝိမုတ္တိ နိဿရဏဝိမုတ္တိ-ကိလေသာတို့မှ ထွက်မြောက်ခြင်းအားဖြင့် လွတ်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်၊ (လွတ်မြောက်မှုနိဗ္ဗာန်)။ (ဒီ. ၄-၂၊ ၁၉၊ မ. ၄-၄၊ ၁၂၀၊ သံ. ၄-၃၊ ၂၄၂၊ ဒီဋီ-၂၊ ၁၈၊ သုတ်မဟာဘာ-၁၊ ၆၅)၊ (တစ်နည်း) နိဿရတီတိ နိဿရဏံ၊ ဝိမုစ္စတီတိ ဝိမုတ္တိ၊ နိဿရဏံ စ+တံ+ဝိမုတ္တိ စာတိ နိဿရဏဝိမုတ္တိ-ကိလေသာတို့မှ ထွက်မြောက်၊ လွတ်ကင်းသော နိဗ္ဗာန်(သံဋီ-၂၊ ၄၇၆)။

၅ပါးကုန်သော၊ ကုမာဟိ ဝိမုတ္တိဟိ-ဤဝိမုတ္တိတို့ဖြင့်၊ ဝိမုတ္တာနံ-လွတ်မြောက်
 ကုန်သော၊ [တေသံ၌ စပ်၊] မာရော မဂ္ဂံ န ဝိန္ဒတိတိ-ကား၊ ဧဝရူပါနံ-ဤသို့
 သဘောရှိကုန်သော၊ မဟာဒီကာသဝါနံ-မြတ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊
 သဗ္ဗထာမေန-အလုံးစုံသောအားဖြင့်၊ ဝါ-အားကုန်လွတ်သဖြင့်၊ မဂ္ဂန္တောပိ-ရှာ
 မှီပါသော်လည်း၊ ဝါ-ရှာမှီသည်လည်းဖြစ်သော၊ မာရော-မာရ်နတ်သည်၊ ဂတ-
 မဂ္ဂံ-သွားအပ်သောလမ်းကို၊ န ဝိန္ဒတိ-မရနိုင်၊ န လဘတိ-မရနိုင်၊ န ပဿတိ-
 မတွေ့နိုင်၊ ကုတိ-ဂါထာအဖွင့် အပြီးတည်း၊ ဒေသနာဝသာနေ၊ ဝေ၊ ဇာတာ၊
 ကုတိ-ဂေါဓိက ထွေရပ်ရိနိဗ္ဗာနဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ဂေါဓိကထွေရပ်ရိနိဗ္ဗာနဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ ပြီး၏။

၁၂- ဂရဟဒိန္နဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂီကာ

ယထာ သင်္ကာရဋ္ဌာနသိန္နိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 ဂရဟဒိန္နံ နာမ-ဂရဟဒိန္နမည်သော၊ နိဂဏ္ဌသာဝကံ-နိဂဏ္ဌ၏ တပည့် (အလုပ်
 အကျွေးဒကာ)ကို၊ [နိဂဏ္ဌသာဝကောတိ နိဂဏ္ဌဿ နဋပုတ္တဿ ဥပဋ္ဌာကော
 (ပစ္စယဒါယကော)-အံ၊ ၄-၂၊ ၃၆၇၊ အံ၊ ၄-၃၊ ၂၀၉၊] အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ ဟိ-ချဲ့၊
 သာဝတ္ထိယံ-၌၊ သိရိဂုတ္တော စ-သိရိဂုတ္တလည်းကောင်း၊ ဂရဟဒိန္နော စ-ဂရဟ
 ဒိန္နလည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သဟာယကာ-တို့သည်၊ အဟေ-
 သုံ၊ တေသု-ထိုသူငယ်ချင်း ၂ယောက်တို့တွင်၊ သိရိဂုတ္တော-သော၊ ဥပါသကော-
 သည်၊ ဗုဒ္ဓသာဝကော-ဘုရားရှင်၏တပည့်တည်း၊ ဂရဟဒိန္နော-သည်၊ နိဂဏ္ဌ-
 သာဝကော-တည်း၊ တံ-ထိုဂရဟဒိန္နကို၊ နိဂဏ္ဌာ-တို့သည်၊ အဘိက္ခဏံ-မပြတ်၊
 ဧဝံ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ပြောကုန်၏၊ (ကိ)၊ “တဝ-၏၊ သဟာယကံ-သော၊ သိရိဂုတ္တံ-
 ကို၊ ‘တုံ၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဥပသင်္ကမသိ-နည်း?
 တဿ-ထိုရဟန်းဂေါတမ၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ကိ-ကို၊ လဘိဿသိ-ရမည်နည်း?’
 ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြောဆိုဆုံးမလသော်၊
 အမှေ-တို့သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ အမှာကဉ္စ-တို့အားလည်း၊ ဒေယုဓမ္မံ-ပေးလှူ
 ထိုက်သော သဘောရှိသောဝတ္ထုကို၊ ဝါ-လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို၊ ဒဿတိ-ပေးလှူ

လိမ့်မည်။ ဧဝံ-သို့၊ ဩဝဒတိ-တုံ-ပြောဆို ဆုံးမခြင်းငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ ကိံ-မသင့်ဘူးလော?” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဂရဟဒိန္နော-သည်။ တေသံ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ အဘိက္ခဏံ-မပြတ်၊ ဂန္တာ-၍၊ ဌိတနိသိန္နဌာနာဒိသု-ရပ်ရာအရပ်၊ ထိုင်ရာအရပ်အစရှိသော အရပ်တို့၌၊ သိရိဂုတ္တံ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဩဝဒတိ-၏၊ (ကိံ)၊ “သမ္ပ-မိတ်ဆွေ! တေ-အား၊ သမဏေန ဂေါတမေန-ဖြင့်၊ ကိံ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း? တံ-ထိုရဟန်းဂေါတမသို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ ကိံ-ကို၊ လဘိဿသိ-နည်း? တေ-အား၊ မမ-၏၊ အယျေ-အရှင်တို့ကို၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ၊ တေသံ-ထိုအရှင်တို့အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ ကိံ -မသင့်ဘူးလော?” ဣတိ-ဤသို့ ပြောဆိုဆုံးမပြီ၊ သိရိဂုတ္တော-သည်။ တဿ-ထိုဂရဟဒိန္န၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာပိ-၍လည်း၊ ဗဟူ-များစွာကုန်သော၊ ဒိဝသေ-နေတို့၌၊ [နောက်“ဧကဒိဝသံ”ကဲ့သို့ သတ္တမိ အနက်၌ ဒုတိယသက်၊ “ဗဟူ-ကုန်သော၊ ဒိဝသေ-တို့ပတ်လုံး”ဟု အစ္စန္တသံယောဂအနက်လည်း ပေးကြ၏] တုဏှိ၊ ဟုတ္တာ၊ **နိဗ္ဗိဇ္ဇိတ္တာ-**ပြီးငွေ့(စိတ်ပျက်)၍၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ “သမ္ပ! တွံ-သည်၊ အဘိက္ခဏံ၊ အာဂန္တာ၊ မံ-ကို၊ ဌိတဌာနာဒိသု-ရပ်ရာအရပ်အစရှိသောအရပ်တို့ ၌၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေသိ၊ ‘သမဏံ ဂေါတမံ-ကို၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ၊ ကိံ-ကို၊ လဘိဿသိ-နည်း၊ မမ-၏၊ အယျေ-တို့သို့၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ၊ တေသံ-တို့အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒေဟိ-လော’ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ တာဝ-စွာ၊ ကထေဟိ-ပြောလော၊ မေ-အား၊ တဝ-၏၊ အယျာ-တို့သည်၊ ကိံ-ကို၊ ဇနန္တိ-သိကုန်သနည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “သာမိ-အရှင်! (မိတ်ဆွေ!) အဟော-ဪ...အံ့ဩဖွယ်ရှိလေစွ၊ ဧဝံ-သို့၊ မာ ဝဒန္တံ၊ မမ-၏၊ အယျာနံ-တို့သည်၊ အညာတံ နာမ-မသိအပ်သောအရာ မည်သည်၊ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ-အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ-သော၊ ကာယဝစီမနောကမ္မံ-ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံကိုလည်းကောင်း၊ ‘ဣဒံ-ဤအရာသည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊ ဣဒံ-သည်၊ န

နိဗ္ဗိဇ္ဇိတ္တာ။ ။နိ+ဝိဒ+တွာ၊ ဒဓန္တတော ယော ကွစိဖြင့် ယလာ၊ တထာ ကတ္တရိ စဖြင့် ဓာတွန် ဒနှင့် ယကို ဇပြု၊ ဇဒ္ဒေဘော်လာ၊ ဣလာ၍ ပြီးသည်၊ ရုဓာဒိ ဝိဒ ဓာတ်သည် တုဌိအနက်ဟောသော်လည်း ဓာတွတ္တဗာဓကဖြစ်သော နိဥပသာရကြောင့် နှစ်သက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မနှစ်သက်ခြင်း၊ ပြီးငွေ့ခြင်းအနက်ကို ဟောသည်။

ဘဝိဿတိ-ဖြစ်မည်မဟုတ်၊ ကူတိ-သို့ သဗ္ဗံ-သော၊ ဘဗ္ဗာဘဗ္ဗံ-ဖြစ်မည့်အရာ၊ မဖြစ်မည့်အရာကို၊ ဇာနန္တိ-ကုန်၏” ကူတိ-ပြောပြ၊ “ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေသိ-ပြောသလော၊” ကူတိ-မေးပြီ၊ “အာမ-ဟုတ်ကဲ့၊ ဝဒေမိ-ပြောပါ၏၊” ကူတိ-ဤသို့ပြောပြ၊ “ယဒိ ဧဝံ-ယင်းသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ဤမျှလောက်သောကာလပတ်လုံး၊ မယံ-အား၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအကြောင်းကို၊ အနာစိက္ခန္ဓေန-မပြောဘဲ၊ ဝါ-လသော်၊ ဝါ-သော၊ တေ-သည်၊ အတိဘာရိယံ-အလွန်ကြီးလေးသောအမှုကို၊ ကတံ-အပ်ပြီ၊ အဇ္ဈ မယာ-သည်၊ အယျာနံ-တို့၏၊ ဉာဏာနုဘာဝေါ-ဉာဏ်၏ အာနုဘော်ကို၊ (ဉာဏ်စွမ်းကို)၊ ဉာတော-သိအပ်ပြီ၊ သမ္မ-ဆွေ၊ ဂစ္ဆလော၊ အယျေ-တို့ကို၊ မမ-၏၊ ဝစနေန-ဖြင့်၊ နိမန္တေဟိ-ပင့်ဖိတ်ချေလော၊” ကူတိ-ဤသို့ပြောပြ၊ သော-ထိုဂရဟဒိန္နသည်၊ နိဂဏ္ဌာနံ-တို့၏၊ သန္တိကံ၊ ဂန္ဓာ၊ တေ-ထိုနိဂဏ္ဌတို့ကို၊ ဝန္တိတွာ၊ “မယံ၊ သဟာယကော-သော၊ သိရိဂုတ္တော-သည်၊ သွာတနာယ-ငှာ၊ တုမေ-တို့ကို၊ နိမန္တေဟိ-၏၊” ကူတိ-သို့၊ အာဟ၊ “သိရိဂုတ္တေန-သည်၊ သာမံ-တိုင်၊ တွံ-သင့်ကို၊ ဂုတ္တော-ပြောအပ်သလော?” ကူတိ-မေးပြီ၊ “အယျာ-တို့၊ အာမ-ပါ၊” ကူတိ-ပြီ၊ တေ-ထိုနိဂဏ္ဌတို့သည်၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌာ-ရွှင်လန်း နှစ်သက်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ “နော-တို့၏၊ ကိစ္စံ-သည်၊ နိပ္ပန္နံ-ပြီးပြီ၊ အမေသု-တို့၌၊ သိရိဂုတ္တဿ-၏၊ ပသန္နကာလတော-ကြည်ညိုရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ကာ နာမ-အဘယ်မည်သော၊ သမ္ပတ္တိ-ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ န ဘဝိဿတိ-မဖြစ်တော့မည်နည်း၊ ဝါ-မဖြစ်ဘဲ ရှိတော့မည်နည်း၊” ကူတိ ဝဒီသု။

သိရိဂုတ္တဿာပိ-၏လည်း၊ နိဝေသနံ-နေအိမ်သည်၊ မဟန္တံ-ကြီးကျယ်၏၊ သော-ထိုသိရိဂုတ္တသည်၊ တသ္မိ-ထိုအိမ်၌၊ ဒွိန္ဒံ-၂ဆောင်ကုန်သော၊ ဂေဟာနံ-တို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌၊ ဥဘတော-၂ဖက်မှ၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ ဒီယံ-ရှည်သော၊ အာဝါဠံ-တွင်းကို၊ ခဏာပေတွာ-တူးစေ၍၊ ဂူထကလလဿ-ကျင်ကြီးညွန့်ဗွက်ဖြင့်၊ ပူရာပေသိ-ပြည့်စေပြီ၊ ဗဟိအာဝါဠေ-တွင်း၏အပြင်၌၊ ဒွိသု-၂ခုကုန်သော၊ ပရိယန္တေသု-အစွန်တို့၌၊ ခါဏုကေ-သစ်ငုတ်တို့ကို၊ ကောဋ္ဌာပေတွာ-စိုက်စေ၍၊ ဝါ-ရိုက်စေ၍၊ တေသု-ထိုသစ်ငုတ်တို့၌၊ ရဇ္ဈယော- ကြိုးတို့ကို၊ ဗန္ဓာပေတွာ-

ဖွဲ့ချည်စေ၍၊ အာသနာနံ-ထိုင်စရာ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တို့၏၊ ပုရိမပါဒေ-
 ရှေ့ခြေတို့ကို၊ အာဝါဠဿ-တွင်း၏၊ ပုရိမပဿေ-ရှေ့ဘေး၌၊ **ဌပါပေတွာ**-ထား
 စေ၍၊ ပစ္ဆိမပါဒေ-နောက်ခြေတို့ကို၊ ရုဇ္ဈကေသု-ကြီးတို့၌၊ **ဌပါပေသိ**-ထားစေပြီ၊
 “ဧဝံ-သို့၊ နိသိန္နကာလေ-ထိုင်ရာအခါ၌၊ ဧဝံ-သို့၊ အဝံသိရာ-အောက်သို့ ညွတ်
 သော ဥဒ္ဓါဝါဒီ-ရိုက်ကုန်သည်၊ (ဥဒ္ဓါဝါဒီ-စောက်ထိုးတို့သည်)၊ (ဟုတွာ)၊ ပတိဿန္တိ-
 ကျကုန်လိမ့်မည်” ကုတိ-သို့၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ) ယထာ-
 အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ထားလသော်၊ အာဝါဠော-တွင်းသည်၊ န ပညာ-
 ယတိ-မထင်ရှား၊ (မပေါ်)၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အာသနာနံ-
 တို့၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ပစ္စတ္တရဏာနိ-အခင်းတို့ကို၊ [ပတိဗ္ဗံ ပစ္စေကံ ဝါ အတ္တရိ-
 တဗ္ဗာနီတိ ပစ္စတ္တရဏာနိ၊ ပတိ+အာ+ထရ+ယု၊ သီဇီသစ်-၁၊ ၇၄။] ဒါပေသိ-ပေး
 စေပြီ၊ ဝါ-ခင်းစေပြီ၊ မဟန္တာ မဟန္တာ-ကြီးကုန်ကြီးကုန်သော၊ စာဠိယော-အိုးတို့
 ကို၊ ဌပါပေတွာ-၍၊ ကဒလိပဏ္ဍေဟိ စ-ငှက်ပျောရွက်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊
 သေတပိလောတိကာဟိ စ-ဖြူသော အဝတ်ပိုင်းတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မုခါနိ-
 မျက်နှာဝတို့ကို၊ ဗန္ဓာပေတွာ-ဖွဲ့ချည်စေ၍၊ တုတ္တာ ဧဝံ-အချည်းနှီးသာလျှင် ဖြစ်
 ကုန်သော၊ တာ-ထိုအိုးတို့ကို၊ ဂေဟဿ-အိမ်၏၊ ပစ္ဆိမဘာဂေ-နောက်အဖို့ဖြစ်
 သော၊ ဝါ-နောက်ဘက်ဖြစ်သော၊ ဗဟိ-အပြင်၌၊ ယာဂု ဘတ္တသိတ္တ သပ္ပိတေလ-
 မဓုဖာဏိတ ပူဇနုဏ္ဏမက္ခိတာ-ယာဂု ဆွမ်းလုံးထောပတ် ဆီပျားရည် တင်လဲ
 မုန့်မုန့်တို့ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သည်တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဌပါပေသိ-ပြီ၊ ဂရဟဒိန္နော၊

အာသနာနံ။ ။အာသတိ နိသီဒတိ ဧတ္တာတိ အာသနာနိ၊ [အာသ+ယု၊ ဒီဇီ-၂၊
 ၂၈၁။] အာသနအရ ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်၊ ခုတင်၊ ကုလားထိုင်၊ ဘုံလျှို၊ ဖျာ၊
 သားရေနယ်အခင်း၊ မြက်အခင်း၊ သစ်ရွက်အခင်း၊ ကောက်ရိုးအခင်းစသော ထိုင်
 စရာများကို ယူနိုင်သည်။ ဤ၌ “ပုရိမပါဒေ၊ ပစ္ဆိမပါဒေ”တို့ကို ထောက်၍ ညောင်
 စောင်း၊ အင်းပျဉ်တို့ကို ယူပါ။ (မဟာနိ-၁၀၁၊ ဝိ. ၄-၃၊ ၅၇)

ဌပါပေသိ။ ။ထပ(ထပန-ထားခြင်းအနက်)+ဏာပေ+ဤ၊ ထကို ဌပြု။ (တစ်
 နည်း) ဌာဓာတ်နောင် ကာရိတ် ဏာပေပစ္စည်း ၂ဆင့်သက်၊ (ဌာ+ဏာပေ+ဏာပေ+
 ဤ)၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဌာ၌ ရသပြု၊ နောက်အာကိုလည်း ချေ၊ ဤအလို “ဌပါပေသိ-
 တည်ပါစေဟု စေခိုင်းပြီ”ဟုပေး၊ ဌပါပေတွာလည်း နည်းတူ။

ပါတောဝ-၌ပင်၊ တဿ-ထိုသိရိဂုတ္တ၏၊ ယရံ-သို့၊ ဝေဂေန၊ ဂန္ဓာ၊ “အယျာနံ-
 တို့ဖို့၊ သက္ကာရာ-ကောင်းစွာပြုအပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို၊ သဇ္ဇိတော-ပြင်
 ဆင်အပ်ပြီလော?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ၊ “သမ္ပ-ဆွေ! အာမ-ကဲ့၊ သဇ္ဇိတော-ပြင်ဆင်
 အပ်ပါပြီ၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဧသော-ဤပြင်ဆင်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းသည်၊ ကဟံ
 ပန-အဘယ်မှာနည်း?” ကုတိ-မေးပြီ၊ “ဧတာသု-ဤအိုးတို့တွင်၊ ဧတ္တိကာသု-
 ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ စာဠိသု-အိုးတို့၌၊ ယာဂု-သည်၊ (ပူရိတာ-ပြည့်
 နေပြီ၊) ဧတ္တိကာသု-ကုန်သော၊ (စာဠိသု-တို့၌) ဘတ္တံ-ဆွမ်းသည်၊ (ပူရိတံ-ပြီ၊)
 ဧတ္တိကာသု-ကုန်သော၊ (စာဠိသု-တို့၌) သပ္ပိဖာဏိတပူဝါဒီနိ-တို့သည်၊ ပူရိ-
 တာနိ-ကုန်ပြီ၊ အာသနာနိ၊ ပညတ္တာနိ-ခင်းထားအပ်ကုန်ပြီ၊” [(တစ်နည်း) ယာဂု-
 ကို၊ ပူရိတာ-ပြည့်စေအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဖြည့်ထားအပ်ပြီ၊ . . . ဘတ္တံ-ကို၊ (ပူရိတံ-အပ်ပြီ၊) . . .
 သပ္ပိဖာဏိတပူဝါဒီနိ-တို့ကို၊ ပူရိတာနိ-အပ်ကုန်ပြီ၊] ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုဂရဟဒိန္န
 သည်၊ “သာဓူ”တိ-ဟူ၍၊ ဝတွာ၊ ဂတော-ပြန်သွားပြီ၊ တဿ-ထိုဂရဟဒိန္န၏၊
 ဂတကာလေ-ပြန်သွားရာအခါ၌၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊ နိဂဏ္ဌာ-တို့သည်၊
 အာဂမိသု-လာကုန်ပြီ၊ သိရိဂုတ္တော၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ၊ ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန-
 ဖြင့်၊ နိဂဏ္ဌေ-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ၊ တေသံ-ထိုနိဂဏ္ဌတို့၏၊ ပုရတော-၌၊ ဝါ-ကာ၊
 အဉ္စလိံ-ကို၊ ပဂ္ဂယု-ချီ၍၊ ဌိတော-ရပ်လျက်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေသိ၊ (ကိံ)၊ “တုမေ-
 တို့သည်၊ အတိတာဒိဘေဒံ-အတိတ်အစရှိသော အပြားရှိသော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံ
 အရာကို၊ ဇာနာထ ကိရ-သိကြသတဲ့၊ ဧဝံ-သို့၊ တုမှာကံ၊ ဥပဋ္ဌာကေန-အလုပ်
 အကျွေးဖြစ်သော ဂရဟဒိန္နသည်၊ မယံ-အား၊ ကထိတံ-အပ်ပြီ၊ တုမေ-တို့သည်၊
 သဗ္ဗံ-ကို၊ သစေ ဇာနာထ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိံ)၊ မယံ-၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ မာ ပဝိ-
 သိတ္ထံ-မဝင်ကြပါနှင့်၊ ဟိ-မှန်၊ မမ၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌာနံ-ကုန်သော၊ ဝေါ-တို့ဖို့၊
 ဝါ-တို့အတွက်၊ ယာဂု-သည်၊ နေဝ အတ္ထိ၊ ဘတ္တာဒီနိ-ဆွမ်းအစရှိသော စားဖွယ်
 တို့သည်၊ န (သန္တိ)-မရှိကုန်၊ အဇာနိတွာ-၍၊ သစေ ပဝိသိဿထ-အကယ်၍
 ဝင်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိံ)၊ ဂူထအာဝါဇေ-ကျင်ကြီးတို့ဖြင့် ပြည့်သောတွင်း၌၊ ဝါ-
 မစင်တွင်း၌၊ ဝေါ-တို့ကို၊ ပါတေတွာ-ကျစေ၍၊ ပေါထေဿာမိ-ထုရိုက်မည်၊
 ကုတိ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ ပူရိသာနံ-တို့အား၊ သညံ-အမှတ်အသားကို၊ အဒါသိ-

ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ တေသံ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့၏၊ နိသီဒနဘာဝံ-ထိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ၊ ပစ္စိမပဿေ-နောက်ဘက်ဘေး၌၊ ဝါ-နောက်နား၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ အာသနာနံ-တို့၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ပစ္စတ္ထရဏာနိ-တို့ကို၊ အပနေယျာထ-ဖယ်ကြလော၊ တာနိ-ထိုအခင်းတို့ကို၊ အသုစိနာ-မစင်နှင့်၊ မာ မက္ခယိသု-မလိမ်းကုံမိကြစေနှင့်၊ ဝါ-မလူးကြစေနှင့်၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။

အထ-၌၊ နိဂဏ္ဌေ-တို့ကို၊ “ဘန္တေ-တို့! ဣတော-ဤအရပ်မှ၊ ဧထ-ကြွ ပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ နိဂဏ္ဌာ-တို့သည်၊ ပဝိသိတွာ-အိမ်သို့ ဝင်ပြီး၍၊ ပညတ္တာသနေသု-ခင်းထားအပ်သော နေရာတို့၌၊ နိသီဒိတုံ-ငှာ၊ အာရတိသု-အားထုတ်ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့ကို၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ဝဒိသု-ပြောကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-တို့! တာဝ-စွာ၊ အာဂမေထ-ဆိုင်းငံ့ကြပါ၊ မာ နိ-သီဒထ-မထိုင်ကြပါနှင့်ဥ၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ၊ “ကိ ကာရဏာ-နည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌာနံ-ကုန်သော၊ အယျာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့အား၊ ဝတ္တံ-ဝတ်ကို၊ ဥ တွာ၊ နိသီဒိတုံ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊” ဣတိ-ပြီ၊ “အာဝုသော-ဒါယကာတို့! ကိ-ကို၊ ကာတုံ၊ ဝဇ္ဇတိ-နည်း?” ဣတိ-မေးပြီ၊ “အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ၏ မိမိ၏၊ ပတ္တာသနမူလေသု-ရောက်ရာနေရာ၏ အနီးတို့၌၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံတို့သည်လည်း၊ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ-တစ်ချိန်တည်း၌သာလျှင်၊ နိသီဒိတုံ၊ ဝဇ္ဇတိ၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ၊ အဿ-ထိုသိရိဂုတ္တ၏၊ ဣဒံ (အယံ)-ဤသို့သော၊ အဓိပ္ပာယော-အလိုဆန္ဒသည်၊ (ဟောတိ) ကိရ-ဖြစ်သတဲ့၊ (ကိ-အဘယ်သို့သော၊ အဓိပ္ပာယော-သည်၊ ဟောတိ ကိရ-ဖြစ်သတဲ့နည်း?)၊ “ဧကသ္မိံ-သည်၊ အာဝါဇ္ဇေ-တွင်း၌၊ ပတိတေ-ကျလသော်၊ ‘အာဝုသော-တို့! အဝသေသာ-ကြွင်းသောသူတို့သည်၊ အာသနေ-ထိုင်ရာ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်၌၊ မာ နိသီဒန္တ-မထိုင်ကြနှင့်၊’ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တံ-ပြောခြင်း ငှာ၊ မာ လဘတု-မရပါစေနှင့်၊” ဣတိ-ဤသို့သော၊ (အဓိပ္ပာယော-သည်၊ ဟောတိ ကိရ-သတဲ့) တေ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့သည်၊ “သာဓူ”တိ-၍၊ ဝတွာ၊ “ဣမေဟိ-ဤလူတို့သည်၊ ကထိတကထံ-ပြောအပ်သောစကားကို၊ အမေဟိ-တို့သည်၊ ကာတုံ၊ ဝဇ္ဇတိ” ဣတိ-သို့၊ စိန္တယိသု၊ အထ-၌၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသော နိဂဏ္ဌ

တို့သည်။ အတ္တနော အတ္တနော-၏။ ပတ္တာသနမူလေ-ရောက်ရာနေရာအနီး၌၊ ပဋိပါဠိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ အဋ္ဌံသု၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့ကို၊ “ဘန္တေ-တို့၊ ခိပ္ပံ-စွာ၊ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ-၌ပင်၊ နိသီဒေယ-ကုန်၊” ဣတိ၊ ဝတ္တာ၊ တေသံ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့၏၊ နိသိန္နဘာဝံ-ထိုင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ အာ-သနာနံ-ထိုင်စရာ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်တို့၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ ပစ္စတ္ထရဏာနိ-အခင်းတို့ကို၊ နိဟရိသု-ထုတ်ဆောင်ကုန်ပြီ၊ ဝါ-ရုတ်ကုန်ပြီ၊ နိဂဏ္ဌာ-တို့သည်၊ ဧကပ္ပဟာရေနေဝ-၌ပင်၊ နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ-ကုန်လသော်)၊ ရဇ္ဈနံ-ကြိုးတို့၏၊ ဥပရိ-၌၊ ဌပိတာ-ထားအပ်ကုန်သော၊ အာသနပါဒါ-ထိုင်စရာ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်တို့၏ အခြေတို့သည်၊ ဘဌာ-လျော့ကျကုန်ပြီ၊ နိဂဏ္ဌာ-တို့သည်၊ အဝံသိရာ -ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာဝါဇေ-ကျင်ကြီးတွင်း၌၊ ပတိသု-ကုန်ပြီ၊ သိရိဂုတ္တော-သည်၊ တေသု-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့သည်၊ ပတိတေသု-ကျကုန်လသော်၊ ဒွါရံ-ကို၊ ပိဒဟိတွာ-ပိတ်၍၊ ဥတ္တိန္တုတ္တိန္တေ-တက်လာကုန်၊ တက်လာကုန်သော၊ တေ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့ကို၊ “အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ-အတိတ် အနာဂတ်ပစ္စုပ္ပန်ကို၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ န ဇာနာထ-မသိကြသနည်း?” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဒဏ္ဍေဟိ-ဒုတ်တို့ဖြင့်၊ ပေါထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ “ဧတ္တကံ-ဤမျှလောက်သည်၊ ဧတေသံ-ဤ နိဂဏ္ဌာတို့အား၊ ဝဋီဿတိ-သင့်တော်လိမ့်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဒွါရံ-ကို၊ ဝိဝရာပေသိ-ဖွင့်စေပြီ၊ တေ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့သည်၊ နိ-ကွမိတွာ-၍၊ ပလာယိတုံ-ငှာ၊ အာရဘိသု-အားထုတ်ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တေသံ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့၏၊ ဂမနမဂ္ဂေ-သွားရာလမ်း၌၊ သုဓာပရိကမ္မကတံ-အင်္ဂတေဖြင့် အပြေအပြစ်ပြုအပ်သော၊ ဘူမိံ-မြေကို၊ ပိစ္ဆိလံ-အစေးရှိသည်ကို၊ ဝါ-ချောနေအောင်၊ ကာရာပေသိ-ပြုစေပြီ၊ တတ္ထ-ထိုမြေ၌၊ အသဏ္ဌာဟိတွာ-ကောင်းစွာ မတည်နိုင်မူ၍၊ ပတိတေ ပတိတေ-လဲကျကုန်၊ လဲကျကုန်သော၊ တေ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့ကို၊ ပုန-ဖန်၊ ပေါထာပေတွာ-ထုရိုက်စေ၍၊ “ဧတ္တကံ-ဤမျှလောက်သည်၊ တုမ္မာကံ-တို့အား၊ အလံ-သင့်တော်၏၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဥယျော-ဇေသိ-ပြီ၊ တေ-ထိုနိဂဏ္ဌာတို့သည်၊ “တယာ-သည်၊ (မယံ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို) နာသိတာ-ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်သည်၊ အမှာ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တယာ-သည်၊ (မယံ)၊

နာသိတာ-အပ်ကုန်သည်။ အမှာ-ကုန်၏။” ကုတိ-သို့ ကန္တန္တာ-မြည်တမ်း (အော်ဟစ်)ကုန်လျက်၊ ဥပဋ္ဌာကဿ-အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော ဂရဟဒိန္န၏၊ ဂေဟဒွါရံ-အိမ်တံခါးပေါက်သို့၊ အဂမံသု-ကုန်ပြီ။

ဂရဟဒိန္နော-သည်။ တံ ဝိပွကာရံ-ထိုဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာကို၊ ဒိသွာ၊ ကုဒ္ဓေါ-စိတ်ဆိုးသည်။ (ဟုတွာ)၊ “သိရိဂုတ္တေန-သည်။ (အဟံ-သည်။ ဝါ-ကို)၊ နာသိတော-ဖျက်ဆီးအပ်သည်။ အမှီ-ဖြစ်၏။ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ ပဿာ-ရေတွာ-ဆန့်တန်း၍၊ ဝန္တန္တာနံ-ရိုးခိုးသူတို့အား၊ သဒေဝကေ-နတ်နှင့်တကွသော၊ လောကေ-လောက၌၊ ယထာရုစိယာ-အကြင်အကြင်အလိုဆန္ဒအားဖြင့်၊ ဝါ-အလိုဆန္ဒအားလျော်သဖြင့်၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထေ နာမ-စွမ်းနိုင်သူတို့ မည်ကုန်သော၊ ပုညက္ခေတ္တက္ခူတေ-ကောင်းမှုမျိုးစေ့တို့၏ စိုက်ပျိုးကြချရာ လယ်ယာ မြေကောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ မမ-၏၊ အယျေ-အရှင်တို့ကို၊ ပေါထာပေတွာ-ထိုရိုက်စေ၍၊ ဗျသနံ-ပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပေသိ-ရောက်စေပြီ။” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ရာဇကုလံ-မင်းနန်းတော်သို့၊ ဂန္ဓာ၊ တဿ-ထိုသိရိဂုတ္တကို၊ ကဟာပဏ-သဟဿံ-အသပြာတစ်ထောင်သော၊ ဒဏ္ဍံ-ဒဏ်ငွေကို၊ ကာရေသိ-ပြုစေပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုသိရိဂုတ္တ၏၊ (သန္တိကံ-သို့)၊ ရာဇာ-သည်၊ သာသနံ-သတင်းစကားကို၊ ပေသေသိ၊ သော-ထိုသိရိဂုတ္တသည်၊ ဂန္ဓာ၊ ရာဇာနံ၊ ဝန္တိတွာ၊ “ဒေဝ-အရှင်မင်းမြတ်! ဥပပရိက္ခိတွာ-စူးစမ်းဆင်ခြင်၍၊ ဒဏ္ဍံ-ဒဏ်ကို၊ ဂဏှထ-ယူပါကုန်၊ အနုပပရိက္ခိတွာ-မစူးစမ်းမဆင်ခြင်မူ၍၊ မာ (ဂဏှထ)-မယူပါကုန်နှင့်၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-လျှောက်တင်ပြီ၊ “ဥပပရိက္ခိတွာ-၍၊ ဂဏှိဿာမိ-မည်၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “ဒေဝ-မြတ်! သာဓု-ကောင်းပြီ၊” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီ၊ (ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီး၍)၊ “တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဂဏှာဟိ-ယူလော၊” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီ၊ (ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီး၍)၊

တေန ဟိ ဂဏှာဟိတိ။ ။ဤဝါကျကို သိရိဂုတ္တက မင်းအား ဆက်လက်လျှောက်တင်သောစကားဟု ယူ၍ ပေးခဲ့သည်။ “ဂဏှာဟိတိ”နှင့် “သာဓု ဒေဝါတိ”တို့၌လည်း ကုတိသဒ္ဒါတစ်လုံး အကျေကြံသည်။ မင်းက သိရိဂုတ္တအား ပြောသောစကားဟုလည်း ယူကြ၏။ ထိုသို့ယူလျှင် “အနေကတ္ထတ္တာ ဟိ ဓာတူနံ”နှင့်အညီ ဓာတ်တို့သည် အနက်များစွာ ဟောနိုင်ရကား “ဂဏှန္တိ ကထေန္တိ(သံဋီ-၂၊ ၁၃၃)”အဖွင့်ကို ထောက်၍

ဒေဝ-မြတ်! မယုံ-ကျွန်တော်မျိုး၏။ သဟာယကော-သော၊ နိဂဏ္ဌသာဝကော-
သည်။ မံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ဌိတနိသိန္နဌာနာဒိသု-ရပ်ရာအရပ်၊ ထိုင်ရာအရပ်
အစရှိသော အရပ်တို့၌၊ အဘိဏ္ဍိ-မပြတ်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေသိ-ပြောခဲ့ပြီ၊ (ကိ)။
“သမ္ပ-ဆွေ! တေ-အား၊ သမဏေန ဂေါတမေန-ဖြင့်၊ ကိံ-နည်း? တံ-ထိုရဟန်း
ဂေါတမသို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ကိံ-ကို၊ လဘိဿသိ-နည်း?”
ဣတိ-ဤသို့သော၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ အာဒိ ကတွာ-အစပြု၍၊ သိရိဂုတ္တော-
သည်၊ သဗ္ဗ-သော၊ တံ ပဝတ္တိ-ထိုဖြစ်ပုံကို၊ အာရောစေတွာ-လျှောက်တင်၍၊
“ဒေဝ-မြတ်! ဣမသ္မိံ ကာရဏေ-ဤအကြောင်း၌၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဒဏ္ဍံ-ဒဏ်ကို၊
ဂဟေတု-ငှာ၊ သစေ ယုတ္တံ-အကယ်၍ သင့်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဂဏှာယ-ကုန်၊”
ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ဂရဟဒိန္နံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ-
၍၊ “တေ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တံ-ပြောဆိုခဲ့အပ်သည်မှာ၊ သစ္စံ ကိရ-မှန်သတဲ့
လော? [(တစ်နည်း) ဝုတ္တံ ကိရ-ပြောဆိုအပ်ခဲ့သတဲ့ဆို၊ သစ္စံ-မှန်သလား?]”
ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ “ဒေဝ-မြတ်! သစ္စံ-မှန်ပါ၏။” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီ၊
“တွံ၊ ဧတ္တကမ္ပိ-ဤမျှလောက်ကိုလည်း၊ အဇာနန္တေ-မသိသူတို့ကို၊ သတ္တာရော-
တိ-ဆရာဟူ၍၊ ဂဟေတွာ-မှတ်ယူ၍၊ ဝိစရန္တော-လျက်၊ ‘သဗ္ဗံ-ကို၊ ဇာနန္တိ-
ကုန်၏၊’ ဣတိ-သို့၊ ကိံ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တထာဂတ-
သာဝကဿ-ဘုရားရှင်၏ တပည့်အား၊ ကထေသိ-ပြောရသနည်း? “တယာ-
သည်၊ အာရောပိတဒဏ္ဍော-တက်ရောက်စေအပ်သော ဒဏ်သည်၊ ဝါ-တင်
ထားအပ်သော ဒဏ်သည်၊ တုယုမေဝ-သင့်ဖို့သာ၊ ဝါ-အတွက်သာ၊ ဟောတု-
ဖြစ်ပါစေ၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သွေဝ-ထိုဂရဟဒိန္နံသို့သာ၊
ဒဏ္ဍံ-ဒဏ်ကို၊ ပါပိတော-ရောက်စေအပ်ပြီ၊ တဿေဝ-ထိုဂရဟဒိန္နံ၏သာ၊
ကုလူပကာ-အိမ်သို့ ကပ်ရောက်တတ်သော နိဂဏ္ဌတို့ကိုသာ၊ ပေါထေတွာ-
၍၊ နိဟဋ္ဌာ-ထုတ်ဆောင်အပ်ကုန်ပြီ။

အတ္ထာတိသယနည်းအရ ဂဏှာဟိ၌ ဂဟဓာတ် ကထနအနက်ဟော ယူကာ “တေန
ဟိ-လျှင်၊ ဂဏှာဟိ-ပြောလော”ဟု ပေး၊ သို့သော် ဤသို့ သံသယဖြစ်ဖွယ်စကားလုံးကို
မဆိုဘဲ “ကထေဟိ၊ ဝဒေဟိ”စသော ရှင်းလင်းသော စကားကိုသာ ဆိုသင့်ရကား
“မင်းက ပြောသောစကား”ဟု ယူခြင်းကို စဉ်းစားသင့်သည်။

သော-ထိုဂရဟဒိန္နသည်၊ တံ-ထိုသိရိဂုတ္တကို၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ တတော-ထို
 အခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ အမုမာသမတ္တမ္ပိ-တစ်လထက်ဝက်၊ ဆယ့်ငါးရက်မျှ
 ပတ်လုံးလည်း၊ သိရိဂုတ္တေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ အကထေတွာ-၍၊ စိန္တေသိ၊ (ကိံ) “မယ့်-
 အား၊ [အယုတ္တံ၌စပ်၊] ဝါ-၏၊ [ဝိစရိတံ၌စပ်၊] ဧဝံ-သို့၊ ဝိစရိတုံ-လှည့်လည်နေ
 ထိုင်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-သည်၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊ မယာ-သည်၊ ဧတဿ-ဤသိရိဂုတ္တ၏၊
 ကုလူပကာနမ္ပိ-အိမ်သို့ ကပ်ရောက်တတ်သော ရဟန်းတို့အားလည်း၊ ဗျသနံ-
 ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။” ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၊ (ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၍၊)
 [ကုတိတစ်လုံးအကျေကြီး၊] သိရိဂုတ္တံ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ အာဟ (ကိံ) “သဟာယ
 သိရိဂုတ္တ-သူငယ်ချင်း သိရိဂုတ္တ!” ကုတိ-ဤသို့ ခေါ်ပြီး၊ “သမ္ပ-မိတ်ဆွေ! ကိံ-
 ဘာလဲ?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ “ဉာတိသုဟဇ္ဇာနံ နာမ-ဆွေမျိုးချစ်ကျွမ်းဝင်
 သူ မည်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ ကလဟောပိ-ခိုက်ရန်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိဝါဒေါ-
 ပိ-ဆန့်ကျင်ဖက်ပြောဆိုရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၅၆ ခု၊]
 ဟောတိ၊ တံ၊ ကိံ-အဘယ်ကြောင့်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ န ကထေသိ-နည်း?
 ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရောသိ-နည်း?” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီး၊ “သမ္ပ!
 တဝ-၏၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ အကထနတော-မပြောခြင်းကြောင့်၊ န ကထေမိ-
 မပြောပါ။” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီး၊ “သမ္ပ! ယံ-အကြင်အမှုကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊
 တံ-ထိုအမှုသည်၊ ကတမေဝ-ပြုအပ်ပြီးသည်သာ၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ မေတ္တိ-

ဉာတိသုဟဇ္ဇာနံ။ ။အယံ အမှာကံ အဇ္ဈတ္တိကောတိ ဇာနန္တိ ဉာယန္တိတိ ဝါ ဉာ-
 တယော(အဘိ. ၄-၂၊ ၁၀၁၊ ပဋိသံ. ၄-၁၊ ၁၄၅၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၃)၊ ရှေ့နည်း ကတ္တု-
 သာဓန၊ နောက်နည်း ကမ္မသာဓန၊ သုဠု သုန္ဒရံ+ဟဒယံ ဧတေသန္တိ သုဟဒါ-
 ကောင်းသောစိတ်နှလုံးရှိသူတို့၊ [သု+ ဟဒယ၊ ယချေ၊] သုဟဒါယေဝ သုဟဇ္ဇာ၊
 သမ္ပိယာယနဝသေန သုမနာတိ အတ္ထော၊ ဉာတယော စ+သုဟဇ္ဇာ စ ဉာတိသုဟဇ္ဇာ။
 (သိဒ္ဓိသစ်-၂၊ ၂၀၂၊ ဇာနိသစ်-၁၊ ၂၈၀၊ သီဘာ-၃၊ ၂၇၉၊ နိဒီ-၁၇၊ ၃၄၃)

မေတ္တိ။ ။မိတ္တဿ+ဧသာ မေတ္တိ-မိတ်ဆွေ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော မေတ္တာ၊ ဝါ-ချစ်ခင်မှု၊
 [မိတ္တ+ဏိ၊-သံဋီ-၂၊ ၁၃၆၊] ဤအလို ကုကာရန္တတည်း၊ (တစ်နည်း) မိတ္တဿ+ဘာဝေါ
 မေတ္တိ-မိတ်ဆွေ၏ ဖြစ်ကြောင်းမေတ္တာ၊ [မိတ္တ+ဏ+ဝီ(ဤ)]-အံဋီ-၁၊ ၁၇၆၊ မောဂ်နိ-
 ၂၊ ၁၀၃၊] ဤအလို ဤကာရန္တတည်း၊ (တစ်နည်း) မေတ္တာယန္တိ ဧတာယာတိ မေတ္တိ-

ချစ်ခင်မှုကို၊ န ဘိန္ဒုဿာမ-မခွဲကုန်အံ့။” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ တတော-မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဥဘောပိ-၂ယောက်လုံးတို့သည်လည်း၊ ဧကဌာနေ-တစ်ခုတည်းသောအရပ်၌၊ (တစ်နေရာတည်း၌)၊ တိဌန္တိ၊ နိသီဒန္တိ၊ အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သိရိဂုတ္တော-သည်၊ ဂရဟဒိန္နံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တေ-အား၊ နိဂဏ္ဌေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ကိ-နည်း? တေ-ထိုနိဂဏ္ဌတို့သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ကိ-ကို၊ လဘိဿသိ-နည်း? မမ၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊ အယျာနံ-တို့အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒါတုံ ဝါ-ငှာလည်းကောင်း၊ တေ-အား၊ န ဝဇ္ဇတိ ကိ-မသင့်ဘူးလော?” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ သောပိ-ထိုဂရဟဒိန္နံသည်လည်း၊ ဧတမေဝ-ဤစကားကိုသာ၊ ပစ္စာသီသတိ-တောင့်တနေ၏၊ တေန-ထိုကြောင့်၊ အဿ-ထိုဂရဟဒိန္နံ၏၊ ဝါ-မှ၊ **ကဏ္ဍဝနဌာနေ**-ယားသည့်နေရာ၌၊ နခေန-လက်သည်းဖြင့်၊ ဝိလေခိတံ ဝိယ-ကုတ်ခြစ်ပေးအပ်သကဲ့သို့၊ အဟောသိ၊ သော-ထိုဂရဟဒိန္နံသည်၊ “သိရိဂုတ္တ-တ္တံ! တဝ-၏၊ သတ္တာ၊ ကိ-ကို၊ ဇာနာတိ-နည်း?” ကူတိ၊ ပုစ္ဆိ၊ “အမ္ဘော-အမောင်! ဧဝံ-သို့၊ မာ ဝဒ-မပြောနှင့်၊ မေ-၏၊ သတ္တာ-၏၊ အဇာနိတဗ္ဗံ နာမ-မသိအပ်သော အရာမည်သည်၊ နတ္ထိ၊ အတိတာဒိဘေဒံ-အတိတ်အစရှိသော အပြားရှိသော၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ ဇာနာတိ၊ **သောဠသဟိ**-၁၆ပါး

ချစ်ခင်ကြောင်းမေတ္တာ(အဘိ. ၄-၂, ၇၀) (တစ်နည်း) မိဇ္ဇတိ သိနိယုတိတိ မေတ္တိ-စေးကပ်ချစ်ခင်တတ်သောမေတ္တာ၊ (သင်္ခိ-၁, ၁၈၆)၊ မေဒနံ မေတ္တိ-စေးကပ်ချစ်ခင်ခြင်း (နိဘာ-၄, ၁၃၇)၊ ဤအလို မိဒါဒိဟိ တိတိယောဖြင့် မိဒဓာတ်နောင် တိပစ္စည်းသက်၊ မေတ္တာဆိုသော်လည်း ဂေဟသိတပေမ(အိမ်သူအိမ်သား မိတ်ဆွေ ဆွေမျိုးသားချင်း အပေါ် ချစ်ခင်မှု)တည်း၊ ဂေဟသိတပေမသည် မေတ္တာချည်းသက်သက် မဟုတ်၊ ရံခါ မေတ္တာစစ်ဖြစ်၍ ရံခါ ဂေဟသိတပေမ (တဏှာ)ဖြစ်တတ်၏။ (ဝိ. ၄-၃, ၂၆၃၊ သာရတ္ထ-၂, ၃၁၅၊ သာရတ္ထ-၃, ၂၃၃)

ကဏ္ဍဝနဌာနံ။ ။ကဏ္ဍဝတိ ဧတ္တာတိ ကဏ္ဍဝနံ၊ [ကဏ္ဍဝ+ယု၊-မောင်ပံ-၅, ၁၀၊ ဓာတွတ္တ၊ (တစ်နည်း) ကဏ္ဍ+ယု၊ ယုကို အနပြု၊ အ-ကို ဥပြု၊ ဥကို ဥဝပြု၊-ဓာနိဋ္ဌိ-၃၂၆] ကဏ္ဍဝနံ စ+တံ+ဌာနံ စာတိ ကဏ္ဍဝနဌာနံ-ယားသောနေရာ။

သောဠသဟာကာရေဟိ။ ။အာကရိယတိ ဉာယတိ ဧတေဟိတိ အာကာရာ-သိကြောင်းအခြင်းအရာများ(မဏိ-၂, ၅၅၁)၊ သောဠသ အာကာရဟူသည် စေတော

ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ-အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ အရာတို့ဖြင့်၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ-ပိုင်းဖြတ်နိုင်၏။” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “အဟံ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ န ဇာနာမိ၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ မယံ-အား၊ ဧတ္ထကံ-သော၊ ကာလံ-လုံး၊ န ကထေသိ-နည်း၊ တေန ဟိ-လျှင်၊ တွံ-သည်၊ ဂစ္ဆ-လော၊ တဝ-၏၊ သတ္တာရံ-ကို၊ သွာတနာယ-ငှာ၊ နိမန္တေဟိ-ပင့်ချေလော၊ ဘောဇေဿာမိ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးစေမည်၊ ဝါ-ဆွမ်းကပ်ပါမည်၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ မမ-၏၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ ဂဏှိတုံ- ငှာ၊ ဝဒေဟိ-လျှောက်ချေလော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။

သိရိဂုတ္တော၊ သတ္တာရံ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ၊ ဝန္တိတ္တာ၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ) “ဘန္တေ၊ မမ-၏၊ သဟာယကော-သော၊ ဂရဟဒိန္နော-သည်၊ တုမေ-တို့ကို၊ နိ-မန္တပေတိ-ပင့်စေ၏၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ သွေ-၌၊ တဿ-ထိုဂရဟဒိန္န၏၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ ဂဏှထ ကိရ-ခံယူတော်မူပါကုန်တဲ့၊ ခေါ ပန-စင်စစ်ကား၊ [ခေါ ပနအနက်မဲ့သော်လည်းကြုံ၊] ပုရိမဒိဝသေ-ရှေးနေ၌၊ တဿ-ထိုဂရဟဒိန္န၏၊ ကုလူပကာနံ-အိမ်သို့ ကပ်ရောက်တတ်သော နိဂဏှတို့အား၊ မယာ-သည်၊ ကုဒိ နာမ-ဤမည်သောအမှုကို၊ ကတံ -အပ်ခဲ့ပြီ၊ မယာ-သည်၊ ကတဿ-ပြုအပ်သောအမှု၏၊ ပဋိကရဏမ္ပိ-တဖန်ပြုခြင်းကိုလည်း၊ ဝါ-လက်စားချေမည်ကိုလည်း၊ န ဇာနာမိ-မသိပါ၊ တုမ္မာကံ-တို့အား၊ သုဒ္ဓစ္စိတ္တေန-စင်ကြယ်သောစိတ်ဖြင့်၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ ဒါတုကာမတမ္ပိ-လှူလိုသည်၏အဖြစ်ကိုလည်း၊ န ဇာနာမိ၊ အာဝဇ္ဇေတွာ-ဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ ဝါ-သော်၊ စေ ယုတ္တံ-အကယ်၍ သင့်လျော်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ အဓိဝါသေထ-လက်ခံတော်မူပါကုန်၊ နော စေ (ယုတ္တံ)-အကယ်၍ မသင့်လျော်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ မာ အဓိဝါသယိတ္ထ-လက်ခံတော်မူပါကုန်နှင့်၊” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ၊ “သော-ထိုဂရဟဒိန္နသည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ (ဥပရိ-အပေါ်၌)၊ ကိ-ကို၊ ကာတုကာမော န ခေါ-ပြု

ပရိယဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော စိတ်၁၆မျိုးတို့တည်း၊ ထို၁၆မျိုးတို့ဟူသည် (၁) သရာဂစိတ်၊ (၂) ဝိတရာဂစိတ်၊ (၃) သဒေါသစိတ်၊ (၄) ဝိတဒေါသစိတ်၊ (၅) သမောဟစိတ်၊ (၆) ဝိတမောဟစိတ်၊ (၇) သံခိတ္တစိတ်၊ (၈) ဝိက္ခိတ္တစိတ်၊ (၉) မဟဂ္ဂတစိတ်၊ (၁၀) အမဟဂ္ဂတစိတ်၊ (၁၁) သဥတ္တရစိတ်၊ (၁၂) အနုတ္တရစိတ်၊ (၁၃) သမာဟိတစိတ်၊ (၁၄) အသမာဟိတစိတ်၊ (၁၅) ဝိမုတ္တစိတ်၊ (၁၆) အဝိမုတ္တစိတ်တို့တည်း။

ခြင်းငှာ အလိုရှိသနည်း” ကူတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊
 (ကိ-နည်း?)၊ “ဒိန္နံ-၂ဆောင်ကုန်သော၊ ဂေဟာနံ-တို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌၊
 မဟန္တံ-ကြီးမားသော၊ အာဝါဠံ-တွင်းကို၊ ခဏာပေတွာ-တူးစေ၍၊ အသီတိ-
 သကဋမတ္တာနိ-လှည်းအစီးရှစ်ဆယ်တိုက် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ခဒိရ-
 ဒါရူနိ-ရှားသားတို့ကို၊ အာဟရာပေတွာ-ဆောင်စေ၍၊ ပူရာပေတွာ-ပြည့်စေ၍၊
 အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ အမေ-တို့ကို၊ အင်္ဂါရအာဝါဠေ-မီးကြီးတွင်း၌၊ ပါ-
 တေတွာ-ကျစေ၍၊ နိဂ္ဂဏိတုကာမော-နှိပ်ကွပ်ခြင်းငှာ အလိုရှိ၏။” ကူတိ-ဤသို့
 မြင်တော်မူပြီ၊ ပုန-ဖန်၊ “တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂတပစ္စယာ-သွားခြင်းဟူသော
 အကြောင်းကြောင့်၊ အတ္ထော-အကျိုးသည်၊ အတ္ထိ ကိ န ခေါ-ရှိလေသလော၊
 နတ္ထိ ကိ န ခေါ-မရှိလေသလော၊” ကူတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေသိ-ပြီ၊ တတော-ထိုမှ
 နောက်၌၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အကြောင်းအရာကို၊ အဒ္ဓသ၊ (ကိ)၊
 “အဟံ၊ အင်္ဂါရအာဝါဠေ-၌၊ ပါဒံ-ခြေကို၊ ပဿာရေဿာမိ-ဆန့်တန်းမည်၊ တံ-
 ထိုမီးကြီးတွင်းကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ-ဖုံးအုပ်၍၊ ဌပိတကိလဉ္စံ-ထားအပ်သော ဖျာ
 သည်၊ အန္တရဓာယိဿတိ-ကွယ်ပျောက်လိမ့်မည်၊ **အင်္ဂါရကာသု-မီးကြီးတွင်း**
ကို၊ ဝါ-မီးကြီးပုံကို၊ ဘိန္ဒိတွာ-ဖောက်၍၊ စက္ကမတ္တံ-လှည်းဘီးအတိုင်းရှည်ရှိသော၊
မဟာပဒမံ-ကြီးစွာသော ပဒမ္မာကြာသည်၊ (ပဒမ္မာကြာပွင့်ကြီးသည်)၊ ဥဌဟိ-
ဿတိ-ပေါ်ထွက်လာလိမ့်မည်၊ အထ-၌၊ အဟံ-သည်၊ ပဒမကဏ္ဍိကာ-ပဒမ္မာ
ကြာချက်ကို၊ (ပဒမ္မာကြာချပ်ကို)၊ [ပဒမဿ+ကဏ္ဍိကာ ပဒမကဏ္ဍိကာ၊ အက္ကမ-
န္တော-နင်းတော်မူလျက်၊ အာသနေ-၌၊ နိသီဒိဿာမိ-မည်၊ ပဉ္စသတာ-ကုန်သော၊

အင်္ဂါရကာသု။ ။အင်္ဂန္တိ ဟာနိ (ဝိနာသံ) ဂစ္ဆန္တိတိ အင်္ဂါရာ၊ [အင်္ဂံ+အာရ၊ ပု+န၊-
 မောဂ်-၇၊ ၁၆၄၊ ဓာနိဋီ-၃၆၊] ကသီယတိ (ကဿတိ) ခနီယတိတိ ကာသု၊ [ကသ+ဏျ၊-
 မဋီ-၂၊ ၃၂၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၂၃၊ မောဂ်-၇၊ ၁၊] အင်္ဂါရေဟံ+ပုဏ္ဏာ+ကာသု အင်္ဂါရကာသု-
 မီးကြီးတို့ဖြင့် ပြည့်သောတွင်း၊ (မီးကြီးတွင်း)၊ (တစ်နည်း) ကသီယတိ စိယတိတိ
 ကာသု(သာရတ္ထ-၂၊ ၂၃)၊ (တစ်နည်း) ကာသီယတိ စိယတိတိ ကာသု(မဋီ-၂၊ ၃၂၊
 ပါရာဘာ-၂၊ ၂၇၀)၊ တုစ္ဆဘာဝေန ပုဉ္စဘာဝေန ကာသတိ ပကာသတိတိ ကာသု
 (ဓာတွတ္ထ)၊ [ကသ+ဥ၊] အင်္ဂါရာနံ+ကာသု အင်္ဂါရကာသု-မီးကြီးတို့၏ အစုအပုံ၊
 (မီးကြီးပုံ)။ (ဝိ. ဋ္ဌ-၁၊ ၁၈၅၊ သံ. ဋ္ဌ-၂၊ ၁၀၃)]

ဘိက္ခုဝိ-တို့သည်လည်း၊ တထေဝ-ပင်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ နိဿိဒိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်၊ မဟာဇနော-သည်၊ သန္တိပတိဿတိ-မည်၊ အဟံ၊ တသ္မိံ သမာဂမေ-ထိုအစည်းအဝေး၌၊ ဒွိဟိ- ၂ပုဒ်ကုန်သော၊ ဂါထာဟိ-တို့ဖြင့်၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်၊ အနုမောဒနပရိယောသာနေ-၌၊ **စတုရာသီတိယာ-၈၄** လီသော၊ **ပါဏသဟဿာနံ**-သတ္တဝါအထောင်တို့၏၊ (ထောင်ပေါင်းများစွာသော သတ္တဝါတို့၏)၊ (တစ်နည်း) စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော သတ္တဝါတို့၏၊ **ဓမ္မာဘိသမယော**-သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို

စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ။ ။ “ဝိသတျာဒိ၊ နဂုတိ၊ ဣတ္ထိဧကဂုဏ်”နှင့်အညီ “ပါဏသဟဿာနံ”ဟူသော ဝိသေသု၏ ဗဟုဂုဏ်သို့ မလိုက်ဘဲ ဧကဂုဏ် ရှိရသည်၊ စတုဟိ+အဓိကာ+အသီတိ စတုရာသီတိ-လေးခုတို့ဖြင့် လွန်သော ရှစ်ဆယ်၊ ဝါ-ရှစ်ဆယ့်လေး၊ “သဟဿ”သဒ္ဒါသည် “သတံ စအုံး၊ သချေဆုံး၊ နပုံး ဧကဂုဏ်”ပင်ဖြစ်သော်လည်း “အစုခွဲတုံ၊ အားလုံးစုံ၊ မှတ်ကုန် ဗဟုဂုဏ်”နှင့်အညီ “ပါဏသဟဿ”တစ်စုတည်း မဟုတ်၊ ရှစ်ဆယ့်လေးစု ဖြစ်သောကြောင့် ဗဟုဂုဏ် ချရသည်၊ “ပါဏာနံ+သဟဿာနိ ပါဏသဟဿာနိ”ဟု ပြု၊ ပါဏသဟဿကို စတုရာသီတိ(၈၄)ဖြင့် မြှောက်လျှင် “ရှစ်သောင်းလေးထောင်”ဖြစ်၏။ (ဋ္ဌပြု-၆၄)

ဓမ္မာဘိသမယော။ ။ “ဓမ္မာဘိသမယောတိ စတုသစ္စဓမ္မပ္ပဋိဝေဓော(ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ-၁၅၃၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၅၈)”နှင့်အညီ ဓမ္မအရ သစ္စာ၄ပါး၊ သမယသဒ္ဒါ ပတိဝေဓအနက်ဟော ယူ၍ အထက်အတိုင်း ဆရာတို့ ပေးတော်မူသည်၊ သမ္မဒေဝ၊ သဟိတာနံ ဝါ သစ္စာနံ+အယနံ ဇာနနံ သမယော-ကောင်းစွာ သိခြင်း၊ ဝါ-တကွဖြစ်သော သစ္စာ၄ပါးတို့ကို သိခြင်း(ဝိမတိ-၁၊ ၄၀)၊ သမယောယေဝ+အဘိသမယော၊ အဘိအတွက် အနက်သီးခြားမရှိ၊ တဗ္ဘာဝဂုတ္တိကမ္မဓာရည်းတည်း၊ (တစ်နည်း) အဘိမုခဘာဝေန+သမယော အဘိသမယော(ဣတိ၊ ဌ-၇၇)၊ (တစ်နည်း) ဉာဏေန အဘိမုခံ သမ္မာဧတဗ္ဗော အဓိဂန္တဗ္ဗောတိ အဘိသမယော-ဉာဏ်သည် ရှေးရှု ကောင်းစွာ သိထိုက်သောသဘော၊ (တစ်နည်း) အဘိမုခဘာဝေန သမ္မာဧတိ ဂစ္ဆတိ ဗုဒ္ဓတီတိ အဘိသမယော-ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်အားဖြင့် ကောင်းစွာ သိတတ်သောဉာဏ်(သာရတ္ထ-၁၊ ၁၉၈)၊ ဓမ္မာနံ+အဘိသမယော ဓမ္မာဘိသမယော-သစ္စာ၄ပါး တရားတို့ကို ကောင်းစွာသိခြင်း၊ (ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း)။ (ဋ္ဌပြု-၆၄)

တစ်နည်း။ ။ သမယသဒ္ဒါ သမဝါယ(ပေါင်းဆုံခြင်း) အနက်ဟုလည်း ဖွင့်၏၊

ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊ သိရိဂုတ္တော စ-သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဂရဟဒိန္နော စ-လည်းကောင်း၊ သောတာပန္နာ-တို့သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-
 ကြလိမ့်မည်၊ စ-သည်သာမကသေး၊ အတ္တနော-၏၊ ဓနရာသိ-ဥစ္စာအစုကို၊
 သာသနေ-၌၊ ဝိကိရိဿန္တိ-စွန့်ကျဲကြလိမ့်မည်၊ ဣမံ ကုလပုတ္တံ-ဤအမျိုး
 ကောင်းသားကို၊ နိဿာယ-၍၊ မယာ-သည်၊ ဂန္တံ၊ ဝဋ္ဋတိ” ဣတိ-ဤသို့ မြင်
 တော်မူပြီ (ဣတိ-ဤသို့မြင်တော်မူ၍)၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ အဓိဝါသေသိ။

သိရိဂုတ္တော-သည်၊ ဂန္တာ၊ သတ္တု-၏၊ အဓိဝါသနံ-ကို၊ ဂရဟဒိန္နဿ-အား၊
 အာရောစေတော-၍၊ “လောကဇေဋ္ဌဿ-တစ်လောကလုံးထက် အကြီးမြတ်ဆုံး
 ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝါ-သတ္တအားလုံး၏ အကြီးအမှူးဖြစ်တော်
 မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ [လောကဿ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌတ္တာ **လောကဇေဋ္ဌော**(အပ. ၄-
 ၂၄၈)၊ **လောကဇေဋ္ဌော**တိ သကလသတ္တလောကဿ ဇေဋ္ဌော ပဓာနော(အပ. ၄-
 ၂၆၆)၊] သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုစု၊ ပူဇော်မှုကို၊ ကရောဟိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊
 အာဟ၊ ဂရဟဒိန္နော-သည်၊ “ဣဒါနိ၊ အဿ-ထိုသိရိဂုတ္တ၏၊ ဝါ-ဖို့၊ ကတ္တဗ္ဗ-

ထိုအလို “သဟကာရိကာရဏံ(အကျိုးကို အတူပြုလေ့ရှိသော အကြောင်းဖြစ်လျက်)၊
 သန္တိန္ဒြေ(တပေါင်းတည်း) သမေတိ(ကောင်းစွာဖြစ်တတ်၏)၊ သမဝေတိ-ကောင်းစွာ
 သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏)၊ ဣတိ သမယော-တပေါင်းတည်း ဖြစ်တတ်သော ပေါင်း
 စပ်ခြင်း(သာရတ္ထ-၁, ၁၉၈)၊ (တစ်နည်း) သင်္ဂမဝသေန(ပေါင်းဆုံခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်)
 ပစ္စယာနံ(အကြောင်းတို့၏)၊ ဖလုပ္ပာဒနံ(အကျိုးဖြစ်စေခြင်းကို) ပဋိ(စွဲ၍) အယနံ
 ဧကတော ပဝတ္တိ(တပေါင်းတည်းဖြစ်ခြင်းသည်) ဧတ္တာတိ သမယော-အကြောင်းတို့၏
 အကျိုးဖြစ်စေခြင်းကို စွဲ၍ တပေါင်းတည်းဖြစ်ရာ ပေါင်းစုခြင်း၊ သမယော ဧဝ
 အဘိသမယော၊ ဓမ္မဿ+ဉာဏေန အဘိသမယော ဓမ္မာဘိသမယော-သစ္စာ၄ပါး
 တရား၏ ဉာဏ်နှင့် ပေါင်းဆုံခြင်း”ဟု ပြုပါ။ (အဘိ. ၄-၃, ၇၃၊ ဒီဇီ-၂, ၆၄၊ သံဇီ-
 ၂, ၈၊ အံဇီ-၂, ၃၃၄)။

တစ်နည်း။ ။ဓမ္မအရ မဂ်ဖိုလ်၊ သမယသဒ္ဓါ ပဋိလာဘအနက်ဟောဟုလည်း
 ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “သမိတိ (သင်္ဂတိ သမောဓာနံ) သမယော-ပေါင်းဆုံခြင်း၊ ဝါ-ရ
 ခြင်း(သာရတ္ထ-၁, ၁၉၈)၊ (တစ်နည်း) သမိပံ အယနံ ဥပဂမနံ သမယော-အနီးသို့
 ရောက်ခြင်း၊ ဝါ-ရခြင်း(ဝိမတိ-၁, ၄၈)၊ ဓမ္မဿ+အဘိသမယော ဓမ္မာဘိသမယော-
 မဂ်ဖိုလ်တရားကို ရခြင်း”ဟု ပြုပါ။ (သာရတ္ထ-၁, ၁၅၁၊ ဓမ္မဇီ-၂၀)

ယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုကို၊ ဝါ-ပြုအပ်သော အလုပ်အား သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုကို၊ ဇာနိဿာမိ-သိရတော့မည်၊” ကူတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဒွိန္ဒ-ကုန်သော၊ ဂေဟနံ-တို့၏၊ အန္တရေ-၌၊ မဟန္တံ-သော၊ အာဝါဠ-ကို၊ ခဏာပေတွာ-၍၊ အသီတိသကဋမတ္တာနိ-ကုန်သော၊ ခဒိရဒါရူနိ-တို့ကို၊ အာဟရာပေတွာ-၍၊ ပူရာပေတွာ-၍၊ အဂ္ဂိ-ကို၊ ဒတွာ၊ ခဒိရဂီရရာသီနံ-ရှားမီးကြီးအစုအပုံတို့ကို၊ ယောဇာပေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ သဗ္ဗရတ္တိ-လုံး၊ ဓမာ-ပေတွာ-မှုတ်စေ၍၊ ခဒိရဂီရရာသီ-ရှားမီးကြီးအစုအပုံကို၊ ကာရာပေတွာ-၍၊ အာဝါဠမတ္ထကေ-တွင်း၏အထက်၌၊ ရုက္ခပဒရာနိ-သစ်သားပျဉ်ချပ်တို့ကို၊ ဌပါပေတွာ-၍၊ ကိလဉ္ဇေန-ဖျာဖြင့်၊ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ-ဖုံးအုပ်၍၊ ဂေါမယေန-နွားချေးဖြင့်၊ လိမ္မာပေတွာ-လိမ်းကျံစေ၍၊ ဧကေန-တစ်ခုသော၊ ပဿေန-နံ ပါးဖြင့်၊ ဒုဗ္ဗလဒဏ္ဍကေ-အားမရှိသော(ဒုတ်)သစ်သားချောင်း ငယ်တို့ကို၊ ဝါ-မခိုင်သော သစ်သားချောင်းငယ်တို့ကို၊ အတ္ထရိတွာ-ခင်း၍၊ ဂမနမဂ္ဂံ-သွားရာလမ်းကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ “ဧဝံ-သို့၊ အက္ကန္တအက္ကန္တကာလေ-နင်းအပ်ရာ နင်းအပ်ရာအခါ၌၊ ဒဏ္ဍကေသု-ဒုတ်တို့သည်၊ ဘဂ္ဂေသု-ကျိုးကုန်လသော်၊ ပရိ-ဝဋ္ဋေတွာ-လည်၍၊ ဝါ-လိမ့်၍၊ အဂီရကာသုယံ-၌၊ ပတိဿန္တိ-ကျကုန်လိမ့်မည်၊” ကူတိ-သို့၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဂေဟပစ္စာဘာဂေ-အိမ်၏ နောက်အဖို့၌၊ သိရိဂုတ္တေန-သည်၊ ဌပိတနိယာမေနေဝ-ထားအပ်သော နည်းဖြင့်ပင်၊ စာဠိယော-တို့ကို၊ ဌပါပေသိ-ပြီ အာသနာနိပိ-တို့ကိုလည်း၊ တ-ထေဝ-ပင်၊ ပညာပေသိ-ပြီ၊ သိရိဂုတ္တော-သည်၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ တဿ-ထိုဂရဟဒိန္န၏၊ ဂေဟံ၊ ဂန္ဓာ၊ “သမ္မ-ဆွေ! တေ-သည်၊ သက္ကာရော-ကောင်းမွန်စွာ ပြုအပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို၊ ကတော-ပြုအပ်ပြီလော?” ကူတိ-သို့၊ အာဟ-မေးပြီ၊ “သမ္မ! အာမ-ဟုတ်ကဲ့၊” ကူတိ-ပြီ၊ “သော-ထိုသက္ကာရသည်၊ ကဟံ ပန-အဘယ်မှာနည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ဧဟိ-လော၊ ပဿာမ-ကြည့်ကြစို့” ကူတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သဗ္ဗံ-ကို၊ သိရိဂုတ္တေန-သည်၊ ဒဿိတနယေနေဝ-ပြုအပ်သောနည်းဖြင့်ပင်၊ ဒဿေသိ-ပြီ၊ သိရိဂုတ္တော-သည်၊ “သမ္မ! သာဓု-ပြီ၊” ကူတိ အာဟ၊ မဟာဇနော-သည်၊ သန္နိပတိ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ မိစ္ဆာဒိဌိကေန-မှားသောအယူရှိသူသည်၊ (ဘာသာခြားသည်)၊ နိမန္တိတေ-သော်၊ မဟန္တော-ကြီး

မားများပြားသော၊ သန္နိပါတော-အစည်းအဝေးသည်၊ (လူစုလူဝေးသည်)၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ဘူးပြီ၊ [မဋ္ဌကုဏ္ဍလိဝတ္ထု၌ ဖြစ်ခဲ့ပုံကို သတိပြုပါ။] မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာပိ-တို့သည်လည်း၊ “သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ ဝိပဿနာရံ-ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာကို၊ ပဿိဿာမ-ကြည့်ကြရတော့မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သန္နိပတန္တိ-ကုန်၏၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာပိ-မှန်သောအယူရှိသူတို့သည်လည်း၊ (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည်လည်း)၊ “အဇ္ဇ၊ သတ္ထာ၊ မဟာဓမ္မဒေသနံ-မြတ်သော တရားဒေသနာတော်ကို၊ ဒေသေဿတိ-ဟောတော်မူလိမ့်မည်၊ ဗုဒ္ဓဝိသယံ-ဘုရားရှင်တို့၏ အရာတော်ကိုလည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၀၂၇။] ဗုဒ္ဓလီလံ-ဘုရားရှင်တို့၏ တင့်တယ်စမှာယ်တော်မူပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဥပဓာရေဿာမ-လေ့လာစုံစမ်းကြရတော့မည်၊ ဝါ-သိရှိမှတ်သားကြရတော့မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သန္နိပတန္တိ။

ပုနဒိဝသေ-၌၊ သတ္ထာ၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ၊ သဒ္ဓိ၊ ဂရဟဒိန္နဿ၊ ဂေဟ-ဒွါရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ သော-ထိုဂရဟဒိန္နသည်၊ ဂေဟာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ၊ ပဉ္စ-ပတိဋ္ဌိတေန၊ ဝန္တိတွာ၊ ပုရတော-မှ၊ အဇ္ဇလိ၊ ပဂ္ဂယ၊ ဌိတော-လျက်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! ‘တုမေ-တို့သည်၊ အတိတာဒိဘေဒံ-သော၊ သဗ္ဗံ၊ ဇာနာထ ကိရ-ကုန်သတဲ့၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ သောဠသဟိ-ကုန်သော၊ အာကာရေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္တထ ကိရ-ပိုင်းခြားနိုင်ကုန်သတဲ့၊’ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ တုမာကံ-တို့၏၊ ဥပဋ္ဌာကေန-သည်၊ မယျံ-အား၊ ကထိတံ-အပ်ပြီ၊ သစေ ဇာနာထ-ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ မယျံ-၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ မာ ပဝိသိတ္ထ-ကုန်နှင့်၊ ဟိ-မှန်၊ ပဝိဋ္ဌာနံ-ကုန်သော၊ ဝေါ-အရှင်ဘုရားတို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ယာဂု-သည်၊ နေဝ အတ္ထိ-မရှိ၊ ဘတ္တာဒိနိ-ဆွမ်းအစရှိတို့သည်၊ န (အတ္ထိ)-မရှိပါကုန်၊ ခေါ ပန-စင်စစ်ကား၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ တုမေ-တို့ကို၊ အင်္ဂါရကာသုယံ-၌၊ ပါတေတွာ-၍၊ နိဂ္ဂဟိ-ဿာမိ-နှိပ်ကွပ်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ သတ္ထု-၏၊ ပတ္တံ-သပိတံကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ “ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား! ဣတော-ဤနေရာ မှ၊ ဧထ-ကြွတော်မူပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ “ဘန္တေ! အမှာကံ-တို့၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ အာဂတာနံ-ကြွလာတော်မူသော အရှင်ဘုရားတို့၏၊ ဝါ-တို့အား၊ ဝတ္တံ-

ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ အာဂန္တု-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ “အာဝုသော-ဒါယကာ၊ ကိ-ကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-နည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ “ဧကေကဿ-တစ်ပါးတစ်ပါး၏၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ပုရတော-၌၊ ဝါ-က၊ ဂန္နာ၊ နိသိန္နကာလေ-၌၊ ပစ္ဆာ-၌၊ ဝါ-က၊ အညေန-အခြားတစ်ပါးသည်၊ အာဂန္တု ဝဇ္ဇတိ” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ အဿ-ထိုဂရဟဒိန္န၏၊ ဧဝံ-ဤသို့သော အလိုဆန္ဒသည်၊ အဟောသိ ကိရ-သတဲ့၊ (ကိ-အဘယ်သို့သော အလိုဆန္ဒ သည်၊ အဟောသိ ကိရ-တဲ့နည်း?) “ပုရတော-၌၊ ဝါ-က၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကြွသော ရဟန်းကို၊ အင်္ဂါရကာသုယံ-၌၊ ပတိတံ-ကျသွားသည်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ အဝသေသာ-ကြွင်းသောရဟန်းတို့သည်၊ န အာဂစ္ဆိဿန္တိ-ကြွကြလိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဧကေ-ကမေဝ-တစ်ပါးစီတစ်ပါးစီကိုသာ၊ ပါတေတွာ-၍၊ နိဂ္ဂဏိဿာမိ-မည်” ကုတိ-ဤသို့သော အလိုဆန္ဒသည်၊ (အဟောသိ ကိရ-တဲ့) သတ္တာ၊ “သာဓူ”တိ-ဟူ၍၊ ဝတွာ၊ ဧကကောဝ-တစ်ပါးတည်းသာ၊ ပါယာသိ-ကြွပြီ၊ ဂရဟဒိန္နော၊ အင်္ဂါရကာသု၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ အပသက္ကိတွာ-နောက်ဆုတ်၍၊ ဌိတော-လျက်၊ “ဘန္တေ၊ ပုရတော-၌၊ ဝါ-က၊ ယာထ-ကြွတော်မူပါကုန်၊” ကုတိ အာဟ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ၊ အင်္ဂါရကာသုမတ္ထကေ-မီးကျီးတွင်း၏ထိပ်၌၊ ပါဒိ-ခြေတော် ကို၊ ပသာရေသိ-လှမ်းတော်မူပြီ၊ ကိလဉ္စိ-ဗျာသည်၊ အန္တရဓာယိ၊ အင်္ဂါရကာသု-ကို၊ ဘိန္နိတွာ-၍၊ စက္ကမတ္တာနိ-လှည်းဘီးအတိုင်းမအရှည်ရှိကုန်သော၊ ပဒုမာနိ-တို့သည်၊ ဥဌဟိသု-ပေါ်ထွက်လာကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ ပဒုမကဏ္ဍိကာ-ပဒုမာကြာ အချက်ကို၊ အက္ကမန္တော-နင်းတော်မူလျက်၊ ဂန္နာ၊ ပညတ္တေ-သော၊ ဗုဒ္ဓါသနေ-၌၊ နိသိဒိ၊ ဘိက္ခုပိ-တို့သည်လည်း၊ တထေဝ-ပင်၊ ဂန္နာ၊ နိသိဒိသု၊ ဂရဟဒိန္နဿ၊ ကာယတော-မှ၊ သုဟော-ပူလောင်မှုသည်၊ ဥဌဟိ-ဖြစ်ပေါ်ပြီ။

သော-ထိုဂရဟဒိန္နသည်၊ ဝေဂေန၊ ဂန္နာ၊ သိရိဂုတ္တံ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ “သာမိ-အရှင်၊ မေ-၏။ တာဏံ-အစောင့်အရှောက်သည်၊ (တစ်နည်း) မေ-ကို၊ တာဏံ-

တာဏံ။ ။ တာယတိ ရက္ခတိတိ တာဏံ၊ [တာ+ဏ(မောဂ်-၇၊ ၆၅) တာ+ယ၊ ယုကို အနပြု၊ ရှေ့ကိုချေ၊ နောက်အ-ကို ဒီယပြု၊ န-ကို ဏပြု(ဓာန်ဋီ-၆)၊ တေ+ယု၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် တေ၏ ဧကို အာပြု(နိတိဓာတု-၆၂၊ ၂၀၉၊ ရူ-၃၆၈)။]

စောင့်ရှောက်သူသည်၊ ဟောဟိ-ဖြစ်ပါလော၊” ကူတိ အာဟ၊ “ဧတံ-ဤသို့ ပြောခြင်းသည်၊ (ဤငါ့ကို စောင့်ရှောက်ပါဟု ပြောခြင်းသည်)၊ ကိ-အဘယ် ကြောင့်နည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ပဉ္စန္ဒ ဘိက္ခုသတာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ဂေဟေ-၌၊ ယာဂု ဝါ-သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဘတ္တာဒိနိ ဝါ-ဆွမ်းအစရှိ သည်တို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ နတ္ထိ-မရှိပါကုန်၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကရောမိ န ခေါ-ပြုရမည်နည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “တယာ-သည်၊ ကိ-ကို၊ ကတံ ပန-လုပ်ထားအပ်သနည်း?” ကူတိ-သို့၊ အာဟ-မေးပြီ၊ “တတ္ထ-ထိုမီးကြီးတွင်း၌၊ ပါတေတွာ-ကျစေ၍၊ နိဂ္ဂဟိဿာမိ-နှိပ်ကွပ်မည်၊” ကူတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အဟံ၊ ဒွိန္ဒ ဂေဟာနံ၊ အန္တရေ၊ မဟန္တံ၊ အာဝါဠံ၊ အင်္ဂါရဿ-မီးကြီးဖြင့်၊ ပူရံ-ပြည့်သည် ကို၊ ဝါ-ပြည့်အောင်၊ ကာရေသိ-ပြုစေခဲ့ပြီ၊ “အထ-ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက်၊ နံ-ထို မီးကြီးတွင်းကို၊ ဘိန္ဒိတွာ၊ မဟာပဒမာနိ-တို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေ- အလုံးစုံသောရဟန်းတို့သည်၊ ပဒမကဏ္ဍိကာ-တို့ကို၊ အတ္တမိတွာ-နင်း၍၊ ဂန္ဓာ၊ ပညတ္တာသနေသု-တို့၌၊ နိသိန္ဓာ-ထိုင်နေကုန်ပြီ၊ သာမိ-အရှင်၊ ကုဒါနိ-၌၊ ကိ- ကို၊ ကရောမိ-မည်နည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ တံ-သည်၊ ကုဒါနေဝ-၌ပင်၊ မယျံ-အား၊ “စာဋီယော-အိုးတို့သည်၊ ဧတ္တိကာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်၏၊ ယာဂု-သည်၊ ဧတ္တိကာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊ ဘတ္တာဒိနိ-ဆွမ်းအစရှိသည် တို့သည်၊ ဧတ္တကာနိ-ကုန်၏၊’ ကူတိ-ဤသို့ ပြော၍ ဒဿေသိ နနု-ပြသည် မဟုတ်လော?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “သာမိ! တံ-ထိုစကားသည်၊ မုသာ-မုသား စကားတည်း၊ စာဋီယော-တို့သည်၊ တုတ္ထာဝ-အချည်းနှီးတို့သာတည်း၊” ကူတိ- ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဟောတု-ရှိပါစေ၊ “ဂစ္ဆ-သွားလော၊ တာသု စာဋီသု-ထိုအိုးတို့၌၊ ယာဂုအာဒိနိ-ယာဂုစသည်တို့ကို၊ ဩလောကေဟိ-လော၊” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ တံခဏညေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ တေန-ထိုဂရဟဒိန္နသည်၊ ယာသု စာဋီသု-အကြင် အိုးတို့၌၊ “ယာဂူ”တိ-ယာဂူဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြောအပ်ခဲ့ပြီ၊ တာ-ထိုအိုးတို့သည်၊ ယာဂုယာ-ဖြင့်၊ ပူရယိသု-ပြည့်နေကုန်ပြီ၊ ယာသု (စာဋီသု)-တို့၌၊ “ဘတ္တာဒိနိ”- တိ-ဆွမ်းအစရှိသည်တို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ တာ-ထိုအိုးတို့သည်၊ ဘတ္တာဒိနိ-တို့ဖြင့်၊ ပရိပုဏ္ဏာဝ-ပြည့်နေကုန်သည်သာ၊ အဟေသံ၊ တံ သမ္ပတ္တိ-ထိုပြည့်စုံခြင်းကို၊

ဒိသ္မာဝ-၍သာ၊ ဂရဟဒိန္နဿ၊ သရီရံ-သည်၊ ပီတိပါမောဇ္ဇေန-နှစ်သက်ဝမ်း
 မြောက်ခြင်းဖြင့်၊ ပရိပူရိတံ-ပြည့်ပြီ၊ စိတ္တံ-သည်၊ ပသန္နံ-ကြည်လင်ပြီ၊ သော-
 ထိုဂရဟဒိန္နသည်၊ သက္ကစ္ဆံ-စွာ၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ပရိဝိသိတွာ-
 ပြုစုလုပ်ကျွေး၍၊ ကတဘတ္တကိစ္စဿ-ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းဘုဉ်ပေးခြင်းကိစ္စ
 ရှိတော်မူသော၊ ဝါ-ဆွမ်းဘုဉ်ပေးတော်မူပြီးသော၊ [ဘတ္တဿ+ဘုဉ်နံ+ကိစ္စံ ဘတ္တ-
 ကိစ္စံ၊ ကတံ+ဘတ္တကိစ္စံ ယေနာတိ ကတဘတ္တကိစ္စော-ဆွမ်းဘုဉ်ပေးခြင်းကိစ္စရှိတော်
 မူသော ဘုရားရှင်(မအူပါရာနိ-၃, ၁၀၉)။ သတ္ထုနော-ကို၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ [ဓမ္မ
 ဘာ-၁, ၆၅၂။] ကာရေတုကာမော-ပြုစေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပတ္တိ-
 ကို၊ ဂဏှိ-ပြီး၊ သတ္တာ-သည်၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကရောန္တော-လသော်၊ “ဣမေ
 သတ္တာ-တို့သည်၊ ပညာစက္ခုနော-ပညာမျက်စိ၏၊ အဘာဝေနော-မရှိခြင်း
 ကြောင့်ပင်၊ မမ-၏၊ သာဝကာနံ-တို့၏၊ ဂုဏံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓသာသန-
 သ-ဘုရားရှင်သာသနာတော်၏၊ ဂုဏံ-ကိုလည်းကောင်း၊ န ဇာနန္တိ-မသိကုန်၊
 ဟိ-မှန်၊ ပညာစက္ခုပိရဟိတာ-ပညာမျက်စိမှ ကင်းသူတို့သည်၊ အန္ဓာ နာမ-
 ကန်းသူတို့ မည်ကုန်၏၊ ပညဝန္တော-ပညာရှိသူတို့သည်၊ သစက္ခုကာ နာမာ-
 မျက်စိရှိသူတို့မည်ကုန်၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ၊
 (ကိ)၊ “ယထာ၊ ပေ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော”တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

ပီတိပါမောဇ္ဇေန။ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ ပီတိကို ဗလဝပီတိ(ပီတိအကြီးစား)،
 ပါမောဇ္ဇကို ဒုဗ္ဗလပီတိ (တရုဏပီတိ-ပီတိအနုစား)ဟု အထူးဆို၏။ ပီဏယတီတိ
 (ကိုယ်စိတ်၂ပါးကို နှစ်သက်ပြည့် ဖြိုးတိုးပွားစေတတ်သောကြောင့်) ပီတိ၊ ပမောဒနံ
 ပမောဒေါ၊ ပမောဒေါယေဝ ပါမောဇ္ဇံ-ဝမ်းမြောက်မှု ဒုဗ္ဗလပီတိ(ပီတိအနုစား)၊ [ပ
 မောဒ+ဏျ၊-နိဘာ-၂, ၃၇၆] ပသဒ္ဓါ အာဒိကမ္မအနက်(ပဋိသံ. ဌ-၁, ၂၇၄)။

တစ်နည်း။ ။ပမုဒိတဿ+ဘာဝေါ ပါမောဇ္ဇံ၊ ပမုဒိတ+ဏျ၊ မောဂ်-၄, ၁၂၇သုတ်
 ဖြင့် ဣကို အ-ပြု၊ တကို ဇေပြု၊ ဝဂ္ဂလသေဟိ တေ(မောဂ်-၁, ၄၉)သုတ်ဖြင့် ယကို
 ဇေပြု(မောဂ်နိ-၂, ၁၄၆)၊ (တစ်နည်း) မောဂ်-၄, ၁၂၇သုတ်ဖြင့် ဣကို အ-ပြု၊ တုကို
 ဇေပြု(နိဒီ-၃၄၃)၊ ဆရာတို့ကား “ပမုဒိတဿ+ဘာဝေါ”ကို အနက်ဖွင့်ဟု ယူတော်မူ၏
 (နိဘာ-၂, ၃၇၆)၊ (တစ်နည်း) ပမောဒတိ ဧတေနာတိ ပါမောဇ္ဇံ၊ [ပ+မုဒ+ယ၊-နိဒီ-
 ၅၃၄]၊ ထို့နောင် “ပီတိ စ+ပါမောဇ္ဇံ စ ပီတိပါမောဇ္ဇံ”ဟု ဆက်ပါ။

ယထာ သင်္ကာရဓာနသ္မိံ၊ ဥဇ္ဈိတသ္မိံ မဟာပထေ၊

ပဒုမံ တတ္ထ ဇာယေထ၊ သုစိဂန္ဓံ မနောရမံ။

မဟာပထေ-ကြီးစွာသောလမ်း၌၊ ဝါ-လမ်းမကြီးဘေး၌၊ ဥဇ္ဈိတသ္မိံ- လူ အပေါင်းသည် စွန့်ပစ်အပ်သော၊ တတ္ထ သင်္ကာရဓာနသ္မိံ-ထိုအမှိုက်၏ တည် ရာအရပ်၌၊ ဝါ-ထိုအမှိုက်ပုံ၌၊ သုစိဂန္ဓံ-စင်ကြယ်သော အနံ့ရှိသော၊ မနောရမံ- စိတ်၏ မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်သော၊ ဝါ-စိတ်ကို မွေ့လျော်စေတတ်သော၊ ပဒုမံ- ပဒုမ္မာကြာပန်းသည်၊ ဇာယေထ ယထာ-ပေါက်ရာသကဲ့သို့။ (ပါ-၅၈)

ဧဝံ သင်္ကာရဘူတေသု၊ အန္ဓဘူတေ ပုထုဇ္ဇနေ၊

အတိရောစတိ ပညာယ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော။

ဧဝံ-ဤအတူ၊ သင်္ကာရဘူတေသု-အမှိုက်သဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော သတ္တဝါ တို့၌၊ (ဇာတော-မွေးဖွားသော၊) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော-ဘုရားစကား၊ လွန် လေးစား၍၊ တရားစွဲပိုက်၊ လိုက်နာသောသူတော်စင်သည်၊ အန္ဓဘူတေ-ပညာ စကျ၊ မရှိမှုကြောင့်၊ လူလောကဝယ်၊ အကန်းသဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနေ-များပြားလှစွာ၊ ကိလေသာကို၊ ဆိုင်ရာမပြတ်၊ ဖြစ်စေတတ်သော သတ္တဝါတို့ကို၊ ပညာယ-အသိအလိမ္မာ၊ ဉာဏ်ပညာ ဖြင့်၊ အတိရောစတိ-သာ လွန်မြင့်ကြွယ်၊ တင့်တယ်ပါပေသတည်း။

တတ္ထ-တို့၌၊ သင်္ကာရဓာနသ္မိံ-ကား၊ သင်္ကာရဌာနသ္မိံ-အမှိုက်၏တည်ရာ အရပ်၌၊ ကစဝရရာသိမ္ပိ-အမှိုက်ပုံ၌၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဥဇ္ဈိတသ္မိံ မဟာပထေ- တိ-ကား၊ မဟာမဂ္ဂေ-ကြီးစွာသော လမ်း၌၊ ဝါ-လမ်းမဘေး၌၊ ဆဉ္စိတသ္မိံ-လူ

သင်္ကာရဓာနသ္မိံ။ ။နာနာဝိဓေဟိ တိဏာဒီဟိ သင်္ကရိယန္တေ မိသင်္ဂီယန္တေတိ သင်္ကာရာ၊ [သံ+ကရ+ဏ၊ ပု+န၊] သင်္ကာရာ+ ဓိယန္တိ ထပိယန္တိ ဧတ္ထာတိ သင်္ကာရဓာနံ၊ ဓာဓာတ်သည် ထပနအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “သင်္ကာရ ဌာနသ္မိံ”ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖွင့်သည်။

ကစဝရရာသိမ္ပိ။ ။ “ကစဝရရာသိမ္ပိ”ကား သင်္ကာရဓာနသ္မိံ၏ အဓိပ္ပာယ်တော် ဖွင့်တည်း။ ကစဝရသဒ္ဒါကား သင်္ကာရ၏ ပရိယာယ်တည်း။ “နာနာဝိဓေ သင်္ကာရေ ရာသိကရဏဝသေန ကစတိ ဗန္ဓတိ ဧတေနာတိ ကစော-အမှိုက်အပေါင်း၊ ကစော+ ဧတ္ထ ဣစ္ဆိတဗ္ဗောတိ ကစဝရော(ဓာန်ဋီ-၂၂၄)”ဟု ပြု၏။ “ဝရိတဗ္ဗော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော

အပေါင်းသည် စွန့်ပစ်အပ်သော၊ [သင်္ကာရဓာနသို့၌ စပ်၊] သုစိဂန္ထိ-ကား၊ သုရ-
ဘိဂန္ထိ-ကောင်းသောအနံ့ရှိသော၊ [ပဒုမံ၌ စပ်၊] ဧတ္ထ-ဤပဒုမ္မာကြာ၌၊ မနော-
သည်၊ ရမတိ-မွေ့လျော်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စိတ်၏၊ မွေ့လျော်ရာ၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊
(တံ-ထိုပဒုမ္မာကြာသည်၊) မနောရမံ-မနောရမမည်၏။ **သင်္ကာရဘူတေသုတိ-**
ကား၊ သင်္ကာရမိဝ-အမှိုက်ကဲ့သို့ ဘူတေသု-ဖြစ်သော သတ္တဝါတို့၌၊ **ပုထုဇ္ဇနေ-**
တိ-ကား၊ ပုထုနံ-များစွာကုန်သော၊ ကိလေသာနံ-ကိလေသာတို့ကို၊ ဇနနတော-

ဧတ္ထာတိ ဝရော၊ ကစဿ+ဝရော ကစဝရော-အမှိုက်အပေါင်းကို အလိုရှိရာ အမှိုက်ပုံ”
ဟု ဂရုကဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ထိုနောင် “ကစဝရဿ+ရာသိ ကစဝရရာသိ”ဟု တွဲပါ။

သင်္ကာရဘူတေသု သင်္ကာရမိဝ။ ။ “သင်္ကာရော ဣဝ+ဘူတာ သင်္ကာရဘူတာ”
ဟု ဥပမာနုပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရ်ပြုပါ။ “သင်္ကာရော စ ကသမ္ပပိ(ဓာန်- ၂၂၄)”၌ “သင်္ကာ-
ရော”ဟု ပုံလိန်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “သင်္ကာရမိဝ”ဟု နပုံလိန်ရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။
“သင်္ကာရော ဣဝ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်၊ သို့မဟုတ် ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ်၌
အတ္တသဒ္ဓါပိုဖြင့် ပထမာအနက်၌ ဒုတိယာ သက်ပါ။ (ဝဏ္ဏနာ၊ ကာပိုး-၉၅)

တစ်နည်း။ ။ ဝိပဇာ-၈၂၌ “နပုံသကေဟိ”အလိုက်ကို ကြဉ်သော “သိ”ဟူသော
ဝိနာဓိကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဣတ္ထိလိင်၊ ပုံလိင်နောင် သိဝိဘတ်ကို အံပြုသည်
ဟူသော စူဠနိရုတ္တိကျမ်းအဆိုကို ပြ၏၊ ထိုအလို “သိ”ဟူသော ဝိနာဓိကာရယောဂ
ဝိဘာဂဖြင့် သိဝိဘတ်ကို အံပြု။ (တစ်နည်း) ပုံလိင်မှ နပုံလိင်သို့ ပြန်နေသော လိင်
ဝိပလ္လာသဟု ယူပါ။

ပုထုဇ္ဇနေ။ ။ “ပုထုနံ ၊ပေ၊ ဇနနတော”သည် ပုထုဇ္ဇနမည်ခြင်း၏အကြောင်း
(သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်)ကို ပြသော နာမလာဘဟိတ်တည်း၊ “ပုထု-များစွာသော ကိလေသာ
တို့ကို+ဇနနန္တိ-ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပုထုဇ္ဇနာ”ဟု ပြုပါ။

အခြားသော ဝိဂြိုဟ်များ။ ။ ဇနနန္တိတိ ဇနာ၊ ပုထု+ဇနာ ပုထုဇ္ဇနာ-များစွာသော
သက္ကာယဒိဋ္ဌိတို့ကို ဖြစ်စေသူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇနိယန္တေတိ ဇနာ၊ ပုထုဟိ+ဇနာ ပုထု-
ဇ္ဇနာ-များစွာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇနာ
(အဝိဟတာ)+ပုထု (သက္ကာယဒိဋ္ဌိယော) ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ-ဖြစ်စေအပ် မပယ်သတ်
အပ်သေးသော များစွာသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိရှိသူတို့၊ ဇနသဒ္ဓါ အဝိဟတအနက်ဟော၊
ဝိသေသနနောက်ကျသည်၊ (တစ်နည်း) ဇနနန္တိတိ ဇနာ၊ ပုထု+ဇနာ (သတ္တာရော)
ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ-များသောဆရာရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ကမ္မကိလေသေဟိ ဇန-

ဖြစ်စေခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဖြစ်စေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့ ပုထုဇ္ဇနဟူ၍၊ လဒ္ဓနာမေ-ရအပ်သော နာမည်ရှိကုန်သော၊ လောကီယမဟာ-ဇေန-လောက၌ဖြစ်သော လူအများတို့ကို၊ [အတိ၌ စပ်၊] ဣဒံ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ၊ (ကို ဝုတ္တံ ဟောတိ)၊ မဟာပထေ-ကြီးစွာသောလမ်း၌၊ ဝါ-လမ်းမဘေး၌၊ ဥဇ္ဈိတသ္မိ-လူအပေါင်းသည် စွန့်ပစ်အပ်သော၊ [ဥဇ္ဈိယိတ္တာတိ ဥဇ္ဈိတံ၊ ဥဇ္ဈ(ဥဿဂ္ဂ၊ ဆဉ္စန)အနက်+တ၊] **အသုစိ-ဇေဂစ္ဆိယပဋိကူလေပိ**-မစင်ကြယ်၊ စက်ဆုတ်ဖွယ်၊ ရွံရှာဖွယ်လည်းဖြစ်သော၊

တဗ္ဗာတိ ဇနာ-ကံကိလေသာတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သော ဂတိတို့၊ ဇာယန္တိ သတ္တာ ဧတ္တာတိ ဇနာ-ဖြစ်ရာဂတိတို့၊ ပုထု+ဇနာ ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ-များသောဂတိရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇာယန္တိ သတ္တာ ဧတေဟိတိ ဇနာ-သတ္တဝါတို့ဖြစ်ကြောင်း ပညာဘိ-သင်္ခါရစသောတရားတို့၊ ပုထု+ဇနာ ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ-များသော ဖြစ်ကြောင်း သင်္ခါရရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇေနန္တိ အဘိသင်္ခါရေန္တိတိ ဇနာ၊ ပုထု (နာနာဘိသင်္ခါရေ)+ဇနာ ပုထုဇ္ဇနာ-များသောအဘိသင်္ခါရတို့ကို ပြုစီမံတတ်သူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ-ဖြစ်ကြောင်း ကာမောယစသည်တို့၊ ပုထု+ဇနာ ဧတေသန္တိ ပုထု-ဇ္ဇနာ-များသော ဖြစ်ကြောင်း ကာမောယ၊ ရာဂမီး၊ ကိလေသာစသည်ရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇာယတိတိ ဇနော-ရာဂဂေစသည်၊ ပုထု+ဇနော ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ-များသော ရာဂဂေစသည်ရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ပုထုသု+ဇနာ (ရတ္တာ) ပုထုဇ္ဇနာ-များစွာသော ကာမဂုဏ်တို့၌ တပ်မက်သူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇာယန္တိ ဧတေဟိတိ ဇနာ-ဖြစ်ကြောင်း နိဝရဏတို့၊ ပုထု+ဇနာ ဧတေသန္တိ ပုထုဇ္ဇနာ-များသောနိဝရဏရှိသူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇနိယန္တေတိ ဇနာ၊ ပုထုဟိ+ဇနာ ပုထုဇ္ဇနာ-များစွာသော နိဝရဏတို့သည် ဖြစ်စေအပ် ပိတ်ဖုံးအပ်သူတို့၊ (တစ်နည်း) ဇာယတိတိ ဇနော၊ ပုထုသု (နိစမ္မသမာ-စာရေသု)+ဇနာ ပုထုဇ္ဇနာ-များစွာသော ယုတ်နိမ့်သော တရားအကျင့်ရှိသူတို့၌ ဖြစ်သောသူတို့၊ (တစ်နည်း) ပုထုနံ (နိစမ္မသမာစာရာနံ)+အဗ္ဘန္တရေ+ဇနာ ပုထုဇ္ဇနာ-များစွာသော ယုတ်နိမ့်သောတရားအကျင့်ရှိသူတို့၏ အတွင်း၌ ဖြစ်သူတို့၊ (တစ်နည်း) ပုထု (ဗဟုကာ)+ဇနာ ပုထုဇ္ဇနာ-များစွာသော သတ္တဝါတို့၊ (တစ်နည်း) ပုထု (ဝိသံ-သဌာ) ဧဝံ+ဇနာ ပုထုဇ္ဇနာ-အရိယာတို့မှ တသီးတခြားသာလျှင်ဖြစ်သောသတ္တဝါတို့၊ [သီဋိသစ်-၁၊ ၂၄၄၊ သိဘာ-၁၊ ၃၇၅စသည်၌ အကျယ်ရူပါ။]

အသုစိဇေဂစ္ဆိယပဋိကူလေပိ။ ။သုန္ဒရတ္တံ သူစေတိတိ သုစိ၊ [သုစ+ဣ၊-မောက်-ဂု၊ ဥ၊] န+သုစိ အသုစိ၊ ဇိဂစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ဇိဂုစ္ဆော၊ ဇိဂုစ္ဆော ဧဝံ ဇေဂစ္ဆိယော-စက်ဆုတ်

သင်္ကာရရာသိမှိ-အမှိုက်စု၌ (အမှိုက်ပုံ၌)၊ သုစိဂန္ဓ-စင်ကြယ်သောအနံ့ရှိသော၊
 [သုစိ+ဂန္ဓော ယဿာတိ သုစိဂန္ဓံ၊ ပဒမံ-ပဒမ္မာကြာသည်၊ ဇာယေထ-ပေါက်ရာ၏။
 တံ-ထိုပဒမ္မာကြာသည်၊ ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒိနံ-မင်း၊ မင်းအမတ်ကြီးအစရှိသူ
 တို့၏၊ မနောရမံ-စိတ်၏၊ မွေ့လျော်ရာသည်၊ ပိယံ-ချစ်အပ်သည်၊ မနာပံ-မြတ်နိုး
 အပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ဥပရိမတ္ထကေ-အထက်ထိပ်၌၊ ပတိဋ္ဌာနာရဟမေဝ-
 တည်ခြင်းကို ထိုက်သည်သာ၊ ဘဝေယျ ယထာ-ဖြစ်ရာသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-
 သာလျှင်၊ သင်္ကာရဘူတေသု-အမှိုက်သဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနေသု-တို့၌၊
 ဇာတော-ဖြစ်ရသည်၊ (သမာနော)ပိ-သော်လည်း၊ နိပ္ပညဿ-ပညာမရှိသော၊
 အစက္ခကဿ-ဉာဏ်စက္ခုမရှိသော၊ မဟာဇနဿ-၏၊ အန္တရေ-အတွင်း၌၊ နိဗ္ဗ-
 တော-ဖြစ်ရသည်၊ (သမာနော)ပိ-သော်လည်း၊ အတ္တနော-၏၊ ပညာဗလေန-
 ပညာအစွမ်းဖြင့်၊ ကာမေသု-ဝတ္ထု၊ ကိလေသာ နှစ်ဖြာသော ကာမတို့၌၊ အာ-
 ဒိနဝံ-အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ နေက္ခမ္မေ-ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော
 ရဟန်းအဖြစ်၌၊ ဝါ-ကာမမှ ထွက်မြောက်သော ရဟန်းအဖြစ်၌၊ အာနိသံသံ
 စ-အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ဒိသ္မာ-၍၊ နိက္ခမိတွာ-အိမ်မှ ထွက်၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-

ဖွယ်အမှိုက်ပုံ၊ [ဇိဂုစ္ဆ+ဏျ၊] ပတိကူလတိ အာဝရတီတိ ပဋိကူလော၊ [ပတိ+ကူလ(အာ-
 ဝရဏအနက်)+အ၊-ဓာနဋီ-၇၁၉၊] (တစ်နည်း) ပတိရူပံ+ကူလံ ပက္ခော ယဿာတိ
 ပဋိကူလော(ထောမ)၊ ဤပုဒ်လုံးအရ “သင်္ကာရရာသိ”ကိုချည်း ရသောကြောင့်
 “ဆဋ္ဌိတပတိတဉ္ဇကာပါ(ဝိ. ၄-၁, ၈၊ ဒီ. ၄-၁, ၉)၊ စိတ္တသံသဋ္ဌသမုဋ္ဌာနသဟဘုနော
 (အဘိ-၁, ၁၀)”တို့ကဲ့သို့ တိပဒကမ္မဓာရည်းသမာသ်တည်း၊ “အသုစိ စ+သော+
 ဇေဂုစ္ဆိယော စ+သော+ပဋိကူလော စာတိ အသုစိဇေဂုစ္ဆိယပဋိကူလော-မစင်ကြယ်၊
 စက်ဆုတ်ဖွယ်၊ ရွှေ့ရှာဖွယ်ဖြစ်သော အမှိုက်ပုံ”ဟု ဝစနတ္ထပြု။

ဆက်ဥးအံ့- “ဒွိပဒေ တုလျာဓိကရဏေ ကမ္မဓာရယော”သုတ်၌ “ဒွိပဒေ”ဟု
 ဆိုခြင်းမှာ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ တိပဒကမ္မဓာရည်းလည်း
 ရှိနိုင်သည်ဟု မှတ်ရာ၏၊ (တစ်နည်း) “ဆဋ္ဌိတပတိတဉ္ဇကာပါ”ကို သီဋိသစ်-၇၂၌
 ဒန္တသမာသဂဗ္ဘအသတ္တိ တဒ္ဓိတ်ဆိုသကဲ့သို့ “အသုစိ စ+ဇေဂုစ္ဆိယော စ+ပဋိကူလော
 စ အသုစိဇေဂုစ္ဆိယပဋိကူလံ၊ အသုစိဇေဂုစ္ဆိယပဋိကူလံ+ဧတ္ထ အတ္ထိတိ အသုစိဇေ-
 ဂုစ္ဆိယပဋိကူလော-မစင်ကြယ်၊ စက်ဆုတ်ဖွယ်၊ ရွှေ့ရှာဖွယ်ရှိသော အမှိုက်ပုံ”ဟု အသ-
 ထိတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထ ပြုပါ။

ရှင် ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ ဝါ-ရဟန်းပြုသည်။ (ဟုတ္တာ-၍) ပဗ္ဗဇ္ဇာ-မထွေ့နပ်-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်မျှဖြင့်လည်းကောင်း၊ [အတိရောစတိ၌ စပ်။] တတော-ထိုရှင်ရဟန်းအဖြစ်ထက်၊ ဥတ္တရိ-အလွန်၊ **သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိ-ဉာဏဒဿနာနိ**-စတုပါရိသုဒ္ဓိအစရှိသောသီလ၊ ဈာန်တည်းဟူသောသမာဓိ၊ မဂ်ပညာ၊ ဖိုလ်၊ မဂ်ဖိုလ်ကို သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တို့ကို၊ အာ-ရာဓေတွာ-ပြီးစေ၍လည်းကောင်း၊ အတိရောစတိ-လွန်၍ တင့်တယ်၏။ ဟိ-မှန်၏။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော-မြတ်စွာဘုရား၏ စကားတော်ကို လိုက်နာသော၊ ဒီဏာသဝေါ-ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိသော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အန္ဓဘူတေ-အကန်းသဖွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနေ-တို့ကို၊ အတိက္ကမိတွာ-ကျော်လွန်၍၊ ရောစတိ ဝိရောစတိ သောဘတိ-တင့်တယ်၏။ ဣတိ-ဂါထာအဖွင့်အပြီးတည်း၊ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ စတုရာသီတိယာ-သော၊ ပါဏသဟဿာ-နံ-တို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ၊ **ဂရဟဒိန္နော စ**-သည်လည်းကောင်း၊ **သိရိဂုတ္တော စ**-သည်လည်းကောင်း၊ သောတာပတ္တိဖလံ၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုဂရဟဒိန္နနှင့် သိရိဂုတ္တတို့သည်၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော၊ အတ္တနော-

သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနာနိ။ ။စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလာဒိ သီလန္တိ ဂုစ္စတိ၊ သမာဓိတိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိ၊ ပညာတိ မဂ္ဂပညာ၊ **ဝိမုတ္တိ**တိ ဖလံ၊ **ဝိမုတ္တိဉာဏန္တိ** ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်(သာရတ္ထ-၁, ၁၃)၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဆရာတို့ ပေးတော်မူသည်။ “သီလန္တိ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ၊ သမာဓိတိ ဝိပဿနာပါဒကာ အဋ္ဌ-သမာပတ္တိယော၊ ပညာတိ လောကီယလောကုတ္တရပညာ၊ **ဝိမုတ္တိ**တိ အရိယဖလဝိမုတ္တိ၊ **ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနန္တိ** ဧကေနဝိသတိဝိမံ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်(မ. ၄-၂, ၅၃၊ မဟာနိ. ၄-၂၉၀၊ သာရတ္ထ-၂, ၅၃)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနာနိ-စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ ဝိပဿနာအခြေခံ သမာပတ် ဈာန်၊ လောကီလောကုတ္တရာပညာ၊ အရိယာဖိုလ်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်တို့ကို”ဟုလည်း ပေးပါ။ ဆရာတို့ကား ဝိ. ၄-၁, ၁၌ ပဘုတိပါပုံကို ထောက်၍ “သီလသမာဓိပညာဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနာဒိနိ-စတုပါရိသုဒ္ဓိအစရှိသော သီလ၊ ဈာန်တည်းဟူသော သမာဓိ၊ မဂ်ပညာ၊ ဖိုလ်၊ မဂ် ဖိုလ်ကို သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်အစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို”ဟု အာဒိသဒ္ဓါ ပါစေတော်မူလို၏။ (၄-ပြု)။

ဂရဟဒိန္နော စ သိရိဂုတ္တော စ။ ။ “ဂရဟဒိန္နော စ သိရိဂုတ္တော စ”သည် ဝါ

၏။ ခန့်-ဥစ္စာကို၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ-၌၊ ဝိပုကိရိသု-စွန့်ကျဲကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဋ္ဌာယ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သာယန-သမယေ-၌၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံး-ကုန်ပြီ၊ (ကိ) “ဗုဒ္ဓဂုဏာ နာမ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏ်တော်တို့ မည်သည်၊ အဟော အတ္ထရိယာ-ဪ... အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလေစွ၊ တထာရူပံ နာမ-ထိုသို့သဘောရှိသည် မည်သော၊ ခဒိရဂီရရာသိ-ရှားမီးကိုးပုံကို၊ ဘိန္ဒိတ္တာ-၍၊ ပဒုမာနိ-တို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ” ကူတိ-ဤသို့ ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဂန္နာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ-သော၊ ကထာယ၊ သန္နိသိန္နာ၊ အတ္ထ န-ကုန်သနည်း?” တိ ပုစ္ဆိတ္တာ၊ “ဣမာယ နာမ၊ (သန္နိသိန္နာ အမှ)၊” ကူတိ-သို့၊ ဂုတ္တေ-အပ်သော်၊ “ဘိက္ခဝေ၊ ဧတရဟိ-၌၊ မမ-သည်၊ ဗုဒ္ဓဘူတဿ-ဘုရားရှင်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ ဝါ-ဘုရား အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်၊ (သမာနဿ-သော်၊ ဝါ-စဉ်၊) အင်္ဂါရရာသိမှာ-မှ၊ ပဒုမာနိ-တို့သည်၊ ယံ ဥဋ္ဌိတာနိ-အကြင်ထွက်ပေါ်လာကုန်ပြီ၊ (ဧတံ-ဤသို့ ထွက်ပေါ်လာခြင်းသည်၊) အနတ္ထရိယံ-အံ့ဩဖွယ်မဟုတ်၊ (မအံ့ဩလောက်)၊ [ယံကို ကြိယာပရာမသနကြံသည်၊ ကာရဏအနက်ကြံ၍ “ယံ-အကြင်အကြောင်း ကြောင့်၊ ဧတရဟိ၊ ပေ ၊ ပဒုမာနိ ဥဋ္ဌိတာနိ-ကုန်ပြီ၊ (ဧတံ-ဤထွက်ပေါ်လာခြင်းသည်၊) အနတ္ထရိယံ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်၊] မေ-သည်၊ [ဝတ္ထမာနဿ၌စပ်၊] ဝါ-၏၊ [ဉာဏေ၌စပ်၊] ဉာဏေ-ဉာဏ်သည်၊ အပရိပက္ခေ-မရင့်ကျက်သေးမီ၊ ဗောဓိသတ္တဘူတ-ဿပိ-ဘုရားအလောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်၊ ဝတ္ထမာနဿပိ-ဖြစ်စဉ်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်

ကျဒ္ဒန်တည်း၊ ဝါကျဒ္ဒန်၏ ကြိယာ၌ ဧကဝုဇ်၊ ဗဟုဝုဇ် ၂မျိုးလုံး ရှိနိုင်သည်၊ ကတ္တာ၊ ကံက ဧကဝုဇ်ရှိပါလျက် ကြိယာက အစိတ်ကို ငဲ့၍ ဗဟုဝုဇ်ဖြစ်နေလျှင် “အင်္ဂါသိတ-သင်္ချာ”တည်း၊ ကတ္တာကံလည်း ဧကဝုဇ်ဖြစ်၍ ကြိယာလည်း ကတ္တာ၊ ကံ၏ဝုဇ်အတိုင်း အပေါင်းကို ငဲ့၍ ဧကဝုဇ်ဖြစ်လျှင် “စယာသိတသင်္ချာ”တည်း၊ ဤ၌ “ဂရဟဒိန္နော စ သိရိဂုတ္တော စ”ဟု ကတ္တာက ဧကဝုဇ်ရှိသော်လည်း “ဂရဟဒိန္န၏ ရောက်ခြင်း၊ သိရိဂုတ္တ၏ရောက်ခြင်း”ဟူသော အစိတ်ကြိယာ ၂မျိုးကို ငဲ့သော အင်္ဂါသိတသင်္ချာအား ဖြင့် “ပါပုဏိသု”ဟု ဗဟုဝုဇ်ဖြင့် ရှိရသည်။ [ကတ္တာကံပုဒ်၊ ဧကဝုဇ်နှင့်၊ ထုတ်၍များစွာ၊ ရှိလျက်ပါကို၊ ကြိယာဗဟုဝုဇ်၊ ထုတ်လတ်သောခါ၊ အင်္ဂါပေက္ခ၊ ဆိုစကြ၏။ ဧကဝုဇ်ဟု၊ ထုတ်သည်အများ၊ ကံကတ္တာနှင့်၊ အလားတူစွာ၊ ကြိယာဧကဝုဇ်၊ ထုတ်လတ်သောခါ၊ စယာပေက္ခ၊ ဆိုစကြ၏။ (ဘုရားကြီး-၂၁၂၊ ၂၁၃၊ ကစွာ၊ ကစွာဘာ-၅)

တုန်းကလည်း၊ (အင်္ဂါရရာသိမှာ-မှ၊ ပဒုမာနိ-တို့သည်၊) ဥဋ္ဌဟိသု-ကုန်ပြီ” က္ကတိ၊
 ဝတ္တာ၊ “ဘန္တေ! ကဒါ-ဘယ်အခါ၌ပါနည်း? နော-တို့အား၊ အာစိက္ခယ-ကုန်၊”
 က္ကတိ၊ ယာစိတော-တောင်းပန်အပ်သည်၊ (သမာနော)၊ အတိတံ-ကို၊ အာဟရိ-
 တွာ-၍၊ “ကာမံ၊ ပေ၊ ပဋိဂ္ဂဟာ”တိ-ဟူသော၊ ဝါ-အစရှိသော၊ ဣဒံ ခဒိရ-
 ဂီရဇာတကံ-ဤခဒိရဂီရဇာတ်တော်ကို၊ ဝိတ္တာရေတွာ-၍၊ ကထေသိ၊ က္ကတိ-
 ဂရဟဒိန္နဝတ္ထုအပြီးတည်း။

**ကာမံ ပတာမိ နိရယံ၊ ဥဒ္ဓံပါဒေါ အဝံသိရော၊
 နာနရိယံ ကရိဿာမိ၊ ဟန္တ ပဋိဂ္ဂဟ။**

(ဘန္တေ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓအရှင်မြတ်ဘုရား!) အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ ကာမံ-
 စင်စစ်၊ နိရယံ-ငရဲ၌၊ ဥဒ္ဓံပါဒေါ-အထက်၌ခြေရှိသည်၊ အဝံသိရော-အောက်သို့
 ညွတ်သော ညးခေါင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ [အဝနတော+သိရော ယဿာတိ အဝံ-
 သိရော-ဂဠုန်ယုံ-၃၆] ကာမံ ပတာမိ-အကယ်၍ ကျအံ့၊ (တထာပိ-ထိုသို့ ကျပါ
 သော်လည်း၊) အနရိယံ-အရိယာတို့ မပြုကျင့်အပ်သော ဒါနမပြုခြင်း၊ သီလ

ကာမံ။ ။ “ကာမံ ယချပိ သဒ္ဓတ္ထေ၊ ဧကံသတ္ထေ စ ဒိဿတိ(ဓာန်-၁၁၉၆)”ဟူ
 သော ဂါထာအရ ကာမံသဒ္ဓါ ယဒိ(သစေ)အနက်၊ ဧကံသအနက်၂မျိုးကို ဟော
 သည်၊ “သစေပိ၊ ဧကံသေနော(ဇာ.၄-၁, ၂၅၀)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ထို
 အနက်၂မျိုးလုံးကို ယူပြီး တန္တနည်း၊ အာဝုတ္တိနည်းစသောနည်းအရ ၂ခါ ပေးသည်။

ဇာဋီသစ်ပေးပုံ။ ။ထို၌ကား ယဒိအနက်နှင့် ဧကံသအနက်ကို တစ်မျိုးစီ ခွဲပေး
 စေ၏၊ ထိုအလို ယဒိအနက်ယူခိုက် “(ဘန္တေ!) အဟံ-သည်၊ နိရယံ-၌၊ ဥဒ္ဓံပါဒေါ-
 သည်၊ အဝံသိရော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ကာမံ ပတာမိ-အကယ်၍ ကျအံ့၊ (တထာပိ-
 သော်လည်း၊)”ဟု ပေး၊ ဧကံသအနက်ယူခိုက် သစေနှင့် တထာပိထည့်၍ “(ဘန္တေ!)
 အဟံ၊ ကာမံ-စင်စစ်၊ နိရယံ-၌၊ ဥဒ္ဓံပါဒေါ-သည်၊ အဝံသိရော-သည်၊ (ဟုတွာ) (သစေ)
 ပတာမိ-အကယ်၍ ကျအံ့၊ (တထာပိ-သော်လည်း၊)”ဟု ပေး။ [ကာမန္တိ သစေသဒ္ဓဿ
 အတ္ထေ နိပါတော၊ အထ ဝါ ဧကံသတ္ထေ နိပါတော၊ ဣမသ္မိံ ပက္ခေ(ဤဧကံသ အနက်
 ဟောအဖို့၌) သစေသဒ္ဓေါ စ တထာပိသဒ္ဓေါ စ အဇ္ဈာဟရိတွာ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော၊-ဇာ
 ဋီ-၂၅၄။]

အနရိယံ။ ။အထက်၌ ပေးထားသောအနက်၂မျိုးတွင် ရှေ့နည်းအလို “အရိ-

မစောင့်ခြင်းကို၊ ဝါ-အရိယာမဟုတ်သူတို့ ပြုကျင့်အပ်သော ဒါနမပြုခြင်း၊ သီလ
မစောင့်ခြင်းကို၊ န ကရိယာမိ-မပြုအံ့၊ ဟန္တ-စကားကိုဖြတ်၊ လက်စသတ်၍၊
ဝါ-ယခုပင်၊ (ကဲ... ပြောနေကြာရော)၊ ပိဏ္ဍိတ-တပည့်တော် လှူအပ်သောဆွမ်း
ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟ-ခံယူတော်မူပါ။

ယေဟိ+ကတ္တဗ္ဗံ အရိယံ-အရိယာတို့ ပြုအပ်သော ဒါနပြုခြင်း၊ သီလစောင့်ခြင်း၊
[အရိယ+အါ] န+အရိယံ အနရိယံ-အရိယာတို့ မပြုအပ်သော ဒါနမပြုခြင်း၊ သီလ
မစောင့်ခြင်း(ဇာ.၄-၁, ၂၅၀)”ဟု ပြု၊ (တစ်နည်း) “အရိယာနံ+သန္တကံ အရိယံ၊ န
+အရိယံ အနရိယံ-အရိယာတို့၏ ဥစ္စာမဟုတ်သော ဒါနမပြုခြင်း သီလမစောင့်ခြင်း
(သံ. ၄-၃, ၃၂၈၊ ပဋိသံ. ၄-၂, ၂ ၁၅)၊ (တစ်နည်း) အရိယေဟိ+သေဝိတဗ္ဗံ အရိယံ၊
န+အရိယံ အနရိယံ-အရိယာတို့ မမှီဝဲအပ်သောဒါနမပြုခြင်း သီလမစောင့်ခြင်း(ဒီ.
၄-၃, ၈၀)၊ (တစ်နည်း) အရိယေဟိ+အရဏီယံ အရိယံ၊ န+အရိယံ အနရိယံ-အရိ
ယာတို့ မရောက်အပ်သော ဒါနမပြုခြင်း၊ သီလမစောင့်ခြင်း(ထေရ. ၄-၁, ၁၅၁)”ဟု
ပြုပါ။

နောက်နည်းအလို။ ။ “န+အရိယာ အနရိယာ၊ အနရိယေဟိ+ကတ္တဗ္ဗံ အနရိယံ
-အရိယာမဟုတ်သူတို့ ပြုအပ်သော ဒါနမပြုခြင်း၊ သီလမစောင့်ခြင်း(ဇာ. ၄-၁, ၂၅၀)၊
[အနရိယ+အါ] အနရိယေဟိ+သေဝိတဗ္ဗံ အနရိယံ-အရိယာမဟုတ်သူတို့ မှီဝဲအပ်
သော ဒါနမပြုခြင်း သီလမစောင့်ခြင်း(ဒီဋီ-၃, ၈၀)၊ အနရိယာနံ+သန္တကံ အနရိယံ-
အရိယာမဟုတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဒါနမပြုခြင်း သီလမစောင့်ခြင်း၊ အနရိယေဟိ+
အရဏီယံ အနရိယံ-အရိယာမဟုတ်သူတို့ ရောက်အပ်သော ဒါနမပြုခြင်း သီလ
မစောင့်ခြင်း(ထေရ. ၄-၁, ၁၅၁)”ဟု ပြုပါ။

ဇာနိသစ်-၂၅၄ ။ ။ထို၌ ပထမနည်းအနက်အလို “န+အရိယေဟိ+ကတံ အန-
ရိယံ”ဟု ပြုကာ အယုတ္တတ္ထသမာသ်၊ ကတနောက်ပုဒ်ကျေသော ဥတ္တရပဒလောပီ
သမာသ်ဟု ဆို၏၊ ဒုတိယနည်းအနက်အလို “န+အရိယာ အနရိယာ၊ အနရိယေဟိ+
ကတံ အနရိယံ”ဟု ပြု၊ ရှေ့နည်းသမာသ်ဟု ယူပုံကို ထောက်၍ ယုတ္တတ္ထသမာသ်၊
ကတနောက်ပုဒ်ကျေသော ဥတ္တရပဒလောပီသမာသ်ဟု ယူရမည်။

ဟန္တ။ ။ဟန္တာတိ ဝေါသဂ္ဂတ္ထေ နိပါတော(ဇာ.၄-၁, ၂၅၀)၊ **ဝဝဿဂ္ဂတ္ထေ**
(ဝေါသဂ္ဂတ္ထေ)တိ နိစ္ဆယတ္ထေ(မဋီ-၃, ၇၉)။ **ဝေါသဂ္ဂတ္ထေ**တိ ပဋိနိဿဂ္ဂတ္ထေ၊ ဝါစာယ
အတ္တနော မတိ ဥဒ္ဓရဏတ္ထေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ . . ဧဝံ ပဋိဂ္ဂဟ ဧဝံ ကရောဟိတိ

ဧဝမာဒိနော တဿ တဿ ကမ္မဿ ဝိဓာနေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ(ဇာဋီသစ်-၂၅၄)။
 ဇာဋီသစ်အလို “ဟန္တု-ဆန္တုဖော်ထုတ်ရလျှင်၊ ဝါ-ဤသို့၊ (သည်ပုံသည်နည်း)၊ ပဋိဂ္ဂဟ”
 ပေးရမည် ထင်သည်။

ဂရဟဒိန္နဝတ္ထုဘာသာဋီကာ ပြီး၏။

ပုပ္ဖဝဂ်ဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

၅-ဗာလဝဂ်ဘာသာဋီကာ

၁-အညတရပုရိသဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

ဒီဃာ ဇာဂရတော ရတ္တိတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ပသေနဒိကောသလဉ္စေဝ-ပသေနဒိကောသလမင်းကိုလည်းကောင်း၊ အည တရံ-တစ်ယောချက်သော၊ ပုရိသဉ္စ-ယောက်ျားကိုလည်းကောင်း၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ကထေသိ။ ကိရ -ချဲ့ဉှားအံ့၊ ပသေနဒိ-ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသလော- ကောသလတိုင်း၏ အစိုးအရ(အကြီးအကဲ)ဖြစ်သော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ [ဓမ္မ ဘာ-၂၊ ၁၄၂၊ ၁၄၃၅] ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ဆဏဒိဝသေ-ပွဲသဘင်ကျင်းပပြုလုပ် ရာနေ၌၊ (ပွဲသဘင်နေ၌)၊ အလင်္ကတပဋိယတ္တံ-တန်ဆာဆင်ခြင်းအားဖြင့် ပြင် ဆင်အပ်သော၊ သဗ္ဗသေတံ-အလုံးစုံဖြူသော၊ (တစ်ကိုယ်လုံးဖြူသော)၊ ဧကံ- တစ်စီးသော၊ ပုဏ္ဏရိကံ နာမ-ပုဏ္ဏရိကမည်သော၊ ဟတ္ထိ-ဆင်ကို၊ အဘိရုယ- တက်စီး၍၊ မဟန္တေန-ကြီးမားသော၊ ရာဇာနုဘာဝေန-မင်း၏ အာနုဘော်ဖြင့်၊ နဂရံ-ကို၊ ပဒက္ခိဏံ-လက်ျာရစ်ကို၊ ကရောတိ-၏၊ ဥဿာရဏာယ-ဘေးသို့ ရွှေ့ရှားစေခြင်းသည်၊ (လမ်းရှင်းခြင်းသည်)၊ ဝတ္တမာနာယ-ဖြစ်လသော်၊ လေဇ္ဈ- ဒဏ္ဍာဒီဟိ-ခဲဒုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပေါထိယမာနော-ထုရိုက်အပ်သော်၊ ဝါ- သော၊ မဟာဇနော-သည်၊ ပလာယန္တော-ပြေးလျက်၊ (ပြေးရင်း)၊ ဂိဝံ-လည်ပင်း ကို၊ ပရိဝဋ္ဌေတွာပိ-လည်၍လည်း၊ ဩလောကေတိယေဝ-ကြည့်သည်သာ၊

ဥဿာရဏာယ။ ။ဥဿာရိယတေ ဥဿာရဏာ၊ [ဥ+သရ(ဂတိအနက်)+ဏေ+ ယု၊ ဥ-လမ်းမဟုတ်သောဘေးသို့+သာရဏာ-ရွှေ့ရှားစေခြင်း၊ (ဖဲစေခြင်း)]၊ ရှင်ဘုရင် လာရာလမ်း၌ မင်းမှုထမ်းတို့က လမ်းမှ ဖဲခွာရှောင်ရှားစေခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်း၊ လမ်းရှင်း ပေးခြင်းကို “ဥဿာရဏာယ ဝတ္တမာနာယ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ လမ်းရှင်းသောအခါ ရုံးရုံးရုံးရုံးနှင့် ပြေးလွှားရင်း နောက်ပြန်လည်ကြည့်သည်ကို “ပလာယန္တော ဂိဝံ ပရိ- ဝဋ္ဌေတွာ ဩလောကေတိယေဝ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ကြည့်ရာ၌ လောဘမူသသင်္ခါရိက စိတ်သာ ဖြစ်သည်။ (အဘိ. ၄-၁၊ ၂၉၇၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၄၂၁၊ ပါရာဘာ-၂၊ ၅၅၁၊ နိဘာ-၃၊ ၂၅၃)]

ဧကံ-ဤသို့ ကြည့်ခြင်းသည်၊ (ဤသို့အကြည့်ခံရခြင်းသည်) ရာဇနံ-တို့၏၊ သု-
ဒိန္နဒါနဿ-ကောင်းစွာ လှူအပ်သောအလှူ၏၊ ဖလံ ကိရ-အကျိုးတဲ၊ အည-
တရဿ-သော၊ ဒုဂ္ဂတပုရိသဿ-ဆင်းရဲသောယောက်ျား၏၊ ဘရိယာပိ-မယား
သည်လည်း၊ သတ္တဘူမိကဿ-ဘုံ၇ဆင့်ရှိသော၊ ပါသာဒဿ-ပြာသာဒ်၏၊
ဥပရိတလေ-အထက်ပြင်၌၊ (အထက်ထပ်၌)၊ ဌိတာ-ရပ်လျက်၊ ဧကံ-တစ်ခု
သော၊ ဝါတပါနကဝါဠိ-လေသောက်ပြုတင်းတံခါးရွက်ကို၊ ဝိဝရိတ္တာ-ဖွင့်၍၊
ရာဇနံ-ကို၊ ဩလောကေတ္တာဝ-ကြည့်၍ သာ၊ အပဂစ္ဆိ-ဖွဲ့ခွာပြီ၊ ရညော-အား၊
ပုဏ္ဏစန္ဒော-လပြည့်ဝန်းသည်၊ ဝလာဟကန္တရံ-တိမ်တိုက်ကြားသို့ ပဝိဋ္ဌော ဝိယ-
ဝင်သွားသကဲ့သို့၊ ဥပဋ္ဌာသိ-ထင်ရပြီ၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ **တဿာ**-ထိုသူမ၌၊
ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တော-ငြိတွယ်တပ်မက်သော စိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဟတ္ထိက္ခန္ဓတော-
ဆင်ကျောကုန်းမှ၊ ပတနာကာရပ္ပတ္တော ဝိယ-ကျသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်
သကဲ့သို့၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ခိပ္ပံ-စွာ၊ နဂရံ-ကို၊ ပဒက္ခိဏံ-ကို၊ ကတွာ၊ အန္တေပုရံ-
နန်းတော်သို့၊ ပဝိသိတ္တာ-၍၊ ဧကံ-သော၊ ဝိဿာသကံ-အကျွမ်းဝင်သော၊ အမစ္စံ-
အမတ်ကို၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “အသုကဋ္ဌာနေ-ထိုမည်သောအရပ်၌၊ မယာ-သည်၊
ဩလောကိတပါသာဒေါ-ကြည့်ရှုအပ်သော ပြာသာဒ်ကို၊ တေ-သည်၊ ဒိဋ္ဌော-
မြင်အပ်သလော?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ “ဒေဝ-အရှင်မင်းကြီး! အာမ-မှန်ပါ၊”
ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီး၊ “တတ္ထ-ထိုပြာသာဒ်၌၊ ဧကံ-သော၊ ဣတ္ထိံ-ကို၊
အဒ္ဓသ-မြင်ခဲ့သလော?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ “ဒေဝ-ကြီး! အဒ္ဓသံ-မြင်ခဲ့ပါပြီ၊”
ဣတိ-ပြီး၊ “ဂစ္ဆ-သွားလော၊ တဿာ-ထိုမိန်းမ၏၊ သဿာမိကအဿာမိကဘာဝံ-
လင်ရှိသည်၏အဖြစ်၊ လင်မရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနာဟိ-သိချေလော၊ ဝါ-စုံ
စမ်းချေလော၊” ဣတိ-ပြောပြီး၊ သော-ထိုအမတ်သည်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တဿာ-ထို
မိန်းမ၏၊ သဿာမိကဘာဝံ-လင်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ၊ အာဂန္ဓာ၊ ရညော-
အား၊ “သဿာမိကာ-လင်ရှိပါ၏၊” ဣတိ-သို့၊ အာရောစေသိ-လျှောက်တင်ပြီး၊

တဿာ။ ။ တာနောင် သ္မိဝိဘတ်ကို တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် သာပြု(ရူ-၁၀၆)၊
(တစ်နည်း) ယပတော သ္မိသာနံ သံ သာ၌ “ယပတော သာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂ
ဖြင့် သို့မဟုတ်၊ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဓါဖြင့် သ္မိကို သာပြု(ဝိဗော-၇၂)၊ သ-လာ၊
တာ၌ ရသပြု။

အထ-၌၊ ရညာ-သည်။ “တေန ဟိ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ တဿာ-ထိုမိန်းမ၏၊ သာမိကံ-လင်ကို၊ ပက္ခောသာဟိ-ခေါ်ခဲ့လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ သော-ထိုအမတ်သည်။ ဂန္ဓာ၊ “ဘော-အမောင်၊ ဧဟိ-လာလော၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-သင့်ကို၊ ပက္ခောသတိ-ခေါ်၏၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်။ “မေ-၏၊ ဘရိယံ-မယားကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဥပ္ပန္နေန-ဖြစ်သော၊ ဘယေန-ဘေးသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ-ဖြစ်ရာ၏” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ရညော-၏၊ အာဏံ-အမိန့်အာဏာကို၊ ပဋိဗာဟိတံ-ပယ်မြစ်ခြင်းငှာ၊ အသက္ခောန္တော-မစွမ်းနိုင်လသော်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုယောက်ျားကို၊ ရာဇာ-သည်။ “ဣတော-ဤနေ့မှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ မံ-ငါ့ကို၊ ဥပဋ္ဌာဟိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးလော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ “ဒေဝ-ကြီး၊ အလံ-မသင့်ပါ၊ အဟံ-ကျွန်တော်မျိုးသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ကမ္ပံ-အလုပ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ တုမှာကံ-တို့အား၊ သုကီ-အခွန်ကို၊ ဒဒါမိ-ပေးပါမည်၊ (ဆက်သပါမည်)၊ ယရေယေဝ-၌သာ၊ မေ-၏၊ ဇီဝိကာ-အသက်မွေးခြင်းသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါရစေ၊” ဣတိ-ဤသို့လျှောက်တင်ပြီ။ “တဝ-၏၊ သုကေန-အခွန်ဖြင့်၊ မယံ-အား၊ အတ္ထော-အလိုသည်၊ နတ္ထိ၊ အဇ္ဇတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ၊ မံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာဟိ-လော၊” ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ တဿ-ထိုယောက်ျားအား၊ ဖလကဉ္စ-ဒိုင်း(မြားကာ)ကိုလည်းကောင်း၊ အာဝုဓဉ္စ-လက်နက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒါပေသိ-ပေးစေပြီ၊ အဿ-ထိုမင်း၏၊ ဧဝံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ ကိရ-ဖြစ်သတဲ့၊ (ကိ)၊ “အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ (ဥပရိ-အပေါ်၌)၊ ကဉ္စိဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ အာရောပေတွာ-တက်ရောက်စေ၍၊ ဝါ-တင်၍၊ (တစ်နည်း) အဿ-၌၊ ကဉ္စိဒေဝ-သော၊ ဒေါသံ-ကို၊ အာရောပေတွာ-၍၊ (တစ်နည်း) အဿ-ကို၊ ကဉ္စိဒေဝ-သော၊ ဒေါသံ-သို့၊ အာရောပေတွာ-၍၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၉၊ ၃၀၀။] ယာ-တေတွာ-သတ်၍၊ ဘရိယံ-ကို၊ ဂဏှိဿာမိ-ယူအံ့၊” ဣတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်သတဲ့၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ မရဏဘယ-ဘီတော-သေခြင်းဘေးမှ ကြောက်သည်၊ (သမာနော-သော်၊ ဝါ-သောကြောင့်) အပ္ပမတ္တော-သည်၊ ဟုတွာ၊ ဥပဋ္ဌာသိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ တဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ ဒေါသံ-ကို၊ အပဿန္တော-သော်၊
ကာမပရိဋ္ဌာဟေ-ဝတ္ထုကိလေသာ ၂ ဖြာသော ကာမတို့၌ ဖြစ်သော အပူသည်၊
 ဝါ-ကိလေသာကာမတည်းဟူသော အပူသည်၊ ဝဗန္ဓေ-တိုးပွားလသော်၊
 “အဿ-ထိုယောက်ျား၏၊ (ဥပရိ-၌) (တစ်နည်း) အဿ-၌၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊
 ဒေါသံ-ကို၊ အာရောပေတွာ-၍၊ (တစ်နည်း) အဿ-သို့၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊
 ဒေါသံ-သို့၊ အာရောပေတွာ-၍၊ ရာဇာဏံ-မင်း၏ အမိန့်အာဏာကို၊ ကရိ-
 သာမိ-ပြုအံ့” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ပက္ခောသာပေတွာ-ခေါ်စေ၍၊ ဧဝံ-သို့၊
 အာဟ၊ (ကို)၊ “အမ္ဘော-မောင်မင်း! ကုတော-ဤနေရာမှ၊ ယောဇနမတ္ထကေ-
 တစ်ယူဇနာ၏ အထက်၌၊ နဒိယာ-၌၊ အသုကဋ္ဌာနံ နာမ-ထိုမည်သောအရပ်
 သို့၊ ဂန္ဓာ၊ သာယံ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ မမ-၏၊ နှာနဝေလာယ-ရေချိုးရာအချိန်
 ၌၊ **ကုမုဒုပ္ပလာနိ** စေဝ-ကုမုဒြာကြာဖြူ၊ ကြာနီ ကြာညိုတို့ကိုလည်းကောင်း၊

ကာမပရိဋ္ဌာဟေ။ ။ ကာမေတိတိ ကာမော၊ ပရိဗုယျတိတိ ပရိဋ္ဌာဟော၊ ကာမော-
 ယေဝ+ပရိဋ္ဌာဟော ကာမပရိဋ္ဌာဟော(အဘိ. ၄-၁, ၄၀၂)၊ (တစ်နည်း) ပရိဗုယျနံ
 ပရိဋ္ဌာဟော၊ ကာမေသု+ပဝတ္ထော+ရာဂေါ ကာမရာဂေါ၊ ကာမရာဂေန+ဥပ္ပန္နော+
 ပရိဋ္ဌာဟော ကာမပရိဋ္ဌာဟော-ကာမရာဂကြောင့် ဖြစ်သော ပူလောင်ခြင်း၊ ကာမ
 နောင် ရာဂပုဒ်ကျေသည်၊ (ဝိ. ၄-၁, ၁၈၄၊ ပါရာဂံသစ်-၂, ၄၃၉)၊ ဆရာတို့ကား
 ကာမအရ ဝတ္ထုကာမ၊ ကိလေသာကာမ ၂ မျိုးလုံးကို ယူ၍ “ကာမေသု+ပဝတ္ထော+
 ပရိဋ္ဌာဟော ကာမပရိဋ္ဌာဟော-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ၂ ဖြာသောကာမတို့၌ ဖြစ်သော
 အပူ”ဟု ပြုတော်မူ၏။ (ပါရာဘာ-၂, ၂၆၀)

ကုမုဒုပ္ပလာနိ။ ။ “သေတေ တု ကုမုဒံ(ဓာန်-၆၈၈)” ဂါထာအရ ကုမုဒသဒ္ဒါ
 ကုမုဒြာကြာဖြူကို ဟော၏၊ ဥပ္ပလသဒ္ဒါကား ကြာဖြူ၊ ကြာနီ၊ ကြာညိုဟူသော ကြာ
 အားလုံးကို ဟောနိုင်၏၊ (မ. ၄-၂, ၂၂၃)၊ သို့သော် ဤ၌ တွဲဖက်ဖြစ်သော ကုမုဒအရ
 ကြာဖြူမှ ကြွင်းသော ကြာနီ ကြာညိုတို့ကိုသာ ပါရိသေသနည်း၊ ဧကဒေသုပစာရအား
 ဖြင့် ယူရမည်၊ “ကုမ္ပိ ဇလေ မောဒန္တိ တဒါကာရေန ပဝတ္တန္တိတိ ကုမုဒါနိ၊ [ကု+မုဒ+အာ-
 ဇာဋီသစ်-၁, ၂၁၈၊] ဥဒကံ ပိဝန္တိတိ ဥပ္ပလာနိ [ဥ+ပါ+ကလ၊-မောင်-၁၈၄၊] ဥဒကေ
 ယ္ဇဝန္တိတိ ဥပ္ပလာနိ [ဥဒ+ယ္ဇ+အာ-ဓာန်ဋီ-၆၈၈၊] ဥဒကံ ပဋိစ္စ ပလန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ
 ဥပ္ပလာနိ၊ [ဥ+ပလ+အာ-ဂဠုန်-၆၃၊] ကုမုဒါနိ စ+ဥပ္ပလာနိ စ ကုမုဒုပ္ပလာနိ”ဟု
 ပြုပါ။

အရုဏဝတီမတ္တိကဉ္စ-အရုဏ်အဆင်းရောင်ရှိသော မြေညက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-အနည်းငယ်နီသော အဆင်းရောင်ရှိသော မြေညက်ကိုလည်းကောင်း၊ အာဟရ-ဆောင်ယူခဲ့လော၊ တသို့ ခဏေ-ထိုခဏ၌၊ သစေ န+အာဂစ္ဆသိ-အကယ်၍ မရောက်ခဲ့အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တေ-သင်၌၊ (သင့်အပေါ်၌)၊ အာဏံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ သေဝကော-မင်းခစားသည်၊ စတူဟိ-ငှယောက်ကုန်သော၊ ဒါသေဟိပိ-ကျွန်တို့ထက်လည်း၊ ပတိ-ကိဋ္ဌတရော ကိရ-သာ၍ယုတ်ညံ့သတဲ့၊ ဟိ-မှန်၊ ဓနက္ကိတာဒယော-ငွေဝယ်ကျွန်အစရှိကုန်သော၊ ဒါသာ-ကျွန်တို့သည်၊ “မေ-၏၊ သီသံ-ဥးခေါင်းသည်၊ ရုဇ္ဇတိ-နာကျင်နေ၏၊ မေ-၏၊ ပိဋ္ဌိ-ကျောကုန်းသည်၊ ရုဇ္ဇတိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ အစ္ဆိတုံ-နေခြင်းငှာ၊ လဘန္တိယေဝ-ရကုန်သည်သာ၊ သေဝကဿ-မင်းခစား၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဧတံ-ဤသို့ ရခြင်းသည်၊ နတ္ထိ၊ အာဏတ္ထကမ္ပံ-စေခိုင်းအပ်သောအမှုကို၊ ကာတုမေဝ-ပြုခြင်းငှာသာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ “အဝသံ-မချွတ်ဧကန်၊ မယာ-သည်၊ ဂန္တဗ္ဗံ-သွားထိုက်၏၊ ကုမုဒုပ္ပလေဟိ-ကုမုဒြာကြာဖြူ၊ ကြာနီကြာညိုတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အရုဏဝတီမတ္တိကာ နာမ-မည်သည်၊ နာဂဘဝနေ-နဂါးဘုံ၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

အရုဏဝတီမတ္တိကံ။ ။အာ သမန္တတော အာလောကံ ကရောန္တော ဥဏတိ ဂစ္ဆတီတိ အရုဏော၊ [အာ+ဥဏ+အ၊ အာကို ရဿ၊ ရလာ၊ နကို ဏပြု၊-အပ. ၄-၂, ၁၈၇] အရုဏော ဝဏ္ဏော အဿာတိ အရုဏော၊ (ဝိလံဋီ-၁, ၂၁)၊ အရုဏဝဏ္ဏတာယ အရတိ ဂစ္ဆတီတိ အရုဏော၊ [အရ+ဥဏ၊-ဓာနိဋီ-၆၅] အရုဏဿ+ဝဏ္ဏော အရုဏဝဏ္ဏော-အရုဏ်၏ အဆင်းရောင်၊ “အရုဏော ကိဉ္စိရတ္ထော(ဓာန်-၉၇)”အရ အနည်းငယ်နီသောအရောင် (နီဖျော့ဖျော့အရောင်)ကို အရုဏ်ရောင်ဟု ခေါ်သည်၊ အရုဏဝဏ္ဏော+ဧတိဿာ အတ္တိတိ အရုဏဝတီ-အရုဏ်အဆင်းရောင်ရှိသောမြေညက်၊ အရုဏဝတီ စ+သာ+မတ္တိကာ စာတိ အရုဏဝတီ မတ္တိကာ၊ အရုဏ်အဆင်းရောင်ရှိသောမြေညက်(မြေနီ)သည် ရှေးရှေးမင်းတို့ အမြတ်တနိုးထားပြီး မင်းခမ်းမင်းနားအစီအရင်၌ ပါဝင်သောမြေဟု မှတ်ရာ၏၊ (ရာဇဒီ-၄၁၁)၊ နဂါးများကလည်း ဘုန်းကံကြီးမားသော မင်းတို့အား ထိုမြေမျိုးကို ဆက်သလေ့ရှိ၏၊ (ဝိ. ၄-၁, ၅၆၊ သာရတ္ထ-၁, ၁၆၂၊ ဝိမတိ-၁, ၃၃)၊ ပထဝီကသိုဏ်းရှုပွားရာ၌လည်း ဤအရုဏ်အဆင်းရောင်ရှိသောမြေကိုပင် သုံးရသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၁၂၀)။

အဟံ-သည်၊ ကုတိ-၌၊ လဘိဿာမိ-ရမည်နည်း။” ကုတိ-သို့ စိန္တေန္တော-သော်၊ မရဏဘယဘိတော-သေခြင်းဘေးမှ ကြောက်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ဝေဂေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-လျင်မြန်စွာ၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “ဘဒ္ဒေ-ရှင်မ၊ မေ-ဖို့၊ ဘတ္တံ-သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီလော?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ “သာမိ-ယောက်ျား၊ ဥဒ္ဓန-မတ္ထကေ-ဖိုခနောက်၏အထက်၌၊ (ဟောတိ-ရှိနေသေး၏)” ကုတိ-၌သို့ ပြောပြီ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ယာဝ-လောက်၊ ဘတ္တံ-သည်၊ ဩတရတိ-အောက်သို့ ရောက်လတ္တံ့၊ ဝါ-အောက်သို့ ချလတ္တံ့၊ တာဝ-လောက်၊ သန္တာ-ရေတုံ-ကောင်းစွာ ဆောင်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-စောင့်ဆိုင်းခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-သော်၊ ဥဠုဏေန-ယောက်ချိုဖြင့်၊ ဝါ-ဇွန်းဖြင့်၊ ကဗ္ဗိကံ-ကစည်ရည်ကို၊ (ထမင်းရည်ကို)၊ ဟရာပေတွာ-ခပ်ယူစေ၍၊ ယထာလဒ္ဓေန-အကြင်အကြင်ရအပ်သော၊ ဝါ-ရသလောက်သော၊ ဗျူနေန-ဟင်းလျာနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ အလ္လမေဝ-စိုနေသည်သာဖြစ်သော၊ (ရေမခန်းသေးသည်သာဖြစ်သော)၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ပစ္စိယံ-တောင်း၌၊ ဩပိဋ္ဌေတွာ-အောက်သို့ ဖိနှိပ်၍၊ ဝါ-သိပ်၍၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ယောဇနိကံ-တစ်ယူဇနာရှိသော၊ မဂ္ဂံ-ကို၊ ပက္ခန္ဓော-ပြေးပြီ၊ တဿ-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သေဝ-သွားစဉ်ပင်၊ ဘတ္တံ-သည်၊ ပက္ခံ-ကျက်သည်၊ အဟောသိ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ အနုစ္စိဋ္ဌံ-စားကြွင်းစားကျန်မဟုတ်သည်ကို၊ ဝါ-စားဥးစားဖျားကို၊ ကတွာဝ-ပြု၍သာ၊ ထောက်-အနည်းငယ်သော၊ ဘတ္တံ-ကို၊ အပနေတွာ-ဖယ်၍၊ ဘုဇ္ဇန္တော-စဉ်၊ ဧကံ-သော၊ အဒ္ဓိကံ-ခရီးသွားသူကို၊ ဒိသွာ၊ မယာ-သည်၊ အပနေတွာ-၍၊ ဌပိတံ-ထားအပ်သော၊ ထောက်-သော၊ အနုစ္စိဋ္ဌံ-စားကြွင်းစားကျန်မဟုတ်သော၊ ဝါ-စားဥးစားဖျားဖြစ်သော၊ ဘတ္တံ-သည်၊ အတ္ထိဇေဝ-ရှိသည်သာ၊ သာမိ-အရှင်! (မိတ်ဆွေ!) ဂဟေတွာ-၍၊ ဘုဇ္ဇ-စားပါလော၊ ကုတိ-၌သို့ ပြောပြီ၊ သော-ထိုခရီးသွားသူသည်၊ ဂဏှိတွာ-ယူ၍၊ ဘုဇ္ဇိ-ပြီ၊ ကုတရောပိ-(ခရီးသွားသူမှ) အခြားသော ယောက်ျားသည်လည်း၊ ဘုဇ္ဇိတွာ၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဘတ္တမုဋ္ဌိ-ထမင်းဆုပ်ကို၊ ဥဒကေ-ရေ၌၊ ဒိပိတွာ-ပစ်ချ၍၊ မုခံ-ပါးစပ်ကို၊ ဝိက္ခာလေတွာ-ဆေး၍၊ ဝါ-လုပ်ကျင်း၍၊ မဟန္တေန-ကျယ်လောင်သော၊ သဒ္ဓေန-အသံဖြင့်၊ “ဣမသ္မိံ နဒီပဒေသေ-၍မြစ်အရပ်၌၊ အမိ-

ဝတ္ထာ-စိုးအုပ်၍ နေကုန်သော၊ နာဂါ-နဂါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ သုပဏ္ဏာ-
 ဝဠုန်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒေဝတာ စ-နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ မေ-
 ၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုဏန္တု-နားထောင်ပါကုန်လော၊ ရာဇာ-သည်၊ မယ့်-၌၊ အာဏံ-
 အမိန့်အာဏာကို၊ ကာတုကာမော-ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ‘ကုမုဒု
 ပုလေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အရုဏဝတီမတ္တိကံ-ကို၊ အာဟရ-လော၊’ ဣတိ-သို့၊
 မံ-ကို၊ အာဏာပေသိ-စေခိုင်းပြီ၊ အဒ္ဓိကမနုဿဿ စ-ခရီးသွားသောလူအား
 လည်း၊ မေ-သည်၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်ပြီ၊ တံ-ထိုထမင်းအလှူကုသိုလ်
 သည်၊ သဟဿာနိသံသံ-တစ်ထောင်သောအကျိုးရှိ၏၊ ဥဒကေ-၌၊ မစ္ဆာနံ-
 ငါးတို့အား၊ (ဘတ္တံ-ကို)၊ ဒိန္နံ၊ တံ-သည်၊ သတနိသံသံ-တစ်ရာသော အကျိုး
 ရှိ၏၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပုညဖလံ-ကောင်းမှု၏ အကျိုးကို၊
 တုမ္မာကံ-သင်တို့အား၊ ပတ္တိံ-အဖို့အစုကို၊ ကတွာ-၍၊ ဒမ္ပိ-ပေးပါ၏၊ မယ့်-ဖို့၊
 ဝါ-အတွက်၊ ကုမုဒုပုလေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အရုဏဝတီမတ္တိကံ-ကို၊ အာဟရထ-
 ဆောင်ယူပေးပါကုန်လော၊” ဣတိ-သို့၊ တိက္ခတ္တံ၊ အနုဿာဝေသိ-ကြားသိစေပြီ၊
 တတ္ထ-ထိုမြစ်၌၊ အဓိဝတ္ထော-စိုးအုပ်၍နေသော၊ နာဂရာဇာ-နဂါးမင်းသည်၊ တံ
 သဒ္ဓိံ-ထိုအသံကို၊ သုတွာ၊ မဟလ္လကဝေသေန-လူအို၏အသွင်ဖြင့်၊ တဿ-
 ထိုယောက်ျား၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ “ကိံ -ဘာကို၊ ဝဒေသိ-ပြောနေသနည်း?”
 ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ တထေဝ-
 ထို့အတူပင်၊ ဝတွာ၊ “မယ့်-အား၊ တံ ပတ္တိံ-ထိုကုသိုလ်အဖို့ကို၊ ဒေဟိ-ပေး
 လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “ဒေမိ-ပေးပါ၏၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ ပုနပိ-
 လည်း၊ “ဒေဟိ-လော၊” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ “သာမိ-အရှင်၊ ဒေမိ-၏၊”
 ဣတိ အာဟ၊ ဧဝံ-သို့၊ သော-ထိုအဖို့အိုသည်၊ ဒွေ တယော ဝါရေ-၂ကြိမ် ၃
 ကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ ပတ္တိံ-ကို၊ အာဟရာပေတွာ-ယူဆောင်စေ၍၊ ကုမုဒုပုလေဟိ-
 တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ အရုဏဝတီမတ္တိကံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီ။

ပန-ဆက်၊ ရာဇာ၊ စိန္တေသိ၊ (ကိံ)၊ “မနုဿာ နာမ-လူတို့မည်သည်၊ ဗဟု-
 မာယာ-များသောမာယာရှိကုန်၏၊ (မာယာများကုန်၏)၊ သော-ထိုယောက်ျား
 သည်၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဥပါယေန-နည်းလမ်းဖြင့်၊ သစေ လဘောယျ-

အကယ်၍ ရအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ မေ-၏။ ကိစ္စံ-သည်။ န နိပ္ပဇ္ဇေယျ-မပြီးစီးရာ။”
 ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထိုမင်းသည်။ ကာလဿေဝ-ပင်၊ ဒွါရံ-ကို၊ ပိဒဟာ-
 ပေတွာ-ပိတ်စေ၍၊ မုဒ္ဒိကံ-သော့ကို၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊
 အာဟရာပေသိ-ဆောင်ယူစေပြီ၊ ကုတရော-သော၊ ပုရိသောပိ-သည်လည်း၊
 ရညော-၏။ နှာနဝေလာယမေဝ-ရေချိုးချိန်၌ပင်၊ အာဂန္တာ-ရောက်လာ၍၊ **ဒွါရံ**-
 ဝင်ဖို့ တံခါးကို၊ ဝါ-တံခါး၌ ဝင်ခွင့်ကို၊ အလဘန္တော-မရလသော်၊ ဒွါရပါလံ-
 တံခါးစောင့်ကို ပက္ခောသေတွာ-ခေါ်၍၊ “ဒွါရံ-ကို၊ ဝိဝရ-ဖွင့်ပေးလော” ကုတိ-
 သို့၊ အာဟ၊ “ဝိဝရိတုံ-ဖွင့်ပေးခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်ပါ၊ ရာဇာ-သည်၊
 ကာလဿေဝ-၌ပင်၊ မုဒ္ဒိကံ-ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဝါ-ခတ်၍၊ ရာဇဂေဟံ-မင်း
 နန်းတော်သို့၊ အာဟရာပေသိ-ပြီ” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ သော-ထိုယောက်ျား
 သည်၊ “အဟံ-သည်၊ ရာဇဒူတော-မင်း၏တမန်တည်း၊ ဒွါရံ-ကို၊ ဝိဝရ-လော”
 ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တပိ-၍လည်း၊ ဝါ-သော်လည်း၊ “ဒွါရံ-ကို၊ အလဘန္တော-သော်၊
 ကုဒါနိ-၌၊ မေ-၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့၊ ကိ-ကို၊ ကရိဿာမိ
 န ခေါ-ပြုရမည်နည်း” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ ဒွါရဿ-၏၊ ဥပရိဥမ္မာရေ-တံခါး
 ခုံအပေါ်၌၊ မတ္တိကာပိဏ္ဍ-အရုဏ်အဆင်းရောင်ရှိသော မြေညက်စိုင်ခဲကို၊
 ခိပိတွာ-ပစ်၍၊ တဿ-ထိုမြေညက်၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ပုပ္ဖာနိ-ကုမုဒြာကြာဖြူ၊
 ကြာနိ ကြာညိုပန်းတို့ကို၊ လဂ္ဂေတွာ-ချိတ်၍၊ မဟာသဒ္ဓံ-ကျယ်သော အသံကို၊
 ကရောန္တော-ပြုလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ “အမ္ဘော နဂရဝါသိနော-အို. . . မြို့၌
 နေသော လူအပေါင်းတို့၊ ရညော-၏၊ အာဏတ္တိယာ-စေခိုင်းမှုကြောင့်၊ မယာ-
 သည်၊ ဂတဘာဝံ-သွားအပ်ခဲ့သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနာထ-သိကြလော၊ ရာဇာ-
 သည်၊ မံ-ကို၊ အကာရဏေန-အကြောင်းမရှိဘဲ၊ ဝိနာသေတုကာမော-ပျက်စီး
 စေခြင်းငှာအလိုရှိ၏။” ကုတိ-သို့၊ တိက္ခတ္ထံ၊ ဝိရဝိတွာ-အော်၍၊ “ကတ္ထ-အဘယ်
 အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆိဿာမိ န ခေါ-သွားရမည်နည်း” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ “ဘိက္ခု။

ဒွါရံ။ ။ပေတ. ၄-၂၀၁၌ “ဒွါရေ ပဝေသနံ”ဟု ရှိပုံကို ကြည့်၍ “ဒွါရေ+ပဝေသနံ
 ဒွါရံ-တံခါး၌ ဝင်ခြင်း၊ ပဝေသနပုဒ်ကျေ”ဟု ကြံပါ။ သို့မဟုတ်၊ ဒွါရံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို
 သတ္တမီအနက်၌ သက်၍ “ဒွါရံ-တံခါး၌၊ (ပဝေသနံ-ဝင်ခွင့်ကို) အလဘန္တော-သော်”ဟု
 ပေးပါ။

နာမ-ရဟန်းတို့မည်သည်၊ မုဒုဟဒယာ-နူးညံ့သော စိတ်နှလုံးရှိကုန်၏။ ဝိဟာရံ-
သို့၊ ဂန္ဓာ၊ နိပဇ္ဇိဿာမိ-အိပ်တော့မည်။” ကုတိ-သို့၊ သန္နိဋ္ဌာနံ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို၊
အကာသိ၊ ဟိ-မှန်၊ ကုမေ သတ္တာ နာမ-ဤသတ္တဝါတို့မည်သည်၊ သုခိတ-
ကာလေ-ချမ်းသာခြင်းရှိရာအခါ၌၊ ဘိက္ခုနံ-၏၊ အတ္ထိဘာဝမိ-ရှိကုန်သည်၏
အဖြစ်ကိုလည်း၊ အဇနိတ္တာ-မသိမူ၍၊ ဒုက္ခဘိဘူတကာလေ-ဆင်းရဲခြင်း
သည် လွမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်ရာအခါ၌၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓကာမာ-ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ
[ဟိကို ကာရဏအနက်ကြံ၍လည်း “(ကသွာ-ကြောင့်၊ ကုတိ-သို့၊ သန္နိဋ္ဌာနံ-ကို၊ အ-
ကာသိ-နည်း?) ဟိ (ယသွာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ကုမေ သတ္တာ နာမ-တို့မည်သည်၊
သုခိတကာလေ-၌၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ အတ္ထိဘာဝမိ-ကိုလည်း၊ အဇနိတ္တာ-မသိမူ၍၊
ဒုက္ခဘိဘူတကာလေ-၌၊ ဝိဟာရံ၊ ဂန္ဓကာမာ၊ ဟောန္တိ၊ (တသွာ-ကြောင့်၊ ကုတိ-သို့၊
သန္နိဋ္ဌာနံ-ကို၊ အကာသိ)”ဟု ပေးနိုင်သည်။] တသွာ-ကြောင့်၊ သောပိ-ထိုယော
ကျားသည်လည်း၊ “မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ အညံ-သော၊ တာဏံ-အစောင့်အရှောက်
သည်၊ နတ္ထိ၊ (တစ်နည်း) မေ-ကို၊ အညံ-သော၊ တာဏံ-စောင့်ရှောက်နိုင်သူ
သည်၊ နတ္ထိ၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၄၀၀။]” ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊
ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ဖာသုကဋ္ဌာနေ-ချမ်းသာရာအရပ်၌၊ နိပဇ္ဇိ-ပြီ၊ အထ-၌၊
တံ ရတ္ထိ-ထိုည၌၊ နိဒ္ဒံ-အိပ်ပျော်ခြင်းသို့၊ အလဘန္တဿ-မရသော၊ တံ ကုတ္ထိ-
ထိုမိန်းမကို၊ အနုဿရန္တဿ-အောက်မေ့သော၊ ရညောပိ-၏လည်း၊ ဝါ-မှာ
လည်း၊ (တစ်နည်း) ရညောပိ-သည်လည်း၊ တံ ရတ္ထိ-ထိုည၌၊ နိဒ္ဒံ-သို့၊
အလဘန္တဿ-လသော်၊ တံ ကုတ္ထိ-ကို၊ အနုဿရန္တဿ-လသော်၊ ကာမပရိ-
ဋ္ဌာဟော-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ၂ ပြာသော ကာမတို့၌ ဖြစ်သောအပူသည်၊ ဝါ-
ကိလေသာကာမတည်းဟူသော အပူသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဈိ သော-ထိုမင်းသည်၊ စိန္တေသိ
(ကို)၊ “ဝိဘာတက္ခဏေယေဝ-လင်းရာခဏ၌ပင်၊ တံ ပုရိသံ-ကို၊ ယာတာ-
ပေတွာ-သတ်စေ၍၊ တံ ကုတ္ထိ-ကို၊ အာနေဿာမိ-ခေါ်ဆောင်မည်” ကုတိ-
ဤသို့ ကြံပြီ။

တသ္မိံ ခဏေယေဝ-၌ပင်၊ သဠိယောဇနိကာယ-ယူဇနာ(၆၀)ရှိသော၊
လောဟကုမ္ဘိယာ-လောဟကုမ္ဘိဇရဲ၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်နေကုန်သော၊ စတ္တာရော-
ကုန်သော၊ ပုရိသာ-ယောက်ျားတို့သည်၊ ပက္ကုထိတာယ-ပွက်ပွက်ဆူသော၊

ဥက္ခလိယာ-ထမင်းအိုးမှ၊ တက္ကုလာ ဝိယ-ဆန်တို့ကဲ့သို့၊ **သမ္ပရိဝတ္တကံ**-ထက်
 ဝန်းကျင်လှည့်၍ ထက်ဝန်းကျင်လှည့်၍၊ ဝါ-ထက်အောက်ပြန်လှန်၊ ပစ္စမာနာ-
 ကျက်ကုန်လျက်၊ တိံသာယ-(၃၀)သော၊ ဝဿသဟဿေဟိ-နှစ်အထောင်
 တို့ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) တိံသာယ ဝဿသဟဿေဟိ-အနှစ်၃သောင်းတို့ဖြင့်၊
 ဟေဋ္ဌိမတလံ-အောက်အပြင်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ အပရေဟိ-အခြားလည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ တိံသာယ-သော၊ ဝဿသဟဿေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပုန-ဖန်၊ မုခ-
 ဝဋ္ဋိယံ-နှုတ်ခမ်းဝသို့၊ ပါပုဏိသု-ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုယောက်ျားတို့သည်၊ သီသံ-
 ညးခေါင်းကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ ဝါ-မော်၍၊ အညမညံ-အချင်းချင်း၊ ဩ-
 လောကေတွာ-၍၊ ဧကေကံ-တစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်သော၊ ဂါထံ-ကို၊ ဝတ္ထုကာမာ-
 ပြောလိုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဝတ္တံ-ပြောခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တာ-ကုန်လသော်၊
 ဧကေကံ-တစ်လုံးတစ်လုံးသော၊ အက္ခရံ-အက္ခရာကို၊ ဝတွာ-ဆို၍၊ ပရိဝတ္တိ-
 တွာ-ပြန်လည်၍၊ လောဟကုမ္ဘိမေဝ-သို့သာ၊ ပဝိဋ္ဌာ-ဝင်ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊
 နိဒ္ဒံ-သို့၊ အလဘန္တော-သော်၊ မဇ္ဈိမယာမသမနန္တရေ-မဇ္ဈိမယာမ်၏အခြားမဲ့၍၊
 (သန်းခေါင်ယာမ်၏ အခြားမဲ့၍)၊ တံ သဒ္ဓံ -ကို၊ သုတွာ၊ ဘီတော-ကြောက်သည်၊
 ဥဩဃာနသော-ထိတ်လန့်သောစိတ်ရှိသည်(ဟုတွာ)၊ “မယံ-၏၊ ဇီဝိတ-
 န္တရာယော-အသက်၏ အန္တရာယ်သည်၊ ဘဝိဿတိ ကိံ န ခေါ-ဖြစ်မည်လော၊
 ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ မေ-ငါ၏၊ အဂ္ဂမဟေသိယာ-မိဖုယားခေါင်ကြီး၏၊ (ဇီဝိတ-

သမ္ပရိဝတ္တကံ။ ။“**သမ္ပရိဝတ္တကန္တိ** သမ္ပရိဝတ္တိတွာ(ဝိ. ၄-၃, ၂၆၂၊ အံဇီ-၃, ၇၇၊
 ဝိသုဒ္ဓိဇီ-၁, ၁၂၇)”ဟု တွာပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကြိယာ
 ဝိသေသနအနက်၌ သက်သည်၊ တွာပစ္စည်းဟူသမျှကို ဘောဟောယူသော မောဂ္ဂလ္လာန်
 အလို “သမ္ပရိဝတ္တနံ သမ္ပရိဝတ္တော[သံ+ပရိ+ဝတု+အာ] သမ္ပရိဝတ္တော ဧဝ သမ္ပရိ-
 ဝတ္တကံ”ဟု ပြုပါ၊ တွာပစ္စည်းကို ကတ္တုသာနေဟုယူသော ကစ္စည်း၊ ရူပသိဒ္ဓိတို့အလို
 “သမ္ပရိဝတ္တတိတိ သမ္ပရိဝတ္တော၊ သမ္ပရိဝတ္တော ဧဝ သမ္ပရိဝတ္တကံ”ဟု ပြုပါ၊ ကပစ္စည်း
 သည် အာဘိက္ခအနက်ကို ထွန်းပြသည်၊ ပါစိယော-၂၂၃၌ ကပစ္စည်းသည် ဝိစ္ဆာအနက်
 ကို ဟောသည်ဟု ဆို၏၊ ဤ၌ အနက်များစွာကို ပြနိုင်သော ဝိစ္ဆာမဟုတ်၊ အထပ်ထပ်
 ဖြစ်ခြင်းဟူသော အာဘိက္ခပုဒ်ဟု ဆရာတို့ ယူတော်မူသည်။(မဟာဘာ-၁, ၁၀၉၊
 ပါစိဘာ-၂, ၁၀၁၊ မောဂ်နိ-၂, ၂၄၄)။

န္တရာယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ ကိံ န ခေါ-လော၊) ဥဒါဟု၊ မေ-၏၊ ရဇ္ဇံ-မင်း အဖြစ်သည်၊ ဝါ-တိုင်းပြည်သည်၊ ဝိနဿိဿတိ ကိံ န ခေါ-ပျက်စီးမည်လော” က္ကတိ-သို့၊ စိန္တေန္တော-တွေးလျက်၊ သကလရတ္တိ-ပတ်လုံး၊ အက္ခိနိ-မျက်စိတို့ကို၊ နိမိလေတုံ-မှိတ်ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်ခဲ့၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ အရုဏု-ဂုမနဝေလာယ ဧဝ-အရုဏ်တက်ရာအချိန်၌ပင်၊ ပုရောဟိတံ-ကို၊ ပက္ခောသာ-ပေတွာ-ခေါ်စေ၍၊ “အာစရိယ-ဆရာ! မယာ-သည်၊ မဇ္ဈိမယာမသမနန္တရေ-၌၊ မဟန္တာ-ကြီးကျယ်သော၊ ဘေရဝသဒ္ဒါ-ကြောက်တတ်သူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အသံတို့ကို၊ ဝါ-ကြောက်မက်ဖွယ်အသံတို့ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၈၃၅] သုတာ-ကြား အပ်ပါကုန်ပြီ၊ ‘ရဇ္ဇဿ ဝါ-တိုင်းပြည်၏သော်လည်းကောင်း၊ အဂ္ဂမဟေသိယာ ဝါ-မိဖုယားခေါင်ကြီး၏သော်လည်းကောင်း၊ မယံ ဝါ-၏သော်လည်းကောင်း၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏၊ အန္တရာယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်နည်း၊’ က္ကတိ-သို့၊ န ဇာနာမိ၊ တေန-ထိုကြောင့်၊ မေ-သည်၊ တံ-ကို၊ ပက္ခောသာပိတော-ခေါ်စေအပ်ပြီ၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ၊ မဟာရာဇ-မင်းကြီး! တေ-သည်၊ ကိ-အဘယ်သို့သော၊ သဒ္ဒါ-အသံတို့ကို၊ သုတာ-ကြားအပ်ပါကုန်သနည်း? က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “အာစရိယ-ရာ! ဒုက္ကတိ-ဒုဟူ၍လည်းကောင်း၊ သက္ကတိ-သဟူ၍လည်းကောင်း၊ နက္ကတိ-နဟူ၍လည်းကောင်း၊ သောက္ကတိ-သောဟူ၍လည်းကောင်း၊ က္ကတိ-သို့ ကုမေ သဒ္ဒေ-ဤအသံတို့ကို၊ အသောသိ-ကြားခဲ့ပြီ၊ ကုမေသံ-ဤအသံတို့၏၊ နိပ္ပတ္တိ-အကျိုးကို၊ [နိပ္ပတ္တိနိပ္ပဇနံ၊ ဖလန္တိ အတ္ထော-မဋီ-၂၊ ၃၁၄] ဥပဓာရေဟိ-စူးစမ်းဆင်ခြင်ပါလော၊” က္ကတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ မဟာ-အန္တကာရံ-ကြီးစွာသော အမှောင်ထဲသို့၊ ပဝိဋ္ဌဿ-ဝင်သူအား၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ရာသည်၊ (န ပညာယတိ) ဝိယ-မထင်ရှားသကဲ့သို့ (ဧဝံ-တူ၊) ပြာဟ္မဏဿ-ပုရောဟိတံပုဏ္ဏားအား၊ ကိဉ္စိ-သည်၊ န ပညာယတိ-မထင်ရှား၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ န ဇာနာမိတိ-မသိပါဟူ၍၊ ဝုတ္တေ-လျှောက်တင်အပ်သော်၊ မေ-၏၊

လာဘသက္ကာရော-လာဘ်၊ ပူဇော်သက္ကာရသည်၊ ပရိဟာယိဿတိ-ဆုတ်ယုတ်

လာဘသက္ကာရော။ ။လဗ္ဘတီတိ လာဘော-ရအပ်သော ပစ္စည်း၎င်း၊ သက္ကစ္စံ ကာတဗ္ဗော ဒါတဗ္ဗောတိ သက္ကာရော-ရိုသေစွာပြုအပ်၊ ပေးလှူအပ်သော ပစ္စည်း၎င်း၊

လိမ့်မည်။” ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဘာယိတွာ-ကြောက်၍၊ ဝါ-ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! ဘာရိယံ-ဝန်လေးလေစွ၊” ကုတိ အာဟ၊ “အာ-စရိယ-ရာ! ကိံ-ဘာကြောင့်နည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ “တေ-သင်မင်းကြီး၏၊ ဝါ-အား၊ ဇိဝိတန္တရာယော-သည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏” ကုတိ-ပြီး၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ ဒွိဂုဏံ-၂ဆ၊ ဘီတော-ကြောက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ “အာစရိယ! ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ရာသော၊ ပဋိဃာတကာရဏံ-ပယ်ဖျောက်တားဆီးနိုင်သော အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ ပန-ရှိပါသလော?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-မေးပြီး၊ “မဟာ-ရာဇ-ကြီး! အတ္ထိ-၏၊ မာ ဘာယိ-မကြောက်ပါနှင့်၊ အဟံ-သည်၊ တယော-ပုံကုန်သော၊ ဝေဒေ-ဗေဒင်တို့ကို၊ ဇာနာမိ-သိပါ၏။” ကုတိ-ဤသို့ တင်လျှောက်ပြီး၊ “ကိံ ပန-အဘယ်ကို၊ [ပန အနက်မဲ့] လဒ္ဓါ-ရခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်သနည်း?” ကုတိ-မေးပြီး၊ “ဒေဝ-အရှင်မင်းကြီး! သဗ္ဗသတယည-အလုံးစုံ တစ်ရာစီရှိသော ယဇ်ကို၊ [သံ. ၄-၁, ၁၃၁၌ “သဗ္ဗပဉ္စသတံ ယည-အလုံးစုံ ငါးရာစီရှိသောယဇ်”ဟု ဆို၏၊ ပေတ. ၄-၂၆၃၊ ဇာ. ၄-၃, ၄၁တို့၌ “သဗ္ဗစတုတ္ထံ ယည”ဟု ဆို၏၊ ဤသို့ အဆိုကွဲလွဲခြင်းမှာ ထိုထိုဘာဏကဆောင်တို့ ဆောင်ယူလာသည့်အတိုင်း ဆိုရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။] ယဇိတွာ-ပူဇော်လသော်၊ ဇိဝိတံ-ကို၊ လဘိဿသိ-ရပါလိမ့်မည်” ကုတိ-ဤသို့ တင်လျှောက်ပြီး၊ “ကိံ-ကို၊ လဒ္ဓါ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-နည်း?” ကုတိ-မေးပြီး၊ ဟတ္ထိသတံ-ဆင်တစ်ရာလည်းကောင်း၊ အဿသတံ-မြင်းတစ်ရာလည်းကောင်း၊ ဥသဘသတံ-နွားလားဥသဘတစ်ရာလည်းကောင်း၊ ဓေနသတံ-နို့စားနွားမတစ်ရာလည်းကောင်း၊ အဇသတံ-ဆိတ်တစ်ရာလည်းကောင်း၊ ဥရဟ္မသတံ-သိုးတစ်ရာလည်းကောင်း၊ ကုက္ကုဋသတံ-ကြက်တစ်ရာလည်းကောင်း၊

ဤအလို ရိုးရိုးလှူအပ်သောပစ္စည်းကို လာဘ၊ (မွန်သည်ထက်မွန်မြတ်၊ ကောင်းသည်ထက် ကောင်းသော) အထူးစီမံ၍ လှူအပ်သောပစ္စည်းကို သက္ကာရဟု ခေါ်သည်၊ (တစ်နည်း) လာဘနံ လာဘော-ရခြင်း၊ သုဋ္ဌ+ကရဏံ သက္ကာရော-ကောင်းစွာ ပြုစုခြင်း၊ [“ကရဏံ ကာရော၊ သမ္မာ+ကာရော သက္ကာရော”ဟုလည်းပြု၊] ဤအလို ရိုးရိုးအလှူနှင့် အထူးအလှူကို လာဘ၊ သူတစ်ပါးတို့က မိမိကို အရိုအသေပြုခြင်း၊ ပန်းစသည်ဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကို သက္ကာရဟု ခေါ်သည်၊ လာဘော စ+သက္ကာရော စ လာဘ-သက္ကာရော။ (မ. ၄-၁, ၁၂၀၊ သာရတ္ထ-၁, ၁၃၈၊ ပါစိယော-၃၃၄)

သူကရသတံ-ဝက်တစ်ရာလည်းကောင်း၊ ဒါရကသတံ-ကလေးတစ်ရာလည်းကောင်း၊ ဒါရိကာသတံ-ကလေးမတစ်ရာလည်းကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧကေကံ-တစ်မျိုးတစ်မျိုးသော၊ ပါဏဇာတိ-သက်ရှိသတ္တဝါမျိုးကို၊ [ပါဏနံ+ဇာတိ ပါဏဇာတိ] သတံ သတံ-တစ်ရာစီ တစ်ရာစီကို၊ ကတ္တာ၊ ဂဏှာပေန္တော-ဖမ်းယူစေလျက်၊ “မိဂဇာတိမေဝ-သားကောင်မျိုးကိုသာ၊ သစေ ဂဏှာပေ-သာမိ-အကယ်၍ ဖမ်းယူစေအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ‘အတ္တနော-၏၊ ခါဒနီယမေဝ-ခဲဖွယ်ကိုသာ၊ ဂဏှာပေတိ-ဖမ်းယူစေ၏၊’ ဣတိ-သို့ ဝက္ခန္တိ-ပြောကြလိမ့်မည်။” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဟတ္ထိအဿမနုဿေပိ-ဆင်မြင်းလူတို့ကိုလည်း၊ ဂဏှာပေတိ-၏၊ ရာဇာ-သည်၊ “မမ-၏၊ ဇီဝိတမေဝ-အသက်ရှင်ခြင်းသည်သာ၊ မယှံ-၏၊ လာဘော-လာဘ်တည်း၊” ဣတိ-သို့ စိန္တေတွာ-တွေး၍၊ “သဗ္ဗပါဏေ-အလုံးသော သက်ရှိသတ္တဝါတို့ကို၊ သီပံ-လျင်မြန်စွာ၊ ဂဏှာထ-ဖမ်းယူခဲ့ကုန်လော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ အာဏတ္တမနုဿာ-စေခိုင်းအပ်သောလူတို့သည်၊ အဓိကတရံ-သာ၍ လွန်စွာ၊ ဂဏှိသု-ကုန်ပြီ၊ စ-သာဓကကား၊ ကောသလ-သံယုတ္တေပိ-ကောသလသံယုတ်၌လည်း၊ (သံဂီတိကာရေဟိ-သံဂါ ယနာတင်ထေရ်တို့သည်၊) တေန ခေါ ပန၊ ပေ ၊ ကရောန္တိတိ-တေန ခေါ ပန၊ ပေ ၊ ကရောန္တိဟူသော၊ ဧတံ (ဝစနံ)-ဤစကားကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

[တေန ခေါ ပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ ပသေနဒိဿ-ပသေနဒိမည်သော၊ ကောသလဿ-ကောသလတိုင်း၏ အစိုးရဖြစ်သော၊ ရဥညာ-မင်း၏၊ မဟာ-ယဥညာ-ကြီးကျယ်သောယဇ်သည်၊ ပစ္စုပဋိတော-ရှေးရှုတည်သည်၊ ဟောတိ၊ ပဉ္စ စ ဥသဘသတာနိ-ငါးရာသော နွားလားဥသဘတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ စ **ဝစ္ဆတရသတာနိ**-ငါးရာသော နွားငယ် (နွားပျို နွားလတ်)တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ စ ဝစ္ဆတရိ-

ဝစ္ဆတရသတာနိ။ ။ဝဒန္တိတိ ဝစ္ဆ၊ [ဝဒ+ဆာ-မောဂ်-၇, ၄၃၊] (တစ်နည်း) မာတု-သန္တိကေ ဝသန္တိတိ ဝစ္ဆ၊ [ဝသ+ဆာ-ပါရာဂံသစ်-၂, ၂၃]၊ ဝစ္ဆာနံ+ဝိသေသာ၊ ဝိသေ-သေန+ဝစ္ဆာ ဝါ ဝစ္ဆတရာ၊ [ဝစ္ဆ+တရ၊] မောဂ်နိ-၂, ၉၅၌ “နွားကလေးကြီး၊ နွားပိုက်” ဟု အနက်ပေး၍ ဓာန်နိသစ်-၄၉၆၌ “နွားပေါက်”ဟု အနက်ပေးသည်၊ “ဝစ္ဆတရ”ဟူသည် နွားငယ်တို့တွင် ထူးထူးခြားခြားအားရှိသော ဝပြုံးသောနွားငယ်များ၊ နွားပျို

သတာနိ-ငါးရာသော နွားမငယ်(နွားပျိုမ၊ နွားလတ်မ)တို့သည်လည်းကောင်း၊
 ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ စ အဇသတာနိ-ငါးရာသော ဆိတ်တို့သည်လည်း
 ကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စ စ ဥရဗ္ဗသတာနိ-ငါးရာသော သိုးတို့
 သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယညတ္ထာယ-ယဇ်ပူဇော်ခြင်း
 အကျိုးငှာ၊ ထူဏူပနီတာနိ-ယဇ်တိုင်သို့ ကပ်ဆောင်အပ်ကုန်သည်၊ ဝါ-ယဇ်
 တိုင်၌ ချည်ထားအပ်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ [ထူဏူပနီတာနိတိ ထူဏူ ပဉ္စနီတာနိ၊
 ထူဏာယ ဗဒ္ဒါ ဟောန္တိ(သံ. ဋ-၁, ၁၃၀)၊ ထူဏန္တိ ယညုပတ္တန္တံ၊ ပဉ္စနီတာနိတိ ယညံ
 ယဇိတုံ အာရဗ္ဗာယ(သံဋီ-၁, ၁၇၉)။] ယေဝိ တေ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊
 အဿ-ထိုမင်း၏၊ ဒါသာတိ ဝါ-ကျွန်ဟူသည်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကျွန်

နွားသိုးအဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော နွားငယ်စစ်စစ်များတည်း၊ ဆုံးမထိုက်သော
 နွားသိုးများ၊ နွားလားများ မဟုတ်ကြ၊ သီဋီသစ်၌ တရပစ္စည်း အနက်မဲ့ယူ၍ “ဝစ္ဆာ
 ဧဝ ဝစ္ဆတရာ”ဟု ပြု၏၊ ဤအလို နွားငယ်မှန်သမျှကို “ဝစ္ဆတရာ”ဟု ယူနိုင်သည်၊ (ဒိ
 ဋီ-၁, ၃၂၂၊ သီဋီသစ်-၂, ၃၀၀၊ နီတိသုတ္တ-၇၈၆)။

တစ်နည်း။ ။“ဝစ္ဆဿ (ဝစ္ဆဘာဝဿ)+တနုတ္တံ ဝစ္ဆတရာ-နွားငယ်အဖြစ်၏
 ယုတ်လျော့သည်၏အဖြစ် (ယုတ်လျော့ခြင်း)၊ ဝစ္ဆာဒီဟိ တနုတ္တေ တရာ(မောဂ်-
 ၄, ၅၆၊ ပါ-၅, ၃, ၉၁)သုတ်ဖြင့် တနုတ္တ(နွားငယ်အဖြစ်၏ ယုတ်လျော့ခြင်း)အနက်၌
 ဝစ္ဆနောင် တရပစ္စည်းသက်၊ ဝစ္ဆ၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြံ၊ [တတွဗောဓိနီအလို
 ပစ္စာသတ္တိနည်းဖြင့် ပဝတ္တိနိမိတ်ကို ယူ၏၊] ပဌမအရွယ်သည် ဝစ္ဆမည်၏၊ “ဝစ္ဆဿ+
 တနုတ္တံ ဝစ္ဆတရာ-ပဌမအရွယ်နွားငယ်အဖြစ်၏ ယုတ်လျော့သည်၏အဖြစ် (ယုတ်
 လျော့ခြင်း)”ဟူသည် ပဌမအရွယ်ကုန်လွန်၍ ဒုတိယအရွယ်သို့ ရောက်ခြင်းပင်တည်း၊
 ထိုနောင် “တဗ္ဗန္တုဉာဏတရာ-ထိုယုတ်လျော့ခြင်းရှိသော နွားလားသည်ကား ဥသဘ
 တရမည်၏”ဟူသော တတွဗောဓိနီစကားအရ နွားငယ်များရအောင် “ဝစ္ဆတရာ+
 ဧတေသံ အတ္တိတိ ဝစ္ဆတရာ-နွားငယ်အဖြစ်၏ ယုတ်လျော့သည်၏အဖြစ် (ယုတ်လျော့
 ခြင်း)ရှိသော နွားငယ်တို့၊ [ဝစ္ဆတရာ+ဏာ]”ဟု ဆက်ပါ၊ “ဝစ္ဆတရာတိ တရုဏဝစ္ဆက-
 ဘာဝံ အတိက္ကန္တာ ဗလဝဝစ္ဆာ(မ. ဋ-၃, ၈)”စသော အဖွင့်များလည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ပင်၊
 ဤအဖွင့်များကို ကြည့်၍ “ဝစ္ဆံ တရန္တိတိ ဝစ္ဆတရာ၊ [ဝစ္ဆ+တရာ+အာ]”ဟုလည်း ပြုကြ၏၊
 ထိုနောင် “ဝစ္ဆတရာနံ+သတာနိ ဝစ္ဆတရသတာနိ-နွားငယ်တို့၏အရာတို့”ဟု ဆက်ပါ၊
 (မောဂ်နိ-၂, ၉၅၊ တတွဗောဓိနီ-၃၁၇)။]

မည်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပေဿာတိ ဝါ-အစေအပါးဟူသည်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အစေအပါးမည်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကမ္မကရာတိ ဝါ-အလုပ်သမားဟူသည်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အလုပ်သမားမည်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ၊ [ဣတိသဒ္ဓါ ရှေ့နည်း နိဒဿနအနက်၊ နောက်နည်း သညာအနက်၊ “ယေပိ တေ” ကား၊ ပကတိကတ္တား၊ “ဒါသာတိ ဝါ” စသည်ကား၊ ဝိကတိ ကတ္တားတည်း၊ “ဒါသာတိ ဝါ” စသည်ကို “ယေပိ တေ” ၏ ဝိသေသနကြံ၍ “ဒါသာတိ ဝါ-ကျွန်တို့ဟူသည်လည်း (မည်သည်လည်း) ဖြစ်ကုန်သော၊ ပေဿာတိ ဝါ-အစေ အပါးတို့ဟူသည်လည်း (မည်သည်လည်း) ဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မကရာတိ-အလုပ်သမား တို့ဟူသည်လည်း (မည်သည်လည်း) ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေပိ တေ-တို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)” ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။] တေပိ-ထိုကျွန်စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊ ဒဏ္ဍတဇ္ဇိတာ-ဒဏ်ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန်သည်၊ (ဒုတ်လုံတင်း ပုပ်စသည် ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန်သည်)၊ ဘယတဇ္ဇိတာ-ဘေးဖြင့် ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန် သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အဿုမုခါ-မျက်နှာ၌ မျက်ရည်ရှိကုန်လျက်၊ ရုဒမာနာ-ငိုကုန် လျက်၊ **ပရိကမ္မာနိ**-ထက်ဝန်းကျင် ပြုဖွယ်ကိစ္စတို့ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုကုန်၏။

မဟာဇနော-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ၏ မိမိ၏၊ ပုတ္တဓိတုဉာတိနံ-သား၊ သမီး၊ ဆွေမျိုးတို့၏၊ အတ္ထာယ-ငှာ၊ ပရိဒေဝ-မာနော-ငိုကြွေးလျက်၊ မဟာသဒ္ဓံ-ကျယ်လောင်သောအသံကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ မဟာပထဝီဥန္တိယနသဒ္ဓေါ ဝိယ-မြေကြီး၏ ပြိုင်သည်ကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ မလ္လိကာ-မည်သော၊ ဒေဝီ-မိဖုယားသည်၊ တံ သဒ္ဓံ-ထိုအသံကို၊ သုတွာ-၍၊ ရညော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ “မဟာရာဇ-ကြီး၊ ကံ-ကြောင့်၊ တေ-၏၊ ဣန္ဒြိယာနိ-တို့သည်၊ အပါကတိကာနိ-ပင်ကိုအားဖြင့် မဖြစ်ကုန်သည်၊ ဝါ-ပင်ကိုအတိုင်း မဟုတ်ကုန်သည်၊ [ပကတိယာ+ဥပ္ပန္နာနိ ပါကတိကာနိ၊ န+ပါ-ကတိကာနိ အပါကတိကာနိ(မအူပါရာနိ-၂, ၃၆၇)] (ဟောန္တိ) န ခေါ-ဖြစ်ကုန် သနည်း? ကိလန္တရူပါနိ ဝိယ-ပင်ပန်းသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သကဲ့

ပရိကမ္မာနိ။ ။ **ပရိကမ္မာနိ**တိ သဗ္ဗဘာဂိယာနိ(အကောင်းအဆိုး အမျိုးမျိုးအားဖြင့် အလုံးစုံသောအဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သော) ကမ္မာနိ၊ ဥစ္စာဝစာနိ ကမ္မာနိတိ အတ္ထော၊ (သီဇီသစ်-၂, ၃၁၄)၊ ပရိကို “သဗ္ဗဘာဂ”ဟု ဖွင့်သည်။ (သီဘာ-၄, ၃၆)။

သို့၊ ပညာယန္တိ- ထင်ပေါ်နေကုန်သနည်း?” ကူတိ ပုစ္ဆိ “မလ္လိကေ-မလ္လိကာ! တုယံ-၏၊ ဝါ-မှ၊ ကိ-အဘယ်အရာသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်နေသနည်း?) [(တစ်နည်း) တုယံ-သည်၊ ကိ-ဘာကို၊ (ကတံ-ပြုအပ်နေသနည်း?) ဤကား ဤအဋ္ဌကထာအရှိအတိုင်း ပေးခြင်းဖြစ်သည်၊ ဇာ. ၄-၃, ၄၁၌ “ဒေဝိ ကံ တုယံမိနာ”ဟု ရှိပုံကို ကြည့်၍ “မလ္လိကေ-ကာ! တုယံ-အား၊ (ဣမိနာ-ဣန္ဒြေပင်ကိုယ်အတိုင်း မဖြစ်ခြင်း၊ ပင်ပန်းသောသဘော ထင်ပေါ်ခြင်းဖြင့်) ကိ-ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း၊”ဟုလည်း ပေးပါ။] တွံ-သည်၊ မမ-၏၊ ကဏ္ဍမူလေန-နားရင်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားသော၊ အာသိဝိသမ္ပိ-လျင်သော အဆိပ်ရှိသော မြွေကိုလည်း၊ န **ဇာနာသိ**-မမြင်၊” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ “ဒေဝ-ကြီး! ဧတံ-ဤစကားသည်၊ ကိ ပန-ဘာပါနည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ရတ္တိဘာဂေ-၌၊ မေ-သည်၊ ဧဝရူပေါ နာမ-မည်သော၊ သဒ္ဓေါ-ကို၊ သုတော-အပ်ပြီ၊ သွာဟံ-ထိုင်ပါသည်၊ ပုရောဟိတံ-ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-သော်၊ တေ-အား၊ ဝါ-၏၊ ဇီဝိတန္တရာယော-သည်၊ ပညာယတိ-၏၊ သဗ္ဗသတ-ယညံ-ကို၊ ယဇိတွာ-သော်၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ လဘိဿသိ-မည်၊” ကူတိ-သို့၊ သုတွာ-၍၊ “မမ-၏၊ ဇီဝိတမေဝ-သည်သာ၊ မယံ-၏၊ လာဘော-တည်း၊” ကူတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ကူမေ ပါဏေ-ဤသတ္တဝါတို့ကို၊ ဂဏှာပေသိ-ခဲ့ပြီ၊ ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ မလ္လိကာ-သော၊ ဒေဝိ-သည်၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! (တွံ-သည်၊) အန္ဓဗလော-ကန်းမိုက်သည်၊ အသိ-၏၊ မဟာဘက္ခော-များသော အစားရှိသည်၊ ဝါ-များ စွာသောအစာတို့ကို စားသည်၊ (အစားကြီးသည်) ကိဉ္ဇာပိ အသိ-အကယ်၍ ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ အနေကသူပဗျဉ္ဇနဝိကတိကံ-များသော ပဲနောက် ပဲကြီး စသောဟင်း၊ ခဲဖွယ်အထူး၊ လက်သုပ်ဟင်းလျာအထူးပါရှိသော၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၃၅၄၅] **ဒေါဏပါကံ**-တစ်စိတ်ချက်ဖြစ်သော၊ ဘောဇနံ-ကို၊ (ကိဉ္ဇာပိ) ဘုဉ္ဇသိ-

ဇာနာသိ။ ။ဇာနာသိ၌ ဉာဓာတ်သည် အာလောစန(ကြည့်မြင်ခြင်း)အနက်ကို ဟောသည်။ [န **ဇာနာမိ** န ပဿာမိ-အပ. ၄-၁, ၁၂၄။]

ဒေါဏပါကံ။ ။**ဒေါဏပါကန္တိ** ဒေါဏတဏှုလာနံ ပတ္တဘတ္တံ(အံဇီ-၃, ၃၂၇၊ သံ. ၄-၁, ၁၄၀)၊ “ဒဝတိ ပဝတ္တတိတိ ဒေါဏော၊ [ဒု+ဏာ-မောင်-၇, ၆၅]”အရ ဒေါဏသဒ္ဓါ တစ်စိတ်ပမာဏကို ဟော၏၊ သို့သော် ဒေါဏသဒ္ဓါသည် အဘေဒုပစာရ အားဖြင့် ပရိမာဏအပြင် ပရိမေယျ(တိုင်းတာအပ်သောဝတ္ထု)ကိုလည်း ဟောနိုင်ရ

အကယ်၍ကား စားပါ၏။ ဒွိသု-၂ခုကုန်သော၊ ရဋ္ဌေသု-တို့၌၊ (မဟာဇနေန-
 များစွာသော လူအပေါင်းကို) ရဇ္ဇိ-မင်းအဖြစ်ကို (ကိစ္ဆာပိ) ကာရေသိ-အကယ်
 ၍ကား ပြုစေခဲ့၏။ ပန-သို့သော်လည်း၊ တေ-သင်၏။ ဝါ-မှ၊ ပညာ-သည်၊
 မန္တာ-နည်းလှ၏” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ၊ “ဒေဝီ-ယား! ကသွာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့
 ဝဒေသိ-ပြောသနည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “တယာ-သည်၊ အညဿ-အခြား
 သောသူ၏။ မရဏေန-သေခြင်းကြောင့်၊ အညဿ-၏။ ဇီဝိတလာဘော-
 အသက်ကို ရခြင်းကို၊ ဝါ-အသက်ရှင်ခြင်းကို၊ ကဟံ-အဘယ်၌၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော-ရှေး
 က မြင်အပ်ဘူးသလော? အန္ဓဗာလဿ-ကန်းမိုက်သော၊ ဗြာဟ္မဏဿ-၏။
 ကထံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-မှတ်ယူ၍၊ ကသွာ-ကြောင့်၊ မဟာဇနဿ-၏။ ဥပရိ-၌၊
 ဒုက္ခံ-ကို၊ ခိပသိ-ပစ်ချသနည်း၊ ဓုရိဟာရေ-မြို့ဥျးကျောင်း၌၊ ဝါ-အနီးဖြစ်သော
 ကျောင်း၌၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၂၉၄၅] သဒေဝကဿ-နတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောက-
 ဿ-လူအပေါင်းထက်၊ အဂ္ဂပုဂ္ဂလော-အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တော်မူသော၊
 အတိတာဒိသု-အတိတ်အစရှိသော ကာလတို့၌၊ အပ္ပဋိဟတဉာဏော-မပိတ်
 ပင် မတားဆီးအပ် မတားဆီးနိုင်သော ဉာဏ်ရှိတော်မူသော၊ သတ္တာ-သည်၊
 ဝသတိ-၏။ တံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။
 ဩဝါဒိ-ကို၊ ကရောဟိ-လော၊” က္ကတိ ဝုတ္တေ၊ ရာဇာ-သည်၊ သလ္လဟုကေဟိ-
 ပေါ့ပါးကုန်သော၊ ယာနေဟိ-တို့ဖြင့်၊ မလ္လိကာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊
 မရဏဘယတဇ္ဇိတော-သေခြင်းဘေးသည် ခြိမ်းခြောက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊
 ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ရာသော စကားကို၊ ဝတ္တံ-လျှောက်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-
 သော်၊ သတ္တာရံ၊ ဝန္တိတွာ၊ ဧကမန္တံ၊ နိဿိဒိ။

ကား ဤ၌ တစ်စိတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသောဆန်ကို ယူပါ။ ထိုကြောင့် “ဒေါဏတဏှု-
 လာနံ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုနောင် “ပစ္စတေတိ ပါကော-ချက်အပ်သောထမင်း၊ ဒေါဏဿ
 +ပါကော ဒေါဏပါကော-တစ်စိတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသောဆန်၏၊ ချက်အပ်သော
 ထမင်း-တစ်စိတ်ချက်ထမင်း”ဟု ဆက်ပါ။ (တစ်နည်း) “ဒေါဏော+ပရိမာဏံ ဧတေ-
 သန္တိ ဒေါဏာ-တစ်စိတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသောဆန်တို့၊ [ဒေါဏ+ဏာ] ဒေါဏာနံ+
 ပါကော ဒေါဏပါကော-တစ်စိတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသောဆန်တို့၏၊ ချက်အပ်သော
 ထမင်း-တစ်စိတ်ချက်ထမင်း”ဟု ပြုပါ။ (မောင်-၄, ၄၆)

အထ-၌၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! တွံ-သည်၊ ဟန္တ-ယခု၊ **ဒိဝဿ-နေ့၏၊ ဒိဝါ-နေ့လယ်အချိန်၌၊** ဝါ-မွန်းတည့်ချိန်၌၊ ကုတော-မှ၊ **အာဂစ္ဆသိ နု-လာခဲ့သနည်း?”** ကူတိ-သို့၊ ပဌမတရံ-ရှေးဦးစွာ၊ အာလပိ-မေးတော်မူပြီ၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ တုဏှိယေဝ-သာလျှင်၊ နိသီဒိ၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ မလ္လိကာ-သည်၊ ဘဂဝတော-အား၊ အာရောစေသိ-လျှောက်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-ရား! ရညာ-သည်၊ မဇ္ဈိမယာမသမနန္တရေ-မဇ္ဈိမယာမ၏ အခြားမဲ့၌၊ (သန်းခေါင်ယာမ၏ အခြားမဲ့၌)၊ သဒ္ဒေါ-ကို၊ သုတော ကိရ-ကြားအပ်ခဲ့သတဲ့၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုအကြောင်းကို၊ ပုရောဟိတဿ-အား၊ အာရောစေသိ ကိရ-ပြောခဲ့သတဲ့၊ ပုရောဟိတော-သည်၊ ‘တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဇီဝိတန္တရာယော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ တဿ-ထိုအသက်၏ အန္တရာယ်ကို၊ ပဋိယာတတ္ထာယ-ပယ်ရှားတားဆီးခြင်းအကျိုးငှာ၊ သဗ္ဗသတေ-အလုံးစုံတစ်ရာစီရှိကုန်သော၊ ပါဏေ-

ဒိဝါ ဒိဝဿ။ ။ဒိဝဿ၌ ဒိဝသဒ္ဒါကား ဒိဝ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ထိုပုဒ်၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ဒိဝါသဒ္ဒါကား နေ့သာမညကို ပြသည်မဟုတ်၊ ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် မွန်းတည့်အခါဟူသော နေ့လည်ပိုင်းအထူးကို ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒိဝဿ ဒိဝါ၊ မဇ္ဈန္တိကေ ကာလေ(အံဇီ-၁၇၃)”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ဒိဝဿ-နေ့၏၊ ဒိဝါ-နေ့လည်အခါ၌၊ ဝါ-မွန်းတည့်ချိန်၌”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ရှေးက နေ့လည်မွန်းတည့်ချိန်ကို “နေတောတောအချိန်”ဟု သုံးကြ၏၊ အခြားနေရာ၌ “ဒိဝါ ဒိဝဿ”ကို “မဇ္ဈန္တာတိတ္တမော-မွန်းလွဲခါစအချိန်(ဒီဇီ-၃၊ ၁၆)”ဟု ဖွင့်သေး၏။

အာဂစ္ဆသိ။ ။လာခြင်းကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်မဟုတ်၊ အတိတ်တည်း၊ ဝတ္ထမာန်၄ မျိုးတွင် သမိပဝတ္ထမာန်တည်း၊ အတိတ်သမိပဝတ္ထမာန်၊ အနာဂတသမိပဝတ္ထမာန်ဟု ၂မျိုးရှိရာ အတိတ်သမိပဝတ္ထမာန်တည်း၊ မှန်၏-ရောက်လာပြီး ထိုင်နေစဉ် “ကုတော နု”စသည်ဖြင့် မေးရကား ထိုင်နေခြင်းကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်တည်း၊ လာခြင်းကြိယာကား အတိတ်တည်း၊ လာခြင်းကြိယာသည် ထိုင်နေခြင်းကြိယာ၏ အနီး၌ဖြစ်ရကား အတိတ်ဝတ္ထမာန်ဟု ဆိုရသည်၊ (ဇာဇီသစ်-၃၊ ၁)၊ မောင်-၆၊ ၁သုတ်၌ တံကာလာပေက္ခဝတ္ထမာန်၊ ကာလဝိပလ္လာသဟု ဆို၏၊ ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နသုတ်ဖြင့်ပင် ဝတ္ထမာန်သိဝိဘတ်သက်ပါ၊ (ရူ-၂၅၉၊ ဗာဇီသစ်-၂၄၇၊ ကစ်ဘာ-၂၊ ၂၈၆)၊ (တစ်နည်း) ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္န၌ “ဝတ္ထမာနာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အတိတ်အနက်၌ ဝတ္ထမာန်သိဝိဘတ်သက်ပါ၊ (နိဒ္ဒေ-၂၂၂၊ ဝဏ္ဏနာ-၂၈၅၊ ဝိဗော-၂၀၉)၊

သတ္တဝါတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ တေသံ-ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ ဂလလောဟိတေန-
လည်ချောင်းသွေးဖြင့်၊ ယဉေ-ယဇ်ကို၊ ယဇိတေ-ပူဇော်အပ်သော်၊ ဇီဝိတံ-ကို၊
လဘိဿသိ-မည်၊ ကုတိ-သို့၊ အာဟ ကိရ-ပြောခဲ့သတဲ့၊ ရာဇာ-သည်၊ ပါဏေ-
တို့ကို၊ ဂဏှာပေသိ-စေပြီ၊ တေန-ထိုကြောင့်၊ အယံ-ဤမင်းကို၊ မယာ-သည်၊
ကုဓ-ဤနေရာသို့၊ အာနိတော-ဆောင်အပ်ခဲ့ပါပြီ။ ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊
“မဟာရာဇ-ကြီး၊ ဧဝံ ကိရ-ဤသို့တဲ့လား? (ဤအတိုင်း မှန်သလား?)” ကုတိ-
ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ဧဝံ-ဤအတိုင်း မှန်ပါ၏။” ကုတိ-ဤသို့
ဖြေပြီ၊ “တေ-သည်၊ ကိန္တိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ သဒ္ဓေါ-ကို၊ သုတော-နည်း?” ကုတိ-
ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ အတ္တနာ-သည်၊ သုတနိယာမေနဝ-
ကြားအပ်သောနည်းဖြင့်ပင်၊ အာစိက္ခိ-လျှောက်ပြီ၊ တထာဂတဿ-၏၊ တံ-
ထိုစကားကို၊ သုတ္တာဝ-ကြားရခြင်းကြောင့်သာ၊ ဝါ-ကြားလျှင်ကြားခြင်း၊ ဧကော-
ဘာသော-တစ်ခုတည်းသော အရောင်အလင်းရှိသည်၊ အဟောသိ၊ အထ-
၌၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မဟာရာဇ-ကြီး၊ မာ ဘာယိ-
မကြောက်နှင့်၊ တဝ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ အန္တရာယော-သည်၊ နတ္ထိ၊ ပါပကမ္မိနော-
မကောင်းမှုရှိကုန်သော၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဒုက္ခံ-ကို၊ အာဝိ-
ကရောန္တာ-ထင်စွာ ပြုလိုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဧဝံ-သို့ အာဟံသု-ကုန်ပြီ။” ကုတိ-
ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ တေဟိ-ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ ကိ-အဘယ်
မကောင်းမှုကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ခဲ့ပါသနည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ အထ ခေါ-၌၊
ဘဂဝါ-သည်၊ တေသံ-ထိုသတ္တဝါတို့၏၊ ကမ္မံ-မကောင်းမှုကို၊ အာစိက္ခိတုံ-မိန့်
တော်မူခြင်းငှာ၊ “မဟာရာဇ-ကြီး၊ တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ သုဏာဟိ-နား
ထောင်လော၊” ကုတိ ဝတွာ၊ အတီတံ၊ အာဟရိ။

အတီတေ-၌၊ မနုဿေသု-တို့သည်၊ ဝိသတိဝဿသဟဿာယုကေသု-
အနှစ် ၂ သောင်းသက်တမ်းရှိကုန်လသော်၊ ဝါ-အနှစ် ၂ သောင်းသက်တမ်းရှိရာ
အခါတို့၌၊ ကဿပေါ-မည်သော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ လောကေ-၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-၍၊
ဝိသတိယာ-နှစ်ဆယ်သော၊ ဒိဏာသဝသဟဿေဟိ-ရဟန္တာအထောင်တို့နှင့်၊
[ဝိသတိယာ ဒိဏာသဝသဟဿေဟိ-ရဟန္တာ ၂ သောင်းတို့နှင့်၊] သဒ္ဓိံ၊ စာရိကံ၊

စရမာနေ၊ ဗာရာဏသီ-သို့ အဂမာသိ၊ ဗာရာဏသီဝါသိနေ-ဗာရာဏသီမြို့၌
နေသူတို့သည်၊ ဝါ-ဗာရာဏသီမြို့သူမြို့သားတို့သည်၊ ဒွေပိ-၂ယောက်တို့သည်
လည်းကောင်း၊ တယောပိ-၃ယောက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗဟုတရာပိ-ပို
၍များသော သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧကတော-တစ်ပေါင်းတည်း၊ ဟုတ္တာ၊
အာဂန္တုကဒါနံ-ဧည့်သည်တို့အား ပေးလှူအပ်သော အလှူကို၊ ပဝတ္တယိသု-
ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ တဒါ-၌၊ ဗာရာဏသီယံ-၌၊ စတ္တာလီသကောဋီဝိဘဝါ-ကုဋေ
(၄၀)သော စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိကုန်သော၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သေဋ္ဌိပုတ္တာ-တို့
သည်၊ သဟာယကာ-တို့သည်၊ အဟေသုံ၊ တေ-ထိုသူဌေးသားတို့သည်၊ မန္တ-
ယိသု-တိုင်ပင်ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အမှာကံ-တို့၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ဗဟုဓနံ-များစွာသော
ဥစ္စာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တေန-ထိုဥစ္စာဖြင့်၊ ကိ-ကို၊ ကရောမ-ပြုကြမည်နည်း?”
ဣတိ-ဤသို့ တိုင်ပင်ကုန်ပြီ၊ “ဧဝရူပေ-သော၊ ဗုဒ္ဓေ-သည်၊ စာရိကံ-ကို၊ စရ-
မာနေ-သော်၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒဿာမ-ကြမည်၊ သီလံ-ကို၊ ရက္ခိဿာမ-ကြမည်၊ ပူဇံ-
ပူဇော်ခြင်းကို၊ ကရိဿာမ-ကြမည်၊” ဣတိ-သို့၊ ဧကောပိ-တစ်ယောက်သည်
လည်း၊ အဝတ္တာ-မပြောမူ၍၊ တေသု-ထိုသူဌေးသားတို့တွင်၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊
ဧကော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ (ကိ)၊ “တိဓိဏသုရံ-ထက်မြက်စူးရှသောအရက်
ကို၊ ပိဝန္တာ-ကုန်လျက်၊ မဓုရမံသံ-ချိုမြိန်သော အသားကို၊ ခါဒန္တာ-ခဲစားကုန်
လျက်၊ ဝိစရိဿာမ-လှည့်လည်နေထိုင်ကြစို့၊ ဣဒံ-ဤသို့ လှည့်လည်နေထိုင်
ခြင်းသည်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဇီဝိတဖလံ-အသက်ရှင်ခြင်း၏ အကျိုးတည်း၊
(အသက်ရှင်ရကျိုးနပ်၏)၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ အပရောပိ-အခြားတစ်
ယောက်သည်လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “**ဒေဝသိကံ**-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း၊

ဒေဝသိကံ။ ။ ဒေဝသိကပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်မိုးတွင် “ဒိဝသော စ ဒိဝသော စ
ဒိဝသာနိ၊ ဒိဝသာနိယေဝ ဒေဝသိကံ၊ [ဒိဝသ+ဏိကာ-ဇာဋီ-၂၁, ၅၃၆] ဒိဝသော-
ယေဝ ဒေဝသိကံ၊ ဝိစ္ဆာဓိဿာသု(ဇာဋီသစ်-၁, ၄၆၂)၊ (တစ်နည်း) ဒိဝသေ ဒိဝသေ
ဒေဝသိကံ၊ ဝိစ္ဆာအနက်၊ ဏိကပစ္စည်း၊ (ပါစိယော-၉)၊ ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်များနှင့်အညီ
“ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း၌၊ (သတ္တမိအနက်)၊ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း၊
(ကြိယာဝိသေသနအနက်)”ဟု ပေးကြ၏။ (ဇာဋီသစ်-၁, ၄၆၂၊ သီဘာ-၄, ၈)

အခြားဝိဂြိုဟ်များ။ ။ “(၁) ဒိဝသေ ဒိဝသေ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်း

တိဝဿိကဂန္ဓသာလိဘတ္တံ-ဥနုစ်တိုင်အောင် သိုလှောင်အပ်သော ကောက်မွေးသလေးထမင်းကို၊ နာနဂ္ဂရသေဟိ-အထူးထူး မွန်မြတ်သော အရသာတို့ဖြင့်၊ [နာနာ+အဂ္ဂါ နာနဂ္ဂါ-အထူးထူး မွန်မြတ်သောအရသာတို့၊ (ဝိသေသနောဘယပဒ)၊ နာနဂ္ဂါ စ+တေ+ရသာ စာတိ နာနဂ္ဂရသာ။] ဘုဉ္ဇန္တာ-ကုန်လျက်၊ ဝိစရိဿာမ-ကုန်စို့” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ အပရောပိ-လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “နာန-ပွကာရံ-အထူးထူးအပြားပြားသော၊ ပူဝဓဇ္ဇကဝိကတိ-မုန့်ခဲဖွယ်အထူးကို၊ ပစာပေတွာ-ချက်စေ၍၊ ခါဒန္တာ-ကုန်လျက်၊ ဝိစရိဿာမ” ကုတိ-ပြီ၊ အပရောပိ-လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “သမ္မာ-မိတ်ဆွေတို့၊ မယံ-တို့သည်၊ အညံ-သော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ န ကရိဿာမ-မပြုကုန်အံ့၊ ‘မနံ-ကို၊ ဒဿာမ-ပေးကုန်အံ့’ ကုတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ အနိစ္ဆမာနာ-အလိုမရှိသော၊ ကုတ္တိ နာမ-သည်၊ နတ္ထိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဓနေန-ဥစ္စာဖြင့်၊ ပလောဘေတွာ-အပြားအားဖြင့် အလိုရှိစေ၍၊ ဝါ-ဖျားယောင်း၍၊ ပါရဒါရိကကမ္မ-သူတစ်ပါး၏ မယားကို သွား

နေ့တိုင်း သုံးဆောင်အပ်သော(သီဇီသစ်-၂, ၃၀၂)၊ (၂) ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဒါတဗ္ဗဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း ပေးအပ်သော(သီဇီသစ်-၃၀၅)၊ (၃) ဒိဝသံ ဒိဝသံ ဗျာပေတွာ ပဝတ္တတိတိ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းတိုင်း ဖြစ်သော(ဇာဇီသစ်-၂, ၃၉၉)၊ (၄) ဒိဝသေသု ပရိပတ္တိ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်းတို့၌ လည်ပတ်နေသော(ဇာဇီ-၂, ၅၃၆)”လည်း ပြုကြသေး၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်များအလို “ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း သုံးဆောင်အပ်သော၊ တိဝဿိကဂန္ဓသာလိဘတ္တံ-ဥနုစ်ပတ်လုံး သိုလှောင်သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ကောက်မွေးသလေးထမင်းကို”စသည် ပေးပါ။

တိဝဿိကဂန္ဓသာလိဘတ္တံ။ ။တိဏိ+ဝဿာနိ တိဝဿံ၊ တိဝဿံ+နိဒဟိတဗ္ဗာ တိဝဿိကာ-ဥနုစ်ပတ်လုံး သိုလှောင်သိမ်းဆည်းထားအပ်ကုန်သော၊ [တိဝဿ+ဏိကာ၊ (တစ်နည်း) တိဏိ+ဝဿာနိ ယေသံ (သာလီနံ နိဒဟိတာန)န္တိ တိဝဿိကာ-ဥနုစ်ရှိသော (ဥနုစ်သိုလှောင်သိမ်းဆည်းထားအပ်သော) ကောက်မွေးသလေးတို့၊ ဂန္ဓော+ယေသံ အတ္တိတိ ဂန္ဓာ၊ ဂန္ဓာ စ+တေ+သာလီ စာတိ ဂန္ဓသာလီ-မွေးသော အနံ့ရှိသော သလေးတို့၊ တိဝဿိကာ+ဂန္ဓသာလီ တိဝဿိကဂန္ဓသာလီ-ဥနုစ်ပတ်လုံး သိုလှောင်သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ကောက်မွေးသလေးတို့၊ တိဝဿိကဂန္ဓသာလီနံ+ဘတ္တံ တိဝဿိကဂန္ဓသာလိဘတ္တံ-ဥနုစ်ပတ်လုံး သိုလှောင်သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ကောက်မွေးသလေးတို့၏ထမင်း။(ဇာဇီသစ်-၁, ၁၃၄၊ ဇာဇီသစ်-၂, ၃၁၃)

လာသူ၏ အမှုကို၊ ဝါ-သူတစ်ပါး၏မယားကို သွားလာမှုကို၊ ကရိယာမ-ကုန်အုံ” က္ကတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ (က္ကတိ-ဤသို့ ပြောဆိုအပ်သော်၊) သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောသူတို့သည်၊ “သာဓု သာဓု-ကောင်း၏ ကောင်း၏” က္ကတိ-ဤသို့ ပြောဆို၍၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ ကထာယ ဧဝ-စကား၌သာ၊ အဋ္ဌံသု-တည်ကုန်ပြီ။

တေ-ထိုသူဌေးသားတို့သည်၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ အဘိရူပါနိ-လွန်ကဲသောအဆင်းရှိကုန်သော၊ ဝါ-အလွန်လှပကုန်သော၊ က္ကတ္ထိနံ-တို့အား၊ ဓနံ-ကို၊ ပေသေတွာ-ပေးပို့စေ၍၊ ဝီသတိဝဿသဟဿာနိ-အနှစ်၂သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ ပါရဒါရိကကမ္ပံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ ကာလံ၊ ကတွာ၊ အဝီစိနိရယေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုသူဌေးသားတို့သည်၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဗုဒ္ဓန္တရံ-ဘုရား၂ဆူတို့၏ ပွင့်တော်မူရာ အကြားကာလပတ်လုံး၊ နိရယေ-၌၊ ပစ္စိတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုင်ရဲ၌၊ ကာလံ၊ ကတွာ၊ ပက္ကာဝသေသေန-ကျက်ပြီးသော အကျိုး၏ အကြွင်းအကျန်ကြောင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ သဠိယောဇနိကာယ-ယူဇနာ(၆၀)ရှိသော၊ လောဟကုမ္ဘိယာ-လောဟကုမ္ဘိဇရဲ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ တိံသာယ-၃လီသော၊ ဝဿသဟဿေဟိ-နှစ်တို့၏ အထောင်တို့ဖြင့်၊ (တစ်နည်း) တိံသာယ ဝဿသဟဿေဟိ-အနှစ်၃သောင်းတို့ဖြင့်၊ ဟေဋ္ဌိမတလံ-အောက်အပြင်သို့၊ ပတွာ-ရောက်၍၊ ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ တိံသာယ-သော၊ ဝဿသဟဿေဟိ-တို့ဖြင့်၊ လောဟကုမ္ဘိမုခံ-လောဟကုမ္ဘိဇရဲနုတ်ခမ်းသို့၊ ပတွာ-၍၊ ဧကေကံ-တစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်သော၊ ဂါထံ-ကို၊ ဝတ္ထုကာမာ-ပြောဆိုလိုခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ ဝတ္ထု-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တာ-ကုန်လသော်၊ ဧကေကံ-တစ်လုံးတစ်လုံးသော၊ အက္ခရံ-အက္ခရာကို၊ ဝတွာ-၍၊ ပုန၊ ပရိဝတ္တိတွာ-ပြန်လည်၍၊ လောဟကုမ္ဘိမေဝ-လောဟကုမ္ဘိဇရဲအိုးသို့သာ၊ ပဝိဋ္ဌာ-ဝင်သွားကုန်ပြီ၊ “မဟာ-ရာဇ-ကြီး၊ ဝဒေဟိ-ပြောလော၊ ပဌမံ-စွာ၊ တေ-သည်၊ ကိံ သဒ္ဓေါ နာမ-အဘယ်အသံမည်သည်ကို၊ သုတော-ကြားအပ်သနည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ “ဘန္တေ-ရား၊ ဒုက္ကတိ-ဒုဟူသောအသံကို၊ (သုတော-ကြားအပ်ခဲ့ပါပြီ)” က္ကတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တေန-ထိုင်ရဲသားသတ္တဝါသည်၊ အပရိပုဏ္ဏံ-မပြည့်စုံသည်ကို၊ ကတွာ၊ ဝုတ္တံ-ပြောဆိုအပ်သော၊ ဂါထံ-ကို၊ ပရိပုဏ္ဏံ-ပြည့်စုံ

သည်ကို၊ ဝါ-အောင်၊ ကတ္တာ၊ ဒသေန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဧဝံ-
သို့၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ ဒုဇ္ဇိဝိတ၊ ပေ၊ အတ္တနောတိ-၍၊ (အာဟ)။ [ဤအဋ္ဌကထာနှင့်
ခု-၅၊ ၁၀၀တို့၌ “ဒု-သ-န-သေ”ဟု ဆို၍ ခု-၂၊ ၂၁၆၌ “သ-န-ဒု-သေ”ဟုလည်း
ကောင်း၊ သံ၊ ဋ-၁၊ ၃၂၌ “သ-သော-န-ဒု”ဟုလည်းကောင်း ဆို၏။]

**ဒုဇ္ဇိဝိတ မဇီဝိမှ၊ ယေ သန္တေ န ဒဒမ္ပသေ၊
ဝိဇ္ဇမာနေသု ဘောဂေသု၊ ဒီပံ နာကမ္ပ အတ္တနော။**

ယေ (မယံ)-အကြင်ငါတို့သည်၊ (ဒေယျဓမ္မေ စ-ပေးလှူထိုက်သော
သဘောရှိသော ဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-လှူဖွယ်ဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း၊
ပဋိဂ္ဂါဟကေ စ-အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊) သန္တေ-ထင်ရှားရှိပါလျက်၊
န **ဒဒမ္ပသေ**-မပေးလှူခဲ့ကုန်၊ ဘောဂေသု-သုံးဆောင်ခံစားအပ်သော စည်း
စိမ်ဥစ္စာတို့သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေသု-ထင်ရှားရှိပါကုန်လျက်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဒီပံ-
ထောက်တည်ရာကျွန်းသဖွယ်ဖြစ်သော ကောင်းမှုကို၊ နာကမ္ပ (န+အကမ္ပ)-
မပြုခဲ့ကုန်၊ (တေ မယံ-ထိုငါတို့သည်၊) **ဒုဇ္ဇိဝိတ**-စက်ဆုပ်အပ်စွာ ယုတ်မာသော
အသက်မွေးခြင်းကို၊ အဇီဝိမှ-အသက်မွေးခဲ့ကုန်ပြီ။

ဒဒမ္ပသေ။ ။ “ဒဒိမှ(ဇာ. ဋ-၃၊ ၄၄)”ဟူသော အဖွင့်အလို ဒါဓာတ်၊ အဇ္ဇတနီ
မှာဝိဘတ်၊ သေကား ဂါထာပူရဏ နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ဒါ၏ ဒွေဘော် ဒါလာ၊ ရှေ့ဒါ၌
ရဿပြု၊ ဣလာ၊ (ဒဒိမှ)၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဣကို အ-ပြု၊ မှာ၌လည်း ရဿပြု၊ သေ-
ကာရာဂမော အာချာတနာမေဟိ(နီတိ-၁၁၀၂)သုတ်ဖြင့် သေလာ၍ ရုပ်ပြီးစေရမည်၊
ဝိဇော-၂၄၆၌ ကွစိ ဓာတုဖြင့် သေလာ၏၊ “အဒမ္ပ(ပေတ. ဋ-၂၆၄)”ဟူသော အဖွင့်
အလို ဟိယျတ္တနီမှာဝိဘတ်တည်း၊ ရှေ့နည်းထက် ဣ-မလာရခြင်းသာ ထူး၏၊ နီတိ
ဓာတု-၈၁၌ ဟိယျတ္တနီ မှသေဝိဘတ်ဟု ဆို၏။

ဒုဇ္ဇိဝိတ။ ။ “လာမကဇီဝိတံ(ဇာ. ဋ-၃၊ ၄၄)၊ ဝိညဟိ ဂရဟိတဗ္ဗ ဇီဝိတံ(ပေတ.
ဋ-၂၆၄)”ဟူသော အဖွင့်အရ ဒုသဒ္ဒါ ကုစ္ဆိတအနက်ဟောတည်း၊ မှန်၏-လာမက၊
ဂရဟိတဗ္ဗ (ဂါရယ)တို့သည် ကုစ္ဆိတ၏ ပရိယာယ်များ ဖြစ်ကြသည်(ဓာန်-၆၉၉၊
၇၀၁)၊ ထိုကြောင့် “ကုစ္ဆိတံ+ဇီဝိတံ ဒုဇ္ဇိဝိတံ”ဟု ပြုပါ၊ ဆက်ဉာ်းအံ့-ဒုဇ္ဇိဝိတံနှင့် အဇီဝိမှ
သည် အသက်မွေးခြင်းကြိယာကိုချည်း ရသောကြောင့် အဘေဒဘေဒပူစာ (ကံနှင့်
ကြိယာ မပြားဘဲလျက် ပြားသကဲ့သို့ ခွဲဆိုအပ်သောစကား)တည်း။

အထ-၌၊ ရညော-အား၊ ဣမိဿာ ဂါထာယ-၏။ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို၊ ပကာသေတွာ-ထင်ရှားပြတော်မူပြီး၍၊ “မဟာရာဇ-ကြီး၊ တေ-သည်၊ ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဒုတိယသဒ္ဓေါ-၂ခုမြောက်အသံကိုလည်းကောင်း၊ တတိယသဒ္ဓေါ-၃ခုမြောက်အသံကိုလည်းကောင်း၊ စတုတ္ထသဒ္ဓေါ-၄ခုမြောက်အသံကိုလည်းကောင်း၊ သုတော-နည်း?” ဣတိ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ဧဝံ နာမ-ဤမည်သော အသံကို၊ (သုတော-ပြီ)။” ဣတိ ဝုတ္တေ၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသောစကားကို၊ ပရိပူရေ-န္တော-ပြည့်စုံစေတော်မူလိုလသော်၊ “သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိ ၊ ပေ ၊ ကုသလံ ဗဟု” နိ-၍၊ ပဋိပါဋိယာ-အစဉ်အားဖြင့်၊ ဣမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ ဝတ္တာ၊ တာသံ-ထိုဂါထာတို့၏၊ အတ္ထံ-ကို၊ ပကာသေတွာ-၍၊ “မဟာရာဇ- ကုတိ ခေါ-ဤသို့လျှင်၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ တေ ဇနာ-ထိုင်ရဲသားသတ္တဝါတို့သည်၊ ဧကေ-ကံ-တစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်သော၊ ဂါထံ-ကို၊ ဝတ္တုကာမာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ) ပိ-ကုန်သော်လည်း၊ ဝတ္တိ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တာ-ကုန်လသော်၊ ဧကကမေဝ-တစ်လုံးတစ်လုံးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ အက္ခရံ-ကို၊ ဝတ္တာ-၍၊ ပုန၊ လောဟကုမ္ဘိမေဝ-သို့သာ၊ ပဝိဋ္ဌာ-ကုန်ပြီ။” ဣတိ-သို့၊ အာဟ။

**သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိ၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ သဗ္ဗသော၊
နိရယေ ပစ္စမာနာနံ၊ ကဒါ အန္တော ဘဝိဿတိ။**

သဗ္ဗသော-အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိ-

တစ်နည်း။ ။ “ကတွာ” ဟု ထည့်၍ “ဒုဇ္ဈိဝိတံ-ကို၊ (ကတွာ-၍)၊ အဇိဝိမ္မ-ကုန်ပြီ” ဟု ပေးပါ(သီဇီသစ်-၁, ၃၅၈)။ (တစ်နည်း) ဓမ္မယော-၄၂အလို ကြိယာဝိသေသနကြံ၍ “ဒုဇ္ဈိဝိတံ-စက်ဆုပ်အပ်စွာ ယုတ်မာသော အသက်မွေးခြင်းဖြင့်၊ အဇိဝိမ္မ-ကုန်ပြီ” ဟု ပေးပါ။ [ဓမ္မယော၌ “ယေ သန္တေ န ဒဒမ္ပသေ” ကိုသာ “ဒုဇ္ဈိဝိတ မဇိဝိမ္မ” ၏ အနိယမဝါကျဟု ဆို၏။ သို့သော် ပေတ. ၄-၂၆၄၌ “ယေ သန္တေ န ဒဒမ္ပသေ” ကို ပို၍ ထင်ရှားအောင် ပြခြင်းငှာ “ဝိဇ္ဇမာနေသု၊ ပေ ၊ အတ္တနော” ကို ဆိုသည်-ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ယေ သန္တေ” မှ “အတ္တနော” တိုင်အောင် စကားသည် “ဒုဇ္ဈိဝိတ မဇိဝိမ္မ” ၏ အနိယမချည်းသာတည်း။]

သဋ္ဌိဝဿသဟဿာနိ။ ။ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “ဝဿာနံ+သဟဿာနိ ဝဿသဟ-ဿာနိ-နှစ်တို့၏ အထောင်တို့၊ သဋ္ဌိယာ+ဂုဏိတာနိ+ဝဿသဟဿာနိ သဋ္ဌိဝဿ-

အနှစ်ငါးသောင်းတို့သည်၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ-ပြည့်ကုန်ပြီ၊ နိရယေ-လောဟကုမ္ဘီငရဲ၌၊
 ပစ္စမာနာနံ-ကျက်နေရကုန်သော၊ (အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ) ကဒါ-အဘယ်
 အခါ၌၊ အန္တော-ဤငရဲဒုက္ခ၏ အဆုံးသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်နည်း။
 [တစ်နည်း-(အမှာကံ-တို့သည်)၊ နိရယေ-၌၊ ပစ္စမာနာနံ-ကျက်နေရကုန်စဉ်၊ သဗ္ဗ-
 သော-ဖြင့်၊ သဌိဝဿသဟဿာနိ-တို့သည်၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ-ကုန်ပြီ၊ ကဒါ-၌၊ အန္တော-
 သည်၊ ဘဝိဿတိ-နည်း။ ရှေ့နည်း ပေတ. ၄-၂၆၃၊ နောက်နည်း ဇာ. ၄-၃၊ ၄၄။]

**နတ္ထိ အန္တော ကုတော အန္တော, န အန္တော ပဋိဒိဿတိ၊
 တဒါ ဟိ ပကတံ ပါပံ, မမ တုယုဒ္ဓ မာရိသာ။**

မာရိသာ-မိတ်ဆွေတို့! (ကိုယ့်လူတို့!) မမ-ငါ၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှာ

သဟဿာနိ-(၆၀)ဖြင့် မြှောက်အပ်သော နှစ်အထောင်တို့၊ ဝါ-အနှစ်ငါးသောင်းတို့၊
 (မဇ္ဈေလောပီတပျရိသ်)”ဟု ဆို၏။ ပေတ. ၄-၂၆၄၌ “သဌိ+သဟဿာနိ သဌိသဟ-
 သာနိ၊ (ဒိဂ)၊ ဝဿာနံ+သဌိသဟဿာနိ သဌိဝဿသဟဿာနိ၊ (ဝဿနှင့် သဌိ
 ရှေ့နောက်ပြန်)”ဟု ပြုသည်။

မာရိသာ။ ။မာရိသကား ချစ်စနိုးအခေါ်တစ်မျိုးတည်း၊ “မရိသန္တိ ပါပေ ရောဂါဒိ-
 အနတ္တေ အဘိဘဝန္တိတိ မာရိသာ၊ [မရိသ+ဏာ-သံဇီ-၁၊ ၄၄။]”ဟုပြု၊ မကောင်းသော
 ရောဂါစသော အကျိုးမဲ့တို့ကို လွှမ်းမိုးဖျက်ဆီးတတ်သူ၊ ဒုက္ခကင်းသူတို့ ရ၏။ ဤ၌
 ဒုက္ခရောက်နေသူတို့ကို “မာရိသာ”ဟု ခေါ်သဖြင့် ရဇ္ဈိသဒ္ဓါတည်း၊ “ပေါက္ခရံ+အဿ
 အတ္ထိတိ ပေါက္ခရဏီ”အရ ကြာနှင့်ရေရှိသောကြောင့် ရေကန်သည် ပေါက္ခရဏီအမည်
 ရခဲ့ရာ ကြာနှင့် ရေမရှိရာအခါ၌လည်း ထိုရေကန်ကို “ပေါက္ခရဏီ”ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့
 တည်း။ (သံ. ၄-၁၊ ၁၆) [မာရိသာတိ ပိယဝစနမေတံ၊ နိဒုက္ခာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-
 သုတ္တနိ. ၄-၂၊ ၂၅၀။]

ဇာ. ၄-၃၊ ၄၄။ ။ထို၌ “မာရိသာတိ မယာ သဒိဿ၊ ပိယာလပနမေတံ”ဟု
 ဖွင့်၏။ ဤအလို “မမိဝ နံ ပဿန္တိ၊ အဟံ ပိယ တေ ဒိဿန္တိတိ ဝါ မာရိသာ၊ [အမှ+
 ဒိသ+ကိာ-ရ-၃၆၃]”ဟု ပြု၍ “မာရိသာ-ငါနှင့်တူသူတို့၊ ကိုယ့်လူတို့၊ မိတ်ဆွေတို့”
 ဟု ပေးပါ။

အမရကောသ။ ။အမရကောသ၌ အယျ၏ ပရိယာယ်၊ မြင့်မြတ်သူအနက်ဟု
 ဆို၏။ “မာရိသာ-အရှင်တို့၊ အရှင်ဘုရားတို့”ဟု ပေးရ၏။ ထိုအနက်သည် ဤနေရာနှင့်
 မလျော်ပါ။

လည်းကောင်း၊ **တုယုဉ္ဇ**-သင်မိတ်ဆွေအပေါင်း၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-မှာလည်းကောင်း၊ အန္တော-လွတ်မြောက်ဖို့ ကာလအဆုံးအပိုင်းအခြားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အန္တော-သည်၊ ကုတော-အဘယ်ကြောင့်၊ (ပညာယိဿတိ-ထင်ရှားအံ့နည်း၊) [“ပဋိဒိဿတိ-ထင်ရှားအံ့နည်း”ဟုလည်း လှမ်းယူပေးနိုင်သည်။] (နော-ငါတို့၏၊ ဝါ-တို့အား၊) အန္တော-သည်၊ န **ပဋိဒိဿတိ**-မထင်ရှားနိုင်၊ **ဟိ**-မှန်၏၊ **တဒါ**-ထို

ထောမ။ ။ ထို၌ “နတ္ထိ+ရိသော ဧတေသန္တိ မာရိသာ-ညှင်းဆဲခြင်းမရှိသူတို့၊ မိတ်ဆွေတို့”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသိဝိဂ္ဂိုဟ် ပြု၏။ [မာ+ရိသ၊ မာကား ပတိသေဓအနက်၊ ရိသ၌ ရိသဓာတ် ဟိသာအနက်၊ အပစ္စည်းတည်း။]

တုယံ။ ။ဇာတ်ကိုး၍ မိတ်ဆွေဥယောက်ကို “တုယံ”ဟု ဧကဝုဏ်ဖြင့် ဆိုသည်၊ မှန်၏-ဗဟုဇနောကဲ့သို့ အပေါင်းကို ဆိုလိုရာ၌လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓိစ္စ ပါဏောကဲ့သို့ ဇာတ်ကိုးရာ၌လည်းကောင်း၊ “သာဝတ္ထိ သဒ္ဓါ အဟောသိ”မှ သာဝတ္ထိကဲ့သို့ ဌာနူပစာ အရာ၌လည်းကောင်း၊ ကုသလာကုသလံကဲ့သို့ နပုံ၊ ဧကတ်တေသောအရာ၌လည်းကောင်း အများပင် ဖြစ်သော်လည်း ဧကဝုဏ်ဖြင့် ထားနိုင်သည်။(နီတိသုတ္တ-၁၇၂)

တစ်နည်း။ ။ “**တုယံ** တုမှာကံ(နေတ္ထိဝိ-၃၃ရ)”အဖွင့်အလို ဆဋ္ဌိဗဟုဝုဏ်တည်း။ တုယံ မယုဉ္ဇသုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် နိဝိဘတ်နှင့်တကွ တုမှကို တုယံပြုပါ၊ (တစ်နည်း) ဗဟုဝုဏ်မှ ဧကဝုဏ်သို့ ပြန်နေသော ဝစနဝိပလ္လာသတည်း။ (ဇာဋီသစ်-၂၊ ၂၆၇၊ ဝိ ဗော-၆၃)။

ပဋိဒိဿတိ။ ။ပဋိဒိဿတိသည် ကတ္တရုပံ၊ ကမ္မရုပံ၂မျိုး ဖြစ်နိုင်ရာ အထက်၌ ကတ္တရုပံယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ အန္တော၏ သမ္ပန်၊ သို့မဟုတ် ပဋိဒိဿတိ၏ သမ္ပဒါန် ကိုလည်း ဇာ. ၄-၃၊ ၄၄အတိုင်း “နော”ဟု ထည့်ပေးသည်၊ အန္တော၌စပ်ခိုက် သမ္ပန် အနက်၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၊ ပဋိဒိဿတိ၌ စပ်ခိုက် သမ္ပဒါန်အနက် စတုတ္ထိဝိဘတ်ဟု ယူပါ၊ ပေတ. ၄-၂၆၄၌ကား “မမ၊ တုယံ”တို့ကို ပဋိဒိဿတိ၌ စပ်စေသည်၊ “မမ-၏ လည်းကောင်း၊ ဝါ-အားလည်းကောင်း၊ တုယုဉ္ဇ-၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-အားလည်းကောင်း၊ [ရှေ့နည်း အန္တော၌စပ်၊ နောက်နည်း ပဋိဒိဿတိ၌စပ်၊] အန္တော-သည်၊ န ပဋိဒိဿတိ”ဟု ပေးပါ၊ ကမ္မရုပံဟုယူလျှင် “မမ-၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ တုယုဉ္ဇ-၏လည်းကောင်း၊ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ [ရှေ့နည်း အန္တော၏ သမ္ပန်၊ နောက်နည်း ပဋိဒိဿတိ၏ ကတ္တား၊] အန္တော-ကို၊ န ပဋိဒိဿတိ-မမြင်အပ်၊ မမြင်နိုင်”ဟု ပေးပါ။

တဒါ ဟိ။ ။ဟိကို ဒဠိကရဏယူ၍ ဇာ. ၄-၃၊ ၄၄အဖွင့်အတိုင်း ပေးခဲ့သည်၊

ဗာရာဏသီသူဌေးသားဖြစ်ရာအခါ၌၊ မမ-ငါသည်လည်းကောင်း၊ တုယုဉ္ဇ-သင် မိတ်ဆွေအပေါင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပါပံ-မကောင်းမှုကို၊ ပကတံ-အလွန်များစွာ ပြုအပ်ခဲ့ပြီ။ [ပကဋ္ဌံ+ကတံ ပကတံ။-ပေတ. ၄-၂၆၄။]

**သောဟံ နူန ကုတော ဂန္နာ၊ ယောနိ လဒ္ဓါန မာနသိ၊
ဝဒညူ သီလသမ္ပန္နော၊ ကာဟာမိ ကုသလံ ဗဟံ။**

သော အဟံ-ထိုငါသည်၊ ကုတော-ဤလောဟကုမ္ဘီလဝေ၊ ဂန္နာ-ဖဲခွာသွားရ၍၊ **မာနသိ**-လူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ယောနိ-အမျိုးဇာတ်ကို၊ (တစ်နည်း) မာနသိ ယောနိ-လူ့ဘဝလူ့ခန္ဓာကို၊ လဒ္ဓါန-ရ၍၊ ဝါ-ရလသော်၊ **ဝဒညူ**-အလျှခံ

ကာရဏတ္ထယူ၍ “အန္တော-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ အန္တော-သည်၊ ကုတော-ကြောင့်၊ (အတ္ထိ-ရှိအံ့နည်း၊) အန္တော-သည်၊ (အမှာကံ-တို့အား၊) န ပဋိဒိဿတိ-မထင်ရှား၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ အမှာကံ၊ န ပဋိဒိဿတိ-နည်း?) မာရိသာ-တို့၊ ဟိ(ယသွာ)-ကြောင့်၊ တဒါ-၌၊ မမ-သည်လည်းကောင်း၊ တုယုဉ္ဇ-သည်လည်းကောင်း၊ ပါပံ-ကို၊ ပကတံ-အမျိုးမျိုး အပြားပြားတို့ဖြင့် ပြုအပ်ခဲ့ပြီ၊ [ပကာရေဟိ+ကတံ ပကတံ၊] (တသွာ-ကြောင့်၊ အန္တော-သည်၊ အမှာကံ၊ န ပဋိဒိဿတိ)”ဟု ပေးပါ၊ တဒါ၏ အနိယမကို “ယဒါ တုမေ စ အဟဉ္ဇ သေဋ္ဌိပုတ္တာ ဇာတာ”ဟု ထည့်ပါ။ (နေတ္ထိဝိ-၃၃၇၊ ဓမ္မယော-၄၃)

ပေတ. ၄-၂၆၄။ ။ ထို၌ မမ၊ တုယုတို့ကို “တယာ-သည်ကောင်း၊ မယာ-သည်ကောင်း၊ ပါပံ-ကို၊ ပကတံ-ပြီ”ဟု ဝိဘတ်ပြင်ပေးစေ၏။ “မမ၊ တုယု”တို့၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို တတိယာအနက်ယူ၍ “မမ-သည်လည်းကောင်း၊ တုယုဉ္ဇ-သည်လည်းကောင်း”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ “တဒါ ဟိ ”နေရာ၌လည်း “တထာ ဟိ”ဟု ရှိသည်။

မာနသိ။ ။မနန္တိ ဇာနန္တိတိ မာနသ၊ [မနု+နုသ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် နံကို အာပြု-ရူ-၄၂၀] မနုနော+အပစ္စာနိ မာနသ၊ [မနု+သဏ်(မောဂ်-၄, ၈)၊ မနု+ဥသဏ်(နိတိသုတ္တ-၂၃၂)၊] ယောနိကိုရအောင် “မာနသနံ+အယံ မာနသိ-လူတို့၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သော အမျိုးဇာတ်၊ [မာနသိ+ဏာ]”ဟု ဆက်ပါ။

ဝဒညူ။ ။ဝဒံ ဝစနံ ဇာနာတိတိ ဝဒညူ၊ [ဝဒ+ဉာ+ရူ-ဒီဋီ-၃, ၁၄၆၊] တောင်းရမ်းသူတို့၏ မျက်နှာအမူအရာကို မြင်လျှင်ပင် ၎င်းတို့၏ အလိုဆန္ဒကို ဖြည့်ပေးသောကြောင့် တောင်းရမ်းသူ(အလျှခံ)တို့၏ စကားကို (ဆိုလိုရင်းကို) သိသူ (အလိုက်တသိ ပေးလျှတတ်သူ)ကို ဝဒညူဟု ခေါ်သည်။ (တစ်နည်း) တောင်းရမ်းသူတို့၏ “ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခဲ့ပါ”ဟူသော စကားကို ကြားရလျှင် “ဒီလူတွေဟာ ရှေးက မလျှခံလို့ ယခုလို

တို့၏ စကားကို သိနားလည်သည်။ သီလသမ္ပန္နော-သီလနှင့် ပြည့်စုံသည်။ (ဟုတွာ-၍)။ **နန္ဒ**-စင်စစ်၊ ဗဟို-များစွာသော၊ ကုသလံ-ကုသိုလ်ကို၊ ကာဟာမိ-ပြုတော့အံ့၊ (တစ်နည်း) ဗဟို-သော၊ ကုသလံ-ကို၊ ကာဟာမိ **နန္ဒ**-ပြုတော့မည်ဟု တွေးတော ကြံစည်နေ၏။

သူတောင်းစားဖြစ်ကြရတာပဲ၊ ငါကတော့ ဒီလို မဖြစ်ထိုက်ဘူး”ဟု တွေး၍ တောင်းရမ်းသူတို့အား ပေးစွန့်ခြင်းဖြင့် တောင်းရမ်းသူတို့၏ စကားအဓိပ္ပာယ်ကို သိသူ(တောင်းရမ်းသူဖြစ်ခြင်း၏ သဘောကို သိနားလည်သူ)ကို ဝဒညူဟု ခေါ်သည်။ (တစ်နည်း) ပညာရှိတို့၏ ကမ္မဿကတာဒိဋ္ဌိစသည်ကို ဖော်ပြသောစကားကို သိနားလည်သူကို ဝဒညူဟု ခေါ်သည်။(ဣတိ. ၄-၂၂၅)။

တစ်နည်း။ “ဝဒညူ”တိ ဝုတ္တဝစနညူ၊ ဝစနီယော ဝါ(နေတ္ထိ. ၄-၂၆၅)။ ဝစနီယော ယာစကာနန္တိ ယောဇနာ၊ ယာစိတဗ္ဗယုတ္တောတိ အတ္ထော(နေတ္ထိမ္ဗိ-၁၄၅)။ ဤအဖွင့်တို့တွင် ရွှေနည်းကား ပြအပ်ခဲ့သော နည်းများအတိုင်းပင်၊ သက္ကတ၌ ဝဒဓာတ်၊ အနုပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော “ဝဒနု (ဝဒါနု)” ဟူသော ပုဒ်ရှိ၏။ ထိုပုဒ်သည် “များစွာပေးကမ်းရက်ရောသူ”ဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ “ဝစနီယော”ဟူသော နောက်နည်းအဖွင့်အလို ထို“ဝဒနု (ဝဒါနု)”ဟူသောပုဒ်သည် ပါဠိ၌ ဝဒဓာတ်၊ အညပစ္စည်း၊ အ-ကို ဥပြု၍ “ဝဒညူ” ဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ။ “မံ ယာစသ္မာတိ ဝဒတိတိ ဝဒညူ(ငါ့ဆီ တောင်းပါဟု ပြောဆိုတတ်သူ)”ဟု ပြုပါ။ (အမရဗျာချာ)။ သို့မဟုတ် “ဝဒိတဗ္ဗောတိ ဝဒညူ-ပြောဆို(တောင်းဆို)ထိုက်သူ”ဟု ပြုပါ။ “တောင်းခံသူများက အားမနာတမ်း ပြောနိုင်(တောင်းဆိုနိုင်)လောက်အောင် အလွန်ရက်ရောသူ၊ ရင်းနှီးသူ”ဟူလို။ (ထောမ၊ သဒ္ဒသာဂရ၊ အမရဗျာချာ)

ပဒညူ။ “ပဒညူ”ဟုလည်း ရွတ်ဖတ်ကြကြောင်းကို ဣတိ. ၄-၂၂၅၌ “ပဒညူတိ စ ပဌန္တိ၊ ပဒါနိယာ(ပေးကမ်းခြင်းရှိသူတို့) ပရိစ္စာဂသီလာတိ အတ္ထောတိ”ဟု ဆို၏။ “ပဒဇ္ဇတိတိ ပဒညူ-ပေးကမ်းတတ်သူ၊ [ပ+ဒါ+အည၊ အ-ကို ဥပြု၊]”ဟု ပြုပါ။ “ပဒါနိယာ ပရိစ္စာဂသီလာ”ဟု ဖွင့်ပုံနှင့် ပေတ. ၄-၂၆၄၌ “ဝဒညူတိ ပရိစ္စာဂသီလော”ဟု ဖွင့်ပုံကို ထောက်၍ ပဒညူမှ ပကို ဝပြု၍ “ဝဒညူ”ဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ။

နန္ဒ။ **နန္ဒနာတိ** ဧကံသတ္ထေ နိပါတော(ဇာ. ၄-၃, ၄၅)။ **နန္ဒနာတိ** ပရိဝိတက္ကေ နိပါတော(ပေတ. ၄-၂၆၄)။ **နန္ဒနာတိ** ပရိဝိတက္ကေ၊ အနုဝိဂဏေတိတိ ဧတ္ထ. . . “နာ-နုဝိဂဏေတိ နန္ဒာ”တိ၊ န စိန္တေသိ မညေ၊ “နာနုယုဇ္ဇတိ”တိ တက္ကေမိတိ အတ္ထော (ထေရ. ၄-၁, ၂၇၆)။

ကိရ-ချဲ့၊ ပသေနဒိကောသလေန-သော၊ ရညာ-သည်၊ တဿ သဒ္ဓဿ-
 ထိုအသံကို၊ သုတကာလတော-ကြားအပ်ပြီးရာအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ တေ-ထိုင်ရဲ
 သားသတ္တဝါတို့သည်၊ ဟေဌာ-သို့၊ ဘဿန္တိ ဧဝ-လျှောက်ကျကုန်သည်သာ၊
 အဇ္ဇာပိ-ယနေ့၌လည်း၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ဝဿသဟဿံ-နှစ်အထောင်ကို၊
 နာတိက္ကမန္တိ-မကျော်လွန်ကြသေး၊ ရညော-၏၊ ဝါ-မှ၊ တံ ဒေသနံ-ထိုဒေသနာ
 ကို၊ သုတွာ၊ မဟာသံဝေဂေါ-ကြီးစွာသော ထိတ်လန့်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဈိ သော-
 ထိုမင်းသည်၊ “ဣဒံ ပါရဒါရိကကမ္မံ နာမ-ဤသူတစ်ပါး၏ မယားကို သွားလာ
 သူ၏ အမှုမည်သည်၊ ဝါ-ဤသူတစ်ပါး၏မယားကို သွားလာမှုမည်သည်၊
 ဘာရိယံ ဝတ-ဝန်လေးလေစွ၊ (အပြစ်ကြီးလေစွ)၊ ဧကံ-သော၊ ဗုဒ္ဓန္တရံ-ဘုရား
 ၂ ဆူတို့၏ ပွင့်တော်မူရာ အကြားကာလပတ်လုံး၊ နိရယေ-၌၊ ပစ္စိတွာ-၍၊
 တတော-ထိုင်ရဲမှ၊ စုတာ-ကုန်သည်၊ (သမာနာ)၊ သဠိယောဇနိကာယ-ယူဇနာ
 (၆၀)ရှိ သော၊ လောဟကုမ္ဘိယာ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ တတ္ထ-လောဟကုမ္ဘိယ-၌၊
 သဠိဝဿသဟဿာနိ-အနှစ်၆သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ ပစ္စိတွာ-၍၊ ဧဝမိ-ဤသို့
 ကျက်ပြီးပါသော်လည်း၊ နေသံ-ထိုင်ရဲသားသတ္တဝါတို့၏၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္စန-
 ကာလော-လွတ်မြောက်ရာအခါသည်၊ န ပညာယတိ ကိရ-မထင်ရှားဘူးတဲ့၊
 အဟမ္မိ-သည်လည်း၊ ပရဒါရေ-သူတစ်ပါး၏ မယား၌၊ သိနေဟံ-ချစ်ခင်ခြင်းကို၊
 ကတွာ-၍၊ သဗ္ဗရတ္တိံ-ပတ်လုံး၊ နိဒ္ဒံ-ကို၊ န လဘိ-မရခဲ့၊ ဣဒါနိ-၌၊ ဣတော-
 ဤအချိန်မှ၊ ပဌာယ-၍၊ ပရဒါရေ-သူတစ်ပါးမယား၌၊ မာနသံ-စိတ်ကို၊ န
 ဗန္ဓိဿာမိ-မဖွဲ့တော့အံ့၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ တထာဂတံ-ကို၊ အာဟ၊
 (ကိ)၊ “ဘန္တေ-ရား၊ အဇ္ဇ-နေ၊ မေ-သည်၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ဒီဃဘာဝေါ-ရှည်သည်
 ၏ အဖြစ်ကို၊ ဉတော-သိအပ်ပါပြီ၊” ဣတိ-ပြီ၊ သောပိ ပုရိသော-သည်လည်း၊
 တတ္ထေဝ-ထိုအရပ်၌ပင်၊ နိသိန္နော-လျက်၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတွာ၊ “မေ-သည်၊
 ဗလဝပ္ပစ္စယော-အားကြီးသော အထောက်အပံ့ကို၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်ပြီ” ဣတိ-
 ဤသို့ ကြံ၍၊ သတ္တာရံ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! တာဝ-စွာ၊ ရညာ-သည်၊ အဇ္ဇ-
 နေ၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ဒီဃဘာဝေါ-ကို၊ ဉတော-ပြီ၊ အဟံ ပန-သည်ကား၊
 ဟိယျော-မနေ့က၊ သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ယောဇနဿ-တစ်ယူဇနာ၏၊
 ဒီဃဘာဝံ-ကို၊ အညာသိ-သိခဲ့ပါပြီ၊” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊

ဒိန္နမိ-နှစ်ဦးတို့၏လည်း၊ ကထံ-ကို၊ သံသန္နိတွာ-နှီးနှော၍၊ “ဧကစ္စဿ-အချို့ သူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ရတ္တိ-သည်၊ ဒီဃာ-ရှည်သည်၊ (ရှည်သကဲ့သို့)၊ ဟောတိ၊ ဧကစ္စဿ-၏၊ ယောဇနံ-သည်၊ ဒီဃံ၊ ဟောတိ၊ ဗာလဿ ပန-ဖို့ကား၊ ဝါ-အတွက်ကား၊ သံသာရော-သည်၊ ဒီယော၊ ဟောတိ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော၊ ဣမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)၊ ဒီဃာ၊ ပေ၊ အဝိဇာနတန္တိ-၍၊ (အာဟ)။

ဒီဃာ ဇာဂရတော ရတ္တိ၊ ဒီဃံ သန္တဿ ယောဇနံ၊

ဒီယော ဗာလာန သံသာရော၊ သဒ္ဓမ္မံ အဝိဇာနတံ။

ဇာဂရတော-နီးနေသူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ရတ္တိ-ညဉ့်သည်၊ ဒီဃာ-ရှည်သည်၊ ဝါ-ရှည်သကဲ့သို့၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏)၊ သန္တဿ-ခရီးပန်းနေသူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ **ယောဇနံ**-တစ်ယူဇနာခရီးသည်၊ ဒီဃံ-သည်၊ (ဟောတိ-၏)၊ သဒ္ဓမ္မံ-(ဗောဓိ ပက္ခိယဥပပါးဟူသော) သူတော်ကောင်းတရားကို၊ အဝိဇာနတံ-မသိကုန်သော၊

ယောဇနံ။ ။ယုဇ္ဇတေ မနော ယသ္မိန္တိ ယောဇနံ(ကပ္ပဒ္ဒမ)၊ ပရိစ္ဆေဒံ ယုဇ္ဇတိ ဧတ္ထ ဧတေန ဝါတိ ယောဇနံ(ကင်္ခါမဟာဋီ-၃၊ ၁၆၁)၊ သာသနာကျမ်းအလို တစ်ယူဇနာ၌ ၁၂ မိုင် ၅ ဖာလုံ အတောင်-၃၆၀ (ပေ-၅၄၀) ရှိ၏၊ လီလာဝတီကျမ်းအလို ၉မိုင် အတောင်၃၂၀ ရှိ၏၊ မတန္တရအလို ၁မိုင် ၁ဖာလုံ အတောင်၄၀ရှိ၏၊ ထိုဥမျိုးတို့တွင် သာသနာယူဇနာဖြင့် မြင့်မိုရ်တောင်၊ စကြာဝဠာတောင်အမြင့်ကို ရေတွက်အပ်၏၊ မြို့ရွာအကွာအဝေးစသည်တို့၌ သင့်လျော်ရာ ယူဇနာဖြင့် ရေတွက်သင့်၏။ တစ်မိုင်မှာ ပေအားဖြင့် ၅၂၈၀ ပေ၊ အတောင်အားဖြင့် ၃၅၂ တောင်၊ မီတာအားဖြင့် ၁၆၀၉. ၃၅မီတာ၊ ကီလိုမီတာအားဖြင့် ၁. ၆၀၉ ကီလိုမီတာ ရှိ၏။(ဓာန် နိသစ်-၇၉၊ မြန်ဓာန်)

အခြားအဆိုများ။ ။ တစ်ယူဇနာသည် အင်္ဂလိပ်မိုင် ၄မိုင်၊ သို့မဟုတ် ၅မိုင်ဟုလည်းကောင်း၊ ၉မိုင်ခန့်ဟုလည်းကောင်း၊ ၂မိုင်ခွဲ (၂မိုင် ၄ဖာလုံ)ဟုလည်းကောင်းဆို၏၊ (ဝီလျံ. S-E-D ဝီလျံ. E-S-D)၊ ထို့ပြင် U- B-E-P-D နှင့် C-P-E-D၌ ၇မိုင်ဟုလည်းကောင်း၊ M-E-Dနှင့် မြန်ဓာန်ချုပ်၌ ၁၂. ၇၂မိုင်ဟုလည်းကောင်း ဆို၏။ [Yojana, mesure of distance, sometime regarded as equal to 4 or 5 English miles, but more correctly=about 9 miles; according to other calculations= 2 ½ English miles, (ဝီလျံ.S-E-D). Yojana, mesure of distance, equal to 5 miles, or, according to some, to nine miles (ဝီလျံ. E-S-D).distance of

ဗာလာနံ-လူမိုက်တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ သံသာရော-သံသရာသည်၊ ဒီယော-မှန်စွာမသွေ၊ ရှည်လျားလှချေသည်၊ (ဟောတိ-၏။)

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ ဒီယာတိ-ကား၊ ဧသာ ရတ္တိ နာမ-ဤညဉ့်မည်သည်၊ တိယာမမတ္တာဝ-ဥယံအတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာ၊ ဝါ-ဥယံမျှသာ၊ (ဟောတိ)၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဇာဂရန္တဿ-နှိုးနေသူဖို့၊ ဝါ-၏အတွက်၊ ဒီယာ-ရှည်သည်၊

about 7 miles(U-B-E-P-D). measure of length, which is about, 7miles.(C-P-E-D) measure of distance equal to 12.72 English miles(M-E-D).]

ဗုဿဝိ-၅၄အဆို။ ။ ဒီ. ဌ-၁, ၃၆၌ နာလန္တာနှင့် ရာဇဂြိုဟ်သည် တစ်ယူဇနာ ဝေးကွာသည်ဟုဆိုရာ ထိုအကွာအဝေးကို ယခုအခါ မီးရထား လမ်းမိုင်တိုင် အမှတ် သားမှာ ၈မိုင်အတိအကျအမှတ်အသားရှိကြောင်း ဗုဿဝိ-၅၄၌ ဆို၏။ ထို၌ ယူဇနာ တွက်နည်း ၄နည်းကိုလည်း ပြထား၏။

သံသာရော။ ။သံသရဏံ သံသာရော(သံဋီ-၂, ၁၅၀)၊ သံ ပုနပ္ပနံ သရန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထ သတ္တာတိ ဝါ သံသာရော(မဏိ-၂, ၂၆၀)၊ ခန္ဓာအာယတနာနံ အညမညသမ္ပန္နေန သံ ပုနပ္ပနံ သရတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ သံသာရော၊ သံပုဗ္ဗသရဓာတု ဂတိမိ ဣ၊ အထ ဝါ ခန္ဓာအာယတနဓာတုယော သံ အပ္ပေဋ္ဌိန္တံ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္တာတိ သံသာရော။ (နမတ္တာရဋီ-၃၄)

တိယာမမတ္တာ။ ။ယန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ ယာမာ၊ [ယာ+မာ-ကစွည်း-၆၂၈၊ မောဂ်-၇, ၁၃၆၊] ဥပယမေတိ အဟောရတ္တိ ဧတေဟိတိ ယာမာ၊ [ယမု+ဏာ-ဓာန်ဋီ-၇၂၊] တယော+ယာမာ တိယာမံ၊ တိယာမံ+မတ္တာ ဧတိဿာတိ တိယာမမတ္တာ-ဥယံရှိအတိုင်းအရှည်ရှိ သောညဉ့်၊ “ပဟာရော ယာမသညိတော(ဓာန်-၇၂)”အရ ယံနှင့် ပဟိရ်သည် သဘော တူ၏။ ပါဠိအဋ္ဌကထာဋီကာတို့အလို တစ်ရက်မှာ နေ့ဥယံ(ဥပဟိရ်), ညဉ့်ဥယံ (ဥပဟိရ်) အားဖြင့် ၆ယံ (၆ပဟိရ်) ရှိ၏။ စက်နာရီမပေါ်မီ ရှေးမြန်မာမင်းများလက်ထက်တွင် ရေနာရီကို အသုံးပြု၏။ ရေနာရီအားဖြင့် တစ်ယံမှာ (၁၀)နာရီရှိရာ နေ့ဥယံမှာ နာရီ ၃၀ (၃× ၁၀= ၃၀), ညဉ့်ဥယံမှာ နာရီ ၃၀(၃×၁၀=၃၀)အားဖြင့် တစ်ရက်မှာ နာရီ ၆၀ (၃၀+ ၃၀=၆၀) ရှိ၏။ ယခုခေတ်စက်နာရီအားဖြင့် တစ်ယံမှာ ၄နာရီရှိရာ နေ့ဥယံ ၁၂ နာရီ (၃×၄=၁၂), ညဉ့်ဥယံ ၁၂နာရီ (၃×၄=၁၂)အားဖြင့် တစ်ရက်မှာ ၂၄နာရီ ရှိ၏။ တစ်ရက်မှာ ၈ယံ(၈ပဟိရ်)ရှိသည်ဟု ယူသည့်အလိုမူ ရေနာရီအားဖြင့် တစ်ယံမှာ ၇နာရီခွဲ, စက်နာရီအားဖြင့် ၃နာရီရှိ၏။

ဝါ-ရှည်သကဲ့သို့၊ ဟောတိ-၏။ **ဒွိဂုဏတိဂုဏာ ဝိယ**-၂ဆဇဆရှိသကဲ့သို့၊ ဟုတ္တာ၊ ခါယတိ-ထင်ရ၏။ **တဿာ**-ထိုညဉ့်၏။ ဒီဃဘာဝံ-ကို၊ အတ္တာနံ-ကိုယ်ကို၊ **မင်္ဂလာသံဃဿ**-ကြမ်းပိုးအပေါင်း၏။ ဘတ္တံ-အစာကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ယာဝ

ဒွိဂုဏတိဂုဏာ ဝိယ။ ။ “ဒွိဂုဏတိဂုဏာ”ဖြင့် ဒီဃာအရ အရှည်ပမာဏကို ပြသည်။ “ဝိယ ဟုတ္တာ ခါယတိ”ဖြင့် တကယ်ရှည်သည်မဟုတ် ရှည်သည်ဟု ထင်ရကြောင်းကို ပြသည်။ အမှန်အားဖြင့် ညဉ့်ဥယျာဓိသာ ရှိ၏။ ထို့ထက် ပို၍မရှည်ပါ။ ရှည်သလို ထင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ရှည်သလိုထင်ရာ၌လည်း ညဉ့်ဥယျာဓိထက် ၂ဆဇဆရှည်သလို ထင်ခြင်းဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဝိယ ဟုတ္တာ ခါယတိ”တို့ကို ထည့်ပါ၍ဟုယူကာ “ရတ္တိ-သည်၊ ဇာဂရတော-နိုးနေသူအား၊ ဒီဃာ (ဝိယ-၂ဆဇဆ ရှည်သကဲ့သို့၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ခါယတိ-ထင်ရ၏)”ဟု ပေးနိုင်သည်။ “ဒီဃံ သန္တဿ ယောဇနံ”၌လည်း ဤနည်းတူပင်၊ ဗောဓိပက္ခိယတရားကို မသိသော လူမိုက်များ အတွက် သံသရာသည် ရှည်သကဲ့သို့ ထင်ရခြင်းမဟုတ်၊ အမှန်တကယ် ရှည်သောကြောင့် “ဒီဃော ဗာလာန သံသာရော”၌ကား ထိုသို့ ထည့်ပေးဖွယ်မလို။ [ဒွေ+ဂုဏာ ဧတိဿာတိ ဒွိဂုဏာ-၂ခုသောအဖို့ရှိသောညဉ့်၊ တယော+ဂုဏာ ဧတိဿာတိ တိ-ဂုဏာ-၃ခုသောအဖို့ရှိသောညဉ့်၊ ဂုဏသဒ္ဒါ ကောဋ္ဌာသအနက်ဟော(ဒီဋီ-၁, ၄၀၂၊ သီဋီသစ်-၂, ၄၃၀)၊ ဒွိဂုဏာ ဝါ+တိဂုဏာ ဝါ ဒွိဂုဏတိဂုဏာ၊ ဒွိရတ္တတိရတ္တကဲ့သို့ သင်္ချေဘယပဒဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တည်း။]

တဿာ၊ ပေါ၊ ဇာနာတိ။ ။ ညတာရှည်ခြင်း၊ မရှည်ခြင်းကို သိသူ၊ မသိသူတို့ကို ပြခြင်းငှာ “တဿာ”စသည်ကို မိန့်သည်။ (၁) နေထွက်သည်အထိ လူးလွန်၍ အိပ်နေသော အပျင်းကြီးသူ၊ (၂) စားကောင်းသောက်ဖွယ်များကို စားသောက်၍ ခမ်းနားထည်ဝါကောင်းမွန်သော အိပ်ရာ၌ အိပ်လျက် ကာမဂုဏ်ခံစားသူဟူသော ဤ၂ဦးကား ညတာရှည်ခြင်းကို မသိ၊ (၁) ညလုံးပေါက် တရားအားထုတ်သူ၊ (၂) ညလုံးပေါက် တရားဟောသော ဓမ္မကထိက၊ (၃) ညလုံးပေါက်တရားနာသူ၊ (၄) ခေါင်းကိုက်၊ ခြေပြတ်လက်ပြတ်စသော ရောဂါဝေဒနာခံစားနေရသူ၊ (၅) ည၌ ခရီးသွားသူဟူသော ဤ၅ဦးကား ညတာရှည်ခြင်းကို သိသည်-ဟူလို။

မင်္ဂလာသံဃဿ။ ။ ထောမနိဓိစသော သက္ကတကျမ်းတို့၌ “မက္ခုဏ (မက္ခုဏ)” ရှိ၏။ မဒဓာတ်၊ ကုဏဓာတ် ဓာတ်၂မျိုးရသော မစ္ဆယုဂ္ဂလဓာတ်ဖြင့် ပြီးသောပုဒ်တည်း။ မဒန္တိ ကုဏယန္တိ ပေါသေန္တိ စာတိ မက္ခုဏာ (မင်္ဂလာ)။ မဒ+ကုဏ+အ၊ ဒ်ကို ပရရုပ် (နောက်ရုပ်) က်ပြု၊ ပါဠိ၌ “မင်္ဂလာ”ဟု ရှိသဖြင့် ဒ်ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို

သူရိယုဂ္ဂမနာ-နေထွက်ရာတိုင်အောင်၊ သမ္ပရိဝတ္တကံ-ထက်ဝန်းကျင် လူးလှိမ့်လျက်၊ သေမာနော-အိပ်နေသော၊ မဟာကုသီတောပိ-အပျင်းကြီးသူသည်လည်းကောင်း၊ သုဘောဇနံ-ကောင်းသောစားဖွယ်ကို၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-၍၊ သိရိသယနေ-ကျက်သရေရှိသောအိပ်ရာ၌၊ သယမာနော-အိပ်နေသော၊ ကာမဘောဂီပိ-ကာမဂုဏ်ကို ခံစားသောသူသည်လည်းကောင်း၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ **ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊** ဝါ-အနွယ်ကား၊ **သဗ္ဗရတ္တိ-**၌၊ ပဓာနံ-ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ပဒ-ဟန္တော-အားထုတ်သော၊ **ယောဂါဝစရော** စ-အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်သူသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေန္တော-သော၊ **ဓမ္မကထိကော** စ-ဓမ္မကထိကသည်လည်းကောင်း၊ အာသနသမိပေ-နေရာအနီး၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဓမ္မံ၊ သုဏန္တော စ-ကဝဂ္ဂန္တပြု၍ ပြီးစေရ၏။ မင်္ဂုဏာနံ+သံယော မင်္ဂုဏသံယော-ကြမ်းပိုးတို့၏ အပေါင်း။

သဗ္ဗရတ္တိ ပန။ ။ဉာဏရှည်ခြင်းကို မသိသူမှတစ်ပါး ဉာဏရှည်ခြင်းကို သိသူတို့ကို ပြသောကြောင့် ပနကား ပက္ခန္တရအနက်တည်း၊ (တစ်နည်း) “ဗျတိရေက၊ အနွယ်၊ သေခေါ် မပါ”နှင့်အညီ ရှေ့ဝါကျသည် န-ပဋိသေခေါ်သောကြောင့် ဗျတိရေဝါကျ၊ နောက်ဝါကျကား ပဋိသေခေါ်သောကြောင့် အနွယ်ဝါကျဟု ယူပါ။

ယောဂါဝစရော။ ။ယုဇ္ဇတေ ယောဂိနာတိ ယောဂေါ-အားထုတ်အပ်သောဘာဝနာ၊ ယောဂေ (သမထယောဂေ ဝိပဿနာယောဂေ ဝါ)+အဝစရတိတိ ယောဂါဝစရော-အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ၌ သက်ဝင်၍ ဖြစ်သောသူ၊ (ပဋိသံ. ၄-၂, ၁၄၄)၊ (တစ်နည်း) အဝစရတိ ဧတ္တာတိ အဝစရော၊ ယောဂဿ+အဝစရော ယောဂါဝစရော-ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ၏ ဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်။ (မဏိ-၁, ၂၉၃)

ဓမ္မကထိကော။ ။ဓမ္မကထာယံ+သာဓု ဓမ္မကထိကော-တရားဟောခြင်း၌ ကောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်၊ (ပါစိယော-၂၉)၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မေန+ယုတ္တာ+ကထာ ဓမ္မကထာ၊ ဓမ္မကထာ+ဧတဿ အတ္ထိတိ ဓမ္မကထိကော-တရားနှင့် စပ်သော စကားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ [ဓမ္မကထာ+ဏိကာ-ဇာဠိသစ်-၂, ၄၀၈] ကထနံ ကထာ၊ ဓမ္မဿ+ကထာ ဓမ္မကထာ-တရားဟောခြင်း၊ ဓမ္မကထာယံ+နိယုတ္တာ ဓမ္မကထိကော-တရားဟောခြင်း၌ ယှဉ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ဓမ္မံ+ကထေတိတိ ဓမ္မကထိကော-တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၊ [ဓမ္မ+ကထ+ဏ္ဍု-ကင်္ခါမဟာဋီ-၃, ၃၇၅။]

နာသုသည်လည်းကောင်း၊ သီသရောဂါဒိဖုဋ္ဌော-ဥးခေါင်း၌ ဖြစ်သော ရောဂါ အစရှိသော ရောဂါတို့သည် တွေ့ထိအပ်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝါ-ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထပါဒစ္ဆေဒနာဒိ-လက်ခြေပြတ်ခြင်းအစရှိသည်သို့၊ ပတ္တော-သည်၊ (ဟုတွာ) ဝါ-ကောင်း၊ ဝေဒနာဘိဘူတော စ-ဝေဒနာသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်လည်းကောင်း၊ ရတ္တိ-၌၊ မဂ္ဂပဋိပန္နော-ခရီးသွားသော၊ အဒ္ဓိကော စ-ခရီးသည်သည်လည်းကောင်း၊ ဇာနာတိ-သိ၏။ ယောဇနန္တိ-ကား၊ ယောဇနမ္ပိ-တစ်ယူဇနာဟူသည်လည်း၊ စတုဂါဝုတမတ္တမေဝ-၄ဂါဝုတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာတည်း၊ ဝါ-၄ဂါဝုတ်မျှသာတည်း၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ သန္တဿ ကိလန္တဿ-ခရီးပန်းနေသဖို့၊ ဝါ-အား၊ ဒီယံ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဒွိဂုဏတိဂုဏံ ဝိယသို့၊ ခါယတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သကလဒိဝသံ-အလုံးစုံသောနေပတ်လုံး၊ (တစ်နေ့လုံး)၊ မဂ္ဂ-ခရီးကို၊ ဂန္တာ-သွားခဲ့၍၊ ကိလန္တော-ပင်ပန်းသူသည်၊ **ပဋိပထံ-ရှေးရှု** ဖြစ်သောခရီးသို့ ဝါ-ခရီးရင်ဆိုင်၊ အာဂ္ဂန္တံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ပုရတော-၌၊ ဂါမော-သည်၊ ကိဝဒ္ဓရော-ဘယ်လောက် ဝေးသနည်း?” ကူတိ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ယောဇနံ-တစ်ယူဇနာတည်း၊” ကူတိ ဝုတ္တေ-သော်၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ ဂန္တာ၊ အပရမ္ပိ-အခြားတစ်ယောက်ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ တေနာပိ-ထိုသူသည်လည်း၊ “ယောဇနံ-တည်း၊” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ ပုန၊ ထောက်၊ ဂန္တာ၊ အပရမ္ပိ-ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆတိ-၏၊ သောပိ-ထိုသူသည်လည်း၊ “ယောဇနံ-တည်း၊” ကူတိ ဝဒတိ-ပြော၏၊ သော-သည်၊ ‘ပုစ္ဆိတပုစ္ဆိတာ-မေးအပ်၊ မေးအပ်သူတို့သည်၊ ယောဇနန္တေဝ-တစ်ယူဇနာဟူ၍သာ၊ ဝဒန္တိ-ပြောကုန်၏၊ ကုဒံ ယောဇနံ-ဤတစ်ယူဇနာသည်၊ ဒီယံ ဝတ-ရှည်လျားလေစွ၊ ဧကယောဇနံ-ကို၊ ဒွေ တိဏိ ယောဇနာနိ ဝိယ-၂ယူဇနာ၊ ၃ယူဇနာတို့ကိုကဲ့သို့၊ မညေ-ထင်ရ၏၊ ကူတိ-ဤသို့၊ (ဝဒတိ-၏)၊ ပန-အဖို့

ပဋိပထံ။ ။ ပဋိ အဘိမုခေါ+ပထော-ပဋိပထော-ရှေးရှုဖြစ်သောခရီး၊ (တစ်နည်း) ပထံ+ပဋိ အဘိမုခံ ပဋိပထံ-ခရီးသို့ ရှေးရှု၊ နောက်နည်းအလို “ပဋိပထံ-ခရီးသို့ ရှေးရှုလျက်၊ အာဂ္ဂန္တံ-ကို” ဟု ကြိယာဝိသေသနအနက်ပေးပါ၊ (မအူပါရာနိ-၁၊ ၄၁၉)၊ (တစ်နည်း) ပထဿ+ပတိ ပဋိပထံ-လမ်းခရီး၏ ရှေးရှု၊ ပတိသဒ္ဓါ အဘိမုခအနက် ဟော၊ (ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၇၆၊ ဝိနိစ္ဆယဋီ-၂၊ ၇၃)၊ (တစ်နည်း) ပဋိ အဘိမုခေန+ဂန္ထဗ္ဗော+ပထော ပဋိပထော-ရှေးရှုသွားအပ်သောလမ်း၊ (ဓာန်ဋီ-၁၉၃)

တစ်ပါးကား၊ ဗာလာနန္တိ-ကား၊ ဣဓလောကပရလောကတ္ထံ-ဤလောက၏ အကျိုး၊ နောက်လောက၏အကျိုးကို၊ အဇနန္တာနံ-မသိကုန်သော၊ သံသာရ-ဝဋ္ဋဿ-သံသရာဝဋ်၏၊ ပရိယန္တံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ အသ-က္ကောန္တာနံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်သော၊ သတ္တတိသဗောဓိပက္ခိယဘေဒံ-၃၇ပါးသော ဗောဓိပက္ခိယအပြားရှိသော၊ ယံ သဒ္ဓမ္မံ-အကြင်သူတော်ကောင်းတရားကို၊ ဥတ္တ-သိ၍၊ ဝါ-သော်၊ သံသာရဿ-၏၊ အန္တံ-အဆုံးကို၊ ကရေန္တိ-ပြုကုန်၏၊ တံ သဒ္ဓမ္မံ-ထိုသူတော်ကောင်းတရားကို၊ အဝိဇ္ဇာနတံ-မသိကုန်သော၊ ဗာလာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ သံသာရေ-သည်၊ ဒီယော နာမ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုသံသရာသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဓမ္မတာယ ဧဝ-ပင်ကိုယ်သဘော အားဖြင့်သာ၊ ဒီယော နာမ-ရှည်သည်မည်၏။ စ-သာဓကကား၊ “အနမတဂေါ၊ ပေ၊ န ပညာယတီ” တိ-အနမတဂေါ၊ ပေ၊ န ပညာယတီဟူသော၊ ဧတံ (၀စနံ)-ဤစကားကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အယံ သံသာရေ-သည်၊ အနမတဂေါ-သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားမရှိ၊ ဝါ-မသိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားရှိ၏၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၈၀၈၊] ပုဗ္ဗ-ရှေ့ဖြစ်သော၊ ကောဋီ-အပိုင်းအခြားကို၊ န ပညာယတိ-မသိအပ် မသိနိုင်၊] ပန-စင်စစ်ကား၊ ပရိယန္တံ-ကို၊ ကာတုံ၊ အသက္ကောန္တာနံ-ကုန်သော၊ ဗာလာနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ (သံသာရေ-သည်) အတိဒီယောယေဝ-အလွန်ရှည်သည်သာ၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ သော ပုရိသော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တော-ပြီ၊ အညေပိ ဗဟူ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ၊ ပတ္တာ၊ မဟာဇနဿ၊ သာတ္ထိကာ၊ ဓမ္မဒေသနာ၊ ဇာတာ၊ ဣတိ-အညတရပုရိသဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ရာဇာ-သည်၊ သတ္တာရံ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဂစ္ဆန္တောယေဝ-ပြန်ရောက်သွားစဉ်ပင်၊ (ပြန်ရောက်ရောက်ချင်း)၊ တေ သတ္တေ-တို့ကို၊ ဗန္ဓနာ-အနှောင်အဖွဲ့မှ၊ မောစေသိ-လွှတ်စေပြီ (လွှတ်ခိုင်းပြီး)၊ ဣတ္ထိပုရိသာ-တို့သည်၊ ဗန္ဓနာ-မှ၊ မုတ္တာ-လွှတ်ကုန်လသော်၊ (တစ်နည်း) ဗန္ဓနာ-မှ၊ မုတ္တာ-ကုန်သော၊ ဣတ္ထိပုရိသာ-တို့သည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ သီသံ-ကို၊ နှတွာ-ရေချိုး၍၊ [သီသံ နှတွာ-ခေါင်းလျော်၍၊] သကာနိ-မိမိဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ဂေဟာနိ-တို့သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-ရောက်

ကုန်လသော်၊ “နော-တို့၏၊ အယျာ-အရှင်မဖြစ်သော၊ မလ္လိကာ-သော၊ ဒေဝီ-သည်၊ စိရ်-စွာ၊ ဇီဝတု-အသက်ရှည်ပါစေ၊ တံ-ထိုမလ္လိကာမိဖုရားကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ လဘိမှ-ရခဲ့ကုန်ပြီ၊” ကုတိ-သို့၊ မလ္လိကာယ-၏၊ ဂုဏ-ကထံ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားကို၊ ဝါ-ဂုဏ်နှင့်စပ်သောစကားကို၊ ကထယိသု-ပြောကုန်ပြီ၊ သာယနသမယေ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “အယံ မလ္လိကာ-သည်၊ အဟော ပဏ္ဍိတာ ဝတ-ဪ၊ . . . ပညာရှိပါပေစွ၊ အတ္တနော-၏၊ ပညံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဧတ္တကဿ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဇနဿ-လူအပေါင်းအား၊ ဇီဝိတ-ဒါနံ-အသက်အလျှူကို၊ အဒါသိ၊” ကုတိ-ပြောကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဂန္ဓကုဋိယံ-၌၊ နိသိန္နောဝ-လျက်သာ၊ တေသံ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတွာ၊ ဂန္ဓ-ကုဋိတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဓမ္မသဘံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်တော်မူ၍၊ ပညတ္တေ-သော၊ အာသနေ-၌၊ နိသိဒိတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ-သော၊ ကထာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္တ န-နည်း?” ကုတိ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ဣမာယ နာမ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ (သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အမှ-ကုန်၏)၊” ကုတိ ပုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ! မလ္လိကာ-သည်၊ ဣဒါနေဝ-၌သာ၊ အတ္တနော-၏၊ ပညံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ မဟာဇနဿ-အား၊ ဇီဝိတဒါနံ-ကို၊ န ဒေဝီ-ပေးသည်မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေဝိ-၌လည်း၊ အဒါသိယေဝ-ပေးခဲ့ဘူးသည်သာ၊” ကုတိ ဝတွာ တမတ္ထံ ပကာသန္တော-ထင်ရှားပြတော်မူလိုလသော်၊ အတိတံ အာဟရိ။

အတိတေ-၌၊ ဗာရာဏသီယံ-၌၊ ရညော-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ ဧကံ-တစ်ပင်သော၊ နိဂြောဓရက္ခံ-ပညောင်ပင်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ တတ္ထ-ထိုပညောင်ပင်၌၊ နိဗ္ဗတ္တယ-သော၊ ဒေဝတာယ-နတ်အား၊ အာယာစိ-တောင်းပြီ၊ (ကိ)၊ “သာမိ ဒေဝရာဇ-အရှင် နတ်မင်း! ကုမသ္မိ ဇမ္ဗူဒီပေ-ဤဇမ္ဗူဒီပံ၌၊ ဧကသတရာဇာနော-တစ်ရာတစ်ပါးသော မင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဧကသတအဂ္ဂမဟေသိယော-တစ်ရာတစ်ပါးသော မိဖုရားခေါင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ (သန္တိ)၊ အဟံ-သည်၊ ပိတု-ခမည်းတော်၏၊ အစ္စယေန-နတ်ရွာစံလွန်ရာအခါ၌၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ သစေ လဘိဿာမိ-အကယ်၍ ရအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဧတေသံ-ဤမင်းမိဖုရားတို့

၏။ ဂလလောဟိတေန-လည်ချောင်းသွေးဖြင့်၊ ဗလိ-ပူဇော်ပသမှုကို၊ (ဗလိ နတ်စာကို)၊ ကရိဿာမိ-ပြုလုပ်ပါမည်။” က္ကတိ-ဤသို့ တောင်းပြီ၊ သော-ထို မင်းသားသည်၊ ပိတရိ-သည်၊ ကာလကတေ-သော်၊ ရဇ္ဇံ-သို့၊ ပတွာ၊ “မေ- သည်၊ ဒေဝတာယ-၏၊ အာနုဘာဝေန-တန်ခိုးအာနုဘော်ကြောင့်၊ ရဇ္ဇံ-သို့၊ ပတ္တိ-ရောက်အပ်ပြီ၊ အဿာ-ထိုနတ်အား၊ ဗလိ-ကို၊ ကရိဿာမိ-မည်။” က္ကတိ- ဤသို့ ကြံ၍၊ မဟတိယာ-သော၊ သေနာယ-ဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဝသေ-အလို၌၊ ဝတ္တေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ တေန-ထို မင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အပရမ္ပိ-အခြားမင်းတစ်ပါးလည်းကောင်း၊ အပရမ္ပိ-အခြား မင်း တစ်ပါးလည်းကောင်း၊ က္ကတိ-သို့၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ရာဇာနော-တို့ကို၊ အတ္တ- နော-၏၊ ဝသေ-၌၊ ကတွာ-၍၊ အဂ္ဂမဟေသီဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အာဒါယ-ဖမ်း ယူ၍၊ ဂစ္ဆန္တော-သွားလသော်၊ ဥဂ္ဂသေနဿ နာမ-ဥဂ္ဂသေနမည်သော၊ သဗ္ဗ- ကနိဋ္ဌဿ-အလုံးစုံသောမင်းတို့အောက် အထူးအားဖြင့် ငယ်ရွယ်သော၊ ဝါ- အလုံးစုံသောမင်းတို့အောက် အငယ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ရညော-၏၊ ဓမ္မဒိန္နာ နာမ- သော၊ အဂ္ဂမဟေသီ-သည်၊ ဂရုဂဗ္ဘာ-လေးသောကိုယ်ဝန်ရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊ တံ-ထိုမိဖုရားကို၊ ဩဟာယ-ချန်၍၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဧတ္တကဇနံ-ဤမျှအတိုင်း အရှည်ရှိသော မင်းမိဖုရားဟူသော လူအပေါင်းကို၊ ဝိသပါနကံ-အဆိပ်ဖြင့် ရောအပ်သော ဖျော်ရည်ကို၊ (အဆိပ်ခတ်ထားအပ်သောဖျော်ရည်ကို)၊ ပါယေ- တွာ-သောက်စေ၍၊ မာရေဿာမိ-သေစေမည်။” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ရုက္ခမူလံ- ပညောင်ပင်ရင်းကို၊ သောဓာပေသိ-သုတ်သင်ရှင်းလင်းစေပြီ၊ ဒေဝတာ-သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အယံ ရာဇာ-သည်၊ ဧတ္တကေ-ကုန်သော၊ ရာဇာနော-တို့ကို၊ ဂဏှန္တော-ဖမ်းယူလသော်၊ ‘မံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ က္ကမေ-ဤမင်းတို့ကို၊ ဂဟိတာ- ဖမ်းယူအပ်၊ ဖမ်းယူနိုင်ကုန်ပြီ’ က္ကတိ၊ စိန္တေတွာ၊ တေသံ-ထိုမင်းတို့၏၊ ဂလ- လောဟိတေန-ဖြင့်၊ မယျံ-အား၊ ဗလိ-ကို၊ ကာတုကာမော-၏၊ အယံ-ဤမင်း သည်၊ [ပနကား အနက်မဲ့၊ (တစ်နည်း) “သစေ က္ကဓ၊ နောက်ပန၊ ဝိသေသဟုစွဲ(ရွှေ- ၄၅)”အလို ပနကို ဝိသေသအနက်ဟောယူ၍ “ပန-ထူးသောအကျိုးဆက်ကား”ဟု ပေး။] ဧတေ-ဤမင်းတို့ကို၊ သစေ ယာတေဿတိ-အကယ်၍ သေစေအံ့၊ ဝါ-

အကယ်၍ သတ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-၌၊ ရာဇဝံသော-မင်းမျိုးသည်၊ (မင်းဆက်သည်)၊ ဥပစ္ဆိဋ္ဌိဿတိ-ပြတ်လိမ့်မည်၊ မေ-၏၊ ရုက္ခမူလေပိ-ပညောင်ပင်ရင်း၌လည်း၊ အသုစိ-မစင်ကြယ်သည်၊ (ညစ်ပတ်သည်)၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဧတံ-ဤမင်းကို၊ နိဝါရေတုံ-ငှာ၊ သက္ခိဿာမိ န ခေါ-စွမ်းနိုင်မည်လော၊ “ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သာ-ထိုနတ်သည်၊ ဥပဓာရေန္တိ-စဉ်းစားဆင်ခြင်လသော်၊ “အဟံ-သည်၊ န သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်မည်မဟုတ်၊” ဣတိ-သို့၊ ဥ တွာ-၍၊ အညမ္ဘိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ဒေဝတံ-နတ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအကြောင်းကို၊ အာရောစေတွာ၊ “တံ-သည်၊ သက္ခိဿသိ-စွမ်းနိုင်မည်လော?” ဣတိ အာဟ-မေးပြီ၊ တာယပိ-ထိုနတ်သည်လည်း၊ ပဋိက္ခိတ္တာ-ပယ်မြစ်အပ်သည်၊ (သမာနာ)၊ အညမ္ဘိ -အခြားနတ်တစ်ပါးလည်းကောင်း၊ အညမ္ဘိ-ကောင်း၊ ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သကလစက္ကဝါဠဒေဝတာယော-အလုံးစုံသောစကြာဝဠာ၌ နေသော နတ်တို့သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ တာဟိပိ-ထိုနတ်တို့သည်လည်း၊ ပဋိက္ခိတ္တာ-သည်၊ (သမာနာ)၊ စတုန္ဒ-၄ပါးကုန်သော၊ မဟာရာဇနံ-နတ်မင်းကြီးတို့၏၊ သန္တိကံ၊ ဂန္ဓာ-သော်၊ “မယံ-တို့သည်၊ န သက္ကောမ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ရာဇာ-သိကြားမင်းသည်၊ အမှေဟိ-ငါတို့ထက်၊ ပုညေန စ-ကောင်းမှုအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပညာယ စ-ပညာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝိသိဋ္ဌော-ထူးမြတ်၏၊ (သာလွန်၏)၊ တံ-ထိုသိကြားမင်းကို၊ ပုစ္ဆ-လော၊” ဣတိ-ဤသို့၊ တေဟိပိ-ထိုနတ်မင်းကြီးတို့သည်လည်း၊ ပဋိက္ခိတ္တာကာလေ-ပယ်မြစ်အပ်ရာအခါ၌၊ သက္ကံ-သိကြားမင်းသို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ တမတ္ထံ၊ အာရော-စေတွာ၊ “ဒေဝ-အရှင်သိကြားမင်း! တုမှေသု-တို့သည်၊ အပ္ပေဿုက္ကတံ- အားထုတ်သူ၏ အဖြစ်မရှိသူ၏အဖြစ်သို့၊ ဝါ-ကြောင့်ကြမဲ့သူ၏အဖြစ်သို့၊ အာ-ပန္နေသု-ရောက်ကုန်လသော်၊ ခတ္တိယဝံသော-သည်၊ ဥပစ္ဆိဋ္ဌိဿတိ-လိမ့်မည်၊ တဿ-ထိုမင်းမျိုး၏၊ ပဋိသရဏံ-မှီခိုရာအားထားရာသည်၊ ဟောထ-ဖြစ်တော်မူပါကုန်၊” ဣတိ အာဟ၊ သက္ကော-သည်၊ “အဟမ္ဘိ-သည်လည်း၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ ပဋိဗာဟိတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ န သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်မည်မဟုတ်၊ ဥပါယံ ပန-နည်းလမ်းကိုကား၊ တေ-အား၊ ဝက္ခာမိ-ပြောမည်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ဥပါယံ-

ကို အာစိန္တိ-ပြောပြီ (ကိ)။ “ဂစ္ဆ-သွားလော၊ တံ-သည်၊ ရညော-သည်၊ ပဿန္တ-
 သေဝ-ကြည့်နေစဉ်ပင်၊ ရတ္တဝတ္ထံ-နိသောအဝတ်ကို၊ နိဝါသေတွာ-ဝတ်၍၊
 အတ္တနော-၏၊ ရုက္ခတော-ပညောင်ပင်မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဂမနာကာရံ-သွားသော
 အခြင်းအရာကို၊ ဝါ-သွားဟန်ကို၊ ဒဿေဟိ-မြင်စေလော၊ ဝါ-ပြလော၊ အထ-
 ဌ၊ တံ-ကို၊ ရာဇာ-သည်၊ ‘ဒေဝတာ-သည်၊ ဂစ္ဆတိ-သွားနေ၏၊ နံ-ထိုနတ်ကို၊
 နိဝတ္တာပေဿာမိ-ပြန်လှည့်စေမည်၊’ ဣတိ-သို့၊ နာနပ္ပကာရေန-အထူးထူး
 အပြားပြားဖြင့်၊ ယာစိဿတိ-တောင်းပန်လိမ့်မည်၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ ‘တံ-
 သည်၊ ဧကသတရာဇာနော-တစ်ရာတစ်ပါးသောမင်းတို့ကို၊ အဂ္ဂမဟေသီဟိ-
 တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အာနေတွာ-ခေါ်ဆောင်၍၊ တေသံ-ထိုမင်းတို့၏၊ ဂလလောဟိ-
 တေန-ဖြင့်၊ ဗလိံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့၊’ ဣတိ-သို့ မယံ-အား၊ အာယာစိတွာ-
 တောင်းပြီး၍၊ ဥဂ္ဂသေနဿ-သော၊ ရညော-၏၊ ဒေဝီ-ကို၊ ဩဟာယ-ချန်၍၊
 အာဂတော-ပြီ၊ အဟံ၊ တာဒိသဿ-ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ **မုသာဝါဒဿ**-မုသား
 ပြောသူ၏၊ ဗလိံ-ကို၊ န သမ္ပဋိစ္ဆာမိ-လက်မခံနိုင်ပါ။” ဣတိ-သို့၊ ဝဒေယျာသိ-
 ပြောလော၊ “ကိရ (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ ရာဇာ-
 သည်၊ တံ-ထိုမိဖုရားကို၊ အာဏာပေဿတိ-လာဖို့ စေခိုင်းလိမ့်မည်၊ ဝါ-လာ
 ဖို့ အမိန့်ပေးလိမ့်မည်၊ သာ-ထိုမိဖုရားသည်၊ ရညော-အား၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေတွာ၊
 ဧတ္တကဿ-သော၊ ဇနဿ-အား၊ ဇီဝိတဒါနံ-ကို၊ ဒဿတိ-ပေးလိမ့်မည်၊” ဣတိ-
 ဤသို့သော၊ ဣမိနာ ကာရဏေန-ဤအကြောင်းကြောင့်၊ သက္ကော-သည်၊
 ဒေဝတာယ-အား၊ ဣမံ ဥပါယံ-ကို၊ အာစိန္တိ၊ ဒေဝတာ-သည်၊ တထာ- ထို
 သိကြားမင်းပြောသည့်အတိုင်း၊ အကာသိ။

ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ တံ-ထိုမိဖုရားကို၊ အာဏာပေသိ-လာဖို့ စေခိုင်းပြီ၊

မုသာဝါဒဿ။ ။မုသာ+ဝဒတိတိ မုသာဝါဒေါ၊ [မုသာ+ဝဒ+ဏာ] ဝါဒေါသည်
 “ပဏ္ဍိတဝါဒေါ(မ-၁၊ ၂၈၉၊ မ-၄-၂၊ ၁၇၂၊ မဇ္ဈိ-၂၊ ၂၀၁)”မှ ဝါဒေါကဲ့သို့ ကတ္တု
 သာဓိတည်း၊ (တစ်နည်း) ဝဒနံ ဝါဒေါ၊ မုသာ+ဝါဒေါ ဧတဿာတိ မုသာဝါဒေါ-
 မုသားပြောခြင်းရှိသူ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင်လည်း မုသားပြောသော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရသဖြင့် သင့်သည်သာ။

ဝါ-လာဖို့ အမိန့်ပေးပြီ၊ သာ-ထိုမိဖုရားသည်၊ အာဂန္တု၊ တေသံ ရာဇနံ-ထိုမင်းတို့၏၊ ပရိယန္တေ-အစွန့်၌၊ နိသိန္နမ္ပိ-ထိုင်နေသည်လည်းဖြစ်သော၊ အတ္တနော-၏၊ ရာဇာနမေဝ-ကိုသာ၊ ဝန္တိ၊ ရာဇာ-သည်၊ “သဗ္ဗရာဇဇေဌကေ-အလုံးစုံသော မင်းတို့ထက် အထူးအားဖြင့် ကြီးသော၊ ဝါ-အလုံးစုံသော မင်းတို့ထက် အကြီးဆုံးဖြစ်သော၊ မယိ-သည်၊ ဌိတေ-တည်နေလသော်၊ ဝါ-ပါလျက်၊ သဗ္ဗကနိဌ္ဋိ-အလုံးစုံသော မင်းတို့အောက် အထူးအားဖြင့် ငယ်ရွယ်သော၊ ဝါ-အလုံးစုံသော မင်းတို့အောက် အငယ်ဆုံးဖြစ်သော၊ အတ္တနော-၏၊ သာမိကံ-လင်ကို၊ ဝန္တတိ-၏” ကူတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တဿာ-ထိုမိဖုရားအား၊ ကုဇ္ဈိ-အမျက်ထွက်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ သာ-ထိုမိဖုရားသည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မယံ-၏၊ ကိ-အဘယ်အရာသည်၊ တယိ-၌၊ ပဋိဗဒ္ဓံ-ဆက်စပ်နေသနည်း? မေ-အား၊ ဝါ-၏၊ အယံ သာမိကော ပန-ဤလင်သည်ကား၊ ကုဿရိယဿ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို၊ ဒါယကော-ပေးတတ်သူတည်း၊ ကုမံ-ဤလင်ကို၊ အဝန္တိတွာ-ရှိမခိုးမူ၍၊ ကဿာ-ကြောင့်၊ တံ-သင့်ကို၊ ဝန္တိဿာမိ-ရှိခိုးအံ့နည်း၊” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ရုက္ခဒေဝတာ-သစ်ပင်၌ စိုးအုပ်၍ တည်သော နတ်သည်၊ ဝါ-သစ်ပင်စောင့်နတ်သည်၊ (ရုက္ခစိုးနတ်သည်)၊ [ရုက္ခေ+အဓိဝတ္ထာ+ဒေဝတာ ရုက္ခဒေဝတာ၊-မ၊ ၄-၂၇၀၊] မဟာဇနဿ-သည်၊ ပဿန္တု-သေဝ-စဉ်ပင်၊ “ဘဒ္ဒေ-အရှင်မ! ဧဝံ-ဤအတိုင်း မှန်ပါ၏၊ ဘဒ္ဒေ-မ! ဧဝံ-၏၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ တံ-ထိုမိဖုရားကို၊ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိနာ-ပန်းဆုပ်ဖြင့်၊ ပူဇေသိ-ပြီ၊ ပုန၊ ရာဇာ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မံ-ကို၊ သစေ န ဝန္တသိ-အကယ်၍ ရှိမခိုးအံ့၊ (ဧဝံသတိ) မယံ-အား၊ ရုဇ္ဈသိရိဒါယိကံ-မင်းအဖြစ်ကို ပေးတတ်သော၊ ဧဝံ-သို့၊ မဟာနု-ဘာဝံ-ကြီးသောတန်ခိုးအာနုဘော်ရှိသော၊ ဒေဝတံ-နတ်ကို၊ ကဿာ-ကြောင့်၊ န ဝန္တသိ-နည်း?” ကူတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! တယာ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ပုညေ-၌၊ ဌတွာ၊ ရာဇာနော-တို့ကို၊ ဂဟိတာ-ဖမ်းယူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဒေဝတာယ-သည်၊ ဂဟေတွာ-၍၊ န ဒိန္နာ-ပေးအပ်ကုန်သည်မဟုတ်၊” ကူတိ-ပြီ၊ ပုနပိ-လည်း၊ တံ-ထိုမိဖုရားကို၊ ဒေဝတာ-သည်၊ “ဘဒ္ဒေ-မ! ဧဝံ-၏၊ ဘဒ္ဒေ-မ! ဧဝံ-၏၊” ကူတိ ဝတွာ၊ တထေဝ-ထိုရှေးနည်းအတိုင်းသာ၊ ပူဇေသိ၊ ပုန၊ သာ-ထိုမိဖုရားသည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တံ ‘ဒေဝတာယ-သည်၊ မေ-

အား၊ ဧတ္တကာ-ကုန်သော၊ ရာဇာနော-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဒိန္နာ-ပေးအပ်
ကုန်ပြီ၊ 'ဣတိ ဝဒေသိ၊ ဣဒါနိ-၌၊ တေ-၏၊ ဒေဝတာယ-၏၊ ဥပရိ-၌၊ ဝါမ-
ပဿေ-လက်ဝဲဖက်၌၊ ရုက္ခော-ကို၊ အဂ္ဂိနာ-သည်၊ ဒဗ္ဘော-လောင်အပ်ပြီ၊ သာ-
ထိုနတ်သည်၊ တံ အဂ္ဂိ-ထိုမီးကို၊ နိဗ္ဗာပေတုံ-ငြိမ်းစေခြင်းငှာ၊ ကဿွာ-ကြောင့်၊
နာသက္ခိ-နည်း? ယဒိ ဧဝံ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် (ယင်းသို့မစွမ်းနိုင်လျှင်)၊ မဟာ-
နုဘာဝါ-ကြီးသောအာနုဘော်ရှိသလော? (တန်ခိုးကြီးပါ့မလား?)" ဣတိ-ပြီ၊
ပုနပိ၊ တံ-ထိုမိဖုရားကို၊ ဒေဝတာ-သည်၊ "ဘဒ္ဒေ-မ! ဧဝံ-၏၊ ဘဒ္ဒေ-မ! ဧဝံ-
၏၊" ဣတိ ဝတ္တာ တထေဝ ပူဇေသိ။

သာ-ထိုမိဖုရားသည်၊ ကထယမာနာ-ပြောဆိုနေသည်၊ ဝါ-ပြောဆိုနေရင်း၊
ဌိတာ-ရပ်နေသည်၊ ဝါ-ရပ်နေရင်း၊ (ဟုတွာ-၍) [(တစ်နည်း) ဌိတာ-ရပ်လျက်၊
ကထယမာနာ-ပြောဆိုနေသော၊ သာ-ထိုမိဖုရားသည်၊] ရောဒိ စေဝ-ငိုလည်း
ငိုပြီ၊ ဟသိ စ-ရယ်လည်း ရယ်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမိဖုရားကို၊ ရာဇာ-သည်၊
“ဥဗ္ဗတ္တိကာ-အရူးမသည်၊ အသိ ကိံ-ဖြစ်သလော?” ဣတိ အာဟ၊ “ဒေဝ-
ကြီး! ကဿွာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့ ဝဒေသိ-ပြောသနည်း?” “မာဒိသိယော-ကျွန်
တော်မျိုးမကဲ့သို့ ရှုအပ်သူမတို့သည်၊ ဥဗ္ဗတ္တိကာ-အရူးမတို့သည်၊ န ဟောန္တိ-
မဖြစ်ကုန်၊” ဣတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုမိဖုရားကို၊ “ကိံ ကာရဏာ-အဘယ်
အကြောင်းကြောင့်၊ ရောဒသိ စေဝ-ငိုလည်း ငိုသနည်း? ဟသသိ စ-ရယ်
လည်း ရယ်သနည်း?” ဣတိ-မေးပြီ၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! သုဏာဟိ-နားထောင်
ပါလော၊ ဟိ-ငိုရခြင်းအကြောင်းကား၊ အတီတေ-၌၊ အဟံ-သည်၊ ကုလဓိတာ-
အမျိုးသမီးသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ပတိကုလေ-လင်၏အိမ်၌၊ ဝသန္တိ-နေစဉ်၊
သာမိကဿ-လင်၏၊ သဟာယကံ-သော၊ ပါဟုနကံ-ဧည့်သည်ကို၊ အာဂတံ-
ရောက်လာသည်ကို၊ ဒိသွာ၊ တဿ-ထိုဧည့်သည်ဖို့ ဘတ္တံ-ကို၊ ပစိတုကာမာ-
ချက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ‘မံသံ-အသားကို၊ အာဟရ-ဆောင်ယူ
ခဲ့လော၊’ ဣတိ-သို့၊ ဒါသိယာ-အား၊ ကဟာပဏံ-ငွေအသပြာကို၊ ဒတွာ-၍၊
မံသံ-အသားကို၊ အလဘိတွာ-မရ၍၊ (မရဘဲ)၊ အာဂတာယ-ပြန်လာသော၊
တာယ-ထိုကျွန်မသည်၊ ‘မံသံ-သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊’ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ ဂေဟဿ-

၏။ ပစ္ဆိမဘာဂ-နောက်ဖြစ်သောအဖို့၌၊ ဝါ-နောက်ဖေး၌၊ သယံတာယ-အိပ်
 နေသော၊ ဧဋ္ဌိကာယ-သိုး၏။ သီသံ-ကို၊ ဆိန္ဒိတ္တာ-ဖြတ်၍၊ ဘတ္တံ-ကို၊ သမ္မာ-
 ဒေသိ-ပြီးပြည့်စုံစေခဲ့ပြီ၊ ဝါ-စီရင်ခဲ့ပြီ၊ သာဟံ-ထိုကျွန်တော်မျိုးမသည်၊ ဧကိ-
 သာယ-တစ်ကောင်သော၊ ဧဋ္ဌိကာယ-သိုးမ၏။ သီသံ-ကို၊ ဆိန္ဒိတ္တာ-ဖြတ်ခဲ့၍၊
 ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ နိရယေ-၌၊ ပစ္စိတ္တာ-ကျက်၍၊ ပက္ကာဝသေသေန-ကျက်ပြီးသော
 အကျိုး၏၊ အကြွင်းအကျန်ကြောင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ တဿာ-ထိုသိုးမ၏၊ လောမ-
 ဂဏနာယ-အမွေး၏၊ အရေအတွက်ဖြင့်၊ သီသစ္ဆေဒံ-ဥဒါန်း၏၊ ပြတ်ခြင်းသို့
 (ခေါင်းဖြတ်ခံရခြင်းသို့)၊ ပါပုဏိ-ရောက်ခဲ့ပြီ၊ ‘တွံ-သည်၊ ဧတ္တကံ -သော၊ ဇနံ-
 ကို၊ ဝဓိတ္တာ-သတ်၍၊ ဝါ-သော်၊ ကဒါ-၌၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္ဆိဿသိ-လွတ်တော့
 မည်နည်း၊’ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အဟံ၊ တဝ-၏၊ ဒုက္ခံ-ကို၊ အနုဿရန္တိ-အောက်
 မေ့သော်၊ ဝါ-တွေးမိသောကြောင့်၊ ရောဒိ-ငိုခဲ့ပါပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဣမံ
 ဂါထံ အာဟ၊ (ကို)၊ “ဧကိဿာ၊ ပေ ၊ ခတ္တိယာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

ဧကိဿာ ကဏ္ဍံ ဆေတ္တာန၊ လောမဂဏနာယ ပစ္စိသံ၊

ဗဟူနံ ကဏ္ဍေ ဆေတ္တာန၊ ကထံ ကာဟသိ ခတ္တိယ။

ခတ္တိယ-ရေမြေသနင်း၊ ပြည့်ရှင်မင်း! (အဟံ-ကျွန်တော်မျိုးမသည်၊) ဧကိ-
 သာ-တစ်ကောင်သောသိုးမ၏၊ ကဏ္ဍံ-လည်ပင်းကို၊ ဆေတ္တာန-ဖြတ်ခဲ့၍၊ ဝါ-
 ခြင်းကြောင့်၊ လောမဂဏနာယ-သိုးမ၏၊ အမွေးအရေတွက်ဖြင့်၊ **ပစ္စိသံ-ငရဲ**
 ၌ ကျက်ခဲ့ရပြီ၊ ဝါ-ငရဲ၌ ကျက်ပြီးနောက် ခေါင်းအဖြတ်ခံခဲ့ရပြီ၊ ဗဟူနံ-များစွာ
 သော မင်း၊ မိဖုရားတို့၏၊ ကဏ္ဍေ-လည်ပင်းတို့ကို၊ ဆေတ္တာန-ဖြတ်၍၊ ဝါ-
 ခြင်းကြောင့်၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ကာဟသိ-(ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်အောင်)
 ပြုနိုင်တော့အံ့နည်း၊ ဝါ-ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်နိုင်တော့အံ့နည်း။

ပစ္စိသံ။ ။ပစ+ယ+ဣ၊ “ဂါထာယ မတီတတ္ထေ ဣမိသံ(နီတိ-၁၁၀၃)သုတ်ဖြင့်
 ဣတိ ဣဿံပြု၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် သ်တစ်လုံးကိုချေ၊ (တစ်နည်း) အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိ၌
 “ဘဝိဿန္တိ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အတိတ်အနက်၌ ဘဝိဿန္တိ သံဝိဘတ်
 သက်၊(နီဒီ-၃၈၀၊ ဝိဗော-၂၁၆)၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ကား အတိတ်ကို အနာဂတ်အနေဖြင့် ဆိုလို
 သောကြောင့် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်သက်သည်ဟု ဆို၏၊ ဤသဘောကို

အထ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ကသွား-ကြောင့်၊ တွံ-သည်၊ ဟသသိ-နည်း? ကူတိ-
 ပြီ၊ “မဟာရာဇ-ကြီး! (အဟံ-သည်၊) ဧတသွာ ဒုက္ခာ-ဤဒုက္ခမှ၊ မုတ္တာ-လွတ်
 သည်၊ အမှီ-၏၊’ ကူတိ-သို့၊ တုသိတွာ-နှစ်သက်၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ (ဟသိ-
 ပြီ)” ကူတိ-ပြီ၊ ပုနပိ-လည်း၊ တံ-ထိုမိဖုရားကို၊ ဒေဝတာ-သည်၊ “ဘဒ္ဒေ-အရှင်
 မ! ဧဝံ-ဤအတိုင်း မှန်ပါ၏၊ ဘဒ္ဒေ-မ! ဧဝံ-၏၊” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိနာ-
 ပန်းဆုပ်ဖြင့်၊ ပူဇေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “မေ-သည်၊ ဘာရိယံ-ဝန်လေးသော၊
 (ကြီးလေးသော)၊ ကမ္မံ-မကောင်းမှုကို၊ အဟော ကတံ-ဪ၊ . . . ပြုအပ်မိ
 လေစွ၊ အယံ-ဤမိဖုရားသည်၊ ဧကံ-တစ်ကောင်သော၊ ဧဋ္ဌိကံ-ကို၊ ဝဓိတွာ-
 ၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ နိရယေ-၌၊ ပက္ကာဝသေသေန-ကြောင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ တဿာ-ထို
 သိုးမ၏၊ လောမဂဏနာယ-ဖြင့်၊ သီသစ္ဆေဒံ-ကို၊ ပါပုဏိ ကိရ-ရောက်ခဲ့ရသတဲ့၊
 အဟံ၊ ဧတ္တကံ ဇနံ၊ ဝဓိတွာ၊ ကဒါ၊ သောတ္ထိံ-ချမ်းသာခြင်းသို့၊ ပါပုဏိဿာမိ-
 ရောက်တော့မည်နည်း၊” ကူတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ရာဇာနော-
 တို့ကို၊ မောစေတွာ-လွှတ်စေ၍၊ အတ္တနော-ထက်၊ မဟလ္လကတရေ-အထူး
 အားဖြင့် ကြီးသော မင်းတို့ကို၊ ဝါ-ပို၍ကြီးသော မင်းတို့ကို၊ ဝန္ဒိတွာ၊ ဒဟရ-
 ဒဟရာနံ-ငယ်ကုန် ငယ်ကုန်သော မင်းတို့အား၊ အဉ္စလိံ-လက်အုပ်ကို၊ ပဂ္ဂယု-
 ချီ၍၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံသောမင်းတို့ကို၊ ခမာပေတွာ-သည်းခံစေ၍၊ ဝါ-တောင်း
 ပန်၍၊ သကသကဋ္ဌာနမေဝ-မိမိဥစ္စာမိမိဥစ္စာဖြစ်သော အရပ်သို့သာ၊ ပဟိဏိ-
 ပြန်ပို့ပြီ။

သတ္တာ၊ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ၊ အာဟရိတွာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊
 မလ္လိကာ-သော၊ ဒေဝီ-သည်၊ ကုဒါနေဝ-၌သာ၊ အတ္တနော-၏၊ ပညံ-ပညာကို၊
 မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကာလဝိပလ္လာသ(အတိတ်မှ အနာဂတ်သို့ ပြောင်းနေသည်)ဟု ဆို၏။
 (ရူ-၂၈၁၊ မောဂ်-၆၊ ၁)

ပစ္စိသံအရ။ ။ “နိရယေ ပစ္စိတွာ ပက္ကာဝသေသေန တဿာ လောမဂဏနာယ
 သီသစ္ဆေဒံ ပါပုဏိ(ဓမ္မ. ၄-၁, ၂၉၁)” စကားအရ အမွေးအရေအတွက်ဖြင့် ငရဲ၌
 ကျက်ခဲ့ရခြင်းမဟုတ်၊ ငရဲကျပြီးနောက် အမွေးအရေအတွက်ဖြင့် ခေါင်းဖြတ်ခံခဲ့ရခြင်း
 ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စိသံအရ ငရဲကျပြီးနောက် ခေါင်းဖြတ်ခံရခြင်းအထိ ယူပါ။

နိဿာယ-၍၊ မဟာဇနဿ-အား၊ ဇီဝိတဒါနံ-ကို၊ န ဒေတိ-ပေးသည်မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ အဒါသိယေဝ-ခဲ့သည်သာ။” က္ကတိ ဝတ္တာ၊ အတိတံ-ကို၊ သမောဓာနေသိ-ပေါင်းစပ်မှုကို ပြုတော်မူပြီ၊ ဝါ-ပေါင်းတော်မူပြီ၊ (ကိ)။ “တဒါ-ထိုအခါ၌၊ (ထိုအခါတုန်းက)၊ ဗာရာဏသီရာဇာ-သည်၊ ပသေနဒိ-သော၊ ကောသလော-သည်၊ အဟောသိ၊ ဓမ္မဒိန္နာ-သည်၊ မလ္လိကာ-သော၊ ဒေဝီ-သည်၊ (အဟောသိ)၊ ရုက္ခဒေဝတာ-သည်၊ အဟမေဝ-သည်သာ၊ (အဟောသိ)။” က္ကတိ-ဤသို့ ပေါင်းတော်မူပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အတိတံ-ကို၊ သမောဓာနေတွာ-၍၊ ပုန၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော-သော်၊ “ဘိက္ခဝေ-! ပါဏာတိပါတောနာမ-သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမည်သည်၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကော-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၆၉၅] န-မဟုတ်၊ ဟိ-မှန်၏၊ ပါဏာတိပါတိနော-သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းရှိသူတို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရှည်စွာသော နေ့ညဉ့်ပတ်လုံး၊ သောစန္ဒိ-ဝမ်းနည်းရကုန်၏။” က္ကတိ ဝတ္တာ က္ကမာ ဂါထာ အာဟ၊ (ကိ)။ “က္ကသောစတိ၊ ပေ၊ ကမ္မကိလိဋ္ဌမတ္တနော”တိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ဧဝံ စေ သတ္တာ၊ ပေ၊ သောစတိ”တိ-ဟူ၍လည်းကောင်း၊ (အာဟ)။

သမောဓာနေသိ။ ။ “သမောဓာန”ဟူသော နာမ်ပုဒ်နောင် ဓာတွတ္တေ နာမသ္မိ (မောဂ်-၅၊ ၁၂)သုတ်ဖြင့် ကရဓာတ်၏အနက်၌ က္လပစ္စည်းသက်၊ ဤဝိဘတ်သက်၊ သ-လာ၊ ဤဝိဘတ်ကို ရသပြု၍ ပြီးစေရာ၏၊ (စူဘာ-၆၅၊ ပါဠိပဒ)၊

တစ်နည်း။ ။ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၁၆၇၌ “သမာ(အကျဉ်းအားဖြင့်)+ဩဓံ(ချိုးလျက်)+အာနေသိ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၏၊ ထိုအလို “သမောဓာနေသိ-အကျဉ်းချိုးလျက် ဆောင်ပြုတော်မူပြီ၊ ဝါ-အတိတ်ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ရပ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ပြုတော်မူပြီ”ဟု ပေးပါ၊ “အတိတ်က ဗာရာဏသီမင်းသည် ယခု ကောသလမင်း ဖြစ်လေပြီ”စသည်ဖြင့် အတိတ်ဇာတ်ကြောင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်ဇာတ်ကြောင်းကို ပေါင်းစပ်ပြုတော်မူသည်-ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ သမောဓာနေတွာတိ သမ္ပဒေဝ ဩဒဟိတွာ(မဋီ-၃၊ ၂၅၉)”ဟူသော အဖွင့်အလိုမှ “သံ+အဝ+ဓာ+အ+ဤ၊ အဝကို ဩပြု၊ နိဂ္ဂဟိတံကို မ-ပြု၊ အပစ္စည်းကို ဧပြု၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် န-လာ၊ ဤကို ရသပြု၊ သ-လာ၍ ပြီးစေကာ “သမောဓာနေသိ-ကောင်းစွာ ထားတော်မူပြီ”ဟု ပေးရာ၏။ (တစ်နည်း) သံ+အဝ+ဓန(သဒ္ဒ-အသံပြုခြင်းအနက်)+စုရာဒိဏေ+ဤ၊ ဓဉ္စ ဒီဃပြု၍ ပြီးသည်ဟု ကြံကာ “သမောဓာနေသိ-ကောင်းစွာ ဟောတော်မူပြီ”ဟု ပေးပါ။

**ဣဓ သောစတိ ပစ္စ သောစတိ၊
ပါပကာရီ ဥဘယတ္ထ သောစတိ၊
သော သောစတိ သော ဝိဟညတိ၊
ဒိသွာ ကမ္မကိလိဋ္ဌမတ္တနော။**

ပါပကာရီ-မကောင်းမှုကို ပြုလေ့ရှိသူသည်။ ဣဓ-ဤ ပစ္စပွန်ဘဝ၌၊ သော-စတိ-ဝမ်းနည်းရ၏။ ပစ္စ-တမလွန်ဘဝ၌၊ သောစတိ-၏။ ဥဘယတ္ထ-ပစ္စပွန် တမလွန်၊ ၂တန်သောဘဝ၌၊ သောစတိ-၏။ အတ္တနော-မိမိ၏။ ကမ္မကိလိဋ္ဌ-ညစ်နွမ်းသော အကုသိုလ်ကံကို၊ ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ သော-ထို မကောင်းမှုကို ပြုသူသည်၊ သောစတိ-၏။ သော-သည်၊ ဝိဟညတိ-ပင်ပန်း ရ၏။

**ဧဝံ စေ သတ္တာ ဇာနေယျံ၊ ဒုက္ခာယံ ဇာတိသမ္ဘဝေါ၊
န ပါဏော ပါဏိနံ ဟညေ၊ ပါဏဃာတိ ဟိ သောစတိ။**

အယံ ဇာတိသမ္ဘဝေါ-ဤပဋိသန္ဓေနေရခြင်း၊ (ပဋိသန္ဓေနေပြီးနောက်) အစဉ်သဖြင့် ကြီးရင့်ခြင်းသည်၊ **ဒုက္ခော-**ဆင်းရဲ၏။ ဝါ-ဆင်းရဲကြောင်းဖြစ်၏။ ဧဝံ-ဤသို့၊ သတ္တာ-သတ္တဝါတို့ သည်၊ စေ ဇာနေယျံ-အကယ်၍ သိကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်) ပါဏော-သတ္တဝါတစ်ယောက်သည်၊ ပါဏိနံ-အခြားသတ္တဝါ တစ်ယောက်ကို၊ န ဟညေ (န ဟညေယျ)-မညှင်းဆဲမသတ်ဖြတ်ရာ၊ (ကသွာ-နည်း?) ဟိ (ယသွာ)-အကြင်ကြောင့်၊ ပါဏဃာတိ-သူတစ်ပါးအသက်ကို သတ် လေ့ရှိသူသည်၊ သောစတိ-ဝမ်းနည်းပူဆွေးရ၏။ (တသွာ-ထိုကြောင့်တည်း။)

ဒုက္ခာယံ ဇာတိသမ္ဘဝေါ။ ။ “ဒုက္ခာယံ ဇာတိသမ္ဘဝေါ”သည် “ဧဝံ စေ သတ္တာ ဇာနေယျံ”ဟူသော ပထမပါဒ၏ သိပ္ပံအခြင်းအရာကိုပြသော အာကာရဝါကျတည်း။ ဒုက္ခာယံကို “ဒုက္ခော+အယံ”ဟု ဖြတ်၊ ဒုက္ခသဒ္ဒါသည် “ဇာတိပိ ဒုက္ခာ”၌ကဲ့သို့ ဒုက္ခဝတ္ထု (ဒုက္ခ၏တည်ရာ)အနက်ဟောတည်း။ အကျိုးကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခ၏ အမည် ကို အကြောင်းဇာတိသမ္ဘဝ၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် ဇာတိသမ္ဘဝကို ဒုက္ခဟု ဆိုသည်။ (အဘိဋ္ဌ-၁၊ ၈၄၊ နိဘာ-၁၊ ၃၀၃)

ဇာတိသမ္ဘဝေါ။ ။ ဇနနံ ဇာတိ(ဒီ. ဌ-၂၊ ၃၈၆)၊ ထိုထိုဘဝ၌ စ၍ဖြစ်ခြင်း(စ၍

၂-မဟာကဿပတ္ထေရသဒ္ဓိဝိဟာရိကဝတ္ထုဘာသာသင်္ဂါယနာ

စရဉ္ဇေ နာဓိဂစ္ဆေယျာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဇေတဝနေ
 ဝိဟာရန္တော မဟာကဿပတ္ထေရဿ-၏။ သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ-အတူနေတပည့်ကို၊
 အာရဗ္ဘ ကထေသိ၊ ဒေသနာ-သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ သမုဋ္ဌိတာ-ဖြစ်ပေါ်ပြီ။
 ကိရ-ချဲ့၊ ရာဇဂဟံ-ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ပိပ္ပလိဂူဟာယံ-ပိပ္ပလိလှိုဏ်ဂူ၌၊ ဝါ-
 ညောင်ကြပ်ပင်ရှိရာ လှိုဏ်ဂူ၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၇၉၅၊] ဝသန္တံ-နေတော်မူသော၊
 ထေရံ-ကို၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ-အတူနေတပည့်တို့သည်၊ ဥပ-
 ဌဟံသု-ပြုစုလုပ်ကွေးကုန်ပြီ၊ တေသု-ထိုအတူနေတပည့်၂ပါးတို့တွင်၊ ဧကော-
 တစ်ပါးသည်၊ သက္ကစွံ-ရိသေစွာ၊ ဝတ္တံ-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို၊ ကရောတိ-၏။
 ဧကော-သည်၊ တေန-ထိုတစ်ပါးသည်၊ ကတံ ကတံ-ပြုအပ်ပြီး ပြုအပ်ပြီးသော
 ဝတ်ကို၊ အတ္တနာ-သည်၊ ကတံ ဝိယ-ပြုအပ်သကဲ့သို့၊ ဒဿေန္တော-ပြုလျက်၊
 မုခေါဒကဒန္တကဋ္ဌာနံ-မျက်နှာသစ်ရေး ဒန်ပူတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ပဋိယာဒိတဘာဝံ-
 စီရင်အပ်ပြီးကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ မေ-သည်၊ မုခေါ-
 ဒကဒန္တကဋ္ဌာနံ-တို့ကို၊ ပဋိယာဒိတာနိ-စီရင်အပ်ပါကုန်ပြီ၊ မုခံ-ကို၊ ဓောဝထ-
 သစ်တော်မူပါကုန်” ဣတိ-သို့၊ ဝဒတိ-၏၊ ပါဒဓောဝနနာဒိကာလေပိ-ခြေ
 ဆေးရာ၊ ရေချိုးရာအခါတို့၌လည်း၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဝဒတိ-၏၊ ဣတရော-
 အခြားသော တပည့်သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အယံ-ဤရဟန်းသည်၊ နိစ္စကာလံ-
 အမြဲပတ်လုံး၊ မယာ-သည်၊ ကတံ ကတံ-ပြုအပ်ပြီး ပြုအပ်ပြီးသော ဝတ်ကို၊
 အတ္တနာ-သည်၊ ကတံ ဝိယ-သကဲ့သို့၊ ကတွာ-၍၊ ဒဿေတိ-၏၊ ဟောတု-
 ရှိပါစေ၊ အဿ-ထိုရဟန်းအား၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်သော

ဥပါဒ်ခြင်း)ကို ဇာတိဟု ခေါ်သည်။ သမ္ဘဝနံ သမ္ဘဝေါ၊ [သံ+ဘူ (ဝုဒ္ဓိအနက်)+အ၊]
 ဆက်လက်၍ အစဉ်အားဖြင့် တိုးပွားခြင်းခြင်းကို သမ္ဘဝဟု ခေါ်သည်။ ထိုနောင်
 “ဇာတိ စ+သမ္ဘဝေါ စ ဇာတိသမ္ဘဝေါ”ဟု ဆက်ပါ။ ထိုထိုဘဝ၌ စ၍ဖြစ်ခြင်း၊ ဆက်
 လက်၍ တိုးပွားခြင်းဟူသော ပဋိသန္ဓေသည် အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း၊ မုန်းသူနှင့်
 တွဲရခြင်း၊ ချစ်သူနှင့် ကွဲရခြင်း၊ ခြေလက်ပြတ်ခြင်းစသော ဒုက္ခတို့၏ တည်ရာ
 အကြောင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဒုက္ခာယံ ဇာတိသမ္ဘဝေါ”ဟု မိန့်သည်။ (ဇာ. ၄-၁၊
 ၁၈၄၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၀၆)

အမှုကို၊ ကရိယာမိ-အံ့” က္ကတိ-ကြံပြီ၊ တဿ-ထိုရဟန်းသည်၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-၍၊ သုပန္နဿေဝ-အိပ်နေစဉ်ပင်၊ နှာနောဒကံ-ချိုးရေကို၊ တာပေတွာ-ပူစေ၍၊ ဧကသ္မိ-သော၊ ယဋေ-အိုး၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ [အာဓာရနောက်၊ ကရ ရောက်၊ နက်ကောက်ဌပန။] ပိဋကောဌကေ-ရေချိုးအိမ်၏ နောက်၌၊ (ရေချိုး ခန်းနောက်၌)၊ [ပိဋကောဌကေတိ နှာနသာလာယ ပစ္ဆာဘာဂေါ-ဇာဋီသစ်-၂၊ ၂၇၆၊] ဌပေသိ-ထားပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဥဒကတာပနဘာဇနေ-ရေကို ပူစေကြောင်းအိုး၌၊ ဝါ-ရေနွေးအိုး၌၊ နာဠိမတ္တံ-တစ်ကွမ်းစားအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဥသုမံ-အငွေ့ ကို၊ မုဉ္ဇန္တံ-လွှတ်နေသော၊ ဥဒကံ-ကို၊ သေသေတွာ-ကြွင်းကျန်စေ၍၊ ဝါ-ချန်၍၊ ဌပေသိ-ပြီ၊ [ဥဒကံ-ကို၊ သေသေတွာ-၍၊ ဥသုမံ-အငွေ့ကို၊ မုဉ္ဇန္တံ-လွှတ်လျက်၊ ဌပေသိ” ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ မကောင်းပါ။] က္ကတရော-အခြားသော ရဟန်းသည်၊ သာယန- သမယေ-၌၊ ပဗုဇ္ဈိတွာ-နီးလသော်၊ နိက္ခန္တံ-ထွက်နေသော၊ တံ ဥသုမံ-ထိုအငွေ့ ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဥဒကံ-ကို၊ တာပေတွာ-ပူစေ၍၊ [ဥဒကံ တာပေတွာ-ရေနွေး ကျံ၍၊] ကောဌကေ-ရေချိုးအိမ်၌၊ (ရေချိုးခန်း၌)၊ ဌပိတံ-ထားအပ်ပြီးသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်” က္ကတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဝေဂေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-လျင်မြန်စွာ၊ ဂန္နာ၊ ထေရံ၊ ဝန္နိတွာ၊ “ဘန္တေ! ကောဌကေ-၌၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဌပိတံ-ထားအပ်ပါပြီ၊ နှာယထ-ရေချိုးတော်မူပါကုန်၊” က္ကတိ၊ ဝတွာ၊ ထေရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာ လျှင်၊ ကောဌကံ-သို့၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ဥဒကံ-ကို၊ အပဿန္တော- သော်၊ “အာဝုသော-ငါ့ရှင်! ဥဒကံ-သည်၊ ကဟံ-အဘယ်မှာနည်း?” က္ကတိ အာဟ၊ ဒဟရော-ရဟန်းငယ်သည်၊ အဂ္ဂိသာလံ-မီးတင်းကုပ်သို့ (မီးဖိုချောင်သို့)၊ ဂန္နာ၊ ဘာဇနေ-ခွက်၌၊ ဥဠုကီ-ရေမှုတ်ကို၊ ဩတာရေတွာ-သက်ရောက်စေ လသော်၊ ဝါ-နှစ်လသော်၊ တုစ္ဆဘာဝံ-အချည်းနှီး၏အဖြစ်ကို၊ (ရေနွေးမရှိသည် ၏အဖြစ်ကို)၊ ဥတွာ-၍၊ “ဒုဌဿ-ပျက်စီးသူ၏၊ (အဖျက်သမား၏)၊ ကမ္မံ- အမှုကို၊ ပဿထ-ကြည့်ကြလော၊ တုစ္ဆဘာဇနံ-အချည်းနှီးသောအိုးကို၊ (ရေမရှိ သောအိုးကို)၊ ဥဒ္ဓနေ-ဖိုခနောက်၌၊ အာရောပေတွာ-တက်ရောက်စေပြီး၍၊ ဝါ- တင်ထားပြီး၍၊ ကုဟိံ-အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂတော-သွားနေသနည်း၊ အဟံ၊ ‘ကောဌကေ-၌၊ ဥဒကံ-သည်၊ (အတ္တိ)’ က္ကတိ-သို့၊ သညာယ-အမှတ်ဖြင့်၊ ဝါ- မှတ်ထင်ခြင်းကြောင့်၊ အာရောစေသိ-လျှောက်ခဲ့ပြီ” က္ကတိ-သို့၊ ဥဇ္ဈာယန္တော-

ကဲ့ရဲ့လျက်၊ ယဉ်-အိုးကို၊ အာဒါယ၊ တိတ္ထံ-ရေဆိပ်သို့၊ အဂမာသိ၊ ကုတရော-
ပိ- အခြားရဟန်းသည်လည်း၊ ပိဋိကောဌကတော-ရေချိုးအိမ်(ရေချိုးခန်း)၏
နောက်မှ၊ ဥဒကံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-ဆောင်၍၊ ကောဌကေ-၌၊ ဌပေသိ။

ထေရော စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အယံ ဒဟရော-ဤရဟန်းငယ်သည်၊ ‘မေ-သည်၊
ဥဒကံ-ကို၊ တာပေတွာ-၍၊ ကောဌကေ-၌၊ ဌပိတံ-ပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဧထ-ကြွ
တော်မူပါကုန်၊ နှာယထ-ပါကုန်၊’ ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ကုဒါနိ၊ ဥဇ္ဈာယန္တော-လျက်၊
ယဉ်-အိုးကို၊ အာဒါယ၊ တိတ္ထံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ ဧတံ-ဤအပြုအမူသည်၊ ကိ န
ခေါ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ဥပဓာရေန္တော-ဆင်ခြင်လသော်၊ “ဧတ္တကံ ကာလံ-
ဤမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ ဧသ ဒဟရော-ဤရဟန်းငယ်သည်၊ ကုမိ-
နာ-ဤရဟန်းသည်၊ ကတံ-သော၊ ဝတ္ထံ-ကို၊ အတ္တနာဝ-သည်သာ၊ ကတံ ဝိယ-
သကဲ့သို့၊ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြ၏။” ကုတိ-သို့၊ ဥ တွာ၊ သာယံ-ညနေချင်း
အခါ၌၊ အာဂန္တာ-၍၊ နိသိန္နဿ-ထိုင်နေသော ရဟန်းငယ်အား၊ ဩဝါဒံ-ကို၊
အဒါသိ၊ (ကိ)၊ “အာဂုသော၊ ဘိက္ခုနာ နာမ-မည်သည်၊ ‘အတ္တနာ-သည်၊ ကတ-
မေဝ-ပြုအပ်သည်ကိုသာ၊ ကတံ-အပ်ပြီ၊ ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တံ-ပြောခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ၊
(အတ္တနာ-သည်) အကတံ-မပြုအပ်သောအမှုကို၊ (ကတံ-ပြီ၊ ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တံ-
ငှာ၊ နော (ဝဇ္ဇတိ)-မသင့်၊ တံ၊ ကုဒါနေဝ၊ ‘ကောဌကေ-၌၊ ဥဒကံ-ကို၊ ဌပိတံ-
ပြီ၊ ဘန္တေ၊ နှာယထ-ကုန်၊ ‘ကုတိ ဝတွာ၊ မယိ-သည်၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဌိတေ-
သော်၊ ယဉ်-ကို၊ အာဒါယ၊ ဥဇ္ဈာယန္တော-လျက်၊ ဂစ္ဆသိ၊ ပဗ္ဗဇိတဿ နာမ-
မည်သူအား၊ ဧဝံ-သို့၊ ကာတံ၊ န ဝဇ္ဇတိ-မသင့်၊” ကုတိ-ဤသို့ ပေးပြီ၊ သော-
ထိုရဟန်းငယ်သည်၊ “ထေရဿ-၏၊ ကမ္မံ-ကို၊ ပဿထ-ကြည့်ကြလော၊ ဥဒက-
မတ္တကံ-ရေမျှကို၊ နိဿာယ-၍၊ မံ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေသိ နာမ-ပြောဘိ၏။”
ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ကုဇ္ဈိတွာ-စိတ်ဆိုး၍၊ ပုနဒိဝသေ-နောက်နေ၌၊ ထေရေန-
နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ န ပါဝိသိ-မဝင်၊ ထေရော-သည်၊ ကုတရေန-အခြား
ရဟန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဧကံ-သော၊ ပဒေသံ-အရပ်သို့၊ အဂမာသိ-ကြွပြီ၊ သော-ထို
ရဟန်းငယ်သည်၊ တသ္မိ-ထိုထေရ်သည်၊ ဂတေ-သော်၊ ထေရဿ-၏၊ ဥပ-
ဌာကကုလံ-အလုပ်အကျွေး၏အိမ်သို့၊ ဂန္တ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ထေရော-သည်၊

ကတံ-နည်း?” ကူတိ ပုဋ္ဌော၊ (သမာနော)၊ “ထေရဿ-အား၊ အာဟာသုကံ-မကျန်းမာခြင်းသည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်ပြီ၊ ဝိဟာရေယေဝ-၌သာ၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေ၏။” ကူတိ အာဟ၊ “ဘန္တေ! ကိံ-ကို၊ [ပန အနက်မဲ့] လဒ္ဓံ-ရခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်ပါသနည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ဧဝရူပံ-သော၊ အာဟာရံ နာမ-ကို၊ ဒေထ ကိရ-လျှလို့ကြပါတဲ့” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ တေန-ထိုရဟန်းငယ်သည်၊ ဝုတ္တနိယာမေနေဝ-ပြောဆိုအပ်သောနည်းဖြင့်ပင်၊ သမ္မာဒေတွာ-ပြည့်စုံစေ၍၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းငယ်သည်၊ အန္တရာမဂ္ဂေဝ-လမ်းခရီး၏ အကြား၌သာလျှင်၊ တံ ဘတ္တံ-ထိုဆွမ်းကို၊ ဘုဉ္ဇိတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂတော-ပြီ၊ ထေရောပိ-သည်၊ ဂတဋ္ဌာနေ-ကြွသွားရာအရပ်၌၊ မဟန္တံ-ကြီးသော၊ သုခုမ-ဝတ္ထံ-နူးညံ့သောအဝတ်ကို၊ လဘိတွာ၊ အတ္တနာ၊ သဒ္ဓိံ၊ ဂတဒဟရဿ-လိုက်သောရဟန်းအား၊ အဒါသိ၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ တံ-ထိုသင်္ကန်းကို၊ ရဇိတွာ-ဆိုး၍၊ အတ္တနော-၏၊ နိဝါသနပါရူပနံ-သင်းပိုင် ကိုယ်ရုံကို၊ အကာသိ။

ထေရော၊ ပုနဒိဝသေ၊ တံ ဥပဋ္ဌာကကုလံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ “ဘန္တေ! ‘တုမ္မာကံ-တို့အား၊ အာဟာသုကံ-သည်၊ ဇာတံ ကိရ-ဖြစ်နေသတဲ့၊’ ကူတိ-ဤသို့ပြော၍၊ အမေဟိ-တို့သည်၊ ဒဟရေန-သည်၊ ဝုတ္တနိယာမေနေဝ-ပင်၊ ပဋိယာဒေတွာ-စီမံ၍၊ အာဟာရော-စားဖွယ်ကို၊ ပေသိတော-ပို့စေအပ်ပါပြီ၊ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ-သုံးဆောင်ပြီး၍၊ ဝေါ-အရှင်ဘုရားတို့အား၊ ဖာသုကံ-ချမ်းသာခြင်းသည်၊ ဇာတံ-ဖြစ်သလော?” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ **တုဏှိ**-ဆိတ်ဆိတ်၊ အဟောသိ၊ ပန-ဆက်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ ဝါ-သော်၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိသိန္နံ-သော၊ တံ ဒဟရံ-ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “အာဝုသော! တယာ-သည်၊ ဟိယျေ-မနေ့က၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သောအမှုကို၊ ကတံ ကိရ-ပြုအပ်ခဲ့သတဲ့ဆို၊ ဣဒံ-

တုဏှိ။ ။တုဏှိသည် အဘာသန(စကားမပြောခြင်း)အနက်ဟော နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ကြိယာဝိသေသနအနက်ယူ၍ “တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်၊ (တိတ်ဆိတ်စွာ)”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိကတိကတ္တာယူ၍ “တုဏှိ-ဆိတ်ဆိတ်သည်”ဟုလည်းကောင်း ပေးနိုင်သည်။ [တုဏှိတိ အဘာသနတ္ထေ နိပါတော၊ ဘာဝနပုံသကောစေသ(သိဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၂၂၃)၊ တုဏှိတိ စ အကထနတ္ထေ နိပါတော၊ . . . တုဏှိ နိရဝေါ အဟောသိ၊ (ဝိမတိ-၂၊ ၁၃၇၊ ဝိလံဋီ-၁၊ ၂၈၈)။

ဤသို့ ပြုခြင်းသည်၊ ပဗ္ဗဇိတာနံ-ရှင်ရဟန်းတို့အား၊ န အနုစ္စဝိကံ-မလျောက်ပတ်၊ ဝိညတ္တိ-မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေခြင်းကို၊ ဝါ-တောင်းခြင်းကို၊ ကတ္တာ-၍၊ ဘုဉ်တုံ၊ န ဝဇ္ဇတိ၊” က္ကတိ-ပြောပြ၊ သော-ထိုရဟန်းငယ်သည်၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ထေရေ-၌၊ အာယာတံ-ရန်ငြိုးကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ “ပုရိမဒိဝသေ-ရှေးနေ၌၊ ဥဒကမတ္တံ-ရေမျှကို၊ နိဿာယ-၍၊ မံ-ကို၊ မုသာဝါဒီ-မုသားပြောလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ကတ္တာ၊ အဇ္ဇ အတ္တနော၊ ဥပဋ္ဌာကကုလေ-၌၊ ဘတ္တမုဋ္ဌိယာ-ဆွမ်းဆုပ်ကို၊ ဘုတ္တကာရဏာ-စားခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ မံ-ကို၊ ‘ဝိညတ္တိ-ကို၊ ကတ္တာ၊ ဘုဉ်တုံ၊ န ဝဇ္ဇတိ၊’ က္ကတိ ဝဒတိ၊ ဝတ္ထမ္ပိ-အဝတ်ကိုလည်း၊ တေန-ထိုထေရ်သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဥပဋ္ဌာကသေဝ-အလုပ်အကျွေးအားသာ၊ ဒိန္နံ-ပြီ၊ ထေရဿ-၏၊ ကမ္ပံ-သည်၊ အဟော ဘာရိယံ-ဪ၊ . . . ဝန်လေးလေစွ၊ အဿ-ထိုထေရ်အား၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ကို၊ ဇာနိဿာမိ-အံ့၊” က္ကတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ပုနဒိဝသေ၊ ထေရေ-သည်၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသန္တေ-သော်၊ သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ ဝိဟာရေ-၌၊ ဩဟိယိတွာ-နေရစ်၍၊ ဒဏ္ဍံ-ဒုတ်ကို၊ ဂဟေတွာ၊ ပရိဘောဂ-ဘာဇနာနိ-အသုံးအဆောင်ခွက်တို့ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ခွဲ၍၊ ထေရဿ-၏၊ ပဏ္ဏသာလာယ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းအား၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ [အဂ္ဂိ ဒတွာ-မီးရှိ၍၊] ယံ-အကြင်အရာသည်၊ န ဈာယတိ-မီးမလောင်၊ တံ-ထိုအရာကို၊ မုဂ္ဂရေန-တင်းပုတ်ဖြင့်၊ ပဟရန္တော-ရိုက်လျက်၊ ဘိန္နိတွာ-ခွဲ၍၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ပလာတော-ပြေးပြီ၊ သော-ထိုရဟန်းငယ်သည်၊ ကာလံ၊ ကတ္တာ၊ အဝီစိ-မဟာနိရယေ၊ နိဗ္ဗတ္တိ။ [ထိုရဟန်းငယ်သည် အသက်ရှင်စဉ်မှာပင် လူပြိတ္တာဖြစ်လျက် ဝိနိခြောက်ပြီး ကွယ်လွန်ရသည်၊-ဇာ. ၄-၃၊ ၆၇။]

မဟာဇနော၊ ကထံ၊ သမုဋ္ဌာပေသိ (ကိံ)၊ “ထေရဿ-၏၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော-သည်၊ ဩဝါဒမတ္တံ-မျှကို၊ အသဟန္တော-သည်းမခံနိုင်လသော်၊ ဝါ-သည်းမခံနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ပဏ္ဏသာလံ-ကို၊ ဈာပေတွာ-မီးလောင်စေ၍၊ ပလာတော ကိရ-ပြေးသတဲ့” က္ကတိ-ဤသို့ဖြစ်စေပြီ၊ အထ-၌၊ **ဧကော-**

ဧကော ဘိက္ခု။ ။ဇာ. ၄-၃၊ ၆၇၌ “ဧကစ္စေ ဘိက္ခု”ဟု ရှိ၏၊ သာမည(ရဟန်းချင်းတူသည်၏အဖြစ်)ကို ငဲ့သောကြောင့် ဤဓမ္မ. ၄၌ “ဧကော ဘိက္ခု”ဟု ဧကဝုစ်ဖြင့်

အချို့သော၊ **ဘိက္ခု**-ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ အပရဘာဂ-နောက်အဖို့၌၊ ရာဇ-ဂဟာ-မှ နိက္ခမိတ္တ-၍၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ ဒဠကာမော-သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍) ဇေတ-ဝန်-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ ဝန္တိတ္တာ၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ပဋိသန္တာရုံ-ကို၊ ကတ္တာ၊ “ကုတော-မှ၊ အာဂတော-သည်၊ အသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌော၊ (သမာနော)၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ရာဇဂဟတော-မှ၊ (အာဂတော-သည်၊ အမှိ)၊ ” ကုတိ အာဟ၊ “မမ-၏၊ ပုတ္တဿ-သော၊ မဟာကဿပဿ-အား၊ ခမနိယံ-သည်းခံ အပ်၊ သည်းခံနိုင်၏လော? ဝါ-ကျန်းမာ၏လော?” ကုတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ! ခမနိယံ-သည်းခံအပ်၊ သည်းခံနိုင်ပါ၏၊ ဝါ-ကျန်းမာပါ၏၊ ပန-သို့သော် လည်း၊ ဧကော-သော၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော-သည်၊ ဩဝါဒမတ္တေန-ဆုံးမခြင်းမျှ ကြောင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ကုဇ္ဈိတ္တာ၊ ပဏ္ဏသာလံ၊ စာပေတ္တာ၊ ပလာတော-ပြီ” ကုတိ- ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “သော-ထိုရဟန်းငယ်သည်၊ ကုဒါနေဝ-၌ ပင်၊ ဩဝါဒ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ န ကုဇ္ဈတိ-စိတ်ဆိုးသည်မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ ကုဇ္ဈိယေဝ-ခဲ့ဘူးသည်သာ၊ ကုဒါနေဝ၊ ကုဋီ-ကျောင်းကို၊ န ဒူသေတိ-ဖျက်ဆီးသည် မဟုတ်သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-လည်း၊ ဒူသေသိယေဝ-သည်သာ” ကုတိ- သို့၊ ဝတ္တာ၊ အတိတံ၊ အာဟရိ။

အတိတော၊ ဗာရာဏသိယံ၊ ဗြဟ္မဒတ္တေ၊ ရန္တံ၊ ကာရေန္တေ၊ ဟိမဝန္တပဒေသေ-ဟိမဝန္တာအရပ်၌၊ ဧကော-သော၊ သီဂီလသကုဏော-စာငှက်သည်၊ ကုလာ-ဝကံ-အသိုက်ကို၊ ကတ္တာ၊ ဝသိ၊ အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒေဝေ-မိုးသည်၊ ဝဿ-န္တေ-ရွာလသော်၊ ဧကော-သော၊ မက္ကဋ္ဌော-မျောက်သည်၊ [မက္ကတိ စလတိတိ မက္ကဋ္ဌော၊ [မက္က+အဋ၊ (မောဂ်-၇၊ ၅၃)၊ မရ+အဋ၊ က-လာ၊ ရကို ကပြ၊ (ဓာန်ဋီ-၆၁၄)၊ ကုန္ဒိယသမ္ပတ္တိသင်္ခါတံ မံ သိရိံ ကဋတိ ဟိသတိ နာသေတိတိ မက္ကဋ္ဌော၊ [မ +ကဋ+အ၊-ဓမ္မဋီ-၁၂၄]၊ သီတေန-အအေးကြောင့်၊ ကမ္မမာနော-တုန်လျက်၊ တံ ဆိုသည်၊ နိတိသုတ္တ-၁၇၂၅၂၅အပ်သော ဧကဝုဏ်အမျိုးမျိုးတွင် ဇာတျာပေက္ခဧကဝုဏ် တည်း၊ မှန်၏-“သဗ္ဗိစ္စ ပါဏော”၌ ပါဏောကဲ့သို့ ဇာတ်ကိုးရာ၌ အများပင် ဖြစ် သော်လည်း ဧကဝုဏ်ဖြင့် ထားနိုင်သည်၊ ဧကသဒ္ဓါလည်း သင်္ချာအနက်ဟောမဟုတ်၊ ဧကစ္စအနက်ဟောတည်း။ (ဇာဋီသစ်-၂၊ ၂၇၈)

ပဒေသံ-ထိုအရပ်သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ သိင်္ဂီလော-ငှက်သည်၊ တံ-ထိုမျောက်ကို၊
ဒိသ္တာ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မနုဿဿေဝ ၊ ပေ ၊ န ဝိဇ္ဇတီ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

မနုဿဿေဝ တေ သီသံ၊ ဟတ္ထပါဒါ စ ဝါနရ၊

အထ ကေန န ဝဏ္ဏေန၊ အဂါရံ တေ န ဝိဇ္ဇတီ။

ဝါနရ-အို...မျောက်! မနုဿဿ-လူ၏၊ သီသံ က္ကဝ-ဥဒါန်းကဲ့သို့လည်း
ကောင်း၊ ဟတ္ထပါဒါ က္ကဝ-လက်ခြေတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တေ-သင်၏၊ ဝါ-
သင့်မှာ၊ သီသံ-ဥဒါန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထပါဒါ စ-လက်ခြေတို့သည်
လည်းကောင်း၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) အထ-ထိုသို့ ရှိကုန်လျက်၊ ကေန ဝဏ္ဏေန-
အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ တေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ အဂါရံ-နေစရာအသိုက်အိမ်
သည်၊ န ဝိဇ္ဇတီ န-မရှိပါသနည်း? [“မနုဿဿ-၏၊ သီသံ က္ကဝ-ကဲ့သို့၊ တေ-
သင်၏၊ သီသံ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ မနုဿဿ-၏၊ ဟတ္ထပါဒါ က္ကဝ-တို့ကဲ့သို့၊ တေ-၏၊
ဟတ္ထပါဒါ စ-တို့သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိကုန်၏၊)”ဟု မနုဿဿနှင့် တေ”တို့ကို အသီးအသီး
လိုက်ပေးနိုင်သည်။ (ဇနိသစ်-၂၊ ၂၇၉)]

မက္ကဋ္ဌော-သည်၊ “မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဟတ္ထပါဒါ-တို့သည်၊ ကိဉ္စာပိ အတ္ထိ-
အကယ်၍ကား ရှိပါကုန်၏၊ ပန-ထိုသို့ရှိပါကုန်သော်လည်း၊ ယာယ ပညာယ-
ဖြင့်၊ ဝိစာရေတွာ-စိစစ်ဝေဖန်၍၊ အဂါရံ-ကို၊ ကရေယျံ-ပြုရာ၏၊ မေ-၏၊ ဝါ-
မှာ၊ သာ ပညာ-ထိုပညာသည်၊ နတ္ထိ” က္ကတိ စိန္တေတွာ၊ တမတ္ထံ၊ ဝိညာပေတု-
ကာမော-သိစေလိုသည်၊ (ဟုတွာ) က္ကမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မနုဿဿေဝ
၊ ပေ ၊ န ဝိဇ္ဇတီ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

မနုဿဿေဝ မေ သီသံ၊ ဟတ္ထပါဒါ စ သိဂီလ၊

ယာဟု သေဋ္ဌာ မနုဿေသု၊ သာ မေ ပညာ န ဝိဇ္ဇတီ။

သိဂီလ-အို... စာငှက်! မနုဿဿ-လူ၏၊ သီသံ က္ကဝ-ဥဒါန်းကဲ့သို့
လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထပါဒါ က္ကဝ-လက်ခြေတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မေ-ငါ၏၊
ဝါ-ငါ့မှာ၊ သီသံ-ဥဒါန်းသည်လည်းကောင်း၊ ဟတ္ထပါဒါ စ-လက်ခြေတို့သည်

သိဂီလ။ ။သီယံ သီယံ ဇဝံ လာတိ ဂဏှာတိတိ သဂီလော၊ သီယသဒ္ဓူပပဒ

လည်းကောင်း၊ (သန္တိ-ကုန်၏၊ တထာပိ-ထိုသို့ပင် ရှိပါကုန်သော်လည်း၊) ယာ-
အကြင်ပညာသည်၊ မနုဿေသု-လူတို့၌၊ သေဌာ-အမြတ်ဆုံးဟူ၍၊ [သေဌာ
နောင် ကုတိကျေသည်၊] အာဟု (ကထေန္တိ)-ပြောဆိုကုန်၏၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊
သာ ပညာ-ထိုပညာသည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊
အဂါရံ-သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိ)။

အထ-၌၊ နံ-ထိုမျောက်ကို၊ “ဧဝရူပဿ-သော၊ တဝ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကထံ-
သို့လျှင်၊ ယရာဝါသော-အိမ်ဟူသော နေရာသည်၊ ကုဇ္ဈိဿတိ-ပြည့်စုံမည်
နည်း၊” ကုတိ-သို့၊ ဂရဟန္တော-ကဲ့ရဲ့လိုလသော်၊ သီဂီလော-စာငှက်သည်၊ ကုမံ
ဂါထာဒွယံ-ဤဂါထာ၂ပုဒ်အပေါင်းကို၊ အာဟ၊ (ကံ)။ “အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ၊ ပေ
၊ကုဋ္ဌဝံ ကပိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ၊ လဟုစိတ္တဿ ဒုဋ္ဌိနော၊
နိစ္စံ အဒ္ဓုဝသီလဿ၊ သုခဘာဝေါ န ဝိဇ္ဇတိ။**

အနဝဋ္ဌိတစိတ္တဿ-မတည်ကြည်သောစိတ်ရှိသော၊ လဟုစိတ္တဿ-
လျင်မြန်သော စိတ်ရှိသော၊ ဝါ-စိတ်အပြောင်းအလဲမြန်သော၊ ဒုဋ္ဌိနော-
မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီး(ပြစ်မှား)လေ့ရှိသော၊ အဒ္ဓုဝသီလဿ-မမြဲသော
သီလရှိသူ၏၊ ဝါ-အမြဲသီလမစောင့်သူ၏၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ [န ဝိဇ္ဇတိ၌စပ်-ဇာဋီသစ်-
၂၊ ၂၇၉] သုခဘာဝေါ-ချမ်းသာသည်၏ အဖြစ်သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ-မရှိနိုင်။

**သော ကရဿု အာနုဘာဝံ၊ ဝိတိဝတ္တဿု သီလိယံ၊
သီတဝါတပရိတ္တာဏံ၊ ကရဿု ကုဋ္ဌဝံ ကပိ။**

ကပိ-အို ... မျောက်၊ သော (တွဲ)-ထိုသင်သည်၊ **အာနုဘာဝံ**-မိမိကိန်းရာ၊

လာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဤကို ရဿ၊ ယကို ဂပြ၊ သိ၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ဝဂ္ဂန္တပြ၊ ကုလာ၊
“သီယပုဒ်၊ ကုလပစ္စည်း”ဟု တဒ္ဓိတ်ပုဒ်လည်း ယူနိုင်သည်၊ ဇာဋီသစ်-၂၊ ၂၇၉၊ ဓမ္မဋီတို့
၌ “သီဂီလ”ဟု ရှိ ၏၊ သီဂီလသဒ္ဓါသည် မြေခွေးကိုသာ ဟောသောကြောင့် “သီဂီလ”
သာ ပါ၌မှန်ဖြစ်သည်၊ သီဂီလငှက်သည် နန္ဒင်းရောင်(အဝါရောင်)အမွေးရှိသော
စာငှက်အထူးတစ်မျိုးဟု ဇာဋီသစ်-၂၊ ၂၇၉၌ ဆို၏။

အာနုဘာဝံ။ ။အနု အနု သမဂ္ဂိနော ဘာဝေတိ ဝမေတိတိ အနုဘာဝေါ၊ အနု-

သတ္တဝါကို၊ ဆက်ကာမပြတ်၊ ကြီးပွားစေတတ်သော အစွမ်းကောင်းကို၊ ဝါ-
ပညာဖြစ်ကြောင်း၊ နည်းလမ်းကောင်းကို၊ ကရဿု-ပြုလုပ်ပါလော၊ **သီလိယံ-**
မကောင်းသောသီလ(အလေ့အကျင့်)ကို၊ ဝါ-မကောင်းသောသီလရှိသူ၏
အဖြစ်ကို၊ ဝီတိဝတ္ထဿု-ကျော်လွန်၍ ဖြစ်ပါလော၊ သီတဝါတပရိတ္တာဏံ-ချမ်း
အေးသောလေကို ထက်ဝန်းကျင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်သော၊ **ကုဋ္ဌဝံ-**
နေစရာအသိုက်အိမ်ကို၊ ကရဿု-လော။

မက္ကဋ္ဌော-သည်၊ “အယံ-ဤစာငှက်သည်၊ မံ-ကို၊ အနဝဋ္ဌိတစိတ္တံ-မတည်
ကြည်သော စိတ်သူရှိ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ [ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပ၊]
လဟုစိတ္တံ-လျင်မြန်သော စိတ်ရှိသူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ မိတ္တဒ္ဓိတ္တိ-မိတ်ဆွေ
ကို ဖျက်ဆီး(ပြစ်မှား)လေ့ရှိသူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဒ္ဓုဝသီလံ-
မမြဲသောသီလရှိသူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကရောတိ၊ ဣဒါနိ-၌၊ အဿ-

ဘာဝေါ ဧဝ အာနုဘာဝေါ(အံဋီ-၃၊ ၁၆၁)၊ **အာနုဘာဝန္တိ** ပညာယ ဥပ္ပာဒနတ္ထံ
ဗလံ ဥပါယံ(ဇာ. ၄-၃၊ ၆၈)။

သီလိယံ။ ။ သီလမေဝ သီလိယံ၊ [သီလ+ဣယ-မောင်နိ-၂၊ ၁၀၄] (တစ်နည်း)
သီလံ+အဿ အတ္တိတိ သီလိ၊ သီလိနော+ဘာဝေါ သီလိယံ၊ [သီလိ+ဣယ၊] (တစ်နည်း)
သီလံ+အဿ အတ္တိတိ သီလိယံ၊ [သီလ+ဣယ၊] သီလိယဿ+ဘာဝေါ သီလိယံ၊
[သီလိယ+ဏ၊] သို့မဟုတ် ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြံပါ။ ဤ၌ သီလဟူသည်
မကောင်းသောသီလ(အလေ့အကျင့်)တည်း။ **[ဝီတိဝတ္ထဿု သီလိယန္တိ** အတ္တနော
ဒုဿီလဘာဝသင်္ခါတံ သီလိယံ အတိတ္တမိတ္တာ သီလဝါ ဟောဟိ(ဇာ. ၄-၃၊ ၆၈)၊
အတ္တနော သီလိယသင်္ခါတံ ဒုဿီလဘာဝံ ဝီတိဝတ္ထဿု(ဇာ. ၄-၄၊ ၇၂)။ **သီလိယံ**
ဒုဿီလံ(ဓမ္မယော-၄၅)။]

ကုဋ္ဌဝံ။ ။ ဤပုဒ်ကို ပါဠိသက္ကတအဘိဓာန်တို့၌ မတွေ့ရပါ။ သီ၊ သျှာမူ၌ “ကုဋိကံ”
ဟု ရှိ၏။ ယင်းပုဒ်ကို “ကုဋိ ဧဝ ကုဋိကာ(ထေရ. ၄-၁၊ ၃၁)”ဟု ပြုသကဲ့သို့ ကုဋ္ဌဝံကို
လည်း “ကုဋိ ဧဝ ကုဋ္ဌဝေါ”ဟု ပြု၍ ကုဋိပုဒ်၊ အဝပစ္စည်းကြံ။ (တစ်နည်း) ပဒတ္တ
မဇ္ဈသာ၌ ကုဋ္ဌဝံကို အသိုက်ဟော “ကုလယ”ဟူသော သက္ကတပုဒ်နှင့် ယှဉ်ပြထား၏။
“ကုလံ ပက္ခိသယံတော (ပက္ခိသန္တာနော)+အယတိ ယတြာတိ ကုဋ္ဌဝေါ(ထောမ၊
အမရဋ္ဌိ)”ဟု ပြု။ ကုလသဒ္ဒူပပဒ အယဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ “ကုလယ”ဟု ဆိုလို
လျက် လကို မူ၊ အာကို ရဿ၊ ယကို ဝပြု၍ ကုဋ္ဌဝံဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ။

ထိုစာငှက်ကို၊ ဝါ-အား၊ မိတ္တဒုတ္တိဘာဝံ-မိတ်ဆွေကို ဖျက်ဆီး(ပြစ်မှား)လေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿဿာမိ-မြင်စေအံ့၊ ဝါ-ပြအံ့၊” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ကု-လာဝကံ-ကို၊ ဝိဒ္ဓိသေတွာ-ဖျက်ဆီး၍၊ ဝိပွကိရိ-ဖရိဖရဲ ကြပစ်ပြီ၊ သကုဏော-သည်၊ တသ္မိ-ထိုမျောက်သည်၊ ကုလာဝကံ-ကို၊ ဂဏှန္တေ ဧဝ-ယူစဉ်ပင်၊ ဧကေန-သော၊ ပဿေန-နံပါးဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ၊ ပလာယံ။

သတ္တာ၊ က္ကမံ ဓမ္မဒေသနံ၊ အာဟရိတွာ၊ ဇာတကံ၊ သမောဓာနေသိ၊ (ကိ)၊ “တဒါ-၌၊ မက္ကဋ္ဌော-သည်၊ ကုဋ္ဌိဒူသကဘိက္ခု-ကျောင်းငယ်ကို ဖျက်ဆီးသော ရဟန်းသည်၊ အဟောသိ၊ သိင်္ဂီလသကုဏော-သည်၊ ကဿပေါ-သည်၊ အဟောသိ” က္ကတိ-သို့ ဇာတကံ၊ သမောဓာနေတွာ၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ က္ကဒါနေဝ-၌သာ၊ (ဩဝါဒက္ခဏေ-ဆုံးမရာအခါ၌၊ ကုဇ္ဈိတွာ-၍၊ ကုဋ္ဌိ-ကို၊ န ဒူသေတိ-ဖျက်ဆီးသည်မဟုတ်သေး၊) ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ သော-ထိုရဟန်းငယ်သည်၊ ဩဝါဒက္ခဏေ-၌၊ ကုဇ္ဈိတွာ ကုဋ္ဌိ ဒူသေသိ-ဖျက်ဆီးခဲ့ဖူးပြီ၊ မမ-၏၊ ပုတ္တဿ-သော၊ ကဿပဿ-အား၊ ဧဝရူပေန-သော၊ ဗာလေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဝသနတော-နေရခြင်းထက်၊ ဧကကဿေဝ-တစ်ပါးတည်း၏သာ၊ နိဝါသော-နေရခြင်းသည်၊ သေယျော-မြတ်၏၊” က္ကတိ ဝတ္တာ က္ကမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “စရဉ္စေ၊ ပေ ၊ သဟာယတာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**စရဉ္စေ နာမိဂစ္ဆေယျ၊ သေယျံ သဒ္ဓိသမတ္တနော၊
ဧကစရိယံ ဒဋ္ဌံ ကယိရာ၊ နတ္ထိ ဗာလေ သဟာယတာ။**

စရံ-မိတ်ဆွေကောင်းကို ရှာမှီးလိုစိတ်ဖြစ်သူသည်၊ ဝါ-မိတ်ဆွေကောင်းကို စိတ်ဖြင့် လှည့်လည်ရှာမှီးလသော်၊ အတ္တနော-မိမိထက်၊ သေယျံ-သီလသမာဓိ

စရံ။ ။ “က္ကရိယာပထစာရံ (က္ကရိယာပုထ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို) အဂ္ဂဟေတွာ မနုဿာ-စာရော (စိတ်ဖြစ်ခြင်းကို) ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟူသော အဖွင့်အရ စရံ၌ စရဓာတ်သည် ပဝတ္တနဂတိအနက်တည်း၊ စရတိတိ စရံ [စရ+အန္တ၊] ဟုပြုပါ။ [“စာရော စရိယာ”တိ အတ္တတော ဧကံ၊ **က္ကရိယာပထစရိယာ**တိ က္ကရိယာပထာနံ စရိယာ၊ ပဝတ္တနန္တိ အတ္ထော(ပဋိသံ၊ ၄-၂၊ ၁၃၉၊ စူဠနိ၊ ၄-၉၁)။ **စိတ္တာစာရန္တိ** စိတ္တပွဝတ္တိ(အံဋီ-၁၊ ၁၁၇)။ **စိတ္တစာရော**တိ စိတ္တပွဝတ္တိ(သီဋီသစ်-၂၊ ၃၂၇)။]

ပညာဂုဏ်တို့ဖြင့် သာလွန်သူကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တနော-မိမိနှင့်၊ သဒိသံ-သီလ၊သမာဓိ၊ပညာဂုဏ်တို့ဖြင့် တူသူကိုလည်းကောင်း၊ စေ နာဓိဂစ္ဆေယျ-အကယ်၍ မရအံ့၊ (ဧဝံသတိ-ဤသို့မရလသော်၊) **ဧကစရိယံ**-တစ်ပါးတည်း၏ ဖြစ်ခြင်းကိုသာ၊ (တစ်ပါးတည်းနေထိုင်ခြင်းကိုသာ)၊ ဒဠ်-ခိုင်မြဲစွာ၊ ကယိရာ-ပြုရာ၏၊ (ကသ္မာ-နည်း?) ဗာလေ-လူမိုက်၌၊ သဟာယတာ-အဖော်ကောင်း၏ဖြစ်ရာ ဂုဏ်အင်္ဂါသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ (တသ္မာ-ထိုကြောင့်တည်း။)

တတ္ထ-၌၊ စရန္တိ-ကား၊ **ဣရိယာပထစာရံ**-ဣရိယာပုတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို၊ အဂ္ဂဟေတွာ-မယူမူ၍၊ **မနုဿာစာရော**-စိတ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကို၊ ဝါ-စိတ်ဖြင့်

ဧကစရိယံ။ ။“ဧကီဘာဝမေဝ”ဟူသော အဖွင့်အရ ဧကကိုသာ ဖွင့်သောကြောင့် ဧကနှင့် စရိယံအရတူဟု ယူရာ၏။ စရိယံနှင့် အရတူစေရန် ဧက၌ ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပကြံရမည်။ “ဧကော စ+သော+စရိယံ စာတိ ဧကစရိယံ”ဟု ပြု၍ “ဧက-စရိယံ-တစ်ပါးတည်း၏အဖြစ်ဟူသော ကျင့်ကြံနေထိုင်ခြင်းကိုသာ”ဟု ပေး။

တစ်နည်း။ ။“ဧကီဘာဝမေဝ”ဟူသောအဖွင့်၌ ဘာဝဖြင့် စရိယံဝယ် စရဓာတ် ပဝတ္တနဂတိအနက်ဟောကြောင်းနှင့် ဣပစ္စည်းဘောအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်ဟု ကြံ၍ “စရဏံ စရိယံ၊ ဧကဿ+စရိယံ ဧကစရိယံ”ဟု ပြုပါ။ ဤနည်းသည် “ဧကဿ စရိတံ သေယျော(ဝိ-၃, ၄၉၆၊ မ-၃, ၁၉၂၊ ခု-၁, ၆၀)”ဟူသော ပါဠိတော်နှင့် ညီ၏။ အထက်၌ ဤအတိုင်း ပေးခဲ့သည်။

ဣရိယာပထစာရံ။ ။ “စာရော စရိယာ”တိ အတ္ထတော ဧကံ၊ **ဣရိယာပထ-စရိယာ**တိ ဣရိယာပထာနံ စရိယာ၊ ပဝတ္တနန္တိ အတ္ထော(ပဋိသံ. ၄-၂, ၁၃၉၊ စူဠနိ. ၄-၉၁)။ ဤအဖွင့်များကို ထောက်၍ ဣရိယာပထစာရံမှ စာရံ၌ စရဓာတ်သည် ပဝတ္တနဂတိအနက်ဟောတည်း။ “စရဏံ စာရော၊ ဣရိယာပထာနံ+စာရော ဣရိယာပထ-စာရော-ဣရိယာပုတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း”ဟု ပြုပါ။ “ဣရိယာပထစာရံ-ဣရိယာပုတ်ဖြင့် သွားခြင်းကို”ဟု ပေးကြသေး၏။ ဣရိယာပုတ်ဖြင့် သွားသည်မဟုတ်၊ ခြေစသော အရာများဖြင့်သာ သွားရသည်၊ ဣရိယာပုတ်ဟူသည် သွား-ရပ်-ထိုင်-လျောင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်တည်း။ သွားကြောင်း(သွားစရာ)မဟုတ်၊ ထိုကြောင့် “ဣရိယာပထစာရံ-ဣရိယာပုတ်ဖြင့် သွားခြင်းကို”ဟု မပေးသင့်။

မနုဿာစာရော။ ။“စိတ္တာစာရန္တိ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ(အဋီ-၁, ၁၁၇)၊ စိတ္တစာရောတိ

လှည့်လည်ရှာဖွေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗွေ၊ ကလျာဏမိတ္တံ-ကို၊ ပရိယေသန္တော-ရှာမှီးသူသည်၊ ဝါ-သော်၊ ဣတိ အတ္ထော။ သေယျံ သဒိသမတ္တနောတိ-ကား၊ အတ္တနော-ထက်၊ သီလသမာဓိပညာဂုဏေဟိ-သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်တို့ဖြင့်၊ အဓိကတရံ ဝါ-သာလွန်သူကိုလည်းကောင်း၊ (အတ္တနော-နှင့်၊ သီလသမာဓိပညာဂုဏေဟိ-တို့ဖြင့်) သဒိသံ ဝါ-တူသူကိုလည်းကောင်း၊ စေန လဘေယျ-အကယ်၍ မရအံ့၊ (ဧဝံသတိ)။ ဧကစရိယန္တိ-ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) ဧကစရိယန္တိပဒဿ-ဧကစရိယံဟူသောပုဒ်၏၊ ဝိတ္တာရံ-အကျယ်ကို၊ ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)-ထုတ်၍ ပြဉ္စအံ့၊ [၄၂-၂၇၅၅၊ ဧတေသု-ဤသူတို့တွင်၊ သေယျံ-သီလသမာဓိပညာဂုဏ်တို့ဖြင့် သာလွန်သူကို၊ လဘမာနော-သော်၊ သီလာဒိဟိ-သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့်၊ ဝမ္ပတိ-တိုးပွား၏၊ သဒိသံ-သီလသမာဓိပညာဂုဏ်တို့ဖြင့် တူသူကို၊ လဘမာနော၊ န ပရိဟာယတိ-မဆုတ်ယုတ်၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ ဟိနေန-သီလသမာဓိပညာဂုဏ်တို့ဖြင့် ယုတ်ညံ့သူနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဧကတော-တည်း၊ ဝသန္တော-သော်၊ ဧကတော-တည်း၊ **သံဘောဂပရိဘောဂံ-**

စိတ္တပ္ပဝတ္ထိ(သီဇီသစ်-၂၊ ၃၂၇)၊ **သဒ္ဓါယ စရတိတိ** သဒ္ဓါဝသေန ပဝတ္ထတိ(စူဠနိ. ၄-၉၂၊ ပဋိသံ. ၄-၂၊ ၁၄၀)ဟူသော အဖွင့်များကို ထောက်၍ “ဣရိယာပထစာရံ”၌ ကဲ့သို့ ဤ“မနသာစာရော”မှ စာရော၌လည်း စရဓာတ် ဂတိအနက်ပင်တည်း၊ “မနသာ +စာရော မနသာစာရော-စိတ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း”ဟု ပြု၊ မနသာ၌ တတိယာဝိဘတ် မကျေသော အလုတ္တသမာသ်တည်း၊ စိတ်အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းဟူသည် မိတ်ဆွေကောင်းကို ရှာမှီးလိုစိတ်ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကလျာဏမိတ္တံ ပရိယေသန္တော”ဟု ဖွင့်သည်၊ (တစ်နည်း) “အနေကတ္တာ ဟိ ဓာတဝေါ”နှင့်အညီ ဓာတ်တို့သည် အနက်များစွာကို ဟောနိုင်ရကား စရဓာတ် ပရိယေသနအနက်ဟောဟု ယူ၍ “မနသာစာရော-မိတ်ဆွေကောင်းကို စိတ်ဖြင့် ရှာမှီးခြင်းကို”ဟု ပေး၊ စရံကိုလည်း “စရံ-မိတ်ဆွေကောင်းကို ရှာမှီးလိုသူသည်”ဟု ပေးပါ။

သံဘောဂပရိဘောဂံ။ ။သံဘောဂအရ ပစ္စည်းအတူသုံးစွဲခြင်းဟူသော အာမိသသမ္ဘောဂကို ယူ၍ ပရိဘောဂအရ စာတက်ခြင်း၊ စာချခြင်း၊ နိဿယည်းယူခြင်း၊ ပေးခြင်း၊ ကံကြီးကံငယ်အတူပြုခြင်းဟူသော ဓမ္မသမ္ဘောဂကို ယူပါ။ “သံဘောဂေါ စ+ပရိဘောဂေါ စ သံဘောဂပရိဘောဂေါ”ဟု ပြုပါ။ (ဝိမတိ-၂၊ ၁၀၆၊ ဝိလံဇီ-၁၊ ၂၉၆၊ ပါစိယော-၂၂၈)

အာမိသကို သုံးဆောင်ခြင်း၊ ဓမ္မကို သုံးဆောင်ခြင်းကို၊ ကရောန္တော-သော၊ သီလာဒီဟိ-သီလအစရှိသောဂုဏ်တို့ဖြင့်၊ ပရိဟာယတိ-၏၊ တေန-ကြောင့်၊ “ဧဝူပေါ၊ ပေ၊ အနုကမ္မာ”တိ-၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အနုဒ္ဒယာ-အဖန်ဖန် စောင့်ရှောက် တတ်သောမေတ္တာကို၊ အညတြ-ကြပ်၍၊ အနုကမ္မာ-လျော်စွာ တုန်လှုပ်တတ် သော ကရုဏာကို၊ အညတြ-၍၊ ဧဝူပေါ-သော၊ ပုဂ္ဂလော-ကို၊ န သေဝိ-တဗ္ဗော-(အနီးသို့ သွားခြင်းဖြင့်) မမှီဝဲထိုက်၊ န ဘဇိတဗ္ဗော-(အနီးကပ်အား ဖြင့်) မဆည်းကပ်ထိုက်၊ န ပယိရူပါသိတဗ္ဗော-(အနီး၌ နေထိုင်ခြင်းဖြင့်) အဖန် ဖန် မချဉ်းကပ်ထိုက်။] တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကာရုဉံ-သနားခြင်းကို၊ [ကရုဏာယေဝ ကာရုဉံ] ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ မံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ သီလာဒီဟိ- သီလအစရှိသောဂုဏ်တို့ဖြင့်၊ ဝမိဿတိ-တိုးပွားလိမ့်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ ၍၊ တမှာ ပုဂ္ဂလာ-မှ၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ အပစ္စာသီသန္တော-မတောင်းတဘဲ၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ သင်္ဂဏိတုံ-ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ၊ သစေ သက္ကောတိ-အကယ်၍ စွမ်းနိုင်အံ့၊ ဣစ္စေတံ-ဤသို့ စွမ်းနိုင်ခြင်းသည်၊ ကုသလံ-ကောင်း၏၊ နော စေ သက္ကောတိ-အကယ်၍ မစွမ်းနိုင်အံ့၊ ဧကစရိယံ-တစ်ပါးတည်း၏ ဖြစ်ခြင်း ကိုသာ၊ ဝါ-တစ်ပါးတည်းနေထိုင်ခြင်းကိုသာ၊ ဒဠ်-ခိုင်မြဲစွာ၊ ကယိရာ-ပြုရာ၏၊ ဧကီဘာဝမေဝ-တစ်ပါးတည်း၏ အဖြစ်ကိုသာ၊ ထိရံ-ခိုင်မြဲစွာ၊ ကတ္တာ၊ သဗ္ဗ- က္ကရိယာပထေသု-အလုံးစုံသောက္ကရိယာပုထ်တို့၌၊ ဧကကောဝ-တစ်ပါးတည်း သာ၊ ဝိဟရေယျ-နေရာ၏၊ ကိံ ကာရဏာ-နည်း? နတ္ထိ ဗာလေ သဟာယတာ- တိ-ကား၊ စူဠသီလံ-စူဠသီလသည်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈိမသီလံ-မဇ္ဈိမသီလသည် လည်းကောင်း၊ မဟာသီလံ-မဟာသီလသည်လည်းကောင်း၊ [စူဠသီလ၊ မဇ္ဈိမ သီလ၊ မဟာသီလတို့၏ အကျယ်ကို ဒီ-၁၊ ၃၈သည်၌]၊ ဒသ-ကုန်သော၊ **ကထာ-ဝတ္ထုနိ**-ကထာဝတ္ထုတို့သည်လည်းကောင်း၊ တေရသ-ကုန်သော၊ ဓုတင်္ဂဂုဏာ-

ကထာဝတ္ထုနိ။ ။ကထာယ+ဝတ္ထုနိ ကထာဝတ္ထုနိ-(ဝဋ်ကင်းရာနိဗ္ဗာန်၌ မှီသော) စကား၏ အကြောင်းတို့၊ ကထာဝတ္ထု (၁၀)ပါးမှာ (၁) အပ္ပိစ္ဆကထာ၊ (၂) သန္တုဋ္ဌိကထာ၊ (၃) ပဝိဝေကကထာ၊ (၄) အသံသဂ္ဂကထာ၊ (၅) ဝိရိယာရမ္မကထာ၊ (၆) သီလကထာ၊ (၇) သမာဓိကထာ၊ (၈) ပညာကထာ၊ (၉) ဝိမုတ္တိကထာ၊ (၁၀) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန ကထာတို့ဖြစ်သည်။ (အံ-၃၊ ၃၅၉)

ဓုတင်ဟူသော ဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာဂုဏာ-ဝိပဿနာဟူသော ဂုဏ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ မဂ္ဂါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ ဖလာနိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ တိဿော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဆ-ကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ သဟာယတာ နာမ-တာမည်၏။ အယံ သဟာယတာ-ဂုဏော-ဤအဖော်ကောင်း၏ဖြစ်ကြောင်းဂုဏ်သည်။ ဗာလံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့် အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ၊ အာဂန္တုကောသော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တော၊ အညေပိ-ကုန်သော၊ ဗဟူ၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ၊ ပါပုဏိသု၊ ဒေသနာ မဟာဇနဿ သာတ္ထိကာ၊ အဟောသိ၊ ဣတိ-မဟာကဿပတ္ထေရသဒ္ဓိဝိဟာရိကဝတ္ထုအပြီးတည်း။

မဟာကဿပတ္ထေရသဒ္ဓိဝိဟာရိကဝတ္ထုဘာသာဋီကာပြီးပြီ။

၃-အာနန္ဒသေဋ္ဌိဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

ပုတ္တာ မတ္တိတိ-သော၊ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရန္တော အာနန္ဒသေဋ္ဌိ-အာနန္ဒသူဌေးကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ စတ္တာလီသကောဋိဝိဘဝေါ-ကုဋေ(၄၀)စည်းစိမ်ရှိသော၊ ဝါ-ကုဋေ(၄၀) ဥစ္စာကြွယ်ဝသော၊ မဟာမစ္ဆရီ-ကြီးသောနှမြောဝန်တိုခြင်းရှိသော၊ အာနန္ဒသေဋ္ဌိ နာမ-အာနန္ဒသူဌေးမည်သူသည်၊ အဟောသိ၊ သော-ထိုအာနန္ဒသူဌေးသည်၊ **အနုမမာသံ**-လခွဲတိုင်း လခွဲတိုင်း၌၊ ဉာတကေ-ဆွေမျိုးတို့ကို၊ သန္နိပါတေတွာ-

အနုဒ္ဓမာသံ။ ။အသတိ ခေပေတိ သမုဒါယန္တိ အဒ္ဓေါ၊ [အသ+ဓ၊] မာသဿ+အဒ္ဓေါ အဒ္ဓမာသော-တစ်လ၏ထက်ဝက်-၁၅ရက်၊ [မာသ+အဒ္ဓ၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ရှေ့နောက်ပြန်] ထိုနောင် သဒ္ဓါကျမ်းဆရာများအလို “အဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသံ+အနု အနုဒ္ဓမာသံ-လခွဲတိုင်း လခွဲတိုင်း”ဟုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌကထာဆရာများအလို “အနု အနု+အဒ္ဓမာသံ အနုဒ္ဓမာသံ-လခွဲတိုင်း နှ့်၍ နှ့်၍”ဟုလည်းကောင်း ပြုပါ၊(နီတိသုတ္တ-၁၈၆)၊ ကမ္မပ္ပဝစနီယအမည်ရသော ဝိစ္စာအနက်ဟောအနုသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ကမ္မပ္ပဝစနီယ ယုတ္တေသုတ်ဖြင့် သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာသက်သည်၊(ပါစိယော-၄၇)၊ ကဒီယော-၄၈၌ကား အံဝိဘတ္တိနစသောသုတ်ဖြင့် ဒုတိယာယောဝိဘတ်ကို အံပြုသည်ဟု

တစ်ပေါင်းတည်း ရောက်စေ၍၊ ဝါ-စုဝေးစေ၍၊ ပုတ္တံ-သော၊ မူလသိရိ နာမ-မူလသိရိမည်သူကို၊ တီသု-ကုန်သော၊ ဝေလာသု-အချိန်တို့၌၊ ဧဝံ-သို့၊ သြဝဒ-တိ-ဆုံးမ၏၊ (ကိံ)၊ “ဣဒံ စတ္တာလီသကောဋိဓနံ-ကုဋေ(၄၀)သော စည်းစိမ် ဥစ္စာကို၊ ဝါ-သည်၊ ‘ဗဟူ’တိ-များ၏ဟူ၍၊ သညံ-မှတ်ထင်ခြင်းကို၊ မာ ကရိ-မပြုနှင့်၊ [ကရဓာတ် ဒွိကမ္မကဖြစ်ကြောင်းကို နိတိဓာတု-၃၈၇၅။] ဝိဇ္ဇမာနံ-ထင်ရှား ရှိသော၊ ဓနံ-ကို၊ န ဒါတဗ္ဗံ-ထိုက်၊ နဝံ-အသစ်ဖြစ်သော၊ ဓနံ-ကို၊ ဥပ္ပာဒေတဗ္ဗံ-ဖြစ်စေထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဧကေကမ္မိ-တစ်ကျပ်တစ်ကျပ်သော်လည်းဖြစ်သော၊ ကဟာပဏံ-အသပြာသည်၊ ဝယံ-ကုန်ခြင်းကို၊ ဝါ-ကုန်အောင်၊ ကရောန္တဿ ပန-ပြုသော်ကား၊ (ပြုလျှင်တော့)၊ ခီယတေဝ-ကုန်သည်သာ။ [ဟိကို ဒဠိကရဏ အနက် ယူပေးခဲ့သည်၊ ကာရဏအနက်ယူ၍ “(ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း?) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧကေကမ္မိ-သော၊ ကဟာပဏံ-သည်၊ ဝယံ၊ ကရောန္တဿ ပန-ကား၊ ခီယတေဝ-သာ၊ (ကသ္မာ-ထိုကြောင့်တည်း)”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။] တသ္မာ-ကြောင့်၊

**အဇ္ဇနာနံ ခယံ ဒိသ္မာ၊ ဥပစိကာနဉ္စ အာစယံ၊
မဇ္ဇနဉ္စ သမာဟာရံ၊ ပဏ္ဍိတော ဃရမာဝသေ။**

ဆို၏၊ ထိုအလို “အန္တဒ္ဓမာသံ-လခွဲတိုင်း လခွဲတိုင်းတို့ပတ်လုံး”ဟု ပေးပါ၊ သမာသက ဝိစ္ဆာအနက်ကို ဟောသောကြောင့် သမာသံပြီးသောအခါ “အဒ္ဓမာဒ္ဓမာ”ဟု ဒွေဘော် မရှိရတော့ပြီ။ (သိဒ္ဓန္တဋီ၊ မောင်နိ-၁၊ ၃၇၉)

တစ်နည်း။ ။ဝဇိရ-၄၅၃၌ “အနုဗဒ္ဓေါ+အဒ္ဓမာသော အန္တဒ္ဓမာသော-အစဉ် မပြတ် စပ်အပ်သော လထက်ဝက်၊ (တစ်နည်း) အဒ္ဓမာသဿ+အနု အန္တဒ္ဓမာသံ-လထက်ဝက်၏ အကြိမ်”ဟု ပြု၏၊ ရှေ့နည်းအလို ကမ္မဓာရည်းသမာသံ၊ အနုသဒ္ဓါ အနုပစ္ဆိန္နအနက်၊ တတိယာသတ္တမိနဉ္စဖြင့် သတ္တမိအနက်၌ ဒုတိယာသက်၊ နောက် နည်းအလိုကား အဗျယိဘောတည်း၊ ဝဇိရနိ-၃၆၂၌ “အဒ္ဓမာသဿ-၏၊ အနု-အကြိမ်” ဟု အနက်ပေးသောကြောင့် အနုသဒ္ဓါ ပုနပျုနဘာဝအနက်ဟု ယူပါ၊ (နိဒီ-၁၅၉)၊ ထို့ပြင် နိဒီ-၂၁၉၌ အနုသဒ္ဓါ ယထာ(အနုဂတ)အနက်ယူ၍ “အဒ္ဓမာသံ အဒ္ဓမာသံ+ အနုဂတံ-လခွဲသို့ လခွဲသို့ အစဉ်လိုက်သည်”ဟုလည်းကောင်း၊ ကင်္ခါမဟာဋီ-၄၊ ၂၁၁၌ အနုသဒ္ဓါ အာနုပုဗ္ဗိယ(အစဉ်)အနက်ယူ၍ “အနုပဋိပါဋိယာ+ပဝတ္ထံ+အဒ္ဓမာသံ အန္တဒ္ဓမာသံ-အစဉ်အားဖြင့် လခွဲပတ်လုံး(တတိယာတပျရိသံ)”ဟုလည်းကောင်း ပြု၏။

အဉ္ဇနာနံ-မျက်စဉ်းတို့၏။ ခယံ-တရွေ့ရွေ့ကုန်သွားပုံကို၊ ဒိသွာ-ကြည့်၍ လည်းကောင်း၊ ဥပစိကာနံ-ခြံတို့၏။ အာစယံ-စုဆောင်းပုံကို၊ (ဒိသွာ) စ-ကြည့်၍ လည်းကောင်း၊ မဇ္ဇနံ-ပျားကောင်ကလေးတို့၏။ သမာဟာရံ-ပေါင်း၍ ဆောင်ပုံ ကို၊ ဝါ-ပေါင်း၍ ဆောင်ထားအပ်သော ပျားအုံကို၊ [အာဟရဏံ၊ အာဟရိယတေ တံ ဝါ အာဟာရော၊ သမ္ပိဏ္ဏေတွာ+အာဟာရော သမာဟာရော၊ သီဘာ-၄၊ ၂၃၈၊] (ဒိသွာ) စ-လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍိတော-ပညာရှိသည်၊ ယရံ-အိမ်၌၊ အာဝသေ- နေရာ၏။ (တစ်နည်း) ယရံ-ကို၊ အာဝသေ-အပိုင်းအခြားအားဖြင့် နေရာ၏။ ကုတိ-ဤသို့ ဆုံးမ၏။

သော-ထိုအာနန္ဒသူဌေးသည်၊ အပရေန-တစ်ပါးသော၊ သမယေန-အခါ၌၊ အတ္တနော-၏။ ပဉ္စ-၅လုံးကုန်သော၊ မဟာနိဓိယော-ရွှေအိုးကြီးတို့ကို၊ ပုတ္တဿ- အား၊ အနာစိက္ခိတွာ-မပြောမူ၍၊ ဓနနိဿိတော-ဥစ္စာကို မှီသည်၊ **မစ္ဆေရမလ-မလိနော**-မစ္ဆေရအညစ်အကြေးဖြင့် ညစ်နွမ်းခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကာလံ၊ ကတွာ၊ တဿေဝ နဂရဿ-ထိုမြို့၏ပင်၊ ဧကသ္မိံ-တစ်ခုသော၊ ဒွါရဂါမကေ- တံခါး၏ အနီးဖြစ်သောရွာငယ်၌၊ [ဒွါရဂါမောတိ ဒွါရဿ သမိပဂါမော-နိယော- ၁၄၂၊] စက္ကာလာနံ-ဒွန်းစက္ကားတို့၏၊ (သူတောင်းစားတို့၏)၊ ကုလသဟဿံ- အမျိုးတစ်ထောင်သည်၊ (လူဦးရေတစ်ထောင်သည်)၊ ပဋိဝသတိ-နေ၏။ တတ္ထ- ထိုရွာ၌၊ ဧကိဿာ-သော၊ စက္ကာလိယာ-ဒွန်းစက္ကားမ၏၊ ကုဗ္ဗိသ္မိံ၊ ပဋိသန္ဓိ ဂဏှိ၊ ရာဇာ၊ တဿ-ထိုအာနန္ဒသူဌေး၏၊ ကာလကိရိယံ-သေခြင်းကို ပြုခြင်းကို၊ သုတွာ၊ အဿ-ထိုအာနန္ဒသူဌေး၏၊ ပုတ္တံ-သော၊ မူလသိရိံ-ကို၊ ပက္ကောသာ-

မစ္ဆေရမလမလိနော။ ။မစ္ဆေရမေဝ+မလံ မစ္ဆေရမလံ-မစ္ဆေရတည်းဟူသော အညစ်အကြေး၊ (အံဋီ-၂၊ ၁၂၁)၊ (တစ်နည်း) မစ္ဆေရဉ္စ+မလဉ္စ မစ္ဆေရမလံ-မစ္ဆေရနှင့် ကြွင်းသော ကိလေသာအညစ်အကြေး၊ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၂၈၃)၊ မလံ+အဿ အတ္တိတိ မလိနော၊ [မလ+ကုန၊-ဓာနံဋီ-၆၉၉၊ မောဂ်နိ-၂၊ ၁၂၈၊] (တစ်နည်း) မလံ+သဇ္ဇာတံ အဿာတိ မလိနော၊ [မလ+ကုတ၊ တကို နပြု-နိဒီ-၃၃၅၊] (တစ်နည်း) မလတီတိ မလိနော-ညစ်နွမ်းသူ၊ [မလ-မလိနဘာဝေ+တ၊ တကို နပြု-နိဒီ-၅၀၁၊] မစ္ဆေရမလေန +မလိနော မစ္ဆေရမလမလိနော-မစ္ဆေရအညစ်အကြေးဖြင့် ညစ်နွမ်းခြင်းရှိသူ၊ (ညစ် နွမ်းသူ)။

ပေတ္တာ-ခေါ်စေ၍၊ သေဌိဌာနေ-သူဌေးအရာ၌၊ ဌပေသိ-ထားပြီ၊ တမ္ပိ စက္ကာ-လကုလသဟဿံ-ထိုဒွန်းစက္ကာမျိုးတစ်ထောင်သည်လည်း၊ ဧကတောဝ-တစ်ပေါင်းတည်းသာလျှင်၊ ဘတိယာ-အခဖြင့်၊ ကမ္ပံ-ကို၊ ကတွာ၊ ဇီဝမာနံ-အသက်မွေးလသော်၊ တဿ-ထိုကလေး၏၊ ပဋိသန္တိဂ္ဂဟဏတော-ပဋိသန္ဓေကို ယူရာအခါမှ၊ (ပဋိသန္ဓေနေရာအခါမှ)၊ ပဌာယ-၍၊ ဘတိ-အခကို၊ နေဝ လဘတိ၊ ယာပနမတ္တတော-မျှတရုံမျှထက်၊ ပရံ-အလွန်၊ ဘတ္တပိဏ္ဍမ္ပိ-ထမင်းခဲကိုလည်း၊ န (လဘတိ)၊ တေ-ထိုဒွန်းစက္ကာတို့သည်၊ “မယံ-တို့သည်၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကမ္ပံ-ကို၊ ကရောန္တာပိ-ကုန်သော်လည်း၊ ပိဏ္ဏဘတ္တမ္ပိ-အခဲဖြစ်သောထမင်းကိုသော်လည်း၊ ဝါ-ထမင်းခဲကိုသော်လည်း၊ န လဘာမ-မရတော့ကုန်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌၊ (အထဲ၌)၊ ကာဠကဏ္ဍိယာ-အယုတ်မသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံ-ရှိရာ၏၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဒွေ- ၂ခုကုန်သော၊ ကောဌာသာ-အဖို့အစုတို့သည်၊ (အုပ်စုတို့သည်)၊ ဟုတွာ-၍၊ ယာဝ-လောက်၊ တဿ-ထိုကလေး၏၊ မာတာပိတရေ-တို့သည်၊ ဝိသု-သီးခြား၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ တာဝ-လောက်၊ ဝိဘဇိတွာ-ခွဲခြမ်း၍၊ “ဣမသ္မိံ ကုလေ-ဤအမျိုး၌၊ ကာဠကဏ္ဍိ-အယုတ်မသည်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်ပြီ၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တဿ-ထိုကလေး၏၊ မာတရံ-ကို၊ နိဟရိသု-ထုတ်ဆောင်ကုန်ပြီ၊ (နှင်ထုတ်ကုန်ပြီ)။

သာပိ-ထိုမိခင်သည်လည်း၊ ယာဝ-လောက်၊ သော-ထိုကလေးသည်၊ အဿာ-ထိုမိခင်၏၊ ကုစ္ဆိဂတော-ဝမ်း၌ ဖြစ်နေ၏၊(ဝမ်းသို့ ရောက်နေ၏)၊ တာဝ-လောက်၊ ယာပနမတ္တမ္ပိ-မျှတလောက်ရုံမျှကိုလည်း၊ ကိစ္ဆေန-ခဲယဉ်းသဖြင့်၊ လဘိတွာ-၍၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇာယိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုကလေး၏၊ ဟတ္တာ စ-လက်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပါဒါ စ-ခြေတို့သည်လည်းကောင်း၊ အင်္ကျီနိ စ-မျက်စိတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကဏ္ဍာ စ-နားတို့သည်လည်းကောင်း၊ နာသာ စ-နှာခေါင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ မုခဉ္စ-ပါးစပ်သည်လည်းကောင်း၊ ယထာဌာနေ-အကြင်အကြင်တည်ရာဌာန၌၊ ဝါ-တည်မြဲတိုင်းသောနေရာ၌၊ [ယံ ယံ ဌာနံ ယထာဌာနံ၊(ပါစိယော-၄၉)] န အဟေသု-မရှိကုန်၊ ဧဝရူပေန-သော၊ အင်္ဂဝေ-ကလ္လေန-ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏၊ ချို့တဲ့ကုန်သည်၏အဖြစ်နှင့်၊ ဝါ-ကိုယ်အင်္ဂါချို့တဲ့

ခြင်းနှင့်၊ [ဝိကလာနံ+ဘာဝေါ ဝေကလ္လံ၊ [ဝိကလ+ဏျ၊] အင်္ဂါနံ+ဝေကလ္လံ အင်္ဂဝေ-
 ကလ္လံ၊] သမန္နာဂတော-သော၊ သော-ထိုကလေးသည်၊ **ပံသုပိသာစကော** ဝိယ-
 မြေဘုတ်ဘီလူးကဲ့သို့၊ အတိဝိရူပေါ-အလွန်ဖောက်ပြန်သော အဆင်းရှိသည်၊
 (အလွန်အရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်သည်)၊ အဟောသိ၊ ဧဝံ သန္တေပိ-ဤသို့ ဖြစ်
 သော်လည်း၊ တံ-ထိုကလေးကို၊ မာတာ-သည်၊ န ပရိစ္စဇိ-မစွန့်ခဲ့၊ ဟိ-မှန်၏၊
 ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဝသိတပုတ္တသ္မိ-ကိန်းနေသောသား၌၊ သိနေဟော-ချစ်ခြင်းသည်၊
 ဗလဝါ-အားကြီးသည်၊ ဟောတိ၊ [ဟိကို ဒဇ္ဇိကရဏ အနက်ပေးခဲ့သည်၊ ကာရဏ
 အနက်ယူ၍ “(ကသ္မာ န ပရိစ္စဇိ-နည်း?) ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဝသိတ-
 ပုတ္တသ္မိ-၌၊ သိနေဟော-သည်၊ ဗလဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ (တသ္မာ န ပရိစ္စဇိ)”ဟုလည်း
 ပေးပါ။] သာ-ထိုမိခင်သည်၊ တံ-ထိုကလေးကို၊ ကိစ္ဆေန-ဖြင့်၊ ပေါသယမာနာ-
 မွေးမြူလျက်၊ တံ-ထိုကလေးကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂတဒိဝသေ-သွားရာနေ၌၊ ကိစ္ဆိ-
 တစ်စုံတစ်ခုကို၊ အလဘိတ္တာ-မရမူ၍၊ ဂေဟေ-၌၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊
 သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာ၊ ဂတဒိဝသေ-၌၊ ဘတိ-ကို၊ လဘတိ၊ အထ-၌၊ နံ-
 ထိုကလေးကို၊ ပိဏ္ဍာယ-ထမင်းအလို့ငှာ၊ စရိတ္တာ-၍၊ ဇီဝိတုံ-ငှာ၊ သမတ္ထ-
 ကာလေ-စွမ်းနိုင်ရာအခါ၌၊ သာ-ထိုမိခင်သည်၊ ကပါလကံ-ခွက်ငယ်ကို၊ ဟတ္ထေ-
 ၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ “တာတ-ချစ်သား! မယံ-တို့သည်၊ တံ-သင့်ကို၊ နိဿာယ-

ပံသုပိသာစကော။ ။ပံသတိ သောဘာဝိသေသံ နာသေတိတိ ပံသု၊ [ပံသ+ဥ၊-
 မောဂ်-၇၊ ၂၊] ပိသိတံ (မံသံ)+အသတိ ဘက္ခတိတိ ပိသာစော-အသားစားဘီလူး၊
 [ပိသိတ+အသ+ဏ၊ (ပိသိတ+အာသ)၊ ပိသိတကို ပိ၊ အာသကို သာစပြု၊ (မောဂ်-
 ၁၊ ၄၇)၊ ဓာန်ဇီ-၁၃၌ အသကို သာစပြု၏၊] ပိသာစောယေဝ ပိသာစကော၊ ပံသုမှိ+
 နိဗ္ဗတ္တော+ပိသာစကော ပံသုပိသာစကော-မြေ၌ဖြစ်သောဘီလူး-မြေဘုတ်ဘီလူး၊
 မြေဘုတ်ဘီလူးသည် မစင်၊ တံထွေး၊ နှပ်စသည်စွန့်ရာ အမှိုက်ပုံစသော မြေမသန့်ရာ
 အရပ်၌ နေ၏၊ အလွန်အရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်၏၊ သစ်မြစ်တစ်မျိုးကို ကိုင်ဆောင်
 ထားခြင်းကြောင့် ဘဝမတူသူများ မမြင်ရအောင် ကိုယ်ပျောက်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်၊
 ထိုသစ်မြစ်သည် အရှည်အားဖြင့် အတိုဆုံး လက်ငှသစ်၊ အရှည်ဆုံး တစ်ထွာရှိပြီး
 သစ်ပင်၊ ချုံစသည်တစ်မျိုးမျိုး၏ အမြစ်ဖြစ်သည်၊ ထိုသစ်မြစ်ကို ရသူသည် မြေဘုတ်
 ဘီလူး(တစ္ဆေ၊ သရဲစသူ)အားလုံးကို မြင်နိုင်၏။ (မ. ၄-၃၊ ၁၈၇၊ မဟာနိ. ၄-၂၅၃၊
 မဇ္ဈိ-၃၊ ၁၃၁)။

၍၊ မဟာဒုက္ခ-ကြီးစွာသော ဒုက္ခသို့၊ ပတ္တာ-ရောက်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ တံ-ကို၊ ပေါသေတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောမိ၊ ဣမသ္မိံ နဂရေ-၌၊ ကပဏဒ္ဓိကာဒိနံ-အထီးကျန်မွဲ သူဆင်းရဲ၊ ခရီးသွားအစရှိသူတို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ပဋိယတ္တဘတ္တာနိ-စီမံထားအပ်သော ထမင်းတို့သည်၊ အတ္ထိ-ကုန်၏၊ တတ္ထ-ထိုမြို့၌၊ ဘိက္ခုယ-ထမင်းအလိုငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ဇီဝါဟံ-အသက်မွေးလော၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တံ-ထိုကလေးကို၊ ဝိဿဇ္ဇေသိ-လွှတ်ပြီ၊ သော-ထိုကလေးသည်၊ ယရပဋိပါဋိယာ-အိမ်အစဉ်အားဖြင့်၊ စရန္တော-သော်၊ အာနန္ဒသေဠိကာလေ-အာနန္ဒသူဌေးဖြစ်ခဲ့ရာအခါ၌၊ နိဝုတ္တဌာနံ-နေခဲ့ဘူးရာအရပ်သို့၊ ဂန္ဒာ-ရောက်လသော်၊ ဇာတိ-ဿရော-ရှေးဘဝကို အမှတ်ရသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၉၉၅] ဟုတွာ၊ အတ္တနော-၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပါဝိသိ၊ ပန-ဆက်၊ တီသု-၃ခုကုန်သော၊ ဒွါရကောဌကေသု-တံခါးမုခ်တို့၌၊ ကောစိ-သည်၊ န သလ္လက္ခေသိ-မမှတ်မိ၊ စတုတ္ထေ-၄ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ဒွါရကောဌကေ-၌၊ မူလသိရိသေဠိနော-၏၊ ပုတ္တကာ-သားငယ်တို့သည်၊ ဒိသွာ၊ ဥပ္ပိဂ္ဂဟဒယာ-ထိတ်လန့်သော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပရောဒိသု-ငိုကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုကလေးကို၊ သေဠိပုရိသာ-သူဌေး၏ ကျွန်ယောက်ျားတို့သည်၊ “ကာဠကဏ္ဍိ-အယုတ်ကောင်! နိက္ခမ-ထွက်သွားလော၊” ဣတိ-ဤသို့ ဆဲဆို၍၊ ပေါထေတွာ-ရိုက်ပုတ်၍၊ နီဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ သင်္ကာရဋ္ဌာနေ-အမှိုက်၏၊ တည်ရာအရပ်၌၊ ဝါ-အမှိုက်ပုံ၌၊ ဒိပိသု-စွန်ပစ်ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ **အာနန္ဒတ္ထေရေန**-ဟူသော၊ **ပစ္ဆာသမဏေန**-နောက်လိုက်ရဟန်းနှင့်တကွ၊ (တစ်နည်း) **အာနန္ဒတ္ထေရေန**-ကို၊ **ပစ္ဆာသမဏေန**-နောက်လိုက်ရဟန်းကို၊ (ကတွာ-ပြုတော်မူ၍)၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရန္တော-သော်၊ တံ ဌာနံ-

ပစ္ဆာသမဏေန။ ။ရှေ့နည်းအလို သဒ္ဓါကျမ်းများနှင့်အညီ သဟတ္ထ၌ တတိယာသက်၊ နောက်နည်းအလို ဒုတိယာအနက်၌ တတိယာသက်၊ ဤနောက်နည်းသည် “**ပစ္ဆာသမဏေနာတိ**... တံ ပစ္ဆာသမဏံ ကတွာ ဂတောတိ အတ္ထော(မ. ၄-၃၊ ၂၃၁၊ ဥဒါန. ၄-၃၈၂)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ “ပစ္ဆတော+အနုဂတော+သမဏော ပစ္ဆာသမဏော”ဟု ပြုပါ။ (သီဋီသစ်-၁၊ ၇၁၊ မအူပါရာနိ-၁၊ ၉၄)။

တစ်နည်း။ ။ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်ကြံ၍ “အာနန္ဒတ္ထေရေန-သော၊ ပစ္ဆာ-

ထိုအရပ်သို့ ပတ္တာ-သည်၊ (ဟုတ္တာ)။ ထေရ်-အရှင်အာနန္ဒာထေရ်ကို၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ တေန-ထိုအာနန္ဒာထေရ်သည်၊ ပုဋ္ဌော-သည် (သမာနော)။ တံ ပဝတ္တိ-ထိုဖြစ်ပုံကို၊ အာစိက္ခံ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ မူလသီရိ-ကို၊ ပတ္တာ-သာပေသိ-စေပြီ၊ အထ-၌၊ မဟာဇနကာယော-များစွာသောလူအပေါင်းသည်၊ သန္နိပတိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ မူလသီရိ-ကို၊ အာမန္တေတွာ-၍၊ “ဧတံ-ဤသူကို၊ ဇာနာသိ-လော?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “န ဇာနာမိ-မသိပါ။” ကူတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ၊ “တေ-သင်၏၊ ပိတာ-သော၊ အာနန္ဒသေဌိ-တည်း၊” ကူတိ၊ ဝတွာ၊ အသဒ္ဒဟန္တံ-မယုံကြည်လသော်၊ “အာနန္ဒသေဌိ-အာနန္ဒသူဌေး! တေ-၏၊ ပုတ္တဿ-အား၊ ပဉ္စ-၅လုံးကုန်သော၊ မဟာနိမိယော-ကြီးမားသောရွှေအိုးတို့ကို၊ အာစိက္ခာဟိ-လော၊” ကူတိ အာစိက္ခာပေတွာ-စေ၍၊ သဒ္ဒဟာပေသိ-ယုံကြည်စေတော်မူပြီ၊ သော-ထိုမူလသီရိသည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ သရဏံ-၍၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုမူလသီရိအား၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ပုတ္တာ မတ္ထိ ၊ ပေ၊ ကုတော ဓန” နှိ-၍၊ (အာဟ)။

ပုတ္တာ မတ္ထိ ဓနမ္မတ္ထိ၊ ကူတိ ဗာလော ဝိဟညတိ၊

အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နတ္ထိ၊ ကုတော ပုတ္တာ ကုတော ဓနံ။

မေ-ငါ၏၊ ဝါ-မှာ၊ ပုတ္တာ-သားသမီးတို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိကုန် ၏၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ကူတိ-ဤသို့သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ဗာလော-လူမိုက်သည်၊ ဝိဟညတိ-ပင်ပန်းဆင်းရဲရ၏၊ **အတ္တာ ဟိ** (အတ္တာ ဧဝ)-မိမိကိုယ်သည်ပင်၊ **အတ္တနော-မိမိ၏၊** (သဟာယဘာဝေန-အဖော်၏

သမဏေန-ဖြင့်၊ (အာနန္ဒတ္ထေရေန ပစ္ဆာသမဏေန-အာနန္ဒာထေရ်ဟူသော နောက်လိုက်ရဟန်းရှိသည်ဖြစ်၍) “ဟုလည်းကောင်း၊ သဟာဒိယောဂကြံ၍ “အာနန္ဒတ္ထေရေန-ဟူသော၊ ပစ္ဆာသမဏေန-နှင့်၊ (သဒ္ဓိ)”ဟုလည်းကောင်း၊ “အာနန္ဒတ္ထေရေန”၌ ကံအနက်၊ “ပစ္ဆာသမဏေန”၌ ဝိသေသနအနက်ကြံ၍ “အာနန္ဒတ္ထေရေန-ကို၊ ပစ္ဆာသမဏေန-နောက်လိုက်ရဟန်းအဖြစ်ဖြင့်၊ (ဂဟေတွာ-ခေါ်တော်မူ၍)”ဟုလည်းကောင်း ပေးကြသေး၏။ (ကူသီ. ဋ္ဌနိ-၁, ၇၆)။

အတ္တာ ဟိ...ကုတော ဓနံ။ ။ ရှေ့နည်း၌ “သဟာယဘာဝေန”ကို အတ္တနော၏

အဖြစ်ဖြင့်) နတ္ထိ-မရှိနိုင်(မဖြစ်နိုင်)၊ [(တစ်နည်း) အတ္တာ ဟိ-သည်ပင်၊ အတ္တ-
နော-မိမိအကျိုးငှာ၊ ဝါ-မိမိဖို့၊ နတ္ထိ-နိုင်၊] ပုတ္တာ-သားသမီးတို့သည်၊ **ကုတော**
(အတ္တိ)-အဘယ်မှာ ရှိကုန်အံ့နည်း၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်၊ ကုတော (အတ္တိ)-အဘယ်
မှာ ရှိအံ့နည်း၊ (တစ်နည်း) ပုတ္တာ-တို့သည်၊ ကုတော-အဘယ်ကို၊ (ကရိဿန္တိ-
ပြုနိုင်ကုန်အံ့နည်း) ဓနံ-သည်၊ ကုတော-ကို၊ (ကရိဿတိ-ပြုနိုင်အံ့နည်း။)

တဿ-ထိုဂါထာ၏၊ အတ္ထော-ကား၊ မေ-ငါ၏၊ ဝါ-မှာ၊ ပုတ္တာ-သားသမီး
တို့သည်၊ အတ္တိ-ရှိကုန်၏၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်၊ အတ္တိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-
ဤသို့သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ဗာလော-သည်၊ **ပုတ္တတဏှာယ စေဝ**-သား
သမီးတို့၌ ဖြစ်သော တဏှာကြောင့်လည်းကောင်း၊ **ဓနတဏှာယ စ**-ဥစ္စာတို့

သမ္ပန္နိ၊ နတ္ထိ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ထည့်ပေးခဲ့သည်။ နောက်နည်း၌ အတ္တနောကို
တဒတ္ထသမ္ပဒါန်ကြံ၍ ပေးသည်။ ကုတောကား ရှေ့နည်းအလို ပဋိသေခအနက်ဟော
နိပါတ်တည်း။ နောက်နည်းအလို “ကိမေဝ ကရိဿန္တိ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍
ကုတော၌ တောပစ္စည်းကို ကံအနက်ပေးသည်။

ဓမ္မဋီ-၁၂၄။ ။ ဓမ္မဋီ၌ အတ္တနောဝယ် ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ကို ကံအနက်ယူ၍ “အတ္တ-
နော-မိမိကို၊ (သုခိတံ-ချမ်းသာခြင်းရှိသည်ကို၊ ဝါ-ချမ်းသာအောင်၊ ကာတုံ-ငှာ၊ သမ-
တ္ထော-စွမ်းနိုင်သော၊) အတ္တာ-ကိုယ်သည်၊ နတ္ထိ ဟိ (နတ္ထိ ဧဝ)-မရှိသည်သာ၊ (အတ္တ-
နော-ကို၊ သုခိတံ ကာတုံ သမတ္ထော-ကုန်သော၊) ပုတ္တာ-တို့သည်၊ ကုတော-အဘယ်
ကြောင့်၊ ဝါ-အဘယ်မှာ၊ (အတ္တိ-ရှိကုန်အံ့နည်း၊ အတ္တနော-ကို၊ သုခိတံ ကာတုံ သမတ္ထိ-
သော၊) ဓနံ-သည်၊ ကုတော (အတ္တိ-နည်း၊)”ဟု ပေးစေ၏။

တစ်နည်း။ ။ သားသမီးဥစ္စာများ အမှန်တကယ်ရှိသည်ဟု ထင်ပြီး တွယ်တာစွဲ
လန်းနေကြသော်လည်း မိမိ၏ ကိုယ်သည်ပင် ပရမတ္ထအားဖြင့် မရှိ၊ သားသမီးဥစ္စာ
တို့သည် အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း၊ အမှန်အားဖြင့် မိမိရော သားသမီးဥစ္စာများပါ ပရမတ္ထ
အားဖြင့် မရှိဟု အဓိပ္ပာယ်ယူ၍ “အတ္တနော-၏၊ အတ္တာ-သည်၊ နတ္ထိ ဟိ (နတ္ထိ ဧဝ)-
(ပရမတ္ထအားဖြင့်) မရှိသည်သာ၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ ကုတော အတ္တိ-နည်း”ဟုလည်း
ပေးကြ၏။ အဖွင့်အတိုင်း မကျပါသော်လည်း သူ့နည်းနှင့်သူ အဓိပ္ပာယ်ရ၏။

ပုတ္တတဏှာယ. . . ဒုက္ခယတိ။ ။ “ပုတ္တတဏှာယ စေဝ ဓနတဏှာယ စ”ဖြင့်
ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်း၏ အကြောင်း၂မျိုးကို ပြသည်။ သာသမီးအပေါ်၌ စွဲလန်းမှုတဏှာ၊

၌ ဖြစ်သော တဏှာကြောင့်လည်းကောင်း၊ **ဟညတိ ဝိဟညတိ**-ပင်ပန်းရ၏။ ဒုက္ခယတိ-ဆင်းရဲရ၏။ “မေ-၏၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ နဿိသု-ပျက်စီးခဲ့ကုန်ပြီ” က္ကတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဝိဟညတိ-၏။ “(မေ-၏၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊) နဿန္တိ-ပျက်စီးနေကုန်၏။” က္ကတိ-၍၊ ဝိဟညတိ၊ “(မေ၊ ပုတ္တာ၊) နဿိသန္တိ-ပျက်စီးကြတော့မည်” က္ကတိ-၍၊ ဝိဟညတိ၊ ခနေပိ-ဥစ္စာ၌လည်း၊ ဧသေဝ နယော-ဤနည်းပင်တည်း၊ **က္ကတိ**-ဤသို့သော၊ **ဆဟာကာရေဟိ**-ဖြစ်သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ဝိဟညတိ-၏။ “ပုတ္တေ-တို့ကို၊ ပေါသေဿာမိ-ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်ရဉ်းမည်” က္ကတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ရတ္တိဉ္စ-ညဉ့်၌လည်းကောင်း၊ ဒိဝါ စ-နေ၌လည်းကောင်း၊ ထလဇလပထာဒီသု-ကုန်းလမ်း ရေလမ်းအစရှိသည်တို့၌၊ နာနပ္ပကာရတော-အထူးထူးအပြားပြားအားဖြင့်၊ (အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံအားဖြင့်)၊ ဝါယမန္တောပိ-အားထုတ်သော်လည်း၊ ဝါ-လျက်လည်း၊ ဝိဟညတိ-၏။ “ခနံ-ကို၊ ဥပ္ပါဒေဿာမိ-ဖြစ်စေရဉ်းမည်” က္ကတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ကသိဝါဏိဇ္ဇာဒီနိ-လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကုန်ရောင်းခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ကရောန္တောပိ-ပြုလုပ်သော်

ပစ္စည်းဥစ္စာ၌ စွဲလန်းမှုတဏှာကြောင့် ပင်ပန်းရသည်-ဟူလို၊ ဝိဟညတိကို ဝိအတွက် မဖွင့်ဘဲ “ဟညတိ”ဟူသာ ဖွင့်သဖြင့် ဝိဟညတိ၌ ဝိအနက်မရှိဟု သိစေသည်။ ဒိဝါဒိ ဟနဓာတ်သည် ဝိဟိသာ(ပင်ပန်းခြင်း)၊ ယဇ္ဇန(ထိခိုက်ခြင်း)အနက်၌မျိုးကို ဟောရာ ဤ၌ ဝိဟိသာအနက်ကို ဟောသည်ဟု သိစေလို၍ “ဒုက္ခယတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

က္ကတိ ဆဟာကာရေဟိ။ ။“ဆဟာကာရေဟိ”အဖွင့်ဖြင့် က္ကတိသဒ္ဒါ “က္ကတိ ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ”၌ က္ကတိကဲ့သို့ ပကာရအနက်ဟော ကြောင်းကို ပြသည်။ ထိုပကာရကို ပြလို၍ “ပုတ္တာ မေ နဿိသု” စသည်ကို မိန့်သည်။ သားသမီးအပေါ်၌ တွယ်တာ စွဲလန်းမှုတဏှာကြောင့် “(၁) သားသမီးတွေ ပျက်စီးခဲ့ကုန်ပြီ၊ (၂) သားသမီးတွေ ပျက်စီးနေကုန်၏၊ (၃) သားသမီးတွေ ပျက်စီးကြလိမ့်မည်”ဟု ကာလဥပါး၌ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း၃မျိုး၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ၌ စွဲလန်းမှုတဏှာကြောင့် “(၁) ပစ္စည်းဥစ္စာတွေ ပျက်စီးခဲ့ကုန်ပြီ၊ (၂) ပစ္စည်းဥစ္စာတွေ ပျက်စီးနေကုန်၏၊ (၃) ပစ္စည်းဥစ္စာတွေ ပျက်စီးကြလိမ့်မည်”ဟု ကာလဥပါး၌ စိုးရိမ်ပူပန်ခြင်း၃မျိုးအားဖြင့် ဖြစ်သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကိုယ်စိတ်ပင်ပန်းဆင်းရဲရသည်-ဟူလို။ **[က္ကတိတိ ပကာရတ္ထေ နိပါတပဒံ၊ တေန ပဋိသေဝိယမာနဿ ပိဏ္ဍပါတဿ ပဋိသေဝနာကာရော ဂယတိတိ အာဟ “ဧဝံ ဣမိနာ ပိဏ္ဍပါတပဋိသေဝနေနာ”တိ-ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၅၉။]**

လည်း၊ ဝါ-လျက်လည်း၊ ဝိဟညတေဝ-ပင်ပန်းရသည်သာ၊ စ-အဖို့တစ်ပါး ကား၊ ဝါ-သည်သာမကသေး၊ **ဧဝံဝိဟညဿ**-ဤသို့ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းရှိသော လူမိုက်၏၊ အတ္တာ ဟိ (အတ္တာ ဧဝံ)-ကိုယ်သည်ပင်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ (သဟာ-ယဘာဝေန-အဖော်၏အဖြစ်ဖြင့်)၊ နတ္ထိ-မရှိနိုင်၊ (တစ်နည်း) အတ္တာ ဟိ(အတ္တာ ဧဝံ)-ပင်၊ အတ္တနော-မိမိအကျိုးငှာ၊ ဝါ-မိမိဖို့၊ နတ္ထိ-နိုင်၊ **တေန ဝိယာတေန**-ထိုပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းဖြင့်၊ ဒုက္ခိတံ-ဖြစ်သောဆင်းရဲခြင်းရှိသော၊ ဝါ-ဒုက္ခရောက်နေသော၊ အတ္တာနံ-မိမိကိုယ်ကို၊ သုခိတံ-ချမ်းသာခြင်းရှိသည်ကို၊ ဝါ-ချမ်းသာအောင်၊ ကာတုံ-ငှာ၊ အသက္ကောန္တဿ-မစွမ်းနိုင်သော၊ ဝါ-မစွမ်းလသော်၊ ဝါ-သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ [“သမီ-လက္ခဏ၊ ဟိတ်အနက်ရ၊ မာန-အန္တပထမာ”နှင့် အညီ ဤသို့ အနက်၇မျိုးပေးသည်၊ နောက်“သဟာယဘာဝေန ဒုက္ခပရိတ္တာဏံ ကာတုံ အသမတ္တတာယ”ကို ထောက်လျှင် ဟိတ်အနက်က ပိုကောင်းသည်၊] အဿ-ထိုလူမိုက်၏၊ ပဝတ္တိယမ္ပိ-ပဝတ္တိအခါ၌လည်း၊ အတ္တာ ဟိ (အတ္တာ ဧဝံ)-သည်ပင်၊

ဧဝံဝိဟညဿ။ ။ဝိဟညတေ ဝိဟညံ၊ [ဝိ+ဟန+ဏျ၊-နိဒီ-၅၃၄၊] ဧဝံ+ဝိဟညံ အဿာတိ ဧဝံဝိဟညော၊ ဤသို့ သမာသ်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ ဝိဟညတိ၏ အဖွင့်ကို ပြပြီးနောက် “အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နတ္ထိ”၏ အဖွင့်ကို ပြသောကြောင့် စသဒ္ဒါ ပက္ခန္ဓရအနက်တည်း၊ ဧဝံနှင့် ဝိဟညဿကို တစ်ပုဒ်စီ၊ စသဒ္ဒါ အဝဓာရဏအနက်ယူ၍ “ဧဝံ-သို့၊ ဝိဟညဿ စ-ပင်ပန်းဆင်းရဲသည်သာလျှင်ဖြစ်သောသူအား”ဟုလည်း ပေး၏၊ ဝိဟညဿသည် ဘာဝသာဓနသာ ဖြစ်သင့်သောကြောင့် ကောင်းမည်မထင်။

တေန ဝိယာတေန... ပဝတ္တိယမ္ပိဿ။ ။သေရာညောင်စောင်း၌မလဲမီ ကျန်းမာနေစဉ်မှာ မိမိကိုယ်သည်ပင် မိမိ၏ အဖော်အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင်ကြောင်းကို ပြလို၍ “တေန ဝိယာတေန”စသည်ကို မိန့်သည်၊ သားရေး သမီးရေး စီးပွားရေးကြောင့် ပင်ပန်းဆင်းရဲနေသော မိမိကိုယ်ကို ချမ်းသာအောင် မစွမ်းဆောင်နိုင်သောကြောင့် သေရာညောင်စောင်း၌မလဲမီ ကျန်းမာနေစဉ် ပဝတ္တိအခါမှာလည်း မိမိကိုယ်သည်ပင် မိမိ၏ အဖော်အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင်-ဟူလို။

ဆက်ဥပုဒ်အံ့-အဘိဓမ္မာသဘောအရ ပဋိသန္ဓေ၏ ဥပါဒ်ခဏကို ပဋိသန္ဓိကာလ၊ ပဋိသန္ဓေ၏ ဌိခဏမှစ၍ မသေမီအတွင်းကာလကို ပဝတ္တိကာလဟု ယူရ၏၊ ဤ၌ကား နောက်ဆိုမည့် “မရဏမဉ္ဇေ”စသော စကားအရ သေခါနီး အိပ်ရာထဲမလဲမီ ကျန်းမာနေစဉ်ကာလကို “ပဝတ္တိယမ္ပိ”အရ ယူပါ၊ အပိသဒ္ဒါ သမ္ပိဏ္ဍနအနက်ဟောတည်း။

အတ္တနော-၏၊ (သဟာယဘာဝေန-ဖြင့်)၊ နတ္ထိ၊ အဂ္ဂိဇာလာဟိ-မီးတောက်မီးလျှံတို့သည်၊ ပရိသုယုမာနဿ-လောင်အပ်သူ၏၊ (သန္တိပန္နနာနိ-လက်အစရှိသည်တို့၏ အဆက်တို့ကို ဖွဲ့ကြောင်းဖြစ်သော အကြောတို့သည်၊ ဆိဇ္ဇမာနာနိ ဝိယ-ပြတ်ကုန်သကဲ့သို့၊ အဋ္ဌိသံဃာဋ္ဌာ-အရိုးအပေါင်းတို့သည်၊ ဘိဇ္ဇမာနာ ဝိယ-ကွဲကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊) မာရဏန္တိကာဟိ-သေခြင်းဟူသော အနီးရှိကုန်သော၊ ဝါ-သေလုမြောပါးဖြစ်ကုန်သော၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၄၉၅၊] ဝေဒနာဟိ-တို့ကြောင့်၊ မရဏမဉ္ဇေ-သေရာညောင်စောင်း၌၊ (အိဝရာထံ၌)၊ နိပန္နဿ-လဲလျောင်းနေသောလူမိုက်၏၊ [သန္တိပန္နနေသု၊ အဋ္ဌိသံဃာဋ္ဌေသုတို့၌စပ်၊] ဝါ-သည်၊ သည်၊ [“ပဿန္တဿာပိ၊ ပေါသိတောပိ”တို့၌စပ်၊] သန္တိပန္နနေသု-လက်အစရှိသည်

အပိုဖြင့် နောက်ဆိုမည့် “ပဿန္တပိ”ကို ပေါင်းသည်၊ ပဝတ္တိအခါမှာရော၊ မျက်စိမှိတ်၍ တမလွန်လောကကို ကြည့်နေရစဉ်မှာရော မျက်စိဖွင့်၍ ပစ္စုပ္ပန်လောကကို ကြည့်နေရစဉ်မှာရော မိမိကိုယ်သည်ပင် မိမိ၏ အဖော်အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင်-ဟူလို။

မရဏမဉ္ဇေ . . . နတ္ထိ။ သေရာညောင်စောင်း၌ လဲနေစဉ်မှာ မိမိကိုယ်သည်ပင် မိမိ၏ အဖော်အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင်ကြောင်းကို ပြလို၍ “မရဏမဉ္ဇေ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ သေလုမြောပါးရောဂါ ဝေဒနာတွေကြောင့် သေရာညောင်စောင်း၌ လဲနေသူမှာ အကြောတွေပြတ်၊ အရိုးတွေကွဲသဖြင့် မျက်စိမှိတ်၍ တမလွန်လောကကို ကြည့်နေရစဉ်မှာရော မျက်စိဖွင့်၍ ပစ္စုပ္ပန်လောကကို ကြည့်နေရစဉ်မှာရော ရေချိုး၊ အစာကျွေး၊ တန်ဆာဆင်လျက် တစ်သက်လုံး မွေးမြူစောင့်ရှောက်အပ်သော်လည်း မိမိကိုယ်သည်ပင် မိမိ၏ အဖော်အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင်-ဟူလို။

ဆက်ဥးအံ့-“သဟာယဘာဝေန ဒုက္ခပရိတ္တာဏံ ကာတုံ အသမတ္တတာယ”၌ “သဟာယဘာဝေန”ကို အတ္တနော၏ သမ္ပန္နိ၊ နတ္ထိ၏ ဝိသေသနဟု ယူပါ၊ “ဒုက္ခ-ပရိတ္တာဏံ ကာတုံ အသမတ္တတာယ”ဖြင့် အဖော်အဖြစ်ဖြင့် မရှိခြင်း၏အကြောင်းကို ပြသည်၊ ဒုက္ခမရောက်အောင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို မပြုနိုင်သောကြောင့် မိမိကိုယ်သည်ပင် မိမိ၏ အဖော်အဖြစ်ဖြင့် မရှိနိုင်-ဟူလို၊ သို့မဟုတ် “သဟာယဘာဝေန ဒုက္ခပရိတ္တာဏံ ကာတုံ အသမတ္တတာယ”ဖြင့် “အတ္တာ ဟိ အတ္တနော နတ္ထိ”၏ အကြောင်းကို ပြသည်ဟု ယူပါ၊ ထိုသို့ယူလျှင် အတ္တနောကို တဒတ္တသမ္ပဒါန်ကြိပါ၊ အဖော်အဖြစ်ဖြင့် ဒုက္ခမရောက်အောင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို မပြုနိုင်သောကြောင့် မိမိကိုယ်သည်ပင် မိမိအကျိုးငှာ မဖြစ်နိုင်-ဟူလို။

တို့၏ အဆက်တို့ကို ဖွဲ့ကြောင်းဖြစ်သော အကြောတို့သည်၊ [သန္နိနံ+ဗန္ဓနာနိ သန္နိဗန္ဓာနိ-လက်စသည်တို့၏ အဆက်တို့ကို ဖွဲ့ကြောင်းအကြောတို့-မူလဋီ-၂၊ ၆၄၊ သမ္မော ဘာ-၁၊ ၆၁၃၊] ဆိဇ္ဇမာနေသု-ပြတ်ကုန်လသော်၊ ဝါ-ပြတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဋ္ဌိသံဃာဋေသု-အရိုးအပေါင်းတို့သည်၊ ဘိဇ္ဇမာနေသု-ကွဲကုန် လသော်၊ ဝါ-ကွဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိမိလေတွာ-မျက်စိမှိတ်၍၊ ပရ-လောကံ-တမလွန်လောကကို၊ ပဿန္တဿာပိ-ကြည့်နေရစဉ်မှာလည်းကောင်း၊ ဣဓလောကံ-ဤကို၊ ဥမ္ဗိလေတွာ-မျက်စိဖွင့်၍၊ ပဿန္တဿာပိ-စဉ်မှာလည်း ကောင်း၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ-နေတိုင်း နေတိုင်း၌၊ ဒွိက္ခတ္တံ- ၂ကြိမ်၊ နှာပေတွာ- ရေချိုးပေး၍၊ တိက္ခတ္တံ-၃ကြိမ်၊ ဘောဇေတွာ-အစာကျွေး၍၊ ဂန္ဓမာလာဒီဟိ- နံ့သာ၊ ပန်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အလင်္ဂရိတွာ-တန်ဆာဆင်၍၊ ယာဝဇီဝံ- အသက်၏အပိုင်းအခြားအတိုင်း၊ ဝါ-အသက်ဆုံးသည့်တိုင်အောင်၊ ပေါသိ- တော-မွေးမြူစောင့်ရှောက်အပ်သည်၊ (သမာနော)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ (တစ် နည်း) ပေါသိတောပိ-သည်လည်းဖြစ်သော၊ [ရှေ့နည်း နတ္ထိ၌ လက္ခဏ၊ နောက် နည်း အတ္တာ၌ ဝိသေသန၊] သဟာယဘာဝေန-ဖြင့်၊ ဒုက္ခပရိတ္တာဏံ-ဒုက္ခမှ ကာ ကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းကို၊ ကာတုံ-ငှာ၊ အသမတ္ထတာယ-မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တာ ဟိ-သည်ပင်၊ အတ္တနော-မိမိအကျိုးငှာ၊ နတ္ထိ၊ ပုတ္တာ- တို့သည်၊ ကုတော (အတ္ထိ)-အဘယ်မှာ ရှိကုန်အံ့နည်း၊ ဓနံ-သည်၊ ကုတော (အတ္ထိ)-အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း၊ ပုတ္တာ ဝါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဓနံ ဝါ-သည် လည်းကောင်း၊ တသ္မိ သမယေ-၌၊ ကိမေဝ-အဘယ်ကိုလျှင်၊ ကရိဿန္တိ-ပြု လုပ်နိုင်ကုန်မည်နည်း၊ အာနန္ဒသေဌိနောပိ-သည်လည်း၊ ကဿစိ-တစ်စုံတစ် ယောက်အား၊ ကိဗ္ဗိ-တစ်စုံတစ်ခုကို၊ (ဘာကိုမျှ)၊ အဒတွာ-၍၊ ပုတ္တဿ-၏၊ အတ္တာယ-အကျိုးငှာ၊ ဓနံ-ကို၊ သဏ္ဌပေတွာ-တည်စေ၍၊ ဝါ-ထား၍၊ ပုဗ္ဗေ- ၌၊ မရဏမဉ္ဇေ-၌၊ နိပန္နဿ ဝါ-လဲလျောင်းနေစဉ်လည်းကောင်း၊ ဣဒါနိ-၌၊ ဣမံ ဒုက္ခံ-သို့၊ ပုတ္တဿ ဝါ-ရောက်နေစဉ်လည်းကောင်း၊ ပုတ္တာ-တို့သည်၊ ကုတော (အတ္ထိ)-ကုန်အံ့နည်း၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်၊ ကုတော (အတ္ထိ)-အံ့နည်း၊ ပုတ္တာ ဝါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဓနံ ဝါ-ကောင်း၊ တသ္မိ သမယေ-၌၊ ကိ- အဘယ်သို့သော၊ ဝါ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဒုက္ခံ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဟရိသု-ဖယ်ရှားပေး

ကုန်သနည်း၊ ကိံ-သော၊ ဝါ-လျှင်၊ သုခံ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဥပ္ပာဒယိသု-ဖြစ်စေကုန်
သနည်း၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ စတုရာသီတိယာ
ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ ဒေသနာ မဟာဇနဿ
သာတ္ထိကာ အဟောသိ၊ ဣတိ-အာနန္ဒသေဌိဝတ္ထုအပြီးတည်း။

အာနန္ဒသေဌိဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီးပြီ။

၄-ဂဏ္ဍိဘေဒကစောရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယော ဗာလောတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဂဏ္ဍိ-
ဘေဒကစောရေ-အိမ်၏ အထုံးအဖွဲ့, အဆက်အစပ်ကို ဖြတ်တောက်တတ်
သော သူခိုးတို့ကို၊ [ဂဏ္ဍိ ဘိန္ဒုန္တိတိ ဂဏ္ဍိဘေဒကာ၊ ဂဏ္ဍိဘေဒကာ စ+တေ+စောရ
စာတိ ဂဏ္ဍိဘေဒကစောရာ၊] အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ တေ
သဟာယကာ-ထိုသူငယ်ချင်းတို့သည်၊ ဓမ္မဿဝနတ္ထာယ-တရားနာခြင်းအကျိုး
ငှာ၊ ဂစ္ဆန္တေန-သွားနေသော၊ မဟာဇနေန-များစွာသောလူအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊
ဇေတဝနံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဧကော-တစ်ယောက်သောသူသည်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊
အသောသိ၊ ဧကော-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဂယျူပဂံ-ယူထိုက်သည်၏အဖြစ်
သို့ ကပ်ရောက်သောပစ္စည်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၁၀၀၈၊] ဩလောကေသိ-ကြည့်ပြီ၊
တေသု-ထိုသူငယ်ချင်း ၂ယောက်တို့တွင်၊ ဧကော-သည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏမာနော-
လျက်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပါပုဏိ၊ ဣတရော-အခြားတစ်ယောက်သည်၊
ဧကဿ-တစ်ယောက်သောသူ၏၊ ဒုဿန္တေ-ပုဆိုးအစွန်း၌၊ ဗဒ္ဓံ-ဖွဲ့ချည်အပ်
သော၊ ပဉ္စမာသကမတ္တံ-၅ပဲမျှကို၊ လဘိ၊ တံ-ထို၅ပဲသည်၊ တဿ-၏၊ ဂေဟေ-
၌၊ ပါကဘတ္တံ-ချက်အပ်သော ထမင်း(ထမင်းဖိုး)သည်၊ ဝါ-ချက်အပ်သော
ထမင်းအလို့ငှာ၊ [ပစ္စတေတိ ပါကော၊ ပါကောယေဝ+ဘတ္တံ ပါကဘတ္တံ၊] ဇာတံ-ပြီ၊
ဣတရဿ-အခြားတစ်ယောက်၏၊ ဂေဟေ-၌၊ န ပစ္စတိ-မချက်အပ်၊ အထ-
၌၊ နံ-ထိုသူကို၊ သဟာယကစောရော-သူငယ်ချင်းဖြစ်သောသူခိုးသည်၊ အတ္တ-
နော-၏၊ ဘရိယာယ-မယားနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဥပ္ပဏ္ဍယမာနော-ပြောင်လှောင်လျက်၊
“တုံ၊ အတိပဏ္ဍိတတာယ-အလွန်ပညာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနော-

၏။ ဂေဟေ-၌၊ ပါကဘတ္တမူလမို့-ချက်အပ်သောထမင်း၏ အဖိုးမျှကိုလည်း၊
 န နိပ္ပာဒေသိ-မပြီးစေနိုင်။” က္ကတိ-သို့၊ အာဟ၊ က္ကတရော ပန-အခြားသူ
 သည်ကား၊ “ဝတ-စင်စစ်၊ အယံ-ဤသူသည်၊ ဗာလဘာဝေနေဝ-မိုက်မဲသည်
 ၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ အတ္တနော-၏၊ ပဏ္ဍိတဘာဝံ-ပညာရှိသူ၏အဖြစ်ကို၊
 မညတိ-မှတ်ထင်၏။” က္ကတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ တံ ပဝတ္တိ-ထိုဖြစ်ပုံကို၊ သတ္ထု-
 အား၊ အာရောစေတုံ-ငှာ၊ ဉာတိဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဇေတဝနံ၊ ဂန္နာ၊ အာရောစေသိ၊
 သတ္ထာ၊ တဿ-ထိုသူအား၊ ဓမ္မ၊ ဒေသေန္တော၊ က္ကမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ယော
 ဗာလော၊ ပေ ၊ ဗာလောတိ ဝုစ္စတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ယော ဗာလော မညတိ ဗာလံ၊ ပဏ္ဍိတော ဝါပိ တေန သော၊
 ဗာလော စ ပဏ္ဍိတမာနီ၊ သ ဝေ ‘ဗာလော’တိ ဝုစ္စတိ။**

ယော-အကြင်သူသည်၊ ဗာလော-မိုက်သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်၊)
 ဗာလံ-မိမိမိုက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ မညတိ-သိ၏၊ တေန-ထိုသို့သိခြင်းကြောင့်၊
 သော-ထိုသူသည်၊ ပဏ္ဍိတော ဝါပိ-ပညာရှိသူသည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-
 ပညာရှိနှင့် တူသည်သော်လည်းကောင်း၊ (ပဏ္ဍိတတရော ဝါပိ-ပညာရှိနီးပါး
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပညာရှိနီးပါးပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တူသူသည်လည်း
 ကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်နိုင်၏၊ ယော) စ-အကြင်သူသည်ကား၊ ဗာလော-သည်၊
 (သမာနော-ဖြစ်ပါလျက်၊) ပဏ္ဍိတမာနီ-မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟု မှတ်ထင်၏၊
 သ (သော)-ထိုသူကို၊ ဝေ-စင်စစ်၊ ဗာလောတိ-လူမိုက်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ ယော ဗာလောတိ-ဟူသည်ကား၊ ယော-အကြင်သူ
 သည်၊ အန္တုဗာလော-ကန်းမိုက်သည်၊ အပဏ္ဍိတော-ပညာမရှိသည်၊ သမာနော-
 လျက်၊ “အဟံ၊ ဗာလော-မိုက်၏၊ က္ကတိ-သို့၊ အတ္တနော-၏၊ **ဗာလံ** ဗာလ-
 ဘာဝံ-မိုက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ မညတိ **ဇနာတိ**-သိ၏။ တေန သောတိ-ကား၊

ဗာလံ . . . ဇနာတိ။ ။ “ကောနိဓ ကန္ဒတံ ဗာလုတရော(ဝိမာန. ၄-၃၀၇)”၌
 ဗာလုကဲ့သို့ “ဗာလော ဧဝ ဗာလံ”ဟု မပြုရ၊ “ဗာလဿ+ဘာဝေါ ဗာလံ”ဟု ပြု
 စေလို၍ “ဗာလဘာဝံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဇနာတိဖြင့် မညတိ၌ မနဓာတ် ဗောဓေ(သိခြင်း)
 အနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။

တေန ကာရဏေန-ထို အကြောင်းကြောင့်၊ သော ပုဂ္ဂလော-သည်၊ **ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ-ပညာရှိကဲ့သို့သောသူသည်လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍိတသဒိသော ဝါ-ပညာရှိနှင့် တူသူသည်လည်းကောင်း၊** ဟောတိ။

ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ ပဏ္ဍိတသဒိသော ဝါ။ ။သီဋ္ဌိသစ်အလို “ပဏ္ဍိတသဒိသော”ဖြင့် ပဏ္ဍိတော ဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါ၏ ဥပမာနအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ ဓမ္မဋီအလို ဝါ-နရော၌ ဝါသဒ္ဓါကဲ့သို့ သဒိသအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်။ ဝါနရောကို အဗျယီဘောသမာသ်ပုဒ်ယူ၍ “နရော ဣဝ ဝါနရော(ဓာန် ၆၁၄၊ ဓာန်ဋီနိ-၂၊ ၆၁၄)”ဟု ပြုသကဲ့သို့ “ပဏ္ဍိတောဝါ”ကိုလည်း သမာသ်ပုဒ်ယူ၍ “ပဏ္ဍိတော+ဣဝ ပဏ္ဍိတောဝါ”ဟု ဓမ္မဋီအလို ပြုရမည်။ ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ၌ ဝါသဒ္ဓါ ဝိကပ်(အနိယမ)အနက်၊ အဝိသဒ္ဓါ အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက်၊ အဝိသဒ္ဓါဖြင့် “ပဏ္ဍိတသဒိသော”ကို ဆည်းသည်ဟုသော်လည်း ကြံပါ။ နောက်ဝါကျ၌ “ပဏ္ဍိတတရော ဝါ”နှင့် အတူတူပင်၊ “ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ-ပညာရှိသူသည်သော်လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍိတသဒိသော ဝါဝိ-ပညာရှိနှင့်တူသူသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ”ဟု ပေး၊ မိမိကိုယ်မိမိ မှိုက်မှန်းသိလျှင် ပညာရှိလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့မဟုတ်၊ ပညာရှိနှင့်တူသူ(ပညာရှိနီးပါးပုဂ္ဂိုလ်)လည်း ဖြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။ [“**ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ တေန သော**”တိ အာဒိသု ဥပမာနေ ဒိသတိ၊ သဒိသဘာဝေတိ အတ္ထော(သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၂၂၀)။ **ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ**တိ ဧတ္ထ ဝါကာရော ဝါနရောဗျာဒိသု ဝိယ သဒိသတ္ထော(ဓမ္မဋီ-၁၂၄)။]

ပဏ္ဍိတောဝိဂြိုဟ်။ ။ပဏ္ဍိတောကို သမာသ်ပုဒ်၊ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်၊ ကိတ်ပုဒ်အားဖြင့် ဂုဗျိုးယူနိုင်သည်။ သမာသ်ပုဒ်ယူလျှင် “သုခုမေသုပိ အတ္ထေသု ပဏ္ဍတိ ဂစ္ဆတိ ဒုက္ခာဒိနံ ပိဋ္ဌနာဒိကမ္ပိ အာကာရံ ဇာနာတိတိ ပဏ္ဍာ၊ ပဏ္ဍာယ+ဣတော ဂတော ပဝတ္ထောတိ ပဏ္ဍိတော(မဋ္ဌိ၂၊ ၈၀၊ သံဋီ-၂၊ ၃၀၇၊ နိတိဓာတု-၅၈၊ မဏိ-၁၊ ၂၉၀)၊ (တစ်နည်း) ပကာရေ ဝိသယေ သေတိ ပဝတ္ထောတိတိ ပဏ္ဍာ၊ [ပ+ဦး+အ၊] ပဏ္ဍာ+ဣတာ ဂတာ သဉ္ဇာတာ ယဿာတိ ပဏ္ဍိတော၊ [ပဏ္ဍာ+ဣတာ၊-မဏိ-၁၊ ၂၉၀] (တစ်နည်း) ဣတာ သဉ္ဇာတာ+ပဏ္ဍာ ဧတဿာတိ ပဏ္ဍိတော၊ [ဣတာ+ပဏ္ဍာ၊ ရှေ့နောက်ပြန်၊-သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၁၆၇)၊ (တစ်နည်း) ပဏ္ဍာ+ဣတာ ဂတာ ပဝတ္ထာ အသ္မိန္တိ ပဏ္ဍိတော(ဂဠုန်-၃)”ဟုလည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ယူလျှင် “သဉ္ဇာတာ+ပဏ္ဍာ ဧတဿာတိ ပဏ္ဍိတော၊ [သဉ္ဇာတံ တာရကာဒိတိတော(မောင်-၄၊ ၄၅)သုတ်ဖြင့် သဉ္ဇာတအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊-နိဒိ-၃၃၅]”ဟုလည်းကောင်း၊ ကိတ်ပုဒ်ယူလျှင် “ပဏ္ဍတိ ဣဏဂတိယာ ဂစ္ဆတိ-တိ ပဏ္ဍိတော၊ [ပဦး+တ၊-နိတိဓာတု-၅၈]”ဟုလည်းကောင်း ပြပါ။

ဟိ-မှန်၏။ သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ‘အဟံ-သည်၊ ဗာလော-မိုက်သူတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဇာနဗာနော-သိလသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အညံ-သော၊ ပဏ္ဍိတံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမန္တော-ချဉ်းကပ်လျက်၊ ပယိရူပါသန္တော-အဖန်ဖန် ချဉ်းကပ်လျက်၊ [ပရိ+ ဥပ+အာသ+အန္တ၊ ပရိသဒ္ဓါ ပုနပျုနအနက်၊-အဘိ၊ ၄-၃၂၆၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၄၃၊] တေန-ထိုပညာရှိသည်၊ ပဏ္ဍိတဘာဝတ္ထာယ-ပညာရှိ၏အဖြစ်အကျိုးငှာ၊ ဩဝဒိယ-မာနော-ဆုံးမအပ်သော်၊ အနုသာသိယမာနော-သွန်သင်အပ်သော်၊ တံ ဩဝါဒိ-ထိုအဆုံးအမကို၊ ဂဏှိတွာ-ယူ၍၊ ဝါ-ယူခြင်းကြောင့်၊ **ပဏ္ဍိတော ဝါ-ပညာရှိ** ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပညာရှိနှင့် တူသည်လည်းကောင်း၊ **ပဏ္ဍိတတရော ဝါ-ပညာရှိနီးပါးပုဂ္ဂိုလ်**ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ပညာရှိနီးပါးပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။ သ ဝေ ဗာလောတိ-ကား၊ ယော စ-အကြင်သူသည်ကား၊ [စကို “စ-ပဏ္ဍိတမှတ်တမ်း ဗာလကို ဆိုဦးအံ့”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။]

သော ဟိ။ ။ဟိကို ဒဇ္ဇိကရဏအနက်ပေးခဲ့သည်။ ဓမ္မဋီဌ်ကား ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ ဝါသဒ္ဓါ သဒ္ဓိသအနက်ဟောသဖြင့် ပညာရှိနှင့် တူခြင်း၏အကြောင်းကို ပြလို၍ “သော ဟိ”စသည်ကို မိန့်သည်ဟု ဆို၏။ ထိုအလို “(ကသွာ-ကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ-သည် ကောင်း၊ ပဏ္ဍိတသဒ္ဓိသော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာ-ယတိ-သိအပ်သနည်း၊) ဟိ (ယသွာ)-အကြင်ကြောင့်၊ သော-သည်၊ ပေ၊ တံ ဩဝါဒိ ဂဏှိတွာ ပဏ္ဍိတော ဝါ ပဏ္ဍိတတရော ဝါ ဟောတိ၊ (တသွာ-ကြောင့်၊ ပဏ္ဍိတော ဝါဝိ-သည်လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဍိတသဒ္ဓိသော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏)”ဟု ပေးပါ။

ပဏ္ဍိတတရော ဝါ။ ။ပဏ္ဍိတောဝါဝိ၌ အပိသဒ္ဓါ အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏။ “ပဏ္ဍိတတရော ဝါ”သည် ထိုအပိဖြင့် ဆည်းယူအပ်သော သမုစ္စေတဗ္ဗတည်း၊ ပဏ္ဍိတဿ(ပဏ္ဍိတဘာဝဿ)+တနုတ္တံ ပဏ္ဍိတတရော-ပညာရှိအဖြစ်၏ ယုတ်လျော့သည်၏အဖြစ် (ယုတ်လျော့ခြင်း)၊ ဝစ္ဆာဒိဟိ တနုတ္တေ တရော(မောင်- ၄, ၅၆၊ ပါ- ၅, ၃, ၉၁)သုတ်ဖြင့် တနုတ္တ (ပညာရှိအဖြစ်၏ ယုတ်လျော့ခြင်း)အနက်၌ ပဏ္ဍိတနာင် တရပစ္စည်းသက်၊ ပဏ္ဍိတ၌ ဘာဝပ္ပဓာန, ဘာဝလောပကြံ၊ တတွဗောဓိနီအလို ပစ္စာ သတ္တိနည်းဖြင့် ပဝတ္တိနိမိတ်ကို ယူပါ။ “ပဏ္ဍိတဿ+တနုတ္တံ ပဏ္ဍိတတရော-ပညာရှိ အဖြစ်၏ ယုတ်လျော့သည်၏အဖြစ်(ယုတ်လျော့ခြင်း)”ဟူသည် ပညာရှိနှင့် တူသလို ဖြစ်ခြင်း ပညာရှိနီးပါးဖြစ်ခြင်းပင်တည်း၊ ထိုနောင် “တဗ္ဗန္တ ဥသဘတရော-ထိုယုတ်

ဗာလော-သည်၊ သမာနော-လျက်၊ “အညော-သော၊ မယာ-နှင့်၊ သဒိသော-တူသော၊ ကော-အဘယ်သို့သော၊ ဗဟုသုတော ဝါ-များသော အကြားအမြင် ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မကထိကော ဝါ-တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိနယဓရော ဝါ-ဝိနည်းစိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ဓုတ-ဂ်ဓရော ဝါ-ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိ-ရှိသနည်း” ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ **ပဏ္ဍိတမာနီ**-မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟု မှတ်ထင်သည်၊ ဟောတိ၊ သော-ထိုသူသည်၊ အညံ-အခြားသော၊ ပဏ္ဍိတံ-သို့၊ အနုပသင်္ကမန္တော-မချဉ်းကပ်

လျော့ခြင်းရှိသော နွားလားသည်ကား ဥသဘတရမည်၏”ဟူသော တတွ ဗောဓိနီ စကားအရ ပညာရှိနီးပါးပုဂ္ဂိုလ်ရအောင် “ပဏ္ဍိတတရော+ဧတေသံ အတ္ထိတိ ပဏ္ဍိတ-တရော-ပညာရှိအဖြစ်၏ ယုတ်လျော့သည်၏အဖြစ်(ယုတ်လျော့ခြင်း)ရှိသူတို့၊ [ပဏ္ဍိတ တရ+ဏါ]”ဟု ဆက်ပါ၊ “ဝိသေသေန+ပဏ္ဍိတော ပဏ္ဍိတတရော”ဟု ပြု၍ “ပဏ္ဍိတ-တရော-အခြားပညာရှိတို့ထက် အထူးသဖြင့် ပညာရှိသည်”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ ရှေ့ ဝါကျရှိ “ပဏ္ဍိတသဒိသော ဝါ”ဟူသော စကားအရ ပညာရှိထက် သာသူကို မဆိုလို၊ ပညာရှိနှင့်တူသူ၊ ပညာရှိနီးပါးပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ဆိုလိုသောကြောင့် ဤနေရာ၌ ထိုသို့ ပေးခြင်းသည် မကောင်းပါ။

ပဏ္ဍိတမာနီ။ ။အတ္တာနံ ပဏ္ဍိတံ မညတိတိ ပဏ္ဍိတမာနီ၊ [ပဏ္ဍိတ+မန+ဏီ၊ တသီလာဒိသုသုတ်စသဒ္ဒါဖြင့် အတ္တမာနအရာ၌ ဣပစ္စည်းသက်(ရှု-၃၆၄)] ပဏ္ဍိတ မာနီအရ ကိုယ့်ကိုယ်ကို အခြောက်တိုက် အထင်ကြီးခြင်းဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် မာနတည်း၊ “တဏှာမညနာ၊ မာနမညနာ၊ ဒိဋ္ဌိမညနာ”ဟူသော၃ပါးတို့တွင် မာန မညနာတည်း။

ချဲ့ဥးအံ့-အတွင်းအပဝတ္ထုတို့၌ ငါ့ဥစ္စာဟု မှတ်ထင်စွဲလန်းခြင်းသည် တဏှာ မညနာမည်၏၊ အတွင်းအပဝတ္ထုတို့ကို အစွဲပြု၍ “ငါတော်သည်၊ ငါမြတ်သည်”စ သည်ဖြင့် စိတ်ထဲ အထင်ကြီးခြင်း၊ မောက်မာမော်ကြား ထောင်လွှားခြင်းသည် မာန မညနာမည်၏၊ အတွင်းအပဝတ္ထုတို့ကို “ငါ-သူ-ယောက်ျား-မိန်းမ”ဟု တစ်ငါငါဖြင့် မှတ်ထင်စွဲယူနေခြင်းသည် ဒိဋ္ဌိမညနာ မည်၏၊ (မ. ၄-၁, ၂၇)၊ ကိုယ့်လောက်တော်သူ၊ တတ်သူမရှိဟု ထင်ကာ အကြောင်းမဲ့သက်သက် အခြောက်တိုက် မာန်တက်နေသူ သည် အခြားပညာရှိများကို မချဉ်းကပ်သောကြောင့် သင်ယူမှု၊ ဖြည့်ကျင့်မှုကို မပြုဖြစ် ရကား မိုက်သထက်မိုက်သူ၊ ညံ့သထက်ညံ့သူသာ ဖြစ်ရ၏။

လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အပယိရူပါသန္တော-အဖန်ဖန် မချဉ်းကပ်လသော်၊ ဝါ-
 ကြောင့်၊ **ပရိယတ္တိ**-သင်ယူထိုက်သော ပိဋကတ်ကို၊ နေဝ ဥဂ္ဂဏှာတိ-မသင်
 ယူဖြစ်၊ **ပဋိပတ္တိ**-ကျင့်ထိုက်သော သီလစသောအကျင့်ကို၊ န ပူရေတိ-မပြည့်
 စေ၊ ဝါ-မပြည့်ကျင့်ဖြစ်၊ ဧကန္တဗာလဘာဝမေဝ-စင်စစ် မိုက်မဲသူ၏အဖြစ်သို့
 သာ၊ ဝါ-မိုက်သထက် မိုက်သူ၏အဖြစ်သို့သာ၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်၏၊ (ကော
 ဝိယ-အဘယ်သူကဲ့သို့နည်း?) သော ဂဏ္ဍိဘေဒကစောရော ဝိယ-ထိုအိမ်၏
 အထုံးအဖွဲ့ အဆက်အစပ်ကို ဖြတ်တောက်တတ်သော သူခိုးကဲ့သို့တည်း၊
 တေန-ကြောင့်၊ “သ ဝေ ‘ဗာလော’တိ ဝုစ္စတိ”တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ (ဣတိ-ဂါထာ
 ဖွင့်အပြီးတည်း)။ ဒေသနာပရိယောသာနေ၊ ဣတရဿ-အခြားသောသူ၏၊
 ဉာတကေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ မဟာဇနော၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-တို့သို့၊ ပါပုဏိ၊
 ဣတိ-ဂဏ္ဍိဘေဒကစောရဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ဂဏ္ဍိဘေဒကစောရဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီးပြီ။

ပရိယတ္တိ။ ။ပရိယာပုဏိတဗ္ဗာတိ ပရိယတ္တိ-သင်ယူထိုက်သော ပိဋကဉာဏ်၊ (အံဋီ-
 ၁, ၁၁၈)၊ [ပရိ+အပ (အာပ)+တိ၊ ယ်လာ၊ အာပဓာတ်ယူလျှင် အာကို ရသပြု။
 (ထောမ၊ ပါရာဘာ-၁, ၅၈၊ ၁၅၆)၊ (တစ်နည်း) ပရိ+အယ-ပါပုဏနေ+တိ၊ (တစ်
 နည်း) ပရိ+ယာ+တိ၊ (နိသာဋီ-၃၇၀)] (တစ်နည်း) ပရိဗျတ္တိ ပါကဋိ ယန္တိ ဧတာယာတိ
 ပရိယတ္တိ၊ (တစ်နည်း) ပရိ ပုနပ္ပုနံ ယန္တိ ဧတာယ ဒေဝတ္တန္တိ ပရိယတ္တိ၊ ပရိ နိဗ္ဗာနံ
 ယန္တိ ပါပုဏန္တိ ဧတာယာတိ ပရိယတ္တိ၊ ပရိ သမန္တတော ပုနပ္ပုနံ ဝါ အဇ္ဈာယိတဗ္ဗာ
 သိက္ခိတဗ္ဗာ ပဝတ္ထေတဗ္ဗာတိ ပရိယတ္တိ။ [ပရိ+ယာ+တိ၊-နိသာဋီ-၃၇၀။]

ပဋိပတ္တိ။ ။မဟာနိ၊ ဌ-၂၃၃၊ ၂၃၄၌ “ပဋိပဇ္ဇတိ ဧတာယာတိ ပဋိပတ္တိ၊ (တစ်
 နည်း) ပဋိပဇ္ဇိယတိတိ ပဋိပတ္တိ”ဟု ပြု၏၊ နိသာဋီ-၃၇၀၌ “ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ ပဋိပတ္တိ၊
 (တစ်နည်း) ပဋိပဇ္ဇနံ ပဋိပတ္တိ၊ (တစ်နည်း) ပဋိပဇ္ဇန္တိ ပါပုဏန္တိ သတ္တာ ဧတာယ
 သုဂတိန္တိ ပဋိပတ္တိ၊ (တစ်နည်း) ပဋိပဇ္ဇန္တိ ဇာနန္တိ စတုသစ္စဓမ္မေ ဧတာယာတိ ပဋိပတ္တိ”
 ဟု ပြု၏၊ သီလသမာဓိပညာဟူသော သိက္ခာရုပ် အကျင့်မြတ်ကို ပဋိပတ္တိဟု ခေါ်
 သည်။ (အံဋီ-၁၁၈)

၅- ဥဒါယိတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယာဝဇီဝမို့ စေ ဗာလောတိ က္ကမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော၊ ဥဒါယိတ္ထေရံ-ဥဒါယိထေရံကို၊ (လာလုဒါယိထေရံကို)၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ ကိရ-
 ချဲ့၊ သော-ထိုဥဒါယိထေရံသည်၊ မဟာထေရေသု-ထေရ်ကြီးတို့သည်၊ ပဋိက္ခ-
 န္တေသု-ပြန်ကြွကုန်လသော်၊ ဓမ္မသဘံ-သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၈၈၅၊ ဂန္ဒာ-၅၊ **ဓမ္မာ-
 သနေ**-တရားနေရာ၌၊ ဝါ-တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၏နေရာ၌၊ (တရားဟောပလ္လင်၌)၊
 နိသီဒိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဥဒါယိထေရံကို၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ အာဂန္တုကာ-ဧည့်
 သည်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဒိသွာ-၅၊ “အယံ-ဤထေရ်သည်၊ ဗဟု-
 သုတော-များသောအကြားအမြင်ရှိသော၊ မဟာထေရော-ထေရ်ကြီးသည်၊
 ဘဝိဿတိ-မည်” က္ကတိ၊ မညမာနာ-မှတ်ထင်ကုန်လျက်၊ ခန္ဓာဒိပဋိသယတ္တံ-
 ခန္ဓာအစရှိသောတရားတို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်
 ခုကို၊ (ဘာကိုမျှ) အဇာနမာနံ-မသိလသော်၊ ဝါ-သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-
 မသိသောဥဒါယိထေရံကို၊ “ဧသော-ဤထေရ်သည်၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊
 ဗုဒ္ဓေဟိ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဧကဝိဟာရေ-တစ်ကျောင်းတည်း၌၊ ဝသမာနော-နေပါလျက်၊
 ခန္ဓဓာတုအာယတနမတ္တမ္ပိ-ခန္ဓာ ဓာတ် အာယတနမျှကိုလည်း၊ န ဇာနာတိ-
 မသိ” က္ကတိ-သို့၊ ဂရဟိတွာ-ကဲ့ရဲ့၍၊ တံ ပဝတ္တိံ၊ တထာဂတဿ၊ အာရောစေသုံ၊
 သတ္တာ၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့အား၊ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော က္ကမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)
 “ယာဝဇီဝမို့ ၊ ပေ ၊ ယထာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ယာဝဇီဝမို့ စေ ဗာလော၊ ပဏ္ဍိတံ ပယိရုပါသတိ၊
 န သော ဓမ္မံ ဝိဇာနာတိ၊ ဒဗ္ဗိ သူပရသံ ယထာ။**

ဓမ္မာသနေ။ ။အာသတိ ဧတ္တာတိ အာသနံ၊ ဓမ္မဿ+အာသနံ ဓမ္မာသနံ-တရား
 ဟောပုဂ္ဂိုလ်၏နေရာ၊ ဌာနိဓမ္မ၏အမည်ကို ဌာနတရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၌ တင်စားသော
 ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ဓမ္မအရ တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်ကို ယူပါ၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မဒေသက-
 သ (ဓမ္မကထိကဿ ဝါ)+အာသနံ ဓမ္မာသနံ”ဟု ပြုပါ၊ ဒေသက၊ သို့မဟုတ်၊ ကထိက
 ကိုချေ၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မံ+ကထေတုံ ယုတ္တံ+အာသနံ ဓမ္မာသနံ-တရားဟောခြင်းငှာ
 သင့်လျော်သောနေရာ၊ ကထေတုံ ယုတ္တံတို့ကို ချေပါ။ (သီဋီသစ်-၁, ၇၄၊ ပါရာဘာ-
 ၁, ၈၄၊ မအူပါရာနိ-၁, ၁၀၄)

ဗာလော-လူမိုက်သည်။ ယာဝဇီဝမိ-အသက်၏ အပိုင်းအခြားအတိုင်းလည်း၊ ဝါ-အသက်ထက်ဆုံးလည်း၊ ပဏ္ဍိတံ-ပညာရှိကို၊ စေ ပယိရူပါသတိ-အကယ်၍ ချဉ်းကပ်အံ့၊ (ဧဝံ သတိပိ-ဤသို့ ချဉ်းကပ်ပါသော်လည်း၊) သော-ထိုလူမိုက်သည်၊ ဓမ္မ-ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိ၊ ပဋိဝေဓတရားကို၊ န ဝိဇာနာတိ-မသိ၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း?) ဒဗ္ဗိ-ဟင်းမွေ့ယောက်မသည်၊(ဟင်းမွေ့ဖွန်းသည်)၊ သူပရသံ-ဟင်း၏ အရသာကို၊ န ဝိဇာနာတိ ယထာ-မသိသကဲ့သို့ တည်း။

တဿာ-ထိုဂါထာ၏၊ အတ္ထော-ကား၊ ဒေသ ဗာလော နာမ-ဤလူမိုက်မည်သည်၊ ယာဝဇီဝမိ-အသက်ထက်ဆုံးလည်း၊ ပဏ္ဍိတံ-ကို၊ ဥပသင်္ကမန္တော-ချဉ်းကပ်လသော်၊ ပယိရူပါသန္တော-အဖန်ဖန်ချဉ်းကပ်လသော်၊ “ဣဒံ-ဤစကားသည်၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားရှင်၏ စကားတော်တည်း၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိ၏၊” ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပရိယတ္တိဓမ္မံ ဝါ-ပရိယတ်တရားကိုလည်းကောင်း၊ “အယံ-ဤသည်ကား၊ စာရော-ကျင့်ခြင်းတည်း၊ (ကျင့်ပုံတည်း)၊ အယံ-ဤသည်ကား၊ ဝိဟာရော-နေခြင်းတည်း၊ (နေပုံတည်း)၊ အယံ-ကား၊ အာစာရော-ကျင့်အပ်သောအကျင့်တည်း၊ အယံ-ကား၊ ဂေါစရော-ကျက်စားရာတည်း၊ ဣဒံ-ဤအကုသလကမ္မပထတရား(၁၀)ပါးသည်၊ သာဝဇ္ဇံ-အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ ဝါ-အပြစ်ရှိ၏၊ ဣဒံ-ဤအကုသလကမ္မပထတရား(၁၀)ပါးသည်၊ အနဝဇ္ဇံ-အပြစ်မရှိ၊ ဣဒံ-ကို၊ သေဝိတဗ္ဗံ-မှီဝဲအပ်၏၊ ဣဒံ-ကို၊ န သေဝိတဗ္ဗံ-မမှီဝဲထိုက်၊ ဣဒံ-ဤသစ္စာ၄ပါးကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗံ-ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်၏၊ ဣဒံ-ဤနိရောဓသစ္စာကို၊ သစ္စိကာတဗ္ဗံ-မျက်မှောက်ပြုထိုက်၏၊” ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ပဋိပတ္တိပဋိဝေဓဓမ္မံ ဝါ-ပဋိပတ်တရား ပဋိဝေဓတရားကိုလည်းကောင်း၊ န ဇာနာတိ-

ဣဒံ သာဝဇ္ဇံ နာမ။ ။ဣဒံ ကုသလန္တိအာဒီသု ကုသလံ နာမ ဒသကုသလ-ကမ္မပထာ၊ အကုသလံ နာမ ဒသအကုသလကမ္မပထာ၊ သာဝဇ္ဇဒုကာဒယောပိ ဧတေသံ ဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ (ဒီ. ဋ-၂, ၂၃၇)၊ ဤအဖွင့်ကို ကြည့်၍ ဣဒံကို စွဲသည်၊ “ဝဇ္ဇိတဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇံ-ပြောဆိုထိုက်သောအပြစ်၊ [ဝဒ+ဏျ၊] ဝဇ္ဇမေဝ အဝဇ္ဇံ၊ တဗ္ဗာဝ-ဝုတ္တိကမ္မဓာရည်း၊ နသဒ္ဓါ အနက်မဲ့၊ သဟ+အဝဇ္ဇေန ယံ ဝတ္တတိတိ သာဝဇ္ဇံ၊ နတ္ထိ +အဝဇ္ဇံ ယဿာတိ အနဝဇ္ဇံ”ဟု ပြုပါ။

မသိ၊ **ယထာ ကိ**-ဥပမာ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း? (တစ်နည်း) ကိ-အဘယ်ကို၊ (န ဇာနာတိ) ယထာ-မသိသကဲ့သို့နည်း? **ဒဗ္ဗိ**-ဟင်းမွေ့ယောက်မသည်၊ **သုပရသံ**-ဟင်း၏ အရသာကို၊ (န ဇာနာတိ) ယထာ-မသိသကဲ့သို့တည်း၊ ကုတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊ ဟိ-ချဲ့ဥးအံ့၊ ဒဗ္ဗိ-ယောက်မသည်၊ ယာဝ ပရိက္ခယာ-ကုန်သည့်တိုင်အောင်၊ နာနပ္ပကာရာယ-အထူးထူးအပြားပြားသော၊ သူပဝိကတိယာ-ဟင်းလျာအထူး၌၊ သမ္ပရိဝတ္တမာနာပိ-ထက်ဝန်းကျင် လည်နေရပါသော်လည်း၊ ဝါ-ထက်အောက်ပြန်လှန် မွေ့ပါသော်လည်း၊ “ဣဒံ-ဤဟင်းလျာသည်၊ လောဏိကံ-ဆားရှိ၏၊ ဝါ-ဆားငန်၏၊ ဣဒံ-သည်၊ အလောဏိကံ-

ယထာ ကိ။ ။ “ယထာ ကိန္တိ ကိ ယထာ(မဏိဒီပ၊ ပြည်နီနိ-၁, ၃၅)”ဟူသော အဖွင့်အရ ယထာကို ဥပမာနဝါစက၊ ကိကို ပုစ္ဆာဝါစကကြံ၍ ရှေ့နည်း၌ တစ်ပေါင်းတည်း အလွယ်ပေးသည်၊ နောက်နည်း၌ ၂ပုဒ်ခွဲ၍ ရှေ့ဝါကျမှ “န ဇာနာတိ”ကို ယူပေးသည်၊ (တစ်နည်း) ယထာကို အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်ယူ၍ “ယထာ-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ (ပရိယတ္တိဓမ္မံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိပတ္တိပဋိဝေဓဓမ္မံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ တံ နိဒဿနံ-ထိုညွှန်ပြကြောင်းဥပမာသည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း? (ယထာ-ကြောင့်၊ ပရိယတ္တိဓမ္မံ ဝါ ပဋိပတ္တိပဋိဝေဓဓမ္မံ ဝါ န ဇာနာတိ၊ တံ နိဒဿနံ-ထိုညွှန်ပြကြောင်းဥပမာကား၊ ဒဗ္ဗိ-သည်၊ သုပရသံ-ကို၊ (န ဇာနာတိ)ယထာ-သို့တည်း” ဟု တစ်နည်းပေးနိုင်သည်။ (မူလဋီ-၁, ၁၅၊ မဇ-၅၁၊ နိယော-၁၅၊ နိဘာ-၁, ၄၄)

ဒဗ္ဗိ သုပရသံ ယထာတိ။ ။ “ဒဗ္ဗိ သုပရသံ ယထာတိ”ဝါကျသည် ဝိသဇ္ဇနာ (အဖြေ)ဝါကျတည်း၊ ပုစ္ဆာဝါကျ၊ ဝိသဇ္ဇနာဝါကျ၂မျိုးတွင် ပုစ္ဆာဝါကျနောက်၌သာ ကုတိသဒ္ဒါပါရှိထုံးစံရှိ၏၊ ဤနှင့်အလားတူ “စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒံ”၏ အဖွင့်၌ ကုတိသဒ္ဒါမပါ၊ ဤ၌ ကုတိပါနေသည်မှာ ပိုနေသည်ဟု ထင်၏၊ ကုတိသဒ္ဒါကို နိဒဿန (ပြခဲ့သောအဖြေကို ညွှန်ပြခြင်း)အနက်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ (တစ်နည်း) “ယထာ ဟိ”စသော နောက်ဝါကျသည် ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ ထိုဝါကျ၌ “ဧဝမေဝ”ကို ကြည့်၍ “ကုတိဘဝါဘဝဟေတု”၌ ကုတိကဲ့သို့ နိဒဿန(ဥပမာ-နှိုင်းခိုင်းခြင်း)အနက်ဟောဟု ယူပါ၊ ဤသို့ယူလျှင် “ဒဗ္ဗိ-သည်၊ သုပရသံ-ကို၊ (န ဇာနာတိ) ယထာ-သို့၊ ကုတိ-ဤအတူ၊ (ပရိယတ္တိဓမ္မံ ဝါ၊ ပဋိပတ္တိပဋိဝေဓဓမ္မံ ဝါ၊ န ဇာနာတိ)”ဟု ပေးပါ၊ သို့မဟုတ် ကုတိကို အနက်မဲ့ကြံပါ။ [ဣတိတံ နိဒဿနတ္ထေ နိပါတော၊ ယထာ စိဝရာဒိဟေတု၊ ဧဝံ ဘဝါဘဝဟေတုတိ အတ္ထော-ဒိဋ္ဌ-၃, ၂၀၄၊ အံ-ဋ္ဌ-၃, ၂၅၆။]

ဆားမရှိ၊ ဝါ-ဆားပေါ၏။ ကုဒ်-သည်၊ တိတ္ထကံ-ခါး၏။ ကုဒ်-သည်၊ ခါရိကံ-
 ငန်၏။ ကုဒ်-သည်၊ ကဋ္ဌကံ-စပ်၏။ ကုဒ်-သည်၊ အဓိဓိလံ-ချဉ်သောအရသာရှိ
 ၏။ ဝါ-ချဉ်၏။ ကုဒ်-သည်၊ အနဓိဓိလံ-ချဉ်သောအရသာမရှိ၊ ဝါ-မချဉ်၊ ကုဒ်-
 သည်၊ ကသာဝံ-ဖန်၏။” ကုတိ-သို့ သူပရသံ-ဟင်း၏ အရသာကို၊ န ဇာနာတိ
 ယထာ-မသိသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-သာလျှင်၊ ဗာလော-သည်၊ ယာဝဇီဝမို့-လည်း၊
 ပက္ခိတံ-ကို၊ ပယိရုပါသမာနော-သော်၊ ဝုတ္တပ္ပကာရံ-ဆိုအပ်ခဲ့သော အပြားရှိ
 သော၊ ဓမ္မ-ကို၊ န ဇာနာတိ၊ ကုတိ-ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ၊
 အာဂန္တုကာ-ဧည့်သည်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာသဝေဟိ-တို့မှ၊
 စိတ္တာနိ-တို့သည်၊ ဝိမုစ္စိသု-လွတ်မြောက်ကုန်ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၂၉၅] ကုတိ-
 ဥဒါယိတ္တေရဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ဥဒါယိတ္တေရဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီး၏။

၆-တိသမတ္တပါဝေယျကဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ

မုဟုတ္တမပိ စေ ဝိညူတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော
 တိသမတ္တေ-၃၀အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ **ပါဝေယျကေ**-ပါဝေယျတိုင်း၌
 နေကုန်သော၊ ဘိက္ခု အာရဗ္ဗ ကထေသိ-ပြီ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေသံ-

ပါဝေယျကေ။ ။“ပါဝေယျကာတိ ပါဝေယျရဋ္ဌဝါသိနော(ဝိ. ၄-၃, ၃၈၇၊ သံ. ၄-
 ၂, ၁၄၈)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ပါဝေယျ+ဝသန္တိတိ ပါဝေယျကာ၊ [ပါဝေယျ+
 က၊ က-လာ(မဟာဘာ-၂, ၁၆၄)၊ ပါဝေယျ+က(ဗုသာဝိ-၂၈၂)]”ဟု ပြုပါ။ ထိုပါ
 ဝေယျက ရဟန်းတို့ဟူသည် ကောသလမင်းနှင့် ဖအေတူ မအေကွဲ ညီအကို တော်စပ်
 ကြသော ဘဒ္ဒဝဂ္ဂီရဟန်းတော်တို့တည်း၊ ထိုရဟန်းတော်တို့သည် တစ်ချို့ သောတာပန်၊
 တစ်ချို့ သကဒါဂါမ်၊ တစ်ချို့ အနာဂါမ်တည်း၊ ပါဝေယျတိုင်းသည် ကောသလတိုင်း၏
 အနောက်ဘက်၌ ရှိသည်။ (ဝိ. ၄-၃, ၃၈၇)။

ပါဝိယော-၃၆၀။ ။ထို၌ “ပါဝါရဋ္ဌေ (ပါဝါယံ)+နိဝသန္တိတိ ပါဝေယျကာ-ပါဝါ
 တိုင်း၌ နေသောရဟန်းတို့”ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုခြင်းမှာလည်း “**ပါဝေယျကာ**တိ ပါဝါ-
 ရဋ္ဌဝါသိနော”ဟု စာပျက်နေသောအဖွင့်ကို ကြည့်မိ၍ ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်မှာ
 ပါဝါတိုင်းသည် မလ္လာတိုင်း၌ ပါဝင်၏။ မလ္လာမင်းတို့ အုပ်ချုပ်ခံတိုင်းဖြစ်သည်။ ပါဝါ

ထိုရဟန်းတို့အား၊ ကုတ္တိ-ကို၊ ပရိယေသန္တာနံ-ရှာနေကုန်လသော်၊ ဝါ-ရှာနေကုန်စဉ်၊ ကပ္ပာသိကဝနသဏ္ဌေ-ဝါပင်ရှိသောတောအုပ်၌၊ (ဝါတော၌)၊ ပဌမံ-စွာ၊ ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေသိ-ပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ ဧဟိဘိက္ခုဘာဝံ-ဧဟိဘိက္ခုတို့၏အဖြစ်သို့၊ ပတွာ-၍၊ ကုဒ္ဓိမယပတ္တစီဝရဓရာ-တန်ခိုးဖြင့်ပြီးသော သပိတ်သင်္ကန်းကို ဆောင်ကုန်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၈၈] ဟုတွာ-၍၊ တေရသ-၁၃ပါးကုန်သော၊

ဓုတဂီနိ-ဓုတင်တို့ကို သမာဒါယ-ကောင်းစွာယူ၍၊ ဝါ-ဆောက်တည်၍၊ ဝတ္တမာနာ-ကျင့်ကုန်လျက်၊ ပုနပိ-တစ်ဖန်လည်း၊ ဒီဃဿ-ရှည်စွာသော၊ အဒ္ဓန္နော-အခါကာလ၏၊ အစ္စယေန-လွန်ရာအခါ၌၊ သတ္တာရံ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ အနမတဂ္ဂဓမ္မဒေသနံ-သိအပ်သော အစအပိုင်းအခြားမရှိသော သံသရာနှင့်စပ်သော တရားဒေသနာကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၈၀၈] သုတွာ၊ တသ္မိယေဝ အာသနေ-ထိုနေရာ၌ပင်၊ အရဟတ္တံ၊ ပါပုဏိသု၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “ဣမေဟိ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်၊ ခိပ္ပမေဝ-သာလျှင်၊ ဓမ္မော-ကို၊ ဝိညာတော-သိအပ်ပြီ၊ အဟော ဝတ-ဪ... အံဩဖွယ်ကောင်းလေစွ၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မော-ကို၊ အဟော ဝတ

ပုဒ်နောင် ဧယျကပစ္စည်းသက်ပြီးသော ပါဝေယျကပုဒ်သည် ပါဝါပြည်၏ အစိုးရမင်းများဖြစ်သော မလ္လာမင်းတို့ကိုသာ ရ၏၊ ပါဝေယျတိုင်းသား ဘဒ္ဒဝဂ္ဂီရဟန်းတော်များကို မရပါ၊ ထို့ကြောင့် “ပါဝေယျ+ဝသန္တိတိ ပါဝေယျကာ”ဟု ပြုခြင်းသာ ကောင်းသည်။ (ဗုဒ္ဓာဝိ-၂၈၂)

ဓုတဂီနိ။ ။ကိလေသေ ဓုနာတီတိ ဓုတော-ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ရဟန်း၊ (သုတ္တနိ-၂, ၁၀၃)၊ အင်္ဂန္တိ အတ္တနော ဖလံ ပဋိစ္စ ဟေတုဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိတိ အင်္ဂါနိ၊ ဓုတဿ+အင်္ဂါနိ ဓုတဂီနိ-ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ သမာဒါနစေတနာတို့၊ (တစ်နည်း) ကိလေသေ ဓုနာတီတိ ဓုတံ-ဖျက်ဆီးတတ်သောဉာဏ်၊ ဓုတံ+အင်္ဂိ ဧတေသန္တိ ဓုတဂီနိ-ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော သမာဒါနစေတနာတို့၊ (တစ်နည်း) ကိလေသေ ဓုနန္တိတိ ဓုတာနိ၊ ဓုတာနိ စ+တာနိ အင်္ဂါနိ စာတိ ဓုတဂီနိ-ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အကျင့်၏ အကြောင်းအင်္ဂါ သမာဒါနစေတနာတို့။(ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၅၉၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၈၉)။

ဝိညာတော-ဪ။ . . သိအပ်လေပြီတကား။” ကုတိ-သို့၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ၊ သတ္တာ၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတ္တာ၊ “ဘိက္ခဝေ၊ ကုဒါနေဝ-၌သာ၊ (ခိပ္ပမေဝ-လျှင်၊ ဓမ္မံ) န (ဝိဇ္ဇာနာတိ)-သေး၊ ပုဗ္ဗေပိ-၌လည်း၊ ကုမေ-ဤရဟန်းတို့သည်၊ တိသမတ္တာ-(၃၀)အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သဟာ-ယကာ-သူငယ်ချင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဓုတ္တာ-သေသောက်ကျူးတို့သည်၊ ဟုတ္တာ၊ တုဏှိလဇာတကေ-တုဏှိလဇာတ်၌၊ မဟာတုဏှိလဿ-မဟာတုဏှိလမည်သော ဝက်၏၊ ဓမ္မဒေသနံ၊ သုတ္တာပိ၊ ခိပ္ပမေဝ၊ ဓမ္မံ၊ ဝိညာယ-သိ၍၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ သီလာနိ-တို့ကို၊ သမာဒိယိသု-ကောင်းစွာ ယူကုန်ပြီ၊ ဝါ-ဆောက်တည်ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့သည်၊ တေနေဝ ဥပနိဿယေန-ထိုအားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ဧတရဟိ-၌၊ နိသိန္နာသနေယေဝ-ထိုင်ရာနေရာ၌ပင်၊ အရဟတ္တံ၊ ပတ္တာ-ကုန်ပြီ။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော၊ ကုမံ၊ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ) “မုဟုတ္တမပိ ၊ ပေ ၊ ယထာ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**မုဟုတ္တမပိ စေ ဝိညူ၊ ပဏှိတံ ပယိရုပါသတိ၊
ခိပ္ပံ ဓမ္မံ ဝိဇ္ဇာနာတိ၊ ဇိဝှါ သူပရသံ ယထာ။**

ဝိညူ-လိမ္မာမြင်သိ၊ ပညာရှိသည်၊ မုဟုတ္တံ အပိ-တစ်ခဏမျှလည်း၊ ပဏှိတံ-ပညာရှိကို၊ စေ ပယိရုပါသတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ခိပ္ပံ-လျင်မြန်စွာသာလျှင်၊ ဓမ္မံ-ပရိယတ္တိတရား၊ လောကုတ္တရာတရားကို၊ ဝိဇ္ဇာနာတိ-သိနိုင်၏၊ (ကိမိဝ-နည်း?) ဇိဝှါ-လျှာသည်၊ သူပရသံ-ဟင်း၏အရသာကို၊ ဝိဇ္ဇာနာတိ ယထာ-သိသကဲ့သို့တည်း။

တဿာ-ထိုဂါထာ၏၊ အတ္ထော-ကား၊ ဝိညူ-ပညာရှိသည်၊ ပဏှိတပုရိ-သော-ပညာရှိယောက်ျားသည်၊ မုဟုတ္တမပိ-တစ်မုဟုတ်မျှပတ်လုံးလည်း၊ ဝါ-

ဝိညူ ပဏှိတပုရိသော။ ။ဝိညူကို ပရိယာယ်ဖြစ်သော ပဏှိတဖြင့် ဖွင့်သည်။ “ပဏှိတပုရိသော”ဟု ဆိုသော်လည်း ဧကဒေသုပစာရ၊ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ပညာရှိမိန်းမကိုလည်း ယူနိုင်သည်။ “ဝိဇ္ဇာနိတံ သီလံ ယဿ၊ ဝိဇ္ဇာနနသီလောတိ ဝါ ဝိညူ၊(ရှု-၃၆၅)၊ ဝိဇ္ဇာနာတိတိ ဝါ ဝိညူ၊(မောင်-၅၊ ၃၉)”ဟု ပြပါ။

မုဟုတ္တံ။ ။ကုဋိလယတိ ရတ္တိဒိဝသေ သုဘာသုဘဒဿနတောတိ မုဟုတ္တော။

တစ်ခဏမျှ၌လည်း၊ အညံ-သော၊ ပဏ္ဍိတံ-ကို၊ စေ ပယိရူပါသတိ-အကယ်၍ အဖန်ဖန်ချဉ်းကပ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ သော-ထိုပညာရှိယောက်ျားသည်၊ တဿ-ထိုအခြားပညာရှိ၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဥဂ္ဂဏှန္တော-သင်ယူလသော်၊ ပရိပုစ္ဆန္တော-မေးမြန်းလသော်၊ ခိပ္ပမေဝ-လျှင်၊ ပရိယတ္တိဓမ္မံ-ပရိယတ်တရားကို၊ ဝိဇာနာတိ-သိ၏၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ကထာပေတွာ-ဟောစေ၍၊ ပဋိ-ပတ္တိယံ-၌၊ ယဇ္ဇေန္တော-စေ့ဆော်လသော်၊ (ဆက်ဆက်ကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်လသော်)၊ ဝါယမန္တော-လုံးပန်းကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်လသော်၊ ယထာ နာမ-ဥပမာ မည်သည်ကား၊ အနုပဟတဇိဝှိပသာဒေါ-မပျက်စီးသော ဇိဝှိပသာဒရှိသော၊ ပုရိသော-သည်၊ ရသဝိဇာနနတ္ထံ-အရသာကို သိခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဇိဝှဂ္ဂေ-လျှာ ဖျား၌၊ ဌပေတွာ ဧဝ-ထား၍သာ၊ ဝါ-ထားလျှင်ထားခြင်း၊ လောဏိကာဒိဘောဒိ-အငန်အစရှိသောအပြားရှိသော၊ ရသံ-အရသာကို၊ ဝိဇာနာတိ ယထာ-သိသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ပဏ္ဍိတော-သည်၊ ခိပ္ပမေဝ-လျှင်၊ လောကုတ္တရဓမ္မမ္ပိ-လောကုတ္တရတရားကိုလည်း၊ ဝိဇာနာတိ-၏၊ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာ-ဝသာနေ ဗဟူ ဘိက္ခု အရဟတ္တံ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-တိသမတ္တပါဝေယျက ဘိက္ခုဝတ္ထုအပြီးတည်း။

တိသမတ္တပါဝေယျကဘိက္ခုဝတ္ထုဘာသာသီကာ ပြီး၏။

၇-သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိဝတ္ထုဘာသာသီကာ

စရန္တိ ဗာလာ ဒုဓမ္မဓာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ-ဝေဠုဝန် ကျောင်း၌၊ ဝိဟရန္တော၊ သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ-နူနာရှိသော သုပ္ပဗုဒ္ဓကို၊ ဝါ-သုပ္ပဗုဒ္ဓနူနာ ရောဂါသည်ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ၊ သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိဝတ္ထု-သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိဝတ္ထုသည်။

[ဟုစ္ဆ-ကောဋိလျေ +တ၊ ဓာတ်အစ၌ မုလာ၊ ချေ၊ တဒ္ဒေဘော်၊-ဓာန်ဋီ-၆၆၊] အစ္စန္တ သံယောဂအနက်၌ ဒုတိယာသက်၊ (မောဂနိ-၁၊ ၃၉၂၊ နိဒီ-၁၅၅)၊ (တစ်နည်း) ကာလဘာဝေသု စဖြင့် ကာလအနက်၌ သတ္တမိသက်၍ ချေပါ၊ (နီတိသုတ္တ-၃၈၁)၊ လက်ဖျစ် ဆယ်တွက်ကာလသည် ခဏ၊ ဆယ်ခဏသည် လယ၊ ဆယ်လယသည် ခဏလယ၊ ဆယ်ခဏလယသည် မုဟုတ္တ၊ ဆယ်မုဟုတ်သည် ခဏမုဟုတ်တည်း၊ တစ်မုဟုတ်သည် လက်ဖျစ်တွက်ပေါင်း တစ်သောင်းကာလ ရှိ၏။ (ဓာန်-၆၆၊ ၆၇)

ဥဒါနေ-ဥဒါန်းပါဠိတော်၌၊ အာဂတမေဝ-လာသည်သာ၊ ဟိ-ခဲ၊ တဒါ-၌၊ **သုပ္ပ-ဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ**-နူနာရှိသောသုပ္ပဗုဒ္ဓသည်၊ ဝါ-သုပ္ပဗုဒ္ဓနူနာရောဂါသည်သည်၊ ပရိသ-ပရိယန္တေ-ပရိသတ်၏အစွန်၌၊ နိသိန္နော-လျက်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဓမ္မဒေသနံ-ကို၊ သုတ္တာ၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တာ-၍၊ အတ္တနာ-သည်၊ ပဋိလဒ္ဓဂုဏံ-ရအပ်သောဂုဏ်ကျေးဇူးကို၊ (ရအပ်သော တရားထူးကို)၊ သတ္ထု-အား၊ အာ-ရောစေတုကာမော-လျှောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ပရိသမဇ္ဈေ-ပရိသတ်အလည်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဩဂါဟိတုံ-သက်ဝင်ခြင်းငှာ၊ အဝိသဟန္တော-မရဲဝံ့လသော်၊ မဟာဇနဿ-၏၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတာ-ရှိခိုးပြီး၍၊ အနုဂန္ဓာ-အစဉ်လိုက်၍၊ နိဝတ္တနကာလေ-ပြန်လှည့်သွားရာအခါ၌၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ တသ္မိခဏေ၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်တို့၏မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကော-သည်၊ “အယံ သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ သတ္ထု-၏၊ သာသနေ-၌၊ ပဋိလဒ္ဓဂုဏံ-ကို၊ ပါကဋ္ဌ-

သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ။ ။သုခဿိတေ(ချမ်းသာစွာ အိပ်နေသူတို့ကို) ပဗောဓေတီတိ သုပ္ပဗုဒ္ဓေါ၊ (သံ. ဌ-၁, ၃၂၀)၊ ကုဋ္ဌံ+အဿ အတ္ထိတိ ကုဋ္ဌိ၊ (ရူဠိ-၄၉)၊ သုပ္ပဗုဒ္ဓေါ စ+သော+ကုဋ္ဌိ စာတိ သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ-နူနာရှိသောသုပ္ပဗုဒ္ဓ၊ “သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ”ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိသင့်လျက် ဌိ၌ ရသပြု၍ “သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ”ဟု ဖြစ်သည်။

သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိအမည်ရပ်။ ။အတိတ်ဘဝက တဂရသီခီမည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓအား တံတွေးထွေးကာ ပစ်မှားခဲ့သော အကုသိုလ်ကံအကြွင်းအကျန်ကြောင့် မိခင်ဝမ်းထဲ နေစဉ်ကပင် နူနာရောဂါ စွဲကပ်လာခဲ့သည်၊ တောင်းစားနိုင်သည့် အရွယ်ရောက်ရာ အခါ၌ မိဘများက စွန့်ပစ်သွားသဖြင့် တစ်လမ်းဝင် တစ်လမ်းထွက်ကာ တောင်းရမ်းစားသောက်ရရှာ၏၊ ထိုသို့ တောင်းစားဖို့ သွားစဉ်မှာလည်း နူနာရောဂါကြောင့် အသားတွေပြတ်ကျ၊ အရည်တွေယိုကာ ကြီးကျယ်သော ဝေဒနာကို ခံစားရရှာ၏၊ ညရောက်တော့လည်း လမ်းကြိုလမ်းကြားမှာ အိပ်ရပြီး နူနာရောဂါ နှိပ်စက်သဖြင့် ကောင်းစွာ မအိပ်ရဘဲ ညည်းညူမြည်တမ်းနေရရှာ၏၊ သူ၏ သနားစဖွယ် ညည်းညူမြည်တမ်းသံကြောင့် သူအိပ်သည့် လမ်းရှိလူများမှာ ကောင်းစွာ အိပ်မရဖြစ်ကြရ၏၊ ထို့ကြောင့် ကောင်းမွန် နှစ်ခြိုက်စွာ အိပ်ပျော်နေသူတို့ကို နှိုးသူဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် “သုပ္ပဗုဒ္ဓ”ဟူသော အမည် တွင်ခဲ့သည်၊ [သု-ကောင်းမွန်နှစ်ခြိုက်စွာ အိပ်ပျော်နေသူတို့ကို+ပဗုဒ္ဓ-နိုးစေသူ၊ သုပ္ပဗုဒ္ဓသကျ (သာကီဝင်မင်း သုပ္ပဗုဒ္ဓ)နှင့် ကွဲစေရန် “သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ”ဟု ကုဋ္ဌိကို ထပ်ဖြည့်၍ ဆိုသည်။

ထင်ရှားသည်ကို၊ ဝါ-အောင်၊ ကာတုကာမော-သည်၊ (ဟောတိ)။” ကုတိ-သို့၊ ဥ တွာ၊ “နံ-နုနာရှိသော သုပ္ပဗုဒ္ဓကို၊ ဝိမံသိဿာမိ-စုံစမ်းအံ့” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဂန္ဓာ၊ အာကာသေ၊ ဌိတောဝ-လျက်သာ၊ ဧတံ၊ အဝေါစ၊ (ကိံ)။ “သုပ္ပဗုဒ္ဓ-ဒ္ဓ! တံ၊ မနုဿဒလိဒ္ဓေါ-လူတို့တွင် ဆင်းရဲသူတည်း၊ ဝါ-လူဆင်းရဲတည်း၊ [မနုဿေသု မနုဿာနံ ဝါ+ဒလိဒ္ဓေါ မနုဿဒလိဒ္ဓေါ၊ ရှေ့သံဋီ-၁၊ ၃၃၈၊ နောက် ဥဒါန-၄-၂၅၃] မနုဿဝရာကော-လူတို့တွင် နိမ့်ကျသူတည်း၊ ဝါ-နိမ့်ကျသောလူတည်း၊ အဟံ၊ တေ-အား၊ အပရိယန္တံ-အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော၊ ခနံ-ကို၊ ဒဿာမိ-ပေးမည်၊ ‘ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားသည်၊ န ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားမဟုတ်၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ န ဓမ္မော-တရားမဟုတ်၊ သံယော-သည်၊ န သံယော-မဟုတ်၊ မေ-အား၊ ဗုဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ အလံ-အကျိုးမရှိ၊ မေ-အား၊ ဓမ္မေန-ဖြင့်၊ အလံ၊ မေ-အား၊ သံယေန-ဖြင့်၊ အလံ၊ ကုတိ-သို့၊ ဝဒေဟိ-လော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသိကြားမင်းကို၊ သော-ထိုသုပ္ပဗုဒ္ဓသည်၊ အာဟ၊ (ကိံ)။ “တံ၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ အသိ-ဖြစ်သနည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “အဟံ-သည်၊ သက္ကော-သိကြားတည်း၊” ကုတိ-ပြီ၊ အန္ဓဗာလ-ကန်းမိုက်သော၊ အဟိရိက-အရှက်မရှိသော သိကြားမင်း! တံ၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ကထေတုံ-ငှာ၊ ယုတ္တရူပေါ-သင့်လျော်သော သဘောရှိသည်၊ န-မဟုတ်၊ တံ၊ မံ-ကို “ဒုဂ္ဂတော-ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်သူတည်း၊ ဒလိဒ္ဓေါ-ဆင်းရဲသူတည်း၊ ကပဏော-အထီးကျန်မဲ့ သူဆင်းရဲတည်း၊” ကုတိ-သို့၊ ဝဒေသိ၊ အဟံ-သည်၊ ဒုဂ္ဂတော-သည်၊ နေဝ (အသ္မိ-မဖြစ်၊) ဒလိဒ္ဓေါ-သည်၊ န (အသ္မိ-မဖြစ်၊) အဟံ-သည်၊ သုခပ္ပတ္တော-ချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်သည်၊ မဟဒ္ဓနော-များသော ဥစ္စာရှိသည်၊ အသ္မိ - ဖြစ်၏။

သဒ္ဓါဓနံ သီလဓနံ၊ ဟိရိ ဩက္ကပ္ပိယံ ဓနံ၊
သုတဓနဉ္စ စာဂေါ စ၊ ပညာ ဝေ သတ္တမံ ဓနံ။

သဒ္ဓါဓနံ-(ရတနာဥတန်၊ ကံကံအကျိုး၊ မြတ်နိုးကျေနပ်၊ ယုံကြည်တတ်သော) သဒ္ဓါဟူသော ဥစ္စာသည်လည်းကောင်း၊ သီလဓနံ-ကိုယ်ကျင့်သီလဟူသော ဥစ္စာသည်လည်းကောင်း၊ ဟိရိ-(မကောင်းမှုဒုစရိုက်ကို ရှုက်တတ်၊ စက်

ဆုတ်တတ်သော) ဟိရီဟူသော၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်လည်းကောင်း၊ ဩတ္တပ္ပိယံ-
 (မကောင်းမှုဒုစရိုက်ကြောင့် ကြောက်လန့်တတ်သော) ဩတ္တပ္ပဟူသော၊ [ဩ-
 တ္တပ္ပမေဝ ဩတ္တပ္ပိယံ] ဓနံ-ကောင်း၊ သုတဓနံ-(ကြားနာသင်မှတ်, ဆောင်ထား
 အပ်သော, ပရိယတ်တရားဟူသော) သုတဥစ္စာသည်လည်းကောင်း၊ စာဂေါ-
 စွန့်ကြကြောင်းစေတနာ, အလောဘဟူသော၊ ဓနံ စ-ကောင်း၊ ဝေ-စင်စစ်၊
 ပညာ-လောကီ, လောကုတ္တရာပညာဟူသော၊ သတ္တမံ-၇ပါးမြောက် ဖြစ်သော၊
 ဓနံ စ-ကောင်း၊ (ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏။)

ယဿ ဧတေ ဓနာ အတ္ထိ, ဣတ္ထိယာ ပုရိသဿ ဝါ
‘အဒလိဒ္ဒေါ’တိ တံ အာဟု, အမောယံ တဿ ဇီဝိတံ။

ဣတ္ထိယာ ဝါ-မိန်းမသော်လည်းဖြစ်သော၊ ပုရိသဿ ဝါ-ယောက်ျားသော်
 လည်းဖြစ်သော၊ ယဿ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဧတေ ဓနာ-ဤဥစ္စာ ၇ပါး
 တို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိကုန်၏၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဒလိဒ္ဒေါတိ-ဥစ္စာမပွဲ, မဆင်း
 ရဲသူဟူ၍၊ အာဟု-(ဘုရားစသော သူတော်ကောင်းတို့) မိန့်ဆိုတော်မူကုန်၏၊
 တဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်ရှင်ခြင်းကို၊ အမောယံ-အကျိုးမပြီး, အချီး
 နှီးမဟုတ်ဟူ၍၊ ဝါ-အကျိုးရှိ၏ဟူ၍၊ (အာဟု-ကုန်၏။)

ဣတိ-ဤသို့သော၊ ဣမာနိ သတ္တဝိဓမ္မာရိယဓနာနိ-ဤ၇ပါးအပြားရှိသော
 အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ ဥစ္စာတို့သည်၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ (တစ်နည်း) မေ-
 ၏၊ (သန္တာနေ-၌) သန္တိ-ကုန်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ယေသံ-အကြင်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့
 မှာ၊ (တစ်နည်း) ယေသံ-တို့၏၊ (သန္တာနေ-၌) သတ္တ-ကုန်သော၊ ဣမာနိ ဓနာနိ-

စာဂေါ။ ။စဇတိ ဧတေနာတိ **စာဂေါ**, ဒါနံ(သံဋီ-၁, ၃၂၇)။ **စာဂေါ**တိ အ-
 လောဘော၊ (မဋီ-၁, ၅၆)။

ပညာ။ ။ပဇာနာတိတိ ပညာ၊ ပညာပေတိတိ ပညာ၊ (အဘိ. ၄-၁, ၁၆၅)၊
 ပဇာနာတိ ဧတာယာတိ ပညာ၊ (သုတ္တနိ. ၄-၁, ၁၃၁)၊ ပညာယတေ ဧတာယာတိ
 ပညာ၊ (ဓာနိဋီ-၁၅၂)၊ ပကာရေန ဇနေဟိ ဉာတဗ္ဗာ တုသိတဗ္ဗာတိ ပညာ၊ (နိသာဋီ-
 ၇၇)၊ သတ္တဝိ စေတာနိ လောကီယလောကုတ္တရဓိဿကာနေဝ ကထိတာနိ။ (ဒီ. ၄-
 ၃, ၂၂၁)

ဤဥစ္စာတို့သည်၊ သန္တိ၊ တေ-ထိုသူတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓေဟိ ဝါ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေဟိ ဝါ-တို့သည်ကောင်း၊ “ဒလိဒ္ဓါ”တိ-ဆင်းရဲသူတို့ဟူ၍၊ န ဝုစ္ဆန္တိ-မိန့်ဆိုတော်မမူအပ်ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ သက္ကော-သည်၊ တဿ-ထို သုပ္ပဗုဒ္ဓ၏၊ ကထံ၊ သုတ္တာ၊ တံ-ထိုသုပ္ပဗုဒ္ဓကို၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ ဩဟာယ-ချန် ထား၍၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္နာ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ ဝစနပဋိဝစနံ-ထိုစ၍ ပြောဆိုအပ်သောစကား၊ ပြန်၍ ပြောဆိုအပ်သောစကားကို၊ အာရောစေသိ-လျှောက်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသိကြားကို၊ ဘဂဝါ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “သက္က-သိကြား၊ တာဒိသာနံ-သင်ကဲ့သို့ရှုအပ်သူတို့၏၊ သတေနပိ-အရာသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရာပေါင်းများစွာသည်လည်းကောင်း၊ သဟဿေနပိ-အထောင်သည် ကောင်း၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသည်လည်းကောင်း၊ သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ-ကို၊ ‘ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ န ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားမဟုတ်၊’ ဣတိ ဝါ-ဤသို့လည်းကောင်း၊ ‘ဓမ္မော-သည်၊ န ဓမ္မော၊’ ဣတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ‘သံယော-သည်၊ န သံယော၊’ ဣတိ ဝါ-လည်းကောင်း၊ ကထာပေတုံ-ပြောဆိုစေခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မစွမ်းနိုင်၊” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ကုဋ္ဌိ-နုနာရှိသော၊ [၃-၁၊ ၁၃၄၊ ၂၃၁၊ ၄-၂၅၉တို့အတိုင်း “ကုဋ္ဌိ”ဟု ဒီဃဖြင့် ရှိမှ ကောင်းသည်၊] သုပ္ပဗုဒ္ဓေါပိ-သည်လည်း၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ၊ ဂန္နာ၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ကတပဋိသန္တာရော-ပြုတော်မူအပ်သော ပဋိသန္တာရ ရှိသည်၊ ဝါ-လောကွတ်ယူငှာ နှုတ်ဆက်စကား ပြောကြားမှုကို ပြုတော်မူသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ သမ္မောဒမာနော-လွန်စွာဝမ်းမြောက်လျက်၊ အတ္တနာ-သည်၊ ပဋိလဒ္ဓ-ဂုဏံ-ကို၊ အာရောစေတွာ-လျှောက်ပြီး၍၊ အာသနာ-မှ၊ ဝုဠာယ-၍၊ ပက္ကာမိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ **အစိရပက္ကန္တံ**-ဖဲသွားပြီး၍ မကြာမြင့်သော ကာလရှိသော၊ ဝါ-

အစိရပက္ကန္တံ။ ။အပက္ကမိတိ ပက္ကန္တော၊ [ပ+ကမု+တ၊] အစိရံ+ပက္ကန္တဿ ယဿာတိ အစိရပက္ကန္တော-ဖဲသွားပြီးသော သုပ္ပဗုဒ္ဓ၏ မကြာမြင့်သော ကာလရှိသည်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်မှန်သမျှ သမာသ်ပုဒ်၏ အပြင်ဘက်ဖြစ်သော အညပုဒ်အရကို ရသောကြောင့် ဗာဟိရတ္ထသမာသ်ချည်း ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကိုပင် သမာသ်ပုဒ်တစ် စိတ်နှင့် အညပုဒ်တို့ အရတူလျှင် ဗာဟိရတ္ထသမာသ်၊ ယင်းသို့မဟုတ်လျှင် အဗာဟိရတ္ထ သမာသ်ဟု ခွဲနိုင်သေး၏၊ “အစိရံ+ပက္ကန္တဿ ယဿ”၌ “ပက္ကန္တဿ”ဟူသော သမာသ် ပုဒ်တစ်စိတ်နှင့် “ယဿ”ဟူသော အညပုဒ်တို့ အရတူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနည်းအလို

မကြာမီက ဖဲသွားသော၊ နံ-ထိုသုပ္ပဗ္ဗကို၊ တရုဏဝတ္ထာ-ငယ်သောနွားရှိသော၊ (နွားကလေးရှိသော)၊ ဂါဝိ-နွားမသည်၊ ဇီဝိတာ-ဇီဝိတိန္ဒြေမျှ၊ ဝါ-အသက်မျှ၊ ဝေါ-ရောပေသိ-အထူးအားဖြင့် အောက်သို့ သက်ရောက်စေပြီ၊ ဝါ-ကင်းစေပြီ၊ ဝါ-ခွင်းပြီ။ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၃၅။]

သာ-ထိုနွားမသည်၊ ဧကာ-တစ်ကောင်သော၊ ယက္ခိနီ-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပုတ္တုသာတိကုလပုတ္တံ-ပုတ္တုသာတိအမျိုးသားလည်းကောင်း၊ ဗာဟိယံ-ဗာဟိယတိုင်း၌ဖြစ်သော၊ ဒါရုစီရိယံ-ဒါရုစီရိယလည်းကောင်း၊ တမ္ပဒါဠိကစောရ-ယာတကံ-တမ္ပဒါဠိကခိုးသူသတ်သမားလည်းကောင်း၊ သုပ္ပဗ္ဗကုဠိ-သုပ္ပဗ္ဗနူနာရောဂါသည်လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ စတုန္ဒ-ငှယောက်ကုန်သော၊ ဣမေသံ-ဇနာနံ-ဤလူတို့ကို၊ အနေကသတေ-အရာမကများစွာသော၊ အတ္တဘာဝေ-အတ္တဘော၌၊ ဝါ-ဘဝ၌၊ ဂါဝိ-သည်၊ ဟုတွာ၊ [ဂါဝိ ဟုတွာ-နွားမယောင် ဖန်ဆင်း၍၊] ဇီဝိတာ-မျှ၊ ဝေါရောပေသိ ကိရ-သတဲ့၊ ကိရ-ချဲ့၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ အတီတေ-၌၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ သေဠိပုတ္တာ-တို့သည်၊ ဟုတွာ၊ ဧကံ-သော၊ နဂရသောဘိနိ-မြို့ကို တင့်တယ်စေသော၊ ဂဏိကံ-ပြည့်တန်ဆာမကို၊ ဥယျာနံ-သို့၊ နေတွာ-ခေါ်ဆောင်၍၊ ဒိဝသံ-တစ်နေ့လုံး၊ သမ္ပတ္တိ-ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်ကို၊ အနုဘဝိတွာ-ခံစား၍၊ သာယနသမယေ-၌၊ ဧဝံ-သို့၊ သမ္ပန္တယိသု-တိုင်ပင်ကြပြီ၊ (ကိ)၊ “ဣမသ္မိံ ဌာနေ-၌၊ အညော-အခြားသူသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣမိဿာ-ဤပြည့်တန်ဆာမအား၊ အမှေဟိ-တို့သည်၊ ဒိန္နံ-ပေးအပ်ပြီးသော၊ ကဟာပဏသဟ-ဿဉ္စ-အသပြာတစ်ထောင်ကိုလည်းကောင်း၊ သဗ္ဗံ-သော၊ ပသာဓနဘဏ္ဍဉ္စ-ဗာဟိရတ္ထသမာသ်ဟု ဆိုရသည်။

တစ်နည်း။ ။ပက္ကမနံ ပက္ကန္တံ၊ အစိရံ+ပက္ကန္တံ ယဿာတိ အစိရပက္ကန္တော-မကြာမြင့်သေးသော ဖဲသွားခြင်းရှိသော သုပ္ပဗ္ဗကုဠိ၊ ဤနည်း၌ သမာသ်ပုဒ်တစ်စိတ်နှင့် အညပုဒ်တို့ အရမတူ၊ ထိုကြောင့် ဤနည်းအလို “အဗာဟိရတ္ထသမာသ်”ဟု ဆိုရသည်။ (နိတိသုတ္တ-၂၀၈၊ ရူဘာ-၂၊ ၃၀၊ ၃၁၊ ဘေဒ၊ ဘေဒဘာ-၁၁၅၊ ၁၁၆၊ ၁၁၈)

တစ်နည်း။ ။ “အစိရပက္ကန္တဿာတိ န စိရံ ပက္ကန္တဿ(ဥဒါနံ၊ ၄-၈၅)”ဟူသော အဖွင့်အလိုမူ “န+စိရံ အစိရံ၊ အပက္ကမိတိ ပက္ကန္တော၊ အစိရံ+ပက္ကန္တော အစိရပက္ကန္တော-မကြာမီက ဖဲသွားသည်”ဟု ပြုပါ။

တန်ဆာပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ကုမံ-ဤပြည့်တန်ဆာမကို၊ မာရေတွာ-သေစေ၍၊ ဝါ-သတ်၍၊ ဂစ္ဆာမ-သွားကြစို့၊ ကုတိ-ဤသို့ တိုင်ပင်ကြပြီ၊ သာ-ထိုပြည့်တန်ဆာမသည်၊ တေသံ-ထိုသူ၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ “ကုမေ-ဤသူတို့သည်၊ နိလ္လဇ္ဇာ-အရှက်မရှိကြ၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ အဘိရမိတွာ-ပျော်ပါးပြီး၍၊ ကုဒါနိ-၌၊ မံ-ကို၊ မာရေတုကာမာ-သေစေခြင်းငှာ လိုလားနေကုန်၏၊ ဝါ-သတ်လိုကုန်၏၊ နေသံ-ထိုသူတို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ဝါ-တို့အား၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုကို၊ (တစ်နည်း) နေသံ-တို့သည်၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုအပ်သောအလုပ်အား သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၆၉၅၊] ဇာနိဿာမိ-သိရအံ့၊” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တေဟိ-ထိုသူတို့သည်၊ မာရိယမာနာ-သေစေအပ်ကုန်လသော်၊ ဝါ-သတ်အပ်ကုန်လသော်၊ “အဟံ၊ ယက္ခိနိ၊ ဟုတွာ၊ မံ-ကို၊ ဧတေ-ဤသူတို့သည်၊ မာရေန္တိ ယထာ-သေစေကုန်သကဲ့သို့၊ ဝါ-သတ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ တေ-ထိုသူတို့ကို၊ မာရေတုံ-သေစေခြင်းငှာ၊ ဝါ-သတ်ခြင်းငှာ၊ သမတ္တာ-စွမ်းနိုင်သူမသည်၊ ဘဝေယျံ-ဖြစ်ရပါလို၏၊ ဝါ-ဖြစ်ရပါစေသား၊” ကုတိ-သို့ ပတ္ထနံ-ဆုတောင်းမှုကို အကာသိ၊ တဿ-ထိုကံ၏၊ နိဿန္နေန-အကျိုးဆက်အားဖြင့်၊ (အကျိုးဆက်အဖြစ်ဖြင့်)၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၄၅၅၊] ကုမေ-ဤသူတို့ကို၊ မာရေသိ-ပြီ၊ သမ္ပဟုလာ-များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တဿ-ထိုသူပုဗ္ဗဒ္ဓ၏၊ ကာလ-ကိရိယံ-သေခြင်းကို ပြုခြင်းကို၊ ဘဂဝတော-အား၊ အာရောစေတွာ-၍၊ “တဿ-ထိုသူပုဗ္ဗဒ္ဓ၏၊ ဂတိ-လားရောက်အပ်သော ဂတိသည်၊ (ပဉ္စသု-၅မျိုးကုန်သော၊ ဂတိသု-တို့တွင်)၊ ကာ-အဘယ်ဂတိပါနည်း? (တစ်နည်း) တဿ-၏၊ ဂတိ-ပြီးဆုံးခြင်းသည်၊ (ဘဝအဆုံးသတ်ခြင်းသည်)၊ ကာ-(အရိယာပုထုဇဉ်၂မျိုးတွင်)

တဿ ကာ ဂတိ။ ။ဂတိသဒ္ဓါသည် “ဘဝဘေဒေ ပတိဋ္ဌာယံ”စသော အဘိဓာန်လာ ဂတိသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ရှေ့နည်းအလို ဘဝဘေဒ (ဒေဝဂတိစသော ဘဝအပြား)အနက်ကို ဟော၏၊ “သုကတဒုက္ကဋကမ္မဝသေန ဂစ္ဆန္တတိ ဂတိ”ဟု ပြုပါ၊ (မ. ၄-၁, ၃၄၁)၊ နောက်နည်းအလို နိဋ္ဌာ(ပြီးဆုံးခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ “ဂမနံ နိပ္ပတ္တနံ ဂတိ”ဟု ပြုပါ၊ (သီဇီသစ်-၂, ၂၂၉)၊ အရိယာပုထုဇဉ်၂မျိုးတွင် အဘယ်ဘဝဖြင့် အဆုံးသတ်သွားသနည်း?ဟု ဆိုလိုသည်။ (ဥဒါန. ၄-၈၆)]

အဘယ်သို့သော ပြီးဆုံးခြင်းမျိုးပါနည်း? ကေန စ ကာရဏေန-အဘယ် အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ကုဋ္ဌိဘာဝ-နုနာရောဂါရှိသူ၏ အဖြစ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ရသနည်း?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိသု၊ သတ္တာ၊ သောတာပတ္တိဖလံ၊ ပတ္တာ၊ တဿ-ထိုသုပ္ပဗ္ဗဒ္ဓ၏၊ တာဝတိံသဘဝနေ-၌၊ ဥပ္ပန္နဘာဝဉ္စ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ် ကိုလည်းကောင်း၊ တဂရသိခိပစ္စေကဗုဒ္ဓံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ နိဋ္ဌဘိတွာ-တံတွေးထွေး ၍၊ **အပသဗျံ**-ဆန့်ကျင်ဖက်ကို၊ ဝါ-မရိသေမှုကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဒီဃ-ရတ္တံ-လုံး၊ နိရယေ-၌၊ ပစ္စိတွာ-၍၊ ဝိပါကာဝသေသေန-အကျိုး၏ အကြွင်း အကျန်အားဖြင့်၊ ဝါ-ကြွင်းကျန်သော အကျိုးအားဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၉၁၅] ကု-ဒါနိ-၌၊ ကုဋ္ဌိဘာဝပုတ္တိဉ္စ-နုနာရောဂါရှိသူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရခြင်းကိုလည်း ကောင်း၊ ဗျာကရိတွာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! ကုမေ သတ္တာ-တို့သည်၊ အတ္တနာဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ အတ္တနော-၏၊ ကဋ္ဌကဝိပါကကမ္ပံ-ခါးစပ်သောအကျိုးရှိ သောကံကို၊ ကရောန္တာ-ကုန်လျက်၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်နေထိုင်ကုန်၏၊” ကူတိ၊ ဝတွာ၊ အနုသန္ဓိ-ကို၊ ယဋေတွာ-၍၊ ဥတ္တရိ-ထိုထက်အလွန်၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော၊ ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “စရန္တိ၊ ပေ၊ ကဋ္ဌကပ္ပလ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

အပသဗျံ။ ။အပသဗျသဒ္ဓါ “လက်ယာဖက်ကိုယ်၊ ဆန့်ကျင်ဖက်”ဟူသော အနက် တို့ကို ဟောသည်ဟု ဓာန်-၇၁၉၊ အမရ-၂၁၊ ၈၄တို့၌ ဆို၍ ထောမနိမိ၌ “လက်ယာ ဖက်၊ ဗြဟ္မာ့ဆိပ်ကမ်း”တို့ကို ဟောသည်ဟု ဆို၏၊ ဤ၌ ဆန့်ကျင်ဖက်အနက်ဟော ယူပါ၊ ဆန့်ကျင်ဖက်ပြုခြင်းဟူသည် မရိမသေပြုခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥဒါန. ၄-၂၆၅၌ “အပသဗျံ အပဒက္ခိဏံ ကတွာ”ဟု ဖွင့်သည်။

တစ်နည်း။ ။လက်ယာဖက်ကိုယ်ဟူသော အနက်ယူ၍ “အပသဗျံ-လက်ယာရစ် လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ကတွာ-ပြု၍”ဟု ပေးကြ၏၊ လက်ယာရစ်လှည့်ပတ်ကာ ပမာမခန့် အမှုအရာဖြင့် မျက်နှာကြောတင်းတင်း ထား၍ ကြည့်ရှုပြုမူခြင်းမျိုးကို ဆိုလိုဟန် တူ၏၊ အချုပ်အားဖြင့် ၂နည်းလုံး၌ မရိမသေပြုခြင်းကို “အပသဗျံ”ဟု မှတ်ရာ၏၊ “အပဂတံ+သဝံ ယတ္တာတိ အပသဗျော-ကင်းသော လက်ဝဲရှိသော လက်ယာဖက်၊ (ထောမ)၊ သဝတော+အပဂတံ အပသဗျံ-လက်ဝဲမှ ကင်းသော လက်ယာဖက်၊ (ဓာန် ဋီ-၇၁၉)၊ ထိုနောင် “ပဒက္ခိဏံကဲ့သို့ “အပသဗျော+ကရဏံ၊ အပသဗျေန ပဝတ္တနံ ပရိဝတ္တနံ ဝါ အပသဗျံ-လက်ယာဖက်၌ ပြုခြင်း၊ ဝါ-လက်ယာဖက်ဖြင့် လည်ခြင်း၊ [အပသဗျံ+အါ]”ဟု ပြုပါ။ (ဓမ္မဘာ-၁, ၄၉၄၅)

**စရန္တိ ဗာလာ ဒုမ္မေဓာ၊ အမိတ္တေနဝ အတ္တနာ၊
ကရောန္တာ ပါပကံ ကမ္မံ၊ ယံ ဟောတိ ကဋကပ္ပလံ။**

ဒုမ္မေဓာ-ပညာမရှိကုန်သော၊ ဗာလာ-ပစ္စုပ္ပန်ကျိုး၊ သံသရာကျိုးကို၊ မြော်
ကိုးသိရန်၊ ပညာဉာဏ်ကင်း၊ လူဖျင်းလူအတို့သည်။ ယံ (ကမ္မံ)-အကြင်ကံသည်။
ကဋကပ္ပလံ-ထက်မြက်ထန်သည်၊ ဆင်းရဲသောအကျိုးရှိသည်။ (ဟောတိ-၏။)
ပါပကံ-ယုတ်ညံ့သော၊ (တံ) ကမ္မံ-ထိုကံကို၊ ကရောန္တာ-ပြုကုန်လျက်၊ **အမိတ္တ-**
နေဝ (အမိတ္တေန+က္ကဝ)-ရန်သူကဲ့သို့သော၊ အတ္တနာ-ကိုယ်ဖြင့်၊ စရန္တိ-လှည့်
လည်နေထိုင်ကုန်၏။ [ယံကို တတိယာ(ဟိတ်)အနက်၌ ပဌမာဟု ယူ၍ “ယံ-အကြင်
ကံကြောင့်၊ ကဋကပ္ပလံ-ထက်မြက်ထန်သည်၊ ဆင်းရဲသောအကျိုးသည်၊ ဟောတိ”ဟု
လည်း ပေးကြသေး၏။]

အမိတ္တေနဝ။ ။မိဇ္ဇတိ သိနေဟတီတိ မိတ္တော၊ [မိဒ+တ၊] သဗ္ဗဂုယေသု မိနိယတိ
ပက္ခိပီယတီတိ မိတ္တော၊ [မိ+တ၊] န+မိတ္တော အမိတ္တော၊ ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏအနက်
တတိယာသကံ၊ “အမိတ္တေန+ဧဝ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ “အမိတ္တေန ဧဝ-ရန်သူဖြစ်၍သာ
လျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္တနာ-ကိုယ်ဖြင့်”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ “အမိတ္တေန+က္ကဝ”ဟု ဖြတ်မှ
အဖွင့်၌ “အမိတ္တဘူတေန ဝိယ”ဟူသော အဖွင့်နှင့် ညီမည်၊ “နေတံ အဇ္ဈတနာမိဝ(ဓမ္မ-
၄၇၊ နိဒီ-၄၃)”၌ကဲ့သို့ ဣဝကို ဧဝအနက်ဟောကြံလျှင်ကား ထိုသို့ပေးနိုင်ပါ၏။ “အ-
မိတ္တေန+ဧဝ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကား မကောင်းပါ။

တစ်နည်း။ ။ဤဂါထာဖွင့်၏ အထက်နား၌ “ဘိက္ခဝေ ဣမေ သတ္တာ အတ္တနာဝ
အတ္တနော ကဋကဝိပါကကမ္မံ ကရောန္တာ ဝိစရန္တိ”ဟု ရှိ၏။ ဤဝါကျ၌ အတ္တနာဝကဲ့သို့
အတ္တနာကို စရန္တိ၏ ဝိသေသနကြံ၍ “ဒုမ္မေဓာ၊ ဗာလာ-တို့သည်၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊
အမိတ္တေနဝ-ရန်သူကဲ့သို့၊ ဝါ-ရန်သူလိုအဖြစ်မျိုးဖြင့်၊ (ဟုတွာ)၊ ယံ (ကမ္မံ)-သည်၊
ကဋကပ္ပလံ၊ (ဟောတိ)၊ ပါပကံ၊ (တံ) ကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တာ၊ စရန္တိ-ကုန်၏”ဟု တစ်နည်း
ပေးပါ။ ဤသို့ပေးလျှင် အမိတ္တေနဝသည် ဥပမာန၊ အတ္တနာသည် ဥပမေယျတည်း၊
ဥပမာန ဥပမေယျမျိုးတွင် ဥပမာနသည် အပ္ပဓာန၊ ဥပမေယျသည် ပဓာနတည်း၊
ပဓာနဖြစ်သော အတ္တနာကို စရန္တိတို့၌ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် စပ်ရသကဲ့သို့ အပ္ပဓာန
ဖြစ်သော အမိတ္တေနဝကိုလည်း စရန္တိတို့၌ပင် စပ်ရသည်၊ မှန်၏-ဥပမာန ဥပမေယျ
တို့သည် ဝိဘတ်တူရိုး ဖြစ်သည်။ [ဥပမာန ဥပမေယျဟု၊ ပဒ ၂ပါး၊ လိင် ဝုစ်ပြားလည်း၊
ဝိဘတ်ကားမူ၊ တူမြဲဟူ၏။-ဘုရား-၆၆။]

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ စရန္တိတိ-ကား၊ စတူဟိ-၄ပါးကုန်သော၊ **ဣရိယာ-ပထေဟိ**-ဣရိယာပုထ်တို့ဖြင့်၊ အကုသလမေဝ-ကိုသာ၊ ကရောန္တာ-ကုန်လျက်၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်နေထိုင်ကုန်၏၊ ဗာလာတိ-ကား၊ ဣမလောကတ္ထဉ္စ-ဤ ပစ္စုပ္ပန်လောက၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ပရလောကတ္ထဉ္စ-နောင်တမလွန် လောက၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ အဇာနန္တာ-မသိသူတို့သည်၊ ဣမ-ဤ ဂါထာ၌၊ ဗာလာ နာမ-ဗာလတို့ မည်၏။ ဒုမ္မေဓာတိ-ကား၊ ဒုပ္ပညာ-ပညာ မရှိကုန်သော။ အမိတ္တေနေဝ အတ္တနာတိ-ကား၊ **အမိတ္တဘူတေန**-မိတ်ဆွေ မဟုတ်သူဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဝါ-မိတ်ဆွေမဟုတ်သူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော၊ ဝေရိနာ ဝိယ-ရန်သူကဲ့သို့၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်သော၊ အတ္တနာ-ကိုယ်ဖြင့်၊

နေတ္ထိဝိ-၂၈၈။ ။ထို၌ အမိတ္တေန၊ အတ္တနာတို့ကို အဝုတ္တကတ္တားကြ၍ “ဒုမ္မေဓာ၊ ဗာလာ-တို့သည်၊ အမိတ္တေန-ရန်သူသည်၊ ပါပကံ-သော၊ ကမ္မံ-ကို၊ (ကတံ) ဣဝ-ပြု အပ်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) အတ္တနာ-သည်၊ ကဋ္ဌကပ္ပလံ-သော၊ ယံ ကမ္မံ-ကို၊ (ကတံ- သည်၊) ဟောတိ၊ ပါပကံ-သော၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီးသော၊ တံ ကမ္မံ-ထိုကံကို၊ ကရောန္တာ- ကုန်လျက်၊ စရန္တိ”ဟု ပေးစေသည်။

စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ။ ။စရန္တိအရ သွားခြင်းဣရိယာပုထ်တစ်မျိုးတည်းကို သာ ယူမည်စိုး၍ “စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ စရန္တိအရ “သွား-ရပ်- ထိုင်-လျောင်း”ဟူသော ဣရိယာပုထ်၄မျိုးလုံးကို ယူရမည်-ဟူလို၊ “ဣရိယနံ ပဝတ္တနံ ဣရိယာ၊ ဣရိယာယ+ပထာ ဣရိယာပထာ”နှင့်အညီ ကိုယ်အမူအရာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော “သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်း”တို့ကို “ဣရိယာ ပုထ်”ဟု ခေါ်ဆိုသည်၊ သွား-ရပ်-ထိုင်-လျောင်းအခိုက်ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်အတန်းကို ကောက်ယူရသည်။ (သာရတ္ထ-၁၊ ၂၀၃)

အမိတ္တဘူတေန။ ။အမိတ္တသဒ္ဒါ “မိတ်ဆွေတု၊ ရန်သူ”ဟူသော အနက်၂မျိုးကို ဟော၏၊ မိတ်ဆွေတုအနက်ကို ဟောရာ၌ အဗြာဟ္မဏော၌ကဲ့သို့ နသဒ္ဒါ သဒိသ အနက်ကို ဟော၏၊ ရန်သူအနက်ကို ဟောရာ၌ အကုသလာ၌ကဲ့သို့ နသဒ္ဒါ ဝိရုဒ္ဓ အနက်ကို ဟော၏၊ ဤ၌ အမိတ္တေနအရ ရန်သူကို ယူစေလို၍ “အတ္တနာ အမိတ္တ- ဘူတေန ဝိယ ဝေရိနာ ဟုတ္တာ”ဟု အမိတ္တနောင် ဘူတထည့်ဖွင့်သည်၊ “ဟုတ္တာ”ဖြင့် တတိယာဝိဘတ် ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏာအနက်၌ သက်ကြောင်းကို ပြသည်၊ ဤကား

ကဋကပ္ပလန္တိ-ကား၊ တိဓိဏာဖလံ-ထက်မြက်သောအကျိုးရှိသော၊ ဒုက္ခဖလံ-ဆင်းရဲသော အကျိုးရှိသော၊ ဣတိ-ဤကား ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာ-ဝသာနေ ဗဟူ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိဝတ္ထု အပြီးတည်း။

သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိဝတ္ထုဘာသာဋီကာ ပြီး၏။

၈-ကဿကဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

န တံ ကမ္မံ ကတံ သာဓူတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဧကံ-တစ်ယောက်သော၊ ကဿကံ-လယ်သမားကို၊ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုလယ်သမားသည်၊ သာဝတ္ထိတော-မှ၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ ဧကံ-တစ်ကွက်သော၊ ခေတ္တံ-လယ်ကို၊ ကသတိ-ထွန်နေ၏၊ စောရာ-တို့သည်၊ ဥဒက-နိဒ္ဒမနေန-ရေထုတ်ကြောင်းပြန်ဖြင့်၊ နဂရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဧကသ္မိ-သော၊ အမုကုလေ-ကြွယ်ဝသောအမျိုး၌၊ ဥမဂ္ဂိ-ဥမင်ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ဖောက်၍၊ ဗဟုံ-သော၊ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ-ရွှေငွေကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဥဒကနိဒ္ဒမနေနေဝ-ဖြင့်သာ၊ နိက္ခမိသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊ ဧကော-သော၊ စောရော-သည်၊ တေ-ထိုခိုးသူတို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-လှည့်ပတ်၍၊ ဧကံ-သော၊ သဟဿတ္ထဝိကံ-ငွေတစ်ထောင်ရှိသော အိတ်ကို၊ (ငွေတစ်ထောင်ပါဝင်သောအိတ်ကို)၊ **ဩဝဋ္ဌိကာယ**-ပုဆိုးခါးပိုက်၌၊

ဝေရိနာနောင် ဝိယမပါသော ဤအဋ္ဌကထာအလိုတည်း။

နေတ္ထိ. ၄-၂၂၅။ ။နေတ္ထိ. ၄-၂၂၅၌ကား “အမိတ္တဘူတေန ဝိယ ဝေရိနာ ဝိယ ဟုတွာ”ဟု ဝေရိနာနောင် ဝိယပါရှိ၏။ “အမိတ္တဘူတေန ဝိယ-မိတ်ဆွေမဟုတ်သူ ဖြစ်၍ ဖြစ်သူကဲ့သို့၊ ဝါ-မိတ်ဆွေမဟုတ်သူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်သူကဲ့သို့၊ ဝေရိနာ ဝိယ-ရန်သူကဲ့သို့၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်သော၊ အတ္တနာ-ကိုယ်ဖြင့်”ဟု ပေးပါ၊ ထိုအလို “ဝေရိနာ ဝိယ”ဖြင့် အမိတ္တေန၏ ပရိယာယ်ကို ပြသည်ဟု ယူရ၏၊ မှန်၏-“အမိတ္တော ရိပု ဝေရီ စ(ဓာန်-၃၄၄)”စသော ဂါထာအရ အမိတ္တနှင့် ဝေရီသည် အချင်းချင်း ပရိယာယ် ဖြစ်သည်။

ဩဝဋ္ဌိကာယ။ ။အဝဋ္ဌနံ ဩဝဋ္ဌော-အောက်၌ လုံးဝိုင်းခြင်း၊ ဩဝဋ္ဌော+ယဿာ

ကတ္တ-ပြု၍၊ ဝါ-ထည့်ထား၍၊ တံ ခေတ္တံ-ထိုလယ်သို့၊ ဂန္ဓာ-ရောက်၍၊ တေဟိ-ထိုခိုးသူတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ဘဏ္ဍာ-ဥစ္စာကို၊ ဘာဇေတွာ-ခွဲဝေ၍၊ အာဒါယ-၍၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ ဩဝဠိကတော-ပုဆိုးခါးပိုက်မှ၊ ပတမာနံ-ကျသွားသော၊ သဟဿတ္ထဝိကံ-ကို၊ န သလ္လက္ခေသိ-သတိမထားမိ၊ တံ ဒီဝသံ-ထိုနေ၌၊ သတ္တာ-သည်၊ ပစ္စုသသမယေ-၌၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေန္တော-သော်၊ တံ ကဿကံ-ထိုလယ်သမားကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဉာဏဇာလဿ-ဉာဏ်တည်း ဟူသောကွန်ယက်၏၊ အန္တောပဝိဋ္ဌိ-အတွင်း၌ဝင်လာသည်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဘဝိဿတိ န ခေါ-ဖြစ်လိမ့်မည်နည်း၊” ဣတိ-သို့၊ ဥပဓာရယ-မာနော-ဆင်ခြင်တော်မူလသော်၊ ဣဒံ-ဤအကြောင်းအရာကို၊ အဒ္ဓဿ၊ (ကိ)။ “အယံ ကဿကော-ဤလယ်သမားသည်၊ ပါတောဝ-နံနက်စောစော၌ပင်၊ ကသိတုံ-လယ်ထွန်ခြင်းငှာ၊ ဂမိဿတိ-လိမ့်မည်၊ ဘဏ္ဍာသာမိကာ-ဥစ္စာရှင်တို့ သည်၊ စောရာနံ-တို့၏၊ အနုပဒံ-ခြေရာ၏ အစဉ်သို့၊ [ပဒဿ+အနုတ္တမော အနု-ပဒံ-မအူပါနိ-၄, ၈၂] ဂန္ဓာ-လိုက်၍၊ ဩဝဠိကတော-မှ၊ ပတမာနံ-ကျနေသော၊ သဟဿတ္ထဝိကံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ ဧတံ-ဤလယ်သမားကို၊ ဂဏှိဿန္တိ-ဖမ်းကြလိမ့် မည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ တဿ-ထိုလယ်သမား၏၊ အညော-သော၊ သက္ခိ နာမ-သက်သေမည်သည်၊ န ဘဝိဿတိ-ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်၊ အဿ-ထိုလယ်သမား၏၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဿ-၏၊ ဥပနိဿယောပိ-အားကြီးသော မှီရာသည်လည်း၊ အတ္ထိ၊ မယာ-သည်၊ တတ္ထ-ထိုလယ်သို့၊ ဂန္တံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊” ဣတိ-ဤသို့ မြင်တော်မူပြီး၊ သောပိ ကဿကော-သည်လည်း၊ ပါတောဝ၊ ကသိတုံ၊ ဂတော-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာနန္ဒတ္ထေရေန-သော၊ ပစ္ဆာသမဏေန-နှင့်၊ တတ္ထ-ထိုလယ်သို့၊ အဂမာသိ၊ ကဿကော-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဒိသွာ၊ ဂန္ဓာ၊ ဘဂဝန္တံ၊ ဝန္တိတွာ၊ ပုန၊ ကသိတုံ၊ အာရဘိ-ပြီ၊ သတ္တာ၊ တေန-ထိုလယ် သမားနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ကိဉ္စိ-ဘာကိုမျှ၊ အဝတွာဝ-မိန့်တော်မမူ၍သာ၊ ဝါ-ဘဲသာ၊

အတ္ထိတိ ဩဝဠိကာ၊ ခါးပိုက်၏အောက်၌ ဝိုင်းနေသောကြောင့် “ဩဝဠိကာ”ဟု ဆို သည်၊ ပုဆိုးတောင်ရှည်၏ အိတ်ထောင့်လည်း “ဩဝဠိကာ”ပင်တည်း။ (သီဘာ-၃, ၁၆၈)။ သီဋ္ဌိသစ်အလို “ဩဝဠိကာယ-အလုံးအားဖြင့်၊ ကတ္တာ”ဟု ပေး။ (သီဋ္ဌိသစ်-၂, ၁၃၈)

သဟဿတ္ထဝိကာယ-၏။ ပတိတဌာနံ-ကျခဲ့ရာအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ၊ တံ-ထိုအိတ်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အာနန္ဒ-န္ဒာ၊ ပဿ-ကြည့်စမ်းလော၊ အာသီဝိသော-လျင်သော အဆိပ်ရှိသောမြွေတည်း။” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။ “ဘန္တေ-ရား၊ ပဿာမိ-မြင်ပါ၏။ ယောရဝိသော-ပြင်းသောအဆိပ်ရှိသော မြွေတည်း၊ (အဆိပ်ပြင်းသောမြွေတည်း)။” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။

ကဿကော-သည်၊ တံ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ၊ “ဧတံ-ဤနေရာသည်၊ မမ-၏။ ဝေလာယ ဝါ-အချိန်ဟုတ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ အဝေလာယ ဝါ-အချိန်မဲ့၌လည်းကောင်း၊ ဝိစရဏဌာနံ-လှည့်လည်သွားလာရာနေရာတည်း၊ ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ အာသီဝိသော-သည်၊ အတ္ထိ ကိရ-ရှိသတဲ့” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ သတ္ထရိ-သည်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှသောစကားကို၊ ဝတ္တာ၊ ပက္ကန္တေ-ကြွသွားပြီးတော်မူလသော်၊ ဝါ-ကြွသွားတော်မူပြီးရာအခါ၌၊ “နံ-ထိုမြွေကို၊ မာရေဿာမိ-သေစေအံ့၊ ဝါ-သတ်အံ့” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ပတောဒလဋ္ဌိ-ထိုးဆွကြောင်းနှင့်တံကို၊ ဝါ-တံဖျာကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂတော-သည်၊ (သမာနော)၊ သဟဿဘဏ္ဍိကံ-ငွေတစ်ထောင်ရှိသော ဘဏ္ဍာထုပ်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “ဣမံ-ဤဘဏ္ဍာထုပ်ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ကထိတံ-မိန့်တော်မူအပ်သည်၊ ဘဝိ-သတိ-မည်” ဣတိ-ဤသို့ တွေးမိ၍၊ တံ-ထိုဘဏ္ဍာထုပ်ကို၊ အာဒါယ၊ နိ-ဝတ္တော-ပြန်လှည့်ပြီ၊ အဗျတ္တတာယ-အသိဉာဏ် မထက်မြက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကမန္တေ-၌၊ ဌပေတွာ၊ ပံသုနာ-မြေမှုန်ဖြင့်၊ (ဖုံဖြင့်)၊ ပဋိစ္ဆာဒေတွာ-ဖုံးအုပ်၍၊ ပုန၊ ကသိတုံ၊ အာရဘိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ရတ္တိယာ-သည်၊ ဝိဘာတာယ-လင်းလသော်၊ ဂေဟေ-၌၊ စောရေဟိ-တို့သည်၊ ကတ-ကမ္ပံ-ပြုအပ်သောအမှုကို၊ ဒိသ္မာ၊ **ပဒါနုပဒံ**-ရှေ့ခြေရာသို့ အစဉ်လိုက်သော နောက်ခြေရာသို့၊ ဝါ-ခြေရာခံလျက်၊ ဂစ္ဆန္တ-လိုက်ကုန်လသော်၊ တံ ခေတ္တံ-ထို

ပဒါနုပဒံ။ ။ အနုဂတံ+ပဒံ အနုပဒံ-အစဉ်လိုက်သောနောက်ခြေရာ၊ ပဒံ+အနု-ပဒံ ပဒါနုပဒံ-ရှေ့ခြေရာသို့+အစဉ်လိုက်သောနောက်ခြေရာ၊ ပဒသဒ္ဓါ ခြေရာအနက်ဟော၊ (သီဋီသစ်-၂၊ ၂၁၊ သီဘာ-၂၊ ၂၆၀)၊ တစ်နည်း-ပဒံ စ+အနုပဒံ စ ပဒါနုပဒံ-ရှေ့ခြေလှမ်း+ထိုခြေလှမ်းအားလျော်သော နောက်ခြေလှမ်း။ (သံဋီ-၂၊ ၈၈)

လယ်သို့၊ ဂန္ဓာ၊ တတ္ထ-ထိုလယ်၌၊ စောရေဟိ-တို့သည်၊ ဘဏ္ဍာဿ-ကို၊ ဘာဇိတ-
ဌာနံ-ဝေဖန်ရာအရပ်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ကဿကဿ-၏၊ ပဒဝလဉ္စ-ခြေရာကို၊
အဒ္ဒသံသု-တွေ့မြင်ကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ တဿ-ထိုလယ်သမား၏၊ ပဒါ-
နုသာရေန-ခြေရာသို့ အစဉ်လိုက်သဖြင့်၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ထဝိကာယ-အိတ်၏၊ ဌပိတ-
ဌာနံ-ထားရာအရပ်ကို၊ ဒိသွာ၊ ပံသု-မြေမှုန်ကို၊ ဝိယူဟိတွာ-ယက်၍၊ ထဝိကံ-
အိတ်ကို၊ အာဒါယ၊ “တံ၊ ဂေဟံ-ကို၊ ဝိလုမ္ပိတွာ-လုယက်၍၊ ခေတ္တံ-ကို၊ ကသ-
မာနော ဝိယ-ထွန်ယက်သကဲ့သို့ ဝိစရသိ-လှည့်လည်နေ၏၊” ဣတိ-သို့၊ တဇ္ဇေ-
တွာ-ခြိမ်းခြောက်၍၊ ပေါထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ နေတွာ-၍၊ ရညော-ကို၊ ဝါ-အား၊
ဒဿယိသု-မြင်စေကုန်ပြီ၊ ဝါ-ပြကုန်ပြီ၊ ရာဇာ၊ တံ ပဝတ္တိ-ကို၊ သုတွာ၊ တဿ-
ထိုလယ်သမားကို၊ ဝဓံ-သတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-ငှာ၊ အာဏာပေသိ-ပြီ၊ [ဝဓံ အာ-
ဏာပေသိ-သတ်မိန့်ပေးပြီ] ရာဇပုရိသာ-မင်းချင်းယောက်ျားတို့သည်၊ တံ-ထို
လယ်သမားကို၊ ပစ္ဆာဗာဟံ-နောက်၌ လက်မောင်းရှိအောင်၊ ဝါ-လက်နောက်
ပြန်၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့ချည်၍၊ [ပစ္ဆာဗာဟံ ဗန္ဓိတွာ-လက်ပြန်ကြိုးတုပ်၍၊] ကသာဟိ-
ကြိမ်တို့ဖြင့်၊ တာဠေန္တာ-ရိုက်နှက်ကုန်လျက်၊ အာဃာတနံ-လူသတ်ကုန်းသို့၊
(သုသာန်သို့)၊ နယိသု-ဆောင်ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုလယ်သမားသည်၊ ကသာဟိ-
တို့ဖြင့်၊ တာဠိယမာနော-ရိုက်နှက်အပ်သော်၊ အညံ-သော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ရာ
ကို၊ အဝတွာ-၍၊ “ပဿာနန္တ အာသီဝိသောတိ၊ ပဿာမိ ဘဂဝါ ယောရ-
ဝိသော”တိ-ပဿာနန္တ၊ ပေ၊ ယောရဝိသောဟူ၍၊ ဝဒန္တော-ဆိုလျက်၊ ဂစ္ဆတိ-
၏၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုလယ်သမားကို၊ ရာဇပုရိသာ-တို့သည်၊ “တံ၊ သတ္ထု စေဝ-
၏လည်းကောင်း၊ အာနန္တတ္ထေရဿ စ-၏လည်းကောင်း၊ ကထံ-ကို၊ ကထေသိ-
ပြီ၊ ဧတံ-ဤသို့ ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ကိံ နာမ-အဘယ်မည်သော အကြောင်း
ကြောင့်နည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ရာဇာနံ-ကို၊ ဒဠု-ဖူးတွေ့ခြင်းငှာ၊ လဘ-
မာနော-သော်၊ ကထေဿာမိ-ပြောပြပါမည်၊” ဣတိ ဝုတ္တေ၊ ရညော၊ သန္တိကံ၊
နေတွာ၊ ရညော-အား၊ တံ ပဝတ္တိ-ကို၊ ကထယိသု-လျှောက်တင်ကုန်ပြီ၊ အထ-
၌၊ နံ-ထိုလယ်သမားကို၊ ရာဇာ၊ “ကသွာ-ကြောင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကထေသိ-နည်း?”
ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ သော-ထိုလယ်သမားသည်၊ “ဒေဝ-မင်းကြီး! အဟံ၊ န စောရော-
သူခိုးမဟုတ်ပါ၊” ဣတိ၊ ဝတွာ၊ ကသနတ္ထာယ-လယ်ထွန်ခြင်းငှာ၊ နိက္ခန္တကာလ-

တော-ထွက်ခဲ့ရာအခါမှ၊ ပဌာယ၊ သဗ္ဗံ-သော၊ တံ ပဝတ္တိ-ကို၊ ရညော-အား၊ အာစိန္တိ-လျှောက်တင်ပြီ၊ ရာဇာ၊ တဿ-ထိုလယ်သမား၏၊ ကထံ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ “ဘဏေ-မောင်မင်းတို့၊ အယံ-ဤလယ်သမားသည်၊ လောကေ-၌၊ အဂ္ဂ-ပုဂ္ဂလံ-အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော၊ သတ္တာရံ-ကို၊ သက္ခိ-သက်သေ၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ အပဒိသတိ-ညွှန်ပြနေ၏၊ ဧတဿ-ဤလယ်သမား၏၊ (ဥပရိ-အပေါ်၌) ဒေါသံ-ကို၊ အာရောပေတံ-တက်ရောက်စေခြင်းငှာ၊ ဝါ-တင်ခြင်းငှာ၊ န ယုတ္တံ-မသင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၉၊ ၃၀၀။] အဟံ၊ ဧတ္ထ-ဤအမှု၌၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သည်ကို၊ **ဇာနိဿာမိ**-စုံစမ်းစိစစ်ဥပမာသည်။” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တံ-ထိုလယ်သမားကို၊ အာဒါယ-၍၊ သာယနသမယေ-၌၊ သတ္ထု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ (ကံ)၊ “ဘဂဝါ၊ ကစ္စိ-အဘယ်သို့ပါနည်း? တုမေ-တို့သည်၊ အာနန္ဒ-တ္ထေရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဧတဿ ကဿကဿ-ဤလယ်သမား၏၊ ကသနဌာနံ-လယ်ထွန်ရာအရပ်သို့၊ ဂတာ-ကြွတော်မူခဲ့ကြပါသလော?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာ-ရာဇ-ကြီး၊ အာမ-အိမ်း” ကုတိ-ပြီ၊ “တတ္ထ-ထိုလယ်၌၊ ဝေါ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ကိ-အဘယ်အရာကို၊ ဒိဋ္ဌံ-မြင်တော်မူအပ်ခဲ့ပါသနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာရာဇ-ကြီး၊ သဟဿတ္ထဝိကာ-ကို (ဒိဌာ-ပြီ)” ကုတိ-ပြီ၊ “ဒိသ္မာ-၍၊ ကိ-အဘယ်စကားကို၊ အဝေါစုတ္ထ-မိန့်တော်မူခဲ့ကြပါသနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာ-ရာဇ-ကြီး၊ ကုဒံ နာမ-ဤမည်သောစကားကို၊ (အဝေါစုမု-ကြပြီ)” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ အယံ ပုရိသော-သည်၊ တုမာဒိသံ-အရှင်ဘုရားတို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ အပဒိသံ-ညွှန်ပြထိုက်သောသက်သေကို၊ သစေ န အကရိဿ-အကယ်၍ မပြုခဲ့အံ့၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ န အလဘိဿ-မရတော့ရာ၊ ပန-သို့သော်လည်း၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ ကထိတကထံ-မိန့်တော်မူအပ်သော စကားကို၊ ကထေတွာ-၍၊ တေန-ထိုလယ်သမားသည်၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ လဒ္ဓံ-ပြီ” ကုတိ-ပြီ၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတ္တာ-၍၊ သတ္တာ-သည်၊ “မဟာရာဇ-ကြီး၊ အာမ-အိမ်း၊ အဟမ္မိ-သည်လည်း၊ ဧတ္တကမေဝ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသောစကားကိုသာ၊

ဇာနိဿာမိ။ ။ **ဇာနာတိတိ။** . . . ဝိစာရေတိ၊ ဝိစာရဏတ္ထောပိ ဟိ ဟောတိ ဇာနာတိသဒ္ဓေါ(မဋီ-၃၊ ၄)” အဖွင့်ကို ထောက်၍ ဤဇာနိဿာမိ၌ ဉာဓာတ် ဝိစာရဏ အနက်ဟောဟု ယူပါ။

ဝတ္တာ၊ ဂတော-ခွဲပြီ၊ ပဏ္ဍိတေန နာမ-မည်သည်။ ယံ ကမ္မံ-အကြင်အမှုကို၊ ကတ္တာ၊ ပစ္စာနုတပွဲ-နောက်၌ အဖန်ဖန် ပူပန်ခြင်းသည်၊ ဝါ-နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ တံ-ထိုအမှုကို န ကတ္တဗ္ဗံ-မပြုထိုက်၊ ကုတိ ဝတ္တာ အနုသန္တိ ယဇ္ဇေတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ကုမံ ဂါထံ အာဟ၊ (ကိ)၊ “န တံ ကမ္မံ ၊ ပေ ၊ ပဋိသေဝတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

န တံ ကမ္မံ ကတံ သာဓု၊ ယံ ကတ္တာ အနုတပွတိ၊ ယဿ အဿုမုခေါ ရောဒံ၊ ဝိပါကံ ပဋိသေဝတိ။

ယံ (ကမ္မံ)-အကြင်ကံကို၊ ကတ္တာ-ပြုပြီး၍၊ ဝါ-လသော်၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ အနုတပွတိ-အဖန်ဖန် ပူပန်ရ၏၊ ယဿ-အကြင်ကံ၏၊ ဝိပါကံ-အကျိုးကို၊ အဿုမုခေါ-မျက်နှာ၌ မျက်ရည်ရှိသည်၊ ဝါ-မျက်ရည်တို့ဖြင့် စိုစွတ်သောမျက်နှာရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ [အဿုနိ+မုခေ ယဿာတိ အဿုမုခေါ] ရောဒံ (ရောဒန္တော)-ငိုလျက်၊ ပဋိသေဝတိ-ခံစားရ၏၊ [သေဝဓာတိ ဥပဘုဇ္ဇနအနက်] ကတံ-ပြုအပ်ပြီးသော၊ တံ ကမ္မံ-ထိုကံသည်၊ န သာဓု-မကောင်း။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ န တံ ကမ္မန္တိ-ကား၊ နိရယာဒိသု-ငရဲအစရှိသောဘုံတို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တနသမတ္ထံ-ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ ဝါ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ ဒုက္ခုဒြိယံ-ဒုက္ခဟူသောဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ဝါ-ဒုက္ခဟူသော တိုးပွားခြင်းရှိသော၊

န တံ . . . ပဋိသေဝတိ။ ။ “န တံ ကမ္မံ ကတံ သာဓု”ကို နိယမဝါကျ၊ ကြွင်းပုဒ်ကို အနိယမဝါကျယူ၍ ပေးခဲ့သည်။ နေတ္ထိဝိ-၂၂၅၌ကား “ယံ ကတ္တာ အနုတပွတိ”ကိုသာ အနိယမဝါကျ၊ “ယဿ အဿုမုခေါ”စသော ၂ပါဒ်ကို “န တံ ကမ္မံ ကတံ သာဓု”၏ မကောင်းပုံကို အကျယ်ပြသော ဝိတ္ထာရဝါကျဟု ယူ၏။ ထိုအလို “ယံ (ကမ္မံ)-ကို၊ ကတ္တာ၊ အနုတပွတိ-၏၊ ကတံ-သော၊ တံ ကမ္မံ-သည်၊ န သာဓု၊ ယဿ-ယင်းကံ၏၊ ဝိပါကံ-ကို၊ အဿုမုခေါ-သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ရောဒံ (ရောဒန္တော)-လျက်၊ ပဋိသေဝတိ-၏”ဟု ယဿကို နိယမဝါကျကြံ၍ ပေးပါ။ မကောင်းခြင်းဟူသည် ယင်းကံ၏ အကျိုးကို မျက်ရည်ရွှေကာ ငိုယိုလျက် အကျိုးခံစားရခြင်းတည်း-ဟူလို။

ဒုက္ခုဒြိယံ။ ။ ဒုက္ခော+ဥဒယော ဧတဿာတိ ဒုက္ခုဒြိယံ-ဒုက္ခဟူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသောကံ၊ ဝါ-ဒုက္ခဟူသော တိုးပွားခြင်းရှိသောကံ၊ [ဒုက္ခ+ဥဒယ၊ ဒ-ကို ဒြပ္ပ၊ ဥဒယသဒ္ဒါ

ယံ ကမ္မံ-အကြင်ကံကို၊ ကတွာ၊ အနုဿရန္တော-အောက်မေ့လသော်၊ အနု-
 သာရိတာနုဿရိတက္ခဏေ-အောက်မေ့ရာ အောက်မေ့ရာခဏ၌၊ (သတိရ
 တိုင်း သတိရတိုင်း၌)၊ အနုတပွတိ-အဖန်ဖန် ပူပန်ရ၏၊ အနုသောစတိ-အဖန်
 ဖန်ဝမ်းနည်းရ၏၊ ကတံ-ပြုအပ်ခဲ့သော၊ တံ-ထိုကံသည်၊ န သာဓု န သုန္ဓရံ-
 မကောင်း၊ [“သုန္ဓရံ”ဖြင့် သာဓုသဒ္ဓါ သုန္ဓရအနက်ဟောဟု သိစေ၏၊] နိရတ္ထကံ-
 အကျိုးမရှိ။ ယဿ အဿုမုခေါတိ-ကား၊ ယဿ-အကြင်ကံ၏၊ ဝိပါကံ-
 အကျိုးကို၊ အဿူဟိ-မျက်ရည်တို့ဖြင့်၊ တိန္တမုခေါ-စိုစွတ်သောမျက်နှာရှိသည်၊
 (ဟုတွာ)၊ ရောဒန္တော-လျက်၊ အနုဘောတိ-ခံစားရ၏၊ (ကတံ-သော၊ တံ-သည်၊
 န သာဓု-မကောင်း၊) ဣတိ-ဤကား၊ ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ
 ကဿကော-ဖြစ်သော၊ ဥပါသကော-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလံ ပတ္တော၊
 သမ္ပတ္တဘိက္ခုပိ သောတာပတ္တိဖလာဒီနိ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-ကဿကဝတ္ထု
 အပြီးတည်း။

ကဿကဝတ္ထုဘာသာဋီကာပြီး၏။

၉-သုမနမာလာကာရဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

တဉ္စ ကမ္မံ ကတံ သာဓူတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော
 သုမနံ နာမ-သုမနမည်သော၊ မာလာကာရံ-ပန်းသည်ကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။
 ကိရ-ချဲ့၊ သော-ထိုသုမနပန်းသည်သည်၊ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်း၊ ဗိမ္ဗိသာရရာဇာနံ-
 ကို၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ အဋ္ဌဟိ-စုစုကုန်သော၊ သုမနပုပ္ဖနာဠိဟိ-မြတ်လေးပန်း
 စလယ်တို့ဖြင့်၊ [အဋ္ဌဟိ သုမနပုပ္ဖနာဠိဟိ-မြတ်လေးပန်းစလယ်တို့ဖြင့်၊]
 ဥပဋ္ဌဟန္တော-ပြုစုလုပ်ကျွေးလသော်၊ ဝါ-ခစားလသော်၊ အဋ္ဌ-စုစုကုန်သော၊
 ဥပ္ပတ္တိ(ဖြစ်ခြင်း)အနက်၊ (တစ်နည်း) ဝဇ္ဇိ(တိုးပွားခြင်း)အနက်၊ (ပဋိသံ. ၄-၁, ၂၆၆၊
 နိဒီ-၃၅)၊ “ဒုက္ခံ ဥဒေတိတိ ဒုက္ခုဒြယ်-ဒုက္ခကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သောကံ၊ ဒုက္ခမေဝ+
 ဥဒယော ဟိတံ ဧတဿာတိ ဒုက္ခုဒြယ်-ဒုက္ခဟူသော အစီးအပွားရှိသောကံ၊ (နေတ္ထိ
 မဟာဋီ-ပေ)၊ ဒုက္ခဿ+ဥဒယော ဝုဒ္ဓိ ယဿာတိ ဒုက္ခုဒြယ်-ဒုက္ခ၏ ဖြစ်ပွားခြင်းရှိ
 သောကံ၊ (အံနိ-၄, ၉၇)”ဟုလည်း ကြံကြသေး၏၊ ပြအပ်ခဲ့သော ပဋိသံ. ၄အဖွင့်ကို
 မကြည့်မိ၍ ကြံကြဟန် တူ၏။

ကဟာပဏေ-အသပြာတို့ကို၊ လဘတိ-၏။ အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ တသ္မိ-
 ထိုသူမနပန်းသည်သည်၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ၊ နဂရံ၊ ပဝိဋ္ဌမတ္ထေ-ဝင်အပ်
 ခါမျှဖြစ်လသော်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ မဟာဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော-များစွာသော
 ရဟန်းအပေါင်းခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော-မပါးသောအဆင်း
 ရှိသော ရောင်ခြည်တော်တို့ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေတွာ-လွှတ်တော်မူ၍၊ မဟတာ-ကြီး
 မြတ်သော၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန-ဘုရားရှင်၏၊ တန်ခိုးအာနုဘော်တော်ဖြင့်၊ မဟတိ-
 ယာ-ကြီးမြတ်သော၊ ဗုဒ္ဓလိဋ္ဌာယ-ဘုရားရှင်၏၊ တင့်တယ်စံပယ်တော်ခြင်းဖြင့်၊
 နဂရံ-သို့၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပါဝိသံ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဧကဒါ-တစ်ရံတစ်ခါ၌
 ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော-တို့ကို၊ စီဝရေန-ဖြင့်၊ ပဋိစ္စာဒေတွာ-ဖုံးအုပ်တော်မူ၍၊ အည-
 တရော-မထင်မရှား တစ်ပါးသော၊ ပိဏ္ဏပါတိကော ဝိယ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်
 လည်လေ့ရှိသော ရဟန်းသည်ကဲ့သို့၊ ဝါ-ဆွမ်းခံကြွသော ရဟန်းသည်ကဲ့သို့၊
 စရတိ-လှည့်လည်တော်မူ၏၊ ဝါ-ကြွတော်မူ၏၊ (ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း?)
 အင်္ဂုလိမာလဿ-အင်္ဂုလိမာလကို၊ ပစ္စုပ္ပန်-ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ခရီးဦး
 ကြိုဆိုရာဖြစ်သော၊ တိဿ ယောဇနမဂ္ဂ-ယူဇနာ(၃၀)ရှိသော လမ်းခရီးသို့၊ ဂစ္ဆ-
 န္တော-မူ၍၊ (စရတိ) ဝိယ-လှည့်လည်တော်မူသကဲ့သို့တည်း၊ ဧကဒါ-၌၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏ-
 ရံသိယော-တို့ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေတွာ-၍၊ (စရတိ-၏၊ ကိမိဝ-နည်း?) ကပိလဝတ္ထု-
 ပွဝေသနာဒီသု ကပိလဝတ်နေပြည်တော်သို့ ဝင်တော်မူရာအခါအစရှိသည်
 တို့၌၊ (စရတိ) ဝိယ-တည်း၊ တသ္မိမ္ပိ ဒိဝေ-ထိုနေ့၌လည်း၊ သရီရတော-မှ၊
 ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော-တို့ကို၊ ဝိဿဇ္ဇေန္တော-လျက်၊ မဟန္တေန-သော၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာ-
 ဝေန-ဖြင့်၊ မဟတိယာ-သော၊ ဗုဒ္ဓလိဋ္ဌာယ-ဖြင့်၊ ရာဇဂဟံ-သို့၊ ပါဝိသံ-ပြီ၊
 မာလာကာရော-သည်၊ ဘဂဝတော-၏။ **ရတနုတ္တိယသဒိသံ**-ရတနာရုပ်ပွား
 ဆင်းတုနှင့် တူသော၊ အတ္တဘာဝံ-ကိုယ်တော်ကို၊ ဒိသ္မာ-ဖူးမြင်၍၊ **ဒုတ္တိသ-**

ရတနုတ္တိယသဒိသံ။ ။ဝဇိရ-၁၂၂။ ဓမ္မဋီ-၁၂၇တို့၌ အတ္တိယသဒ္ဓါ စေတီအနက်
 ဟောကြောင်း ဆို၏၊ ထောမနိမိ၌ အတ္တိယသဒ္ဓါ ပူဇော်ဖွယ်ပန်းပေါက်ပေါက်စသည်၊
 ပူဇော်ဖွယ်စေတီ၊ ရုပ်ပွားဆင်းတုစသည်ကို ဟောသည်ဟု ဆို၏၊ P-T-S၌ အဖိုးတန်
 သော-လေးစားမြတ်နိုးဖွယ်သော-ရှိသေလေးစားထိုက်သော အရာဝတ္ထု၊ အလှူဝတ္ထု
 တို့ကို ဟောသည်ဟု ဆို၏၊ S-S-E၌ ကြည်ညိုလေးစားမြတ်နိုးဖွယ်ကောင်းသော-

မဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗျူနသရီရသောဘဂ္ဂံ-၃၂ပါးသော ယောက်ျားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်ကြီး၊ (၈၀)သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်တော်၏ တင့်တယ်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကို၊

ထိုက်တန်သော-ချီးမွမ်းဖွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်စသည်၊ ရှိခိုးပူဇော်ခြင်း-ကိုးကွယ်ခြင်းတို့ကို ဟောသည်ဟု ဆို၏။ ဤ၌ ပူဇော်ဖွယ်စေတီရုပ်ပွားဆင်းတုအနက်ကို ယူပါ။ “အတ္ထိ-ယတေ ပူဇီယတေတိ အတ္ထိယံ-ပူဇော်ထိုက်သော စေတီရုပ်ပွား ဘုရားဆင်းတု၊ [အတ္ထ+ဏျ၊] (တစ်နည်း) န ဟညတေတိ အတ္ထိယံ-မဖျက်ဆီးထိုက်သော စေတီရုပ်ပွား ဘုရားဆင်းတု၊ [န+ဟန+ ဏျ၊ ဟနကို ယပြု၊ ယျကို ယပြု၊ ဂဒ္ဒေဘော၊ ထောမ၊ ဝိဓာန်၊] ရတနေဟိ+ကတံ+အတ္ထိယံ ရတနတ္ထိယံ-ရတနာတို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော စေတီရုပ်ပွား ဆင်းတု၊ ရတတ္ထိယေန+သဒိသော ရတနတ္ထိယသဒိသော”ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။ “ရတနတ္ထိယသဒိသံ-အဖိုးထိုက်သော ရတနာနှင့် တူသော”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ထိုအလို အတ္ထိယသဒ္ဓါ အဖိုးတန်သောအရာဝတ္ထုအနက်ဟော ယူ၍ “အတ္ထေါ+အဿ အတ္ထိတိ အတ္ထိယံ-တန်ဖိုးရှိသောရတနာ၊ [အတ္ထ+ဏ္ဏက၊ ကကို ယပြု၊] ရတနံ စ +တံ+အတ္ထိယံ စာတိ ရတနတ္ထိယံ-တန်ဖိုးရှိသောရတနာ၊ ရတနတ္ထိယေန+သဒိသော ရတနတ္ထိယသဒိသော”ဟု ပြုပါ။

ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗျူနသရီရသောဘဂ္ဂံ။ ။လက္ခိယတေ မဟာပုရိသဘာဝေါ ဧတေဟိတိ လက္ခဏာနိ၊ ဒုတ္တိသ+မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ ဒုတ္တိသ မဟာပုရိသလက္ခဏာနိ၊ အနု အနု ဗျုပ္ပန္နိ ပါကဋ် ကရောန္တိ၊ ဧတေဟိတိ ဝါ အနု-ဗျုပ္ပနာနိ-မြတ်စွာဘုရားဟု အဖန်ဖန်ထင်ရှားစေတတ်သော၊ (ထင်ရှားစေကြောင်းဖြစ်သော) လက္ခဏာတော်ငယ်များ၊ အသိတိ+အနုဗျုပ္ပနာနိ အသိတာနုဗျုပ္ပနာနိ-(၈၀) သော လက္ခဏာတော်ငယ်များ၊ ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာနိ စ+အသိတာနုဗျုပ္ပနာနိ စ ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗျုပ္ပနာနိ၊ ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိ-တာနုဗျုပ္ပနေဟိ+ပဋိမဏ္ဍိတံ+သရီရံ ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗျုပ္ပန-သရီရံ-၃၂ပါးသော ယောက်ျားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်ကြီး၊ (၈၀)သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်တော်၊ “ဒုတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏ-အသိတာနုဗျုပ္ပနပဋိမဏ္ဍိတံ(သုတ္တနိ. ၄-၂, ၁၄၊ ခုဒ္ဒက. ၄-၁၀၈)”ဟု ရှိပုံကို ကြည့်၍ ပြုသည်။

သုဘဿ သုဘေန ဝါ ဂမနံ ပဝတ္ထနံ သုဘဂေါ၊ [သုဘ+ဂမ+ကိ၊-သိဒ္ဓိသစ်-၁, ၃၇၅၊] သုဠ ဘဂံ မဟန္တတ္ထံ၊ သိရီ ဝါ ယဿာတိ သုဘဂေါ (ကပ္ပဒ္ဒမ္မ)၊ သုဘဂဿ+

ဘာဝေါ သောဘဂ္ဂံ-တင့်တယ်သည်၏အဖြစ်၊ [သုဘဂ+ဏျ၊] ဒွတ္တိသမဟာပုရိသ-
 လက္ခဏာအသိတာနုဗ္ဗနသရီရဿ+သောဘဂ္ဂံ ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိ-
 တာနုဗ္ဗနသရီရသောဘဂ္ဂံ-၃၂ပါးသော ယောကျ်ားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်ကြီး၊
 (၈၀)သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်တော်၏ တင့်
 တယ်တော်မူသည်၏အဖြစ်၊ (လှပတင့်တယ်ခြင်း)။ [လက္ခဏာတော်ကြီး ၃၂ပါးကို
 ဒီ-၂၊ ၁၄၊ ဒီ-၃၊ ၁၁၇၊ မ-၂၊ ၃၃၆၊ ၎င်းတို့၏ ဋီဇိနှင့် ရတနာဂုဏ်ရည်-၃၅၀၊
 မဟာဗုဒ္ဓဝင်-၂၊ ၆၈တို့၌လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာတော်ငယ် (၈၀)ကို ဇိဇိ-၁၉၈နှင့်
 ရတနာဂုဏ်ရည်-၃၉၆၊ မဟာဗုဒ္ဓဝင်-၂၊ ၉၉တို့၌လည်းကောင်း ရှုပါ။]

မဏိဒီပ-၂၂၁။ ။သောဘနံ သောဘော၊ အဂ္ဂေါ ကောဋိဘူတော ဥက္ကံသ-
 ပ္ပတ္တော+သောဘော သောဘဂ္ဂေါ-အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော တင့်တယ်ခြင်း၊ (တစ်
 နည်း) အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဥတ္တမော+သောဘော သောဘဂ္ဂေါ-ကောင်းမြတ်သော တင့်
 တယ်ခြင်း၊ [အဂ္ဂ+သောဘ၊ ရှေ့နောက်ပြန်၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါ ရှေ့နည်းအလို ကောဋိအနက်
 ဟော၊ နောက်နည်းအလို သေဋ္ဌအနက်ဟော၊] ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာ-
 နုဗ္ဗနသရီရဿ+သောဘဂ္ဂေါ ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗ္ဗနသရီရ-
 သောဘဂ္ဂေါ-၃၂ပါးသော ယောကျ်ားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်ကြီး၊ (၈၀)သော လက္ခ
 ဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်တော်၏ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်သော
 တင့်တယ်ခြင်း။

ဇာဋိသစ်-၁၊ ၄၃၂။ ။ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗ္ဗနသရီရဿ+
 သောဘာ ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗ္ဗနသရီရသောဘာ-၃၂ပါးသော
 ယောကျ်ားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်ကြီး၊ (၈၀)သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်
 ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်တော်၏ တင့်တယ်ခြင်း၊ ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိ-
 တာနုဗ္ဗနသရီရသောဘာယေဝ+အဂ္ဂံ ဥတ္တမံ ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာ အသိတာ-
 နုဗ္ဗနသရီရသောဘဂ္ဂံ-မြတ်သော ၃၂ပါးသော ယောကျ်ားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်
 ကြီး၊ (၈၀)သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်တော်၏
 တင့်တယ်ခြင်း။

ဇာဋိသစ်နောက်နည်း။ ။ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗ္ဗနသရီရေန+
 သောဘန္တိတိ ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာအသိတာနုဗ္ဗနသရီရသောဘာ-၃၂ပါး
 သော ယောကျ်ားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်ကြီး၊ (၈၀)သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့်
 တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်တော်ဖြင့် တင့်တယ်သူတို့၊ ဒွတ္တိသမဟာပုရိသလက္ခဏာ-

ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ပဿန္တစိတ္တော-ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသည်။ (ဟုတွာ)။ “သတ္ထု-ကို၊ ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝါ-အဘယ်သို့သော၊ အဓိကာရံ-ထူးကဲသော ပြုစုပူဇော်ခြင်းကို၊ [ကရဏံ ကာရော၊ အဓိဝိဋ္ဌော အဓိကော+ကာရော အဓိကာရော- ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄-၁၁၅၊ စရိယာ၊ ၄-၂၇၅၊ မူလဋီ-၁၊ ၂၆] ကရောမိ န ခေါ-ပြုရမည်နည်း” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ အညံ-အခြားသော ပြုစုပူဇော်ခြင်းကို၊ အပဿန္တော-မမြင်လသော်၊ “ဣမေဟိ ပုပ္ဖေဟိ-ဤပန်းတို့ဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ပူဇေဿာမိ-အံ့” ကုတိ စိန္တေတွာ၊ ပုန၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)။ “ဣမာနိ-ဤပန်းတို့သည်၊ **ရညော**-ကို၊ နိဗ္ဗန္တိ-မပြတ်၊ **ဥပဋ္ဌာနပုပ္ဖာနိ**-ဆည်းကပ်ခစားခြင်းငှာ ပန်းတို့တည်း၊ ဝါ-ဆက်သဖို့ ပန်းတို့တည်း၊ ရာဇာ-သည်၊ ဣမာနိ-ဤပန်းတို့ကို၊ အလဘန္တော-မရလသော်၊ မံ-ကို၊ ဗန္ဓာပေယျ ဝါ-ချုပ်နှောင်မှုလည်း ချုပ်နှောင်ရာ၏၊ ယာတာ-ပေယျ ဝါ-သတ်မှုလည်းသတ်ရာ၏၊ ရဋ္ဌတော-တိုင်းပြည်မှ၊ ပဗ္ဗာဇေယျ ဝါ-နှင်ထုတ်မှုလည်း နှင်ထုတ်ရာ၏၊ ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ကရောမိ န ခေါ- မည်နည်း” ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုသူမနပန်းသည်၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ၊ (ကိ)။ “ရာဇာ-သည်၊ မံ-ကို၊ ယာတေတု ဝါ-သတ်မှုလည်း သတ်ပါစေ၊ ဗန္ဓာပေတု ဝါ-ချုပ်နှောင်မှုလည်း ချုပ်နှောင်ပါစေ၊ ရဋ္ဌတော-မှ၊ ပဗ္ဗာဇေတု ဝါ-နှင်ထုတ်မှုလည်း နှင်ထုတ်ပါစေ၊ ဟိ-မှန်၏၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ မယံ-အား၊ ဒဒမာနောပိ-သော်လည်း၊ ဣမသ္မိံ အတ္တဘာဝေ-ဤအတ္တဘော၌၊ ဝါ-ဤဘဝ၌၊ ဇီဝိတမတ္တံ-အသက်ရှင်ခြင်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-အသက်မွေးရုံမျှဖြစ်သော၊ ဓနံ-ကို၊ ဒဒေယျ-ရာ၏၊ သတ္တုပူဇာ ပန-ဘုရားရှင်ကို

အသိတာနုဗျဉ္ဇနသရီရသောဘာနံ ဒွတ္တိံသမဟာပုရိသလက္ခဏအသိတာနုဗျဉ္ဇနသရီရသောဘေဟိ ဝါ အဂ္ဂေါ ရူပသောဘဂ္ဂေါ-၃၂ပါးသော ယောကျ်ားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်ကြီး၊ (၈၀)သော လက္ခဏာတော်ငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်တော်ဖြင့် တင့်တယ်သူတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောဘုရားရှင်။

ရညော ဥပဋ္ဌာနပုပ္ဖာနိ။ ။ရညော၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည် ကံအနက်၌ သက်သည်။ (ပဋိသံ၊ ၄-၂၊ ၁၁၀)၊ ဥပဋ္ဌာန၌ စပ်ပါ၊ ရညောက ဆဋ္ဌိကံဖြစ်လျှင် ထို၏ စပ်ရာ ဥပဋ္ဌာနသည် ဘာဝသာဓနတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥပဋ္ဌဟိယတေ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ဥပဋ္ဌာနတ္ထာယ+ပုပ္ဖာနိ ဥပဋ္ဌာနပုပ္ဖာနိ-ဆည်းကပ်ခစားခြင်းငှာ ပန်းတို့”ဟု ပြုပါ။

ပူဇော်ခြင်းသည်ကား၊ မေ-ငါ၏၊ [ဟိတာယ သုခါယဉ်စပ်၊] ဝါ-ငါ့အား၊ [အလံဉ်စပ်၊] အနေကာသု-တစ်ကမ္ဘာမက များစွာကုန်သော၊ ကပ္ပကောဋီသု-ကမ္ဘာ၏ ကုဋေ တို့၌၊ ဟိတာယ စေဝ-စီးပွားအလို့ငှာလည်းကောင်း၊ သုခါယ စ-ချမ်းသာခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ အလံ-ထိုက်၏၊ 'ဣတိ-ဤသို့ကြံပြု၊ (ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၍)၊ [ဣတိတစ်လုံး အကျေကြ၊] အတ္တနော-၏၊ ဇီဝိတံ-အသက်ကို၊ တထာဂတဿ-အား၊ ပရိစ္စဇိ-စွန့်လွှတ်ပြီ။

သော-ထိုသုမနပန်းသည်သည်၊ “ယာဝ-အကြင်မျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ မေ-၏၊ ပသန္တံ-ကြည်ညိုသော၊ စိတ္တံ-သည်၊ န ပတိကုဋတိ-မတွန့်ဆုတ်သေး၊ တာဝဒေဝ-ထိုကြည်ညိုနေသော ကာလ၌ပင်၊ တံ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ ပူဇံ-ကို၊ ကရိဿာမိ-အံ့၊” ဣတိ-သို့၊ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော-ရွှင်လန်းနှစ်သက်သည်၊ **ဥဒ္ဓုဒ္ဓေါ-** **ဒဂေါ-**အလွန်တက်ကြွသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) သတ္တာရံ-ကို၊ ပူဇေသိ-ပြီ၊ ကထံ-

ဥဒ္ဓုဒ္ဓေါ။ ။ဥဒေါ+အဂေါ ယဿာတိ ဥဒ္ဓေါ-တက်ကြွသော ကိုယ်စိတ်ဟူသော အဖို့ရှိသည်၊ ဥဒသဒ္ဓါသည် “ဥဒေတယံ စက္ခုမာ”ကဲ့သို့ တက်ခြင်းအနက်ဟော၊ အဂ္ဂ သဒ္ဓါ ကောဋ္ဌာသအနက်ဟောတည်း၊ (မအူပါနိ-၃, ၁၈)၊ (တစ်နည်း) ဥဒ္ဓံ+အဂေါ (အဂ္ဂံ) ယဿာတိ ဥဒ္ဓေါ-အထက်၌ အဖျားရှိသကဲ့သို့ဖြစ်သည်၊ ဝါ-တက်ကြွသည်၊ [ဥ+အဂ္ဂ၊ ဒ-လာ၊] ပီတိဖြစ်နေသောအခါ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ တက်ကြွနေသောကြောင့် အထက်၌ အဖျားရှိသကဲ့သို့ မော့လျက် တစ်ကြော့ကြော့ ဖြစ်နေသည်၊ (နိဘာ-၂, ၃၇၈၊ ပါရာဘာ-၂, ၂၀၂)။

ပါရာဂံသစ်၊ စလင်းနည်း။ ။ဥဂ္ဂတံ+အဂ္ဂံ ယဿာတိ ဥဒ္ဓေါ-ပီတိ၏အစွမ်းဖြင့် တက်ကြွသောကိုယ်စိတ်ရှိသည်။ [ဥ+အဂ္ဂ၊] (တစ်နည်း) ဥဒတိတိ ဥဒေါ၊ ဥဒေါ ဟုတ္တာ ဂစ္ဆတိတိ ဥဒ္ဓေါ-တက်ကြွလျက် သွားသည်၊ [ဥဒ+ဂမု+ကွိ-ပါရာဂံသစ်-၂, ၄၁၃၊] ဥဒ္ဓံ+အဇေတိ ဂစ္ဆတိတိ ဥဒ္ဓေါ-အထက်သို့ တက်သည်။ [ဥ+အဇ+အ၊ ဥသဒ္ဓါ ဥဒ္ဓင်္ဂမ အနက်၊ အဇဓာတ် တက်သွားခြင်းအနက်၊ (စလင်း-၁, ၁၈၆)]။

ဝိစ္ဆာဖြင့်ဆို။ ။ပီတိ၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့နေသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှာ “ဥဒ္ဓုဒ္ဓေါ (ဥဒ္ဓေါ ဥဒ္ဓေါ)”ဟု ဝိစ္ဆာဖြင့် ဆိုသည်၊ “ဝိစ္ဆာဘိက္ခုညေသု ဒွေ(မောက်- ၁, ၅၄)သုတ်ဖြင့် “ဥဒ္ဓေါ ဥဒ္ဓေါ”ဟု ၂ပုဒ်ပြု၊ သျာဒိလောပေါ ပုဗ္ဗဿေကဿ

အဘယ်သို့ ပူဇော်သနည်း? **ပဌမံ တာဝ-**အခြားသော ပန်း၂ဆုပ်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ဒွေဝ-၂ခုသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိယော-ပန်းဆုပ်တို့ကို၊ တထာ-ဂတဿ-၏၊ ဥပရိ-၌၊ ခိပိ-ပစ်ပြီ၊ တာ-ထိုပန်းဆုပ်တို့သည်၊ ဥပရိမတ္ထကေ-ဥှးထိပ်တော်၏ အထက်၌၊ ဝိတာနံ-မျက်နှာကြက်သည်၊ ဟုတွာ၊ အဋ္ဌသု-တည်ကုန်ပြီ၊ အပရာ-အခြားကုန်သော၊ ဒွေ-၂ဆုပ်ကုန်သော၊ မုဋ္ဌိယော-တို့ကို၊ ခိပိ၊ တာ-ထိုပန်းဆုပ်တို့သည်၊ ဒက္ခိဏဟတ္ထပဿေန-လက်ယာဖက် နံဘေးဖြင့်၊ **မာလာပဋ္ဌစ္ဆန္နေန**-ပန်းအဝတ်အမိုး၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဩတရိတွာ-သက်ရောက်၍၊

(မောက်-၁, ၅၅)ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၌ သိဝိဘတ်ချေ၊ “သဒ္ဓါတူ ၂ချက်ဆင့်၊ အနက်မြင့်ထွက်စေ” နှင့်အညီ “ဥဒဂေါ ဥဒဂေါ”ဟု ၂ချက်ဆင့်သောကြောင့် “အလွန်တက်ကြွသည်”ဟု၍ အတိသယအနက် ပေးရသည်၊ ဥပ္ပဏ္ဍုပ္ပဏ္ဍုကဇာတော၌ ဥပ္ပဏ္ဍုပ္ပဏ္ဍုကဲ့သို့တည်း။ (ဝိမတိ-၂, ၁၀၄၊ ဇာဋီသစ်-၁, ၃၄၇၊ ဓမ္မဘာ-၂, ၂၁၀) **[ဥဒဂုဒဂေါ**တိ အတိဥဒဂေါ ပရိယာယဒွယယောဂေန အတိသယတ္ထော သမ္ဘဝတိ၊-ဓမ္မဋီ-၁၂၇။]

ပဌမံ တာဝ။ ။ပဌမံနှင့် တာဝသည် အချင်းချင်း ပရိယာယ်တည်း၊ ပဌမသဒ္ဓါသည် ပဓာနအနည်ကိုလည်း ဟောရကား ဤ၌ အာဒိအနက်ဟောဟု ပြလို၍ တာဝကို ဆိုသည်၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာသက်သည်။

“ပဌမတ္ထေ ကမတ္ထေ စ၊ ဝတ္ထုပ္ပန္နရပေက္ခနေ၊

အနုညာတေ တေသွတ္ထေသု၊ တာဝသဒ္ဓေါ ပဝတ္ထတိ”ဟူသော ဂါထာအရ တာဝသည် အနက်၄မျိုးကို ဟောနိုင်ရာ ဤ၌ ပဌမအနက်ကို ဟော၏၊ တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်လျှင် မတင့်တယ်၊ အနက်တူ ၂ပုဒ်ဖြစ်လျှင်ကား ဝေဝေဆာဆာရှိသောကြောင့် တင့်တယ်၏၊ ထိုသို့တင့်တယ်ခြင်းဟူသော ပဒသောဘနအကျိုးငှာ “ပဌမံ တာဝ”ဟု အနက်တူ၂ပုဒ်ကို ဆိုသည်။ (မဏိ-၁, ၂၉၊ ၃၀၊ သီဋီသစ်-၂, ၈၈)။

မာလာပဋ္ဌစ္ဆန္နေန။ ။မိယန္တိ ပရိမိယန္တိတိ မာလာ၊ [မာ+လ+အာ၊-မောက်-၇, ၁၈၈။] မလီယန္တေ ဓာရိယန္တေတိ ဝါ မာလာ၊ [မလ+ဏ+အာ၊] မလန္တိ ဓာရေန္တိတိ ဝါ မာလာ၊-ဓာန်ဋီ-၃၀၇။ ဇနေ မာလေန္တိ သောဘေန္တိတိ ဝါ မာလာ၊ [မာလ-သောဘနေ+အာ+အာ၊-ဂဠုန်-၄၃။] မာ ဘမရာ လသန္တိ ကိဠန္တိ ပိဝနေန ဧတ္တာတိ ဝါ မာလာ၊ [မာ+လသ+ကိ၊ န+ထိ၊-ဧဋီ၊ သူစိ၊ ဂဠုန်-၁၀၁။] ပဋတိ ဇိဏ္ဏဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ ပဋော၊ [ပဋ+အာ၊] ပကာရေန ဋီယတိ အတ္ထာဒိယတိ ဟိရောတ္တပုံ ဧတေနာတိ ပဋော၊ ပံ ဟိရိ-ကောပိနံ ဋေတိ ပဋိစ္စာဒေတိတိ ဝါ ပဋော၊ [ပ+ဋီ+အာ၊ ပသဒ္ဓါ၊ ပကာရအနက်ဟော၊

အဋ္ဌသု-ကုန်ပြီ၊ အပရာ-ကုန်သော၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ မုဋ္ဌိယော-တို့ကို၊ ခိပိ-ပြီ၊ တာ-ထိုပန်းဆုပ်တို့သည်၊ ပိဋ္ဌိပဿေန-ကျောဖက်နံဘေးဖြင့်၊ ဩတရိတွာ-၍၊ တထေဝ-ထို့အတူပင်၊ အဋ္ဌသု၊ အပရာ-ကုန်သော၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ မုဋ္ဌိယော-တို့ကို၊ ခိပိ၊ တာ-တို့သည်၊ ဝါမဟတ္ထပဿေန-လက်ဝဲဖက်ဘေးဖြင့်၊ ဩတရိတွာ၊ တထေဝ၊ အဋ္ဌသု၊ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ အဋ္ဌ-စုကုန်သော၊ နာဠိယော-စလယ်တို့သည်၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ မုဋ္ဌိယော-အဆုပ်တို့သည်၊ ဟုတွာ၊ စတုသု-၄ခုကုန်သော၊ ဌာနေသု-အရပ်တို့၌၊ တထာဂတံ-ကို၊ ပရိက္ခိပိသု-ဝန်းရံကုန်ပြီ၊ ပုရတော-ရှေ့ဖက်၌၊ ဝါ-ရှေ့ဖက်က၊ ဂမနဒ္ဓါရမတ္တမေဝ-သွားရာတံခါးမျှသည်သာ၊ အဟောသိ၊ ပုပ္ဖာနံ-တို့၏၊ ဝဏ္ဏာနိ-အညှာတို့သည်၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ အဟောသုံ၊ ပတ္တာနိ-ပွင့်ချပ်တို့သည်၊ ဗဟိမုခါနိ-အပြင်ဖက်၌ မျက်နှာရှိကုန်သည်၊ ဝါ-အပြင်ဖက်သို့ မျက်နှာမူနေကုန်သည်၊ (အဟောသုံ)၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ရဇတပတ္တပရိက္ခိတ္တော ဝိယ-ငွေပြားဖြင့် ကာရံအပ်သကဲ့သို့၊ ဟုတွာ၊ ပါယာသိ-ကြွတော်မူပြီ၊ ပုပ္ဖာနိ-တို့သည်၊ အစိတ္တကာနိ-စိတ်မရှိကုန်သည်၊ (သမာနာနိ)ဝိ-ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ သစိတ္တကံ-စိတ်ရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ နိဿာယ-၍၊ သ-စိတ္တကာနိ ဝိယ-စိတ်ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ အဘိဇ္ဇိတွာ-မပျက်စီးမူ၍၊ အပတိတွာ-မကျမူ၍၊ သတ္တာရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ-သာလျှင်၊ ဂစ္ဆန္တိ-လိုက်ပါလာကုန်၏၊ ဌိတ-ဌိတဌာနေ-ရပ်တော်မူရာ ရပ်တော်မူရာအရပ်၌၊ တိဋ္ဌန္တိ-ရပ်တည်ကုန်၏၊ သတ္တု-၏၊ သရီရတော-ကိုယ်တော်မှ၊ သတသဟဿဝိဇ္ဇလတာ ဝိယ-တစ်သိန်းသော လျပ်စစ်နွယ်တို့ကဲ့သို့၊ ရံသိယော-ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိသု-ထွက်ပေါ်တော်မူကုန်ပြီ၊ ပုရတော စ-ရှေ့ဖက်၌လည်းကောင်း၊ ပစ္ဆတော စ-နောက်ကျောဖက်၌လည်းကောင်း၊ ဒက္ခိဏတော စ-လက်ျာဖက်၌လည်းကောင်း၊ ဝါမတော စ-လက်ဝဲဖက်၌လည်းကောင်း၊ သီသမတ္ထကတော စ-ဥဒေါင်း၏ အထက်၌

(တစ်နည်း) ပသဒ္ဓါ ဟိရိကောပိန(အင်္ဂါဇာတ်)အနက်ဟော၊ ဋီဓာတ် အတ္ထာဒနအနက်ဟော၊-သူစိ၊ ဧဋ္ဌိ၊ မာလာဟိ+ကတော+ပဋ္ဌော မာလာပဋ္ဌော-ပန်းတို့ဖြင့် ယက်လုပ်အပ်သော သင်္ကန်း-အဝတ်-ပုဆိုး၊ မာလာပဋ္ဌော စ+သော+ဆန္တော စာတိ မာလာ-ပဋ္ဌန္တန္တော-ပန်းတို့ဖြင့် ယက်လုပ်အပ်သော သင်္ကန်းတည်းဟူသောအမိုး၊ ထိုနောင် ဘာဝဓာန ဘာဝလောပကြံ။

လည်းကောင်း၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ နိက္ခန္တရံသီသု-ထွက်ပေါ်နေသောရောင်ခြည်
 တို့တွင်လည်း၊ ဧကာပိ-တစ်ပါးသော ရောင်ခြည်တော်သည်လည်း၊ သမ္မုခ-
 သမ္မုခဌာနေနေဝ-မျက်မှောက်အရပ် မျက်မှောက်အရပ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ-သို့သာ
 လျှင်၊ အပလာယိတွာ-ပြေးမထွက်သွားမှု၍၊ သဗ္ဗာပိ-အလုံးစုံသောရောင်ခြည်
 တော်တို့သည်လည်း၊ သတ္တာရံ-ကို၊ တိက္ခတ္တိ-၃ကြိမ်၊ ပဒက္ခိဏံ-လက်ျာရစ်လှည့်
 လည်ခြင်းကို၊ ကတွာ၊ တရုဏတာလက္ခန္ဓပုမာဏာ-နုပျိုသောထန်းပင်လုံးခန့်
 ပမာဏရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ၊ ပုရတော ဧဝ-ရှေ့သို့သာ၊ ဓာဝန္တိ-ပြေးထွက်ကုန်
 ၏။ သကလနဂရံ-အလုံးစုံသောမြို့သည်၊ (တစ်မြို့လုံးသည်)၊ သနိဘိ-ချောက်
 ချားပြီ၊ အန္တောနဂရေ-မြို့တွင်း၌၊ နဝ ကောဋီယော-၉ကုဋေတို့လည်းကောင်း၊
 ဗဟိနဂရေ-မြို့ပြင်၌၊ နဝ ကောဋီယော-တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဌာ-
 ရသသု ကောဋီသု-၁၈ကုဋေသော လူတို့တွင်၊ ဧကာပိ-တစ်ယောက်လည်း
 ဖြစ်သော၊ ပုရိသော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိ ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊
 ဘိက္ခု-ဆွမ်းကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အနိက္ခန္တော နာမ-မထွက်သူမည်သည်၊ နတ္ထိ၊
 မဟာဇနော-သည်၊ သီဟနာဒံ-မရွံ့မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့၊ ရဲရဲတောက်
 အသံကို၊ နဒန္တော-ဟစ်အော်လျက်၊ **စေလုက္ခေပသဟဿာနိ**-အဝတ်တို့ကို
 မြှောက်၍ ဝှေ့ရမ်းခြင်းအထောင်တို့ကို၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသော အဝတ်
 တို့ကို မြှောက်၍ ဝှေ့ရမ်းခြင်းတို့ကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ သတ္တု-၏၊ ပုရတောဝ-
 ရှေ့သို့သာ၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ သတ္တာပိ-လည်း၊ မာလာကာရဿ-၏၊ ဂုဏံ-ကို၊
 ပါကဋ္ဌံ-ထင်ရှားအောင်၊ ကာတုံ၊ တိဂါဝုတပုမာဏေ-၃ဂါဝုတ်အတိုင်းအရှည်
 ရှိသော၊ နဂရေ-မြို့၌၊ ဘေရိစရဏမဂ္ဂေနေဝ-စည်လှည့်လည်ရာလမ်းဖြင့်သာ၊

စေလုက္ခေပသဟဿာနိ ။ စေလာနံ+ဥက္ခေပါ စေလုက္ခေပါ-အဝတ်တို့ကို
 မြှောက်ခြင်း၊ စေလုက္ခေပါနံ+သဟဿာနိ စေလုက္ခေပသဟဿာနိ-အဝတ်တို့ကို
 မြှောက်ခြင်းတို့၏ အထောင်တို့၊ သဟဿကား အနေကသင်္ချာတည်း၊ (ဇာဋီသစ်-၂၊
 ၁၆၆)၊ လူတို့၏ ဥးခေါင်းပေါ်၌ ရစ်ခွေထားကုန်(ပေါင်းထားကုန်)သော အပေါ်ခြုံ
 အဝတ် သိန်းပေါင်းများစွာတို့တည်း၊ ထိုသိန်းပေါင်းများစွာသော အပေါ်ခြုံအဝတ်တို့ကို
 ဥးခေါင်းပေါ်၌ ဝှေ့ရမ်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်၊ မြှောက်၍ပစ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။
 (သာရတ္ထ-၁၊ ၁၇၉၊ ပါရာဘာ-၁၊ ၃၂၀၊ မအူပါရာနိ-၁၊ ၄၇၀)

အစရိ-ပြီ၊ မာလာကာရဿ-၏၊ သကလသရိရံ-သည်၊ **ပဉ္စဝဏ္ဏာယ-၅ပါး** အပြားအရှည်ရှိသော၊ ပီတိယာ-ဖြင့်၊ ပရိပူရိ-ပြီ။

သော-ထိုသုမနပန်းသည်သည်၊ ထောကညေဝ-အနည်းငယ်သာ၊ တထာ-ဂတေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ စရိတွာ-၍၊ **မနောသိလာရသေ**-ဆေးဒန်းမြင်းသီလာရည်၌၊

ပဉ္စဝဏ္ဏာယ ပီတိယာ။ ။ “ပဉ္စဝဏ္ဏာယာတိ ခုဒ္ဒိကာဒိဝသေန ပဉ္စပကာရာယ (ဒီဋီ-၂၁၆၊ သီဋီသစ်-၂, ၂၁၊)”ဟူသော အဖွင့်အရ ဝဏ္ဏသဒ္ဓါ ပကာရအနက် တည်း၊ အဘိဓာန်လာအနက်တို့တွင် ပမာဏအနက်ဟု ဆရာတို့ မိန့်သည်၊ (သိဘာ-၂, ၂၅၉)၊ “ဝဏ္ဏိယတိ အဏုမဟန္တာဒိဝသေန ပမိယတီတိ ဝဏ္ဏော(ဒီဋီ-၂, ၁၀၂၊ နီတိဓာတု-၃၀၀)၊ ပဉ္စ+ဝဏ္ဏာ ဧတိဿာတိ ပဉ္စဝဏ္ဏာ-၅ပါးအပြားရှိသောပီတိ”ဟု ပြုပါ။

ပီတိ၅မျိုး။ ။ပီတိ၅မျိုးကား (၁) ခုဒ္ဒိကာပီတိ-ကြက်သီး မွေးညှင်းထရုံမျှ သေးငယ်စွာ ဖြစ်သောပီတိ၊ (၂) ခဏိကာပီတိ-လျှပ်စစ်ပြက်သလို ခဏခဏဖြစ်၍ ခဏခဏပျက်သောပီတိ၊ (၃) ဩက္ကန္တိကာပီတိ-ဒီရေလှိုင်းလုံးကြီး လွှမ်းမိုးလာသကဲ့သို့ တစ်ကိုယ်လုံး၌ လွှမ်းမိုးသက်ရောက်သောပီတိ၊ (၄) ဥဗ္ဗေဂါပီတိ-မိမိအဟုန်ဖြင့် ကိုယ်ကို အထက်သို့ မြှောက်နိုင်သောပီတိ၊ (၅) ဖရဏာပီတိ-ဥဗ္ဗေဂါထက် ကြာရှည်စွာ တစ်ကိုယ်လုံးမှာ ပျံ့နှံ့သောပီတိတို့တည်း။ (အဘိ. ၄-၁, ၁၅၈)

မနောသိလာရသေ။ ။မညတေ အနေနာတိ မနော၊ မနသဒ္ဓါသည် ဆေးဒန်းမြင်းသီလာအနက်ကို ဟောသည်ဟု ထောမနိမိ၌ ဆိုရကား သီလာသဒ္ဓါ အနက်မဲ့ဟု ယူ၍ “မနော ဧဝ မနောသိလာ”ဟု တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်းပြုပါ၊ ထိုနောင် “မနော-သိလာယ+ရသော မနောသိလာရသော”ဟု တွဲပါ။

မြင်းသီလာ။ ။မနောသိလာကို “ဆေးဒန်း”ဟုလည်းကောင်း, “မြင်းသီလာ”ဟုလည်းကောင်း, “ဆေးဒန်းမြင်းသီလာ”ဟုလည်းကောင်းဟု မြန်မာပြန်ကြ၏၊ P-S-E-Dနှင့် P-T-Sတို့၌ “Red arsenic-စိန်နီ”ဟု ဆို၏၊ ထိုတွင် “မြင်းသီလာ”ကား သက္ကတ၌ “မနးသိလာ(မနးဓိလာ-mn>izla)”မှ မကို ရရစ်, နကို တံခွန်တင် (အသတ်လုပ်)၍ “မြန်းသီလာ”ဟု ဖြစ်ပြီး ကာလကြာလာသောအခါ “မြင်းသီလာ” ဖြစ်လာသည်ဟုလည်း ဆို၏။ (ဝေါဒီ-၁၃၅)

ဆေးဒန်း။ ။ဆေးဒန်းသည် စိန်သတ္တုနှင့်ကန့် ရောစပ်ထားသော စိန်သတ္တုရိုင်းတစ်မျိုးဖြစ်သည်၊ ၎င်းကို ဆေးဝါးဖော်စပ်ရာ၌လည်းကောင်း, အင်္ဂါရတ်ထိုးရာ၌လည်း

နိမုဂ္ဂေါ ဝိယ-နစ်မြုပ်သကဲ့သို့၊ ဗုဒ္ဓရသ္မိနံ-ဘုရားရှင်၏ ရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်လျက်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ထောမေတွာ-ချီးကျူး၍၊ ဝနိတွာ-၍၊ တုစ္ဆပစ္ဆိမေဝ-အချည်းနှီးသော ခြင်းတောင်းကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂေဟံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသုမနပန်းသည်ကို၊ ဘရိယာ-သည်၊ ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ “ပုပ္ဖာနိ-တို့သည်၊ ကဟံ-အဘယ်မှာနည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “မေ-သည်၊ သတ္တာ-ကို၊ ပူဇိတော-ပူဇော်အပ်ပြီ၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဒါနိ-၌၊ ရညော-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ကံ -သို့လျှင်၊ ကရိဿသိ-လုပ်မည်နည်း?” ကုတိ-ပြီ၊ “ရာဇာ-သည်၊ မံ-ကို၊ ယာတေတု ဝါ-စေ၊ ရဋ္ဌတော-မှ၊ နီဟရတု ဝါ-နှင့်ထုတ်မူလည်း နှင် ထုတ်ပါစေ၊ အဟံ-သည်၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ ပရိစ္စဇိတွာ-စွန့်၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပူဇေသိ-ခဲ့ပြီ၊ သဗ္ဗပုပ္ဖာနိ-အလုံးစုံသော ပန်းတို့သည်၊ အဋ္ဌ-စုခုကုန်သော၊ မုဋ္ဌိယောဝ-အဆုပ်တို့သည်သာ၊ အဟေသံ-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဧဝရူပါ နာမ-ဤသို့ သဘောရှိ သည်မည်သော၊ ပူဇာ-သည်၊ ဇာတာ-ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ ဥက္ကဋ္ဌိသဟ-ဿာနိ-ကြွေးကြော်ခြင်းအထောင်တို့ကို၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသော ကြွေး ကြော်ခြင်းတို့ကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ သတ္တာရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ စရတိ-၏၊ မဟာ-ဇနဿ-၏၊ ယော ဧသ ဥက္ကဋ္ဌိသဒ္ဓေါ-အကြင်ကြွေးကြော်သံသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧသော-ဤကြွေးကြော်သံသည်၊ တသ္မိံ ဌာနေ-ထိုင်နေရာ၌၊ ဝါ-က၊ (ဥက္ကဋ္ဌိ-သဒ္ဓေါ-ကြွေးကြော်သံတည်း၊)” ကုတိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုသုမနပန်းသည် ၏၊ ဘရိယာ-သည်၊ အန္ဓဗာလတာယ-ကန်းမိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝ-ရူပေ-သော၊ ပါဠိဟာရိယေ-တန်ခိုးပြာဠိဟာ၌၊ ပဿာဒံ နာမ-ကြည်ညိုခြင်းမည် သည်ကို၊ အဇနေတွာ-မဖြစ်စေမူ၍၊ တံ-ထိုသုမနပန်းသည်ကို၊ အက္ကောသိတွာ-ဆဲရေး၍၊ ပရိဘာသိတွာ-ခြိမ်းခြောက်၍၊ “ရာဇာနော နာမ-မင်းတို့မည်သည်၊

ကောင်း၊ ဆိုးဆေးပြုလုပ်ရာ၌လည်းကောင်း အသုံးပြုသည်၊ (စွယ်စုံ)၊ ဆေးဒန်းသည် (၁) ကျောက်ဆေးဒန်း၊ (၂) ဆေးဒန်းမြင်းသီလာ၊ (၃) ဆေးဒန်းရွှေဝါ၊ (၄) ဆေးဒန်းဖြူ ဟု ၄မျိုးရှိကြောင်းကို မြန်မာန်၌ ဆိုသည်၊ အမရနိ-၁၉၊ ၁၀၈၊ စွယ်စုံတို့၌ကား “ဟရိတာလ-ဆေးဒန်းရွှေဝါ၊ မနောသိလာ-ဆေးဒန်းနီ”ဟု ၂မျိုးရှိကြောင်းကို ဆို၏၊ ဤအဆိုများအရမူ မနောသိလာအရ ဆေးဒန်းနီကို ယူသင့်သည်၊ အမရနိ၌ “ဆေးဒန်း နီ”ဟုပင် မြန်မာပြန်၏။

စက္ကာ-ကြမ်းတမ်းကုန်၏။ သင်္က-တစ်ကြိမ်၊ ကုဒ္ဒါ-အမျက်ထွက်ကုန်သည်။ (သမာနာ-ကုန်လသော်) ဟတ္ထပါဒါဒိစ္ဆေဒနေန-လက်ခြေအစရှိသည်တို့ကို ဖြတ်ခြင်းဖြင့်၊ ဗဟုမ္ပိ-များစွာလည်းဖြစ်သော၊ အနတ္တံ-အကျိုးမဲ့ကို၊ ကရောန္တိ-ပြုတတ်ကုန်၏။ တယာ-သည်။ ကတကမ္မေန-ပြုအပ်သောအမှုကြောင့်၊ မယုမ္ပိ-အားလည်း၊ အနတ္တော-အကျိုးမဲ့သည်။ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ပုတ္တေ-သားသမီးတို့ကို၊ အာဒါယ-ခေါ်ယူ၍၊ ရာဇကုလံ-မင်းနန်းတော်သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ရညာ-သည်။ ပက္ခောသိတွာ-ခေါ်၍၊ “ဧတံ-ဤလာခြင်းအကြောင်းသည်။ ကိဘာနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတာ-အပ်သည်။ (သမာနာ)၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မမ၏။ သာမိကော-သည်။ တုမ္မာကံ-တို့ကို၊ ဥပဋ္ဌာနပုပ္ဖဟိ-ဆည်းကပ်ခစားခြင်းငှာ ပန်းတို့ဖြင့်၊ ဝါ-ဆက်သဖို့ ပန်းတို့ဖြင့်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ပူဇေတွာ-၍၊ တုစ္ဆဟတ္ထော-အချည်းနီးသော လက်ရှိသည်။ (ဟုတွာ)၊ ယရံ-သို့၊ အာဂန္ဓာ-ပြန်လာ၍၊ ‘ပုပ္ဖာနိ-တို့သည်။ ကဟံ-နည်း?’ ဣတိ-သို့၊ မယာ-သည်။ ပုဋ္ဌော-အပ်သော်၊ ဣဒံ နာမ-ဤမည်သောစကားကို၊ ဝဒေသိ-၏။ အဟံ-သည်။ တံ-ထိုယောက်ျားကို၊ ပရိဘာသိတွာ-၍၊ ‘ရာဇာနော နာမ-တို့မည်သည်။ စက္ကာ-ကုန်၏။ သင်္က၊ ကုဒ္ဒါ-ကုန်သည်။ (သမာနာ)၊ ဟတ္ထပါဒါဒိစ္ဆေဒနေန-ဖြင့်၊ ဗဟုမ္ပိ-သော၊ အနတ္တံ-ကို၊ ကရောန္တိ-ကုန်၏။ တယာ-သည်။ ကတကမ္မေန-ကြောင့်၊ မယုမ္ပိ-အားလည်း၊ အနတ္တော-သည်။ သိယာ-၏။” ဣတိ-ဤသို့ပြောပြီး၍၊ တံ-ထိုယောက်ျားကို၊ ဆဉ္ဇေတွာ-စွန့်ပစ်ပြီး၍၊ ဣဓ-ဤနန်းတော်သို့၊ အာဂတာ-လာခဲ့ပါ၏။ ဒေဝ-ကြီး၊ တေန-ထိုယောက်ျားသည်။ ကတံ-ပြုအပ်ခဲ့သော၊ ကမ္ပံ-သည်။ သုကတံ ဝါ-ကောင်းစွာ ပြုအပ်သည်မူလည်း၊ ဟောတု-စေ၊ ဒုက္ကဋ် ဝါ-မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်သည်မူလည်း၊ (ဟောတု-စေ) ဧတံ-ဤကောင်းစွာ ပြုအပ်သောအမှု၊ မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်သောအမှုသည်။ တဿေဝ-ထိုယောက်ျား၏သာ၊ (ကမ္ပံ-သည်။ ဟောတိ)၊ မယာ-သည်။ တဿ-ထိုယောက်ျားကို၊ ဆဉ္ဇိတဘာဝံ-စွန့်ပစ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနာဟိ-သိတော်မူပါ။” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီ။ ပဌမဒဿနေနေဝ-ရှေးဦးစွာ ဖူးမြင်ခြင်းဖြင့်ပင်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ခဲ့သော၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ပဿန္နော-ကြည်ညိုသော၊ အရိယသာဝကော-အရိယာဖြစ်တော်မူသော ဘုရားရှင်၏ တပည့်ဖြစ်

သော၊ ရာဇာ-သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အယံ ဣတ္ထိ-သည်၊ အဟော အန္တဗာလာ-
 ခြော်. . . ကန်းမိုက်လေစွ၊ ဧဝရူပေ-သော၊ ဂုဏေ-၌၊ ပသာဒံ-ကြည်ညိုခြင်းကို၊
 န ဥပ္ပါဒေသိ-မဖြစ်စေခဲ့” ဣတိ-ပြီ၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ ကုဒ္ဒေါ ဝိယ-အမျက်
 ထွက်သကဲ့သို့၊ ဟုတွာ၊ [ကုဒ္ဒေါ ဝိယ ဟုတွာ-အမျက်ထွက်ဟန်ဆောင်၍၊]
 “အမ္မ-သမီး! ကိ-ကို၊ ဝဒေသိ-နည်း၊ မယံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာနပုပ္ဖဟိ-ဆည်းကပ်
 ခစားခြင်းငှာ ပန်းတို့ဖြင့်၊ ဝါ-ဆက်သဖို့ ပန်းတို့ဖြင့်၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ပူဇာ-
 ခြင်းကို၊ ကတာ-လော?” ဣတိ-မေးပြီ၊ “ဒေဝ-ကြီး! အာမ-ပါ၊” ဣတိ-လျှောက်
 တင်ပြီ၊ “တံ-ထိုယောက်ျားကို၊ ဆဉ္ဇေန္တိယာ-စွန့်ပစ်လျက်၊ ဝါ-သော၊ တေ-သည်၊
 ဘဒ္ဒကံ-ကောင်းမွန်သောအမှုကို၊ ကတံ-အပ်ပြီ၊ အဟံ၊ မမ-၏၊ ပုပ္ဖဟိ-တို့ဖြင့်၊
 ပူဇာကာရဿ-ပူဇော်ခြင်းကို ပြုသူဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ကတ္တဗ္ဗယုတ္တကံ-ပြုခြင်းငှာ
 သင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၆၉၈၊] ဇာနိဿာမိ-သိရလိမ့်မည်၊
 (သိရသေးတာပေါ့)” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တံ-ထိုမိန်းမကို၊ ဥယျောဇေတွာ-
 စေလွှတ်၍၊ ဝေဂေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-လျှင်မြန်စွာ၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊
 ဝန္တိတွာ၊ သတ္တာရာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိယေဝ၊ ဝိစရိ-လှည့်လည်ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ရညော-၏၊ စိတ္တပ္ပသာဒံ-စိတ်၏ ကြည်ညိုခြင်းကို၊ ဥ တွာ-
 ၍၊ ဘေရိစရဏဝီထိယာ-စည်လှည့်လည်ရာလမ်းခရီးဖြင့်၊ နဂရံ-ကို၊ စရိတွာ-
 ၍၊ ရညော-၏၊ ယရဒ္ဓါရံ-နန်းတော်တံခါးသို့၊ အဂမာသိ-ကြွတော်မူပြီ၊ ရာဇာ-
 သည်၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပဝေသေတု-
 ကာမော-ဝင်စေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ (ဝင်စေလိုသည်)၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ပန-
 သို့သော်လည်း၊ သတ္တာ-သည်၊ ရာဇင်္ဂဏေယေဝ-မင်းရင်ပြင်၌သာ၊ [ဓမ္မဘာ-
 ၁၊ ၅၀၇၈၊] နိသီဒနာကာရံ-ထိုင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို၊ (ထိုင်မည့်အခြင်း
 အရာကို)၊ ဒသေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုထိုင်မည့်အခြင်းအရာကို၊ ဥ တွာ-
 ၍၊ “သီယံ-လျင်မြန်စွာ၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပ်ကို၊ ကရောထ-ဆောက်လုပ်ကြလော၊”
 ဣတိ-ဤသို့ အမိန့်ပေး၍၊ တင်္ခဏဉေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ မဏ္ဍပံ-ကို၊ ကာရာ-
 ပေသိ-ဆောက်လုပ်စေပြီ၊ သတ္တာ၊ ဘိက္ခုသံဃေန၊ သဒ္ဓိံ နိသီဒိ၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊
 သတ္တာ-သည်၊ ရာဇဂေဟံ-သို့၊ န ပါဝိသိ-ဝင်တော်မမူသနည်း? ကိရ (ယသ္မာ)-

အကြင်ကြောင့်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ “အဟံ-သည်၊ အန္တော-နန်းတော် အတွင်းသို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ သစေ နိသီဒေယျံ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ မဟာဇနော-သည်၊ မံ-ကို၊ ဒဠ္ဗု-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဖူးမြင်ခွင့်ကို၊ န လဘေယျ-မရတော့ရာ၊ မာလာကာရဿ-၏၊ ဂုဏော-သည်၊ ပါကဋ္ဌော-ထင်ရှားသည်၊ န ဘဝေယျ-မဖြစ်တော့ရာ၊ ပန-အန္တယကား၊ ရာဇင်္ဂဏော-၌၊ နိသိန္နံ-သော၊ မံ-ကို၊ မဟာ-ဇနော-သည်၊ ဒဠ္ဗု-ငှာ၊ ဝါ-ကို၊ လဘိဿတိ-လိမ့်မည်၊ မာလာကာရဿ-၏၊ ဂုဏော-သည်၊ ပါကဋ္ဌော-သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်” ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့သော အကြံတော်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်တော်မူပြီ၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ သတ္တာ-ရာဇဂေဟံ-သို့၊ န ပါဝိသိ-မမူ)၊ ဟိ-မှန်၊ ဂုဏဝန္တာနံ-ဂုဏ်ရှိသူတို့၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ဗုဒ္ဓါ ဧဝံ-တို့သည်သာ၊ ပါကဋ္ဌံ-အောင်၊ ကာတုံ၊ သက္ကောန္တိ အဝသေသဇနော-ကြွင်းသောလူအပေါင်းသည်၊ ဂုဏဝန္တာနံ-တို့၏၊ ဂုဏံ-ကို၊ ကထေန္တော-သော်၊ **မစ္ဆရာယတိ-ဝန်တိုခြင်းကို ပြ၏၊ ဝါ-ဝန်တို၏၊ စတ္တာရော-ကုန်သော၊ ပုပ္ဖပဋ္ဌာ-**

မစ္ဆရာယတိ။ ။သဒ္ဓါဒီနိ ကရောတိ(မောဂ်-၅, ၁၀)သုတ်ဖြင့် မစ္ဆရံဟူသော ဒုတိယန္တနောင် ကရောတိအနက်၌ အာယပစ္စည်းသက်၊ [ကစ္စည်းအလို အာယ နာမ-တောစသော သုတ်၌ “နာမတော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အာယသက်၊-သပြေ-၂, ၄၅၉။] ဧကတ္ထတာယံ(မောဂ်-၂, ၁၁၉)သုတ်, တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စသုတ်, ၎င်းသုတ်၌ တေသံသဒ္ဓါပိုတို့ဖြင့် ဒုတိယာအဝိဘတ်ကိုချေ။

တစ်နည်း။ ။“မစ္ဆရေန အယိတဿ. . . ဘာဝေါ **မစ္ဆရာယိတတ္ထံ**(အဘိ. ၄-၁, ၄၀၈)”ဟူသော အဖွင့်အရ “မစ္ဆရာယိတတ္ထံ”၌ “မစ္ဆရာယိတ”ကို “မစ္ဆရ+အယိ-တ”ဟု ဖြတ်ကာ, အယိတသည် အယဓာတ်, တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသည့်နည်းတူ မစ္ဆရာ-ယတိကိုလည်း မစ္ဆရသဒ္ဓါပုပ္ဖပဒ အယဓာတ်, အပစ္စည်း, တိဝိဘတ်၊ အ-ကို အာဒိယပြုဟု ကြံ။ [ပဓူပါယန္တာ(စလင်း-၁, ၅၀၅၈။]

တစ်နည်း။ ။ဓာတွတ္တေ နာမသ္မိ(မောဂ်-၅, ၁၂)သုတ်ဖြင့် မစ္ဆရေနဟူသော တတိယန္တပုဒ်နောင် အယဓာတ်၏အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ရှေ့ဆုံးနည်း၌ ပြအပ်ခဲ့သော သုတ်ဖြင့် နာဝိဘတ်ကိုချေ၊ ဣကို ဧပြု, ဧကို အယပြု, အ-ကို အာဒိယပြု၊ ထိုနောင် တိဝိဘတ်သက်၊ ကစ္စည်းအလို ဓာတုရူပစသောသုတ်ဖြင့် ဣပစ္စည်းသက်, အ-ကို အာဒိယပြု၍ ပြီးစေရာ၏၊ “မစ္ဆရာယတိ-ဝန်တိုခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်၏၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-ဝန်တို၏၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု နောက်၂နည်းအလို ပေးပါ။

ပန်းအဝတ်တို့သည်၊ [ပုပ္ဖမယာ+ပဋ္ဌာ ပုပ္ဖပဋ္ဌာ၊- မအူပါရာနိ-၄, ၅၈၈။] စတုဒ္ဒိသံ-
 အရပ်လေးမျက်နှာ၌၊ အဋ္ဌံသု-ကုန်ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ သတ္ထာရံ-ကို၊ ပရိ-
 ဝါရေသိ-ခြံရံပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ဗုဒ္ဓပုဗ္ဗမုခံ-ဘုရားအမှူးရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်း
 အပေါင်းကို၊ ပဏီတေန-မွန်မြတ်သော၊ အာဟာရေန-စားဖွယ်ဖြင့်၊ ပရိဝိသိ-
 ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီ၊ သတ္ထာ-သည်၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ အနုမောဒနံ-အဖန်
 ဖန်ဝမ်းမြောက်ကြောင်းတရားစကားတော်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၅၂။] ကတွာ၊ ပုရိမ-
 နယေနေဝ-ရှေ့၌ဖြစ်သောနည်းဖြင့်ပင်၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ ပုပ္ဖပဋ္ဌေဟိ-တို့ဖြင့်၊
 ပရိက္ခိတ္တော-အပ်သည်၊ (သမာဓော)၊ သီဟနာဒံ-မြတ်သောအသံကို၊ ဝါ-မရွံ့
 မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့၊ ရဲရဲတောက်အသံကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၅၃။] နဒန္တော-
 မိန့်မြွက်တော်မူလျက်၊ မဟာဇနေန-သည်၊ ပရိဝုတော-အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊
 ဝိဟာရံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သတ္ထာရံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ အနုဂန္တာ-အစဉ်
 လိုက်ပြီး၍၊ (လိုက်ပြီး၍)၊ နိဝတ္တော-ပြန်လှည့်လာသည်၊ (သမာဓော)၊ မာလာ-
 ကာရံ-ကို၊ ပက္ကောသာပေတွာ-ခေါ်စေပြီး၍၊ “မမ-ငဲ့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အာ-
 ဟရိတပုပ္ဖေဟိ-ဆောင်ယူအပ်သောပန်းတို့ဖြင့်၊ **ကိန္နိ**-အဘယ်နည်းအားဖြင့်၊
 ဝါ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ကတွာ-၍၊ သတ္ထာရံ-ကို၊ ပူဇေသိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ၊
 မာလာကာရော-သည်၊ “ဒေဝ-ကြီး! ရာဇာ-သည်၊ မံ-ကို၊ ယာတေတု ဝါ-စေ၊
 ရဋ္ဌတော-မှ၊ ပဗ္ဗာဇေတု ဝါ-စေ၊ ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ ပရိစ္စဇိတွာ-
 ၍၊ ပူဇေသိ-ပြီ” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “တံ-သည်၊ မဟာပုရိသော
 နာမ-မြတ်သောယောက်ျားမည်၏၊” ကုတိ-သို့ ဝတွာ-၍၊ အဋ္ဌ-စကောင်ကုန်
 သော၊ ဟတ္ထိ စ-ဆင်တို့လည်းကောင်း၊ (အဋ္ဌ-ကုန်သော၊) အသေ စ-မြင်း
 တို့လည်းကောင်း၊ (အဋ္ဌ-စယောက်ကုန်သော၊) ဒါသေ စ-တို့လည်းကောင်း၊

ကိန္နိ။ ။ကိန္နိသည် နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ “ကိန္နိ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-
 အဘယ်နည်းဖြင့်”ဟု တတိယာအနက်ပေးရသည်၊ ကိံတစ်ပုဒ်၊ ကုတိတစ်ပုဒ်ဟု
 ၂ပုဒ်ခွဲ၍ ကိံကို ပုစ္ဆာအနက်၊ ကုတိကား ဧဝအနက်(အဝဓာရဏအနက်)ဟုလည်း
 ဆိုသေး၏၊ ထိုအဆိုအတိုင်း “ကိန္နိ-အဘယ်သို့လျှင်”ဟု ပေးကြ၏။ (ပါစိယော-၂၅၄)
[ကိန္နိ ကုစ္စေတေ တတိယတ္ထေ(ရှု-၁၃၃)၊ **ကိန္နိ**တိ ကေန န ခေါ ဥပါယေန(မ- ၄-
 ၁, ၃၆၂) **ကိန္နိ**တိ ကေန န ခေါ ကာရဏေန(အံ- ၄-၃, ၁၅၄)။]

(အဋ္ဌ-ကုန်သော၊) ဒါသိယော စ-တို့လည်းကောင်း၊ (အဋ္ဌ-စုကုန်သော၊) မဟာပဿာနာနိ စ-မွန်မြတ်သော တန်ဆာတို့လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌ-စုကုန်သော၊ ကဟာပဏသဟဿာနိ စ-အသပြာအထောင်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) အဋ္ဌကဟာပဏသဟဿာနိ စ-အသပြာစထောင်တို့လည်းကောင်း၊ ရာဇကုလတော-မင်းနန်းတော်မှ၊ နိဟရိတ္တာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ သဗ္ဗလင်္ကာရပုဋိမဏ္ဍိတာ-အလုံးစုံသော တန်ဆာတို့ဖြင့် ဆင်ယင်အပ်ကုန်သော၊ အဋ္ဌ-စယောက်ကုန်သော၊ နာရိယော စ-အမျိုးသမီးတို့လည်းကောင်း၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ **ဂါမဝရေ** စ-ကောင်းမြတ်သောရွာတို့လည်းကောင်း၊ ဝါ-ရွာစားဆုတို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗဌကံ နာမ-အလုံးစုံ စုရရှိသည်မည်သော၊ ဣဒံ ဒါနံ-ဤ အလှူကို၊ အဒါသိ။

အာနန္ဒတ္ထေရာ-သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)။ “အဇ္ဇ-ယနေ၊ ပါတောဝ-နံနက်စောစောမှပင်၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ သီဟနာဒသဟဿာနိ စေဝ-မရွံ့မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့၊ ရဲရဲတောက်ဟစ်အော်သံအထောင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသော မရွံ့မကြောက်၊ ခြင်္သေ့ဟောက်သို့၊ ရဲရဲတောက်ဟစ်အော်သံတို့သည်လည်းကောင်း၊ စေလုက္ခေပသဟဿာနိ စ-အဝတ်တို့ကို မြှောက်၍ ဝေ့ရမ်းခြင်းအထောင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထောင်ပေါင်းများစွာသော အဝတ်တို့ကို မြှောက်၍ ဝေ့ရမ်းခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ မာလာကာရဿ-၏၊ ဝိပါကော-သည်၊ ကော နု ခေါ-

ဂါမဝရေ။ ။ “**ဂါမဝရာနိ**တိ. . . ဂါမေ(ဇာတ္တ-၅, ၂၁)”ဟူသော အဖွင့်အလို ဂါမကိုသာ ဖွင့်၍ ဝရကို မဖွင့်သောကြောင့် ဝရသဒ္ဓါ အနက်မဲ့တည်း၊ “ဂါမာယေဝ ဂါမဝရာ”ဟု ပြုပါ၊ မှန်၏-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၌ ရှိပါလျက် မဖွင့်အပ်သောပုဒ်သည် အနက်မဲ့သော်လည်းကောင်း ရှေ့ပုဒ်နှင့် အရတူသော်လည်း ဖြစ်တတ်၏။ [သံဝဏ္ဏနာ၊ ဖွင့်ဆိုရာ၌၊ ရှိတာမပြ၊ အနတ္တ၊ သေသတုလျက်။]

တစ်နည်း။ ။ “**ဂါမဝရန္တိ** ဝရဂါမံ(ဇာတ္တိသစ်-၁၈၇)”ဟူသော အဖွင့်အလို “ဂါမာ စ+တေ+ဝရာ စာတိ ဂါမဝရာ-ကောင်းမြတ်သောရွာတို့”ဟု ပြုပါ၊ ဝိသေသနုတ္တရ ပဒကမ္မဓာရည်းတည်း၊ သို့မဟုတ် “ဝရဂါမ”ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေ့နောက်ပြန်ဟု ကြံပါ။

အဘယ်နည်း။ ”ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သော-ထိုအရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည်၊ သတ္တာရံ ပုစ္ဆိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာထေရ်ကို၊ သတ္တာ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အာနန္ဒ၊ ဣမိနာ မာလာကာရေန-ဤပန်းသည်သည်၊ အပ္ပမတ္တကံ-နည်းသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-အနည်းငယ်မျှသော၊ ကမ္မံ-ကောင်းမှုကို၊ ကတံ-ပြု အပ်ပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ မာ သလ္လက္ခေသိ-မမှတ်ထင်နှင့်၊ ဟိ-မှန်၏၊ အယံ-ဤပန်း သည်သည်၊ မယံ-အား၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ ပရိစ္ဆေဒိတ္တာ-စွန့်လွှတ်၍၊ ပူဇံ-ကို၊ အကာသိ- ပြု၊ သော-ထိုပန်းသည်သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ မယံ-၌၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပဿာဒေတ္တာ-ကြည်ညို စေ၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊

ကပ္ပာနံ သတသဟဿံ၊ ဒုဂ္ဂတိံ န ဂမိဿတိ၊

ဌတ္တာ ဒေဝမနုဿေသု၊ ဖလံ ဧတဿ ကမ္မုနော၊

ပစ္ဆာ ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓေါ၊ သုမနော နာမ ဘဝိဿတိ။

ကပ္ပာနံ-ကမ္ဘာတို့၏၊ သတသဟဿံ-တစ်သိန်းပတ်လုံး၊ ဒုဂ္ဂတိံ-မကောင်း သောဘဝသို့၊ (ယံ) န ဂမိဿတိ-အကြင်မရောက်လတ္တံ့၊ ဒေဝမနုဿေသု- နတ်လူတို့၌၊ (နတ်ပြည်လူပြည်တို့၌)၊ ဌတ္တာ-တည်ပြီး၍၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ သုမနော နာမ-သုမနမည်သော၊ ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓေါ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါသည်၊ (ယံ) ဘဝိဿ- တိ-အကြင်ဖြစ်လတ္တံ့၊ (တံ-ထိုသို့ ဒုဂ္ဂတိသို့မရောက်ခြင်း၊ ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓဖြစ် ရခြင်းသည်)၊ ဧတဿ ကမ္မုနော-ဤဘုရားရှင်အား ပန်းဖြင့် ပူဇော်ခဲ့သော ကောင်းမှု၏၊ ဖလံ-အကျိုးတည်း။ [“ဧတဿ ကမ္မုနော-၏၊ ဖလံ-အကျိုးကား၊ ကပ္ပာနံ-တို့၏၊ သတသဟဿံ-ပတ်လုံး၊ ဒုဂ္ဂတိံ-သို့၊ န ဂမိဿတိ-ရောက်ရလိမ့်မဟုတ်၊ ဒေဝမနုဿေသု-တို့၌၊ ဌတ္တာ-၍၊ ပစ္ဆာ-၌၊ သုမနော နာမ-သော၊ ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓေါ- သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ရလိမ့်မည်”ဟုလည်း အလွယ်ပေးနိုင်သည်။]

ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓေါ။ ။သယံ+ဗုဒ္ဓေါ သမ္ပုဒ္ဓေါ၊ ပတိ ဧကော (ဝိသု သမ္မာသမ္ပုဒ္ဓတော ဝိသဒိသော အညော) သမ္ပုဒ္ဓေါ ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓေါ-သဗ္ဗညုဘုရားရှင်မှ အသီးအခြား ဖြစ်သော ကိုယ်တိုင် သစ္စာငှာပါးကို သိသောဘုရား၊ (ဘုရားငယ်)။

တစ်နည်း။ ။အနေကသတ္တနိကာယေသု သုခေါတရဏပရိပါလနသဂ္ဂမောက္ခ- ပါပနေသု-သုခသို့ ရောက်ခြင်း၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ နတ်ပြည်မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက် စေခြင်း၌၊ ပတိ ဧကော ပဓာနော သာမိဘူတော+သမ္ပုဒ္ဓေါတိ ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓေါ

ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ ပန-ဆက်၊ သတ္တု-၏၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-ကြွရောက်ပြီး၍၊ ဂန္ဓကုဋိပဝိသနကာလေ-ဂန္ဓကုဋိကျောင်းဆောင်သို့ ဝင်တော်မူရာအခါ၌၊ တာနိ ပုပ္ဖာနိ-တို့သည်၊ ဒွါရကောဌကေ-တံခါးမုခ်၌၊ ပတိသု-ကျကုန်ပြီ၊ သာယန-သမယေ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ကထံ၊ သမုဋ္ဌာပေသုံ၊ (ကိ)၊ “မာလာကာရဿ-၏၊ ကမ္မံ-သည်၊ အဟော အစ္ဆရိယံ-ဪ၊ . . . အံဩဖွယ် ကောင်းလေစွ၊ ဓရမာနကဗုဒ္ဓဿ-သက်တော်ထင်ရှားဖြစ်တော်မူသော ဘုရား ရှင်အား၊ ဇီဝိတံ-ကို၊ ပရိစ္စဇိတွာ-၍၊ ပုပ္ဖပူဇံ-ပန်းတို့ဖြင့်ပူဇော်ခြင်းကို၊ ကတွာ၊ တင်္ခဏဉာဏံ-ထိုခဏ၌ပင်၊ သဗ္ဗဌကံ နာမ-အလုံးစုံ ဂဓရိသော အရာဝတ္ထုမည် သည်ကို၊ လဘတိ-၏။” ဣတိ-ဤသို့ ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ သတ္တာ၊ ဂန္ဓကုဋိတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ **တိဏ္ဏံ**- ဂုဗ္ဗိ-ကုန်သော၊ **ဂမနာနံ**-ကြွသွားတော်မူခြင်းတို့တွင်၊ အညတရေန-တစ်မျိုးသော၊ ဂမနေန-ကြွသွားတော်မူခြင်းဖြင့်၊ ဓမ္မသဘံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ဗုဒ္ဓါသနေ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ နှ?” ဣတိ၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ဣမာယ နာမ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သန္နိသိန္နာ၊ (အမှ-ကုန်၏။)” ဣတိ၊ ဝုတ္တေ၊

(အပ. ၄-၁, ၂၂၅-၆)။ ဤနည်း၌ “ပတိ ရက္ခတိတိ ပတိ၊ သာမိ(မောင်-၇, ၆၉)၊ ဣဿရော နာယကော သာမိ၊ ပတိသာမိပုတိပုဘု(ဓာန်-၇၂၅)”တို့ကို ထောက်၍ သာမိဘူတောဖြင့် ပတိသဒ္ဓါ သာမိအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်၊ ပဓာနောဖြင့် “မုချော ပဓာနံ ပါမောက္ခော(ဓာန်-၆၉၅)”အရ မုချနှင့် ပဓာနသည် အနက်တူ ပရိယာယ်ဖြစ်သဖြင့် ဧကသဒ္ဓါ မုချအနက်ဟောကြောင်းကို ပြသည်၊ “ပတိ ဧကော ပစ္စေကော-အရှင်သခင်ဖြစ်၍၊ ပြဋ္ဌာန်းသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓိ၊ (ဝိသေသနောဘယပဒ ကမ္မဓာရည်း)၊ ပစ္စေကော+သမ္ပုဒ္ဓေါ ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓေါ-(သုခသို့ ရောက်ခြင်း၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ နတ်ပြည်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေခြင်း၌) အရှင်သခင်ဖြစ်၍ ပြဋ္ဌာန်းသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓိ”ဟု လိုရင်းပြပါ။

တိဏ္ဏံ ဂမနာနံ ။ “တိဏ္ဏံ ဂမနာနံ”ဟူသည် ဉာဏဂမန(ဉာဏ်တော်အားဖြင့် ကြွသွားတော်မူခြင်း၊) ပဋိပဒါဂမန(အကျင့်အားဖြင့် ကြွသွားတော်မူခြင်း၊) ကာယ-ဂမန(ကိုယ်အားဖြင့် ကြွသွားတော်မူခြင်း)ဟူသော ဂုဗ္ဗိတို့တည်း၊ (ဒီဋီ-၁, ၆၆၊ သီဋီသစ်-၁, ၂၄၆၊ သိဘာ-၁, ၃၈၃)၊ ပါရာဂံသစ်-၁, ၄၂၆၌ကား “ဣရိယာပထဂမန၊ ပဝတ္ထနဂမန၊ ဉာဏဂမန”ဟု ဆို၏။

“ဘိက္ခုဝေ! အာမ-အိမ်း၊ ယဿ ကမ္မဿ-အကြင်ကံကို၊ ကတတ္တာ-ပြုအပ်သည် ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပစ္ဆာနုတပွဲ-နောင်တတစ်ဖန်ပူပန်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ၊ အနု-ဿရိတာနုဿရိတက္ခဏေ-အမှတ်ရရာ အမှတ်ရရာ ခဏတိုင်း၌၊ (သတိရတိုင်း သတိရတိုင်း၌)၊ သောမနဿမေဝ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်သာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကတ္တဗ္ဗမေဝ-ပြုထိုက်သည်သာ၊” ကုတိ အနုသန္နိ ယဇ္ဇေ-တွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ကုမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “တဉ္စ ကမ္မံ ၊ ပေ၊ ဝိပါကံ ပဋိသေဝတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**တဉ္စ ကမ္မံ ကတံ သာဓု၊ ယံ ကတွာ နာနုတပွတိ၊
ယဿ ပတိတော သုမနော၊ ဝိပါကံ ပဋိသေဝတိ။**

ယံ (ကမ္မံ)-အကြင်ကံကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဝါ-သော်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ န အနု-တပွတိ-အဖန်ဖန် မပူပန်ရ၊ ယဿ-အကြင်ကံ၏၊ ဝိပါကံ-ကို၊ ပတိတော-ပီတိ အဟုန်သည် ရှေးရှုရောက်အပ်သည်၊ ဝါ-နှစ်သက်သည်၊ သုမနော-သောမနဿအဟုန်ဖြင့် ကောင်းသောစိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-ဝမ်းမြောက်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ပဋိသေဝတိ-၏၊ ကတံ-သော၊ တဉ္စ ကမ္မံ-သည်ကား၊ သာဓု-ကောင်း၏။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ ယံ ကတွာတိ-ကား၊ ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိနဉ္စေဝ-နတ်လူတို့၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ [သမ္ပဇ္ဇနံ သမ္ပတ္တိ၊ (ခုဒ္ဒက. ၄-၁၉၄)၊ ဒေဝမနုဿာနံ+သမ္ပတ္တိ ဒေဝမနုဿသမ္ပတ္တိ၊] နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိယာ စ-နိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း၊ [နိဗ္ဗာနံယေဝ+သမ္ပတ္တိ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ-နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ပြည့်စုံမှု-နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာ၊(ခုဒ္ဒက. ၄-၁၉၄)] နိဗ္ဗတ္တနုသမတ္ထံ-ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ ဝါ-ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ သုခုဒြိယံ-သုခဟူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ဝါ-သုခဟူသော တိုးပွားခြင်းရှိသော၊ ယံ ကမ္မံ-ကို၊ ကတွာ၊ နာနုတပွတိ (န+အနုတပွတိ)-မပူပန်ရ၊ အထ ခေါ-စင်စစ်ကား၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မေယေဝ-မျက်မှောက်ထင်ထင် ရှုမြင်အပ်သော ပစ္စက္ခဘဝ၌ပင်၊ အနုဿရိတာနုဿရိတက္ခဏေ-ယေဝ-၌ပင်၊ ပီတိဝေဂေန-ပီတိအဟုန်သည်၊ **ပတိတော**-ရှေးရှုရောက်အပ်သည်၊

ပတိတော။ ။ပတိယတေတိ ပတိတော-ပီတိအဟုန်သည် ရောက်အပ်-ရှေးရှုရောက်အပ်သူ၊ [ပတ (ဂတိအနက်)+တ၊ က္လ-လာ၊ က္လကို ဒီယပြု၊ (တစ်နည်း) ပတိ+

(တစ်နည်း) ပီတိဝေဂေန-ပီတိအဟုန်ဖြင့်၊ **ပတိတော**-နှစ်သက်သည်။ သောမနဿဝေဂေန-ဖြင့်၊ သုမနော စ-ကောင်းသောစိတ်ရှိသည်။ ဝါ-ဝမ်းမြောက်သောစိတ်ရှိသည်။ ဟုတ္တာ၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ပီတိသောမနဿဇာတော-ဖြစ်သောပီတိသောမနဿရှိသည်။ ဟုတ္တာ၊ ဝိပါကံ-ကို၊ ပဋိသေဝတိ-၏။ တံ ကမ္မံ-သည်။ ဝါ-ကို၊ ကတံ-အပ်သည်။ (သမာနံ)၊ သာဓု ဘဒ္ဒကံ-ကောင်း၏။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ၊ စတုရာသီတိယာ-စာလီသော၊ ပါဏသဟဿာနံ-သတ္တဝါအထောင်တို့၏။ (တစ်နည်း) စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ-စသောင်း၄ထောင်သော သတ္တဝါတို့၏။ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်။ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၉၆။] အဟောသိ၊ ဣတိ-သုမနမာလာကာရဝတ္ထုအပြီးတည်း။

သုမနမာလာကာရဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီး၏။

၁၀-ဥပ္ပလဝဏ္ဏတ္ထေရိဝတ္ထုဘာသာသီကာ

မဇ္ဈိမ မညတီတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဥပ္ပလဝဏ္ဏတ္ထေရိ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာ-ထိုဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမည်။ ပဒု-မုတ္တရဗုဒ္ဓဿ-ပဒမုတ္တိရ်ဘုရားရှင်၏။ ပါဒမူလေ-ခြေတော်ရင်း၌၊ ပတ္ထနံ-ကို၊ ပဌပေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ကပ္ပသတသဟဿံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းပတ်လုံး၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကုရုမာနာ-သော်၊ ဒေဝေသု စ-တို့၌လည်းကောင်း၊ မနုဿေသု စ-တို့၌လည်းကောင်း၊ သံသရန္တိ-ကျင်လည်လသော်၊ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒေ-ဤဂေါတမဘုရားရှင်၏ ပွင့်တော်မူရာအခါ၌၊ [ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဧတ္တာတိ ဥပ္ပာဒေါ၊ ဗုဒ္ဓဿ+ဥပ္ပာဒေါ

ဣ+တ၊-ကင်္ခါမဟာဋီ-၂၊ ၂၅၂၊ ပါရာဘာ-၄၊ ၇၀၊] (တစ်နည်း) “ချာတေ တု ဟဋ္ဌေ ဝိညာတေ၊ ပတိတံ ဝစ္စလိဂီကံ(ဓာန်-၉၃၆)” ဂါထာလာ အနက်တို့တွင် ပတိတသဒ္ဒါဟဋ္ဌ(ရွှင်လန်းခြင်း)အနက်ဟောဟု ယူ၍ “အဘိမုခံ ဧတီတိ ပတိတော-ပီတိအဟုန်ဖြင့် ရှေးရှုဖြစ်သူ၊ ဝါ-နှစ်သက်ရွှင်လန်းသူ(ဓာန်ဋီ-၇၂၄)၊ (တစ်နည်း) ပတိတံ ပီတိသုခံ+အဿ အတ္ထိတိ ပတိတော-ရှေးရှုဖြစ်သော ပီတိသုခရှိသူ(ပါတိပဒတ္ထ-၁၂၉)”ဟု ပြုပါ။ “ပတိတော သုမနော”ကိုပင် “အာယတိ ပီတိသောမနဿဇာတော”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ ပီတိအဟုန်ရောက်ခြင်း၊ သောမနဿအဟုန်ဖြင့် ကောင်းသောစိတ်ရှိခြင်းဟူသည် ပြုပြီးသည့်နောက် အမှတ်ရတိုင်း ပီတိသောမနဿဖြစ်ခြင်းပင်-ဟူလို။

ဗုဒ္ဓဟူသော၊ ဒေဝလောကတော-နတ်ပြည်မှာ၊ စဝိတ္တာ-၍၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ သေဌိ-
 ကုလေ-သူဌေးမျိုး၌၊ ပဋိသန္ဓိ၊ ဂဏှိ၊ စ-ဆက်၊ အဿာ-ထိုဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ
 ၏၊ ဝါ-သည်၊ နိလုပ္ပလဂဗ္ဘသမာနဝဏ္ဏတာယ-ကြာညိုဖူးအဆင်းနှင့် တူသော
 အဆင်းရှိသည်၏၊ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာတွေဝ-ဟူ၍သာ၊ နာမံ-ကို၊
 အကံသု၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုဥပ္ပလဝဏ်၏၊ ဝယပ္ပတ္တကာလေ-အရွယ်သို့
 ရောက်ရာအခါ၌၊ သကလဇမ္ပဒီပေ-အလုံးစုံသောဇမ္ပုဒီပံ၌၊ ဝါ-ဇမ္ပုဒီပံတစ်
 ကျွန်းလုံးက၊ ရာဇာနော စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သေဌိနော စ-တို့သည်
 လည်းကောင်း၊ သေဌိဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ သာသနံ-သတင်းစကားကို၊ ပ-
 ဟိဏိသု၊ (ကိ)၊ “အမှာကံ-တို့အား၊ မိတရံ-ကို၊ ဒေတု-ပေးပါလော၊” ဣတိ-
 ဤသို့ ပို့ကုန်ပြီ၊ အပဟိဏန္တော နာမ-သတင်းမပို့သူမည်သည်၊ န အဟောသိ-
 မရှိပြီ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ သေဌိ၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အဟံ၊ သဗ္ဗေသံ-တို့၏၊

နိလုပ္ပလဂဗ္ဘသမာနဝဏ္ဏတာယ။ ။ “နိလုပ္ပလဂဗ္ဘသမာနဝဏ္ဏ-ကြာညိုဖူးအဆင်း
 နှင့် တူသောအဆင်း”ဟူရာ၌ ကြာဖူးငုံ၏ အတွင်းဖက်အဆင်းကို ယူပါ၊(အံ. ၄-၁,
 ၂၇၅၊ ထေရီ. ၄-၁၉၇)၊ ကြာဖူးငုံ၏အတွင်းဖက်အဆင်းသည် ရွှေအဆင်း (ဝါဝင်းသော
 အဆင်း)ရှိ၏၊ (ဝဇီရ-၁၁၂)၊ “ဥဒကံ ပိဝတီတိ ဥပ္ပလံ၊ [ဥ+ပါ+ကလ-မောဂ်-၇, ၁၈၄]၊
 ဥဒကေ ယူဝတီတိ ဝါ ဥပ္ပလံ၊ [ဥဒ+ယူ+အ-ဓာန်ဋီ-၆၈၈]၊ ဥဒကံ ပဋိစ္စ ပလတိ ပ-
 ဝတ္တတီတိ ဝါ ဥပ္ပလံ၊ [ဥ+ပလ+အ၊ဂဠုန်-၆၃]၊ နိလဇ္ဈ+တံ+ဥပ္ပလဇ္ဈာတိ နိလုပ္ပလံ၊
 ကမ္မတော ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ဂေါ၊ သတ္တော၊ [ဂမု+ကို]၊ ဂေါ ဘဝတိ ဧတ္တာတိ ဂဗ္ဘော၊
 (မိခင်၏ဝမ်းဗိုက်)၊ [ဂ+ဘူ+အ-မဏိ-၂, ၂၁၀]၊ ဂရတိ ဗဟိနိက္ခမနဝေသန သိပ္ပတီတိ
 ဝါ ဂဗ္ဘော၊ [ဂရ+ဘာ-မောဂ်-၇, ၁၂၈]၊ ဂဗ္ဘတိ အတ္တဘာဝေန ပဝတ္တတီတိ ဂဗ္ဘော၊
 ကလလရေကြည်အခိုက်အတန့်ရုပ်အစဉ်ကိုမူချ၊ မိခင်ဝမ်းကို ဌာနုပစာရအားဖြင့်
 ယူပါ၊ [ဂဗ္ဘ+အ-သာရဏ္ဏ-၂, ၁၄]၊ ဂဗ္ဘော ဝိယာတိ ဂဗ္ဘော-တိုက်ခန်း နှင့်တူသောကြာဖူး၊
 ဝါ-မိခင်၏ ဝမ်းဗိုက်နှင့် တူသောကြာဖူး၊ [ဂဗ္ဘ+ဏာ]၊ နိလုပ္ပလဿ+ဂဗ္ဘော နိလုပ္ပလ-
 ဂဗ္ဘော၊ နိလုပ္ပလဂဗ္ဘဿ+ဝဏ္ဏော နိလုပ္ပလဂဗ္ဘော၊ ဝဏ္ဏပုဒ်ချေ၊ နိလုပ္ပလဂဗ္ဘေန+
 သမာနော နိလုပ္ပလဂဗ္ဘသမာနော၊ နိလုပ္ပလဂဗ္ဘသမာနော+ဝဏ္ဏော ဧတိဿာတိ
 နိလုပ္ပလဂဗ္ဘသမာနဝဏ္ဏာ-ကြာညိုပန်းဖူးအဆင်းနှင့် တူသောအဆင်းရှိသော ဥပ္ပလ
 ဝဏ်ထေရီမ၊ နိလုပ္ပလဂဗ္ဘသမာနဝဏ္ဏာယ+ဘာဝေါ နိလုပ္ပလဂဗ္ဘသမာနဝဏ္ဏတာ”ဟု
 ပြုပါ။

မနံ-စိတ်ကို၊ ဂဟေတုံ-ငှာ၊ န သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်မည်မဟုတ်၊ ဧကံ-သော၊ ဥပါယံ ပန-နည်းလမ်းကိုကား၊ ကရိဿာမိ-ပြုရတော့မည်။” ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ (ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍) [ဣတိတစ်လုံးအကျေကြီ] မိတရံ-ကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-ခေါ်စေ၍၊ “အဗ္ဗ-ချစ်သမီး! ပဗ္ဗဇိတုံ-ဘိက္ခုနီမအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဘိက္ခုနီမ ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်မည်လော?” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ တဿာ-ထိုဥပ္ပလဝဏ်၏၊ ဝါ-သည်၊ ပစ္ဆိမဘဝိကတ္တာ-နောက်ဆုံးဘဝ၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ ဝစနံ-ထိုစကားသည်၊ သီသေ-၌၊ အာသိတ္တံ-သွန်လောင်းအပ်သော၊ သတပါကတေလံ ဝိယ-အကြိမ်တစ်ရာချက်အပ်သောဆီကဲ့သို့ (တစ်နည်း) သီသေ-၌၊ သတပါကတေလံ-အကြိမ်တစ်ရာချက်အပ်သောဆီကို၊ အာသိတ္တံ ဝိယ-လောင်းအပ်သကဲ့သို့၊ အဟောသိ၊ တဿာ-ကြောင့်၊ ပိတရံ-ကို၊ “တာတ-ဖေဖေ! ပဗ္ဗဇိဿာမိ-မည်။” ဣတိ အာဟ၊ သော-ထိုသူဌေးသည်၊ တဿာ-ထိုဥပ္ပလဝဏ်ကို၊ [ပဗ္ဗာဇေသိ၌ ကာရိတ်ကံ၊] ဝါ-ဖို့၊ [သက္ကာရံ၌ သမ္ပဒါနံ၊] မဟန္တံ-များစွာသော၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာ ပြုလုပ်ဖွယ်ရာပစ္စည်းကို၊ ကတွာ-ပြုလုပ်ပြီး၍၊ ဘိက္ခုနီဥပဿယံ-ဘိက္ခုနီမတို့၏ ကျောင်းသို့၊ နေတွာ-၍၊ ပဗ္ဗာဇေသိ-ဘိက္ခုနီမ အဖြစ်သို့ ရောက်စေပြီ၊ ဝါ-ဘိက္ခုနီမ ဖြစ်စေပြီ၊ **အစိရ-ပဗ္ဗဇိတာယ** ဧဝ-ဘိက္ခုနီမအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၍ မကြာသေးသည်သာ လျှင်ဖြစ်သော၊ ဝါ-မကြာမီက ဘိက္ခုနီမအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့သည်သာဖြစ်သော၊ တဿာ-ထိုဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ၏၊ (တစ်နည်း) တဿာ-သည်၊ အစိရပဗ္ဗဇိတာယ ဧဝ-ဘိက္ခုနီမအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၍ မကြာသေးသော်သာ၊ ဝါ-

အစိရပဗ္ဗဇိတာယ။ ။ “စိရံ+ပဗ္ဗဇိတာယ ဧတိဿာတိ စိရပဗ္ဗဇိတာ၊ န+စိရ-ပဗ္ဗဇိတာ အစိရပဗ္ဗဇိတာ၊ (သီဘာ-၄, ၁၅၅)၊ (တစ်နည်း) န+စိရံ အစိရံ၊ အစိရံ (မကြာမီသောကာလ၌၊ ဝါ-က)+ပဗ္ဗဇိတာ အစိရပဗ္ဗဇိတာ၊ (ပါရာဘာ-၂, ၂၀၄)” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်များနှင့်အညီ ပေးခဲ့သည်။ “ပဗ္ဗဇိတိ ပဗ္ဗဇိတာ၊ အစိရံ+ပဗ္ဗဇိတာယ ဧတိဿာတိ အစိရပဗ္ဗဇိတာ-ဘိက္ခုနီမအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးဖြစ်၍ မကြာသေးသော ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ၊ (ဗာဟိရတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ)၊ (တစ်နည်း) ပဗ္ဗဇနံ ပဗ္ဗဇိတံ၊ အစိရံ+ပဗ္ဗဇိတံ ဧတိဿာတိ အစိရပဗ္ဗဇိတာ-မကြာမြင့်သေးသော ဘိက္ခုနီမအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း ရှိသော ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ၊ (အဗာဟိရတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ)”ဟုလည်း ပြုနိုင်သည်။ (နိတိသုတ္တ-၂၀၈)

မကြာသေးမီပင်၊ ဥပေါသထာဂါရေ-ဥပုသ်ပြုရာကျောင်းဆောင်၌၊ ဝါ-ဥပုသ်
 ကျောင်းဆောင်၌၊ [ဥပေါသထဿ+ကရဏံ+အဂါရံ ဥပေါသထာဂါရံ-မအူပါရာနိ-
 ၁, ၄၉၀၊] **ကာလဝါရော**-အချိန်ကို လျှောက်ထားခြင်း၏ အလှည့်သည်၊ ဝါ-
 အချိန်ကို လျှောက်ထားရာအလှည့်သည်၊ ပါပုဏိ၊ သာ-ထိုဥပုလဝဏ်ထေရီ
 မသည်၊ ဒီပံ-ကို၊ ဇာလေတွာ-တောက်စေ၍၊ ဝါ-ထွန်းညှိ၍၊ ဥပေါသထာဂါရံ-
 ကို၊ သမ္ပဇ္ဇိတွာ-တံမျက်လှဲ၍၊ ဒီပသိခါယ-ဆီမီးအလုံ၌၊ နိမိတ္တံ-အာရုံကို၊ ဂဏှိ-
 တွာ-၍၊ ဌိတာဝ-လျက်သာ၊ ပုနပျုနံ၊ ဩလောကယမာနာ-သော်၊ တေဇော-
 ကသိကာရမ္မဏံ-တေဇောကသိုဏ်းလျှင်အာရုံရှိသော၊ ဈာနံ-ကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတွာ-
 ဖြစ်စေ၍၊ တမေဝ-ထိုဈာန်ကိုပင်၊ ပါဒကံ-အခြေခံကို၊ ကတွာ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ
 စေဝ-တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ အဘိညာဟိ စ-တို့နှင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓိ၊ အရ-
 ဟတ္တံ၊ ပါပုဏိ။

သာ-ထိုဥပုလဝဏ်ထေရီမသည်၊ အပရေန-တစ်ပါးသော၊ သမယေန-၌၊
 ဇနပဒစာရိကံ-ဇနပုဒ်တို့၌ လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ စရိတွာ-၍၊ ပစ္စာ-
 ဂန္ဓာ-ပြန်လာ၍၊ **အန္ဓဝနံ**-သူကန်းတောသို့၊ ဝါ-အန္ဓဝန်တောသို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်

ကာလဝါရော။ ။ကာလဿ+အာရောစနံ ကာလာရောစနံ၊ ကာလာရောစနဿ
 +ဝါရော၊ ကာလာရောစနော ဝါ ဝါရော ကာလဝါရော၊ အာရောစနပုဒ်ချေ။”ဟုကြံ၊
 “ကာလဝါရော-ဆီမီးညှိအပ်သောအခါအလှည့်သည်”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ သင့်မည်
 မထင်။

အန္ဓဝနံ။ ။အန္ဓေဟိ+နိဝုတ္တံ+ဝနံ အန္ဓဝနံ-သူကန်းခိုးသားတို့ နေအပ်ခဲ့သော
 တော၊ (သံ၊ ၄-၁, ၁၇၄)၊ (တစ်နည်း) အန္ဓာနံ+ဝသနံ+ဝနံ အန္ဓဝနံ-သူကန်းခိုးသားတို့
 နေခဲ့ရာတော၊ (မအူပါရာနိ-၄, ၆၈၆)၊ ချဲ့ဉ္စးအံ့-ကဿပဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်
 ပြီးနောက် မင်းနှင့် မင်းသား၊ စစ်သူကြီး၊ သူဌေးတို့ကို ခေါင်းဆောင်ထား၍ အဖွဲ့၄ဖွဲ့
 ဖွဲ့ကာ ဓာတ်တော်များဌာပနာဖို့ စေတီတည်ကြ၏၊ သူဌေးခေါင်းဆောင်သောအဖွဲ့
 တွင် စေတီနဝကမ္မအကျိုးငှာ ယသောရတအမည်ရှိသော ပိဋကပုဂံဆောင်အနာဂါမ်
 ဥပါသကာက ဘဏ္ဍာရှာကြံရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူရ၏၊ ထိုဥပါသကာသည် ဘဏ္ဍာ
 ရှာဖွေသွားရာမှ စေတီတော်ရှိရာသို့ တစ်ယောက်တည်းပြန်ခဲ့ရာ လမ်းခရီးအကြားရှိ
 တောအုပ်သို့ အရောက်တွင် ခိုးသား၅၀၀တို့သည် ထိုဥပါသကာကို ဖမ်းကာ သတ်ဖြတ်

ပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဘိက္ခုနီနံ-တို့၏၊ အရညဝါသော-တော၌ နေခြင်းကို၊ အ-
ပွဋိက္ခိတ္တော-မပယ်မြစ်အပ်သေးသည်၊ ဟောတိ၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုဥပ္ပလ
ဝဏ်ထေရီမဇ္ဈိ ဝါ-အတွက်၊ တတ္ထ-ထိုသူကန်းတော၌၊ ကုဋိကံ-ကျောင်းငယ်ကို၊
ကတ္တာ-ဆောက်လုပ်၍၊ မဇ္ဇကံ-ညောင်စောင်းကို၊ ပညာပေတွာ-ခင်း၍၊ သာ-
ဏိယာ-ကန်လွန်ကာဖြင့်၊ ပရိက္ခိပိသု-ကာရံကုန်ပြီ၊ သာ-ထိုဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ
သည်၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ နိက္ခမိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊
အဿာ-၏၊ မာတုလပုတ္တော-ဥးကြီး၏ သားဖြစ်သော၊ နန္ဒမာဏဝေါ နာမ-
နန္ဒလုလင်မည်သူသည်၊ ဂိဟိကာလတော-လူဖြစ်ရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ ပဋိ-
ဗဒ္ဓစိတ္တော-ရာဂဖြင့် နှောင်ဖွဲ့အပ်သော စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-ရာဂဖြင့် တွယ်တာ
တပ်မက်သောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-ထိုနန္ဒလုလင်သည်၊ တဿာ-
ထိုဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ၏၊ အာဂတဘာဝံ-လာနေသည်၏ အဖြစ်ကို၊ သုတွာ-
၍၊ ထေရိယာ-၏၊ အာဂမနတော-လာနေခြင်းမှ၊ ဝါ-လာနေရာအခါမှ၊ ပုရေ-
တရမေဝ-အထူးအားဖြင့် ရှေးဖြစ်သောအခါ၌ပင်၊ ဝါ-ရှေး၌ပင်၊ (ရှေးဥးစွာသာ
လျှင်)၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၀၅] အန္ဓဝနံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တံ ကုဋိကံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊
ဟေဋ္ဌာမဉ္စကေ-ညောင်စောင်း၏ အောက်၌၊ နိလီနော-ပုန်းကွယ်လျက်၊
ထေရိယာ-သည်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ကုဋိကံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ဒွါရံ-ကို၊ ပိမာယ-

မိကြ၏။ ဤသို့သတ်ဖြတ်ပြစ်မှားမိသဖြင့် (သံ. ဋ္ဌ-၁၊ ၁၇၄အလို တရားကိုဟောပြော
ပို့ချသည့် ယသောဓရအမည်ရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းကြီး၏ မျက်လုံးကို ထုတ်
ကာ သတ်ဖြတ်ပြစ်မှားမိသဖြင့်) ခိုးသားငါးရာတို့၏မျက်လုံး ကွယ်သွားကြလေသည်။
ဆွေမျိုးရှိသော ခိုးသားများကို ဆွေမျိုးများကာ လာခေါ်သွားကြ၏။ ဆွေမျိုးမရှိသော
ခိုးသားများကား သနားတတ်သူတချို့၏ ပေးစာကမ်းစာကို စား၍ ထိုတော၌ နေကြရ
၏။ ထိုသူကန်းတို့ နေထိုင်ရာဖြစ်သောကြောင့် ထိုတောသည် ကဿပဘုရားရှင်နှင့်
ဂေါတမဘုရားရှင်တို့၏ လက်ထက်တော်၂ခုလုံး၌ပင် “အန္ဓဝန-သူကန်းတော”ဟု
အမည်တွင်ခဲ့သည်။ ထိုတောသည် သာဝတ္ထိမြို့၏ တောင်ဖက် (ဇေတဝန်ကျောင်း၏
နောက်ဖက်) တစ်ဂါဝုတ်လောက်၌ ရှိ၏။ မင်းက စောင့်ရှောက်ထိမ်းသိမ်းထား၏။
ဆိတ်ငြိမ်မှုကို လိုလားသော ရဟန်း၊ ရဟန်းမတို့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းသဖွယ်ဖြစ်
သော ထိုတောသို့ သွား၍ နေ့သန့်စင်ကြ၏။ (မ. ဋ္ဌ-၂၊ ၂၉၊ ၃၀၊ သံ. ဋ္ဌ-၁၊ ၁၇၄)

ပိတ်၍၊ မဉ္ဇူကေ-၌၊ နိသိန္နမတ္တာယ-ထိုင်ပြီးမျှဖြစ်လသော်၊ ဗဟိ-အပြင်၌၊ အာ-
 တပတော-နေပူ၍၊ အာဂတတ္တာ-လာသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ခုပထေ-မျက်စိ
 လမ်းကြောင်း၌၊ အန္တကာရေ-အမှိုက်မှောင်သည်၊ အဝိဂတေယေဝ-မကင်းသေး
 မိပင်၊ ဟေဋ္ဌာမဉ္ဇူကတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ မဉ္ဇူကံ-သို့၊ အဘိရုယ-တက်၍၊
 “ဗာလ-အမှိုက်ကောင်! မာ နသိ-မဖျက်ဆီးနှင့်၊ ဗာလ-ကောင်! မာ နသိ-
 နှင့်၊” ဣတိ-သို့၊ ထေရိယာ-သည်၊ ဝါရိယမာနောယေဝ-တားမြစ်အပ်စဉ်ပင်၊
 အဘိဘဝိတွာ-လွမ်းမိုး၍၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ပတ္တိတကမ္မံ-တောင့်တအပ်သော
 အမှုကို၊ ကတွာ-၍၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုလုလင်၏၊ အဂုဏ်-
 ဂုဏ်၏ဆန့်ကျင်ဖက်အပြစ်ကို၊ ဓာရေတုံ-ဆောင်ထားခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တီ
 ဝိယ-မစွမ်းနိုင်တော့သကဲ့သို့၊ မဟာပထဝီ-ကမ္ဘာမြေကြီးသည်၊ ဒေဓာ-၂၂၁၊
 ဘိဇ္ဇိ-ကဲ့ပြီ၊ သော-ထိုနန္ဒလုလင်သည်၊ ပထဝီ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌော-ဝင်ပြီးသည်၊ (သ-
 မာနော)၊ ဂန္ဓာ-၍၊ မဟာအဝီစိမ့် ဧဝ-မဟာအဝီစိငရဲကြီး၌သာလျှင်၊ နိဗ္ဗတ္တိ၊
 ထေရိပိ-ဥပုလဝဏ်ထေရီမသည်လည်း၊ တမတ္တံ-ထိုအကြောင်းကို၊ ဘိက္ခုနီနံ-
 တို့အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ ဘိက္ခုနိယော-တို့သည်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဧတမတ္တံ-
 ကို၊ အာရောစေသုံ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဘဂဝတော-အား၊ အာရောစသိသုံ၊ တံ-
 ထိုစကားကို၊ သုတွာ-၍၊ သတ္တာ-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေတွာ-ခေါ်တော်
 မူ၍၊ “ဘိက္ခဝေ! မဓုသက္ခရာဒီသု-ပျားရည်သကြားအစရှိသည်တို့တွင်၊ ကိဉ္စိ-
 ဒေဝ-တစ်စုံတစ်ခုသာလျှင်ဖြစ်သော၊ မဓုရရသံ-ချိုမြိန်သောအရသာရှိသော
 စားဖွယ်ကို၊ ခါဒမာနော-ခဲစားရသော၊ ပုရိသော-သည်၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော-နှစ်သက်
 ရွှင်လန်းသည်၊ ဥဒဂ္ဂဒဂ္ဂေါ-အလွန်တက်ကြွသည်၊ (ဟောတိ) ဝိယ-ကဲ့သို့ (ဧဝံ-
 တူ)၊ ဘိက္ခုဘိက္ခုနီဥပါသကဥပါသိကာသု-ရဟန်း၊ ရဟန်းမ ဥပါသကာ ဥပါ
 သိကာမတို့တွင်၊ ယော ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ ဗာလော-သည်၊
 ပါပကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တော-သော်၊ တုဋ္ဌဟဋ္ဌော-နှစ်သက်ရွှင်လန်းသည်၊ ဥဒဂ္ဂ-
 ဒဂ္ဂေါ-အလွန်တက်ကြွသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကရောတိ-၏၊ “ဣတိ-သို့၊ အနုသန္ဓိ-
 ကို၊ ယဋ္ဌေတွာ-၍၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “မဓုဝါ၊ ပေ
 ၊ နိဂစ္ဆတိ”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**မခု ဝါ မညတိ ဗာလော၊ ယာဝ ပါပံ န ပစ္စတိ၊
ယဒါ စ ပစ္စတိ ပါပံ၊ ဗာလော ဒုက္ခံ နိဂစ္ဆတိ။**

ယာဝ-အကြင်မျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ ပါပံ-မကောင်းမှုသည်၊ န ပစ္စတိ-အကျိုးမပေးလတ္တံ့၊ ဝါ-အကျိုးမပေးသေး၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ ဗာလော-လူမိုက်သည်၊ (ပါပံ-ကို) မခု ဝါ-ပျားရည်ကိုကဲ့သို့၊ ဝါ-ပျားရည်နှင့် တူစွာ၊ မညတိ-မှတ်ထင်၏၊ ယဒါ စ-အကြင်အခါ၌ကား၊ ပါပံ-သည်၊ ပစ္စတိ-အကျိုးပေး၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဗာလော-သည်၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲကို၊ နိဂစ္ဆတိ-ရရှိလေ၏။

တတ္ထ-၌၊ မခုဝါတိ-ကား၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တစ်နည်း) မခုဝါတိပဒဿ-မခုဝါဟူသောပုဒ်၏၊ ဝိတ္ထာရံ-အကျယ်ကို၊ ဟိ(ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)-ထုတ်၍ ပြဉ္စအံ၊ [၄၂-၂၇၅။] ပါပံ-မိမိကိန်းရာ၊ သတ္တဝါကို၊ အပါယ်၌သို့ ရောက်စေတတ်သော၊ ဝါ-ယုတ်မာသော၊ အကုသလကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တဿ-သော၊ ဗာလဿ-အား၊ [ဥပဋ္ဌာတိ၌စပ်၊] ဝါ-၏၊ [တံ ကမ္မံ၌စပ်၊] (တစ်နည်း) ဗာလဿ-သည်၊ ပါပံ-သော၊ အကုသလကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တဿ-စဉ်၊ တံ ကမ္မံ-ထိုမကောင်းမှုသည်၊ မခု ဝိယ-ပျားရည်သည်ကဲ့သို့၊ မခုရရသံ ဝိယ-ချိုသောအရသာရှိသော ပျားရည်သည်ကဲ့သို့၊ ဣဋ္ဌံ (ဝိယ)-အလိုရှိအပ်သော အရာသည်ကဲ့သို့၊ ကန္တံ

မခု ဝါတိ... ဝိယ။ ။ “မခု ဝါ မညတိ ဗာလော၊ ယာဝ ပါပံ န ပစ္စတိတိ-အာဒိသု သဒိသေ(သီဋီသစ်-၁၊ ၂၂၀၊ နီတိသုတ္တ-၃၇၂၊ ရူဋီ-၈၀၊ သူစိ)”ဟူသော အဖွင့်အရ ဝါသဒ္ဓါ သဒိသအနက်ကို ဟော၏၊ ဇာဋီသစ်-၂၊ ၃၇၉၌ ဥပမာအနက် ဟောဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် “မခု ဝိယ (မခုဝ)”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝါနရောကဲ့သို့ သမာသ်ပုဒ်၊ ဝါသဒ္ဓါ သဒိသအနက်ဟု ယူကာ “မခု ဣဝ မခုဝါ”ဟု ပြု၍ အံဝိဘတ်အကျေကြံကြ၏၊ မကောင်းလှပါ။

“မုဒ္ဒိကဿ စ ပုပ္ဖဿ၊ ရသေ ခုဒ္ဒေ မဇ္ဇရိတံ(ဓာန်-၉၇၅)”ဂါထာအရ မခုသဒ္ဓါသည် သပျက်သီးရည်၊ ပန်းပွင့်ရည်၊ ပျားရည်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ ပျားရည်အနက် ဟောဟု သိစေလို၍ “မခုရရသံ”ဟု မိန့်သည်၊ ပျားရည်အနက်ဟောဆိုသော်လည်း ပျားရည်တစ်မျိုးတည်းကို ယူရမည်မဟုတ်၊ ချိုမြိန်ကောင်းမွန်သည့်အရသာရှိသော စားသောက်ဖွယ်မှန်သမျှကို ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် “ဣဋ္ဌံ ဝိယ”ဟု မိန့်သည်၊ ကန္တံ

(ဝိယ)-နှစ်သက်အပ်သောအရာသည်ကဲ့သို့၊ **မနာပံ** ဝိယ-စိတ်ကိုတိုးပွားစေတတ်သော အရာသည်ကဲ့သို့၊ ဝါ-မြတ်နိုးဖွယ်ရာသည်ကဲ့သို့၊ ဥပဋ္ဌာတိ-ထင်ရ၏။ **ဣတိ**-ဤသို့လျှင်၊ နံ-ထိုမကောင်းမှုကို၊ သော-ထိုလူမိုက်သည်၊ မဓုံ-ကဲ့သို့၊ **မညတိ-၏။**

မနာပံတို့ကား ဣဋ္ဌ၏ ပရိယာယ်များတည်း။

“မဓုံ ဝါ”ကောင်း။ ။ “ဣတိ နံ (ပါပံ) သော (ဗာလော) မဓုံ မညတိ”ဟူသော အဖွင့်၌ “နံ (ပါပံ)”ဟူသော ဥပမေယျနှင့် “မဓုံ”ဟူသော ဥပမာနသည် ဝိဘတ်ချင်းတူ၏။ ဥပမေယျနှင့် ဥပမာနသည် ဝိဘတ်ချင်းတူမှ ပါဠိသွားထုံးစံကျသောကြောင့် “မဓုံ ဝါ”ဟု ရှိလျှင် ပိုကောင်းသည်။ လက်ရှိပါဠိအလိုမူ “မဓုံဝါ”ဟု ဆိုလိုလျက် မဓု နောင် နိဂ္ဂဟိတံအကျေကြံပါ။ ဆရာတို့ကား “မဓုံ ဝါ”သာ ပါဠိမှန်၊ “မဓု ဝါ၊ မဓုဝ”တို့ကား ပါဠိပျက်ဟု မိန့်တော်မူ၏။(ရူဘာ-၁, ၉၅)။ [ဥပမာန, ဥပမေယျ ဟု, ပဒ ၂ပါး, လိင်ဝုစ် ပြားလည်း, ဝိဘတ်ကားမူ, တုမြဟူ၏။-ဘုရား-၇၄။]

တစ်နည်း။ ။မဓုဝ (မဓု+ဣဝ၊ မဓုံ+ဣဝ)ဟု ဖြတ်၍ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံစသော သုတ်ဖြင့် ဝဇာအ-ကို အာဒိယပြု။ (ရူ-၂၀၃၊ ရူဇီ-၁၅၃)။ ဆက်ဦးအံ့-ရှေ့နည်းအတိုင်း ဝါသဒ္ဓါ သဒိသအနက်ဟောယူလျှင် ဝဋ္ဌိ ဒိယပြုသော ဤနောက်နည်းနှင့် မညီ၊ ဤနောက်နည်းအတိုင်း ဝဋ္ဌိဒိယပြုလျှင် ဝါသဒ္ဓါ သဒိသအနက်ဟောယူသော ရှေ့နည်းနှင့် မညီ၊ ထိုသို့မညီသော်လည်း သူနည်းနှင့်သူ ယုတ္တိရှိသည့်အပြင် စာသင်သားတို့ကို ဉာဏ်တိုးပွားစေနိုင်သောကြောင့် ၂နည်းလုံးကို ကောင်းစွာ မှတ်သားသင့်သည်။

ဣတိ... မညတိ။ ။ “ဣတိမျှမှာ၊ နိဂုံးသာ၊ ရံခါသရုပ်ပြ(ရွှေ-၁၆၈)”နှင့်အညီ ဣတိကို ပရိသမာပန(ပြီးဆုံးခြင်း နိဂုံးအုပ်ခြင်း) အနက်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်။ ဤအလို ရှေ့ဝါကျသည် နိဂမနိယဝါကျ၊ “ဣတိ... မညတိ”ကား နိဂုံးဝါကျတည်း။

တစ်နည်း။ ။ဣတိကို ကာရဏအနက်ကြံပါ။ ထိုသို့ကြံလျှင် ရှေ့ဝါကျ၌ရှိသော ဟိကို ကာရဏအနက်ယူ၍ “ဟိ (ယသွာ)-ကြောင့်၊ ဗာလဿ-သည်၊ ပါပံ-သော၊ အကုသလကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တဿ-စဉ်၊ တံ ကမ္မံ-သည်၊ မဓု ဝိယ-ကဲ့သို့၊ မဓုရရသံ ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဣဋ္ဌံ (ဝိယ)-ကဲ့သို့၊ ကန္တံ (ဝိယ)-ကဲ့သို့၊ မနာပံ ဝိယ-ကဲ့သို့၊ ဥပဋ္ဌာတိ-ထင်နေ၏။ ဣတိ (တသွာ)-ထိုသို့ထင်နေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗာလော၊ နံ-ကို၊ မဓုံ-ကိုကဲ့သို့၊ မညတိ”ဟု ပေး၊ ဤအလို ‘ဗာလဿ’စသော ရှေ့ဝါကျသည် ကာရဏ-ဝါကျ၊ “ဣတိ”စသော ဝါကျသည် ဖလဝါကျတည်း၊ လူမိုက်သည် မကောင်းပြုနေစဉ်

ယာဝါတိ-ကား၊ ယတ္ထကံ-အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ-အခါပတ်လုံး။ ပါပံ န ပစ္စတီတိ-ကား၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ ဝါ-မျက်မှောက်ထင်ထင်၊ ရှုမြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌လည်းကောင်း၊ သမ္မရာယေ ဝါ-တမလွန်ဘဝ၌လည်းကောင်း၊ ဝိ-ပါကံ-ကို၊ န ဒေတိ-မပေးလတ္တံ့၊ ဝါ-မပေးသေး၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ နံ-ထိုမကောင်းမှုကို၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (ဤပျားရည်ကိုကဲ့သို့)၊ မညတိ။ ယဒါ စာတိ-ကား၊ ယဒါ ပန-အကြင်အခါ၌ကား၊ အဿ-ထိုလူမိုက်သည်၊ [အနုဘဝန္တဿ ၌စပ်၊] ဝါ-ကို၊ [ကယိရမာနဿ၌စပ်၊] ဒိဋ္ဌဓမ္မေ-၌၊ ဝိဝိဓာ-အထူးထူးအပြားပြားကုန်သော၊ **ကမ္မကာရဏာ**-ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်မှုတို့ကို၊ ကယိရမာနဿ ဝါ-ပြုအပ်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အပြုခံရစဉ်လည်းကောင်း၊ သမ္မရာယေ-၌၊ နိရယာဒိသု-ငရဲအစရှိသောဘဝတို့၌၊ မဟာဒုက္ခံ-ကြီးစွာသောဆင်းရဲကို၊ အနုဘဝန္တဿ ဝါ-ခံစားရသော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ခံစားရစဉ်လည်းကောင်း၊ တံ ပါပံ-

ထိုမကောင်းမှုသည် လူမိုက်စိတ်ထဲ၌ ပျားရည်ပမာ ချိုမြိန်ကောင်းမွန်သလို ထင်နေသောကြောင့် မကောင်းမှုကို ပျားရည်ကဲ့သို့ မှတ်ထင်သည်-ဟူလို။

မဓုဝါ၌ အနက်အမျိုးမျိုး။ ။ “ဣတိ နံ (ပါပံ) သော (ဗာလော) မဓုံ မညတိ” ဟူသော အဖွင့်၌ “နံ (ပါပံ) မဓုံ”ကို ကြည့်၍ “မဓုဝါ-ပျားရည်ကိုကဲ့သို့”ဟု ကံအနက်ပေးသည်။ သီဋ္ဌိသစ်နိ-၁၊ ၆၉၇၌ ကြိယာဝိသေသနကြံ၍ “မဓုဝါ-ပျားရည်နှင့်အတူ၊ (ပျားရည်နှင့်တူစွာ)”ဟု ပေး၏။ နိတိသုတ္တနိ-၂၊ ၂၈၆၌ မဓုကို လိင်အနက်ဟော ပဌမန္တယူ၍ “မဓုဝါ-ပျားရည်အတူ ချိုသည်ဟူ၍”ဟု ပေး၏။

ကမ္မကာရဏာ။ ။ ကာရဏီကေဟိ ကာတဗ္ဗန္တိ ကမ္မံ၊ ဟတ္ထစ္ဆေဒါဒိဘေဒါ အဓိက-ပိဋ္ဌာ ကရိယတိ ဧတာယာတိ ကာရဏာ၊ [ကရ+ယု၊] ထောမ၊ ဓာန်ဋီ-၄၀၇၊ သူစိတို့၌ ကရဓာတ် ဟိသာအနက်ဟောဟု ဆို၏။ “ကရိယတေ ဟိသီယတေ ကာရဏာ-ညှဉ်းဆဲခြင်း”ဟု ပြုပါ။ ကာရဏာ ဧဝံ+ကမ္မံ ကမ္မကာရဏာ-လက်ဖြတ်ခြင်းစသော လွန်ကဲသော ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခြင်းကို ပြုကြောင်းအမှု၊ ဝါ-ညှဉ်းဆဲမှု၊ [ကာရဏာ+ကမ္မ၊ ရှေ့နောက်ပြန်၊ (မဋီ-၃၊ ၃၆၃)] “ကံကြမ္မာ”ဟု အနက်ပေးကြ၏။ ကံကြမ္မာ ၃၂ပါးရှိ၏။ ၂၆ပါးသော ကံကြမ္မာဆိုးကို ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ခံစားရ၍ ၆ပါးသော ကံကြမ္မာဆိုးကို တမလွန်ဘဝ ငရဲစသည်ရောက်လျှင် ခံစားရသည်။ ကံကြမ္မာ ၃၂ပါးအပြည့်အစုံသိလို မူ မ-၂၀၂၊ အံ-၁၊ ၄၉၊ မဟာနိ-၃၁၆တို့ကို ပေါင်းစပ်၍ ကြည့်ပါ။

ထိုမကောင်းမှုသည်၊ ပစ္စတိ-အကျိုးပေး၏။ အထ-၌၊ သော ဗာလော-သည်၊ ဒုက္ခံ-ကို၊ **နိဂစ္ဆတိ ဝိန္နတိ ပဋိလဘတိ**-ရ၏။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ ဗဟူ သောတာပတ္တိ ဖလာဒီနိ ပါပုဏီသု။

အပရေန-သော၊ သမယေန-၌၊ ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ မဟာဇနော-သည်၊ ကထံ-ကို၊ သမုဋ္ဌာပေသိ-ပြီ၊ (ကိ)။ “ခိဏာသဝါပိ-တို့သည်လည်း၊ **ကာမသုခံ**-ကာမဂုဏ်တို့၌ ဖြစ်သောချမ်းသာကို၊ သာဒိယန္တိ မညေ-ခံစားကုန်၏ဟု ထင်၏။ ကာမံ-ကာမဂုဏ်ဟု၊ မေထုန်မှုကို၊ သေဝန္တိ (မညေ)-မှီဝဲကုန်၏ဟု ထင်၏။ ကိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝါ-အဘယ်မှာ၊ န သေဝိဿန္တိ-မမှီဝဲကုန်မည်နည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဧတေ-ဤရဟန္တာတို့သည်၊ န ကောဋ္ဌာပရက္ခာ-ရေသဖန်းပင်တို့ မဟုတ်ကုန်၊ န ဝမ္ဘိကာ စ-တောင်ပို့တို့လည်း မဟုတ်ကုန်၊ အလ္လမံသသရီရာဝ-စိုသော အသားရှိသော ခန္ဓာကိုယ်ရှိကုန်သည်သာ၊ တဿ-ကြောင့်၊ ဧတေပိ-ဤရဟန္တာတို့သည်လည်း၊ ကာမသုခံ-ကို၊ သာဒိယန္တိ-ကုန်၏။ ကာမံ-ကို၊ သေဝန္တိ-ကုန်၏။” ဣတိ-ပြီ၊ သတ္ထာ၊ အာဂန္နာ၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧတရဟိ၊ ကာယ ကထာယ၊ သန္နိသိန္နာ၊ အတ္တ န?” ဣတိ၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ဣမာယ နာမ၊ (သန္နိသိန္နာ၊ အမှ)” ဣတိ ဝုတ္တေ၊ “ဘိက္ခဝေ! ခိဏာသဝါ-တို့သည်၊ ကာမသုခံ-ကို၊ န သာဒိယန္တိ-မသာယာကုန်၊ ကာမံ-ကို၊ န သေဝန္တိ-ကုန်၊ ဟိ-ဥပမာဆောင်၊ ထင်အောင်ပြုဉာဏ်အံ့၊ ပဒုမပတ္တေ-ပဒုမ္မာကြာဖက်၌၊ ပတိတံ-ကျသော၊ ဥဒကဗိန္နု-ရေပေါက်သည်၊ န ဝိလိမ္ပတိ

နိဂစ္ဆတိ။ ။ဂမုဓာတ်သည် နိဥပသာကြောင့် လာဘ(ရခြင်း)အနက်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဝိန္နတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိန္နတိ၌ ရုဓာဒိဝိဒဓာတ်သည် ဝိမံသန၊ တုဋ္ဌိအနက် တို့ကို မဟော၊ လာဘအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ပဋိလဘတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

ကာမသုခံ။ ။ကာမေသု+ပဝတ္တံ+သုခံ ကာမသုခံ-ကာမဂုဏ်တို့၌ ဖြစ်သော ချမ်းသာ၊ (နိယော-၁၁၀)၊ ကာမအရ ကာမဂုဏ်အာရုံ၅ပါးဟူသော ဝတ္ထုကာမကို ရ၏။ သို့သော် ဤ၌ “အတ္တကာမပါရိစရိယာယ”၌ ကာမကဲ့သို့ မေထုန်အတွေ့အထိ ဟူသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို ဧကဒေယျူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ ကာမသုခအရကား မေထုန် ကာမဂုဏ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော သုခဝေဒနာ၊ သောမနဿဝေဒနာ (သုခသဟဂုတ်ကာယ ဝိညာဉ်ရှိ သုခဝေဒနာနှင့် လောဘမူသောမနဿရှိ သောမနဿဝေဒနာ)ကို ယူပါ။ (မ-၂၊ ၂၃၃၊ အံ-၃၊ ၂၁၃)

ယထာ-မလိမ်းကျန်သကဲ့သို့၊ န သဏ္ဌာတိ ယထာ-မတည်သကဲ့သို့၊ ဝိနိဝတ္ထေ-
 တွာ-ပြန်လည်၍၊ ပတတေဝ (ယထာ)-ကျသည်သာဖြစ်သကဲ့သို့၊ အာရဂ္ဂေ-
 အပ်ဖျား၌၊ သာသပေါ-မုန့်ညှင်းစေ့သည်၊ န ဝိလိမ္ပတိ (ယထာ စ)-သို့၊ န
 သဏ္ဌာတိ (ယထာ စ)-သို့ ဝိနိဝတ္ထေတွာ-၍၊ ပတတေဝ (ယထာ စ)-သို့၊ ဧဝံ-
 တူ၊ ဒီဏာသဝဿ-၏၊ စိတ္တေ-၌၊ ဒုဝိဓောပိ- ၂ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊
 ကာမော-သည်၊ န ဝိလိမ္ပတိ-မလိမ်းကျ၊ န သဏ္ဌာတိ-မတည်” ကုတိ အနုသန္တိ
 ယဇ္ဇေတွာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ကုမံ ပြာဟ္မဏဝဂ္ဂေ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဝါရိ
 ပေ၊ ပြာဟ္မဏ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ဝါရိ ပေါက္ခရပတ္ထေဝ, အာရဂ္ဂေရိဝ သာသပေါ၊
 ယော န လိမ္ပတိ ကာမေသု, တမဟံ ဗြူမိ ပြာဟ္မဏံ။**

ပေါက္ခရပတ္ထေ-ပဒုမ္မာကြာရှက်၌၊ ဝါရိ-ရေပေါက်သည်၊ န လိမ္ပတိ က္လု-
 မလိမ်းကျ၊ မကပ်ငြိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အာရဂ္ဂေ-အပ်ဖျား၌၊ သာသပေါ-
 မုန့်ညှင်းစေ့သည်၊ န လိမ္ပတိ က္လု-လည်းကောင်း၊ (ဧဝမေဝ-သာလျှင်) ယော-
 အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကာမေသု-ဝတ္ထုကိလေသာ၊ ၂ဖြာသောကာမတို့၌၊ န
 လိမ္ပတိ-မလိမ်းကျမကပ်ငြိ၊ (တစ်နည်း) ကာမေသု-ဝတ္ထုအာရုံ၊ ကာမဂုဏ်တို့၌၊
 န လိမ္ပတိ-ကိလေသာကာမတို့ဖြင့် မလိမ်းကျမကပ်ငြိ၊ [ရှေ့ဓမ္မ. ၄-၂, ၄၁၀၊
 သာရတ္ထ-၂, ၁၀၁၊ နောက် ဝဇီရ-၁၁၂] အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ တံ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
 ပြာဟ္မဏံ-ပြာဟ္မဏဟူ၍၊ ဝါ-မကောင်းမှုကို မျှောပြီးသူဟူ၍၊ ဝဒါမိ-ဟော
 တော်မူ၏။

ကုမိဿာ-ဤဂါထာ၏၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ ပြာဟ္မဏဝဂ္ဂေယေဝ-
 ပြာဟ္မဏဝဂ်၌သာ၊ အာဝိ-ထင်စွာ၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ပန-ဆက်ဦးအံ့၊
 သတ္တာ-သည်၊ ပသေနဒိကောသလံ-မည်သော၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ပက္ခောသာပေ-
 တွာ-စေ၍ ၊ “မဟာရာဇ-မင်းကြီး! ကုမသိ သာသနေ-၌၊ ကုလပုတ္တာ-အမျိုး
 ကောင်းသားတို့သည်၊ (မဟန္တံ-ကြီးကျယ်သော၊ ဉာတိဂဏန္ဓ-ဆွေမျိုးအပေါင်း
 ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဂက္ခန္ဓ-စည်းစိမ်အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပဟာယ-
 စွန့်ပယ်၍၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ အရညေ-၌၊ ဝိဟရန္တိ) ယထေဝ-နေကုန်သကဲ့သို့ပင်၊

ဧဝံ-တူ၊ ကုလဓိတရောပိ-အမျိုးကောင်းသမီးတို့သည်လည်း၊ မဟန္တံ-သော၊ ဉာတိဂဏန္ဓ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘောဂက္ခန္ဓ-ကိုလည်းကောင်း၊ ပဟာယ-၍၊ ပဗ္ဗဇိတွာ၊ အရညေ-၌၊ ဝိဟရန္တိ-ကုန်၏၊ တာ-ထိုအမျိုးကောင်းသမီးတို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝိဟရမာနာ-ကုန်လသော်၊ ရာဂရတ္တာ-ရာဂဖြင့် တတ်မက်ကုန်သော၊ ပါပပုဂ္ဂလာ-ယုတ်မာသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ **ဩမာနာတိမာနဝသေန**-အောက် ကျသောမာန်၊ သူတစ်ပါးတို့ကို လွန်၍ မှတ်ထင်သောမာန်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-

ဩမာနာတိမာနဝသေန။ ။လာမကော+မာနော ဩမာနော-အောက်ကျသော မာန်၊ [အဝ+မာန၊ အဝသဒ္ဓါ လာမကအနက်ဟော၊] “ငါက အောက်ကျသူ ဖြစ်တယ်၊ သူတို့အောက် ကျတော့ရော ငါက ဘာအရေးစိုက်ရမှလဲ”စသည်ဖြင့် မာန်မူခြင်းကို “ဩမာန-အောက်ကျသောမာန်”ဟု ခေါ်သည်။ အတိက္ကမ္မ+မာနော အတိမာနော- သူတစ်ပါးတို့ကို ကျော်လွန်၍ မှတ်ထင်သောမာန်၊ “အမျိုးဇာတ်စသည်အားဖြင့် ငါနှင့် တူသူမရှိ”ဟု သူတစ်ပါးတို့ကို ကျော်လွန်၍ မိမိကိုယ်ကို မှတ်ထင်သော (သူများထက် သာသည်ဟု မိမိကိုယ်ကို မှတ်ထင်နေသော)မာန်ကို “အတိမာန”ဟု ခေါ်သည်။ ဩ-မာနော စ+အတိမာနော စ ဩမာနာတိမာနော၊ ဩမာနာတိမာနဿ+ဝသော ဩ-မာနာတိမာနဝသော။ (အဘိ-၂၊ ၃၆၉၊ အဘိ-၄-၂၊ ၄၆၉၊ မဟာနိ. ၄-၁၈၀)။

ဝသေနအနက်အမျိုးမျိုး။ ။“ဝသေန”ဟုရှိလျှင် ကရိုဏ်းအနက်၊ ဟိတ်အနက်၊ ကတ္တားအနက်၊ ဝိသေသနအနက်တို့တွင် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ တစ်မျိုးမျိုး ပေး နိုင်၏။ ဝသသဒ္ဓါသည် သတ္တိ-အစွမ်းအနက်၊ ပကာရ-အပြားအနက်၊ သမ္ပန္န-စပ်ခြင်း အနက်၊ ဣစ္ဆာ-အလိုအနက်၊ ဝိသေသ-အထူးအနက်တို့ကို ဟောနိုင်၏။

ထိုတွင် ဝသေနကို ဟိတ်အနက်၊ ဝိသေသနအနက်ပေးရာ၌ ဝသသဒ္ဓါသည် သတ္တိ-အစွမ်းအနက်၊ ပကာရ-အပြားအနက်၊ သမ္ပန္န-စပ်ခြင်းအနက်၊ ဝိသေသ-အထူး အနက်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကို ဟော၏။ ကရိုဏ်းအနက်၊ ကတ္တားအနက်ပေးရာ၌ သတ္တိ အနက်၊ ဝိသေသအနက်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကို ဟော၏။ ဤ၌ ကရိုဏ်းအနက်၊ ဟိတ် အနက် ဖြစ်သင့်သည်။ ဝသသဒ္ဓါလည်း သတ္တိ-အစွမ်းအနက်ကို ဟော၏။ “အောက်ကျ ခက်ထန်သည့်မာနဖြင့် သို့မဟုတ်၊ အောက်ကျခက်ထန်သည့်မာနကြောင့် ညှင်းဆဲကြ သည်၊ အကျင့်မြတ်၏အန္တရာယ်သို့ ကျရောက်စေသည်-ဟူလို။ [ဝသေနပုဒ်၊ အနက် ထုတ်က၊ ကရဏ-ဟေတု၊ ကတ္တု-ဝိသေ၊ ဤလေးထွေ၊ ဟောလေထိုက်သင့်စွာ။ ဟိတ်- ဝိသေကား၊ စွမ်း-ပြား-စပ်ပိုင်း၊ ကရိုဏ်းစွမ်း-ထူး၊ ကတ္တားကြူး၊ စွမ်း-ထူး-အလို ဟော မြဲတည်း။-ရွှေ-၂၈၉၊ ၂၉၀။]

ကြောင့်၊ ဝိဟေဋ္ဌန္တိပိ-ညှင်းဆဲလည်း ညှင်းဆဲကုန်၏။ ပြဟ္မစရိယန္တရာယမ္ပိ-
 မြတ်သောအကျင့်၏ အန္တရာယ်သို့လည်း၊ ပါပေန္တိ-ရောက်စေကုန်၏။ တသ္မာ-
 ကြောင့်၊ ဘိက္ခုနီသံဃဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အန္တောနဂရေ-မြို့၏ အတွင်း၌၊
 ဝဿနဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊ (နေစရာကျောင်းကို)၊ ကာတုံ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ “ဣတိ-ဤသို့
 မိန့်တော်မူပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ “သာဓူ”တိ-ကောင်းပါပြီဘုရားဟူ၍၊ သမ္ပဋိစ္ဆိတ္တာ-
 လက်ခံ၍၊ နဂရဿ-၏၊ ဧကပဿေ-တစ်ခုသောဘေး၌၊ ဘိက္ခုနီသံဃဿ-
 ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဝဿနဌာနံ-ကို၊ ကာရာပေသိ-ဆောက်လုပ်စေပြီ၊ တတော-
 ထိုအခါမှ၊ ပဌာယ-၍၊ ဘိက္ခုနီယော-တို့သည်၊ အန္တောဂါမေယေဝ-ရွာတွင်း၌
 သာလျှင်၊ ဝဿန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ-ဥပ္ပလဝဏ္ဏတ္ထေရိဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ဥပ္ပလဝဏ္ဏတ္ထေရိဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီးပြီ

၁၁-ဓမ္မကမ္မေရဝတ္ထုဘာသာသီကာ

မာသေ မာသေတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော ဇမ္ဗူကံ-
 ဇမ္ဗူကမည်သော၊ အာဇီဝကံ-တက္ကဒွန်းကို၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ကိရ-ချဲ့၊ အတိ-
 တေ-၌၊ ကဿပသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလေ-ကဿပဘုရားရှင်၏ ပွင့်တော်မူရာ
 အခါ၌၊ ဂါမဝါသီ-ရွာ၌နေသော၊ ဧကော-သော၊ ကုဋုမ္ပိကော-သည်၊ ဧကဿ-
 သော၊ ထေရဿ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ ကတ္တာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုကျောင်း
 ၌၊ ဝိဟရန္တံ-နေသော၊ တံ-ထိုထေရ်ကို၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ ပစ္စယေဟိ-ပစ္စည်း
 တို့ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌဟိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီး၊ ထေရော-သည်၊ တဿ-ထိုသူကြွယ်၏၊
 ဂေဟေ-၌၊ နိဗ္ဗဒ္ဓံ-မပြတ်၊ ဘုဉ္ဇတိ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေး၏၊ အထ-၌၊ ဧကော-သော၊
 ဒီဏာသဝေါ-သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဒိဝါ-၌၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရန္တော-လသော်၊
 တဿ-ထိုသူကြွယ်၏၊ ဂေဟဒွါရံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီး၊ ကုဋုမ္ပိကော-သည်၊ တံ-
 ထိုထေရ်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ တဿ-ထိုထေရ်၏၊ ဣရိယာပထေ-ဣရိယာပုထ်၌၊
 ပဿန္နော-ကြည်ညိုသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပဝေသေတွာ-ဝင်စေ၍၊ သက္ကစ္စံ-
 ရိုသေစွာ၊ ပဏီတေန-သော၊ ဘောဇနေန-ဖြင့်၊ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီး၍၊
 “ဘန္တေ-ရား! ဣမံ သာဋကံ-ဤအဝတ်ကို၊ ရဇိတွာ-ဆိုး၍၊ နိဝါသေယျာထ-
 ဝတ်တော်မူပါကုန်” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ မဟန္တံ-ကြီးစွာသော၊ သာဋကံ-

ကို၊ ဒတ္တာ၊ “ဘန္တေ! ဝေါ-တို့၏၊ ကေသာ-ဆံပင်တို့သည်၊ ဒီယာ-ရှည်နေကုန်၏၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ကေသောရောပနတ္ထာယ-ဆံပင်ကို ကျစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဝါ-ဆံချ(ခေါင်းရိတ်)ခြင်းအကျိုးငှာ၊ နှာပိတံ-ဆတ္တာသည်ကို (ဆံပင်မှတ်ဆိတ်ရိတ်သူကို)၊ အာနေဿာမိ-ခေါ်ဆောင်ပေးပါမည်၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ဝေါ-တို့၏၊ သယနတ္ထာယ-အိပ်ခြင်းအကျိုးငှာ၊ မဇ္ဇကံ-ညောင်စောင်းကို၊ ဂါဟာပေ-တွာ-ယူစေ၍၊ အာဂမိဿာမိ-လာခဲ့ပါမည်၊” ကုတိ-သို့ အာဟ၊ နိဗဒ္ဓံ၊ ဂေဟေ-၌၊ ဘုဇ္ဇန္တော-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးသော၊ ကုလူပကော-အိမ်သို့ကြွသော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တဿ-ထိုရဟန္တာရဟန်းဖို့၊ တံ သက္ကာရံ-ထိုကောင်းစွာ ပြုစုပူဇော်အပ်သော ပစ္စည်းကို၊ (တစ်နည်း) တဿ-ကို၊ တံ သက္ကာရံ-ထိုကောင်းစွာ ပြုစုပူဇော်ခြင်းကို၊ ဒိသ္မာ၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပဿဒေတုံ-ကြည်လင်စေခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ၊ “အယံ-ဤသူ ကြွယ်သည်၊ တံ မုဟုတ္တံ-ထိုမုဟုတ်မျှ၊ ဒိဋ္ဌကဿ-တွေ့မြင်အပ်သောရဟန်းဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ဧဝရူပံ-သော၊ သက္ကာရံ-ကို၊ ကရောတိ၊ ပန-ဗျတိရိက်ကား၊ နိဗဒ္ဓံ၊ ဂေဟေ၊ ဘုဇ္ဇန္တဿ-သော၊ မယံ-ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ (ဧဝရူပံ-သော၊ သက္ကာရံ-ကို) န ကရောတိ” ကုတိ-သို့ စိန္တေတွာ-၍၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ အဂမာသိ၊ ကုတရောပိ-အခြားသော ရဟန္တာရဟန်းသည်လည်း၊ တေနေဝ-ထိုကျောင်းနေရဟန်းနှင့်သာ၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္နာ၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကေန-သည်၊ ဒိန္နသာဋကံ-လှူအပ်သောအဝတ်ကို၊ ရဇိတွာ-ဆိုး၍၊ နိဝါသေသိ-ဝတ်ပြု၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကောပိ-သည်လည်း၊ နှာပိတံ-ကို၊ အာဒါယ၊ ဂန္နာ၊ ထေရဿ-၏၊ ကေသေ-တို့ကို၊ ဩဟာရာပေတွာ-ဖယ်ရှားစေ၍၊ ဝါ-ရိတ်စေ၍၊ မဇ္ဇကံ-ကို၊ အတ္ထရာပေတွာ-ခင်းစေ၍၊ “ဘန္တေ! ကုမသ္မိယေဝ မဇ္ဇကေ-၌ပင်၊ သယထ-ပါကုန်၊” ကုတိ၊ ဝတ္တာ၊ ဒွေပိ-၂ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ထေရေ-တို့ကို၊ သွာတနာယ၊ နိမန္တေတွာ၊ ပက္ကာမိ။

နေဝါသိကော-ကျောင်းနေရဟန်းသည်၊ ဝါ-အမြဲနေရဟန်းသည်၊ တဿ-

နေဝါသိကော။ ။နိဝသနံ နိဝါသော၊ နိဝါသော နိဝါသမတ္တံ+ဧတဿ အတ္တိတိ နေဝါသိကော-ကျောင်း၌ နေခြင်းရှိသော ရဟန်း၊ [နိဝါသ+ဏိကာ] ပါစိယော-၅၀၀၌ “နိဗဒ္ဓံ ဝသတိတိ နေဝါသိကော-ကျောင်း၌ အမြဲနေသောရဟန်း”ဟု လဟုကအားဖြင့် ဆို၏။ “နိဗဒ္ဓံ ဝသတိတိ နိဝါသိ၊ နိဝါသိ ဧဝ နေဝါသိကော၊ [နိဝါသိ+ဏိကာ]”ဟု ဂရုကအားဖြင့် ပြုပါ၊ “နေဝါသိကေဟိတိ နိဗဒ္ဓဝါသံ ဝသမာနေဟိ(ဥဒါန. ၄-၁၆၂)”

ထိုရဟန္တာရဟန်းဖွဲ့ ဝါ-အတွက်၊ တံ သက္ကာရံ-ကို၊ ကယ်ရမာနံ-ပြုနေသည်ကို အဓိဝါသေတုံ-သည်းခံခြင်းငှာ၊ နာသက္ကံ၊ အထ-၌ သော-ထိုကျောင်းနေရဟန်း သည်၊ သာယံ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ အဿ ထေရဿ-ထိုရဟန္တာထေရ်၏၊ နိပန္န-ဌာနံ-ကျိန်းစက်ရာအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ စတူဟိ-၄မျိုးကုန်သော၊ အာကာရေဟိ-အခြင်းအရာတို့ဖြင့်၊ ထေရံ-ကို၊ အက္ခောသိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဝုသော အာဂန္တက-ငါ့ရှင်အာဂန္တက! တေ-၏၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကဿ-၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ဘုဉ္ဇနတော-စားခြင်းထက်၊ မိဋ္ဌံ-ကျင်ကြီးကို၊ ခါဒိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-သည်၊ ဝရတရံ-သာ၍ မြတ်၏၊ (ပိကောင်း၏)၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကေန-သည်၊ အာနိတန္ဒာပိတေန-ခေါ်ဆောင်ခဲ့အပ်သော ဆတ္တာသည်ဖြင့်၊ ကေသောဟာရာပနတော-ဆံပင်ကို ပယ်ရှားခြင်းထက်၊ ဝါ-ခေါင်းရိတ်ခြင်းထက်၊ တာလဌိကေန-ထန်းစေ့ဖြင့်၊ ကေသေ-တို့ကို၊ လုဉ္ဇာပေတုံ-နုတ်စေခြင်းငှာ၊ ဝါ-သည်၊ ဝရတရံ-၏၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကေန-သည်၊ ဒိန္နသာဋကနိဝါသန-တော-လှူအပ်သော အဝတ်ကို ဝတ်ခြင်းထက်၊ နဂ္ဂေန-အဝတ်မစည်း အချီးနှီး ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-အဝတ်မဝတ်ဘဲ၊ ဝိစရိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-သည်၊ ဝရတရံ-၏၊ ကုဋ္ဌ-မ္ပိကေန-သည်၊ အာဘတမဉ္ဇကေ-ဆောင်ယူစေအပ်ခဲ့သော ညောင်စောင်း၌၊ |ရှေ့“မဉ္ဇကံ ဂါဟာပေတွာ”ကို ထောက်၍ အာဘတ၌ ကာရိတ်ပစ္စည်းအကျေကြို၊ နိပဇ္ဇနတော-အိပ်ခြင်းထက်၊ ဘူမိယံ-၌၊ နိပဇ္ဇိတုံ-ငှာ၊ ဝါ-သည်၊ ဝရတရံ-၏။”

ဟူသော အဖွင့်အလိုမူ “နိဗ္ဗန္တံ+ဝါသော နိဝါသော-အမြဲနေခြင်း၊ နိဝါသံ+ဝသတိတိ နေဝါသိကော-အမြဲနေခြင်းဖြင့် နေသောရဟန်း”ဟု ပြုပါ၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၅၅၌ “နိ-ဝသတိတိ နိဝါသော၊ နိဝါသောယေဝ နေဝါသိကော”ဟု ပြု၏၊ “အာဝါသိကာ(ဝိ. ၄-၂၊ ၁၉၈၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၃၆၉)”ကို မှီး၍ “နိဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ နိဝါသော၊ (ရူ-၇၉)၊ နိ-ဝါသော+ဧတဿ အတ္ထိတိ နေဝါသိကော-အမြဲနေရာကျောင်းရှိသောရဟန်း၊ နိဝါသေ +နိယုတ္တောတိ ဝါ နေဝါသိကော-ကျောင်း၌ ယှဉ်သောရဟန်း”ဟု ပြုနိုင်သေး၏။

ဆက်ဉာဏ်အံ့-နိဝါသိကရဟန်းကား အသစ်ဆောက်ခြင်း၊ အဟောင်းပြင်ခြင်းစသည်ကို မပြုဘဲ ကျောင်း၌ အမြဲနေရုံနေသော ရဟန်းတည်း၊ ကျောင်းထိုင်မဟုတ်၊ ကျောင်းထိုင်အဖြစ်ဖြင့် အသစ်ဆောက်ခြင်း၊ အဟောင်းပြင်ခြင်းစသည်ကို စီမံပြုလုပ် အုပ်ချုပ်သောရဟန်းကိုကား “အာဝါသိက(ကျောင်းထိုင်-ကျောင်းပိုင်)”ဟု ဆိုရသည်။ (ဝိ. ၄-၂၊ ၁၉၈၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၃၆၈၊ ခုဒ္ဒဋီသစ်-၃၅၄၊ ပါရာဘာ-၄၊ ၁၅၃)

ကုတိ-ဤသို့ ဆဲရေးပြီး ထေရောပိ-ရဟန္တာထေရ်သည်လည်း၊ “ဧသ (ဧသော) ဗာလော-ဤလူမိုက်သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ မာ နဿိ-မပျက်စီးပါစေ နှင့်” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ နိမန္တနံ-အိမ်သို့ ပင့်ဖိတ်ခြင်းကို၊ ဝါ-အိမ်သို့ ပင့်ဖိတ်ကြောင်းဆွမ်းကို၊ (အိမ်သို့ပင့်ဖိတ်၍ လှူအပ်သောဆွမ်းကို)၊ အနာဒိယိတွာ-မခံယူမူ၍၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဥဌာယ-၍၊ ယထာသုခံ-ချမ်းသာသည်အားလျော်စွာ၊ ဝါ-အကြင်အကြင်ချမ်းသာရာအရပ်သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ နေဝါသိကောပိ-လည်း၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဝိဟာရေ-၌၊ ကတ္တဗ္ဗဝတ္တံ-ပြုထိုက်သောဝတ်ကို၊ ကတွာ၊ ဘိက္ခာစာရဝေလာယ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လည့်လည်ရာအချိန်၌၊ ဝါ-ဆွမ်းခံကြွချိန်၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၃၀၅] “ဣဒါနိပိ-၌လည်း၊ အာဂန္တုကော-သည်၊ **နိဒ္ဒါယတိ**-အိပ်နေ၏၊ ယဏ္ဍိကသဒ္ဓေန-တုံးသံကြောင့်၊ ပဗုဇ္ဈေယျ-နိုးသွားရာ၏၊” ကုတိ-သို့၊ သညာယ-အမှတ်ကြောင့်၊ နခပိဋ္ဌေနဝ-လက်သည်းခွဲဖြင့်သာ၊ ယဏ္ဍိ-တုံးကို၊ ပဟရိတွာ-ခေါက်၍၊ ဂါမံ၊ ပိဏ္ဍာယ၊ ပါဝိသိ၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကောပိ-သည်လည်း၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာ ပြုစီရင်အပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို၊ ကတွာ၊ ထေရာနံ-တို့၏၊ အာဂမနမဂ္ဂံ-လာရာလမ်းကို၊ ဩလောကေန္တော-လသော်၊ ဝါ-စဉ်၊ နေဝါသိကံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “ဘန္တေ! ထေရော-သည်၊ ကုဟိ-အဘယ်မှာနည်း?” ကုတိပုစ္ဆိ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသူကြွယ်ကို၊ နေဝါသိကော-သည်၊ “အာဝုသော-ဒါယကာ! ကိဉ္စိ-ဘာကိုမျှ၊ မာ အဝစ-မပြောပါနှင့်၊ တုယံ-၏၊ ကုလူပကော-အိမ်သို့ ကြွ

နိဒ္ဒါယတိ။ ။နိပုဗ္ဗ ဒါဓာတ်နှောင် ဒိဝါဒိယပစ္စည်းသက်၍ နိဒ္ဒါယတိဟု ပြီးသည်၊ နိဥပသာရကြောင့် ဒါဓာတ်သည် သောပုန(အိပ်ခြင်း)အနက်ကို ဟော၏၊ သောပုန အနက်ကို ဟောလျှင် ဒိဝါဒိဂိုဏ်းဟု နီတိဓာတု- ၇၄၊ ၂၂၆၌ ဆို၏၊ ဓာတုတ္တု၌ကား နိပုဗ္ဗ ဒါဓာတ်+ဘူဝါဒိအပစ္စည်း၊ အာကာရန္တာနမာယောသုတ်ဖြင့် ဒါ၏အာကို အာယပြု၍ ပြီးစေ၏၊ နိဒိ-၄၀၂၌ နိ+ဒေ-သောပုနေ+အ+တိ၊ “တေ အာဝါယာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဒေ၏ ဧကို အာယပြု၍ ပြီးစေ၏၊ မောဂနိ-၂, ၁၆၉၌ နိဒ္ဒါဟူသော ပဌမန္တနောင် ဈတ္ထေ(မောဂ်-၅, ၉)သုတ်ဖြင့် အာယပစ္စည်းသက်၊ ဧကတ္ထတာယံ (မောဂ်-၂, ၁၁၉)သုတ်၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စသုတ်၊ ၎င်းသုတ်၌ တေသံ သဒ္ဓါပိတုံဖြင့် ပဌမာဝိဘတ်ကို ချေ၍ ပြီးစေ၏၊ ဤအလို “နိဒ္ဒါယတိ-အိပ်ခြင်းသည် ဖြစ်နေ၏”ဟု ပေးပါ။

ရောက်လာသောရဟန်းသည်၊ ဟိယျော-မနောက၊ တဝ-၏၊ နိက္ခန္တဝေလာယ-ထွက်သွားရာအခါ၌၊ ဩဝရကံ-အခန်းထဲသို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နိဒ္ဒိ-အိပ်ခြင်းသို့၊ ဩက္ကန္တော-ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ဥဌာယ-၍၊ မမ-သည်၊ [ကရောန္တဿ၌ စပ်] ဝါ-၏၊ [ဝိဟာရသမ္ပဇနသဒ္ဓမ္မိစသည်၌ စပ်] ဝိဟာရ-သမ္ပဇနသဒ္ဓမ္မိ-ကျောင်းတို့၌ တံမြက်လှည်းသံကိုလည်းကောင်း၊ ပါနီယဃဋ္ဌပရိ-ဘောဇနီယဃဋ္ဌေသု-သောက်ရေအိုး၊ သုံးရေအိုးတို့၌၊ ဥဒကသိဉ္စနသဒ္ဓမ္မိ-ရေသွန်လောင်းသံကိုလည်းကောင်း၊ ဃဏ္ဍိကသဒ္ဓမ္မိ-တုံးသံကိုလည်းကောင်း၊ ကရောန္တဿ-သော်၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ ကုဋ္ဌမ္ပိကော-သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “တာဒိဿာယ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ကုရိယာပထသမ္ပတ္တိယာ-ကုရိယာပုထ်၏၊ ပြည့်စုံခြင်းနှင့်၊ သမန္နာဂတဿ-သော၊ မေ-၏၊ အယျဿ-၏၊ ယာဝ ကုမမှာ ကာလာ-ဤအချိန်တိုင်အောင်၊ နိဒ္ဒိယနံ နာမ-အိပ်ခြင်းမည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိနိုင်၊ (မဖြစ်နိုင်)၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ တဿ-ထိုထေရ်ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သက္ကာရံ-ကို၊ ကရောန္တံ-သော၊ မံ-ကို ဒိသွာ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ဧကန်၊ ကုမိနာ ဘဒန္တေန-ဤအရှင်သည်၊ ကိဗ္ဗိ-ကို၊ ဝုတ္တံ-အပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်” ကုတိ-ပြီ၊ သော-ထိုသူကြွယ်သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ပဏ္ဍိတဘာဝေန-ပညာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုကျောင်းနေရဟန်းကို၊ သက္ကစ္ဆံ-စွာ၊ ဘော-ဇေတွာ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးစေ၍၊ ဝါ-ဆွမ်းကပ်၍၊ တဿ-ထိုကျောင်းနေရဟန်း၏၊ ပတ္တံ-ကို၊ သာဓုကံ-စွာ၊ ဓောဝိတွာ-ဆေး၍၊ နာနဂ္ဂရသဘောဇနဿ-အထူးထူးအပြားပြား မွန်မြတ်သော အရသာရှိသော ဘောဇဉ်ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ “ဘန္တေ! မေ-၏၊ အယျံ-ကို၊ သစေ ပဿေယျာထ-အကယ်၍ မြင်တွေ့ကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ကုမံ ပိဏ္ဍပါတံ-ဤဆွမ်းကို၊ အဿ-ထိုအရှင်အား၊ ဒဒေယျာထ-လှူပေးပါကုန်၊” ကုတိ အာဟ။

ကုတရော-အခြားသော ကျောင်းနေရဟန်းသည်၊ တံ-ထိုဆွမ်းကို၊ ဂဟေ-တွာဝ-ယူ၍သာလျှင်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “သော-ထိုအာဂန္တုသည်၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ပိဏ္ဍပါတံ-ကို၊ သစေ ဘုဒ္ဓိဿတိ-အကယ်၍ စားရအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ကုမသ္မိယေဝ ဌာနေ-ဤအရပ်၌ပင်၊ ပလုဒ္ဓေါ-တပ်မက်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်” ကုတိ-ဤသို့

ကြံ၍၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီးအကြား၌၊ တံ ပိဏ္ဏပါတံ-ကို၊ ဆဉ္ဇေတွာ-စွန့်ပစ်၍၊ ထေရဿ-၏၊ ဝဿနဌာနံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ တံ-ထိုအာဂန္တုထေရ်ကို၊ တတ္ထ-ထို အရပ်၌၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊ န အဒ္ဓသ-မတွေ့မြင်ရတော့ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုကျောင်းနေရဟန်းကို၊ ဧတ္တကဿ-သော၊ ကမ္မဿ-မကောင်းမှု၏၊ ဝါ-ကို၊ ကတတ္တာ-ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသတိဝဿသဟဿာနိ-အနှစ် ၂သောင်းတို့ပတ်လုံး၊ ကတောပိ-ပြုကျင့်အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ သမဏ-ဓမ္မော-ရဟန်းတရားသည်၊ ရက္ခိတုံ-စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်ခဲ့၊ ပန-ဆက်၊ အာယုပရိယောသာနေ-အသက်၏အဆုံး၌၊ ကာလံ-သေခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ အဝီစိမှိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ **ဗုဒ္ဓန္တရံ**-ဘုရား ၂ဆူတို့ ပွင့်တော်မူရာကာလတို့၏ အကြားကာလပတ်လုံး၊ မဟာဒုက္ခံ-ကြီးစွာသော ဆင်းရဲကို၊ အနုဘဝိတွာ-ခံစား၍၊ ဣမသ္မိံ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေ-ဤဘုရားရှင် ပွင့်တော် မူရာ၌၊ ရာဇဂဟနဂရေ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌၊ ဧကသ္မိံ-တစ်ခုသော၊ ဗဟုန္တုပိနေ-များ သော စားဖွယ်သောက်ဖွယ်ရှိသော၊ [ထေရ. ၄-၂, ၁၃၌ “ဒုဂ္ဂတကုလေ”ဟု ဆို၏၊] ကုလယရေ-အမျိုးအိမ်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိံ၊ သော-ထိုသူသည်၊ ပဒသာ-ခြေဖြင့်၊ ဂမန-ကာလတော-သွားရာအခါမှ၊ ပဌာယ၊ သယနေ-အိပ်ရာ၌၊ သယိတုံ-အိပ်ခြင်းငှာ၊ နေဝ (ဣစ္ဆတိ)-အလိုမရှိ၊ ဘတ္တံ-ထမင်းကို၊ ဘုဉ္ဇိတုံ-ငှာ၊ န ဣစ္ဆတိ-အလိုမရှိ၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ **သရီရဝလဉ္စမေဝ**-ကိုယ်(လက်)ဖြင့် သုတ်သင်အပ်သော

ဗုဒ္ဓန္တရံ။ ။ဗုဒ္ဓါနံ+ဥပ္ပာဒေါ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒေါ-ဘုရား ၂ဆူတို့၏ ပွင့်တော်မူရာကာလ၊ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒါနံ+အန္တရံ ဗုဒ္ဓန္တရံ-ဘုရား ၂ဆူတို့ပွင့်တော်မူရာကာလအကြားကာလ၊ [ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒ +အန္တရ၊ ဥပ္ပာဒဗျေ၊] ဤကား “**ဗုဒ္ဓန္တရေ**တိ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒန္တရေ၊ ဒွိန္နံ ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒါနံ အန္တရာ(သံဋီ- ၁, ၂၈၇)”ဟူသော အဖွင့်နှင့်အညီ ဖြစ်သည်၊ ဓမ္မဋီ-၁၂၇၌ကား “ဧကံဗုဒ္ဓန္တရံ”ကို ဧကံ၌ ဝိဘတ်မကျေသော အလုတ္တသမာသ်ဟု ယူ၍ “ဗုဒ္ဓါနံ+အန္တရံ ဗုဒ္ဓန္တရံ၊ ဧကံ+ ဗုဒ္ဓန္တရံ ဧကံဗုဒ္ဓန္တရံ-တစ်ခုသော ဘုရား ၂ဆူတို့၏ အကြား၊ ဝါ-ဘုရား ၂ဆူတို့၏ တစ်ခု သောအကြား”ဟု ပြု၏။

သရီရဝဠု။ ။ဝလဉ္စိတဗ္ဗော သောဓိတဗ္ဗောတိ ဝဠုလော-သုတ်သင်အပ်သော အညစ်အကြေး-ကျင်ကြီး၊ [ဝဠုဇိဓာတ်၊ ပရိဘောဂ (သုံးဆောင်ခြင်း)အနက်+အ၊] သရီရေန+ဝလဠော သရီရဝဠုလော-ကိုယ်ဖြင့် သုတ်သင်အပ်သော အညစ်အကြေး၊

အညစ်အကြေးကိုသာ၊ ဝါ-ကျင်ကြီးကိုသာ၊ ခါဒတိ-ခဲစား၏။ “ဗာလတာယ-ငယ်ရွယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဇာနန္ဒော-မသိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ကရောတိ-ပြု၏။” ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ တံ-ထိုကလေးကို၊ ပေါသယိသု-မွေးမြူကုန်ပြီ၊ မဟလ္လကကာလေပိ-ကြီးသည်၏အဖြစ်ကို ယူသူ၏ အခါ၌လည်း၊ ဝါ-ကြီးပြင်းရာအခါ၌လည်း၊ ဝတ္ထိ-အဝတ်ကို၊ နိဝါသေတုံ-ဝတ်ခြင်းငှာ၊ န ကုစ္ဆတိ၊ နဂေါ-အဝတ်မစည်း အချီးနှီးသည်၊ (ဟုတ္တာ) ဧဝ-ဖြစ်၍သာ၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်၏။ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ သယတိ-အိပ်၏၊ အတ္တနော-၏၊ သရီရဝလ္လမေဝ-ကိုသာ၊ ခါဒ-တိ-၏။ အထ-၌၊ အဿ-ထိုကလေး၏၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ “အယံ-ဤကလေးသည်၊ ကုလယရဿ-အမျိုးအိမ်အား၊ န အနုစ္ဆဝိကော-မလျောက်ပတ်၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ အလဇ္ဇနကော-ရှက်ခြင်းမရှိသူတည်း၊ ဝါ-မရှက်တတ်သူတည်း၊ [နတ္ထိ+လဇ္ဇနံ ယဿာတိ အလဇ္ဇနော၊ အလဇ္ဇနော ဧဝ အလဇ္ဇနကော၊] ဧသ-ဤကလေးသည်၊ အာဇီဝကာနံ-တို့အား၊ အနုစ္ဆဝိကော-လျောက်ပတ်၏။” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တေသံ-ထိုအာဇီဝကတို့၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ နေတွာ-ဆောင်၍၊ “ကုမံ ဒါရကံ-ဤကလေးကို၊ ပဗ္ဗာဇေထ-ပရိဗိုဇ်(တက္ကဒ္ဒန္း) အဖြစ်သို့ ရောက်စေပါကုန်၊ ဝါ-ပရိဗိုဇ်(တက္ကဒ္ဒန္း)ပြုပေးကြပါ။” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ အဒံသု-ပေးကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုကလေးကို၊ တေ-ထိုတက္ကဒ္ဒန္းတို့သည်၊ ပဗ္ဗာဇေသုံ-ကုန်ပြီ၊ စ ပန-ထပ်၍ဆက်ဦးအံ့၊ ပဗ္ဗာဇန္တော-ကုန်လသော်၊ ဂလပ္ပမာဏေ-လည်မြဲအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အာဝါဇေ-တွင်း၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ ဒွိန္နံ-၂ခုကုန်သော၊ အံသကုဋ္ဌာနံ-ပခုစွန်းတို့၏၊ ဥပရိ-၌၊ ပဒရာနိ-ပျဉ်ချပ်တို့ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဝါ-တည်စေ၍၊ [“ဒေတီတိ ပတိဌာပေတိ၊-ဝိမတိ-၁၊ ၂၆၄။] တေသံ-ထိုပျဉ်ချပ်တို့၏၊ ဥပရိ-၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ တာလဌိခဏ္ဍေန-ထန်းစေ့အပိုင်းဖြင့်၊ ကေသေ-တို့ကို၊ လုဋ္ဌိသု-နုတ်ကုန်ပြီ၊ အထ-၌၊ နေ-ထိုတက္ကဒ္ဒန္းတို့ကို၊ တဿ-ထိုကလေး၏၊ မာတာပိတရော-တို့သည်၊ သွာတနာယ-နက်ဖြန်၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကောင်းမှု ပီတိပါမောဇ္ဇအကျိုးငှာ၊ နိမန္တေတွာ-ပင့်

သရီရအရ ဧကဒေယျူပစာရအားဖြင့် လက်ကို ယူပါ။ [သရီရဝဋ္ဋဋ္ဌေနာတိ သရီရေန ပရိဘုဋ္ဌိတဗ္ဗေန သောမိတဗ္ဗေန မလေန၊ ဝဋ္ဌဇိ ပရိဘောဂေတိ တာလုဇတတိယ ကွရန္တဓာတု၊-ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၅၈၊ ၄၂၂။]

ဖိတ်၍၊ ပက္ကမိသု-ဖဲသွားကုန်ပြီ။

ပုနဒိဝသေ-နောက်တစ်နေ့၌ အာဇီဝကာ-တို့သည် “ဧဟိ-လာလော၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသိဿာမ-ဝင်ကြမည်။” က္ကတိ၊ တံ-ထိုဇမ္ဗူကကို၊ ဝဒီသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုဇမ္ဗူကသည်။ “တုမေ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆထ-သွားကြပါ။ အဟံ-သည်၊ က္ကဓေဝ-ဤနေရာ၌သာ၊ (ဤကျောင်း၌သာ)၊ ဘဝိဿာမိ-တည်နေရစ်ခဲ့တော့မည်။” က္ကတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ (ဂါမံ-သို့၊ ဂန္တိ-လိုက်ခြင်း-ငှာ၊) န က္ကန္တိ-အလိုမရှိ၊ အထ-၌၊ ပုနပျုနံ-ထပ်၊ ဝတ္တာ-၍၊ အနိစ္ဆမာနံ-အလိုမရှိသော၊ နံ-ထိုဇမ္ဗူကကို၊ (တစ်နည်း) နံ-ကို၊ ပုနပျုနံ၊ ဝတ္တာ-၍၊ အနိစ္ဆမာနံ-လသော်၊ ဝါ-၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩဟာယ-ချန်ထား၍၊ အဂမံသု-ကုန်ပြီ၊ [“ကံ-လက္ခဏ-ဟိတ်နက်ရ၊ မာန-အန္တဒုတိယာ(ကစ်ဘာ-၂၊ ၄၈၉)”နှင့်အညီ အနိစ္ဆမာနံ၌ ကံအနက်၊ လက္ခဏအနက်၊ ဟိတ်အနက်အားဖြင့် ဂုဏ်း ပေးသည်။] သောပိ-ထိုဇမ္ဗူကသည်လည်း၊ တေသံ-ထိုတက္ကဒွန်းတို့၏၊ ဂတဘာဝံ-သွားကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ၊ ဝစ္စကုဋိ-ယာ-ကျင်ကြီးအိမ်၏၊ ပဒရံ-ပျဉ်ချပ်ကို၊ ဝိဝရိတ္တာ-ဖွင့်၍၊ ဩရုယု-သက်ဆင်း၍၊ ဥဘောဟိ-၂ဖက်ကုန်သော၊ ဟတ္ထေဟိ-လက်တို့ဖြင့်၊ အာလောပံ အာလောပံ-အလုပ်အလုပ်ကို၊ ကတ္တာ-ပြု၍၊ ဂူထံ-ကျင်ကြီးကို၊ ခါဒိ-ခဲစားပြီ၊ အာဇီဝကာ-တို့သည်၊ တဿ-ထိုဇမ္ဗူကအား၊ အန္တောဂါမတော-ရွာတွင်းမှ၊ အာဟာရံ-စားဖွယ်ကို၊ ပဟိဏီသု-ပေးပို့ကုန်ပြီ၊ တမ္ပိ-ထိုစားဖွယ်ကိုလည်း၊ န က္ကန္တိ-အလိုမရှိ၊ ပုနပျုနံ၊ ဝုစ္စမာနောပိ-ပြောအပ်ပါသော်လည်း၊ “မေ-အား၊ ကုမိနာ-ဤစားဖွယ်ဖြင့်၊ န အတ္ထော-အလိုမရှိ၊ [(တစ်နည်း) ကုမိနာ၌ နာဝိဘတ်ကို ပဌမာ(ဝုတ္တကံ) အနက်၊ မေကို အဝုတ္တကတ္တားအနက်၌ တတိယာဝိဘတ် ယူ၍ “မေ-သည်၊ ကုမိနာ-ကို၊ န အတ္ထော-အလိုမရှိအပ်၊ မတောင့်တအပ်”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်၊ (နိတိသုတ္တ-၁၅၁၊ ၄င်းနိ-၁၊ ၃၇၉၊ ကာပို-၁၁၀)] မေ-သည်၊ အာဟာရော-ကို၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်ပြီ” က္ကတိ-သို့ အာဟာ-ပြီ “ကဟံ-အဘယ်၌၊ ဝါ-မှ၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်သနည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးကုန်ပြီ၊ “က္ကဓေဝ-ဤအရပ်၌ပင်၊ ဝါ-မှပင်၊ လဒ္ဓေါ-ရအပ်ပြီ။” က္ကတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒုတိယေ-၂ခုမြောက်သော၊ (ဒိဝသေ-နေ့၌လည်း

ဘဝိဿာမိ။ ။ “ဘဝတိ သဿတံ တိဋ္ဌတိ(ဥဒါနံ. ၄-၁၉၁၊ နေတ္ထိံ. ၄-၂၄၇)”ကို ကြည့်၍ ဘူဓာတ် ဌာန(တည်ခြင်း)အနက်ဟောဟု ယူပေးသည်။

ကောင်း) တတိယေ-ဥဒုမြောက်သော၊ (ဒိဝသေ-နေ၌လည်းကောင်း) စတုတ္ထေ-
 ငှုဒုမြောက်သော၊ ဒိဝသေပိ-နေ၌လည်းကောင်း၊ တေဟိ-ထိုတက္ကဒွန်းတို့သည်၊
 ဗဟုံ-များစွာ၊ ဝုစ္စမာနောပိ-ပြောဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ “အဟံ-သည်၊ ဣဓေ-
 ဤအရပ်၌သာ၊ ဘဝိဿာမိ-တည်နေရစ်ခဲ့တော့မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊
 ဂါမံ-သို့၊ ဂန္တံ-ငှာ၊ န ဣစ္ဆိ အာဇီဝကာ-တို့သည်၊ “အယံ-ဤဗျူကသည်၊ ဒိဝသေ
 ဒိဝသေ-နေ့တိုင်း နေ့တိုင်း၌၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသိတုံ-ငှာ၊ နေဝ ဣစ္ဆတိ-အလိုမရှိ၊
 အမေဟိ-ငါတို့သည်၊ ပဟိတာဟာရံ-ပေးပို့အပ်သောစားဖွယ်ကို၊ အာဟရိတုံ-
 ယူခြင်းငှာ၊ ဝါ-စားခြင်းငှာ၊ န ဣစ္ဆတိ-အလိုမရှိ ‘ဣဓေ-ပင်၊ မေ-သည်၊ လဒ္ဓေါ-
 ပြီ၊’ ဣတိ-သို့၊ ဝဒတိ-၏၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကရောတိ န ခေါ-ပြုလေသနည်း၊
 နံ-ထိုဗျူကကို၊ **ပရိဂ္ဂဟိဿာမ**-ပိုင်းခြားမှတ်ယူကြမည်၊ ဝါ-စုံစမ်းကြမည်၊”
 ဣတိ-ဤသို့ ပြောဆိုတိုင်ပင်၍၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသန္တာ-ဝင်ကုန်လသော်၊ ဧကံ-
 တစ်ယောက်သော၊ (ဇနံ-တက္ကဒွန်းကိုလည်းကောင်း၊) ဒွေ-ကုန်သော၊ ဇနေ-
 တို့ကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) ဧကံဒွေ-တစ်ယောက် နှစ်ယောက်ကုန်သော၊
 ဇနေ-တို့ကို၊ တဿ-ထိုဗျူကကို၊ ပရိဂ္ဂဟနတ္ထံ-ပိုင်းခြား မှတ်ယူခြင်းငှာ၊ ဝါ-စုံ
 စမ်းခြင်းငှာ၊ ဩဟာယ-ချန်ထား၍၊ ဂမိသု၊ တေ-ထိုတက္ကဒွန်းတို့သည်၊ ပစ္ဆတော-
 နောက်၌၊ ဝါ-က၊ ဂစ္ဆန္တ ဝိယ-သွားသူတို့ကဲ့သို့၊ ဟုတွာ-၍၊ နိလိယိသု-ပုန်းနေ
 ကုန်ပြီ၊ သောပိ-ထိုဗျူကသည်လည်း၊ တေသံ-ထိုတက္ကဒွန်းတို့၏၊ ဂတဘာဝံ-
 သွားကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ ပုရိမနယေနေဝ-ရှေးနည်းဖြင့်ပင်၊ ဝစ္စ-
 ကုဋိ-သို့၊ ဩရုယု-သက်ဆင်း၍၊ ဂူထံ-ကို၊ ခါဒိ-ခဲစားပြီ။

ဣတရေ-အခြားသော တက္ကဒွန်းတို့သည်၊ တဿ-ထိုဗျူက၏၊ ကိရိယံ-
 အပြုအမူကို၊ ဒိသွာ-၍၊ အာဇီဝကာနံ-တို့အား၊ အာရောစယိသု-ပြောကုန်ပြီ၊
 တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ အာဇီဝကာ-တို့သည်၊ “ကမ္ပံ-(ဗျူက၏)
 အမှုသည်၊ အဟော ဘာရိယံ-ဪ . . . ဝန်လေးလေစွ၊ (ကြီးလေးလေစွ)၊

ပရိဂ္ဂဟိဿာမ။ ။ပရိဂ္ဂဟာတိတိ. . . ပရိစ္ဆိန္ဒ ဂဏှာတိ(သံဋီ-၁, ၁၆၂၊ သံဋီ-
 ၂, ၅၃၂၊ အံဋီ-၁, ၂၇၈၊ ပါစိယော-၂၃၆)”အဖွင့်ကို ကြည့်၍ ပရိကို ပရိစ္ဆေဒအနက်ယူ၊
 ရှေးနည်း သဒ္ဒါနက်၊ နောက်နည်း အဓိပ္ပာယ်နက်။

သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏။ သာဝကာ-တပည့်တို့သည်။ သစေ ဇာနေယျံ-
 အကယ်၍ သိကုန်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ‘အာဇီဝကာ-တို့သည်၊ ဂူထံ-မစင်ကို၊ ခါဒ-
 မာနာ-ကုန်လျက်၊ ဝိစရန္တိ-လှည့်လည်ကုန်၏၊’ ဣတိ-သို့၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊
 အကိတ္တိ-အကျော်စောမဲ့ကို၊ ဝါ-မကောင်းသတင်းကို၊ ပကာသေယျံ-ထင်ရှားပြ
 ကုန်ရာ၏၊ ဝါ-ဖြန့်ကုန်ရာ၏၊ အယံ-ဤဇမ္ဗူကသည်၊ အမှာကံ-ငါတို့အား၊ န
 အန္တစ္ဆဝိကော-မလျောက်ပတ်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တံ-ထိုဇမ္ဗူကကို၊ အတ္တ-
 နော-မိမိ၏၊ သန္တိကာ-အထံမှ၊ နိဟရိသု-နှင့်ထုတ်ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုဇမ္ဗူကသည်၊
 တေဟိ-ထိုတက္ကဒွန်းတို့သည်၊ နိဟရိတော-နှင့်ထုတ်အပ်သည်၊ (သမာနော)၊
 မဟာဇနဿ-များစွာသော လူအပေါင်း၏၊ ဥစ္စာရကရဏဌာနေ-ကျင်ကြီးစွန့်
 ခြင်းကို ပြုရာအရပ်၌၊ ပတ္ထရိတော-ခင်းထားအပ်သော၊ ဧကော-တစ်ခုသော၊
 ပိဋ္ဌိပါသာဏော-ကျောက်ဖျာသည်၊ အတ္ထိ၊ တသို့-ထိုကျောက်ပြာပေါ်၌၊ မဟန္တ-
 ကြီးစွာသော၊ **သောဏ္ဏိ**-ကျောက်ရေကန်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ပိဋ္ဌိပါသာဏံ-ကျောက်
 ဖျာကို၊ နိဿာယ-၍၊ မဟာဇနဿ-၏၊ ဥစ္စာရကရဏဌာနံ-ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်းကို
 ပြုရာအရပ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ သော-ထိုဇမ္ဗူကသည်၊ တတ္ထ-ထိုကျင်ကြီးစွန့်ရာ
 အရပ်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ရတ္ထိ-၌၊ ဂူထံ-ကို၊ ခါဒိတွာ-၍၊ မဟာဇနဿ-၏၊ သရီရ-
 ဝလဉ္စကတ္တာယ-ကိုယ်လက်ဖြင့် သုတ်သင်အပ်သော ကျင်ကြီးအကျိုးငှာ၊ ဝါ-
 ကိုယ်လက်သုတ်သင်ခြင်းငှာ၊ (မစင်စွန့်ခြင်းငှာ)၊ အာဂမနကာလေ-လာရာအခါ
 ၌၊ ဧကေန-တစ်ချောင်းသော၊ ဟတ္ထေန-လက်ဖြင့်၊ ပါသာဏဿ-ကျောက်ဖျာ
 ၏၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ အန္တံ-အစွန်းကို၊ ဩလုပ္ပ-ထောက်၍၊ ဧကံ-တစ်ချောင်း
 သော၊ ပါဒံ-ခြေကို၊ ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်၍၊ ဇဏ္ဍကေ-ပုဆစ်ဒူးဝမ်း၌၊ ဌပေတွာ-
 ထား၍၊ ဥဒ္ဓံဝါတာဘိမုခေါ-အထက်ဖြစ်သော လေသို့ ရှေးရှုလျက်၊ ဝါ-လေညာ

သောဏ္ဏိ။ ။ “သိလာပေါက္ခရဏီ သောဏ္ဏိ(ဓာန်-၆၀၉)”ဂါထာနှင့် “သောဏ
 ဓာတ်၊ ခုပစ္စည်း၊ ဤပစ္စည်း”ဟု ဆိုသော ဓာန်ဋီ-၆၀၉စကားအရ ကျောက်ရေကန်
 အနက်ဟော သောဏ္ဏိသည် ဤကာရန္တတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သောဏ္ဏိ”ဟု ရှိရမည်၊
 “သောဏ္ဏိ”ဟု ရှိနေသည်မှာ ပါဌ်ပျက်တည်း၊ (တစ်နည်း) “သုဏ္ဏတိ နိန္ဒဝသေန
 ဥဒကံ ရက္ခတိတိ သုဏ္ဏံ၊ သုဏ္ဏံယေဝ သောဏ္ဏိ၊ [သုဏ္ဏ+ဏ+ဤ-ဇာဋိသစ်-၄၅၃]”
 ဟု ပြပါ။

သို့ ရှေးရှုလျက်၊ မုခံ-ပါးစပ်ကို၊ ဝိဝရိတ္တာ-ဖွင့်၍၊ တိဌတိ-၏။ မဟာဇနော-သည်၊ တံ-ထိုဇမ္ဗူကကို၊ ဒိသ္မာ၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၍၊ ဝန္တိတ္တာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ အယျော-အရှင်သည်၊ မုခံ-ပါးစပ်ကို၊ ဝိဝရိတ္တာ-၍၊ ဌိတော-တည်နေသနည်း?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆတိ-၏။ “အဟံ-သည်၊ ဝါတဘက္ခော-လေဟူသော အစာရှိ၏၊ ဝါ-လေကို စား၏၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ အညော-လေမှ အခြားသော၊ အာဟာရော-သည်၊ နတ္ထိ” ကူတိ-ဤသို့ ပြော၏။ “ဘန္တေ၊ အထ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကံ-သော၊ ပါဒိ-ကို၊ ဇဏ္ဍကေ-၌၊ ကတ္တာ-၍၊ ဌိတော-သည်၊ အသိ-နည်း?” ကူတိ-မေးပြီ။ “အဟံ-သည်၊ ဥဂ္ဂတပေါ-ထင်ရှားသော အကျင့်ရှိ၏၊ [ဥဂ္ဂတပေါ ပါကဋတပေါ-အပ. ၄-၁, ၃၂၆] ယောရတပေါ-ပြင်းထန်သော အကျင့်ရှိ၏၊ (အကျင့်ပြင်းထန်၏)၊ [ယောရတပေါ တိဗ္ဗတပေါ(သီဇီသစ်-၂, ၃၇၄)၊ ယောရတပါတိ တိက္ခာစာရာ(ဇာဇီသစ်-၁, ၃၆၀)] မယာ-သည်၊ ဒွိဟိ-ကုန်သော၊ ပါဒေဟိ-ခြေတို့ဖြင့်၊ အက္ကန္တာ-နင်းအပ်သော်၊ ဝါ-သော၊ ပထဝီ-သည်၊ ကမ္မတိ-တုန်လှုပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧကံ-သော၊ ပါဒိ-ကို၊ ဥက္ခိပိတ္တာ-၍၊ ဇဏ္ဍကေ-၌၊ ဌပေတ္တာ-၍၊ ဌိတော-သည်၊ အမှီ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဟံ-ငါသည်၊ ရတ္တိန္ဒြိယ-ညဉ့်နေပတ်လုံး၊ ဌိတကောဝ-ရပ်လျက်သာ၊ ဝီတိနာမေမိ-လွန်စေ၏၊ န နိသီဒါမိ-မထိုင်၊ န နိပဇ္ဇာမိ-မအိပ်” ကူတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။ မနုဿာ နာမ-လူတို့မည်သည်၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ ဝစနမတ္တမေဝ-စကားမျှကိုသာ၊ သဒ္ဓဟန္တိ-ယုံကြည်ကုန်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ “အဟော အတ္ထရိယံ-ဩဝေ . . . အံဩဗ္ဗယံ ကောင်းလေစွ၊ ဧဝရူပါပိ-ဤသို့သဘောရှိသည် လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တပ-သိနော-အကျင့်ရှိသူတို့သည်၊ ဟောန္တိ နာမ-ရှိနေပါ ပေကုန်၏၊ နော-ငါတို့သည်၊ ဧဝရူပါ-ဤသို့သဘောရှိသူတို့ကို၊ န ဒိဌပုဗ္ဗာ-ရှေးက မမြင်အပ်ဖူးကုန်” ကူတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ယေဘုယျေန-ဖြင့်၊ အင်္ဂမဂေဝါသိနော-အင်္ဂတိုင်း မဂေတိုင်း၌ နေလေ့ရှိသူတို့သည်၊ သင်္ခိဘိတ္တာ-ချောက်ချား၍၊ (အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် ဆူဆူညံညံ ဖြစ်၍)၊ ဥပသင်္ကမိတ္တာ-၌၊ မာသေ မာသေ-လတိုင်းလတိုင်း၌၊ မဟန္တိ-များစွာသော၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုအပ်သော ပူဇော်ဖွယ်ကို၊ အဘိ-ဟရန္တိ-ရှေးရှုဆောင်ပို့ကုန်၏၊ သော-ထိုဇမ္ဗူကသည်၊ “အဟံ၊ ဝါတမေဝ-လေကိုသာ၊ ဘက္ခာမိ-စား၏၊ အညံ-လေမှ အခြားသော၊ အာဟာရံ-စားဖွယ်ကို၊

န (ဘက္ခာမိ)-မစား၊ ဟိ-မှန်၏။ အညံ-လေမှ အခြားသော အာဟာရကို၊ ခါဒ-
 န္တဿ-ခဲစားသော၊ မေ-၏။ (တစ်နည်း) မေ-သည်၊ အညံ-ကို၊ ခါဒန္တဿ-သော်၊
 တပေါ-အကျင့်သည်၊ နဿတိ-ပျက်၏။” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တေဟိ-ထို
 လူတို့သည်၊ အဘိဟဋ္ဌံ-ရှေ့ရှုဆောင်ပို့အပ်သော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော စား
 ဖွယ်ကို၊ န ဣစ္ဆတိ-အလိုမရှိ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ “ဘန္တေ! နော-တို့ကို၊ မာ
 နာသေထ-မဖျက်ဆီးပါကုန်နှင့်၊ တုမ္မာဒိသေန-အရှင်ဘုရားကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊
 ယောရတပေန-ပြင်းထန်သောအကျင့်ရှိသူသည်၊ ပရိဘောဂေ-သုံးဆောင်ခြင်း
 ကို၊ ကတေ-အပ်သော်၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဒီယရတ္တံ-လုံး၊ ဟိတာယ-စီးပွားအလို့
 ငှာ၊ (ကြီးပွားခြင်းငှာ)၊ သုခါယ-ချမ်းသာခြင်းငှာ၊ သံဝတ္ထတိ-၏။” ဣတိ-သို့၊
 ပုနပ္ပနံ-ထပ်၊ ယာစန္ဒိ-တောင်းပန်ကုန်၏။ တဿ-ထိုဇမ္ဗူကအား၊ အညော-မစင်မှ
 အခြားသော၊ အာဟာရော-သည်၊ န ရုစ္စတိ-မနှစ်သက်၊ ပန-သို့သော်လည်း၊
 မဟာဇနဿ-လူအပေါင်း၏၊ ယာစနာယ-တောင်းပန်ခြင်းဖြင့်၊ ပီဠိတော-နှိပ်
 စက်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တေဟိ-ထိုလူတို့သည်၊ အာဘတာနိ-ဆောင်ယူအပ်
 ကုန်သော၊ သပ္ပိဖာဏိတာဒိနိ-ထောပတ်၊ တင်လဲအစရှိသော စားသောက်ဖွယ်
 တို့ကို၊ ကုသဂ္ဂေန-သမန်းမြက်ဖျားဖြင့်၊ ဇိဝုဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊
 “ဂစ္ဆထ-သွားကြကုန်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှလောက်သော လျှာဖျား၌ ထားခြင်းသည်၊

ရုစ္စတိ။ ။ “ရုစ္စတိ”ကို ကမ္မရုပ်ဟုယူသော သီဇီသစ်. ၂, ၁၂၈၊ ဓာတုတ္ထတို့အလို
 “တဿ-သည်၊ အညော-သော၊ အာဟာရော-ကို၊ န ရုစ္စတိ-မနှစ်သက်အပ်”ဟု ပေးပါ။

မောဂ်-၂, ၂၅။ ။ရုစ္စတိကို ကတ္တုရုပ်၊ တဿကို ရုစဓာတ်၏အယှဉ် သမ္ပန္နဆဋ္ဌိဟု
 ယူသော မောဂ်-၂, ၂၅အလို “တဿ-ထိုဇမ္ဗူက၏ (စိတ်၌)၊ အညော-သော၊ အာဟာ-
 ရော-သည်၊ န ရုစ္စတိ-မနှစ်သက်တော့၊ ဝါ-နှစ်သက်မှုကို မဖြစ်စေတော့”ဟု ပေးပါ။
 (မောဂ်နိ-၁, ၂၀၈)

အနက်ပေးခဲ့ပုံ။ ။**रूपधर्माणां प्रीयमाणः**=ရူပတ္ထာနံ ပီယမာနော(၁, ၄, ၃၃)”ဟူသော
 ပါဏိနီသုတ်, “ယဿ ဒါတုကာမော”စသော ကစ္စည်းသုတ်တို့နှင့်အညီ ရုစ္စတိကို
 ကတ္တုရုပ်၊ မေကို ရုစဓာတ်၏ အယှဉ်၌ သမ္ပဒါနိအနက် စတုတ္ထိယူ၍ အထက်၌
 ပေးခဲ့သည်။ [ရူပတ္ထာနံ-နှစ်သက်ခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ (ပယောဂေ-ယှဉ်ရာ
 ၌)၊ ပီယမာနော-နှစ်သက်အပ်သော အနက်သည်၊ (သမ္ပဒါနိ-သမ္ပဒါနိမည်၏။)]

ဝေါ-သင်တို့၏။ ဟိတာယ စ-ငှာလည်းကောင်း၊ သုခါယ စ-ငှာလည်းကောင်း၊ အလံ-စွမ်းနိုင်၏။” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဥယျောဇေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ သော-ထိုမျှကသည်၊ ပဉ္စပညာသ ဝဿာနိ-၅၅နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ နဂ္ဂေါ-အဝတ်မစည်း၊ အချည်းနှီးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ဂူထံ-ကို၊ ခါဒန္တော-လျက်၊ ကေသေ-တို့ကို၊ လုဉ္စန္တော-နှုတ်လျက်၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ သယမာနော-အိပ်လျက်၊ ဝိတိနာမေသိ-ကုန်လွန်စေပြီ။

ဗုဒ္ဓါနဗ္ဗိ-ဘုရားရှင်တို့၏လည်း၊ ဝါ-တို့သည်လည်း၊ [ခေါ အနက်မဲ့၊ ဧကံသ အနက်ယူ၍ “ခေါ-စင်စစ်”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] ပစ္စုသကာလေ-၌၊ လောကဝေါ-လောကနံ-လောကကို ကြည့်ရှုတော်မူခြင်းကို၊ အဝိဇ္ဇိတမေဝ-မစွန့်အပ်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ တဿ-ကြောင့်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဘဂဝတော-၏၊ [ဉာဏဇာလဿ ဌ်စပ်] ဝါ-သည်၊ [ဝေါလောကေန္တဿဌ်စပ်] ပစ္စုသသမယေ-၌၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါ-လောကေန္တဿ-လသော်၊ အယံ ဇမ္ဗူကာဇီဝကော-ဤဇမ္ဗူကတက္ကတွန်းသည်၊ ဉာဏဇာလဿ-ဉာဏ်တည်းဟူသော ကွန်ယက်၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပညာယိ-ထင်လာပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ “ကိံ-သို့၊ ဘဝိဿတိ န ခေါ-ဖြစ်လိမ့်မည်နည်း” ကုတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေတွာ-ဆင်ခြင်တော်မူ၍၊ ဝါ-သော်၊ တဿ-ထိုမျှက၏၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ၊ အရဟတ္တဿ၊ ဥပနိဿယံ-အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၉၅၅။] ဒိသွာ-၍၊ “အဟံ-သည်၊ ဧတံ-ဤမျှကကို၊ အာဒိံ ကတွာ-အစပြု၍၊ ဧကံ-တစ်ပုဒ်သော၊ ဂါထံ-ကို၊ ဘာသိဿာမိ-အံ့၊ ဂါထာဝသာနေ-ဂါထာတော်၏အဆုံး၌၊ စတုရာသီတိယာ-စတုရသီတိယာ၊ ပါဏသဟဿာနံ-သတ္တဝါအထောင်တို့၏၊ (တစ်နည်း) စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သောသတ္တဝါတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သစ္စာငှပီးတရားတို့ကို ထိုးထွင်းသိခြင်းသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၃၉၆၅။] ဘဝိဿတိ၊ ကုမံ ကုလပုတ္တံ-ဤအမျိုးကောင်းသားကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ မဟာဇနော-သည်၊ သောတ္ထိဘာဝံ-ချမ်းသာသည်၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိဿတိ-ရောက်လိမ့်မည်” ကုတိ-သို့၊ ဥ တွာ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ပိဏ္ဍာပါတပဋိက္ကန္တော-ဆွမ်းခံရွာမှ ပြန်လာတော်မူပြီးသည်၊ ဝါ-ဆွမ်းခံပြန်

လာတော်မူပြီးသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၁၈၄၈] (သမာနော)၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ အာ-မန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အာနန္ဒ! ဇမ္ဗူကာဇီဝကဿ-ဇမ္ဗူကတက္ကတွန်း၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂမိဿာမိ-ကြမည်၊” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီး၊ “ဘန္တေ! တုမေယေဝ-တို့သည်သာ၊ ဂမိဿထ ကံ-ကြပါကုန်မည်လော?” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီး၊ “အာမ-အိမ်း၊ အဟ-မေဝ-သည်သာ၊ (ဂမိဿာမိ-မည်၊)” ကုတိ ဧဝံ-သို့၊ ဝတ္ထာ-၍၊ သတ္ထာ-သည်၊ ဝဗ္ဗမာနကတ္ထာယာယ-အရိပ်၏၊ တိုးပွားရာအခါ၌၊ ဝါ-တိုးပွားအပ်သော အရိပ် ရှိရာအခါ၌ (ဥဒေသနိ-အခါ၌)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၅၆၈] တဿ-ထိုဇမ္ဗူက၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ပါယာသိ-ကြတော်မူပြီ။

ဒေဝတာ-တို့သည်၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “သတ္ထာ-သည်၊ သာယံ-ဥဒေသနိ-အခါ၌၊ ဇမ္ဗူကာဇီဝကဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ကြတော်မူနေ၏၊ သော စ-ထိုဇမ္ဗူကသည်လည်း၊ ဇေတုတ္ထေ-စက်ဆုပ်ဖွယ်ရွံရှာအပ်သော၊ ဝါ-စက်ဆုပ် ဖွယ်ရွံရှာဖွယ်ကောင်းသော၊ [ဇိဂုစ္ဆိတဗ္ဗော ဇိဂုတ္ထော၊ [ဂုပ+ဆ+အ၊] ဇိဂုတ္ထော ဧဝ ဇေတုတ္ထော၊ [ဇိဂုတ္ထ+ဏ၊] ဥစ္စာရပဿာဝဒန္တကဋ္ဌကိလိဋ္ဌေ-ကျင်ကြီး၊ ကျင်ငယ်၊ ဒန်ပူ တို့ဖြင့် ညစ်ပေနေသော၊ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ-ကျောက်ဖျာ၌၊ ဝသတိ-၏၊ ဒေဝံ-မိုး ကို၊ ဝဿာပေတုံ-ရွာစေခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏၊” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အတ္တနော-၏၊ အာနုဘာဝေန-အာနုဘော်ဖြင့်၊ တံ မဟုတ္တံယေဝ-ထိုမဟုတ်၌ပင်၊ ဒေဝံ-ကို၊ ဝဿာပေသုံ-ရွာစေကုန်ပြီ၊ ပိဋ္ဌိပါသာဏေ-သည်၊ သုစိ-စင်ကြယ်သည်၊ နိမ္မလော-အညစ်အကြေးမရှိသည်၊ အဟောသိ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုကျောက် ဖျာ၏၊ ဥပရိ-၌၊ ပဉ္စဝဏ္ဏံ-၅မျိုးသော အဆင်းရှိသော၊ ပုပ္ဖဝဿံ-ပန်းမိုးကို၊ ဝဿာပေသုံ-ကုန်ပြီ၊ သတ္ထာ-သည်၊ သာယံ-၌၊ ဇမ္ဗူကာဇီဝကဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ “ဇမ္ဗူက-ဇမ္ဗူက!” ကုတိ-သို့၊ သဒ္ဓံ-အသံကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဇမ္ဗူကော-သည်၊ “ဧသ-ဤသူသည်၊ ကော န ခေါ-အဘယ်သူနည်း၊ ဒုဇ္ဇနော-မကောင်း သောလူသည်၊ မံ-ကို၊ ဇမ္ဗူကဝါဒေန-ဇမ္ဗူကဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြင့်၊ ဝဒတိ-ခေါ် ဆို၏၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ “ဧသော-ဤသူသည်၊ ကော-အဘယ်သူနည်း?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-မေးပြီး၊ “အဟံ-သည်၊ သမဏော-ရဟန်းတည်း၊” ကုတိ-ဤသို့ ဖြေတော်မူပြီး၊ “မဟာသမဏ-ရဟန်းကြီး! ကိံ-ဘာနည်း?” ကုတိ-ဤသို့

မေးပြီ။ “အဇ္ဇ-ယနေ၊ မေ-အား၊ ဧကရတ္တိ-တစ်ညဉ့်ပတ်လုံး၊ ဝါ-တစ်ညဉ့်မျှ၊ က္ကဓ-ဤနေရာ၌၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊ ဒေဟိ-ပေးပါလော၊” က္ကတိ-ပြီ။ “မဟာသမဏ-ရဟန်းကြီး၊ က္ကမသ္မိံ ဌာနေ-ဤနေရာ၌၊ ဝသနဌာနံ-သည်၊ နတ္ထိ” က္ကတိ-ပြီ။ “ဇမ္ဗူက-က၊ ဧဝံ-သို့၊ မာ ကရိ-မလုပ်ပါနှင့်၊ ဧကရတ္တိ-လုံး၊ မေ-အား၊ ဝသနဌာနံ-ကို၊ ဒေဟိ-လော၊ ပဗ္ဗဇိတာ နာမ-ရှင်ရဟန်းတို့မည်သည်၊ ပဗ္ဗဇိတံ-ရှင်ရဟန်းကို၊ ပတ္ထေန္တိ-တောင့်တကုန်၏၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ မနုဿံ-ကို၊ (ပ-တ္ထေန္တိ-ကုန်၏)၊ ပသဝေါ-သားကောင်တို့သည်၊ ပသဝံ-သားကောင်ကို၊ (ပ-တ္ထေန္တိ)” က္ကတိ-ပြီ။ “တံ၊ ပဗ္ဗဇိတော ကိံ ပန-ရှင်ရဟန်းလော?” က္ကတိ-မေးပြီ။ “အာမ-အိမ်း၊ ပဗ္ဗဇိတော-သည်၊ အမှိ-၏။” က္ကတိ-ပြီ။ “တံ၊ ပဗ္ဗဇိတော-သည်၊ သစေ (အသိ)-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ တေ-၏၊ လာဗုကံ-ဘူးတောင်းသည်၊ ကဟံ-အဘယ်မှာနည်း? ဓမ္မကဋ္ဌန္တကော-မီးမွေ့ယောက်မသည်၊ ကဟံ-

ဓမ္မကဋ္ဌန္တကော။ ။ဤပုဒ်ကို “မီးမွေ့ယောက်မ”ဟု အနက်ပေးကြ၏။ “ဓမ္မ-ကဋ္ဌန္တ” ဓမ္မပါနံ(သံဋီ-၁, ၂၄၀)ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဓမ္မကဋ္ဌန္တ-မီးခိုးကို သောက်တတ်သော (သောက်ကြောင်းဖြစ်သော) ယောက်မ”ဟုလည်း ပေးကြ၏။ “ဓမ္မ-ပါနကဋ္ဌန္တ”ဟု ဆိုလိုလျက် ပါနပုဒ်အကျေကြိလိုဟန် တူ၏။ ဤအလို “ဓနာတိ ကမ္မတိ-တိ ဓမ္မော၊ (နိတိဓာတု-၂၅၀)၊ ဓမ္မံ ပိဝတိတိ ဓမ္မပါနံ-မီးခိုးကို သောက်တတ်သော ယောက်မ၊ (တစ်နည်း) ဓမ္မံ ပိဝတိ ဧတေနာတိ ဓမ္မပါနံ-မီးခိုးကို သောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ယောက်မ၊ မီးခိုးကို တကယ်မသောက်သော်လည်း မီးကို မွေ့သောအခါ မီးခိုးကို သောက်သလိုဖြစ်သောကြောင့် တဒ္ဓမ္မုပစာရအားဖြင့် “ဓမ္မပါနံ”ဟု ဆိုသည်။ ကဋ္ဌတိ တံ တံ ဌာနံ ဂစ္ဆတိတိ ကဋ္ဌန္တ၊ [ကဋ္ဌ+ဆု၊] (တစ်နည်း) ကဋ္ဌတိ တံ တံ ဌာနံ ဂစ္ဆတိတိ ကဋ္ဌော၊ ဘတ္တပူပါဒီသု အတ္ထပိယတေတိ အတ္ထ၊ [အာ+ဆုပ+ကံ၊] ကဋ္ဌောယေဝ +အတ္ထ၊ ကဋ္ဌန္တ-ထမင်းမုန့်အစရှိသည်တို့၌ ထိအပ်(စိုက်ထားအပ်)သော ယောက်မ၊ ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရည်း၊ (ဇာဋီသစ်-၁, ၄၄၈)၊ ဓမ္မပါနံ+ကဋ္ဌန္တ၊ ဓမ္မကဋ္ဌန္တ-မီးခိုးကို သောက်တတ်သော (သောက်ကြောင်းဖြစ်သော) ယောက်မ၊ [ဓမ္မပါနံ+ကဋ္ဌန္တ၊ ပါန ပုဒ်ချေ၊] ဓမ္မကဋ္ဌန္တ ဧဝံ ဓမ္မကဋ္ဌန္တကော”ဟု ပြုပါ။

သံ. ဌနိ-၂, ၃၉ ။ဤ၌ ကား “ဓမ္မပါနံ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဝါတပါနံ-လေသာတံခါး-လေသောက်ပြုတင်း”ဟု ပေးသကဲ့သို့ “ဓမ္မကဋ္ဌန္တ-လေသာအခိုးပေါက်”ဟု အနက်ပေး၏။ သို့သော် ရသေ့ပရိဗိုလ်တို့၏ အသုံးအဆောင်တွင် “သုဇာ

နည်း? **ယညသုတ္တကံ**-ယဇ်ပူဇော်ရာ၌ ဆောင်အပ်သော ချည်သည်။ ဝါ-ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သော စလွယ်ကြိုးသည်။ ဝါ-ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငှာ ကောင်းစွာ ပြုစီရင်အပ်သော စလွယ်ကြိုးသည်။ ကဟံ-နည်း?” က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ။ “မယှ-၏။ ဝါ-မှာ၊ ဧတံ-ဤဘူးတောင်းစသော ပစ္စည်းသည်။ အတ္ထိ-၏။ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဝိသုံ ဝိသုံ-အသီးအသီး၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဝိစရဏံ-လှည့်လည်

(ယောက်မ)”ဟူသောပစ္စည်း ပါဝင်၏။ ထိုသုဇာ(ယောက်မ)ကို ယဇ်မီးမွှေရာ၌လည်း ကောင်း၊ ယဇ်ပူဇော်မည့် ထမင်းစသည်ကို ခူးခပ်ဆောင်ယူရာ၌လည်းကောင်း အသုံးပြုသည်ဟုဆိုရကား “မီးမွှေယောက်မ”ဟူသောအနက်သာ ဤနေရာ၌ လျော်၏။ “လေသာအခိုးအပေါက်”ဟူသောအနက်သည် မလျော်ပါ။ (သီဋီသစ်-၂၊ ၂၆၇)

P-T-S။ ။ထို၌ ဓူမကဋ္ဌဉ္စကကို “သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောဇွန်း”ဟု ဆို၏။ သက္ကတ၌ သစ်ပင်အနက်ကို ဟောသော “ဒြုမ”ဟူသောပုဒ် (ပါဠိ၌ “ဒုမ”ဟူသောပုဒ်) မှ ဓူမဖြစ်လာဟန် တူသည်ဟု ထင်မြင်ချက်ပေးထား၏။ ထိုအလို “ဒုမေန+ကတော+ကဋ္ဌဉ္စ ဓူမကဋ္ဌဉ္စ၊ [ဒုမ+ကတ+ကဋ္ဌဉ္စ၊ ဒကို ဓပြ၊ ဥကို ဒီယပြ၊ ကတချေ။]”ဟု ကြံ။

ယညသုတ္တကံ။ ။ယည+ဓာရိတံ+သုတ္တံ ယညသုတ္တံ-ယဇ်ပူဇော်ရာ၌ ဆောင်အပ်သောချည်၊ (ကပ္ပဒ္ဒုမ)၊ (တစ်နည်း) ယညတ္ထံ+ယောဂံ သင်္ခတံ ဝါ+သုတ္တံ ယညသုတ္တံ-ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သော စလွယ်ကြိုး၊ ဝါ-ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငှာ ပြုစီရင်အပ်သော စလွယ်ကြိုး၊ (ထောမ)၊ ယညသုတ္တံ ဧဝ ယညသုတ္တကံ၊ “ယညသုတ္တ”ကို “ဗြဟ္မသုတ္တ(äüsuç<)”ဟု အမရကောသ၌ ဆို၍ “စလွယ်ကြိုး”ဟု အမရနိဋ္ဌိ အနက်ပေး၏။ ၎င်းစလွယ်ကြိုးသည် (၁) လက်ဝဲဖက်ပခုံးထက် တင်၍ လက်ယာဖက် ချိုင်းအောက်၌ ဖွဲ့ချည်ထားရသော ဥပဝီတ-လက်ယာဆောင်စလွယ်၊ (၂) လက်ယာဖက်ပခုံးထက် တင်၍ လက်ဝဲဖက်ချိုင်းအောက်၌ ဖွဲ့ချည်ထားရသော ပါနီနာဝီတ-လက်ဝဲဆောင်စလွယ်၊ (၃) လည်၌ဆွဲရသော နိဝီတ-လည်ဆွဲစလွယ်(လည်ဆွဲပုတီး)အားဖြင့် ၃မျိုး ရှိသည်။ (အမရ-၁၈၉၊ ၅၀၊ အမရနိ-၁၇၊ ၅၀)

ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၊ ၁၅၀။ ။ထို၌ကား “ယညသုတ္တန္တိ ယညဝိမိပကာသကံ သုတ္တံ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို “ယညဿ+ဝိမိ ပကာသကံ+သုတ္တံ ယညသုတ္တံ-ယဇ်ပူဇော်ပုံအစီအစဉ် (ယဇ်ပူဇော်နည်း)ကို ပြသောကျမ်းစာ”ဟု ပြပါ။ ထိုကျမ်းစာကို သွားလေရာသို့ အိပ်ထဲထည့်၍ ယူသွားရပြီး နားနေရာ၌ အိပ်ထဲမှထုတ်၍ အပြင်ဘက်မှာ ထားသည်။ (ဇာ. ၄-၄၊ ၂၂၅၊ ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၅၀)

ခြင်းသည်၊ ဒုက္ခ-ဆင်းရဲ၏။” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အဗ္ဘန္တရေနေဝ-ကိုယ်တွင်း ဖြင့်သာ၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ စရာမိ-လှည့်လည်ပါ၏။” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီး၊ သော-ထိုဇမ္ဗူကသည်၊ “တံ-သည်၊ ဧတံ-ဤဘူးတောင်းစသောပစ္စည်းကို၊ အဂ္ဂဏှိတွာ-မယူမူ၍၊ စရိဿသိ-လှည့်လည်နေ၏။” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ကုဇ္ဈိ-အမျက် ထွက်ပြီး၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုဇမ္ဗူကကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဇမ္ဗူက-က! ဟောတု-ရှိပါစေ၊ မာ ကုဇ္ဈိ-အမျက်မထွက်ပါနှင့်၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ် ကို၊ မေ-အား၊ အာစိက္ခ-ပြောပြပါလော၊” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီး၊ “မဟာသမဏ-ကြီး! ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ ဝသနဌာနံ-သည်၊ နတ္ထိ၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထိုဇမ္ဗူက၏၊ ဝသနဌာနတော-နေရာအရပ်မှ၊ အ-ဝိဒူရေ-အနီးအရပ်၌၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ပဗ္ဘာရံ-ချိုင့်ဝှမ်းသည်၊ အတ္ထိ၊ တံ-ထို ချိုင့်ဝှမ်းကို၊ နိဒ္ဒိသန္တော-ညွှန်ပြလျက်၊ “ဧတသ္မိ ပဗ္ဘာရေ-ထိုချိုင့်ဝှမ်း၌၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ ဝသတိ-နည်း?” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ “မဟာသမဏ-ကြီး! ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သည်၊ နတ္ထိ၊” ကုတိ-ပြောပြီ၊ “တေန ဟိ-ထိုသို့ ဖြစ် လျှင်၊ ဧတံ-ဤချိုင့်ဝှမ်းကို၊ မယံ-အား၊ ဒေဟိ-ပေးပါလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ “မဟာ-သမဏ-ကြီး! တုညေဝ-သည်သာ၊ ဇန-သိလော၊” ကုတိ-ပြီ၊ သတ္တာ၊ ပဗ္ဘာရေ-၌၊ နိသီဒနံ-နိသီဒိုင်ကို၊ ဝါ-သားရေပိုင်းအခင်းကို၊ [နိသီဒန္တိ ဧတ္ထာတိ နိသီဒနံ၊ [နိ+သီဒ+ယု၊ (နိဓာ-၉၆)၊ နိ+သဒ+ယု၊ (မောဂ်-၅၊ ၁၂၃)၊] ပညာပေတွာ-ခင်း၍၊ နိသီဒိ၊ ပဌမယာမေ-ပဌမယာမိ၌၊ (ညဉ့်ဦးယံ၌)၊ စတ္တာရော-၄ပါးကုန်သော၊ မဟာရာဇာနော-နတ်မင်းကြီးတို့သည်၊ စတုဒ္ဓိသံ-အရပ်၄မျက်နှာ၌၊ ဧကော-ဘာသံ-တစ်ခုတည်းသော အရောင်ရှိသည်ကို၊ [ဧကော+ဩဘာသော ယဿာတိ ဧကောဘာသံ-တစ်ခုတည်းသောအရောင်ရှိသော အရပ်၄မျက်နှာ၊] ကရောန္တာ-လျက်၊ သတ္တု-ကို၊ ဥပဌာနံ-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) သတ္တု-အား၊ ဥပဌာနံ-ဆည်းကပ်ရာအရပ်သို့၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၄၅၊] အာဂမိသု-လာကုန်ပြီ၊ ဇမ္ဗူကော-

စတုဒ္ဓိသံ။ ။စတသော+ဒိသာ စတုဒ္ဓိသံ၊ [စတု+ဒိသာ၊ သရော ရသော နပုံ-သကေဖြင့် သာ၌ ရသပြု၊ (ရူ-၁၉၁)၊ သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာသက်ပါ။] **[စတုဒ္ဓိသန္တိ** ဘုမ္မတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ-ဒီဇီ-၃၊ ၁၄၇။]

သည်။ ဩဘာသံ-အရောင်အလင်းကို၊ ဒိသွာ၊ “ဧသော-ဤအရောင်အလင်းသည်။ ကော-အဘယ်သို့သော၊ ဩဘာသော နာမ-အရောင်အလင်းမည်သနည်း၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ၊ မဇ္ဈိမယာမေ-မဇ္ဈိမယာမံ၌၊ (သန်းခေါင်ယံ၌)၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်တို့၏မင်းဖြစ်သော၊ သက္ကော-သိကြားမင်းသည်၊ အာဂမိ-လာပြီ၊ ဇမ္ဗူကော၊ တမ္ပိ-ထိုသိကြားမင်းကိုလည်း၊ ဒိသွာ၊ “ဧသော-ဤသူသည်၊ ကော နာမ-အဘယ်မည်သူနည်း၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေသိ၊ ပစ္ဆိမယာမေ-ပစ္ဆိမယာမံ၌၊ (မိုးသောက်ယံ၌၊ ဧကာယ-တစ်ချောင်းသော၊ အင်္ဂုလိယာ-လက်ချောင်းဖြင့်၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ (စက္ကဝါဠ-စကြာဝဠာကိုလည်းကောင်း၊) ဒွိဟိ-၂ချောင်းကုန်သော၊ (အင်္ဂုလိဟိ-တို့ဖြင့်၊) ဒွေ-၂ခုကုန်သော၊ (စက္ကဝါဠာနိ စ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊) ဒသဟိ-ဆယ်ချောင်းကုန်သော၊ (အင်္ဂုလိဟိ-တို့ဖြင့်၊) ဒသ-ကုန်သော၊ စက္ကဝါဠာနိ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဩဘာသေတုံ-ထွန်းလင်းစေခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်သော၊ မဟာဗြဟ္မာ-ဗြဟ္မာမင်းကြီးသည်၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ အရည်-တောကို၊ ဧကောဘာသံ-ကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ အာဂမိ-လာပြီ၊ ဇမ္ဗူကော၊ တမ္ပိ-ထိုဗြဟ္မာမင်းကြီးကိုလည်း၊ ဒိသွာ၊ “ဧသော-ဤသူသည်၊ ကော န ခေါ-အဘယ်သူနည်း၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ပဋိသန္တာရံ-ကို၊ ကတွာ၊ ဧကမန္တံ-၌၊ ဌိတော-လျက်၊ သတ္တာရံ၊ ပုစ္ဆိ(ကံ)၊ “မဟာသမဏ-ကြီး! တုမှာကံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ စတသော-၄ခုကုန်သော၊ ဒိသာ-အရပ်မျက်နှာတို့ကို၊ ဩဘာသေန္တော-စေလျက်၊ အာဂတာ-လာသူတို့သည်၊ ကေ-အဘယ်သူတို့နည်း?” ဣတိ-မေးပြီး “စတ္တာရေ-ကုန်သော၊ မဟာရာဇာနော-နတ်မင်းကြီးတို့တည်း၊” ဣတိ-မူပြီး “ကံ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ (အာဂတာ-ကုန်သနည်း?)” ဣတိ-မေးပြီး “မံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာတုံ-ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာ၊ (အာဂတာ-ကုန်ပြီ)” ဣတိ-ပြီး “ကံ ပန-အဘယ်သို့နည်း? တံ၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ မဟာရာဇဇဟိ-တို့ထက်၊ ဥတ္တရိ-တရော ကံ ပန-အထူးအားဖြင့် မြတ်ပါလော? (ပိုမြတ်ပါသလော)?” [ဝိသေသေန+ဥတ္တရော ဥတ္တရိတရော၊ ဥတ္တရ+တရ၊ ရ၏ အ-ကို ဣပ္ပု၊-နိတိသုတ္တ-၂၄၂၊] ဣတိ-ပြီး “ဇမ္ဗူက-က! အာမ-အိမ်း၊ မဟာရာဇနမ္ပိ-တို့ထက်လည်း၊ အတိရာဇာ-သာလွန်သောမင်းဖြစ်၏၊ [အဓိကော+ရာဇာ အတိရာဇာ-ဇာဋီသစ်-၃၊ ၁၀၅၊]”

ဣတိ-ပိ၊ “မဇ္ဈိမယာမေ-ဌ၊ အာဂတော ပန-လာသုသည်ကား၊ ကော-အဘယ် သူနည်း?” ဣတိ-မေးပိ၊ “ဇေယျက-က! ဒေဝရာဇာ-သော၊ သက္ကော-တည်း၊” ဣတိ-ပိ၊ “ကိံ ကာရဏာ-ကြောင့်၊ (အာဂတော-နည်း?)” ဣတိ-မေးပိ၊ “မံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာတုမေဝ-ဌာသာ၊ (အာဂတော-ပိ၊) ဣတိ-ပိ၊ “ကိံ ပန-အသိနည်း၊ တွံ-သည်၊ သက္ကဒေဝရာဇတောပိ-နတ်တို့၏မင်းဖြစ်သော သိကြားမင်းထက် လည်း၊ ဥတ္တရိတရော ကိံ ပန-လော?” ဣတိ-မေးပိ၊ “ဇေယျက! အာမ၊ သက္က-တောပိ-ထက်လည်း၊ ဥတ္တရိတရော-သည်၊ အမှီ-၏၊ ပန-ဆက်၊ ဧသော-ဤ သိကြားမင်းသည်၊ မယံ-ငါ၏၊ ဂိလာနုပဋ္ဌာကော-မကျန်းမာသူကို ပြုစုလုပ် ကျွေးတတ်သော၊ ကပ္ပိယကာရကသာမဏေရသဒိသော-အပ်စပ်အောင် ပြု တတ်သော ကိုရင်နှင့် တူ၏၊” ဣတိ-ပိ၊ “ပဇ္ဈိမယာမေ-ဌ၊ သကလံ-သော၊ အရညံ-တောကို၊ ဩဘာသေတွာ-လျက်၊ အာဂတော-လာသုသည်၊ ကော- နည်း?” ဣတိ-ပိ၊ “ယံ-အကြင်ဗြဟ္မာကြီးကို၊ လောကေ-လောက၌၊ ဗြာဟ္မဏာ- ဒယော-ပုဏ္ဏားအစရှိသူတို့သည်၊ ခိပိတွာ-ချေဆတ်လသော်၊ ပက္ခလိတွာ- ချွတ်ချော်လသော်၊ ‘မဟာဗြဟ္မာနော-ဗြဟ္မာကြီးအား၊ နမော-ရှိခိုးပါ၏၊’ ဣတိ- သို့၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကုန်၏၊ သော ဧဝ မဟာဗြဟ္မာ-ထိုဗြဟ္မာကြီးပင်တည်း၊” ဣတိ- ပိ၊ “တွံ-သည်၊ မဟာဗြဟ္မတောပိ-ထက်လည်း၊ ဥတ္တရိတရော ကိံ ပန-လော၊” ဣတိ-ပိ၊ “ဇေယျက! အာမ၊ ဟိ-မှန်၏၊ အဟံ-သည်၊ ဗြဟ္မာနာပိ-ဗြဟ္မာထက်လည်း၊ အတိဗြဟ္မာ-သာလွန်သော ဗြဟ္မာဖြစ်၏၊” ဣတိ-ပိ၊ “မဟာသမဏ-ကြီး! တွံ- သည်၊ အစ္စရိယော-လက်ဖျစ်ခတ်တီး၊ အံ့ချီးထိုက်သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ မယံ- အား၊ [ဥပဋ္ဌာတုံ၌ စပ်]ဝါ-သည်၊ [ဝသန္တဿ၌ စပ်] ပဉ္စပညာသဝဿာနိ-၅၅နှစ် တို့ပတ်လုံး၊ ဣဓေ-ဤအရပ်၌၊ ဝသန္တဿ-နေစဉ်၊ ဧတေသု-ဤနတ်မင်းကြီး၊ သိကြား၊ ဗြဟ္မာတို့တွင်၊ ဧကောပိ-တစ်ဦးတလေသည်လည်း၊ မံ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာတု- ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်းငှာ၊ န+အာဂတပုဗ္ဗော-ရှေး၌ မလာခဲ့ဘူးပါ၊ ဟိ-မှန်၊ အဟံ- ငါသည်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အဒ္ဓါနံ-အခါပတ်လုံး၊ ဝါတ- ဘက္ခော-လေကို စားသည်၊ ဟုတွာ၊ ဌိတကောဝ-ရပ်လျက်သာ၊ ဝီတိနာမေသိ- လွန်စေခဲ့ပြီ၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်၊ ဝါ-ထိုအတောအတွင်း၊ တေ-ထိုနတ်မင်းကြီး၊ သိကြား၊ ဗြဟ္မာတို့သည်၊ မယံ-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ငှာ၊ န အာဂတပုဗ္ဗော-ရှေးကမလာ

ခဲ့ဘူးကြပါ။” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ။

အထ-၌၊ နံ-ထိုဇမ္ဗူကကို၊ သတ္တာ-သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ ဇမ္ဗူက-က! တွံ၊ လောကသို့-၌၊ အန္ဓဗာလံ-ကန်းမိုက်သော၊ မဟာဇနံ-လူအပေါင်းကို၊ ဝဉ္ဇယ-မာနော-လှည့်စားလျက်၊ မမ္ဗိ-ကိုလည်း၊ ဝဉ္ဇေတုကာမော- လှည့်စားခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ တွံ-သည်၊ ပဉ္စပညာသ ဝဿာနိ-တို့ပတ်လုံး၊ ဂူထမေဝ-ကျင်ကြီးကိုသာ၊ ခါဒိ နနု-ခဲစားခဲ့သည်မဟုတ်လော၊ ဘူမိယံယေဝ-၌သာ၊ နိပဇ္ဇိ နနု-အိပ်ခဲ့သည်မဟုတ်လော၊ နဂ္ဂေါ-သည်၊ ဟုတ္တာ၊ ဝိစရိ နနု-လှည့်လည်ခဲ့သည်မဟုတ်လော၊ တာလဠိခဏ္ဍေန-ထန်းစေ့ပိုင်းဖြင့်၊ ကေသေ-ဆံပင်တို့ကို၊ လုဉ္ဇိ နနု-နုတ်ခဲ့သည်မဟုတ်လော၊ အထ စ ပန-ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်၊ လောကံ-လူအပေါင်းကို၊ ဝဉ္ဇေန္တော-လှည့်စားလျက်၊ “အဟံ၊ ဝါတဘက္ခော-သည်၊ ဧကပါဒေန-တစ်ချောင်းသောခြေဖြင့်၊ (ခြေတစ်ချောင်းတည်းဖြင့်)၊ တိဋ္ဌာမိ-ရပ်တည်၏၊ န နိသီဒါမိ-မထိုင်၊ န နိပဇ္ဇာမိ-မအိပ်” ကုတိ-သို့ ဝဒေသိ-ပြော၏၊ မမ္ဗိ-ကိုလည်း၊ ဝဉ္ဇေတုကာမော-သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ပုဗ္ဗေပိ-ရှေး၌ လည်း၊ တွံ-သည်၊ ပါပိကံ-မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို အပါယ်ငှရွာသို့ ရောက်စေ တတ်သော၊ ဝါ-ယုတ်မာသော၊ လာမိကံ-ယုတ်ညံ့သော၊ ဒိဋ္ဌိ-အယူမှားကို၊ နိ-ဿာယ-မှီ၍၊ ဧတ္ထကံ-သော၊ ကာလံ-လုံး၊ ဂူထဘက္ခော-ကျင်ကြီးကို စားရသည်၊ ဘူမိသယော-မြေ၌ အိပ်ရသည်၊ နဂ္ဂေါ-သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ဝိစရန္တော-လျက်၊ တာလဠိခဏ္ဍေန-ဖြင့်၊ ကေသလုဉ္ဇနံ-ဆံပင်တို့ကို နုတ်ခြင်း(အနုတ်ခံခြင်း)သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပြီ၊ ကုဒါနိပိ-ယခုအခါ၌လည်း၊ ပါပိကံ-သော၊ လာမိကံ-သော၊ ဒိဋ္ဌိမေဝ-ကိုသာ၊ ဂဏှာသိ-၏၊” ကုတိ-မိန့်တော်မူပြီ၊ “မဟာသမဏ-ကြီး! မယာ-သည်၊ ကိံ-အဘယ်ကံကို၊ ကတံ ပန-ပြုအပ်ခဲ့သနည်း?” ကုတိ-မေးပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုဇမ္ဗူကအား၊ သတ္တာ-သည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ကတကမ္မံ-ပြု အပ်ခဲ့သော ကံကို၊ အာစိက္ခံ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တဿ-ထိုဇမ္ဗူက၏၊ [သံဝေဂေါ၌စပ်] ဝါ-အား၊ [ဥပဋ္ဌိတံ၌စပ်] သတ္တရိ-သည်၊ ကထေန္တေယေဝ-စဉ်ပင်၊ သံဝေဂေါ-ထိတ်လန့်ခြင်းသည်၊ ဥပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဟိရောတ္တပွံ-အရှက်အကြောက်သည်၊ ဥပဋ္ဌိတံ-ရှေးရှုတည်ပြီ ဝါ-ဖြစ်ပေါ်ပြီ၊ သော-ထိုဇမ္ဗူကသည်၊ ဥက္ကဋ္ဌိကော-ဆောင့်

ကြောင့်သည်။ (ဟုတွာ)။ နိသီဒိ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုဇမ္ဗူကအား၊ သတ္တာ-
သည်။ **ဥဒကသာဋီကံ**-ရေသနုပသင်္ကန်းကို၊ ခိပိတွာ-ပစ်၍၊ အဒါသိ-ပေးပြီ၊
သော-ထိုဇမ္ဗူကသည်။ တံ-ထိုရေသနုပသင်္ကန်းကို၊ နိဝါသေတွာ-ဝတ်၍၊
သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ ဧကမန္တံ၊ နိသီဒိ၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ အဿ-ထို
ဇမ္ဗူကအား၊ အနုပုဗ္ဗိ-အစဉ်အတိုင်းဟောပြောထိုက်သော၊ ကထံ-တရားစကား
တော်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၈၅] ကထေတွာ-၍၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေသိ၊ သော-ထိုဇမ္ဗူက
သည်။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတွာ-
၍၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-ထ၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇေ-ရှင်
အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပသမ္ပဒဉ္စ-ရဟန်းအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယာစိ-
တောင်းပြီ၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှဖြင့်၊ တဿ-ထိုဇမ္ဗူက၏၊ ပုရိမကမ္မံ-ရှေး၌ဖြစ်သော
မကောင်းမှုကံသည်၊ (ရှေးမကောင်းမှုကံသည်)၊ ပရိက္ခိဏံ-ကုန်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊
အယံ-ဤဇမ္ဗူကသည်၊ ခိဏာသဝမဟာထေရ်-ရဟန္တာမဟာထေရ်ကို၊ စတူဟိ-
၎င်းကုန်သော၊ အက္ကောသေဟိ-ဆဲရေးခြင်းတို့ဖြင့်၊ အက္ကောသိတွာ-ဆဲရေးခဲ့
၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ အယံ မဟာပထဝီ-ဤမြေကြီးသည်၊ တိဂါဝတာ-
မိကံ-သုံးဂါဝတ်အလွန်ရှိသော၊ ယောဇနံ-တစ်ယူဇနာသို့၊ ဥဿန္တာ-မြင့်တက်
၏၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်၊ အဝီစိမိ-၌၊ ပစ္စိတွာ-ကျက်၍၊ တတ္ထ-ထိုအဝီစိမိနှင့်၊
ပက္ကာဝသေသေန-ကျက်ပြီးသောအကျိုး၏၊ အကြွင်းအကျန်အားဖြင့်၊ ဝါ-
ကြွင်းကျန်သော အကျိုးအားဖြင့်၊ ပဉ္စပညာသ ဝဿာနိ-၅၅နှစ်တို့ပတ်လုံး၊

ဥဒကသာဋီကံ။ ။ဥဒကေန+နာနံ ဥဒကံ-ရေဖြင့် သုတ်သင်ရာ(ရေချိုးရာ)အခါ၊
နာနကိုချေ၊ သာဋီယတိ ဂမိယတိ ဧတေနာတိ သာဋီကာ၊ [သာဇူ+ဏ္ဍု၊-ဇာဋီသစ်-
၁, ၃၁၂] ဥဒကေ (ဥဒကနာနကာလေ)+နိဝတ္တာ သာဋီကာ ဥဒကသာဋီကာ-ရေချိုး
ရာအခါ၌ ဝတ်အပ်သောသင်္ကန်း-ရေသနုပသင်္ကန်း။-ဇာဋီသစ်-၃, ၂၁၆]

ပက္ကာဝသေသေန။ ။ပက္ကဿ+အဝသေသော ပက္ကာဝသေသော-အကျိုး၏
အကြွင်းအကျန်၊ (တစ်နည်း) ပက္ကော စ+သော+အဝသေသော စာတိ ပက္ကာဝသေ-
သော-ကြွင်းကျန်သောအကျိုး၊ (ဝိသေသနပရပဒ)၊ “ပက္ကာဝသေသေန-ကြောင့်”ဟု
ဟိတ်အနက်လည်း ပေးကြ၏၊ ငရဲ၌ ဖြစ်စေသောကံ၏ ပဋိသန္ဓေကျိုးကုန်ပြီးနောက်
တိဿဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ ဗောဓိပင်ကို ရှိခိုး၍ ယပ်လျှံခဲ့သော အပရာပရိယ

ကုမံ ဝိပုကာရံ-ဤဖောက်ပြန်သောအခြင်းအရာသို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပြီ၊ တေန-
ထိုကြောင့်၊ အဿ-ထိုဇမ္ဗူက၏၊ တံ ကမ္မံ-ထိုအကုသိုလ်ကံသည်၊ ဒီဏံ-ကုန်ပြီ၊
ပန-ဆက်၊ ဝိသတိ ဝဿသဟဿာနိ-အနှစ်၂သောင်းကာလပတ်လုံး၊ ကုမိနာ-
ဤဇမ္ဗူကသည်၊ ကတဿ-ပြုအပ်သော၊ သမဏဓမ္မဿ-ရဟန်းတရား၏၊ ဖလံ-
အကျိုးကို၊ နာသေတံ-ပျက်စီးစေခြင်းငှာ၊ ဝါ-ဖျက်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်နိုင်၊
တသ္မာ-ကြောင့်၊ သတ္တာ-သည်၊ ဒက္ခိဏဟတ္ထံ-လက်ျာလက်ကို၊ ပဿာရေတွာ-
ဆန့်တန်းတော်မူ၍၊ “ဘိက္ခု-ရဟန်း! ဧဟိ-လာလော၊ (သင်အလိုရှိသော ရဟန်း
အဖြစ်ကို လက်ခံလော)၊ သမ္မာ-စွာ၊ ဒုက္ခဿ-တေဘူမက ဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တ-
ကိရိယာယ-အဆုံးကို ပြုခြင်းငှာ၊ ဗြဟ္မစရိယံ-မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရ-ကျင့်
လော၊” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၅၃၊ ၅၄၈၊] တာဝဒေဝ-
ထိုမိန့်တော်မူရာခဏ၌ပင်၊ (မိန့်တော်မူပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌ပင်)၊ အဿ-ထို
ဇမ္ဗူက၏၊ ဂိဟိလိဂီ-လူဝတ်ကြောင်၏အသွင်သည်၊ အန္တရဓာယိ-ကွယ်ပျောက်
ပြီ၊ အဋ္ဌပရိက္ခာရစရော-စပါးသော ပရိက္ခရာကို ဆောင်သော၊ သဌိဝဿိက-
မဟာထေရော ဝိယ-ဝါတော်(၆၀)ရှိသောထေရ်ကြီးကဲ့သို့၊ ဝါ-ဝါ(၆၀)ရ ဆရာ
တော်ကြီးကဲ့သို့၊ အဟောသိ။

ဧသ (ဧသော)-ဤနေ့သည်၊ အင်္ဂမဂဓဝါသီနံ-အင်္ဂတိုင်း၊ မဂဓတိုင်း၌ နေ
သူတို့၏၊ တဿ-ထိုဇမ္ဗူကဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာ ပြုစီရင်အပ်
သော လှူဖွယ်ပစ္စည်းကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ အာဂတဒိဝသော ကိရ-လာရာနေ့တဲ့၊

ဝေဒနီယကုသိုလ်ကံကြောင့် ဤလူ့ဘဝ၌ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေရ၏၊ ရဟန္တာကို ဆဲရေး
ပစ်မှားခဲ့စဉ်က အလယ်ဇော၅ချက်ဟူသော အပရာပရိယဝေဒနီယကံသည် ငရဲ၌
အကျိုးပေးခွင့်မရဘဲ ယခုမှအကျိုးပေးခွင့်ရသဖြင့် ပဝတ္တိအခါ၌ ၅၅နှစ်ပတ်လုံး မစင်
ကိုစားရခြင်းစသော ဖောက်ပြန်သော ဆိုးကျိုးကို ဖြစ်စေ၏။ (ဥဒါန. ၄-၂၆၅၊ ထေရ.
၄-၂၊ ၁၂၊ ၁၃၊ ဇာဋီသစ်-၁၊ ၂၅၆) [ထေရ. ၄-၂၊ ၁၃၌ အာဂန္တရဟန္တာအရှင်မြတ်ကို
ပြစ်မှားပြီးပြီးချင်း ဝစ္စကုဋိ(ကျင်ကြီးအိမ်)သို့ ဝင်ကာ နိဗ္ဗာနာကို နူးခပ်သကဲ့သို့ မစင်ကို
လက်ဖြင့်ကော်ပြီး အလိုရှိသလောက် စား၍ ကျင်ငယ်ကို သောက်သည်၊ သေပြီးနောက်
ငရဲရောက်သည်၊ ထိုကံကြွင်းကြောင့် လူ့ဘဝငါးရာတိုင်တိုင် တက္ကတွန်းဘဝဖြင့် မစင်
စားရသူဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။]

တသ္မာ-ကြောင့်၊ သက္ကာရံ-ကို၊ ဂဟေတွာ၊ အာဂတာ-လာကုန်သော၊ ဥဘယ-
 ရဋ္ဌဝါသိနော-တိုင်း၂တိုင်း၌ နေသူတို့သည်၊ တထာဂတံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “အမှာကံ-
 တို့၏၊ အယျော-အရှင်ဖြစ်သော၊ ဇမ္ဗူကော-သည်၊ မဟာ ကံ န ခေါ-မြတ်လေ
 သလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ (မဟာ ကံ န
 ခေါ)-လော” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ မဟာ-
 မြတ်သည်၊ သစေ ဘဝေယျ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ အယံ-ဤအရှင်ဇမ္ဗူကသည်၊
 သမဏဿ ဂေါတမဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆေယျ-သွားရာ၏၊ ပန-စင်စစ်ကား၊
 ဇမ္ဗူကာဇီဝကဿ-ဇမ္ဗူကတက္ကတွန်း၏၊ ဝါ-သည်၊ မဟန္တတာယ-မြတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏော ဂေါတမော-သည်၊ ဣမဿ-ဤအရှင်ဇမ္ဗူက၏၊
 သန္တိကံ-သို့၊ အာဂတော-လာပြီ၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တယိံ-သု၊ သတ္တာ-သည်၊ မဟာ-
 ဇနဿ-၏၊ ပရိဝိတက္ကံ-အကြံကို၊ (တွေးတောနေပုံကို)၊ ဥ တွာ-သိ၍၊ “ဇမ္ဗူက-
 က! တဝ-သင်၏၊ ဥပဋ္ဌာကာနံ-အလုပ်အကျွေးတို့၏၊ ကင်္ခံ -ယုံမှားသံသယကို၊
 ဆိန္ဒ္ဒဟိ-ဖြတ်လော၊’ (ပယ်ဖျောက်လော)’ ကုတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ သော-ထို
 ဇမ္ဗူကသည်၊ “ဘန္တေ-ရား! အဟမ္ဘိ-သည်လည်း၊ ဧတ္တကမေဝ-ဤမျှလောက်
 ကိုပင်၊ ပစ္စာသီသာမိ-တောင့်တပါ၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-လျှောက်၍၊ စတုတ္ထ-
 ဇ္ဈာနံ-စတုတ္ထစွာကို၊ သမာပဋိတွာ-ဝင်စား၍၊ (စတုတ္ထဇ္ဈာနတော-မှ)၊ ဥဋ္ဌာယ-
 ထ၍၊ (ပထဝိတော-မြေမှ)၊ တာလပ္ပမာဏံ-ထန်းပင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊
 (ထန်းပင်လောက်မြင့်သော)၊ ဝေဟာသံ-ကောင်းကင်သို့၊ အပ္ပဂ္ဂန္ဓာ-ရှေးရှု
 တက်၍၊ ဝါ-ပျံတက်၍၊ (တစ်နည်း) ဝေဟာသံ-ကောင်းကင်၌၊ အပ္ပဂ္ဂန္ဓာ-

ဝေဟာသံ အပ္ပဂ္ဂန္ဓာ။ ။ ရှေ့နည်းအလို ဝေဟာသံ၌ ကံအနက်၊ အပ္ပဂ္ဂန္ဓာ၌
 အဘိသည် အဘိမုခအနက်ဟော ဥပသာရတည်း၊(သာရတ္ထ-၃၊ ၂၅၈)၊ ဤအနက်သည်
 ပေးရိုးအနက် ဖြစ်သည်၊ နောက်နည်းအလို အပ္ပဂ္ဂန္ဓာ၌ အဘိနှင့်ယှဉ်သောကြောင့်
 ဝေဟာသံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် သတ္တမိအနက်ကို ဟော၏၊ အဘိကို ဣတ္ထန္တုတာ-
 ချာနအနက်ဟော ကမ္မပ္ပဝစနီယဟု ယူပါ၊ “ဝေဟာသံ အဘိ-၌၊ ဂန္ဓာ-၍”ဟု ပါဠိ
 သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းများအလို ပေးရသည်၊ [ဝေဟာသံ အပ္ပဂ္ဂန္ဓာတိ အာကာသံ
 အဘိဥဂ္ဂန္ဓာ၊ ဝေဟာသံ ဂန္ဓာတိ အတ္ထော၊ အဘိသဒ္ဒယောဂေန ဟိ ဣဒံ ဥပယောဂ-
 ဝစနံ၊ အတ္ထော ပန ဘုမ္မဝသေန ဝေဒိတဗျော-ဥဒါနံ၊ ဋ္ဌ-၁၈၀၊ ၃၈၉။]

ကြွရောက်၍၊ “ဘန္တေ-ရား! ဘဂဝါ-သည်၊ မေ-၏၊ သတ္တာ-ဆရာပါတည်း၊ အဟံ-သည်၊ သာဝကော-တပည့်သည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်ပါ၏။” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-လျှောက်၍၊ ဩရုယျ-သက်ဆင်း၍၊ ဝန္နိတွာ-၍၊ ပုန၊ ဒွိတာလမတ္တံ-ထန်း၂ဆင့် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (ဝေဟာသံ-ကောင်းကင်လည်းကောင်း၊) တိတာလ-မတ္တံ-ထန်း၃ဆင့်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (ဝေဟာသံ-ကောင်း၊) ကုတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ သတ္တတာလမတ္တံ-ထန်း၇ဆင့်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝေဟာသံ-သို့၊ အပ္ပဂ္ဂန္ဓာ-၍၊ (တစ်နည်း) ဝေဟာသံ-၌၊ အပ္ပဂ္ဂန္ဓာ-၍၊ (ဝေဟာသတော-မှ) ဩရုယျ-သက်ဆင်း၍၊ အတ္တနော-၏၊ သာဝကဘာဝံ-တပည့်၏အဖြစ်ကို၊ ဇာနာပေသိ-သိစေပြီ၊ တံ-ထိုအခြင်းအရာကို၊ ဒိသ္မာ-မြင်၍၊ မဟာဇနော-သည်၊ “ဗုဒ္ဓါ နာမ-တို့မည်သည်၊ အဟော အစ္ဆရိယာ-ဪ... လက်ဖျစ်ခတ်တီး အံ့ချိုးထိုက်ပါပေစွ၊ အနောပမဂုဏာ-နှိုင်းယှဉ်စရာ ဥပမာမရှိသော ဂုဏ်တော်ရှိကုန်၏၊ ဝါ-မနှိုင်းယှဉ်အပ် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော ဂုဏ်တော်ရှိကုန်၏။” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေသိ၊ သတ္တာ-သည်၊ မဟာဇနေန-များစွာသော လူအပေါင်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ ကထေန္တော-လသော်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အယံ-ဤဇမ္ဗူကသည်၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ဤမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ အာဘတံ-ဆောင်ယူအပ်သော၊ သက္ကာရံ-ကို၊ ကုသဂ္ဂေန-သမန်းမြက်ဖျားဖြင့်၊ ဇိဝုဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ ‘တပစရဏံ’-ကိလေသာတို့ကို လောင်မြိုက် (နှိပ်ကွပ်)တတ်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှုအကျင့်ကို၊ ဝါ-ခြိုးခြံသော အကျင့်ကို၊ ပူရေမိ-ဖြည့်ကျင့်၏၊’ ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ကုမ-ဤအရပ်၌၊ နိဝုဋ္ဌော-နေခဲ့ပြီ၊ ကုမိနာ ဥပါယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ ဝဿသတံ-အနှစ်တစ်ရာပတ်လုံး၊ တပစရဏံ-ကို၊ သစေပိ ပူရေယျ-အကယ်၍မူ လည်းဖြည့်ကျင့်အံ့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း၊) ကုဒါနိ-၌၊ ကာလံ ဝါ-အချိန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘတ္တံ ဝါ-ဆွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ကုတ္တုစွာယိတွာ-ကုတ္တုစွာကို ပြု၍၊ ဝါ-ယုံမှားသံသယဖြစ်၍၊

တပစရဏံ ။ “တပေါတိ ဝီရိယာရမ္ဘော၊ သော ဟိ ကိလေသာနံ တပနဋ္ဌေန နိဂ္ဂဏှဋ္ဌေန တပစရဏန္တိ ဝုတ္တံ(မဇ္ဈိ-၂၊ ၅၄)” ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ကိလေသေ တပတိ နိဂ္ဂဏှာတိတိ တပေါ၊ တပေါ စ+သော+စရိယာ စာတိ တပစရိယာ” ဟု ပြုပါ။

အဘူညန္တဿ-မစားသော၊ အဿ-ထိုဇမ္ဗူက၏၊ ယာ စ ဘတ္တစ္ဆေဒနကုသလ-
 စေတနာ-အကြင်ဆွမ်းကို ဖြတ်ကြောင်းကုသိုလ်စေတနာသည်၊ (အတ္ထိ)၊ [စ
 သဒ္ဓါ ပဒုရုဏကြုံ] တံ တပစရဏံ-ထိုကိလေသာတို့ကို လောင်မြိုက်(နှိပ်ကွပ်)
 တတ်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှုအကျင့်သည်၊ ဝါ-ထိုခြီးခြံသောအကျင့်သည်၊
 တဿာ-ထိုဆွမ်းကို ဖြတ်ကြောင်းကုသိုလ်စေတနာ၏၊ သောဠသိ-၁၆စိတ်
 မြောက်ဖြစ်သော၊ ကလမ္ပိ-အစိတ်ကိုလည်း၊ န အဂ္ဂတိ-မထိုက်တန်၊ ဝါ-မမီ”
 ဣတိ-သို့၊ အနုသန္ဓိ-ကို၊ ယဋေတွာ-၍၊ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊
 အာဟ၊ (ကိ)၊ “မာသေ မာသေ ၊ ပေ ၊ အဂ္ဂတိ သောဠသိ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**မာသေ မာသေ ကုသဂ္ဂေန၊ ဗာလော ဘုဠေယျ ဘောဇနံ၊
 န သော သင်္ခါတဓမ္မာနံ၊ ကလံ အဂ္ဂတိ သောဠသိ။**

ဗာလော-သာသနာပ၊ လူဗာလသည်၊ မာသေ မာသေ-လတိုင်း လတိုင်း၌၊
 (တစ်နည်း) မာသေ မာသေ-တစ်လတစ်လသည်၊ (ပတ္တေ-ရောက်လသော်၊)
 ကုသဂ္ဂေန-သမန်းမြက်ဖျားဖြင့်၊ ဘောဇနံ-စားဖွယ်ကို၊ ဘုဠေယျ-စားရာ၏၊
 သော-ထိုသာသနာပ၊ လူဗာလသည်၊ သင်္ခါတဓမ္မာနံ-မဂ်၄ပါးဖြင့် သိအပ်ပြီး
 သော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သောဠသိ-၁၆စိတ်
 မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-၁၆စိတ် ၁၆ပြန်စိတ်၍ တစ်စိတ်ဖြစ်သော၊ ကလံ-အစိတ်
 ကို၊ န အဂ္ဂတိ-မထိုက်တန်၊ ဝါ-မမီ။

တဿာ-ထိုဂါထာ၏၊ အတ္ထော-အနက်ကား၊ [“တဿ-၏၊ အတ္ထော-ကို၊)
 ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗေ-သိထိုက်၏”ဟု စပ်ပုဒ်ထည့်ပေးနိုင်သည်၊] ဗာလော-မိုက်သော၊
 အ-ပရိညာတဓမ္မော-ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးတရားမရှိသော၊
 သီလာဒိဂုဏာ-သီလအစရှိသော ဂုဏ်မှ၊ ပရိဗာဟိရော-အပ၌ဖြစ်သော၊
တိတ္ထာယတနေ-ဒုက္ခအမျိုးမျိုးတို့၏ တည်ရာမိစ္ဆာအယူ၌၊ ဝါ-တိတ္ထိဘောင်၌၊

တိတ္ထာယတနေ။ ။တရန္တိ ဗာလာ ဧတ္ထာတိ တိတ္ထံ၊ (မိစ္ဆာအယူ)၊ [တရ+ထ၊
 (တစ်နည်း) တရန္တိ ဗာလာ ဧတ္ထာတိ တိတ္ထံ၊ (ဆိပ်ကမ်း)၊ တိတ္ထံ ဝိယာတိ တိတ္ထံ-
 (မိစ္ဆာအယူ)၊ တိတ္ထံ စ+တံ+အာယတနဉ္စာတိ တိတ္ထာယတနံ-ဒုက္ခအမျိုးမျိုးတို့၏ တည်
 ရာမိစ္ဆာအယူ၊ [တိတ္ထ+အာယတန၊] (တစ်နည်း) တိတ္ထံ ဧတေသံ အတ္ထိတိ တိတ္ထိနေ-

ပဗ္ဗဇိတော-ကပ်ရောက်သော ရသေ့ပရိဗိုလ်သည်။ “တပစရဏံ-ကိလေသာတို့
ကို လောင်မြိုက်(နှိပ်ကွပ်) တတ်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှု အကျင့်ကို၊ ဝါ-
ခြီးခြံသောအကျင့်ကို၊ ပူရေဿာမိ-ဖြည့်ကျင့်မည်” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ မာသေ
မာသေ-လတိုင်းလတိုင်း၌၊ ပတ္တေ-ခွက်၌၊ (တစ်နည်း) မာသေ မာသေ-တစ်
လတစ်လသည်။ ပတ္တေ-ရောက်လသော်၊ ကုသဂ္ဂေန-သမန်းမြက်ဖျားဖြင့်၊
ဘောဇနံ-စားဖွယ်ကို၊ ဘုဉ္ဇန္တော-သုံးဆောင်လျက်၊ ဝဿသတံ-အနှစ်တစ်ရာ
ပတ်လုံး၊ ဘောဇနံ-ကို၊ သစေ ဘုဉ္ဇေယျ-အကယ်၍ စားအံ့၊ (ဧဝံ သတိ-သော်၊)
န သော **သင်္ခါတဓမ္မာနံ**၊ ကလံ အတ္တတိ သောဠသိန္တိ-ကား၊ ဉာတဓမ္မာ-မဂ်
၄ပါးဖြင့် သိအပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိကုန်သော၊ တုလိတဓမ္မာ-နှိုင်းချိန်
အပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိကုန်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ **သင်္ခါတဓမ္မာ-**

မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၊ [တိတ္ထ+ဤ] အာယတနသဒ္ဓါကား “နေရာအရပ်၊ ပေါ်ထွက်ရာ
အရပ်၊ ပေါင်းဆုံရာအရပ်၊ ပေါက်ဖွားရာအရပ်”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောသော
အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကရဋ္ဌိပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုဖွယ်မလို၊ နိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်ယူလျှင် “အာ-
ယတန္တိ နိဝသန္တိ (တိဌန္တိ သမောသရန္တိ ဥပ္ပဇန္တိ) ဧတ္ထာတိ အာယတနံ၊ [အာ+ယတ+
ယု-မဏိ-၂, ၃၀၇။]”ဟု ပြုပါ။ ထိုနောင် “တိတ္ထိနံ+အာယတနံ တိတ္ထာယတနံ-မိစ္ဆာ
အယူရှိသောတိတ္ထိတို့၏ ဖြစ်ပေါ်ပေါက်ဖွားရာ မိစ္ဆာအယူ၊ ဝါ-မိစ္ဆာအယူရှိသော တိတ္ထိ
တို့၏ ပေါင်းဆုံရာ မိစ္ဆာအယူ၊ ဝါ-မိစ္ဆာအယူရှိသောတိတ္ထိတို့၏ တိတ္ထိဖြစ်ရန် အကြောင်း
ဖြစ်သောမိစ္ဆာအယူ၊ [တိတ္ထိ+အာယတနံ၊]”ဟု ဆက်ပါ။ (သာရတ္ထ-၃, ၂၃၆၊ ၂၃၇၊
မဟာဘာ-၁, ၁၂၃)]

သင်္ခါတဓမ္မာနံ။ ။သင်္ခါယန္တိတိ သင်္ခါတာ၊ သင်္ခါတာ+ဓမ္မာ ယေသံ၊ ယေဟိတိ ဝါ
သင်္ခါတဓမ္မာ-သိအပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိသူတို့၊ “သင်္ခါတဓမ္မာ”ဟူသော အမည်
သည် ရဟန္တာတို့၏ အမည်ဖြစ်သည်။ ဤ၌ ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် သောတာပန်၊
သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်များကိုပါ ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် “ဝုစ္စန္တိ”ဖြင့် ဖွင့်သည်။
“သင်္ခါတဓမ္မာ”၏ သရုပ်ကို ပြလို၍ “တေသု”စသည်ကို မိန့်သည်။ သေက္ခများကား
အကျိုးဝိပါက်ကို ပိုင်းခြား၍ မသိသေးသောကြောင့် သင်္ခါတဓမ္မအစစ်အမှန် မဟုတ်ကြ
သေးဟု သံဋီ-၂, ၇၂၅ ဆို၏။ (သုတ္တနိ. ၅-၂, ၃၀၂၊ စူဠနိ. ၅-၇၊ နေတ္ထိ. ၅-၇၃၊ အံ
ဋီ-၁, ၁၄၃)။ [ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံရှိရာ၊ ဥပစာ၊ ကျမ်းလာမျှော်ထောက်ရှု(တောင်တွင်း-
၆၈)။ ဝုစ္စတိ နာမ၊ ပရိယာယ၊ ရှိလကလျှင် ဥပစာ(ရှင်တိ-၈၃)။]

သင်္ခါတဓမ္မတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏။ တေသု-ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ဟေဋ္ဌိမ-
 ကောဋိယာ-အောက်၌ဖြစ်သော အဆုံးအပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ ဝါ-အောက်ထစ်
 ဆုံးအားဖြင့်၊ သောတာပန္နော-သောတာပန်သည်၊ သင်္ခါတဓမ္မော-မဂ်၄ပါးဖြင့်
 သိအပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိသူတည်း၊ ဥပရိမကောဋိယာ-အထက်၌
 ဖြစ်သော အဆုံးအပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ ဝါ-အမြင့်ဆုံးအားဖြင့်၊ ခိဏာသဝေါ-
 ရဟန္တာသည်၊ (သင်္ခါတဓမ္မော-သူတည်း)။ သော ဗာလော-ထိုလူမိုက်သည်၊
 ဣမေသံ သင်္ခါတဓမ္မာနံ-ဤမဂ်၄ပါးဖြင့် သိအပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိ
 သူတို့၏။ သောဠသီ -၁၆ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ ကလံ-အစိတ်မျှကို၊ န အဂ္ဂတိ-
 မထိုက်တန်၊ ဝါ-မမီ၊ ဣတိ-ဤသည်ကား၊ **ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ**-ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော

ဆက်ဥားအံ့-သင်္ခါနှင့် သင်္ခါတသဒ္ဓါသည် အနက်ချင်း တူ၏။ (ဝိ. ၄-၁, ၂၆၂
 စသည်)။ သင်္ခါသဒ္ဓါသည် ဉာဏအနက်၊ ကောဋ္ဌာသအနက်၊ ပညတ္တိအနက်၊ ဂဏနာ
 အနက်တို့ကို ဟောသည်။ (မ. ၄-၁, ၇၈၊ နိတိဓာတု-၁၈)။ ဤ၌ ဉာဏအနက်ဟောဟု
 သိစေလို၍ “ဉာတဓမ္မာ”ဟု ဖွင့်သည်။ (နိတိဓာတု-၁၈)။ ဉာဓာတ် ဗုဒ္ဓနအနက်ဟော
 ကြောင်းကို ပြလို၍ “တုလိတဓမ္မာ”ဟု ဆက်ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) “တုလိတဓမ္မာ”ဖြင့်
 “ဉာတဓမ္မာ”၏ ပရိယာယ်ကို ပြသည်။

တစ်နည်း။ ။ **သင်္ခါ** ဝုစ္ဆတိ ပညာ၊ သင်္ခါတာ (သင်္ခါယ)? ပရိညာတာ ဓမ္မာ ယေသံ
 တေ **သင်္ခါတဓမ္မာ**၊ ပဋိဝိဒ္ဓစ္စတုသစ္စာ ခိဏာသဝါ(သံဋီ-၂, ၇၂)။ **သင်္ခါတဓမ္မဿာတိ**
 ဝိဒိတဓမ္မဿ တုလိတဓမ္မဿ(သံ. ၄-၃, ၁၁၇)။ **သင်္ခါတဓမ္မဿာတိ** သင်္ခါယ ပညာယ
 ပရိညာတစတုက္ခဿ၊ တေနာဟ **“တုလိတဓမ္မဿာ”**တိ(သံ. ဋီ-၂, ၃၅၆)။

ဤအဖွင့်များအလို “သမ္မဒေဝ ခါယတိ ဥပဋ္ဌာတိတိ သင်္ခါ”(ဝိဋီ-၃, ၂၂၁) တေ
 တေ ဓမ္မာ ယာထာဝတော သင်္ခါယတိ ဥပတိဋ္ဌတိ ဧတာယာတိ သင်္ခါ(သံဋီ-၁, ၈၈)၊
 [သံ+ခါ-ပါကဋ(ထင်ရှားခြင်း)အနက်+အါ] သင်္ခါယတိ သမ္မဒေဝ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ ဧတာယာ-
 တိ သင်္ခါ၊ [သံ+ခါ-ဉာဏအနက်+အါ-သံဋီ-၁, ၂၈၀] သင်္ခါ ဧဝ သင်္ခါတာ၊ [သင်္ခါ+
 တပစ္စည်း သကတ္ထု] သင်္ခါတာယ ပညာယ+ပရိညာတာ+ဓမ္မာ ယေသန္တိ သင်္ခါတဓမ္မာ-
 မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားသိအပ်ပြီးသော သစ္စာ၄ပါးတရားရှိသော အရိယာတို့”ဟု ပြပါ။
 သံဋီ-၂, ၇၂၌ “သင်္ခါတာ”ဟု ရှိသည်မှာ ပါဌ်ပျက်နေသည်ဟု ထင်၏။ သံ ဋီ-၂,
 ၃၅၆အတိုင်း “သင်္ခါယ”ဟု ရှိသင့်သည်။

ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ. . . အတ္ထော။ ။ပုဂ္ဂလော+အဓိဋ္ဌာနံ ဧတိဿာတိ ပုဂ္ဂလာ-

တည်ရာရှိသော၊ ဝါ-ပုဂ္ဂိုလ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောအပ်သော၊ (ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် ဖြစ်သော)၊ ဒေသနာ-ဒေသနာကို၊ (ကတော-ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊) ပန-သို့သော် လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ အယံ အတ္ထော-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန် အနက်ကို၊ (ဒဋ္ဌဗော-မှတ်ထိုက်၏၊) တထာ-ထိုဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း၊ တပ-

ဓိဋ္ဌာနာ (မဋီ-၁၊ ၆၆၊ အံဋီ-၁၊ ၆၇၊ ပါရာ ဘာ-၁၊ ၅၈၀)၊ ဒေသီယတိ ဉာဓီယတိ ဧတာယာတိ ဒေသနာ(ဝိလံဋီ-၁၊ ၁၄၆)၊ ဂါထာ၌ သာသနာတော်မှ အပဖြစ်သော ဗာလပုဂ္ဂိုလ်သည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မမိကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်အနေ အားဖြင့် ဟောထားသော ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် ဒေသနာကို ပြတော်မူလျှင် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့်ပင် မှတ်အပ်ပါ သလော?ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော”စသည်ကို မိန့်သည်။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာဖြစ်သော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည် မဟုတ်ရကား တိတ္ထိဘောင်၌ ခြိုးခြံသောအကျင့်ကို အနှစ်တစ်ရာကျင့်သော လူမိုက်၏ စေတနာ (ထိုစေတနာအကျိုး)သည် အရိယာတို့၏ အချိန်နှင့် ဆွမ်းကို ဝိနည်းသံသယ ဖြစ်၍ မစားဘဲနေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်စေတနာ (ထိုစေတနာ၏အကျိုး)ကို မမိဟု ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့် ဟောတော်မူလိုရင်းဖြစ်သည်-ဟူလို။

အနက်ပေးပုံ။ ။ဝိ. ဋ္ဌ-၁၊ ၁၁၅နှင့်အညီ ပနကို သမ္ဘာဝနာအနက် ယူ၍ ရှေ့ နည်းကို ပေးခဲ့သည်။ ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်အနက်အားဖြင့် မှတ်သင့်ခြင်း၏ အကြောင်းကို “ပရမတ္ထတော ပုဂ္ဂလဿေဝ အဘာဝတော-ပရမတ္ထအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်မရှိသောကြောင့်” ဟု သာရတ္ထ-၁၊ ၃၆၁၌ ဆိုသည်။ (တစ်နည်း) ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်အနက်မှတစ်ပါး ဓမ္မာ ဓိဋ္ဌာန်အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော” စသည်ကို မိန့်သည်ဟု ယူလျှင် ပနသဒ္ဒါ ပက္ခန္တရအနက်ကို ဟော၏။ (တစ်နည်း) “ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်အနက်သာ ဖြစ်သင့်ပါသလော?”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အယံ ပနေတ္ထ အတ္ထော”စသည်ကို မိန့်သည်ဟု ယူလျှင် “အယံ ဧတ္ထ၊ တာဝနောက်မှာ၊ နိပါတ်ပါ၊ ဝါကျာရမ္မစွဲ(ရွှေ- ၅၂)”နှင့် အညီ ပနသဒ္ဒါ ဝါကျာရမ္မ အနက်တည်း။ ထိုသို့ ပနသဒ္ဒါ ပက္ခန္တရ၊ ဝါကျာ ရမ္မာအနက်ဟောယူလျှင် “ဒေသီယတိ ဥစ္စာရိယတီတိ ဒေသနာ-ဟောတော်မူအပ် သော အနက်အဓိပ္ပာယ်(ဝိလံဋီ-၁၊ ၁၄၆)”ဟု ပြ၍ “ဣတိ-ဤသည်ကား၊ ပုဂ္ဂလာ ဓိဋ္ဌာနာ-ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော တည်ရာရှိသော၊ ဒေသနာ-ဟောတော်မူအပ်သောအနက် တည်း၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဝါ-ဆက်ဥားအံ့၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သောအနက်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ အတ္ထော-ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်အနက်တည်း”ဟု ပေးပါ။

စရုဏံ-ကို၊ ဝဿသတံ-ပတ်လုံး၊ ပူရေန္တဿ-ဖြည့်ကျင့်သော၊ အဿ-ထိုလူ မိုက်၏။ ယာ စ စေတနာ-အကြင်စေတနာသည်လည်း၊ (အတ္တိ)၊ ကာလံ ဝါ- အချိန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘတ္တံ ဝါ-ဆွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ကုက္ကုစ္စာယိတွာ- ချုံ၊ အဘူဇ္ဇန္တာနံ-မစားကုန်သော၊ သင်္ခါတဓမ္မာနံ-မဂ်၎င်းဖြင့် သိအပ်ပြီးသော သစ္စာ၎င်းတရားရှိသူတို့၏၊ ဧကာ-တစ်ခုသော၊ ယာ **ဘတ္တစ္ဆေဒနကုသလ-စေတနာ** စ-အကြင်ဆွမ်းကို ဖြတ်ကြောင်းကုသိုလ်စေတနာသည်လည်း၊ (အတ္တိ)၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ (အစဖြစ်သော)၊ ဒီဃရတ္တံ-လုံး၊ သာ ပဝတ္တစေတနာ- ထိုဖြစ်သောစေတနာသည်၊ တဿာ စေတနာယ-ထိုဆွမ်းကိုဖြတ်ကြောင်း ကုသိုလ်စေတနာ၏၊ သောဠသီ-သော၊ ကလံ-ကို၊ န အဂ္ဂတိ-မထိုက်တန်၊ ဝါ- မမီ၊ ဣဒံ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ဤအနက်ကို၊ ဝုတ္တံ-အပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ၊ (ကို)၊ သင်္ခါတဓမ္မာနံ-တို့၏၊ တဿာ စေတနာယ-ထိုစေတနာ၏၊ ယံ ဖလံ-အကြင်အကျိုးသည်၊ (အတ္တိ)၊ တံ-ထိုအကျိုးကို၊ သောဠသ-၁၆ခုကုန် သော၊ ကောဠာသေ-အဖို့အစုတို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ တတော-ထို၁၆ခြောက်စုမှ၊ ဧကေကံ-တစ်ဖို့တစ်ဖို့ကို၊ ပုန၊ သောဠသ သောဠသ-၁၆ခု၊ ၁၆ခုကုန်သော၊ ကောဠာသေ-တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ တတော-၁၆ခု၊ ၁၆ခုသော အဖို့အစုမှ၊ ဧက- သ-တစ်ခုသော၊ ကောဠာသဿ-၏၊ ယံ ဖလံ-သည်၊ (အတ္တိ)၊ တဒေဝ-ထို အကျိုးသည်သာ၊ (၁၆စိတ် ၁၆ပြန်စိတ်၍ တစ်စိတ်သော အကျိုးသည်သာ)၊ တဿ ဗာလဿ-၏၊ တပစရဏတော-ကိလေသာတို့ကို လောင်မြိုက်(နှိပ် ကွပ်)တတ်သော ကြိုးစားအားထုတ်မှုအကျင့်ထက်၊ ဝါ-ခြိုးခြံသောအကျင့် ထက်၊ မဟပူလတရံ-သာ၍ ကြီးသော အကျိုးရှိ၏၊ ဝါ-ပို၍ အကျိုးကြီး၏။

ဘတ္တစ္ဆေဒနကုသလစေတနာ။ ။ ဆိန္ဒုတိ ဧတာယာတိ ဆေဒနာ၊ ဘတ္တဿ+ ဆေဒနာ ဘတ္တစ္ဆေဒနာ၊ သင်္ခါတဓမ္မာနံအရ ရဟန္တာကိုပါရသဖြင့် မဟာကြိယာစိတ် ကိုပါ ယူရမည်ဖြစ်ရကား “ကုသလံ စ+ကိရိယံ စ ကုသလံ-ကုသိုလ်စိတ် ကြိယာစိတ်” ဟု ဝိရူပေကသေသံပြုပါ။ (တစ်နည်း) ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့် ကြိယာစိတ်ကိုပါ ယူပါ။ (တစ်နည်း) မဟာကြိယာက အကျိုးမပေးသောကြောင့် ကုသလစေတနာဟု ဆိုသည်ဟုကြံ၊ ထိုနောင် “ကုသလေန+သမ္ပယုတ္တာ+စေတနာ ကုသလစေတနာ- ကုသိုလ်စိတ် ကြိယာစိတ်နှင့် ယှဉ်သောစေတနာ၊ ဘတ္တစ္ဆေဒနာ စ+သာ+ကုသလ- စေတနာ စာတိ ဘတ္တစ္ဆေဒနကုသလစေတနာ”ဟု ဆက်တွဲပါ။

(ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ)။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ-၌၊ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ-တို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော၊ အဟောသိ၊ ဣတိ-ဇမ္ဗူကဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ဇမ္ဗူကတ္ထေရဝတ္ထုဘာသာဋီကာပြီး၏။

၁၂-အဟိပေတဝတ္ထု

န ဟိ ပါပံ ကတံ ကမ္မန္တိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော အညတရံ-တစ်ကောင်သော၊ အဟိပေတံ-မြွေပြိတ္တာကို၊ အာရပ္ပ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ဧကသ္မိံ -တစ်ခုသော၊ ဒိဝသေ-နေ၌၊ ဇဋိလသဟဿဿ-ရသေ့တစ်ထောင်၏၊ အဗ္ဘန္တရေ-အတွင်း၌ဖြစ်သော၊ အာယသ္မာ လက္ခဏတ္ထေရော စ-အရှင်လက္ခဏထေရ်သည်လည်းကောင်း၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော စ-အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာနထေရ်သည်လည်းကောင်း၊ “ရာဇဂဟေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိဿာမ-ကုန်အံ့” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဂိဇ္ဈကုဋတော-ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်မှ၊ ဩ-တရန္တိ-ဆင်းတော်မူကုန်၏၊ တေသု-ထိုထေရ်တို့တွင်၊ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော-သည်၊ ဧကံ-တစ်ကောင်သော၊ အဟိပေတံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊

အဟိပေတံ ဒိသ္မာ။ ။နိပ္ပာဒေါပိ သမာနော အံဟတိ ဂစ္ဆတိ ဂန္တံ သက္ကောတိတိ အဟိ၊ [အံဟ+ဣ-နိတိဓာတု-၁၆၉၊] အာဟန္တိတိ ဝါ အဟိ၊ [အာ+ဟန+ဣ-ထောမ၊] သုခသမုဿယတော ပကဋ္ဌေန ဒူရိဘာဝေန+ဣတော ဂတော ပဝတ္ထောတိ ပေတော၊ ထိုနောင် “အဟိ ဧဝ+ပေတော အဟိပေတော”ဟု ဓမ္မဋီ-၁၂၉၌ သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝိပြိုဟ်ဆို၏၊ သို့သော် အဟိအရ မြွေဟူသော တိရစ္ဆာန်ကို ရသောကြောင့် ပေတနှင့် အရမတူရကား ဓမ္မဋီ၏ အဆိုကို စဉ်းစားသင့်၏၊ “အဟိ ဝိယ+ပေတော အယန္တိ အဟိပေတော-မြွေနှင့် တူသော ပြိတ္တာ”ဟု ဥပမာနုပုပ္ဖပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြုမှ “အဟိဿ ဝိယ သေသော အတ္တဘာဝေါ”ဟူသော အဋ္ဌကထာအဆိုနှင့် ညီသည်။

ဆက်ပါဦးမည်-ဒိသ္မာအရ မြင်ရာ၌ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ဖြင့် မြင်ခြင်းဖြစ်သည်၊ ပသာဒစက္ခုဖြင့် မြင်ခြင်းမဟုတ်၊ မှန်၏-ပြိတ္တာတို့၏ ကိုယ်သည် ပသာဒစက္ခု (ပင်ကိုယ်မျက်စိ)သို့ မကျရောက်၊ မထင်ပေါ်လာနိုင်၊ ပြိတ္တာများက မြင်စေလိုသည့်ဆန္ဒရှိမှ (ကိုယ်ထင်ပြမှ)သာ ပသာဒစက္ခုသို့ ကျရောက်၊ ထင်ပေါ်လာနိုင်သည်။ (သံ. ဋ-၁, ၁၉၉၊ ဝိ. ဋ-၁, ၂၉၃၊ သံဋီ-၂, ၁၈၂၊ သာရတ္ထ-၂, ၂၉၂)။

သိတံ-ပြုံးခြင်းကို၊ (သာသာညင်းညင်းပြုံးခြင်းကို)၊ **ပါတွာအကာသိ** (ပါတု+အကာသိ)-ထင်ရှားစွာ ပြုပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်ကို၊ လက္ခဏတ္ထေရော-သည်၊ “အာဝုသော-ရှင်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သိတံ-ကို၊ ပါတု-ကရောသိ-နည်း?” ကူတိ-သို့၊ သိတကာရဏံ-ပြုံးခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “အာဝုသော လက္ခဏ-ငါ့ရှင်လက္ခဏ! ကုမဿ ပဉ္စဿ-ဤပြဿနာ၏၊ ဝါ-ကို၊ (ဝေယျာကရဏာယ-ဖြေဆိုခြင်းငှာ၊ ဝါ-၏၊) အကာလော-အခါမဟုတ်သေး၊ [ကူ. ပါရာနိ-၃၇၁၅၊] ဘဂဝတော-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ မံ-ကို၊ ပုစ္ဆေယျာသိ-မေးပါလော၊” ကူတိ-သို့၊ ထေရော-သည်၊ အာဟ၊ တေသု-ထိုထေရ်တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ ဘဂဝတော-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ နိသိန္နေသု-ထိုင်ကုန်လသော်၊ လက္ခဏတ္ထေရော-သည်၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာန-ငါ့ရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်! တံ-သည်၊ ဂိဇ္ဈကုဋာ-မှ၊ ဩတရန္တော-ဆင်းလသော်၊ သိတံ-ကို၊ ပါတုကရိတွာ-၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ မယာ-သည်၊ သိတကာရဏံ-ပြုံးခြင်းအကြောင်းကို၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (သမာနော)၊ ‘ဘဂဝတော-၏၊

သိတံ ပါတွာကာသိ။ ။မိဟနံ ဤသံဟသနံ သိတံ၊ [မိဟ+တ၊ မိဟကို သိပြု-ဓာန်ဋီ-၁၅၇၊] ဟသနံ ဝါ သိတံ၊ [ဟသ+တ၊ ဟချေ၊ ကုလား-နီတိဓာတု-၇၅၊] မှယနံ ဤသံဟသနံ သိတံ၊ [မှ+တကံ၊ မှိုကို သိပြု-မောဂ်-၇၊ ၈၄၊] ဒုက္ခရောက်နေသော မြွေပြိတ္တာကို မြင်လျှင် သနားခြင်းဖြစ်ထိုက်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ပြုံးပါသနည်း?ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား မိမိ၏ ပြည့်စုံခြင်းနှင့် ဘုရားဉာဏ်တော်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို တွေးတောကျေနပ်အားရခြင်းကြောင့် ပြုံးသည်ဟု ဖြေပါ။

ချဲ့ပါဦးမည်-အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်သည် ထိုပြိတ္တာကို မြင်သောအခါ “သစ္စာမမြင်သူတို့ ဖြစ်ရသော ဤလိုဘဝမျိုးမှ ငါလွတ်ပေပြီ၊ ဈာန်စသော ဂုဏ်တို့ကို ငါရထားပေကုန်ပြီ၊ ငါသည် ဤသာသနာတော်မြတ်ကို ကောင်းစွာ ရအပ်ပေပြီ”ဟု မိမိ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို တွေးတောကာ အားရကျေနပ်ခြင်း ဖြစ်၏၊ ထို့ပြင် “ကံ၏အကျိုးကို မကြံစည်ကောင်းဟု ဟောတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်ပြည့်စုံခြင်းမှာ အံ့ဩစရာကောင်းပေစွ၊ အမှန်တကယ် ကိုယ်တွေ့ဖြင့် တရားဟောတော်မူသော ဘုရားရှင်တို့သည် တရားသဘောကို ကောင်းစွာ ထိုးထွင်းသိမြင်ပါကုန်စွ”ဟု ဘုရားဉာဏ်တော်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို တွေးတောကာ အားရကျေနပ်ခြင်းဖြစ်၏။ (သံ. ဋ္ဌ-၁၊ ၁၉၉၊ ဝိ. ဋ္ဌ-၁၊ ၂၉၃၊ သံဋီ-၂၊ ၁၈၂၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၂၉၂)

သန္တိကေ-ဌံ၊ မံ-ကို၊ ပုစ္ဆေယျာသိ-လော' ဣတိ-သို့၊ အဝစ-ပြောခဲ့ပြီ၊ ဣဒါနိ-ဌံ၊ တံ ကာရဏံ-ထိုအကြောင်းကို၊ ကထေဟိ-လော၊” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊
 ယေရော-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ) “အာဝုသော! အဟံ၊ ဧကံ-သော၊ ပေတံ-
 ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ သိတံ-ကို၊ ပါတွာကာသိ-ခဲ့ပြီ၊ တဿ- ထိုပြိတ္တာ၏၊ ဧဝံပေါ-
 ဤသို့သဘောရှိသော၊ အတ္တဘာဝေါ-အတ္တဘောသည်၊ (ဟောတိ)၊ အဿ-
 ထိုပြိတ္တာ၏၊ သီသံ-ဦးခေါင်းသည်၊ မနုဿသီသံ ဝိယ-လူ၏ဦးခေါင်းကဲ့သို့၊ ဝါ-
 လူဦးခေါင်းနှင့် တူသည်၊ (ဟောတိ)၊ သေသော-ကြွင်းသော၊ အတ္တဘာဝေါ-
 ခန္ဓာကိုယ်သည်၊ အဟိဿ-မြွေ၏၊ အတ္တဘာဝေါ ဝိယ-ခန္ဓာကိုယ်ကဲ့သို့၊ ဝါ-
 ခန္ဓာကိုယ်နှင့် တူသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧသ (ဧသော) အဟိပေတော နာမ-ဤ
 မြွေပြိတ္တာမည်သည်၊ ပမာဏတော-အတိုင်းအရှည်အားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိသတိယော-
 ဇနိကော- ၂၅ ယူဇနာရှိ၏၊ တဿ-ထိုမြွေပြိတ္တာ၏၊ သီသတော-ဦးခေါင်းမှ၊ ဥဌိ-
 တာ-ထွက်ပေါ်နေကုန်သော၊ အဂ္ဂိဇာလာ-မီးတောက်မီးလျှံတို့သည်၊ ယာဝ နဂ်-
 ဌာ-အမြီးတိုင်အောင်၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားကုန်၏၊ နဂ်ဌတော-အမြီးမှ၊ ဥဌိတာ-ကုန်
 သော၊ အဂ္ဂိဇာလာ-တို့သည်၊ ယာဝ သီသာ-ဦးခေါင်းတိုင်အောင်၊ (ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်
 ၏)၊ မဇ္ဈေသီသတော-ဦးခေါင်း၏အလယ်မှ၊ ဥဌိတာ-ကုန်သော၊ (အဂ္ဂိဇာလာ-
 တို့သည်)၊ ဒွေ- ၂ ကုန်သော၊ ပဿာနိ-နံဘေးတို့သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ကုန်၏၊ ဒွိဟိ-ကုန်
 သော၊ ပဿေဟိ-တို့မှ၊ ဥဌိတာ-ကုန်သော၊ (အဂ္ဂိဇာလာ-တို့သည်)၊ မဇ္ဈေ-
 အလယ်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဩတရန္တိ-သက်ရောက်ကုန်၏၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဒွိန္ဒ-
 ယေဝ- ၂ ကောင်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ပေတာနံ-ပြိတ္တာတို့၏၊ အတ္တဘာဝေါ-
 သည်၊ ပဉ္စဝိသတိယောဇနိကော ကိရ- ၂၅ ယူဇနာရှိသတဲ့၊ အဝသေသာနံ-ကြွင်း
 သော ပြိတ္တာတို့၏၊ (အတ္တဘာဝေါ-သည်)၊ တိဂါဝုတပမာဏော ကိရ-၃ ဂါဝုတ်
 အတိုင်းအရှည်ရှိသတဲ့၊ ဣမဿ စေဝ အဟိပေတဿ-ဤမြွေပြိတ္တာ၏လည်း
 ကောင်း၊ ကာကပေတဿ စ-ကျီးပြိတ္တာ၏လည်းကောင်း၊ (အတ္တဘာဝေါ-
 သည်)၊ ပဉ္စ ဝိသတိယောဇနိကော- ၂၅ ယူဇနာရှိ၏၊ တေသု-ထိုပြိတ္တာ ၂ ကောင်
 တို့တွင်၊ တာဝ-ကျီးပြိတ္တာမှ ရှေးဦးစွာ၊ အယံ-ဤပြိတ္တာသည်၊ အဟိပေတော-
 မြွေပြိတ္တာတည်း၊ ကာကပေတမ္ပိ-ကျီးပြိတ္တာကိုလည်း၊ မဟာမောဂ္ဂုလ္လာနော-
 သည်၊ ဂိဇ္ဈကုဋမတ္ထကေ-ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်အထက်၌၊ ပစ္စမာနံ-ကျက်နေသည်ကို၊

ဝါ-ဒုက္ခခံစားနေရသည်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ တဿ-ထိုကျီးပြိတ္တာ၏။ ပုဗ္ဗကမ္မံ-ရှေး ကံကို၊ ပုစ္ဆန္တော-သော်၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “ပဉ္စယောဇနိကာ၊ ပေ၊ ဒုက္ခ-မိဒိသ”န္တိ-၍၊ (အာဟ)။

**ပဉ္စယောဇနိကာ ဇိဝှါ၊ သီသံ တေ နဝယောဇနံ၊
ကာယော အစ္စဂ္ဂတော တုယံ၊ ပဉ္စဝိသတိယောဇနံ၊
ကိ န ကမ္မံ ကရိတွာန၊ ပတ္တောသိ ဒုက္ခမိဒိသံ။**

တေ-သင်၏။ ဇိဝှါ-လျှာသည်၊ ပဉ္စယောဇနိကာ-၅ယူဇနာရှိ၏။ [ပဉ္စ+ယောဇနာနိ ပဉ္စယောဇနံ၊ ပဉ္စယောဇနံ+ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ပဉ္စယောဇနိကာ၊ ပဉ္စ+ယောဇနာနိ ဧတိဿာတိ ဝါ ပဉ္စယောဇနာ၊ ပဉ္စယောဇနာ ဧဝ ပဉ္စယောဇနိကာ။] သီသံ-ဦးခေါင်းသည်၊ နဝယောဇနံ-၉ယူဇနာရှိ၏။ တုယံ-သင်၏။ ကာယော-ကိုယ်သည်၊ ပဉ္စဝိသတိယောဇနံ-၂၅ယူဇနာတိုင်တိုင်၊ အစ္စဂ္ဂတော-အလွန်မြင့် တက်နေ၏။ [အတိ+ဥစ္စံ+ဂတော အစ္စဂ္ဂတော၊-ဓမ္မယော-၄၆၊ (တွံ-သည်၊) ကိ ကမ္မံ-အဘယ်မကောင်းမှုကို၊ ကရိတွာန-ပြုခဲ့၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲသို့၊ ပတ္တော-ရောက်ရသည်၊ အသိ န-ဖြစ်သနည်း?

အထ-၌၊ အဿ-ထိုအရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်အား၊ ပေတော-သည်၊ အာစိက္ခန္တော-သော်၊

**အဟံ ဘန္တေ မောဂ္ဂလ္လာန၊ ကဿပဿ မဟေသိနော၊
သံဃဿ အာဘတံ ဘတ္တံ၊ အာဟာရေသိ ယဒိစ္စကံ။**

ဘန္တေ မောဂ္ဂလ္လာန-အရှင်ဘုရား မောဂ္ဂလ္လာန်! အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ ကဿပဿ-ကဿပမည်တော်မူသော၊ မဟေသိနော-မြတ်စွာဘုရား၏။

မဟေသိ။ ။မဟန္တံ သီလက္ခန္ဓာဒိကံ ဧသတိ ဂဝေသတီတိ မဟေသိ၊ [မဟန္တံ+ဧသ+ဏီ၊ ဤကာရန္တ-အပ. ၄-၂၊ ၉၁၊ ဣတိ. ၄-၈၁၊ မဏိဒီပ၊ ကင်္ခါမဟာဋီ-၁၊ ၂၄၊] မဟန္တေ သီလက္ခန္ဓာဒယော ဧသိ ဂဝေသတီ မဟေသိ၊ [မဟန္တံ+ဧသ+ဏီ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဤကို ရသေပြ၊ (မူလဋီ-၁၊ ၂၊ မဏိဒီပ၊) (တစ်နည်း) မဟ+ဣသ+ဣ၊ ဣကာရန္တ-နိယော-၂၊] မဟန္တော+ဤသော ဝိဘူတိ ဧတဿာတိ မဟေသိ-များမြတ်သော အစိုးရခြင်းရှိသူ၊ [မဟန္တံ+ဤသ၊ ဤကို ဧပြု၊ သမာသ်အဆုံးကို ဣပြု၊-ဓာန်ဋီ-

သံဃဿ-သံဃာဖို့၊ ဝါ-သံဃာ၏အတွက်၊ **အာဘတံ**-ဆောင်ယူအပ်သော၊

၂။ မဟန္တေဟိ+ဧသိတော ဧသိတဗ္ဗောတိ မဟေသိ-မြတ်သူတို့ ရှာမှီးအပ်သူ၊ မဟန္တော ကူသီတိ ဝါ မဟေသိ-မြတ်သောရဟန်း၊ [မဟန္တ+ကူသိ-ကင်္ခါဋီသစ်-၁၂၂၊ နိမေ-၁၆။]

မင်းခင်းနီဂံ-၉၊ ၁၀၊ ၁၁။ ။ထို၌ ပြခဲ့သော ဝိဂြိုဟ်များအပြင် “မဟန္တေ သတ္တေ နိဗ္ဗာနံ နေတုံ ကူသတိ ကူစ္ဆတိတိ မဟေသိ-များစွာသော သတ္တဝါတို့ကို နိဗ္ဗာန်သို့ ဆောင်ခြင်းငှာ အလိုရှိတော်မူသောဘုရားရှင်၊ မဟန္တာနံ ဒေဝမနုဿာနံ ဟိတံ ကူသ-တိ ကူစ္ဆတိတိ ဝါ မဟေသိ-များစွာသော လူနတ်တို့၏ စီးပွားကို လိုလားတော်မူသော ဘုရားရှင်၊ မဟန္တေန ရူပကာယေန ကူသတိ အဘိဘဝတိတိ ဝါ မဟေသိ-ကြီးမြတ်သော ရူပကာယဖြင့် လွှမ်းမိုးတော်မူသောဘုရားရှင်၊ မဟိဒ္ဓိယာ ကူသတိ အဘိဘဝ-တိတိ ဝါ မဟေသိ-ကြီးစွာသော တန်ခိုးဖြင့် လွှမ်းမိုးတော်မူသောဘုရားရှင်၊ ဤသတိ အဘိဘဝတိတိ ဤသော၊ မဟန္တော+ဤသော မဟေသော၊ မဟေသော+အဿ အတ္ထိ-တိ ဝါ မဟေသိ-ကြီးသောတန်ခိုးရှိသောဘုရားရှင်”ဟု ပြုသေး၏။

ကာရန် ၂မျိုး။ ။ပြအပ်ခဲ့သောစကားအရ ကုကာရန္တ၊ ဤကာရန္တဟု ၂မျိုးရှိရာ ဆရာတို့ကား ကုကာရန္တကိုသာ နှစ်သက်တော်မူ၏။ (နိဘာ-၁, ၅)။ “မဂ်ကိစ္စပြီးပြီးသော အရိယာကိုရလျှင် ကုကာရန္တ၊ မဂ်ကိစ္စမပြီးသေးသော ရသေ့စသော ပုထုဇဉ်၊ သေက္ခ ကိုရလျှင် ဤကာရန္တ”ဟုလည်း ယူကြ၏။ (မြို့နီဂံသစ်-၄-၅)

အာချာတ်နှင့် သမာသ်စပ်ဝါဒ။ ။“အဟောသိကမ္မ”ကဲ့သို့ မဟန္တနှင့် ဧသိဟူသော အာချာတ်ပုဒ်ကို သမာသ်စပ်၍ “မဟေသိ”ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုကြ၏။ သို့သော် အာချာတ်ပုဒ်မှန်က အ-လိင်ဖြစ်၍ ယင်းနောင် နာမ်ဝိဘတ်မသက်ကောင်းရကား “မဟေသိနော”စသည်မရှိနိုင်သောကြောင့် မသင့်ပါ။ (မဏိဒီပ၊ ကင်္ခါယောဋီ-၂၅၊ မြို့နီဂံ-၄၊ ၅၊ ကျော်နီဂံ-၇)

သံဃဿ အာဘတံ ဘတ္တံ။ ။“သံဃဿ မေ ဘတ္တံ အာဘတံ(ဝိ. ၄-၄, ၉၇)”၌ “သံဃဿ”ကို “သံဃဿ-ဖို့”ဟု စူဘာ-၃၃၃၌ တဒတ္ထသမ္ပဒါနိအနက်ပေးတော်မူသည်၊ အထက်၌ ထိုအတိုင်း ပေးခဲ့သည်၊ ပါစိယော-၅၀၇အလို သံဃဿ၏ စပ်ပုဒ်ကို “အတ္ထာယ”ဟု ထည့်၍ “သံဃဿ-၏၊ (အတ္ထာယ-အကျိုးငှာ) အာဘတံ-သော၊ ဘတ္တံ-ကို”ဟု ပေးပါ။ ဓမ္မယော-၄၆၌ “ကဿပဿ-သော၊ မဟေသိနော-၏၊ (သာသနေ-၌) သံဃဿ-ကို၊ (ဥဒ္ဓိဿ-ရည်မှန်း၍) အာဘတံ-သော၊ ဘတ္တံ-ကို၊ ယဒိစ္ဆကံ-စွာ၊အာဟာရေသိ”ဟု ထည့်ပါ၌များ ထည့်ပေး၏။

ဘတ္တံ-ဆွမ်းကို၊ **ယဒိစ္ဆကံ**-အလိုဆန္ဒအားလျော်စွာ၊ ဝါ-အလိုရှိသလောက်၊ **အာဟာရေသီ**-စားခဲ့မိပါပြီ။

ဣတိ-သို့၊ ဂါထံ-ကို၊ ဝတော၊ အာဟာ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ- ကဿပဘုရားပွင့်တော်မူရာအခါ၌၊ သမ္ပဟုလာ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဂါမံ၊ ပိဏ္ဍာယ၊ ပဝိသီသု-ကုန်ပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ထေရေ-တို့ကို၊ ဒိသ္မာ- ၍၊ **သမ္ပိယာယမာနာ**-လွန်စွာ နှစ်သက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်လျက်၊ ဝါ-လွန်စွာ

ယဒိစ္ဆကံ။ ။ယာ ယာ+ဣစ္ဆာ ယဒိစ္ဆ၊ ယဒိစ္ဆယ+ပဝတ္တံ ယဒိစ္ဆကံ-အကြင်အကြင် အလိုဖြင့် ဖြစ်သည့်အတိုင်း၊ [ယ+ဣစ္ဆာ+ကါ-သာရတ္ထ-၁, ၂၉၇] (တစ်နည်း) ယံ ယံ+ ဣစ္ဆာ ဝါ ယဒိစ္ဆကံ-အကြင်အကြင်အရာကို အလိုရှိတိုင်း၊ [ယ+ဣစ္ဆာ+သမာသန္တ ကပစ္စည်း-ပဋိသံ၊ ၄-၁, ၂၀၅] ရှေ့နည်း တဒ္ဓိတ်ပုဒ်၊ နောက်နည်း သမာသံပုဒ်တည်း။

အာဟာရေသီ။ ။ဟရဓာတ်သည် ဘူဝါဒိသာ ရှိ၏၊ စုရာဒိမရှိ၊ ထိုကြောင့် “အာ- ဟာရံ”ဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်နောင် ဓာတွတ္ထေ နာမသ္မိ(မောင်-၅, ၁၂)သုတ်ဖြင့် ကရဓာတ်၏အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဧကတ္ထတာယံ(မောင်-၂, ၁၁၉)သုတ်၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စသုတ်၊ ၎င်းသုတ်တေသံသဒ္ဓါပိုတို့ဖြင့် အံဝိဘတ်ချေ၊ ဣကို ဧပြု(နိဘာ-၄, ၂၆၂)၊ (တစ်နည်း) ဓာတုရူပေ နာမသ္မာ ဣယော စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် အာဟာရနောင် ဣပစ္စည်းသက်၊ (ဝိဗော-၂၂၃)၊ “အာဟာရေသီ-ခံတွင်းသို့ ဆောင် ခြင်းကို ပြုခဲ့ပါပြီ၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ-စားခဲ့ပါပြီ၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု ပေးပါ။

သမ္ပိယာယမာနာ။ ။ပိယတေ ပိယော၊ [ပိ+အ၊ ဣကို ဣယပြု] သုဠ+ပိယော သမ္ပိယော၊ သမ္ပိယာယေန+အယန္တိတိ သမ္ပိယာယမာနာ-လွန်စွာ ချစ်ခင်နှစ်သက်ခြင်း ဖြင့် ဖြစ်ကုန်လျက်။ [သမ္ပိယပုဒ်၊ အယဓာတ်၊ မာနပစ္စည်း၊-ပါရာဘာ-၁, ၅၀၂]

တစ်နည်း။ ။ဓာတွတ္ထေ နာမသ္မိ(မောင်-၅, ၁၂)သုတ်ဖြင့် “သမ္ပိယာယေန”ဟူ သော တတိယန္တနာမ်ပုဒ်နောင် အယဓာတ်၏အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဧကတ္ထတာယံ (မောင်-၂, ၁၁၉)သုတ်၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စသုတ်၊ ၎င်းသုတ်၌ တေသံ သဒ္ဓါပိုတို့ဖြင့် နာဝိဘတ်ချေ၊ ဣကို ဧပြု၊ ဧကို အယပြု၊ အ-ကို အာဒိယပြု၊ ထိုနောင် မာနပစ္စည်းသက်၊ “သမ္ပိယာယန္တိ သမ္ပိယေန အယန္တိတိ သမ္ပိယာယမာနာ”ဟု ပြု၍ အနက်ကို ရှေ့နည်းတူ ပေးပါ။ [ကစ္စည်းအလို “ဓာတုရူပေ နာမသ္မာ ဣယော စ” သုတ်ဖြင့် ဣယပစ္စည်းသက်၊ အ-ကို အာဒိယပြု။]

တစ်နည်း။ ။သမ္ပိယံဟူသော ဒုတိယန္တနောင် သဒ္ဓါဒိနိ ကရောတိ(မောင်-၅, ၁၀)

နှစ်သက်ကုန်လျက်၊ အာသနသာလာယံ-နေထိုင်ရာဇရပ်၌၊ နိသီဒါပေတွာ-ထိုင်စေ၍၊ ပါဒေ-ခြေတို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေး၍၊ တေလံ-ဆီကို၊ မက္ခေတွာ-သုတ်လိမ်း၍၊ ယာဂုံ-ယာဂုကို၊ ပါယေတွာ-သောက်စေ၍၊ ခဇ္ဇကံ-ခဲဖွယ်ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ပိဏ္ဍပါတကာလံ-ဆွမ်းခံချိန်ကို၊ အာဂမယမာနာ-စောင့်ဆိုင်းကုန်လျက်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏန္တာ-ကုန်လျက်၊ နိသီဒိသု-ထိုင်နေကုန်ပြီ၊ ဓမ္မကထာဝ-သာနေ-တရားစကား၏အဆုံး၌၊ ထေရာနံ-တို့၏၊ ပတ္တေ-သပိတ်တို့ကို၊ အာဒါယ-၍၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ၏ မိမိ၏၊ ဂေဟာ-အိမ်မှ၊ နာနဂ္ဂရသ-ဘောဇနဿ-အထူးထူး မွန်မြတ်သောအရသာရှိသော ဘောဇဉ်ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ အာဟရိသု-ခဲကုန်ပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ အဟံ-သည်၊ ကာကော-ကျီးသည်၊ ဟုတွာ၊ အာသနသာလာယ-၏၊ ဆဒနပိဋေ-အမိုး၏အပြင်၌၊ နိလီနော-ပုန်းလျက်၊ တံ-ထိုဆွမ်းခဲဖွယ်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ ဧကေန-တစ်ယောက်သည်၊ ဂဟိတပတ္တတော-ယူအပ်သောသပိတ်မှ၊ တိက္ခတ္တံ-၃ကြိမ်၊ မုခံ-ပါးစပ်ကို၊ ပူရေ-န္တာ-ပြည့်စေလျက်၊ တယော-၃ခုကုန်သော၊ ကဗဠေ-ထမင်း(ဆွမ်း)လုတ်တို့ကို၊ (ထမင်းခဲတို့ကို)၊ အဂ္ဂဟေသိ-ယူခဲ့ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တံ ဘတ္တံ-ထိုဆွမ်းသည်၊ သံဃဿ-သံဃာ၏၊ နေဝ သန္တကံ-ဥစ္စာမဟုတ်၊ သံဃဿ-အား၊ နိယမေတွာ-သတ်မှတ်၍၊ န ဒိန္နံ-ပေးလှူအပ်သည်မဟုတ်၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့သည်၊ န ဂဟိတာဝ-သေသကံ-ခံယူအပ်ပြီးသည်မှ အကြွင်းအကျန်မဟုတ်၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ နေတွာ-၍၊ မနုဿေဟိ-လူတို့သည်၊ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗကံ-စားထိုက်သောဆွမ်းတည်း၊ ကေဝလံ-သက်သက်၊ သံဃံ-ကို၊ ဥဒ္ဒိဿ-ရည်မှန်း၍၊ အဘိဟဋ္ဌမတ္တမေဝ-ရှေးရှုဆောင်ယူအပ်ခါမျှဖြစ်သော ဆွမ်းတည်း၊ မယာ-သည်၊ တတော-ထိုဆွမ်းမှ၊ တယော-ကုန်သော၊ ကဗဠာ-တို့ကို၊ ဂဟိတာ-ယူအပ်ကုန်ပြီ၊ မေ-၏၊ ပုဗ္ဗကမ္မံ-ရှေးကံသည်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှသာတည်း၊ သွာဟံ (သော+

သုတ်ဖြင့် ကရောတိအနက်၌ အာယပစ္စည်းသက်၊ ကစ္စည်းအလို အာယ နာမတော စသောသုတ်၌ “နာမတော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အာယသက်(သပြေ-၂၊ ၄၅၉)၊ ရှေ့နည်း၌ ပြခဲ့သောသုတ်တို့ဖြင့် အံဝိဘတ်ချေ၊ ထိုနောင် မာနပစ္စည်းသက်၊ “သမ္ပိယာယန္တိ သမ္ပိယံ ကရောန္တိတိ သမ္ပိယာယမာနာ-လွန်စွာ နှစ်သက်ခြင်းကို ပြကုန်လျက်၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-လွန်စွာ နှစ်သက်ကုန်လျက်၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု ပြပါ။

အဟံ)-ထိုတပည့်တော်သည်။ ကာလံ-ကို၊ ကတွာ၊ တဿ ကမ္မဿ-ထိုကံ၏။ ဝိပါကေန-အကျိုးအားဖြင့်၊ (အကျိုးအနေအားဖြင့်)၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [ရှေ့ ကုတ္တ-မျှတလက္ခဏအနက်၊ နောက် ဟိတ်အနက်၊ ဓမ္မဘာ-၁, ၂၉၄၈] အဝီစိမ့်-၌၊ ပစ္စိတ္တာ-ကျက်၍၊ တတ္ထ-ထိုအဝီစိမ့်ရဲ့၌၊ ပက္ကာဝသေသေန-ကျက်ပြီးသော အကျိုး၏ အကြွင်းအကျန်အားဖြင့်၊ ဝါ-ကြွင်းကျန်သောအကျိုးအားဖြင့်၊ ဣဒါနိ-၌၊ ဂိဇ္ဈ-ကူဇေ-၌၊ ကာကပေတော-ကိုးပြီဟူသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဝါ-အဖြစ်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗ-တ္တော-သည်၊ (သမာနော)၊ ကုမံ ဒုက္ခံ-ဤဆင်းရဲကို၊ ပစ္စာနုဘောမိ-ခံစားရပါ၏” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ ကုဒံ-ဤဆိုအပ်ခဲ့သော အကြောင်းအရာသည်ကား၊ ကာကပေတဿ-၏၊ ဝတ္ထု-အကြောင်းအရာတည်း။

ပန-ဆက်၊ ကုဓ-ဤနေရာ၌၊ ထေရော-သည်၊ “အဟိပေတံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ သိတံ၊ ပါတွာကာသိ-ပြီ” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ အထ-၌၊ သတ္တာ-သည်၊ အဿ-ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၏၊ သက္ခိ-သက်သေသည်၊ ဟုတွာပိ-ဖြစ်၍လည်း၊ [သက္ခိ ဟုတွာပိ-သက်သေအဖြစ်ဖြင့်လည်း၊] ဥဋ္ဌာယ-ထ၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! မောဂ္ဂလ္လာနော-သည်၊ သစ္စံ-အမှန်ကို၊ အာဟ၊ မယာပိ-သည်လည်း၊ ဧသ-ဤမြေပြီဟူကို၊ သမ္မောဓိပတ္တဒိဝသေယေဝ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သို့ ရောက်ရာနေ၌ပင်၊ ဒိဋ္ဌော-မြင်အပ်ပြီ၊ အပိစ-သို့သော်လည်း၊ အဟံ-သည်၊ ‘ယေ-အကြင်သူတို့သည်၊ မေ-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ န သဒ္ဓဟေယျံ-မယုံကြည်ကုန်ရာ၊ တေသံ-ထိုသူတို့၏၊ အဟိတာယ-စီးပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဘဝေယျ-ရာ၏၊’ ကုတိ-သို့၊ ပရနုဒ္ဓယာယ-သူတစ်ပါးတို့၌ သနားခြင်းကြောင့်၊ န ကထေသိ-မိန့်တော်မမူခဲ့” ကုတိ-သို့၊ အာဟ-မူပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ လက္ခဏာသံယုတ္တပိ-လက္ခဏာသံယုတ်၌လည်း၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနေန-သည်၊ ဒိဋ္ဌကာလေယေဝ-မြင်အပ်ပြီးရာ အခါ၌သာ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထိုအရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်၏၊ သက္ခိ-သက်

ကုဓ ပန။ ။သစေ ကုဓ၊ နောက်ပန၊ ဝိသေသဟုစွဲ(ရွှေ-၄၅)”အလို ကုဓ၏ နောက်၌ရှိသော ပနကို ဝိသေသအနက်ယူ၍ “ပန-အထူးကား”ဟု ပေးရမည်။ သို့သော် ဤ၌ အထူးကို ပြသည်မဟုတ်။ “ကိုးပြီဟူကို မြင်၍ ပြုံးတော်မူပါသလော”ဟု မေးဖွယ် ရှိ၍ “ကုဓ ပန”သည်ကို ဆိုရကား ပနသဒ္ဓါ ဝါကျာရမ္မအနက်သာ ကောင်းသည်။

သေသည်။ ဟုတွာ၊ **ဝိနိတဝတ္ထုနိ**-ဝိနိတဝတ္ထုတို့ကို၊ ကထေသိ၊ ဣဒမ္ပိ-ဤ အဟိပေတဝတ္ထုကိုလည်း၊ တေန-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ တထေဝ-ထိုအတူပင်၊ ကထိတံ-အပ်ပြီ၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တဿ-ထိုပြိတ္တာ၏၊ ပုဗ္ဗကမ္မ-ရှေးကံကို၊ ပုစ္ဆိသု၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ တေသံ-ထိုရဟန်းတို့အား၊ ကထေသိ။

ကိရ-ခဲ့၊ အတီတေ-၌၊ ဗာရာဏသီ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ နဒီတီရေ-မြစ်ကမ်း ၌၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-ဖို့၊ ဝါ-၏အတွက်၊ ပဏ္ဏသာလံ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်းကို၊ [ဓမ္မ ဘာ-၁, ၅၄၅၊] ကရိသု-ဆောက်လုပ်ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါသည်၊ တတ္ထ- ထိုသစ်ရွက်မိုးကျောင်း၌၊ ဝိဟရန္တော-စဉ်၊ နိဗ္ဗဒ္ဓိ-မပြတ်၊ နဂရေ-၌၊ ပိဏ္ဏာယ- ငှာ၊ စရတိ၊ နာဂရာပိ-မြို့၌ နေသူတို့သည်လည်း၊ သာယံပါတံ-ညနေအခါ၊ နံ နက်အခါ၌၊ [ဓမ္မဘာ-၂, ၁၅၁၅၊] ဂန္ဓပုပ္ဖာဒိဟတ္တာ-နံသာ၊ ပန်းအစရှိသည်တို့ လက်၌ ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-နံသာပန်းအစရှိသည်တို့ကို ကိုင်စွဲကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-ကို၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ (တစ်နည်း) ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ- အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ဆည်းကပ်ရာအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တိ၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၄၅၊] ဧကော-သော၊ ဗာရာဏသီဝါသီ-ဗာရာဏသီမြို့၌နေသော၊ ပုရိသော-သည်၊ တံ မဂ္ဂံ-ထိုလမ်း ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ခေတ္တံ-လယ်ကို၊ ကသိ-ထွန်ယက်ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ သာယံပါတံ-၌၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-အား၊ ဥပဋ္ဌာနံ-ငှာ၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ တံ ခေတ္တံ- ထိုလယ်ကို၊ မဒ္ဒန္တော-နင်းချေလျက်၊ ဂစ္ဆတိ၊ ကဿကော စ-လယ်သမားသည် လည်း၊ “မေ-၏၊ ခေတ္တံ-လယ်ကို၊ မာ မဒ္ဒထ-မနင်းချေကြပါနှင့်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝါရေန္တောပိ-တားမြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝါရေတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်း နိုင်ခဲ့၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုလယ်သမား၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ၊

ဝိနိတဝတ္ထုနိ။ ။ဝိနိတာနိ (ဝိနိစ္ဆိတာနိ)+ဝတ္ထုနိ ဝိနိတဝတ္ထုနိ-“အာပတ္တိံ တုံ ဘိက္ခု အာပန္နော ပါရာဇိကံ” စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် ဆုံးဖြတ်တော်မူအပ် သော ဝတ္ထုတို့၊ ထိုဝိနိတဝတ္ထုတို့ကို ဝိနည်းခိုရ်များ လွယ်ကူစွာ သင်ယူနိုင်ကြစေရန် အရှင်ဥပါလိက ဘုရားရှင် သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ကပင် ထားခဲ့သည်၊ ထားခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဤအမှတ်အသားဖြင့် နောင်အခါ ဝိနည်းခိုရ်များ ဝိနည်းဆုံးဖြတ်နိုင် စေကြရန် ဖြစ်သည်။ (ဝိ. ၄-၁, ၂၃၆၊ သာရတ္ထ-၂, ၉၉၊ ပါရာဘာ-၂, ၄၅၁)

(ကိ)။ “ဣမသ္မိ ဌာနေ-ဤအရပ်၌၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-၏။ ပဏ္ဏသာလာ-သည်၊ သစေ န ဘဝေယျ-အကယ်၍ မရှိအံ့ (ဧဝံသတိ)၊ မေ-၏။ ခေတ္တံ-ကို၊ န မဒ္ဒေယျံ-မနင်းချေကုန်ရာ၊” ဣတိ-ပြီ၊ (ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၍)၊ [ဣတိတစ်လုံး အကျေကြံ] သော-ထိုလယ်သမားသည်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-၏။ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပဝိဋ္ဌကာလေ-ဝင်ရာအခါ၌၊ ပရိဘောဂဘာဇနာနိ-အသုံးအဆောင်အိုးခွက်တို့ကို၊ ဘိန္နိတွာ-ခွဲ၍၊ ပဏ္ဏသာလံ-ကို၊ ဈာပေသိ-မီးလောင်စေပြီ၊ ဝါ-မီးရှို့ပြီ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ တံ-ထိုသစ်ရွက်မိုးကျောင်းကို၊ ဈာမံ-မီးလောင်အပ်သည်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ယထာ-သုခံ-အကြင်အကြင်ချမ်းသာရာအရပ်သို့၊ ပက္ကာမိ-ပြီ၊ မဟာဇနော-သည်၊ ဂန္ဓမာလံ-ပန်း၊ နံသာကို၊ အာဒါယ-၍၊ အာဂတော-လာသည်၊ (သမာဓော)၊ ဈာမ-ပဏ္ဏသာလံ-မီးလောင်အပ်သော သစ်ရွက်မိုးကျောင်းကို၊ ဒိသွာ၊ “နော-တို့၏၊ အယျော-အရှင်သည်၊ ကဟံ-သို့၊ ဂတော န ခေါ-ကြွသွားလေသနည်း?” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ သောပိ-ထိုလယ်သမားသည်လည်း၊ မဟာဇနေနော-လူအပေါင်းနှင့်ပင်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဂတော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မဟာဇနမဇ္ဈေ-လူအပေါင်း၏အလယ်၌၊ ဌိတကောဝ-ရပ်လျက်သာ၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ “မယာ-သည်၊ တဿ-ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓ၏၊ ပဏ္ဏသာလာ-ကို၊ ဈာပိတာ-မီးလောင်စေအပ်ပြီ” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုလယ်သမားကို၊ “ဂဏှထ-ဖမ်းကြလော၊ ဣမံ ပါပိမံ-ဤယုတ်မာသူကို၊ နိဿာယ-၍၊ မယံ-တို့သည်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ-ကို၊ ဒဌံ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ န လဘိ-မှ-မရတော့ကုန်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဒဏ္ဍာဒီဟိ-တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပေါထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ ဇီဝိတက္ခယံ-အသက်၏ကုန်ခြင်းသို့၊ ပါပေသု-ရောက်စေကုန်ပြီ၊ သော-ထိုလယ်သမားသည်၊ အဝီစိမ့်-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ယာဝ-လောက်၊ အယံ မဟာပထဝီ-သည်၊ ယောဇနမတ္တံ-တစ်ယူဇနာအတိုင်း အရှည်ရှိသောအရပ်သို့၊ ဝါ-တစ်ယူဇနာလောက်တိုင်တိုင်၊ ဥဿန္တာ-မြင့်တက်၏၊ တာဝ-လောက်၊ နိရယေ၊ ပစ္စိတွာ-၍၊ ပက္ကာဝသေသေန-ဖြင့်၊ **ဂိဇ္ဈကူဇေ-၌၊**

ဂိဇ္ဈကူဇေ။ ။ဂေဓန္တိတိ ဂိဇ္ဈာ၊ [ဂိဓ-အဘိကဒီယံ+ယ၊ ချ ကို ဈပြ၊ ဇေဒ္ဒဘော်၊ (တစ်နည်း) ဈပစ္စည်း၊ ဓေကို ဇပြ၊] ကုဋိတဗ္ဗံ ဆိန္ဒိတဗ္ဗန္တိ ကူဋံ၊ [ကုဋ+ဏာ-သူစိ၊ ဓာဒိ၊] ဂိဇ္ဈာ+ဓတ္တ သန္တိတိ ဂိဇ္ဈံ-လင်းတတို့ရှိရာတောင်ထွတ်၊ [ဂိဇ္ဈ+ဏာ] ဂိဇ္ဈံ+ကူဋံ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကူဋေ-လင်းတတို့ရှိရာ အထွတ်ရှိသောတောင်၊ (တစ်နည်း) ဂိဇ္ဈာ+

ဧတ္ထ ဝသန္တိတိ ဂိဇ္ဈံ၊ [ဂိဇ္ဈ+ဏ၊] ဂိဇ္ဈံ+ကုဋ် ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ-လင်းတတို့နေရာ အထွတ်ရှိသောတောင်၊ (တစ်နည်း) ဂိဇ္ဈော ဝိယာတိ ဂိဇ္ဈံ၊ [ဂိဇ္ဈ+ဏ၊] ဂိဇ္ဈံ+ကုဋ် ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ-လင်းတနှင့်တူသော အထွတ်ရှိသောတောင်၊ (သာရတ္ထ-၂၊ ၁၁၂)၊ (တစ်နည်း) ဂိဇ္ဈာ+ကုဋေ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ-အထွတ်၌ လင်းတတို့ရှိ သောတောင်၊ (မဇ္ဈိ-၂၊ ၄၇)၊ ကုဋ်+ဧတဿ အတ္ထိတိ ကုဋေ-အထွတ်ရှိသောတောင်၊ [ကုဋ်+ဏ၊] ဂိဇ္ဈေန+သဒိသော+ဂိဇ္ဈသဒိသော၊ ဂိဇ္ဈသဒိသော+ကုဋေ ဂိဇ္ဈကုဋေ-လင်းတနှင့်တူသောတောင်၊ [ဂိဇ္ဈသဒိသ+ကုဋ၊ သဒိသဗျေ၊ ကမ္မဓာရယမိဿကမဇ္ဈေ လောပီတပျုရိသ်သမာသ်၊-မဇ္ဈိ-၂၊ ၄၇၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၁၁၂၊ ပါရာဘာ-၂၊ ၄၈၆။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤကား အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာအသီးအသီး၌ ပြအပ်သော ဂိဇ္ဈကုဋေ ၏ ဝိဂြိုဟ်များတည်း၊ ထိုတွင် နောက်ဆုံးနည်းကို “ဂိဇ္ဈသဒိသော ကုဋေတိ (ဂိဇ္ဈ-ကုဋေတိ ဝါ) မဇ္ဈေပဒလောပီသမာသော ယထာ သာကပတ္ထိဝေါတိ(မဇ္ဈိ-၂၊ ၄၇၊ သာရတ္ထ-၂၊ ၁၁၂)”ဟူသော အဖွင့်နှင့်အညီ ပြသည်၊ ဤအဖွင့်၌ “ဂိဇ္ဈကုဋေသည် “သာကပတ္ထိဝေါ”ဟူသောပုဒ်နှင့် တူသည်”ဟူသော စကားကို သတိပြုရမည်၊ “သာက-ပတ္ထိဝေါ”ကို “သာကော+ပိယော ယဿာတိ သာကပိယော-နှစ်သက်အပ်သော အစွမ်း သတ္တိရှိသောမင်း၊ ပထဝိယာ+ဣဿရော ပတ္ထိဝေါ-မြေ၏အစိုးရမင်း၊ သာကပိယော သာကဘက္ခော ဝါ+ပတ္ထိဝေါ သာကပတ္ထိဝေါ-နှစ်သက်အပ်သော အစွမ်းသတ္တိရှိသော မင်း၊ ဝါ-ဟင်းရွက်ကို စားသောမင်း၊ [သာကပိယ+ပတ္ထိဝါ၊ ပိယဗျေ၊ (တစ်နည်း) သာက-ဘက္ခပတ္ထိဝါ၊ ဘက္ခဗျေ၊]”ဟု ပြပါ။ (သဋ္ဌိ-၁၊ ၆၁၊ သိဒ္ဓန္တ၊ မောဂ်နိ-၁၊ ၃၉၆-၇၊ ဂဏ်ဘာ-၁၊ ၅၁၈)

တူပုံ။ ။သာကပတ္ထိဝေါ၌ သာကနောင် ပိယပုဒ်၊ ဘက္ခပုဒ်ကျေခြင်းနှင့် ဂိဇ္ဈ-ကုဋေ၌ ဂိဇ္ဈနောင် သဒိသကျေခြင်း၊ ပတ္ထိဝေါ၏ တဒ္ဒိတ်ပုဒ်ဖြစ်ခြင်းနှင့် ကုဋေ၏ တဒ္ဒိတ်ပုဒ်ဖြစ်ခြင်း၊ “သာကပိယော သာကဘက္ခော ဝါ+ပတ္ထိဝေါ သာကပတ္ထိဝေါ”ဟု ကမ္မဓာရယမိဿကမဇ္ဈေလောပီတပျုရိသ်ပြခြင်းနှင့် “ဂိဇ္ဈသဒိသော+ကုဋေ ဂိဇ္ဈ-ကုဋေ”ဟု ကမ္မဓာရယမိဿကမဇ္ဈေလောပီတပျုရိသ်ပြခြင်းတို့သည် တူကြ၏၊ ထိုကြောင့် “ဂိဇ္ဈသဒိသော+ကုဋေ ဂိဇ္ဈကုဋေ”ဟု ပြရသည်။

ဆက်ဦးအံ့-သာရတ္ထ၌ “ဂိဇ္ဈသဒိသော ကုဋေတိ(မဇ္ဈိ-၂၊ ၄၇)”ဟု မရှိဘဲ “ဂိဇ္ဈ-သဒိသကုဋေတိ”ဟု ရှိနေ၏၊ သာရတ္ထစာအရိုကိုသာ ကြည့်၍ “ဂိဇ္ဈေဟိ+သဒိသာနိ+ကုဋာနိ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋေ(မအူပါရာနိ-၃၊ ၂၉၁)”ဟု မဇ္ဈေလောပီဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြခြင်းမှာ ဥပမာပြုထားသော “သာကပတ္ထိဝေါ”ပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်နှင့် မညီပါ၊ ထိုကြောင့် ထိုမဇ္ဈေလောပီဗဟုဗ္ဗိဟိဝိဂြိုဟ်ကို အဖွင့်မှအလွတ်ဖြစ်သော ဝိဂြိုဟ်ဟု မှတ်ရာ၏၊

အဟိပေတော- မြွေပြိတ္တာသည်။ **ဟုတ္တာ-**ဖြစ်၍၊ **နိဗ္ဗတ္တိ-**ဖြစ်ပြီ၊ သတ္တာ၊ တဿ-
ထိုမြွေပြိတ္တာ၏။ ဣဒံ ပုဗ္ဗကမ္မံ-ဤရှေးကံကို၊ ကထေတွာ၊ “ဘိက္ခဝေ! ဧတံ ပါပ-
ကမ္မံ နာမ-ဤမကောင်းမှုမည်သည်၊ ဒီရသဒိသံ-နို့ရည်နှင့် တူ၏၊ ဒီရံ-နို့ရည်
သည်၊ ဒုယျမာနမေဝ-ညှစ်အပ်စဉ်ပင်၊ ဝါ-ညှစ်အပ်ဆဲခဏ၌ပင်၊ န ပရိဏမတိ

ထို့ပြင် “ဂိဇ္ဈာနံ+ဝသနာနိ ကုဋ္ဌာနိ ဧတဿာတိ ဂိဇ္ဈကုဋ္ဌော-လင်းတတို့ နေရာအထွတ်
ရှိသောတောင်”ဟုလည်း ပြုသေး၏။

အဟိပေတော ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ။ ဖြစ်ခြင်းကြိယာတစ်ခုတည်းကိုပင် “ဟုတ္တာ
နိဗ္ဗတ္တိ”ဟု ခွဲ ဆိုသော အဘေဒဘေဒပစ္စာရ(မကွဲသော်လည်း ခွဲဆိုသောနည်း)အားဖြင့်
အထက်၌ ပေးခဲ့သည်။ ဤအလို နိဗ္ဗတ္တိသည် နိပုဗ္ဗ ဝတ္ထု(ဝတု)ဓာတ်၊ ဤဝိဘတ်ဖြင့်
ပြီးသော အာချာတ်ပုဒ်တည်း။

တစ်နည်း။ ။ဟုတ္တာ၌ လက္ခဏအနက်၊ ဟိတ်အနက်ကြံ၍ “အဟိပေတော-၏၊
[နိဗ္ဗတ္တိနှင့် ဟိတ်အနက်ဟော ဟုတ္တာ၌စပ်၊] ဝါ-သည်၊ [လက္ခဏအနက်ဟော ဟုတ္တာ၌
လက္ခဏဝန္တစပ်၊] ဟုတ္တာ-ဖြစ်လသော်၊ (အဖြစ်ဖြင့်)၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တိ-
ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ ဤနည်း၌ ဟုတ္တာ၏ ကတ္တားသည်
“အဟိပေတော”တည်း၊ “ဟောတိ”ဟူသော ထည့်ပါ၍ကြိယာ၏ ကတ္တားကား “နိဗ္ဗတ္တိ”
တည်း၊ ဤသို့ ကတ္တားမတူသောကြောင့် ဟုတ္တာ၌ တွာပစ္စည်းကို ပုဗ္ဗကာလေစသော
သုတ်ရင်းဖြင့် မသက်ဘဲ “တုန တွာနတွာ ဝါ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်သက်၊ နိဗ္ဗတ္တိ
လည်း “နိပုဇ္ဇနံ နိဗ္ဗတ္တိ၊ [နိ+ပဒ+တိ၊ ပကို ဗပြု]၊ (တစ်နည်း) နိဗ္ဗတ္တနံ နိဗ္ဗတ္တိ၊ [နိ+
ဝတု+တိ]”ဟု ပြုရသော ဘောဟောကိတ်ပုဒ်တည်း။ [ကတ္တားကွဲဘိ၊ မတူရှိသော်၊
မိမိကတ္တား၊ သမ္ပန်ထား၍၊ ဖြစ်ငြားဟိတ်မှာ၊ သက်တို့လာသည်၊ တွာဒိပစ္စည်းသဘော
တည်း။ (ဘုရား-၂၄၄)]

တစ်နည်း။ ။ဟုတ္တာအရ ပဋိသန္ဓေအခါဖြစ်ခြင်း၊ နိဗ္ဗတ္တိအရ ပဝတ္တိအခါ ဖြစ်ခြင်း
ကို ယူ၍၊ “အဟိပေတော-သည်၊ ဟုတ္တာ-ပဋိသန္ဓေ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်၍၊ နိဗ္ဗတ္တိ-
ပဝတ္တိ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပြီ”ဟုပေး။

တစ်နည်း။ ။ပဋိသန္ဓေ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသာ ပို၍ဖြစ်သင့်ကြောင်းကို သိ
စေခြင်းငှာ ပဋိသန္ဓေအခါဖြစ်ခြင်းတစ်မျိုးတည်းကိုပင် “ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိ”ဟု ကြိယာ
၂မျိုးဖြင့် ဆိုသည်။ တစ်ပုဒ်တည်းဆိုလျှင် ဖြစ်ပါလျက် အလွန်အားဖြင့် ဆိုအပ်သော
ဥက္ကဋ္ဌနည်းတည်း၊ ဤအလို “အဟိပေတော-သည်၊ ဟုတ္တာ-ပဋိသန္ဓေ၏အစွမ်းဖြင့်
ဖြစ်၍၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ပြီ”ဟုပေး။ (ဘေဒဘာ၊ ၃၉၀၊ သီဋီသစ်-၂၊ ၉)

ယထာ-(ပင်ကိုယ်သဘောမှ) မပြောင်းလဲသကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ကမ္မံ-မကောင်းမှုကံသည်။ ကယိရမာနမေဝ-ပြုအပ်စဉ်ပင်၊ ဝါ-ပြုအပ်ဆဲခဏ၌ပင်၊ န ဝိပစ္စတိ-မရင့်ကျက်၊ ဝါ-အကျိုးမပေး၊ ယဒါ ပန-အကြင်အခါ၌ကား၊ ဝိပစ္စတိ-ရင့်ကျက်၏၊ ဝါ-အကျိုးပေး၏၊ တဒါ-၌၊ ဧဝရူပေန-သော၊ ဒုက္ခေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သောစတိ-ဝမ်းနည်းရ၏။” ကုတိ-သို့၊ အနုသန္တိံ ယဇေတွာ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော-လိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “န ဟိ၊ ပေ၊ ပါဝကော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**န ဟိ ပါပံ ကတံ ကမ္မံ၊ သဇ္ဈဒီရံ ဓမ္မတိ၊
ဥဟန္တံ ဗာလမန္တေတိ၊ ဘသုတ္တန္တောဝ ပါဝကော။**

သဇ္ဈဒီရံ-ယခု၌ပင် နှိမ့်ထွက်သော နှိရည်သည်။ န ဓမ္မတိ ကုဝ-တစ်ခဏချင်း၊ မူရင်းအရသာ၊ စွန့်ကာပျက်ယွင်း၊ မလွတ်ကင်းသကဲ့သို့၊ (ဧဝမေဝ-ဤအတူသာလျှင်) ပါပံ-မကောင်းသော၊ ကမ္မံ-ကံသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကတံ ဟိ-ပြုအပ်စဉ်သာ၊ ဝါ-ပြုအပ်ဆဲခဏ၌သာ၊ (ပြုပြုချင်းသာ)၊ န (ဝိပစ္စတိ)-အကျိုးမပေး၊ (ဝိပစ္စမာနံ-အကျိုးပေးလသော်)၊ ဗာလံ-လူမိုက်ကို၊ ဥဟန္တံ-လောင်မြိုက်လျက်၊

ကတံ ဟိ။ ။ “ကရိယမာနမေဝ(ဓမ္မ. ၄-၁, ၃၂၃)၊ ကိရိယက္ခဏေယေဝ(နေတ္ထိ. ၄-၂၅၀)”ဟူသော အဖွင့်အရ ကတံ၌ ပထမာဝိဘတ် သတ္တမိ(လက္ခဏ)အနက်၊ တပစ္စည်း ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၊ “န ဟိ”၌ ဟိကို အဝဓာရဏအနက်ဟု ယူ၍ ပေးခဲ့သည်။

နေတ္ထိဝိ-၃၁၈။ ။ထို၌ နိယမ၊ အနိယမ၊ န ဓမ္မတိ၊ န ဝိပစ္စတိတို့၏ အာဓာရ၊ ဥဟန္တံ၏ ကံပုဒ်များထည့်၍ “သဇ္ဈဒီရံ-သည်၊ (နိက္ခန္တက္ခဏေ-ထွက်ဆဲခဏ၌)၊ န ဓမ္မတိ ကုဝ-သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊ ယေန ဗာလေန-အကြင်လူမိုက်သည်)၊ ပါပံ-သော၊ (ယံ) ကမ္မံ-အကြင်ကံကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ (တဿ ဗာလဿ-ထိုလူမိုက်၏၊ တံ) ကမ္မံ-ထိုမကောင်းမှုသည်၊ (ကရဏက္ခဏေ-ပြုဆဲခဏ၌)၊ န ဟိ ဝိပစ္စတိ-အကျိုးမပေး၊ [ဟိကားအနက်မဲ့] ဘသုတ္တန္တော-သော၊ ပါဝကော-သည်၊ (အတ္တန္တံ-နင်းသော၊ ဇနံ-လူကို၊ ဥဟတိ) ကုဝ-လောင်မြိုက်သကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊ ယေန ဗာလေန-သည်၊ ပါပံ-သော၊ ယံ ကမ္မံ-ကို၊ ကတံ-ပြီ၊ တံ ကမ္မံ-သည်၊ တံ ဗာလံ-ထိုလူမိုက်ကို)၊ ဥဟန္တံ-ပူလောင်စေလျက်၊ အန္တေတိ-၏”ဟု ပေးစေ၏။

ဥဟန္တံ။ ။ဒဟ+အန္တံ၊ “ဒဟဿ ဒဿ ချော(မောဂ်-၅, ၁၂၆)”သုတ်ဖြင့် ဒကို ချ

ဝါ-ပူလောင်စေလျက်၊ အန္တေတိ-အစဉ်လိုက်၏။ (ကိမိဝ-နည်း?) ဘဿန္တန္တော-
ပြာဖြင့် ဖူးထားအပ်သော၊ ပါဝကော-မီးသည်၊ သုဟန္တော-(နင်းသူကို) တငွေငွေ-
လောင် မြိုက်လျက်၊ ဝါ-ပူစေလျက်၊ အန္တေတိ က္ကဝ-အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့တည်း။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ **သဇ္ဈဒီရံ ဝါတိ**-ကား၊ တံ ခဏယေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊
ဓေနယာ-နွားမ၏၊ ထနေဟိ-နို့တို့မှ၊ နိက္ခန္တံ-ထွက်လာသော၊ **အပ္ပဏှံ**-ပူနွေး
လတ်ဆတ်သော၊ ဒီရံ-နို့ရည်သည်၊ န မုစ္စတိ-ပင်ကိုယ်သဘောမှ မကင်းလွတ်၊
န ပရိဏမတိ-မပြောင်းလဲ၊ က္ကဒံ-အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-အပ်
သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ၊ က္ကဒံ သဇ္ဈဒီရံ-ဤယခု၌ပင် နို့မှ ထွက်သော

ပြု၊ ဤအလို သုဒ္ဓကတ္တုရုပ်တည်း(၄၉ပြု-၂၄၈)။ “သုဟပေန္တံ(နေတ္ထိဝိ-၃၁၈)”ဟူသော
အဖွင့်အလို ကာရိတ်ပစ္စည်းကျေသော ကာရိတ်ကတ္တုရုပ်တည်း၊ မကောင်းမှုသည်
ပြုပြုချင်းအကျိုးမပေးသော်လည်း ကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးခွင့်ကုန်လျှင် အကျိုးပေးပုံကို
ပြလို၍ “သုဟန္တံ”စသည်ကို မိန့်သည်။

သဇ္ဈဒီရံ ဝါတိ၊ ပေ၊ အပ္ပဏှံ။ ။ဤအဖွင့်၌ “တံ ခဏယေဝ... နိက္ခန္တံ...
ဒီရံ”ကို ကြည့်၍ “သဇ္ဈဒီရံ+နိက္ခန္တံ သဇ္ဈဒီရံ-ယခု၌ပင် ထွက်သော နို့ရည်၊ နိက္ခန္တံ
ကျေ”ဟု ပြုပါ၊ ယခု၌ပင် ထွက်သောနို့ရည်သည် ပူနွေးလတ်ဆတ်သစ်လွင်သည်ဟု
ပြလို၍ “အပ္ပဏှံ”ဟု ဆက်မိန့်သည်၊ အပ္ပဏှံကို အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ “အဘိနဝ”ဟု
ဖွင့်သဖြင့် “အဘိနဝေါ”ကဲ့သို့ “ဥဏှံ ဧဝ အပ္ပဏှံ၊ [အဘိ+ဥဏှံ၊ အဘိသဒ္ဓါ အနက်မဲ့]”
ဟု ပြုပါ၊ အပ္ပဏှံသဒ္ဓါသည် “အလွန်ပူသော၊ အတော်အသင့်ပူသော၊ ပူနွေးဆဲ”ဟု
သော အနက်တို့ကို ဟောသည်ဟု P-T-S၌ ဆို၏၊ ဤ၌ “ပူနွေးဆဲ”ဟူသော အနက်
ဖြစ်သင့်သည်။ [အပ္ပဏှံသီလောတိ အဘိနဝပုပ္ဖန္နသီလော၊ (အဘိနဝသီလော)၊ အဘိ-
နဝပုပ္ဖန္နံ “အပ္ပဏှံ”န္တိ ဝုစ္စတိ၊(ဝိမတိ-၂၊ ၃၁၀၊ သာရတ္ထ-၃၊ ၄၉၀၊ ပါစိယော-၆၂၈)၊
နဝေါ ဧဝ အဘိနဝေါ၊(ဓာနိဋီ-၃၁၇)။ **Abbhunha** [abhi+unha] (a) very hot,
(b) quite hot, still warm.]

ဝါကျယူပေးပုံ။ ။သဇ္ဈဒီရံကို သမာသ်ပုဒ်မယူဘဲ သဇ္ဈတစ်ပုဒ်၊ ဒီရံတစ်ပုဒ်ဟု
ယူကြသေး၏၊ ထိုအလို “ဒီရံ-နွားနို့မှ ထွက်လာသော နို့ရည်သည်၊ သဇ္ဈ ဟိ (သဇ္ဈ
ဧဝ)-ထိုခဏ၌ပင်၊ ဝါ-ချက်ချင်းပင်၊ န မုစ္စတိ က္ကဝ-ပင်ကိုယ်သဘောမှ မကင်းလွတ်
သကဲ့သို့၊ (ဧဝမေဝ-လျှင်) ကတံ-သော၊ ပါပံ-သော၊ ကမ္ပံ-သည်၊ (သဇ္ဈ ဟိ-၌ပင်)၊
န ဟိ ဝိပစ္စတိ-အကျိုးမပေး”ဟု ပေးပါ။ (နိဒီ-၁၅၄၊ နိတိသုတ္တနိ-၂၊ ၁၈၅)။

နို့ရည်သည်။ တံ ခဏညောင်-ထိုခဏ၌ပင်၊ **န မုစ္စတိ ယထာ**-ပင်ကိုယ်သဘောမှ မကင်းလွတ်သကဲ့သို့၊ န ပရိဏမတိ ယထာ-မပြောင်းလဲသကဲ့သို့၊ ပကတိ-ပင်ကိုယ်သဘောကို၊ န ဝိဇဟတိ ယထာ-မစွန့်သကဲ့သို့၊ ပန-ဆက်၊ ယသို့ ဘာဇနေ-အကြင်ခွက်၌၊ ဒုဟိတွာ-ညှစ်၍၊ ဂဟိတံ-ယူအပ်သော နို့ရည်သည်။ [န ပါပုဏာတိ၊ အဝိဇဟိတွာ၊ ဇဟတိတို့၌စပ်] ယာဝ-လောက်၊ တတ္ထ-ထိုခွက်၌၊ တက္ကာဒိအဓိမ္မလံ-ရက်တက်ရည်အစရှိသော ချဉ်သောအရသာကို၊ န ပက္ခိပတိ-မထည့်သေး၊ ယာဝ-လောက်၊ ဒဓိဘာဇနာဒိကံ-နို့ခမ်းခွက်အစရှိသော၊ အဓိမ္မလ-ဘာဇနံ-ချဉ်သောခွက်ထဲသို့၊ န ပါပုဏာတိ-မရောက်သေး၊ တာဝ-လောက်၊ ပကတိ-ပင်ကိုယ်သဘောကို၊ အဝိဇဟိတွာ-မစွန့်မူ၍၊ ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ ဇဟတိ ယထာ-စွန့်သကဲ့သို့၊ [ပင်ကိုယ်သဘောကို စွန့်၍ နို့ခမ်းအဖြစ်သို့ ရောက်သွားသည်-ဟူလို] ဧဝမေဝ-ဤအတူပင်၊ ပါပကမ္မမ္ပိ-မကောင်းမှုသည်လည်း၊ ကရိယမာန-မေဝ-ပြုအပ်စဉ်မှာပင်၊ ဝါ-ပြုအပ်ဆဲခဏ၌ပင်၊ န ဝိပစ္စတိ-အကျိုးမပေး၊ ယဒိ ဝိပစ္စေယျ-အကယ်၍ အကျိုးပေးအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ကောစိ-တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူသည်၊ ပါပကမ္မံ-မကောင်းမှုကို၊ ကာတံ-ငှာ၊ န ဝိသဟေယျ-မရဲဝံ့ရာ၊ ပန-ဆက်၊ ယာဝ-လောက်၊ ကုသလာဘိနိဗ္ဗတ္တာ-ကုသိုလ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ-ခန္ဓာတို့သည်၊ **ဓရန္တိ**-တည်ရှိနေကုန်၏၊ ဝါ-ဆက်ဖြစ်နေကုန်၏၊ တာဝ-လောက်၊ **နံ**-ထိုမကောင်းမှုကို၊ **တေ**-ထိုကုသိုလ်ကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာတို့သည်၊ **ရက္ခန္တိ**-(အကျိုးပေးခွင့်မရအောင်) တားဆီးထားကုန်၏၊ ဝါ-အကျိုးပေး

န မုစ္စတိ။ ။ဒိဝါဒီမုစဓာတ်၏ အနက်မှာ မောက္ခ(လွတ်ကင်း)အနက်တည်း၊ “န မုစ္စတိ”ကို “န ပရိဏမတိ-ပင်ကိုယ်သဘောမှ မပြောင်းခြင်း၊ န ပကတိ ဝိဇဟတိ-ပင်ကိုယ်သဘောကို မစွန့်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ မပြောင်းလဲခြင်း၊ ပင်ကိုယ်သဘောကို မစွန့်ခြင်းဟူသည် ပင်ကိုယ်သဘောကို စွန့်၍ နို့ခမ်းအဖြစ်သို့ မရောက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ (နေတ္ထိဝိ-၃၁၈)

ဓရန္တိ၊ နံ တေ ရက္ခန္တိ။ ။ဓရန္တိ၌ ဓရဓာတ် ဌိတိအနက်ဟော၊ ကုသိုလ်ကြောင့် ဖြစ်သော ခန္ဓာများ တည်ရှိခြင်းဟူသည် ကုသိုလ်ကြောင့် ဖြစ်သောခန္ဓာများ ဆက်၍ ဖြစ်နေခြင်းတည်း၊ “နံ တေ ရက္ခန္တိ”၌ နံဖြင့် ပါပကမ္မကို စွဲရသည်၊ “နံ-ထိုသူကို”ဟု မပေးရ၊ တေဖြင့် ကုသလာဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓာကို စွဲရသည်၊ “တေ-ထိုမကောင်းမှုတို့သည်”

ဖို့ ခွင့်မပေးကုန်၊ တေသံ-ထိုခန္ဓာတို့၏၊ ဘေဒါ-ပျက်စီးခြင်းကြောင့်၊ အပါယေ-
 အပါယ်၌၊ နိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓေသု-ဖြစ်သော ခန္ဓာတို့၌၊ ဝိပစ္စတိ-၏၊ စ-အဖို့တစ်ပါးကား၊
 ဝိပစ္စမာနံ-အကျိုးပေးလသော်၊ ဝါ-အကျိုးပေးသော မကောင်းမှုသည်၊ ညဟန္တိ-
 လောင်မြိုက်လျက်၊ ဗာလံ-သို့၊ **အန္ဓေတိ**-အစဉ်လိုက်၏၊ “ကိံ ဝိယ-အဘယ်
 ကဲ့သို့နည်း?” ကုတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ “ဘသ္မတ္ထန္ဓော-ပြာဖြင့်ဖုံးအပ်သော၊
 ပါဝကော-မီးသည်၊ (အန္ဓေတိ) ကုဝ-နင်းသူသို့ အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့တည်း၊”
 ကုတိ-ဤကားအဖြေတည်း၊ ဟိ-ချဲ့၊ ဆာရိကာယ-ပြာဖြင့်၊ ပဋိစ္ဆန္ဓော-ဖုံးအပ်
 သော၊ ဝီတစ္ဆိတင်္ဂီရော-ကင်းသော မီးလျှံရှိသောမီးကိုးသည်၊ အက္ကန္ဓောပိ-နင်း
 အပ်ပါသော်လည်း၊ ဆာရိကာယ-ဖြင့်၊ ပဋိစ္ဆန္ဓတ္တာ-ဖုံးထားအပ်သည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊ န တာဝ ညဟတိ-(နင်းသူကို) မလောင်သေး၊ ပန-အန္တယကား၊ ဆာ-
 ရိကံ-ပြာကို၊ တာပေတွာ-ပူစေ၍၊ စမ္မာဒိနံ-အရေအစရှိသည်တို့ကို၊ ညဟန-
 ဝသေန-လောင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ယာဝ မတ္ထလင်္ဂါ-ဦးနှောက်တိုင်အောင်၊
 ညဟန္ဓော-လောင်လျက်၊ ဂစ္ဆတိ ယထာ-သွားသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ ပါပကမ္မ-
 မွှ်-ကိုလည်း၊ ယေန-အကြင်လူမိုက်သည်၊ ကတံ-ပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ တံ

ဟု မပေးရ၊ အကျိုးပေးခွင့်မရအောင် တားဆီးခြင်းကို “ရက္ခန္တိ”ဟု ဆိုသည်၊ ကုသိုလ်
 ကြောင့်ဖြစ်သော ခန္ဓာများသည် မိမိဖြစ်နေသရွေ့ မကောင်းမှုအကျိုးပေးခွင့်ကို တား
 ဆီးထားသည်၊ မကောင်းကျိုးပေးဖို့ ခွင့်မပေး-ဟူလို၊ **[ဓရန္တိ**တိ ပဗန္ဓဝသေန ပဝတ္တန္တိ၊
တန္တိ (နန္တိ) ပါပကမ္မ၊ **တေ**တိ ကုသလာဘိနိဗ္ဗတ္တက္ခန္ဓာ၊ **ရက္ခန္တိ** ဝိပါကဒါနတော ဝိ-
 ပစ္စိတုံ ဩကာသံ န ဒေန္တိ၊-နေတ္တိဋီ-၁၄၂။]

အန္ဓေတိ။ ။ အန္ဓေတိကို “အနု+ကုတိ”ဟုလည်းကောင်း “အနု+ဧတိ”ဟုလည်း
 ပုဒ်ဖြတ်နိုင်၏၊ ဧတိသဒ္ဒါသည် လာခြင်းကိုသာ ဟော၍ သွားရောက်ခြင်းကို မဟော
 သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ဂစ္ဆတိ၊ အနုဂစ္ဆတိ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် သွားရောက်ခြင်း
 အနက်သာ သင့်၍ လာခြင်းအနက် မသင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဤ၌ “အနု+
 ကုတိ”ဟုသာ ဖြတ်သင့်သည်ဟု နီတိဓာတု-၇၌ ဆို၏၊ သို့သော် ဂတိအနက်ဟော ဧ
 ဓာတ်ဖြင့် “ဧတိ”ဟု ဓာတွတ္ထ၌ ဆိုသောကြောင့် အနုပုဗ္ဗ ဧဓာတ်ဟု ယူ၍ “အနု+
 ဧတိ”ဟု ဖြတ်လျှင်လည်း သင့်သည်သာ၊ ထို့ပြင် ဂတိအနက်ဟော ဤဓာတ်ဖြင့်
 “ဧတိ”ဟု ဓာတွတ္ထ၌ ပြရကား “အနု+ဤတိ”ဟုလည်း ဖြတ်နိုင်သည်။

ဗာလံ-ကို၊ ဒုတိယေ-၂ခုမြောက်ဖြစ်သော၊ (အတ္တဘာဝေ) ဝါ-အတ္တဘောဌ်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဘဝဌ်သော်လည်းကောင်း၊ တတိယေ-သော၊ အတ္တဘာဝေ ဝါ-ဌ်သော်လည်းကောင်း၊ နိရယာဒီသု-ငရဲအစရှိသည်တို့၌၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သည်၊ (သမာနံ)၊ သုဟန္တံ-လောင်မြိုက်လျက်၊ အနုဂစ္ဆတိ-အစဉ်လိုက်၏၊ ဣတိ-ဂါထာ ဖွင့်အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ ဗဟူ သောတာပန္နာဒယော အဟေသုံ၊ ဣတိ-အဟိပေတဝတ္ထုအပြီးတည်း။

အဟိပေတဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီး၏။

၁၃-သဒ္ဓိကုဋ္ဌပေတဝတ္ထုဘာသာသီကာ

ယာဝဒေဝ အနတ္တယာတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော **သဒ္ဓိကုဋ္ဌပေတံ**-သဒ္ဓိကုဋ္ဌပြိတ္တာကို၊ (ဧသောင်းသော သံတူတို့ဖြင့် မှတ်အပ်သောပြိတ္တာကို)၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဟိ-ချဲ့၊ ပုရိမနယေနဝ-ရှေး၌ဖြစ်သော နည်းဖြင့်ပင်၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော-သည်၊ လက္ခဏတ္ထေရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂိဇ္ဈကုဋ္ဌာ-မှ၊ ဩရောဟန္တော-ဆင်းတော်မူလသော်၊ အညတရသ္မိံ-တစ်ခုသော၊ ပဒေသေ-အရပ်၌၊ သိတံ-ကို၊ ပါတွဲကာသိ-ပြီ၊ ထေရေန-လက္ခဏထေရ်သည်၊ သိတကာရဏံ-ပြီးခြင်း၏အကြောင်းကို၊ ပုဋ္ဌော-မေးအပ်သည်၊ (သမာနော)၊ “ဘဂဝတော-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ မံ-ကို၊ ပုစ္ဆေယျာသိ-မေးလော၊” ဣတိ-သို့ ဝတ္တာ-

သဒ္ဓိကုဋ္ဌပေတံ။ ။ကုဋ္ဌတိ ဟိသတိ ပဟရတိ ဧတေဟိတိ ကုဋ္ဌာနိ၊ [ကုဋ္ဌ+အ၊ ကုဋ္ဌံ ဒီဃပြု၊-သူစိ၊] သဟသံ+ကုဋ္ဌာနိ ကုဋ္ဌသဟဿာနိ၊ [သဟဿ+ကုဋ္ဌ၊ တေသု ပုဒ္ဓိဖြင့် ရှေ့နောက်ပြန်] ကုဋ္ဌာနံ+သဟဿာနိ ဝါ ကုဋ္ဌသဟဿာနိ၊ သဒ္ဓိ+ကုဋ္ဌ-သဟဿာနိ သဒ္ဓိကုဋ္ဌသဟဿာနိ၊ သဒ္ဓိကုဋ္ဌသဟဿေဟိ+ဥပလက္ခိတော+ပေတော သဒ္ဓိကုဋ္ဌပေတော-ဧသောင်းသော သံတူတို့ဖြင့် မှတ်အပ်သောပြိတ္တာ၊ သဟဿပုဒ်နှင့် ဥပလက္ခိတပုဒ်ချေ၊ (တစ်နည်း) သဒ္ဓိကုဋ္ဌသဟဿာနိ+နိပတန္တိ ဧတ္တာတိ သဒ္ဓိကုဋ္ဌ-သဟသံ-ဧသောင်းသောသံတူတို့ ကျရောက်ရာဦးခေါင်း၊ [သဒ္ဓိကုဋ္ဌသဟဿ+ဏ၊] သဒ္ဓိကုဋ္ဌသဟသံ+အဿ အတ္တိတိ သဒ္ဓိကုဋ္ဌသဟဿော၊ သဒ္ဓိကုဋ္ဌသဟဿော စ+သော+ပေတော စာတိ သဒ္ဓိကုဋ္ဌပေတော-ဧသောင်းသောသံတူတို့ ကျရောက်ရာ ဦးခေါင်းရှိသောပြိတ္တာ၊ သဟဿပုဒ်ချေ”ဟု ကြံပါ။

၍၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရိတွာ-၍၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ဝန္တိတွာ၊ နိသိန္ဓ-
ကာလေ-၌၊ ပုန၊ ပုဋ္ဌော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “အာဝုသော၊ အဟံ၊
တိဂါဝုတပ္ပမာဏေန-သုံးဂါဝုတ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အတ္တဘာဝေန-အတ္တ
ဘောဖြင့်၊ [ဣတ္ထန္တုလကန္တုဏအနက်၊ (တစ်နည်း) ဟိတ်အနက်၊ ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၆၈၊
၁၇၅၅] (လက္ခိတံ-မှတ်သားအပ်သော) ဧကံ-တစ်ကောင်သော၊ ပေတံ-ကို၊
အဒ္ဓသံ-ပြီ၊ အာဒိတ္တာနိ-လွန်စွာ ထွန်းပကုန်သော၊ (ရဲရဲတောက်နေကုန်သော)၊
သမ္ပဇ္ဇလိတာနိ-ထက်ဝန်းကျင် လွန်စွာ တောက်လောင်နေသော၊ (ဝန်းကျင်
ပတ်ရံ၊ အလှံတပြောင်ပြောင် တောက်လောင်နေကုန်သော)၊ သဌိ-(၆၀)အတိုင်း
အရှည်ရှိကုန်သော၊ [မတ္တာပုဒ်အကြေကြံ၊] အယကုဋသဟဿာနိ-သံတူတို့၏
အထောင်တို့သည်၊ (တစ်နည်း) သဌိ အယကုဋသဟဿာနိ-၆သောင်းသော
သံတူတို့သည်၊ တဿ-ထိုပြိတ္တာ၏၊ ဥပရိမတ္ထကေ-ဦးထိပ်၏ အထက်၌၊ ပတိ-
တွာ ပတိတွာ-ကျ၍ ကျ၍၊ ဥဋ္ဌဟန္တိ-ထွက်ပေါ်ကုန်၏၊ (တဿ-ထိုပြိတ္တာ၏၊)
သီသံ-ဦးခေါင်းကို၊ ဘိန္တန္တိ-ဖောက်ခွဲကုန်၏၊ ဘိန္တ ဘိန္တ-ကွဲပြီးကွဲပြီးသော ဦးခေါင်း
သည်၊ ပုန၊ သမုဋ္ဌဟတိ-ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ မယာ-သည်၊ ဣမိနာ အတ္တဘာဝေန-
ဤအတ္တဘောဖြင့်၊ (လက္ခိတော-မှတ်သားအပ်သော)၊ ဧဝရူပေါ-ဤသို့ သဘော
ရှိသော၊ အတ္တဘာဝေါ-အတ္တဘောကို၊ (အတ္တဘောရှိသောပြိတ္တာကို)၊ န ဒိဋ္ဌ-
ပုဗ္ဗော-ရှေး၌ မမြင်အပ်ဘူး၊ အဟံ-သည်၊ တံ-ထိုပြိတ္တာကို၊ ဒိသ္မာ၊ သိတံ-ကို၊
ပါတွာကာသိ-ပြီ၊” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ ပေတဝတ္ထုသိပ္ပံ-ပေတဝတ္ထု၌၊
“သဌိ၊ ပေ၊ မတ္ထကန္တိ အာဒိ-“သဌိ၊ ပေ၊ မတ္ထကံ”ဟူသော အစရှိသောစကားကို၊
ဣမေဝ ပေတံ-ဤပြိတ္တာကိုပင်၊ သန္ဓာယ-၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

သဌိ ကုဋသဟဿာနိ၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ သဗ္ဗသော၊

သီသေ တုယံ နိပတန္တိ၊ ဝေါဘိန္တန္တေဝ မတ္ထကံ။

သဗ္ဗသော-အလုံးစုံသောအဖို့အားဖြင့်၊ ပရိပုဏ္ဏာနိ-ပြည့်ကုန်သော၊ ဝါ-
ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သဌိ-(၆၀)အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ကုဋသဟဿာနိ-
သံတူတို့၏ အထောင်တို့သည်၊ [သဌိ+မတ္တာ ယေသန္တိ သဌိ၊ မတ္တာပုဒ်ချေ-ပေတ၊
၄-၂၆၇] (တစ်နည်း) သဌိ ကုဋသဟဿာနိ-၆သောင်းသော သံတူတို့သည်၊

တုယံ-သင်၏။ သီသေ-ဦးခေါင်း၌၊ နိပတန္တိ (နိပတန္တာနိ)-ကျကုန်လျက်၊ မတ္ထကံ ဧဝ-ဦးထိပ်ကိုသာ၊ ဝေါဘိန္တန္တိ-ဖောက်ခွဲကုန်သနည်း?

သတ္တာ-သည်၊ ထေရဿ-မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်၏။ ကထံ-စကားကို၊ သုတ္တာဝ-ကြားတော်မူ၍သာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏၊ ကြည်လင်ရာဗောဓိပင်အရပ်၌၊ ဝါ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ နိသိန္ဓေ-နေဝ-ထိုင်နေတော်မူသည်သာဖြစ်သော၊ မယာပိ-သည်လည်း၊ ဧသ သတ္တော-ဤသတ္တဝါကို၊ ဒိဋ္ဌော-မြင်အပ်ပြီ၊ စ ပန-သို့သော်လည်း၊ ယေ-အကြင်သူတို့

နိပတန္တိ။ ။တာနိ ကုဋ္ဌာနိ ပတန္တာနိ မတ္ထကံ ဘိန္တန္တိ(ပေတ. ၄-၂၆၇)။ ဤ အဖွင့်တွင် “နိပတန္တိ”ကို “ပတန္တာနိ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် နိပုဗ္ဗ ပတဓာတ်၊ အန္တပစ္စည်း၊ ပထမာယောဝိဘတ်၊ န္ဈဿန္တော ယောသု စသုတ်၌ အန္တသဒ္ဓါပိုဖြင့် ယောဝိဘတ်ကို ကျပြ၍ ပြီးစေရမည်၊ (တစ်နည်း) ဒြပ်ကိုဟောသော ရုဋ္ဌိနာမ်ပုဒ်တစ်မျိုးယူ၍ ယော ဝိဘတ်ချေ၊ (တစ်နည်း) ကြိယာပုဒ်ယူ၍ “သီသေ-၌၊ နိပတန္တိ-ကုန်သနည်း?”ဟုပေး။

ဗောဓိမဏ္ဍေ ဒိဋ္ဌော။ ။သယံ ဗုဒ္ဓတိတိ ဗောဓိ၊ ဗုဒ္ဓန္တိ တေန အရိယာတိ ဝါ ဗောဓိ၊ (အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်)၊ သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဒ္ဓတိတိ ဗောဓိ၊ (သဗ္ဗညုတဉာဏ်)၊ မဏ္ဍတိတိ မဏ္ဍာ၊ [မဒ္ဓိ-သုဒ္ဓိအနက်+အ]၊ ဗောဓိ+ဧတ္ထ မဏ္ဍာ ပသန္တာ ဇာတာတိ ဗောဓိမဏ္ဍော- ကြည်လင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြစ်ရာ ဗောဓိပင်အရပ် (သာရတ္ထ-၁၊ ၂၁၈)၊ ဤဝိဂြိုဟ်၌ “မဏ္ဍာ”ကား ဗောဓိ၏၊ ဝိသေသနတည်း၊ “ဇာတာ”ကား အတ္တိကဲ့သို့ စပ်ရာကြိယာပုဒ်တည်း၊ အနုဋီ-၁၉၄၌ “ဗောဓိ ဉာဏ်+မဏ္ဍာဘူတံ ဧတ္တာတိ ဗောဓိမဏ္ဍော”ဟု ရှင်းလင်းစွာ ဆို၏။

တစ်နည်း။ ။မဏ္ဍတိ ပသိဒတိ ဧတ္တာတိ မဏ္ဍော၊ ဗောဓိယာ+မဏ္ဍော ဗောဓိ-မဏ္ဍော-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏၊ ကြည်လင်ရာဗောဓိပင်အရပ်၊ (သီဋီသစ်-၁၊ ၂၄၀)၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုရရာ တင်ပလွင်ခွေအရပ်သည် မုချအားဖြင့် ဗောဓိမဏ္ဍမည်၍ ထိုနေရာနှင့်စပ်သော ဗောဓိပင်ကိုကား သဟစရဏနည်း၊ သမိပ္ပူပစာရအားဖြင့် ဗောဓိမဏ္ဍမည်သည်။(သီဘာ-၁၊ ၃၆၉)

ဆက်ဦးအံ့-ဒိဋ္ဌော၌ မြင်ဟူရာ၌ မြတ်စွာဘုရားအတွက် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်နှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်အားဖြင့် ၂မျိုးဖြစ်နိုင်ရာ “ဗောဓိမဏ္ဍေ သဗ္ဗညုတညာဏပဋိဝေဓေန(ဝိ. ၄-၂၊ ၉၇၊ သံ. ၄-၂၊ ၂၀၀)”ဟူသော အဖွင့်အရ ဤ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် မြင်ခြင်းကို ယူပါ။

သည်။ မေ-၏။ ဝစနံ-ကို၊ န သဒ္ဓဟေယျံ-မယုံကြည်ကုန်ရာ၊ တေသံ-ထိုမယုံကြည်သူတို့အတွက်၊ အဟိတာယ-စိပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ပရေသံ-သူတစ်ပါးတို့ကို၊ အနုကမ္မာယ-အစဉ်သနားခြင်းကြောင့်၊ န ကထေသိ-မိန့်တော်မမူခဲ့၊ ဣဒါနိ ပန-ယခုအခါ၌ကား၊ မောဂ္ဂလ္လာနဿ-၏၊ သက္ခိ-သည်၊ ဟုတ္တာ၊ ကထေမိ-၏။ ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတ္တာ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တဿ-ထိုပြီတ္တာ၏၊ ပုဗ္ဗကမ္မံ-ရှေးကံကို၊ ပုစ္ဆိသု၊ သတ္တာပိ-သည်လည်း၊ နေသံ-ထိုရဟန်းတို့အား၊ ကထေသိ-ပြီ။

ကိရ-ချဲ့၊ အတိတေ-၌၊ ဗာရာဏသိယံ-၌၊ သာဠိတ္တကသိပ္ပေ-ကျောက်စရစ်ပစ်ကြောင်း အတတ်၌၊ နိပ္ပတ္တိ-ပြီးစီးခြင်းသို့၊ ပတ္တော-ရောက်သော၊ ဧကော-သော၊ **ဝိဋ္ဌသပ္ပိ**-ဆွံ့သူသည်၊ အဟောသိ-ရှိခဲ့ပြီ၊ သော-ထိုဆွံ့သူသည်၊ နဂရ-ဒွါရေ-မြို့တံခါး၌၊ ဧကဿ-တစ်ပင်သော၊ **ဝဋ္ဋရက္ခဿ**-ပင်ညောင်ပင်၏၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်လျက်၊ သက္ခရာနိ-ကျောက်ခဲတို့ကို၊ ခိပိတ္တာ-ပစ်၍၊ တဿ-ထိုသစ်ပင်၏၊ ပဏ္ဏာနိ-သစ်ရွက်တို့ကို၊ ဆိန္ဒုန္တော-ဖြတ်လျက်၊ ဝါ-ပစ်ဖောက်လျက်၊ “ဟတ္ထိရူပကံ-ဆင်ရုပ်ငယ်ကို၊ [**ရထကန္တိ** ခုဒ္ဒကရထံ-ဇာဠိသစ်-၁, ၄၂၁)”ကို ကြည့်၍ “ခုဒ္ဒကံ+ဟတ္ထိရူပံ ဟတ္ထိရူပကံ”ဟု ပြု၊ နော-တို့ကို၊ ဒဿေဟိ-မြင်စေလော၊ ဝါ-ပြလော၊ အဿရူပကံ-မြင်းရုပ်ငယ်ကို၊ နော-

သာဠိတ္တကသိပ္ပေ။ ။သလတိ တံ တံ ဌာနံ ဂစ္ဆတိ သက္ခရာ ဧတေနာတိ သဠိတ္တံ (သလိတံ)-ထိုထိုအရပ်သို့ ကျောက်ခဲ(ကျောက်စရစ်)သွားရောက်ကြောင်းအတတ်၊ [သလ+တ၊ လကို ငြု၊ တဒွေဘော်၊] သဠိတ္တမေဝ သာဠိတ္တကံ၊ [သဠိတ္တ+ဏိက၊] သာဠိတ္တကံ စ+တံ+သိပ္ပံ စာတိ သာဠိတ္တကသိပ္ပံ၊ ဇာ. ၄-၁, ၄၄၂၌ “သာလိတ္တက”ဟု ရှိ၍ ဇာဠိသစ်-၁, ၄၂၀၌ “သာလိတ”ဟု ရှိသည်။ [**သာလိတကသိပ္ပန္တိ** သက္ခရာ-ခိပနသိပ္ပံ-ဇာဠိသစ်-၁, ၄၂၀။]

ဝိဋ္ဌသပ္ပိ။ ။ဝိဋ္ဌသပ္ပိတိ ပဋိလော၊ သော ဟိ ပိဋေန(သစ်သားပိုင်းဖြင့်၊ ဝါ-အင်းပျဉ်ဖြင့်) သပ္ပတိ ဂစ္ဆတိ သီလေနာတိ ဝိဋ္ဌ(ဝိဋ္ဌ)သပ္ပိတိ ဝုစ္ဆတိ-ဇာဠိသစ်-၁, ၄၂၁။

ဝဋ္ဋရက္ခဿ။ ။ဝဋ္ဋရက္ခေတိ နိဂြောဓရက္ခေ၊ သော ဟိ ဗဟုပါဒတ္တာ(များသော အမြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝဋ္ဋတိ ပရိဝတ္တတိတိ ဝဋ္ဋေတိ ဝုစ္ဆတိ-ဇာဠိသစ်-၁, ၂၆၉။

ကို၊ ဒဿေဟိ-လော။” ကုတိ-သို့၊ ဂါမဒါရကေဟိ-ရွာနေကလေးတို့သည်၊ ဝါ-
ရွာသားငယ်တို့သည်၊ [ဂါမေ+ဝသန္တာ+ဒါရကာ၊ ဂါမဒါရကာ၊] ဝုစ္စမာနော-ပြော
အပ်သော်၊ ကုစ္ဆိတိစ္ဆိတာနိ-အလိုရှိအပ်အလိုရှိအပ်ကုန်သော၊ ရူပါနိ-အရုပ်တို့
ကို၊ ဒဿေတွာ-ပြု၍၊ တေသံ-ထိုကလေးတို့၏၊ သန္တိကာ-အထံမှ၊ ခါဒနိယာဒိနိ-
ခဲဖွယ်အစရှိသည်တို့ကို၊ လဘတိ-ရ၏၊ အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊
ဥယျာနံ-သို့၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ တံ ပဒေသံ-ထိုအရပ်သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ ဒါရကာ-တို့
သည်၊ ပိဌသပ္ပိ-ဆွံ့သူကို၊ **ပါရောဟန္တရေ**-မြစ်ပျဉ်း၏အကြား၌၊ (အကိုင်းမှ
အောက်သို့ သက်ဆင်း၍ မြေထိအောင် ထောက်နေသောသစ်မြစ်၏ အကြား
၌)၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊ [အာဓာရနောက်၊ ကရရောက်၊ နက်ကောင်ဌပနာ၊]
ပလာယိသု-ပြေးကုန်ပြီ၊ ဌိတမဇ္ဈန္နိကေ-တန်ရပ်တည်နေသော မွန်းတည့်အချိန်
၌၊ ဝါ-မွန်းမတ်မတ်တည့်ချိန်၌၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်ရင်းသို့၊ ပဝိဌဿ-ဝင်သော၊
ရညော-၏၊ သရီရံ-ကိုယ်သို့၊ ဆိဒ္ဓါဝဆိဒ္ဓတ္ထာယာ-အပေါက်ငယ် အပေါက်ကြီး
တို့၏ အရိပ်သည်၊ ဖရိ-ရောက်ပြီ၊ (ပျံ့နှံ့ပြီ)၊ သော-ထိုမင်းသည်၊ “ဧတံ-ဤ
အရာသည်၊ ကိ န ခေါ-ဘာနည်း၊” ကုတိ-ဤသို့ စူးစမ်း၍၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်သို့၊
ဩလောကေန္တော-ကြည့်လသော်၊ ရုက္ခပဏ္ဏေသု-သစ်ရွက်တို့၌၊ ဟတ္ထိရူပကာ-
ဒိနိ-ဆင်ရုပ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဧတံ-ဤအမှုသည်၊ ကဿ-အဘယ်
သူ၏၊ ကမ္မံ-အမှုနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ “ပိဌသပ္ပိနော-ဆွံ့သူ
၏၊ (ကမ္မံ-အမှုတည်း၊)” ကုတိ-သို့၊ သုတွာ၊ တံ-ထိုဆွံ့သူကို၊ ပက္ခောသာပေ-
တွာ-ခေါ်စေ၍၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “မယံ-၏၊ ပုရောဟိတော-ပုရောဟိတ်သည်၊

ပါရောဟန္တရေ။ ။ပါရောဟဿ+အန္တရံ ပါရောဟန္တရံ၊ ပါစိယော-၂၈၉၌ “ပ-
ဝဒ္ဓံဝ ဟုတွာ ရုက္ခော အာရောဟတိ ဧတေနာတိ ပါရောဟော-သစ်မြစ်အထူး
(မြစ်ပျဉ်း)”ဟု ဆို၏၊ ဤအဆိုတိုင်း ပေးခဲ့သည်၊ သံ. ဌ-၁၊ ၁၂၃၌ “ပါဒတော ရော-
ဟတိ ဇာယတိ ဝမ္မတိတိ ပါရောဟော၊ [ပ+အာ+ရူဟ+ဏ၊ (တစ်နည်း) ပါဒ+ရူဟ+ဏ၊
ဒကိုချေ၊] ပုန ရောဟတိတိ ပါရောဟော၊ ပသဒ္ဓါ ပုနအနက်ဟော”ဟု ပြု၍ ပါရောဟ
အရ မြက်၊ သစ်ပင်စသည်ကို ယူဟု ဆို၏၊ ဤအလို “ပါရောဟန္တရေ-မြက်သစ်ပင်တို့၏
အကြား၌”ဟု ပေးရမည်၊ သို့မဟုတ် ဌာနိပင်ညောင်ပင်၏အမည်ကို ဌာနမြစ်ပျဉ်း၌
တင်စားသော ဌာနပုစာရအားဖြင့် မြစ်ပျဉ်းကို ယူ၍ အထက်အတိုင်းပေးနိုင်သည်။

[ဓမ္မဘာ-၁, ၅၆၅၈] **အတိမုခရော**-အလွန်စကားများ၏။ ဝါ-အလွန်စကားပေါ်၏။ အပ္ပမတ္တကေပိ-အနည်းငယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသောစကားကိုလည်း၊ ဝါ-အနည်းမျှသော စကားကိုလည်း၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ ဗဟုံ-များစွာ၊ ဝါ-များစွာ သောစကားကို၊ ဘဏန္တော-ပြောလျက်၊ မံ-ကို၊ **ဥပဒ္ဒဝေတိ**-နှိပ်စက်ခြင်းကို ပြု၏။

အတိမုခရော။ ။ မုခံ မုခဗျာပါရံ ရာတိ အာဒတ္တေတိ မုခရော၊ [မုခ+ရာ+အာ-ထောမ] (တစ်နည်း) မုခေန အမနာပံ ကမ္မံ ရာတိ ဂဏှာတိတိ မုခရော(သိဋ္ဌိသစ်-၁, ၁၉၅) (တစ်နည်း) မုခံ+ခရံ ယဿာတိ မုခရော-ကြမ်းတမ်းသောနှုတ်ရှိသူ၊ [မုခ+ခရ၊ ခရ၌ ခကိုချေ-မ၊ ဌ-၁, ၁၅၇၊ ဇာဋိသစ်-၄၂၁၊ နိဒီ-၁၇၊ ဝိသုတ်ဋီ-၄၂၃၊ ဝိသုဓာန်၊] (တစ်နည်း) မုခံ+အဿ အတ္ထိတိ မုခရော၊ [မုခ+ရ၊] ထိုနောင် “အတိဝိယ+မုခရော အတိမုခရော”ဟု ဆက်ပါ။ “မုခံ+အဿ အတ္ထိတိ မုခရော”ဟူသော တဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်၌ မုခသဒ္ဓါသည် ခံတွင်းကို ဟောသော်လည်း ထိုခံတွင်းဖြင့် ပြောဆိုအပ်သောစကားကို ဌာနူပစာရအားဖြင့် ယူရသည်။ ရှုနိဟောင်း၌ကား စကားကိုရအောင် “မုခေ+ဇာတံ မုခံ-ခံတွင်း၌ ဖြစ်သောစကား”ဟု ပြု၏။ ဌာနူပစာရယူခြင်းလောက် မကောင်းဟု ဝိဓာန်၌ ဆို၏။

အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး။ ။ မောဂ်နိ-၂, ၁၂၅၌ “နိန္ဒိတံ မုခံ+အဿ အတ္ထိတိ မုခရော-ကဲရဲ့ဖွယ်နှုတ်(စကား)ရှိသူ”ဟုလည်းကောင်း၊ နိဒီ-၃၁၀၌ “အသံယတံ မုခံ+အဿ အတ္ထိတိ မုခရော-မစောင့်စည်းအပ်သောနှုတ်(စကား)ရှိသူ (နှုတ်မစောင့်သူ)”ဟုလည်းကောင်း၊ ရူ-၂၄၄၊ မောဂ်ပံ-၄, ၈၂တို့၌ “သဗ္ဗသ္မိံ ဝတ္ထဗ္ဗေ မုခံ+အဿ အတ္ထိတိ မုခရော-အကောင်းအဆိုးစကားမှန်သမျှကို ပြောဆိုအပ်ရာ၌ နှုတ်ရှိသူ (စကားများသူ၊ စကားပေါသူဖြစ်၍ ကောင်းသည်ကိုလည်းပြော၊ မကောင်းသည်ကိုလည်း ပြောသူ)”ဟုလည်းကောင်း၊ ဇာဋိသစ်-၄၂၁၌ “ဖရုသဝစနတ္ထာယ မုခံ+အဿ အတ္ထိတိ မုခရော-ကြမ်းတမ်းစွာ ပြောဆိုဖို့ နှုတ်ရှိသူ”ဟုလည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ယူဆ၏။ အချုပ်အားဖြင့် “မုခရော-စကားရှိသူ”ဟူသည် ဤ၌ စကားများသူ(စကားဖွာသူ)ကိုဆိုလိုသည်။ (ရှုဋီ-၁၇၂၊ ဗာဋိသစ်-၂၂၂၊ ထောမ၊ ကစ်ဘာ-၂, ၁၆၃)

ဥပဒ္ဒဝေတိ။ ။ဥပဒ္ဒဝံဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်နောင် ဓာတွတ္တေ နာမသ္မိ(မောဂ်-၅, ၁၂)သုတ်ဖြင့် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ကူပစ္စည်းသက်၊ ဧကတ္ထတာယံ(မောဂ်-၂, ၁၁၉)သုတ်၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စသုတ်၊ ၎င်းသုတ်တေသံသဒ္ဓါပိုတို့ဖြင့် အံဝိဘတ်ချေ၊ ကူကို ဧပြု၊ (တစ်နည်း) ဓာတုရူပေ နာမသ္မာ ဣယော စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဥပဒ္ဒဝေနောင် ဧကပစ္စည်းသက်(ဝိဗော-၂၂၃)၊ (တစ်နည်း) ဥပ+ဒု+အ+တိ၊ ဥကို

ဝါ-နှိပ်စက်၏။ တဿ-ထိုပုရောဟိတ်၏။ မုခေ-ခံတွင်း၌၊ နာဠိမတ္တာ-တစ်ပြည် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ **အလေဏ္ဍိကာ**-ဆိတ်ချေးတို့ကို၊ ခိပိတုံ-ပစ်ခြင်းငှာ၊ သက္ခိဿသိ-စွမ်းနိုင်မည်လော?" ကုတိ-မေးပြီး၊ "ဒေဝ-အရှင်မင်းမြတ်! သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်ပါလိမ့်မည်၊ အလေဏ္ဍိကာ-တို့ကို၊ အာဟရာပေတွာ-ဆောင်စေ၍၊ ပုရောဟိတေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ တုမေ-တို့သည်၊ အန္တောသာဏိယံ-ကန့်လန့်ကာအတွင်း၌၊ နိသီဒထ-ထိုင်တော်မူပါကုန်၊ အဟံ-သည်၊ ဧတ္ထ-ဤသို့ ထိုင်နေခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သည်ကို၊ ဇာနိဿာမိ-သိရပါလိမ့်မည်။" ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်တင်ပြီး အထ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ တထာ-ထိုပြောသည့်အတိုင်း၊ ကာရေသိ-ပြုစေပြီး၊ ကုတရော-အခြားသော ဆွံ့သူသည်၊ **ကတ္တရိယာ**-ကတ်ကြေး၏။ အဂ္ဂေန-အဖျားဖြင့်၊ သာဏိယာ-ကန့်လန့်ကာ၌၊ ဆိဒ္ဓံ-အပေါက်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပုရောဟိတဿ-သည်၊ ရညာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ကထေန္တဿ-ပြောနေစဉ်၊ မုခေ-ခံတွင်းကို၊ ဝါ-ပါးစပ်ကို၊ ဝိဝဋ္ဌမတ္တေ-ဖွင့်အပ်ခါမျှဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖွင့်လျှင်ဖွင့်ချင်း၊ ဧကေကံ-တစ်တုံး တစ်တုံးသော၊ အလေ-

ဩဝုဒ္ဓိ၊ ဩကို အဝပြ၊ ဒဒေဘော၊ အပစ္စည်းကို ဧပြ။

အလေဏ္ဍိကာ။ ။လမန္တိ ဟိသန္တိ သုစိဘာဝန္တိ လက္ခာနိ၊ [လမ+ချ-မောဂ်-၇၊ ၅၈၊] လဒ္ဓိတဗ္ဗာ ဇိဂ္ဂစ္ဆိတဗ္ဗာတိ လက္ခာ၊[လဒ္ဓိ+က၊-ကစ္စည်း-၆၆၃၊] လက္ခိယန္တေ ဥက္ခိပိယန္တေတိ လက္ခာနိ၊ (ကပ္ပဒ္ဓမ္မ)၊ လက္ခာနိယေဝ လက္ခိကာ၊ အဇဿ+လက္ခိကာ အလေဏ္ဍိကာ။ (ဇဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၄၂၁)

ကတ္တရိယာ။ ။ကတ္တံ(ဖြစ်ခြင်းကို)+ရာတိတိ ကတ္တရိ၊[ကတ္တ+ရာ+အ+ဤ-ထောမ၊] လောမော ကတ္တိယတိ ဆန္တိယတိ ကုမာယာတိ ကတ္တရိ၊ [ကတ္တ+အရိ-ပါစိယော-၁၆၀၊] ကန္တိယတိ ဆန္တိယတိ ကုမာယာတိ ကတ္တရိ၊ [ကတိ+အရိ-ပါစိယော-၄၆၁၊] (တစ်နည်း) ကတ်ကြေးဟော ကတ္တရိကာပုဒ်ကဲ့သို့ “ကတ္တရယတိ သေထိလ္လဝသေန (လျော့ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) သဏိကံ သဏိကံ ဆိန္ဒတိ ဧတာယာတိ ကတ္တရိ၊ [ကတ္တရ-သေထိလ္လေ+ကု-ဇဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၃၈၃၊]”ဟု ပြုပါ။ “ကတ္တရိယဂ္ဂေန-ကတ်ကြေးဦးဖြင့်”ဟု သမာသ်ပုဒ်ကြံ၍ ပေးကြသေး၏။ ထိုအလို “ကတ္တရိယာ+အဂ္ဂံ ကတ္တရိယဂ္ဂံ၊ [ကတ္တရိ+အဂ္ဂံ”ဟု ဖြတ်၊ ယလာ၊]”ဟု ပြုပါ။ ကတ္တရိယပုဒ်ကို ပါဠိသက္ကတတို့၌ မတွေ့ရသောကြောင့် “ကတ္တရိယ+အဂ္ဂံ”ဟု မဖြစ်သင့်။

လက္ခဏာကံ-ဆိတ်ချေးကို၊ ခိပိ-ပစ်ပြီ၊ ပုရောဟိတော-သည်၊ မုခံ-သို့၊ ပဝိဋ္ဌံ ပဝိဋ္ဌံ-
 ဝင်လာဝင်လာသောဆိတ်ချေးကို၊ ဂိလိ-မျိုချပြီ၊ ပီဌသပ္ပိ-ဆွံ့သူသည်၊ အဇ-
 လက္ခဏာသု-ဆိတ်ချေးတို့သည်၊ ဒီဏာသု-ကုန်သွားကုန်လသော်၊ သာဏီ-
 ကို၊ စာလေသိ-လှုပ်စေပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တာယ သညာယ-ထိုအမှတ်အသား
 ဖြင့်၊ အဇလက္ခဏာနံ-ဆိတ်ချေးတို့၏၊ ဒီဏဘာဝံ-ကုန်သွားကုန်သည်၏ အဖြစ်
 ကို၊ ဥတ္တာ-၍၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “အာစရိယ-ဆရာ! အဟံ-သည်၊ တုမေဟိ-တို့
 နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ကထေန္တော-သော်၊ ကထံ-စကားကို၊ နိတ္ထရိတုံ-လွန်မြောက်ခြင်းငှာ၊
 ဝါ-အပြီးသတ်ခြင်းငှာ၊ န သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ပါ၊ တုမေ-တို့
 သည်၊ အတိမုခရတာယ-အလွန်စကားများကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာဠိ-
 မတ္တာ-တစ်ပြည်အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ [နာဠိနှင့်စပ်၍ ဓမ္မဘာ-၂၊ ၇၂၅
 ရေးခဲ့ပြီ] အဇလက္ခဏာ-တို့ကို၊ ဂိလန္တာပိ-မျိုပါကုန်သော်လည်း၊ တုဏှိဘာဝံ-
 ဆိတ်ဆိတ်ရှိကုန်သည်အဖြစ်သို့၊ နာပဇ္ဇထ (န+အာပဇ္ဇထ)-မရောက်ကုန်၊”
 ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ မင်္ဂလာဘာဝံ-မျက်နှာမသာယာသည်၏
 အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇိတ္တာ-ရောက်၍၊ တတော-ထိုအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ မုခံ-ပါးစပ်
 ကို၊ ဝိဝရိတ္တာ-ဖွင့်၍၊ ရညာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ သလ္လပိတုံ-စကားပြောခြင်းငှာ၊ နာ-
 သက္ခိ-မစွမ်းနိုင်တော့၊ ရာဇာ-သည်၊ ပီဌသပ္ပိဂုဏံ-ဆွံ့သူ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို၊
 အနုဿရိတ္တာ-အစဉ်အောက်မေ့၍၊ တံ-ထိုဆွံ့သူကို၊ ပက္ခောသာပေတ္တာ-စေ၍၊
 “တံ-သင့်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ မေ-သည်၊ သုခံ-ကို၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ” ဣတိ-ဤသို့
 ပြော၍၊ တုဋ္ဌော-နှစ်သက်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ တဿ-ထိုဆွံ့သူအား၊ သဗ္ဗဋ္ဌကံ
 နာမ-သဗ္ဗဋ္ဌကမည်သော၊ ဝါ-အလုံးစုံ ၈မျိုးစီရှိသည်မည်သော၊ ဓနံ-ဥစ္စာကို၊
 ဒတ္တာ-ပေး၍၊ နဂရဿ-မြို့၏၊ စတူသု-ကုန်သော၊ ဒိသာသု-အရပ်မျက်နှာတို့၌၊
 စတ္တာရော-၄ခုကုန်သော၊ ဝရဂါမေ-မြတ်သောရွာတို့ကို၊ ဝါ-ရွာစားဆုတို့ကို၊
 အဒါသိ၊ တမတ္ထံ-ထိုအကြောင်းကို၊ ဝိဒိတ္တာ-သိ၍၊ ရညော-မင်း၏၊ ဝါ-အား၊
အတ္ထဓမ္မာနုဿာသကော-အကျိုးအကြောင်းတို့ကို သွန်သင်ပြသတတ်သော၊

အတ္ထဓမ္မာနုဿာသကော။ ။ “အတ္ထဓမ္မာနုဿာသကော-အကျိုးအကြောင်းတို့ဖြင့်
 ဆုံးမတတ်သော”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ သို့သော် “အတ္ထာနုဿာသတိ(ဇာ-၂၊ ၁၅၂၊
 ဇာ-၄-၆၊ ၂၁)၊ ယော ဓမ္မနုဿာသတိ(သံ. ၁,၂၉၊ ဇာ-၂၊ ၆၀၊ သံ. ၄-၁၊ ၇၉၊ ဇာ-၄-

အမစ္စော-အမတ်သည်။ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိံ) “သာဓု၊ ပေ၊ စတုဒ္ဓိသာ”
တိ-၍၊ (အာဟ)။

**သာဓု ခေါ် သိပ္ပကံ နာမ၊ အပိ ယာဒိသကီဒိသံ၊
ပဿ ခဉ္စပ္ပဟာရေန၊ လဒ္ဓါ ဂါမာ စတုဒ္ဓိသာ။**

သိပ္ပကံ နာမ-အတတ်ပညာမည်သည်။ **ယာဒိသကီဒိသံ**-အမှတ်မထား
ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြား အညံ့စားသည်။ ဝါ-မပြောပလောက်သည်။ (အသေးအဖွဲ
သည်)။ (သမာနံ) အပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ သာဓု ခေါ်-ကောင်းသည်သာ၊ (မဟာ-
ရာဇ-မြတ်သောမင်း!) ပဿ-ရှုစားပါလော၊ ခဉ္စပ္ပဟာရေန-ခြေခွင်သူ၏ (ဆိတ်
ခြေးကို) ပစ်ခတ်ခြင်းအတတ်ပညာကြောင့်၊ **စတုဒ္ဓိသာ**-အရပ်၄မျက်နှာတို့၌၊

၅, ၂၈၃)”တို့၌ “အတ္ထံ၊ ဓမ္မံ”ဟု ကံပုဒ်ဖြင့် ရှိရကား “အတ္ထော စ+ဓမ္မော စ အတ္ထဓမ္မာ၊
အတ္ထဓမ္မာနံ+အနုသာသကော အတ္ထဓမ္မာနုသာသကော”ဟု ပြုပါ။ ဆက်ဦးအံ့-အတ္ထနှင့်
ဓမ္မတို့ ယှဉ်တွဲပြီးရှိရာ၌ “အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် အတ္ထ၊ ပါဠိသည် ဓမ္မ(ဇာ. ၂, ၂၅၈)”
ဟုလည်းကောင်း၊ “အကျိုးစီးပွားသည် အတ္ထ၊ ကုသိုလ်တရားသည် ဓမ္မ(ဒီ-၃, ၁၂၆)”
ဟုလည်းကောင်း၊ အကျိုးသည် အတ္ထ၊ အကြောင်းသည် ဓမ္မ(ဇာ. ၄-၅, ၅၁)”ဟုလည်း
ကောင်း ယူနိုင်ရာ ဤ၌ အကျိုးသည် အတ္ထ၊ အကြောင်းသည် ဓမ္မ ဟု ယူပါ။

ယာဒိသကီဒိသံ။ ။ “ယာဒိသကီဒိသံ”ကို တစ်ပုဒ်တည်းယူပေးခဲ့သည်။ “ယာဒိသံ”
တစ်ပုဒ်၊ “ကီဒိသံ”တစ်ပုဒ်အားဖြင့် ၂ပုဒ်ယူ၍ “သိပ္ပကံ နာမ-သည်၊ ကီဒိသံ-အဘယ်
ကဲ့သို့ ရှုအပ်သနည်း? ယာဒိသံ-အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အညံ့စားအတတ်ပညာ
ဖြစ်၏။ (တာဒိသံ) အပိ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အညံ့စားအတတ်ပညာသည်သော်လည်း၊
သာဓု ခေါ်-သာ”ဟု ပေးသေး၏။ ဤသို့ပေးလျှင် ယာဒိသံ၌ ဆန္ဒာနုရက္ခဏအကျိုးငှာ
နိဂ္ဂဟိတံချေ။(နိဓာနိ-၁, ၃၉၈) [**ယာဒိသကီဒိသန္တိ** ယာဒိသံ ကီဒိသံ ယံကိဉ္စိ သိပ္ပံ၊
ယံ ဝါ တံ ဝါ သိပ္ပန္တိ အတ္ထော(ဇာဋီသစ်-၁, ၄၂၂၊ ဝိမာန. ၄-၁၉၇၊ ဇာ. ၄-၇,
၃၇၅)။]

စတုဒ္ဓိသာ။ ။ သွာဝိဘတ်ကြံ၍ “စတုဒ္ဓိသာ-မှ”လည်း ပေးကြ၏။ သို့သော် ဤ
ဂါထာ၏ အထက်နား၌ “စတုသု ဒိသာသု”ဟု ရှိခြင်း၊ “**စတုဒ္ဓိသာ**တိ စတုသု ဒိသာသု
ဌိတာ ဘူတာ(ဇာဋီသစ်-၁, ၄၂၂၊ ဓမ္မယော-၄၇)”ဟု ဖွင့်ခြင်းကို ထောက်၍ သတ္တမီ
အနက်၌ ပထမာယောဝိဘတ်၊ သို့မဟုတ်၊ သတ္တမီအနက်၌ ဒုတိယာယောဝိဘတ်ဟု
ယူခြင်းသာ ကောင်းသည်။

(ဌိတာ-တည်ရှိကုန်သော) ဂါမာ-ရွာတို့ကို လဒ္ဓါ-ရအပ်ကုန်ပြီ။

ပန-ဆက်၊ တေန သမယေန-၌၊ သော အမစ္စော-ထိုအမတ်သည်၊ အယ-
မေဝ ဘဂဝါ-ဤဘုရားရှင်သည်သာ၊ အဟောသိ၊ အထ-၌၊ ဧကော-သော၊
ပုရိသော-သည်၊ ပိဌသပ္ပိနာ-သည်၊ လဒ္ဓသမ္ပတ္တိ-ရအပ်သောစည်းစိမ်ကို၊ ဒိသ္မာ၊
စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ ပိဌသပ္ပိ-သည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်
သော်လည်း၊ ဣမံ သိပ္ပံ-ဤအတတ်ပညာကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ မဟာသမ္ပတ္တိ-
ကြီးကျယ်သော စည်းစိမ်သို့၊ ဝါ-ကို၊ ပတ္တော နာမ-ရောက်ခဲ့ ရခဲ့ဘိသေး၏၊
မယာပိ-သည်လည်း၊ ဧတံ-ဤအတတ်ပညာကို၊ သိက္ခိတုံ-သင်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-
၏။” ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ တံ-ထိုဆွံ့သူသို့၊ ဥပ-
သင်္ကမိတ္တာ၊ ဝန္တိတ္တာ၊ “အာစရိယ-ဆရာ၊ မေ-အား၊ ဣဒံ သိပ္ပံ-ဤအတတ်
ပညာကို၊ ဒေထ-ပေးပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ “တာတ-အမောင်၊ ဒါတုံ-
ပေးခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မစွမ်းနိုင်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ သော-ထိုယောက်ျား
သည်၊ တေန-ထိုဆွံ့သူသည်၊ ပဋိက္ခိတ္တော-ပယ်မြစ်အပ်သည်၊ (သမာနော)၊
“ဟောတု-ရှိပါစေ၊ နံ-ထိုဆွံ့သူကို၊ အာရာဓေသာမိ-နှစ်သက်စေမည်၊ (နှစ်
သက်ကျေနပ်အောင် လုပ်မည်)” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တဿ-ထိုဆွံ့သူ၏၊
ဟတ္ထပါဒပရိကမ္မာဒီနိ-လက်ခြေတို့၌ အဖန်ဖန်ပြုထိုက်သော နင်းနှိပ်မှု
အစရှိသည်တို့ကို၊ ကရောန္တော-လျက်၊ စိရဿံ-ကြာမြင့်ရာအခါ၌၊ တံ-ထိုဆွံ့သူ
ကို၊ အာရာဓေတွာ-နှစ်သက်စေ၍၊ ပုနပျုနံ-အထပ်အထပ်၊ ယာစိ၊ ပိဌသပ္ပိ-
သည်၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ မေ-၏၊ ဝါ-အား၊ အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊

ဟတ္ထပါဒပရိကမ္မာဒီနိ။ ။ပရိပူဇာဝသေန ကရိယတီတိ ပရိကမ္မံ-ပူဇော်သော
အားဖြင့် ပြုအပ်သောအမှု၊(ပါစိယော-၂၂၁)၊ ဆရာတို့အလို “ပုနပျုနံ ကာတဗ္ဗန္တိ
ပရိကမ္မံ၊ [ပရိ+ကမ္မ၊ ပရိကို ပုနပျုနအနက်၊-မဏိ-၂, ၂၈၀၊]”ဟု ပြုပါ၊ ထိုနောင်
“ဟတ္ထပါဒေသု+ပရိကမ္မံ ဟတ္ထပါဒပရိကမ္မံ-လက်ခြေတို့၌ ပူဇော်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်
ပြုအပ်သော နင်းနှိပ်မှု၊ ဝါ-လက်ခြေတို့ အဖန်ဖန်ပြုထိုက်သော နင်းနှိပ်မှု၊ ဟတ္ထ-
ပါဒပရိကမ္မံ+အာဒိ ယေသန္တိ ဟတ္ထပါဒပရိကမ္မာဒီနိ”ဟု ဆက်ပါ၊ အာဒိဖြင့် ပိဌ-
ပရိကမ္မ(ကျော၌ အဖန်ဖန်ပြုထိုက်သော နှိပ်နယ်မှု)ကို ယူပါ။ [ဟတ္ထသမ္မာဟနံ ဟတ္ထ-
ပရိကမ္မံ နာမ၊ ပါဒပရိကမ္မာဒီသု ဧသေဝ နယော၊-ဇာဋီသစ်-၁, ၄၄၀။]

ဥပကာရော-လျော်သောအကျိုးကျေးဇူးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်၏။ ဝါ-
 ကျေးဇူးကို ပြုတတ်၏။” [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၅၀၈] ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တံ-ထို
 ယောက်ျားကို၊ ပဋိဗာဟိတုံ-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-သော်၊ သိပ္ပံ-
 ကို၊ သိက္ခာပေတွာ-သင်ယူစေ၍၊ “တာတ-အမောင်! တေ-သင်၏၊ ဝါ-မှာ၊
 သိပ္ပံ-သည်၊ နိပ္ပန္နံ-ပြီးပြီ၊ ကုဒါနိ-၌၊ ကိ-ကို၊ ကရိဿသိ-မည်နည်း?” ကုတိ-
 သို့၊ အာဟ၊ “ဗဟိ-အပြင်သို့၊ ဂန္တာ၊ သိပ္ပံ-အတတ်ကို၊ ဝိမံသိဿာမိ-စူးစမ်းပါ
 မည်၊ (စမ်းကြည့်ပါမည်)” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “ကိ-ကို၊ ကရိဿသိ-မည်
 နည်း?” ကုတိ-မေးပြီ၊ “ဂိဝံ ဝါ-နွားကိုသော်လည်းကောင်း၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၆၀၈]၊
 မနုဿံ ဝါ-လူ ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဟရိတွာ-ပစ်ခတ်၍၊ မာရေဿာမိ-
 သေစေမည်” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “တာတ-အမောင်! ဂိဝံ-ကို၊ မာရေန္တဿ-
 သေစေသု၏၊ ဝါ-မှာ၊ သတံ-တစ်ရာသော၊ ဒက္ကော-ဒဏ်သည်၊ ဟောတိ၊
 မနုဿံ-ကို၊ မာရေန္တဿ-သေစေသု၏၊ ဝါ-မှာ၊ သဟဿံ-တစ်ထောင်သော၊
 (ဒက္ကော-သည်၊ ဟောတိ၊) သပုတ္တဒါရောပိ-သားသမီးမယားနှင့် တကွဖြစ်
 သည်လည်းဖြစ်သော၊ တွံ-သည်၊ တံ-ထိုဒဏ်ကို၊ နိတ္ထရိတုံ-လွန်မြောက်ခြင်း
 ငှာ၊ န သက္ခိဿသိ-စွမ်းနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ မာ ဝိနဿ-မပျက်စီးပါစေနှင့်၊
 ယမ္ပိ-အကြင်သူ၌၊ ပဟဋေ-ပစ်ခတ်အပ်သော်၊ ဒက္ကော-သည်၊ နတ္ထိ၊ တာဒိသံ-
 ထိုကဲ့သို့လှူအပ်သော၊ နိမာတာပိတိကံ-မိဘမရှိသော၊ ကပ္ပိ-တစ်စုံတစ်ယောက်
 ကို၊ ဥပဓာရေဟိ- စူးစမ်းလော၊ (စမ်းကြည့်လော၊)” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ သော-
 ထိုယောက်ျားသည်၊ “သာဓု-ကောင်းပါပြီ” ကုတိ-ဤသို့ ဝန်ခံပြောဆိုပြီး၍၊
 သက္ခရာ-ကျောက်စရစ်ခဲတို့ကို၊ ဥစ္ဆင်္ဂေ-ရင်ခွင်၌၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဝါ-ထား၍၊

ဥစ္ဆင်္ဂေ။ ။ဥဿဉ္စတိ ဧတ္တတိ ဥစ္ဆင်္ဂေါ-အထက်၌ ငြိကပ်ရာအရပ်၊ [ဥ+သန္န+အ၊
 သကို ဆပြ၊ စဒေဘော၊-ဓာန်ဋီ-၂၇၆] ထောမနိမိ၌ “ဥတ္တံ”ဟု ရှိ၏၊ “ကြောဓေ-
 ရင်ခွင်”ဟု အနက်ဖွင့်၏၊ ပါဠိ၌ “ဥစ္ဆင်္ဂ”ဟု ဖြစ်၏၊ သီဋီသစ်-၂, ၈၊ ဇာဋီသစ်-၁,
 ၃၁၂တို့၌ “ကေနစိ ဆာဒိတတ္တာ(တစ်စုံတစ်ခုဖြင့် ဖုံးအုပ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်)
 ဥစ္စော+အဂေါတိ ဥစ္စင်္ဂေါ-မြင့်သောအင်္ဂါ”ဟု ပြု၍ “ဥစ္စင်္ဂ”ဟု ရှိ၏၊ စွကို ဧပြုလျှင်
 “ဥစ္ဆင်္ဂ”ဖြစ်သည်၊ ထိုဋီကာသစ်တို့၌ “ဥစ္ဆင်္ဂေ-ရင်ခွင်၌၊ (ပက္ခိပနတ္ထာယ-ထည့်ခြင်းငှာ၊
 ကိပ္ပိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ပသိဗ္ဗကာဒိကံ-အိတ်အစရှိသည်ကို၊) ကတွာ-ပြု၍”ဟု ပါဌ-

တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သောသူကို ဥပဓာရယမာနော-လျက်၊ ဝိစရန္တော-သော်၊ ဂါဝိ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “အယံ-ဤန္တားသည်၊ သဿာမိကာ-ပိုင်ရှင်နှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ ဝါ-ပိုင်ရှင်ရှိ၏၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ပဟရိတုံ-ပစ်ခတ်ခြင်းငှာ၊ န ဝိသဟိ-မရဲဝံ၊ မနုဿံ-ကို၊ ဒိသ္မာ၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ သမာတာပိတိကော-မိဘနှင့် တကွဖြစ်၏၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ပဟရိတုံ-ငှာ၊ န ဝိသဟိ-မရဲဝံ။

တေန သမယေန-၌၊ သုနေတ္တော နာမ-မည်သော၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ တံ နဂရံ-ထိုမြို့ကို၊ နိဿာယ-၍၊ ပဏ္ဏသာလာယ-သစ်ရွက်မိုးကျောင်း၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၄၅] ဝိဟရတိ-၏၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ တံ-ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ကို၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပဝိသန္တံ-ဝင်နေသည်ကို၊ နဂရဒ္ဒါရန္တရေ-မြို့တံခါးအကြား၌၊ ဒိသ္မာ-၍၊ “အယံ-ဤသူသည်၊ နိမာတာပိတိကော-မိဘမရှိသူတည်း၊ ဣမသ္မိ-ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဟဋေ-ပစ်ခတ်အပ်သော်၊ ဒဏ္ဍော-သည်၊ နတ္ထိ၊ ဣမံ-ဤပုဂ္ဂိုလ် ကို၊ ပဟရိတွာ-၍၊ သိပ္ပံ-ကို၊ ဝိမံသိဿာမိ-စူးစမ်းအံ့၊” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဒက္ခိဏကဏ္ဍသောတံ -လက်ယာဘက်နားကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ သက္ခရံ-ကျောက်ခဲကို၊ ခိပိ-ပစ်ပြီ၊ သာ-ထိုကျောက်ခဲသည်၊ ဒက္ခိဏ-ကဏ္ဍသောတေန-လက်ယာဘက်နားပေါက်ဖြင့်၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ ဝါမေန-လက်ဝဲဘက်နားပေါက်ဖြင့်၊ ဝါ-မှ၊ နိက္ခမိ-ထွက်ပြီ၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲသော၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာသည်၊ ဥပ္ပဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဘိက္ခာယ-ငှာ၊ စရိတုံ-ငှာ၊ နာသက္ခိ၊ အာကာသေန-ဖြင့်၊ ပဏ္ဏသာလံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ပရိနိဗ္ဗာယံ၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေ-သည်၊ အနာဂစ္ဆန္တေ-မကြွလာလသော်၊ “ကိဉ္စိ-တစ်စုံ တစ်ရာသော၊ အဖာသုကံ-မကျန်းမာခြင်းသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊” ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ရွက်မိုးကျောင်းသို့၊ ဂန္ဓာ၊ ပရိနိဗ္ဗာတံ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံနေသော၊ တံ-ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါကို၊ ဒိသ္မာ၊ ရောဒိသု-ငိုကျွေးကုန်ပြီ၊ ပရိဒေဝိသု-မြည်တမ်းကုန်ပြီ၊ သောပိ-ထိုယောက်ျားသည်လည်း၊ မဟာဇနံ-ကို၊

သေသထည့်၍ ပေးစေ၏။ ဆရာတို့ကား “အာဓာရနောက်၊ ကရရောက်၊ နက်ကောက် ဌပနာ”နှင့်အညီ အာဓာရနောင် ကရဓာတ်၏ အနက်ကို ဌပနအနက်ဟောယူ၍ ပေးတော်မူ၏။ ဤအတိုင်း ပေးခဲ့သည်။ (သီဘာ-၂, ၂၁၆၊ ဓာတုဘာ-၂, ၂၀၇)

ဂစ္ဆန္တိ-သွားနေသည်ကို၊ ဒီသွား၊ တတ္ထ-ထိုသစ်ရွက်မိုးကျောင်းသို့၊ ဂန္ဓာ၊ ပစ္စေက-
 ဗုဒ္ဓ-ကို၊ သဗ္ဗာနိတွာ-မှတ်မိ၍၊ “အယံ-ဤပစ္စေကဗုဒ္ဓါသည်၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပ-
 ဝိသန္ဓေ-သော်၊ ဒွါရန္တရေ-မြို့တံခါး၏ အကြား၌၊ မမ-ငါ၏၊ သမ္ပဒိဘူတော-
 မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ဖြစ်၏၊ အဟံ-သည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သိပ္ပံ-အတတ်ကို၊
 ဝိမံသန္ဓေ-စူးစမ်းလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဣမံ-ဤပစ္စေက ဗုဒ္ဓါကို၊ ပဟရိ-ပစ်ခတ်
 မိခဲ့ပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ “ဣမိနာ ပါပကေန-ဤလူယုတ်
 မာသည်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ-ကို၊ ပဟဋ္ဌော ကိရ-ပစ်ခတ်အပ်သတဲ့၊ ဂဏှထ-ဖမ်း
 ယူကြကုန်၊ ဂဏှထ-ကုန်၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ပေါထေတွာ-ထုရိုက်၍၊ တ-
 ထွေထွေ-ထိုအရပ်၌ပင်၊ နံ-ထိုယောက်ျားကို၊ ဇီဝိတက္ခယံ-အသက်၏ ကုန်ခြင်းသို့၊
 ပါပေသု-ရောက်စေကုန်ပြီ၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ အဝိစိမိ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-
 ၍၊ ယာဝ-လောက်၊ အယံ မဟာပထဝီ-သည်၊ ယောဇနမတ္တံ-တစ်ယူဇနာ
 အတိုင်းအရှည်သို့၊ ဝါ-တစ်ယူဇနာလောက်၊ ဥဿန္တာ-မြင့်တက်၏၊ တာဝ-
 လောက်၊ ပစ္စိတွာ-၍၊ ဝိပါကာဝသေသေန-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဂိဇ္ဈကုဋမတ္ထကေ-
 ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၏ အထက်၌၊ သဌိကုဋပေတော-သဌိကုဋမည်သော ပြိတ္တာ
 သည်၊ ဟုတွာ၊ နိဗ္ဗတ္တိ၊ သတ္တာ၊ တဿ-ထိုပြိတ္တာ၏၊ ဣမံ ပုဗ္ဗကမ္ပံ-ဤရှေးအ
 ကုသိုလ်ကံကို၊ ကထေတွာ၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဗာလဿ နာမ-လူမိုက်မည်သူ၏၊
 သိပ္ပံ ဝါ-အတတ်ပညာသည်လည်းကောင်း၊ ဣဿရိယံ ဝါ-အစိုးရခြင်းရှိသူ၏
 အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ-ဖြစ်လသော်၊ အနတ္တယ-အကျိုးမဲ့အလို့
 ငှာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဟိ-မှန်၊ ဗာလော-သည်၊ သိပ္ပံ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဣဿရိယံ
 ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ အတ္တနော-၏၊ အနတ္ထမေဝ-အကျိုးမဲ့
 ကိုသာ၊ ကရောတိ-၏၊” ဣတိ-သို့၊ အနုသန္တိ၊ ယဋ္ဌေတွာ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော-
 သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “ယာဝဒေဝ၊ ပေ ၊ ဝိပါတယ”န္တိ-
 ၍၊ (အာဟ)။

**ယာဝဒေဝ အနတ္တယ၊ ဥတ္တံ ဗာလဿ ဇာယတိ၊
 ဟန္တိ ဗာလဿ သုက္ကံသံ၊ မုဒ္ဒမဿ ဝိပါတယံ။**

ဗာလဿ-စိတ်မကောင်းသူ မိုက်သောသူ၏၊ ဥတ္တံ-တတ်သိနားလည်သူ
 ၏ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အတတ်ပညာမျိုးသည်၊ ဝါ-ကျော်စော

ထင်ရှားသူ၏ဖြစ်ရာ ရာထူးဂုဏ်သိန် စည်းစိမ်ဟူသမျှသည်၊ ယာဝ အနတ္တယ ဇေဝ-အကျိုးမဲ့ခြင်းတိုင်ရုံအလို့ငှာသာလျှင်၊ ဝါ-အကျိုးမဲ့ရုံသာ၊ **ဇာယတိ**-ဖြစ် လတ္တံ့၊ ဗာလဿ-၏၊ ဥတ္တံ-သည်၊ သုက္ကံသံ-ဖြူစင်သော ကုသိုလ်အဖို့အစု ကို၊ ဟန္တိ (ဟနတိ)-သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီး၏၊ အဿ-ထိုစိတ်မကောင်းသူ၊ မိုက် သော သူ၏၊ မုဒ္ဒိ-ပညာကို၊ ဝိပါတယံ-ကျစေလျက်၊ (ဖျက်ဆီးလျက်)၊ ဟန္တိ-၏။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ **ယာဝဒေဝါတိ**-ကား၊ အဝဓိပရိစ္ဆေဒနတ္ထေ-အပိုင်းအခြား ကို ပိုင်းဖြတ်ကန့်သတ်ခြင်းအနက်၌၊ (ပဝတ္ထော-ဖြစ်သော)၊ နိပါတော-နိပါတ် တည်း။ [အဝဓိဿ+ပရိစ္ဆေဒနံ အဝဓိပရိစ္ဆေဒနံ-အပိုင်းအခြားကို ပိုင်းဖြတ်ခြင်း၊ (ကင်္ခါဘာ-၂, ၁၉၅)၊ (တစ်နည်း) အဝဓိနာ+ပရိစ္ဆေဒနံ-အပိုင်းအခြားဖြင့် ပိုင်းဖြတ် ခြင်း၊(ကင်္ခါမဟာဋီ-၄, ၂၀၈၊ ကင်္ခါယော-၄၀၁)၊]

ဇာယတိ။ ။ ဇနဓာတ်၊ ဒိဝါဒိယပစ္စည်း၊ ယာဝပုရေပုရာယောဂေ နာဂတေ(နီတိ- ၈၇၄)သုတ် (ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နသုတ်၌ “ဝတ္ထမာနာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂ)ဖြင့် ယာဝအယှဉ်ဝယ် အနာဂတ်အနက်၌ ဝတ္ထမာန်တိဝိဘတ်သက်၊ ဇနာဒီနမာ တိမှိ စ သုတ်၌ “ဇနာဒီန မာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နကို အာပြု၊(ရူ-၃၁၀၊ နိဒ္ဒေသ)။ (တစ်နည်း) ဇနီဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ တိဝိဘတ်၊ တဒမိနာဒီနိ (မောဂ်-၁, ၄၇)သုတ်ဖြင့် နကို ယပြု၊ ဇ၏ အ-ကိုလည်း အာဒီယပြု(နိဒ္ဒိ-၄၂၀)။

တစ်နည်း။ ။ယာဝစသည်နှင့်ယှဉ်ရာဝယ် ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကို အတွင်းနက်၊ အနာ ဂတ်အနက်ကို အပြင်နက်ဟု ကစ္စာယနသာရ၌၂မျိုးခွဲ၏၊ ရုပ်တွက်ခိုက်၌ အတွင်း နက်ကိုခွဲ၍ ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နသုတ်ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌ ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်သက်၊ ဝါကျတွင်းအနက်ပေးရာ၌ အနာဂတ်အနက်ပေးရသည်၊(သာရ-၃၀)၊ မောဂ်-၆, ၁သုတ်၌ သမိပဝတ္ထမာန်၊ တံကာလာပေက္ခဝတ္ထမာန်၊ ကာလဝိပလ္လာသအားဖြင့် ၃ နည်း ပြ၏၊ ထို၃နည်းလုံး၌ ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နသုတ်ဖြင့် ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်သက်ပါ။

ယာဝဒေဝ။ ။ “ယာဝ+ဇေဝ”ဟုခွဲ၊ ယာဝကား အဝဓိပရိစ္ဆေဒန-ဇာယတိအရ ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ ပိုင်းအခြားကို ကန့်သတ်ခြင်းအနက်တည်း၊ ဇေဝကား ထိုအနက်ကို မြစေခြင်း နိယမ(သန္တိဌာနာဝဓရဏ)အနက်တည်း၊ “တိုင်ရုံ(တိုင်အောင်)”ကား အဝဓိ အနက်၊ “သာ”ကား နိယမ(အဝဓာရဏ)အနက်တည်း၊ လူမိုက်၏ ပညာနှင့် အရှိန် အဝါဩဇာအာဏာသည် အကျိုးမဲ့ဖြစ်ရုံသာ အကျိုးရှိသည်၊ အခြားကောင်းကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်ပါ-ဟူလို၊

ဥတ္တန္တိ-ကား၊ ဇာနဏသဘာဝေါ-သိတတ်သော သဘောတည်း၊ ဝါ-သိအပ်သော သဘောတည်း။ **ယံ သိပ္ပံ**-အကြင်အတတ်ပညာကို၊ **ဇာနာတိ**-သိ၏။

တစ်နည်း။ ။“ယာဝဒေဝ ကုက္ကုစ္စာယ(ဝိ-၂, ၁၈၈)”၌ ယာဝကဲ့သို့ ပြအပ်ခဲ့သော အနက်အပြင် အတိသယအနက်၊ ဧဝကိုကား အဋ္ဌာနပယုတ်ဟု ယူ၍ “ဗာလ-ဿ-၏။ ဥတ္တံ-သည်။ အနတ္ထာယ-အကျိုးမဲ့အလို့ငှာ၊ ယာဝ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဇာယတိ ဧဝ-ဖြစ်တော့မည်သာ”ဟု တစ်နည်းပေးနိုင်သည်။ (ဝိ. ဋ္ဌ-၃, ၁၄၆၊ ကဒီ. ဋ္ဌ-၂၅၂၊ ကဒီမဟာဋီ-၄, ၂၀၉၊ ပါတိပဒတ္တ-၂၆၅)

အဋ္ဌာနပယုတ်။ ။ပုဒ်ကိုတင့်တယ်စံပယ်စေခြင်း၊ ဆန်းစိုဏ်းကို တဲ့စေလိုခြင်း စသော အကြောင်းကြောင့် မထားထိုက်သောနေရာ၌ ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သောသဒ္ဒါကို အဋ္ဌာနပယုတ်ဟု ခေါ်သည်။ [အဋ္ဌာန-မထားထိုက်သောနေရာ၌+ပယုတ္တ-ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သောသဒ္ဒါ။] ဤ၌ ဇာယတိနှင့် တွဲပေးရမည့် ဧဝသဒ္ဒါကို ယာဝနောက်၌ ထား၏။ အနက်ပေးသောအခါ ယှဉ်သင့်ရာ ဌာနဖြစ်သော ဇာယတိပုဒ်နှင့် တွဲပေးရသည်။

ပဒကီဋ္ဌာဒိနာ. ဌာနေ, ပယုတ္တေပိ ပယောဇယေ၊

ဌာနေ ဌာနေ ပယုတ္တေ စ, အဌာနေ နော ပယောဇယေ။

ပဒကီဋ္ဌာဒိနာ-ပုဒ်၏ တင့်တယ်စံပယ်ခြင်းအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ အဋ္ဌာနေ-မယှဉ်စေသင့်(မထားသင့်)ရာဌာန၌၊ ပယုတ္တေပိ-ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သော်လည်း၊ ဝါ-ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သောသဒ္ဒါတို့ကိုလည်း၊ ဌာနေ-သုံးစွဲသင့်ရာဌာန၌၊ ပယောဇယေ-အနက်ပေးသောအခါ ယှဉ်စေရာ၏။ ဌာနေ-သုံးစွဲသင့်ရာဌာန၌၊ ပယုတ္တေ စ-ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်ပြီးသော်ကား၊ ဝါ-ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်ပြီးသောသဒ္ဒါတို့ကိုကား၊ အဋ္ဌာနေ-၌၊ နော ယောဇယေ-မယှဉ်စေရာ။ (ဇာလိနီ-၁၄၇၊ ဘေဒဋီ-၁၅)

ဥတ္တန္တိ ဇာနဏသဘာဝေါ။ ။“ယံ သိပ္ပံ”စသော နောက်အကျယ်ဖွင့်၂နည်းကို ကြည့်၍ “ဇာနဏသဘာဝေါ”၌ ဇာနဏကို ကတ္တုသာဓ်၊ ကမ္မသာဓ်၂မျိုး ပေးသည်။ “ဇာနဏဘာဝေါ” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ မ. ဋ္ဌ-၂, ၂၈၂၌ “ဥတ္တံ”ကို “ပညာတဘာဝံ ပါကဋဘာဝံ”ဟု ဖွင့်ခြင်း၊ “ဥတ္တာ”တိ လောကေ ဉာယတိ ဝိဿုတောတိ ဉာတော၊ ဉာတဿ+ဘာဝေါ ဥတ္တံ(မဋီ-၂, ၃၀၀)”ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်ပြခြင်းကို ထောက်လျှင် မူကွဲအတိုင်း “ဇာနဏဘာဝေါ”ဟု ရှိလျှင် ပိုကောင်းသည်။

ယံ သိပ္ပံ ဇာနာတိ။ ။ “ယံ သိပ္ပံ ဇာနာတိ”၌ “ဇာနာတိ”ဖြင့် “ဇာနာတိတိ ဉာတာ-တတ်သိသူ၊ [ဉာ+တု၊ သတ္တာဒိ၊ ရှု-၃၅၆၊]”ဟုသော်လည်းကောင်း၊ “ဇာနာတိတိ

ဧတံ-ဤဥတ္တံဟူသောအမည်သည်။ တဿ-ထိုအတတ်ပညာ၏။ နာမံ-အမည်တည်း။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ယမိ က္ကဿရိယေ-အကြင်အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးအာဏာ၌လည်းကောင်း၊ ယမိ ယသေ-အကြင်အခြံအရံ၌လည်းကောင်း၊ **ယမိ သမ္ပတ္တိယဉ္စ**-အကြင်စည်းစိမ်ဥစ္စာ၌လည်းကောင်း၊ ဌိတော-တည်သူကို၊ ဇနေန-လူအပေါင်းသည်၊ **ဉာယတိ**-သိအပ်၏။ ပါကဋ္ဌော ပညာတော-ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။ ဧတံ-ဤဥတ္တံဟူသော အမည်သည်၊ တဿ-ထိုရာထူးအာဏာ၊ အခြံအရံ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ၏။ နာမံ-တည်း၊ ဟိ-မှန်၏။ ဗာလဿ-၏။ သိပ္ပံ ဝါ-အတတ်ပညာသည်လည်းကောင်း၊ က္ကဿရိယာဒိ-ဘာဝေါ ဝါ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးအာဏာအစရှိသော အရာသည်လည်းကောင်း၊ အနတ္တယေဝ-အကျိုးမဲ့အလို့ငှာသာ၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏။ တံ-ထိုအစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးအာဏာအစရှိသောအရာကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ သော-ထိုလူမိုက်သည်၊ အတ္တနော-၏။ အနတ္တမေဝ-အကျိုးမဲ့ကိုသာ၊ ကရေတိ။ **ဟန္တိ**တိ-ကား၊ ဝိနာသေတိ-ပျက်စီးစေ၏။ ဝါ-ဖျက်ဆီး၏။ **သုက္ကံသန္တိ**-ကား၊ ကုသလကောဠာသံ-ကုသိုလ်ဟူသောအဖို့အစုတည်း၊ ဟိ-

ဉာတော၊ [ဉာ+တ၊ ပုရိသာဒိ-ရူ-၃၇၄၊]”ဟုသော်လည်းကောင်း ပြုရကြောင်းကို ပြသည်၊ သိပ္ပံဖြင့် ဥတ္တံအရကို ပြသည်၊ “ဉာတဿ (ဉာတုနော ဝါ)+ဘာဝေါ ဥတ္တံ၊ [ဉာတ+တ္တ၊ တကိုချေ၊ ဉ၌ ရဿပြု]”ဟု ပြ၍ “ဥတ္တံ(တတ်သိနားလည်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ) အရ အတတ်ပညာကို ရသည်-ဟူလို။

ယမိ . . . ဉာယတိ။ ။ “ယမိ . . . ဉာယတိ”၌ “ဉာယတိ”ဖြင့် “ဉာယတိတိ ဉာတော-သိအပ်သူ(အသိအမှတ်ပြုအပ်သူ-ထင်ရှားသူ)၊ [ဉာ+တ္တ၊-ရူ-၃၇၄၊ မဋီ-၂၊ ၃၀၀၊]”ဟု ပြုရကြောင်းကို ပြသည်၊ ဤနည်း၌ “ဥတ္တံ(ထင်ရှားသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ)အရ ရာထူး၊ ဂုဏ်သိန်၊ အခြံအရံ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ယူစေလို၍ “က္ကဿရိယေ ယသေ သမ္ပတ္တိယဉ္စ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဟန္တိ။ ။ “ဝိနာသေတိ”ဖြင့် “ဟနော ဘူ ဟိသာဂတီသု”ဟူသော ဟနဓာတ်၏ အနက်၂မျိုးတွင် ဟိသာအနက်ဟုလည်းကောင်း၊ အန္တိဝိဘတ်မဟုတ်၊ တိဝိဘတ်ဟုလည်းကောင်း သိစေသည်။

သုက္ကံသံ။ ။ “သုက္ကံ+အံသ”ဟုခွဲ၊ “သုက္ကံ တု သမ္ဘဝေ သုက္ကော၊ ဝေလေ ကုသလေ

ချဲ့၊ ဗာလဿ-၏။ ဝါ-မှာ၊ သိပ္ပံ ဝါ-အတတ်ပညာသည်လည်းကောင်း၊ ကုဿ-
ရိယံ ဝါ-အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရာထူးအာဏာသည်လည်းကောင်း၊
ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ-သော်၊ ကုသလကောဋ္ဌာသံ-ကုသိုလ်ဟူသော အဖို့အစုကို၊ ယာ-
တေန္တမေဝ-သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးလျက်သာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မုဒ္ဒန္တိ-ဟူသော၊ ဧတံ-ဤ
အမည်သည်၊ ပညာယ-ပညာ၏။ နာမံ-အမည်တည်း။ ဝိပါတယန္တိ-ကား၊ ဝိဒ္ဓံသ-
ယမာနံ-ဖျက်ဆီးလျက်၊ ဟိ-ချဲ့၊ တဿ-ထိုလူမိုက်၏။ တံ သုက္ကံသံ-ထိုကုသိုလ်
ဟူသော အဖို့အစုကို၊ ဟနန္တိ-သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးလသော်၊ ဝါ-လျှင်၊ ပညာသဒ္ဓါ-
တံ-ပညာဟု ဆိုအပ်သော၊ မုဒ္ဓံ-ဦးထိပ်ကို၊ ဝိပါတေန္တိ-ကျစေလျက်၊ ဝိဒ္ဓံသေ-
န္တမေဝ-ဖျက်ဆီးလျက်သာ၊ ဟန္တိ-သတ်ဖြတ်၏။ ဝါ-ဖျက်ဆီး၏။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့်
အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ၊ ဗဟူ၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ ပါပုဏိသု။

သဒ္ဓိကုဋ္ဌပေတဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီး၏။

၁၄-ဓိတ္တဂဟပတိဝတ္ထုဘာသာသီကာ

အသန္တံ ဘာဝနမိစ္ဆေယျာတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော

တိသု(ဓာန်-၈၉၇)”ဂါထာအရ သုက္ကသဒ္ဓါသည် “သုက်၊ အဖြူ၊ ကုသိုလ်”ဟူသော
အနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ ကုသိုလ်အနက်၊ အံသသဒ္ဓါ ကောဋ္ဌာသအနက်ဟု ပြလို၍
“ကုသလကောဋ္ဌာသံ”ဟု မိန့်သည်။ “အနတိ ဇီဝတိ ဧတေနာတိ အံသော၊ [အန+သ၊-
မောဂ်-၇၊ ၂၁၃၊] အံသိယတေတိ ဝါ အံသော၊ [အံသ-သံယာတေ+အ၊-အမရဗျာ-
၃၈၆၊ စိန္တာမဏိ၊] သုခံ ကရေတိတိ သုက္ကော၊ [သုခ+ကရ+ကွိ၊-ဓာန်ဦး-၈၅၊] သုက္ကော
စ+သော+အံသော စာတိ သုက္ကံသော-ကုသိုလ်တည်းဟူသော အဖို့အစု”ဟု ပြပါ။

မုဒ္ဓံ။ “ဥတ္တမဂေ ပုမေ မုဒ္ဓါ၊ မုဒ္ဓေါ မုဋ္ဌေ တိလိဂီကော(ဓာန်-၁၀၂၈)”ဟူသော
ဂါထာအရ မုဒ္ဓသဒ္ဓါသည် “ဦးခေါင်း၊ မိုက်သူ”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌
“ဦးခေါင်း”အနက်ကို ယူပါ။ ပကတိဦးခေါင်း၏အမည်ကို ပညာ၌ တင်စား၍ သဒ္ဓိသု-
ပစာရအားဖြင့် ပညာကို “မုဒ္ဓ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုကြောင့် “နာမံ”ဖြင့် ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း)
“မောဒန္တိ ဧတ္ထ ဥကာတိ မုဒ္ဓါ၊ [မုဒ+ဓ၊-မော-၇၊ ၉၉]”ဟု ပြပြီးနောက် “မုဒ္ဓါ ဝိယာတိ
မုဒ္ဓါ”ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်လည်း ပြုနိုင်သည်။ [ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံ ရှိရာ၊ ဥပစာ၊ ကျမ်းလာ
မျှော်ထောက်ရှု။ (တောင်တွင်း-၆၂)]

သုဓမ္မတ္ထေရုံ-သုဓမ္မထေရ်ကို၊ အာရဗ္ဗ၊ ကထေသိ။ ဒေသနာ-သည်၊ မစ္ဆိကာ-
သဏ္ဌေ-မစ္ဆိကာသဏ္ဌမြို့၌၊ သမုဋ္ဌာယ-ဖြစ်ခဲ့၍၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးဆုံး
ပြီ။ ဟိ-ချဲ့၊ မစ္ဆိကာသဏ္ဌနဂရသို့-မစ္ဆိကာသဏ္ဌမြို့၌၊ စိတ္တော နာမ-မည်သော၊
ဂဟပတိ-သည်၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ-ပဉ္စဝဂ္ဂိရဟန်းတို့၏၊ (၅ပါးသောရဟန်းတို့၏ အစု
၌ ဖြစ်သောရဟန်းတို့၏)၊ [ပဉ္စနံ+ဝဂ္ဂေါ ပဉ္စဝဂ္ဂေါ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂေ+ဘဝါ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ-
ပဋိသံ၊ ၄-၂၊ ၂၁၄၊] အပ္ပန္တရံ-အတွင်း၌ဖြစ်သော၊ မဟာနာမတ္ထေရုံ နာမ-မဟာ
နာမ်ထေရ်ကို၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရမာနံ-လှည့်လည်နေသည်ကို၊ ဒိသွာ၊ တဿ-
ထိုမဟာနာမ်ထေရ်၏၊ ဣရိယာပထေ-ဣရိယာပုထ်၌၊ ပသီဒိတွာ-ကြည်ညို၍၊
ပတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဂေဟံ-သို့၊ ပဝေသေတွာ-ဝင်စေ၍၊ ဘောဇေတွာ-ပြု
စုလုပ်ကျွေး၍၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-၌၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သုဏန္တော-သော်၊ သော-
တာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတွာ၊ အစလသဒ္ဓေါ-မတုန်လှုပ်သော သဒ္ဓါရှိသည်၊ ဟုတွာ၊
အမ္မာဋကဝနံ နာမ-ဌေးတောဥယျာဉ်မည်သော၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ဥယျာနံ-
ဥယျာဉ်ကို၊ သံဃာရာမံ-သံဃာ့အာရာမကို၊ ကတ္တုကာမော-ပြုခြင်းငှာ အလို
ရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ထေရဿ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဥဒကံ-ကို၊ ပါတေတွာ-ကျစေ၍၊
[ဥဒကံ ပါတေတွာ-ရေစက်ချ၍၊] နိယျာဒေသိ-အပ်နှံလှူဒါန်းပြီ၊ တသ္မိံ ခဏေ-
ထိုခဏ၌၊ “ဗုဒ္ဓသာသနံ-ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်သည်၊ ပတိဋ္ဌိတံ-တည်ပြီ”
ဣတိ-သို့၊ ဥဒကပရိယန္တံ-ရေအဆုံးအပိုင်းအခြားကို၊ ကတွာ၊ မဟာပထဝီ-သည်၊
ကမ္ပိ-တုန်လှုပ်ပြီ၊ မဟာသေဋ္ဌိ-သူဌေးကြီးသည်၊ ဥယျာနေ-၌၊ မဟာဝိဟာရံ-
ကြီးစွာသောကျောင်းကို၊ ကာရေတွာ-ဆောက်လုပ်စေ၍၊ သဗ္ဗဒိသာဟိ-အလုံး
စုံသော အရပ်မျက်နှာတို့မှ၊ အာဂတာနံ-ကြွရောက်လာကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-
ရဟန်းတို့ဖို့၊ ဝါ-ရဟန်းတို့အတွက်၊ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓါရော-ဖွင့်အပ်သောတံခါးရှိသည်၊
အဟောသိ၊ မစ္ဆိကာသဏ္ဌေ-မစ္ဆိကာသဏ္ဌမြို့၌၊ သုဓမ္မတ္ထေရော နာမ-
သုဓမ္မထေရ်မည်သော၊ နေဝါသိကော-ကျောင်းနေရဟန်းသည်၊ ဝါ-အမြဲနေ
ရဟန်းသည်၊ အဟောသိ။

အပရေန-တစ်ပါးသော၊ သမယေန-အခါ၌၊ စိတ္တဿ-စိတ္တသူကြွယ်၏၊
ဂုဏကထံ-ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်းစကားကို၊ (ဂုဏ်နှင့် စပ်သော စကားကို)၊

သုတ္တာ၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ **အဂ္ဂသာဝကာ**-အဂ္ဂသာဝကတို့သည်၊ တဿ-ထိုစိတ္တ သူကြွယ်ကို၊ သင်္ဂဟံ-ချီးမြှောက်မှုကို၊ ကတ္တုကာမာ-ပြုလိုကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ မစ္ဆိကာသဏ္ဌာ-သို့ အဂမံသု-ကြွကုန်ပြီ၊ စိတ္တော-သော၊ ဂဟပတိ-သည်၊ တေသံ-ထိုအဂ္ဂသာဝကတို့၏၊ အာဂမနံ-ကြွလာတော်မူခြင်းကို၊ သုတ္တာ၊ အမယောဇန-မဂ္ဂံ-ယူဇနာဝက်ရှိသောခရီးသို့၊ ပစ္စုဂ္ဂန္တာ-ခရီးဦးကြိုဆို၍၊ တေ-ထိုအဂ္ဂသာဝက တို့ကို၊ အာဒါယ-ပင့်ခေါ်၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝေသေတွာ-ဝင် စေ၍၊ **အာဂန္တကဝတ္ထံ**-အာဂန္တကဝတ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ “ဘန္တေ-ရား၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ သောတုကာမော-သည်၊ အမှီ-၏၊” ကုတိ-သို့၊ ဓမ္မ-သေနာပတိ-တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတြာကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၉၅ ရှု၊] ယာစိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုသူကြွယ်ကို၊ ထေရော-သည်၊ “ဥပါသက-ကာ၊ အဒ္ဓါနေန-အခွန်ရှည်သော ခရီးဖြင့်၊ အာဂတာ-လာရကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)၊

အဂ္ဂသာဝကာ။ ။အဂ္ဂါ စ+တေ+သာဝကာ စာတိ အဂ္ဂသာဝကာ-အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော သာဝကတို့၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါ သေဌ(ဥတ္တမ)အနက်ဟော၊ အဂ္ဂအရ မြတ်ခြင်း ဟူသည် သီလစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်ခြင်းတည်း၊ (သင်္ဃီ-၂၊ ၁၂၁)၊ (တစ်နည်း) သာဝကာနံ သာဝကေသု ဝါ အဂ္ဂါ အဂ္ဂသာဝကာ-သာဝကတို့တွင် အမြတ်ဆုံးသာဝက တို့၊ “သာဝကအဂ္ဂ”ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေ့နောက်ပြန်၊(မြို့နီဝံ-၁၇၂)၊ ဆက်ဥးအံ့-သာဝက သည် အဂ္ဂသာဝက၊ မဟာသာဝက၊ ပကတိသာဝကအားဖြင့် ၃မျိုးရှိ၏၊ မဟာသာ ဝကအပါး(၈၀)ရှိ၏၊ ထိုအပါး(၈၀)တွင် အရှင်သာရိပုတြာနှင့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ လည်း ပါဝင်၏၊ ထိုသို့ပါဝင်သော်လည်း ရှေးဆုတောင်းကြီးကျယ်ခြင်း၊ ရှေးကောင်းမှု ကြီးကျယ်ခြင်းတို့ကြောင့် သာဝကအားလုံးတို့၏ အမြတ်ဆုံးအဖြစ်၌ တည်သည့် အတွက် အရှင်သာရိပုတြာနှင့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ကို “အဂ္ဂသာဝက”ဟုသာ ခေါ်ဆိုရ တော့သည်။ (ထေရ. ဋ-၅၄၃၊ ၅၄၃)

အာဂန္တကဝတ္ထံ။ ။အာဂစ္ဆတိတိ အာဂန္တကော၊ ဝတ္ထေတဗ္ဗန္တိ ဝတ္ထံ၊ အာဂန္တကဿ +ဝတ္ထံ အာဂန္တကဝတ္ထံ-ဧည့်သည်ရဟန်းဖို့ ပြုကျင့်ထိုက်သောဝတ်၊(ပါစိယော-၄၇၉)၊ (တစ်နည်း)“ဘတ္တဂ္ဂေ+ဝတ္ထိတဗ္ဗံ+ဝတ္ထံ ဘတ္တဂ္ဂဝတ္ထံ(ဝိလံဇီ-၂၊ ၁၃)”ကဲ့သို့ “အာဂန္တကေ +ဝတ္ထိတဗ္ဗံ+ဝတ္ထံ အာဂန္တကဝတ္ထံ-ဧည့်သည်ရဟန်း၌ ပြုကျင့်ထိုက်သောဝတ်”ဟု ပြုပါ၊ “အာဂန္တကေန+ဝတ္ထိတဗ္ဗန္တိ အာဂန္တကဝတ္ထံ-ဧည့်သည့် ရဟန်းသည် ပြုကျင့်ထိုက်သော ဝတ်(ဝိလံဇီ-၂၊ ၁၀)”ဟူသော ဝိပြိုဟ်ကား ဤနေရာနှင့် မလျော်၊ စုဒ္ဒသဓန္ဒကလာ “အာဂန္တကဝတ္ထံ”အတွက်သာ ဖြစ်သည်။

ကိလန္တရူပါ-ပင်ပန်းသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သည်။ အမှ-ကုန်၏။ အပိစ-သို့သော်လည်း၊ ထောက်-ငယ်၊ သုဏ္ဏဟိ-နာယူလော။” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူ၍၊ တဿ-ထိုသူကြွယ်အား၊ ဓမ္မံ၊ ကထေသိ၊ သော-ထိုသူကြွယ် သည်၊ ထေရဿ-၏။ ဓမ္မံ-ကို၊ သုဏ္ဏန္တောဝ-စဉ်ပင်၊ အနာဂါမိဖလံ-သို့၊ ပါပုဏိ၊ သော-ထိုသူကြွယ်သည်၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ အဂ္ဂသာဝကေ-တို့ကို၊ ဝနိတွာ၊ “ဘန္တေ! သွေ-နက်ဖြန်၌၊ ဘိက္ခုသဟဿေန-ရဟန်းတစ်ထောင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ မမ-၏။ ဂေဟေ-၌၊ ဘိက္ခံ-ဆွမ်းကို၊ ဂဏှထ-ခံယူတော်မူပါကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ နိမန္တေတွာ-ပင့်ဖိတ်၍၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဝါ-နောက်မှ၊ နေဝါသိကံ-ကျောင်းနေဖြစ်သော၊ သု-ဓမ္မထွေရံ-ကို၊ “ဘန္တေ! တုမှေပိ-တို့သည်လည်း၊ သွေ-၌၊ ထေရေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ အာဂစ္ဆေယျာထ-ကြွလာတော်မူပါကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ နိမန္တေသိ၊ သော-ထို သုဓမ္မထေရ်သည်၊ “အယံ-ဤသူကြွယ်သည်၊ မံ-ငါ့ကို၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဝါ-မှ၊ နိမန္တေတိ-ပင့်လျှောက်၏။” ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ကုဒ္ဒေါ-အမျက်ထွက်သည်၊ (ဟုတွာ) ပဋိက္ခိပိတွာ-ပယ်မြစ်၍၊ ပုနပျုနံ-ထပ်၊ ယာစိယမာနောပိ-တောင်းပန် အပ်ပါသော်လည်း၊ ပဋိက္ခိပိ ဧဝ-ပယ်မြစ်သည်သာ၊ ဥပါသကော-သည်၊ “ဘန္တေ! ပညာယိဿထ-ထင်ရှားလာပါကုန်လိမ့်မည်၊ (ပေါ်လာပါကုန်လိမ့်မည်)” ကုတိ- ဤသို့ လျှောက်၍၊ ပက္ကမိတွာ-ဖဲသွား၍၊ ပုနဒိဝသေ-နောက်တစ်နေ့၌၊ အတ္တ- နော-၏။ နိဝေသနေ-နေအိမ်၌၊ မဟာဒါနံ-ကြီးစွာသောအလှူကို၊ သဇ္ဇေသိ- ပြင်ဆင်ပြီ၊ သုဓမ္မထွေရောပိ-သည်လည်း၊ ပစ္စုသကာလေယေဝ-၌ပင်၊ “ဂဟ- ပတိနာ-သည်၊ အဂ္ဂသာဝကာနံ-တို့ဖို့၊ ကိဒိသော-အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ သက္ကာရော-ကောင်းစွာပြုအပ်သော လှူဒါန်းပူဇော်ဖွယ်ကို၊ သဇ္ဇိတော န ခေါ- ပြင်ဆင်အပ်သနည်း? [စလင်းဂံ-၇အလို “အဂ္ဂသာဝကာနံ-တို့၏၊ (အတ္ထာယ-အကျိုး ဌာ၊) ကိဒိသော သက္ကာရော သဇ္ဇိတော န ခေါ-နည်း?”ဟု ပေး] သွေ-၌၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပဿိဿာမိ-ကြည့်အံ့၊” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ ပတ္တစိဝရံ- ကို၊ အာဒါယ-၍၊ တဿ-ထိုသူကြွယ်၏၊ ဂေဟံ-သို့၊ အဂမာသိ။

သော-ထိုသုဓမ္မထေရ်သည်၊ ဂဟပတိနာ-သည်၊ “ဘန္တေ! နိသီဒထ-ကုန်၊” ကုတိ-သို့၊ ဝုစ္စမာနောပိ-လျှောက်အပ်ပါသော်လည်း၊ “အဟံ-သည်၊ န နိသီဒါမိ- မထိုင်တော့ပါ၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ စရိဿာမိ-တော့မည်၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊

အဂ္ဂသာဝကာနံ-တို့ဖို့ ပဋိယာဒိတံ-စီရင်အပ်သော၊ [(တစ်နည်း) အဂ္ဂသာဝကာနံ-တို့၏၊ (အတ္ထယ-၄၁) ပဋိယာဒိတံ-သော၊ သက္ကာရံ-ကို၊ ဩလောကေတွာ၊ ဂဟ-ပတိ-ကို၊ ဇာတိယာ-ဇာတ်အားဖြင့်၊ ဃဋ္ဌေတုကာမော-ထိခိုက်စေလိုသည်၊ (ဟုတွာ) “ဂဟပတိ-သူကြွယ်! တေ-၏၊ သက္ကာရော-သည်၊ ဥဋ္ဌာရော-မွန် မြတ်ပါ၏၊ အပိစ-သို့သော်လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤဆွမ်းပွဲ၌၊ ဧကဉ္စေဝ-တစ်ခုသည် သာ၊ နတ္ထိ” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ “ဘန္တေ! ကိ-ဘာပါနည်း?” ကုတိ-ဤသို့ မေး လျှောက်ပြီ၊ “ဂဟပတိ-ကြွယ်! တိလသံဂုဋ္ဌိကာ-နှမ်းဖြင့်စပ်တွဲ၊ တင်လဲပါရှိ သောမုန့်တည်း၊ ဝါ-နှမ်းပျစ်မုန့်တည်း” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်၊ ဂဟပတိနာ-သည်၊ ကာကောပမာယ-ကျီးဟူသော ဥပမာရှိသောစကားဖြင့်၊ အပသာဒိတော-ပြစ်တင်ကဲ့ရဲ့အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကုဇ္ဈိတွာ-အမျက်ထွက်၍၊ “ဂဟပတိ-ကြွယ်! ဧသော-ဤကျောင်းသည်၊ တေ-၏၊ အာဝါသော-ကျောင်း တည်း၊ အဟံ-သည်၊ ပက္ကမိဿာမိ-ဖဲသွားတော့မည်” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ ယာဝ-တတိယံ-ခုကြိမ်တိုင်အောင်၊ ဝါရိယမာနောပိ-တားမြစ်အပ်ပါသော်လည်း၊ ပ-က္ကမိတွာ၊ သတ္ထု၊ သန္တိကံ၊ ဂန္နာ၊ စိတ္တေန စ-စိတ္တသူကြွယ်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တနာ စ-မိမိသည်လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တဝစနံ-ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ အာရောစေသိ၊ သတ္တာ၊ “တယာ-သည်၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါတရားရှိသော၊ ပသန္နော-ရတနာခုပါး၌ ကြည်ညိုသော၊ ဥပါသကော-ကို၊ ဟီနေန-ယုတ်ညံ့သောစကား ဖြင့်၊ ခုံသိတော-ဆဲရေးအပ်ပြီ၊ ဝါ-ထိပါးပုတ်ခတ်အပ်ပြီ” ကုတိ-သို့၊ တဿေဝ-ထိုသူဓမ္မထေရ်၏သာ၊ (ဥပရိ-အပေါ်၌) ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ အာရောပေတွာ-တက်ရောက်စေ၍၊ ဝါ-တင်၍၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၂၉၊ ၃၀၀၈] **ပဋိသာရဏီယကမ္ပံ-**

တိလသံဂုဋ္ဌိကာ။ ။ ဂုဋ္ဌော ဧတ္ထ အတ္ထိတိ ဂုဋ္ဌိကာ-တင်လဲပါရှိသောမုန့်၊ သမ္မာ+ ဂုဋ္ဌိကာ သံဂုဋ္ဌိကာ-ကောင်းမွန်စွာ တင်လဲပါရှိသောမုန့်၊ တိလေဟိ+သံသဋ္ဌာ+သံဂုဋ္ဌိ-ကာ တိလသံဂုဋ္ဌိကာ-နှမ်းတို့ဖြင့် ရောအပ်သော ကောင်းမွန်စွာ တင်လဲပါရှိသောမုန့်၊ (စူဘာ-၁၀)၊ (တစ်နည်း) သုန္ဒရော+ဂုဋ္ဌော သံဂုဋ္ဌော-ကောင်းသောသကာ၊ (တင်လဲ)၊ တိလဉ္စ+သံဂုဋ္ဌော စ တိလသံဂုဋ္ဌာ၊ တိလသံဂုဋ္ဌေဟိ+မိဿိတာ တိလသံဂုဋ္ဌိကာ-နှမ်း၊ ကောင်းသောသကာတို့နှင့် ရောနှောအပ်သောမုန့်။ (စလင်းဂံ-၃၊ ၇)

ပဋိသာရဏီယကမ္ပံ။ ။ အက္ကဋ္ဌဂဟဋ္ဌသမိပမေဝ ပဋိသာရိယတိ ပစ္ဆာ ပေသိယ-

ပဋိသာရဏီယကံကို၊ ကာရာပေတွာ-ပြုစေ၍၊ “ဂစ္ဆ-လော၊ စိတ္တဂဟပတိ-
စိတ္တသူကြွယ်ကို၊ ခမာပေဟိ-သည်းခံစေလော၊ (တောင်းပန်လော)” ကုတိ-
သို့ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ သော-ထိုသူဓမ္မထေရ်သည်၊ တတ္ထ-ထိုမစ္ဆိကာသက္ကာ
ကျောင်းသို့၊ ဂန္ဓာ၊ “ဂဟပတိ-ကြွယ်၊ သော-ထိုအပြစ်သည်၊ မယုမေဝ-၏သာ၊
ဒေါသော-တည်း၊ မေ-အား၊ ခမာဟိ-လော၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာပိ-၍လည်း၊
“အဟံ၊ န ခမာမိ-သည်းမခံနိုင်ပါ၊” ကုတိ-သို့၊ တေန-ထိုစိတ္တသူကြွယ်သည်၊
ပဋိက္ခိတ္တော-ပယ်မြစ်အပ်သည်၊ (သမာနော)၊ မင်္ဂုဘူတော-မျက်နှာမသာယာ
သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တံ-ထိုစိတ္တသူကြွယ်ကို၊ ခမာပေတုံ-သည်းခံစေခြင်းငှာ၊ နာ-
သက္ခိ၊ ပုနဒေဝ-သာ၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ပစ္စာဂမာသိ-ပြန်လာပြီ၊ သတ္တာ-
သည်၊ “အဿ-ထိုသူဓမ္မထေရ်အား၊ ဥပါသကော-သည်၊ န ခမိဿတိ-သည်း
ခံလိမ့်မည်မဟုတ်၊” ကုတိ-သို့၊ ဇာနန္တောပိ-သိပါသော်လည်း၊ “ဧသ-ဤသူ
ဓမ္မထေရ်သည်၊ မာနထဒ္ဓေါ-မာနဖြင့် ခက်ထန်၏၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ တိသ-
ယောဇနံ-ယူဇနာ၇၀ရှိသော၊ မဂ္ဂံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပစ္စာဂစ္ဆတု-ပြန်လာပါစေ၊” ကုတိ-
ဤသို့ ကြံတော်မူ၍၊ ခမန္တုပါယံ-သည်းခံခြင်း၏ အကြောင်းဥပါယ်ကို၊ ဝါ-
သည်းခံကြောင်းနည်းလမ်းကို၊ အနာစိက္ခိတွာဝ-မပြောပြမှု၍၊ ဥယျောဇေသိ။
အထ၊ ပုန၊ အာဂတကာလေ-လာရာအခါ၌၊ နိဟတမာနဿ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီး
သောမာနရှိသော၊ အဿ-ထိုသူဓမ္မထေရ်အား၊ အနုဒ္ဓတံ-နောက်လိုက်တမန်
ရဟန်းကို၊ ဝါ-အဖော်တမန်ရဟန်းကို၊ ဒတွာ၊ “ဂစ္ဆ-လော၊ ကုမိနာ-ဤရဟန်း
နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္ဓာ၊ ဥပါသကံ-ကို၊ ခမာပေဟိ-လော၊” ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တာ၊ “သမဏေန
နာမ-ရဟန်းမည်သည်၊ ‘မယျံ-၏၊ ဝိဟာရော-ကျောင်းတည်း၊ မယျံ-၏၊ နိဝါသ-

တိ ယေနာတိ ပဋိသာရဏီယံ-ဆဲရေးခံရသော လူဒါယကာအထံသို့ တစ်ဖန်သွားစေ
ကြောင်း၊ စေလွှတ်ကြောင်းကံ-တောင်းပန်စေကြောင်းကံ၊(ဝဇီရ-၅၀၈)၊ (တစ်နည်း)
ပဋိမုခံ အတ္တနော ဒေါသံ သရာပေတဗ္ဗံ အနေန ဝိနယကမ္မေနာတိ ပဋိသာရဏီယံ-
မိမိအပြစ်ကို ရှေးရှုအမှတ်ရစေကြောင်းကံ၊(ပါစိယော-၄၁၄)၊ (တစ်နည်း) အတ္တနော
ဒေါသော ပဋိသာရီယတေ အနေနာတိ ပဋိသာရဏီယံ-မိမိအပြစ်ကို တစ်ဖန်ပြန်၍
အမှတ်ရစေကြောင်းကံ၊ ပဋိသာရဏီယမေဝ+ကမ္မံ ပဋိသာရဏီယကမ္မံ။ (ပါစိယော-
၄၁၄)

ဌာနံ-နေရာအရပ်တည်း၊ မယံ-၏၊ ဥပါသကော-တည်း၊ မယံ-၏၊ ဥပါသိကာ-
 တည်း၊ ကုတိ-သို့၊ မာနံ ဝါ-မာနကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကုဿံ ဝါ-ကုဿာ
 ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကာတုံ-ငှာ၊ န ဝဇ္ဇတိ၊ ဟိ-မှန်၊ ဧဝံ-သို့၊ ကရောန္တဿ-
 ပြုသောရဟန်း၏၊ ဝါ-သော်၊ ကုစ္ဆာမာနာဒယော-အလိုတဏှာ မာနအစရှိကုန်
 သော၊ ကိလေသာ-တို့သည်၊ ဝဇ္ဇန္တိ-တိုးပွားကုန်၏၊ ကုတိ-သို့၊ အနုသန္တိ၊
 ယဇ္ဇေတွာ၊ ဓမ္မံ၊ ဒေသေန္တော၊ (ဟုတွာ)၊ ကုမာ ဂါထာ-တို့ကို၊ အဘာသိ၊ (ကိ)၊
 “အသန္တံ ၊ ပေ၊ ဝဇ္ဇတိ”တိ-၍၊ (အဘာသိ)။

**အသန္တံ ဘာဝနမိစ္ဆေယျ၊ ပုရေက္ခာရဉ္စ ဘိက္ခုသု၊
 အာဝါသေသု ကုဿရိယံ၊ ပူဇာ ပရကုလေသု စ။**

(ယော ဗာလော-အကြင်ရဟန်းမိုက်သည်၊) အသန္တံ-မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသော
 ဂုဏ်ဖြင့်၊ ဘာဝနံ-ချီးမွမ်းခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) အသန္တံ-မိမိ၌ ထင်
 ရှားမရှိသော ဂုဏ်ကို၊ ဘာဝနံ-(ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ သူတစ်ပါးအား) ထင်ရှား
 ပြခြင်း(ပြောကြားခြင်း)ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသု-ရဟန်းတို့၌၊ ပုရေက္ခာရဉ္စ-
 မိမိကို ရှေ့၌ပြုမည့်(ထားမည့်) အခြံအရံရဟန်းကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ-မိမိကို
 ရှေ့၌ပြုခြင်း(ထားခြင်း)ကိုလည်းကောင်း၊ အာဝါသေသု-သံဃိကကျောင်းတို့၌၊
 ကုဿရိယံ စ-အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပရကုလေသု-မိဘဆွေမျိုး
 တို့မှ တစ်ပါးသော အမျိုးတို့၌၊ ဝါ-တို့၏၊ ပူဇာ စ-ပစ္စည်းငှပေးတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း
 ကိုလည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆေယျ-အလိုရှိ၏။

**မမေဝ ကတမညန္တ၊ ဂိဟီ ပဗ္ဗဇိတာ ဥဘော၊
 မမေဝါတိဝသာ အဿု၊ ကိစ္စာကိစ္စေသု ကိသ္ဓိစိ၊
 ကုတိ ဗာလဿ သင်္ကပ္ပော၊ ကုစ္ဆာ မာနော စ ဝဇ္ဇတိ။**

(ယဿ ဗာလဿ-အကြင်ရဟန်းမိုက်၏၊ ဝါ-မှာ၊) ဂိဟီ-လူဝတ်ကြောင်
 တို့လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇိတာ-ရှင်ရဟန်းတို့လည်းကောင်း၊ (ကုတိ-သို့) ဥဘော-
 ၂မျိုးလုံးတို့သည်၊ မမေဝ-ငါ့ကိုသာလျှင်၊ (နိဿာယ-၍)၊ ကတံ-အမှုကိစ္စ၊ မှန်
 သမျှကို ပြုအပ်(ပြီးစေအပ်)၏ဟူ၍၊ မညန္တ-မှတ်ထင်ကြပါစေ၊ [“ကတံ-ပြုအပ်
 သမျှ၊ အမှုကိစ္စသည်၊ (နိဋ္ဌိတံ-ပြီးစီးရ၏ဟူ၍)၊ မညန္တ-ကြပါစေ”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊]

ကိစ္စာကိစ္စေသု-ကိစ္စငယ်၊ကိစ္စကြီး အသီးသီးတို့တွင်၊ ကိသ္ဋိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော ကိစ္စ၌၊ မမေဝ-ငါ၏သာ၊ အတိဝသာ-အလို၌ ဖြစ်ကြရသည်၊ ဝါ-အလိုသို့ လိုက် ကြရသည်၊ အသု-ဖြစ်ကြပါစေ၊ ဣတိ-ဤသို့ သင်္ကပ္ပ-အကြံသည်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇ- တိ-ဖြစ်၏၊ တဿ) ဗာလဿ-ထိုရဟန်းမိုက်၏၊ ဝါ-မှ၊ ဣတ္ထ-ဒွါရ်၆ပါး၌ဖြစ် သော တဏှာသည်လည်းကောင်း၊ မာနော စ-၉ပါးသော မာနသည်လည်း ကောင်း၊ ဝဇ္ဇတိ-တိုးပွား၏။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ **အသန္တန္တိ**-ကား၊ ဗာလော-သော၊ ယော ဘိက္ခု-အကြင် ရဟန်းသည်၊ အဝိဇ္ဇမာနံ-မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသောဂုဏ်ဖြင့်၊ သမ္ဘာဝနံ-ချီးမွမ်းခြင်း ကို၊ ဣစ္ဆေယျ-အလိုရှိ၏၊ “အဿဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါတရားမရှိသူသည်၊ သမာနောဝ- ဖြစ်ပါလျက်ပင်၊ ‘သဒ္ဓေါတိ-သဒ္ဓါတရားရှိသူဟူ၍၊ မ-ကို၊ ဇနော-လူအပေါင်း

အသန္တိ။ ။သန္တသဒ္ဓါသည် “သပ္ပရိသ၊ ဝိဇ္ဇမာန၊ သမာန၊ ခေဒ(ပင်ပန်းခြင်း)၊ နိရောဓ”ဟူသောအနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ “အဝိဇ္ဇမာနံ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် သန္တသဒ္ဓါ ဝိဇ္ဇမာနအနက်ဟောတည်း၊ “သပ္ပရိသ၊ သမာန၊ ဝိဇ္ဇမာနာ ဂစ္ဆန္တာ။ ခေဒ၊ နိရောဓ၊ အနက်ပြု၊ မှတ်ကြပု-စိတ်-ညာ”ဟူသော လင်္ကာအရ သန္တသဒ္ဓါသည် “သပ္ပရိသ၊ ဝိဇ္ဇမာန၊ သမာန”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောလျှင် ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်းတည်း၊ “ခေဒ၊ နိရောဓ”ဟူသော အနက်တို့ကို ဟောလျှင် အဘိဓေယျ(အရကောက်)၏ လိင်အား လျော်စွာ ပုရိသာဒိဂိုဏ်း၊ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ ကညာဒိဂိုဏ်းတည်း၊(နိဒီ-၈၈)၊ “အတ္ထိတိ သန္တံ၊ [အသ+အန္တံ] န+သန္တံ အသန္တံ”ဟု ပြုပါ။

အသန္တံ ဝိဘတ်နက်။ ။“အဝိဇ္ဇမာနံ”ဟူသော အဖွင့်ဖြင့် ဝိဘတ်နက်ကို မသိနိုင် သေးပါ။ နောက်၌ “အသန္တံ ဘာဝနံ ဣစ္ဆေယျ”ဥပုဋ်လုံးအတွက် “အသန္တသမ္ဘာဝနံ ဣစ္ဆတိ”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုတွင် အသန္တသမ္ဘာဝနံကို “**အသန္တသမ္ဘာဝနာယာတိ** အတ္တနော အဝိဇ္ဇမာနေဟိ ဂုဏေဟိ သမ္ဘာဝနာယ(သာရတ္ထ-၂၊ ၂၈၁)၊ **အသန္တသမ္ဘာဝန- ပတ္ထနာနန္တိ** အသန္တေဟိ အဝိဇ္ဇမာနေဟိ ဂုဏေဟိ သမ္ဘာဝနဿ ပတ္ထနာဘူတာနံ(မဋီ- ၂၊ ၅၀)”ဟု ဖွင့်ဆိုကြ၏၊ ဤအဖွင့်များ၌ အသန္တကို “အဝိဇ္ဇမာနေဟိ ဂုဏေဟိ”ဟု ဖွင့်ပုံကို ကြည့်၍ အသန္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို တတိယာအနက်ဟု ယူပေးခဲ့သည်၊ (တစ်နည်း) **အသန္တဂုဏသမ္ဘာဝနာတိ** အတ္တနိ အဝိဇ္ဇမာနာနံ ဂုဏာနံ ဝိဇ္ဇမာနာနံ ဝိယ ပရေသံ ပကာသနာ(မဋီ-၂၊ ၁၁၈၊ အံဋီ-၁၊ ၁၁၂)”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ အသန္တံ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ကံအနက်ဟု ယူပေးခဲ့သည်။

သည်။ ဇာနတ်-သိပါစေ၊ ကုတိ-သို့၊ ကုစ္ဆတိ-၏။” ကုတိ-သို့၊ ပါပိစ္ဆတာနိ-
 ဒွေသေ-ပါပိစ္ဆတာနိဒွေသ၌၊ ဂုတ္တနယေနေဝ-ဆိုအပ်သော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊
 ဗာလော-ရဟန်းမိုက်သည်။ “အသဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါတရားမရှိသည်။ ဒုဿီလော-သီလ
 မရှိသည်။ အပ္ပဿုတော-သုတမရှိသည်။ အပ္ပဝိဝိတ္တော-အပေါင်းအဖော် ကိလေ
 သာတို့မှ မကင်းဆိတ်သည်။ ကုသီတော-ပျင်းရိသည်။ အနုပဋိတဿတိ-အာရုံ၌
 ကပ်၍မတည်သောသတိရှိသည်။ အသမာဟိတော-ကောင်းစွာအာရုံ၌ မထား
 အပ်သော စိတ်ရှိသည်။ ဒုပ္ပညော-ပညာမရှိသည်။ အဓိဏာသဝေါ-ကုန်ပြီးသော
 အာသဝေါမရှိသည်။ သမာနောဝ-ပင်၊ ‘မ-ကို ဇနော-သည်။ အယံ-ဤသူသည်။
 သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါတရားရှိသူတည်း။ သီလဝါ-သီလရှိသူတည်း။ ဗဟုဿုတော-များ
 သောသုတရှိသူတည်း။ ပဝိဝိတ္တော-အပေါင်းဖော် ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်
 သူတည်း။ အာရဒ္ဓဝီရိယော-အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသူတည်း။ ဥပဋိတ-
 ဿတိ-အာရုံ၌ ကပ်၍တည်သော သတိရှိသူတည်း။ သမာဟိတော-ကောင်းစွာ
 အာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသူတည်း။ ပညဝါ-ပညာရှိသူတည်း။ ဓိဏာသဝေါ-
 ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိသူတည်း။ ကုတိ-သို့ ဇာနေယျ-သိပါမူကား၊ အဟော
 ဝတ-ဪ... ကောင်းလေစွ။” ကုတိ ကုဒံ-ဤသို့သော၊ **အသန္တသမ္ဘာဝနံ-**
 မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ချီးမွမ်းခြင်းကို၊ ဝါ-မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသော
 ဂုဏ်ကို (ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ သူတစ်ပါးအား) ထင်ရှားပြခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်းကို၊
ကုစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏။

အသန္တသမ္ဘာဝနံ။ ။အသန္တေဟိ+သမ္ဘာဝနံ အသန္တသမ္ဘာဝနံ၊(မဇ္ဈိ-၂၊ ၅၀၊
 သာရတ္ထ-၂၊ ၂၈၁)၊ အသန္တံ+သမ္ဘာဝနံ အသန္တသမ္ဘာဝနံ၊(မဇ္ဈိ-၂၊ ၁၁၈၊ အံဇ္ဈိ-၁၊
 ၁၁၂)၊ “သမ္ဘာဝနံ”ဖြင့် ဘူဓာတ် သမ္ဘာဝန(ချီးမွမ်းခြင်း)အနက်ဟောဟု ပြသည်။
 မှန်၏-ဥပသာရမပါသောပုဒ်သည် ဥပသာရပါသောပုဒ်ကဲ့သို့ အနက်ထူးကို ဟော
 နိုင်၏။ (သီဋ္ဌိသစ်-၁၊ ၁၄၉၊ ၂၁၁)၊ (တစ်နည်း) ဘူဓာတ် ပကာသနအနက်ဟောဟု
 ပြသည်။ ထင်ရှားပြခြင်းဟူသည် ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းပင်-ဟူလို၊ “ဘာဝိယတေ ဘာဝနံ၊
 (ဘာဝနာ)”ဟုပြု၊ “သမ္ဘာဝနဿ(မဇ္ဈိ-၂၊ ၅၀)၊ သမ္ဘာဝနာယ(သာရတ္ထ-၂၊ ၂၈၁)”
 အဖွင့်များကို ထောက်လျှင် နပုံလိင်၊ ကုတ္တိလိင်၂မျိုးတည်း။

ကုစ္ဆတိ။ ။ “ကုစ္ဆတိ”ဖြင့် ကုစ္ဆေယျ၌ ဇယုဝိဘတ်သည် ပစ္စုပ္ပန်အနက်ဟု ပြသည်။

ပုရေက္ခာရန္တိ-ကား၊ ပရိဝါရ်-အခြံအရံကို။ [ဣစ္ဆယျုဒ္ဓိစပ်၊ [ပရိဝါရယတေ အနေန၊ ပရိဝါရဏံ ဝါ ပရိဝါရော၊ (ပရိ+ဝရ+ဏာ-စိန္တာမဏိ၊ ထောမ)၊ ပရိတော ပရိ သမန္တ-တော ဝါရေတိတိ ပရိဝါရော၊(ဓာဒိ၊ ဝိဓာန်)] “သကလဝိဟာရေ-အလုံးစုံသော ကျောင်း၌၊ (တစ်တိုက်လုံးက)၊ ဘိက္ခု-တို့ သည်၊ မံ-ကို၊ ပရိဝါရေတွာ-ခြံရံ၍၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆန္တာ-မေးကုန်လျက်၊ ဝိဟရေယျံ-နေပါကုန်မှုကား၊ အဟော ဝတ-သြော်. . . ကောင်းလေစွ။” ဣတိ ဧဝံ-ဤသို့သော၊ **ဣစ္ဆာစာရေ**-အလို တဏှာ၏ ဖြစ်ခြင်း၌၊ ဝါ-အလိုတဏှာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ ဘိက္ခုသု-တို့၌၊ ပုရေက္ခာရဉ္စ-မိမိကို ရှေ့၌ ပြုမည့် အခြံအရံကိုလည်း၊ ဝါ-မိမိကို ရှေ့၌ ပြုခြင်းကိုလည်း၊ ဣစ္ဆတိ-၏။ အာဝါသေသုတိ-ကား၊ သံဃိကေသု-သံ ဃာ၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ အာဝါသေသု စ-ကျောင်းတို့တွင်လည်းကောင်း၊

မှန်၏-သတ္တမိဝိဘတ်သည် ကာလဥပါးလုံး၌ သက်နိုင်၏။(ဝဏ္ဏနာ-၂၈၆)၊ ရူ-၂၈၅၌ ကား သတ္တမိဝိဘတ်၏ သက်ရာကာလကို ပစ္စုပ္ပန်ဟုပင် ဆို၏။

ပုရေက္ခာရံ။ ။ပုရေက္ခာရ(ပုရက္ခာရ)သဒ္ဒါသည် အဂ္ဂကရဏ(အဦးအမြတ်ပြုခြင်း) အနက်၊ ပရိဇန(အခြံအရံ)အနက်တို့ကို ဟောသည်ဟု ထောမနိမိ၌ ဆို၏။ စိန္တာမဏိ ၌ကား ထိုအနက်များအပြင် ပုရက္ခရိယ(ရှေ့၌ပြုခြင်း)၊ အဘိသာပ(အပြစ်ရောက် အောင် စွပ်စွဲခြင်း)ဟူသော အနက်များကို ပြ၏။ ဤ၌ ပရိဇနအနက်ကို ဟော၏။ ထိုကြောင့် “ပရိဝါရ်”ဟု မိန့်သည်။

ဝိဂြိုဟ်နှင့် ရုပ်ပြီးပုံ။ ။ပုရေ+ကရောတိတိ ပုရေက္ခာရော၊ (သီဋီသစ်-၂၊ ၂၉၁)၊ (တစ်နည်း) ပုရေ+ကရဏံ ပုရေက္ခာရော၊ (သီဋီသစ်-၁၊ ၃၃၅၊ မူလဋီ-၂၊ ၂၁၆)၊ ပုရေ ကရိယတေ အနေနာတိ ပုရေက္ခာရော-ရှေ့၌ ပြုကြောင်းအခြံအရံ(စိန္တာမဏိ)၊ ပုရေ၌ သို့ဝိဘတ်မကျေသော အလုတ္တသမာသ်တည်း(ရူဘာ-၂၊ ၅၁၄)၊ နိဒီ-၄၇၉၊ ပါစိယော-၃၂၄တို့၌ တဒမိနာဒီနိ(မောင်-၁၊ ၄၈)သုတ်ဖြင့် ပုရ၏ အ-ကို ဧပြု၏။ မောင်၌ ပုရာသွာ(၅၊ ၁၃၄)သုတ်ဖြင့် ပုရာနောင် ကရဓာတ်ကို ခရပြု၍ တဒမိနာ-ဒီနိ(၁၊ ၄၇)သုတ်ဖြင့် ရာ၏ အာကို ဧပြု၏။ နောက်၂နည်းအလို လုတ္တသမာသ်တည်း။

ဣစ္ဆာစာရေ။ ။စရဏံ ပဝတ္တနံ စာရော၊ စရ(ပဝတ္တနဂတိအနက်)+ဏာ၊ ဣစ္ဆာယ +စာရော ဣစ္ဆာစာရော-အလိုတဏှာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ-အလိုတဏှာ၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ဇာဋီသစ်အလို တတိယာတပျုရိသ်၊ ဆရာတို့အလို ဆဋ္ဌိတပျုရိသ်တည်း။ **[ဣစ္ဆာစာရေ**-တိ ဣစ္ဆာဝသေန စရဏံ ဣစ္ဆာစာရော၊-ဇာဋီသစ်-၂၊ ၆။]

ဝိဟာရမဇ္ဈေ-ကျောင်း၏ အလယ်၌၊ ယာနိ ပဏီတသေနာသနာနိ-အကြင်
 ကောင်းမွန်သော ကျောင်းတို့သည်၊ (သန္တိ) တာနိ-ထိုကျောင်းတို့ကို၊ အတ္တနော-
 မိမိ၏၊ သန္တိဌသမ္ဘတ္တာဒိနံ-ထိုဤအရပ်၊ ဆုံတွေ့အပ်ဖူးသူ၊ ကောင်းစွာ ဆည်းကပ်
 ဖော်ဆည်းကပ်ဖက်ဖြစ်သူအစရှိကုန်သော၊ (တွေ့ရုံသာ တွေ့အပ်ဖူးသူ၊ သွား
 ဖော်လာဖက် စားဖော်သောက်ဖက်ဖြစ်သူအစရှိကုန်သော)၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၁၅၃၈၊]
 ဘိက္ခုနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ (တစ်နည်း) ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ (အတ္ထာယ-အကျိုး
 ဌာ) “တုမေ-တို့သည်၊ ဣဓ-ဤကျောင်း၌၊ ဝသထ-နေကြပါ။” ဣတိ-သို့၊ ဝိစာ-
 ရေန္တော-စီစဉ်လျက်၊ သယမ္ပိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ ဝရတရံ-အထူးအားဖြင့် ကောင်း
 မြတ်သော၊ ဝါ-ပို၍ကောင်း မွန်သော၊ သေနာသနံ-ကျောင်းကို၊ ပလိဗောဓေ-
 န္တော-ထက်ဝန်းကျင် ဆက်စပ်စေလျက်၊ ဝါ-ကြောင့်ကြစိုက်လျက်၊ [ဗုဒ္ဓ(ဗန္ဓု
 အနက်)+ကာရိတ်ဏေ+အန္တ၊] သေသာနံ-သံဒိဌသမ္ဘတ္တရဟန်းတို့မှ ကြွင်းကုန်
 သော၊ အာဂန္တုကဘိက္ခုနံ-ဧည့် သည်ရဟန်းတို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ (တစ်နည်း)
 အာဂန္တုကဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ (အတ္ထာယ-ဌာ) ပစ္စန္တိမာနိ-အစွန်အဖျားဖြစ်ကုန်
 သော၊ လာမကသေနာသနာနိ စေဝ-ညံ့သောကျောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အ-
 မနုဿပရိဂ္ဂဟိတာနိ စ-ဘီလူးသိမ်းပိုက်အပ်သော ကျောင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊
 “တုမေ-တို့သည်၊ ဣဓ-ဤကျောင်း၌၊ ဝသထ-နေကြပါ။” ဣတိ-သို့၊ ဝိစာရေ-
 န္တော-စီစဉ်လျက်၊ အာဝါသေသု-ကျောင်းတို့၌၊ ဣဿရိယံ-အစိုးရသူ၏ အဖြစ်
 ကို၊ ဣစ္ဆတိ။ ပူဇာ ပရကုလေသု စာတိ-ကား၊ မာတာပိတုနံ-တို့၏၊ (စတု-
 ပ္ပစ္စယေဟိ-ပစ္စည်း၄ပါးတို့ဖြင့်၊ ပူဇံ-ပူဇော်ခြင်းကို) နေဝ (ဣစ္ဆတိ)-အလိုမရှိ၊
 ဉာတကာနံ-ဆွေမျိုးတို့၏၊ (စတုပ္ပစ္စယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပူဇံ-ကို) န (ဣစ္ဆတိ)-အလို
 မရှိ၊ ပရေသု-မိဘဆွေမျိုးတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝါ-တစ်ပါးပြင်ပဖြစ်ကုန်သော၊
ကုလေသုယေဝ-အမျိုးတို့၌သာ၊ ဝါ-တို့၏သာ၊ “ဣမေ-ဤသူတို့သည်၊ မယု-

ပူဇံ ပရေသု ကုလေသုယေဝ။ ။ “ပူဇံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ပူဇာသည် ဒုတိယာ
 မှ ပထမာသို့ ပြန်နေသော ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသတည်း၊ (တစ်နည်း) ဒုတိယာအနက်၌
 ပထမာဟု ကြိပါ။ (တစ်နည်း) “ပူဇံ+ပရကုလေသု”ဟုဖြတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဇ၏ အ-
 ကို ဒီဃပြု၊ “ပူဇာ-တို့ကိုလည်းကောင်း”ဟု ဗဟုဝစ်ယူ၍ ပေးခြင်းမှာ အဖွင့်နှင့်
 မညီပါ။ “ပရေသုယေဝ ကုလေသု”ဟု ဝိဘတ်တူဖွင့်သဖြင့် “သမာနဝိဘတ္တိက၊ ဖွင့်၍ပြု၊

မေဝ-ငါ့အားသာ၊ ဒဒေယျံ-လျှပ်ကုန်မှုကား၊ (အဟော ဝတ-ဪ...ကောင်းလေစွ) အညေသံ-အခြားသူတို့အား၊ န ဒဒေယျံ-မလျှပ်ကုန်မှုကား၊ (အဟော ဝတ-စွ)။ ကုတိ ဧဝံ-သို့၊ စတုပ္ပစ္စယေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပုဇိ-ကို၊ ကုစ္ဆတိ။ မမေဝ ကတ မညန္တုတိ-ကား၊ ယဿ စ ဗာလဿ-အကြင်ရဟန်းမိုက်၏ပင်၊ [သင်္ကပ္ပောဉ္စစပ်၊ စသဒ္ဓါ နိယမ(အဝဓာရဏ)အနက်၊ (တစ်နည်း) အနက်မဲ့ကြုံ၊] “ဝိဟာရေ-၌၊ ဥပေါ-သထာဂါရာဒိကရဏဝသေန-ဥပုသ်ကျောင်းဆောင်အစရှိသည်ကို ပြုလုပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ကတံ-ပြုအပ်သော၊ ယံကိစ္ဆံ-အလုံးစုံသော၊ နဝကမ္ပံ-အသစ်ဖြစ်သော အလုပ်သည်၊ ဝါ-အမှုသစ်သည်၊ (အတ္ထိ)။ တံ သဗ္ဗံ-ထိုအလုံးစုံသော အမှုသစ်ကို၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ထေရေန-သည်၊ ကတံ-ပြုလုပ်အပ်ပြီ၊ ကုတိ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဂိဟိ စ-လူဝတ်ကြောင်တို့လည်းကောင်း၊ ပဗ္ဗဇိတာ စ-ရှင်ရဟန်းတို့လည်းကောင်း၊ (ကုတိ-သို့) ဥဘောပိ-၂မျိုးလုံးတို့သည်လည်း၊ မမေဝ-ကိုသာ၊ နိဿာယ-၍၊ ကတံ-ပြုအပ်၏ဟူ၍၊ ဝါ-ပြုအပ်သော၊ **ပရိကမ္ပံ**-ပရိကံသည်၊ **နိဋ္ဌိတံ**- ပြီးစီးရ၏ဟူ၍၊ (တစ်နည်း) ပရိကမ္ပံ-ကို၊ နိဋ္ဌိတံ(နိဋ္ဌာပိတံ)-ပြီးစေအပ်၏ဟူ၍၊ မညန္တု-မှတ်ထင်ကြပါစေ။ ကုတိ-သို့၊ သင်္ကပ္ပေ-အကြံသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏။ **မမေဝါတိဝဿ** အဿုတိ-ကား၊ “ဂိဟိ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊

ကမ္မဓာရယကြံစရာ”နှင့်အညီ “ပရာနိ စ+တာနိ+ကုလာနိ စာတိ ပရကုလာနိ”ဟု ကမ္မဓာရည်းဝိဂြိုဟ် ပြုပါ။ “န မာတာပိတုနံ န ဉာတကာနံ”ဟူသော ဗျတိရေကကို ကြည့်၍ ပရကုလေသု၌ ဆဋ္ဌိအနက်တစ်နည်းကြံပါ။

ကတံ ပရိကမ္ပံ နိဋ္ဌိတံ။ ။ဝိ. ဋ္ဌ-၁, ၁၃၇စသည်၌ ဝုသိတံ၏အဖွင့်, ကတံ ကရ-ဏီယံ”၏ အဖွင့်များတွင် ကတံကို “နိဋ္ဌိတံ၊ နိဋ္ဌာပိတံ”ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “ကတံ”ကို “နိဋ္ဌိတံ”ဟု ဖွင့်သည်။ သကမ္မကဓာတ်ကို အကမ္မကဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်လျှင် ကာရိတံဝင်စေမှ မူလအနက်ကို မှီရကား “နိဋ္ဌာပိတံ”ဟု ရှိသင့်သည်။ မ. ဋ္ဌ-၁, ၁၈၅၌ ကတံကို “နိဋ္ဌာပိတံ”ဟုချည်း ဖွင့်သည်။ သို့မဟုတ်, နိဋ္ဌိတံ၌ ကာရိတံပစ္စည်းကျေသည် ဟု ကြုံ၊ ကတံ နိဋ္ဌိတံတို့၌ ကုတိအကြေကြုံ၊ ပရိကမ္ပံကား နိဋ္ဌိတံ၏ ကံ (ကတ္တား)တည်း။ “ပုနပျနံ ကာတဗ္ဗန္တိ ပရိကမ္ပံ-အဖန်ဖန်ပြုထိုက်သောအလုပ်(မဏိ-၂, ၂၈၀)”ဟု ပြုပါ။

မမေဝါတိဝဿ အဿု။ ။ “ဝသေ+ဝတ္တန္တ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “ဝသေ+ဝတ္တန္တိတိ အတိဝဿ”ဟု ပြု(P.T.S)၊ အဿုကား အသဓာတ်နောင် ဧယျံဝိဘတ်ကို

ပဗ္ဗဇိတာ စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း၊ မမေဝ-၏သာ၊ ဝသေ-အလို၌၊ ဝတ္တန္တ-ဖြစ်ကြပါစေ၊ သကဋ္ဌဂေါဏဝါသိ-ဖရသုအာဒိနိ ဝါ-လည်း၊ နွား၊ ပဲခွပ်၊ ပေါက်ဆိန်အစရှိသည်တို့ကိုသော်လည်း၊ လဒ္ဓဗ္ဗာနိ-ရထိုက်ကုန်သည်၊ ဟောန္တ-ဖြစ်ကြပါစေ၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံး အပိုင်းအခြားအားဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၂၃။] ယာဂုမတ္တမ္ပိ-ယာဂုမျှကိုလည်း၊ တာပေတွာ-ပူစေ၍၊ ပိဝနာဒိနိ ဝါ-သောက်ခြင်းအစရှိသည်တို့ကိုသော်လည်း၊ (လဒ္ဓဗ္ဗာနိ၊ ဟောန္တ)၊ ဧဝရူပေသု-ဤသို့သဘောရှိကုန်သော၊ **ကိစ္စာကိစ္စေသု-** ကိစ္စကြီး၊ ကိစ္စငယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ခုဒ္ဒကမဟန္တေသု-ငယ်ကုန်၊ ကြီးကုန်သော၊ ကရဏီယေသု-ပြုဖွယ်တို့တွင်၊ **ကိသ္မိဉ္စိ**-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဧကကိစ္စေပိ-တစ်ခုသော ကိစ္စ၌လည်း၊ မမေဝ-ငါ၏သာ၊ ဝသေ-အလို၌၊ ဝတ္တန္တ-ဖြစ်ကြပါစေ၊ မမေဝ-ကိုသာ၊ ဝါ-အားသာ၊ အာပုစ္ဆိတွာ-ပန်ပြော၍၊ ကရောန္တ-ပြုကြပါစေ။”

ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဓာတွန် သံနှင့်တကွ ဧယျံကို သုပြု၍ ပြီးသည်၊ သင်္ကပ္ပောကို ထောက်၍ သုဝိဘတ် ပရိကပ္ပအနက်တည်း။

ကိစ္စာကိစ္စေသု ကိသ္မိဉ္စိ။ ။ “ခုဒ္ဒကမဟန္တေသု ကရဏီယေသု”ဖြင့် ကိစ္စအရ ကိစ္စငယ်၊ အကိစ္စအရ ကိစ္စကြီးကို ရသည်ဟု ပြသည်၊ မဟန္တံ+ကိစ္စံ အကိစ္စံ၊ နသဒ္ဓါ ဂုဗ္ဗိအနက်ဟော၊ ကိစ္စသဒ္ဓါ ကိစ္စငယ် ကိစ္စကြီး၊ မျိုးလုံးကို ယူနိုင်သော်လည်း အကိစ္စအရ “ကိစ္စကြီး”ကို ယူသဖြင့် ကိစ္စအရ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ကိစ္စငယ်ကိုသာ ယူရတော့သည်၊ ထိုနောက် “ကိစ္စံ စ+ကိစ္စံ စ ကိစ္စကိစ္စာနိ”ဟု ဆက်ပါ၊ “ကိသ္မိဉ္စိ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် ကိစ္စာနိ သို့ဝိဘတ်သက်ထားရကား “ကိသ္မိဉ္စိ”ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဂါထာ၌ “ကိသ္မိဉ္စိ”ဟု ရှိခြင်းမှာ ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေထားသည်ဟု မှတ်ရာ၏။

အဖွင့်အလိုပေးပုံ။ ။ အဖွင့်အလို ဒီပကနည်းအရ “မမေဝ ကတ မညန္တ၊ ဂိဟိ ပဗ္ဗဇိတာ ဥဘော”၌ “ဣတိ သင်္ကပ္ပော ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကို လှမ်းယူ၍ “ယဿ ဗာလဿ-၏၊ ဂိဟိ၊ ပဗ္ဗဇိတာ၊ ဥဘော-တို့သည်၊ မမေဝ-ကိုသာ၊ (နိဿာယ)၊ ကတံ-၍၊ မညန္တ၊ (ဣတိ သင်္ကပ္ပော ဥပ္ပဇ္ဇတိ)”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဂိဟိ ပဗ္ဗဇိတာ ဥဘော”ကို “မမေဝါ-တိဝသာ အဿု၊ ကိစ္စာကိစ္စေသု ကိသ္မိဉ္စိ”သို့ လိုက်စေ၍ “ယဿ ဗာလဿ၊ ဂိဟိ၊ ပဗ္ဗဇိတာ၊ ဥဘော-တို့သည်၊) ကိစ္စာကိစ္စေသု-တို့တွင်၊ ကိသ္မိဉ္စိ-၌၊ မမေဝ၊ အတိဝသာ၊ အဿု၊ ဣတိ သင်္ကပ္ပော ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟုလည်းကောင်း ပေးရမည်၊ အထက်၌ ကျက်မှတ်ရလွယ်စေရန် ပေါင်းပေးခဲ့သည်။

ဣတိ-သို့၊ သင်္ကပ္ပော-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။ ဣတိ ဗာလဿာတိ-ကား၊ ယဿ ဗာလဿ-၏။ သာ စ ဣစ္ဆာ-ထိုယုတ်မာသော အလိုသည်လည်းကောင်း၊ ဧဝ- ရူပေါ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ အယဉ္ဇ သင်္ကပ္ပော-ဤအကြံသည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဿ-ထိုဗာလ၏။ ဝါ-မှ၊ ဝိပဿနာ-ဝိပဿနာသည်၊ နေဝ (ဝဇ္ဇတိ- မတိုးပွား၊) မဂ္ဂဖလာနိ-မဂ်ဖိုလ်တို့သည်၊ န ဝဇ္ဇန္တိ-မတိုးပွားကုန်၊ ပန-စင်စစ်ကား၊ စန္ဒောဒယေ-လထွက်ရာအခါ၌၊ (လထွက်ချိန်၌)၊ သမုဒ္ဒဿ-သမုဒြာ၏၊ ဥဒကံ- သည်၊ (ဝဇ္ဇတိ) ဝိယ-တိုးသကဲ့သို့၊ (ဧဝံ-တူ၊) အဿ-ထိုရဟန်းမိုက်၏၊ ဝါ-မှ၊ ကေဝလံ-ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်မဖက် သက်သက်၊ ဆသု-ငြိမ်းကုန်သော၊ ဒွါရေသု- တို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ-ဖြစ်သော၊ တဏှာ စေတ-တဏှာသည်လည်းကောင်း၊ နဝ- ဝိဓမာနော စ-ဥပါးအပြားရှိသော မာနသည်လည်းကောင်း၊ ဝဇ္ဇတိ-တိုးပွား၏။ ဣတိ-ဂါထာဖွင့် အပြီးတည်း။ ဒေသနာဝသာနေ ဗဟူ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ ပါပုဏိသု၊ ဣတိ-ဒေသနာအပြီးတည်း။

သုဓမ္မတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊ ဣမံ သြဝါဒံ-ဤအဆုံးအမကို၊ သုတွာ၊

နဝဝိဓမာနော။ ။နဝ+ဝိဓာ ယဿာတိ နဝဝိဓော-ဥပါးအပြားရှိသောမာန၊ ဝိဓာသဒ္ဓါ ပကာရအနက်၊ နဝဝိဓော+မာနော နဝဝိဓမာနော၊ လောက၌ (၁) သေယျ ပုဂ္ဂိုလ်=မြတ်သောလူမျိုး၊ (၂) သဒိသပုဂ္ဂိုလ်=သူများနှင့် တန်းတူလူမျိုး၊ (၃) ဟိန ပုဂ္ဂိုလ်=အောက်ကျသောလူမျိုးဟု ခုမျိုးရှိ၏။ တစ်မျိုးတစ်မျိုး၌ (က) သေယျမာန်=ဂုဏ်၊ သိန်၊ ဥစ္စာ၊ ပညာ၊ အဆင်းစသည်အားဖြင့် သူများထက်သာသည်ဟု မှတ်ထင်ခြင်း၊ (ခ) သဒိသမာန်=ထိုဂုဏ်သိန်စသည်ဖြင့် “သင်တို့နှင့် ဘာထူးသလဲ”ဟု မိမိကိုယ်ကို မှတ်ထင်ခြင်း၊ (ဂ) ဟိနမာန်=“သူတို့အောက်ကျတော့ ငါက ဘာအရေးစိုက်ရမှာလဲ” စသည်ဖြင့် မာန်မူခြင်းဟု ခုမျိုးပြားပြန်၏။ ယခင်ဥပါးကို ဤဥပါးဖြင့် မြှောက်လျှင် (၃×၃=၉) မာန်ဥပါး ဖြစ်သည်။

ယာထာဝမာန်၊ အယာထာဝမာန်။ ။ထိုတွင် သေယျပုဂ္ဂိုလ်၏ သေယျမာန်၊ သဒိသပုဂ္ဂိုလ်၏ သဒိသမာန်၊ ဟိနပုဂ္ဂိုလ်၏ ဟိနမာန်သည် “ယာထာဝမာန်-ဟုတ်မှန် သည့် မာန်မူခြင်း”မည်၏။ ဤယာထာဝမာန်ကို အရဟတ္တမဂ်ကသာ ပယ်နိုင်၏။ မိမိနှင့်မတန်သော အခြားမာန်၂မျိုးသည် “အယာထာဝမာန်=မဟုတ်မမှန်သောမာန်” မည်၏။ ဤအယာထာဝမာန်ကို သောတာပတ္တိမဂ်က ပယ်၏။ (အဘိ. ၄-၁, ၄၀၄၊ သင်္ဂြိုဟ်ဘာ-၁၂၁)

သတ္တာရုံ၊ ဝန္တိတ္တာ၊ အာသနာ-နေရာမှ၊ ဥဋ္ဌာယ-ထ၍၊ ပဒက္ခိဏံ-အရိုအသေကို၊ ကတ္တာ၊ အနုဒ္ဓတေန-နောက်လိုက်တမန်ဖြစ်သော၊ ဝါ-အဖော်တမန်ဖြစ်သော၊ တေန ဘိက္ခုနာ-ထိုရဟန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္ဓာ၊ ဥပါသကဿ-၏။ **စက္ခုပထေ-** မျက်စိတည်းဟူသော လမ်းကြောင်း၌၊ (ရူပါရုံကိုမြင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော မျက်စိ၌)၊ ဝါ-စက္ခုပသာဒ၏ လမ်းကြောင်း၌၊ (မျက်စိမြင်လောက်ရာအရပ်၌)၊ အာပတ္တိ-ကို၊ ပဋိကရိတ္တာ-ထင်စွာပြု၍၊ ဝါ-ကုစား၍၊ ဥပါသကံ-ကို၊ ခမာပေသိ-သည်းခံစေပြီ၊ (တောင်းပန်ပြီ)၊ သော-ထိုသူဓမ္မထေရ်သည်၊ ဥပါသကေန-သည်၊ “ဘန္တေ-ရား! အဟံ၊ ခမာမိ-သည်းခံပါ၏၊ မယံ-၏၊ ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ သစေ အတ္ထိ-အံ၊ မေ-အား၊ ခမထ-သည်းခံတော်မူပါကုန်၊ (ခွင့်လွှတ်တော်မူပါကုန်)” ဣတိ-ဤသို့၊ ပဋိခမာပိတော-ပြန်လည်သည်းခံစေအပ်သည်၊ ဝါ-ပြန်တောင်းပန်အပ်သည်၊ (သမာနော)၊ သတ္တာရာ-သည်၊ ဒိန္နေ-ပေးအပ်သော၊ ဩဝါဒေ-၌၊ ဌတ္တာ၊ ကတိပါဟေနေဝ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ၊ သဟ အရဟတ္တံ၊ ပါပုဏိ၊ ဥပါသကောပိ-သည်လည်း၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကို) “မယာ-သည်၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ အ-ဒိသ္မာဝ-မဖူးမြင်မှု၍သာလျှင်၊ ဝါ-မဖူးမြင်ဖူးဘဲသာလျှင်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-သို့၊ ပတ္တံ-ပြီ၊ အဒိသ္မာ ဧဝ-သာလျှင်၊ အနာဂါမိဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတော-တည်ပြီ၊ မေ-သည်၊ သတ္တာရုံ-ကို၊ ဒဋ္ဌါ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။” ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထိုသူကြွယ်သည်၊ **တိလတဏှာလသပ္ပိဖာဏိတဝတ္ထန္တာဒနာဒီဟိ-နှမ်း၊**

စက္ခုပထေ။ ။စက္ခုယေဝ ပထော ရူပဒဿနဿ မဂ္ဂေါ ဥပါယောတိ **စက္ခု-ပထော၊** စက္ခုဿ(စက္ခု-ပသာဒ၏၊ ဝါ-စက္ခုဝိညာဏ်၏) ဂေါစရယောဂေါ (အာရုံ ဖြစ်ခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သော၊ ပထော-လမ်းတည်း) ဝါ **စက္ခုပထော**(ဒီဋီ-၂၊ ၂၀၆)။ ရှေ့နည်းအလို “စက္ခုယေဝ+ပထော စက္ခုပထော-ရူပါရုံကို မြင်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော စက္ခုပသာဒ”ဟု ပြု၍ နောက်နည်းအလို “စက္ခုဿ+ပထော စက္ခုပထော-မျက်စိ၏ (အာရုံဖြစ်ခြင်းခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သော) လမ်း”ဟု ပြုပါ။

တိလတဏှာလသပ္ပိဖာဏိတဝတ္ထန္တာဒနာဒီဟိ။ ။ဤပုဒ်များတွင် ဝတ္ထနှင့် အတ္ထာ-ဒနသည် သူ့ချည်းသက်သက်ဖြစ်မှု ၂ပုဒ်လုံး အဝတ်ကို ဟော၏။ ဝတ္ထနှင့် အတ္ထာဒန တွဲဆိုရာဝယ် ခါးဝတ်မှ ကြွင်းသော အပေါ်ရုံစသော အဝတ်ကို ဝတ္ထ၊ ခါးဝတ်လုံချည် (ပုဆိုး ထဘီ)ကို အတ္ထာဒနဟု ဒီဋီ-၃၊ ၁၁၈၌ ဆို၏။ ပေတ. ၄-၇၁၌ကား ခါးဝတ်

ဆန်၊ ထောပတ်၊ တင်လဲ၊ အပေါ်ရုံအဝတ်၊ ခါးဝတ်လုံချည်အစရှိသော ပစ္စည်း
 ဝတ္ထုတို့ဖြင့်၊ ပရိပူရာနိ-ပြည့်ကုန်သော၊ ပဉ္စ-၅လီကုန်သော၊ သကဋသတနိ-
 လှည်းအရာတို့ကို (တစ်နည်း) ပဉ္စ သကဋသတနိ-လှည်း(၅၀၀)တို့ကို၊ ယော-
 ဇာပေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ ဝါ-ကစေ၍၊ “သတ္တာရုံ-ကို၊ ဒဠကာမာ-ဖူးလိုသူတို့သည်၊
 အာဂစ္ဆန္တု-ကြွလာကြလော၊ ပိဏ္ဍာပါတာဒီဟိ-ဆွမ်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ န ကိ-
 လမိဿန္တိ-ပင်ပန်းကြလိမ့်မည် မဟုတ်ကုန်၊” က္ကတိ-သို့၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊
 အာရောစာပေတွာ-လျှောက်ထားစေ၍၊ ဘိက္ခုနီသံဃဿာပိ-ရဟန်းမအပေါင်း
 အားလည်းကောင်း၊ ဥပါသကာနမ္ပိ-ကာတို့အားလည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာနမ္ပိ-
 မတို့အားလည်းကောင်း၊ အာရောစာပေသိ-ပြောကြားစေပြီး၊ တေန-ထိုသူကြွယ်
 နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ပဉ္စသတာ ပဉ္စသတာ-ငါးရာ ငါးရာကုန်သော၊ ဘိက္ခု စ-တို့သည်

လုံချည်ကို ဝတ္ထု၊ အပေါ်ရုံအဝတ်ကို အတ္ထာဒနဟု ပြောင်းပြန် ဆို၏။ အထက်၌ ဒီဋီ
 အတိုင်း ပေးခဲ့သည်။

၆၂၂။ ။တိလေတဗ္ဗာနိ ပတ္ထရိတဗ္ဗာနိတိ တိလာနိ၊ [တိလ+အါ-ကဒါ မဟာဋီ-
 ၃၊ ၂၀၃၊ ပါတိပဒတ္ထ-၁၈၉၊] တမိယန္တိ ဝိကာရမာပါဒီယန္တိတိ တဏှာလာ၊ [ပု-န၊ တမ+
 ကုလ၊ ခုလာ၊-မောင်-၇၊ ၁၉၃၊] တဏှာန္တေ ဟနန္တေတိ တဏှာလာ၊ [တဏှာ+ ဥလစ်-
 ကောတ္ထုဘ၊] အာယုဝနန္တံ သပုန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ သပ္ပိနော၊ [သပ္ပ+ကု၊-သူစိ၊
 မောင်-၇၊ ၇၊] ဖာဏန္တိ ဂုဠတော ထဒ္ဒဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိတိ ဖာဏိတာနိ၊ [ဖာဏ+တ၊-
 ပါစိယော-၉၄၊] ဖာဏိတဗ္ဗာနိ သာရေတဗ္ဗာနိတိ ဖာဏိတာနိ၊ (ကဒါမဟာဋီ-၃၊ ၂၀၅)၊
 ဝသီယန္တေ အတ္ထာဒီယန္တေတိ ဝတ္တာနိ၊ [ဝသ+တ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ညှိကို ထွပြု၊-ရူ-
 ၃၈၃၊ (တစ်နည်း) ဝသ+ထ၊ ကွစိ ဓာတုဖြင့် ဓာတွန်သ်ချေ၊ တဒ္ဒေဘော်လာ၊-ရူ-
 ၄၁၄၊ ကစ္စည်း-၆၆၀၊] ဟိရေတ္တပွံ ဝုဏောတိ သံဝရတိ ဧတေဟိတိ ဝတ္တာနိ၊ [ဝု+ထ၊
 သူဝုသာနစသောသုတ်ဖြင့် ဥကို အတပြု၊ ထပစ္စည်းလည်းသက်၊-ရူ-၄၁၄၊ ကစ္စည်း-
 ၆၆၀၊] အတ္ထာဒေန္တိ ကောပိနံ ပဋိစ္ဆာဒေန္တိ ဧတေဟိတိ ပဋိစ္ဆာဒနာနိ-အရှက်အကြောက်
 ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အင်္ဂါကြီးငယ်ကို ဖုံးလွှမ်းကြောင်း ခါးဝတ်လုံချည်တို့၊ [အာ+
 ဆဒ+ဏေ+ယု၊-ဒီဋီ-၃၊ ၁၁၈၊] တေလာနိ စ+တဏှာလာ စ+သပ္ပိနော စ+ဖာဏိ-
 တာနိ စ+ဝတ္တာနိ စ+အတ္ထာဒနာနိ စ တိလတဏှာလသပ္ပိဖာဏိတဝတ္ထတ္ထာဒနာနိ၊
 တိလတဏှာလသပ္ပိဖာဏိတဝတ္ထတ္ထာဒနာနိ+အာဒိ ယေသန္တိ တိလတဏှာလသပ္ပိဖာ-
 ဏိတဝတ္ထတ္ထာဒနာဒီနိ။

လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီယော စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသကာ စ-တို့
သည်လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာယော စ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ နိက္ခမိသု-
ထွက်ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုသူကြွယ်သည်၊ တေသဇ္ဇေဝ-ထိုရဟန်း၊ ရဟန်းမ၊ ဥပါ
သကာ၊ ဥပါသိကာမတို့လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-၏၊ ပရိသာယ စ-ပရိသတ်
လည်းကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိဏ္ဏံ ဇနသဟဿာနံ-ရဟန်း ရဟန်းမ ပရိသတ်
ဟူသော လူဝုထောင်တို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
(သံဝိဒဟိတေ-စီရင်အပ်သော်၊) တိသ ယောဇနေ-ယူဇနာ(၃၀)ရှိသော၊ မဂ္ဂေ-
၌၊ ယာဂုဘတ္တာဒိဟိ-ယာဂု၊ ဆွမ်းအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊
ဝေကလ္လံ-ချို့တဲ့ခြင်းသည်၊ (မလောက်ခြင်းသည်)၊ န ဟောတိ-မရှိ၊ တထာ-
ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သံဝိဒဟိ-စီရင်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ တဿ-ထိုသူကြွယ်၏၊
နိက္ခန္တဘာဝံ-ထွက်လာသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥတွာ-၍၊ ယောဇနေ ယောဇနေ-
တစ်ယူဇနာတိုင်း တစ်ယူဇနာတိုင်း၌၊ ဒေဝတာ-တို့သည်၊ ခန္ဓာဝါရံ-သစ်ခက်တဲ
ကို၊ (သစ်တုံးစသည်တို့ဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင် ကာရံထားရာ ယာယီစခန်းကို)၊ [ဓမ္မ
ဘာ-၂, ၁၈၁၅၊] ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့ချည်၍၊ (ဆောက်လုပ်၍)၊ ဒိဗ္ဗေဟိ-နတ်၌ဖြစ်ကုန်
သော၊ ယာဂုခဇ္ဇကဘတ္တပါနကာဒိဟိ-ယာဂု၊ ခဲဖွယ်၊ ဆွမ်း၊ ဖျော်ရည်အစရှိသည်
တို့ဖြင့်၊ တံ မဟာဇနံ-ထိုလူအပေါင်းကို၊ ဥပဋ္ဌဟိသု-ပြုစုလုပ်ကျွေးကုန်ပြီ၊ ကဿ-
စိ-၏၊ ကေနစိ-တစ်စုံတစ်ခုဖြင့်၊ ဝေကလ္လံ-ချို့တဲ့သည်၏အဖြစ်သည်၊ (မလောက်
ခြင်းသည်) န ဟောတိ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒေဝတာဟိ-တို့သည်၊ ဥပဋ္ဌိယမာနော-ပြုစု
လုပ်ကျွေးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဒေဝသိကံ-နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း၊ ယောဇနံ-တစ်
ယူဇနာခရီးကို၊ ဝါ-တစ်ယူဇနာတိုင်တိုင်၊ ဂစ္ဆန္တော-လသော်၊ မာသေန-တစ်လ
ဖြင့်၊ သာဝတ္ထိံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ ပဉ္စ သကဋသတာနိ-တို့သည်၊ ယထာပူရိတာ-
နေဝ-ပြည့်စေအပ်ကုန်သည်အား လျော်ကန်သည်သာ၊ ဝါ-ပြည့်မြဲတိုင်းတို့သည်
သာ၊ အဟေသံ၊ ဒေဝတာဟိ စေဝ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ မနုဿေဟိ စ-
တို့သည်လည်းကောင်း၊ အဘိဟဋံ-ရှေးရှုဆောင်အပ်သော၊ ပဏ္ဏာကာရံ-လက်
ဆောင်ပစ္စည်းကို၊ ဝိဿဇေန္တောဝ-စွန့်လျှုလျက်သာ၊ အဂမာသိ။

သတ္တာ-သည်၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “အာနန္ဒ-နွာ! အဇ္ဇေ-ယနေ၊

ဝဗ္ဗမာနကစ္ဆာယာယ-အရိပ်၏ တိုးပွားရာအခါ၌၊ ဝါ-တိုးပွားသောအရိပ်ရှိရာ အခါ၌၊ (ညနေချမ်းအခါ၌) စိတ္တော-သော၊ ဂဟပတိ-သည်၊ ပဉ္စဟိ ဥပါသက- သတေဟိ-၅ရာသော ဥပါသကာတို့သည်၊ ပရိဝုတော-ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတ္တာ) အာဂန္တာ၊ မ-ကို၊ ဝန္တိဿတိ-ရှိခိုးလိမ့်မည်၊ (ကန်တော့လိမ့်မည်)။” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား၊ တဿ-ထိုစိတ္တသူကြွယ်၏၊ တုမှာကံ-တို့အား၊ ဝန္တန- ကာလေ-ရှိခိုးရာအခါ၌၊ ကိစ္ဆိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ **ပါဠိဟာရိယံ**-တန်ခိုးပြာဠိဟာ သည်၊ ဘဝိဿတိ ကံ ပန-ဖြစ်မည်လော?” ကုတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ပြီ၊ “အာ-နန္တု! ဘဝိဿတိ-လိမ့်မည်၊” ကုတိ-ပြီ၊ “ဘန္တေ! ကိ-အဘယ်သို့၊ (ဘဝိဿတိ- မည်နည်း” ကုတိ-မေးပြီ၊ တဿ-ထိုသူကြွယ်၏၊ အာဂန္တာ-၍၊ “မ-ကို၊ ဝန္တန- ကာလေ-ရှိခိုးကန်တော့ရာအခါ၌၊ ရာဇမာနေန-မင်းတို့၏အတိုင်းအတာဖြင့်၊ (မင်း၏ ချင့်တောင်းဖြင့်)၊ အဋ္ဌကရိသမတ္ထေ-စကရိသအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ (မျိုးစပါး စကတင်းကြလောက်သော)၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၂၉၈၅၊] ပဒေသေ-အရပ်၌၊ ဇန္တုကမတ္တေန-ပုဆစ်ဒူးဝန်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩဓိနာ-အပိုင်းအခြားဖြင့်၊ ပဉ္စဝဏ္ဏာနံ-၅မျိုးသောအဆင်းရှိကုန်သော၊ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖာနံ-နတ်၌ဖြစ်သောပန်းတို့၏၊ ယနဝဿံ-တစ်ခဲနက်ရွာသွန်းခြင်းကို၊ (သည်းထန်စွာ ရွာသွန်းခြင်းကို)၊ ဝဿိ- သတိ-ရွာသွန်းလိမ့်မည်၊” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ တံ ကထံ-ထိုစကား ကို၊ သုတ္တံ၊ နဂရဝါသိနော-မြို့၌နေသောလူတို့သည်၊ “ဧဝံ-ဤသို့၊ မဟာ- ပုညော-ကြီးသောဘုန်းကံရှိသော၊ စိတ္တော နာမ-သော၊ ဂဟပတိ-သည်၊ အာ-

ပါဠိဟာရိယံ။ ။ပဋိပက္ခေ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို၊ ဟရတီတိ-ပယ်ရှားတတ်သော ကြောင့်၊ ပဋိဟာရိယံ၊ [ပဋိ+ဟရ+ဏျ၊] (တစ်နည်း) ပစ္ဆာ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္ထေတဗ္ဗန္တိ ပဋိဟာရိယံ-နောက်၌ ဖြစ်စေအပ်သောတန်ခိုး၊ ပဋိဟာရိယမေဝ ပါဠိဟာရိယံ၊ [ပဋိ- ဟာရိယ+ဏာ၊] (တစ်နည်း) ပဋိဟာရိယေ+ဘဝံ ပါဠိဟာရိယံ-ကုဒ္ဓိ၊ အာဒေသနာ၊ အနုသာသနီဟူသော ပဋိဟာရိယပုပါးအပေါင်း၌ ဖြစ်သော (ပါဝင်သော) တစ်ပါးပါး သောတန်ခိုး၊ (တစ်နည်း) ပဋိဟာရိယေ+ဇာတံ ပါဠိဟာရိယံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပယ် ရှားတတ်သော စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရဟတ္တမဂ်၌ (စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရဟတ္တမဂ် ကြောင့်) ဖြစ်သောတန်ခိုး၊ (တစ်နည်း) ပဋိဟာရိယတော+အာဂတံ ပါဠိဟာရိယံ- ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပယ်ရှားတတ်သော စတုတ္ထဈာန်နှင့် အရဟတ္တမဂ်မှ လာသော တန်ခိုး။ (မူလဋီ-၁, ၈၊ နိဘာ-၁, ၄၁၉ စသည်)

ဂန္ဓာ၊ အဇ္ဈ သတ္တာရုံ-ကို၊ ဝန္တိဿတိ ကိရ-ရုံခိုးကန်တော့မည်တဲ့၊ ဧဝရူပံ-သော၊ ပါဠိဟာရိယံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ ကိရ-မည်တဲ့၊ မယမ္ပိ-တို့သည်လည်း၊ တံ မဟာ-ပုညံ-ထိုကြီးသော ဘုန်းကံရှိသော စိတ္တသူကြွယ်ကို၊ ဒဠ်-မြင်ခြင်းငှာ၊ လဘိ-ဿာမ-ရကြတော့မည်။” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ပဏ္ဏာကာရုံ-ကို၊ အာဒါယ၊ မဂ္ဂဿ-၏၊ ဥဘောသု-၂၈ ကံကုန်သော၊ ပဿေသု-ဘေးတို့၌၊ အဋ္ဌသု-တည်ကုန်ပြီ၊ ဝိဟာရသမိပေ-ကျောင်း၏အနီး၌၊ ဝါ-သို့၊ အာဂတကာလေ-ရောက်လာရာအခါ၌၊ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ-တို့သည်၊ ပဌမံ-စွာ၊ အာဂမိသု-ကြွလာကုန်ပြီ၊ စိတ္တော-သော၊ ဂဟပတိ-သည်၊ “အဗ္ဗာ-အမိတို့ (ဒေါ်ဒေါ်တို့!) တုမေ-တို့သည်၊ ပစ္ဆတော-နောက်၌၊ ဝါ-က၊ အာဂစ္ဆထ-လာကြလော၊” ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ မဟာဥပါသိကာယော-ဥပါသိကာမကြီးတို့ကို၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ ပဉ္စဟိ ဥပါသကသတေဟိ-တို့သည်၊ ပရိဂတော-သည်၊ (ဟုတွာ) သတ္ထု၊ သန္တိကံ-သို့၊ အဂမာသိ၊ ပန-ဆက်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ သမ္ပုဓဌာနေ-မျက်မှောက်အရပ်၌၊ ဌိတာ ဝါ-ရပ်တည်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ နိသိန္နာ ဝါ-ထိုင်သူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဣတော ဝါ-ဤနေရာ၌လည်းကောင်း၊ ဧတ္တော ဝါ-ထိုနေရာ၌လည်းကောင်း၊ န ဟောန္တိ-မဖြစ်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓဝိထိယာ-ဘုရားလမ်းတော်၌၊ ဒွီသု-ကုန်သော၊ ပဿေသု-ဘေးတို့၌၊ နိစ္စလာဝ-မလှုပ်ရှားကုန်သည်သာ၊ (ဟုတွာ-၍၊) တိဌန္တိ-တည်နေကုန်၏၊ စိတ္တော-သော၊ ဂဟပတိ-သည်၊ မဟန္တံ-ကြီးကျယ်သော၊ ဗုဒ္ဓဝိထိ-သို့၊ ဩက္ကမိ-သက်ရောက်ပြီ၊ တိဏိ-၃ပါးကုန်သော၊ ဖလာနိ-တို့သို့၊ ပတ္တေန-ရောက်ပြီးသော၊ အရိယသာဝကေန-သည်၊ ဩလောကိတောလော-ကိတဌာနံ-ကြည့်အပ်ရာ၊ ကြည့်အပ်ရာ အရပ်သည်၊ ကမ္ပိ-လှုပ်ရှားပြီ၊ “ဧသော-ဤသူသည်၊ စိတ္တော-သော၊ ဂဟပတိ ကိရ-သူကြွယ်တဲ့၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ မဟာဇနော-သည်၊ ဩလောကေသိ-ပြီ၊ သော-ထိုစိတ္တသူကြွယ်သည်၊ သတ္တာရုံ

ဣတော ဝါ ဧတ္တော ဝါ။ ။ “ဣတော ဝါ ဧတ္တော ဝါ”ကို အပါဒါနိဌသော စပ်စရာပုဒ်မရှိသောကြောင့် အပါဒါနိအနက်မပေးဘဲ သတ္တမိအနက်ပေးသည်။ “ဘုရားရှင်၏ မျက်မှောက်၌ ရပ်နေသူ၊ ထိုင်နေသူတို့သည် ဒီတစ်စု ဟိုတစ်စု ဖြစ်မနေကြ”ဟု ဆိုလိုသည်။

ဗုဒ္ဓဝိထိယာ။ ။ဝိယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတာယာတိ ဝိထိ၊ [ဝိ+ထိက်၊-မောင်-၇၊ ၉၁၊]

ဥပသင်္ကမိတ္တာ၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏာနံ-၆ပါးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓရသ္မိနံ-ဘုရား ရှင်၏ ရောင်ခြည်တော်တို့၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပဝိသိတ္တာ-ဝင်၍၊ ဒွိသု-၂ခု ကုန်သော၊ ဂေါပ္ပကေသု-ခြေဖမျက်တို့၌၊ (ခြေမျက်စိတို့၌)၊ သတ္တု-၏၊ ပါဒေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ဝန္တိ-ပြီ၊ တံ ခဏဥေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ဝုတ္တပ္ပကာရံ- ဆိုအပ်ပြီးသောအပြားရှိသော၊ ပုပ္ဖဝသံ-ပန်းမိုးသည်၊ ဝသိ-ရွာပြီ၊ **သာဓုကာရ- သဟဿာနိ**-သာဓုဟု ပြုအပ်သောအသံတို့၏ အထောင်တို့ကို၊ ဝါ-ထောင် ပေါင်းများစွာသော သာဓုခေါ်သံတို့ကို၊ ပဝတ္တယိသု-ဖြစ်စေကုန်ပြီ၊ သော-ထို စိတ္တသူကြွယ်သည်၊ ဧကမာသံ-တစ်လပတ်လုံး၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝသိ- ပြီ၊ စ-ဆက်၊ ဝသမာနော-စဉ်၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခု- သံယံ-ကို၊ ဝိဟာရေယေဝ-ကျောင်း၌ပင်၊ နိသီဒါပေတွာ-ထိုင်နေစေ၍၊ မဟာ- ဒါနံ-ကြီးစွာသောအလှူကို၊ (အလှူကြီးကို)၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အတ္တနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊

ဝိယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ သတ္တာ ဧတ္တာတိ ဝိထိ(ပနီ-၁, ၅၅၊ ဝိစု-၂)၊ ဗုဒ္ဓါနံ+ဝိထိ ဗုဒ္ဓဝိထိ- ဘုရားရှင်တို့၏ လမ်းတော်(မအူပါနိ-၂, ၅၃၁)၊ ဗုဒ္ဓါနံ+အဘိမုခါ+ဝိထိ ဗုဒ္ဓဝိထိ- ဘုရားရှင်တို့၏ ရှေးရှုတည့်တည့်ဖြစ်သောလမ်း(ဒီဇီ-၂, ၂၃၄)၊ ဘုရားရှင်တို့၏ ရှေ့ တည့်တည့်(မျက်နှာမူရာ)လမ်းကို ဗုဒ္ဓဝိထိခေါ်သည်ဟု ဒီဇီ-၂, ၂၃၄၌ ဆို၍ သဋီ- ၁, ၁၁၂၌ကား ရှေ့တည့်တည့်(မျက်နှာမူရာ)နေရာအရပ်အဖို့ကို ဗုဒ္ဓဝိထိခေါ်သည်ဟု ဆို၏၊ ဘုရားရှင်အထံတော်သို့ လူနတ်ဗြဟ္မာများ ဆည်းကပ်ဖို့လမ်း(လူလမ်း၊ နတ် လမ်း)ကို ဆိုလိုသည်။

သာဓုကာရသဟဿာနိ ။ကရဏံ ကာရော၊ ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတီတိ ဝါ ကာရော-ဆိုအပ်သောအသံ၊ သာဓု ဣတိ+ကာရော သာဓုကာရော-သာဓုဟု အသံ ပြုခြင်း-ကောင်းချီးပြုခြင်း၊ ဝါ-သာဓုဟု ဆိုအပ်သောအသံ-သာဓုခေါ်သံ-ကောင်းချီး သံ၊ သာဓုသဒ္ဓါ ပသံသာအနက်၊ (မဇ္ဈိ-၃, ၃၆၉)၊ ဓာန်၃၉၀၌ သမ္ပဟံသနအနက်ဟု သုံး၏၊ အတူတူပင်၊ (တစ်နည်း) သာဓုဟိ+ကာရော သာဓုကာရော-သူတော်ကောင်းတို့ ပြုအပ်သော အမှုအရာ၊ သာဓုသဒ္ဓါ သဇ္ဇန(သူတော်ကောင်း)အနက်ဟော၊ (သီတာ- ၃, ၂၂၂)၊ (တစ်နည်း) သာဓု+အာကာရော သာဓုကာရော-ကောင်းသောအမှုအရာ၊ [သာဓု+အာကာရ၊ နောက်အာကိုချေ၊ သာဓုသဒ္ဓါ သုန္တရအနက်ဟော(ဇာဠိသစ်-၃, ၁၂၆)၊ သာဓုကာရဿ+သဟဿာနိ သာဓုကာရသဟဿာနိ-သာဓုဟု ပြုအပ်သော အသံ၏ အထောင်တို့၊ သဟဿကား သင်္ချာ၅မျိုးတွင် အနေကသင်္ချာတည်း။

အာဂတေပိ-လာသူတို့ကိုလည်း၊ အန္တောဝိဟာရေယေဝ-ကျောင်း၏အတွင်း၌ ပင်၊ ကတ္တာ-ထား၍၊ ပဋိဇေဝိ-ပြုစုလုပ်ကျွေးပြီး၊ ဧကဒိဝသမ္ပိ-တစ်နေ့၌သော် မှလည်း၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ သကဋေသု-လည်းတို့၌၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဂဟေတဗ္ဗ-ယူထိုက်သောအရာသည်၊ နာဟောသိ-မရှိပြီ၊ ဒေဝမနုဿေဟိ-နတ်လူတို့သည်၊ အာဘတပဏ္ဏာကာရေနဝ-ပို့ဆောင်အပ်သောလက်ဆောင် ပစ္စည်းဖြင့်သာ၊ ဒါနံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီး၊ သဗ္ဗကိစ္စာနိ-အလုံးစုံသောကိစ္စတို့ကို၊ အကာသိ၊ သော-ထိုစိတ္တသူကြွယ်သည်၊ သတ္တာရံ၊ ဝန္တိတွာ၊ အာဟ-ပြီး၊ (ကိ)။ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ ‘တုမှာကံ-တို့အား၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒဿာမိ-အံ၊’ က္ကတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ အာဂစ္ဆန္တော-သော်၊ မာသံ-တစ်လပတ်လုံး၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီး၏ အကြား၌၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ က္ကဓေဝ-ဤကျောင်း၌ပင်၊ မေ-၏၊ မာသော-တစ်လသည်၊ ဝိတိဝတ္ထော-ကုန်လွန်သွားပြီ၊ (ကြာသွားပြီ)၊ မယာ-သည်၊ အာ-ဘတံ-ဆောင်ယူအပ်ခဲ့သော၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ပဏ္ဏာကာရံ-ကို၊ ဂဟေတု-ယူခြင်းငှာ၊ န လဘာမိ-မရပါ၊ ဧတ္တကံ ကာလံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိသော ကာလပတ်လုံး၊ ဒေဝမနုဿေဟိ-တို့သည်၊ အာဘတပဏ္ဏာကာရေ-နေဝ-ပို့ဆောင်အပ်သော လက်ဆောင်ပစ္စည်းဖြင့်သာ၊ ဒါနံ-ကို၊ အဒါသိ-ပြီး၊ သော အဟံ-ထိုတပည့်တော်သည်၊ က္ကဓ-ဤကျောင်း၌၊ သံဝစ္ဆရံ-သန့်စင်ပတ်လုံး၊ သစေပိ ဝသိဿာမိ-အကယ်၍မူလည်း နေဦးတော့၊ (ဧဝံသတိပိ-သော်လည်း၊) မမ-၏၊ ဒေယျဓမ္မံ-ပေးလှူထိုက်သော သဘောရှိသောပစ္စည်းကို၊ ဝါ-လှူဖွယ် ပစ္စည်းကို၊ ဒါတု-ငှာ၊ နေဝ လဘိဿာမိ-ရလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ၊ အဟံ၊ သကဋာနိ-လည်းတို့ကို (ပဋိသာမနဌာနေ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းရာအရပ်၌၊ ဝါ-ပစ္စည်းသိုလှောင် ရာဂိုဒေါင်၌)၊ ဩတာရေတွာ-သက်ဝင်စေ၍၊ ဂန္တိ၊ က္ကစ္ဆာမိ-၏၊ ပဋိသာမနဌာနံ-သိုမှီးသိမ်းဆည်းရာဌာနကို၊ မေ-အား၊ အာရောစာပေထ-ပြောပြစေတော်မူပါ။” က္ကတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ။

သတ္တာ၊ အာနန္ဒတ္ထေရံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)။ “အာနန္ဒ-နွာ! ဥပါသကဿ-အား၊ ဧကံ-သော၊ ပဒေသံ-အရပ်ကို၊ တုစ္ဆံ-အချည်းနှီးကို၊ (ဘာမျှမရှိအောင်)၊ ကာရေတွာ-ပြုစေ၍၊ ဒေဟိ-ပေးလိုက်လော၊” က္ကတိ-မိန့်တော်ပြီ၊ ထေရော-

သည်။ တထာ-ထိုမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း၊ အကာသိ-ပြီ၊ **ကပ္ပိယဘူမိ**-ကပ္ပိယဘူမိကို၊ (အပ်သောကျောင်းကို)၊ စိတ္တဿ-သော၊ ဂဟပတိနော-အား၊ အနုညာတာ ကိရ-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သတဲ့၊ ဥပါသကောပိ-သည်လည်း၊ အတ္တနာနှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အာဂတေဟိ-လာကုန်သော၊ တိဟိ-ဥလီကုန်သော၊ ဇနသဟဿေဟိ-လူအထောင်တို့နှင့်၊ (တစ်နည်း) တိဟိ ဇနသဟဿေဟိ-လူအထောင် တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ တုစ္ဆသကဋေဟိ-အချည်းနှီးသောလှည်းတို့ဖြင့်၊ (ဘာမျှမပါသောလှည်းတို့ဖြင့်)၊ ပုန၊ မဂ္ဂ-လင်းသို့ (ပြန်ရာလမ်းသို့)၊ ပဋိပဇ္ဇိ-သွားပြီ၊ ဒေဝမနုဿာ-တို့သည်၊ ဥဌာယ-ထ၍၊ “အယျ-အရှင်၊ တယာ-သည်၊ တုစ္ဆသကဋေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဂမနကမ္ပိ-သွားခြင်းအမှုကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သတ္တဟိ-ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ ရတနေဟိ-ရတနာတို့ဖြင့်၊ သကဋ္ဌာနိ-လှည်းတို့သို့၊ ပူရယံသု-ပြည့်စေကုန်ပြီ၊ သော-ထိုစိတ္တသူကြွယ်သည်၊ အတ္တနော-မိမိဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အာဘတပဏ္ဏာကာရေနေဝ-ဆောင်ပို့အပ်သော လက်ဆောင်ပစ္စည်းတို့ဖြင့်ပင်၊ မဟာဇနံ-ကို၊ ပဋိဇ္ဇေဝန္တော-ပြုစုလုပ်ကျွေးလျက်၊ အဂမာသိ-သွားပြီ၊ အာနန္ဒ-ထွေရော-သည်၊ သတ္တာရံ၊ ဝန္တိတွာ၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “ဘန္တေ၊ တုမှာကံ-တို့၏၊

ကပ္ပိယဘူမိ။ ။အန္တောဥဌာသညကို ပြုကောင်းရာဖြစ်သောကြောင့် “ကပ္ပိယ” ဟုလည်းကောင်း၊ အန္တောဥတ္ထ အန္တောပတ္တ ယာဝကာလိက ယာမကာလိကဝတ္ထုတို့၏ တည်ကောင်းရာဖြစ်သောကြောင့် “ဘူမိ”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်။ ကပ္ပိယဘူမိသည် ဥဿာဝနန္တိကာ၊ ဂေါနိသာဒိ၊ ဂဟပတိ၊ သမ္ပတိဟု ၄မျိုးရှိ၏။ ထိုကပ္ပိယဘူမိ၄လုံးကိုပင် “ကပ္ပိယကုဋိ-အပ်သောကျောင်း”ဟုလည်း ခေါ်သည်။ “ကပ္ပတိတိ ကပ္ပိယ၊ [ကပ္ပ-သာမတ္တိယ(စွမ်းနိုင်ခြင်း)အနက်+ယ၊-ဝိလံဋီ-၁၊ ၂၀၇၊] ကပ္ပေန ကပ္ပဿ ဝါ ယုတ္တာ ကပ္ပိယာ-ရဟန်းတို့၏ အခေါ်အဝေါ်အသုံးအနှုန်းနှင့် လျော်သောဘူမိ၊ ဝါ-ရဟန်းတို့၏ အခေါ်အဝေါ်အသုံးအနှုန်းအား လျော်သောဘူမိ၊ (ကင်္ခါမဟာဋီ-၃၊ ၃၃၈၊ ပါစိယော-၂၃)၊ ဘဝန္တိ ဧတ္ထ အန္တောဥတ္ထအန္တောပတ္တာနိတိ ဘူမိ၊ (ဝိလံဋီ-၁၊ ၂၀၇)၊ ကပ္ပိယာ စ+သာ+ဘူမိ စာတိ ကပ္ပိယဘူမိ-ရဟန်းတို့၏ အခေါ်အဝေါ်အသုံးအနှုန်းနှင့် လျော်သော အန္တောဥတ္ထ အန္တောပတ္တ ယာဝကာလိက ယာမကာလိကဝတ္ထုတို့၏ ဖြစ်တည်ကောင်းရာကျောင်း၊ ဝါ-ရဟန်းတို့၏ အခေါ်အဝေါ်အသုံးအနှုန်းအား လျော်သော ယာဝကာလိက ယာမကာလိကဝတ္ထုတို့၏ ဖြစ်တည်ကောင်းရာကျောင်း၊ ကပ္ပိယဘူမိ၄လုံး၏ အကျယ်ကို ဝိ-၃၊ ၃၃၅၊ ခုဒ္ဒ၊ ခုဒ္ဒဘာ-၁၃၆စသည်၌ ရှုပါ။

သန္တိကံ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တောပိ-သော်လည်း၊ မာသေန-တစ်လဖြင့်၊ အာဂတော-
လာပြီ၊ ဣဓာပိ-ဤကျောင်း၌လည်း၊ မာသမေဝ-တစ်လပတ်လုံးသာ၊ ဝုဋ္ဌော-
နေခဲ့ပြီ၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ-လုံး၊ ဒေဝမနုဿေဟိ-
တို့သည်၊ အဘိဟဋ္ဌပဏ္ဏာကာရေနေဝ-ရှေးရှုဆောင်အပ်သော လက်ဆောင်
ပစ္စည်းတို့ဖြင့်သာ၊ မဟာဒါနံ-ကို၊ အဒါသိ၊ ဣဒါနိ၊ ပဉ္စ-ကုန်သော၊ သကဋ-
သတာနိ-တို့ကို၊ တုတ္တနိ-အချည်းနှီးတို့ကို၊ ကတွာ၊ မာသေနေဝ-ဖြင့်ပင်၊ ဂမိ-
ဿတိ ကိရ-သွားမည်တဲ့၊ ပန-သည်သာမကသေး၊ အဿ-ထိုစိတ္တသူကြွယ်၏၊
[သကဋသတာနိ၌စပ်] ဝါ-ဖို့၊ [သတ္တရတနေဟိ၌စပ်] ဒေဝမနုဿာ-တို့သည်၊ ဥ-
ဌာယ-ထ၍၊ ‘အယျ-အရှင်! တယာ-သည်၊ တုတ္တသကဋေဟိ-အချည်းနှီးသော
လှည်းတို့ဖြင့်၊ ဂမနကမ္ပံ-သွားခြင်းအမှုကို၊ ကတံ၊’ ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ပဉ္စ-
ကုန်သော၊ သကဋသတာနိ-အချည်းနှီးသော လှည်းအရာတို့ကို၊ သတ္တရတနေ-
ဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပူရယိသု-ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုစိတ္တသူကြွယ်သည်၊ ပုန၊ အတ္တနော-ဖို့၊
ဝါ-အတွက်၊ အာဘတပဏ္ဏာကာရေနေဝ-ဖြင့်သာ၊ မဟာဇနံ-ကို၊ ပဋိဇ္ဇေန္တော-
လျက်၊ ဂမိဿတိ ကိရ-မည်တဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ “ဘန္တေ! ဧတဿ-
ဤစိတ္တသူကြွယ်၏၊ ဝါ-သည်၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂစ္ဆန္တေသေဝ-
လာစဉ်သာ၊ အယံ သက္ကာရော-ဤကောင်းမွန်စွာ ပြုအပ်သော လှူဖွယ်ပစ္စည်း
သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကိံ ပန-ဖြစ်ပါသလော? ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ အညတ္ထ-အခြား
အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တဿာပိ-သွားစဉ်လည်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ (ကိံ ပန)-လော၊’ ဣတိ- မေး
လျှောက်ပြီ၊ “အာနန္ဒ! ဧတဿ-ဤစိတ္တသူကြွယ်၏၊ ဝါ-သည်၊ မမ-၏၊ သန္တိကံ-
သို့၊ အာဂစ္ဆန္တဿာပိ-လာစဉ်လည်းကောင်း၊ အညတ္ထ-အခြားအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆန္တ-
ဿာပိ-သွားစဉ်လည်းကောင်း၊ (အယံ သက္ကာရော-သည်၊) ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ-ဖြစ်
သည်သာ၊ ဟိ-မှန်၏၊ အယံ ဥပါသကော-သည်၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါရှိ၏၊ ပသန္နော-
ရတနာ၃ပါး၌ ကြည်ညို၏၊ သမ္ပန္နသီလော-ပြည့်စုံသော သီလရှိ၏၊ ဧဝရူပေါ-
သော၊ ပုဂ္ဂလော-သည်၊ ယံ ယံ ပဒေသံ-အကြင်အကြင်အရပ်သို့၊ ဘဇတိ-
သွားရောက်၏၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ-ထိုထိုအရပ်၌ပင်၊ အဿ-ထိုစိတ္တသူကြွယ်၏၊
ဝါ-ဖို့၊ လာဘသက္ကာရော-သည်၊ နိဗ္ဗတ္တတိ-ဖြစ်၏၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ သတ္တာ၊
ပကိဏ္ဍကဝဂ္ဂေ-ပကိဏ္ဍကဝဂ်၌၊ ဝါ-က၊ ဣမံ ဂါထံ၊ အာဟ၊ (ကိံ)၊ “သဒ္ဓေါ၊

ပေ ၊ ပူဇိတော”တိ-၍၊ (အာဟ)။

**သဒ္ဓေါ သီလေန သမ္ပန္နော၊ ယသောဘောဂသမပ္ပိတော၊
ယံ ယံ ပဒေသံ ဘဇတိ၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ ပူဇိတော။**

သဒ္ဓေါ-လောကီလောကုတ္တရာ၊ ၂ ပြာသောသဒ္ဓါရှိသော၊ သီလေန-လူကျင့်
ဝတ်သီလနှင့်၊ သမ္ပန္နော-ပြည့်စုံသော၊ ယသောဘောဂသမပ္ပိတော-အခြံအရံ
ဥစ္စာသည် ကောင်းစွာရောက်အပ်သော အမျိုးကောင်းသားသည်၊ ဝါ-အခြံအရံ
ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံသော အမျိုးကောင်းသားသည်၊ ယံ ယံ ပဒေသံ-အကြင်အကြင်
အရပ်သို့ ဘဇတိ-သွားရောက်၏၊ တတ္ထ တတ္ထေဝ-ထိုထိုအရပ်၌ပင်၊ ပူဇိတော-
ပူဇော်အပ်၏၊ (အပူဇော်ခံရ၏။)

အဿာ-ထိုဂါထာ၏၊ အတ္ထော ပန-သည်ကား၊ တတ္ထေဝ-ထိုပကိဏ္ဏက
ဝဂ်၌ပင်၊ အာဝိဘဝိဿတိ-ထင်စွာ ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-သော်၊ အာနန္ဒ-
တ္ထေရာ-သည်၊ စိတ္တဿ-၏၊ ပုဗ္ဗကမ္မံ-ရှေးကံကို၊ ပုစ္ဆိ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထို
အာနန္ဒာထေရ်အား၊ သတ္တာ၊ အာစိက္ခန္တော-မိန့်ကြားလိုသည်၊ (ဟုတွာ)၊
အာဟ။

အာနန္ဒ-နွာ! အယံ-ဤစိတ္တသူကြွယ်သည်၊ ပဒုမုတ္တရဿ-မည်သော၊ ဘဂ-
ဝတော-၏၊ ပါဒမူလေ-ခြေတော်ရင်း၌၊ ကတာဘိနီဟာရော-ပြုအပ်ပြီးသော
ရှေးဆုတောင်းကောင်းမှုအထူးရှိသည်၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၆၂၅၊] ကပ္ပသတသဟ-
သံ-ကမ္ဘာတစ်သိန်းပတ်လုံး၊ ဒေဝမနုဿေသု-တို့၌၊ သံသရိတွာ-ကျင်လည်၍၊
ကဿပဗုဒ္ဓကာလေ-ကဿပဘုရားရှင်ပွင့်တော်မူရာအခါ၌၊ **မိဂလုဒ္ဓက-**
ကုလေ-သားမုဆိုးအမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တော-ပြီ၊ ဝုဒ္ဓိ-ကြီးပွားခြင်းကို၊ အန္ဓာယ-စွဲ၍၊
ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဒေဝေ-မိုးသည်၊ ဝဿန္တေ-ရွာလသော်၊ မိဂါနံ-သားကောင်တို့ကို၊

မိဂလုဒ္ဓကကုလေ။ ။“**မိဂလုဒ္ဓေါ**တိ မိဂါနံ မာရဏံ ဥပဂစ္ဆတီတိ မိဂလုဒ္ဓေါ၊
(အပ. ၄-၂၊ ၁၀၄)”အဖွင့်အရ “ရောဒနံ ဟိသနံ လုဒ္ဓေါ၊ [ရုဒိ+ဒ၊] မိဂါနံ+လုဒ္ဓေါ
မိဂလုဒ္ဓေါ-သားကောင်တို့ကို ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ မိဂလုဒ္ဓံ+ဥပဂစ္ဆတီတိ မိဂလုဒ္ဓေါ-
သားကောင်တို့ကို ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သူ၊ [မိဂလုဒ္ဓ+အ၊]”ဟု ပြုပါ၊
ထိုနောင် “မိဂလုဒ္ဓေါ ဧဝ မိဂလုဒ္ဓကော၊ မိဂလုဒ္ဓကဿ+ကုလံ မိဂလုဒ္ဓကကုလံ”ဟု
ဆက်ပါ။

မာရဏတ္တာယ-သေစေခြင်းအကျိုးငှါ၊ (သတ်ဖြတ်ခြင်းကအကျိုးငှါ)၊ သတ္တိ-
လုံကို၊ အာဒါယ-၍၊ အရည်-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ မိဂေ-တို့ကို၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊
ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ **အကဋပဗ္ဗာရေ**-မပြုမပြင်အပ်သော တောင်ဝှမ်း၌၊ ဝါ-

တစ်နည်း။ ။ “မိဂန္တိ သီယံ ဝါတဝေဂေန ဂစ္ဆန္တိ ဓာဝန္တိတိ မိဂါ၊ တေသံ မိဂါနံ
မာရဏေ လုဒ္ဒေါ ဒါရုဏော လောဘီတိ မိဂလုဒ္ဒေါ(အပ. ၄-၂, ၁၀၄)”အဖွင့်အရ
“ရောဒေတိ ကုရုရကမ္မန္တတာယ ဝရပဋိပဒ္ဓေ သတ္တေ အဿုနိ မောစေတိတိ လုဒ္ဒေါ၊
[ရုဒိ-ဟိသာယံ+ဒ၊ ရကို လပြု-မဋီ-၂, ၂၄၈၊ အံဋီ-၃, ၁၂၂၊ ရူ-၄၁၄၊ ရုဒတိတိ (ငို
ကြွေးတတ်သောကြောင့်) လုဒ္ဒေါ၊ [ရုဒ+ဒကိ-မောဂ်-၇, ၉၅၊ မိဂါနံ+မာရဏေ+လုဒ္ဒေါ
မိဂလုဒ္ဒေါ-သားကောင်တို့ကို သေစေခြင်း ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်း၌ ကြမ်းတမ်းရက်စက်
သူ၊ [မိဂ+မာရဏ+လုဒ္ဒါ]”ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။ ။မရဏာယ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာတိတိ မိဂေါ၊ [မရ+ဂမု+ကိံ]၊ အထ ဝါ
မဂယမာနော ဣဟတိ ပဝတ္တတိတိ မိဂေါ၊ [မဂ+ဣဟ+အ၊ ဣဟကိုချေ၊ မ၏အကို
ဣပြု]၊ မိဂါနံ မာရဏေ လုဒ္ဒေါ လောဘီ ဂေဓေတိ မိဂလုဒ္ဒေါ-သားကောင်တို့ကို
ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခြင်း၌ မက်မောသူ၊(အပ. ၄-၂, ၁၁၈)၊ သက္ကတ၌ “မုဆိုး၊ အလိုကြီး
သူ”အနက်ကိုဟောသော “လုဗ္ဗ၊ လုဗ္ဗက”ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ လုဒ္ဓဟု ဖြစ်လာ၏၊ “လုဗ္ဗတိတိ
လုဗ္ဗော၊ လုဗ္ဗော ဧဝ လုဗ္ဗကော”ဟု ပြု၏၊ (သုဓာဗျာ-၃၉၇, ၂၊ သာဂရ)၊ ဤနည်း၌
လည်း “လောဘီ ဂေဓေ”ဟူသော အဖွင့်အရ “လုဒ္ဓ”ပုဒ်မှ ဓကို ဒပြု၍ “လုဒ္ဓ”ဖြစ်
သည်ဟု ကြံပါ၊ သို့မဟုတ် အတ္ထာတိသယနည်းအရ ရုဒိဓာတ် ဂိဒ္ဓိ(တပ်မက်ခြင်း)
အနက်ဟောဟု ကြံပါ၊ (တစ်နည်း) မိဂါနံ လုဒ္ဒေါ သာဟသိကော မာရဏောတိ
မိဂလုဒ္ဒေါ-သားကောင်တို့ကို ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်တတ်သူ၊ မိဂေသု ဝါ လုဒ္ဒေါ လောဘီတိ
ဝါ မိဂလုဒ္ဒေါ-သားကောင်တို့၌ မက်မောသူ။ (အပ. ၄-၂, ၁၇၉)၊

အကဋပဗ္ဗာရေ။ ။အကဋပဗ္ဗာရဟူသည် အောက်ခြေ၌ မိုးမစိုနိုင်လောက်အောင်
အပေါ်ဖက်၌ တစ်ဖက်သို့ ညွတ်ကိုင်းထိုးထွက်မတ်စောက်လျက် တည်ရှိသော ပိတ်
ချင်းမြောင်စသော လိုဏ်ဂူကဲ့သို့သော သဘာဝလိုဏ်ဂူမျိုးတည်း၊ ထိုသို့ဖြစ်အောင်
အောက်ခြေကို တစ်စုံတစ်ယောက်က အင်္ဂတေစသည်ဖြင့် ပြေပြစ်အောင် ပြုပြင်အပ်
သည်မဟုတ်၊ “အကဋော+ပဗ္ဗာရော အကဋပဗ္ဗာရေ-မပြုမပြင်အပ်သော လိုဏ်ဂူ”ဟု
ပြုပါ။(ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၁၂၉၊ ဝိနိစ္ဆယဋီ-၁, ၃၉၇၊ ပါစိယော-၁၅)။ [အခြားနေရာတို့၌
“အကတပဗ္ဗာရေ”ဟု ရှိ၏၊ ဤ၌ တကို ဋပြု-ဝိ. ၄-၃, ၂၂၊ အံ. ၄-၁, ၂၉၆၊ သာရတ္ထ-
၃, ၁၅၊ ဝဇီရ-၂၉၆၊ ဝိမတိ-၂, ၁၀၊ ပါစိယော-၁၅။]

သဘာဝလိုက်ဂူ၌၊ သသီသံ-ဦးခေါင်းနှင့်တကွ၊ ပါရပိတ္တာ-ခြံ၍၊ နိသိန္နံ-ထိုင်
 နေသော၊ ဧကံ-တစ်ပါးသော၊ ဘိက္ခု-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဧကော-သော၊ အယျော-
 အရှင်သည်၊ သမဏဓမ္မံ-ရဟန်းတရားကို၊ ကရောန္တော-ပြုလျက်၊ နိသိန္နော-
 ထိုင်နေသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ အဿ-ထိုရဟန်းဖို့၊ ဘတ္တံ-ဆွမ်းကို၊ အာဟရိ-
 သာမိ-ဆောင်အံ့၊” ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဝေဂေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-လျင်မြန်စွာ၊
 ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္ဓာ၊ ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ ဥဒ္ဓန္ဓေန-ဖိုခနောက်၌၊ ဟိယျော-မနေ့က၊
 အာဘတမံသံ-ဆောင်အပ်ခဲ့သောအသားကို၊ ပစာပေတွာ-ချက်စေ၍လည်း
 ကောင်း၊ ဧကသ္မိ-တစ်ခုသော၊ (ဥဒ္ဓန္ဓေန-၌) ဘတ္တံ-ကို၊ ပစာပေတွာ-၍လည်း
 ကောင်း၊ အညေ-အခြားကုန်သော၊ ပိဏ္ဏပါတစာရိကေ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်
 လည်လေ့ရှိကုန်သော၊ ဝါ-ဆွမ်းခံလှည့်လည်ကုန်သော၊ [ပိဏ္ဏပါတာယ+စရိတံ
 သီလံ ယေသန္တိ ပိဏ္ဏပါတစာရိနော၊ ပိဏ္ဏပါတစာရိနော ဧဝံ ပိဏ္ဏပါတစာရိကာ၊]
 ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဒိသွာ၊ တေသမ္ပိ-ထိုရဟန်းတို့၏လည်း၊ ပတ္တေ-တို့ကို၊ အာဒါယ-
 ၍၊ ပညတ္တာသနေ-ခင်းထားအပ်သောနေရာ၌၊ နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ဘိက္ခံ-
 ကို၊ သမ္မာဒေတွာ-ပြည့်စုံစေ၍၊ “အယျေ-အရှင်တို့ကို၊ ပရိဝိသထ-ပြုစုလုပ်ကျွေး
 ကြလော၊” ဣတိ-သို့၊ အညံ-အခြားသောသူကို၊ အာဏာပေတွာ-စေခိုင်း၍၊
 တံ ဘတ္တံ-ထိုထမင်းကို၊ ပုဋ္ဌကေ-အထုပ်၌၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ အာဒါယ-၍၊
 ဂစ္ဆန္တော-စဉ်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-၌၊ နာနာပုပ္ဖာနိ-အထူးထူးသောပန်းတို့ကို၊ ဩစိနိတွာ-
 ဆွတ်ခူး၍၊ ပတ္တပုဋ္ဌေ-အရွက်ထုပ်၌၊ ကတွာ-ထား၍၊ ထေရဿ-၏၊ နိသိန္နဌာနံ-
 ထိုင်နေရာအရပ်သို့၊ ဂန္ဓာ၊ “ဘန္တေ! မယံ-ကို၊ ဝါ-အား၊ သင်္ဂဟံ-ချီးမြှောက်မှုကို၊
 ကရောထ-ပြုပါကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ ပတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ပူရေတွာ-
 ပြည့်စေ၍၊ ထေရဿ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ တေဟိ ပုပ္ဖေဟိ-ထို
 ပန်းတို့ဖြင့်၊ ပူဇံ-ပူဇော်ခြင်းကို၊ ကတွာ၊ “မေ-၏၊ ပုပ္ဖပူဇာယ-ပန်းဖြင့် ပူဇော်ခြင်း
 နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အယံ ရသပိဏ္ဏပါတော-ဤအရသာရှိသော ဆွမ်းသည်၊ စိတ္တံ-ကို၊
 တောသေသိ ယထာ-နှစ်သက်စေသကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဌာနေ-ဖြစ်ရာ
 ဖြစ်ရာအရပ်၌၊ (ဖြစ်လေရာဖြစ်လေရာဘဝ၌)၊ ပဏ္ဏာကာရသဟဿာနိ-
 လက်ဆောင်ပစ္စည်းအထောင်တို့ကို၊ (ထောင်ပေါင်းများစွာသော လက်ဆောင်
 ပစ္စည်းတို့ကို) အာဒါယ၊ အာဂန္ဓာ၊ မယံ-၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ တောသေန္တု-နှစ်သက်

စေကြပါစေ၊ ပဉ္စဝဏ္ဏကုသုမဝဿဉ္စ-၅မျိုးသောအဆင်းရှိသော ပန်းမိုးသည်
 လည်း၊ ဝဿတု-ရွာပါစေ” ကုတိ-သို့၊ ပတ္တနံ-ဆုတောင်းခြင်းကို၊ ပဌပေသိ-
 ဖြစ်စေပြီ၊ သော-ထိုသားမုဆိုးသည်၊ ယာဝဇီဝံ-လုံး၊ ကုသလံ၊ ကတွာ၊ ဒေဝ-
 လောကေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ပြီ၊ နိဗ္ဗတ္တဌာနေ-ဖြစ်လေရာအရပ်၌၊ ဇဏ္ဍကမတ္တေန-
 ပုဆစ်နှူးဝန်းအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဩဓိနာ-အပိုင်းအခြားဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗပုပ္ဖဝဿံ-
 နတ်ပန်းမိုးသည်၊ ဝဿိ-ပြီ၊ ကုဒါနိပိ-၌လည်း၊ အဿ-ထိုစိတ္တသူကြွယ်သည်၊
 ဝါ-၏၊ [ရှေ့နည်း အာဂတဿ၌စပ်၊ နောက်နည်း ဇာတဒိဝေသ၌စပ်၊] ဇာတဒိဝေသ
 စေဝ-မွေးဖွားရာနေ၌လည်းကောင်း၊ ကုဓ-ဤအရပ်သို့၊ အာဂတဿ စ-လာ
 စဉ်လည်း ကောင်း၊ ဝါ-လာရာ၌လည်းကောင်း၊ ပုပ္ဖဝဿဝဿနဉ္စ-ပန်းမိုးရွာ
 ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပဏ္ဏကာရာဘိဟာရော စ-လက်ဆောင်ပစ္စည်းတို့ကို
 ရှေးရှုဆောင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သတ္တဟိ-ကုန်သော၊ ရတနေဟိ-တို့ဖြင့်၊
 သကဋ္ဌပူရဏဉ္စ-လှည်းတို့ကို ပြည့်စေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ တဿေဝ ကမ္မ-
 သ-ထိုက်၏ပင်၊ နိဿန္နော-အကျိုးဆက်တည်း၊ ကုတိ-စိတ္တဂဟပတိဝတ္ထု
 အပြီးတည်း။

စိတ္တဂဟပတိဝတ္ထုဘာသာဋီကာ ပြီးပြီ။

၁၅-ဝနဝါသိတိဿသာမဏေရဝတ္ထုဘာသာဋီကာ

အညာ ဟိ လာဘူပနိသာတိ ကုမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိ-
 ဟရန္တော ဝနဝါသိကတိဿထွေရံ-ဝနဝါသိတိဿထေရ်ကို၊ (တော၌နေလေ့ရှိ
 သော တိဿထေရ်ကို)၊ အာရဗ္ဗ ကထေသိ။ ဒေသနာ-သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊
 သမုဋ္ဌိတာ-ဖြစ်ပြီ။ ကိရ-ချဲ့၊ သာရိပုတ္တထွေရဿ-၏၊ ပိတု-ခမည်းတော်ဖြစ်
 သော၊ ဝင်္ဂန္တုဗြာဟ္မဏဿ-ဝင်္ဂန္တုပုဏ္ဏား၏၊ သဟာယကော-သူငယ်ချင်းဖြစ်
 သော၊ မဟာသေနဗြာဟ္မဏော နာမ-မဟာသေနပုဏ္ဏားမည်သူသည်၊
 ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝသတိ-၏၊ သာရိပုတ္တထွေရော-သည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ပိဏ္ဏာယ-
 ဌာ၊ စရန္တော-သော်၊ တသ္မိ-ထိုမဟာသေနပုဏ္ဏား၌၊ အနုကမ္မာယ-လျော်စွာ
 တုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကြောင့်၊ ဝါ-အစဉ်သနားခြင်းကြောင့်၊ တဿ-

ထို မဟာသေနပုဏ္ဏား၏၊ ဂေဟဒွါရ်-အိမ်တံခါးသို့ အဂမာသိ-ကြွပြီ၊ ပန-ဆက်၊
 သော-ထိုမဟာသေနပုဏ္ဏားသည်၊ ပရိက္ခိဏဝိဘဝေါ-ကုန်ပြီးသောစည်းစိမ်ရှိ
 သည်၊ ဒလိဒွေါ-ဆင်းရဲသည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-ထိုမဟာသေနပုဏ္ဏားသည်၊
 “မမ-၏၊ ပုတ္တော-သည်၊ မယျံ-၏၊ ဂေဟဒွါရ်-သို့ ပိဏ္ဏာယ၊ စရိတုံ၊ အာဂတော-
 ကြွလာသည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ စ-သို့သော်လည်း၊ အဟံ၊ ဒုဂ္ဂတော-ဆင်းရဲခြင်း
 သို့ ရောက်သည်၊ ဝါ-ဆင်းရဲသည်၊ အမှီ-၏၊ မယျံ-၏၊ ဒုဂ္ဂတဘာဝံ-ဆင်းရဲ
 သည်၏အဖြစ်ကို၊ န ဇာနာတိ မညေ-မသိဟု ထင်၏၊ မေ-၏၊ ဝါ-မှာ၊ ကောစိ-
 တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဒေယျဓမ္မော-ပေးလှူထိုက်သော သဘောရှိသော ပစ္စည်း
 သည်၊ ဝါ-လှူဖွယ်ဝတ္ထုသည်၊ နတ္ထိ၊” ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ထေရဿ-၏၊
 သမ္ပခါ-မျက်မှောက်၌၊ ဘဝိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တော-မစွမ်းနိုင်လသော်၊
 နိလိယိ-ပုန်းပြီ၊ ထေရော-သည်၊ အပရံ-အခြားသော၊ ဒိဝသံပိ-နေ၌လည်း၊ အ-
 ဂမာသိ-ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ တထေဝ-တူပင်၊ နိလိယိ-ပြီ၊ “ကိဗ္ဗိဒေဝ-တစ်
 စုံတစ်ခုကိုသာ၊ လဘိတွာ-၍၊ ဝါ-သော်၊ ဒဿာမိ-အံ့၊” ကုတိ-သို့ စိန္တေန္တောပိ-
 ကြံပါသော်လည်း၊ နာလဘိ-မရပြီ၊ အထ-၌၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဧကသ္မိံ-တစ်ခုသော၊
ဗြာဟ္မဏဝါစကေ-ပုဏ္ဏားတို့၏ ဗေဒင်မန္တန်ရွတ်ဆိုပွဲ၌၊ ဝါ-ပုဏ္ဏားတို့ကို ဗေဒင်
 မန္တန်ကို ရွတ်စေရာပွဲ၌၊ ထူလသာဠကေန-ထူထဲသော အဝတ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပါ-
 ယသပါတိ-နို့ယနာခွက်ကို၊ လဘိတွာ-ရ၍၊ အာဒါယ-၍၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္ဓာဝ-
 သာ၊ ထေရံ-ကို၊ အနုဿရိ-အမှတ်ရပြီ၊ (ကိ)၊ “ကုမံ ပိဏ္ဏပါတံ-ဤဆွမ်းကို၊
 မယာ-သည်၊ ထေရဿ-အား၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊” ကုတိ-ဤသို့ အမှတ်
 ရပြီ၊ ထေရောပိ-သည်လည်း၊ တံ ခဏံ-ထိုခဏ၌၊ ဈာနံ-ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ-၍၊
 သမာပတ္တိတော-မှ၊ ဝုဋ္ဌာယ-၍၊ တံ ဗြာဟ္မဏံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ “ဗြာဟ္မဏော-

ဗြာဟ္မဏဝါစကေ။ ။ဝစန္ဒိ ဧတ္ထာတိ ဝါစကံ၊ ဝါစန္ဒိ ဧတ္ထာတိ ဝါ ဝါစကံ၊
 ဗြာဟ္မဏာနံ+ဝါစကံ ဗြာဟ္မဏဝါစကံ-ပုဏ္ဏားတို့၏ ဗေဒင်မန္တန်ရွတ်ဆိုရာအရပ်၊ ဝါ-
 ပုဏ္ဏားတို့ကို ဗေဒင်မန္တန်ကို ရွတ်စေရာအရပ်၊ ဇာ. ဋ-၁၊ ၃၃၆စသည်တို့၌ကဲ့သို့
 “ဗြာဟ္မဏဝါစက”ဟုရှိလျှင် ပိုကောင်းသည်။ **[ဗြာဟ္မဏဝါစကန္တိ။** ။ဗြာဟ္မဏေ
 နိမန္တေတွာ ဘောဇေတွာ ဝေဒဿ ပါဌနံ၊ (ဇာဋီသစ်-၁၊ ၃၂၃)၊ **ဗြာဟ္မဏဝါစကန္တိ**
 ဗြာဟ္မဏာနံ ဝေဒံ ဝါစာပေတွာ ဒိန္နဘတ္တံ(ဇာဋီသစ်-၃၊ ၃၅)။]

သည်။ ဒေယျဓမ္မံ-ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ မမ-၏။ အာဂမနံ-လာခြင်းကို၊ ပစ္စာသီသ-
တိ-တောင့်တနေ၏။ မယာ-သည်။ တတ္ထ-ထိုအိမ်သို့၊ ဂန္တံ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏။ “ဣတိ-
ဤသို့ ကြံ၍၊ သံဃာဋီ-သင်္ကန်းကြီးကို၊ ပါရုပိတွာ-ရံ၍၊ ပတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-
၍၊ တဿ-ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ဂေဟဒ္ဒါရေ-အိမ်တံခါး၌၊ ဌိတမေဝ-ရပ်လျက်သာ၊
အတ္တာနံ-ကိုယ်ကို၊ ဒသေသိ။

ဗြာဟ္မဏော-သည်။ ထေရံ-ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာ၊ စိတ္တံ-သည်။ ပသီဒိ-ကြည်
လင်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုထေရ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ဝန္တိတွာ၊ ပဋိသန္တာရံ-လောကွတ်
ပျူငှာ နှုတ်ဆက်စကား ပြောကြားခြင်းကို၊ ကတွာ၊ အန္တောဂေဟေ-အိမ်တွင်း၌၊
နိသီဒါပေတွာ-စေ၍၊ ပါယသပါတိ-နိဗ္ဗာနာခွက်ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ထေရဿ-
၏၊ ပတ္တေ-၌၊ အာကိရိ-လောင်းပြီ၊ ထေရော-သည်။ ဥပမံ-ထက်ဝက်ကို၊ သ-
မ္ပဋိစ္စိတွာ-လက်ခံ၍၊ ဟတ္ထေန-ဖြင့်၊ ပတ္တံ-ကို၊ ပိဒဟိ-ပိတ်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထို
ထေရ်ကို၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်။ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အယံ ပါယသော-
ဤနိဗ္ဗာနသည်။ **ဧကပဋိဝိသမတ္တော**-တစ်ယောက်တည်း၏ အဖို့ဟူသော
အတိုင်းအရှည်ရှိသည်သာတည်း၊ ဝါ-တစ်ယောက်စာမျှသာတည်း၊ မေ-အား၊
ဝါ-ကို၊ ပရလောကသင်္ဂဟံ-တမလွန်လောက၌ ချီးမြှောက်ခြင်းကို၊ ဝါ-နောက်
ဘဝဖို့ ချီးမြှောက်မှုကို၊ ကရောထ-ကုန်၊ ဣဓ လောကသင်္ဂဟံ-ဤဘဝ၌ ချီး
မြှောက်ခြင်းကို၊ ဝါ-ယခုဘဝဖို့ ချီးမြှောက်မှုကို၊ မာ (ကရောထ)-ကုန်နှင့်၊ နိ-
ရဝသေသမေဝ-အကြွင်းအကျန်မရှိအောင်သာ၊ ဝါ-အားလုံးကိုသာ၊ ဒါတု-

ဧကပဋိဝိသမတ္တော။ ။ “ဧကော ပဋိဝိသော(ဓမ္မ၊ ဌ-၂၊ ၁၉၇၊ ဝိမာန၊ ဌ-၅၇)”
အရ ဧကနှင့် ပဋိဝိသသည် အရတူ၏။ ထို့ကြောင့် “ဧကော+ပဋိဝိသော ဧကပဋိ-
ဝိသော၊ ဧကပဋိဝိသော+မတ္တာ ပမာဏံ ဧတဿာတိ ဧကပဋိဝိသမတ္တော-တစ်ခု
တည်းသော အဖို့ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသောနိဗ္ဗာန”ဟု ပြုပါ။

တစ်နည်း။ ။ “သကံ သကံ ပဋိဝိသန္တိ အတ္တနော အတ္တနော ကောဌာသံ
(သာရတ္ထ-၁၊ ၄၂၈)”ဟူသော အဖွင့်ကို ဦး၍ ပဋိဝိသသဒ္ဒါ သမ္ပနိဋရကား “ဧကဿ+
ပဋိဝိသော ဧကပဋိဝိသော-တစ်ယောက်တည်း၏အဖို့၊ ဝါ-တစ်ယောက်စာ”ဟု ပြု၍
ရှေ့နည်းအတိုင်း ဆက်တွဲပါ။ “ဧကော ပဋိဝိသော”ကိုလည်း “ဧကော-တစ်ယောက်
တည်း၏သာ၊ ပဋိဝိသော-အဖို့တည်း”ဟု ပေးပါ။

ကာမော-ပေးလှူခြင်းငှာ အလိုရှိသည်။ အမှီ-၏။” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသောနိဗ္ဗာန်ကို၊ အာကိရိ-လောင်းပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တတ္ထေဝ-ထိုအိမ်၌ပင်၊ ပရိဘုရ်-ဘုဉ်းပေးပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ ဝါ-အား၊ ဘတ္တကိစ္စပရိယောသာနေ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ ဝါ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးချိန်၌၊ တမ္ပိ သာဓုကံ-ထိုအဝတ်ကိုလည်း၊ ဒတ္တာ-၍၊ ဝန္တိတွာ၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ) “ဘန္တေ! အဟမ္ပိ-သည်လည်း၊ တုမေဟိ-အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မမေဝ-မြင်အပ်သောတရားသို့သာ၊ ပါပဏေယျံ-ရောက်ရပါလို၏။” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ “ဗြာဟ္မဏ-ဏ္ဍား! ဧဝံ-ဤအတိုင်း၊ ဟောတု-စေ၊” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်၍၊ တဿ-ထိုပုဏ္ဏားဖို့၊ အနုမောဒနံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ အာသနာ-မှ၊ ဥဌာယ-၍၊ ပက္ကမန္တော-ဖဲသွားလသော်၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ စာရိကံ-ကို၊ စရန္တော-လျက်၊ ဇေတဝနံ-သို့၊ အဂမာသိ-ကြွပြီ၊ “ပန-ဆက်၊ ဒုဂ္ဂတကာလေ-ဆင်းရဲသို့ ရောက်သူ၏အခါ၌၊ ဝါ-ဆင်းရဲရာအခါ၌၊ ဒိန္နဒါနံ-လှူအပ်သော အလှူသည်၊ အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာ၊ တောသေတိ-နှစ်သက်စေနိုင်၏။” ကုတိ-ထိုကြောင့်၊ ဗြာဟ္မဏောပိ-သည်လည်း၊ တံ ဒါနံ-ထိုအလှူကို၊ ဒတ္တာ-၍၊ ပသန္တစိတ္တော-ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသည်၊ သောမနဿ-ဇာတော-ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်မှုရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ထေရေ-၌၊ အဓိမတ္တံ-လွန်ကဲသောအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သိနေဟံ-ချစ်ခင်ခြင်းကို၊ အကာသိ၊ သော-ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ ထေရေ-၌၊ သိနေဟေနေဝ-ချစ်ခင်ခြင်းဖြင့်ပင်၊ ကာလံ၊ ကတွာ၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ထေရဿ-၏၊ ဥပဌာကကုလေ-အလုပ်အကျွေးအိမ်၌၊ ပဋိသန္ဓိံ၊ ဂက္ခိ၊ ပန-ဆက်၊ တံခဏေယေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ အဿ-ထိုကလေး၏၊ မာတာ-အမေသည်၊ “မေ-၏၊ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ဂစ္ဆော-သည်၊ ပတိဋ္ဌိတော-ပြီ၊” ကုတိ-သို့၊ ဥတ္တာ-၍၊ သာမိကဿ-အား၊ အာရောစေသိ၊ သော-ထိုလင်သည်၊ တဿာ-ထိုမယားအား၊ ဂဗ္ဘပရိဟာရံ-ကိုယ်ဝန်၏ အစောင့်အရှောက်ကို၊ အဒါသိ-ပြီ။

တဿာ-ထိုမယား၏၊ ဝါ-သည်၊ အစ္စုဏှအတိသီတအတိအဗ္ဗိလာဒိပရိ-ဘောဂံ-အလွန်ပူသောစားဖွယ်၊ အလွန်အေးသောစားဖွယ်၊ အလွန်ချဉ်သောစားသုံးဖွယ်တို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်၍၊ သုခေန-ချမ်းသာသဖြင့်၊ ဂဗ္ဘံ-ကို၊

ပရိဟရိယမာနာယ-ဆောင်ရွက်အပ်သော်၊ ဧဝရူပေါ-သော၊ ဒေါဟဋ္ဌော-သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၆၉၅၊] ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “အဟံ၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရပ္ပမုခါနိ-အရှင် သာရိပုတ္တရာထေရ်အမျိုးရှိကုန်သော၊ ပဉ္စ ဘိက္ခုသတာနိ-တို့ကို၊ နိမန္တေတွာ-၍၊ ဂေဟေ-၌၊ နိသီဒါပေတွာ-၍၊ **အသမ္ဘိန္ဒုခီရပါယသံ**-ရေမရောအပ်သော နို့ရိုသော နို့ဃနာဆွမ်းကို၊ ဝါ-ရေမရောအပ်သောနို့ဖြင့် ချက်အပ်သော နို့ဃနာ ဆွမ်းကို၊ ဒတွာ-၍၊ သယမ္ဗိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ ကာသာယဝတ္ထာနိ-ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်တို့ကို၊ ပရိဒဟိတွာ-ဝတ်၍၊ သုဝဏ္ဏသရကံ-ရွှေခွက်ကို၊ အာဒါယ-၍၊ အာသနပရိယန္တေ-နေရာ၏အစွန်၌၊ နိသီဒိတွာ၊ ဧတ္တကာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ **ဥစ္ဆိဋ္ဌပါယသံ**-စားကြွင်းဖြစ်သော နို့ဃနာဆွမ်းကို၊ ပရိဘုဠေယျံ-စားရပါမူကား၊ အဟော ဝတ-ဪ၊ . . . ကောင်းလေစွ၊” ဣတိ- ဤသို့ ဖြစ်ပြီ၊ တဿာ-ထိုသူမ၏၊ ကာသာယဝတ္ထပရိဒဟနေ-ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုး အပ်သော အဝတ်ကို ဝတ်ရုံခြင်း၌၊ သော ဒေါဟဋ္ဌော-ထိုချင်ခြင်းသည်၊ ကုစ္ဆိယံ-၌၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ-ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ-ရှင် အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်းငှာ၊ ဝါ-၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ-ရှေ့ပြေးနိမိတ်သည်၊ အဟောသိ ကိရ-ဖြစ်သတဲ့၊ အထ-၌၊ အဿာ-ထိုသူမ၏၊ ဉာတကာ-တို့သည်၊ “နော-တို့၏၊ ဓိတာယ-၏၊ ဒေါဟဋ္ဌော-သည်၊ ဓမ္မိကော-တရား၌ ယှဉ်၏၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရ်-ကို၊ သံဃတ္ထေရ်-သံဃထေရ်ကို၊ ကတွာ၊ ပဉ္စန္ဒ ဘိက္ခု- သတာနံ-တို့အား၊ အသမ္ဘိန္ဒုခီရပါယသံ-ကို၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊ သာပိ-ထိုသူမ သည်လည်း၊ ဧကံ-တစ်ထည်သော၊ ကာသာဝံ-ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်

အသမ္ဘိန္ဒုခီရပါယသံ။ ။အသမ္ဘိန္ဒု+ခီရံ ဧတဿာတိ အသမ္ဘိန္ဒုခီရံ-ရေမရောအပ် သော နို့ရိုသော နို့ဃနာဆွမ်း၊ အသမ္ဘိန္ဒုခီရမေဝ+ပါယာသံ အသမ္ဘိန္ဒုခီရပါယသံ၊ [ပါယာသကို ဓမ္မဘာ-၁၊ ၄၄၅၅၊] ရေမရောသော နို့ရည်ဖြင့် ချက်အပ်သော နို့ဃနာ ဆွမ်းကို “အသမ္ဘိန္ဒုခီရပါယာသံ”ဟု ခေါ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁၊ ၇၀)

ဥစ္ဆိဋ္ဌပါယသံ။ ။အဝသိဿတိတိ ဥစ္ဆိဋ္ဌော၊ [အဝရှေးရှိသော သိသဓာတ်၊ အသဗ္ဗ- ယုဇ္ဇန(အလုံးစုံမယှဉ်ခြင်း-ကြွင်းကျန်ခြင်း)အနက်၊ တပစ္စည်း၊ အဝကို ဩပြု၊ ဩကို ဥပြု၊ သကို ဆပြု၊ စံဒေဘော်လာ၊-ဇာဋီသစ်-၃၊ ၂၆၀၊ ဓာတွတ္ထ၊] ဥစ္ဆိဋ္ဌော+ပါယသော ဥစ္ဆိဋ္ဌပါယသော-စားကြွင်းဖြစ်သော နို့ဃနာဆွမ်း။

ကို၊ နိဝါသေတွာ-ဝတ်၍၊ ဧကံ-သော၊ (ကာသာဝံ-ကို၊) ပါရပိတွာ-ရုံ၍၊ သု-
 ဝဏ္ဏသရကံ-ရွှေခွက်ကို၊ ဂဟေတွာ၊ အာသနပရိယန္တေ-နေရာ၏အစွန်၌၊ နိ-
 သိန္နာ-လျက်၊ ဥစ္ဆိဋ္ဌပါယသံ-ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိ၊ ဒေါဟဋ္ဌော-သည်၊ ပဋိပ္ပဿမ္ဘိ-ငြိမ်းပြီး၊
 ဝါ-ပြေသွားပြီး၊ တဿာ-ထိုသူမ၏၊ ဝါ-သည်၊ ယာဝ ဂဟ္တဝုဋ္ဌာနာ-ကိုယ်ဝန်၏
 ထကြွလှုပ်ရှားချိန်တိုင်အောင်၊ ဝါ-ကလေးမွေးဖွားချိန်တိုင်အောင်၊ အန္တရန္တရာ-
 အကြားအကြား၌၊ ကတမင်္ဂလေသုပိ-ပြုအပ်သော မင်္ဂလာတို့၌လည်းကောင်း၊
 ဒသမာသစ္စယေန-ဆယ်လလွန်ရာအခါ၌၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇာတာယ-ဖွားမြင်လ-
 သော်၊ ဝါ-ဖွားမြင်ပြီးချိန်၌၊ ကတမင်္ဂလေသုပိ-တို့၌လည်းကောင်း၊ သာရိပုတ္တ-
 ထွေရပုဗ္ဗမုခါနံ-ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ ဘိက္ခုသတာနံ-တို့အား၊ အပ္ပောဒကမဓုပါယသ-
 မေဝ-ရေမပါသော ချုံမြိန်ကောင်းမွန်သော နို့ဃနာဆွမ်းကိုသာ၊ အဒံသု၊ ဧသ-
 ဤအကျိုးဆက်သည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဝါ-ရှေးဘဝက၊ ဒါရကေန-ကလေးသည်၊
 ပြာဟ္မဏကာလေ-ပုဏ္ဏားဖြစ်ရာအခါ၌၊ ဒိန္နပါယသဿ-လျှူအပ်သော နို့ဃနာ
 ဆွမ်း၏၊ နိဿန္တော ကိရ-အကျိုးဆက်တဲ့။

ပန-ဆက်၊ ဇာတမင်္ဂလဒိဝသေ-ဖွားမြင်ခြင်းမင်္ဂလာကို ပြုရာနေ၌၊ ဝါ-မွေးနေ့
 မင်္ဂလာပြုလုပ်ရာနေ့၌၊ တံ ဒါရကံ-ထိုကလေးကို၊ ပါတောဝ-နံနက်စောစော၌ပင်၊
 နှာပေတွာ-ရေချိုးစေ၍၊ မဏ္ဍေတွာ-တန်ဆာဆင်၍၊ သိရိသယနေ-ကျက်သရေ
 ရှိသောအိပ်ရာ၌၊ သတသဟဿဋ္ဌနိကဿ-အဖိုးတစ်သိန်းထိုက်တန်သော၊
 ကမ္မလဿ-ကမ္မလာ၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ နိပဇ္ဇာပေသုံ-အိပ်စေကုန်ပြီ၊ သော-
 ထိုကလေးသည်၊ တတ္ထ-ထိုအိပ်ရာ၌၊ နိပန္နကောဝ-အိပ်လျက်သာ၊ ထေရံ-ကို၊
 ဩလောကေတွာ-၍၊ “အယံ-ဤထေရ်သည်၊ မေ-၏၊ ပုဗ္ဗာစရိယော-ရှေးဦး
 ဖြစ်သော ဆရာတည်း၊ ဝါ-လက်ဦးဆရာတည်း၊ မယာ-သည်၊ ထေရံ-ကို၊ နိ-
 သာယ-၍၊ အယံ သမ္ပတ္တိ-ဤစည်းစိမ်ကို၊ လဒ္ဓါ-ရအပ်ပြီ၊ မယာ-ငါသည်၊
 ဣမဿ-ဤထေရ်အား၊ ဧကံ-တစ်ခုသော၊ ပရိစ္စာဂံ-စွန့်ကြဲလျှူဒါန်းခြင်းကို၊
 ကာတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ သိက္ခာပဒဂဟဏတ္ထာယ-
 သိက္ခာပုဒ်ကို ယူခြင်းအကျိုးငှာ၊ (သီလယူခြင်းအကျိုးငှာ)၊ အာနိယမာနော-
 ခေါ်ဆောင်အပ်သော်၊ တံ ကမ္မလံ-ထိုကမ္မလာကို၊ စူဠဂုံလိယာ-သေးငယ်သော

လက်ချောင်းဖြင့်၊ (လက်သန်းဖြင့်)၊ ဝေဌေတွာ-ရစ်ပတ်၍၊ အဂ္ဂဟေသိ-ယူပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုကလေး၏၊ “အင်္ဂုလိယံ-လက်ချောင်း၌၊ ကမ္မလော-သည်၊ လဂ္ဂေါ-ငြိကပ်နေ၏။” က္ကတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ တေ-ထိုလူတို့သည်၊ တံ-ထို ကမ္မလာကို၊ ဟရိတုံ-ဖယ်ရှားခြင်းငှာ၊ အာရဘိသု-အားထုတ်ကုန်ပြီ၊ သော- ထိုကလေးသည်၊ ပရောဒိ-ငိုပြီ၊ ဉာတကာ-တို့သည်၊ “အပေထ-ဖယ်ကြလော၊ ဒါရကံ-ကလေးကို၊ မာ ရောဒါပေထ-မငိုစေကြနှင့်၊” က္ကတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ကမ္မလေနေဝ-ကမ္မလာနှင့်သာ၊ သဒ္ဓိ-အတူ၊ အာနယိသု-ဆောင်ကုန်ပြီ၊ သော- ထိုကလေးသည်၊ ထေရံ-ကို၊ ဝန္တနကာလေ-ရှိခိုးရာအခါ၌၊ ကမ္မလတော-မှ၊ အင်္ဂုလိ-လက်ချောင်းကို၊ အပကမ္မိတွာ-ခွာ၍၊ ကမ္မလံ-ကို၊ ထေရဿ-၏၊ ပါဒ- မူလေ-ခြေရင်း၌၊ ပါတေသိ-ကျစေပြီ၊ ဉာတကာ-တို့သည်၊ “ဒဟရကုမာရေန- ငယ်ရွယ်သောကလေးသည်၊ (ကလေးငယ်သည်)၊ အဇာနိတွာ-မသိမူ၍၊ ကတံ- ပြုအပ်ပြီ၊” က္ကတိ-သို့၊ အဝတွာ-မပြောမူ၍၊ “ဘန္တေ! နော-တပည့်တော်တို့၏၊ ပုတ္တေန-သားသည်၊ ဒိန္နံ-အပ်ပါပြီ၊ ပရိစ္စတ္တမေဝ-စွန့်ကြဲလှူဒါန်းအပ်သည်သာ၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ-လျှောက်၍၊ “ဘန္တေ! သတသဟဿ- ဂ္ဂနိကေန-အဖိုးတစ်သိန်းထိုက်တန်သော၊ ကမ္မလေန-ဖြင့်၊ ပူဇာကာရကဿ- ပူဇော်ခြင်းကို ပြုသော၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊ ဒါသဿ-ကျွန်အား၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ ကို၊ ဒေထ-ပါကုန်၊” က္ကတိ-သို့၊ အာဟံသု၊ “အယံ ဒါရကော-ဤကလေးသည်၊ ကော နာမော-နည်း၊” က္ကတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ဘန္တေ! ဒေ-ဤကလေးသည်၊ အယျေန-အရှင်ဘုရားနှင့်၊ သမာနနာမကော-တူသောနာမည်ရှိ၏၊ တိဿော နာမ-တိဿမည်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊” က္ကတိ-ဤသို့ လျှောက် ကုန်ပြီ၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်၊ ဂိဟိကာလေ-လူဖြစ်ရာအခါ၌၊ ဝါ-လူ့ဘဝတုန်းက၊ ဥပတိဿမာဏဝေါ နာမ-ဥပတိဿလုလင်မည်သည်၊ အဟောသိ ကိရ-ဖြစ်ခဲ့သတဲ့၊ အဿ-ထိုကလေး၏၊ မာတာပိ-အမေသည် လည်း၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “မယာ-သည်၊ ပုတ္တဿ-၏၊ အဇ္ဈာသယော-အလိုဆန္ဒကို၊ န ဘိန္ဒိတဗ္ဗော-မဖျက်ထိုက်၊” က္ကတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒါရကဿ-၏၊ နာမ- ကရဏမင်္ဂလံ-နာမည်မှည့်ခြင်းမင်္ဂလာကို၊ ကတွာ၊ ပုန၊ တဿ-ထိုကလေး၏၊ အာဟာရပရိဘောဂမင်္ဂလေပိ-အစာအာဟာရကို သုံးဆောင်ခြင်းမင်္ဂလာ၌

လည်းကောင်း၊ ဝါ-ထမင်းဦးခွံ့မင်္ဂလာ၌လည်းကောင်း၊ ပုန၊ တဿ-ထိုကလေး
 ၏၊ ကဏ္ဍဝိဇ္ဇနမင်္ဂလေဝိ-နားထွင်း(နားသ)မင်္ဂလာ၌လည်းကောင်း၊ ဒုဿ-
 ဂဟဏမင်္ဂလေဝိ-အဝတ်ကို ယူခြင်းမင်္ဂလာ၌လည်းကောင်း၊ ဝါ-အဝတ်စား
 ဝတ်ဆင်ခြင်းမင်္ဂလာ၌လည်းကောင်း၊ စူဠာကပ္ပနမင်္ဂလေဝိ-သျှောင်ကို ပြုပြင်
 ထုံးဖွဲ့ခြင်းမင်္ဂလာ၌လည်းကောင်း၊ (ဆံဥသျှောင်ထုံးမင်္ဂလာ၌လည်းကောင်း)

လောကီမင်္ဂလာ၁၂ပါး။ ။လောကီမင်္ဂလာ၁၂ပါးရှိ၏။ ထို၁၂ပါးကား (၁) ဂဗ္ဘ-
 ဝါသမင်္ဂလာ-ပဋိသန္ဓေတည်နေကိန်းအောင်းသည်မှ စ၍ မဖွားမြင်မီအတွင်း ရံဖန်
 ရံခါပြုလုပ်သောမင်္ဂလာ၊ (၂) ဝိဇာတမင်္ဂလာ-ဖွားမြင်သောအခါ ပြုလုပ်သောမင်္ဂလာ၊
 (၃) သိရောဒကမင်္ဂလာ-ဖွားမြင်ပြီး မကြာမီရက်များ၌ တရော်ကင်မွန်းတို့ဖြင့် ဦး
 ခေါင်းဆေးလျှော်ခြင်းမင်္ဂလာ၊ (၄) ကေသစ္ဆေဒနမင်္ဂလာ-ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၇ရက်
 မြောက်၌ ဝမ်းတွင်းဆံကို ရိတ်ခြင်းနှင့် သာမဏေဝတ်စဉ် ဆံချခြင်းမင်္ဂလာ၊ (၅)
 ဒေါဠာကရဏမင်္ဂလာ-ဧယျာဉ်ပုခက်တင်မင်္ဂလာ၊ (၆) နာမကရဏမင်္ဂလာ-ဖွားမြင်
 ပြီးနောက် ရက်(၁၀၀)မြောက်၌ နာမည်ပေးကင်ပွန်းတပ်မင်္ဂလာ၊ (၇) ဒုဿဂဟဏ-
 မင်္ဂလာ-အဝတ်စားတန်ဆာဝတ်ဆင်သောမင်္ဂလာ၊ (၈) အာဟာရပရိဘောဂ(ပဌမ-
 ဘတ္တ)မင်္ဂလာ-ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၆လမြောက်၌ ထမင်းဦးခွံ့သော မင်္ဂလာ၊ (၉) စူဠာ
 ကရဏ(ကေသဗန္ဓန)မင်္ဂလာ-ဆံဥသျှောင်ဖွဲ့ထုံးခြင်းမင်္ဂလာ၊ (၁၀) ကဏ္ဍဝိဇ္ဇန
 မင်္ဂလာ-နားထွင်း(နားသ)မင်္ဂလာ၊ (၁၁) သာမဏေရပဗ္ဗဇ(သာသနာနုဂ္ဂဟ)မင်္ဂလာ-
 ရှင်ပြုသောမင်္ဂလာ၊ (၁၂) အာဝါဟဝိဝါဟမင်္ဂလာ-လက်ထပ်မင်္ဂလာတို့တည်း။ (ဘိ
 သိက်-၄၀)

ကွဲလွဲချက်။ ။အချို့ကျမ်းများ၌ သိရောဒကမင်္ဂလာနှင့် နာမကရဏမင်္ဂလာ
 တို့မပါဘဲ ထို၂မျိုးနေရာ၌ ဂေဟကရဏမင်္ဂလာ(အိမ်သစ်တက်မင်္ဂလာ)နှင့် တမ္မုလ-
 ဘတ္တမင်္ဂလာ(ဖွားမြင်ပြီးနောက် ၃လမြောက်၌ ကွမ်းဦးခွံ့သောမင်္ဂလာ) ၂မျိုးကို ထည့်
 ၏။ အချို့ကျမ်းများ၌ သိရောဒကမင်္ဂလာနှင့် ဒုဿဂဟဏမင်္ဂလာတို့ မပါဘဲ ထို၂မျိုး
 နေရာ၌ မုခဒဿနမင်္ဂလာ-ရတနာ၃ပါး၊ ဘိုးဘွားဟူသော နန္ဒီမုခနတ်တို့ကို မျက်နှာ
 ပြခြင်းမင်္ဂလာနှင့် ရဝိန္ဒုဒဿနမင်္ဂလာ-နေလပြသည့်မင်္ဂလာတို့ကို ထည့်၏။ လောကီ
 မင်္ဂလာ၁၂ပါးကို ပြရာ၌ ဤသို့ တစ်ကျမ်းနှင့်တစ်ကျမ်း အနည်းငယ် ကွဲလွဲ၏။ ဤဝတ္ထု၌
 “ဂဗ္ဘဝါသမင်္ဂလာ၊ ဝိဇာတမင်္ဂလာ၊ နာမကရဏမင်္ဂလာ၊ အာဟာရပရိဘောဂမင်္ဂလာ၊
 ကဏ္ဍဝိဇ္ဇနမင်္ဂလာ၊ ဒုဿဂဟဏမင်္ဂလာ၊ စူဠာကရဏမင်္ဂလာ၊ သာမဏေရပဗ္ဗဇ-
 မင်္ဂလာ၊ ကေသစ္ဆေဒနမင်္ဂလာ”အားဖြင့် ဉာဉ်ပါဝင်သည်။

သာရိပုတ္တတ္ထေရပုဗ္ဗမုဒါနံ-ကုန်သော၊ ပဉ္စန္ဒ ဘိက္ခုသတာနံ-တို့အား၊ အပ္ပောဒက-မဓုပါယသမေဝ-ကိုသာ၊ အဒိသု။

ဒါရကော-ကလေးသည်၊ ဝုဒ္ဓိ-ကြီးပွားခြင်းကို၊ အန္ဓာယ-စွဲ၍၊ သတ္တဝသိက-ကာလ-ဂုဏ်ရှိသူ၏အခါ၌၊ ဝါ-ဂုဏ်ရှိရာအခါ၌၊ မာတရံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ) “အမ္မ-မေမေ! ထေရဿ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိဿာမိ-ရှင်ပြုမည်” ကုတိ-ဤသို့ပြောပြ၊ “တာတ-ချစ်သား! သာဓု-ကောင်းပြီ၊ ပုဗ္ဗေဝ-ရှေး၌ပင်၊ အဟံ-သည်၊ ‘မယာ-သည်၊ ပုတ္တဿ-၏၊ အဇ္ဈာသယော-အလိုဆန္ဒကို၊ န ဘိန္ဒိတဗော-မဖျက်ထိုက်၊’ ကုတိ-သို့၊ မနံ-စိတ်ကို၊ အကာသိ-ပြုခဲ့ပြီ၊ ပုတ္တ-ချစ်သား! ပဗ္ဗဇ-ရှင်ပြုလော” ကုတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ထေရံ-ကို၊ နိမန္တာပေတွာ-ပင့်စေ၍၊ အာဂတဿ-ကြွလာသော၊ တဿ-ထိုထေရ်အား၊ ဘိက္ခဝ္ဗ-ဆွမ်းကိုလည်း၊ ဒတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! တုမ္ဟကံ-တို့၏၊ ဒါသော-သည်၊ ‘ပဗ္ဗဇိဿာမိ-မည်’ ကုတိ-သို့၊ ဝဒတိ-ပြောနေ၏၊ ကုမံ-ဤကလေးကို၊ အာဒါယ-ခေါ်၍၊ သာယံ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အာဂမိဿာမ-လာကြပါမည်” ကုတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ ထေရံ-ကို၊ ဥယျောဇေတွာ-စေလွှတ်၍၊ သာယနသမယေ-ညနေချမ်းအခါ၌၊ မဟန္တေန-သော၊ သက္ကာရသမ္မာနေန-ကောင်းစွာပြုအပ်သောပစ္စည်း၊ ကောင်းစွာ မြတ်နိုးခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-ကောင်းမွန်စွာ ပြုစုခြင်း၊ ကောင်းစွာ မြတ်နိုးခြင်းဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၇၅] ပုတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-ခေါ်၍၊ ဝိဟာရံ၊ ဂန္ဓာ၊ ထေရဿ-အား၊ နိယျာဒေသိ-အပ်နှံပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တေန-ထိုကလေးနှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ကထေသိ-ပြီ၊ (ကိ) “တိဿ-တိဿ! ပဗ္ဗဇ နာမ-ရှင်အဖြစ်မည်သည်၊ ဒုက္ကရာ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြုအပ်၏၊ ဥဏှေန-အပူဖြင့်၊ အတ္ထေ-အလိုသည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ သီတံ-အအေးကို၊ လဘတိ-ရ၏၊ သီတေန-အအေးဖြင့်၊ အတ္ထေ-သည်၊ သတိ-သော်၊ ဥဏှံ-အပူကို၊ လဘတိ-၏၊ ပဗ္ဗဇိတာ-ရှင်ရဟန်းတို့သည်၊ ကိစ္ဆေန-ဆင်းရဲငြိငြင်သဖြင့်၊ ဇီဝန္တိ-အသက်မွေးရကုန်၏၊ တုဉ္စ-သည်လည်း၊ သုခေမိတော-ချမ်းသာသဖြင့် ကြီးပွားစေအပ်၏” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီ၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ တုမေဟိ-တို့သည်၊ ဝုတ္တနိယာမေနေဝ-မိန့်ဆိုအပ်သော နည်းဖြင့်သာ၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ သက္ခိဿာမိ-စွမ်းနိုင်ပါလိမ့်မည်” ကုတိ-ဤသို့လျှောက်ပြီ။

ထေရော-သည်၊ “သာဓူ”တိ-ကောင်းပြီဟူ၍၊ ဝတ္ထာ-မိန့်၍၊ တဿ-ထိုကလေးအား၊ **ပဋိကူလမနသိကာရဝသေန**-စက်ဆုတ်ရွံရှာဖွယ်၏အဖြစ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်းအစွမ်းဖြင့်၊ (စက်ဆုတ်ရွံရှာဖွယ်သဘောကို နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်)၊ တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာနံ-တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ (အရေလျှင် ၅ပါးအတိုင်း အရည်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၆၃၅။] အာစိက္ခိတ္တာ-ပြောပြ၍၊ တံ-ထိုကလေးကို၊ ပဗ္ဗာဇေသိ-ရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်စေပြီ၊ ဝါ-ရှင်ပြုပေးပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ သကလမ္ပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ ဒွတ္တိသာကာရံ-၃၂၀ရှိသောကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဝါ-ဒွတ္တိသာကာရကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၄၃။] ကထေတုံ-ပြောပြခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိယေဝ-သင့်သည်သာ၊ ပန-ဆက်၊ [ပနကို ပက္ခန္ဓရအနက်ဟောယူ၍ “ပန-အလုံးစုံကို ရွတ်ဆိုရသည်မှတစ်ပါး မရွတ်ဆိုရသည်ကို ဆိုဦးအံ့”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] သဗ္ဗံ-အလုံးစုံကို၊ ကထေတုံ-ပြောပြခြင်းငှာ၊ အသက္ကောန္တေန-မစွန်းနိုင်သူသည်၊ ဝါ-လသော်၊ တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ကထေတဗ္ဗမေဝ-ပြောပြထိုက်သည်သာ၊ ဟိ-မှန်၊ ကေသာဒီသု-ဆံပင်အစရှိကုန်သော၊ ဧကေကကောဋ္ဌာသေသု-တစ်ပါးတစ်ပါးသော အစု(အစိတ်)တို့၌၊ (ပဋိကူလမနသိကာရဝသေန-စက်ဆုတ်ရွံရှာဖွယ်၏ အဖြစ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊) အရဟတ္တံ-သို့ ပတ္တာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနမ္ပိ-တို့၏လည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုနီနမ္ပိ-တို့၏လည်းကောင်း၊ ဥပါသကာနမ္ပိ-တို့၏လည်းကောင်း၊ ဥပါသိကာနမ္ပိ-တို့၏လည်းကောင်း၊

ပဋိကူလမနသိကာရဝသေန။ ။ပဋိကူလတိ အာဝရတီတိ ပဋိကူလံ၊ [ပဋိ+ကူလ-အာဝရဏေ+အါ-ဓာန်ဋီ-၇၁၉၊] ပတိရူပံ+ကူလံ ပက္ခော ယဿာတိ ပဋိကူလံ၊ (ထောမ)၊ ပဋိကူလဿ+မနသိကာရော ပဋိကူလမနသိကာရော-စက်ဆုတ်ဖွယ်၏အဖြစ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ပဋိကူလမနသိကာရဿ+ဝသော ပဋိကူလမနသိကာရ-ဝသော၊ ဘာဝအနက်ဟောသဒ္ဓါနှင့် ကင်း၍လည်း ဘာဝအနက်ကို သိအပ်သောကြောင့် ပဋိကူလ၌ ဘာဝပ္ပဓာနကြံ။ [**“ပဋိကူလမနသိကာရဝသေနာတိ** ဇိဂ္ဂုတ္တနိယ-တာယ ပဋိကူလမေဝ ပဋိက္ကုလံ၊ ယော ပဋိကူလသဘာဝေါ ပဋိကူလာကာရော၊ တဿ မနသိကာရဏဝသေန၊ အန္တရေနပိ ဟိ ဘာဝဝါစိနံ သဒ္ဓံ ဘာဝတ္ထော ဝိညာယတိ ယထာ “ပဋိဿ သုက္ကံ(ဖြူသည်၏အဖြစ်)”န္တိ(ဒီဋီ-၂၊ ၃၀၇၊ မဋီ-၁၊ ၃၆၄)၊ “ပဋိက္ကုလ-မနသိကာရဝသေန”ဟုလည်း ရှိ၏။]

ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းအခြားသည်၊ နတ္ထိ၊ အဗျတ္တာ-မထက်မြက် မကျွမ်းကျင်ကုန်
 သော၊ ဘိက္ခု၊ ပန-တို့သည်ကား၊ ပဗ္ဗဇေန္တိာ-ကုန်လသော၊ အရဟတ္တဿ-၏၊
 ဥပနိဿယံ-အားကြီးသောမှီရာကို၊ [ဓမ္မဘာ ၂၊ ၉၅၅။] နာသေန္တိ-ပျက်စီးစေကုန်
 ၏၊ ဝါ-ဖျက်ဆီးကုန်၏၊ [ဟိကို ဒဠိကရဏအနက်ယူ၍ ပေးခဲ့သည်၊ ကာရဏအနက်
 ယူ၍ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ကထေတဗ္ဗံ-ပြောထိုက်သနည်း?) ဟိ (ယသ္မာ-ကြောင့်)၊ ဣဒံ
 ကမ္မဋ္ဌာနံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ-တို့သည်၊ အဝိဇ္ဇေတမေဝ-သာ၊ (ဟောတိ)၊ ပေ
 ၊ နာသေန္တိ-ကုန်၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကထေတဗ္ဗံ-၏)”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။
 တသ္မာ-ကြောင့်၊ ထေရော-သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ အာ-
 စိက္ခိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗာဇေတွာ-စေ၍၊ ဒသသု-ကုန်သော၊ သီလေသု-သီလတို့၌၊
 ပတိဋ္ဌာပေသိ-တည်စေပြီ။

မာတာပိတရော-တို့သည်၊ ပုတ္တဿ-၏၊ ပဗ္ဗဇိတသက္ကာရံ-ရှင်ရဟန်းတို့
 သည် ရထိုက်သော ကောင်းစွာပြုစု ပူဇော်မှုကို၊ [ပဗ္ဗဇိတေဟိ+လဒ္ဓဗ္ဗော+သက္ကာ-
 ရော ပဗ္ဗဇိတသက္ကာရော၊-မဋီ-၃၊ ၁၅၂။] ကရောန္တာ-ကုန်လျက်၊ သတ္တာဟံ-လုံး၊

ဧကေကကောဋ္ဌာသေသု။ ။ဤပုဒ်၏ စပ်ရာပုဒ်မရှိသဖြင့် ရှေ့မှ “ပဋိကူလ-
 မနသိကာရဝသေန”ကို ယူပေးသည်၊ “ကေသာဒီသု မနသိကာရံ ပဝတ္ထေတွာ(ဝိသုဒ္ဓိ-
 ၁၊ ၃၅၈)”ကို မိုး၍ “ဧကေကကောဋ္ဌာသေသု-တစ်ပါးတစ်ပါးသော အစုတို့၌၊ (မနသိ-
 ကာရံ-နှလုံးသွင်းခြင်းကို၊ ပဝတ္ထေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဝါ-ခြင်းကြောင့်)”ဟု တစ်နည်းပေးပါ၊
 သို့မဟုတ် နိမိတ်အနက်ကြံ၍ “ဧကေကကောဋ္ဌာသေသု-တစ်ပါးတစ်ပါးသော အစု
 တို့ကြောင့်”ဟု တစ်နည်းပေးပါ။

ဆက်ဦးအံ့-ဧကေကသည် ဝိစ္ဆာသဗ္ဗနာမ်တည်း၊ ဝိစ္ဆာသဗ္ဗနာမ်သည် လိင်၃ပါး၊
 ဧကဝုဏ်သာ ရှိ၏၊ ပါဠိတော်ပုံစံမရှိသောကြောင့် ဗဟုဝုဏ်မရှိ၊ ဝိစ္ဆာပုဒ်တို့ကို ဝိဂြိုဟ်မပြု
 ကောင်းသောကြောင့် သမာသ်လည်း မဖြစ်နိုင်ဟု နီတိပဒ-၃၇၈ဆို၏၊ ဝိစ္ဆာဘိက္ခ-
 ညေသု ဒွေ(မောဂ်-၁၊ ၅၄)သုတ်ဖြင့် ဧကေကို “ဧကော ဧကော”ဟု ဒွိရုပ်ပြု၊ သျာဒိ-
 လောပေါ ပုဗ္ဗဿကဿ(မောဂ်-၁၊ ၅၅)သုတ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၏ သိဝိဘတ်ကိုချေ၊ ကခွင်း၊
 ချေ၊ ကပံ၊ ကောဋ္ဌေ သရီရေ သေန္တိတိ ကောဋ္ဌာသာ၊ [ကောဋ္ဌာ+သိ+အ၊ ဌ၏ အ-ကို
 အာဒိယပြု-ဓာန်ဋီ-၄၈၅။] ကောဋ္ဌဿ သရီရဿ+အံသာ ကောဋ္ဌာသာ၊ [ကောဋ္ဌာ+
 အံသာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ နောက်အ-ကို ဒိယပြု၊-မဋီ-၂၊ ၁၉၄၊ အံဋီ-၃၊ ၃၆၅။] ထိုနောင်
 “ဧကေကော+ကောဋ္ဌာသာ ဧကေကကောဋ္ဌာသာ”ဟု တွဲပါ။

ဝိဟာရေယေဝ-၌ပင်၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ အပ္ပောဒက-
မဓုပါယသမေဝ-ကိုသာ၊ အဒံသု၊ ဘိက္ခုပိ-တို့သည်လည်း၊ “နိဗ္ဗန္တိ၊ အပ္ပောဒက-
မဓုပါယသံ-ကို၊ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ-ငှာ၊ န သက္ကောမ-နိုင်ကုန်၊” ဣတိ-သို့၊ ဥဇ္ဈာယိသု-
ကုန်ပြီ၊ တဿ-ထိုကလေး၏၊ မာတာပိတရောပိ-တို့သည်လည်း၊ သတ္တမေ-၇
ရက်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ သာယံ-ညနေချမ်းအချိန်၌၊ ဂေဟံ-သို့၊ အဂမံ-
သု-ကုန်ပြီ၊ သာမဏေရော-သည်၊ အဋ္ဌမေ-၈ရက်မြောက်သော၊ ဒိဝသေ-၌၊
ဘိက္ခုဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ပိဏ္ဍာယ၊ ပါဝိသိ၊ သာဝတ္ထိဝါသိနော-သာဝတ္ထိမြို့
၌ နေသူတို့သည်၊ “သာမဏေရော-သည်၊ အဇ္ဈ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသိသတိ
ကိရ-ဝင်မည်တဲ့၊ အဿ-ထိုကိုရင်အား၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုစု ပူဇော်မှုကို၊
ကရိဿာမ-ကုန်အံ့၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ပဉ္စဟိ သာဠကသတေဟိ-၅ရာ
သော အဝတ်တို့ဖြင့်၊ စုမ္မဋ္ဌကာနိ-ခေါင်းခုတ်တို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပဉ္စ ပိဏ္ဍပါတ-
သတာနိ-၅ရာသော ဆွမ်းတို့ကို၊ သဇ္ဇေတွာ-ပြင်ဆင်၍၊ အာဒါယ-၍၊ **ပဋိ-
ပထေ**-ခရီးရင်ဆိုင်၌၊ (မျက်နှာချင်းဆိုင်လမ်း၌)၊ ဌတွာ-ရပ်၍၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊
ပုနဒိဝသေ-နောက်တစ်နေ့၌၊ ဝိဟာရဿ-၏။ **ဥပဝနံ**-အနီးဖြစ်သော တောသို့
ဝါ-ဥယျာဉ်သို့၊ အာဂန္တာ-၍၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ သာမဏေရော-သည်၊
ဒွိဟေဝ ဒိဝသေဟိ-၂ရက်တို့ဖြင့်ပင်၊ သာဠကသဟဿေဟိ-အဝတ်တစ်ထောင်
နှင့်၊ သဒ္ဓိ-တူ၊ ပိဏ္ဍပါတသဟဿံ-ဆွမ်းတစ်ထောင်ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ဘိက္ခု-

ပဋိပထေ။ ။အဘိမုခေန+ဂန္တဗော+ပထော ပဋိပထော-ရှေးရှုအဖြစ်ဖြင့် သွား
ထိုက်သောလမ်း၊(ဓာန်ဋီ-၁၉၃)၊ ပထဿ+ပဋိ ပဋိပထံ-လမ်းခရီး၏ ရှေးရှု(ဇာဋီသစ်-
၁, ၂၇၆) ပဋိ အဘိမုခေါ+ပထော ပဋိပထော-ရှေးရှုဖြစ်သောလမ်းခရီး။ (မအူပါရာနိ-
၁, ၂၅၁)

ဥပဝနံ။ ။နိဿယများ၌ “ဥပဝန-အနီးဖြစ်သောတော”ဟု အနက်ပေးကြ၏။
“သမိပံ+ဝနံ ဥပဝနံ”ဟု ကြံပါ။ အဋ္ဌကထာဋီကာများ၌ကား ဥပဝနကို ဝန၏ ပရိ
ယာယ်အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဋီကာများအလို ဥပကို အနက်မဲ့ယူ၍
“ဝနမေဝ ဥပဝနံ”ဟု ပြုပါ။ ဓာန်-၅၃၇၌ကား မြို့အနီး လူကုံထံတို့စိုက်ပျိုးအပ်သော
သစ်ပင်များရှိရာ ဥယျာဉ် ခြံကို “ဥပဝန”ဟု ဆို၏။ ၎င်းဋီကာ၌ “ဥပဂတံ ဥပရောပိတံ
ဝါ+ဝနံ ဥပဝနံ”ဟု ပြု၏။(ဝိမာန. ၄-၁၅၅၊ ဒီဋီ-၁, ၃၆၁၊ ၃၈၈၊ သံ. ၄-၁, ၇၄)

သံဃဿ-အား၊ ဒါပေသိ-လှူစေပြီ၊ ဧသ-ဤအကျိုးဆက်သည်၊ ပြာဟ္မဏ-
ကာလေ-မဟာသေနပုဏ္ဏားဖြစ်ရာအခါ၌၊ ဝါ-တုန်းက၊ ဒိန္နထူလသာဋကဿ-
လှူအပ်သော ထူထဲသောအဝတ်၏၊ နိဿန္တော ကိရ-အကျိုးဆက်တဲ့၊ အထ-
၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အဿ-ထိုကိုရင်၏၊ နာမံ-အမည်ကို၊ “ပိဏ္ဍပါတဒါယက-
တိဿော”တိ-ပိဏ္ဍပါတဒါယကတိဿဟူ၍၊ ကရိသု-ကုန်ပြီ။

ပုန၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ သာမဏေရော-သည်၊ သီတကာလေ-ချမ်းအေးရာအခါ
၌၊ ဝိဟာရစာရိကံ-ကျောင်းတို့၌ လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၅၆၅၊
စရန္တော-သော်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထိုနေရာ၌၊ အဂ္ဂိသာလာဒီသု-
မီးတင်းကုပ်အစရှိသည်တို့၌၊ [အဂ္ဂိနာ+ပစနာ+သာလာ အဂ္ဂိသာလာ-မီးဖြင့် ချက်
ပြုတ်ရာ အဆောက်အဦး-မီးဖိုချောင်(ပါစိယော-၃၀)၊ အဂ္ဂိဿ+ဌပနံ+သာလာ အဂ္ဂိ-
သာလာ-မီးကိုထားရာ အဆောက်အဦး။] ဝိသိဗ္ဗေန္တေ-မီးလှုံနေသည်တို့ကို၊ ဒိသ္မာ၊
အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ-တို့၊ ကိ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဝိသိဗ္ဗေန္တေ-မီးလှုံကုန်လျက်၊
နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ-ကုန်သနည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “သာမဏေရ-
ကိုရင်! နော-တို့ကို၊ သီတံ-အအေးသည်၊ ပိဋ္ဌေတိ-နှိပ်စက်၏၊” ဣတိ-ဤသို့
ပြောကုန်ပြီ၊ “ဘန္တေ-တို့ သီတကာလေ-၌၊ ကမ္မလံ နာမ-မည်သည်ကို၊ ပါရူပိတု-
ခြံခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ သော-ထိုကမ္မလာသည်၊ သီတံ-အအေးကို၊ ပဋိ-
ဗာဟိတု-တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ (ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ)၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်၏၊” ဣတိ-
ဤသို့ ပြောပြီ၊ သာမဏေရ-ရင်! “တံ-သည်၊ မဟာပုညော-ကြီးသောဘုန်း
ကံရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ ကမ္မလံ-ကို၊ လဘေယျာသိ-ရရာ၏၊ အမှာကံ-တို့အား၊
ကမ္မလော-ကို၊ ကုတော-အဘယ်ကြောင့်၊ ဝါ-မှ၊ (လတ္တာ-ရအပ်မည်နည်း၊)”
ဣတိ-ပြောကုန်ပြီ၊ “ဘန္တေ-တို့၊ တေန ဟိ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ ကမ္မလတ္တိကာ-
ကမ္မလာဖြင့် အလိုရှိသူတို့သည်၊ မယာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ အာဂစ္ဆန္တု-ကြွကြပါကုန်၊”
ဣတိ-သို့၊ သကလဝိဟာရေ-အလုံးစုံသောကျောင်း၌၊ အာရောစာပေသိ-ပြော
ကြားစေပြီ၊ အထ-၌၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ “သာမဏေရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ဂန္နာ-၍၊
ကမ္မလံ-ကို၊ အာဟရိဿာမ-ဆောင်ကုန်အံ့၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ သတ္တ-
ဝဿိကသာမဏေရံ-၇နှစ်ရှိသော ကိုရင်ကို (၇နှစ်အရွယ်ကိုရင်ကို)၊ နိဿာယ-
၍၊ သဟဿမတ္တာ-တစ်ထောင်အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊

နိက္ခမိသု-ထွက်ခဲ့ကုန်ပြီ။ သော-ထိုကိုရင်သည်။ “ဧတ္တကာနံ-ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့ဖို့၊ ဝါ-တို့အတွက်၊ ကုတော-အဘယ်မှ၊ ကမ္မလံ-ကို၊ လဘိဿာမိ-ရမည်နည်း။” ကုတိ-သို့၊ စိတ္တမ္ပိ-စိတ်ကိုလည်း၊ အနုပ္ပာဒေတွာ-မဖြစ်စေမူ၍၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့ကို၊ အာဒါယ-ခေါ်၍၊ နဂရာဘိမုခေါ-မြို့သို့ ရှေးရှုလျက်၊ ပါယာသိ-သွားပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ သုဒိန္နဿ-ကောင်းမွန်စွာ လျှူအပ်သော၊ ဒါနဿ-၏၊ ဧဝရူပေါ-သော၊ အာနုဘာဝေါ-အာနုဘော်သည်၊ ဟောတိ၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊ ဗဟိနဂရေယေဝ-မြို့၏ အပြင်၌ပင်၊ ယရပဋိပါဋိယာ-အိမ်စဉ်အားဖြင့်၊ စရန္တော-သော်၊ ပဉ္စ ကမ္မလသတာနိ-၅ရာသောကမ္မလာတို့ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ အန္တောနဂရံ-မြို့တွင်းသို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ ကုတော စိတော စ-ဤမှဤမှလည်း၊ ကမ္မလေ-ကမ္မလာတို့ကို၊ အာဟရန္တိ-ဆောင်ကုန်၏။

ပန-ဆက်၊ ဧကော-တစ်ယောက်သော၊ ပုရိသော-သည်၊ အာပဏဒ္ဓါရေန-ဈေးတံခါးဖြင့်၊ အာဂစ္ဆန္တော-လာလသော်၊ ပဉ္စ ကမ္မလသတာနိ-တို့ကို၊ ပဿာ-ရေတွာ-ဖြန့်ခင်း၍၊ နိသိန္နံ-နေသော၊ ဧကံ-သော၊ အာပဏိကံ-ဈေးသည်ကို၊ ဒိသ္မာ၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အဗ္ဗော-အမောင်၊ ဧကော-သော၊ သာမဏေရော-သည်၊ ကမ္မလေ-တို့ကို၊ သံဟရန္တော-စုရုံးယူဆောင်လျက်၊ အာဂစ္ဆတိ-ကြွလာနေ၏၊ တဝ-၏၊ ကမ္မလေ-တို့ကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေဟိ-ဖုံးအုပ်ထားလော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “သော-ထိုကိုရင်သည်၊ ဒိန္နကေ-လျှူအပ်သော ကမ္မလာတို့ကို၊ ဂဏှာတိ ကိ ပန-ယူသလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ အဒိန္နကေ-မလျှူအပ်သော ကမ္မလာတို့ကို၊ (ဂဏှာတိ ကိ ပန-လော?)” ကုတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ဒိန္နကေ-တို့ကို၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ “ဧဝံ သန္တေ-ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊ (ဒါတုံ-ငှာ) သစေ ဣစ္ဆာမိ-အကယ်၍ အလိုရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဒဿာမိ-မည်၊ (ဒါတုံ) နော စေ (ဣစ္ဆာမိ)-အကယ်၍ အလိုမရှိအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ န ဒဿာမိ-လျှူမည်မဟုတ်၊ တံ-သည်၊ ဂစ္ဆ-လော၊” ကုတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ဥယျောဇေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ မစ္ဆရိနော-နှမြောဝန်တိုခြင်းရှိကုန်သော၊ အန္ဓဗာလာ-ကန်းမိုက်သူတို့သည်၊ ဧဝရူပေသု-ဤသို့သဘောရှိသူတို့သည်၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒဒ-

မာနေသု-ပေးလျှူကုန်လသော်၊ မစ္ဆရာယိတွာ-နှမြောဝန်တို့၍၊ အသဒိသဒါနံ-
 အသဒိသအလျှူကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ မစ္ဆရာယန္တော-နှမြောဝန်တို့သော၊ ကာဠော ဝိယ-
 ကာဠအမတ်ကဲ့သို့၊ နိရယေ-၌၊ နိဗ္ဗတ္တန္တိ-ကုန်၏။ **အာပဏီကော**-ဈေးသည်
 သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)။ “အယံ ပုရိသော-ဤယောက်ျားသည်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊
 ဓမ္မတာယ-သဘောအားဖြင့်၊ အာဂစ္ဆမာနော-လာလျက်၊ ‘တဝ-၏၊ ကမ္မလေ-
 တို့ကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေဟိ-လော၊’ ကုတိ-သို့၊ မ-ကို၊ အာဟ၊ ‘သော-ထိုကိုရင်သည်၊
 ဒိန္တကံ-လျှူအပ်သောကမ္မလာကို၊ သစေပိ ဂဏှာတိ-အကယ်၍မူလည်း ယူအံ၊
 (ဧဝံ သတိ)၊ အဟံ ပန-သည်လည်း၊ [ပနသဒ္ဒါ အပိအနက်ဟောကြုံ၊] ‘မမ-၏၊
 သန္တကံ-ကို၊ (ဒါတုံ)၊ သစေ ကုစ္ဆမိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဒဿာမိ-မည်၊ (ဒါတုံ-
 ဌာ) နော စေ (ကုစ္ဆမိ)-အံ၊ န ဒဿာမိ-မဟုတ်၊’ ကုတိ-သို့၊ အဝစံ-ပြောခဲ့ပြီ၊
 ပန-သို့သော်လည်း၊ ဒိဋ္ဌကံ-မြင်အပ်သည်ကို၊ အဒေန္တဿ-မပေးသူ၏၊ ဝါ-မှာ၊
 လဇ္ဇာ-ရှက်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ အတ္တနော-၏၊ သန္တကံ-ကို၊ ပဋိစ္ဆာဒေန္တဿ-
 ဖုံးအုပ်သူ၏၊ ဝါ-မှာ၊ ဒေါသော-အပြစ်သည်၊ နတ္ထိ၊ [သာမိ-လက္ခဏ၊ ဟိတ်နက်ရ၊
 မာန+အန္တ ဆဋ္ဌမာ(ကဏ်ဘာ-၂၊ ၄၈၉)”နှင့်အညီ “အဒေန္တဿ-မပေးလသော်၊ ဝါ-
 မပေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဆာဒေန္တဿ-ဖုံးအုပ်လသော်၊ ဝါ-ကြောင့်”ဟု အဒေန္တ-
 ဿ၊ အဆာဒေန္တဿတို့ကို သာမိအနက်အပြင် လက္ခဏအနက်၊ ဟိတ်အနက်လည်း
 ပေးနိုင်သည်။] ကုမေသု ပဉ္စကမ္မလသတေသု-ဤကမ္မလာ ၅ရာတို့တွင်၊ ဒွေ-
 ၂ထည်ကုန်သော၊ ကမ္မလာနိ-တို့သည်၊ သတသဟဿဂ္ဂနိကာနိ-အဖိုးတစ်
 သိန်းတန်ကုန်၏၊ ကုမာနေဝ-ဤကမ္မလာတို့ကိုသာ၊ ပဋိစ္ဆာဒေတုံ-ဖုံးအုပ်ခြင်းငှာ၊

အာပဏီကော။ ။အာပဏယန္တေ ဗျဝဟရန္တေ အသိန္တိ အာပဏော-ရောင်းဝယ်
 ရာဈေးဆိုင်၊ [အာ+ပဏ(ဗျဝဟာရ-ရောင်းဝယ်ခြင်းအနက်)+အ၊-ဓာန်ဋီ-၂၁၃၊
 ထောမ၊] (တစ်နည်း) အာ သမန္တတော ဟိရညသုဝဏ္ဏာဒိကံ ဘဏ္ဍံ ပဏေန္တိ ဝိက္ကိဏန္တိ
 ပတ္ထရန္တိ ဧတ္ထာတိ အာပဏံ၊ (အပ. ၄-၂၊ ၁၀၃)၊ (တစ်နည်း) အာပဏီယတေ အာ-
 ပဏော-ရောင်းဝယ်ခြင်း၊(ထောမ)၊ အာပဏသဒ္ဒါသည် (၁) ဈေး၊ ဈေးရုံ၊ (၂) ကုန်ရုံ၊
 (၃) ရောင်းဝယ်ခြင်း”ဟူသော အနက်၃မျိုးကို ဟောရာ ဤ၌ “ဈေးနှင့် ရောင်း
 ဝယ်ခြင်း”အနက်တို့ကို ဟောသည်ဟု ယူပါ၊ ထိုနောင် “အာပဏေ+ယုတ္တော အာ-
 ပဏီကော-ဈေးဆိုင်၌ ယှဉ်သူ-ရောင်းဝယ်ခြင်း၌ ယှဉ်သူ-ဈေးသည်”ဟု ဆက်ပါ။
 (မအူပါရာနိ-၄၊ ၆၆၇)

ဝဋ္ဋတိ-၏။” ကုတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ဒွေပိ-၂ထည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ကမ္မလေ-တို့ကို၊ ဒဿယ-အမြိတ်ဆာဖြင့်၊ ဒသံ-အမြိတ်ဆာကို၊ သမ္ပန္နိတွာ-ဖွဲ့စပ်၍၊ တေသံ-ထိုကမ္မလာတို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်၍၊ ပဋိစ္စာဒေသိ-ဖူးအုပ်ပြီး သာမဏေရောပိ-သည်လည်း၊ ဘိက္ခုသဟဿေန-ရဟန်းတစ်ထောင်နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ တံ ပဒေသံ-ထိုအရပ်သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ အာပဏိကဿ-ဈေးသည်၏၊ ဝါ-မှ၊ သာမဏေရံ-ကို၊ ဒိသ္မာဝ-မြင်၍သာ၊ ဝါ-မြင်လျှင် မြင်ခြင်း၊ ပုတ္တသိနေ-ဟော-သား၌ ဖြစ်သောချစ်ခြင်းသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ပြီ၊ သကလသရီရံ-အလုံးစုံသောကိုယ်သည်၊ (တစ်ကိုယ်လုံးသည်)၊ သိနေဟေန-ချစ်ခြင်းဖြင့်၊ ပရိပုဏ္ဏံ-ပြည့်သည်၊ အဟောသိ၊ သော-ထိုဈေးသည်သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “ကမ္မလာနိ-တို့ကို၊ တိဌတု-ထားဦးလော၊ ကုမံ-ဤကိုရင်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ဟဒယမံသမ္ပိ-နှလုံးသားကိုလည်း၊ ဒါတုံ-ငှာ၊ ယုတ္တံ-သင့်၏။” ကုတိ-ဤသို့ ကြံပြီး၊ ဒွေပိ-ကုန်သော၊ တေ ကမ္မလေ-ထိုကမ္မလာတို့ကို၊ နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍၊ သာမဏေရဿ-၏၊ ပါဒမူလေ-ခြေရင်း၌၊ ဌပေတွာ-ထား၍၊ ဝန္နိတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! တယာ-သည်၊ ဒိဌဓမ္မဿ-သိမြင်အပ်သောတရားထူး၏၊ ဘာဂီ-အဖို့ရှိသည်၊ အသံ-ဖြစ်ရပါလို၏။” ကုတိ-သို့၊ အဝစ-လျှောက်ပြီး၊ သောပိ-ထိုကိုရင်သည်လည်း၊ အဿ-ထိုဈေးသည်ဖို့၊ ဝါ-အား၊ “ဧဝံ-ဤဆုတောင်းသည့်အတိုင်း၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ” ကုတိ-သို့၊ အနုမောဒနံ-အနုမောဒနာကို၊ အကာသိ။

သာမဏေရော၊ အန္တောနဂရေပိ-မြို့တွင်း၌လည်း၊ ပဉ္စ ကမ္မလသတာနိ-တို့ကို၊ လဘိ၊ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ ဧကဒိဝသံယေဝ-တစ်နေ့တည်း၌ပင်လျှင်၊ ကမ္မလ-သဟဿံ-ကမ္မလာတစ်ထောင်ကို၊ လဘိတွာ၊ ဘိက္ခုသဟဿဿ-ရဟန်းတစ်ထောင်အား၊ အဒါသိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုကိုရင်၏၊ နာမံ-ကို၊ ကမ္မလ-ဒါယကတိဿထွေရေတိ-ကမ္မလဒါယကတိဿထေရ်ဟူ၍၊ ကရိသု၊ ဧဝံ-သို့လျှင်၊ နာမကရဏဒိဝသေ-နာမည်မှည့်ရာနေ့၌၊ ဒိန္နကမ္မလော-လှူအပ်သောကမ္မလာသည်၊ သတ္တဝသိကကာလေ-၇နှစ်ရှိရာအခါ၌၊ ကမ္မလသဟဿ-ဘာဝံ-ကမ္မလာတစ်ထောင်၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ (အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌)၊ ဝါ-အား၊ အပ္ပံ-အနည်းငယ်၊ ဝါ-အနည်းငယ်သော

လှူဖွယ်ကို၊ ဒိန္နံ-လှူအပ်သည်၊ (သမာနံ-သော်)၊ ဗဟုံ-များသောအကျိုးသည်၊
ဟောတိ-၏။ ဗဟုံ-များပြားစွာ၊ ဝါ-များသောလှူဖွယ်ကို၊ ဒိန္နံ-လှူအပ်သည်၊
(သမာနံ-သော်) ဗဟုတရံ-သာ၍ များသောအကျိုးသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဗုဒ္ဓ-
သာသနံ-ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်ကို ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ အညံ-ဘုရား
သာသနာတော်မှ အခြားသော၊ တံ ဌာနံ-ထိုနေရာသည်၊ နတ္ထိ၊ တေန-ထို
ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “တထာရူပေါယံ၊ ပေ ၊ ဗဟုတရန္တိ”-၍၊
(အာဟ)။

[“ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယထာရူပေ-အကြင်သို့သဘောရှိသော၊ ဘိက္ခုသံဃေ-ရဟန်း
အပေါင်းအား၊ ဝါ-၌၊ အပ္ပံ-အနည်းငယ်သောလှူဖွယ်ကို၊ ဒိန္နံ-လှူအပ်သည်၊ (သ-
မာနံ) ဗဟုံ-များသောအကျိုးသည်၊ ဟောတိ၊ ဗဟုံ-များစွာသော လှူဖွယ်ကို၊ ဒိန္နံ-
အပ်သည်၊ (သမာနံ)၊ ဗဟုတရံ-သာ၍ များသော အကျိုးသည်၊ (ဟောတိ)၊ အယံ
ဘိက္ခုသံဃော-ဤရဟန်းအပေါင်းသည်၊ တထာရူပေါ-ထိုသို့သဘောရှိ၏။]

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧကကမ္မလဿ-တစ်ထည်သောကမ္မလာ၏၊ ဝါ-ကမ္မလာ
တစ်ထည်အလှူ၏၊ နိဿန္ဓေန-အကျိုးဆက်အားဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ [ဓမ္မဘာ-
၁, ၄၄၅။] သတ္တဝသိကောဝ-၇နှစ်ရှိသေးသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝါ-၇နှစ်
သာရှိသေးသော၊ သာမဏေရော၊ ကမ္မလသဟဿံ-ကမ္မလာတစ်ထောင်ကို၊
လဘိ-ပြီ၊ ဇေတဝနေ-၌၊ ဝိဟရန္တဿ-သော၊ တဿ-ထိုကိုရင်၏၊ သန္တိကံ-သို့၊

ဗဟုံ။ ။ ဗဟုံတို့၌ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာသက်သည်ဟု ကြံနိုင်၏။
သို့သော် မ-၃, ၁၂၃၌ “ဗဟု”ဟု ရှိသည်၊ ထိုကြောင့် ဤ၌ ပဌမန္တဖြင့် “ဗဟု ဟောတိ”
ဟူ၍ ရှိသင့်လျက် ရွတ်ဆိုရလွယ်ကူစေခြင်းအကျိုးငှာ နိဂ္ဂဟိတလာ၍ “ဗဟုံ”ဟု ရှိ
သည်၊ “ဗဟတိ ဝုဇိ ဂစ္ဆတိတိ ဗဟု၊ [ဗဟ+ဥ၊-ဓာန်ဋီ-၃, ၇၀၃၊] ဗဟတိ ဝုဇိ ဂစ္ဆတိတိ
ဗဟု၊ [ဗဟ+ဥ၊ ဥကြောင့် နိဂ္ဂဟိတံချေ-မောင်-၇, ၂]”ဟု ပြုပါ။

ဗုဒ္ဓသာသနံ ဌပေတွာ... နတ္ထညံ။ ။ အညသဒ္ဓါသည် အပါဒါန်ကို ငဲ့ရကား
ထို၏ရှေ့၌ရှိသော ဌပေတွာ၏ ကံဖြစ်သော “ဗုဒ္ဓသာသနံ”ကို “ဗုဒ္ဓသာသနတော”ဟု
အပါဒါန်လုပ်ရသည်၊ ဆရာတို့ကား မြန်မာလို ထည့်ပေးတော်မူကြသည်။ [အညေ-
သေသာ၊ ပုဒ်နှစ်ဖြာ၏၊ ရှေ့မှမယုတ်၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ဌပေတွာထုတ်မူ၊ ထိုပုဒ်၏ကံ၊ တစ်ဆံ
မသွေ၊ အညေ-သေသာ၊ ပုဒ်နှစ်ဖြာ၏၊ အပါဒါန်ဖြစ်မြဲ၊ (ဘုရား-၆၃)]

ဤတိဒါယကာ-ဆွေမျိုးဒါယကာတို့သည်၊ အဘိက္ခကံ-မပြတ်၊ အာဂန္ဓာ-၍၊ ကထာသလ္လာပံ-စကားပြောခြင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၆၆၅။] ကရောန္တိ-ကုန်၏၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊ စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ “မယာ-သည်၊ ဣမ-ဤကျောင်း၌၊ ဝသ-န္တေန-နေပါလျက်၊ (တစ်နည်း) ဣမ-၌၊ ဝသန္တေန-သော၊ မယာ-သည်၊ ဤတိ-ဒါယကေသု-ဆွေမျိုးဒါယကာတို့သည်၊ အာဂန္ဓာ၊ ကထေန္တေသု-ပြောကုန်လသော်၊ အကထေတုမ္ပိ-ပြန်မပြောခြင်းငှာလည်း၊ န သက္ကာ-မကောင်းတတ်၊ ဧတေဟိ-ဤဆွေမျိုးဒါယကာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ကထာပပဉ္စေန-စကားကို ချဲ့ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-စကားပြောကြာခြင်းဖြင့်၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ ပတိဌံ-ထောက်တည်ရာကို၊ ကာတုံ-ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ၊ အဟံ-သည်၊ သတ္တု-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟိတွာ-၍၊ အရညံ-သို့၊ ယံနူန ပဝိသေယျံ-အကယ်၍ ဝင်ရပါမူ ကားကောင်းလေစွ” ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ဝန္တိတွာ၊ ယာဝ အရဟတ္တာ-အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ကထာပေတွာ-ဟောစေ၍၊ ဥပဇ္ဈာယံ-ကို၊ ဝန္တိတွာ၊ ပတ္တစိဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ ဝိဟာရာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ “အာသန္နဋ္ဌာနေ-နီးသောနေရာ၌၊ သစေ ဝသိဿာမိ-အကယ်၍ နေအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ဤတကာ-တို့သည်၊ မံ-ကို၊ ပက္ခောသိဿန္တိ-ခေါ်ကြလိမ့်မည်” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ဝိသတိယောဇန-သတံ-ယူဇနာ(၁၂၀)ရှိသော၊ မဂ္ဂံ-သို့ အဂမာသိ၊ အထ-၌၊ ဧကေန-တစ်ခုသော၊ ဂါမဒ္ဒါရေန-ရွာတံခါးဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ ဧကံ-တစ်ယောက်သော၊ မဟလ္လက-ပုရိသံ-ကြီးသောယောက်ျားကို၊ (အမျိုးသားကြီးကို)၊ ဒိသွာ-၍၊ ပုစ္ဆိ၊ (ကိ)၊ “မဟာဥပါသက-ဥပါသကာကြီး! ဣမသ္မိံ ပဒေသေ-ဤအရပ်၌၊ ဝသန္တာနံ-နေသောရှင်ရဟန်းတို့၏၊ အာရညကဝိဟာရော-တော၌ဖြစ်သောကျောင်းသည်၊ ဝါ-တောကျောင်းသည်၊ အတ္ထိ ကိ န ခေါ-ရှိပါသလော?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ “ဘန္တေ! အတ္ထိ-၏” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ “တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ မေ-အား၊ မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ အာစိက္ခာဟိ-ပြောပြပါလော၊” ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြီ၊ ပန-ဆက်၊ မဟလ္လကဥပါသကဿ-ဥပါသကာကြီး၏၊ တံ-ထိုကိုရင်ကို၊ ဒိသွာဝ-မြင်ခြင်းကြောင့်ပင်၊ ဝါ-မြင်လျှင်မြင်ချင်း၊ ပုတ္တသိနေဟော-သား၌ဖြစ်သော ချစ်ခြင်းသည်၊ ဥဒပါဒိ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုကိုရင်အား၊ တတ္ထေဝ-ထိုအရပ်၌သာ၊

ဌိတော-လျက်၊ အနာစိက္ခိတ္တာ-မပြောကြားမူ၍၊ “ဘန္တေ! ဧဟိ-ကြွတော်မူပါ။ တေ-အား၊ (မဂ္ဂ-ကို) အာစိက္ခိဿာမိ-ပြောကြားပါမည်” က္ကတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ ဂဟေတ္တာ-ခေါ်၍၊ အဂမာသိ၊ သာမဏေရော-သည်၊ တေန-ထိုဥပါသကာကြီးနှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-လမ်းခရီးအကြား၌၊ နာနာပုပ္ဖ-ဖလပဋိမဏ္ဍိတေ-အထူးထူးသော ပန်းသစ်သီးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်သော၊ ရုက္ခပဗ္ဗတပဒေသေ-သစ်ပင်၊ တောင်အရပ်တို့ကို၊ ဒိသွာ၊ “ဥပါသက-ကာ! အယံ-ဤအရပ်သည်၊ ကိံ ပဒေသော နာမ-အဘယ်အရပ်မည်သနည်း? ဥပါသက-ကာ! အယံ-သည်၊ ကိံ ပဒေသော နာမ-နည်း?” က္ကတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ၊ သောပိ-ထိုဥပါသကာကြီးသည်လည်း၊ အဿ-ထိုကိုရင်အား၊ တေသံ-ထိုသစ်ပင်သည်တို့၏၊ နာမာနိ-တို့ကို၊ အာစိက္ခန္တော-လျက်၊ အာရညကဝိဟာရံ-တောကျောင်းသို့၊ ပတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! က္ကဒိ-ဤအရပ်သည်၊ ဖာသုကဋ္ဌာနံ-ချမ်းသာရာအရပ်တည်း၊ က္ကဓေဝ-ဤအရပ်၌ပင်၊ ဝဿဟိ-နေတော်မူပါလော၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ “ဘန္တေ! တံ၊ ကောနာမော-အဘယ်အမည်ရှိသနည်း?” က္ကတိ-သို့၊ နာမံ-ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ၊ “ဥပါသက-ကာ! အဟံ-သည်၊ ဝနဝါသီတိသော နာမ-မည်၏၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-အပ်သော်၊ “သွေ-၌၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ဂါမေ-၌၊ ဘိက္ခာယ-ငှာ၊ စရိတုံ-ငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-၏၊” က္ကတိ-သို့၊ ဝတွာ၊ နိဝတ္တိတွာ-ပြန် လှည့်၍၊ အန္တောဂါမမေဝ-ရွာတွင်းသို့သာ၊ ဂတော-သွားပြီ၊ “ဝနဝါသီတိသော နာမ-မည်သော ကိုရင်သည်၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ အာဂတော-ကြွရောက်လာပြီ၊ တဿ-ထိုဝနဝါသီတိသကိုရင်ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ ယာဂုဘတ္တာဒိနိ-ယာဂု ဆွမ်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ပဋိယာဒေသ-စီမံကြလော၊” က္ကတိ-သို့၊ မနုဿာနံ-တို့အား၊ အာရောစေသိ-ပြောပြီ။

သာမဏေရော၊ ပဌမမေဝ-ရှေးဦးစွာသာလျှင်၊ တိသော နာမ-တိဿမည်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ပိက္ခပါတဒါယကတိသော-ပိက္ခ

ကောနာမော။ ။ကိံ+နာမံ ယဿာတိ ကောနာမော၊ ကိံ+နာမ၊ ကော က္ကတိ သမာသေ နာမေ(နိတိ-၄၅၉)သုတ်၊ ကိဿ က ဝေ စဉ် စသဒ္ဓါ၊ တဒမိနာဒိနိ(မောင်-၁၊ ၄၇)သုတ်တို့ဖြင့် သမာသ်အရာ၌ နာမသဒ္ဓါကြောင့် ကိံကို ကောပြုပါ။ (နိတိသုတ္တ-၉၇၊ ဝိဗော-၈၄၊ နိဒီ-၂၄၈)

ပါတဒါယကတိဿလည်းကောင်း၊ ကမ္မလဒါယကတိဿော-ကမ္မလဒါယက
 တိဿလည်းကောင်း၊ ဝနဝါသီတိဿော-ဝနဝါသီတိဿလည်းကောင်း၊ ဣတိ-
 သို့၊ တီဏိ-၃မျိုးကုန်သော၊ နာမာနိ-တို့ကို၊ လဘိတွာ-၍၊ သတ္တဝဿဗ္ဗန္တရေ-
 ဂုဏ်အတွင်း၌၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ နာမာနိ-တို့ကို၊ လဘိ၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊
 ပုနဒိဝသေ-၌၊ ပါတောဝ-၌ပင်၊ တံ ဂါမံ-ထိုရွာသို့၊ ပိဏ္ဏာယ-ငှာ၊ ပါဝိသိ-ပြီ၊
 မနုဿာ-တို့သည်၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ဝန္တိသု-ကုန်ပြီ၊ သာမဏေရော-သည်၊
 “**သုခိတာ**-ချမ်းသာကြသည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြပါစေ၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲမှ၊ မုစ္ဆထ-
 လွတ်ကြပါစေ” ဣတိ-သို့၊ အာဟ၊ ဧကမနုဿောပိ-တစ်ယောက်သော လူ
 သည်လည်း၊ တဿ-ထိုကိုရင်အား၊ ဘိက္ခံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ပုန၊ ဂေဟံ-သို့၊ ဂန္တိ-
 သွားခြင်းငှာ၊ နာသက္ခိ-မစွမ်းနိုင်၊ သဗ္ဗေဝ-အလုံးစုံသော လူတို့သည်ပင်၊ ဩ-
 လောကေန္တာ-ဖူးမြော်ကုန်လျက်၊ အဋ္ဌသု-တည်နေကုန်ပြီ၊ သောပိ-ထိုကိုရင်
 သည်လည်း၊ အတ္တနော-အား၊ ယာပနမတ္တမေဝ-မျှတရုံမျှကိုသာ၊ ဂဏိ-ခံယူပြီ၊
 သကလဂါမဝါသိနော-အလုံးစုံသောမြို့၌နေသူတို့သည်၊ တဿ-ထိုကိုရင်၏၊
 ပါဒမူလေ-ခြေရင်း၌၊ ဥရေန-ရင်ဖြင့်၊ နိပဇ္ဇိတွာ-ဝပ်စင်း၍၊ “ဘန္တေ! တုမေသု-
 အရှင်ဘုရားတို့သည်၊ ဣမံ တေမာသံ-ဤဝါတွင်းဥလပတ်လုံး၊ ဣဓ-ဤ
 ကျောင်း၌၊ ဝသန္တေသု-နေကုန်လသော်၊ မယံ-တို့သည်၊ တီဏိ-ကုန်သော၊
 သရဏာနိ-သရဏဂုံတို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ပဉ္စသု-ကုန်သော၊ သီလေသု-

သုခိတာ။ ။သုခန္တိ တိ သုခိတာ၊ [သုခ+တ၊] သုခံ+သဉ္ဇာတံ ဧတေသန္တိ သုခိတာ-
 ဖြစ်သောချမ်းသာခြင်းရှိကြသည်၊ [သုခ+ဣတ၊] သုခေန+ဣတာ ပဝတ္တာ သုခိတာ-
 ချမ်းသာခြင်းဖြင့် ဖြစ်ကြသည်၊ နီတိဓာတု-၂၀၊ ၂၁၌ ဤသို့ ကိတ်၊ တဒ္ဓိတ်၊ သမာသ်
 အားဖြင့် ၃မျိုးပြု၏၊ “**သုခိတန္တိ** သုခပုတ္တံ”ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ “သုခံ+ဣတာ
 သုခိတာ-ချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်”ဟုလည်း ပြုကြ၏၊ အမှန်မှာ “သုခပုတ္တံ”
 ဟူသော အဖွင့်သည် ဝိဂြိုဟ်ဖွင့်မဟုတ်၊ “သုခံ+သဉ္ဇာတံ ဧတေသန္တိ သုခိတာ”ဟူသော
 ဝိဂြိုဟ်၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဖြစ်သည်၊ ဖြစ်သောချမ်းသာရှိခြင်းဟူသည် ချမ်းသာခြင်းသို့
 ရောက်ခြင်းပင်-ဟူလို။ (ဝိမာန. ၄-၁၅၄၊ ဥဒါန. ၄-၅၅၊ ထေရီ. ၄-၃၇၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-
 ၃၇၃)။]

သီလတို့၌၊ ပတိဋ္ဌာယ-တည်၍၊ **မာသဿ**-တစ်လ၏၊ ဝါ-တစ်လတွင်၊ ဝါ-တစ်လလျှင်၊ **အဋ္ဌ**-၈ရက်တို့ပတ်လုံး၊ ဝါ-၈ရက်တို့၌၊ **ဥပေါသထကမ္မာနိ**-ဥပုသ်ကံတို့ကို၊ ဥပဝသိဿာမ-စောင့်သုံးပါကုန်အံ့၊ ဣမ-ဤကျောင်း၌၊ ဝသနတ္ထာယ-နေခြင်းအကျိုးငှာ၊ နော-တို့အား၊ ပဋိည-ကို၊ ဒေထ-ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ကုန်ပြီ၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊ ဥပကာရံ-ကျေးဇူးကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-သိမှတ်၍၊ တေသံ-ထိုလူတို့အား၊ ပဋိည-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ နိဗဒ္ဓံ-မပြတ်၊ တတ္ထေဝ-ထိုရွာ၌သာ၊ ပိဏ္ဏပါတစာရံ-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်ခြင်းကို၊ (ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်းကို)၊ ဝါ-ဖြင့်၊ စရိ-ပြီ၊ ဝန္တိတဝန္တိတက္ခဏေ စ-ရှိခိုးရာ ရှိခိုးရာ ခဏ၌ကား၊

မာသဿ အဋ္ဌ။ ။တစ်လတွင် အဖိတ်နေ့ ၄ရက် ဥပုသ်နေ့ ၄ရက်အားဖြင့် ၈ ရက်တို့ကို “မာသဿ အဋ္ဌ”ဟု ဆိုသည်။(သုတ်မဟာဘာ-၂၊ ၂၁၁)။ “မာသဿ အဋ္ဌ-ဝါရေ ဥပေါသထဂီနိ အဓိဋ္ဌဟန္တိ(အံ. ဋ-၂၊ ၁၂၂)”၌ “အဋ္ဌဝါရေ”ကို ကြည့်၍ အဋ္ဌ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၊ အစ္စန္တသံယောဂအနက်ဟု ယူပေးသည်။ (ကူသုတ်မဟာနိ-၁၊ ၅၁၇)။ “မာသဿ ဆသု ဒိဝသေသု ဥပေါသထံ ဥပဝသတိ(ပေတ. ဋ-၁၉၄)”၌ “ဆသု ဒိဝသေသု”ကို ကြည့်၍ အဋ္ဌ၌ ပဌမာဝိဘတ်၊ သတ္တမိအနက်ဟု ယူပေးသည်။

ဥပေါသထကမ္မာနိ။ ။သမာဒါနဝသေန (ဆောက်တည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) အဓိဋ္ဌာနဝသေန (အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) ဝါ ဥပေစ္စ အရိယဝါသာဒိအတ္ထံ (အရိယာတို့၏နေခြင်းအစရှိသည်၏အကျိုးငှာ) ဝသိတဗ္ဗောတိ ဥပေါသထာ-ကပ်ရောက်၍ ကျင့်သုံးအပ်သော စပါးသီလတို့၊(ဒီဋီ-၁၊ ၂၁၁၊ သီဋီသစ်-၂၊ ၁၁)။ ဥပေတေန သမန္နာဂတေန ဟုတွာ ဝသိတဗ္ဗော သန္တာနေ ဝါသေတဗ္ဗောတိ ဥပေါသထာ-ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် မိမိသန္တာန်၌ ထုံအပ်သော တည်နေစေအပ်သော စပါးသီလတို့၊(မဋီ-၃၊ ၂၆၂) ဥပေါသထာယေဝ+ကမ္မာနိ ဥပေါသထကမ္မာနိ-ဥပုသ်သီလဟူသော ကောင်းမှုတို့။ (ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၂၇၇)

တစ်နည်း။ ။ဥပဝသန္တိ ဧတ္တာတိ ဥပေါသထော-ဥပုသ်နေ့၊(ဒီ. ဋ-၁၊ ၁၂၇)။ ဥပေါသထေ+သမာဒိယိတွာ သမာစရိတဗ္ဗာနိ+ကမ္မာနိ ဥပေါသထကမ္မာနိ-ဥပုသ်နေ့၌ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးထိုက်သော သီလကောင်းမှုတို့၊ သို့မဟုတ်၊ ဥပေါသထအရ မုချအားဖြင့် ဥပုသ်နေ့ကို ယူ၍ ဌာနူပစာရ၊ နာနန္တရိကနည်း၊ သဟစရဏနည်းအားဖြင့် ဥပုသ်နေ့၌ ဆောက်တည်ကျင့်သုံးအပ်သော စပါးသီလတို့ကို ယူလျှင် ရှေ့နည်းအတိုင်း ကမ္မစာရည်းတွဲပါ။ (ဒီဋီ-၃၊ ၁၀၆)

“သုခိတာ-ကုန်သည်၊ ဟောထ-ဖြစ်ကြပါစေ၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္ဆထ-လွတ်မြောက်ကြပါစေ” ကုတိ-သို့ ပဒဒ္ဒယမေဝ-ပုဒ် ၂ပါးအပေါင်းကိုသာ၊ ကထေတွာ-ဆို၍၊ ပက္ကာမိ-ဖဲသွားပြီ၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊ တတ္ထေဝ-ထိုတောကျောင်း၌ပင်၊ ပဌမ-မာသဉ္စ-ရှေးဦးဖြစ်သောလကိုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယမာသဉ္စ- ၂ခုမြောက်လကိုလည်းကောင်း၊ တိတိနာမေတွာ-ကုန်လွန်စေ၍၊ တတိယမာသေ-၃ခုမြောက်လသည်၊ ဂစ္ဆန္တေ-ရောက်လသော်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ အရဟတ္တံ၊ ပါပုဏိ။

အထ-၌၊ ပဝါရေတွာ-ပဝါရဏာပြုပြီး၍၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၃၅။] ဝုဋ္ဌဝဿ-ကာလေ-မိုးလပတ်လုံး နေပြီးသူ၏အခါ၌၊ ဝါ-ဝါကျွတ်ပြီးရာအခါ၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၂၃၅။] အဿ -ထိုကိုရင်၏၊ ဥပဇ္ဈာယော-သည်၊ သတ္တာရံ-ကို၊ ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ဝန္ဓိတွာ၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဘန္တေ! အဟံ-သည်၊ တိဿသာမဏေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆာမိ-သွားပါမည်” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ “သာရိပုတ္တ-တြာ! ဂစ္ဆ-လော” ကုတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီ၊ သော-ထိုအရှင်သာရိပုတ္တရာသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ပရိဝါရေ-အခြံအရံဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စသတေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာဒါယ-ခေါ်၍၊ ပက္ကန္တော-ဖဲလသော်၊ “အာဝုသော မောဂ္ဂလ္လာန-ငါ့ရှင် မောဂ္ဂလ္လာန်! အဟံ-သည်၊ တိဿသာမဏေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဂစ္ဆာမိ-မည်” ကုတိ-သို့၊ အာဟ၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော-အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်ထေရ်သည်၊ “အာဝုသော-ငါ့ရှင်! အဟမ္ဘိ-သည်လည်း၊ ဂစ္ဆာမိ-လိုက်ပါမည်” ကုတိ-သို့၊ ပဉ္စဟိ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ နိက္ခမိ၊ ဧတေန ဥပါယေန-ဤနည်းဖြင့်၊ မဟာကဿပတ္ထေရော-လည်းကောင်း၊ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရော-လည်းကောင်း၊ ဥပါလိတ္ထေရော-လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏတ္ထေရော-လည်းကောင်း၊ ကုတိ-သို့၊ သဗ္ဗေ-အလုံးစုံကုန်သော၊ မဟာသာဝကာ-ဘုရားရှင်၏ တပည့်ကြီးတို့သည်၊ [သီလာဒိဂုဏေဟိ မဟန္တာ သာဝကာတိ မဟာသာဝကာ-ဘုရားရှင်၏ သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ကြီးမြတ်သော တပည့်တို့၊ (ထေရ. ၄-၂၊ ၅၄၂) ပဉ္စဟိ ပဉ္စဟိ-၅လီကုန် ၅လီကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတေဟိ-ရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ နိက္ခမိသု-ထွက်တော်မူကုန်ပြီ၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်

သော၊ မဟာသာဝကာနံ-တို့၏၊ ပရိဝါရာ-အခြံအရံတို့သည်၊ စတ္တာလီသ-(၄၀) သော၊ ဘိက္ခုသဟဿာနိ-ရဟန်းတစ်ထောင်တို့သည်၊ (တစ်နည်း) စတ္တာလီသ ဘိက္ခုသဟဿာနိ-ရဟန်း၄သောင်းတို့သည်၊ အဟေသုံ၊ တေ-ထိုရဟန်းတို့ သည်၊ ဝီသတိယောဇနသတံ-ယူဇနာ၁၂၀ရှိသော၊ မဂ္ဂ-လမ်းခရီးသို့၊ ဂန္ဓာ-သွား၍၊ **ဂေါစရဂါမံ**-ဂေါစရဂါမံရွာသို့၊ သမ္ပတ္တာ-ကုန်ပြီ၊ သာမဏေရဿ-၏၊ နိဗ္ဗုဒ္ဓပဋ္ဌာကော-အမြဲမပြတ် ပြုစုလုပ်ကျွေးတတ်သော၊ ဥပါသကော-ဥပါသကာ သည်၊ ဒွါရေယေဝ-တံခါး၌ပင်၊ ဒိသွာ-၍၊ ပစ္စုဂ္ဂန္ဓာ-ခရီးဦးကြိုဆို၍၊ ဝန္တိ-ပြီ။

အထ၊ နံ-ထိုဥပါသကာကို၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရော-သည်၊ ပုစ္ဆိ (ကံ) “ဥပါသက-ကာ! ကုမသ္မိံ ပဒေသေ-ဤအရပ်၌၊ အာရညကဝိဟာရော-တောကျောင်းသည်၊ အတ္ထိ န ခေါ-လော?” ကုတိ-မေးပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! အတ္ထိ-၏၊” ကုတိ-လျှောက်ပြီ၊ “သဘိက္ခုကော-ရဟန်းရှိသလော? အဘိက္ခုကော-ရဟန်းမရှိသလော?” ကုတိ-မေးပြီ၊ “ဘန္တေ! သဘိက္ခုကော-ရဟန်းရှိပါ၏၊” ကုတိ-လျှောက်ပြီ၊ “တတ္ထ-ထို ကျောင်း၌၊ ကောနာမော-အဘယ်အမည်ရှိသော ရဟန်းသည်၊ ဝသတိ-နေ သနည်း?” ကုတိ-မေးပြီ၊ “ဘန္တေ! ဝနဝါသီတိသော-ဝနဝါသီတိသမည်သော ကိုရင်သည်၊ (ဝသတိ-၏၊)” ကုတိ-လျှောက်ပြီ၊ “တေန ဟိ-ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ နော-တို့အား၊ မဂ္ဂ-ကို၊ အာစိက္ခ-ပြောပြပါလော” ကုတိ-မိန့်ပြီ၊ “ဘန္တေ! တုမေ-တို့သည်၊ ကေ-အဘယ်သူတို့ပါနည်း?” ကုတိ-လျှောက်ပြီ၊ “မယံ-တို့သည်၊ သာမဏေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂတာ-လာသောရဟန်းတို့တည်း၊” ကုတိ-မိန့်ပြီ၊ ဥပါသကော-သည်၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ဝါ-လသော်၊ ဓမ္မသေနာပတိ-

ဂေါစရဂါမံ။ ။ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော-နွားတို့ကျက်စားရာအရပ်-နွားစားကျက်၊ ဂေါစရော ဝိယာတိ ဂေါစရော-ဆွမ်းခံရွာ၊ (တစ်နည်း) တတ္ထ တတ္ထ တာသု တာသု ဒိသာသု ဂန္ဓာ စရိတဗ္ဗတာယ ဘက္ခိတဗ္ဗတာယ ဂေါစရော၊ ယာသော၊ (ဒီဇီ-၃၊ ၉၊ ၁၀)”ဟူသော အဖွင့်အလို “ဂန္ဓာ စရိတဗ္ဗော ဘက္ခိတဗ္ဗောတိ ဂေါစရော-သွား၍ စားထိုက်သောဆွမ်း၊ [ဂန္ဓာ+စရ (ဘက္ခဏအနက်)+အ၊ နွာကို ချေ၊ ဂဇိအ-ကို ဩပြု၊-ပါထေဘာ-၁၊ ၃၇၊] ဂေါစရာယ စရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော-ဆွမ်းအကျိုးငှာ လှည့်လည်ရာရွာ-ဆွမ်းခံရွာ၊ [ဂေါစရ+ဏ၊]”ဟု ဆက်ပါ၊ ထိုနောင် “ဂေါစရော+ဂါမော ဂေါစရဂါမော”ဟု တွဲပါ။(မအူပါရာနိ-၂၊ ၄၅၃)

တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတြာကို၊ အာဒိ ကတွာ-အစပြု၍၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာသာဝကေ-တို့ကို၊ သဗ္ဗာနိတွာ-ကောင်းစွာသိ၍၊ ဝါ-မှတ်မိ၍၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ပီတိယာ-ပီတိဖြင့်၊ ဖုဋ္ဌသရီရော-ထိတွေ့အပ်သောကိုယ်ရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ “ဘန္တေ-တို့၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ တိဋ္ဌထ-ရပ်နေတော်မူကြပါဦး” ဣတိ-လျှောက်၍၊ ဝေဂေန-အဟုန်ဖြင့်၊ ဝါ-လျင်မြန်စွာ၊ ဂါမံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ “သာရိပုတ္တတ္ထေရံ-ကို၊ အာဒိ ကတွာ-၍၊ အသီတိ-မဟာသာဝကာ-စကျိပ်သော မဟာသာဝကဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ အယျာ-ဤအရှင်တို့သည်၊ အတ္တနော အတ္တနော-မိမိ၏ မိမိ၏၊ ပရိဝါရေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ သာမဏေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ အာဂတာ-ကြွလာတော်မူကုန်ပြီ၊ မဇ္ဇ-ပိဋပစ္စတ္ထရဏဒီပတေလာဒီနိ-ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်၊ အခင်း၊ ဆီမီး၊ ဆီအစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝေဂေန၊ နိက္ခမထ-ထွက်ကြပါ။” ဣတိ-သို့၊ ဥဠှိသေသိ-ကျွေးကြော်ပြီ၊ (ဆော်သြပြီ)၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ “တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ မဇ္ဇာဒီနိ-ညောင်စောင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ထေရာနံ-တို့၏၊ ပဒါနုပဒိကာ-ရှေ့ခြေသို့ အစဉ်လိုက်သော နောက်ခြေရာရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ဖဝါးခြေထပ် ထက်ကြပ်မကွာ လိုက်ကုန်သည်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၁၅၈] ဟုတွာ-၍၊ ထေရေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံယေဝ-အတူသာ၊ ဝိဟာရံ-ကျောင်းသို့၊ ပဝိသိသု-ဝင်ကုန်ပြီ၊ သာမဏေရော-သည်၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်းအပေါင်းကို၊ သဗ္ဗာနိတွာ-၍၊ ကတိပယာနံ-အနည်းငယ်ကုန်သော၊ မဟာထေရာနံ-မဟာထေရ်တို့၏၊ ပတ္တစိဝရာနိ-သပိတ်သင်္ကန်းတို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ ဝတ္တံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုကိုရင်သည်၊ ထေရာနံ-တို့၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်ကို၊ သံဝိဒဟန္တဿ ဧဝ-စီစဉ်နေစဉ်ပင်၊ ပတ္တစိဝရံ-ကို၊ ပဋိသာမေန္တဿေဝ-သိမ်းဆည်းနေစဉ်ပင်၊ အန္တကာရော-အမှိုက်မှောင်သည်၊ ဇာတော-ပြီ၊” ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ [ဣတိကို ကာရဏအနက်ယူပေးသည်၊ (တစ်နည်း) ပဒသန္နိဗျဉ္ဇနသီလိဋ္ဌတာ(ပဒပူရဏ)အနက်ယူပါ၊ ဤအနက်ယူလျှင် အနက်ပေးရိုးမရှိ၊ သို့သော် သုတ္တနိံ၊ ၄-၁၊ ၂၅၅ကား “ဣတိ-ဤသို့ ဆိုပြီ”ဟု ပေးစေ၏။] သာရိပုတ္တတ္ထေရော-သည်၊ ဥပါသကေ-တို့ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “ဥပါသကာ-တို့၊ ဂစ္ဆထ-ပြန်သွားကြလော၊ တုမ္ဘာကံ-တို့ဖို့ ဝါ-အတွက်၊ အန္တကာရော-သည်၊ ဇာတော-ပြီ၊” ဣတိ-မိန့်ပြီ၊

“ဘန္တေ! အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဓမ္မဿဝနဒိဝသော-တရားနာရာနေပါတည်း၊ မယံ-တို့သည်၊ န ဂမိဿာမ-မပြန်သွားကြတော့ပါ။ ဓမ္မ-ကို၊ သုဏီဿာမ-နာယူကြပါမည်၊ ကူတော-ဤနေ့မှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေး၌၊ ဓမ္မဿဝနမ္ပိ-တရားနာခြင်းသည်လည်း၊ နတ္ထိ-မရှိ” ကူတိ-လျှောက်ပြီး၊ “သာမဏေရ-ကိုရင်! တေန ဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဒိပံ-ဆီမီးကို၊ ဇာလေတွာ-ထွန်းညှိ၍၊ ဓမ္မဿဝနဿ-တရားနာခြင်း၏၊ ကာလံ-အချိန်ကို၊ ယောသေဟိ-ကြွေးကြော်လော၊ (ဆော်ဩလော)” ကူတိ-မိန့်ပြီးသော-ထိုကိုရင်သည်၊ တထာ-ထိုမိန့်သည့်အတိုင်း၊ အကာသိ-ပြီး အထ-၌၊ နံ-ထိုကိုရင်ကို၊ ထေရော-သည်၊ အာဟ၊ (ကို)၊ “တိဿ-တိဿ! တဝ-၏၊ ဥပဋ္ဌာကာ-အလုပ်အကျွေးတို့သည်၊ ‘ဓမ္မ-တရားကို၊ သောတုကာမာ-နာလိုကုန်သည်၊ အမှ-ကုန်၏၊’ ကူတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-လျှောက်ကုန်၏၊ တေသံ-ထိုအလုပ်အကျွေးတို့အား၊ ဓမ္မ-ကို၊ ကထေဟိ-ဟောလော၊” ကူတိ-မိန့်ပြီး၊ ဥပါသကာ-တို့သည်၊ ဧကပ္ပဟာရေနဝ-တစ်ချိန်တည်း၌သာလျှင်၊ ဝါ-တစ်ပြိုင်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၂၉၆၅၊] ဥဋ္ဌာယ-ထ၍၊ “ဘန္တေ-ရား! အမှာကံ-တို့၏၊ အယျော-အရှင်သည်၊ ‘သုခိတာ-ကုန်သည်၊ ဟောထ-ကြပါစေ၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္ဆထ-ကြပါစေ၊’ ကူတိ-သို့သော၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ ကုမာနိ **ပဒါနိ**-ဤဝါကျပုဒ်တို့ကို၊ ဌပေတွာ-ချန်ထား၍၊ အညံ-(ဤ)ပုဒ်တို့မှ၊ အခြားသော၊ ဓမ္မကထံ-တရားစကားကို၊ န ဇာနာတိ-မသိ၊ အမှာကံ-တို့အား၊ အညံ-သော၊ ဓမ္မကထိကံ-ကို၊ ဒေထ-ပေးတော်မူကြပါ၊” ကူတိ-သို့၊ ဝဒီသု-လျှောက်ကုန်ပြီး၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ကူတိ-သို့၊ ဝဒီသု-လျှောက်ကုန်သနည်း?) ပန (ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ သာမဏေရော-သည်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တာပိ-၍လည်း၊ ဝါ-သော်လည်း၊ တေသံ-ထိုဥပါသကာတို့အား၊ ဓမ္မကထံ-တရားစကား ကို၊ နေဝ ကထေသိ-မပြော၊” ကူတိ-ထိုကြောင့်၊ (ကူတိ-သို့၊ ဝဒီသု-ကုန်ပြီ။)

ပန-ဆက်၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ နံ-ထိုကိုရင်ကို၊ ဥပဇ္ဈာယော၊ “သာမဏေရ-

ပဒါနိ။ ။ပဒသည် အတ္ထဇောတကပဒ၊ ဝိဘက္ခန္တပဒ၊ ဝါကျပဒအားဖြင့် ၃မျိုးရှိရာ ဤ၌ ဝါကျပဒတည်း၊ ထိုကြောင့် “ပဇ္ဇတိ ဉာယတိ အတ္ထော ကုမေဟိတိ ပဒါနိ”ဟု ပြု၍ ဝါကျကို ယူပါ(သာရတ္ထ-၁၊ ၄၀၂၊ ပါရာဝံသစ်-၂၊ ၂၈၅)

ကိုရင်! ကထံ ပန-အဘယ်သို့လျှင်၊ သုခိတာ-ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်သနည်း? ကထံ ပန-လျှင်၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္ဆန္တိ-ကုန်သနည်း?” ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီး၍၊ “နော-တို့အား၊ ဒိန္နံ-၂ခုကုန်သော၊ ဣမေသံ ပဒါနံ-ဤဝါကျပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ကထေဟိ-ပြောပြလော၊” ဣတိ-သို့၊ အာဟ-မိန့်ပြီ၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊ “ဘန္တေ! သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်၍၊ **စိတ္တဗီဇနိ**-ဆန်းကြယ်သော ယပ်တောင်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ ဓမ္မာသနံ-တရားနေရာသို့၊ ဝါ-တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်၏နေရာသို့၊ (တရားဟောပလ္လင်သို့)၊ အာရုယျ-တက်၍၊ ပဉ္စဟိ-ကုန်သော၊ နိကာယေဟိ-နိကာယ်တို့မှ၊ အတ္ထဉ္စ-အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ ကာရဏဉ္စ-အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အာကမိတွာ-ဆွဲယူ၍၊ **ဃနဝဿံ**-တခဲနက်သောမိုးကို၊ (သည်းထန်စွာ မိုးရွာသွန်းခြင်းကို)၊ **ဝဿန္တော**-ရွာသွန်းစေသော၊ စာတုဒ္ဓိပကမမဟာမေယော ဝိယ-ငှကျွန်းလုံး၌ ရွာသွန်းသော မိုးကြီး

စိတ္တဗီဇနိ။ ။ဝိသေသေန သန္တာပယန္တာနံ သတ္တာနံ သန္တာပံ သီတလံ ဝါတံ ဇနေတိတိ ဗီဇနီ၊ [ဝိ+ဇန+အ+ဤ၊-အပ. ၄-၂, ၇၈၊] ဗီဇန္တိ ဝါယုနာ ယောဇန္တိ ယာယာတိ ဗီဇနီ၊ [ယု-ယောဂေ+ယု+ဤ၊ ယကို ဝပြ၊ ဥကို ဤပြ၊ (တစ်နည်း) ဝဇ-ဂတိယံ+ယု+ဤ၊ ဝ၏ အ-ကို ဤပြ၊-ဓာန်ဋီ-၃၁၆၊] ဗီဇတိ ဧတာယာတိ ဗီဇနိ-လေကို ပြုကြောင်းယပ်၊ [ဗီဇ-ဝါတကရဏေ+ယု+ဤ၊-စူဘာ-၁၆၂၊] စိတ္တာ စ+သာ+ဗီဇနီ စာတိ စိတ္တဗီဇနိ-ဆန်းကြယ်သောယပ်၊ ဝိဂြိဟ်ဝါကျအရ ဆန်းကြယ်သော ယပ်ကို ရသော်လည်း “သုဂတစီဝရံ”ကဲ့သို့ သမာသိပြီးသောအခါ အခြားယပ်သာမန် ကိုလည်း ဧကဒေသျှူပစာရအားဖြင့် ယူနိုင်သည်။

တရားဟောစဉ် ယပ်ကိုင်ရခြင်း။ ။ဆက်ဦးအံ့-တရားဟောစဉ် ယပ်ကိုင်ခြင်းသည် ပရိသတ်ထဲ၌ ဓမ္မကထိကတို့၏ ဟတ္ထကုက္ကုစ္စကို ပယ်ရှားခြင်းနှင့် မျက်နှာဖောက်ပြန်မှုကို ဖုံးကွယ်ခြင်းငှာ ထုံးစံအရ ကျင့်သုံးအပ်သောကျင့်ဝတ် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဧကန်စောင့်စည်းတော်မူနိုင်ကြသော ဗုဒ္ဓနှင့် ဗုဒ္ဓသာဝတို့သည်လည်း ဓမ္မကထိကတို့၏ ထုံးစံကို ဖော်ပြခြင်းငှာ ဆန်းကြယ်သော ယပ်ကို ကိုင်တော်မူကြသည်။ (သာရတ္ထ-၁, ၆၀၊ ဝိမတိ-၁, ၁၆၊ သီဋ္ဌိသစ်-၁, ၈၀)

ဃနဝဿံ ဝဿန္တော။ ။ရှေးကပေးရိုးအတိုင်း ဃနသဒ္ဓါ နိရန္တရ(တစ်ခဲနက်) အနက်ဟော၊ ဝဿန္တောကို ကာရိတ်ရုပ်ယူ၍ ပေးသည်၊ “ဃနဝဿံ”ကို “ကရက-ဝဿံ”ဟု ဖွင့်သော ဇာဋီသစ်-၁, ၃၇၆အလိုကား “ကရကာ တု ဃနောပလံ(ဓာန်-

သည်ကဲ့သို့၊ ခန္ဓဓာတုအာယတနဗောဓိပက္ခိယဓမ္မ-ခန္ဓာ၊ ဓာတ်၊ အာယတန၊ ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို၊ ဝိဘဇန္တော-ဝေဖန်လျက်၊ အရဟတ္တကုဋေ-အရဟတ္တဖိုလ်အထွတ်ဖြင့်၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ကထေတွာ-၍၊ “ဘန္တေ! ဧဝံသို့လျှင်၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တဿ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသူ၏။ သုခံ-သည်၊ ဟောတိ၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တောယေဝ-ရောက်ပြီးသူသည်သာ၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္စတိ-၏။ သေသဇနာ-ကြွင်းသော လူတို့သည်၊ ဇာတိဒုက္ခာဒီဟိ စေဝ-ပဋိသန္ဓေနေခြင်းဆင်းရဲအစရှိသည်တို့မှလည်းကောင်း၊ နိရယဒုက္ခာဒီဟိ စ-ငရဲဆင်းရဲအစရှိသည်တို့မှလည်းကောင်း၊ န ပရိမုစ္ဆိ-မလွတ်ကုန်၊” ဣတိ-သို့ အာဟ-လျှောက်ပြီ၊ “သာမဏေရ-ကိုရင်! တေ-သည်၊ သာဓု-ကောင်းစွာ၊ ဝါ-ကောင်းသော၊ **ပဋိဘာဏော**-တရားစကားကို၊ သုကထိတော-ကောင်းစွာ ဟောကြားအပ်ပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ သရဘညံ-အသံဖြင့် သုတ္တန်စသည်ကို ရွတ်ဆိုခြင်းကို၊ ဝါ-အသံဖြင့် ရွတ်ဆိုထိုက်သောပါဠိကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၁၀၅] ဘဏာဟိ-ရွတ်ဆိုလော၊” ဣတိ-မိန့်ပြီ၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊ သရဘညမ္ပိ-ကိုလည်း၊ ဘဏိ-ပြီ၊ အရုဏေ-အရုဏ်သည်၊ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တေ-တက်လသော်၊ သာမဏေရဿ-၏၊ ဥပဋ္ဌာကမနဿာ-အလုပ်အကျွေးဖြစ်သောလူတို့သည်၊ ဒွေ-၂ခုကုန်သော၊ ဘာဂါ-အုပ်စုတို့သည်၊ အဟေသံ၊ ဧကစ္စေ-အချို့သူတို့သည်၊ “နော-တို့သည်၊ ဣတော-ဤနေ့မှ၊ ပုဗ္ဗေ-

၅၀)”နှင့် ယနသဒ္ဓါ မိုးသီးမိုးပေါက်အနက်ဟောတည်း၊ “ယနဝဿံ-မိုးသီးမိုးပေါက်ရွာသွန်းခြင်းကို၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဝဿန္တော-ရွာသွန်းသော”ဟု ပေး၊ ဝဿန္တောကိုလည်း “ဝဿန္တော”ဟု ဖွင့်သဖြင့် ဝဿဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ အန္တပစ္စည်း၊ အပစ္စည်းကို ဧပြု၍ ဇာဋီသစ်အလို ပြီးစေရာ၏။

ပဋိဘာဏော။ ။ပဋိဘဏိတဗ္ဗောတိ ပဋိဘာဏော-ရွတ်ဆိုအပ်သော တရားသံ-တရားစကား၊ [ဘဏ+ဏာ] ဝိဓာန်၌ ဣတ္ထိ-ဖြင့် “ပတိ(ပဋိ)ဘာဏော”ကို နှစ်သက်တော်မမူ၊ ပဋိပုဗ္ဗဘာဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ပဋိဘာနနောင် အဿတ္ထိအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်လျှင် ပုံလိင်ဖြင့် “ပဋိဘာနော”ဟု ရှိကြောင်းကို ဆို၏၊ ထိုအလို “အဘိ-မုခံ+ဘာနံ ပဋိဘာနံ-ရှေးရှုထင်ခြင်း(သာဂရ ဝိဓာန်)၊ ပဋိဘာနံ+အဿ အတ္ထိတိ ပဋိဘာနော-ရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသောစကား”ဟု ပြု၍ နငယ်ဖြင့် “ပဋိဘာနော”ဟု ရှိရမည်။

ရှေး၌ ဧဝရူပေါ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ကက္ခဠော-ကြမ်းတမ်းရက်စက်သူကို န ဝိဋ္ဌပုဗ္ဗော ဝတ -ရှေး၌မမြင်အပ်ဘူး၊ ကထံ ဟိ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဓမ္မကထံ-ကို၊ ဇာနန္တော-သိပါလျက်၊ ဧတ္တကံ - ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ကာလံ-အခါပတ်လုံး၊ မာတာပိတုဋ္ဌာနေ-မိဘတို့၏ အရာ၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ ဥပဋ္ဌဟန္တာနံ-ပြုစုလုပ်ကျွေးကုန်သော၊ မနုဿာနံ- လူတို့အား၊ ဧကမ္ပိ-တစ်ခုလည်းဖြစ်သော၊ ဓမ္မပဒံ-တရားပုဒ်ကို၊ န ကထေသိ နာမ-မပြောခဲ့သနည်း၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ ကုဇ္ဈိသု-အမျက်ထွက်ကုန်ပြီ၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ “ယေ မယံ-အကြင်ငါတို့သည်၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ ဘဒန္တံ-အရှင်ကို၊ ဂုဏံ ဝါ-ဂုဏ်ရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အဂုဏံ ဝါ-ဂုဏ်မရှိ သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အဇာနန္တာပိ-မသိကုန်ဘဲလည်း၊ ဥပဋ္ဌဟိမှ-ပြုစုလုပ် ကျွေးခဲ့ကုန်ပြီ၊ ၈ ပန-သို့သော်လည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ အဿ-ထိုကိုရင်၏၊ သန္တိကေ-အထံ၌၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သောတုံ-နာခြင်းငှာ၊ လဘိမှ-ရကုန်ပြီ၊ (တေသံ) နော-ထိုငါတို့၏၊ ဝါ-တို့မှာ၊ လာဘာ-စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်းတို့သည်၊ ဝါ- လာဘ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဝတ-ဖြစ်လေကုန်စွ၊” ဣတိ-သို့ တုဿိသု-နှစ်သက် ကုန်ပြီ။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါပိ-သည်လည်း၊ တံ ဒိဝသံ-ထိုနေ၌၊ ပစ္စုသသမယေ-မိုး သောက်အခါ၌၊ (နံနက်ခင်း၌)၊ လောကံ-သတ္တလောကကို၊ ဝေါလောကေန္တော- သော်၊ ဝနဝါသီတိဿဿ-၏၊ ဥပဋ္ဌာကေ-အလုပ်အကျွေးတို့ကို၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်၏၊ ဉာဏဇာလဿ-ဉာဏ်ကွန်၏၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပဝိဋ္ဌေ-ဝင် လာသည်တို့ကို၊ ဒိသွာ၊ “ကိံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဘဝိဿတိ န ခေါ-ဖြစ်လိမ့် မည်နည်း၊” ဣတိ-သို့၊ အာဝဇ္ဇေန္တော-ဆင်ခြင်တော်မူလသော်၊ ဣမမတ္ထံ-ဤ အကြောင်းအရာကို၊ ဥပဓာရေသိ-စူးစမ်းဆင်ခြင်မူတော်ပြီ၊ (ကိံ)၊ “ဝနဝါသီ- တိဿဿာမဏေရဿ-၏၊ ဧကစ္စေ-ကုန်သော၊ ဥပဋ္ဌာကာ-တို့သည်၊ တုဋ္ဌာ- နှစ်သက်ကုန်၏၊ ဧကစ္စေ-ကုန်သော၊ ဥပဋ္ဌာကာ-တို့သည်၊ ကုဒ္ဓါ-အမျက်ထွက် ကုန်၏၊ ပန-ဆက်၊ မယံ-၏၊ ပုတ္တဿ-သားတော်ဖြစ်သော၊ သာမဏေရဿ- အား၊ ကုဒ္ဓါ-အမျက်ထွက်သူတို့သည်၊ နိရယဘာဂိနော-ငရဲဟူသောအဖို့ရှိကုန် သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-ကုန်လိမ့်မည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ မယာ-သည်၊ ဂန္ထဗ္ဗမေဝ-

ကြွသွားထိုက်သည်သာ၊ မယိ-သည်၊ ဂတေ-ကြွသွားလသော်၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ-ထိုအလုပ်အကျွေးတို့သည်၊ သာမဏေရေ-၌၊ မေတ္တ-စိတ္တံ-မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်ကို၊ ဝါ-မေတ္တာစိတ်ကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၇၁၈၊] ကတ္တာ-၍၊ ဒုက္ခာ-မှ၊ မုစ္ဆိဿန္တိ-လွတ်ကြလိမ့်မည်၊” ဣတိ-ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်တော်မူပြီ၊ တေပိ မနုဿာ-ထိုလူတို့သည်လည်း၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ နိမန္တေတွာ-ပင့်၍၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပ်ကို၊ ကာရေတွာ-ဆောက်လုပ်စေ၍၊ ယာဂုဘတ္တာဒိနိ-ယာဂုဆွမ်းအစရှိသည်တို့ကို၊ သမ္မာဒေတွာ-ပြီးစီးစေ၍၊ အာသနာနိ-နေရာတို့ကို၊ ပညာပေတွာ-ခင်းစေ၍၊ သံဃဿ-၏၊ အာဂမနမဂ္ဂ-လာရာလမ်းကို၊ ဩလောကေန္တာ-ကုန်လျက်၊ နိသီဒိသု-ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခုပိ-တို့သည်လည်း၊ သရီရပဋိဇ္ဇေဝနံ-ကိုယ်လက်သုတ်သင်မှုကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဘိက္ခာစာရဝေလာယ-၌၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၃၀၈၊] ဂါမံ-သို့၊ ပိဏ္ဍာယ-ငှာ၊ ပဝိသန္တာ-ကုန်လသော်၊ သာမဏေရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ-နည်း?) “တိဿ-တိဿ! တံ-သည်၊ အမေဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ဂမိဿသိ ကိံ-သွားမည်လော? ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဝါ-မှ၊ (ဂမိဿသိ ကိံ-လော?)” ဣတိ-မေးကုန်ပြီ၊ “ဘန္တေ! မမ-၏၊ ဂမနဝေလာယမေဝ-သွားရာအချိန်၌သာ၊ ဂမိဿာမိ-သွားပါမည်၊ တုမေ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆထ-ပါကုန်၊” ဣတိ-လျှောက်ပြီ၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပတ္တစိဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ပဝိသိသု-ကုန်ပြီ။

သတ္တာ-သည်၊ ဇေတဝနသို့ယေဝ-၌သာ၊ စိဝရံ-ကို၊ ပါရုပိတွာ-၍၊ ပတ္တံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ **ဧကစိတ္တက္ခဏေနဝ**-တစ်ခုသောစိတ်၏ခဏဖြင့်သာလျှင်၊

ဧကစိတ္တက္ခဏေနဝ။ ။စိတ္တဿ+ခဏံ စိတ္တက္ခဏံ-စိတ်၏ခဏ၊(ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏတစ်ပါးပါး)၊ စိတ္တက္ခဏံ ဝိယာတိ စိတ္တက္ခဏံ-ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏပုဒ်အပေါင်း၊ [စိတ္တက္ခဏာ+ဏ၊] ဧကဉ္စ+တံ+စိတ္တက္ခဏဉ္စာတိ ဧကစိတ္တက္ခဏံ-တစ်ခုသော စိတ်၏ခဏဟူသော ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ခဏပုဒ်အပေါင်း၊ (မဏိ-၁၊ ၂၈၃)၊ (တစ်နည်း) ဧကံ+စိတ္တံ ဧကစိတ္တံ-တစ်ခုသောစိတ်၊ ဧကစိတ္တဿ+ခဏံ ဧကစိတ္တက္ခဏံ-တစ်ခုသောစိတ်၏ ခဏဟူသော ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ခဏတစ်ပါးပါး၊ ဧကစိတ္တက္ခဏံ ဝိယာတိ ဧကစိတ္တက္ခဏံ-ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏပုဒ်အပေါင်း၊ (မဏိ-၁၊ ၄၄၄)၊ “ဧကာ-ဟေနဝ ပါယာသိ”၌ ဧကာဟေနဝ”ကဲ့သို့ ကြိယာပဝဂ်အနက်၌ တတိယာသက်ပါ။

ဆက်ဦးအံ့-စိတ္တက္ခဏတစ်ခုအချိန်ဟူသော ကာလသည် သွားဖို့အားထုတ်ချိန်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်။ သွားခြင်းကိစ္စပြီးဆုံးသည်ကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်မဟုတ်။ မှန်၏- ရုပ်သည် စိတ်လောက်မမြန်၊ “ဤကိုယ်သည် စိတ်ကဲ့သို့ ဖြစ်စေသတည်း”ဟု အဓိဋ္ဌာန် စိတ်(အဘိညာဉ်စိတ်)ဖြင့် လဟုသညာကို ပြီးစီးစေအပ်သောကြောင့် ကိုယ်သည် ဖြည်း နှေးစွာ မဖြစ်တော့ဘဲ လျှင်မြန်စွာ စိတ်အကြိမ်ငှု ၅ခုလောက်ဖြင့် လိုရာအရပ်သို့ ရောက်သွားခြင်းဖြစ်သည်။ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုမျှဖြင့် လိုရာအရပ်သို့ ရောက်သွားခြင်း မဟုတ်ပါ။ (မဇ္ဈိ-၁, ၁၈၈၊ သံဇ္ဇိ-၂, ၅၁၅၊ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ-၂, ၃၃)

ချဲ့ဦးအံ့-အဓိဋ္ဌာန်စိတ်သည် ကိုယ်နှင့် ပါဒကဈာန်စိတ်ကို အာရုံပြု၏။ အဓိဋ္ဌာန် စိတ်နှင့် ယှဉ်သောသညာကို “သုခသညာ၊ လဟုသညာ”ဟု ဆိုရ၏။ စတုတ္ထဈာန် သညာကိုပင် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဥပေက္ခာဖြစ်စေကာမူ ငြိမ်သက်သောကြောင့် “သုခသညာ-ကောင်းမွန်ငြိမ်သက်သောသညာ”ဟုလည်းကောင်း၊ နိဝရဏနှင့် ဝိတက် စသော ဆန့်ကျင်ဖက်တို့မှ လွတ်သောကြောင့် “လဟုသညာ-ပေါ့ပါးသောသညာ” ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ သုခသညာ(ငြိမ်သက်သောသညာ)၏ အစွမ်းကြောင့် စိတ် အစဉ်ကို မမြန်စေဘဲ ငြိမ်ငြိမ်သက်သက်ဖြစ်စေ၍ ကိုယ်၏ဖြစ်ပုံကဲ့သို့ နှေးသော ဖြစ်ခြင်းကို ပြီးစေ၏။ လဟုသညာ၏အစွမ်းကြောင့်ကား စိတ်၏ လျင်မြန်ခြင်းကဲ့သို့ ကိုယ်၏လျင်မြန်ခြင်းကို ပြီးစေ၏။

သွားရောက်ပုံ။ ။ထိုသို့ အဓိဋ္ဌာန်(အဘိညာဉ်)စိတ်ဖြင့် သွားရောက်ရာ၌ ခြေဖြင့် သွားလိုလျှင် ပထဝီကသိုဏ်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကောင်းကင်၌ လမ်းကို ဖန်ဆင်း၍ ခြေဖြင့် သွားရောက်၏။ လေဖြင့် သွားလိုလျှင် ဝါယောကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့် လေကို အဓိဋ္ဌာန် ၍ လဲဝါဝှမ်းကဲ့သို့ လေဖြင့် သွားရောက်၏။ ထိုသို့ လေဖြင့် သွားရောက်ရာ၌ အဘိ ညာဉ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်အဆက်ဆက်ဖြင့် သွားရောက်၏။ စင်စစ်ကား ကိုယ်ထင်ပြု၍ သွားရောက်ရာ၌ သွားရောက်လိုသောအရပ်ကို မှန်း၍ သွားလိုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ပရိကံပြုခြင်း၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းတို့သာ ပဓာနဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပရိ ကံပြုခြင်း၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းမျှဖြင့် လမ်းကိုဖန်ဆင်းခြင်း လေကို အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းတို့နှင့် ကင်း၍လည်း သွားရောက်ခြင်းကိစ္စ ပြီးစီး၏။

ဆက်ဦးအံ့-သွားခြင်း၌ မျိုးလုံး၌ လိုရာအရပ်မရောက်မီအကြားဝယ် တောတောင် ဥယျာဉ်စသော ရှုခင်းများကို ကြည့်လျက်လည်းကောင်း၊ ထင်လာသော အသံများကို နားထောင်လျက်လည်းကောင်း ကြွသွားသည်။ ထိုသို့သွားရောက်ရာ၌ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်၏ ဥပါဒ်၊ ဦး၊ ဘင်ဟူသော ခဏာပုပါးတွင် မည်သည့်ခဏ၌ သွားရောက်သနည်းဟု မေးခဲ့သော် ခဏာပုပါးလုံး၌ ကြွသွားသည်ဟု ဆိုရမည်။ ကိုယ်တိုင်သွားခြင်း၊ နိမ္မိတကို

ဂန္ဓာ-၍၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏။ ပုရတော-ရှေ့၌၊ ဝါ-က၊ ဌိတမေဝ-ရပ်နေတော်မူသည် သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဝါ-ရပ်တော်မူလျက်သာ၊ အတ္တာနံ-ကိုယ်တော်ကို၊ ဒဿေ-သိ-ပြီ၊ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ အာဂတော-ကြွလာတော်မူ၏။” ဣတိ-ဤသို့၊ သကလဂါမော-အလုံးစုံသောရွာသည်၊ (တစ်ရွာလုံးသည်)၊ သင်္ခတိတ္တာ-ချောက် ချား၍၊ **ဧကကောလာဟလော**-တစ်ပြိုင်နက်အားဖြင့် ဖြစ်သော အုတ်အုတ် ကျက်ကျက်အသံရှိသည်၊ (တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်သော ဆူဆူညံညံအသံရှိသည်)၊ အဟောသိ-ပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ **ဥဒ္ဓဂ္ဂစိတ္တာ**-(ပီတိသောမနဿအစွမ်းဖြင့်) တက်ကြွသောစိတ်ရှိကြသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ နိဿိ-ဒါပေတွာ-ထိုင်စေ၍၊ ယာဂုံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ခဇ္ဇကံ-ခဲဖွယ်ကို၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊

စေလွှတ်ခြင်း၊ ဂျမျိုးလုံး ဖြစ်နိုင်သည်၊ ဤ၌ ကိုယ်တိုင်ကြွသွားသည်။

ကေစိ အပရေ။ ။ကေစိဆရာတို့ကား စိတ္တက္ခဏတစ်ခုတည်းဖြင့်သာလျှင် လိုရာ အရပ်သို့ ကြွသွားရာ၌ ကိုယ်ဖျောက်ပြီး ကြွသွားသည်ဖြစ်စေ ကိုယ်ထင်ပြုပြီး ကြွသွား သည်ဖြစ်စေ အဘိညာဉ်စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ကာယဝိညာဉ်၏ လှုပ်ရှားမှုဖြင့် ကြွ သွားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြ၏။ အပရေဆရာတို့ကား “အဘိညာဉ်စိတ်က ဝိညာဉ်ကို ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စမရှိ”ဟု ဆိုကြ၏။ (ပဋိသံ. ၄-၂, ၂၇၄၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၂, ၃၃၊ မူလဋီကာ- ၁, ၁၉၂၊ အနုဋီ-၁, ၂၁၈၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၃၂၊ နိဘာ-၄, ၄၈၅)

ဧကကောလာဟလော။ ။ကောလနံ ကောလော-တစ်ပေါင်းတည်းဖြစ်ခြင်း၊ (မည်သူ့အသံဟု ခွဲမရခြင်း)၊ ကောလံ+အာဟလတိ ဝိန္နတိတိ ကောလာဟလံ-တစ် ပေါင်းတည်းဖြစ်ခြင်းကို ရသော (မည်သူ့အသံဟု ခွဲမရသော) ဆူညံသံ၊ [ကောလ+ အာ+ဟလ+အာ-ဓာန် ဋီ-၁၃၀၊] ဧကတော+ပဝတ္ထော+ကောလာဟလော ဧတ္တာတိ ဧကကောလာဟလော-တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်သော အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်အသံရှိသော အလုံးစုံသောရွာ။(သာရတ္ထ-၁, ၁၇၉)

ဥဒ္ဓဂ္ဂစိတ္တာ။ ။ဥဒေါ+အဂ္ဂေါ ယဿာတိ ဥဒဂ္ဂံ-တက်ကြွသော အဖို့ရှိသောစိတ်၊ ဥဒသဒ္ဓါသည် “ဥဒေတယံ စက္ခုမာ”ကဲ့သို့ တက်ခြင်းအနက်ဟော၊ အဂ္ဂသဒ္ဓါသည် ကောဋ္ဌာသအနက်ဟော၊(မအူပါနိ-၃, ၁၈)၊ (တစ်နည်း) ဥဒ္ဓံ+အဂ္ဂေါ (အဂ္ဂံ) ယဿာတိ ဥဒဂ္ဂံ-အထက်၌ အဖျားရှိသကဲ့သို့ဖြစ်သောစိတ်၊ ဝါ-တက်ကြွသောစိတ်၊ [ဥ+အဂ္ဂ၊ ဒ-လာ၊] ပီတိဖြစ်နေသောအခါ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ တက်ကြွနေသောကြောင့် အထက်၌ အဖျားရှိသကဲ့သို့ မော့လျက် တစ်ကြော့ကြော့ ဖြစ်နေသည်၊ (နိဘာ-၂, ၃၇၈၊ ပါရာဘာ-

သာမဏေရော-သည်။ ဘတ္တေ-ဆွမ်းကိစ္စသည်။ အနိဋ္ဌိတေယဝ-မပြီးသေးမီပင်။ အန္တောဂါမိ-ရှာတွင်းသို့ ပါဝိသိ-ပြီ။ ဂါမဝါသိနော-ရွာ၌ နေသူလူတို့သည်။ နိဟရိတွာ-ထုတ်ဆောင်၍။ တဿ-ထိုကိုရင်အား။ သက္ကစ္စံ-ရိုသေစွာ။ ဘိက္ခံ-ကို။ အဒံသု-ကုန်ပြီ။ သော-ထိုကိုရင်သည်။ ယာပနမတ္တံ-မျှတရုံမျှကို။ ဂဟေတွာ-ခံယူ၍။ သတ္တု-မြတ်စွာဘုရား၏။ သန္တိကံ-သို့။ ဂန္ဒာ-၍။ ပတ္တံ-ကို။ ဥပနာမေသိ-ဆက်ကပ်ပြီ။ သတ္တာ-သည်။ “တိဿ-တိဿ! အာဟရ-ဆောင်ခဲ့လော” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူ၍။ ဟတ္ထံ-လက်ကို။ ပဿာရေတွာ-ဆန့်တန်းတော်မူ၍။ ပတ္တံ-ကို။ ဂဟေတွာ-၍။ “သာရိပုတ္တ-ဩ! တဝ-၏။ သာမဏေရဿ-၏။ ပတ္တံ-ကို။ ပဿ-ကြည့်လော” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူ၍။ ထေရဿ-သာရိပုတ္တဩထေရ်အား။ ဒဿေသိ-ပြီ။ ထေရော-သည်။ သတ္တု-၏။ ဟတ္ထတော-မှ။ ပတ္တံ-ကို။ ဂဟေတွာ-၍။ သာမဏေရဿ-အား။ ဒတွာ-၍။ “ဂစ္ဆ-သွားလော။ အတ္တနော-၏။ ပတ္တဌာနေ-ရောက်ရာနေရာ၌။ နိသီဒိတွာ-၍။ ဘတ္တကိစ္စံ-ဆွမ်းဘုဉ်းပေးခြင်းကိစ္စကို။ ကရောဟိ-လော။” ဣတိ-ဤသို့။ အာဟ-ပြီ။

ဂါမဝါသိနော-တို့သည်။ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခံ-သော။ ဘိက္ခုသံသံ-ကို။ ပရိဝိသိတွာ-ပြုစုလုပ်ကျွေး၍။ သတ္တာရံ-ကို။ ဝန္တိတွာ-၍။ အနုမောဒနံ-ကို။ ယာစိသု-တောင်းပန်ကုန်ပြီ။ သတ္တာ-သည်။ အနုမောဒနံ-ကို။ ကရောန္တော-သော်။ ဧဝံ-သို့။ အာဟ-ပြီ။ (ကိ) “ဥပါသကာ-တို့! ယေ တုမေ-အကြင်သင်တို့သည်။ အတ္တနော-၏။

၂၊ ၂၀၂)။ ဥဂ္ဂတံ+အဂ္ဂံ ယဿာတိ ဥဒဂ္ဂံ-ပီတိ၏အစွမ်းဖြင့် တက်ကြွသောအဖို့ရှိသောစိတ်၊ [ဥ+အဂ္ဂံ] (တစ်နည်း) ဥဒတိတိ ဥဒေါ။ ဥဒံ ဟုတွာ ဂစ္ဆတိတိ ဥဒဂ္ဂေါ-တက်ကြွလျက် ဖြစ်သောစိတ်၊ [ဥဒ+ဂမု+ကိ၊-ပါရာဂံသစ်-၂၊ ၄၁၂]။ ဥဒ္ဓံ+အဇတိ ဂစ္ဆတိတိ ဥဒဂ္ဂေါ-အထက်သို့ တက်သောစိတ်၊ [ဥဒ+အဇ+အ၊ ဥသဒ္ဓါ ဥဒ္ဓင်္ဂမအနက်၊ အဇာတ် တက်သွားခြင်းအနက်၊ (စလင်း-၁၊ ၁၈၆)။ ဥဒဂ္ဂံ+စိတ္တံ ယေသန္တိ ဥဒဂ္ဂစိတ္တာ-တက်ကြွသောစိတ်ရှိသောလူတို့။

ဆက်ဦးအံ့-ဗုဒ္ဓဝံဌ-၅၄၌ ပီတိသောမနဿအစွမ်းဖြင့် တက်ကြွသော စိတ်ကို ဥဒဂ္ဂစိတ်ဟု ဖွင့်၏။ များစွာသော အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ကား ပီတိအစွမ်းဖြင့် တက်ကြွသော စိတ်ကို ဥဒဂ္ဂစိတ်ဟု ဖွင့်၏။ ပီတိနှင့် သောမနဿသည် အမြဲတမ်း ယှဉ်သောကြောင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ဤ၌ မဟာကုသိုလ်သောမနဿစိတ်ကို ယူပါ။

ကုလူပကံ-အမျိုးအိမ်သို့ ကပ်ရောက်သော၊ သာမဏေရံ-ကို၊ နိဿာယ-၍၊ သာရိပုတ္တံ-တြာလည်းကောင်း၊ မောဂ္ဂလ္လာနံ-လ္လာန်လည်းကောင်း၊ ကဿပံ-ပလည်းကောင်း၊ အနုရုဒ္ဓံ-ဒွါလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အသီတိမဟာ-သာဝကေ-၈ကျိပ်သော မဟာသာဝကတို့ကို၊ ဒဿနာယ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ လဘထ-ရကုန်၏။ (တေသံ) ဝေါ-ထိုသင်တို့၊ ဝါ-တို့မှာ၊ လာဘာ-စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိကလာဘ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဝတ-ဖြစ်လေကုန်စွ၊ အဟမ္မိ-သည်လည်း၊ တုမှာကံ-တို့၏၊ ကုလူပကမေဝ-အမျိုးအိမ်သို့ ကပ်ရောက်သောကိုရင်ကိုပင်၊ နိဿာယ-၍၊ အာဂတော-ကြွလာခဲ့ပြီ၊ ဝေါ-တို့သည်၊ ဗုဒ္ဓဒဿနမ္မိ-ဘုရားကို ဖူးမြင်ရခြင်းကိုလည်း၊ ဣမံ-ဤကိုရင်ကို၊ နိဿာယေဝ-မှီ၍သာ၊ လဒ္ဓံ-ရအပ်ပြီ၊ ဝေါ-တို့သည်၊ လာဘာ-စီးပွားချမ်းသာကို ရခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိကလာဘ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဝတ-ဖြစ်လေကုန်စွ၊ ဝေါ-တို့သည်၊ (မနုဿတ္တံ-လူ့အဖြစ်ကို) သုလဒ္ဓံ-ကောင်းစွာ ရအပ်လေစွ၊” ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ စိန္တယိသု-ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဗုဒ္ဓါနဉ္စေဝ-တို့အားလည်းကောင်း၊ ဝါ-တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ ၈-အားလည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုလည်းကောင်း၊ အာရာဓနသမတ္တံ-နှစ်သက်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော၊ အမှာကံ-တို့၏၊ အယျံ-အရှင်ကို၊ ဒဿနာယ-ဖူးမြင်ခြင်းငှာ၊ လဘာမ-ရကုန်၏၊ ဒေယျဓမ္မဉ္စ-ပေးလှူထိုက်သောသဘောရှိသော ပစ္စည်းဝတ္ထုကိုလည်း၊ ဝါ-လှူဖွယ်ဝတ္ထုကိုလည်း၊ အဿ-ထိုကိုရင်အား၊ ဒါတု-ခြင်းငှာ၊ လဘာမ၊ (တေသံ) အမှာကံ-ထိုငါတို့၏၊ ဝါ-မှာ၊ လာဘာ-တို့သည်၊ အဟော (ဟောန္တိ)-ဪ . . . ဖြစ်လေကုန်လေစွ၊” ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ သာမဏေရဿ-အား၊ ကုဒ္ဓါ-အမျက်ထွက်ကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ တုဿိသု-နှစ်သက်ကုန်ပြီ၊ တုဌာ-နှစ်သက်ခဲ့ကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ မတ္တာယ-အတိုင်းအရှည်ထက်၊ ဘိယျောသော-လွန်စွာ၊ ပသီဒိသု-ကြည်ညိုကုန်ပြီ၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၁၄၂၈၊] အနုမောဒနာဝသာနေ-အနုမောဒနာ၏ အဆုံး၌၊ ဗဟူ-များစွာသော လူတို့သည်၊ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ-သောတာပတ္တိဖိုလ်အစရှိသည်တို့သို့၊ ပါပဏီသု-ကုန်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ အာသနာ-နေရာမှာ၊ ဥဌာယ-၍၊ ပတ္တာမိ-ပြီ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ သတ္တာရံ-သို့၊ အနုဂန္ဓာ-

အစဉ်လိုက်၍၊ ဝန္တိတွာ-၍၊ နိဝတ္တိသု-ပြန်နစ်ကုန်ပြီ၊ (လှည့်ပြန်ကုန်ပြီ)၊ သတ္တာ-
သည်၊ သာမဏေရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ **သမဓုရေန**-ညီမျှသောအဦးဖြင့်၊ ဝါ-ရင်ပေါင်
တန်းခြင်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆန္တော-ကြွတော်မူစဉ်၊ “သာမဏေရ-ကိုရင်! အယံ ပဒေသော-
ဤအရပ်သည်၊ ကောနာမော-အဘယ်အမည်ရှိသနည်း? အယံ ပဒေသော-
သည်၊ ကောနာမော-နည်း?” ဣတိ-ဤသို့၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့၌၊ တဿ-ထိုကိုရင်ကို၊
ဝါ-အား၊ ဥပါသကေန-ဥပါသကာသည်၊ ဒဿိတပဒေသေ-ပြအပ်သော နေရာ
တို့ကို၊ ပုစ္ဆန္တော-မေးလျက်၊ အဂမာသိ-ကြွတော်မူပြီ၊ သာမဏေရောပိ-သည်
လည်း၊ “ဘန္တေ! အယံ-ဤအရပ်သည်၊ ဣတ္ထန္နာမော-ဤအမည်ရှိပါ၏၊ အယံ-
သည်၊ ဣတ္ထန္နာမော-၏။” ဣတိ-သို့၊ အာစိက္ခမာနောဝ-လျှောက်ကြားလျက်
သာ၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ တဿ-ထိုကိုရင်၏၊ ဝသနဌာနံ-နေရာအရပ်
သို့၊ ဂန္ဓာ-၍၊ ပဗ္ဗတမတ္ထကံ-တောင်ထိပ်သို့၊ အဘိရဟိ-တက်တော်မူပြီ၊ ပန-
ဆက်၊ တတ္ထ-ထိုတောင်ထိပ်၌၊ ဌိတာနံ-တည်သူတို့အား၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-မဟာ
သမုဒြာသည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ သတ္တာ၊ သာမဏေရံ-ကို၊ “တိဿ-
တိဿ! ပဗ္ဗတမတ္ထကေ-တောင်ထိပ်၌၊ ဌိတော-တည်လျက်၊ ဣတော စိတော
စ-ဤမှဤမှလည်း၊ ဩလောကေတွာ-ကြည့်၍၊ ဝါ-သော်၊ ကိ-အဘယ်အရာ
ကို၊ ပဿသိ-မြင်သနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ “ဘန္တေ! မဟာသမုဒ္ဒံ-ကို၊ (ပဿာမိ-
ပါ၏။)” ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ “မဟာသမုဒ္ဒံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ကိ-အဘယ်ကို၊

သမဓုရေန။ ။ပါစိယော-၁၄၀၌ “**သမဓုရေနာတိ** သမံ ဓုရေန၊ သမံ မုခေနာတိ
အတ္ထော”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအလို “ဓုရေန+သမော သမဓုရော၊ [ဓုရ+သမ၊ ရှေ့နောက်
ပြန်၊]”ဟု ပြု၍ “သမဓုရေန-အဦးအားဖြင့် ညီမျှသဖြင့်၊ ဝါ-ရင်ပေါင်တန်းခြင်းဖြင့်”ဟု
ပေး၊ ဆရာတို့ကား “သမဓုရေန-ညီမျှသောအဦးဖြင့်(ကင်္ခါ ဘာ-၂၊ ၂၈၁)”ဟု ပေး
တော်မူ၏၊ ထိုသို့ပေးခြင်းသည် “**သမဓုရေနာတိ** သမေန ဓုရေန၊ သမံ ဓုရေနာတိပိ
ဝဒန္တိ(ကင်္ခါမဟာဋီ-၃၆၅၊ ၃၆၆)”ဟူသော အဖွင့်တွင် “သမေန ဓုရေန”ဟူသော
ရှေ့နည်းနှင့် ညီ၏၊ “သမော+ဓုရော သမဓုရော-ညီမျှသောအဦး”ဟု ပြုပါ၊ “ယုဂေ
ဓိကာရေ ဝိရိယေ၊ ပဓာနေ စာန္တိကေ ဓုရော(ဓာန်-၁၀၀၄)”ဟူသော ဂါထာအရ
ဓုရသဒ္ဓါသည် “ရထားထမ်းပိုး၊ ရထားဦးစသည်၊ လုံ့လ၊ ပြဌာန်းခြင်း၊ အနီး”ဟူသော
အနက်တို့ကို ဟောရာ ဤ၌ အဓိကာရ(အဦး)အနက်ကို ဟောသည်။

စိန္တေသိ-နည်း?” ကုတိ-မေးတော်မူပြီ။ “ဘန္တေ! မမ-၏။ ဝါ-သည်။ ဒုက္ခိတ-
ကာလေ-ဖြစ်သောဆင်းရဲခြင်းရှိရာအခါ၌၊ ဝါ-ဒုက္ခရောက်ရာအခါ၌၊ ရောဒန္တ-
ဿ-ငိုလသော်၊ စတူဟိ-၄စင်းကုန်သော၊ မဟာသမုဒ္ဒေဟိ-မဟာသမုဒြာတို့
ထက်၊ (မဟာသမုဒြာရေတို့ထက်)၊ အတိရေကတရေန-အထူးသဖြင့် ပိုလွန်
သော၊ ဝါ-ပို၍များသော၊ အဿုနာ-မျက်ရည်သည်၊ ဘဝိတဗ္ဗ-ဖြစ်ရာ၏။ ကုတိ
ကုဒ်-ဤအကြောင်းအရာကို၊ စိန္တေသိ-ပြီ။ ကုတိ-လျှောက်ပြီ။ “တိဿ-ဿ!
သာဓု သာဓု-ကောင်းလေစွ ကောင်းလေစွ၊ ဧတံ-ဤစကားသည်၊ ဧဝံ-ဤ
သင်လျှောက်သည့်အတိုင်းမှန်၏။ ဟိ-မှန်၏။ ဧကေကဿ-တစ်ယောက် တစ်
ယောက်သော၊ သတ္တဿ-၏။ ဒုက္ခိတကာလေ-၌၊ ပုပ္ဖရိတအဿုနိ-ယိုစီးသော
မျက်ရည်တို့သည်၊ စတူဟိ-ကုန်သော၊ မဟာသမုဒ္ဒေဟိ-တို့ထက်၊ အတိရေက-
တရာနေဝ-အထူးသဖြင့် ပိုလွန်ကုန်သည်သာ၊ ဝါ-ပို၍များကုန်သည်သာ။”
ကုတိ-မိန့်တော်မူပြီ။ စ ပန-ထပ်၍ ဆက်ဥဒ္ဓါ၊ ကုဒ်-ဤစကားကို၊ ဝတ္တာ-
မိန့်တော်မူပြီး၍၊ ကုမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကို)။ “စတူသု၊ ပေ၊ ပမဇ္ဇသီ”တိ-
၍၊ (အာဟ)။

**စတူသု သမုဒ္ဒေသု ဇလံ ပရိတ္တကံ၊
တတော ဗဟုံ အဿုဇလံ အနပ္ပကံ၊
ဒုက္ခေန ဖုဋ္ဌဿ နရဿ သောစနာ၊
ကိံ ကာရဏာ သမ္ပ တုဝံ ပမဇ္ဇသီ။**

စတူသု-၄စင်းကုန်သော၊ သမုဒ္ဒေသု-သမုဒြာတို့၌၊ (သမုဒြာတွေထဲက)၊
ဇလံ-ရေသည်၊ ပရိတ္တကံ-နည်း၏။ ဒုက္ခေန-ဒုက္ခသည်၊ ဖုဋ္ဌဿ-ထိရောက်
အပ်သော၊ နရဿ-သတ္တဝါ၏။ သောစနာ-ဝမ်းနည်းခြင်းကြောင့်၊ (ပဝတ္တံ-ဖြစ်
သော) အဿုဇလံ-မျက်ရည်သည်၊ တတော-ထိုသမုဒြာရေထက်၊ ဗဟုံ-များ၏။
အနပ္ပကံ-မနည်း၊ သမ္ပ-မိတ်ဆွေ! ကိံ ကာရဏာ-အဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊
တုဝံ-သင်သည်၊ ပမဇ္ဇသီ-မေ့လျော့ဘိသနည်း?

အထ-၌၊ နံ-ထိုကိုရင်ကို၊ ပုန၊ “တိဿ! ကဟံ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဝဿသိ-
နေသနည်း?” ကုတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ။ “ဘန္တေ! ကုမသ္မိံ ပဗ္ဗာရေ-ဤတောင်ဝှမ်း၌၊

ဝါ-ဤတောင်ကြား၌၊ (ဝသာမိ-နေပါ၏။)” ကုတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ “တတ္ထ-
 ထိုတောင်ဝှမ်း၌၊ ဝသန္တော-သော်၊ ကိ-ကို၊ စိန္တေသိ-နည်း?” ကုတိ-ပြီ “ဘန္တေ!
 မယာ-သည်၊ မရန္တေန-လသော်၊ ဝါ-သေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကုမသ္မိံ ဌာနေ-
 ဤနေရာ၌၊ ကတဿ-ပြုအပ်သော၊ သရီရနိက္ခေပဿ-ခန္ဓာကိုယ်ကို ပစ်ချခြင်း
 ၏၊ ပရိစ္ဆေဒေါ-အပိုင်းအခြားသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုတိ-သို့၊ စိန္တေသိ-ခဲ့ပြီ” ကုတိ-
 ဤသို့ လျှောက်ပြီ “တိဿ! သာဓု သာဓု-ကောင်းလေစွ ကောင်းလေစွ၊ ဧတံ-
 ဤစကားသည်၊ ဧဝံ-ဤသင် ပြောသည့်အတိုင်း မှန်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ကုမေသံ
 သတ္တာနံ-ဤသတ္တဝါတို့၏၊ ပထဝိယံ-မြေ၌၊ နိပဇ္ဇိတွာ-လျောင်း၍၊ အမတဌာနံ
 နာမ-မသေဘူးသော အရပ်မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုတိ-ဤသို့၊ ဝတ္တာ-၍၊

ဥပသာလကနာမာနိ၊ သဟဿာနိ စတုဒ္ဒသ၊

အသ္မိံ ပဒေသေ ဒမာနိ၊ နတ္ထိ လောကေ အနာမတံ။

ဥပသာလကနာမာနိ-ဥပသာလကအမည်ရှိကုန်သော၊ **စတုဒ္ဒသ**-၁၄လီ
 ကုန်သော၊ **သဟဿာနိ**-ဘဝအထောင်တို့ကို၊ (တစ်နည်း) **စတုဒ္ဒသ သဟ-**
ဿာနိ-တစ်သောင်းလေးထောင်သော ဘဝတို့ကို၊ အသ္မိံ ပဒေသေ-ဤအရပ်
 ၌၊ ဒမာနိ-မီးသဂြိုဟ်အပ်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ ဝါ-မီးသဂြိုဟ်ရာကာလပြုအပ်ခဲ့ကုန်ပြီ၊ လော-
 ကေ-ဩကာသလောက၌၊ **အနာမတံ**-သေရာသချိုင်းအရပ်သည်၊ နတ္ထိ-သီး

သဟဿာနိ စတုဒ္ဒသ။ ။ဂါထာအထက်နား၌ “တဝေဝ ပိတာ... ဥပသာဠ-
 ကောယေဝ နာမ ဟုတ္တာ ကုမသ္မိံယေဝ ပဗ္ဗတန္တရေ စုဒ္ဒသ ဇာတိသဟဿာနိ ဈာပိ-
 တော(ဇာ. ၄-၂, ၅၀)”ဟု ရှိ၏။ ဈာပိတောအရ မီးအရှိခံရသူသည် “ပိတာ ဥပ-
 သာဠကော”တည်း၊ “စုဒ္ဒသ ဇာတိသဟဿာနိ”ကား ကာလအစွန္တသံယောဂတည်း၊
 ဤအတူ ဂါထာပါ “သဟဿာနိ စတုဒ္ဒသ”သည်လည်း ကာလအစွန္တသံယောဂတည်း၊
 သို့သော် အခြားဟောစရာကံမရှိလျှင် ထိုကာလသည်ပင် ကံဖြစ်နိုင်ရကား “သဟ-
 ဿနိ စတုဒ္ဒသ”သည် ဂါထာ၌ ကံဖြစ်ရ၏။ (ကစ္စာ၊ ကစ္စာဘာ-၁၅၊ ၁၆)

တစ်နည်း။ ။ “စတုဒ္ဒသ-ကုန်သော၊ သဟဿာနိ-ဘဝအထောင်တို့သည်၊ ဥပ-
 သာလကနာမာနိ-ကုန်သည်၊ (ဟုတ္တာ)၊ အသ္မိံ ပဒေသေ-ဤအရပ်၌၊ ဒမာနိ-မီးသဂြိုဟ်
 အပ်ခဲ့ကုန်သည်၊ (အဟေသု-ကုန်ပြီ)”ဟု ပကတိ ဝိကတိနည်းဖြင့် ပေးပါ။

အနာမတံ။ ။ “**အနာမတန္တိ** မတဌာနံ(ဇာ. ၄-၂, ၅၀)”ဟု ဖွင့်၏။ ဤသို့ ဖွင့်ရ

ခြားမရှိ၊ (တစ်နည်း) အနာမတံ နတ္ထိ-အလုံးစုံ သင်္ချိုင်းမြေ ဖြစ်၏။

**ယမှိ သစ္စဉ္စ ဓမ္မော စ, အဟိံသာ သံယမော ဒမော၊
ဧတံ အရိယာ သေဝန္တိ, ဧတံ လောကေ အနာမတံ။**

ယမှိ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌၊ သစ္စဉ္စ-ပုဗ္ဗဘာဂသစ္စဉာဏ်သည်လည်းကောင်း၊ ဓမ္မော စ-လောကုတ္တရာတရားသည်လည်းကောင်း၊ အဟိံသာ-သူတစ်ပါးကို မညှဉ်းဆဲခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ သံယမော-သီလကို စောင့်ထိန်းခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ဒမော-ဣန္ဒြေတို့ကို ဆုံးမခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (အတ္ထိ-၏) အရိယာ-အရိယာတို့သည်၊ **ဧတံ**-ဤသစ္စဓမ္မ, စသည်၅ပါး, ထင်ရှားရှိရာ ပုဂ္ဂိုလ်

ခြင်းမှလည်း အနာမတံ၌ “န+အ”ဟု ပဋိသေခပုဒ်ပါနေသဖြင့် “ဒွိပဋိသေခော ပကတုတ္ထော-ပဋိသေခပုဒ်ပါသောပုဒ်သည် ပကတိအနက်ရှိ၏”ဟူသော ပရိဘာသာ အရ “မတ”ဟူသော ပကတိအနက်ရအောင် ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ “မရတိ ဧတ္တာတိ မတံ-သေရာသင်္ချိုင်းအရပ်၊ န+မတံ အမတံ-သင်္ချိုင်းမဟုတ်သောအရပ်၊ န+အမတံ အနာမတံ-သင်္ချိုင်းမဟုတ်သည်+မဟုတ်သောအရပ်=သေရာသင်္ချိုင်းအရပ်”ဟုပြု။

ဆက်ဦးအံ့-သံသရာ၌ မသေဖူးသောအရပ်မရှိသောကြောင့် ဤကမ္ဘာတစ်မြေ ပြင်လုံးသည် သင်္ချိုင်းအရပ်(မတဌာန)ချည်းသာ ဖြစ်၏။ ယခုပစ္စုပ္ပန် သေရာသင်္ချိုင်း မဟုတ်သောအရပ်ကို “အမတ”ဟု ဆိုအပ်သော စကားသည် တဒ္ဓမ္မုပစာရ(မရှိကို အရှိလုပ်၍ ဆိုအပ်သော)စကား ဖြစ်သည်။ ထိုအမတဟူသောစကားကို တားမြစ်လို သောကြောင့် ပဋိသေခတစ်ခုတိုး၍ “အနာမတံ”ဟု ဆိုသည်။ (ဇေ. ၄-၂, ၅၀)

တစ်နည်း။ ။ “မရိတ္တ ဧတ္တာတိ မတံ၊ န+မတံ အမတံ၊ အမတံယေဝ အနာမတံ- မသေဖူးရာအရပ်-သင်္ချိုင်းမဟုတ်ဖူးရာအရပ်”ဟု ပြု။ အ-ကား အနက်မရ တတ္ထာဝဂုတ္တိ တည်း၊ (တစ်နည်း) တဒမိနာဒီနိ(မောဂ်-၄၇)သုတ်ကြီးဖြင့် အ-လာ(နိဒီ-၄၀)၊ သဒ္ဓ သင်္ဂဟ၌ အဋ္ဌ ဗျဉ္ဇနေသု နံယုဋ် စသုတ်ဖြင့် အ-လာ၏။ ဆက်ဦးအံ့-အမတသဒ္ဓါသည် နိဗ္ဗာန်, နတ်သူဓာကို ဟောသဖြင့် တင့်တယ်သောသဒ္ဓါဖြစ်သော်လည်း “န+အမတံ အနာမတံ”ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် အနာမတသဒ္ဓါက သူသေ၏အရပ်(သူသာန်)ကို ဟောသည့်အတွက် မတင့်တယ်သော အနက်ရှိသောသဒ္ဓါဖြစ်ရတော့သည်ဟု နီတိ သုတ္တ-၂၆၅၌ ဆို၏။

ဧတံ လောကေ အနာမတံ။ ။ဤအနာမတံ၌ ပဋိသေခပုဒ်ရှိသော်လည်း ရှေ့ ဂါထာပါ အနာမတံကဲ့သို့ ပကတိအနက်မပေးရ၊ ပကတိအနက်ပေးလျှင် “သစ္စာစ

တည်းဟူသော ဌာနသို့၊ သေဝန္တိ-ဆည်းကပ်ကုန်၏။ ဧတံ-ဤသစ္စဓမ္မ၊ အစရှိ၍၊ ဤဂုဏ်ရည်သည်။ **လောကေ**-လောက၌၊ **အနာမတံ**-သေခြင်းမရှိ။ [လူသေသော်လည်း ဂုဏ်မသေ-ဟူလို။]

ဣတိ-ဤသို့၊ ဒုကနိပါတေ-ဒုကနိပါတ်၌၊ ဣမံ ဥပသာဠကဇာတကံ-ဤ ဥပသာဠကဇာတ်တော်ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ပထဝိယံ-မြေ၌၊ သရီရနိက္ခေပံ-ခန္ဓာကိုယ်ကို ပစ်ချခြင်းကို၊ ကတ္တာ-၍၊ မရန္တေသု-သေကုန်သော၊ သတ္တေသု-တို့တွင်၊ အမတပုဗ္ဗပဒေသေ-ရှေးက မသေဘူးသော အရပ်၌၊ မရန္တာနာမ-သေသူတို့မည်သည်၊ နတ္ထိ-ကုန်၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ (မသေဘူးသော အရပ်၌ သေသူမရှိသည်မှတစ်ပါး သေသူရှိသည်ကို ဆိုဦးအံ့)၊ အာနန္ဒတ္ထေရ-သဒိသာ-အာနန္ဒာထေရ်နှင့် တူသူတို့သည်၊ အမတပုဗ္ဗပဒေသေ-၌၊ ပရိနိဗ္ဗာ-ယန္တိ-ကုန်၏။

ကိုရ-ချဲ့၊ အာနန္ဒတ္ထေရော-သည်၊ ဝိသဝဿသတိကကာလေ-သက်တော် ၁၂၀ရှိရာအခါ၌၊ **အာယုသင်္ခါရံ**-အတူဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ပြုစီမံသော ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ ဝါ-ကံသည် ပြုစီမံအပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေကို၊ ဩလောကေန္တော-သော်၊

သော ဂုဏ်သည် သေရာဌာန ဖြစ်၏”ဟူသော မလိုရာအနက် ထွက်သွားလိမ့်မည်။ “မရဏံ မတံ၊ နတ္ထိ+ဧတဿ မတံ၊ ဧတသ္မိံ အဓိဂတေ ဝါ နတ္ထိ ပုဂ္ဂလဿ မတံ မရဏန္တိ အမတံ(သာရတ္ထ ၂၊ ၇၇၊ ဓာန်ဋီ-၇)၊ အမတမေဝ အနာမတံ”ဟု ပြု၊ အ-ကား ရှေ့အနာမတံနောက်နည်းကဲ့သို့ တဗ္ဘဂုတ္တိ၊ သို့မဟုတ် အာဂုံတည်း။

ဆက်ဦးအံ့-သစ္စာစသောတရား၅ပါးသည် ဥပါဒိ၊ ဦး၊ ဘင်သဘောအရ ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသောကြောင့် “အမတ(အနာမတ)”မဟုတ်နိုင်ရကား “အနာမတံ”ဟူသော စကားသည် အကျိုးမသေရာနိဗ္ဗာန်၏ အနာမတအမည်ကို အကြောင်းသစ္စာစသော တရားအပေါ်၌ တင်စားထားသော ဖလူပစာစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အမတဘာဝသာနေတော အနာမတံ နာမ(ဇာ. ၄-၂၊ ၅၀)”ဟု ဖွင့်သည်။ (အလင်္ကာဋီ-၂၂၉၊ အလင်္ကာဘာ-၃၆၅၊ ဝိနိစ္ဆယဋီ-၂၊ ၃၀)။

အာယုသင်္ခါရံ ။ အဋ္ဌကထာမုဒိတာတို့၌ အာယုသင်္ခါရအရ “(၁) ဖလသမာပတ်၊ (၂) အတ္တဘော၊ (၃) ဇီဝိတိန္ဒြေ(အသက်)”အားဖြင့် ၃မျိုးတွေ့ရ၏။ “သင်္ခရေတိတိသင်္ခါရော၊ အာယု+သင်္ခါရော အာယုသင်္ခါရေ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို ပြုစီမံတတ်သော ဖလ

ပရိက္ခိဏဘာဝံ-ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-သိ၍၊ “ဣတော-ဤနေ့မှ၊ သတ္တမေ-၇ရက်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဒီဝသေ-၌၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမိ-ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုမည်” ကုတိ-သို့၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ တံ ပဝတ္တိ-ထိုဖြစ်ပုံကို၊ (ထိုသတင်းကို)၊ သုတ္တာ-၍၊ ရောဟိဏိနဒိယာ-ရောဟိနီမြစ်၏၊ ဥဘယတီရဝါသိကေသု-၂ဖက်သောကမ်း၌ နေကုန်သော၊ မနုဿေသု-လူတို့တွင်၊ ဩရိမတီရဝါသိကာ-ဤဖက်ကမ်း၌ နေသောလူတို့သည်၊ “မယံ-တို့သည်၊ ထေရဿ-ထေရ်အား၊ ဗဟူ-ပကာရာ-များသောကျေးဇူးရှိကုန်၏၊ [ဥပဂန္နာ ဟိတံ ကရောတီတိ ဥပကာရော၊

သမာပတ်၊(အံဇီ-၃, ၂၅၇)”ဟု ပြုလျှင် ဖလသမာပတ်ကို ရ၏၊ “အာယံ သင်္ခရောတီတိ အာယုသင်္ခါရေ-ဇီဝိတိန္ဒြေကို ပြုစီမံတတ်သော အတ္တဘော၊(ဝိလံဇီ-၂, ၃၄၀)”ဟု ပြုလျှင် အတ္တဘောကို ရ၏။

ဇီဝိတိန္ဒြေယူ။ ။ဤ၌ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ယူ၍ “ကမ္မုနာ သင်္ခရိယတေတိ သင်္ခါရော၊ အာယု စ+တံ+သင်္ခါရေ စာတိ အာယုသင်္ခါရေ-ကံသည် ပြုစီမံအပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ၊(ဒီဇီ-၂, ၁၄၅)၊ (တစ်နည်း) အာယုဿ+သင်္ခါရေ ရာသိဘာဝေါ အာယုသင်္ခါရေ-အသက်၏ ပေါင်းစုခြင်း၊(အပ. ၄-၂, ၁၃၄)၊ (တစ်နည်း) သဟဇာတဓမ္မေ သင်္ခရောတီတိ သင်္ခါရော၊ အာယု ဧဝ+သင်္ခါရေ အာယုသင်္ခါရေ-တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ပြုစီမံတတ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ၊(မဇီ-၂, ၂၇၃)၊ (တစ်နည်း) အာယံ သင်္ခရောတိ ဧတေနာတိ အာယုသင်္ခါရေ-အတ္တဘောကို ပြုစီမံကြောင်း(ဖြစ်စေကြောင်း)ဇီဝိတိန္ဒြေ၊(သံဇီ-၂, ၁၉၀)”ဟု ပြုပါ။

ဆက်ဦးအံ့-ဇီဝိတိန္ဒြေကိုရသော ဝိဂြိုဟ်၄မျိုးတို့တွင် “အာယံ သင်္ခရောတိ ဧတေနာတိ အာယုသင်္ခါရေ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်၌ အာယုအရ အစိတ်ဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ အမည်ကို အပေါင်းအတ္တဘော(ခန္ဓာကိုယ်)၌ တင်စားသော ဧကဒေသုပစာရ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် အပေါင်းအတ္တဘော(ခန္ဓာကိုယ်)ကို ယူပါ။(သံဇီ-၂, ၁၉၀) [ဇန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ အာယု၊ [ဣ+ဣ၊-ရူ-၄၀၄၊] အယန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတေနာတိ အာယု၊ [အယ+ဣ၊ ပု+န၊-မောဂ်-၇, ၁၊] အာယဝန္တိ မိဿိဘဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ အာယု၊ အာယဝန္တိ အာဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ တသ္မိံ သတိ အရူပဓမ္မာတိ ဝါ အာယု၊ [အာ+ယု+ဣ၊-နီတိဓာတု-၁၃၈] အာ သမန္တတော ယုနောတိ ပါလေတိ သတ္တေတိ အာယု၊(အပ. ၄-၂, ၁၃၄) အာယန္တိ ပတိဌဟန္တိ ဧတေနာတိဝါ အာယု၊ (အာယ+ဥ၊-ဂဠုန်-၃၀)။]

ဥပဂန္နာ ကရိယတေ ဧတေနာတိ ဝါ ဥပကာရာ၊ [ဥပ+ကရ+ဏ၊] ဗဟု+ဥပကာရာ ဧတေသန္တိ ဗဟူ ပကာရာ(ဂဠုန်ပျံ-၂၁၊ နိသာဒီ-၁၂၈)၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သန္တိကေ-
 ဌ၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ-လိမ့်မည်။” ကုတိ-သို့၊ ဝဒိသု-ကုန်ပြီ၊ ပရတီရဝါသိကာပိ-
 ဟိုဖက်ကမ်း၌ နေသောလူတို့သည်လည်း၊ “မယံ-တို့သည်၊ ထေရဿ-အား၊
 ဗဟူပကာရာ-ကုန်၏၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သန္တိကေ-ဌ၊ ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ-မည်။”
 ကုတိ-သို့၊ ဝဒိသု-ကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တေသံ-ထိုလူတို့၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတ္တာ-
 ၍၊ “ဥဘယတီရဝါသိနော-၂ဖက်သောကမ်း၌ နေသောလူတို့သည်၊ မယံ-အား၊
 ဝါ-၏၊ ဥပကာရာ-လျော်သောကျေးဇူးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်၏၊ ဝါ-
 ကျေးဇူးကို ပြုတတ်ကုန်၏၊ [ဓမ္မဘာ-၁၊ ၅၅၀၈]၊ ကုမေ နာမ-ဤမည်သူတို့သည်၊
 အနုပကာရာ-လျော်သော ကျေးဇူးရှိသည်၏အဖြစ်ကို မပြုတတ်ကုန်၊ ဝါ-ကျေး-
 ဇူးကို မပြုတတ်ကုန်၊ ကုတိ-သို့၊ ဝတ္တံ-ပြောခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊
 အဟံ-သည်၊ ဩရိမတီရေ-ဤဖက်ကမ်း၌၊ သစေ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမိ-အကယ်၍
 ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုအံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊ ပရတီရဝါသိနော-ဟိုဖက်ကမ်း၌ နေကုန်သော
 လူတို့သည်၊ ဓာတုဂဟဏတ္ထံ-ဓာတ်တော်ကို ယူခြင်းအကျိုးငှာ၊ တေဟိ-(ဤ
 ဖက်ကမ်း၌နေသော) ထိုလူတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ၊ ကလဟံ-ခိုက်ရန်ကို၊ ကရိဿန္တိ-ပြုကြ
 လိမ့်မည်၊ ပရတီရေ-ဟိုဖက်ကမ်း၌၊ သစေ ပရိနိဗ္ဗာယိဿာမိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ)၊
 ဩရိမတီရဝါသိနောပိ-တို့သည်လည်း၊ တထာ-ထို့အတူ၊ (ကလဟံ-ကို)၊ ကရိ-
 သန္တိ၊ ကလဟော-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနောပိ-ဖြစ်သော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်လျှင်လည်း၊
 မံ-ကို၊ နိဿာယေဝ-မှီ၍သာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဝူပသမမာနောပိ-
 ငြိမ်းအေးသော်လည်း၊ ဝါ-ငြိမ်းအေးလျှင်လည်း၊ မံ-ကို၊ နိဿာယေဝ-၍သာ၊
 ဝူပသမိဿတိ-ငြိမ်းအေးလိမ့်မည်။” ကုတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ “ဩရိမတီရဝါသိ-
 နောပိ-တို့သည်လည်း၊ မယံ-အား၊ ဝါ-၏၊ ဥပကာရာ-လျော်သောကျေးဇူးရှိ
 သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်၏၊ ဝါ-ကျေးဇူးကို ပြုတတ်ကုန်၏၊ ပရတီရ-
 ဝါသိနောပိ-တို့သည်လည်း၊ မယံ-အား၊ ဝါ-၏၊ ဥပကာရာ-ကုန်၏၊ အနုပ-
 ကာရာပိ နာမ-လျော်သောကျေးဇူးရှိသည်၏အဖြစ်ကို မပြုတတ်သူတို့မည်
 သည်လည်း၊ နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဩရိမတီရဝါသိနော-တို့သည်၊ ဩရိမတီရေယေဝ-
 ဤဖက်ကမ်း၌သာ၊ သန္တိပတန္တ-စုဝေးကြလော၊ ပရတီရဝါသိနောပိ-တို့သည်

လည်း၊ ပရတီရေယေဝ-ဟိုဖက်ကမ်း၌သာ၊ (သန္နိပတန္တု-ကြလော၊)” ဣတိ-
 သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ သတ္တမေ-၇ရက်မြောက်ဖြစ်သော၊
 ဒိဝသေ-၌၊ မဇ္ဈေနဒိယာ-မြစ်၏အလယ်၌၊ သတ္တတာလပ္ပမာဏေ-ထန်း၇ဆင့်
 ပမာဏရှိသော၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ ပလ္လင်္ကေန-ထက်ဝက်ပလ္လင်ဖြင့်၊
 [ဓမ္မဘာ-၂၊ ၇၇၈။] နိသီဒိတွာ-၍၊ မဟာဇနဿ-များစွာသော လူအပေါင်းအား၊
 ဓမ္မ-ကို၊ ကထေတွာ-၍၊ “မမ-၏၊ သရီရံ-သည်၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဘိဇ္ဇိတွာ-
 ကွဲ၍၊ ဧကော-တစ်ခုသော၊ ဘာဂေါ-အဖို့သည်၊ (အခြမ်းသည်)၊ ဩရိမတီရေ-
 ဤဖက်ကမ်း၌၊ ပတတု-ကျပါစေ၊ ဧကော-သော၊ ဘာဂေါ-သည်၊ ပရတီရေ-
 ဟိုဖက်ကမ်း၌၊ (ပတတု-စေ)” ဣတိ-သို့၊ **အဓိဋ္ဌာယ**-အဓိဋ္ဌာန်၍၊ ယထာ-
 နိသိန္နောဝ-အကြင်အကြင်တိုင်နေတော်မူလျက်သာလျှင်၊ **တေဇောဓာတု**-
 တေဇောဓာတ်ဟူသော ကသိုဏ်းလျှင်အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ကို၊

အဓိဋ္ဌာယ။ ။ “အဓိဋ္ဌာယ-စိတ်ကို လွန်ကဲစွာ တည်စေ၍၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ-စိတ်ကို
 လွန်ကဲစွာ ဖြစ်စေ၍၊ (အဓိပ္ပာယတ္ထ)၊ ဝါ-အဓိဋ္ဌာန်၍၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)”ဟု ပေး၊ အဓိ-
 သဒ္ဒါ၊ အဓိကအနက်ဟော၊ အဓိဋ္ဌာယအရ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဒိ၊ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဒိ၂မျိုးတွင် အဓိဋ္ဌာ-
 နိဒ္ဒိကို ယူပါ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် ကြိယာအဘိညာဏ်တည်း။ (ပဋိသံ- ၄-၂၊ ၂၆၇၊
 ဝိသုဒ္ဓိ-၂၊ ၁၅၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂၊ ၂၁)

တေဇောဓာတု။ ။ တေဇေတိ ပရိပါစေတိ၊ နိသေတိ ဝါ တိက္ခဘာဝေန သေသ-
 ဘူတတ္ထယံ ဥဿာပေတီတိ တေဇော၊ အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေတီတိ ဓာတု၊ သံသာရ-
 ဒုက္ခံ ဒဟတိ ဝိဒဟတီတိ ဝါ ဓာတု၊ သတ္တေဟိ ဓီယတီတိ ဝါ ဓာတု၊ ဝိဓာနံ ဝါ
 ဓာတု-ဒုက္ခကိုစီမံခြင်း၊ ဓီယတေ ဧတာယာတိ ဝါ ဓာတု-သံသရာဒုက္ခကို စီမံကြောင်း
 တရား၊ ဓီယတေ ဧတိဿန္တိ ဝါ ဓာတု-သံသရာဒုက္ခကို ထားရာတရား၊ ဓာတု ဝိယာတိ
 ဝါ ဓာတု-ကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်း ရသသေဏိတစသောဓာတ်၊ ကျောက်၏အစိတ်
 အပိုင်း ဆေးဒန်းမြင်းသီလာစသောဓာတ်နှင့် တူသောတရား၊ တေဇောယေဝ+ဓာတု
 တေဇောဓာတု။ (အဘိဝိ-၁၉၅)

အရကောကံ။ ။ တေဇောဓာတုအရ မုချအားဖြင့် ဆီမီး၊ တောမီးအစရှိသော
 မီးကသိုဏ်း(တေဇောကသိုဏ်း)ကို ရ၏၊ သဒိဿပစာရ၊ ဌာနပစာရအားဖြင့် ထိုတေ
 ဇောကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ရအပ်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ရ၏၊ အကြောင်း အာရုံ၏
 အမည်ကို အကျိုးအာရမ္မဏိကဈာန်၌ တင်စား၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ထိုပဋိ

သမာပဋိ-ဝင်စားပြီ၊ ဇာလာ-မီးတောက်တို့သည်၊ ဥဌဟိသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊ သရိရံ-သည်၊ မဇ္ဈေ-၌၊ ဘိဒ္ဓိတွာ-၍၊ ဧကော-သော၊ ဘာဂေါ-သည်၊ ဩရိမတီရေ-၌၊ ပတိ-ကျပြီ၊ ဧကော-သော၊ ဘာဂေါ-သည်၊ ပရတီရေ-၌၊ (ပတိ-ပြီ) တတော-ထိုမှနောက်၌၊ မဟာဇနော-သည်၊ ပရိဒေဝိ-ပြီ၊ ပထဝိဥဇ္ဈိယနသဒ္ဓေါ ဝိယ-မြေကြီးပြိုခြင်းကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသော အသံကဲ့သို့၊ ဝါ-မြေပြိုသံကဲ့သို့၊ အာရောဒနသဒ္ဓေါ-ငိုကြွေးသံသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သတ္ထု-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာန-ပရိနိဗ္ဗာန်စံရာအခါ၌၊ အာရောဒနသဒ္ဓတောပိ-ငိုကြွေးသံထက်လည်း၊ **ကာရုည-တရော**-အထူးအားဖြင့် သနားခြင်းရှိသည်၊ ဝါ-ပို၍ သနားခြင်းရှိသည်၊ အဟောသိ၊ မနုဿာ-တို့သည်၊ စတ္တာရော မာသေ-ငှလတို့ပတ်လုံး၊ ရောဒန္တာ-ငိုကြွေးကုန်လျက်၊ ပရိဒေဝန္တာ-မြည်တမ်းကုန်လျက်၊ “သတ္ထု-၏၊ ပတ္တစိဝရ-ဂ္ဂါဟကေ-သပိတ်သင်္ကန်းကို ကိုင်ယူသော အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ တိဋ္ဌန္တေ-တည်ရှိလသော်၊ သတ္ထု-၏၊ ဌိတကာလော ဝိယ-တည်ရှိရာအခါကဲ့သို့၊ နော-ငါတို့ဖို့၊ ဝါ-အတွက်၊ အဟောသိ၊ ဣဒါနိ-၌၊ နော-တို့၏၊ သတ္တာ-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗတော-ပြီ၊” ဣတိ-သို့၊ ဝိပလပန္တာ-အထူးထူးအပြားပြား ပြောဆိုမြည်တမ်းကုန်လျက်၊ ဝိရဝန္တာ-အထူးထူးသောအသံကို ပြုကုန်လျက်၊ ဝါ-အော်ဟစ်ငိုကြွေးကုန်လျက်၊ ဝိစရိသု-လှည့်လည်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤကား အရှင်အာနန္ဒာ၏ မသေဘူးရာ အရပ်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပုံတည်း။

ပုန-ဖန်၊ သတ္တာ၊ သာမဏေရံ-ကို၊ “တိဿ-တိဿ၊ ဣမသ္မိံ ဝနသဏ္ဍေ-

ဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုသော ဈာန်ကို ရ၏။ သို့မဟုတ်၊ “တေဇောဓာတု+ကသိဏာ-ရမ္မဏံ ဧတဿာတိ တေဇောဓာတု-တေဇောဓာတ်ဟူသော ကသိဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်”ဟု ပြု၍ ကသိဏာရမ္မဏပုဒ်အကျေကြံပါ။ (ဝိ. ၄-၂၊ ၁၆၄၊ ၂၃၁န. ၄-၃၈၉၊ သာရတ္ထ-၁၊ ၁၃၇၊ ပါရာဂံသစ်-၁၊ ၂၃၄)

ကာရုညတရော။ ။ကရုဏာယေဝ ကာရုညံ၊ [ကရုဏာ+ဏျ] ကာရုညံ+အဿ အတ္ထိတိ ကာရုညော-သနားခြင်းရှိသော ငိုကြွေးသံ၊ [ကာရုည+ဏာ] ဝိသေသေန+ကာရုညော ကာရုညတရော-အထူးအားဖြင့် သနားခြင်းရှိသောအသံ၊ ဝါ-ပို၍ သနားဖွယ်ကောင်းသောအသံ။

ဤတောအုပ်၌၊ ဒီပိအာဒိနံ-သစ်ကျားအစရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ သဒ္ဓေန-အသံကြောင့်၊ ဘာယသိ-ကြောက်သလော? န ဘာယသိ-မကြောက်ဘူးလော?” ကူတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ “ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရား! န ဘာယသိ-မကြောက်ပါ။ အပိစခေါ ပန-စင်စစ်ကား၊ မေ-တပည့်တော်၏၊ ဧတေသံ-ဤသစ်ကျားအစရှိသော သတ္တဝါတို့၏၊ သဒ္ဓိ-ကို၊ သုတ္တာ-၍၊ ဝနရတိ နာမ-တော၌ မွေ့လျော်ခြင်းမည်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏။” ကူတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-၍၊ သဌိမတ္တာဟိ-(၆၀)အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဂါထာဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဝနဝဏ္ဏနံ နာမ-တောကို ချီးမွမ်းခြင်းမည်သည်ကို၊ (တောဖွဲ့ကို)၊ ကထေသိ-လျှောက်ပြီ၊ အထ-၌၊ နံ-ထိုကိုရင်ကို၊ သတ္တာ-သည်၊ “တိဿာတိ-တိဿဟူ၍၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်တော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! ကိဘာပါနည်း?” ကူတိ-ဤသို့ မေးလျှောက်ပြီ၊ “မယံ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆာမ-ကြွကြတော့မည်၊ တွံ-သည်၊ ဂမိဿသိ-လိုက်ခဲ့မည်လော? နိဝတ္တိဿသိ-ပြန်လှည့်မည်လော?” ကူတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ “ဘန္တေ-ရား! မယံ-တပည့်တော်၏၊ ဥပ္ပဇ္ဈာယေ-သည်၊ မံ-ကို၊ အာဒါယ-ခေါ်၍၊ ဂစ္ဆန္တေ-သွားလသော်၊ ဂမိဿာမိ-လိုက်ခဲ့ပါမည်၊ နိဝတ္တေန္တေ-ပြန်စေလိုလသော်၊ (နေရစ်စေလိုလသော်)၊ နိဝတ္တိဿာမိ-ပြန်လှည့်ပါမည်၊ (နေရစ်ခဲ့ပါမည်)” ကူတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သတ္တာ၊ ဘိက္ခုသံဃေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပတ္တာမိ၊ ပန-ဆက်၊ သာမဏေရဿ-၏၊ နိဝတ္တိ-တုမေဝ-ပြန်လှည့်ခြင်းငှာသာ၊ (နေရစ်ခြင်းငှာသာ)၊ အဇ္ဈာသယော-အလိုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ထေရော-အရှင်သာရိပုတ္တတြာထေရ်သည်၊ တံ-ထိုအလိုကို၊ ဥတ္တာ-၍၊ “တိဿ-တိဿ! သစေ နိဝတ္တိတုကာမော-အကယ်၍ ပြန်လှည့်ခြင်းငှာ အလိုရှိအံ့၊ (အကယ်၍ နေရစ်ခြင်းငှာ အလိုရှိအံ့)၊ (ဧဝံသတိ)၊ နိဝတ္တိ-ပြန်လှည့်လော၊ (နေရစ်ခဲ့လော)” ကူတိ၊ အာဟ၊ သော-ထိုကိုရင်သည်၊ သတ္တာရဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝန္နိတ္တာ-၍၊ နိဝတ္တိ-ပြန်လှည့်ပြီ၊ သတ္တာ-သည်၊ ဇေတဝနမေဝ-သို့သာ၊ အဂမာသိ-ကြွတော်မူပြီ။

ဓမ္မသဘာယံ-၌၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ကထာ-သည်၊ ဥဒပါဒိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ “ဝနဝါသီတိဿသာမဏေရော-သည်၊ ဒုက္ကရံ-ခဲယဉ်းသောအမှုကို၊ ကရေတိ-၏၊ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော-ပဋိသန္ဓေယူရာအခါမှ၊ ပဋာယ-၍၊ အဿ-ထိုကိုရင်၏။

ဉာတကာ-ဆွေမျိုးတို့သည်၊ သတ္တသု-ဂုဗျိုးကုန်သော၊ မင်္ဂလေသု-မင်္ဂလာတို့၌၊ ပဉ္စန္ဒ ဘိက္ခုသတာနံ-တို့အား၊ အပ္ပောဒကမဓုပါယသမေဝ-ရေမရောသော နို့ ယနာကိုသာ၊ အဒံသု-ကုန်ပြီ၊ ပဗ္ဗဇိတကာလေ-ရှင်ပြုပြီးရာအခါ၌၊ အန္တောဝိ-ဟာရေ-ကျောင်းတွင်း၌၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ-သော၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-အား၊ သတ္တ ဒိဝသာနိ-ဂုရုတ်တို့ပတ်လုံး၊ အပ္ပောဒကမဓုပါယသမေဝ-ကိုသာ၊ အဒံသု၊ ပဗ္ဗဇိ-တွာ-ရှင်ပြုပြီး၍၊ အဋ္ဌမေ-စရက်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဒိဝသေ-နေ၌၊ အန္တောဂါမိ-ရွာတွင်းသို့၊ ပဝိသန္တော-ဝင်လသော်၊ ဒွိဟေဝ-၂ရက်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒိဝသေဟိ-ရက်တို့ဖြင့်၊ သာဠကသဟဿေန-အဝတ်တစ်ထောင်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပိဏ္ဍပါတသဟဿံ-ဆွမ်းတစ်ထောင်ကို၊ လဘိ-ပြီ၊ ပုန၊ ဧကဒိဝသံ -တစ်နေ့၌၊ ကမ္မလသဟဿံ-ကမ္မလာတစ်ထောင်ကို၊ လဘိ-ပြီ၊ အဟော ဝတ-ဩဌာ . . . အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-သို့လျှင် အဿ-ထိုကိုရင်၏၊ ဣဓ-ဤအရပ်၌၊ ဝသနကာလေ-နေရာအခါ၌၊ မဟာလာဘသက္ကာရော-ကြီးစွာသော လာဘ် ပူဇော်သက္ကာရသည်၊ ဥပ္ပဇိ-ပြီ၊ ဣဒါနိ-၌၊ ဧဝရူပံ-ဤသို့သဘောရှိသော၊ လာဘ-သက္ကာရံ-လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရကို၊ ဆဉ္စေတွာ-စွန့်ပယ်၍၊ အရညံ-သို့၊ ပဝိသိ-တွာ-၍၊ မိဿကာဟာရေန-(အကောင်းအဆိုး) ရောနှောသော အာဟာရနှင့်၊ ယာပေတိ-ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေ၏၊ ဝါ-မျှတ၏၊ တိဿသာမဏော-ရော-သည်၊ ဒုက္ကရကာရကော ဝတ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြုအပ်သောအမှုကို ပြုနိုင် ပါပေစွတကား၊ (ပြုနိုင်ခဲသောအလုပ်ကို လုပ်နိုင်ပါပေစွတကား)” ဣတိ-ဤသို့ ဖြစ်ပြီ၊ သတ္တာ၊ အာဂန္တာ-၍၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! ဧတရဟိ-၌၊ ကာယ ကထာယ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အတ္ထ န-ကုန်သနည်း?” ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိတွာ-၍ “ဣမာယ နာမ-ဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ (သန္နိသိန္နာ-ကုန်သည်၊ အမှ-ကုန်၏)” ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-အပ်သော်၊ “ဘိက္ခဝေ-တို့! အာမ-အိမ်၊ ဧသာ လာဘူပနိသာ နာမ-ဤလာဘ်ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်မည်သည်၊ အညာ-နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊ အကျင့်ကောင်းမှ တစ်မျိုးတစ်ခြား တစ်ပါးသာ တည်း၊ နိဗ္ဗာနဂါမိနိ-နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေနိုင်သော၊ ဝါ-နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ-အကျင့်သည်၊ အညာ-ဂုဏ်လာဘ်မျှော်ကိုး၊ အကျင့်ဆိုးမှ၊ တစ်မျိုးတစ်ခြား တစ်ပါးသာတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ‘ဧဝံ-ဤသို့ကျင့်လသော်၊ လာဘံ-

လာဘ်ကို လဘိဿာမိ-ရလိမ့်မည်' ကုတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ (ဤသို့ မျှော်လင့်၍)။
အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂသမာဒါနဝသေန- အာရညိကအစရှိသောဓုတင်္ဂကို
 ဆောက်တည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ လာဘူပနိသံ-လာဘ်ရခြင်း၏ အကြောင်း
 ဖြစ်သောအကျင့်ကို၊ ရက္ခန္တဿ-စောင့်ရှောက်သော၊ ဘိက္ခုနော-ဖို့ ဝါ-အတွက်၊

အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂသမာဒါနဝသေန။ ။အရည+နိဝါသော အရညံ၊ နိဝါသ
 ပုဒ်ကျေသည်။ အရည+သီလံ အဿာတိ အာရညိကော-တော၌ နေခြင်းအလေ့ ရှိ
 သောရဟန်း၊ [အရည+ဏိက၊] အာရညိကော+အာဒိ ယဿာတိ အာရညိကာဒိ-
 တော၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသောရဟန်းအစရှိသည်။ ကိလေသေ ဓုနာတီတိ ဓုတံ၊ အင်္ဂတိ
 အတ္တနော ဖလံ ပဋိစ္စ ဟေတုဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ အင်္ဂီ၊ ဓုတံ စ+တံ+အင်္ဂီ စာတိ ဓုတင်္ဂ-
 ကိလေသာတို့ကို လှုပ်ခါဖျက်ဆီးတတ်သော အကြောင်းအင်္ဂါသမာဒါနစေတနာ၊ အာ-
 ရညိကာဒိဿ+ဓုတင်္ဂ အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂ-တော၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသောရဟန်း
 အစရှိသည်၏ ကိလေသာတို့ကို လှုပ်ခါဖျက်ဆီးတတ်သော အကြောင်းအင်္ဂါသမာ
 ဒါနစေတနာ၊ အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂဿ+သမာဒါနံ အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂသမာဒါနံ-
 တော၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသောရဟန်းအစရှိသည်၏ ကိလေသာတို့ကို လှုပ်ခါဖျက်
 ဆီးတတ်သော အကြောင်းအင်္ဂါသမာဒါနစေတနာကို ကောင်းစွာယူခြင်း (ဆောက်
 တည်ခြင်း)၊ အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂသမာဒါနဿ+ဝသော အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂဝသော၊
 ဤကား ဓုတင်္ဂအဖွင့် ဥနည်းရှိရာ နောက်ဆုံးနည်းတည်း၊ အထက်၌ အဓိပ္ပာယ်ပေါ်ရုံ
 အလွယ်ပေးထားသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁, ၅၉၊ ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁, ၈၉၊ ၉၀)။

ပထမနည်း။ ။ကိလေသေ ဓုနာတီတိ ဓုတော-ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီး
 တတ်သောရဟန်း(သုတ္တနိံ၊ ၄-၂, ၁၀၃)၊ အာရညိကာဒိ စ+သော+ဓုတော စာတိ
 အာရညိကာဒိဓုတော-ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သော တော၌ နေလေ့
 ရှိသောရဟန်းအစရှိသည်။ အာရညိကာဒိဓုတဿ+အင်္ဂီ အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂ-ကိ
 လေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သော တော၌ နေလေ့ရှိသောရဟန်းအစရှိသည်
 ၏ အကြောင်းအင်္ဂါသမာဒါနစေတနာ။

ဒုတိယနည်း။ ။ကိလေသေ ဓုနာတီတိ ဓုတံ၊ ဓုတံ+အင်္ဂီ ဧတဿာတိ ဓုတင်္ဂ-
 ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော အကြောင်းရှိသော
 သမာဒါနစေတနာ၊ အာရညိကာဒိဿ+ဓုတင်္ဂ အာရညိကာဒိဓုတင်္ဂ-တော၌ နေလေ့
 ရှိသော ရဟန်းအစရှိသည်၏ ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သော ဉာဏ်ဟူ
 သော အကြောင်းရှိသော သမာဒါနစေတနာ။

စက္ကာရော-၄ပါးကုန်သော၊ အပါယာ-တို့သည်၊ ဝိဝဋ္ဌဒ္ဓါရာ ဧဝ-ဖွင့်ထားအပ်သော တံခါးရှိကုန်သည်သာ၊ ဝါ-တံခါးပွင့်နေကုန်သည်သာ၊ (ဟုတွာ)၊ တိဋ္ဌန္တိ-တည်နေကုန်၏၊ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ နိဗ္ဗာနဂါမိနိယာ-နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေနိုင်သော၊ ဝါ-နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါယ-အကျင့်ကြောင့်၊ [ဂဏှာတိဉ္စစပ်၊] ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ လာဘသက္ကာရံ-ကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ အရညံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ ယဇ္ဇေန္တော-စေ့ဆော်လသော်၊ ဝါယမန္တော-အားထုတ်လသော်၊ အရဟတ္တံ-ကို၊ ဂဏှာတိ-ရယူနိုင်၏။” ဣတိ-သို့၊ အနုသန္တိ-ကို၊ ယဇ္ဇေတွာ-၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေန္တော-သော်၊ ဣမံ ဂါထံ-ကို၊ အာဟ၊ (ကိ)၊ “အညာ ဟိ ၊ ပေ ၊ မနုဗြူဟယေ” တိ-၍၊ (အာဟ)။

အညာ ဟိ လာဘူပနိသာ၊ အညာ နိဗ္ဗာနဂါမိနိ၊

ဧဝမေတံ အဘိညာယ၊ ဘိက္ခု ဗုဒ္ဓဿ သာဝကော၊

သက္ကာရံ နာဘိနန္ဒေယျ၊ ဝိဝေကမနုဗြူဟယေ။

လာဘူပနိသာ-လာဘ်၏အကြောင်း မကောင်းသောအကျင့်သည်၊ အညာ ဟိ (အညာ ဧဝ)-နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊ အကျင့်ကောင်းမှ၊ ရွဲ့စောင်းသောအား၊ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း၊ နိဗ္ဗာနဂါမိနိ-နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊ အကျင့်ကောင်းသည်၊ အညာ ဟိ-ဂုဏ်လာဘ်မျှော်ကိုး၊ အကျင့်ဆိုးမှ၊ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဧတံ-ဤအကျင့် ၂မျိုးကို၊ အဘိညာယ-သိ၍၊ ဗုဒ္ဓဿ-သိရန် မှန်က၊ မကျန်ရအောင်၊ လုံးဝသိမြင်၊ ဘုရားရှင်၏၊ သာဝကော-အဆုံးအမကို လိုက်နာသော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းသည်၊ သက္ကာရံ-ကောင်းစွာပြုအပ်၊ အဓမ္မိက လာဘ်ကို၊ န အဘိနန္ဒေယျ-မနှစ်သက်ရာ၊ ဝိဝေကံ-ကာယစိတ္တဥပဓိဝိဝေက ကို၊ (ပေါင်းဖော် ကိလေသ၊ သင်္ခါရဟု၊ သုံးဝကင်းဝေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးကို)၊ အနု-ဗြူဟယေ-တိုးပွားစေရာ၏။

တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ အညာ ဟိ လာဘူပနိသာ၊ အညာ နိဗ္ဗာနဂါမိနိတိ-ကား၊ ဧသော လာဘူပနိသာ နာမ-ဤလာဘ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်မည်သည်၊ အညာ ဧဝ-နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊ အကျင့်ကောင်းမှ တစ်မျိုးတစ်ခြားတစ်ပါးသာတည်း။ နိဗ္ဗာနဂါမိနိ-နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေနိုင်သော၊ ဝါ-

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒါ-အကျင့်သည်၊ အညာ-ဂုဏ်လာဘ်
မျှော်ကိုး၊ အကျင့်ဆိုးမှ၊ တစ်မျိုးတစ်ခြားတစ်ပါးသာတည်း၊ ဟိ-မှန်၊ လာဘု-
ပွာဒကေန-လာဘ်ကို ဖြစ်စေသော၊ ဘိက္ခုနာ-သည်၊ ထောက်-အနည်းငယ်၊
အကုသလကမ္မ-အကုသိုလ်ကံကို၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ **ကာယ-**
ဝင်္ကာဒိနိ-ကောက်ကွေးသော ကိုယ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ-ကိုယ်၏၊ ကောက်
ခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ (ကာယဒုစရိုက်အစရှိသည်တို့ကို)၊ ကာတဗ္ဗာနိ-ပြုထိုက်
ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ **ဟိ-**ဥပမာဆောင်၊ ထင်အောင် ပြဉ္စးအံ့၊ ယသ္မိ
ကာလေ-အကြင်အခါ၌၊ ကာယဝင်္ကာဒိသု-ကောက်ကွေးသော ကိုယ်အစရှိ
သည်တို့တွင်၊ ဝါ-ကိုယ်၏၊ ကောက်ခြင်းအစရှိသည်တို့တွင်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခု
ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ လာဘော-လာဘ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊
(ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း?) ပါယသပါတိယံ-နိဗ္ဗာနာခွက်၌၊ ဝင်္ကာ-ကောက်
ကွေးသည်ကို၊ ဝါ-ကောက်ကွေးအောင်၊ အကတ္တာ-မပြုမူ၍၊ ဥဇဇကမေဝ-ဖြောင့်
ဖြောင့်သာလျှင်၊ ဟတ္ထံ-လက်ကို၊ ဩတာရေတွာ-သက်ဝင်စေ၍၊ ဝါ-ချ၍၊ ဥ-
က္ခိယန္တဿ-မြှောက်သူ၏၊ ဝါ-သော်၊ ဟတ္ထော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ မက္ခိတမတ္တကောဝ-
လိမ်းကျအပ်ကာမျှသည်သာ၊ (ညစ်ပေကာမျှသာ)၊ ဟောတိ၊ ပန-အဖို့တစ်ပါး

ကာယဝင်္ကာဒိနိ။ ။ကာယော စ+သော+ဝင်္ကာ စာတိ ကာယဝင်္ကာ-ကောက်
သောကိုယ်၊ ဝိသေသနပရပဒကမ္မဓာရည်း၊ (တစ်နည်း) ကာယဿ+ဝင်္ကာ ကာယ-
ဝင်္ကာ-ကိုယ်၏၊ အကောက်၊ ကာယဝင်္ကာ+အာဒိ ယေသန္တိ ကာယဝင်္ကာဒိနိ၊ ဒုစရိုက်
ပြုသူ၏ ကိုယ်နှုတ်စိတ်သည် ဖြောင့်မတ်မှုမရှိဘဲ ကောက်ကောက်ကွေ့ကွေ့ ဖြစ်နေ
ရကား ဒုစရိုက်(၁၀)ပါးကို “ကာယဝင်္ကာဒိနိ”ဟု ဆိုရသည်၊ အာဒိဖြင့် ဝစီဝင်၊
မနောဝင် တို့ကို ယူပါ။ [**ကာယဝင်္ကာတိအာဒိနိ** ကာယဒုစရိတာဒိနံ နာမာနိ(အံ၊ ဌ-
၂၊ ၈၀)။]

ယသ္မိ ဟိ...နိက္ခမတိ။ ။“ယသ္မိ ဟိ”၌ ဟိသဒ္ဓါကား တပွာကဋီကရဏ
အနက်ဟော၊ “ဟိကာရော... ဥပမတ္ထော(ပဋိဂံ-၆၂)”ဟူသော အဖွင့်အရ ဟိသဒ္ဓါ
ဥပမာအနက်ဟောနိုင်ရကား “ကံသပါတိယံ ဟိ”၌ ဟိသဒ္ဓါ ဥပမာအနက်ဟောဟု
ယူပါ။ “ယသ္မိ ဟိ၊ ပေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကား ဥပမေယျဝါကျ၊ “ပါယသပါတိယံ၊ ပေ ၊ နိက္ခမတိ”
ကား ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝံ၊ ပေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကား နိဂုံးဝါကျတည်း။

ကား၊ ဝင်္ကီ-ကို၊ ဝါ-အောင်၊ ကတွာ-၍၊ ဩတာရေတွာ-၍၊ ဥက္ခိပန္တဿ-၏၊ ဝါ-သော်၊ ပါယသပိဏ္ဍိ-နိဗ္ဗာနာခဲကို၊ ဥဒ္ဓရန္တောဝ-ထုတ်ဆောင်လျက်သာ၊ နိ-ကွမတိ **ဟိ** (နိကွမတိ ယထာ)-ထွက်သကဲ့သို့တည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ကာယ-ဝင်္ကာဒိနိ-ကောက်ကွေးသော ကိုယ်အစရှိသည်တို့ကို၊ ဝါ-ကိုယ်၏၊ ကောက်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ကရဏကာလေယေဝ-ပြုရာအခါ၌သာ၊ လာဘော-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၏၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ အဓမ္မိကာ-မတရား၌ ယှဉ်သော၊ ဝါ-တရားမဲ့သော၊ လာဘူပနိသာ နာမ-လာဘ်ရခြင်း၏၊ အကြောင်းမည်၏။ ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဥပဓိသမ္ပဒါ-ဥပဓိ၏၊ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-ရုပ် အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ စီဝရဓာရဏံ-ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင် ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဗာဟုသစ္စံ-များသောသုတရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝါ-အကြားအမြင်များခြင်းလည်းကောင်း၊ **ပရိဝါရော**-စင်ကြယ်သော အခြံအရံ ပရိသတ်၏၊ ပြည့်စုံခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝါ-အခြံအရံပရိသတ်များခြင်းလည်း ကောင်း၊ အရညဝါသော-တော၌ နေခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧဝ- ရူပေဟိ-ဤသို့သဘော ရှိကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ-အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဥ- ပ္ပန္နော-ဖြစ်သော၊ လာဘော-သည်၊ ဓမ္မိကော နာမ-တရား၌ ယှဉ်သော လာဘ် မည်သည်၊ ဟောတိ-၏။ ပန -ဆက်၊ နိဗ္ဗာနဂါမိနိ-သော၊ ပဋိပဒိ-ကို၊ ပူရေန္တေန- ဖြည့်ကျင့်သော၊ ဘိက္ခုနာ-သည်၊ ကာယဝင်္ကာဒိနိ-တို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗာနိ-ပယ် ထိုက်ကုန်၏၊ အနန္တေနေဝ-မကန်းသူသည်ပင်၊ အန္တေန ဝိယ-ကန်းသူသည် ကဲ့သို့၊ အမူဂေနေဝ-မအသူသည်ပင်၊ မူဂေန ဝိယ-အ သူသည်ကဲ့သို့၊ အဗဓိရေ- နေဝ-နားမထိုင်းသူသည်ပင်၊ ဗဓိရေန ဝိယ-နားထိုင်းသူသည်ကဲ့သို့၊ ဘဝိတုံ-

ပရိဝါရော။ ။အံ-၁, ၄၀၌ ဟောတော်မူအပ်သော လာဘ်ပေါများကြောင်း ၁၆ပါး တို့တွင် “ပရိဝါရသမ္ပဒါ”ဟု ရှိသဖြင့် “ပရိဝါရော”၌ “ပရိဝါရသမ္ပဒါ”ဟု ဆိုလိုလျက် သမ္ပဒါပုဒ်ကျေသည်ဟုကြံ၊ (တစ်နည်း) လာဘ်ပေါများကြောင်း ၁၆ပါးတို့တွင် “မဟာ- ပရိဝါရတာ(အံ-၁, ၄၀)”ကို ကြည့်၍ “ပရိဝါရော+အဿ အတ္ထိတိ ပရိဝါရော-များ သောအခြံအရံရှိသူ၊ ဣပစ္စည်း ပဟူတအနက်ဟော၊ ထိုနောင် “ပရိဝါရဿ+ဘာဝေါ ပရိဝါရော-များသောအခြံအရံရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဝါ-အခြံအရံများခြင်း”ဟု ဘာဝလောပ၊ ဘာဝပ္ပဓာန ကြံပါ။

ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-သင့်၏။ အသဋ္ဌေန-မကောက်ကျစ်သူသည်။ အမာယေန-မလှည့်ပတ်သူသည်။ ဘဝိတုံ-ငှာ၊ ဝဋ္ဋတိ-၏။ ဧဝမေတန္တိ-ကား၊ လာဘုပ္ပါဒနံ-လာဘ်ကိုဖြစ်စေနိုင်သော၊ ဧတံ ပဋိပဒဉ္စ-ဤအကျင့်ကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန-ဂါမိနံ-နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေနိုင်သော၊ ဧတံ ပဋိပဒဉ္စ-ဤအကျင့်ကိုလည်းကောင်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဥ တွာ-သိ၍၊ **သဗ္ဗေသံ**-အလုံးစုံကုန်သော၊ **သင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မာနံ**-သင်္ခတတရား၊ အသင်္ခတတရားတို့ကို၊ **ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန**-သိတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်သဘောကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓဿ-ဗုဒ္ဓမည်တော်မူသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ **သဝနန္တေ**-တရားတော်ကို ကြားနာခြင်း၏ အဆုံး၌၊ (အရိယဇာတိယာ-အရိယာဇာတ်အားဖြင့်၊) **ဇာတဋ္ဌေန**-ဖြစ်တတ်သည်၏ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်

သဗ္ဗေသံ၊ ပေ ၊ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန။ ။ဤအဖွင့်ဖြင့် “သဗ္ဗေ သင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မေ အဗုဇ္ဈိတီတိ ဗုဒ္ဓေါ”ဟု ဝစနတ္ထပြုရကြောင်းကို ပြသည်။ “သဗ္ဗေသံ သင်္ခတာသင်္ခတဓမ္မာနံ”ကား ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန၏ ကံတည်း၊(ပါရာယော-၆၄)၊ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန၌ “ဗုဇ္ဈနဘာဝဋ္ဌေန”ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ်ကျေသည်။ သို့မဟုတ် ဘာဝပုဓာနဟု ဆရာတို့ ယူရိုးရှိ၏။ ဗုဇ္ဈနအရ သိတတ်သူကား ဘုရားရှင်တည်း၊ သိတတ်သူဖြစ်ရန် သတ္တိကို “ဗုဇ္ဈနဘာဝ”ဟု ဆိုသည်။ ဗုဇ္ဈနဋ္ဌေန၌ “အဋ္ဌ”ဟူသည်လည်း ထိုသတ္တိတည်းဟူသော အနက်ပင်တည်း။

သဝနန္တေ ဇာတဋ္ဌေန . . . သာဝကော။ ။ဝိမာန. ၄-၁၇၈၊ ပဋိသံ. ၄-၁, ၁၉၀အလို “သဝနန္တေ ဇာတဋ္ဌေန”ဖြင့် “သက္ကစ္ဆံ သုဏ္ဍာတီတိ သာဝကော”ဟု ပြု၍ အာဂတပ္ပလသာဝက(အရိယာသာဝက)ကို ယူ၏။ အရိယာသာဝကများသည် တရားတော်ကို ကြားနာခြင်း၏ အဆုံး၌ အရိယာဇာတ်အားဖြင့် ဖြစ်ပြီးသူများဖြစ်သောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်ကြည်ညိုခြင်းနှင့် ယှဉ်သဖြင့် ရိသေစွာ နာယူကြသည်-ဟူလို၊ ထို၌ “ဩဝါဒါနုသာသနိံ ဝါ သဝနဋ္ဌေန”ဟူသော နောက်နည်းမပါ။ [**သဝနန္တေ ဇာတတ္တာ**တိ ဓမ္မဿဝနပရိယောသာနေ အရိယဇာတိယာ ဇာတတ္တာ-ဒီဋီ-၂၊ ၂၃၉၊ မဋီ-၂၊ ၁၈၅။]

နိတိဓာတု-၂၄၂။ ။နိတိဓာတုအလို “သဝနန္တေ ဇာတဋ္ဌေန”ဖြင့် “သဝနန္တေ (အရိယာယ ဇာတိယာ)+ဇာတော သာဝကော-ကြားနာရသောအဆုံး၌ အရိယာဇာတ်အားဖြင့် ဖြစ်သူ၊ [သဝနန္တ+ဏပစ္စည်း၊ နန္တကို ကပြ။]”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဩဝါဒါနုသာသနိံ ဝါ သဝနဋ္ဌေန”ဖြင့် “ဩဝါဒါနုသာသနိံ သုဏ္ဍာတီတိ သာဝကော”ဟုလည်း

လည်းကောင်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ **ဩဝါဒါနုသာသနီ**-ဆုံးမသွန်သင်ခြင်းကို၊ ဝါ-
 ရှေးဦးစွာ ဆုံးမခြင်း၊ နောက်တစ်ဖန်သွန်သင်ခြင်းကို၊ သဝနဌေန-နားထောင်
 တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သာ-
 ဝကော-သာဝကမည်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အဓမ္မိကံ-တရား၌ မယှဉ်သော၊ ဝါ-
 တရားမဲ့သော၊ စတုပစ္စယသက္ကာရံ-ပစ္စည်း၄ပါးဟူသော ပူဇော်သက္ကာရကို၊ နာ-
 ဘိနန္ဒေယျ-မနှစ်သက်ရာ၊ ဓမ္မိကံ-တရား၌ ယှဉ်သော၊ ဝါ-တရားသဖြင့် ဖြစ်
 သော၊ (စတုပစ္စယသက္ကာရံ-ကို) န စေဝ ပဋိက္ခောသေယျ-မထားမြစ်ရာ၊ ကာယ-
 ဝိဝေကာဒိကံ-ကာယဝိဝေကအစရှိသော၊ ဝိဝေကံ-ဝိဝေကကို၊ အနုဗြူဟယေ-
 တိုးပွားစေရာ၏။ တတ္ထ-ထိုကာယဝိဝေကာဒိကံအစရှိသော စကားရပ်၌၊
 ကာယဝိဝေကောတိ-ကာယဝိဝေကဟူသည်ကား၊ ကာယဿ-ကိုယ်၏၊ ဧကီ-
 ဘာဝါ-တစ်ကိုယ်တည်း၏အဖြစ်တည်း၊ စိတ္တဝိဝေကောတိ-ဟူသည်ကား၊
 အဋ္ဌ-၈ပါးကုန်သော၊ သမာပတ္တိယော-သမာပတ်တို့တည်း၊ ဥပဓိဝိဝေကောတိ-
 ဟူသည်ကား၊ နိဗ္ဗာန်-တည်း၊ တေသု-ထိုဝိဝေကတို့တွင်၊ ကာယဝိဝေကော-
 ကာယဝိဝေကသည်၊ ဂဏသင်္ဂဏိကံ-အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် ပေါင်းသင်းနေ
 ထိုင်ခြင်းကို၊ ဝါ-လူအပေါင်း၌ ပေါင်းဆုံခြင်းကို၊ [ဓမ္မဘာ-၁, ၄၂၄၅] ဝိနောဒေတိ-
 ပယ်ဖျောက်၏၊ စိတ္တဝိဝေကော-စိတ္တဝိဝေကသည်၊ ကိလေသသင်္ဂဏိကံ-ကိ
 လေသာတို့နှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းကို၊ ဝိနောဒေတိ-၏၊ ဥပဓိဝိဝေကော-
 ဥပဓိဝိဝေကသည်၊ သင်္ခါရသင်္ဂဏိကံ-သင်္ခါရတို့နှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းကို၊
 ဝိနောဒေတိ-၏။ ကာယဝိဝေကော-သည်၊ စိတ္တဝိဝေကဿ-၏၊ ပစ္စယော-
 အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ စိတ္တဝိဝေကော-သည်၊ ဥပဓိဝိဝေကဿ-၏။

ကောင်း ပြုရန် ပြသည်ဟု ယူပါ၊ ရှေ့နည်းဖြင့် အာဂတပ္ပလသာဝကကို ယူ၍ နောက်
 နည်းဖြင့် အနာဂတပ္ပလသာဝက(ပုထုဇဉ်သာဝက)ကို ယူပါဟု ဆို၏။

ဩဝါဒါနုသာသနီ။ ။**ဩဝါဒါနုသာသနီ** ဩဝါဒဘူတမနုသာသနီ၊ ပဌမံ ဝါ
 ဩဝါဒေါ၊ ပစ္စာ အနုသာသနီ(သီဇီသစ်-၂, ၃၉)၊ ရှေ့နည်းအလို ဩဝါဒနှင့် အနု
 သာသနီ တူ၏၊ “ဩဝါဒေါ ဧဝ+အနုသာသနီ ဩဝါဒါနုသာသနီ”ဟု ပြု၊ နောက်နည်း
 အလို ပထမအဆုံးအမကို ဩဝါဒ, နောက်ထပ် သွန်သင်မှုကို အနုသာသနီဟု ခေါ်၏၊
 “ဩဝါဒေါ စ+အနုသာသနီ စ ဩဝါဒါနုသာသနီ”ဟု ပြုပါ။

ပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ-၏။ ဟိ-သာဓကကား၊ ကာယဝိဝေကော စ၊ ပေ ၊
 ဝိသင်္ခါရဂတာနန္တိ-ကာယဝိဝေကော စ၊ ပေ ၊ ဝိသင်္ခါရဂတာနံဟူသော၊ ဧတံ-
 ဤစကားကို၊ (ဓမ္မသေနာပတိတ္ထေရေန)ပိ-အရှင်သာရိပုတြာထေရ်သည်လည်း၊
 ဝုတ္တံ-(မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌) မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

[ဝိဝေကဌကာယာနံ-ဝိဝေက၌တည်သောကိုယ်ရှိကုန်သော၊ **နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ-**ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်သောစာရန်၌ မွေ့လျော်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်သောရှင်ရဟန်းအဖြစ်၌ မွေ့လျော်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ကာယဝိဝေကော စ-ကာယဝိဝေကသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ကိုယ်အားဖြင့် အပေါင်းအဖော်တို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပရိသုဒ္ဓစိတ္တာနံ-(နိဝရဏစသော အညစ်အကြေးမှ) ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော စိတ်ရှိကုန်သော၊ **[ပရိသုဒ္ဓစိတ္တာနန္တိ** နိဝရဏာဒိသံကိလေသတော ဝိသုဒ္ဓ-

ဝိဝေကဌကာယာနံ။ ။ “ကာယဝိဝေကော”၌ စပ်ပါ၊ “ဝိဝိစ္စတီတိ ဝိဝေကော-အပေါင်းအဖော်တို့မှ ကင်းဆိတ်သောအရပ်၊ ဝိဝေကော+တိဌတီတိ ဝိဝေကဌော၊ ဝိဝေကဌော+ကာယော ယေသန္တိ ဝိဝေကဌကာယာ”ဟု ပြုပါ၊ **[ဝိဝေကဌကာယာနန္တိ** ဂဏသင်္ဂဏိကတော ပဝိဝိတ္ထေ ဌိတကာယာနံ၊ သမ္ပန္နိဘူတာနံ ကာယဝိဝေကောတိ သမ္ပန္နော၊-သိဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၅၅။]

နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ။ ။ ကာယဝိဝေကဟူသည် တစ်ယောက်တည်းနေရုံသက်သက်မဟုတ်၊ ပဌမဈာန်စသော နေက္ခမ္မနှင့်ယှဉ်မှသာ ကာယဝိဝေကဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ”ဟု မိန့်သည်၊(ဒီဋီ-၃၊ ၂၁၁)၊ ကာမတော နိက္ခမတီတိ နိက္ခမော၊ (မဇ္ဈိ-၃၊ ၃၂၅)၊ နိက္ခမောယေဝ နေက္ခမ္မံ၊ [နိက္ခမ+ဏ၊] နေက္ခမ္မေ+အဘိရတာ နေက္ခမ္မာဘိရတာ၊ “နေက္ခမ္မံ ပဌမဇ္ဈာနေ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာယံ ဝိမုတ္တိယံ(ဓာန်-၈၃၁)”ဂါထာလာ နေက္ခမ္မ၏ အနက်တို့တွင် မဟာနိ-၂၀၊ မဟာနိ-၄-၈၈၊ ဒီဋီ-၃၊ ၂၁၁၊ မဇ္ဈိ-၂၊ ၁၁၂ တို့အလို နေက္ခမ္မအရ ဈာန်ကို ယူပါ၊ သံဋီ-၁၊ ၁၆၅အလို ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို ယူပါ။

ဆက်ဦးအံ့-မဟာနိ-၂၂၊ ဒီဋီ-၃၊ ၂၁၁၊ မဇ္ဈိ-၂၊ ၁၁၂တို့အလို “ဝိဝေကဌကာယာနံ နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ”တို့ဖြင့် ကာယဝိဝေကဖြစ်သူတို့ကို ပြ၍ “ပရိသုဒ္ဓစိတ္တာနံ၊ ပရမဝေါဒါနပ္ပတ္တာနံ”တို့ဖြင့် စိတ္တဝိဝေကဖြစ်သူတို့ကို ပြသည်၊ သိဋ္ဌိသစ်-၂၊ ၅၅အလို “ဝိဝေကဌကာယာနံ”ဖြင့် ကာယဝိဝေကဖြစ်သူတို့ကို ပြ၍ “နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ၊ ပရိသုဒ္ဓစိတ္တာနံ၊ ပရမဝေါဒါနပ္ပတ္တာနံ”တို့ဖြင့် စိတ္တဝိဝေကဖြစ်သူတို့ကို ပြသည်။

စိတ္တာနံ-မဇ္ဈိ-၂၊ ၁၁၂။ **ပရမဝေါဒါနပ္ပတ္တာနံ**-မြတ်သော စင်ကြယ်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သော၊ ဝါ-အလွန်ဖြူစင်သူ၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ **စိတ္တဝိဝေကော** စ-စိတ္တဝိဝေကသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စိတ်၏ ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ **နိရူပမိနံ**-ကိလေသုပမိ၊ အဘိသင်္ခါရူပမိ မရှိကုန်သော၊ **ဝိသင်္ခါရဂတာနံ**-သင်္ခါရကင်းရာနိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရောက်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလာနံ-ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ **ဥပမိဝိဝေကော** စ-

ပရမဝေါဒါနပ္ပတ္တာနံ။ ။ဝေါဒါယနံ ပရိသုဇ္ဈနံ ဝေါဒါနံ၊ [ဝိ+အဝ+ဒါ(သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်ခြင်းအနက်)+ယု၊] ပရမံ+ဝေါဒါနံ ပရမဝေါဒါနံ-မြတ်သောစင်ကြယ်ခြင်း၊ ပရမ-ဝေါဒါနံ+ပတ္တာ ပရမဝေါဒါနပတ္တာ၊ မဟာနိ၊ ဌ၌ ပရမဝေါဒါနအရ ဖိုလ်ကို ယူ၍ သံဇ္ဈိ-၁၊ ၁၆၅၊ သိဇ္ဈိသစ်တို့၌ ဈာန်သမာပတ်ကို ယူ၏။ စိတ္တဝိဝေကအရ မဟာဂ္ဂုတ်၊ လောကုတ္တရာ၂မျိုးလုံးကို ယူနိုင်သောကြောင့် အဖွင့်၂မျိုးလုံး သင့်သည်သာ။ (မဟာနိ-၂၀၊ မဟာနိ၊ ဌ-၈၈၊ သိဇ္ဈိသစ်-၂၊ ၅၅၊ မဇ္ဈိ-၂၊ ၁၁၂၊ သံဇ္ဈိ-၁၊ ၁၆၅)

စိတ္တဝိဝေကော။ ။ဝိဝိစ္စနံ ဝိဝေကော၊ စိတ္တဿ+ဝိဝေကော စိတ္တဝိဝေကော-စိတ်၏ ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ ကိလေသာတို့နှင့် ပေါင်းသင်းနေထိုင်ခြင်းကို ပယ်၍ စိတ်၏ ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို စိတ္တဝိဝေကဟု ခေါ်သည်။ စိတ်၏ ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းသည် ဈာန်ဝိမောက္ခစသည်တို့၏အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် “ပရိသုဒ္ဓိစိတ္တာနံ ပရမဝေါဒါနပ္ပတ္တာနံ”ဟု မိန့်သည်။(ဒီဇ္ဈိ-၃၊၂၁၁)

နိရူပမိနံ။ ။နတ္ထိ+ဥပဓယော ယေသန္တိ နိရူပမိ၊ [နိ+ဥပမိ၊] သိဇ္ဈိသစ်၌ နိရူပမိအရ ရဟန္တာတို့ကို ယူ၍ ဥပမိအရ ခန္ဓာ၅ပါးရှိနေဆဲဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓုပမိကို မယူဘဲ ကိလေသုပမိ၊ အဘိသင်္ခါရူပမိတို့ကိုသာ ယူ၏။ ဒီဇ္ဈိ-၃၊ ၂၁၁၌ နိရူပမိအရ ဖလဌာန်အားလုံးကို ယူ၏။

ဝိသင်္ခါရဂတာနံ။ ။ဝိဂစ္ဆန္တိ+သင်္ခါရာ ဧတ္တာတိ ဝိသင်္ခါရံ-သင်္ခါရတို့၏ ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်(မအူပါရာနိ-၁၊ ၁၃၃)၊ ဝိသင်္ခါရံ+ဂတာ ဝိသင်္ခါရဂတာ-သင်္ခါရတို့၏ ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၊ သင်္ခါရအာရုံကို စွန့်ပယ်၍ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော အားဖြင့် ရောက်နေသော ဖလဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဆိုလိုသည်။ (မဟာနိ၊ ဌ-၈၈)

ဥပမိဝိဝေကော။ ။ဥပမိယန္တိ ဧတ္ထ ယထာသကံ ဖလာနီတိ ဥပဓယော၊ ဥပမိသည် ကာမုပမိ၊ ခန္ဓုပမိ၊ ကိလေသုပမိ၊ အဘိသင်္ခါရူပမိဟု ၄မျိုးရှိ၏။ ကာမသုခ၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ကာမဂုဏ်၅ပါးကို ကာမုပမိဟု ခေါ်သည်။ ခန္ဓာအရင်းခံရှိသော

ဥပဓိဝိဝေကသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-ဥပဓိတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။]

တိဝိဓမ္မိ-၃ပါးအပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဣမံ ဝိဝေကံ-ဤဝိဝေကကို၊ ဗြူဟေယျ ဝဇေယျ-တိုးပွားစေရာ၏၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ကပ်ရောက်၍၊ ဝိဟရေယျ-နေရာ၏၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကားအနက်။ ဒေသနာဝသာနေ၊ ဗဟူ သောတာပတ္တိဖလာဒိနိ၊ ပါပုဏိသု။ ဣတိ-ဝနဝါသီတိဿသာမဏေရဝတ္ထုအပြီးတည်း။

ဝနဝါသီတိဿသာမဏေရဝတ္ထုဘာသာသီကာပြီးပြီ။

ဗာလဝဂ်ဘာသာသီကာပြီးပြီ။

ဒုက္ခ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ခန္ဓာ၅ပါးကို ခန္ဓုပဓိဟု ခေါ်သည်။ အပါယ်ဒုက္ခ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကိလေသာတို့ကို ကိလေသုပဓိဟု ခေါ်သည်။ ဘဝဒုက္ခ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့ကို အဘိသင်္ခါရုပဓိဟု ခေါ်သည်။ “ဥပဓိဟိ+ဝိဝေကော ဥပဓိဝိဝေကော”အရ ထိုဥပဓိတို့မှ ကင်းဆိတ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို ဥပဓိဝိဝေကဟု ခေါ်သည်။ (သာရတ္ထ-၁၊ ၃၁၃၊ ဝိမတိ-၁၊ ၆၂)

မှတ်ပွယ်အက္ခရာစဉ်

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]		အတ္တမနော	၃၆
အကဋပဏ္ဍာရေ	၆၂၆	အတ္တာ ဟိ...ကုတော ဓနံ	၄၇၆
အကုသလကမ္မပထေသု	၁၀၉	အတိမုခရော	၅၉၁
အက္ခောသတိ	၁၆၆	အတိရာဇာ	၅၅၈
အက္ခာဘူန	၂၃၁	အတိစ္ဆထ	၂၉၈
အက္ခဗ္ဗနဝဏ္ဏပုဋိစ္ဆာဒန-		အတ္တဓမ္မာနုသာသကော	၅၉၃
ပုတ္တမံသုပမာဒိဝသေန	၂၃၀	အဒဿနံ	၁၃၈
အဂန္ဓကံ	၂၅၂	အဓောမုခေါ	၂၉၈
အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျဘာဝံ	၈	အဓိကာရံ	၁၀၃
အဂ္ဂမဟေသီ	၂၅၇	အဓိဋ္ဌာယ	၆၆၈
အဂ္ဂမဟေသီဋ္ဌာနေ	၁၆၀	အနညပေါသိနော	၃၆၅
အဂ္ဂသာဝကာ	၆၀၄	အနညာတံ	၁၇၈
အဂ္ဂိသာလံ	၉၆	အနဒ္ဓနိယတာဝကာလိကဋ္ဌေန	၁၃၅
အဂ္ဂိသာလာဒီသု	၆၄၀	အနန္တဟတစေတသော	၆၉
အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနိ	၂၇၁	အနယဗျသနံ	၄၅
အင်္ဂဝေကလ္လေန	၄၇၄	အနရိယံ	၄၀၉
အင်္ဂါရကာသုံ	၃၉၅	အနဝဋ္ဌိတစိတ္တော	၆၈
အစိရပက္ကန္တံ	၄၉၈	အနဝဿုတစိတ္တဿ	၆၉
အစိရပဗ္ဗဇိတာယ	၅၃၁	အနာမတံ	၆၆၃
အစ္စဂ္ဂတော	၅၇၃	အနာလယော	၉၁
အဇလက္ခိကာ	၅၉၂	အနိမိတ္တံ	၁၇၈
အဇ္ဈတ္တိကကမ္မဋ္ဌာနံ	၂၃၁	အနိဝေသနော	၉၁
အဇ္ဈတ္တိကပထဝိယံ	၁၂၈	အနုပဒံ	၅၀၅
အညတရံ သမာဓိ	၃၅၈	အနုပဗ္ဗဇိတွာ	၁၅၀
အညမညံ	၁၃၉၊ ၁၉၅	အနုပါဒိသေသာယ	၃၆
အညံ	၆၅	အနုဘောတိ	၂၀၈
		အနုသံဝစ္ဆရံ	၂၆၇

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
အနုဿာယိကဿ	၃၆၉	အပ္ပတ္တမာနသော	၃၇၂
အနေကဗျဉ္ဇနော	၃၆၀	အပ္ပမာဒဝိဟာရိနံ	၃၈၀
အနေကသူပဗျဉ္ဇနော	၃၅၄	အပ္ပေသက္ခော	၃၅၄
အနေကသူပေါ	၃၆၀	အဗလဒုဗ္ဗလဋ္ဌေန	၈၈၊ ၁၃၅
အနေကရသ ဗျဉ္ဇနော	၃၆၁	အဘဿထ	၃၇၉
အန္တရဓာယိ	၁၁၄	အဘိဓမ္မကထံ	၄၃
အန္တရာပဏံ	၈၉	အဘိသမ္မုဓာနော	၁၃၈
အန္တရန္တရေန	၁၈၇	အရဟတ္တဿ ဥပနိဿယံ	၉၅
အန္တလိက္ခေ	၃၆၂	အလင်္ကီတတပဋိယတ္တာ	၃၁၉
အန္ဓဝနံ	၅၃၂	အလတ္တ	၂၉၇
အန္ဓဒ္ဓမာသံ	၄၇၀	အဝက္ကာရပါတိယံ	၅၈
အန္ဓေတိ	၅၈၅	အဝဇီယတိ	၇၆
အပတိဋ္ဌိတေန ဝိညာဏေန	၃၇၅	အသမန္နာဟရိတွာ	၂၄၂
အပရိဘောဂံ	၂၀၈	အသ္မာကံ	၈၀
အပသဗျံ	၅၀၁	အသုစိဇေဂုဏ္ဍိယပဋိကူလေပိ	၄၀၅
အမိတ္တဘူတေန	၅၀၃	အဟော ဒါနံ	၃၅၇
အမိတ္တေနဝ	၅၀၂	အဿဗန္ဓာဒယော	၂၇၇
အရုဏဝတီမတ္တိကံ	၄၁၆	[အာ]	
အလဇ္ဇကော	၅၄၇	အာကာသေ	၃၆၂
အဝဓိပရိစ္ဆေဒနတ္ထေ	၅၉၉	အာဂစ္ဆသိ	
အသန္တံ	၆၀၉	၄၂၉	
အသန္တံ ဝိဘတ်နက်	၆၀၉	အာဂန္တုကဝတ္တံ	၆၀၄
အသန္တသမ္ဘာဝနံ	၆၁၀	အာဂမေဟိ တာဝ	၃
အသမ္ဘိန္ဒုဒီရပါယာသံ	၆၃၂	အာဇီကော	၆၈
အဟိပေတံ ဒိသ္မာ	၅၇၀	အာဒါယ	၁၉၅၊ ၃၇၆
အဟိပေတော ဟုတွာ နိဗ္ဗတ္တိ	၅၈၁	အာနုဘာဝံ	၄၆၄
အပ္ပဋ္ဌိစ္ဆန္နေန သရီရေန	၂၆၇	အာပဏိကော	၆၄၂

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ဧကစရိယံ	၄၆၇	[က]	
ဧကစိတ္တက္ခဏေနဝ	၆၅၆	ကံသတာဠသရော	၂၆၉
ဧကပဋိဝီသမတ္တော	၆၃၀	ကက္ခဠတာယ ဒါရုဏတာယ	၁၀၈
ဧကပ္ပဟာရေနဝ	၂၉၆	ကစဝရရာသိမ္ပိ	၄၀၃
ဧကဘတ္တိကံ	၂၄၆	ကစ္ဆိ ဘိက္ခဝေ ခမနီယံ	၂၄
ဧကစရံ နာမ	၅၆	ကစ္ဆိ ဗန္ဓိတွာ	၂၇၀
ဧကရစ္ဆဝါသိနံ	၂၁၃	ကဠိယတေလေန	၆
ဧကတောဓာရာဒိ---	၈၉	ကဏိကာရ ပုပ္ဖဒါသဒိသော	၂၆၅
ဧကတောဝဏ္ဏိက မာလာဘေဒါ	၃၄၀	ကဏ္ဍိကဗဒ္ဓါနိ	၅၅
ဧကပလ္လင်္ကေန	၃၅၈	ကဏ္ဍဝနဌာနံ	၃၉၃
ဧကာ ဗဒ္ဓါ	၂၂၂	ကတံ ပရိကမ္ပံ နိဋ္ဌိတံ	၆၁၃
ဧကေကကောဌာသေသု	၆၃၈	ကတံ ဟိ	၅၈၂
ဧကေကမေဝ	၁၈	ကတဘတ္တကိစ္စဿ	၄၀၂
ဧကေကာဝ	၁၉	ကတဘတ္တကိစ္စဿ	၂၃၉
ဧကော ဧကဿ	၁၀၈	ကတဟတ္တာ	၁၈၆
ဧကောဘာသံ	၅၅၇	ကတာကတံ	၂၄၂
ဧကော ဘိက္ခု	၄၆၁	ကတိကံ	၁၇
ဧတံ လောကေ အနာမတံ	၆၆၄	ကတူပါသနာ	၁၈၆
ဧဝံ ဂတောပိ	၂၁၁	ကတတ္တာ	၃၉
ဧဝံဝိဟညဿ	၄၇၉	ကတ္တရိယာ	၅၉၂
[ဩ]		ကထာဝတ္ထုနိ	၄၆၉
ဩကမောကတဉ္ဇတော	၉	ကပလ္လကပူဝံ	၂၁၀
ဩဘဂ္ဂသရီရော	၃၅၁	ကပ္ပိယဘူမိ	၆၂၃
ဩမာနာတိမာနဝသေန	၅၄၀	ကဗန္ဓာနိ	၈၁
ဩဝဋ္ဋိကာယ	၅၀၄	ကာမပရိဋ္ဌာဟေ	၄၁၅
ဩဝါဒါနုသာသနိ	၆၇၇	ကာမသုခံ	၅၃၈

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ကမ္မကာရဏာ	၅၃၇	ကုဋေဋ္ဌပရာဇိတာ	၁၇၄
ကမ္မဋ္ဌာနံ	၁၂	ကောနာမော	၆၄၆
ကမ္မဖလသမ္ပန္န	၂၃၃	ကောတူဟလဇာတာ	၁၂၃
ကမ္မန္တအဓိဋ္ဌာယကာ	၂၇၉	ကောသိယ	၃၆၁
ကရုဏီယ... အဘိသမစ္စ	၈၄		
ကလန္တကနိဝါပေ	၃၅၈	[ခ]	
ကလိင်္ဂရံ	၉၉	ခဉ္ဇာ	၂၃၄
ကာကဏိကမတ္တံ	၂၇၄	ခဏိကဏ္ဍတ္တရပစ္စုပ္ပန်ဌေန်	၁၃၇
ကာမံ	၄၀၉	ခတ္တိယမဟာသာလာဒီနံ	၂၆၇
ကာယဝင်္ကဒီနိ	၆၇၄	ခန္ဓာဝါရံ	၁၈၁
ကာရဏဝသိကာ	၁၄၅	ခလ္လာဋ္ဌသီသေ	၆၇
ကာရုညတရော	၆၆၉	ခုပ္ပိပါသာပိဋိတော	၅၈
ကာလံ အကာသိ	၁၈၃	ခေါမကပ္ပာသိကာနိ	၃၃၄
ကာလဝါရော	၅၃၂	[ဂ]	
ကာဠကဏ္ဍိ	၆၄	ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆန္တေ	၉၄
ကာဠသိလာယံ	၃၆၈	ဂဏသဇ္ဈာယံ	၈၅
ကိစ္စာကိစ္စေသု ကိသ္မိစိ	၆၁၄	ဂဏ္ဍိဘေဒကစောရေ	၄၂၈
ကိန္တိ	၅၂၄	ဂန္ဓဇာတာနံ	၃၄၇
ကိတ်မုနိ	၂၂၈	ဂန္ဓော	၃၄၆
ကိပိလ္လိကာ	၁၉၂	ဂယျူပဂေါ	၁၀၀
ကုဋ္ဌဝံ	၄၆၅	ဂယျူပဂါ ဝိယ	၁၃၆
ကုဏ္ဏကုဒါလံ(ကံ)	၇၂	ဂရဟဒိန္နော စ သိရိဂုတ္တော စ	၄၀၇
ကုဒါလပဏ္ဍိတော	၇၄	ဂလဝါဋကေ	၂၈၁
ကုမာရပရိဟာရေန	၁၆၂	ဂဟေတဗ္ဗဂဟဏံ	၂၁၈
ကုမုဒုပ္ပလာနိ	၄၁၅	ဂါမံ	၁၉၄
ကုမ္ဘဒါသီ	၂၉၉	ဂါမကာရာမေ	၄၇
ကုလူပဂတ္ထေရော	၃၈	ဂါမဒါရကေဟိ	၅၉၀

၆၈၆

ဓမ္မပဒဘာသာဋီကာ

[ဒုတိယတွဲ]

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ဂါမဝရေ	၅၂၅	စိတ္တဗီဇနိ	၆၅၃
ဂိဇ္ဈကုဋေ	၅၇၉	စိတ္တဝသိကော	၄၅
ဂိရိကဏ္ဍိက	၂၅၂	စိတ္တဝိဝေကော	၆၇၉
ဂိဟိကာလေ	၅၀	စိတ္တဟတ္ထတ္ထေရော	၆၁
ဂိဟိနာ	၄၄	စိတ္တာစာရံ	၂၅
ဂေါစရဂါမံ	၆၅၀	စိရာယိတံ	၆၅
ဂေါမိကော	၃၇၃	စီဝရသာဋကံ	၂၈၃
[ဃ၊ င]		စူဠယာနကေ	၅၁
ဃဋ္ဌိဩဒနံ	၃၅၃	စေတောဝိမုတ္တိ	၃၆၉
ဃဋ္ဌိယာ	၃၆၀	စေလုက္ခေပသဟဿာနိ	၅၁၈
ဃဏ္ဍိယာ	၁၆	[ဆ]	
ဃနဝဿံ ဝဿေန္တော	၆၅၃	ဆပညာသကုသလဓမ္မရေတွက်ပုံ	၂၀၀
ဃောရတပေါ	၅၅၁	ဆန္တံ ဝိရာဇေတွာ	၁၁၆
ဥဇုပ်ရာ၁၁ဌာန	၃၁၁	ဆာတဇ္ဈတ္တံ	၂၀၉
[စ]		ဆာဒယန္တိ	၁၅၆
စက္ခုပထေ	၆၁၆	ဆေးဒန်း	၅၁၉
စက္ခုမ	၃၇၁	[ဇ၊ ဈ]	
စတုဒ္ဓိသံ	၅၅၇	ဇနပဒမနုဿံ	၂၁၀
စတုဒ္ဓိသာ	၅၉၄	ဇမ္ဗုဒီပေ	၃၁၅
စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ	၃၉၆	ဇယသုမန	၂၅၃
စတူဟိ ဣရိယာပထေဟိ	၅၀၃	ဇာတာတိ	၁၈၈
စရံ	၄၆၆	ဇာတိဿရာ	၁၉၉
စရတိ	၂၁၀	ဇာတိသမ္ဘဝေါ	၄၅၆
စရိယာဝသေန	၂၅၉	ဇာနာသိ	၄၂၇
စာဂေါ	၄၉၇	ဇာနိဿာမိ	၅၀၉
စာလိကာယ	၁	ဇာယတိ	၅၉၉

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ဇာယမ္ပတိကေ	၂၁၇	တပစရဏံ	၅၆၄
ဇာလပူဝံ	၉၅	တရုဏာဝိပဿနံ	၉၀
ဇိဝိတိန္ဒြေယူ	၆၆၆	တရားဟောစဉ် ယပ်ကိုင်ရခြင်း	၆၅၃
ဇေဂုဓ္မေ	၅၅၄	တဿ	၂၈၂
ဇုတိန္ဒရ	၃၇၂	တဿ ကာ ဂတိ	၅၀၀
ဈာနရတော	၃၇၈	တဿ. . ပါကတိကာဝ ဟောန္တိ	၂၃၀
[ဉာ၊ ဌ၊ ဍ]		တဿာ	၄၁၃
ဉာဏံ ပေသေတုံ	၂၄၀	တဿာ၊ ပေ၊ ဇာနာတိ	၄၄၃
ဉာတိသုဟဇ္ဇာနံ	၃၉၂	တာဏံ	၄၀၀
ဉတ္တန္တိ ဇာနနသဘာဝေါ	၆၀၀	တာတာ	၂၆၉
ဉာယေန	၃၈၁	တာလဝဏ္ဍံ	၄၉
ဉာဏ်တော်အား ဝဝပါး	၃၀၈	တိမိရပုဇ္ဈော	၃၇၅
ဌပါပေတွာ၊ ဌပါပေသိ	၃၈၆	တိလသံဂုဠိကာ	၆၀၆
ဍုလန္တံ	၅၈၂	တိဏ္ဍံ ဂမနာနံ	၅၂၇
[တ၊ ထ]		တိတ္ထာယတနေ	၅၆၅
တံ. . . အနုပဗ္ဗဇိသု	၁၅၀	တိယာမမတ္တာ	၄၄၂
တက္ကသိလာယံ	၁၁၇	တိလတဏှုလသပ္ပိဖာဏိတ-	
တဂရစန္ဒနံ	၃၆၆	ဝတ္ထုတ္တဒနာဒီဟိ	၆၁၆
တဂရမလ္လိကာ	၃၄၆	တိဝဿိကဂန္ဓသာလိဘတ္တံ	၄၃၂
တဋတဋ္ဌာယန္တော	၂၁၉	တိဿော သိက္ခာ သိက္ခနတော	၁၃၁
တတော. . . ရဇ္ဇသီမာယ	၁၈၄	တုဏှိ	၄၆၀
တတ္ထ ပဋိဝသတိ	၂၀၇	တုယံ	၄၃၇
တဒါ ဟိ	၄၃၇	တေဇောဓာတုံ	၆၆၈
တဒင်္ဂိမုတ္တိယာ	၃၈၁	တေန ဝိယာတေန. . .	
တဒ္ဓိတ်မုနိ	၂၂၈	ပဝတ္တိယမ္ပိဿ	၄၇၉
တန္တံ ဝိနာတိ	၃၆၀	တေန ဟိ ဂဏှာဟိတိ	၃၉၀
		ထနံ မုခေန ဂဟေတွာ	၃၁၁

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ထပိတကဒမ္မပုပ္ဖံ	၆၇	ဒေသနာနုသာရေန	၂၄၀
ထပိတက္ခန္ဓာ	၆၇	ဒေါဏပါကံ	၄၂၇
ထူဏူပနီတာနိ	၄၂၅	ဒေါမနဿပုတ္တာဝိဟာရဒါနံ	၃၂၉
[ဒ၊ ဓ]		ဒေါဟဋ္ဌော	၁၆၉
ဒဒမုသေ	၄၃၄	ဒွါရံ	၄၁၉
ဒဗ္ဗသမ္ဘာရတ္ထိကာ	၉၉	ဒွါရဂါမကေ	၄၇၂
ဒဗ္ဗိ သူပရသံ ယထာတိ	၄၉၀	ဒွတ္တိသံ ၊ ပ၊ သောဘဂ္ဂံ	၅၁၂
ဒသဗလံ	၃၀၇	ဒွိဂုဏတိဂုဏာ ဝိယ	၄၄၃
ဒသန္တံ	၂၇၃	ဓမနိသန္တတဂတ္ထော	၂၁၁
ဒဟရသာမဏေရာ	၄၂	ဓရန္တိ၊ နံ တေ ရက္ခန္တိ	၅၈၄
ဒိဌဓမ္မသုခဝိဟာရံ	၂၃၂	ဓိတိသမ္ပန္နော	၃၇၈
ဒိဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကာနံ	၂၄၈	ဓုတင်္ဂီနိ	၄၉၂
ဒိန္တံ	၂၂၃	ဓုရံ	၁၀
ဒိဗ္ဗစက္ခုနာ	၂၁	ဓုရဝိဟာရေ	၂၉၄
ဒိဝါ ဒိဝဿ	၄၂၉	ဓူမကဋ္ဌဗျူကော	၅၅၅
ဒိသာ အနုဒိသာ	၃၇၇	ဓမ္မကထိကော	၄၄၄
ဒိသော ဒိသံ	၁၀၆	ဓမ္မစေတိယသုတ္တနိယာမေန	၁၈၂
ဒိဿမာနေန ရူပေန	၈၇	ဓမ္မာဘိသမယော	၃၉၆
ဒုက္ခာယံ ဇာတိသမ္ဘဝေါ	၄၅၆	ဓမ္မာသနေ	၄၈၈
ဒုက္ခုဒြိယံ	၅၀၉	[န]	
ဒုဂ္ဂတာ	၃၅၀	နဂ္ဂသမဏကေသု	၂၉၅
ဒုဇ္ဈိမိတံ	၄၃၄	န တံ . . . ပဋိသေဝတိ	၅၀၉
ဒုမ္မနော	၃၇၉	န ပရိဿန္ဓိတွာ	၃၁၇
ဒုဿကောဋ္ဌာဂါရာနိ	၂၈၀	န မုစ္စတိ	၅၈၄
ဒေန္တိ	၂၀၀	နဝဝိဓမာနော	၆၁၅
ဒေဝသိကံ	၄၃၁	နာဓိဂစ္ဆာမိ	၃၇၇
ဒေဝါနမိန္ဒော	၃၆၀	နာနဂ္ဂရသေဟိ	၄၃၂

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
နိဂစ္ဆတိ	၅၃၈	ပစာမိ	၂၁၄
နိဂဏ္ဌသာဝကံ	၃၈၃	ပစလာယန္တာ	၄၁၂
နိဂဏ္ဌော	၆၈	ပစ္စယော	၁၉၉
နိဒ္ဒါယတိ	၅၄၄	ပစ္စတ္ထရဏာနိ	၃၈၆
နိပတန္တိ	၅၈၈	ပစ္စိသံ	၄၅၃
နိပ္ပတ္တိ	၄၄၂	ပစ္စိသံအရ	၄၅၄
နိဗဒ္ဓိ	၆၇	ပစ္စေကသမ္ပုဒ္ဓေါ	၅၂၆
နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ	၃၇	ပစ္ဆာသမဏောန	၄၇၅
နိဗ္ဗိဇ္ဇိတွာ	၃၈၄	ပဉ္စပတိဋ္ဌိတေန	၂၃၈
နိဗ္ဗိန္ဒော	၂၂၂	ပဉ္စဝဂ္ဂိယာနံ	၆၀၃
နိဗ္ဗိသေဝနံ	၇	ပဉ္စဝဏ္ဏာယ ပီတိယာ	၅၁၉
နိရူပဓိနံ	၆၇၉	ပဉ္စသတာ	၁၃၃
နိသီဒနံ	၅၅၇	ပဉ္စသတေ	၂၇၇
နိဿရဏဝိမုတ္တိယာ	၃၈၂	ပညာ	၄၉၇
နီလာဒိပ္ပကာရော	၅၆	ပဋိကူလမနသိကာရဝသေန	၆၃၇
နီလုပ္ပလဂဟ္တသမာန ----	၅၃၀	ပဋိစ္ဆာဒနီယေန	၃၂၁
နီဟာရေန	၅၉	ပဋိဒိဿတိ	၄၃၇
နူန	၄၃၉	ပဋိပတ္တိ	၄၈၇
နေက္ခမ္မာဘိရတာနံ	၆၇၈	ပဋိပထံ	၄၄၅
နေဝါသိကော	၅၄၂	ပဋိပထေ	၆၃၉
[ပ]		ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိယာ	၃၈၂
ပံသုပိသာစကော	၄၇၄	ပဋိဘာဏော	၆၅၄
ပကတံ	၄၃၈	ပဋိသာရဏီယကမ္ပံ	၆၀၆
ပက္ကာဝသေသေန	၅၆၁	ပဋိသလ္လိနော	၃၄၂
ပက္ခန္တ ရိကော	၁၅၈	ပဋိသာသနံ	၂၇၅
ပက္ခိတ္တလောဏသက္ခရာ ဝိယ	၂၁၈	ပဌမံ တာဝ	၅၁၆
		ပဏ္ဏာကာရံ	၂၉၂

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ပဏ္ဍိတတရော ဝါ	၄၈၅	ပရိကမ္မာနီ	၄၂၆
ပဏ္ဍိတမာနီ	၄၈၆	ပရိကရဋ္ဌာနေ	၁၇၃
ပဏ္ဍိတသဒိသော ဝါ	၄၈၄	ပရိဂ္ဂဏှိသာမ	၅၄၉
ပဏ္ဍုရောဂါဘိဘူတော	၄၂	ပရိဂိုလန္တော ဝိယ	၂၁၃
ပတ္တဒိဝသေယေဝ	၂၃၇	ပရိတ္တပမာဏော	၃၆၇
ပတိဒေဝတာ	၁၁၇	ပရိနိဗ္ဗုတော	၃၇၈
ပတီတော	၅၂၈	ပရိပ္ပဝပသာဒဿ	၆၉
ပတ္တိကာ	၂၅၉	ပရိယတ္တိ	၄၈၇
ပတ္ထေသိ	၁၉၉	ပရိဝဇ္ဇေတဗ္ဗယုတ္တကံ	၈၂
ပထဝီ အဓိသေဿတိ	၉၈	ပရိဝါရော	၆၇၅
ပဒညူ	၄၃၉	ပရိသာသိတွာ	၁၆၆
ပဒါနိ	၆၅၂	ပလိဗောဓေန္တော	၆၁၂
ပဒါနုပဒံ	၅၀၆	ပလေတိ	၂၂၈
ပဒါနုပဒိကံ	၁၅	ပလ္လင်္ကေန	၇၇
ပဒုမကဏ္ဍိကာ	၃၉၅	ပဝါယတိ	၃၄၈
ပဒေသရာဇာနံ	၂၄၆	ပဝါရေတွာ	၂၃
ပဓာနဝေတ္တဂေဟသတာနိ	၃၂၇	ပသန္နကာရံ	၃၁၃
ပပုပ္ဖကာနိ	၁၃၈	ပဿာမိ ဣလ္လိသံ	၂၃၄
ပဗ္ဗဇိတကာလေ	၅၀	ပသေနဒိ ကောသလော	၁၄၂
ပဗ္ဗဇိတသက္ကာရံ	၆၃၈	ပဟာတဝေ	၁၁
ပဗ္ဗာရဋ္ဌာနေ	၂၂၆		
ပမာဒစာရံ	၁၄	ပါကဘတ္တံ	၄၂၈
ပယုတ္တပုရိသေဟိ	၁၇၆	ပါကတိကသရိရာဝ	၃၂၂
ပရကုလံ	၃၃၈	ပါဠိဘောဂေ	၂၈၉
ပရဒါရကမ္ပံ	၁၁၆	ပါဠိဟာရိယံ	၆၁၉
ပရမဝေါဒါနုပ္ပတ္တာနံ	၆၇၉	ပါဒပရိစာရိကာ	၃၃
ပရိကမ္ပံ	၁၂၉		

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ပါဒေါဒကံ	၄၈	ပုရိသလိဂီ	၁၁၃
ပါပိမာ	၃၇၄	ပုရိသလိဂီ အန္တရဓာယတိ	၁၁၁
ပါပိယော	၁၀၇	ပုရေတရမေဝ	၂၀
ပါရောဟန္တရေ	၅၉၀	ပုရေက္ခာရံ	၆၁၁
ပါလိဗဒ္ဒက	၂၅၂	ပူဇံ ပရေသု ကုလေသုယေဝ	၆၁၂
ပါလိဘဒ္ဒကဂိရိကဏ္ဍိကဇယ-		ပေတကိစ္စံ	၁၁၉
သုမနာဒိဘေဒံ	၂၅၂	ပေါရာဏကဝိနိစ္ဆယိကာ	၁၇၅
ပါဝေယျကေ	၄၉၁	[ဖ၊ ဗ၊ ဘ]	
ပါသာဒမဟံ	၃၂၈	ဖလာဖလံ	၁၅၃
ပိဋ္ဌံ	၂၂၁	ဗလမေဝ ဗလဿ	၂၉၁
ပိဋ္ဌိကောဌကေ	၄၅၈	ဗန္ဓုလော	၁၃၉
ပိဏ္ဍပါတစာရိကေ	၆၂၇	ဗဟူပကာရော	၆၆၇
ပိဏ္ဍပါတပဋိက္ခန္ဓော	၁၈၄	ဗဟုံ	၆၄၄
ပိဏ္ဍပါတိကဿ	၃၆၄	ဗေလုဝပဏ္ဍုရိဏံ	၃၇၆
ပိလန္ဓယိသု	၂၇၂	ဗာလျံ. . . ဇာနာတိ	၄၈၃
ပိဌသပ္ပိ	၅၈၉	ဗုဒ္ဓန္တရံ	၅၄၆
ပိတိ၅မျိုး	၅၁၉	ဗုဒ္ဓဝိထိယာ	၆၂၀
ပိတိပါမောဇ္ဇေန	၄၀၂	ဗုဒ္ဓသာသနံ ।ပ၊ နတ္ထညံ	၆၄၄
ပုဂ္ဂလာဓိဌာနာ. . အတ္ထော	၅၆၇	ဗောဓနေယျဗန္ဓဝေ	၂၀၉
ပုပ္ဖဂန္ဓော	၃၄၅	ဗောဓိမဏ္ဍေ ဒိဌော	၅၈၈
ပုပ္ဖရာသိမှာ	၃၃၉	ဗျာသတ္တမနသံ	၁၉၄
ပုဗ္ဗာရာမေ	၂၅၅	ဗြာဟ္မဏဝါစကေ	၆၂၉
ပုညပါပပဟိနဿ	၇၀	ဘဂဝါ	၁၅၄
ပုညေန အတ္ထော၊ -- ကရဏီယံ	၃၆၁	ဘတ္တဂုံ	၂၂၅
ပုတ္တတဏှာယ. . ဒုက္ခယတိ	၄၇၇	ဘတ္တစ္ဆေဒနကုသလစေတနာ	၅၆၉
ပုထုဇ္ဇနေ	၄၀၄	ဘမရော	၂၂၈
ပုပ္ဖပဋှာ	၅၂၄	ဘဝနိဿရဏံ	၃၂

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
ဘဝိဿာမိ	၅၄၇	မနောရထေ	၁၉၃
ဘာဂိနေယျော	၄၇	မနောသိလာရသေ	၅၁၉
ဘိက္ခု	၅၃	မမ အာသန္နဌာနေ	၃၅၆
ဘုဇ္ဇေ	၁၅၆	မမေဝါတိဝဿာ အဿု	၆၁၃
ဘူမတ္ထရဏသင်္ခေပေန	၃၂၉	မမ္မစ္ဆေဒကဝစနာနိ	၂၄၃
ဘေရဝါရမ္မဏာနိ	၈၂	မရဏမဉ္ဇေ . . . နတ္ထိ	၄၈၀
ဘေရိစရာပေသိ	၂၉၀	မရီစိဓမ္မံ	၁၃၆
[မ]		မဟာသာဝကာ	၆၄၉
မက္ကဋ္ဌသုတ္တမတ္ထကမ္ပိ	၅၅	မဟေသီ	၅၇၃
မက္ကဋ္ဌော	၄၆၂	မဟဇ္ဈာသယဘာဝံ	၂၁၄
မင်္ဂုဏသံဃဿ	၄၄၃	မဟပ္ပလော မဟာနိသံသော	၂၅၀
မဂ္ဂကိလန္တော	၂၅	မဟာရဟံ	၂၃၇
မဂ္ဂဖလသုခတော	၂၁	မဟာလတာပသာဓနံ	၂၇၈
မစ္ဆရာယတိ	၅၂၃	မဟာလေကားပင်	၂၆၅
မစ္ဆရိယကောသိယော	၂၀၇	မဟာဝါသဂါမံ	၇၉
မစ္ဆေရမလမလိနော	၄၇၂	မဟိဿာသာ	၁၈၆
မဉ္ဇကေ ဥပဂူဟိတွာ	၂၁၁	မဟေသက္ခော	၃၅၅
မဏိရူပကံ	၂၁၈	မာတုဂါမဿ ပဟာရံ ဒါတုံ	၅၂
မဏ္ဍိတပသာမိတေ	၃၁၉	မာနုသီ	၄၃၈
မတကဘတ္တံ	၁၁၄	မာရဏန္တိကံ	၁၄၉
“မဇု ဝါ”ကောင်း	၅၃၆	မာရဓေယျံ	၁၁
မဇုပါယာသံ	၂၉၇	မာရော	၃၇၄
မဇုဝါ၌ အနက်အမျိုးမျိုး	၅၃၇	မာရိသာ	၄၃၆
မဇု ဝါတိ . . . ဝိယ	၅၃၅	မာလာပဋ္ဌစ္ဆန္နေန	၅၁၆
မနသာစာရော	၄၆၇	မာသဿ အဌ	၆၄၈
မနုဿဒလိဒ္ဒေါ	၄၉၆	မိဂလုဒ္ဒကကုလေ	၆၂၅
မနောရမာ	၁၅၅	မိစ္ဆာပဏိဟိတံ	၁၀၇

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
မိတ္တဒုဋ္ဌိ	၁၀၈	ယမလောကံ	၁၃၀
မုဒ္ဓိ	၆၀၂	ယမ္ဗိ. . . ဉာယတိ	၆၀၁
မုဒ္ဓိကာ	၂၈၁	ယသ္မိံ ဟိ. . . နိက္ခမတိ	၆၇၄
မုနီ စရေ	၂၂၈	ယာပနမတ္တံ	၂၂၅
မုသာဝါဒဿ	၄၅၀	ယာထာဝမာန်---	
မုဟုတ္တံ	၄၉၃	အယာထာဝမာန်	၆၁၅
မေတ္တိံ	၃၉၂	ယာဒိသကီဒိသံ	၅၉၄
မေဒါဠုပံ	၁၈၀	ယာနကံ	၅၁
မင်းမြောက်တန်ဆာ၅မျိုး	၁၈၁	ယာဝဒေဝ	၅၉၉
မွေးချင်း ဂုယောက်	၁၉၀	ယောဂါဝစရော	၄၄၄
မြင်းသီလာ	၅၁၉	ယောဇနံ	၄၄၁
		ယောဓေထ ပဟရေယျာထ	၉၀
[ယ]		[ရ]	
ယခင်နှင့် ယခု သာကေတ	၂၆၃	ရဇမိဿကံ	၂၂၉
ယံ သိပ္ပံ ဇာနာတိ	၆၀၀	ရညော ဥပဋ္ဌာနပုပ္ဖာနိ	၅၁၄
ယံ တံ အနက်တစ်နည်း	၈၅	ရတနုဋ္ဌိယသဒိသံ	၅၁၀
ယညသုတ္တကံ	၅၅၆	ရတ္တိဋ္ဌာနဒိဝါဋ္ဌာနေသု	၁၇
ယထာ ကိံ	၄၉၀	ရာဇကုဓဘဏ္ဍာနိ	၁၈၁
ယထာဇ္ဈာသယေနေဝ	၁၅	ရာဇဂဟဿ အဝိဇ္ဇရေ	၂၁၆
ယထာဋ္ဌာနေ	၄၇၃	ရုက္ခာလကေ	၆
ယထာဖာသုကဋ္ဌာနံ	၇၉	ရုစ္စတိ	၅၅၂
ယထာဘိရန္တံ	၂၆၀	ရူပဂတာ	၁၃၆
ယထာဗလံ	၂၉၂		
ယထာရူစိယာ	၃၀၆	[လ၊ ဝ]	
ယထာသတ္တိ	၂၉၂	လာဇပဉ္စမာနိ	၂၃၇
ယတ္ထကာမနိပါတိနော	၃၀	လာဘသက္ကာရော	၄၂၂
ယဒိစ္ဆကံ	၅၇၅	လောကဇေဋ္ဌဿ	၃၉၇

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
လောကီမင်္ဂလာ၁၂ပါး	၆၃၅	ဝိဘဝဇာတံ	၂၀၈
ဝက္ခာ	၁၅၅	ဝိဘာဝနတ္ထံ	၁
ဝစ္ဆတရသတာနိ	၄၂၄	ဝိယ	၁၃၇
ဝဋုရက္ခဿ	၅၈၉	ဝိဝေကဋ္ဌကာယာနံ	၆၇၈
ဝမိတဓမ္မဒေသနံ	၃၂၁	ဝိသဘာဂါရမဏံ	၅
ဝဏ္ဏဒါသိယော	၂၈၄	ဝိသင်္ခါရဂတာနံ	၆၇၉
ဝတ္တပဋိဝတ္တံ	၆၀	ဝိသာခါ	၃၁၅
ဝတ္ထုကာမကိလေသကာမေသု	၂၀၆	ဝိဟာရဒါနံ	၃၃၂
ဝဒညူ	၄၃၈	ဝီတိဟာရ နှင့် ဝိစ္ဆာ	၁၉၅
ဝရကစောရကံ	၇၃	ဝုဋ္ဌဝသော	၄၈
ဝသေနအနက်အမျိုးမျိုး	၅၄၀	ဝုဋ္ဌာသိ	၃၅၉
ဝသံ	၄၇	ဝေဠုကဏ္ဍကီ	၁၄၆
ဝဿာဝါသဋ္ဌာနံ	၁၃	ဝေဟာသံ အဗ္ဗုဂ္ဂနွာ၃၅၇၊ ၃၆၂၊ ၅၆၃	
ဝါတာတပေဟိ	၁၈၃	ဝေါရောပေသိ	၃၃
ဝါလဝိဇ္ဇနယောဂုံ	၆		
ဝိကာလေ	၁၈၂	[သ]	
ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိယာ	၃၈၂	သံဃဿ အာဘတံ ဘတ္တံ	၅၇၄
ဝိက္ခိရိ	၂၂၆	သံဘောဂပရိဘောဂံ	၄၆၈
ဝိယာသာဒါနံ	၂၂၅	သံသာဓရာ	၄၄၂
ဝိစေဿတိ	၁၃၂	သဉ္စတ္တရိဘင်္ဂံ	၂၆
ဝိညာဏံ သမန္ဓေသတိ	၃၇၅	သကလတဏှာလေ	၂၁၄
ဝိညူ ပဏ္ဍိတပုရိသော	၄၉၃	သက္ကာ	၄၄
ဝိဋုဗျူဘော	၁၆၁	သက္ကာရသမ္မာနံ	၇
ဝိနိဝတ္တန္တေ	၃၁၀	သက္ကစုံ	၂၅၃
ဝိနိတဝတ္ထုနိ	၅၇၇	သင်္ကာရဓာနသ္မိ	၄၀၃
ဝိပဿနာမယေန၊ ပေ၊ ပညာဝုဓေန	၈၉	သင်္ကာရဘူတေသု သင်္ကာရမိဝ	၄၀၄
ဝိပ္ပာရိတော	၃၆၇	သင်္ခါတဓမ္မာနံ	၅၆၆

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
သဇ္ဈနီရံ ဝါတိ၊ ပေ ၊ အပ္ပဏှံ	၅၈၃	သမာသ်အဆုံး၌--	
သဇ္ဈာယံ	၁၉	သ'လာသည့်ရုပ် ရုပ်စဉ်ပုံ	၁၉၄
သဌေန	၁၅	သမုစ္ဆေဒဝိမုတ္တိယာ	၃၈၂
သဌိ	၅၈၇	သမူလံ တဏှမဗ္ဗယု	၃၇၈
သဌိကုဋ္ဌပေတံ	၅၈၆	သမ္ပရိဝတ္တကံ	၄၂၁
သဌိဝဿသဟဿာနိ	၄၃၅	သမ္ပိယာယမာနာ	၅၇၅
သတ္တဝသိကကာလေ	၂၅၇	သမ္ပ	၁၂၂
သတ္တန္တံ မီတာနံ	၃၃၈	သမ္ပဒညာ	၃၈၀
သတ္တာဟံ	၃၅၈	သမ္ပုခံ	၂၂၇
သဒ္ဓါဒိဟိဝရကစောရကံ	၇၀	သရီရကိစ္စံ	၁၈၃
သဒ္ဓိဝိဟာရိကော	၅၀	သရီရဝဠေ	၅၄၆
သန္တာဂါရေ	၁၆၄	သရီရသဏ္ဌာနံ	၅၆
သန္တာယ ဝုတ္တံ	၃၀၄	သဝနန္တေ ဇာတဌေန---	၆၇၆
သန္တိဗန္ဓနာနိ	၄၈၁	သဟဿာနိ စတုဒ္ဒသ	၆၆၃
သန္တုတ္တယော	၁၈၄	သလာကဘတ္တံ	၃၃၃
သန္တိသိန္တာ	၈၆	သာကိယာရှေ့ကော်မာ	၁၈၇
သပဒါနံ	၃၄၉	သာကေတံ	၂၆၂
သမ္ပန္နသီလာနံ	၃၈၀	သာဒူနိ ရမဏီယာနိ	၁၅၄
သပ္ပရတ္တိံ ပန	၄၄၄	သာဓုကာရသဟဿာနိ	၆၂၁
သပ္ပေသံ၊ ပေ ၊ ဗုဒ္ဓနဌေန	၆၇၆	သာပတေယျံ	၃၈
သပ္ပကာမသမိဒ္ဓိနံ	၁၅၄	သာမညဖလာနိ	၂၃၂
သပ္ပတ္တ ဧကရတ္တိဝါသေန	၂၆၂	သာမာကနီဝါရံ	၁၅၆
သပ္ပတ္တကမေဝ	၂၉၃	သာမာယိကံ	၃၆၈
သမဓုရေန	၆၆၁	သာယံပါတံ	၁၅၁
သမာဟာရံ	၄၇၂	သာသနေ ဥရံ ဒတွာ	၉၃
သမောဓာနေသိ	၄၅၅	သာဠိတ္တကသိပ္ပေ	၅၈၉
သမာသ်မုနိ	၂၂၈	သိဂီလ	၄၆၃

၆၉၆

ဓမ္မပဒဘာသာဋီကာ

[ဒုတိယတွဲ

ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ	ပုဒ်အစဉ်	စာမျက်နှာ
သိတံ ပါတ္တာကာသိ	၅၇၁	သောဠသာဟာကာရေဟိ	၃၉၃
သိထိလေဝါ	၉၁	သော ဟိ	၄၈၅
သီလဂန္ဓော	၃၄၇	သွာတနာယ	၂၃၅
သီလသမာဓိပါဠာဏဒဿနာနိ၄၀၆			
သီလိယံ	၄၆၅	[ဟ]	
သုက္ကံသံ	၆၀၁	ဟတ္ထကမ္မမူလံ	၂၈၃
သုခိတာ	၆၄၇	ဟတ္ထကာရာပဏိယံ	၃၂၃
သုစိဂန္ဓံ	၄၀၆	ဟတ္ထပါဒပရိကမ္မာဒီနိ	၅၉၅
သုဠု လဂေါ	၂၂၁	ဟတ္ထိသာလာဒယော	၂၇၉
သုတဂန္ဓဝါစာဂန္ဓပဋိပတ္တိဂန္ဓာနံ	၂၅၅	ဟန္တိ	၆၀၁
သုတ္တပမတ္တတံ	၁၉၇	ဟန္တု	၄၁၀
သုဒုဒ္ဒသံ	၄၅		
သုနိပုဏံ	၄၅		
သုနိဝတ္ထော၊ သုပါရုတော	၂၁၈		
သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိ	၄၉၅		
သုပ္ပဗုဒ္ဓကုဋ္ဌိအမည်ရပုံ	၁၉၅		
သုရာမေရယမဇ္ဇပမာဒဌာနံ	၃၄၄		
သုဝဏ္ဏမာလံ	၂၇၂		
သုသိက္ခိတာ	၁၈၆		
သုစိယဋီကံ ဒတွာ	၂၁၅		
သေနာသနဘဏ္ဍိ	၃၃၃		
သေနာသနသပ္ပာယ်	၂၂		
သေနိယော	၂၈၈		
သေယျသော	၁၂၆		
သောတဓာတုယာ	၃၄		
သောဏ္ဍိ	၅၅၀		
သောပါနသီသံ	၂၂၄		

မှတ်သားဖွယ်အက္ခရာစဉ်ပြီးပြီ။

ကျမ်းညွှန်းအက္ခရာစဉ်

အံ-၂	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (၃)
အံဋီ-၁	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (ပ)
အံဋီ-၂	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (ဒ)
အံဋီ-၃	အင်္ဂုတ္တရဋီကာ (တ)
အံ.ဌ-၁	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ (ပ)
အံ.ဌ-၂	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ (ဒ)
အံ.ဌ-၃	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ (တ)
အနုဋီကာ-၂	ဝိဘင်္ဂအနုဋီကာ
အပ.ဌ-၁	အပဒါနအဋ္ဌကထာ (ပ)
အပ.ဌ-၂	အပဒါနအဋ္ဌကထာ (ဒ)
အဘိ.ဌ-၁	အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ
အဘိ. ဌ-၂	သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ
အဘိ. ဌ-၃	ပဉ္စပကရဏအဋ္ဌကထာ
အမရ	नामलिङ्गानुशासनं नाम वेशः
အမရဋီ	महेश्वरविवेकाख्यटीका
အလင်္ကာဋီ	သုဗောဓာလင်္ကာရဋီကာ
ဥဒါန. ဌ	ဥဒါနအဋ္ဌကထာ
ကင်္ခါမဟာဋီ	ကင်္ခါယောဇနာမဟာဋီကာ
ကစ္စာ	ကစ္စာယနသာရ
ကစ္စာဘာ	ကစ္စာယနသာရဘာသာဋီကာ
ကစ္စည်း	ကစ္စည်းသဒ္ဒါကြီးပါဌ်
ကပ္ပဒ္ဒါမ	शब्दकल्पदुमः संस्कृताभिधानम्
ကူမဟာနိ	ပခုက္ကူ သုတ်မဟာဝါနိဿယသစ်

ကျော်နီဝံ	ကျော်အောင်စံထား အဋ္ဌသာလီနီဂဏ္ဍိ
ခု-၁	ခုဒ္ဒကပါဌ၊ဓမ္မပဒဉဒါန၊ဣတိဝုတ္တက၊သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ
ခု-၂	ဝိမာနဝတ္ထု၊ပေတဝတ္ထု၊ထေရဂါထာ၊ထေရီဂါထာပါဠိ
ခု-၄	အပဒါန(ဒု)၊ဗုဒ္ဓဝံသ၊စရိယာပိဋကပါဠိ
ခု-၅	ဇာတကပါဠိ(ပ)
ခု-၇	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ
ခု-၈	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ
ခုဒ္ဒက. ဌ	ခုဒ္ဒကပါဌအဋ္ဌကထာ
ဂဠုန်	ဂဠုန်ပုံပါဌ
ဂန္ထာဋီ	ဂန္ထာဘရဏဋီကာ
ဂမ္ဘီရတ္ထ	ဂမ္ဘီရတ္ထနိယာမဝိသဇ္ဇနာ
စရိယာ. ဌ	စရိယာပိဋကအဋ္ဌကထာ
စလင်းဂဏ္ဍိ	စလင်းဝိနည်းဂဏ္ဍိသစ်
စူဠနိ	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ
စူဘာ	စူဠဝါဘာသာဋီကာ
ဇာဋီ	ဇာတကဋီကာ
ဇာဋီသစ်	ဇာတကအဘိနဝဋီကာ
ဇာ. ဌ-၁	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ပ)
ဇာ. ဌ-၂	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ဒု)
ဇာ. ဌ-၃	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (တ)
ဇာ. ဌ-၆	ဇာတကအဋ္ဌကထာ (ဆ)
ဇောတိသတ္တနိ	ဇောတိသတ္တနိဿရည်းကျမ်း
ဌပြု	အဋ္ဌကထာအခြေပြု
တောင်ပေါက်နိ	တောင်ပေါက်အဘိဓာန်နိဿယ
ထူပဝံသ	ထူပဝံသပါဠိ
ထေရ. ဌ-၁	ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ (ပ)
ထေရ. ဌ-၂	ထေရဂါထာအဋ္ဌကထာ (ဒု)

ထောမ	शब्दस्तोममहानिधिःसंस्कृताभिधानम्
ဒီ-၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ
ဒီ-၂	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ
ဒီ-၂	မဟာဝဂ္ဂဋီကာ
ဒီ-၃	ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ
ဒီ-၄-၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ
ဒီ-၄-၂	မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ
ဒီ-၄-၃	ပါထိကဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ
ဓာပါတိုက်	သဒ္ဒနီတိဓာတုမာလာကို ပါဏိနိယဓာတုပါဌနှင့် တိုက်ဆိုင်လေ့လာခြင်း
ဓာန်	အဘိဓာနပ္ပဒီပိကာ
ဓာန်ဋီ	အဘိဓာနပ္ပဒီပိကာဋီကာ
ဓာန်နိသစ်	အဘိဓာန်နိဿယသစ်
ဓာတွတ္ထ	ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ
ဓာဒီ	ဓာတုပစ္စယဒီပနီ
ဓမ္မဋီ	ဓမ္မပဒမဟာဋီကာ
ဓမ္မ-၄၀	ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာဂဏ္ဍိ
ဓမ္မ-၄-၂	ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (၃)
ဓမ္မယော	ဓမ္မပဒယောဇနာ
နိဒီ	နိရုတ္တိဒီပနီ
နိဒ္ဒေ	သုတ္တန်နိဒ္ဒေသ
နိဿာဋီ	နိရုတ္တိသာရမဇ္ဈိသာဋီကာ
နိတိဓာတု	သဒ္ဒနီတိဓာတုမာလာ
နိတိပဒ	သဒ္ဒနီတိပဒမာလာ
နိတိသုတ္တ	သဒ္ဒနီတိသုတ္တမာလာ
နိဓာနိ	သဒ္ဒနီတိဓာတုမာလာနိဿယ
နိပဒနိ	သဒ္ဒနီတိပဒမာလာနိဿယ

နိဘာ	အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ
နိယော	အဋ္ဌသာလိနိယောဇနာပါဌ်
နေတ္တိဝိ	နေတ္တိဝိဘာဝိနီ
ပဋိဂံ	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဋ္ဌကထာဂဏ္ဍိပဒ
ပဋိသံဋ္ဌ-၁	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပ)
ပဋိသံဋ္ဌ-၂	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဒု)
ပဒီ	ပရမတ္ထဒီပနီ
ပရမတ္ထ	ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ
ပါ	पाचिनीयव्याख्यानम्
ပါစိယော	ပါစိတျာဒိယောဇနာ
ပါတိပဒတ္တ	ပါတိမောက္ခပဒတ္တအနုဝဏ္ဏနာ
ပါထေဘာ	သုတ်ပါထေယျဘာသာဋီကာ
ပါရာယော	ပါရာဇိကဏ်ယောဇနာပါဌ်
ပေတံ ဌ	ပေတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ
ပုံပြဆေးဓာန်	အရှင်နာဂသိန် ပုံပြဆေးအဘိဓာန်
ဗာ	ဗာလာဝတာရ
ဗာဂံ	ဗာလာဝတာရဂဏ္ဍိပဒတ္တဝိနိစ္ဆယ
ဗာဋီ	ဗာလာဝတာရဋီကာ
ဗုဒ္ဓဝံ ဌ	ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ
ဗောဓိဝံသ	ဗောဓိဝံသပါဠိ
ဘုရားကြီး	ဘုရားကြီးနိယံ
ဘေဒစိန္တာ	သဒ္ဓတ္ထဘေဒစိန္တာ
ဘေဒဘာဋီ	သဒ္ဓတ္ထဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာ
မ-၁	မူလပဏ္ဏာသပါဠိ
မ-၃	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ
မဃဒေဝ	မဃဒေဝလင်္ကာသစ်

မဋီ-၂	မူလပဏ္ဏာသင်္ဂီကာ (ဒ)
မဋီ-၃	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသင်္ဂီကာ ဥပရိပဏ္ဏာသင်္ဂီကာ
မ. ဌ-၁	မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
မ. ဌ-၃	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
မ. ဌ-၄	ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ
မဏိ-၁	မဏိသာရမဉ္ဇူသာင်္ဂီကာ (ပ)
မဏိ-၂	မဏိသာရမဉ္ဇူသာင်္ဂီကာ (ဒ)
မဓု	မဓုင်္ဂီကာ
မဟာနိ	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ
မဟာနိ. ဌ	မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ
မဟာဗု	မဟာဗုဒ္ဓဝင်
မဟာဝံသ	မဟာဝံသပါဠိ
မဟာသိ	မဟာသိဿကောဝါဒ
မူလဋီ-၁	ဓမ္မသင်္ဂဏီမူလဋီကာ
မူလဋီ-၂	ဝိဘင်္ဂမူလဋီကာ
မိုးထိမဟာနိ	မိုးထိမူ မဟာဝါပါဠိတော်နိဿယ
မောဂ်	မောဂ္ဂလ္လာနဗျာကရဏံ
မောဂ်နိ-၁	မောဂ္ဂလ္လာနနိဿယ (ပ)
မောဂ်နိ-၂	မောဂ္ဂလ္လာနနိဿယ (ဒ)
မောဂ်ပံ	မောဂ္ဂလ္လာနပဉ္စိကာ
မောဂ်ပံဋီ	မောဂ္ဂလ္လာနပဉ္စိကာဋီကာ
မြို့နိဂံ	မြို့ပြင်ကြီးအဋ္ဌသာလိနိဂဏ္ဌိသစ်
မြန်မာန်	မြန်မာအဘိဓာန်
မြန်မာန်ချုပ်	မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်
ရူ	ပဒရူပသိဒ္ဓိ
ရူဋီ	ပဒရူပသိဒ္ဓိဋီကာ

ရူဋီနိသစ်	ရူပသိဒ္ဓိဋီကာနိဿယသစ်
ရူဘာ-၁	ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ (ပ)
ရူဘာ-၂	ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ (ဒ)
လောကဟိတ	လောကဟိတရာသီကျမ်း
ဝဇီရ	ဝဇီရဗုဒ္ဓိဋီကာ
ဝဏ္ဏနာ	ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာ
ဝါစပုတိ	वाचस्पतिसंस्कृताभिधानम्
ဝါစ္စ	ဝါစ္စဝါစကသိက္ခာ
ဝိ-၃	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ
ဝိဇ္ဇိ-၂	ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋီကာ(ဒ)
ဝိ. ဌ-၁	ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ(ပ)
ဝိ. ဌ-၄	စူဠဝဂ္ဂါဒိအဋ္ဌကထာ
ဝိဗော	ကစ္စာယနဝိဗောဓက
ဝိဘာဝိနိ	အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝိနိ(ဋီကာကျော်)
ဝိမတိ	ဝိမတိဝိနောဒနီဋီကာ
ဝိမာန. ဌ	ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ
ဝိလံဋီ-၁	ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ (ပ)
ဝိလံဋီ-၂	ဝိနယာလင်္ကာရဋီကာ (ဒ)
ဝိသုဓာန်	ဝိသုဒ္ဓါရုံအဘိဓာန်
ဝိသုတ်ဋီ	ဝိသုဒ္ဓါရုံကစ္စည်းသုတ်နက်ဋီကာ
ဝိသုဒ္ဓိ-၁	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပ)
ဝိသုဒ္ဓိ-၂	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဒ)
ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၁	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ (ပ)
ဝိသုဒ္ဓိဋီ-၂	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ (ဒ)
ဝီလုံ E.S.D	A ENGLS-SANSKRITS DICTIONARY
ဝီလုံ S.E.D	A SANSKRITS-ENGLS DICTIONARY

ဝေယံမဟာနိ	ဝေယံဘုံသာ မဟာဝါပါဠိတော်နိဿယ
သံ-၁	သဂါထာဝဂ္ဂနိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ (ပ)
သံဋီ-၁	သံယုတ္တဋီကာ (ပ)
သံဋီ-၂	သံယုတ္တဋီကာ (ဒ)
သံဋီ-၃	သံယုတ္တဋီကာ (တ)
သံ. ဋ-၁	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ပ)
သံ. ဋ-၂	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ဒ)
သံ. ဋ-၃	သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (တ)
သံဒိ	သံဝေဂဝတ္ထုဒိပနီ
သံနိ-၁	သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်နိဿယ (ပ)
သဒ္ဒသင်္ဂဟ	သဒ္ဒသင်္ဂဟ
သပြေ-၃	သပြေကန်သဒ္ဒါကြီးနိဿယ (တ)
သမ္မော.ဘာ-၃	သမ္မောဟဝိနောဒနိဘာသာဋီကာ (တ)
သမ္မောယော	သမ္မောဟဝိနောဒနိယောဇနာပါဠိ
သာရတ္ထ-၁	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ပ)
သာရတ္ထ-၂	သာရတ္ထဒီပနီဋီကာ (ဒ)
ဒီဋီ-၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာ
သီဋီသစ်-၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ (ပ)
သီဋီသစ်-၂	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိနဝဋီကာ (ဒ)
သီတာ-၁	သီလက္ခန္ဓဘာသာဋီကာ (ပ)
သီတာ-၃	သီလက္ခန္ဓဘာသာဋီကာ (တ)
သုတ္တနိ. ဋ-၁	သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ (ပ)
သုတ္တနိ. ဋ-၂	သုတ္တနိပါတအဋ္ဌကထာ (ဒ)
သုပြဓာန်	သုတေသနသရုပ်ပြအဘိဓာန်
သုတ်မဟာဘာ	သုတ်မဟာဝါဘာသာဋီကာ
သုစိ	အဘိဓာနပွဒိပိကာသုစိ

၇၀၄

ဓမ္မပဒဘာသာဋီကာ

ဒုတိယတွဲ

C.P.E.D

CONCISE PĀLI-ENGLS DICTIONARY

M.E.D

MYANMAR-ENGLS DICTIONARY

U.B.B.P.D

The Universal BURMESE-ENGLS-PĀLI DICTIONARY

ကျမ်းညွှန်းအကွရာစဉ်ပြီးပြီ။

ဓမ္မဒါနကုသိုလ်ရှင်များ

၁။ ဘဒ္ဒန္တပညာနန္ဒာလင်္ကာရ၊ ဓမ္မဒီပကျောင်း၊ မဟာမင်းထင်တိုက်၊ မန္တလေးမြို့၊ ၅သိန်းကျပ်။

၂။ အရှင်ကုန္ဒာစက္က၊ သုခပရိယတ္တိသာသနသုခိဝါဆိုကျောင်းတိုက်၊ အောင်ပင်လယ်၊ မန္တလေးမြို့၊ အရှင်ဂန္ဓသာရနှင့် သုခပရိယတ္တိသာမဏေကျော်စာသင်သားများ ၃သိန်းကျပ်။

၃။ ဗိုလ်ကြီးစိုးမြင့်(ငြိမ်း)+ဒေါ်ညွန့်တင်၊ သမီး-မမေခင်ဦး၊ မဝေဝေခိုင်၊ မစိုးစိုးခိုင်(စာပန်းအိမ်)မိသားစု၊ ပဒေသာမြို့သစ်၊ ပြင်ဦးလွင်၊ ၃သိန်း ၅သောင်းကျပ်။

၄။ ဦးစိုးစိုးအား ရည်စူး၍ ဒေါ်သန်းသန်း၊ သား-ကိုအောင် မိသားစု (၁)ကွက်၊ ရပ်ကွက်ကြီး(၅)၊ ပြင်ဦးလွင်မြို့၊ ၂သိန်းကျပ်။

၅။ ဒေါက်တာစိုးဝင်းနိုင်+ဒေါ်သက်ဆုမွန်၊ သမီး-မအေးညိုမိုးရွှေရည်၊ သား-မောင်ဘုန်းမြတ်ပြည့် မိသားစု၊ ရပ်ကွက်ကြီး(၁၀)၊ ပဒေသာမြို့သစ်၊ ပြင်ဦးလွင်မြို့၊ ၃သိန်းကျပ်။

၆။ ဦးလှဌေး+ဒေါ်တင်တင်လှိုင်၊ သား-မောင်ရဲလွင်ဟိန်း၊ သမီး-မယုဇနခိုင်၊ ဝင်းစိန်ရွှေဆိုင်မိသားစု၊ ပဲခူးမြို့၊ ၃သိန်းကျပ်။

၇။ ကိုသန်းဇော်၊ ကိုသူရထွန်း၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ၂သိန်း၅သောင်းကျပ်။

၈။ ဦးကိုကိုလေး+ဒေါ်ဝါဝါအေး၊ သား-မောင်ရင်ကိုအေး၊ သမီး-မကျော့သစ္စာထွန်း မိသားစု၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁သိန်းကျပ်။

၉။ ဦးထိန်ဝင်း+ဒေါ်အိသန္တာကျော် မိသားစု၊ ကျောက်မဲနှင့် ရန်ကုန်၊ လားရှိုး၊ ကျောက်မဲမှ ၇ရက်သားသမီးများ ၁သိန်း၈သောင်းကျပ်။

၁၀။ ဖခင်ဦးမောင်မောင်အား ရည်စူး၍ မိခင်ဒေါ်အေးအေးမြင့်အား အမျိုးထား၍ မြမြင့်မိုးရီစတိုးမိသားစု၊ ကျောက်မဲမြို့၊ ၃သိန်းကျပ်။

၁၁။ ဦးသိန်းဝင်း+ဒေါ်ရွှေကြည်၊ သား-မောင်စိုးမိုးထက်၊ သမီး-မဝင်းပွင့်ဖြူ မိသားစု၊ ကျောက်မဲမြို့၊ ၁သိန်းကျပ်။

၁၂။ အ-ထ-က (၂)၊ ကျောက်မဲ၊ သိုးမဲဟောင်းလေးများ သူငယ်ချင်းတစ်စု

၁သိန်းကျပ်။

၁၃။ ဦးကြည်ဌေးအား ရည်စူး၍ ကိုစိုးသူရ+မယဉ်ယဉ်ဝင်းမိသားစု၊ မန္တလေးမြို့၊ ၁သိန်းကျပ်။

၁၄။ ဆရာမဒေါ်ရီမေဖြိုး၊ ဒီပဲယင်းကွဲရွာ၊ စစ်ကိုင်းမြို့၊ ၁သိန်းကျပ်။

၁၅။ ဦးဇော်ဇော်မြင့်+ဒေါ်ခင်စန်းမော်၊ စိန်မဟာစတိုးမိသားစု၊ မုံရွာမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။

၁၆။ ဦးဝင်းမြင့်အောင်+ဒေါ်သန်းပြည့်၊ စိန်သိန်းသစ်သီးပွဲရုံ၊ မိသားစု၊ မုံရွာမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။

၁၇။ ဦးအောင်ကိုကို+ဒေါ်တင်ဇာမွန်၊ ထိပ်တန်းအောင်ကွမ်းပွဲရုံမိသားစု၊ မုံရွာမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။

၁၈။ ကိုအောင်လှိုင်မြင့်+မအိမွန်ထွေး၊ ရွှေဝါထွန်းကွမ်းပွဲရုံမိသားစု၊ မုံရွာမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။

၁၉။ ဆရာမဒေါ်သီတာထွေး၊ မော်ဒယ်(လ်)စတားဘော်ဒါဆောင်၊ မုံရွာမြို့၊ ၅သောင်းကျပ်။

၂၀။ မဖြူစပယ်ဦး(IQအလှပြင်ဆိုင်) ၃သောင်းကျပ်။

၂၁။ မနှင်းနှင်းကြည်မိသားစု၊ ၃သောင်းကျပ်။

၂၂။ မမြင့်မြင့်ဌေးမိသားစု၊ ၃သောင်းကျပ်။

၂၃။ မချောစုဝင်း၊ မမိမိထွန်း၊ ရွှေပြည်ရှင်ပိုးထည်၊ ၃သောင်းကျပ်။

၂၄။ ဦးကိုကိုလတ်+ဒေါ်ကြည်ကြည်လွင်၊ သမီး-မကြည်နူးခင် မိသားစု၊ ၂သောင်းကျပ်။

၂၅။ ဦးသိန်းဝင်း+ဒေါ်ဇင်မာနွယ်၊ သမီး-မခင်သက်မှူးချို၊ မယွန်းဆုကဗျာမိသားစု၊ ၁သိန်း၁သောင်း၁ထောင်ကျပ်။

၂၆။ ဦးကြည်မာ+ဒေါ်လှမြင့်၊ သား-ကိုအံ့ကျော်၊ သမီး-မမော်မော် မိသားစု၊ မန္တလေးမြို့၊ ၅သိန်း၂ထောင်ကျပ်။